

הסכמות המאורות הגרולירבנים מובהקים ומפורסמים בכלערת ישראלהההגאונים אברורמ דשתיקהלורת קרושות אשר באמשטררם יעא והגאון אבר ורמ דקהל קרוש פרנקפורט יעא

אליכם אישים אקרא בכל דור ודור שמכם אכירה תכו כבוד לתורה והרימועטרהי ותהי׳ על שכמיכם המשרה - לכו וראו מפעלות אלהים מעשה רב אשר פעל ועשה איש אשר רוח הדע' בקרבו הוא האומהמרומם התורני המופלא והמופלג בר אבהן ובר אורין דיין דקהילתכו ה"ה כמוהר'ר ביישר כר"ו בהמכוח חד מבני עלי כמוהר"ר שמעון ז"ל מפיפ לדפום מחדש תניך עם כל הפירושי׳ כחשר נדפם כתקרה גדולה מחדש החת מהם לא יהי'מזה נעדר י אמת מה כהדר י החיבור ההוד וההדר י מגדיל תורה ומאדר: ולא זו בלבד אלא שהפליא עלה מדפים בהוספה חידושים רבים מכמה ספרי קודש גדולים גאוני עולם הראשונים כוחי עדן ז"ל שעשו פירושים דברי׳ עתיקים על התורה ועל הנביאים ראשונים ואחרוני והמה בכתו"בים דברי' רבים אשר הי'חתומי' ונעלמים לפי רוב השנים ארכו הימים ואבד חזון חזות קלתם ומקלתם עברה לורת' נטשטשו ונמוחו וימעטו וישוחו והכשארים בהם עלה השער שיעור כסף מחירם ליוקר מציהותם עד אשר קוניה' מושכים את ידיהם ואין קונה כי אם מתי מספר כי רב הכסף אשר רבו

במחיריהם : ועתה ישמח לב מבקשי התורה המעייני בפירושי נכונים בהבנת כוונת המקרא למען ירוז הקורא בו בדרך ישר לא יכשלו בו לא היה דבר מראשו ועד סופו כי לא פורש בהם עיקרו ונופו באר היסב ודברי חבמים לנחת י וראו ראינו כי היה ה׳ עם גבורת גוברין גבור חיל בתורה מהרים הכ"ל זכה להשלים הדפסת התורה שבודאי זכות המחברים מסייעתו זכותם וזכות תורת׳ יעמוד לו שיצליה לגמור מחשבתו לפועל בכי טוב: ואתם כדיבי שלומי אמוני ישרא יפרישו מממונס איש אשר כברכתו ורוח נדיבתו תקחו מספריו קמה קמה דמטה להחזיק להדפים ולהפיז ענן אור תורה על פני תבל כלה כי כן יבורך גבר פותח את ידו לקנות בכסף מלא ספרים נחמדים חילו וככלות שלימות המלאכה יבחין חין ערך מלאכה הדפסה זו למלאכות שקדמו בעולם והכל בתכלית היופי להגדיל התורה ולהאדירה ' להפילם בישראל '

התורה אשר שם מש"ה אלה מקר"אי קודש 🞵 השר תקראו אותם מפורש ושום שכל

ויבינו במקרא ולכל בני ישראל אור במושבותם את הכל עשה יפה בעט"ו החכם המרומם מאד נעלה המופלג ומופלא דיין הקהיל הרבני כמוהרר משה במהור ר שמעון זיל מפרנקפורט אשר עבר עליו רוח קנא׳ קנאת סופרים ׳ להאיר עיני ישרא ולפקוח עיני עבר"ים לחזור ולהדפים המקרא תניך ונאספו שמה כל ההד"רים המסרה גדולה יוקטנה וכל התרגומים . עם נקודותיה וטעמיה והחונים עליו כל הפירושים ב'אורים ותו'מים ירויון מדשן ביתם כל המתאוי בג"בורת התאוה לשתות בלמא דברי חכמים והמשוטטים לבקש את דבר ה׳ וליו ימלאו מקרא א׳ יולא לכמה טעמים י לא נפקד מהם מאומה כאשר אשר מאורך כדפסו מאז ומקדם במקרא גדולה י הומן ורוב השני׳ לא נשארו כי אם מעט מועי׳ בתפולות הגולה י וגם השייירות איכן מלוייות רק בכסף משכה וכסף מלא כי רב הוא כסף מקנתו . ואין יד כל אדם

משגת ורכים לא יוכלו שאתו : וערוה כתגלגל זכות ע"י זכאי החכם המרומם מוהר"ם הנ"ל בהדפת הספר החור הזאת

בדפום נאה י נחמד למראה י והוסיף מיכל א הקדש זה ספר תולדות אדם דעת קדושים - פירושים שונים מחכמי חרשים אשר המה חיים עד"נה למען לא

דודור אתם ראו אשר פעל ועשה האלוף התורני מהו"רר בישרה בן המנוח מהו"רר שמעון פרנקפורט זצ"ל דיין דק"ק אמשטרדס אשר

הביא בדפום מחדש חד"ש קרוא מקרא גדולד תנ"ך עם כל הפרושים כמו שנדפכו כבר מתחלה ועוד הוסיף במעלה אשר העלה עשות ספרי' הרבה " סביב סביב במסיבה ספרי גדולי חכמי שאינס כמצאים ומעין כל נעלמים - כי כלים מרוב יושנים ומרוב ימים - ויקרים הם למולאיה׳ לקנותן בדמים -והנה דרש דרש משה ואיזן וחיקר אחר אותן

מפרשים ויקהל אותם משהאלאוהל להיות אחד יחדיו יהיה תמים בכן אמריכן לפעלא טבא יישר כחו וחילו בראשו ישלם גמולו שלא להשיג גבולו בכן אף ידי תיכון עם גוזרי גזירות של שאר הורים ומורים להיות כל הדפוסי אסורים לחדש הספר כנ"ל תוך ט"ו שנים מיום אשר הספרים הנ"ל בדפום כנמרי׳ והעובר ע"ו ילכד במצודת החרמים וארוריםי ולהיות כבדל מקהל עדת ישרים ולהשומע יונעם ותבא עליו ברכה מאל יוצר הריםי וצדקתו תעמוד לעד לדור דורים יום ז"ך תשרי לסדר ולפרט זה ספר תולדת אדם לפ"ק: יעקב הכהן מפראג חונה פה קיק והנקפורט :

יחסר כל בו והמלאכה בידו נכונה דבר כאה ומתקבל כן ירבה וכן יפרוץ על פני תבל:

ולדיות שכבר מן השמים הסכימו על ידו שוכינו לברך על המויגמר בהשלמת הדפסת חמשה חומשי תורה בניה זיוה בניה הדרהי הגה כיכן אין ספק בידינו כי חפץ ה'בידו יצלח להשליט המלאכה עד גמירא ומהראוי ונכון לתומכו ולסעדו . איש כמתכת ידו . אשר חננו ה׳ בממוכו ומאודו . לתת לכסף מולא ולחה ברכה לקנות בסך מסויים הספר הניל במשיכה י וחשרי האיש אשר יחיש לסייעו יתברך בברכת לא ימוש מפיך וגר כי לא תשכח מפי זרעו · וגם פן יסיג זר את גבולו · ליכנס בתחום שאינו שלו · ויהיה המחבר לריק עמלו · שלחתי את א"ש הר"מי מיד אל אר"ש גזירה · בכל תוקף האלות האמורות בתורה · לבל יוכל שום אדם להדפים ם' הכ"ל כולו או נוקצתו בלי רשות המדפים מהר"ם תוך שנים חמש עשרה מגמר הדפום י והטובר ענוש יענש ירה יירה כבן סורר ומורה והמאזין ומקשיב דבריכו בלי להשיב שלום רב בהיכלו וירחיב ה׳ את גבולו בטוב ובנעימים יבלה ימיו יערוף כמטר לקחו אף כל יערפו שמיו כ"ד אלה לכבוד התורה ולרגל המלאכה המפוארה ילסדר אלה החקים אשר לוה ה' שנת וכלי יהר שפת"ו דינירן לפ"ק פה אמשטרדם יע"א הטומד על התורה ועל העבודה תוך אמוני עם סגולה ק"ק ספרדיים הייע איש לעיר שלמה בכמה"רר יעקב אאיליון זליהה :

ושלא יהא שלוחי מצוה ניוקי׳ שלא יבא זר לגבולו להדפים שנית גלל כן גזרתי בגזירה שוה לכל נפש שלא ידפים שום אדם תנ׳ך הנ׳ל עם הפירושים אפי׳ ק לחסוכ׳ש כולם תוד חמשה עשר שנים מגמר הדפום בלתי רשות ורצוי מהרים הניל . העובר על הפקודים ליקום בשמתא דרבנן והשומע לדברינו אלה תבא עליו ברכה לשעה ולדורות ומורעו יזכו להבין ולהורות כבוד התורה ומחזיקי' באתי על החתום וידי חכון וזרועי תאמלנו החותם ח"י תמוז דהאי שתא פד"ת לפ"ק באמשערדם

הקטן אברהם בה"ה המנוח כמוה"רר יודא זלל"הה חונה פה ק"ק אמשטרדם קהל אשכנזים יע"א 💡

קהלות ברבים הקרמת המקהיל

> נאם משה בן לאיא החכם השלם התורני מהור"ר שמעון פרנקפורט זצלה"ה : מיום אשר נתן ה׳ בלתי לקרב אל מלאכת הדפום ' מקרתי ודרשתי אחר ספרי' נכבדים אשר המה יקר הערך והמציאו' ורב התועלת ולא נחתי ולא שקדתי עד שהבאתי אות' מחד' תחת מכב' הדפום למען יהיה יד הכל שוין בה כעני כעשיר

> ולא יהיה דבר ה' חתום וסתום · וכן עשיתי לקמא קמא דמטו לידי אמטינהו לקמיה דאינשי אשר יכובד בהם אלהי' ואנשים י כריח ניחוח והקרבת האישים :

ההיא עודני עסוק במלאכת השמים בהדפסת ספר מנורת המאור שוב בעת ושנית עם פרושי נפש יהודה טרם כ"ר ישרא יכילה י הקרה ה' לפני מקרה טהור ונתן ברעיוני להדפים שני ספרי' נכבדים ויקרה · ה"ה המקרא גדולה עם כל הפרושים כפי אשר המה נדפטים בווינליא הבירה יושני לו ספרי שאלות ותשובות חשובים וספוני׳בדרישה וחקירה ותהי החשק בלבי כחש בוערה לזכות הרבים גם בשניה' בשופרא שופרא . גמרתי בדעתי בע"ה לאחוז בזה וגם מזה לא אסוג אחורה.

אך אם לבבי אשיחה אף רוחי בקרבי אשחרה . באיזה מהם ראשון אבחרה . יעלני

כליותי להקדים התורה שבכתב כי לה משפט הבכורה יומה היא באותן הימים אשר אני עסוק במלאכה אחר ההתחלה וקודם הגמירה. אראה לבנות גם בית הרמה

על יד כל שבוע אשר בדפום כגמרה וברוך ה' אשר נתן כואת בלבי ולחלושי כח כתן גבורה ונחן בלב אנשים צדיקי' והגונים למלאות בקשתי במדה גדושה ואצורה אתה ה'חסדם ל תמח מלפניך מלדכרא י ויזכו לראות בנים ובני בנים משיבי מלחמה שערה ' עושר וכבוד ואריכת ימים בלרור החיים לרורה ' ועיניהם תחזינה בנין בית הבמירה ובקיבוץ גליות שה פוורה י אמן כן יענה האל עוטר ישראל בתפארה הנה בעת החלי במלאכתי אש׳בדעתי בע״ה גמרתי ואמרתי וגזרתיי להקהיל קהלות קדישות י ספרי דרישות ופרישות י לעשות אונים לתורה י בהוד

והדר ותפארה י בתוספת מרוב׳כעיקר י מחכמי מחקר י אשר להם יד ושם בגבורי׳ י הורים ומורים - בהיאים וחריפים בקופא דמחטא לעייל פילא - הפלא ופלא י ואין המקרא יולא מידי פשוטא · קולעים אל השערה ולא יחטא · על התורה הנם לבאר

שמם זכרתי בפתח השער :

עוד נתתי למנהי מנחה קטנה יוהבחתי לבית החולרי פירוש הלרי חשר עיקרה ושרשה כלולה · מספר מנחה בלולה · ואפס הלתה להטתי ממזה בו

מוה . ספר פענח רוח . ועוד בה מעט דברים . מאשר חנני יולר הרים . וכי היא מלער וכמוכה - על כן קראתיה קומן מכחה - וכאשר הקומן באה לאזכרה - ומיד עני ואביון היא נבתרה כן יוכרנו ה׳ לטובה ויתן לי כח וגבורה י להשלים מלאכתי גם בנביאים וכתובים בתוספת ספרים מפונים וחשובים לא יערכנם זהב וזכוכי׳ ואבני יקריס מכל כלי פז נבחרים - קהלא קדישא וקהלה גדולה אשר יההלתי אל האהל - כאשר הקהיל משה את בני ישראל : נם עלילחובה . להזכיר לטובה י הנעלה התורני מה רר מרדכי בן מה"רר נחמן ז"ל חשר טרח עלמו לכבוד שמים לקבן חתימות מגבירי קליני ספרדיי היי אזר גסרבים מהמה באו על החתום לקבל מספרים הנ"ל אתה ה' תוכרם לטונה ותשלם גמולם בעלמת הדין ובעלמא דאתא יראו זרע יאריכו ימים ושנים עד ביאת הגואל אמן :

שבעל פה אמורה . בעיטור סופרים כתר תורה : האמנם הנגלה היא ראייה ברורה י כובד העול וכובד ההולאה והסי פור חסורי מחסרה י ואם אמרתי אלך אל בעלי כח ובעלי גבורה י אשר בידיהם צרורות כספם צרורה . לפזר תהונם אשר באוצריהם סגורה . הלא ישיבו לי אמירהי דין עסק ביש לעשו' עמה סמורה י תענית אנשי כנסת הגדול להם למטרהי שלא יתעשרו כל המתעסקי׳בה ותגר׳תגרא י ולא נחתו לסיפא דמילת׳ ואם עוסקי׳ לשמ׳ הברכה שורה - הפוכי בעיסק׳טב מינה בפיהם שגורה י וכמעט לסיבה זו אחור כסגתי לחזרה יעד שנתן ה׳ בלבי דעה ברורה ימשא שקשה לאחד נוח לעשרה יוכל שכן כשהם מחה ויותר בחבורה לקבן תתימות מימידי סגולה דעתי בחרה לקבן

אנוד הינה אנכי מנשירי הלוים הנכי מושד על משמרתי שבודם הקדש בכבף ישאו בשבת המניה לנספים. לא הנשתי לשל"כות מלאכת הנהת התורה הואת לסבת הכנסי לפנים משדרינתי להתנדרי ולהתנדל דעימי לא רכיבים גדרונא רגאי אדרגא שעולם לא לבשתי שדים ארוכים שמדתי ומסלני דרב אברעי אך כי הנה נקרא נקראתי לסיוע בעלאכם הגהת התנים הנקודות והשעמים " חמורי ורבי משוך הדיין המטורסם ואשר לי קום קרא בתורה אשר שם משה ונקיהו שכל שניאות ושעעתי לדבריוכי נמעור כיאין מהרבין לגדול ומי לכו גדול מתשה ובכן שנסתי את שתני נאקרא אם כל דברי המורה הואם במתון שפון ואתכה את לביכיד ה׳ הסובה עלי להשנים בשניאות ולהכיר הקונים מכרם מתד ענו לה עד מקום שאסשר כפי אפשרות האנושיי בשור אלהי קדושיי אד כאשר נודע ביהודה ובישראל כי לנמנט השעותי מכלחי שיפלו בדפום הוא אחד מן הנמנטות מכמה טשמים ודרכים וסיבות ידושות · וההכרח אע"ם שלא ישונה לא יבונה בדישות · לכן אני מקלה פני הקורא אם ימנא איוה פעום בנקורום יסקנהו ואם איוה קסרון בטעעים יפלימהו וירוני לוכום ולא לפובהי ולהוכיר אם שמי עליו לטובה:

בה עתירת הצעיר לבית הלוי מנחם מן בן לא"א שלמה הלוי ז"ל :

משה פרגקפורט ראיתיכי טוב להציג כאן מפתח קטן מהמסורה וראשי תיבות וקצת פירש ההכרחיכדי שיהיו דברי המסורה מובנים לכל וימלאו הארץ רעה

וירא מסירה קטנה

ושני נעריו אתו ובפרשת בלק כתיב עמו וסימן אים כלכונו פירוש אברהם בהוא באלף כתיב

אתו בלעם שהוא בעין כתיב עמו :

וישב מסורה קטנה

וימת גם אותו ה׳ וסימן אביאם וכו׳ אבא ש נוטריקון הוא אאם בא אאל אישת וכו׳

ה׳ מצרים וה׳כסוק סימן ווי העמודים פי׳ כהן כתיב והושיבך על כנך שהעמידו הותי על כנו כתיב

הייו בפתח שהוה בצורת וי"ו וזה ווי העמודים משא"כ בפרטת כי תבוה כתיב הוי"ו בסגול :

ויגש מסורה קטנה

אל תעצבו ה׳ מילין בתרי טעמי וס מן מ׳ר פירום תוכח רביעי:

שמות מסורה קטנה

אם בת היא וחיה לית וחד שרביט הזהב וחיה וסימן מלכה שבא פירש וחיה דכתיב אם בת היא

הוי"ו והיה :

וארא מסורה קטנה המימה ב׳ בתורה ה׳ ה׳ פירוש ה״ה ראשי תיבות אחד החד ומרמז על הנקודות קמי ושתח רלה

בא מסורה קטנה ויצא מעם פרעה סימן מלך הין לארבה פירוש משה שהוא מלך דכתיב ויהי בישרון מלך לא

מעם פרעה ולה כוכר משה

תרומה מסורה גדולת

קדמא דטאה לקרשי צלע המשכן האחד דעשיה לקרשי צלע המפכן האחת ד"ת סימן י פירוש

כי תשא מסורה גדולה

לא תשתט חד מן ג' זוגין מתחלפין קדמא זיין תניין שי"ן פירוש קדמא זיי"ן רלה לומר זיין דלא

במדבר מסורה קטנה

ואלה שמות בני אהרן כו' קדמא בני אהרן הבכור הניין בני אהרן הכהנים ומשתנין בטעמא

שהוא זקף קטן אבל בני אהרן הבכור טפחא תחת אהרן:

בהעלותך מסורה קטנה ועל לנאוד׳ בעניןיהודה ההובן הפרים דן והם ראשי דגלים ובחד טעם וסימן הדי"ר במרום

שהוקף למעלה : חקת מסורה קטנה האמורי אשר שם ל׳ סימן ושמתי בהם אות פירוש לית בכל התורה האמורי אשר שם

ים בו אותיות שם רמז להשר שם בהם יש בו אותיות בה רמז להשר בה :

בלק מסורה קטנה ויעל פרסימן כדויי דיוסף כרוי דבלק קרויי דבלעם בזויי דמשלי כברוי דקהלת קלוי דבניאל

הסשרים וטעות סופר הוא י וכך צריך להיות ברניי דיוסף פרויי דבלק קרוי דבלינם כו׳ פי׳ ברויי לשון בר כדכתיב אלל יוסף וילברו בר החת יד פרעה בר בקמן * פרויי דבלה לשון פר פר ואיל

פר בקמז * קרוי דבלעם לשון ויקר הלהים אל בלעם ויקר בקמז תחת הקוף * באיי דמשלי כמו

בז לדבר יתכל לו בז בקמן * כבריי זקהלת לשון כצר כמו יש דבר שיהמר ראה זה תהש כבר היה

לעולמים כבר בקמן * קלוי דדכיאל לשון קלוי באש כגון קל הרכא והכל מבואר: מטות, מסורה קטנה

ויקת קדמה ויקח משה גרו׳ וסימן כלי שבר והשרים למעלה פי׳כלי שבר ר״ל ראשוונון עור

דכתיב גבי שרי האלפים הטעם למעלה ר"ל הטעם זקף על הכהן :

ני"נ וחולם כן תבוא ראשון מלא וי"ו וחולם והצי תיבה שני והוא צ׳ מלא יו"ד וחיריק כותביא

שניג "כ מלא יו"ד וחיריק :

הכהן דכתיב גבי כלי הטעם תביר החת הכהן ותרגומו של שבר תברא והשני ואליעור

וילך מסירה קטנה קדמא דקייאה כי אתה תבוא הנין דצואה כי אתה בביא וסימן קוצים פירוש

קוצים ראשי תיבות קריאה וי"ו צוואה יו"ד רצה לומר כמו חצי תיבה ראשון והוה קו'מלת

וסימן הכהנים למעלה פירוש אהרן דסמיך לכהנים הטעם לעיל מלת אהרן

פירש אדי "רר" מאמרים דן יהודהראובן במרום פירוש העעם זקף על נבאו זהו במרום

וחד האמורי אשר בה סוף פרשת מטת זהו סימן ושמתי בהם אות רצה לומר ושמתי

כולהון המצין וכל שאר פתחין במ"א במשלי המן ומונע בר יהנהו לאום כך הוא בכל

כהיב במכת ארבה י ובשאר מכות כתיב ויצא משה מעם פרעה ואצל ארבה כתיב ויצא

לומר אחד קמן תחת ע׳ של המימה ואת פתח ר"ל מ׳ ראשון :

הלואה קודם העשייה כך הדל"ת קודם התי"ו :

תזכח תכיין בשי"ן רצה לומר שין דלא תשחט :

וחיה כמיב בקמץ תחת הו"ו והיה ולת שרביט הזהב דכתיב גבי אסתר המלכה השבא תחת

וגם הב"הם רחשי תיבות למפרע "שבי " חלמנה לבית אביך : והשיבך לית וחד והשיבר

איב ראשי תיבות אל"ף בי"ת וכשהול אומר א"ב א"ב ר"ה לאד בתורה ואמד בכביאים 6 צבתובים ור"ל שהדבר זה הינו כי אם פעם א׳ בתורה ופעם החד בנביהים ושינם ה׳בלתונים: אג"ך ראשי תיבות אורייתא נביאים כתובים : אפ"ם ראשי תיבות א' כסוק סינון אס ק רחשי תיבות אתנחתא סוף פסוק: אמ"ת ר"ת איוב משלי תהלים: ולפעמיסר"ת

אלה הדברים משלי תהלים: ולפעמים הוא בא באותיות הפוכות כמו תא"ם ר"ת אשלמתא כן קרהו בעלי המסורה כביהים רהשונים אשלמתא ההלים איוב סשלי : קמייתאי נביאים אחרולים אשלמתא אקרניתא: אדברתא הוא השכ המיוחד ע"ר זה זכרי: א"מ ראשי תיבות אחני מלא: א"ח ר"ת אחד הסר: אסבמיא שם סכר שבא משסוכן מהורתא: כסי"פ ר"ת בסיפרא: ב"פ ראשי תיצות צ' כסוריס: במ"א ר"ת בר מן אחר וכן במ"ב בר מן צ׳וכן כולם: ולפיגמים במ"ר ר"ת בר מן דין : במ"פ ר"ת במצעי פסוק דתק"ע ר"ת דברי הימים תהלים קהלות עזרא :

דיע ר"ת דברי עיראי והוא עורא הסופר: דכ"ו ר"ת דכוותיה פי׳ כמותו ודומה לו הטעם מלעיל רצה לומר בתחילת התיבה אף ע"פ שהוא למטה בתיבה וכן הטעם מלרע ר"ל בסוף התיבה הע"פ שהוה למעלה : חומש יריחור"ל חומש מונה שבה מיריחו:

ר"ת יקותיאל הכהן בר יהודה והוא שחיבר הספר עין הקורא: יחיראין פי׳אין לתיבה זו יה"בי צן זוג הדומה לו: ב"ר ר"ת כך דינוי ור"ל כן צריך להיות: ב"ל ר"ל כולהון

כתובים כך: אוכל לישנא ב"ב ר"ת כך כתוב: ב"ק ר לת כל הריאה ר"ל כל העשרים ארבע: כ"ה ר"ת כן הוא: לג׳ רצה טמר לגרמיה דהייכו לבדו וכשיש עליו ב׳ חוטרין כזה ל"ג אז הוא מורה על מספר שלשיםושלשה: ל"מ ר"ה לדעת מדינחא והם צני ארץ ישראל שהם במזרח: ל"ע ר"ת לדעת מערבי שהם בני בבל ששרוין בתערב לי ר"ת לית רצה לומר לא נתצא כמוהו

מיסון הוא לשון אמלעי בלשון יון והוא ג"כ לשון משכה ואגדתא ישיין בעדוך ערך מס ר"ת מסורה גדולה : מס"ק ר"ת מסורה קטנה : מ"ה ר"ת מן הכלל מס״ג מ"ת מבנה תורה: נ"א ר"ת נוסחה התריני: נ"פ ר'ל כזתלי והוה החד מבעלי

המסורה: נקרימון פירוש מדיוק בנקולות: נויקין פירש פרשת משפטים שנו מבואר דיני נזיקין: נטיריקון אינו כמור"ה ממשי אלא שלוקח מכל היבה אות אחד לו שנים או לפעמים דורש מתיצה אחת שנים או שלשה דברים:

ס"פ ר"ת סוף פסוק: סיני אחד מן המחברים והג"ה סבר תורה כאילו כיתנה בסיני סי"ר רילסידרא פי׳ באותו סידרא: בסי"פ ר"ל בספרא: סהופי ר"ל אתנחתא שהוא בצורת כום הפוך: ע"ה ר"ת עין הקודא והיא שם ספר:

ר"ת עט סופר שם ספר שחיבר הרד"ק: פ"ר ר"ה פתחא דסברא : ולפעמים הוא 0"7 פסקא דספרא: פריגמא פירוש הכסקה באמצע הפסוק: ר"פ ר"ת ריש

פסוק: שב׳ן ר״ת שום בר נש׳ ש״ת שלמים תודה: תהלות הוא סצ׳ תהלים ה'ל ר"ת תרי לישכה :

בראשית מסורה קטנה

ויאכל ותאכלו כולם פתהין אפי׳באתנחתא ום"פ במ"א קמ"ן ופו׳ דתקנתא להקנתא וא עבדיבן פי׳כי דרכו להיות בלירי או בסגול וכן עיקר י ויאמר ותאכל אך באתנחתא וסוף

פסוק דרכו להיות בקמץ בכל התורה בכל המלות והכא כתיב כולם פתחין אפילו באתנחחא וסוף פסוק אשר לא כדת לוה אמר דתקנתא לתקנתא לא עבדינן רצה לומר שתי תקנות לא עבדינן חד תקנה במקום סגול ויאמר עשינו תקנה להיות כתוב בפתח ווה בסיבת האתנחתא וסוף פסוק מעלה עשו שנתרפך מסגול שהיא פתח קטן לפתח גדול : ואכן ניקום ונעשה עוד תקנה לתקנה זו לכתוב בקמן כדרך כל האתנחתא וס"פ בתמיא בשלמא אלו היה כתוב בפתח אפי׳בלא אתנחתא נסוף פסוק אוי היה ראוי לכתוב בקמץ ווסבת האתנחתאי השתא דכתיב צסגול חד תקנה עשו

ולא שתי תקכות :

מסורה גדולה אם יכחמנוה׳ בתרי טעמי מתליפה ובירש ז"ה קר"בו שו"בו ולה"לה זה"ת פירש של הסימן עיין מדשת שמיני בפסוק קרבו שאו את אחיכס והקורא יעצים הגידש קודם התלישא אע"פ מדשת שמיני בפסוק קרבו שאו את אחיכם והקורא יעצים הגידש קודם התלישא אע"פ שהתלישא גדולה עומד בראש התיבה קדמה דגירשין בתרא דתלישא וסי' כי תכלה לעשר פי'

שם יש גרשים על מלת הכלה ותלישא על מלה לעשר הרי גרשיים קודם לתלישא : תאבל כל מאן דאכל פומיה פתח פירוש אלל בזיעת אפיך תאכל לחם כתיב תאכל בפתח תחת

ה"כ אבל אצל לבלתי אכול תמכו אכלת כתיב קמץ תחת ה"כ של אכלת ר"ל הכ"ף של תאכל נקודה פתח כנ"ל מרמז לפתיחת פיו לאכול זה"ש דאכול פומי 'פחת והכף של לבלתי אכול ממנו אכלת נקודה קמן כנילרמו שהיה קמן פיו לבלתי לאכול

נח מסורה קמנה

וריפת והרגומה בריש ובדברי הימים ודיפת בל׳ וסימן ראשי ספריהון פירוש בראשית מתחיל ברי"ם כתיב וריפת גם כן ברי"ם דברי הימים מהתיל בד' ודיפת ג"ב כתיב בד':

ניתן ליכתכ במודעה רבה כל מקום שנזכר בספד הזה שםגויםאו עע"ז או עכום או שום דברי גירוף הכלנאמר על האומורז הקרמוני׳ אשר היועובדים כוכבי׳ומזלות ושארי מיניע׳ז שונים ומשונים. לאעל האומו׳ אשר המה בזמן הזה כיאינם בכלל הקו כמבואר בכמה מקומות כפוסקים אררבה כבר אמרו ח"זל הוי מתפלל בשלמה של מלכות י כאשר אנחנו נוהגים ער היוכם ומתפללי מידי שבתושבת חפילה מיוחרת לחיי מלכא והשר'רה יר׳ה ועל שלומם נהראנהרא ופשמאי כולם כאתר שואלין ורורשים בשלומם י ואלהי השלו'יפרום עלינו סוכת שלו'אמן

ה טלאכתו

איש תם

בשולי יריעה התם בסירורו והגהתו

הדר מהררה

מעשה יריו להתפאר ומפואר נאה

- :
- והביאור

תבוא

תושלבע

הפנים				
מימיו לא נכ	٠	הכל כמתכותו	כוון פעולתו י	1
בסלארתוא	٠	האחרון כיציאה	בביאה	הראשון

גלאכתו אין מחסר : כ׳ד יעקב בר הברהם המפורסם שלי׳ם :

מצאנותר :

זה אלי בויהו לו במלחכה רמה יוסה זכרוני למדע וחכמה הזרך ואבזין ידי שלח ישכון בחהל מרמה עלידי הפועל במלאכת הקורש הזעציר נאם שמואל זגוויל בן כהר'ר יוסף שוואב זציל ממשפחת גינצבורג

באיד ה מלאכתי בר זנקי בלי דופי בנ קודות וטעמים. יציין ושמאל הגש ורפי על ידי הפועל במלאכת הקדש הזעציר גאם מאיר בר בנימין וואלף שוואב יצ'ו

והב"ה לה קרהו עבד וים שלה קרה עלמו עבד והב"ה קרהו עבד . הברהם הרה עלמו עבד שנא׳ אל נא תעבור מעל עבדר והכ׳ה קראו עבד בעבור אברה׳ עבדי ייצקב קרא עלמו ענד רטנתי מכל החסדים וכו' והצ"ה קרהו עבד הל תירה יעקב עבדי משה קרא עלמו עבד להראות את עבדך והכ"ה קראו עבד לא כן עבדי משה משה עבדי מה זוד קרא עלמו עבד אני עבדר בן למתך והנ"ה קראו עבד למען דוד ענדי ודוד עבדי נשיא להם לעולם ישעיהו קרא עלמו עבד יוצרי מבטן לעבוד לוהב"ה קראו עבד יען הלך עבדי ישעיהו . שמואל קרא עצמו עבד דבר כי שומע עבזך זהב"ה לא קראו עבד שמשון קרא עצמו עבד אתה עשי'ביד עבדך זכו'והב"ה לא קראו עבד שלמה קרא עלמו עבד ונהה לעבדך לב שומע והב"ה לא קראו עבד - איוב לא קרא עלמו עבד והב׳ה קראו עבד השמת לבך אל עבדי איוב י יהוכע לא קרא עלמו עבד והג׳ה קראו עבד זימת יהושע צן כון עבד ה׳ כלב לא קרא עלמו עבד והב "ה קראי עבד ועבדי כלב י אליהים לא קרא עלמו עברוהב"ה הראו עבד לתבדי להליקים י זרובבל לא הרא עלמו עבד והב"ה הראו זרובבל בן שאלתיאל עבדיי דניאל לא קרא עלמו עצד והב"ה קראו עבד דניאל עבד אלהא מי לי מי ניה מישאל ושוריה לא קראו עלמן עבדיו׳הב׳׳ה קראם עבדוהי דאלה׳ כביאים הראשויים לא קראו עלמן עבדים והג"ה קראם שנא׳ כי אם גלה סידו אל עבדיו הנביאי׳ עהל"ה : לדקדק מאי נפקא מינה צה דעת זו יש ויש וכו': ונראה שמוקשה להה י׳ל איך אדם ולער"ן הנביאים יתרא בשם עבדולא בשם אהיב זכן אברהם שנק 'אותב שנא' זרע אברה'א הבי ואיכלתה אתר בעבור אברהם עבדיולא אתר אוהניוכי בשאר לז"א יש שררא שלמו עבדיכו׳ אברהם קרא עלמו עבד שנא׳ אל כא העבור מעל עבדך ר"ל שלא קרא עלמו עבד דרך באה יגאון л (*) 🕅

נוצר תאנה יאכל פריה י הו יאמר לפי שהשפלות והענוה יסוד גדול בעבודת ה׳ לכ"א ה׳אל יהוגע שיאמר המיד ויהיה שגור בפיושה א משרת משה וז"ש משרת משה לאמר ר"ל שיאמר כן בהתמדה משרת משה אני - ודרך דרש אומר אני ויהי אהרי מות משה עבד ה' שאף אהרי מותו עבד ה' הוא פובד עבודתו ועושה שליחיתו וכמו שפי'הו"ל בפ׳ עושה מלהכיורוהו׳ פרוהות הלדיקים עושה אות׳ הוא ית׳ מלאכיו ללכת במלאכות ה׳ אל מקום חפצו ככתוב וכתתי לך מהלכים בין העומדים האלה ב כושה עבדי מת וכו׳ ספרי ים שקרא עצמו עבד והביה קראו עבדי וים שקרא עצמו עבד

מופלג והטעם כלע"ד כמיש הר"דק כי אשרי לשון רבים רק שלא נמצא בלכון יהיד וכן אחרי לשון רבים ונמצא לשון יחיד החר ויהי אחר הדברים ע"כ י ובזה מובן היות אחרי מופלג לפי שהוא אחורים רבים ולעומת כל הנו׳ אמר כי להיות צער קמי׳ דקב"ה דמיום שמת משה אבל לכניו כמושהז"ל גם מלד יהושע המלר על פטיר׳ רבו לעומה זה לתחייב החוד הדבור והטרהת שכיכ׳ על יהושע כי אין הכבואי שורה שא משור שלה היו שויהי אחרי מות שעב׳ זמן רב ע שהתחיל להתנח׳ אז דבר ה' הליו י וקשויו' ויהי הבהה בתחלת הענין המפ' כי' שהיא יתירה ורש"י ומהרי"ה ז"ל פי' שהיא מקושרות עם מיתת משה הכז׳בסוף התורה ושם המר ויהושיג בן נון מלא רוה חכמה וגו׳ולכך סמך ויהי ההרי מות למימר שלא כתיחד לו הדבור בחיי רבו כי אם אחרי מותו וזהת בזכות היותו משרת משה שע"י כן סמך ידיו עליו וכן פי׳ הרלב"ג ע"כ י והרד"ק ז"ל כפה רפה בלבוו ישמעהל : ולעד"ן הומר משרת חשה לאמר שהכוונה לפי שהזכיר לשון המירה בהו' ויאמר ה' אל יה בע הגיד עתה הבתוב שלהיותו משרת משה כנז׳ לעיל זכה לזהת האמירה שנבואה הכז׳ כי

ולכך לה המר בהלוק׳ זו כתיב וכתיב י עוד להז"ל מות משה בז׳ בהדר בו ביום שנולד מה : ולער"ן ויהי אחרי מות משה להיות שהחו"ל דויהי לשון לער ברוב המקומות גם המרו החרי

מות יכושע לא עמד אחריו עי שיתקן קלקול העולם שהרי כלל שבט יהודה הוא שאמר יהודה יעלה

המלות לטולם מפני שהם מלות זעירות וגדבקות ובהדבקים תקל הקריאה בחירק ולא כן בסגול: כלי יקר

ויהי אחרי מות שאול וסימ׳ בלשון תרגום אבא רעיא

רירו אתרי מות משה וכו'י ב"ר פ׳ ס"ב א"ר סימון כל מקום שנאמר ויהי אתרי מות אור

מה שהשפיע לו משה מהשלימות להכימו אל זה כמו שהתבאר שם ולוה הוא מבואר כי בימי משה

לא נצטרכו ישראל לנביאות יהושע ולוה ביאר הכתוב כי אחרי מות משה עבד יי׳ או דבר השם אל

יהושט אלו הדברים לא קודם זה והנה קרא יהושע בן כון משרת משה להעיר שהסבה הית בהגעתו

לחדרבת הנכואה היותו משרת משה כי מפניזה היה תמיד נימו ולמד מחכנותו ומהנהגתו בכל

פטולותיו מה שלא היה דרך לתלחיד שאימו משרת ללומדו ולוה אחד פה אלישע בן שפט אשר

אלק מים על ידי אליהו וזה ממה שיורה כי גדולה שמושה יותר מלמודה כמו שביארו רצותיכוז"ל :

העולם להמוריו ויהי ההרי מות אברהם מיז וכל הבהרות אשר חכרו זכו׳י ויהי החרי מות משה מיד פסק הבאר והמן ועכני כבוד י ויהי אחרי מות יהושע מיד כתורו בהם יתדו' הארץ והי את שאול מיד ופלשתים כלחמים בישרט התיבון הברייה לר'סימון והכתיב ואחרי מות יהוידע באו שרי יהודה וישתהוו למלך א"ר תכחום לא באר׳ סימנו לומר אלא ויהי אחרי א"ר יודן אלולי שהעמיד הב"ה אחרים תחתיהם כבר חזר העולם לאחריו כתי זיהי אחרי מות אברהם וכתיב וישב ילחק ויחפור הת בהרות המים י כתיב ויהיה החרי מות משה וכתיב ויאמר ה׳ אל יהושע י ויהי אחרי מות יהושע ויאמ׳ ה׳ יהודה יעלה בתחלה י ויהי אמוי מות שאול וכתי׳ ודוד שב מהכות את עמלה

: (בילקוט טעות לפון וואת הכסח׳ מדוקדקת)

ולע רן

לדקדק מהיכן יליף חזרת העולם לאחוריו ומה היה חורה זו ומאי שנא אומר ויהי אתרי מות להתר והתרי מות דקהמ׳ ה"ר תכהום לה בא ר׳ סימון למימר הלה ויהי אתרי ולמה

לא הזכיד ויהי אחרי מות אלא ויהי אחרי לבדור׳ יודן צריך לדעת אם הולין על ר׳ כימון או אם מוסיף על דבריו ומפרשס י ועוד קשה השינוי למה בב׳ החלוקות הרהשונות אמר כתיב ויהי אחרי מות אברה זכתיב וישב וכו' כתיב ויהי אתרי מות משה וכתיב ויאמר ה׳אל יהושע ובחלוקה השלישי׳

המר ויהי אתרי מות יהושע ויאמר ה' יהודה יעלה ולא הזכיר כאן כתיב וכתיב ובחלוקה הרביעית המר ויהי החרי מות שאול וכהיב ודוד שב וכו׳:

שהוקשה להם ז"ל שהכתוב הזה אומר ויהי אחרי מות שהי' אחרי מות משה ולא הזכיר מה ונראה היה שאין לומר שמאמר ויאמר היאל יהושע שא"כ הי"לל ויהי אחרי מ ה משה אמר היאל יהושיע לעומת זה דרשו שכוונת הפסוק לומר ויהי אחרי מוה משה שהפ׳ מודיע בחוד העול לההוריו

במיתת הלדיקוהעולם נרמז בתיבת ויהי כתיב הכא ויהי וכתיב בבריאת עולם ויהי ערב ויהי בהר וזהו ויהי אחרי שהעולם שנא׳ בו ויהי הור אחרי לאחור בסיבת מות אברהם וכן בשאר החלוהות ויהי אחרי לסיצת מות משה והמקשים הצינו שהדרש׳ הזו של ר׳ סימון היתה מתיב׳ אחרי שהוא לשון אהור לסיבת מות הצדיק ולזה הקשו והכתיב ואהרי מות יהוידע באו שרי יהודה וישתהוו למלך שלא סור להסוריו העולם לו"א לא המר ר'סימון אלא ויהי ההרי שתיב' ויהי הרומות בבריאת העול'ככתו' ויהי ערב וכו׳ האר לאחור העולם אמנם שם נאמר ואחרי מות דלא כתיב ויהי לא דריש ר׳ סימון שחזר העולם לאחוריו והיה יכול לדהו׳ שגם שם גבי ואתרי מות יהוידע היה קלקול במה שהשתחת למלך שהמר חו"ל שעשהוהו למלך עצמו ע"א אלה שתירצו האמת דר' סימון לא אמר אלה גבי ויהי 6 לארי מות י ועוד שזה היננין של ההשתמויה למלך אינו הלקול מפורש בפסוק ולכך לא תירלו כן ומה שהביה ראיה לשחור העולם לאחיריו מה שראינו בהברהם מיד וכל הבארות וכו׳ ובמשה מיד ססק הבאר וכו׳ הכוונה לפי הפשט שסתימת הבארות סימן לקלקול וכן בתיתת משה שפסק המן והבאר וענני כבוד וכן בשאר החלוקות י אמנם סוד הענין כי הבארות האלה סוד׳ להכניע הקליפוי ולהרים דגל השי"ת וימין ה׳ רוממה ולזה הפר בהרות מים חיים וכוזלים מן לבנון להמשיך קדושת השי"ת בתחתונים וכמו שלרו"ל שהשכינה נסתלקה מרקיע הלרקיע ואח"כ הלדיקים הורידוה עד שהורידה משה על הר סיני ולוה אחו"ל כאן שבמות אברהם חזר העולם לאחוריו להסתלק האור העליון וזה תירה סתום הבארות של אברהם שמורה הסהלקות האוד הבהיר יתב׳ ויתעלה החוזר לאחור אלא שעמד יצחק והעמידו כדברי ר׳ יודן שהקלקול ההוא שנתקלקל במיתת אברהם תיקן יצחק וכי כלם ובא השמש לדיק אחד וורה השמש לדיק ממלא מקומו ומעמיד העולם ובזה מדוקדק אמר לשון ויהי בהמיר שרומז אל השילה והלקולו לולא שהב"ה הדריק צדיק אמג' בחלוקת ויהי אררי

זה היה מנד היותו כלוי רבית וכו׳ יהיפך גבי משה שלח נס ליחה ולח כהתה עינו ער ויכול' בתרח ע"ב בחייו עבדי מתקרי ענד ה׳ לא יתהרי מטח"כ החר שותו כתיבויתת ששה עבד ה' וז בויהי מחרי מות מש׳ חו נהר ענדה יפור יתכי כלפי שחפרו הו"ל משה לאתת אלא עימד יתשמש -ולפי זה יקשה דמפרש בי'הרא וימת משה י משה ענדי מת . אלא לוה י"ל כלפי שהמדי כיון שחים מת כששה הפשימן המצות ולזה נקרם הלריק הבד גבות העיני׳ והעינים ואשים ולחיים ושנים ושפתים ולא כן העורף שהוא אחר הפני׳ נרנע לענודתו ית' כלימי חיין וכממת הרי הות יולת שהוא החד כנגד הפנים וכאש ימלא בלשון יחיד לפי שהוא אחד וכאשר ימלא בלשון משים כוה לחירות לחיי עד רבים לפי שהות החר הפנים שהם רבי'וכן כל צורת האדם לפניו מפותחות בחיברי' והנדיקים במימתם קרומין ולחחריו גוף שוה ולפני ומחרי יחמרו על גוף האדם וממנו נשאלים לשאר הדברים חיים והמיתה הנאמר בהם הוא על העבדות ההית מוטלי כמו זיהן את פני העיר מהחרי העיר והחוני לפני החשכן אחרי המשכן יחנו והדומי עליהם בתורט ובמנות ח"שה להם ויהמילפני והתרי על קדימת הזמן יועל התהחרו כי הפנים נקראי גם כן קדם זים מש׳ מכד ה׳ ר׳ל שנכתלק ואחוריהם אחור כמו שנה החור וקדם לרתני ולכן נקראו הפני קדם לפי שהם תהלת ומת מהיות כוד עכד ה' בהאי ההכרה באדם וההבדלה בו לפיכך שמו קדימת הזמן והתהחרו בשימוש לפני והחרי עלמה חייב במכות בי התשי ואתרו לפני בו יום ייאחרי הדברים האלה והדומים להם וממנו אחרי מות משה ואינו רולה לומר ההרי מות משה מיד הלה החר זמן כמו שנפרש בפסוק מקלה שלש׳ ימים : הוא פוה בעיתתו אבלהות שבד יי׳ מי ששם כל כחו וכווכתו וכל השגחותיו בשם ית׳ והף בהתעסקו בעיניני העולם מתכוין לעבודת החל ית'הוא יקרא עבד יי׳ כמו אברהם עבדי דוד עבדי עבדי בעלפו לחפת חדרבה תחיד ביותר שלימות בחיי' נוחיים בן כון : בחירק כמו בסגול והמר בכל מקום בן כון בחירק ולה יחמר בחחד מהם בסגול כמושהוא מנהג ברוב לפי שהן נדבקיח שתי וו שנ ככאן תשה מכדי מת לה התר משה מת כי חי הות משרת רק מת מהעכדות והחיוב של

פלותי וטועדועשמש כעולם

01.65

הו"יו הואתהיא כפה רפה בלטון ישמעאל ודקדוק מלת יהי פירשתיה בספר מכלל בחלק הדקדוק ממכו כי בהיות החלה בהפסק המרו יהי תהי בסגול האות הכוספת וחירק הה"א וכן יחי תחי והוא בהפוך התנועו' מן יפן יהן מפנישרלו להסתיר הייוד למשפטם להסתיר אותיו׳ אה׳ וי ופן מלת יהי תהי יחי תחי שהקלו תחלה המלה עוד והפכו צה התפועו' ופקדו ש"וא ה"א יהי' וח"ית יחיה תחת אות הנוספת בחירק האות הנוספת ביהיה יחיה חחת הה"א והאית: אחרי שקשה שמשושל משה זרחה שמשושל יהושע יוזה שחי ר לשון רבים בשקל חשרי שא ויפי ר"ל הנרה שהית במיוות שמלת השרי רבי׳לעולם לה ימל׳ פשה נתקקן בויתמרה' הל יהושע שמלח מקועו : עכד ה' יחיד ולהכן מלת החרי כי ימלא סנה ידענישאין הקנ"ה מיחד יחיד החר הדברים האה וזולתו שתו על הנדיקים בחייכם כן ורבוי מלת אשרי לפי שענינו בקדושיו לא יהמין ואם ווכינו טובות רבות כי לא יאושר האדם נני ילחקשנ' בקייו 'הי ילחק בטובה החת שתמלה בו הו בהללחה חתת שתודמן הליו לפיכך המלה בלשוורבים לעולם ורבוי מלת החרי כמו רבוי מלת לפני כי האחורים כנגד הפנים אא שהפני לא ימצאו בלשון יחיד לעולם לפי שהרוהה הוחם והפונה אליהם ימנאו בעיניו רבים לעולם ולה יוכל לרהות הבר החד אפר בפנים תבלי חברו כי אברי הפני שנים שנים

ויהי אהרי מות ד' דסמיכי בקריאה וסימ' ויהי אחרי מות אברהם ויכרך · ויהי אהרי מות משה עבד יי' · ויהי אחרי מות יהושע וישאלו בני ישראל · ויהי אחרי מות שאול · וסימ' בלשון תרגום אבא רעיא

שמשא ומלכא י ונמסר גם בסדר היי :

357

אחרי מות משה עבד ירי מנהג הלשון לכתוב במקומי וייו שלא להוסיף ולחבר דבר אל דבר כמו ויהי ביום השלישי וישא אברהם את עיניו והלה בני לבעון ואיה וענה וחשב תמר נרדם ורכב וסום והדומים להם וכבר כתבנו בספר מכלל השר חברנו כי יש לפרשם לתוספת עם חסרו'מעט לפי ענין כל החד מהם לפי דרך המקרא ומלת ויהי תמצא בהתחלת הדברים ואף בראשית הספרים כמו זה וכן ויהי אחרי מות יהושני ויהי איש אחד מן הרמתים ויהי בשלשים שנה ויהי בימי שסוט התוקו ותכני וי עומו בימי אחשורושי וכן וויין אחרים בראשי השפרי׳ואם כאמר כי טעם להדביק פשר אל ספר וענין זה אל הקודם לא ישפיק הטעם בכלן ואמרו המפרשים כי

יהושע א

רשי

אחרי מות משה י ורהי מחובר על סדר התורה המסויימת בפטירת משה וזה מחובר לה : משה

ררי

רלבנ

אחרי מות מפה ז ראוי ויהי שנקדי' כי הגעת הנכוא' לנביא במה שתיישר בו העם אם אל סוב נפשיי אם אל טוב גופיי הוא לתועלת העם ההו'וחצד ההשנחה אל העם ההוא תניע לכביא ואת הכבואה ואולם הכבואה שתגיע לכביא לעריניו בעלמ הנה הוא מלד ההשגחה עליו זוה כלו מבואר למי שעיין בזה צטבעיו ובדבריכו בשרי משפ מלחמו יי׳ ובביאורימ לספר איוב ולוה אמר כילא נחש ביעקב ולא קשם בישראל וגו' י דלה בזה שהם בלתי לריכים למכחשים ולקוסמי׳ להודיע׳ העריכי׳ העתידי' כי השם ית׳ להשגחתו על העם הוה יודעים אלו הערירי' באופן שלם על פי כביא ולוה לא ילכו לקראת כתשים וקשמים אשר פיהם דבר שוא

ולואת הסבה אחר יפקור יי׳ אלהי

הרוחות ונוי אשר יוציאם ואשר יביא

ולוה בחר השם אז ביהושע להיות

לנביא לישראל אחרי חות משה עם

הנכיאים שהם כמו העבד לאדון :

מנחה קטנה

סיפרה הנכומה הסדי האל שלא הניח ישראל

רופה

רידי אחרי תות משים

רגע כעיתרא כלי

יפנהיג כנקשת תשה רבי עיה החמרו יפקוד ה' ונו' ומלה כ׳ בקשתו והמר קם

לך הת יהושע רמו בהותרו

לך לכחשתך כי נס כדבר הות

נשמתי פניך יו"ם כרן ויהי

אחרי מות משה תיבוף

נת קייתה ההנטחה ויאמר הי

חל יהושע ובו' לחמר וחין זה

לחמר לוולת שלא ר"ל שהוא

יחמר ויפשה כל שליחות השם

כמקום משקי פוד כיון ע"ר

שחמרוז"ל במת השה ניום כולדו שבקדי הקב"ה הרפומה

לפכ׳כדי שלא יעשה יו המית׳

רושם כמו שמצינו הכל המן

שכיקם לחבדם ביו תיתת תשה

ותסקי׳ ולח ידע שכו ביו׳כולר

כאופן שיום כלידה תגין על

יום המיתה כך הקדים הקנ"ה

רפואה קודם הלרה שמד שלח

K

רדק

מנחה קטנה

סתיים: אתה וכל העם האם משרת משהי ההוא היה בתקום משה לנאת ולבוא לפני ישראל ואחר שמת משה כי כ' דנרים היו מעכנים לוהו הקיבה לעבור הירדן עם ישרחל : לחמר לפי שנשתמשו במלת חמו עם הלמד הביחה לחרן מזר משה שנבוי בליו שלא יעכור את הירקן ופנד העם שננו עליה שימתו בתדבר ועכשיו שנתכטל שתי בשינות כי משהמת והעדה אשר עען הם שלמים וראויה לבוח בחרזי וו"ש חתהוכל סעם הזה: כחשר הייתי עם פשה ונו׳ר׳ל הטעם שהייתי פם פשה הוח תעני שהי לכבו פנס פעי ככל הנדדים וככל ביתי נחקן היה חם בתורה חם בדרך חרץ אם בעלחעה כן אטיה עמך באוען זה ג'כ מהיה מעך שתהי' שלם כשלשתם עיכ חוק נדרך חרז וחוק כתורה חוק בעלחעה כפי רשי וצל: לא יפושוגי כי שלימות התורה הוא בשלשה דנרי א' שנריך ברונחי' בפה כפו שדרשו וצ פל התסוק כי חיים הם למונאיהם נפהי כ' הניון כלב בתמידו' לכא על תוכן בענין וכונותי' כמו שחתרו ז"ל לפולם ילתוד חדם וחת"כ יפנה יוהשלישית הוא ללמוד פים למשות כילה העדרש כוח העיקר רק העשוה ישל הא׳ אער לא יעוש שער התיר הוה מעיך דייקאי ועל כסני׳ אתר והנית כו יותם ולילה הניון הלב בתמידות י ומל השלישת מתר למען תשמור למשות ונו'י ועוד רמו למלת כפיך על תורה שבעל עה כי ביח העיקור שנריך שתירה בלב וזכור

223

יותר משא׳ אותיות השמוש הסתירו ה"אלף הלמ"ד מה שלא עשו כן עם השאר שאמרו באמור להם עם יי׳ונו'ויהי באמו׳יהושע בהנעת הא׳לף ופי׳לאמר לישראל שהקדוש ב"ה צוהו לעבור את הירדן כי הבעיחם בכל מקום אשר תדרך כף רגליכס בו וגו׳ : קום עברי קום ענין זירוז וכן קום משחהו׳ קומו ועברוי קום התהלך : להם וגו׳ לבני ישראל כמו יביאו את תרומת יי׳ י ותרחהו את הילד : כל מקום השר תדרך כיון שתעברו את הירדן כל תקוס אטר תדרך בו לכם יהיה כלומר אני אתן להם כח כדי שתכבשו הכל והח"כ זכר קלת הגבולי ובדרש כל מקום אשר תדרך וגו׳לרבות חוצה לארץ:מהמדברי הו'מדבר סין שהוא גביל נגב : והלבכון הזה ' הוא מקוס ידוע בחרץ ישראל ואמר הזה אף על פי שהוא מעבר הירדן לפי שהיה נרחה משם להם וכן אמד משה ההר הטוב הזה והלבנון או אמר הזה על הידיעה כמו זה שיני זה עניי לויתן זה: כל תרן החתים . כי בחותה הפאה היה יושב החתי: מכוא השמש היס הגדול : הוא מערב ארן ישראל כמו שחמר בתורה עד הים האחרון ומה שאמי הגדול ככב ד שאר הימים שבארץ ישראל שהם קטני כמו ים המלח ים כנרת: אל תסור מתכוי שב אל משה ופירושו מדרכו הטוב'חו פירושו תמנו מספר התורה ואף על פי שלא זכר הספר הנה זכר התורה זבמסרה סבירין ממנה: תשכיל פירושו תנליח וכן ת"י בדיל דתללה וכן תרגם אנקלום למען תשכיל בדיל דתללה : לה ימוש כחלקו רבותיכו ז"ל בזה הפסוק י"א שהוא מצוה לכל ימי האדם וחפילו ידע כל התורה כלה ויש אומרים שהוא ברכה והנראה

ררק

קשַׁקשוניה רמשה למימר: משה מילמיי קשרת משה לאמר: עַבְדִי מִית וּכְעַן קום עִיבֵר יִד יִרְדָנָא הָרֵין אַהְ וְכָר' עַפָּא הָרֵין לְאַרָעָא דאיקייביב להון לקניישראל: בל יינמיי אי אנבינתו להם לקניישראל: אַהָרָא דְתִרְרַךְ פַּרְסַר׳ רַגְּלְכוּןבֵיה מּיייח מָכוֹס אָלָוֹם אָשֶׁר תִרְרָךָ כַּף רַגְּלְכָם בּו קפון יהַבְתָה כְמָא דְמַלֵילָת עִם משה: מַמַרְבְּרָאוּלְבָנוֹנָאֹתָהֵאון עָר ג׳ מִיֹימי נְהַרָא רַבָּא גַהֲרָא דִפְרָרת כֹּל אַרַע '7 הַתְאיוַעריַפָּארַבָּא טַעַלַני שִׁטְשָׁא יהאתחומכון: קָרָטָר כּר יוֹמֵי חַיִיך כְּמָא דְהַוָּאוֹייוּיייייייייי אִיש לְפָנִיך כִּר יְמֵי חַיְיֵך כַאַשֶׁר מימרי בְּסַעֲרֵיה רְּמשֶׁהבֵּן אֶהֶוֵיאָפֶרְ לָא אָשְׁבְקִינָהְוְלָא אַרְחְהִינָה: הְהֵקִיף הַמִיחה אַרְפָהָוְלָא־אָאָזָבָרָ: הְזַקוֹאָמָץ בִּי וְעִילִם אֲרֵי אָהְ הַרְסִין יִת עַפָּא הָרֵין יה ארעא רקיימית לאַכָהתהון לְמָתו לְחוֹד הְּכֵּיְה וְעִילֵם לַחֲדָא להון: לְמִשֵּׁר לְמֶעְבֵּד כְּכָל אוֹנֵיְהָא דְּפֵּקְדָך משֶׁר עַבְדִי לָא תַקְטֵי מִינֵיה לְיַמִינָא גיוח יוכוי משֶׁה עַבְדִי אַל־תָסור מְשָׁנו יָמֵין וּלְשְׁבֶאלָא בְּדִיל הְתָצְלַחבְּכָל אֲחֵר דְּתְהָן: לָאיַעְדִיסִיפְרָאִרְאוֹרַיְתָאִי׳יֹם נפיי׳ הֵלֵך: לָא־יָמוֹשׁסֵפָר הַתוֹרָה הַזֶּה הָדֵין מִפּוּמָה וּהְהֵי הֲגֵי בֵיה יֵימָם וְלֵילְיָא בְּדִיל דְּתִטֵּר לְמֶעְבֵר כְּכָר ַרְכָתִיב בֵּיה אֲרֵי בְּכֵן תַּאֲלַחיַת דַרְבָּךְ מיום׳ יי׳ אָז תַאָלִים אֶת-רְרָבָּכֶך וְאָׁז תַשְׂבִּיל הלא ובכותכשט:

יהושע א

משה ג׳ ר״פ בקריאה וסי׳ משה עבדי מת ועתה קום עכור: משה עבד יי׳ ובני ישראל הכום ׳ משה ואהרן ככהניו ושמואל בקוראי שמו: תדרך ה' וחס' וסי' כל המקום אשר תדרך דמשנה תורה יחברו כל מקום דיהושעי ואתה על במותימו תדרךי אתה תדרך זית ולאי על שחל ופתן תדרךי ונמסרגם בסרר עקב: והלכנון ה' ד' מלאים וא' חסר וסי' נמסר בסדר אלה הרברים: ממנו ו' סבירין ממנה וסי׳ נמסר בסדר צו: דרכך ג׳ הס׳ הודיעני נא את דרכך ואדעך למען כי אז תצליח את דרכך העבר עיני מראות שוא בדרכך יונמסר גם בסדר כי תשא: ואז ד' וסי' ואז יקרב לעשותו יואז ירצו את עונם י ואז חיל מלך בבל צרים י ואז תשכיל י ונמסר נם בסרר בא:

> י הית'מנוה ליהושע וכן לכל אדם עד שיד' התורה ואחר כך ילמוד החכמות י ופי׳ והנית יומס ולילה החר שאמר לח ימוש הוא כפל דבר לחזק או פירוש והנית הניון הלב כמו והגיון לבי לפניך יי׳ופי׳יומס ולילה לפירו׳הראשין נראה שיהגה בו ביום ובלילה כל עת שימנה פנהי מעסקי מחיתו: תלליח הת דרכך הסר יו"ד הרבים מן המכתב והדומים לו כתבנו בספ' מכלל בחלק הדקדוק ממנו ואמר חלליח שהוא פועל יולא ואף ע"פ שאין ההצלחה ביד האדם לפי שבשמרו מצות יי׳ובשכרם תבואלו ההצלתה הרי הוא כאילו מצליח דרכו או יהיה תצליח פועל עומד ויהיה את דרכיך כמו בדרכיך: ואו תשכיל זה תרגם יונחן תכשט לפי שהו' קרוב לתללית 660 שלא לכפול את הלשון והוא קרוב לענין ההצלחה :

משה עבדי מת · ואילו היה קיייבו הייתי חפץ ורבותינו דרשוהו על שלשת שפים הלכו׳ שנשהכחו בימי הבלו של משה בא יהושע ושהל אמר לו הקב"ה משה עבדי מת והתורה על שמו נקראת לומר לך אי איפשר צא וטורדן במלחמה: כל מקום אשר מדרך . תדרך כיולא בו נאמר למשה ושנינו בספרי אם ללמד על תחומי ארץ ישרא כרי הוא הומר מן המדבר

והלבנון הם כן למה נהמר השר משה משה עברי תדרך אף חולה לארן משתכבשו ג׳ כים ממוי מתועתה קוםעבר את הירהן הזה את האר׳ כל מה שתכבשו חולה לארץ יהיה קודש ויהיה שלכם : אַתָּהוְכָל הָעָם הַוֶּה אָל־הָאָרץ אַ שֶׁר מן הלבנון והמדב׳ הו'מדבר ָלָבֶס נְתַאֵיו בָאַשְׁרִדְבַּרְ**ת**ָיאָל־משֶׁה: <u>מַהַמְרְבָּר וְהַלְבָנוֹן הֵזֶּהוְצִר</u> הַנָּהָר הַנְרֵזֹל נְהַר־פְּרָד כָּל אָרֶץ הַחָּתִים וְעֵר־הַיָּם הַאָּרוֹל מְבַוֹא לָאיִתְעַתַר אָנַשׁ^{ט׳ ריפ} נסי׳הַשָּׁטָשיֵהָיָה גְבוּלְכֶם: ^{*}לָא־יִתִיצָר הייתי עם־משה אהירה עפר לא אַתָּה תַנְחִיל אָרע־הַעָם הַזֶּרה אָרע־ ָהָאֶֶרץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעָתִילַאֲבוֹרָ**וָם לָת**ָת לָהָם: רַקְחַזַקואַמַץ מָאד לִשְאָר לַעשורה בכל החורה אַשֶׁר צור ושמאול למצן תשביל בכל אמשר מפיך והגית בו יומם ולילה למעו תשמר לעשות כָּכָל־הַכָּתוֹב בָּוֹבִי־

רלבג משה עבדי מתי ראוי שיוכן מזהכי עבור ישרא את הירדן הזה לא השכי׳ השם ית'שיהי' בחיי משה כי הוא ית' הלוא נזר עליו שלא יעבור את הירדן לסבה התבארה בתורה ולזה כתאתר זה עד מות משה כי אין מלכות כוגע בחברת אסילו כמלא רימא ואולי כתחברה לוה סבה אחרת וזה כבר כתבאר בס׳ סופטים כי עוג יהושע מהגוים ההם אומות למען כסות בסאת ישראל השומרים הם את דרך יי׳ ללכת בם כאשר שמרו אכותם אם לא והכ׳אפש׳

כי ישראל לא היו ראויים שתניע להם ואת ההללחה על ידי משה כמו שכיון משה מתחלת הענין בצאתם מארן מצרים וה שאם היו אנו המלפמות נעשות על ידי משה היה משיג אל אלו האומות בכללן כליה חרוץ לעונם מעלתו ותוקף הנפלאות הנעשות על ידו ולזה תמצא בסיחון ועוג שנלחם בהם משה שלא נשאר בהם שריד ופליט ולהיות ישראל בלתי ראויים לכמו ואת ההצלחה כמו שהתפרסם חדבר המרגלים לא זכו אל שתהיה ואת המלחמה על ידי משה והיתה על יד יהושע ולא היה כחו כל כך גדול ולוה כתעצל באלו המלחמות כמו שהתבאר במה שיבוא עד שהפריד המות בימו ובין השלמת המלחמות ההם וממה שיעיד על שוה העונש השיג משה בעון ישראל מה שאמר במשנה תורה גם בי התאנף יי׳ בגללכם והנה הזהירו השם יתע׳ לבלתי נטוח יודרכי התורה ימין ושמש ר"ל שלא יושיף לדבריה ולא יגרע מהן והנה כראה כי הנשיה לימין הוא כשיושיף על דבריה והנשיה לשחאל כשיגרע חדבריה והוהירו גם כן שלא יתרשל מהעיון בה כי התלמוד מביא לידי מעשה בחלק המעשיי ממנה ולוה אין ראוי שיקצר האדם מלעיין בדברים המעשיים ממנה ויחשב

כי די לו שיעשה המצות המעשיות ההם כי העיון בדברי תורה בזה יתיישר בשלמות אל המעשה עם שוה יעמידהו על שוד ואת המצוה והתכלית המכוון בה ואולם העיון בחלק העיוני מהתורה צלא יישיר למצפה היא ממה שאין ספק בו מאין ראוי שיקלר האדם בו כי הוא בשלם שבפנים להיישיר המעיין בו אל השלימות האפשי כמו שביארמו בביאורמו לדברי תורה

> לו׳ עבד מלך מלך אלה דרך ענוה ז"ם קרה עלמו עבד שנהמ׳הל נה תעבור מעל עבדך כי ויאמר ה׳ לשון קדש הוא ולשכינה שראה על המלאכים אמר שאני עבדך ואין חסרון כבוד לאדון מדי עברו בבית עבדו שיכנם לתוכו ואל יעבור מעליו להטות הדרך ולזה הראו הקב"ה עבד שחבבו בעבור ענוה זו ז"ש בעבור אברהם שאמר שהוא עבדי כמ"ש אל נא תעבור מעל עבדך כמו שפי' וכן יעקב שמת קטנפי מכל ההסדי'ר"ל איני כדאי אליהם ואם עשיתם הוא להיות דרך האדון להעיב לעבדו חפילו בלתי הנון ז"ש השר עשית הת עבדך עם היותי קטן הטב׳ את עבדך וכן כיוצה גבי משה אמ׳ להראות את עבדך שלא הראתני בזכותו כמי שמראה לאוהבו אלא כמי שמראה לעבדו ואע"פי שכוא פהות עבד מקנת כסף כל דהוז"ש להראות את עבדך ולו"א הקב"ה משה עבדי מת ולח המר משה אהובי או נביאי לומר אני מצטער על מיתת ענו מצד שלה היה מחזיק עלמו אלא כעבד נכוה שכן אמר להראות את עבדך יוכן דוד שאמר אני עבדך בן אמתך שאמר ופרש׳ כנפיך על המתך איב אני עבד ומואבי ולויא הב"ה וגנותי על העיר הואת למען דוד ישקרא עלמו עבדי דרך ביזוי ולא דרך גאוה כאמו׳ וכן ישעיהו לא מכח מעשי שהרי יוצרי מבטן לעבור לו ובכטן לא היו בי מעשי אלא הייתי כדאי מצד מעשי לעבד לו ולו"א כאש׳ הלך עבדי ישעיהו ערום ויחף להיותו עבדי שלא למרוד בי באופן שכל אלו הכרטים שבחלוקה הראשונה הם בשקול החד התנם בחלוקת יש מי שקרה עצמו עבד והב"ה לה קראו עבד הפשר לפרש קצתם לשבח וקצתם לגכלי שמואל לפי שקרא עצמו עבד שנא׳ דבר כי שומע עבדך ולא אמר דבר ה׳ כמו שאז"ל שלא להחזיק עלמו שהב"ה היה מדבר עמו שא דב 'פתם כי שומע עבדן ולזה הטעם הוא שלא קראו הב"ה עבד להיותו חשוב אנלו יותר ממדריג' עבד שהרי שקול שמואל מששה וההרן דכתיב משה ההרן בכהניו ושמואל בקראי שמו וגם מהטעם הנו׳ שלא קרא עלמו עבד להשי"ת בדי שהב"ה יהראהו עבד שהרי אמר דבר כי שומע עבדך ולא אמר דבר ה' שאו היה שושה עצמו עבד להב"ה וגבי שתשון נראה של גנאי הוא שלא קראו עבד לפי שלקה אשה מבנות פלשתים וגם שלמה אפשר לפרשו לגנאי שהו' קרא עלמו עבד והב"ה לא קראו עבד שלא נתכבד בו להחזיקו כעבד שהרי קדם תחלה ענין זיתחתן שלמה וכו' ואפשר לפרשו לשבח כי שלמה מה שקרה עלמו עבד לא היה דרך בלוה כי אפי׳ לעבד לא היה ממזיק כי בחלו׳הוא מאמר ונחת לעבדך לב שומע ולוה הוא שלא הראו ענות אינו שמלך וישב על כסא ה׳ וחשוב האל כבן יקיר ׳ איוב לא קרא עצמו עבד לריב ענוה יראת ה' שהיתה בו כמחו"ל שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו דילמא שבקיה לרחימותיה של אברהם מרי שהשטן עלה בדעתו שאיוב עדיף תאברהם לרוב ענותנותיו ויליף שדניאל נקרא עבד אנהא

כלי יכןר

מיא ואפ"פי שדברי המלך הם אפשר שהכריחו רז"ל ששם זה של עבד הוא שפי ה' יקבנו ז"ש דניצ עבד אלהא חייא כלומר שאלהא חייא קראו עבד שהם הכוונה לימר עבד הלהא חייא עובד אלהים חיים היינו מים אלהך דהנת פלח ליה בתדירה אלא ודהי כן ימו אפר נקרא דניאל עבד אהא הייה עפ"י השי"ת ויגיד עליו רעו שם דניאל שחזר לומר דניאל עבד אלהא הייא שכך שמו בפי הכל כאמור והנניה מישאל ועזריה למדו הו"ל שנקראים עבדים מדקדוק לשון הפסוק דאומר עבדוהי דאלהא עלאב דהי"לל עבדי אלהא עלאה גם קשה תיבת די אלהא דהי"לל דאלהא עלאה לזאת פירשו עבדוהי הם זי אלהא עילאה אמר כן ובזה נתיישב כיכוי עבדוהי ותיב׳ די כותן טעם למ״ש עבדוהי למדנו מתוך המאמר שהכתוב הזה מספר בשבהו של משה ואומר מכה שהיה קורא עלמו כעבד לבד מדרך שנוה שלא היה מחזיק עלמו כנכיא ה׳ או כבן אלא משה עבדי מת : עוד אמרו הז"ל במזרש שנשתכחו שלשת הלפים הלבות מישרהל בימי הבלו של משה בה יהושע ושאל ה"ל הב"ה משה עבדי מת והתורה נקרא על שמו ועתה לך א"א להתזירן בוא וטורדן במלחתה ע"כ ורט"י ז"ל ואלו היה קיים בו הייתי חפן ומהר"יא ז"ל פי׳ כוונה הכהוב לומר עד עתה הייהם מעוכנים בשביל משה כי לא יעבור את הירדן אכן עהה משה עבדי מת ומעתה קום עבור את הירדן ע"כ י וכן בהרל"בג ופי׳ שהגיד הכתוב שאין מלכות גיגעת בחבירתה כמלא כימא וזהו משה עבדי מת ועתה קום י ובדבריו ז"ל מדוקדק׳ תיב׳ ועתה שתכף ומיד בעתה אחישנה לגדול׳ וקום כי היימא לך שעתא י ובזה אצין או׳ הידזן הזה מורה באצבע שעד עתה היה כחומה נשגב׳ לא יוכל משה לעוברו אכן עהה פרז גדרו והיה למרמם וזהו עבור את הירדן הזה כלו׳הזה הוא אשר עליו נשמו רחשונים ולה עברוהו ע"ד משו"ל ונעבור הת נהל זרד לשין ורת רחבו ולה יכלו למוצרו עד שניתן להם רשות מלמעלה וזהו וכעבור את נחל זרד ומתוך דברי חו"ל מובן שיהושע בוכה ומתאבל יותר מדי ומן השיעור וע"ו השיבו הוא ית׳ וכי לך מת ולי לה מת והלה לי מת וזהו משה עבדי מת ר"ל לי מת שאני המפסיד במיתתו עבד נאמן לכן אה׳ עתה קום מאבילותך ולא תלטע׳ יוהר מדי ומהרי"ה ז"ל פי' עוד בהיבה עבדי שמלחר שגדל בשם טוב ומת מהוך עבודהי ליז לך להתאונן עליו ביותר אלה קום מאבילותך כי ישמח משה במתכ' חלהו יולי אפבר במה שאמרנו לעיל בשם חז"ל שנשתכחו ג'שפי׳ הלכו׳באבלו של משה וז"ש לפ"ד חבל יל דאבדין ולא משתכחין כי משה עבדי מת ולא שכב כי לא הניח ממלא מקומו בעבודתו שהרי נשהכח אור לפי שההרשלת' צלמודי ועתה קוס וכו' והתחוק בתורה כדמסיק רק חוק ואמז מאד וגו'י עוד אפשר במה שאמרו סיל בססוק נקס נקמת בני ישראל אתר האסף אל עמך אלו רצה משה לא מה שלא היה הולך למלהחת

לכם

קדש מדבר צין שעל ידי חדוס

שהיה במקצוע דרומית מזרחית

בדרומית מורחית שנחמר והיה

לכם פאת כגב מתדבר צין על

ידי אדו'וגו׳: ועל הנהר הגדול

ללפון כל ארץ החתים בכלל הוה

ורחבה מדרום ללפון : כל חרץ

החתים ועד הים הגדול מכח

למערב: חזק ואמיי בדרך

ארן כמה שהוא אותר כי אתה

תנחיל: רק חוק ואמן מאדי

בתורה כמה שהו' או' לשמור

ולעשות ככל התורה:ספר התור׳

הזה: ספר משנה תורה היה

לפכיו: תשכיל יתלליח :

נהר פרת י

השמש י

זה רחבה מדרוס

לארכה מן המורת

ודרך שם נכנסו לחרץ שנ׳והנה אוריה׳לנס אכתנו בקדש וגומר ומניין שהיה יהיה וחפים

. ממנו

ו׳כנירין

รวทท

660

יהושע א

להלחמת תרין ובתר מות בעבדות ועבודתו ית׳ ועל זה אמר משה עבד מת ר"ל סבר וקביל להיו׳ שבדי והפי׳ שמות יומת החרי מלחמת מדין ולזה נאות לך שתלמוד מרבך ועתה קום במהירות אדיוות עבור את הירדן הזה ואל תתעצל במלחמת ארץ ישראל ולא שמע יהושע שהרי כתיב ימים. הבים עשה יהושע מלחמה כו׳ כמו באחז"ל שנתעלל ונענש וחסרו לו י׳ שנים כמו שיבוא בפסוק כאשר הייתי עם משה ההיה עמך ואמר אשר אנכי נותן להם לבני ישראל כמשחו"ל שירושת הארן החיים יורשים המתים וכמו שהרחיב רש"י ז"ל בפ׳ פנחם שאם ראובן ושמעון מתו וזה הניח בן אח׳ שוב ג׳ והלו הם החולקים בארז זה נוטל ג׳ מוזרת הנחלה לראובן ושמעון המתים ומנחילין לבניהם אלו ובן ראובן נוטל ב׳ חלקים ובני שתעון נוטלין ב׳ חלקים לעומת זה כ"ל שמאמר אשר אני נותן בהם על הלו בני ראובן ושמעון קלמר ומאמר לבני ישראל על ראובן ושמעון שנחלה זו חוזר׳ שיהם בהם נוחלין את החיים וחוזרין ותנחילין לבניהם וע"ז כפל הפ׳ להם לבני ישראל י או בהפך אשר אני כותן להם על ראובן ושמעון והיינו דקא׳ להם שלא לכוכח ולבני ישראל היינו על אלו הנכנסין לארזי ומהרי"א ז"ל פי׳ להם ע"מ שיהיו כדאי׳ וז"ש לבני ישראלי ואנכי עפר ואפר המעתיק צחרי נשיקת רגלי אדוני נלע"ד לדקדק ג"כ בפסוק אמרו כאשר דברתי אל משה תחלה ואח"כ אמ המדבר וכו' ומהראוי ישיים הענין ואח"כ יאמר כאשר דברתי אל משה אמנם אפשר לע"ד שבזה יובן הפי תחלה באו׳ עתה קום וכו׳ גם כפל הפ׳ בהומר להם לבני ישראלוהוא כי ארו״ל בספרי פ׳ עקב על פסוק כל מקום אשר תדרוך כף רגליכם שבא ללמד על ח"ל שכל מקום שיכבשו ממנה יהיה שלהם אלא שצריך יכבשו א"י תהלה ואח"כ ח"ל שאינו בדין שתהא א"י מתטמא בע"ה ואתם תלכו לכבוש ח"ל ואפשר שזה כיון באומר כאן הפ׳ ועתה קום כלומר הנה בידכם נתתי את כל הארצות שתכבשו גם בח"ל אמנם צריך שעתה תחלה קום עבור את הירדן הזה הל הארז וכו׳ואה"כ כל מקום וכו' אפי' בח"ל ונתן טעם באומר השר אנכי נותן וכו' כלו' כי מה שאני נותנ' להם הוא להיות׳ בני ישראל ויטהרו אותה מע"א שבתוכה זכיון שכן אינו בדין שתהא א"י מטמאה בע"א ואתם תלכו לכבוש ח"ל וזהו כאשר דברתי עם משה חוזר למ"ש ועתה כי בן דבר עם משה בפי׳ זירישתם גוים גדולים ועלומים מכם תחלה בא"י ואח"כ כל אשר הדרוך וכו' אפי' בח"ל זה כלע"ד: בל מקום אשר תדרוך כף רגליכם וכו׳ להו״ל ואפי׳ בח״ל ובזה אבין לע״ד אומר כל מקום ולח

אמר התקום כמו גבי תשה בה"א הידיעה לומר בכל מקום שיהיה אפילו בלתי ידוע לרבות בם בח"ל ואע"ג דאמר כלל ופרט כל מקום כלל מהמדבר והלבכון פרט ואין בכלל אלא מה שבפרט מימניהה שכוונת הפסוק לומר שעם היות שיתקדש כל מקום השר הדרוך וכו' אבל אינו שוה בקרושתו אל מה שהוא בתוף גבול הארן מהמדבר וכו׳ לכם יהיה שיהיה שלכם לבד אמנם הנהר הגדול נהר כרת וכו' זה מהודש יותר שיהיה גבולכם לההגורר בי ובקדושתו זגבולכס יותר בייחוד ומה שכתוב כאן הנהר הגדול ואלו גבי משה לא כאמר גדול לא בים ולא בנהר כתב מהרי"ה דבעיני משה זוטרתי היה תים והנהר לה כן בעיני יהושע וכו' י וקשה שהרי גם משה אמר עד הנהר הגדול נהר פרת ומ"ש כאן לכם נתתיו וגבי משה לכם יהי'נלע"ד הטעם במה שפי׳ בסדר כלק בפ׳ ההוא אמר זלא יעשה שהכוונ׳ שמאמרו ית׳ עושה מעשה כי בדבר ה׳ וכבר שמים נעשו כי הוא ית׳ ביחוד אומר ועושה ע״י מאמרו לעומת זה גבי משה שייך לו׳ לכם יהיה כי שם גוזר אומר ועושה שיהי' שלהם ומאז זכו בו אשר לעומת זה נא׳כאן לכם נתתיו בלשון עבר שכב׳ הוא נתון לכם מקדם ומאז דברתי אל משה שאז זכיתם בו וזהו כאבר דברתי אל משה עוד אפשר בדקדק אומר כאן לכם נתתיו ובתור׳ כתי לכם יהיה חו"ל דרשו בספרי שאם היו כובשי׳ החלה גבול בארן ואח"כ הוצה לה היו נוהגים בה כל המצו׳ כמו בארן וויצ הרי שכבשו ח"ל מנין שמצות נוהגו׳ שם הרי אתה דן נאיכאן כל המקום אשר תדרוך כף רגליכם בו לכם יהיה ונאמר להלן יהיה מה יהי האמור להלן מצות נוהגות שם אף יהיה האמור כאן מצות נוהגות שם עכ"ל - ופי׳ מה יהיה האמו׳ להלן היינו דסיפיה דקרא מן המדבר והלבנון וכו׳ יהיה גבולכם כי בגבולי א"י נאמר יהי׳גבולכם. שבזה מובן למה אמר כאן נתתיו גבי כל המקום לפי שהיה גלוי לפניו שלא יכבשו החלה תהומי א"י אלא יהדימו לכבוש ח"ל ויהיה כבום יחיד דלאו שמיה כבוש וז"ש נהתיו ובסמוך דההומי יברא אמר צשון יהיה ובטל הגזירה שוה ועכ"ו אמר כאשר דברתי עם משה לרמוז אל נוסח יהיה אשר דבר בו שם בתורה לומר שהבחירה בידם אם יכנשו תחילה א"י כולה אז היה כאשר דברתי עם משה דיבור יהיה לכם לגזירה שוה ובזה מובן למה בתורה אמר המקום בה"א בידיעה כי בתור'דבר לכשיכבשו תחלה א"י ואח"כ לח"ל שאז יהיה לגזירה שוה שינהגו שם כל המצות כמו בארץ ולו"א המקו׳ בה"א גדידיעה לחשיבו׳אמנם כאן בימי יהושע שהיו מתענלים בכבוש הארן הגיד מראשית אמרית שתהי׳ חיל כבוש יחיד שלוה אמר לכם נתתיו היא הסבה שאמר ג"כ כל מקום לגריעות ולא אמר המקום והבן זה י ומהרי"א ז"ל פי'כל מקום אשר תדרוך כף רגליכ'שדרך ארץ צריכה חזוק ולא החרשלו'אא השר תדרוך כף רגליכם בעלמיכם תלכו לכבוש ולא הטעו לו׳שבהשתיכם תירשו את הארזוורועכם תושיע לכם כ"א לא יתילב איש וכו' הוא בעזרתי אשר אעזור אתכם וכאשר הייתי עם משה כו' יתילב איש לפניך וכו׳ - ספרי אין לי אלא איש אומה משפחה או אשה בכשפיה מנין ת"ל לא י

לא יתיצב מ"ח אם כן למה נאמר איש אלא אפי׳ כעוג מלך הבשן עכ"ל י הוקשה לכם דהי"לל אים לא יתילב לפניך לז"א בכתב החלה לא יתילב מ"מ למעט אפי׳ אומה וחשפחה ואשה בכשפי׳ ומכ"ש איש עד שיובן בהכרח שאיש זה כגון עוג מלך הבשן הוא וזה הודיע בכהוב תיבת אים באחרוכה ובזה מדוקדק לשון לא יהילב אים אפי׳ אים הנלב במצבה זו וחומה גבוהה כמו עוג שקשב משה ע"ה שהיה חומה גבוהה לא יהייצב איש : עוד פי' מהרי"א ז"ל לא יהייצב איש לפניך לנהוג שררה בלבור הלה כהשר הייתי עם משה שלה קם נביא עו׳ כמוהו כן אהיה עמך רק ההנדל שיש בינו לבינך הוא שלא קם כמוהו גם אחרי מותו לא כן אתה כי כל ימי חייך בלבד לא יקום אבל אחרי מותך יקום ויתייצב יולי אפשר לא יתייצב איש דוקא לפניד בלכ׳ פניך בקרבם והעד לזה ענין העי שהיה שלא בפניו וכתייצבו אנשים שלא בפניו והרגו ל"ו איש ואמר כאשר הייתי וכו׳ הכונה שתאחר שהשפע הנבואיי הזה אשר ביהושע הורק ממשה רבו אשר נתן עליו מהודו לעומת זה המר כאשר הייתי עם משה אהיה עמך ר"ל מה שאהיה עמך יהי בעיני כאלו אני אהיה עם משה שהרי באורח שכל הוא עמך ולא ביהושע בלבד נאמר זה כי אם בכל התלמידים וכמו שהוח בהקדמ׳ התיקונין ובזה נ״ל מ״ש בגמרה בכמה מקומו׳ משה שפיר קאמרת י פרש״י ז״ל משה ת"ח י ולי אפשר שעל משה אדון הגביאים קאמר כי נצון רוחו נוצגה בו ולכך שפיר קאמר' כי ממשה כתנוצן עליך זה ווהו לא ארפך ולא אטובך ואע"פי שאתה תרפני כי אהבת רבך אהבתיך ע"כ משכתיך חסד לה ארפך ולה העובך ואפשר להרמיב זה יותר בדקדוק לשון אהיה ברמז הנ"ה למשה במ"ש לו אהיה אשר אהיה אולי רצה לומר אהיה עמך אשר אהיה עם יהושע וז"ש כאשר הייתי עם משה אהיה עמך אהיה דייקא י עוד אפשר לפרש כאשר הייתי עם משה באופן נסיי בהיו בקריעת ים סוף ומלחמת עמלק כך באותו הענין עלמו אהיה עמך לקרוע ירדן ולכבוש מלכי א"י ומכאן למד יהושע לומר בסמוך מחר יעשה ה׳ בקרבכם נפלאות כמו שאומר בס"ד ולחו"ל כאשר הייתי עם משה שיעור הזמן ק"כ שנה כן אהי עמך אה שלפי שנתעצל יהושע בכיצוש הארז כדכתי ימים רבי׳עשה יהושע את כל המלכי׳ האלה מלחמה לפי שנתעצל הפסיד י׳שנים שלא מי אא ק״י : ואמזכי אתה תנחיל וכו' לפי שהיה אפשר שימרשלו ידיו פן יארע לו כמו שאירע למשה חזק רבו שבעת גמר ענין שירותו וחפט להכניםם להרן כרועה עדרו כל היום ולעת האםף המקנה לא יניחוהו השיבו אל מקומו לעומת זה א"ל חזק ואמן תחזקנה ידיך כי אתה תנחיל ולא

המקנה כח יניחוהו השינו זה מקומו בעומו איז שלא אמר תורים כי רבים שלא יורש רק תנחיל זולמר ויאמר לשון תנחיל להגיד מראשית אחרית שלא אמר תורים כי רבים שלא יורש רק תנחיל שיפילנה בנחלה קוד' כיבום ככתוב והארץ נשארה הרבה לרשתה וז"ש תנחיל להיותה נקל לישראל לכבשה ואפי' אחר מיתת יהושע ולזה אמר לו חזק ואמץ אולי תכבוש ותוריש את הארץ:

רק חזק ואמן מאד וכו׳ טעם הכפל אחר שאמר חזק ואמן ושייז׳ ל פסוק חזק ואמן זמן דרך ארך להכתיל את העם ופסוק זה בד"ת שלריכי׳ חזוק והוא אומרו רק חזק ואמן מאד ביתר שאת להכתיל את העם ופסוק זה בד"ת שלריכי׳ חזוק והוא אומרו רק חזק ואמן מאד ביתר שאת יצרו וכן הרחיב מהרי"א ז"ל על דברי רש"י ז"ל שפסוק חזק ואמן הוא בהנהגתו לבל יכיר פנים יצרו וכן הרחיב מהרי"א ז"ל על דברי רש"י ז"ל שפסוק חזק ואמן הוא בהנהגתו לבל יכיר פנים הלא לויתיך חזק ואמן כנגד האויבי׳מדבר לבלתי יחת מהם ולכך אמי בו הלא זויתיך לפי שבכרש הלא לויתיך חזק ואמן כנגד האויבי׳מדבר לבלתי יחת מהם ולכך אמי בו הלא זויתיך לפי שבכרש יוילך נאמר ויצו את יהושע בן ניון ויאמר חזק ואמן וכן מלאתי בפרש"י ז"ל יהוא ז"ל פי שבכרש שהיה אפשר לו ליהושע לטעות במאמר האל שאמר לו כאשר הייתי עם משה וכו׳שהוא מאמר בללי וישוה לו גם בענין הנכוא לז"אל חזק ואמן כי אתה תנחיל לו מברש"י ז"ל יהוא ז"ל פי שלפי שהיה הפשר לו ליהושע לטעות במאמר האל שאמר לו כאשר הייתי עם משה וכו׳שהוא מאמר בללי וישוה לו גם בענין הנכול לחי דבר כי את הנחיק ותתאמן הוא לשמור תור׳ משה לא יותר אבל בענייני התורה לא תוכל לחזי דבר כי את הנחיל לת העם הזה לא מיותר לא חזק נוסי שלפי אדל בענייני התורה לא תוכל לחז ידבר כי אתם תנחיק ותתאמן הוא לשמור תור׳ משה לא יותר מחדש ז"ש רק חזקרק דייקא וזהו ככל אמר לוך משה עבדי אבל לא תסור ימין ושמאל בין להוסיף ימין ושמאל ולוהו על הלמוד וז"ש לא ימוש ספר התורה הזה שהוא על כללית התור ממני ימין ושמאל ולוהו על הלמוד וי"ל נהוא בכל פי ליבעי" ז"ל טפר משנה ונולא על המור מולא על היותר ימין ושמאל ולוהו על הלמוד וו"ש לא ימוש ספר התורה הזה שהוא על כללית התורה ולא על סימו אונוליונולי

· · · ·

ודייק כוותיה סער התורה הזה כשתהגה בה יומס ולילה למוד גדול שעביא לידי מעשה ז"ש למען ז תשמור לעשות :

יהושע א

לא יבוש במסכת סנהדרין פ׳ חלק א׳ר אלעזר הדה לעמל נברא שנאמ׳בי אדם לעמל יולד איבוש לא יבוש לא יבוש במסכת סנהדרין פ׳ חלק א׳ר אלעזר הדה לעמל פר נברא אם לעמל פר גברא הם לעמל מלחכה נברא הם איני יודע אם לעמל פר נברא אם לעמל מי

פיהו הוי אומר לעמל פה נברא ועדין איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה כשהוא אומר לא ימוש שפר התורה הזה מפיך הוי הומר לעמל תורה כברה : ולעד"ן לדקדק מהי קמ"ל הדם לעמל נברה מקרה מלה הוה וזיל קרי בי רב כי הדם לעמל יולד ועוד קשה דהל"ל הרהייה החרונה שהיא העיקר מפסוק לא ימוש ספר התורה וכו׳ ועוד קשה אומר אם לעמל פה כברא אם לעמל מלאכה איך יתכן זה כי לא יתכן לעמל פה ולא לעמל מלאכה כי יהיה בריאתו לבטלה הלילה זה קשה עד מאד אומר ועדין איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה כי איך יתכן שיברא האדם לעמל שיחה הזה פועל חכם: וגראה שאמר אדם לעמל נברא שהייתי יכול לפרש הפ׳ דהכי קאמר כשהוא בבטן אמו אדם מעת שנולד הוא מעותד לעמל כי קודם שנולד הוא בנחת ולא בעמל בהלו נרו עלי ראשוי המנס חז"ל לא נתיישב להס פי׳ זה כי אפי׳ בעותו בבטן אמו סובל הוא עמל אגב אמו גם הוק׳ להסלמ"ד לעמל שמורה שהתכלית הוא העמל ולא יתכן כן שהקב"ה יצרא אותו לתכלית עמל ופורעכות לזה אמרו א"ר הלעזר אדם לעמל נברא שהתכלית הוא העמל כדי שיעמול בתורה כדמסיה ומפר׳ ואזיל איני יודע אם לעמל פה שהשלמו׳ יהיה בדבור אם לעמל מלאכ׳ דהיינו שיעשה מעשים טובים לז״א אם לעמל מלהכה נברא ולמד׳ מפ׳כי אכף עליו פיהו הוי לעמל פה נברא ומוכרע הוא שיהיה עמל פה לשלמות ע"י הפה הדבור שלם שהרי כהיב נפש עמל עמלה לושדרשו חו"ל שם בגמ׳ למעלה מזה המאטר שהעמל בדבר שלמות ומצוה נפשושל עמל זה עמלה לו בעה"ב שכרו צפון אבל עדיין איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיח׳ לא יתכן שיחה בטלה שכבר הוכחתי מכסוק כפש עמל נימלה לושאין הפ׳ מדבר בשיהה בטלה אבל מ״ש ועדיין איני יודע אם לעמל תרה ר"ל אם לעמל הורה שהוא עמל גדול בדבור הפה או עמל השכל בעיון שמתשת כחו של אדם בדבור ובשכל שהוא עמל המיוחם לתור׳להבין להורה׳ שלשון תור׳ היא מלשון הורא׳ כדכתיב׳ והורת להם הדרך אשר ילכו בה או יספיר שיהיה בעמל שיחה שילמוד ויגרום ההור׳ ואפי׳ כלי הבנה כמו שא״ול לגרום איניש זהרר ליסנ׳ לזה הוכיח שלא הספיה בגרסא לבד ע"ד גרסה נפשי לתאב׳אבל לריך הסברא דלסבר להבין ולהורו׳ שזה נהרא עמל הורה ועליו אמר איני יודע אם לעמל תורה והחלוהה האחרה לגרסא לבד בשיחה בעלמה יהו הפש׳ דשיחה לרמוז הל שיחת ת"ח צריכה למוד והמר שהינה ערר הלח תור׳ כאמור ולמד כן מלשון הפכו׳ שאמר לא ימוש ספר התורה הזה מפיך שהעקר הוא בהעמיק בווהיינו דאמר ספר התורה הזה שהיה די שיהמר לא ימוש ספר זה מפיך כי ידוע שהספר על התורה הוא אבל אות׳ התורה כונתו שיהיה העסק בו בלומד תורה להורות לא בלומד שיהה בלפלוף על לשון לבד והנה בזה הוצרכו הג׳ פסוקים דאלו מפ׳ לא ימוש הייתי אומר יהושע שאני לפי שהוא דבר ומנהיג צריך הוא הלימוד להורות י אמכם זולתו מלאכה ומעשה המצות עיקר לזה הביא פ' כי אדם לעמל יולד שהוא כולל כל מין אדם לעתל יולד והעמל הוא בסה כמו שלמד מפסוק נכש עמל עמלה לוכי הכף עליו פיהו י עוד לח"זל רבי יוכתן או' פסוק זה אינו מלוה ולא חובה אלא ברכה שראה הש"ית שדברי תורה הביבין עליו ביותר שנ' ומשרתו יהובע בן כון נער לא ימיש מתוך האהל א"ל הב"היהושע כ"כ חבינין עליך דברי תורה לא ימוש ספר התור' הזה מפיך דקדקו חז"ל דהי"לל לא תמיש אם הוא ציווי או חובה אבל אומרו לא ימוש הוא לשון ברכה שהוא לא ימוש מפיך ובא בכוון הלשון שמהיו׳ יהופע בתוך האהל לא ימים צא באותו הלשון הצרכה לא ימוש ספר התירה הזה מפיך י עוד לח"זל דבי ר'ישמעאל תנא דברי תור' לא יהיו עליך חובה ואי אתה רשאי לפטור עלמך מהס ע"כ י תרצו כפל לא ימוש ספר התור׳ הזה מפיך והגית בו יומ׳וכו׳ דאדרבא לא ימוש עדיף שמורה על ההתמדה מש"כ במ"ש והגית בו יומ׳ ולילה שהרי אח"ול אפי׳ לא קרא אדם אלא מעע ביום ומעט בלילה קיים והגית בויומם ולילה לז"א לא ימוש וכו׳ שהוא לווי שלא יהיו עליך חיבה כמי שיש לו חוב שרוצ׳ לפרוע אותו בע"כ לא העשו כן אלא לא ימוש שפר התורה הזה מפיך כלו׳ בנהת רוח ובשעשוע ז"ש מפיך בפה מלא ועכ"ו לא תפטו׳ עלמך מהם אבל יהיה הלמוד בשעש ע כמי שאינו חובה ולא תבטל יום א׳כמי שים לו חוב׳ וז״ם והגיה שיהיה לשונך שגור בתורה להגות בו יומם ולילה לענין החובה ולענין השעשוע לא ימוש ספר התירה הזה מפיך שהמלא פיך ההלות ה׳ ותורהו בשעשוע גדול ע"ד אל תעש 'תפלתך אלה תהנונים וכו׳ י עוד בספרי הניה הידך והלה דברים ק"וומה יהושע דכתיב ויהושע בן נון מלה רוח חכמה נהמר בו לה ימיש שרר בני אדם עאכ "ונראה שהוקשה להם הכפל היינו לא ימוש וכו' הייני והגי' בו יות׳ ולילה וכו' גם שהי"לל לא המיש ספר התור לזה דרשו שכול׳ הפילומר אימתי לא ימוש ספר התור׳הוה מפיך זה יהיה כבוהגית בו יומס ולילה הא אם לא תהגה בו יומ׳ ולילה ימיש כי ישהכה מעט מעט חה כיווכו ב"קו זה שדכו ומה יהושע הכם גדול מלא חכמ'נאמ'בו לא ימוש על תנאי שאם לא תהגה יומ'ולילה לא ימוש שאר בני אדם ע"אכו שאם לה ישקדו יוםיו׳על הלמודימוש ספר התורה הזה מפיו והיה אפשר לכרש בהפך שמאמ׳לא ימוש הוא הלווי לא ימוש ספר התורה הזה מפיך שאו אני מבטיחך שוהג ית בו יומס ולילה ואם לא תשקוד בלימוד אלא ימוש ספר התורה הזה או לא תבין ולא תהגה בו יותם ולילה והראשון עקר ואעפ"י שוה"ו והגית בלתי מדוקדק עוד מוצן מתוך הנז׳ צגמ׳ דסנהדרין הני׳ ר׳יהושע בן קרחה הו׳כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו הילר וכו׳ שכ נת הכסוק שכיון שתהגה בתורה יומס וחוזר אות׳ בלילה אז תהיה שגורה בפיך ולא ימוש ספר התורה הזה מפיך הם מעצמן יהיו בפיך משוגרי' ולא ימושו מפיך וכזה מובן הכפל ואו׳ לשון לא ימוש שהו׳ לשון הודעה ונדקדק לשון מפיך לומר שאפי׳ לא התן דעתך פיך ידבר לה ת מאליו שלא ימוש בפר התורה הזה מפיך דייהא - עוד לח"ול א"ר יהושע בן לוי כל העוסק בתורה נכסיו מלליחין דבר זה בתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים כתוב בתורה ושמרהם את דברי הברי׳ הזה וגו׳ למען תשכילואת כל אשר העשון י שנוי בנביאים לא ימוש ספ׳ התורה היה מפיך וכו׳ י משולש בכהובים כי אם בתור׳ ה׳ תפלו וכל אשר יעשה יצלית עכ"לה: ולע"רן לדקדק לשוןכל העוסק לאתויי מאי ומהו דבר זה המורה באצבע על דבר מיוחד כשהוא כתוב בתורה שנוי בכביאים ומשילם בכתובוס ונדקדק לשין מצלימין שהוא יוצא והי"לל מוצלחין: וגראה שהם ז"ל דקדק בפי הצליח שהוא יוצא וכן השכיל וכן השכילו כן כל אשר יעש׳ יצליח דהי"לל יוצלח בלי י"וד לזה דרשו שכל העוסק אפילו שלא לשמה זוכ׳הוא לשנכסיו מנציחין שהיא הללחה גופנית וכמו שא"ול שהעוסק שלא לשמי זוכה לעושר ואסמכוה בפ׳ אורך ימים בימינה למימינים בה כ"ש עושר וכבוד אמנם לתשמיאלים בה היינו שלא לשמה עושר וכבור לבד וז"ש כל העוסק לרנו' שלא לשמ' או למר כל העוסק אפי׳עסק כל דהו בזמן מועט ובלי הבנ׳כמתעסק בעלמא שאפי׳בעוסק כמתעסק בקריא׳ התור׳ לכד מצליח את זולתו שיהיו נכסיו בתוך נכסי חבירו הנוש׳והנותו לו בהם שעושה פרקמטיא לח"ח ז"ש נכסיו מלליחין דמוצלחין פשיעה אכל החדוש הוא מצליחין את הזולה וו"ש דבר זה בשני חלקי׳ הנו׳ הא׳ בעסק התור׳ דהיינו הלמוד בה ולמיד כל דהו ואפי׳ בלי הבנה מספיק הוא להלליח ואפי׳ את זולתו וזה לעד ממה שכתוב בתורה ושמרתם את דברי התורה הואת שאו׳ את דברי מורה הוא על למוד התורה וזהו לשון דברי התורה הזאת שאפי׳ בקצת דברים שהוא למוד מועט ובלי הבנה אלא בדברים בעלמ׳ מספיק למען השכילו את כל אשר העשו וזהושנוי בנביאים שאע"פי שהוכיר בנביאים לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומס ולילה ע"כ ב׳ חלוקות הם הא׳ ללמוד מתחלה ואעפיי שלומד בלי הבנה ע"ר מ"ש בגמ׳ לגמר איניש והדר לסבר והלמוד הוא לא ימום ספר התורה לספירת דברים בעלמא ומאמ׳ והגית בו יומם ולילה היא הסברא בהבנה בחדם דררי' וכמש"ול בפ׳ והגה מפיו יצא שהנ"ה מחדש בישיב׳ של מעלה ועל ב׳ חלוקות האלה נהן לכל א׳ גזירה הא׳ כי אז תצליח את דרכיך שהוא בעה"ו ואז תשכיל לע"הב ודבר זה בעינו שנוי בכביאי׳ שא׳ השתי חלוקות עצמם כי אם בהורת ה׳ הפצו בהיינו הלימוד בלי הבנה ובהורתו יהגה היימ שמבין עומה והיא תורתו שחדשה ועלה האי והיה כען שתול על פלגי מים בעה"ז אשר כריו יתן בעתו בעיהב ועלהו לא יבול היינו העושה לו הפרקמעיא שלו שסובך הוא עליו כעלה הזה שסובך על הפרי לבלתי יכנו שרב ושמש ע"ר מ"ש בירושלמי ללון על עלייא דאלמלא עליי׳ לא שלמין אהכלייא שהעלי׳ סיבת העמדת האשכולות כך העוש׳ פרקמטי׳ של ח״ח סיבת קיום לחותו ולמודו הוא ווים ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח זה העלה הכז׳ הוא המחזיק ביד ת"ת - וחתני הה"ר אברהם פי' ודקדק לשון נכסיו מצליחין שמורה שנכסיו ביד אחרים ואו מצליחין ביון באינו מבעל מדברי תור׳ כדי ללא׳ ולתת בנכסיו והיינו דלא קאמר כל העוסק בתורה מלליה בנכסיו ובדבריו ניחא מה שאין הללחה לת"ח מעעם שהם נישאים וכותנים צהם ומבטלים ת"ת - ובזה צבין אומרו כל העוסק בתורה ר"ל שעסקו בהורה ואין לו עסק ממוז כי נכסיו הס ביד זולתו כיששכר וזבולון : שמעתי כתוב בתור׳ לפי שלא נאמ׳בתור׳ אלא למען תשכילו לבדושנוי בנביאים לפי ששם הוכפלוכי או תצלים את דרכיך ואו השכיל וז"ש שכני לפי שהוא כפול אתנם בכתובים ראגי

צידה מאכלים הצריכים להם לדרך זולה הלמם ובשיטת הרד"ק וצידה הוא כפשוטו ואפשר ב"כ שכוללם בו כלי זיינם י ויהיה פי׳ לדה מלכון לצור לדה ציד מיה עוףי ובהכא דבי ליהו ליד תשובה ומישים טובים עיכי ובזה אדקדה תיבת וצוו את העם כי אם ענין צידה כפשוטו אין צריך לאיזם עליה כי מי שרוצה לאכול על ברהו יכין לושא וראי וצוו הוא על צידה רוחנית שצריכה זרוו ואין צו שה זרון עוד הכרים לתכה דבי שיהו שהין צדה כששוטו שהרי מהמן היו הוכלים ומה הכנה שייך בזה שא ודאי משובה ומעשים טובים קאמר שצריך הכנה והכרח זה לבדו הזכירו תנה דבי שיהו כנו בילהוט עוד אדקדק בזה תיבה לכם היותה מיותרת וסמכה לתיבת בנו ולומר הכינו לכם כלומ׳ הכינו עלמיכ׳ אורלה לגלות הענין כי מ׳צרה הוא תשובה ומע ש כתב לכם מה שאין כן בשאר לידו׳ שאדם מכין ווולתו הוכל וע"כ לה אמר צידה לדרך כי צידה כוו לעה"ו ולעה"ב ולפי דבריו הפשר ג"כשיורים יכינו להם לידה ממעשים טובים כיון שנכנסים מח"ל להרז היכל המלך יתנ׳ יזינט בעל אים למלחמה ולריך שיהיוכולם מותהמים בחשובה ובמינשים טובים וו"ש כי בעוד (יגוד שהם כובשים למלחמה ולריך שיהיוכולם מותהמים בחשובה ובמינשים טובים וו"ש כי בעוד אלשת ימים וכו׳ וצריך שתקדשו עצמיכם קודם עבריכם את הידדן היה ובמיט שאתם באים לרשת את הארץ אשר ה׳ אלהיכה נותן לכם ולא יותן לכם לא בהילולא בכח כי אם בעורתו ית׳ ע"י קדוש׳ תלמ כס · ומיה בעוד שלשת ימים ומלימו שעברו ה׳ ימי׳ כי הרי המדגלים נהעכבו שלשת ימים יצנת נט יות טעור שנה שונה אישות בזה פירש מהרי"א ז"לשתיבת כתעננו שישו בסוף זולת יום כניסתם לבית רחב וזולת יום החזרה בזה פירש מהרי"א ז"לשתיבת בעוד כהרגומו בסוף הלתא יומין ואמר ששלח המרגלים קודם ב׳ ימים ויהושע ע׳ה העלים שלוחהמרגלים שלה יטעו בהם ישרא לו׳ ששילוח׳ היה לראות אם ייצרו אם לאו חלילה כי לא נסתפק יהושע בזה אבל לא הי׳ הועלם בשליחותם אלא לדעת הדרך אשר יעלו בו לבד ולכך הזכיר הכתוב החלה לווי יהושע לעם הכינו לכם צידה כמוסכ׳ העליה וכדבר פשוט שבעוד שלשה ימים יכנסו לארץ ולואת הכוונה פלמה כיוון בזרא את הרחובני והגדי לומר שאינו ממתין השובה המרגלים כי אם יבוא דברם סמוך להגעתם אל העיר אשר יבא אליה מכסיק כי נכון לבו ובטוח בה 'לעלו' עכ"פ הן אמה שה"ק שיות' היה מידיע זה בשלמות אם היה מקדים הכתוב שילוח המרגלים לציווי השוטרים והואז"ל בספרו הכליע הישי זה שאמר זה לשונו ובעבור זה בא פרשת וישלק יהושע וכו׳ להגיד שכל מה שוכר נשה

לבבות ההולכים למלהמה וז"ש להמר ועברו בקרב המחנה עניין זולתוולכך המר שנית ולו את העט לאמר וכן המצא ודברו השוטרים אל העם לאמר וכאן נאמר ג"כ לאמר לגזירה בזה : עברו בקרב המהניוכו׳הכינו לכם צידה עיין פירש״י והרו״קוע״פ דבריו לה אפשר שכולל בתיבת

ריצו יהושע את שוטרי העם לאמר אולי לוה להם שיאמרו ההכרזות המיוחדת לשוטרים לתזק

ומדרכו הטובה ובמסרה ממנה ע"כ י ולי אפשר כי אמרו המקובלים כשאדם שוכח איזה דבר שקבל מרבו ישים תמוכתו לכגד עיכיו ויזכור והשמכוה הקרה והיו עיניך רואות את מוויך והייכו לא תסור ממנו על משה כשיטת הרד"קז "ל ולחו כטעמיה זומ ש תכליה את דרכיך כי' הרד יק שהויכועל יוצא סע"י תקון המעשים תללים הדרכים תעשם מוללהי׳ או יהיה פועל עומד ותיצת הה כמו בדרכיך זה אמר לו רק חזק ר"ל על תנהי שתחות לשמור ככל התור׳ אשר צוך משה עבדי וזה מדבר בענייני׳ ועליהם בפרטות אומר לעשות ככל התורה השר צוך משה עבדי על זה הענין וזהו למען תשכיל בכל אשר הלך לכבוש כי זכות אבד ההבדון העמוד לך להשכילך בכל אשר הלך וכ׳ לה ימוש ם׳ התורה הזה מורה בהצבע על בללות התור׳ שנריך שלה ימוש וכו׳ ולריך שתהגה בהניוכך שה הכלית בלימוד כדי לעשות ז"ש והגית בור"ל הסבר התורה לחימוש משיך ומצורף לוה תהיה הוגה בהגיוכך שהתכליה הוא למען השמור לעשות שלמען השמור לעשות לריך שתהגה בו יומס ולילה מלורף אל הלמוד והמר לעשות ככל הכתוב בו מעין לואת דוד אל שלמה כפ׳ ושמרת את משמרת ה׳אביך וכו׳ ככל הכתוב בתורת משהופי׳ בס׳ כלי חמדה שהכווכה הל תתחכם יותר לומר אכי ארב׳ ולה הסור ושמירה תקרא שה במרם נה ככתוב בתורת משה דצרים ככתבם ממש כי בזה ילדקו יתדיו המעשה שוב והכוונה נכונה ז"ש למען תבכיל בכל אשר תעשה המעשה וע"כ תבכיל אל כל אשר תפנה שם שהפניי׳ טובה והמעשה טוב וזהו מה שנה׳ כאן לעשות ככל הכתוב בו הכתוב דייק׳ כי אז תצליח הת דרכיך מצד המעשה ואז השכיל מזד המחשבה והמר הלא צויתיך חזק ואמן אל הערון וא תחת לומר כיון שהומר לי חזק ואמן נראה שהכלוח תלוי בי וזה יחייבך לערון כי תאמר מה אני ומה חיי לו"א אל הערוץ ואל תחת כי עמך ה׳ שהיך והוא הכוצח שר בצריך ההעוררות תחתון:

לחוץ תרונה וו"ש לא ימוש ספר התורה וכו׳ ואתר כך ואז תשכיל בזולתה מהחכמת ע"כ תורף דבריו וקשה שאפילו שמילל כרסו לה יש בתר ללמוד חכמות חלוניות כמו שבה גילקוט ולמלו מיומם ולילה היזו שעה שהינ׳ יום ולה לילה אז מותר וכן פי׳ הרד"ב וז"ל והנרמה כי היתה מנוה ליהושע שתהלה ידע התורה ואה"כ שהר החכמות ע"כ ובמ"ש לא תשור ממכו פי הוה ז"ל שהזר הל משה הנז׳ השר צוך לה השור ממנו ע"כ: והרב הגדול כמה"רר יעקב בי רב ז"ל פי׳ הלא טותיך וכו׳ כי בנוהג כשאדם חולה מהזוקים אותוואומי לו חזק ואמן זוו הוויהה שיש בו חולשה שצריך להתחזק ולהתהמן לו 'א הלה צויתיך מוק כה הל תערון ואל תחת מתוך זה הצווי כי עמך ה׳ להיך - ולי הפשר בביהור הלה הפסוקי׳ שאחר שחזקו בס׳ הה׳ באו׳ כי התה תנחיל כדפי׳ שלה ימסרו ביר רוצה זולתך יצד שתנחילם הארן לעומת פרמיים בכיבוש הארץ אשר שם נאמר בפר׳ ראה אלה החקים וכו׳ אבד תאבדון וכו׳ וכקצתם וכו׳

והתרו יהושע עם היותו שכבר שלה המרגלים והוא ית׳ הקים דבר עבדוכי לג׳הימים באו המרגלי׳באופן אשברו ישרא באותו היום שהגביל להם ע'כי וכל זה היננו שוה ני כי יותר היה מודיע כל זה אם היה מקדי'פ׳וישלח יהושע וכו׳לפר ויצו יהושע וכו׳פי׳הרלב״ג ז״ל ועוד פי׳שיטה אחית והיה בעוד שלשת ימים זולת היום ההוא שמשלת צו את המרגלי 'ובו ביום באו המרגלי 'לבית רחב ולכו שם הלילה ומ 'ש ונתבת שלשת ימי לנסיעתן וכן מהמר ויבהו וישבו שלשת ימי עד שבו הרודפי ר"ל עד היום השליטי ויהיה חם" מלת עד ע'כ י ומתוך דבריו כנמוני פי׳ בעוני שלשה ימים כמו עיד נגע אחד וכו׳ ור׳ל בעוד שלשת ימים התרים נוספים עוד על היום הזה בבהו הליה ולי הפשר ללמוד משטת הרלב"ג ולפר׳ בעוד שלשת ימים נוספי׳ על היום שיצהו מן המחנה והגיעו הצל רחב וכמ ש למטת הרלב׳ב אכן ונחבתם שמה שלשת ימים פי׳ היום ההוא בהו אצלה צין הכל ג׳ ימים ולפי האמת שנים הם וניח׳ לפי׳זה שלא חסרה תינת עד כמו שנדחק הרל"בג ומש וישבו גם שלשת ימים עם היום שבאו אצלה כי הדעת נותנת ששני ימים יספיק להליכה ותזרה כיון שהם באוביום א׳ ומ"ש ויהי מקלה ג׳ ימים כשוטו שלשת ימים זולת היום שילאו מתחנה ישראל וכמא׳ בעוד ג׳ ימים שהם עוד נוספיי עלהיום ההוא על היציאה :

ולראובני כו׳ לא כתיע לראובן ולגד לומר שאע"פ שכתויקו מארן הקדש׳ לקס׳ כחלה בעבר

כי בני הם המנם גבי מנשה לא הוצרך לומר מנשי כי על כרהו ושלה מדעתו נחלה חציו ביצר הירדן

והציו בארן כדי לקשר את העומדים הון עם העומדי׳ בפנים ונפל עליו הגירל ליחלק כמשו"ל יוםף

גרם לשבטים שיקרעו בגדיהם לפי׳ נהריע לחזחין שבט בנו הבכור מנשה חזיו ביצר הירדן וחציו

בארן עוד אפשר לומר דרך רמז כי באה יו"ר בראובן וגד וה "ה במכש לומר שאע"פי שהם הין לגנול

הארן עכ"ז הם כלם שבטי י"ה וע"ר משז"ל החכוכי הפלוהי כו' עוד אפשר לפי בלריך להזכיר חלי

שבט המנשה לכך המר לרהובני ר"ל כולושלם וזולי מיהור היו"ר למר המתרגם שהרגם ולשבט

ראובן ולשבע גד ומ"ש אמר יהושע לאמר פי׳ ע״י שליה ולה אמר להם ואולי השולמים היו שוטרי

העם שכן מוכיח המשך וא"ו לראובני וכו׳ אמר יהובע אל שוטרי העם לאמר שהם יאמרו לראובני

ולגדי וכו׳ זכור וכו׳ ולא אמר להם הוא עצמו להורות כי לבבו נכון ובטוח בה׳ואיכו צריך לא להם ולה

לבבורת׳ כי לא בהרב׳ ירשו הרזולא הזכירם זה אלה כדי שיצהוידי הבריות וידי שמים ממוצה שפת׳

כבנורנו כי כיו ביא כי שיו בא שיו יעוד אפשר במ"ם לאמר מקושר עם זכור את הדבר כו שיהושע ולכך דבר להם כלאחר יד ע" שליח י עוד אפשר במ"ם לאמר מקושר עם זכור את הדבר כו שיהושע

דבר בלשון דרך ארז איני כמזהיר אלא כמזכיר שאין מזהירין לנזגרים ככס ז"ם לאמר זכור את

הדבר לשון זכרון הוא שאני מזכר אתכם לא מזהיר כי משה עבדה׳ צוה אהכם ואני מזכיר בעלמא

לפי שמרע"ה זרז אותם שיוכירו שם שמים המיד השהוא הנותן כח לעשות חיל וכמ"ם הראב"ע ז"ל

במ"ש הפסוק יענן ה׳ לרני ה׳כהשר הדוני דובר ומזכיר ש"ש בדברי הרב ז"ל אבין מ"ש כא: הו׳השר

לוה אתכם משה עבד ה׳ לאמוי שתאמרו בפיכם בה׳ אלהיכם מניה לכם לא בכהכ׳ ונתן לכם הארץ

שבזה יחוק לבבכם ללכת לכני אחיכם עד אשר יניח להם הש"י ככם שהכל מאתו ולכן ראוי להוכיר

ולו' כן המיד שהכל בידי שמים :

מדליה שרהוי ללכת עם אחיכם שהרי אין לכם הואנה וטענה שהרי ה׳ להיכם מניח לכם מכל אויב

ואורב באופן שאין אתם צריכים שימור כדי להתעכב עם בניכ׳ לשומרם ועוד טענה שנית ונתן לכם

את הארז הזאת כי הוא תנותן ולא אתם לקחתם אותה בכתכ׳ ועוצם ידיכם וכיון שכן אין ראוי

שאחיכם יבאי למלחמה ואתם השבו פה ודקדק כל זה מתיבת לאמר בי׳ ל זו הטענה משלי מהודש׳

את הדבר וגו׳ הקשה מהרי"א ז"ל שלה מציכו שדבר משה לאמר ה׳ אלהיכם מניח לכם

וכו׳ יותינץ שמאמר להמר ה׳ להיכם מניח וכו׳ מדברי יהושע עלמו וטוב טעמו שמוסיף

הירדן הה ית׳ לה ריחקם ולכך כתב לרהובני כלו׳ רהובן שלי הוא וכן גד שלי היח

המרגלים והנה לא היה היום ההוא ממנין שלשת ימים שזכר כי הוא אמר בעוד שלשת ימים ר"ל אחר היום ההוא והנה בתחלת היום החמישי ליום ההוא נשלמו אלו השלשת ימים והנה בעצם היום ההוא באו המרגלים לבית רתב ולמ שם הלילה ומה שאמרה ונחבתם שמה שלשת ימים ר"ל עד היום השלישי לנשינתן וכן מאמר ויבואו ההרה וישנו שם שלשת ימים עד שנו הרודפים ר"ל עד היום השלישי ויהיה חשר מלת עד וכמוהו ימנאו רבים כמו שבארמו בביאורמ לדברי תורה באמרו ארבעים יכמ שהרצון בו עד ארבעיםי וכן מה שאמר זמושב בני ישראל וגומרי שהרצון בו עד ארבע מאות ושלשים שנה וכן מה שאמל תשפרו המשים יום הרצון בו עד המשים יום: בעוד שלשת ימים וגו׳ הרצון בו זולת היום שהוא בו ואחר שיעברו אחריו שלשה יחים שלחים יהיה להם כן ולות אמר אחר זה ויהי מקצה שלשת ימי׳ וגומר להורות כי הרצון בוה אחר עבור שלשה ימים והנה נתאחר הענין עד הבקר כדי שיתפרסם לישראל עוצם המופת הוה ויראו זה בעיניהם והנה לוה לראובני ולגדי ולחלי שבט היוכש שיקיימו התנאי שהתנה להם משה בתתו להם הארץ חשר מעבר הירדן לפאת מזרח ווכר שכבר הסכימו לשמוע ש דבריו באופן שהיו שומעין לדברי משה ושמי שיעבור על מצותו יומת כי כן יעדה התורה הצובר על דברי כביא וכל שכן יהושע שהיה חלך וכביא:

כי ההולך בדרכי התורה ומעיין בת לפי מה שאפשר הוא מושגת מאת ית' ויחילו דרכיו בכל עת י ולוהד שלא יירא מהלחם בגוים ההם ואם היו חוקים מאד אבל יהיה לבו בטות ביי׳ אשר יעדו שכב׳ ינצח אותם ביי׳ ויצו יהושע את שוטרי וגומר י אחשוב י שוה הענין היה אחר ששלח יהושע המרגלי והעד על זה שכבר כתחבאו המרגלים שלשה ימים ובאו לפי פשטי הכתובים כי ביום הד׳ ולמחרת היום הרביעי השכים יהושע וכל ישראל ובאו עד הירדן ולכו שם טרם יעבורו ויתכן עוד כי ביום ההוא בעיכו שלוה יהושע שוערי העם הוה שלת

רלבג

32

התה אומר במאכל ומשתה הרי היו מסתפקין במן שבכליהס. עד י"ו בניסן וכן הוא אומר וישכות המן ממחרת מיר:

הלא לויתיך חוק ואמץ . במלחמה כדאמר אל הערץ והל תחת והיכן ליוהו בימי משה כמו שנהמר ויצו את יהושע בן מן וגומר אויצו את יהושע ביום שתמו ימי בכי משה: בעוד שלשת ימים . בסוף שלשת ימים בעוד שתהא כאן שלשת ימים ואחר תעבורו : הכינו לכם נידה י כל דבר הלריך לדרך וכלי זיינם למלחמה המר להם לחקן שהם

הַלַזא צויהיה חזק ואבץ אל־הַעָרִץ

ואַר־מַחֶרָת כֵּי עַכְּרָ יְהוָדָה אָרהֶיף

הָעָה לאמר: עַבְרַוּ בְּקָרֶב הַמַּחֵגָּה

וְצַוּוּ אֶרֵת־הָעָם לֵאסר הָכֵינוּ לַכֵם

צרר בי בעור י שרשת ימים אתם

אָת־הָאָרֶץ אַשֶׁר יְהוְהַ אֶרְהֵיכֶם נֹתֵן

ולחצי שבט המנשה אמר יהושע

לאמר: זָכוֹר אַת־הַדָּכָר אַשֶׁר צוָה

אֵלְהֵיכֶם כֵּנְיָחַ לְכֵםוְנָתַןלְכֵם אֶר״ר

ייצריהושעאת-שטרי

וַלָרָאוּבֵנִי וְלַנָּדִי

הארץ

בְּכָל אַשֶׁר הֵלֵך:

ופַקיר יְהוֹשָע יַת פַרְכֵי עָמָא למימר: עברו כגו משריהא ופקירוית עַמָּאלְמֵימֵר אַחָקינוּ לְכוֹן זְנָורִין אֲרֵי בְּסוֹף הְלָתָא יוֹמִין אַתוּון עַכְרִין יֵת יַרְדְּנָא דָוֵדִין לְמֵיעַל לְמֵירֵת י׳ימיי׳ עְבְרִים אֶה הַיַרְדֵן הַזֶּה לָבוֹא לְוֶרָשֶׁת יַר אַרְעָא דַיָי אֶלָהָכוֹן יָהֵב רְלכוֹן לְמֵירְהָה: וּלְשֵׁכַט רְאוּבֵן וּלְשֵׁכַט יֹיזיי לָכָסלְרִשְׁתֶה: גָר וְלַפַּלְגוּת שְׁבָטָא דְמְנֵשֶׁר אָמָר יָהוֹשָׁעַ לְמֵימָר: <u>הַוּוֹרְכִירִיזְיַתַ</u> פּחַנְאָא רפּקיר יַחְכוֹן משה עַבִדָּא יינימיי אָחְכָם משה עֵבָר יְיְהוָה לֵאמֶר יְהוָה <u>דַיְיַלְםֵישֶׁר יָיָאֶלָהָכוֹן מְנִיחַ לְכוֹן וִיהַכ</u> רכוןית ר ארעא

<u>אַלָהָה הַכָּל אַתר הַרְהָהָה</u>:

n ywitt'

וְלָא תּתְּכָר אֲ<u>ר</u>ִי בְסַעְדָך מֵימְ**רָא דַיְי**

<u>הַלָּא פַּק</u>ּיְרְתָּהְתְקָף וְעֵילָם לָא תִרְחַל

הלא צויתיךי מלת זרוז וכן הלא שמעת בתי הלא שלחתיך והלומים להם: כי עמך יי אלהידי כמו ואל משה אמר עלה אל יי׳ ואת יפתח ואת שמואל = הכיכו לכש נדה פירום מיני מאכלים זולתי הלחם כי עדיין היה יורד להם המן בכ"מ שהיו נוסעי׳עד ממחרת הפסח ולפי מה שהמרו חז"ל בו ביום שמת משה פסק המן המרו הם גם כן

ררכן

כי בז' באדר שתת תשה לקטו מן שהסתפקו בו ערי"ו בניסן בעוד שלשת ימים . כתרגומו

0000

בלי יקר

יתן בעתו ועלהו וכו' והשלישי וכל

אשר יעפה יצליה הרי משולש בכתוביי

עלמו ואיכו מתוור בעיכי פי׳ זה

שזרי יוביתו כמה מהמרים שהמרו

בלשון הוה ושם בלתי סובלים הפיי

הזה: עוד פירש מהרי"ה לשמור

לתשות על מעשה המצות לא ימוש

• פפר וכו׳ על הידיעות האישוניות

או אפשר לשמור לעשות וגל מעשה

המצות ולתן טעם למען תשכיל בלל אשר תלך כי התורה מודיע׳ לאדם

ההרך אשר ילך זה אסור וזה מותר וזהו

השכיל בכל אשר תלך ואה"כ לוהו

שישים לבו הפי׳על הספורים שבאו

בתורה כי בהפליג בהם העיון ישיג

בהם העלומות הכמה וו"ש להימוש

התורה מלשון סיפור על סיפורי

האבות והגית בו יותם ולילה כי אז

תלליה את דרכיך בלכתם בדרכי

אבות ואז תשכיל שאין השכל אמיתי כהשכל התורה - עוד פירש מהרי"א

לאז השכיל כיון אל שמאו"ל שאין רהוי

להדם ללמוד עד שיתלה כריסו

בשר ויין והוה משל כהות הל עכייני התורה ודיניה והח"כ ילמוד חכמות

בסוף תלחה יומין : זכרי מקור :

כחרז וגו' כחדם שנה נירושת אכותיו כלי שום ערעור וטוען כי אין עיכוב בדבר כי קס לבא ולירש: זכור את הרבר משולש שהרי שם כחמי והיה בען וני שלה תהתרו הם החרץ הכבשה לפנינו כלישום פחד שתול על פלוגי מים והשני הש׳ פריו

מנחה קטנה

בעה כירוע : הכינו לכם לרט משה יהושע זה חע עי שהיה פזין כידם התוכעש אל אלא שכוה חוק לכם שלח יפחלו זלח יעימו כיחין להם להכין ני אם נדה מהשיים' כעיניה' יעל השחר דברים תעניני פלחתה חימ לריך וירוז כי ה׳ ילתם להם וע"כ לא הכריז כת"ש הכתיב הירה ורך הלבב ושחר ענייני הכרזה המפורשי בקרא כי אם על הנדה בלבד ולזה חתר לכח לרשת חת

איב אב למה אתה מטרים

13

וכיספת על זכור את הדבר אשר צוה משה עבד ה׳ והוכיה עוד זה ממה שאמר אהר חורתן אבר אתם שמרת׳ אשר צוה ה׳ משה עבד ה׳ והשמעו בקולי ברמז לתנאי משה ומה שהוסיף יהושע מדעתו עליהם אמר והשמעו בהולי ע"כ . ולי גראה שכל דבריו אלה בכלל דברי משה הם ואע לי דלאו בפירוש התמר בדברי משה בכלל דבריו התמר וו"ש זכור את הדבר . אשר לוה אתכם משה עבד הי שרצה לאמר ה׳ אלהיכה מנים לכם במקום הזה זאת מנותתכם וראוי שתלכו עמהם עד אשר ינים לאחיכם ככם ונכלל זה במה שאמר משה האחיכם יבאו למלחמה ואחה השבו פה שאעיפי שה׳ איש מלחמה ומהתו הכלחון גם אחיכם בני יברהל גבורי חיל הם ובזה מוכן שהמר לפני כל גבו יהחיל שאין כאן מקומו אלא למעלה ואתם רעברו כל גבירי ההיל לפני אהיכם ועורתם אנתה אבל כוון לימר לפני אחיכם שהם בהם גבודי היל ולפני אחיכם כל גבורי חיל תלכו גם אתם ואין מקרא יולא מידי פשוטו כי כל גבורי המיל על בני גד ובני ראובן הוא אומר עכ"ו אין ראוי שאמיכם מלטערים ואתם תשבופה שה תלרו עמהם עד אשר יניז ה׳לאחיכם ככסוכמו כן הוא מ"ש הפ׳ הלא זה הדבר אתר דברנו אליך במצרים לאמר חדל כו׳ שלא מצינו שהמר כך בפי׳ אל דברים נוטים לאו אמרו וו"ש לאמר הדל וכו׳ ר"ל דברי׳כוטים לאמר חדל וכו׳ דומה לזה לאמר ה׳ להיכ ׳כנו׳ והנה לא הזכי׳ כאן לשון ירושה שא לשין מתנה כי האבות לא הורישו כי אם ארץ כנען לבניה׳ לא עבר הירדן אמנ׳ בסמוך המר וירשו גם המה את הארץ לשון ירושה ואז כיון שתורישם הארץ והלקכ׳ השר היה לכם בי כדכתיב

ביתותי" בלי הב המטוינט ועדויכם כחב חת בןילנה עכלתר לשר גוה התרס משה עבויה שקולת: עלינם לעשות כן ואין בידי לתחוצ פס שובלתם בפני משב רביני ולוה מביים יעורתם אותם י עור בעלמה וגם מנד ישרמל נרינין מתם ל מכורשלם יהי' קנחה כדבר כמו שזמר להם חשה מינו מהדין שלתם תשבו הבוגו יוה של השר ינים כ' להחיקם בכסשלא יהיש סרך לב עי כ ורמו בפלת ככם כמו שהתם באתם לירומתכם בלי שום לפר וערמור כן יהי׳ לאסילט שיליחו בכל השר יפנו: כל אשר צוית נו וגו' ירצה הנה שמענו דבריך סיבל שני עניינים כי לפי פשרטות דבריך חין מרךכנו לטבור כ"ה לקיים הבטחנו לה למור ולא להועיל כי אין כאן מלחמה כיה׳ ילחטי או לקידך גיםא הנה ים לעשות מלהתה חוקה ושלותה נגד לא מלכים נכורי וצריך אתה להלוני נכא לעכור לעמוד נגדם ומה שחמרת לכו הינו חלח דרך פיום ורצוי למטן לא ירך לכביכו ולכב אתינו כל אשר צויתנו כלך יהי' כווכת דבריך בחיוה אופן שיהיה הנני מוכני לקיים ולטשות ילה לבד פלד לווחת משה רבינו שתייני׳ הנתנו לקיים בלח"ה אלא אפילו כל אשר תנוינו נששה כי כוחת יכחנו קברינו שכל אשר תשלחנו נלךכלי שום אופן המעכב וגדולה מווכל אשרימרה את פיך יומת כדין מירד בתלכות שאין כבודו מחול וש"כלא אמרו תמות אותו אלא יומת מידינו אפילו בשתרנם למחול לא יתי'כי פלך אתה בתוכנו ואין ככודך מחולישניי אנשים מרגלי קוראם קורמם מרגלים קודם שהלכו לרגל מפני שכבר היותרגלי ביתו משה ששלחם לרגל את יעוא וע"כ שלחם יהושע מפני שרחה שעשה משה רכו כך ומתר מדש כי שניהם התרישו העם ולא היו סיו ולבם שוים -כלב דכתי' זיהם כלב וגו' שהיו סבורי' מיזכר גנחי והתרישבנוה ותנחם בתעמה בטים שלתר וכי היכן מליכו ששנט לוי גדיל משל שמשון ממרו הניהו לו פף הוא לעשית צרביו נכנש ונוי כדמי' בכנהדרין ועי"כ הים ביכלתו לקנה הנחת ה' יוח"ב כבר ברוקים ועומדין היו ואין כאן יראה שינא תקלה מתחת ידם : לכו ראו את המרץ ואת יריחו י כלותר אינכס לריכין כי לם ראי בעלעה אם נתונו לביושבי החרץ מחמת פהד ויראה וע"כ כשמתו מן רחב כי ככלה חיתתם כל כל יושני הארז סורו ולח כלכו לרמות הת המרז כחשר נום להם יהופע כי היה די בדנרי רחב מודעה רבה על כל ארץ כנטן : וילכו ויבחו בית חשה זונהי הכוונה שהלכו באילו היתה כוונתם בדיוק לילך 320 לכית אשה זונה כדי רואיהם יכירו שלעשות לרכיהם נכנסו גם אתר וילכו ויכואו תחילת ביאתם

היה בית משה זונה מבלי בחי

ברחוב העירבי ביתה בקירי

calac

זלא כאותן שהלכו בשליחות משה: חרש לאמרי הזהירם שילכו בשתיקה הולכים כחרשים שלא ירנישו בהםי כמו ויחחרשו כל הלילה ות"י ברז למימר ר"ל בסתר שלחם כי לא רצה שידעו כל ישראל כדי שלא יפהדו בשלחו מרגלים והוא לא שלהם אלא לפישידע שיצליחו בשליאות וירחיבו לב ישראל בכשורו' טובות ובדרש הרש כמו מרס הטעינם קדרות כדי שיראו קדרים ולה ירגישו בהם מהם אמרו כלי נגרו' היה בידם כד"א מעשה חרש אבן ומהם פי' כמשמעו ופשיטו אמר להם יהוש' עשו עלמכם כהרשי' ועמדו על רויהם : את הארן וגו׳ ההרץ בכלל ואת יריתו בפרט לפי שהיתה עיר גדולה : זונה · כמשמעה או מוכרת מזון כמו שת"י פונדקיתא והוא בשקל טובה וההמת דעת יונתן זונה ממש כי כן דרכו במקומית לתרג' זונה פונדקית וכן שתים כשים זוכות פוכדקן והף על פי

וישכבו

רלבג

והתרו לו רק חוק ואמץ כ"ל שיתחוק

להתנהג ככל דברי התורה כיאם

יצום לעבור על דבריה לא׳ישמעו אליו

אלא אם היה זה לפי שעה וזה כי הוא

והם מחוייבים לחזוק התורה י או

והרל"בג תירן ע"ש וכך פי׳ הרד"ק הלא

נְשֵׁיכוֹן טַפּלֵיכוֹן ער שתר' מקלהן נפקת ברא ודעתו לפי שהזונ׳כפונדקיתה שמפקרת

וּבְעִיְרְכוֹןיֵהֶבוּן בְאַרְעָא דִיוֹדֵהַב לְכוֹי נְכָּרֵי חֵילָא וּתְסַאֲרון יַתְהוֹן: הִינִים,יָי לַאֲחוכוֹן כְּוַתְכוֹן וְוֵייְרְתוּן אַף ותרתובון לְאַרַע ירוּתַהְכוֹן וְתֵרְרתוֹן ָבָּעָבָרָא <u>דְיַרְד</u>ְנָא מַדְנַח שָׁמִשָּא: ואַתיבויַת יְהוֹשָׁע לְמֵימָר כָּש דְפַמֵירְתָנָא נַעְבֵיד וּלְכֹל אָתֵר דְּתִשְׁלְחִינְנָא נְהַךְ: כִּכֹל רְקַבֵּלְנָא מִן משֶׁה בֵּוֹנְקַבֵּל מִינָּךְ לְחוֹר יְהֵימֵימָרָא רַיָּ אֶלְהָך רְסַעָדָר כִּמָא דְהַוָא מימרהולאיקבר יח פחנמה לכל דְּהַפְקְרִינֵיה יְהְקְטֵיר לחוֹר הְכֵף אַיזִילוּ חֲזוֹ זַת אַרְעָא וְזַרם יְרִיחוֹ וַאָאָלוּ עלמה לכל :

נשיכם טפכסי חסר וי"ו השימש כמו שמש ירח רחובן שמעון והדומים להם: חמושיםי כמו חלולים : רק יהיה יי׳ אלהיך עמך כלומר שתלך בדרך משה שיהיה יי׳ עמך כאשר היה עם משה: רק חזק ואמןי דרשו רבותינו ז"ל יותת יכול אפי׳ לדבר עבירה תלמוד לומר רק הכין ורקין מיעוטין הן : שנים אנשים י פי׳ הנשים טובים

רק

בּאֶבֶר הַיִּרְהֵן מִזְרָח הַשְׁמֶשׁ: וַיְעַנוּ אֶת־יְהוֹשֶׁע לֵאבֶר כַל ש״ני״פ אַשר־־צויתנו נעשה ואל־כל־אָשר השלחנוגלך: כבל אשרישמענו אַל־משֶׁרד בָּן נִשְׁמַע אַליָד רַק יָהוֶרד יהוָה אֱלהֶיך עִפְרְכֵאֲשֶׁר הָיָה עִם־ משֶׁה: כָל־איש אַשר־יַכְיָהָאת־פּיה איש ביין גער ביין אור פּיה משיבי ביין גער איש אַשרייבין אור פיק איש אַשריין איש איש אישריין איש אישריין איש אישריין איש אישריין איש אישריין איש איש אישריין איש וּלְאֹ־יִשְׁמֵע אֵת־הְבָרֵיהָ לְכָרֹש אֲשֵׁר־ הצונו ימות הק חזק ואמץ : נישְׁלַחַיְהוֹשֶׁעַבּן נון מִן־הַשִּׁיִם יופי מימי וְעִילָם: וּשְׁלַחיְהוֹשֶׁעַבָּר נון מָן שִׁטִין שְׁנִים־אָנָשִׁים מִבֿוּלִים מָתַרָש לאמה ליינייניייים אָביי גוּבְרִין מִאַלְלִין בְרָז לְמֵימָר לכו ראו את־האָרץואָת־יִיריחוֹ וויֵלכוּ וַיָּבאו בִירת־אִשְׁה זוֹנָרָה וּשְׁמִה רָחָב וישכבו

חמשים ד׳ הס׳ כליש׳ בקריא׳ וסימ׳ והמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים י ואָתם תעברו המשים לפני אחיכ׳ כל גכורי י המשים תעברו

לפניי וירד הוא ופורה נערו אל קצה ההמשיםי ונמסר גם בסדר בשלח: כל איש אשר ימרה כל ט׳ ראשי פכוקי׳ בכפרא וסימ׳ כל מקום

אשר תדרך כף רגלכם יכל איש אשר ימרה את פיך כל יושבי ההר מן הלבניון כל ממלכת עוגי כל ערי בני אהרן הכהנים כל ערים

עשר ומגרשיהן · כל ערי הלוים בתוך · כל ערי הגרשני · כל הערים לבני מררי: ולא ישמע ד' וסי' גמסר בסדר וארא:

הָאָרֵיןהַזָּאתוּנְיֵשִיכֵם שַׁפּּכםוּמִקנֵיכֵם יַשְׁבוֹ בָּאָרֵץ אַשֶׁר נָרַתו לְכָם משֶׁר בְעֵבֵר הַיִּרְהֵן וְאֵתֶם הַעַבְרָוּ חֲמָשִׁיֵם ^{(, גלישיוש}' משֶׁרה בְּעָבְרָא דְיַרְדְנָא וְאֵתון לפני אחיבם כל גבורי החיל ועורהם מימייי העיררון ביריו בדי אחיבם אחוכון כר בבקר ויסעו מהשטים הרי יום מו אתם: עד אשר־ינים יהוהי לאחיכם <u>כָּכֵםוְיָרֶשׁוּגַם־הַפָּה אֵת־הָאָ</u>רֵץאַשׁר־ יְהוֹרָה אֶלְהֵיכָם נֹתֵן לְהֵם וְשֵׁבְתֵּם אי משעי׳ אינוןית אַרְעָא דְיָיאָלָהָכוֹן יָהָיב לְהוֹן לאַרֵץ יָרַשַּׁתְכֵׁם וְיִרְשָׁתֵם אֹתָה' אַשֶׁר י נְהַן לָבֶם משֶׁרה עָבֶר יְירוֹה ייֹי נסיי יָרָזה דירהב לְכוֹן משֶׁרה עַבָדָא דַיָי

'3

5

אַרְעָא הָדָא:

בל גבורי החיל · שככם יעברו הלולים : בעבר הירדן מורח השמש · עבר מורחי של ירדן: ימרה ייקניט את דבריך : וישלח יהושעי על כרחי לריך הני לומר שבחוך אבל משה שלחם שהרי לסוף שלשה ימים שתמו ימי אבל משה עברו את הירדו שמשם אנו למדים שמת משה בבבעה באדר כשאתה מולא שלשי ושלש ולתפרע

מיום שעלו מן הירדן בעשור כשיכם טפנס לחדש הראשון ועל כרחינו ל׳ר״פיל׳ זפמי׳י משכשתלחו המרגלי׳ לה עברו הת הירדן עד יום חמישי שכא׳ וישכו שלשת ימי׳ עד שבו הרורפים בו בלילה ויעברו ויצאו אל יהושע בן כון וישכ׳ יהושע רביעי ויליכו שם טרם יעבורו כמצא שלא עכרו עד יום חמישי: חרשי ברו כך תירגס יוכתן אתר להם עשו עלמכם כתרשים שלא יסתירו דבריהם מפניכם י הטעינו עלמכם קדרות כדי h"ד שיהיו נראים כקדרין: וראו את הארץ ואת ירחו׳והלא ירחו בכלל ולמה ילאת שהיתה' קשה כנגד כולם לפי שהיתה יושב׳ על הספר כיולא בו ויפקדו מעבדי דוד תשע' עשר היש ועשהל והלא עשאל בכלל היה ולווה ילא אלא שהיה קשה כנגד כולן כיול' בו והמלך שלמה אהב נשי ככריו׳ רבו' ואת בת פרעה והלא בת פרעה בכלל הית'ולמה ילאת אלא שהיה מחבבה כנגד כולנה א וכלפי מטא שהחטיאתו יותר מכולן כך שנוייה בספרי : אשה זונה 🗧 תירגם יונתן פונדקיתא מוכרת מיכי מזונות : לחפור

אוריית'

ומפנס

ה וירשתם בחליפי חלקכט אשר בארץ ולא קודם וז"ש כפל ירושתכם וירשתם אותה : אשר יניה ה' וגו' הנה חני הפ' מיותר אשר נהן לכם משה וכו' עד סוף הכסוק שכבר נאמר ער זכתן לכם את הארץ הזאת ושנה אשר נתן לכם משה וזו שלישית אשר כתן לכם משה עבדה' ודקדק שהוסיף לומר עבד ה׳ הכוונה כי הארזהא כיתנה להם מתנה תלויה ועומדת בתנאי אם יעברו עם ישראל ככתוב בסדר מטות ואם לא יעברו המתנה בטלה לז"א בתחלה נשיכם וכו' ישבו בארץ אשר נתן לכם משה ולא הזכיר עבד ה' בדבר תלוי ועומד י אמנם כאשר תקיימו היולא מפיכם בשני עניינים שהוספתם מנדיבות לבבכם הא׳ שתעברו חמושים לכניהם והב׳ להתעכב עם אחיכ׳ מד כיבוט והילוק כי כל זה בכלל דברי משה עבז׳ ה׳ כמ"ש והיולא מפיכם העשוי וו"ש עד אשר יניה ה׳ לאחיכם בחילוק ככם ממש שנתברר הלקכם השר נתן לכם משה עבד ה׳ שהנתינה הלושה הראשונה השר כתן לכם משה אכן צעת ההיא שתעברו לפניהם ותעמדו עד כיבו׳וחילוק או תתעל׳ המתנה יותר מכח הכותן ואיכות במה שהוא עבד ה' ותעבה ירופה שרין לה הכסק כנולע מן הדין כי זו מיד ה׳ היתה זו לאנשים יראי ה׳ ככם ז׳ש וירשתם איתה אבר נתן ה׳ כאו אמר אותה בנתן לכם זרך מתנה תתחזק להיות ירושה עולמית שאין לה הפסק ואולי לזה הוכיר כאן ניורח וכו׳ לרמוז דרך דרש כי יזרת להם יראי ה'שמש לדקה כי כן יאתה י עוד אפשר ויובן וירשתם אותה לפון הבטח' לומר יהי לבכם בטוח בה׳ כי תחזרו לשלום וירשתם הותה יען אשר כתן לכם מפה עבד ה׳ אבר בלי םפק נזר אומר יקם לכם כי הוא יתב׳ מקים דבר עבדו וז"ם אשר נתן לכם משה עבד ה׳ :

ויענו את יהושע לאמר בלי ספק שם השליח עלמו ששלח להם יהושע שיו ענו דבר וו"ש לאמר שהשליח יאמר ליהושע ודרך ענוה אמרו מה לך להתלות באילן גדול משה רבך ששלחת לאמר זכור את הדבר אשר צוה וכו' יבא נא דברך וכבדכוך כי כל אשר צותנו נעשה ואל כל אשר השלחנו אתה וכו׳ וכפל ואמר כל אשר צויתנו נעשה ואל כל אשר תשלחנו כלך לומר כל אשר צויתנו ללכת לפני ה' חלוצי׳ ולהתעכב שם עד כיצוש וחילוק נעשה יש כל אשר תשלהנו אנהנו לבדנו להלח׳

בי כלך ואע"פי שלא ילכו ישרא עמכו כי בה׳ בטהכו ולא כהליף דיבורך : אשר שמענו אל משה וכו׳ מהרי"א ז"ל פי׳ שנצטרכו כאן ג׳ דברים טוהא׳ שיעזרהו ה׳ בכל

ועליו אמר רק יהיה ה׳ אהיך עמך והצ׳ שיחלקו לך כבוד ועליו אמר כל היש אשר ימרה וכו׳ והג׳מיהושע עלמו שלא יחת מפני העם שא יהא מנהיו. ודבר זורק מר׳ וו״ש רק חוק ואמן ע"כי הזק ואמן להנהגת העם בקריצות . או אמר רק חזק ואמן בתורה ומעשי שובי וכיפי הרגב גי יכל זה בדברי חז"ל שאמרו כל איש אשר ימרה את פיך יכול אפי׳ ליבר עבירה ת"ל רק הזה ואמץ באין אנו חייבי לשמוע דברי הנביא האמור לעביו ע"ד הירה אם לא בהוראת בעה ולי גראלדקדק תיבת כן שהיא מיותר׳ שדי יאמר כאשר שמענו אל משה נשמע אליך אבל כיון לומר שמאחר שנאצל מהוד משה אליו ראוי שיש מעו שיו כאו שומעי׳ ממש ש משה כי פין המדבר שיהם ז"ש כאשר שמעכו אל משה כן ממש אנו משערים שבעת הזאת אשר נשמעו איך כאו שמענו אל מבה רבך רק צריך שכמו שאנו משערים בהשערתנו כאו אתה משה כן לריך שישער הוא ית׳ בשיהיה ה׳אהיך עווך כלו היה עם משה ממש שכשידבר עמך ישמת כאו מדבר פיו עם משה כיון ברוח משה נהה עליך והודו והמכריח פירום זה הוא שאסכ ונת יהי ה'שהיך עמך כאשר עם משה בענין הנבואה האמר לא יהכן שהרי לא קם ולא יקום נביא עוד ב שרש כמשה ' או יהמר רק יהיה וכו' ר"ל נשמע שיך רק בזאת שיהיה להיך עמך בכבואות מכוון כאשר היה עם משה ולא סתירה ליהם ח"ו כי לא יקום כביי עוד בישרא כמשה כדי שיוכל לסתור דבריו קלילה :

שאם יאמר יהושע דבר שלא כתורה הלילה מצוה להמרות בו: רישלח יהושע בן כון מן השטים כו׳ הנה יקשה מה טעם בשלוח המרגלים וראינו הנסיון הביא

שהרלב"ג הוסיף ביאור במ"ש מרגלים חרש וכו׳ בתיבת חרש לשון מחשבה מלשון חורשי און לומר

שירגלו הרש ר"ל המהשבות של יושבי הארץ י ומהרי"א ז"ל פי' ד' סבות הייבו קלקול ענין המרגלי'

הא׳ היות׳ ע״פ ה׳ כי זה חיי׳ שיאמינו לקולם ב׳ היות ראשי אלפי ישראל שגם זה יחייב האמין אות׳

ו׳ ששילחם לעניין הצוני שאינו מטבע המרגלות שאמר וראיתם את הארן השמנה וכו׳ היש בה עז

וכו׳ והד׳ ששלחם משה בעצת כל יבראל ובידיעת׳ כדכתיב ותקרבון אלי כולכם וישיבו אותנו דבר

ואת כל העדה לעומת זה כמשך הכזק ההוא שלכך כתחכם משה עצמו כשבלה מרגלי' ליעזר לא פלח

מרובים ולה ע"פ ה׳ולה בעצת ישראל ממנו למד יהושע ושלה שנים לבד ואנשים מרגלים ר"ל

בקיאים במלהכת התרגלים נוקודם ושלה בידיעת הנשי ישרהל וז"ש הויש להמר שר"ל בשתיקה שלה

ירגישו לא ישראל ולא האומות שהכל בכלל תרש לאמר וכן פירש הרד"ק ו"ל והוכיח מההרגום שהרג'

ברז למימר שהסוד הוא שאפי׳ ישראל לא ידעו צו ע"כ - והתכלות לרגל את הארץ ואת יריהו ר"ל

ולהז"ל הרש שיעשו עלמם כהרשים כדי שישמעו הסודות שלהם ודרשו עוד לשון כלי חרם שלקחו

קדרות של חרם כדי שלא ירגישו בהם ובוה מדוקדק תיבת לאמר שיאמרו ממש הרש מאן בעי כלי

הרם ומ"ש את הארץ ואת יריחו אחז"ל מלמד ששקולה יריחו ככנד כל הארץ: ולעד"ן שמשה

שלח מרגלים חמקום רחוק ממדבר פארן ולכך נמשך נוק כי כאשר שמעו כי עו העם נהנו לבם

לשוב למצרים כי רחוקים הם מהארץ לעומת זה נתחכם יהושיע לאהר שלוחה קרוב לארץ ניהלך שלשי

ימים לבד שזו הוראה שהם מוסכמים בכניסה לארץ עכ פ ואין התכלית אלא לרגל מאיוה מהום

יבוא אל הערים ואמר שנים אנשים ולא אמר שני אנשים להודיע משז"ל בהא׳ היה פנחם והוא

מלאך ה׳ לכך אמר שני׳אנשי׳שאינם שוים בילנישות כי הא׳איש והב׳פנהם איש ומלאך וזרזם שילכו

תחלה לראות את הארץ ואתר יבאו אל יריחו כדי שלא יכירום לא כן אם יבאו מיד אל יריחו יכירו

לבדה לדעת באיזה אופן יבואו אליהם י והרד"ק ז"ל הוסיף לשון נגרות כמו מעשה מרש אבן

לידי ביזיון במרגלים ששלה משה רבו '

ישמע את דבריך בלשון רבים כי גם הוא הייב מיתה דמורד במלך הוא אם לא ישמע את דבריך לכל השר תצונו במילי דעלמה והז"ל אמרו יכול אפי׳ לד"ת ה"ל רק חזק ואמן וכן הביא רש"י ז"ל

ושכיבו

וזה רמז בלשונו ימרה הת פיך אמנם בענייני העולם בהנהגת מלהמות וכיולא אמר ולא

וַעָלוּלְבֵית אַתְּהָא פּוּנָדָקִיהָא וּשְׁכָּה

<u>רָתָר</u>

כלי יקר

ידלו באמרו חוק ואמץ מאד שיתחוק ויתאמץ על הכהגת העם בחריצות ולא יעווב הכהגתם כי העם לא יתכן שיהיו זולת רועה כמו שאמר משה ולא תהיה עדת יי׳ כצאן אשר אין להם רועה - וראוי שנטיין

בהתר ספק מה יקרה בענין הלוואה שלוה יהושע שוטרי העם ושלחו המרגלים מה ענין אלו המרגלים והנה איך שתהיה תשובתם בראם לא ימנעו מלבוא בארץ לרשת אותה כי כבר יעד להם יהושע כי

בעוד שלשת ימים יעברו הירדולבא לרשת את הארץ ואם אמרכו שכבר שלה המרגלים קודם זה הנה יקשה גם כן למה לא במך יהושני על דברי הש"י שהבטיחו שלא יתילב איש בפניו כל ימי חייו

ולמה הסכים לשלוח מרגלי עם מה שהתפרסם לו מה שהגיע יוהתאחר במדבר לישראל על דבר המרגלים אשר שלח משה - ואנחמ אומרים בהתר זה הכפק ששלוח המרגלי הוא על התד שני

דרכים הדרך הא׳ לחקור אם יתכן שישתדל להלחש בעם אשר הם שלוחים לרגל ארצם אם לא יתכן זה כאילו תאמר שיחקרו מהעם היושב בה היועט הוא אם רב החוק הוא הרפה ומה הערים

הבמתני אם במבצרים והנה פרי זה הרגול הוא אם בהמשך אל המלחמה או התרחק ממנה לפי מה שישפרו המרגלים · ואולם הדרך השני הוא לחוק לב העם הנלחמים לבד

בדכתיב ונאחזו בהוככם אז יצדק גם בכם לשון ירושה ז"ש ושבתם לארץ ירושתם וירשתם אותם ר"ל

לנו לעבור ולהניח כזינו כמלמכות פנוכות וטוצירי

כנחה קטנה

כל איש אשר ימרה וכו׳ עעם הכפל אשר ימרה פיך בהורא׳שיהיה זהן ממרה חולק על שמועתך

שממחנה ישרש הם באים וזהו את ההרץ תחלה וא"חב ואת יריחו וז"ש וילכו ויבואו ר"ל וילכו תהלה את הארץ ואח"כ ויבאו בית כשה זונה דהיינו יריחו יעוד אפשר לומר וילכו ויבאו בית לשה זונה שהליכה אחד הלכו ממחנה ישרט עד בית רחב שהלכו בזריזת עוד אפשר לדרוש כאן וילכו ויבואו מקיש ביאתן להליכתן מה הליכתן בכשרות בלא הטא אף ביאתן בכשרות שלא נכשלו ברהב האנה עם היותה יפה בשיעור שהאו׳רחב רחב נקרי כי עז"א לע"ד ויבאו בית אשה זונה ושמה רחב ולא אמר ויבאו בית רחב הזונה ר"ל ויבאו בית אשה זונה ושמה רחב ג"כ זונה כאמור שכל האומר רחב רתב נקרי והגיד הכתוב זה להודיענו זריזו׳הנורגלים שבהרו המקים הזה לשתי סיבות האחד כדי שלא ירגישו שהם מבני ישראל כי שמעו ענין בכות מואב והשר מהו במגכה מכני הוכות כי להיה' שונאזמה ויאמרו אין אלו מבני ישראל כיון שבאו בית אפה זינה עוד סיבה בנית שיגלו מלפוני לב אנשי הארץ ע"י רחב האנישהיא היא היודעת וכן היה בהגידה ולא קמה עוד רוח וכו׳שלא יכיר זה כי אם האנה י עוד אפילי לומר וילכו ויבאו בית אשה אנה שהיו הולכים ובאים ש ביתה ומביתה לשיק ומן השוק אל ביתה כאלו אינם מרגלים ועד"ז פירש בשרש ישי על פ׳ והלך ותבוא והלקט שהנכה חביתה לגורן ומן הגורן אל ביתה כמה פעמי 'כדי לדעת הדרך בטביעות עין שלא הטעה 2 (*)]

מנחה קטנה ההומה יושנת : וישכנו שמה וישכבו שמה .. להודיע כי לא היו שם אלא לילה אחד ובאותו לילה יצאו משם מיכוף ניחתם הלכו לשנה כחילו הסעיפים מדרך וחין להם משק לונות בדי שלח ירגישה רחל שהם ערגלים מפני שאינם מראה לה שוס חיבה כדרך הכא לונות ונס דחנ לה הרגישה שהט מרגלים כפני שאינם באים לכשות פרכיה' כי תלבד ההכנה שעשו התרגלי׳ כחלו הם עיף ויגעי ככר ידעה רחב שלח קמה עודרות בחים וכטלה חתדה וע"כ הית' סכורה שהט כמיאי הארץ והלכו לשכב פתמת ירחה מכני ישרחל : בנה מנשי' באו הנה הלילה פבני ישראל ונו ירנה לולי פרני יסראל המה הייתי אומרשע"כ באו הלילה מפני שכך דרכו של כוחף שתרה כשף כדי שלא תשורכו עין אר מכני ישראל המה וכבר היה ידוע להם מה שנעזה להם בשבר' בזכות בנות מחב ותהי המנפה בעם אל איך כחיבדרובדר פרכות הזנית אלח ודשי לחפור את הארז באווכדי שלא ירנישו שהס מרגלי הלכו בית אשה וונה : אי נתי לאידך גיסא הנה אכשי׳ באו הנה הלילה כדרך בונתי׳ וע"כ בחו בלילם בהתכח' ובודחי תבכי ישרחב המתה שהדי בשארי אנשי'לא קמה עוד רוח ונטלה חעדה נה כ נתפר את הארץ כאו ולכנשה וע"כ מותר להם המעברות - בשוח הבי"ת מגזר בנות החרז כדין יפת תוחר ופ"כ הלכו בבית רתב שהיח בית יפת תחר מעש כעש ולי וע"כ זמר בפל לשון הכחים חליך הוח כיחה ממש הכחי לל ביתך הוא ביאה לבית והקדים השכיצה לכיחתם ביתלומר העיקר שכחו הוח נחשור את הארץ והרי הוא בעיניהם כחילו נכבשה לפניהם ומותרת אתה להט בדין יפת תוחר: הבחים אליך אשר כאו לביתך השמא חתרו לסגור החער מפחדם מחתר שלה בחו לזכות חלה נין בשלתה זה חינו שהרי

ויאמרי בפתח הנו"ס כמו תשבר ותשכב ותעצר המגפה והדומים להם: לחפורי כמו לתור כי התר מחפש דבר : ותקח החשה · כבר לקח' הוחם ונפנת' טרם הכנם שלוחי המלך לבית׳ כשהרגיש׳ שמדע הדבר למלך: ותלפנוי כל אחד לבדו כדי שלט יכירו מקומם הם יעלו לגג י ובדרש אלו שני המרגלים היו כלב ופנחם ועמד לפניהם פנחם ולא הכירוהו ולא ראוהו לפי שהיה מלאך ואמר ותלפמ על כלב לבדו:ויהי השע׳לסגורי טומד לסגור שחשך היוס והיא העלתם הנגה וחטמנם כבר אמר למעלה ותלפנו ועתה חתר ותטמנו להודיע חיד טמנ׳ אות׳ : בפשתי העץ רל שהיו עדיין הפשתים בגבעוליהם והעלתם הגנה ליבשם והטמיל׳ חותם בתוכם ופשתי העץ כמו עלי פשתי׳וכןשני תולעת תולע׳ שני:הערוכו׳ הפשתי'לשון נהבו׳ החתת פשתה והרבים פשתים כמו מן חטה חטים והיו ערופות לה על הגג ליכשו: והאנשים רדפו אחריהס ' לפי מחשבתם : עלי כמו עד וכן וירכתו על צידוןוכוינהגנו על מות כמו עד וְגוּכְרַיָּארְדָפוּ בַהְרֵיהוֹןאוֹרֵח יַרְדְּנָא '׳ יּכּ״׳ דֶרֶךֶ תַיְרֵהֵן עֵל הַפֵּיְעְבְּרָוֹר־, וְהַשֵּׁעַר מות כי הוא שתי מלות דּנְפַקוּ רַדְפַיָּאבַהְרֵיהוֹן: וְאִינּוּן עָדי׳י״ כּישרקאָחַרִיהָס מעבר בלרי ואם לא נמלא המעברו' נתפטו בקמן הבי"ת מגזרת מעכ׳ בקמז: סגרו י המרגלי' חו הנשי הבית והוא הנכון כי הם לא ירדו מהגג מפחדם להסושם שכבו להם: יעקב הגקראים: וידרכו את לשונם קשתם שקר ' מהאש יצאו והאש תאכלם ' באמר להם עם יי' חתרי וגו' · חינו תוספת ביחור אלה ומארצו: והאנשים ח' ר'פ וסי' בלשו' ארמי רעיא דסליקו למשלח לרדופיא טבין לנחשא מיתיא אלא אם היה אומר אחרי אשר יצאו ידמה אחר זמן והם לא

> להם ואם היה אומר כאשר ילאו ולא אמר אחרי ידמה כי תכף להתם מן השער שגרו ואם היו טושין כן היו מרגישים הרודפים כי המרגלים נחבאים שם אלה כשהרחיהו ההנשים מהשער עד שלא ירגישו בסגיר׳ השער סגרוהו וזה טעם אחרי כאשר עלהה

רדק

ושפיבותמו:

דיריחו למימר דא גובריא ארתו

הבא בליליא מבני ישראל לאללא

יַת אַרעַא: וּשְׁלַחׁמַלְכָא דִירִיחוֹ לְוַת

תְרֵין גוּכְרַיָא וָאַטְפֵרָתְנוּן וָאֵטַרָרת

בקושטא אַתוֹלוריי גובריא וב־א

לְמֵיחֵר תַּרָעַאבָּקָבָלַא וְגֹּיבְרַיַא נְפָקוּ

לא ידעיר לאן אזלו גובריא רדופו

בּיתַנָא דְּסִרִירְין לַה עַל אִיגְרָא :

לא שכיבו

ידעית אי מנן אינון :

והתה ערם ישכבון י ערם שישנו

והיא

רלבג כמו שנתפרסם מערין בדעון בן יואל כי היה סומך בדברי הש"י אתר שעשה לו אות שהוא ימכור עמו והנה הגיע מדרבתו בכתו בש"י עד שכבר ה שלח החיל הבא אליו מישראל להלחם עם מדין ולא השאיר מהם כי אם שלש מאות איש בדבר הש"י ועכ"ו לחזק לכו על דבר המלחמה צוהו הע"ר שירד אל המחנה הוא ופורה כערו וישמע מה ידברו ואחר תחוקנה ידיו והנה שמע שם מה שחוק לבו לבוא בקשרי המלחתה זכן היה בשלוח המרגלי׳ בזה המקום כמו שכבאר ר"ל שלא היה שלוחם רק לחוק לב יהושע והעם כשישמעו שנפלה אימת ישראל עליהם וכי כמוגו כל יושבי הארץ מפניהם - ואחר שהתיישב לכו זה הנה כבאר דברי זאת הפרשה לפי מכהגכו וכאמר כי מלת חדש תאמר בפנים רבים המכוון ממנה לפי מה שאראה הוא מענין אל תחרום על רעך חודשי און שהוא מענין מחשבה הרצון בזה שכבר שלח יהושע שנים אכשים מרגלי׳ מחשבת אכשי האר ר"לשיחקרו אם כפלה אימת ישראל

בנבעוליהן:

531

בפשתי העץ י

על המעברות · מקום מעבר

המים : שהיו סבורים שחורו

לחתוריהם אל ערבות מואב

והיראן מפסיק גינתים: והשער

סגרוי השוערים:

טליהם ואם כמונו מכניהם כי בזה יתחום מאד לב אנשי המלחמה ולוה תמנא שהם לא רגלו הארץ ואת יריחו כי אם בוה האוכן לפי שכבר באו שם כלילה ובלילה בעצמה יצאו משם אחר שנתפרסם להם על פי רחב מחשבת הארץ ושכבר כמונו כל יושבי הארץ מפניהם וואת היתה ג'כ תשובתם ליהושע אמרו כי נתן השם בידיכו את כל הארץ וגומר ולו היתה כונת יהושע שירגלו הארץ באופן הראשון היה ראוי שיאמרו ליהושע שלא יכלו לרגל את הארץ כי בלילה באו ובלילה ההוא הוכרחו

לנאת משם ולוה הוא מבואר שהכוונה ברגולם היתה לרגל מחשבותם לבד כדי שיתחוק בוה לב אנשי המלחמה ואולם יתחוק בוה לב אנשי המלחמה כיזה התורך לב הוא הודעה מה יתבאר ממנה שזה מסודר להיות כן כמו שניארכו בשני מספר מלחמו׳ יו׳ ובניאורכו לפפר איוב ולוה תמצא בהרבה נון האנשים שסביב העת אשר יובלו עברות להם שישיגם פחד מה והנה אמר להם יהושע שירגלו מחשבת אנשי הארץ בכללות וביחוד מחשבת אנשי יריחו ווהו מה שהוהירם לראות את הארץ ואת יריחו רוצה לומר שיראו מחשבות' באיוה אופן שיתכן להם זה בו והנה שפר ששופר זה למלך יריחו והשתירה אות רחב בחכמתה למלט את נפשה ונפש בית אביהי והנה נשפר אחר זה בזכרנו תוטלותיה מה היה מאופן החכמה בדבריה: ותלפנו ר"ל שלפנה כל אחד מהם בנוקום מיוחד שאם והיא יתלא האחד ינצל השני והיה לה התנצלו בזה לפי שכבר זכרה שהיה חשך בעת שיצאו ולוה איפשר שיצא האחד ונשאר השני והיא לא ידעה :

> בן ואח"כ ותלקט י וישכבו שמה הרד"ק פירש הגיד שלא ישבו שם אלא לילה א'שבאותה לילה יצאו משם באופן שלא שכבו כי אם שכיבה אחת לבד ולי כראה שהכונה לומר וישכבו שמה ללון לבד לא זולת כי תסידים המה ולה בהושם רק מפני הטעמים הנו או המר וישכבו שמה הע 'פי שהיה מהום סכלה שכבו שם ואין מחריל כי בוטחים בקונם היו:

ריאמר למלך יריחו וכו׳ הי"לל הנה הלילה וכו׳המנם הכונה שההומרים למלך הכריחו מצד

היות׳ בהים בלילה בודהי שהם מכני ישרהל שלכך בהו בהחנה ז"ש הלה הנשים בהו הכה הלילה זו הוכחה שמבני ישראל המה ולחפור הארץ באו י עוד אפשר לומר שיהושע לוה למס לפוורהו הת הארץ תחלה כדי שיחזק ויאמץ לבבכס ואח"כ את יריחו כייריחו קשה מאד סוגרת ומסוגרת ולא יחזק לבבכם להכנם אליה תחלה המנם הם בטהו בקונם וילכו ויבהו בית היש׳אנה ולה הלכו אנה ואנה וז"ש ויאמר למלך יריתו לאמר ר"ל דבר מתמיה שראוי לספרו ולאמר אותו לעולי והוא שהנה אנשים באוהנה שלא הלכו למקום אחר תחלה אלא תכף ומיד בו ביום הראשון שיצאו מארצם באו הנה הלילה כי אבירות לב כזה הוא מבני ישראל שכאריות גברו ולכך כתב נובני ישרא התרי הומרו באו הנה עוד אפשר במה שפיר' גבי יילכו ויבואו בית אשה זונה דהיינו שבאו בזריזות מתוך המהנה אל ביתה וז"ש ויאמר למלך יריחו לאמר דבר פלא שהנה אנשים באו הלילה שיצאו מבני ישרהל היום לעת בקר ונאו הלה הלילה י ומהרי"א ז"ל פירש שאנשים אלו שינו בענין שיהושע אמר להם לכוראו את הארץ בדרך העבר ולא יכנסו לבית אלא יעמדו ברמוב פן יקראם אסון אלא וילכו ויבאו בית אשה זונה לבית ממש וזה גרם שנאמר למלך יריהו והרגיש בדבר ני"כי הנה דבריו וסיינים למ"ש:

וישלה מלד ירימו וכו׳ טעם כפל הבאים אליך אשר באו לביתיך רצה להכריח שלא באו לונות כי הבא לזמת בפרט עם אשה כזו שכל הגדולים מצויים אצלה יבא אליה וישים לדרך

סעמיו מיד כדי שיכנס זולתו לז"א הבהים אליך אשר באו לביתיך שמה שאני רואה שבאו אל ביתיך ונהעכבו שם זו הובחה כי לחפור את כל הארץ באן כי אלו לא באו לחשיר את הארץ לא היה להם להם לה היה להם לה הית לה תיעכב אלא ודאי באו אל ביתוץ לדי שתגלה להם רזי השרים הבאים לולות עמך או אפשר כי המלך ידע כי אנשי ישראל שונאי זמה המיד ובפרע בשבאים לרגל שצריכים עזר אלהי להנצל ז"ש הוציאי האנשים הבאים אליך אשר באו אל ביתיך שלא לזמת באו איך לביתך וכמו שפי׳ גבי וישכנו שמה שזו הוראה שמרגלים הם ולחפור את כל הארץ באו ולא לזכות שאלו זכות היו מבקשים לא היו מאי מא נכינו ובנים ובנית דלו מתאפקים מזכות עמך תכף ומיד והרי"א ז"ל פי׳ בין שבאו שיך לזכות בין שבאו אל ביתך לפוכדקו׳ ומזון הוציאי אותם ז"ם הבאים אליך לזכו׳ אשר באו אל ביתיך לפונדקות ויה תלוי במה שפי׳ לעיל בית השה זוכה שתיבת זולה סובלת לשון זכות ולשון מזון : ותקח האשה את פני האנשים ותלפנו מהרי"א ז"ל פירש שלחב היה פתח ביתה סגור כמנהג נשים בלילה ואנשי המלך צעהו חולה הוציאי האנשים הבאים אליך וכו׳ והיא כששמעות מיד הטמינה ההנשים לה על הגו לה בבית החד הנה והחד הנה וז"ש ותלפנו שלפנה כל החד לבדו שאם ימלא הא׳יהיה הנשאר לפלטה ואחד שהלכו אנשי המלך חששה פן יחזרו לבהש שנית ולכך הוצרך להטמינם במקום יותר נאות על הגג בתוך פשתי העז הערוכות לה על הגג שה ותיערוכות בסרר ככון מורה שאין שם בי אדם וכל זה בכלל דברי רש"י ז"ל וכן פירש הרל"בג ז"ל והוסים ביאו׳ שכבר היה לה התנצלו׳ שהיה חשך בעת שיצאו ולוה אפשר שיצא הא׳ונשאר הב׳ והיא לא ידעה עכ"ל וכן פי׳ הרד"ק ז"ל אלא שהוא מפרש שפסוק ותטמנס ופסוק ותצכנו הכל דבר אחד אלא שניהחלה הוכיר בהיצור המכוון איך נפנ׳ כל החד לבדיווז"ש והלפנו ואח"כ חזר לבאר איך טמנה אות׳על הגנ בפשחיהעי ע׳כ י ולכי דרך זה שאו׳והשער וכו׳ מוכרה שעל אנשי הבית קאמר כי המרגלי׳נקבאי׳

כלי יקר

היו בגג וכן פי׳ הרד"ק ז"ל דאלו לשיעת מהרי"א ז"ל שפטוק והלפנו היה העמנ׳ א׳ וכטור והלפנס הטמנה ב׳ מעולה מן הראשונה הכשר זמ"ש והשער סגרור"ל המרגלי׳ הוד׳ שיעלו לגג׳ ורב׳י ז"ל כתב וז"ל יש מקראות מדברי' על הו בים כיחיד לפי שמהרה בהטמנהם ובמקום נר כאלו היו יחיד י ובמד׳ במדבר רבה פ׳ כשה המר ותלפנושהעלה עליה ה. תוב כהלו עמו יה׳ עבתה זהת : ומדרש תנהומ׳ דרש ותלפנו על כלב כי הב׳ הנשים מרגלים היו כלב וכנחם כי פנהם כהו הוה והם בהם יכול להיות בלתי נראה כדכתיב כי שפתי כהן יבמרו דינת וכו' כי מלקר ה' לבהו' הוא והמלאך רואה ואינו נראה כפי רלונו ע"כ י והראשונים ז'ל פי׳ דכנהם הוה שיהו וכנהם לא הוארך להטמינו אלה עמד לפניהם הלה כלב בלבד י ולשטתם כ"ל שהו בשעת הדחק וטירוף היכרח ליעשות נס לכנחם שלה ניאה והצפנו לכלב לבד אמנם אחר כך גשהלכו אנשי המלך לא סמכה על הנס אלא ותטמנס בפשתי העץ לפניהם יחדיו - עוד אפשר טעם שני כי בהחלה לא רלה להטמן להראות לה שהכהן כמלאך ה׳ טבאות הוא בכח התורה כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מכיהו בכח התורה כדי שתראה רחב בעיניה כח התורה האלהית והיכולת שלה אמנם אחר כך ותטמנ׳ בפשתי העז לעמוד שם יחד היש ורעהו וגם שאין לסמוך על הנם ללא לורך שהרי כבר ידע'כח ההור׳ שבכהן פנחם: ואני שמעתי בשם מהררי"ב ז"ל שפי׳ בשם היו עומדים הב׳ אנשים מרולים לפני אנשי המלך שכבשו ביתה פתאו׳ והיא בערמתה הלפינה הענין באמרה כן באו לי האנשים ר"ל כן כמו הלו ההנשים העומדים כהן כעת כן בהו הלי הותם ההנשי השר התם מבקשים ולה ידעתי וכוי והלכו להם בהופן שהעלימה הענין ושאו העומדים כאן מהנשי העיר הם וז"ש ותלפנו בלשון יהיד מוסב אל הענין שהלפינה אותו ואחר כך כשיצאו האנשים הרודפי׳ העלת׳ הגגה ותטמנם למרגלים בפשהי העץ כי עד עתה לא הטמיכ׳כי אם הענין לבד הוא שלפנה ותלפנו ע"כ יולדרכו ז"ל מדוקדק אומר בהחלה לשין לפונה ואחר כך לשין הטמנה שההלפנה בכח וההטמנה בפועל י ולי נרא׳ שמאחר שאמרו המלשינים למלך הנה האנשים באו וכו׳ומיעוט רבים שנים הנה כששמעה הוציאי האנשים הבאים שיך וכו׳ נתנה אל לבה שבהטמין הא׳ יספיק כי כיון שלא יראו שנים יצדיקו את דברי׳ אם תאמר להם נסעו מזה ז"ש והקה את שני האנשי׳ כדי להצפינם ובה שעתה נתנה אל לבה שבהצפין הא׳ מספיק וע״ז והלפנו אל הא׳ לבד ואע״פי שנשאר חבירו שם לפני אנשי המלך לא יש חשש בדב׳ כיון שאין כאן שא א׳ וו״ם ותלכנו ואולי ותקח את שני האנשים להטמינ׳ אא שבשע׳ טירוף עשתם זה שלא יכל׳ להטמין אל ל׳ואמרה כן באו אלי האנשים כמו שאמרתם הבאים שיך כמנהג הבאים לזכות אמנס מה שאמרת׳ אשר באו לביתיך להשתקע זמן מה זה דבר בטל כי לא ידעתי מאין המה שלא נהעכבו בביתי כרגע קטן כי ויהי הדלה לסגור בחשך וההנשים יצאו לא ידעתי אנה הלכו והוכירה האנשים פעמים שלש הכונה לומר שפנים הם ולא א׳ כדי שלא יחקרו אחרי זה העומדים דכיון שהוא יחידי אינו מהם : וידני השער לסגור וכו'מהרייה ז"ל פי׳ כששוטו של מקרא השע׳של בית רחב וכן בסמוד השער סגרו אחרי כאשר יצאו הרודפים ופי׳עוד דאפשר דעל הער העיר האמר שהניחוהו פתוח ובשעת הירו 'ולכך ההשימה אות'על כך שהם היו גרמ' בנזיקין וז"ש ויהי השע'לסגור וכו'כמתרעת' עליהם כדי לבלבל דעתם ולכד בסמוך כביצאו הינשים מן העיר לרדוף אחריהם שם נאמ׳והאנשי׳ רדפו התריהם זרך הירדן וכו׳והשער סגרו דהיינו שער העיר יוכן פרש"י ז"ל גבי והשער סגרו השוערים עכ"ל: ושוערים מורה דעל שער העיר קאמר : רדפי אתריהם וכו׳טעם כי כאתר יצאי הרודפי׳ פירב הרד"ק אם היה אומ׳כאשר והאנשים יצאו הרודפים הוה משמע דהכף מיד סגרו הדלת והיה טעות כי אדרבה סגיר׳ הדלת הכף מירה על כי דברים בנו נהבאים אלה כשהרחיקו האנשים מהשע׳ שיעיר שלא ירגישו בסגירת D3

לחפור: לרגל כמו משם חפר אוכל : ותלפנו יש מקראות מלברי על הרבים

כיחיד לפי שמיהר׳ בהטמנתם ובמקום צר כחילו יחיד ומדרש הגדת תנחומה יש

פנחם וכלב היו ופנהם עמד לפניהם ולה ראוהו לפי שהיה כמלאך י ד"ה ותלפנו

כל החד והחד בפני עלמו ודוגמתו מליכו שמן והטרת ישמח לב ולה חמר ישמחו

بالمراكب المراكب

ַוּאָתְאַמַרלְמַלְכָּא_{ֵמֵ} מָי_{מָל} וַיִשְׁכְּבוּ־שָׁפֶ*ּה*: וַיָּאָבַרלְמֵלֶדְיִרִיחָו

רַיָּחָב לְמֵיטֶר אֵפִיקו גוּכְרַיָא דִאָרתוֹעימימעיידוּצִיאי הָאָנָשִׁים הַבָּאִים אֵלַ־יוָד

לָּנֶתֵיך דְעַלוּ לְבֵיתִיך אַרֵי לִאַלָלָא**ַית ^{ג׳ ווסי י״ז אַ**שִׁר־בָּאוּלְבֵיתֵׁך כֵּיָלַחִפָּר אָת־-בָּל}

<u>פַּלאַרִעָאאָתוֹ: וּרִבַרַת אָתָהָאיַת יֹזִסיי הָאָר</u>אָבָאוּ: ווּתָקָח הָאָשֶׁהאָת־שְׁנֵי

3

'n

והוה עידוב מלפייכלי הפוה:

'n

בפריע בתריהון ארי הרבקונון והיא לי לימלפי תשיגום: והיא העלתם הגנה

אַסַקַתְנוּן לְאָגְרָאוְאַטְפֵיְרְתְנוּן בְּטָעוֹנֵי ^{אַ מָי}וּ וַתְּטָמָנֵם בְּבָשְׁתֵי הָעֵץ הָעַרְכָוֹת לָה

ער מְגִיזֶרָא וְהַרְעָא אָחָדוּ בָּרַזר בָּרַזר בּיָייי סָּגָרוּ אַחֲדֵי בֹּאָשֶׁר יָצְאָוּ הָרְדָהֶיֶם

לחפר ג' וחס' וסימ'הנה אנשים באו הנה הלילה : כי להפר את כל הארץ כאו : לחפר פרות ולעטלפי' :

שני האנשים ר' רכמיכי בקריאה וסימ׳נמסר בסדר שופטים: יצאו ה' קמצין בקריאה וסימ' ויהי השע׳

לסגור בחשד י ויאמר שאול אל יי׳ י ויאמר אם לשלום יצאו תפשום חיים ב׳ בפסוק י שמעו זאת בית

בהימנות' ופירושם נמסר בפרר ויגש :

לאמר הנה אנשים באו הנה הלילה

<u>ויִשְׁלַחֹ מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רָחָב לֵאמֵר</u>

האנשים ותצפנו ותאמר כן באו

אָרַי הָאַנשים וְרָא יָהַעָתִי מֵאָיו

והאנשים יצאו לאידעתיאנה הלכו

האַנַשִים רְרְפוּ מַדֵּהָר אַחֵרִיהָם

יי על־הַגָּג: וְהָאָנָשִׁים רָדְפָו אָחֲרִיהֶם יֹי יֹי

ויהי השערלסגורבחשר

וְהֵמָּה טֵרֵם יִשְׁכָּבוּוֹ

והיא

כבני ישראל לחפר את־הארץ:

כרומים וסנבו ללכם לרך ביתי לום חמר ב' מנימות ח' שהריבתו בלילה ובלתו הכי יהיה כדברן על כרחן מבני ישרחל הפה דוולתם לח קפה עוד רוח כחים ותבר יצריה ופחד פכטל התחוה וכיון שכן אפי׳ אינם פרגלים בני פות הם שכרי הם תקומה ישרחני שננטוו על נה תקרו כל נשמה וחיכ הכח להרגך כוכם והרגם' ותקת החוםה וגו׳ כן כחו חלי החנשי׳ ה״ן אלי מתש למשות נרכיהם ולא ידעתי מחין כמהכי הייתי שבור בחע"ם שנשלה העדה פתנפו

ידוע בודל המטה הוכחת ורע

נטלה וכל האותר רחברחב בקרי כ"ש הכח לכית 'ח"כ שוי

הם הנחים אליך מתש כנאי אל ביתך כי לחיתלט מחטא

מלח ודחי כדחתרן . עוד ח"ל כפל הלשון הבחי אליך וגי

כי מדרך הנהוג שנשעת

מלחתה יעתוד משתר בתיך

השער לחקור על כל הבחים

שער העיר כדי שלם ינה מרגל או אים או אנשים נהתנה ויפתח שער העיר

כלם או יצית אש בשע' בעיר

או בנתים כדי שיהיו טרוזין ככות האם ותוך כך יכא

כשונת פתחום ע"כ גם

התרגלים עשו ערתה וכאו

בחנמה זרך פתח בית רחב

כלי הנטרד לכוח דרך שער

בעירכי בחועה היח יושנת

וביתה פתוחה מבסני' דרך

בעיר ות"ם ליו הועילו

בתקנתם כי ויאתר לתלך

יריתו הדבר ע"י הניפה

בעומד במקום גבוה לרחו׳

שלא יכה ההויב הושום הדם

ככרי סניב לה והצועה רחה אותם הולכים ביתה רחב

ובניד הדבר למלךי ושלח

העלך ניתה רחב לחתר

הוכיתי החנשי׳ חשר בחו חליך

ודחי ערגלים הםכי כחו לניתך דרך פתח שנחופה פניתך ולח נחו דרך שער

העיר חיוזה כיחם מתני

הירחה שלח ירחה חותם חיש

פ"כ הונהי חות ס ושמה תחת

אין עשם רחיה דמה שכחו

זרן ביתיולה דרן שער העיר

הוא עטעם של עשות לרכיהם

ככנסו וע"כ נתבייסו מפכי

כנען ולה מהנשיישרהל הוהי ומה שלא שחלתי להם תחיו המה הוא משעט שדרן המנחפי חינם מגלים שמם ושם עירם כי יחמרו ען יכים לבוו נפעם מפעמים אדרנה אפי כשהם מנני עירנו דרך התנחף להתככר עלתו לפען לח יודע תי הוח ודקאערת נחער את הארן באוזה אינוכי ויהי השער לסנו׳ כחשה והמה יצאו באותן שהיתה נחתן כניחתן כי לילה בחו ולילה הלכו להם פיד ואילו היו פרגלי׳ היו הולכי בתוך העיר ותולה לה לחקר ולרחות ערות החרץ איוה מקום היא נוחה ליכבש וכיון שלח כשו כך הלח סתכו יניחתו לביחתו ש"מ דלחו מרגלי המהיוע כלח הגדתי למלך שנחו הנה כי נעין החום רחיתי שחין חסם בדכר זקחתרת שתכל תקום בני מות הם כי פכני ישרחל מנקזי רעתינו המה לוה חתן ענה רדפו חחריהם כי כודמי תשינם מתסמותם כי לפי הסנרה לא הרחיקו ללכת כי קרוב זמן נימתם ואם ישנם בכל הדרך הלא תענאם וח"ול דרשוות לפנו קתי על כלב שענחם חתר אני מלאך וכו׳ ' הולרך פנחם למשות כרולהרמות לה שהוא כל יראה כשירנה כי מורא היה עלה על לבו אחרי הלניעם רחב פן וחולי תחתר היא לשלעה הלא לא מחכמה עשיתי זחת שהעלמתי הדבר מן המלך אחרי אשר שלח החלך אל ביתי לחקור על הדבר וכחפתי וחייבתי רחשי לעלכות אם המנא יענא הגנינ' בידי ברשיתי כשישלם המלך עוד שלוחי' חכמי' ועבינים יותר מרחשוני' יודעי׳ לחפש בכל מסמן ותקום מולנע בכל פנה שאתשר שיתכא שם איש יומה ום מפשר במת רלתם קו התלון ירחה הדבר לשום הדם או הלופה יראה ממהותו אע עי שהוא חושך ולילם חפשר יכה הרם והבוקה בירו והרכה שלוחי' לחלך ליתן דעתם על זה ונפרט יודעי היה שחפשר להורד חדם מן החלון וככר נסתה כאלה בי דרכה היה להוריד הונאי שם כדברי חו"ל י ועוד בה שלישי פן ואילי יתנאו הרדותי' להתרגלים חבושי' בטמון כלד ההר ויענו לותם נכנידה וניסורים קשי' עד ביתנו תולה כבית מיסיו ואיה היה פקום תחנותם כדי לורו מכחן ולהכח ולבער הרע מקרנם הלח טובלי להוציחה נפשי מסכנה ולגלות הוכר אל המלך בהנכלות מה שתשתה עד כחו היה מפני הירחה שלח יהרנו אותה כי אין אים אתה בכית לעמוד נגדם ואתה באתה בהודחה זו שתהח מעשה האחרון פוביח על הרחשון שאמת אתה שהרי גלה הזבר פכשיו לכל זה יש לחוש ע"ב אמר פנחם נריך אני לחוק את לכה שאל תירא ותחת מכל חלה ולהרחו' להביים לחל ידנו להעלים עלתנו תז העין לא תשורנו בשנרצה והא רחייה שהרי חני עומד לפניך ילח תרחינה וח"כ גם מנירי כלב כמוני בשירצה להעלים עלמו וכוה יהיה לבה נכנו בטוח שלה ינולה הדנר בשום אופןהן היותם בניתה ונס מתרי ינהם משם שלא ימנה מקום תניחתם וחם יתנח הריהוא כאלו לא פלאם כי

בהלחיוו עם ישראל או שינליום : οń כלי יקר שהים בכל הארץ כי אם בישרא ורחב הודית בדבר יותר מהט כי ה׳ אלהיכ׳ הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ע"כי הנה כונת דבריהם ז"ל שבארו שיתרו הודה שהרי אמר עתה ידעתי כי גדולה׳ מכל החלהים לפי שלא הניה ע"א בעול' שלא עבד'ולכך אמר מכל האלהים שעבדתי ידעתי שגדול הוא מכולם שכן עי׳ הראשונים ז"ל וכמו שכתבתי בכלי חתדה וז"ש הוא אלהים ד' וסי' ונשמע וימס לבכינו יוי׳ אלהים אמת י דעו כי יי׳ הוא אלהים י ויאמר יי׳ אהי כאן לשון ולכך אמר מכל האלהי'שאין המ"ם מ"ם יתרון אלא מ"ם הסיצה אבל סוף סוף כתן ממש בשהי'באומ' גדול מכל האלהים שמובן שגם הם גדולים והוא גדול בערכם וו"ש כתן ממש בע"א י וכעמן הודה יותר שאמר כי אין אלהים בכל הארץ

והיא עלתה עליהם ר"ל אצלם כמו ועליו מטה מנשה ויבואו האנשי על הנשים: כי יי׳ אלהיכם הוא אלהים ולוה הוא שליט על כל כל אשר יחפוץ ויכלח מי שהיה ביוערכתו שלא יכולח

רלבג

וימם לבנכו ולא קמה : כי האד׳המפחד כאילו נפלה רוחו כדרך אל יפול לב אדם עליו ויונחן תרג׳ולא קמה ולא אשתהרת : כי עשיתי עמכם חסד החסד היא הטובה שיעשה אדם עם אחר מאין לו גמול פליו והיא עשתה עמהם חסד בהקביא׳ אוח׳כי הסלא גמלוה טובה עד הנה לפיכד אמרה להם ועשית׳נם אתם עם בית אני חסד ולא אמר׳ עמי כי בהחיות׳ אותה הוא אמת וחובה עליהם כי היא החייתה אותם ובהחיותם בית אביה היא חסד לפי אמרו לה הם גם כן ועשינו עמד חסד וחמת להחיות' וחסד להחיות בית אביה : אות אמת

וָהיא סְלַיָקָת לְוַתְהוֹן לְאִיגְרָא : וַאַמָרת לְגוּבְרַיָּא יִדַעָנָא אֲרֵי יְהֵב יָיָ לכוןיה אַרָעָא וַאָרֵי נְפַלַת אָמַרָזכוֹן עלנאוארי איתברו כליתבי ארעא מן קרמיכון: אָרֵי שְׁמַענָאיַת דיבשיייתמייפא דסוף מן קדמיכון בְּמְפַּקְכוֹן מִמְצְרֵיםוֹרִי עַבָרְתוּוְלָתְרֵין <u>סַלְכֵיאֵמוֹרָאָהדִי בְּעִיבְרָא הְיַרְהָנ</u>ָא לסיחון ולעוג די גַפַרתון יַתְהון:

ררק

ושמענא ואיתמסיליבנאולא אישתאברת עור רוחא באינש כון <u>קָרָמֵיכוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהָכוֹן הוּא אֱלָהָא </u> ָדשְׁבִּינְחֵיה בִּשְׁמַיָ**ּא** מִלְעֵילָאוְשֵׁלִיט עַל אַרְעָא מִלְרָע וּרְעַן קַיִימוּ כִעַן דִי ּבְמֵימְרָא דַיֵי אַרי עַבָרית עִמְכוֹן מֵיבוּ וַתַעִבְּרוּן אַף אַתוּן עָםבֵּית אַבָּא טֵיבוּ

ותתנון

שאין להם אלהות כלל - אמנם ברחב הודית יותר שאמרה שאין אלהים בשמים ולא למעלה מהם

וז"ם ממעל וכן בארץ ואפי׳ מתחת לארץ וז"ם מתחת ורמו בלשונו בעל המאמר שאמר ויחב הודית

יותר מהם לרמוז מ"ש במדר׳ שמואל שמשה ע"ה אמר יותר מכלם שאמר ועל הארץ מתחת אין עוד

באויר וצחללו של עולם אין עוד י ולכך זכה ולא קם נביא עוד בישראל כמשה עוד ככגד עוד וז"ש

ורחב הודית יותר מהם מהם דוקא אבל לא הודי׳ כל הצריך ומובן בדבריהם ז׳׳ל אומר בשמי׳ממעל

וכן תיבת מתחת שר"ל ממעל לשמים ומתחת מתחת לארץ שאין אפי׳ שם אלוה אלתו ית׳ י והרל"בג

פי׳ כי ה׳ אלהיכ׳ הוא אלהים ולזה כו׳ וזהו אלהי׳ בשמי׳ ר"ל שליט במערכו׳ השמים :

רעתה השבעו כא לי וכו׳ פסי׳ כתיב ולא היית כזונה לקלם א"ר שמעון את מוצא כל מה

אכן לשקר ישבעו צרחב כתיב והחיית את אבי ואת אמי ובישרא כתיב אב ואם הקלו בך ברחב כתי׳

ותטמנ׳ בפשתי העזובית׳ כהיב אומר לעז אבי אתה ברחב כתיב ההר׳ לכו וביש׳ כתיב על ראשי

ההרים יונחו ברתב כהיב ונתת׳ לי א.ת אמת וביש כתיב ואמת לא ידברו הוי כל מה שכתוב בישרא

לגנאי כתוב ברחב לשבח עכל"ה: ולעד"ן לדקדק אומר כתיב ולא היית כזונה לקלם נראה

שהוקשה לו הפסוק מאד ומהו לשון את מוצא וכו' ולמה עשה כלל בהחלת דבריו באו' את תולא וכו'

ואח"כ מפרט ואו׳ נרחב כתיב וכו׳ הי"לל הפרט ואין לורך בכלל את מולא וכו׳ י ועוד השה אומר

בשבחרחב ועתה השבעו לישוה בשבחן של ישראל הוא כיון שהיתה מאמינה אותם׳ וסומכת על

שבועתם וכן ק׳ במ"שונתתם לי אות אמת ובישראל כתיב ואמת לא ידברו גם ק׳ שאין ענין ההר׳

לכו שאינו מכוון עם על ההרים יזבהו . גם הומרו הוי כל מה שכתוב בישראל לגנאי כהיב ברהב

לשבח שהוא מיותר לגמרי: וגראה שהוהשה לר׳ שמעון בפסוק במ"ש ולא היית כזונה לקלם

אתכן שהוא לשון בלתי מדוקדק דכיון שהיא היתה גותנת אתגן ואתגן לא כתן לה א"כ איך אמר ולא

היית כזונה לקלם אתנן דמשמע שהיו נותנין לה אלא שלא היתה מקלסתו י גם הוקשה להם ז"ל

היבת כזונה שהכ"ף בפתח שמורה על זונה ידועה כאלו אמר כהזונה ולא הי"לל אלא כזונה בשב"א

וז"ש כתיב ולא היית כזונה לקלם לרמוז השני דקדוקים הנזכר שמתוכם הוכרחו לומר שכונ׳הכתוב

לדבר על זונה ידועה והיא רחב וז"ש ולא היית כאנה לקלם אותי ואין מקר 'יוצא מדי פשוטו ולא היית

כאנ׳לקלם אתנן אבל מדשני קרא דרשינן שלא היית כרחב לשבחולקלם ו:ה הכלל הוא נרמז בעצמו

צפסוק במ"ש ולא היית כזונה לקלם מהכריח הדקדוקים הכו׳ והוא עניין הלציי במ"ש את מולא שזה

הענין מיסמך אסמכת׳ בפ׳ ולא היית כזונה לקלם ומדוקדק שלא הזכירו חז"ל לקלם אתנן אלא

לקלם לפי שהם דורשין לא היית כזונה לשבח זו רחב ואע"פי שהיא לוקחת אתנן זונה משובחת היא

מכם שהרי כל מה שכתוב בכם לגלאי כתוב בה לשבח ולפי פשוטו בעל המאמר רצה להתנצל

מקושיתינו במ"ש ברחב כתיב השבעו לי שאין זה בשבח של רחב לזה הקדים ואמר את מולא כל מה

שכתוב בישראל לגנאי כתוב צרחב לשבח כלומר אף על פי שלפוס ריהטא אינו כן עכ"ז כשתבהש

תמצא שכל מה שכתוב בישראל לגנאי כתוב הוא ברחב לשבח וזה שכיון שהיתה רחב נשענת על

השבעו נא לי בלהי מורה שהי הית ירא אחרדה משבוע שוא ושקר שאל"כ הי לה לדון מינ שכמו שהי א

עוברת כן יעברו הם שכל החושד חשוד על הדבר הוא ובכלל דבריה אפשר שרמזה במ"ש השבעו

כא לי כלומר אעפי׳ שאין ראוי לכם לישבע ולהיות פרוצי׳ בנדרי׳ ושבועו׳ מורגלו׳ בפיכ׳ עכ״ז

ועתה בעת הזאת הוא שבח שהיא שעת הדחק השבעו נא לי לבדי נא לשון בקשה שכל זה מור׳ על

היותה גדורה בשביע׳ ולוה רמוו ז"ל באומר׳ את מוצא וכו׳ כשתלקדק היטב ממצא שמה שכהוב

בישראל לגנאי כהב ברחב לשבח ברחב כתי׳ועהה השבעו נאלי באלהי׳ ובישראל כתיב וכו׳

והטעם שהמר בתהלה את מוצא שכל מה שכתוב בישראל לגנאי כתוב ברחב לשבח ואח"כ הפך

הסד׳ הזה שאמר ברחב כתיב וכו׳ ובישראל כתיב וכו׳ שהיה לו להקדים בישראל וכו׳ ואח"כ ברחב

כתיב ועתה וכו׳ אפשר כי בתחלה שדבר בביאור כתוב ולא היית כאנה לקלם שאדבר בגנותם של

ישראל לו"א את מוצא שכל מה שכתוב בישראל לגנאי כהב ברהב לשבח אמני אח"כ הפד הסדר

לדבר ברחב דסליה מינה לפי שרחב קדמה בזמן בשבחה לגנות ישראל יולפי הפי׳ הראשון ההלציי

שפי׳ שאת מולא וכו׳ הוא ביאור לכתוב ולא היית כזונ׳ לקלם זה התירון מתיישב יותר ומ"ש ברחב

כתיב ההרה לכו כלו׳ שעבדה לשי"ה ע"י ההרה במה שנהנה עלה טובה למרגלים שילכו דרך

שכתב בישרא לגנאי כתב ברחב לשבח ברחב כתיב ועתה השבעו לי באהים וביש׳כתי

'pn1 '7 ら

אבותיגו י והחיתם ג' חסרי יו"ר בליש׳ היות וסי׳ ויאמרו החיתנו נמצא חן

והיא עלתה עליהם על הגג: ותאמר אָר־רָהָאַנָשִׁים יַבֹּעְתִי בִּינָרָקויהוֹדָה לכם את־הארץ וכי־נפלה אימתכם עַבַינו וְכֵי נַכֵּגוּ כָּל־יִשְׁבֵי דָהָאָרֵץ מפניכם: כי שמענואת אשר־הוביש ' ייי׳ יִהוֹה אֶהזימֵי יִם־סוף מִפּנִיכֵּם בצאתכם ממצרים ואשר עשירתם לשני פרבי האמרי אשר בעבר הַיִרְהֵ לְסִיחוֹ וּלְעוֹג אַשְׁר הְחֵרַמָהָם וַנְשָׁמֵעוַיִּפֵס לְבַבְנוֹ וַלָאֹ־ ג׳ ייסי אותם: <u>קַמָה עור רוחַבּאָיש מִפְנֵיכֵס כֵּייָהוְוָה</u> אַלהיבם קוא אַלהים בַשָּׁמֵים מְפַעַל ד׳ דמויי וּעַל־הָאָרִץמִתָּחַת: וִעַתָּה הִשְּבְעוּ־ נָאלי בֵיֶהוָה כֵּי־עָשִיּתִי עָבָּכָם חָסָד <u>וַע</u>שִׁיהֵם גַּם־אַתֵּם עָם־בָּיָת אָבִי חֵמֵד ונתתם

> באופן פהיה אחרי בערך זמן יציאתם מן הבית וכחשר בערך יליחתם מן

העיר: והמה שלכנו ואין מהריד בזה הסידותם והבטחתם בקונם ששכבו ואין מהריד מדקאמר טרסישכבון מכלל דשכיבה היתה שם וזה כיון ג"כ באומ׳ וישכבו שמה ר"ל אפי׳ שמה שהוא מקום שוכבו ואין מחריד כי לדיקי׳ ככפי׳ יבטחו ומ"ש והיא עלת׳ עליה׳ פי׳ הרד"ק כמו איהם וכן פי׳ הרל"בג ומהרי"א ז"ל פי׳ מפי השמועה שחששה רחב פן הס ישנים וירה׳ לקר׳ אוה׳ בקול רם פן ישמעו החוצה לכן עשתה תחבול׳ זו שעלתה על גביהם ממש באופן שבהליכתה על גבם ממש ידנישו ויעורו משנתם ולפי זה אומרו טרם ישכבון מדברי הפ׳ שמספר שהירע כן קודם שישכבו אבל היא חשבה בהפך שהיו ישני' ולכך הוצרכה לדרום עליה׳כאמור עוד פי׳ שלפי שהטמין אות׳בפשתי הען הגיד הכתוב כי עלתה להסיר המכסה שעליה׳ וו"ש עליה׳ להסיר המכסה מעליה׳ כדי לדבר פמס ולי נראה כמו שאהז"ל בפסוק והוא עומד עליה' כי בתחלה כשעדיין לא יצא י"ח מהם כאמר כלבים עליו י אמנם אחר כך כשהטיב עמהסוגמלם כל טוב אז נאמר והוא עומד עליה׳ וזה נראה ני שאמר כאן והיא עלתה עליהם שאם על גמילות חסד של פרוסה כאמר והוא עומד עליה׳ על ג״ח

של חיי כפש עהכ"ו לכך כאמר עליהם ולא אליהם : והאמר אל האנשים ידעתי וכו' מהרי"א ז"ל פי' ברחב אמרה שידעה והכירה ג' דברים הא'

כי נהן לכם ה׳ את הארץ והנ׳ וכי נפלה אימתכם עלינו דהיינו על המלך והשרים והראיה השתדלות המלך והשרים ללכוד המרגלים מרוב פחדתו אליה׳ והג׳ כי נמוגו כל יושבי הארץ דהיינו כללות העם כי יודעי׳ שלא יחיו מהם כל נשמה ונהנה סיצה לג׳ אלו לראשונה כי שמענו את אשר הוביש ה' וכו׳ וכיון שהוביש ג"כ כתן יתן לכם הארץ ולב׳ אשר עשה לשני מלכי האמורי וכו׳ ללג׳ שנמוגו כל יושבי הארץ נתן סבה אשר החרמתם אות׳ שחרם מורה על כלה ונחרצה מטף ונשים וכלל עם לא השארתם פרסה עוד פי׳ וכי כמוגו כל יושבי הארץ דהיינו יושבי הארץ בערי הכרזים כמוגו משם מערי הפרוות ונכנסו כולם לתוך עיר מבצר עכ"ל י ולי אפשר דהכי האמר וכי נפלה אימהכ' עלינו היינו כמשפט השלמים בצורתם אשר מוראם וחיתיתם תהיה על כל חית השדה ועל בני אדם כבהמות כדמו וז"ש וכי כפלה אימתכ׳ עליכו משלמותיכם וכי כמוגו כל יושבי הארץ מגבורהכם וכתן טעם לב׳ ענינים אלו כנגד הא׳ אמר כי שתענו את אשר הוביש כו׳ מפניכם מפני זכותכ׳ ששם בנימין לעיר רודם רדים ושרי יהודה רגמת׳ ומסרו נפשם על קדושה׳ ובשבילו זכו לשיקרע הים וזהו מפניכם עם היות שהיה זה בלאתכם ממלרי׳ שעדיין לא נתחנכתם בעבודת ה׳ וזו טענה לי כי כפלה הימתכם עלינו וכנגד הב׳ וכי נמוגו וכו׳ נתנה טענה אשר עשיתם לשני מלכי האמורי וכו׳ שאם להם עשיתם חרמ׳ עם היותם בעבר הירדן לנו העומדים בתוך הארץ עא"כו שיחרימו שאנו בתוכיות גבולה י או יאמר השר בעבר הירדן שהם היו חומה עלינו לשלא יעב ר עלינו אויב ככתו׳ הגה כסה את עין הארץ ז"ם לשני מלכי האמורי אשר בעבר הירדן שידוע שבעבר הירדן היו וכנגד ההלוה׳ הה׳ אחר ונשח׳ ויחם לבבנו עשאה ראש פנה בפני עצח׳ואחר ונשמע שח עה בפני עצח׳ י ואמר כי נמם לדבם הגופני גם לא קמה עוד רוח זהיינו הולש׳ ברוחם שלא היה לה תקומה יען כי ה׳ הוא אלהים תקיף ושליט בשמים ממעל ועל הארז מהחת אשר משתי בחינות אלו נמשכו השתי חלוקות הנז׳ שמצד היותו שליט ואלהי׳ בשמים ממעל כמשף שלא קמה עוד רוח בשלט ברוהני שהו׳ מהשמים ובחינת ועל הארץ מתחת נמשכה שוימם לבצנו: ובמבילתא אמר ר׳ במעון בן אלעזר כשישראל עושים רצונו של מקום שמו מהגדל בעולם שנא׳ כי ה׳ להיכם הוא הלהי׳ בכמי׳ ממעל ועל הארז מתחת ואומר כי שמענו את אשר הוציש ה׳ את מי ים סוף מפניכם וכשאיו ישרא טושים רצונו של מקו' שמו מתחלל בעולם שנא' ויבא אל הגוים אשר באו שמה ויחללו את כם קדשי באמור להם עם ה׳ המה ותארצו יצאו עכל"ה : ולעד"ן לדקדק מאי קשיא ליה בפסוק כי שמענו ומהו שמו מתנדל בעולם מהו בעולם וכן מהחלל בעולם ומאי ואומר: וגראה שכונה׳ זיל לומר כי כבודו של מקום הוא בשמים ממעל כי שם מכירים קצת מיכולתו ושואלים איה מהום בבודו להעריצו לה למטה שמכעיסין אותו על פניו המיד למרוד עיני כבודו וו"ש כשישראל עושים רצוכו של מקום שמו מהגדל בעולם עם היוהו עולם גשמי הרציי ותחתון שכאמר כי ה׳ אלהיכ׳ הוא מתכבד להיום אלהיכם כיון שאתם צדיקים וחסידים שהרי הוא האלהים בשמי׳ ממעל ועל הארץ מתחת שהוא מיחד אלהותו בארץ מתחת כעין מה שהוא מיחד בשמים ממעל כי כמוכם כמלאכי אלהים בשוה כיון שהוא אלהיכם ר"ל שאתם עמו ועבדיו ולפי שאין הפירוש הזה מוכרע שהרי פשטיה דקרא הוא אומר ה׳ הלהיכם שאתם אומר כן שהוא אלהיכם אבל אינו מוכרע שאלהיכם יורה על קיום תורתו ומלותיו לזה הביא הראיה השנית ואומר כי שמענו וכו' כי הפי' הזה מוכרח הוא מכפל השמועות שתים הכו׳ בפסוקים האלה הא׳ כי שמענו את אשר הוביש כו׳זו היא שמועה הי והשני׳ ביותר גדול׳ ששמענו שחייב׳ שלא קמה עוד רוח באישי וכמו"ל שבטלה גבור׳ אנשים והשוי מהם לגודל יראת׳וז"ש ונשמע וימם לצבנו כו׳ והשמועה היא ה׳ אלהיכם הוא אלהים שמצר היותו אלהיכם מתנדל שמו בעולם עד שהיא אלהים בשמים ממעל ועל הארז מתחת בשהול אחד וזהו לשון הוא שאמר הוא אלים בשמים ממעל ועל הארן מתחת באופן שכפל השמיעות מחייב שיהיו שני עניינים הנשמעים כאמור י וכשאין עושין רצונו של מקום שמו מתחלל בעולם שנאמר באומר וכו׳ שמהחלל בעולם פירושו שהעכיום אומרים לא יתכן שאלהות השי"ת יהיה בארז מהחת בשיהיה לו עם קדוש שיוז"ש ויחללו את שם קדשי שעד עתה היה מתגדל ומתקדש בישרא ועכשיו כהפד לחילול כי אומרים היתכן שינם ה׳ אלה שהוא יהיה להם אלוה לא יתכו שא"כ מה טעם מארצו יצאו לא היה להם לגלות אלא ודאי אינם עם ה׳ שאין השי"ת מיחד אלהותו עליהם בארז כי אסעל השמים כבודו כי בארז אין לו עם ואין השנחתו עליהם י עוד לחו"ל הובא בילהוע כי ה׳ אלהיכם יתרו אמר עתה ידעתי כי גדול ה׳ מכל האלהים אמרו שלא הניח ע"א בעולם שלא שדדה לכד אתר תכל האלהים כתן מתש בע"א ובעתן הזה בדבר ביותר הנה נא ידעתי כי אין

ישר'מחלרים וזנתה כל ארבעים **חות** : 376 בלי יקר בסגירת הדלת סגורהו וזה טעס שירון אחרי כאשר וכו׳ ולא אמר אחרי אשר חי דכוי יצאו שהיה מובן זמן רב אחר יציאתם לא כן אלא שיעור בינוני כנז׳ דהיינו משהרחיקו שיעור שלא ישמעו בטגירה שהוא אחרי מופלג וג"כ כאשר יצאו: ואני אומר ששתי יציאות היו כאן מהרודפים הה'מהבית והב׳ יציאה מפתח העיר לרדוף התריהם בדרך לעומת היציהה הראשונה אמר אחרי מופלג מססיב׳ הכו׳ שלא יתכולב שנהבאים ומ״ש

כאשר יצאו הרודפי' הייכו יציא' מן

העיר לרדוף אחריהם שתכף כשה׳

יצאו מן העיר סגרו הפתח של רחב

לשכב עם אשה אמרו אין לך שר ונגיד שלה בה הל רחברותה וכת עשר שניי היתה כשילאו

ולא קמה עוד רוח באיש . אפי׳

רשי

עלתה עליה׳ למו אליהם כמו וילך אלקנה הרמתה על ביתו׳ כמו א ביתו ודברתי על הנביאים כמו אל הנביאים ורבי׳ כהם כמו שכתבנו בספ׳מכלל: ונשמע

יהושע ב

סנחה קטנה

פאנשיי כנען שעם פארן מהרת המה משרלת מחר

כארן מתחת קרי**פת יס**סוף: השבעו כאלי וכתוך השבועה תכללוג"כ בי׳ אכי ותשפחתי ולה מהני חושד התכם שתעשו לירפה תחת סונה כיוה הדבר אין הדעת סוכלת והש הלהוכיר או להוהיר על זה אלא בקשתי והתייתם שתתמ דעתכם על אותן היותר נאות שלא יגיע לכי רע מאחינס בני ישראל ותשתדלו כהשתדלות נמרץ שתללתם חת נכשותכו תמות בהשבחה פרטית ושמירה מעולה וכ"ת מה נעשה למכות אנינו שבשמים לא תחיו כל נשמה " ູສາວ

העלם יפליפו יבשמים ממעל

שעתד התה לחשה. ואל

א כז ישראל שנכשלו בהרים שנאמר על ההרים יזבחו והעפי׳ שעדיין ק"ק שאין העניינים דומה בדומה המר עוד ברחב כתיב ונתתם לי הות המת כלומר כיון שתעשו זה שהתנו לי הות ברי לי שאמת יהיה שלא תשקרו בי והיינו זכתיב ונתתם לי ולא קאמר ותנו לי אות אמת ומהוך זה כלמוד שהיא לא היתה משקרת בדברי׳כיון שהיתה מאמינה בישרא כי כל החשוד חושד לאחרים ובדפרישי׳ לעיל גדי ועתה השבעו לי המנם בישרהל כתיב והמה לה ידברו שהפי׳ בדבור שידברו דברי׳ רבי׳ אין בהם אפי׳ אמת אחד שכולם שקרים ומ"ש הוי כל מה שכתו׳ ביבראל לגנאי כהו׳ ברחב לשנח כיין לו' חידוש זולת מה שהזכיר עד עתה והוא שמההר שאנו רואים שבישראל היה כל זה הגנאי מורה הוא שקש לינצל משבועת שקר ומדבר שקר שהרי ישראל נכשולו עם היוהם הוזשי׳ ובזה כתעלית מאד ענין רחב היותה גדורה אעפי׳ שהיתה זונה ז"ש הוי כל שכת ב בישראל לגנאי כתוב ברחב לשבת ולא אמר הוי כל מה שכתוב ברחב לשבח כתוב בישראל לגנאי להורות מה שאמרנו שמתוך גנותן של יבראל למדנו שבחה של רחב שנתעלית יותר כאמור י והר"דה ז"ל פיר' החסד הוא כו׳ ומתוך דבריו כ"ל להוסיף ביאור דהיינו מה שאמר׳ ונתהם לי אות אמה ר"ל כייו שהבחינ' שאתם עושים הוא אמת ולא חסד צריך שהאות ג"כ יהיה מסכים כך שיורה שבאמ'תעשו עמי ולא בחסד וז"ם ובתתם לי דוקה הות המת ולא אות הסד והיינו שנתנו לה תקות שני ולה גוון ולתו

יתור ובחומה שכבר אמ׳כי ביהה בהיר הח מה גם תיבת בהבל מיותרת דודהי על הסתם בחבל היתה ההורדה ולא בסולם דאוושא מלתא לעומת זה דרשו שאמר רהב רב"שע בשלש הטאתי וכו׳ מחול לי בחבל ובחלון ובהימ׳ שבאלו הדקדיקים שדקדקתי כרמו שאמרה כן שלשון בעד החלון מורה שאמרה כפר לי בעד החלון שחטאתי בו וכן כיון באומרו ובחומה שהוא מיותר לומר ובחומה חשאתי לך מחול לי והכ'לפי שהאשה מצוה בג' מצות בכדי בחל ובהדלקת הכר בכד'לפי שחוה שפכה דמו של עולם ובנר לפי שכתבה נרו של עולם ובחלה לשי שאדם הראשון חלתו של עולם י והיא הרגה אותו ולפיכך רצתה רהב לתקן שלש אלה בחסד שעשתה עם ישראל כי ישרא נהראו ראשית תבואתו שלוה בהעיבה עמהם יתהן עון החלה שנקרחת רחשית ולוה השיבה עמהם בחבל מלשון חבלים כשלו לי בכעימים יעקב הבל נהלתו כמו תחלה שהיא חבלו וחלקו של כהן וזהו מחול לי בהבל וכנגד ההדלק׳ להאיר ובחלון להטיב עם ישראל שהם מאירים כמכורה לפניו ווש ובחלון שמשם נכנסת האור׳ להאיר על הנר וכנגד הנדה אמר ובחומה לפי שהיא סוגה בשושנים שיש לה סייג בשושנים כשרואים כשושנה לזה אמר ובחומה אני רוצה לכפר על הנדה וישראל הם חומה שנא׳ אם חומה היא וכו׳ הני חומה כו׳ והמר ומה שכר נטלה ר"ל שיהי׳ מכוון ממש שזה כיון באו׳ בלשון שאלה ומה שכר כטלה אמר ר׳ אלעזר שזכתה שיצאו ממנה שמנה נביאים וכהנים שהנביאים הם מאירים אל העם להרים מכשול מדרכם וכן הכהנים כי תורה יבקשו מפיה׳ כו׳ והכהני׳ אוכלי חלות ותרומות ולהירו׳ צין דם לדם כי יפלא דבר בין דם טהור לדם טמא באופן שהג׳הנו׳ שתקו׳ זכתה אליה׳ ולפי שברוך לא כתנכא ככתוב הלא אשר בניתי אני אהרום ואתה תבקש לך גדולות אל תבקש שהיא הנבוא אבל

בהלה בהדלקת הנר בשלשה מחול לי בחבל בחלון ובחומה שנאמר ותוריד' בחבל וכו' ומה שכר בטלה על כך ר׳ אלעזר המר זכתה שיצאו ממנה שמנה נציאים וכהנים ואלו הם ירמיה והלקיה שריה ומעשיה ברור בן נריה הנמהל שלום וכתיב משפחות עבודת הבוץ לבית אשבע אלו בני רחב האנה שהטמינה את המרגלים בבוז לבית אשבע שנשבעו לה מרגלים רבי יהודה אמר אף חולדה הנביאה היתה מבני בניה של רחב של ממר וילך הלקיהו הכהן ואחיקם ועכבור אל חולדה הנביא׳ אשת שלום בן תקוה וכתיב הנה אנחנן באים בארץ את תקות וכו' והרי דברים ק"וומה אם מי סהיתה מעם שנאמר בולא תחיה כל כשמה על שקרצה עלמה כך קרבה המקום יבראל שעושין את התורה עהכ"ו עכל ה: ולע"רן לדקדק מאי קשיח להו בפ׳ עד שדרשו דרשה אוועיד קשה מה ההייחסות יש לחבל וחלון וחומה עם כזה חלה והדלקה ועוד קשה שמנה שמונה ולא מציכו של שבעה לבד ירמיה חלקיה שריה מעשיה ברוך חנמאל שלום גם נבין שבריך לא היה נביא שהרי הוא מהרעם יגעתי באנחתי ומכוחה לה מלאתי וכדקדק או׳ לשון זכתה שילאו ממכה וכו׳ כי די שיאמר ומה שכר בטלה על כך אמר רבי אלעזר שיצאו ממנה שמכה נביאים וכו׳ י עוד קשה בשלמה מ"ש משכחות עבודת בית הבון ניחה שתולה זה בזכות שהטמינה המרגלים הבל לבית אשבע שנשבעו לה מרגלי׳ הין זה זכות גור׳ להרבות משפחות ולהתלו׳ בו אדרב׳ זה גורם שהועילו לה שכשבעו לה ולאביה להמיותם וכן קשה לרבי יהודה במש בן תקוה וכו' שאין זה זכות ומצוה : ונראה שהוקש׳ להם המרו בעד החלון היבת בעד מ׳והרת דהי׳לל מהחלין עודהוקשה להם

מכילתא המרו בת עשר שני הית׳ כשיצאו ישראל ממצרים ווכתה כל ארבעים שנה שהיי ישראל במדבר לסיף חמשים שנה נתגיירה אמרו לפניו רב"שע בשלשה הטאתי לפניך בנדה

שהכוונה אין אני חסה על כסף ווהב כי הרכוש קהו לכם ותנו לנו הנפש ווהו והצלת׳ הת נפשותינו בלבד הבל הנכסים בוזו איש לו ועל פי שיטה זו יובן תשובת׳ על נכון שאמרו כפשינו החתיכם למות כלגד והחייתם וכו׳ והיה בתת לכו ה׳ וכו׳ ועשינו עמך חסד ג׳׳כ חסד בנכסי׳ שלא נקח מחוט ועד שרוך כעל ואמ׳ להחיות נפשיכם ולי נראה והחיית׳ את אבי וכו׳ כנגד החיים הגשמים אמנם במאמר והללת את כפשותיכו ממות כווכה שינחוה במעגלי לדק ואמת שע"יכ והללת׳ לת נפשותינו ובהלל׳ נפשות משתעי ולפשר שלעומת זה השיבוה ועשינו עמך חשי להצילכם ואמת שנדריך אותך באמת ויושר שע"יכ תזכי להצלת הנכש ממות ועונש רוחני ואולי דרך דרש אפבר שרמזה זה באומר׳ וכתהם לי אות אמת שהפצה וכל ישעה באות הכרת האמת . ויאטרו לה האנשים וכו'עיין פי׳ הר"לבג והרד"ק: ותורידם בחבל בעד ההלון וכו׳

כחסד הכל כעשה בבת אחת מה אות יהיה זה לזה : והחייתם את אבי ואת אמי וכו׳ מהר"יא ז"ל פי׳ ביתור והצלתט את כפשותינו ממות

שלעת יהושע הוא השליט פני יהושע כפני לבנה דהיא סיהרא אספקלריא שאינה מאירה ונמשלה בכתובים כחוט השני שנאמר כחוט השני שפתותיך וו"ש את תקות חוט השני הזה וכו' שאין האות של המת דהיינו משה את תקו׳ הוט השני דהיימו יהושע כהמור יומ"ש גם התה גם לרבו׳ משלחכם יהושעי והחכם השלם כמה"רר משה אלמושנינו ז"ל פיר׳ במגלת רות כנז׳ בשם הרד"ה אלא שהוסיף במ"ש ונתת׳ לי אות אמת כר"ל גמול אמת שהוא פרעון אלא ההסד שהטבתי עמכם והוא יהיה לי לאות על החסר שתעשו עם בית אבי ע"ל אלח שקשה שאין הדבר הנעשה באמתו איוב אות אל התסדכי בדבר אנות לא ישקרו אבל בהסד ישקרו ונוהו אות זה ועוד שבין האמת ובין

• לה ישנו דבור׳ • ורש"י ז"ל פי׳ הות שתהמתותו כשתכבשו העיר וכן פי׳ הרד"ה ומהר"ים ז"ל • ובס"ה פי׳ שהיא חשב׳ שהי׳ משה עדיין רוע׳ יש׳ ולכך שהלה אות אמת על שם משה שאחוז במדת המת עמוד' דאמצעיתה פני משה כפני חמה המנם בעת נתינת האות אמרו לה

זולתו שגוון אדום מור׳ דין להורות שבדין אמת יעשו עמה ולא בחסד וכמו שהשני לא ישנה גוונו

בלי

ויתקרו

סוף סוף הגון היה אליה שא שהיתה שעת הדחק והרבן ואין הדור ראוי לכך וז"ש זכתה שיצאו ממנה

שמנה נביאים שאעפ"י שלא היו שמנה נציאים בפועל כבר היה ראוי ברוך לשתשרה עליו נבואה

והרהוי לבילה אין בילה מעכב ולזה יחשב הוא נביא גם אביו גריה לפי שאמרו חז"ל כל כבי שכתפרש

הוא ואביו בשם גם אביו כביא כמו ירמיהו וחלקיהו וישעיהו בן אמוז דוק מיכה לברוך וכריה שגם אביו ראוי לשתשרה עליו נבואה ולכך ראוי לחשוב ברוך ואביו והם שמנה נביאים וכהנים ואמ׳לבי׳

אשבע שנשבעו לה מרגלים כי בזה הגדילה לעשות חסד עם ישראל להחזיק ידיהם ולבם להראות

להם פחד׳ ורעד לבה מהם שנכון לבה בטוח שיכבשו העיר ולזה הביא׳ אותם במסוד׳ ברית השבוע׳

להחיות אותם וז"ש לבית אשבע שנשבעו לה מרגלים וזכותא הוא ענין כתיכת תקות חוט השני בהלון שמורה על הכבישה ולוה נתייחסו השני עניינים אלו ביולאי חלציה ועל טוב תוכר ושלשה אה

אפשר רמוזים בשם רחב בג׳ הטאתי לך חרב לשון חרבן חרב לשון כקמה חי"ת חלה רי"ש ראיה שהי׳ נר בי"ת בעילה ונעשית ע"י ההשובה השי"ת הרחיב לה ונעשית רחב ומי יתן ידעתי ואמלא אם יש

שייכות לרחב עם הוה בסוד הגלגל כי המאמר הזה מורה שיש שייכות תגל עיני ואביטה כפלאות

מתורתך: והז"ל ורש"יז לפירשו בחבל וחלון הטאה כו' ובדבריהם אבין דקדוק א׳ בס׳והוא שתיבת

בעד מיו זרת דהי"לל מהחלון אומר בעד הכונה בעד מה שעשתה בחלון טשתה כן לככר עון החלין:

ולער"ו שדקדקו אומר בתכל בכת חוכן בעד החלון דהי"לל בינד חלונה אן זה כיון לומר באותו

שהיה לה בית כו'ולי כר' שכוף פ'זה מקושר עם תחלת הפ' שלאהריו והאמר להם ההרה לכו לומר

שלא דברה עמהם מן החלון פן יוזע הדבר שהורידה אותם מהחלון לעומת זה נהחכמה והתרי

שהורידה אות׳ מן החלון הלכה וישבה לה בחומה ענמה ומשם אמרה להם ההר׳ לכו וכאלו מקוכר

ובחומה היא יושבת אז והאמר להם וכו׳ י או אפשר שכווכת לו׳ שבתוך קיר החומה עלמה היה ביתה

כי הומת יריחו היתה רהב׳ ביותר שאחו"ל רחבה כגבהה באושן שביתה בקיר החומ׳ושם יושב׳תמיד : ותאמר להם ההרה לכו וכו׳ בראשית רבה וכחבת׳ שמה ג׳ ימים וכו׳ אין הקב"ה מניח את

לפניו ביום השלישי של שבטים שנה׳ ויאמר אליהם יוסף ביום הג׳ ביום הג׳ של יינה ויהי יונה

במעי הדגה שלשת ימים י ביום הג׳ של עולי גולה שכא׳ ונהכה שם ג׳ ימים י ביום הג׳ של תחיית

המתים שנה׳ יחיינו מיומים . ביום הג׳ על הסמר בנהמוי ביום הג׳ ותלבש הסהר מלכות בהיוה

זכות רבנן אמרו בזכות יום שלישי של מתן תורה ור׳ לוי אמר בזכות יום ג׳ של אברהם שנא׳ ויהי

ביום השלישי וישא אברהם את עיניו עכליה: ולעד"ן לדקדק מה הוקשה להם בב׳ זה של

ונחבת׳ שמה שלשת ימים יועוד הש׳שמתחלה דורש יחיינו מיומים וביום השלישי לשאין הב״ה מניח

את הלדיקים בו' ואח"כ תוור להביא הפ׳ הזה שנית לביום השלישי של תחית המתים. של יווי יחייכו

מיומים וכו׳ ומהיכן דרים ביום השלישי לביום הג׳ של שבטי׳וזולתו ומאמר באיזו זכות אהיכא קאי ב

וגראה שהוקשה להם בפסוק זה לשוןג׳ימים דהי"לל ג׳ימים אבל הוא להודיע שאין הקב"ה

ג׳ כולל הוא בכל העניינים א"כ כמה וכמה שלשיות של ימים ג׳ שאין הב״ה מניח את הלדיקי׳ יותר

מג׳ ימים ולוה הביא ראיה שנית מכסו׳ יחיינו מיומים שהוקשה לי בו שהי"לל יחיינו ביומים כח"ש

וביום השלישי יקימנו אילו בא הכתוב לדבר בענין תחית המתים לבד כדבם מוך הי"לל יחיימו

ביומים וביום השלישי מאי מיומי ׳ במ"ם וביום הג׳ בה"א מדקאמר מיומי׳ וביום הג׳ אלמא בכל

כלל הלרות דצר הכתוב שהעומד בלרה כמת השוב וכמ"ש תלה אתה תבוב תחיינו ועמך ישמחו בך

שאמר לשון תחייה שנית על יציאתנו מהגלות הזה כמו שהחיינו מהגליות הראשונים וז"ש מיומים

שיחיינו המיד ויצילנו מצרת יומים שלא תתמיד עוד וז"ש וביום הג׳ בה"א הידיעה שהידיעה היא

הצליכו כשאין הב"ה מכיח אותכו בצרת יותר מיום הג׳ ובו ביום השלישי יקימכו מהצרה וכפילתכו

בה ונחיה לפניו בלי צרה אלה משום דפשטיה דקרא בתחיה ממש דקאמר יחייני ונחיה דרש הפי

מכיח את הצדיקים בצרה יותר מג׳ ימים לכך אמר ג׳ ימים להורות שזה העכין של ימי׳

החבל הידוע ובעד החלון הידועה : ומ"ש ובחומה היא יושבת פי׳ הרד"ק ז"ל שאע"פי

הצדיקים בלרה יותר משלשה ימים הה"ד יחייכו מיומים וביום השלישי יהימכו יכחים

אפשר שימלטו בזה האופן כל יושבי יריחו או יתערבו עם כל יושבי הארץ וימלטו כלם בסבת זה :

לדרככם

אמר׳ זה כי מיריתו עד הירדן יום החד או יותר מעט וחשבה כי בין הליכתן ושובם לחפירת׳וחפושם בכל הדרך יהיו שלשת ימים : שובי בתולם : נקייס

אם לא תגידיי הכה התכו בזה לפי שכבר שאלה מהם שיתכולה אות אמת להחיות כל בית אביה והשביע׳ אותם על זה ביי׳ והכה אם היתה מגדת דבריה'זה היה אפש' שיתערבו עם נית אכי' רבי' מכני יריתו ותכריה' שבועתם שלא להמית איש מהם כילא יתברר להם אי זה מהם הוא מבי' אביה עד שכבר היה

נקיים רלבג

הות אמת י שתעשו כשתבאו וחכבשו את העי׳ שחכירו האו״ ותחיוני: ותוריד' בחבל בעד החלון · בחותו חבל וחלון היו הנואפי'עולין אליה אמר' רבונו של עולם באלו חטאתי באלו תמחול לי: עד שוב הרודפיםי עמן עמך חכ

רשי

נַפְשׁהֵינוּ מִכָּוֶת: וַיָּאמָרוּ לַהְהָאָנָשִׁים : אֶת־הָאָׂרֶץוְעָשִׂינוּ עִמָּךְחֶסֶר וָאֲמֶת וַתַּאמֶר לָהֵם הָהָרָה לֵכוֹ פָּן־יִפְּגְעָוּ

וְתִתְנוּן לִי אֶת דְקְשׁוֹם: וְהֵיחוןיַר לייים וֹנְהַתֶּם לִי אָוֹת אֶמֶת: וְהַחֲיָהָם אֶת־ אַבָּאויַתאפָאויַת אַחַיויַת אַחָתיויַת אַקָרָיאָת־אָמָיןאָת־אָמָיוֹאָת־אַחוֹרָי בָל הּילְדחון וּהְשַוֹבוּן יִדתנַפְשָׁהָנָא יי׳ ייי וָאָת בָל אַשֶׁר לָהָס וָהְצַלָּהָס אָרת־ מִפּוֹהָא: וַאֲמָרוּלָהגַרְרִיָאנַפְשֶׁנָא מְסִירָן חַלַף גַפְשׁתֵיכון לְמֵמַת אָם לָא ^{הַיִייי} מִגִּיִי גַפְשׁעוֹ תַחְתֵיכָם לָמות אָםלָא תַגִּירוּ הְחַוּוּן ַית פִּהְגָמָנָא רֵין וִיהֵיכַּר יִתֵן יִי אָת־רְבָרֵינוּ זֶה וְהָיָה בְּתֵת יְהוֹוָה לָנוֹ לְנָאיַידע אַרְעָא וְנַעבֵּיד עִישָּך טֵיבוּ ושלשבתנון באטונא מוימה מירים ותורהם בחבל בער החלון כי ביתה טו רמת׳ברות הקדש שישובו לסוף שפטיית שו שלשת ימים: י וקשום: ברַבָּא אַרי בֵיתָה בְּכוֹתַר שוּרָא כ׳נחוז שוי בְקֵיר הַחוֹמָה וּבַחַמָה הִיא יושָבֶת : וּכְשׁוּרָא הִיאיָתְבָה: וַאָּשֶׁרַת לְהוֹן ייֹי ייי לְמוּרָא אֵיוִילוּ דִילְמָא יְעַרְעוּן בְּכוֹן ליום׳ ׳׳ בָכֶס הָרוֹדֵפֶים וְנַחְבֵחֶם שְׁמָה שְׁלָשֶׁת ַרְפַיָּאוֹתִישַמְרוּן תַּמָן הְלָרְתָא יוֹמין ^{כימכות}יני יָמִים עַד שָׁב הָרוּדְפָיםן אַתוּר הֵלְכָוּ ער היתוכון גַרְפַיָא וּבָתַרפֵן תְהָכוּן לאורחתכון

והחיתם את אבי ואת אמי לו החיתם אתם ונמסר גם בסדרויגש: אחיותי ה' הס' יו"ד בליש'

בקריאה וסימ׳וההיתם את אבי ואת אמי : בצרקתך אחותך : ואהותיהם צרויה ואביגילי וקראו לשלשת

אחותיהם יויבאו אליו כל אחיו וכל אחותיו: ההרה י"ג ומי׳ נמסר בסדר דברים ובספר שופטים סוף

סי'א': שמה ו' בספרא וסי'ושמה רחב וישבו שמה ' ונחבתם שמה שלשת ימים ' אל תיגע שמה את

יקר

כל העם יועלו מן העם שמה לנוס שמה רוצח אשר יוחברו לנום שמה אל עיר :

אות אמת המאות שתתנולי שתקייתו אותו ואל תכזבו בי: כפשינו תחתיכם למות האנו מסו׳ טלמינו תחתיכם למוח למי שירצ'להמית אתכם : חגידו בוי"ו כנגדה וכנגד בי אביה כי אי איפשר שלא היה שם עמה מבית אבי'כי לא היתה יושבת יחידה או איפשר שהמרו כנגד בית אביה ואע"פ שלא היו שם כמו שאמרו גם כן כפשנו חחתיכם למוזהשני תגידי ביו"ד ככנדה והסימן דודי ומה היה דבר זה שהמרו לה שלא חגיד לא המרו על דבר היותם שם בביתה שלא חשדו אותה שתגלה אותם בצחתם מביתה שהרי כסת׳עליה׳לשלוחי המלך אבל להחר זמן כשבהו ישר׳על העיר אי איפשר שלא נגלה הדבר כיון שאספה בית אביה לביתה אלא מה אמרו לה שלא תגיד

in yun

שהם תגיד יעשו גם כן החחרים בית שהיה להם בית בחומה להנלל והם יטעו בדבר זה: ותורד׳ בחבלי כדי שלא ירגישו השכנים אם יצאו דרך שער ביתה אם תפתח אות׳ נעוד לילה אתרי השר סגרו אותו ולפיכך הורידה אותם בחכל דרך החלון וזה היה כשכלתה לדבר עתהם או אחר ובחותה היא שישנו מעט : יושכת י אע"פ שהיה לה בית בתות'היה איפשר שהיה עיקר ישיבתה בתוך העיר לפיכך הת' ובחומה היא יושבת : ונחבתם שמהי חסר אל"ף נחבא או שרשו חבה בה"א כי נמצאו בשורש הזה בה"א : שלשת ימיםי ארו"ל מגיד ששלתה לוח הקדש עלרחב שישובו לסוף שלשת ימים שאילו לא שרתה עליה רוח הקדש מאין היא יודע׳שעתידין לחזור לסוף שלשת ימים ועל

דרך הפשט כי מדרך הסברה

ככר קכלתי עלי לת יהלו' כאתרי אין עוד ובוה כפרתי בע"ו וכל הכופר בינ"ו כחילו קיים כל התורה בולה וכן יעסה יתר עשלמתי וחו אנתנו אינס בכלל לא תחיה אדרבה מוטל עליכם להחיות את כתשותיכו כי בהרכה מקומו' הזהירה מורה על כנר: נפשנו תחתיכם למות כיון שקכלתי עליך להתיהד א"כ אחותיכו אתה וכל בית אביך תחינו הם ונכללי בורע ושרחל וא"כ חייני' חנחנו מיתה על הריגתך כדין הורג ישראל מתש וח"כ חיולך לרחוב מוסי ועוד ידיכו נסויה להסיב עתך כתסל וחמת אמי' תה שאינו תשורת הדין ככל אשר תלוה עלינו : ותורידס בחלון ובו'מין זה סתירה מה שחשרנו לעיל שהי' נה פתח כלד החותה והי'לה להוצימם דיך הפתח ביי"ל שהרוושי כגרו הותה התתח תבחון חחרי יונהם בדכתי והשער סגרו ונו׳ לוב שהתנין הי כלד חתר יותר מולכת ועל כן העלית ז מוכחי' דרך החלון : ויכקסו

מנחה קטנה

לוה אמרו להתיות נפשתינו

כפשוטו והביאו לראיה לביום השלישי כדבסמוך וו"ש הה"ר יחייכו מיומים וביום הג׳ וכו׳ לכוון אל שני דקדוקים הנו׳ שבוה מובן מ"ש שלשת ימים כאמור י ומ"ש באיזו זכות הוזר לראש הענין למ"ם שאין הב"ה מנית הצדיקים בצרה יותר מג׳ימים ואומר באיזו זכות נקבעו ג׳ימים אלו לכל הלדיקים לבלתי התעכב יותר משלשה ימים בלרה דהיה ראוי שכל אחד ואחד יתעכב בלרה כפי ערכו בעינות לז"א שהוא בזכות התורה והמחזיקים בה הם הלדיקים ראוי שתגין עליהם יחדיו לבלה יעמדו בלרה יותר מג׳ימים לו בזכות הברהם מעקידת יצחק והין לפרש דקהי למהי דסליק דהיינו אסתר דא"כיקשה בשאר החלוקות באיזו זכות ולא יצדקי הכלל שאין הב"ה מנית את הצדיקים וכו׳ אלא ודאי עלה קאי על הכלל שאין הב"ה מניח וכו׳ וקא׳ באיזו זכות. כו׳ ואומר פן יפגעו בכסוגו׳ דהי"לל פן תפגעו בהס אמנס כונתה דלשון פגיעת משמע לתרי אנפי או מלשון ויפגע במקום או כמו פגע בו וימית לכך אמרה פן יפגעו בכס ח"ו פגיעת מיתה ומ"ש ונחבתם שמה ג'ימים אחו"ל כלכלה בה רוח הקדש והגיזה לה ביעור ג' ימים והרד"ק פי׳ ששערה בשכלה ג׳ ימים יספיק ה׳ להליכה וה׳ לחיפוש וה׳ לחורה ע״כ י ומ״ש והתר תלכו לדרכיכ׳ פי׳שהין ׳ורך ללכת מההר למחנה לא אח"כ תשובו אל דרכיכ הדרד הישרה וכן בסמוך כאמר וישובו האנשי ׳ויעברו וכו׳ מדקאמר וישובו מורה ששבו אל הדרך הישרה לקיים דברי רחב שאמרה ואחר תלכו לדרכיכ׳כנזכר . וע"םשעת חו"ל הפשר שגם בזה כלכלה בה רוח הקדש ובשרה להם שאח"כ ילכו לדרכם לשלום 511

רשי

יהושע

לקיים אנחנו י הרי אנו תולי הדבר ביך לפשות האות הזה:את תקו׳ ילשין קו וחבל: לתו בראשו י עון הריגתו על ראשו תהאכי הוא יגרו'מיתתו : דמו בראשנו י עון הריגתו תהא בראשנו: ויעברו את הירדן: והלכת'אחריו כשתנה מסע מכל המסעות שכל זמן שמשה קיי׳היה עמוד הענן נוסע תחלה ומראה להם הדרך והארון כוסע אחר שכי דגלי׳

פכשיו הארון נוסע תחלה והכהניס

ויאמרו אליה האנעים נקיים אנתנו משכועתך י ל'ל אכתכו דולי להיות כקיים מואת השבועה שלא תהי׳ למ למכשול ולוה אכחכו לריכין לסדר הערין באופן כוכל להשמר בו מהכשל בה והכה אכחכו כותכי לך אות אמת יוכר בו הבית הוה מזולתו והו'שתקש' בתלון את תקות וגו׳י והכה אין שבועתיכו שכחלט מחות בי' אבי' אם ימצא אי זה שיהי' מהם חון מהבי' כ סוה שאם נקשר בזה האופן הנה יחוייב שנתלט כל יושבי ידיתו או כל יושבי הארץ אחר שלא יתבררלנו מי אס ממשפחתך ווה דברלא מכל כהסכי עליו כי הוא סות' למה שלותה התורה עליו שלא תחיה כל נשמה מאלו הגוי׳ מהמקומות הקרובי׳ ולא תהרחוקים אשר לא יסכימו להיות למ למם ולוה אכחמ מבארי שאין אנחנו נקשרים להחיות כי אם הנמצאים בזה הבית: ואם תגידי את דברי' זהי באופן שיחלטו שאר יושבי העי׳ בוה הבית כשתודיעי להם שכב' נשבענו להחיות' הנמלאים בולא תקשרכו שבועתכו להחיות' : והנה שבו שני האנשי ביום הג׳ לשלותם שהוא היום השני מהשלשה ימי׳ שוכר יהושע במה שחמר בעוד שלשת ימי׳ אתם עוברי׳ את הירדן והנה ביום השלישי מאלו השלשה ימים השכים יהושע בנק להודרו עלואת החלאכ׳ כי המלאכה ליי׳ ובאועד הירדן הו׳ וכל ישר׳ ולנו שם טרם יעברו את הירדן והכלא עברו את הירדן בלילה ההו' את' עבור השלש' ימים שוכר יהושע לסבו' הא' כי הט"י רצה שיתפרס'זה המופת לישראל כדי שתהיה אמוכת' בו ית' וביהום' כביאו יותר חוק' ולוה חויב להיותין עבור הירדן עד בקר יום

לברפכם: ויאטרו אליה האנשים נְקִים אַנַּחְנוּ כִישְׁבֶעַרֶת הַזֶּוָדה אֲשֶׁר [ַ]יִים אַנַּחְנָא מִמּוֹטָה הָדָא הְקַיִימָה עַלַנָא 'pni '3 12 השבעתנו: הנה אַנחנו באים בָאָרֵץ 15 אָר־תַקוֹת חוט הַשָּני הוֹדה תַקשרי 3.3 בַחַלון אַשֶׁר הוֹרַרְהַנוֹבוֹוְאָה אָבִיך וארדאפר וארדאחיך וארד כל בַּית אַבִיך הַאַספִי אֵלַיָך הַבַּיִתָה וַהַיָּה כִּל אַשְׁר־יַצֵא מִדַּלְגֵי בֵירֵשָׁך ^{ייי נְיָמֵי} וִיהֵיכָּל דִיפּוֹקבַר מָדָישִי בֵיתֵיך לְבָרָא הֶחֶוֹּצָה דְכִוֹ בְראשׁוֹ וַוְאַנַחְנוּ נְקְיָם"יי י^{יד ג'יו} מוברת קטוביה בְרישׁיה ווָאַנחְנָא וכל אַשר יְהֵידָה אָתָך בַּבַּיִרת דָמַו בראשנו אם־יִד תְהִיה־בּוֹ: <u>הַגָּיִדַיאֶרד־דְּכָרֵנוּ זֶהַ וְהָיִיָנוּ נְקִיִם הייסיינטיו בִיה: וָאָם הְתויווֵית פּתוּטַיַנא ביוווּגַהי</u> מִשְׁבְעָתֵך אֲשֵׁר הִשְׁבַעְׁתָנוּ: וַהֹּאֹמֶר נייחס' יֹ זֵבָּאִין מִסּוֹמָתִיך דְרַןיִימְהַ עֵלָנָא **'**2 פּרַבְּרֵיכֵם כֵּן־רֹ־וּאוַחָשַלְחֵם וַיֵּלֵכוּ וַתְּקשׁר אָת־תִקוַת הַשְׁנִי בַּחַלְוֹז ٠ د

וילכוויבאו ההרהוישבו שם שלשרת ימים ער־שבו הרדפים וַיְבַקְשָׁוּ הָרְדְפֵּים בְּכָל־הֵהֶרֶך וְלָא 7 וַיָּשְׁבוּ שְׁגֵי הָאַנָשִים וַיֵּרְדָו CZZMF: 3 כֵּהַהַרויַעַברו וַיָבאו אָר־יְהוֹשָׁע בָן־־ 3 נון ויספרר כי ארת ברי המיאורת אותם: ויאמרו אלייהושע כיינתן יָהוֶה בְּיָדֵנוּ אֶת־בָּלֵ־הָאֶרֶץ (גַם־נָבֵנוּ״י יִכּיִיִי דְּיָדָנָא יַת בָּל אַרְעָאוִאַף אִיתִבָרוּ בָּל וחס' ָבָל־יִשְׁבֵי הָאָ*רֶ* ץ ְמִפְּנֵיְנוּ : וישבם יהושע בבקר ויסעו

מהשטים ויבאו ערדהירדן הוא

יעברו

נקיים אנחמי פיצתנאי זה: הנה אנחטו באים כלו'הרי אנו תולין הדבר בך לעשות האות הזה ונקיים אנחנו חסר יו"ל הרבים מהתכתב והי"ד הכתוב למ"ד הפועל ונדגשה כמו יויד עניים והם בשקל נחתים שעפים : משבועתך הזה יפי לדבר שבועמד זה ואף על פי שלא ספר הכתוב שנשבעו לה ביון שאמרה להס השבעו כא לי כראה שנשבעו לה כשאמרו לה נפשנו תאתילט לאורחתכוזיואטרולה גַכְרִיא זַכָּאין

למות או השבעו נא לי ביי׳היא

השבועה'שהשביעה אותם והט

קבלו השבוע׳כי אמרו לה נפשנו

להזה ושנו התנאי ונתנו לה

אות: את תקות חוט השני י

סי׳קו שזור ועשוי מחוטי שני

ויית תורא דחום זהוריתא

ותרגוםשפה לפיו סביב תורא

יהא מקף לפומיה אם כן לפי

דעתו פי'חקות חוט השני שפת

בגד אדום ואמרו הזה שראו

אותו בבית טרס שירדו ומה

שאמרו תקשרי בחלון בעת כבוש

העיר ויש פותרין תקות כמו

ויכלו בהפס תקוה לשון קו

ותבל: הורדתכוי בא התי"ו

בלרי מקום חירק כי יבחו זה

במקום זה כמו יפעיל ויפעל :

דמו בראשו י הוא כתחייב בדמו

שלא שמר עלמו: ותשלח'י בדבור

ותקשרי לא קשרה אותו עתה

אחר שילאו אלא ספר הכתוב כי

כןעשתה כמו שלוו אותה שקשרה

התקוה בחלון בעת כבוש העיר:

וישובו ישבו אל הדרך כי כבר

היו נחבאים בהר מפני הרודפיי

ובסוף ג׳ ימים ילאו מן המחבוא

ושבו להם אל הדרך ללכת

לדרכם: ויחמרו אל יהושע כי

כתן יי׳ י זהו סוף דבריהס ממה

שמפרו לו כי מלת כי הוא טעם

אל הקודם :

מקלה

כלות׳ אתרה להם לכו לשלו׳

٦٦٩

הָא אַנַחְנָא עָלין בַאַרְעָא יִדי תורָא חמתיכם למות והדבר ההוא <u>דחוט זהוריתא הָרֵין ה</u>קשָרי בַחֲרַבָּא היא קכלת שכועה : השבעתנו י רשל שלתנא ביה וית אכור וית אמר בקמן התי"ו ומשפטו בחירה וַיֵּת אַחַך וַיֵּח בָּל בֵּירת אָבוּך תִכְנָשִין ים אומרים כי ההפטק נתחלפה התכועה ואחר שירדו המרו יייח לנתיך לביתא: •

> זַכָּאין וְכל דִּי יְהֵי עְפָּך בְּבֵיתָא חוֹבַר־ז וָאָם־ כ׳ יחניים קטוֹלֵיה בָּרֵישָׁנָא אָם יַר אֵינֵש תִרָהי

ואַמַרַתכּפִתנָּמֵיכוֹןבֵּוְהוּאוּשְׁלַחְתָנוּן ואַזָלו וקטַרַת יַר תוֹרָא דַיְהוֹרִיתָא בַחַרָבָא: וָאַזַלוּוַעַלוּלטוּרָאויתיבוּ תַטָן תְּלָתָא יוֹמִין עַד רְתָכוּ רַרְפַיָּא וּבְעוֹ רַדְפַיָּא בְּכָר' אוֹרְחָא וְלָא אַשְבָּחוּ : וְתָבוּ הְרֵין גַּכְרִין וּנְחִיתוּ מִן טוּרָא וְעָבָרוּ וְאָתוֹ לְוַת יְהוֹשָׁעַ בַּר נון ואשתעיאו ליה ית כל דערעא יַתְהוֹן : וַאַטָרוֹלִיהוֹשׁעַאָרימָסַריָי <u>יַהְבֵיאַרְעָא</u>מָן <u>ה</u>ָרָמָנָא:

ואַקדים יָהושָעַ בְּצַפְרָא

וּנְטַלוּ מֵשׁיטין וַאַתוֹ עַר יַרְדְנָא הוא っ וְכָר בְּנֵי יִשְׁרָאֵרָש וַיֶּרֶ נוּ שָׁם טֵּרָם ׳׳ י׳יוס׳ וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבָתוּתַמָן קָדָם דִי יעברון

והיה י"ג בטעמ' פזר בקריאה וסימ' והיה אם לא יאמינו גם לשני האתות האלה י והיה כהניח יי' אהיך לך והיה בשמעו את דברי האלה יוהיה כל אשר יצא מרלתי ביתך יוהיה כנוח כפות רגלי הכהנים י ונקרכתם בבקר לשבטיכ' ויאמר יי' אל גדעין עוד יואנ"י הצעי"ר המאס"ף גרא"ה לי שזה אינו מן המנין כי הוא בזקף כי לא גמנה אלא י"ג כמסורת בטעם פזר ואח"כ ברוב ספרים ישנים ברקתי ג"כ

הוא כפור ויש גמגום ובמסר׳ אחרת לא נמנה זה מן מנין הפזרים והיה כאשר יחלם הרעבי והיה כי תרבו ופריתם׳ והיה אם למור ילמדו׳ ויאמר אלהם ירמיהו י וחמשה ועשרים אלף י והיה כאשר הייתם קללה בגוים י וחר וליהונתן בן שאול י שני האנשים ד׳ רסמיכי בקריאה וסימ' נמסר בסדר שפטים: נמנו ד' והס' וסימ' נמסר בסדר בשלח: וכל בני ו' וסימ' נמסר כסדר כי תשא:

הד׳י והשני הו׳ שהש׳י דלה שיהיה המופת הזה כלי להפיל אימה ופחד על כל מלכי האמורי והכנעני ולוה היה ראוי שיהיה בעת שיראו האנשים זה המופת וזה ביום . והשלישי הוא שרצה הש"י שיתקדשו העם כדי שיהיו ראויי יותר אל שיעש׳ זה המופת בעבורו עם שזה הביאם לדקדק יותר בענין אלו הנפלאות כי זה ממה שיישיר להשיג מה שהיה בהם מהפלא והורות ולוה הוכרח לומר שלנו שם טרם יעבורו כי יחשב לפי שיער pþ יהושע להם שכאש' ישלמו ג' ימים יעברו את הירדן ויבא זה לחשב שיעברו

ברי

יקר

וז"ש והחר הלכו לדרכיכם :

ויאמרו שיה האנשים כו׳ עיין רש"יז"ל והר "דק והרל"בגי ומהר"יא ז"ל פי׳ נקיים אנו משבועתך כי האדם בשבועה פרט לאכום ואכו אנוסים מחמת כפשות אשר לעומת

ד אנו נקיים משבועתך אמנם עכ"ו עשה נעשה עמך טוב׳ לישבע עהה מחדש הנה אנחנו באי׳ וכו׳ ועל זו השבוע׳ הב׳ אמרו בסמוך והיינו נקיים משבועתך וכו׳ ואעפ״י שהם הנשבעים מדעת׳ עכ"ו אמרו אשר השבעתנו כלומר שאנו נשבעים לדעתך ע"כ הורף דבריוי הן אמת דלכאורה שדיין האונם במקומו שאע"פי שירדו חוץ לחומה יכולה היא להגיד למלך רדפו אחריהם ההרה אבל מ״מ אין זה כ״כ אונס כמו בהיות׳ במצודה ותוך חומ׳ יריחו ובשטתו ז״ל אבין או׳כקיים וכו׳ אשר השבעתנו מיותר וכן תיבת הזה ובסמוך לא נאמר אלא הכי קאמר נקיים אנחנו משבועתך לפי שאת השבעתנו בע"כ מחמת אונם הזה אמנם בסמוך לא אמר הזה אלא אשר השבעתנו שאותה שבועה עצמה שהשביעה אות׳ קבלוה עליהם כעת בלב שלם ואין צריך לידחק כמושפיר׳מהרר״יא שהכוונה שנשבעו על דעתה כנז׳ ולי נראה שאמר נקיים אנחנווכו׳ ר׳׳ל אל החשבישמה שנעשה עמך הוא מכח השבועה כי לא כן הוא אלא שנשאר בדעתם כי לא הונה שנהיה נקיים משבועתך עכ 'ז לא נמנע מהטיב עמך כי הנה אנחנו באים בארץ את תקות חוט השני וכו' כי נגד נינינו הוא החסד אשר הרדתנו בו והללתנו ממית אשר לעומת זה יהייב שאת אביך ואת אמך וכל אשר אתך בבית דמו בראשמו ברצון טוב ולא מצד ההכרח והנה ג"כ הוסיפו על שאלתה ואמר וכל אשר יהיה אתך בבית ואפילו מזולת בית אביך ולעימ׳ זה השיבת׳ היא גם עתה כדבריכם כן הוא כי ידעתי ודאי שתשתרו מוכא שפתיכ׳ ודבריכם לא יפול ארלה י ומה שאמר תקו׳ חוט השני הזה פי׳הר"לק מוט שול׳ וכו׳ ולי נרא׳שהו׳ לשון תהו׳ ותוחל׳ כי ע״י חוט השכי הזה יהי תהוה לאחריתך ומה שאמר הזה נראה לי במה שכתב מהרי"א שבאותו תקות השני קשרה ותורידם בו בעד החליו זהם שיות איים שהצלתכו ע"י ראוי שיוש׳ לאות על הצלתך כדי שנזכי טובתך לגמול ליך כפרי מעלליך וכוכל להרחיב דרך הלצה שמאמר אשר הורדתכו בו חוור גם אל החוט שקשרתכו והורדתכו בו וכאו כתב את תקות הוט השני הזה אשר הורדתנו בו תקשרי בחלון אלא שנאמר באחרונה שחוזר ג"כ אל החלון שתקבור החוט שהורידתם בו בחלון שירדו בו כדי פיעלה זכרון ב׳ העניינים יחדיו לטובה אבשטה זוג"כ אביןמה שהזכיר כאן הכתוב את תקות חוט השני לשון חוט לומר שעם היותו דה בקוט לא נפסק כשהורידם בו אמנ׳ בסמוך לא הזכיר חוט אלא ותקשור את תקו׳ השני כי בבחילה׳ נא מעלה ולא מוריד לשון חוט ולא כזכר למעלה אלא מלד הנם שהזכירוהו הם כנוכר: וראטר גומשנועתר ארייה ז׳׳ל פירש לפי שעתו של כקיים אנו משנועתר שאף היא תשיב אמריה להם כדבריכם שאמרתם שאתם נקיים כן הוא הדין עמכם כי האדם בשבועה פרט לאנוס וכבר פי׳ בפסוק הקודם פסוק זה לפי שטתי ומ"ש ותשלחם הר"דה ז"ל פירש שלותי בדבור כו׳ומהרי״א פי׳ שתכף ומיד ודברי׳ ככתבן ובסד׳ כתיבתן נעשווילכו ותכף להליכתן הקצור את תקו׳ השני בחלון שאלו העשה כן סמוך לביאתן לארץ ירגישו בה אנשי העד ויאמרו פיתנא מילתא לכך הקשירה עשאה תכף ע"כ:

רילכו ויבאו ההרה וכו' מאמר לא מלאו מיות' כי ודאי איך ימצאום והם בהר נחבאים עד שוב הרודפים אכן כוונת הכתוב לומר כנלא נתעללו הרודפים כי בקשו בקוש וחפוש שהים ראוי שימצאום אלא מאת ה׳ היתה זאת להציל וזהו ויבקשו בכל הדרך ולא מצאו אפי׳ מי שיגלה להם דבר לומר ראינום עוברים מכאן ונדדו הלכו אפי׳ גילוי כל דהו לא מצאו והיינו דלא כתיב ולא מצאום דזה פשיט׳ ולא היצטריך קרא לאממועיכן :

שני האנשים מה טעם אומר שני והיה מספיק יאמר האנשים להוד ע חסידות וישבו האנשים האלה שניהם יחדיו לו׳ כי בוטחי׳ בה׳ המה דלא תיסק אדעתין שבלאתם מן

ההר יצא אחד מהם לגדו לראות אם יש רודף אם לאו וצפרע המיוחד האא פנחם לו יאת׳ לצאת כי הוא רואה ואינו נרא׳ וכמו שאח"ול בפסוק ותלפנו כנו"ל לעומת זה הזכיר הכהוב וישובו שני האנשי׳ שניהם יחדיו דאלו אמר האנשים הוה אמינא זה אחר זה מטעם הנז' לכך אמר שני האנשים יחדי שניהם בטחו בוית׳ ויצהו לדרכם י ומ"ש וישובופי׳ הר"דק ז"ל ששנו לדרכם הישרה ע"כ אם א מחסידותם שלה הלכו אורחות עקלקלות אלה דרך ישרה וסמכו על נצואה שנארקה מפי רחב ואחר הלכו לדרכיבם כדפי׳ לעיל ואמר ויבוא אל יהושע לשלול שלא באו העירה כמי שעשו המרגלים בימי משה כי היא שגרמ׳ הקלקול כי זה אומר בכה וזה אומר בכה לכך באו אל יהושע לבדו ויספרי לו את כל המוצאות אותם שכלם היו בשורות טובות ונסי׳ שנעשו להם וזו לשון מציאה ונדקדה זה מההיא דאתו"ל את כל הקורות דברים קשי׳ כקורות ואולי כוונה לומר שהיו הדברים ממשמשים ובאים להם בהיסה הדעת כמציאה הבאה בהיסה הדעת י

ויאכורו אליהושע כי נתוה׳ בידינו וכו׳עיין רד"קז"ל מ"ש וגם נמוגו כל יושבי הארז מכנינו שמהנר׳ מיותר שכבר נאמר כי כתן ה׳ בידינו וכו׳ י מהר״יא ז״ל פי׳ כי נתן ה׳בידינו

וגם יושבי הארץ עלמם יודעים ומכירי' כן שנתן ה׳ את הארץ כי נמונו מפכ כו . ולי נראה שמאמר

מנחה קמנה

וינקשו ברודפי' אל תאתר פה שלה מנחם הוה משמר שלא מיפשו בתחפש בנרות כתורין ובסלקין הלה ויחש א בכל הדרך כל מרבה אתי מה שכוח מחוז דרך כבושה נכל מקים שחפשר להטמן שם חדם וחע"פכ ולח מנחו כי הי לכנירם: ויוידו פהתר ויענרוגטכוה יששתי נקים כנליים כה׳ שלה כרחו משום מרס ברדתם ען בהר ללבת עד הירדן עקום המענורת והשני' כנוחם לפבר בספינה העוברת מקום שהיה שה 333 הרודפי' ובודהי נת בעלי פעבר שישניחו על שני הנשי׳ כחלו הם יבהו למבור זיתפסום גם מזה גנולו ויטנרו כלי ענע רע: לל כמנחות חות כינו עוה נרחה כמוש שחפן כ׳ בידנו יולית ווה רחי כי נתן ה' בידנו ונו' כי נח ענד רחתנה ניסה לשקרא : וישכם יהושע בבוקר זידוע שתמיד של שחרית כיס מכפר על מכירות של לילה ער כשרנה יהושע לקישם ולורום השכים בכוקר זמן הקרכת עולת הכוקר וחער לכם התקדשו שלא תחמחו כי עה שנידכה נתכפר ולהכת תהיו נקיי׳ כדי שתהיו מוכני לקבל השמשת הקרושה כלי עכיב מהי עוד ביון להוכיר זכותן של הברהם ובכללו עקדת ינחק של בו וישכם אברהם בכוקר וכן חייול בתכילתה שנקרע הים בזכותו של הברהם מדכוני' ויבקעו כמים וכתי' התם ויבקע עלי עולה חער שחף כחן תר? זכותו של חברהם עמו על

'・コにつ

גם נמוגו כל יושבי הארז נתשך אל כי נתן ה׳ את הארז וגם זאת עבה אלהים לנו כי נתן ג"כ מוראינו וחתיתנו עליהם וגם זו מאת ה׳ ובכלל כתיכת הארץ היא :

וישכם יהופע וכו' מכילתה בבקר ולה בלילה מגיד משנתנה רשות למלהך לחבל הין מבחיז בין צריק לרשע וכה"א לך עמי בא בחדריך וכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביהו עד ברר ואומר הנכי אליך והולאתי חרבי מתערה והכרתי ממך לדיק ורשע ואומר והיה בעבור כבודיוכו׳ ללמדך שתהא ככנם בכי טוב ותהא יולא בכי טוב וכן אתה מולא שהיו האבות והנביאים כוהגים בזרך זה שלאמר וישכם אברהם בבקר י זישנם יעקב בבקר י וישכם משה בבקר י זיבכם שמואל בנקר והלא דברים ק"ו ומה אם אבות וכביאים שהלכו לעשות דלוכי של מי שאמר והיה העולם נהגו בדרך ארץ שאר בני אדם עא"כו י וכה"א השת השך ויהי לילה ומי תארח השמש יאספון מכאן ואילך יצא אדם לפעלו עכ"לה: כראה הכוונה לפי שהלילה חחום למהבלים הוא להתעלם ולהתחזק בה מלד התפשטו׳ אילנא דמותא על כל הנבראים והוא מ"ש קז שם לחשך לזיא בבקר ולא בלילה כי משבתכה רשות לחלאך לקבל כי הליל׳ הוא זמכו ודבר בעתואין מבחו בין 275 : (*)]

יהושע ג

יעברוז:

מקצה שלשת ימים : הנה ראינו בתורה כי בשנת הארבעי' בחדש שבט היכיח משה רבינו ע"ה את ישרא ובי בחדש מת או בתחלת אדר שהרי בניסן עברו ישרא את הירדן עם יהושע וכבר מת משה ועברו ימי הבלו טרם נסעם מהשטים והמרו רו"ל כי בשבעה בהדר מת משה ורחו זה מן הפסוקים התר הקבלה כילד חשוב אחרי זיימים באד׳ ל יום ימי חבל משיתמלא שנשלמו הליוש בז׳ בניסן ונ׳ יוייש שהוהירש שרש עברים את הירדן להכין גידה נמלא סוף אותן ג׳ימים הוא י׳ בניסן ובו ביום עלו מן הירדן במ׳ש והעם עלי מן הירדן בעשו׳לחדש הראשון ולה כוכל לותר כי לא שלווו ימי האבל עד עברם הירדן שהרי בעודם בשטי בערבות מוחב שלמו ימי האבל כתו שכתב בערבות מוחב

רשי והלהנים הלוים לפי שילאו כולם מלוי אבי עמר׳ כקראו לוי כמו שפירשו רבותינו בבראשית, רבה במ"ה מקומו' נקראו בהנים לוים וזהו טעמו של דבר מ"ר: אך רחוק יהי׳ י כבודו של מקום הוא : וביכיו כמו וביכו ודומה לו ישמח ישראל בעושיו ידיא שתי ארונות היו של שכינה ושל יוסף מהלכין יחד: ...כאלפים

<u>וַהַוָּה מִסּוֹף תְּלָתָאיוֹמִין מּ יִכּייי זַע</u>ָבְרוּ: ויהי מקצה שלשתימים <u>ויעברו השטרים בקרב המחנה:</u> ויצוו אח־הַעָם לאמר כָּרָאָת כָם ארת ארון ברירת יהורה אלהיכם והכהנים הלוים נשאים אתו ואתם תסעו ממקומכם והלכתם אחריו: אַך ' רָחַוֹק יְהָיֶה בֵּינֵיכֶם וּבֵינָו כאלפים

וַעַבָרו סַרְבַיָּא בּגו מַשְׁרִיתָא וֹפַקּירוּיַת עַמַא לְמֵימַר בּמָחוויכוֹן ז׳ ייייייי יַת אַרוֹן קִייָמָא בַיִיָ אֶלָהָכוֹן וְכַהֲנֵיָא 12 וַכִינָאֵי נַטְרָשיון יָרֵעיהוּוּגאָ תּטָר וּן מַאַתְרֵיכוֹןוּתְהָכוּן בַּתְרוֹהִי : בְּרַם רָחִיקיְהֵי בֵּינֵיכוֹן וֹבֵינוֹה: «^{ייי צ'פחי}י כתריז

שלשים יום אבל לולי הקבליוכל לומ׳האומ׳ כי בשבט מת משה או באדר קוד' שבעה בו וכן מכיכו בדברי רו"ל כי יש מהם שהמרו בז׳ בשנ׳מת משה אע״פ שסוגיית החלמוד היא כי בשבעה באדר מת משה ונר׳כי הקבלה נכונה כן היא כי לא יתכן לפרש שהיו שם יתי׳ בטלי׳ החרי מות משה אלא היו ימי אבלו ואחר עכור ימי אבלו לוה הקב"ה את יהושע לעבור את הירדן והנה יהיה פי׳ ויהי חתרי תות משה

כשכי' בבוקר : כראותכם את מרון וגר׳ כי עד הנה היה העתוד עון הולך לפניכם וכמית' משם נשתלק אתר אל תכשערו כי הארון ילך לפניכ' להרמותכ הדרך וחיבה יתירם כודשת לכם ע"י החרון כי הענן היה משוה הדרכי באותן שנשאר' ביבשה וכחן שי התרון תלכו ביבשה כתיך המיםי ומפני שישרחל לח כודככו עדין מטיפחת פעור פיב היו גריבן הכנה לקכל השפע תצד החשד ולוה היו צריכין הכהכים לשחת חת הארון כי הם מדת החסד בידות ולה הלוים שהם מרת הנכורה וע"כ היה הארון נוסע לפני העם להעתיק הדין ונה חחר שני

דגלים

מנחה קטנה

חתר עבור ימי הכלו והוח שלשים יום כי אין רוח הקדש שורה על חבל ועל עלב כמו שאת אלישע ועתה קחו לי מנגן וגו' ואמר ביעקב אבינו ותחי רוח יעקב ותרגם אונקלם ושרת רוח נבואה על יעקב אבוהון כי כל ימי התאבלו על יוסף לא שרתה עליו רוח הקדש והנה ביום השלישי שהוא ז׳ בניסן אמר הקב"ה ליהושע קום עבר ובו ביו׳ לוה יהוש׳ לעבור בקרכ המחנה ולומר הכינו לכם לידה כי בעוד שלשת ימי אתם עוברי את הירדן והוא עשרה בניסן שעברו את הירדן כמו שכתוכ ויהיפי׳ מקלה שלשת ימים ביום שעברו שהוח סוף ג'ימי׳ למה שלום הכינה לכם לידה אבל המרגלים שלחם יהושע תוך ימי אבל ושבו אל יהושע בשמנה בניסן והשכי׳יהושע בבקר ונסעו מהשטים בתשע בניםן וילינו שם על שפת הירדן ובו ביו׳אמר יהושע אל העם התקדשו כי מחר ר׳ל בעשרה בניםן יעשה יי׳עמכם נפלחוי תוס"פת כתב הרב רבי יהודי"ל בענין לדקחך שהומרין בשבת במנחה יש הומרים לכך הנו הומרים שלשה פסוקים של לדוק הדין לפי שנפטר משה רבינו עליו השלוי במנחה בשבת ואינו כך ויש להוכיח מפרקה קמה דקדושין מכח חשבון ע"י הבלו של משה שהיו שלשי׳ יום ובעשור לחדש החר כי נסעו ללכם על יריחו ויריחו כלכד׳ בשב וכאשר נשלך החשבון למפרע נמצח שלא מת בשבת : ויצוו את העם לאמר כראותם וגו' ואה' תסעו ממקומכ' וגו'והלכת אחריו · אמרו רו"ל ת"ר כילד עברו ישראל הת הירקן בכל יום ויום היה ארון נוסע אח׳ שני דגלי׳ ואותו היו׳ נסע חחלה שכ׳הנה ארון הברית אדון כל הארץ עובר לפניב׳בירדן ופר״שי ז״ל נשתנה התסע הזה תשא׳התסעות שכל זמן שמשה קיי׳ היה עמוד הטנן נוסע חחלה ומרחה להם הדרך שנ׳ההולך לפניכ׳לתור לכם מקום וגו׳ובענן יומ׳ והארון אחר שני דגלים שנ׳ונסע אהל מועד מחנה הלוים בתוך המחלות וגו' ועכשו הארון נוסע חחלה שנאמר הנה ארון הברית וגו'עובר לפניכ׳בירדן כלומר מקדים לפניכ׳ליכנם בתוך הירדן ומה שאמר ויסעו מהריי דרך ג׳ ימי׳ והרון ברית יי׳ נוסע לפניה׳ : ארונו של משה היה שהיו בו שברי לוחות ולשון עובר מלשון ויעבור את הכושי לישנא דאקדומי הוא ע׳כ : והכהני׳הלוים ייעד עתה הלוי׳היו נושאי׳ הארון ועתה נשהוהו הכהני להקדישו יותר מפני הנם שנעשה לפניו עתה ואמרו רז׳ל בג׳מקומות נשאו הכהנים את הארון כשעברו את הירדן וכשסבבו את יריחו וכשהחזירוהו למקומו וזה היה כשהי׳ דוד בורח מפני אבשלום שנ׳וישב לדוק ואביתר הכהן את ארון אלהי׳ירושלם וכל זה להגדלת קדושתו ועוד מניכו במהו אחר בבניין הבית שהעלוהו הכהנים מעיר דוד והביחוהו לבית קדש הקדשים וחפשר כי לפני שנתנוהו במקומו שהיה שם לעול לח מנו אלח שלש מקומו׳ ובכלל שהחזירוהו למהומו הוה ועד עתה היה ארון נוסע אחר שני דגלי׳ועתה נסע תחלה: ובינו ובינו כתיב וביניו קרי והכל אחד כי ימלא בלשון יחיד ובלשון רבי׳ ויש בו דרש כי שני ארומת

היו של יוסף ושל שכינה והיו מהלכין יחד : כאלפים בלי יקר

לדיק לרשע ואפי׳ הצדיק יהי כזוק בצאתו בעוד לילה ולז׳ די להם לצדיקים בוריזות זה לבד להשכי׳ בבקר ז"ש בבקר ולה בלילה כהלו כתקשה לו שהיה להם להשכים בלילה והפילה לזריזות כמרץ אלא משום דמשנתנה רשות למשחיה אינו מבחין וכו' ומביא ראיה מקר' דלך עמי בא בחדריך ומשום דאיכ׳ למדחי דשאני התם שהש"י כעום עם כלל האומה ולכך משנהנה רשות על הכלל אפשר שישלוט גם על עמי לו תלמידי חכמים ולכך נוה לך עמי צה בחדריך הבל גבי יהושע ליכה למיחש למשנתנה רשות וכו׳ והדר׳ קושיא לדוכתא למה לא השכים בעוד לילה לזה מביא ראיה שנית ואומ׳ וכתיב ואתם לא תצאו אים מכתח ביתו שהרי כל היגיעה היתה לטובתם של ישראל והרשות שנתנ׳ ולמשחית היתה לתכלית יציאת ישראל ועכ"ז אמר ואתט אל תצאו איש מפתח ביתו ולפי שגם בראי זוים לדחות לפי שעדיין לא בתנה הורה לישרהל כדי להגן עליה׳ כמ"ש ואת ערום וערי׳ נתן להם דם פסח ודם מילה ולו׳ לה:ות על המשקוף ועל ב׳ המזוזות ולכך כלהת מן הבית השר הוה מסומן בדם מצוה דם פסח השפר שיקבלו קצת כזק אבל בעלמא בשאר צדיקים וכביאים יקשה בבקר ולא בלילה י עוד בחינה שנית דנתיגת רשו׳ למשחית לחבל במצרים דרשות מוחלט להויביה' המכחישי יכולתוולזה לא יצחין בין לדיק לרשע לזה מבי׳ ראיה שלישי׳ הכני אליך והולאתי חרצי מתערה דבישראל מיירי שאע"פי שהם עמו ובני בחוניו ושקבלו תורהו עכ"ז משנתנה רשות לחבל אמר והכרתי ממך לדיק ורשע לדיק גם כן ככר׳ כי זו רחיה היא ולפי שיש לדחו׳ גם בזו דמ"ש והכר הי מתר צד קווישע הינו מטעם החר והוא כי ההיא דתצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש שהם בצדיהים שקדמה אכילתם כדי שלא יגינו על הישעים ולא משום נתינה רבות למשחית דהיינו חרבי מתיצרה דהא והכרתי כתוב שהב"ה בעלמו והוא המכרית לדיק תחלה כדי שלא יגן כאומר ליא ואומר והיה בעבור כבודי ושכותי כפי עליך לשלא יזיקוהו ויחבליהו המחבלים שזו ראיה גמורה זיש ללמדך שיצא הדם בכי טוב הוא האור כי טוב והחשך רע טוא שכה הטומאה והמחבלי יש להם רשית בלילה יולפי שיש לדחות גם ברהיה זו לפי שמשה שאל לראות כבוד ה׳ולדעת דרכיו ושאלות שלא כהוגן ולזה אפשר שיהיה כח למשהי׳ להבלו לזה מביא ראיה מהאבות והכביאי׳ שהיו כוהגים בדרך ארז ר"ל בדרך הטבע שנתן הב"ה בעולמו מהדרך שנתן בארז מעה היותה בריאה שאמר השי"ה והיה העולם וו"ש וכן אתה מוצא שהיו האבות והכביאים כוהגים בדרך ארץ שנאמר וישכם אברהסבבקר וישבס וכו׳ ולזה דן ק״וומה אם אבות וכביאי׳ שהלכו לעשות רלוכושל מי שאמר והיה העולם ר"ל שכ ון שהקב"ה אמ׳ והיה העולם וממכו ובאמירתו כתהוה הדרך ארץ וטבע היצירה שהי׳ ראוי שההולכי׳ לעשו׳ רצונו לא ימושו לדרך ארז עכ׳׳ז חששו שאר בני אדם שאין להם זכות אבו׳ וכבואה ואינם הולכים אלא לעשו׳ רצון עצמם עאיכו שראוי להם לחוש לטבע ודרך ארץ שנתן הב"ה בעולמו ומ"ש וכן הזא אומר תשת השך וגו׳ הכוונה להביא ראיה למה הלילה זמן נתינת רשות לחבל ושהכל מאתו ית׳ שכתן להם גבול הלילה לרע והיום לטוב וו"ש וכה"א תשת חשך ויהי לילה שטעם הכפל של חשך ולילה חשך אל הקליפה והרע הסך לאור כי טוב וגבולו הוא בלילה והכל מאתו ית׳ שאמר והיה העולם ז״ש תשת חשך וכו׳ שהוא ית׳ השית הכל שאמר והיה העולם ולזה הכפידי׳ שואנים לטרף למטה שהם רוחשים בכח העליון המכיעם וכשתורה השמש יאםפון התחתוני׳ הסורפים לפי שהכחות העליונים נכנסו בנוקבה דתהומה רבה מקום המיוחד להם ביום ולזה הז יצא אדם לפעלו זכו׳ והק"בה יתברך ויתעלה כלם בחכמה עשה כמו שנאמר כולם בחכמה עשית שבזה מוכן לך למה לא השכימו האבות והנביאים בלילה אלא בבקר י ויצוד לחז"ל ד"ה וישכם יהושע בבקר מלמד שהזריזים מהדימו׳ למצות ד"ה בבקר מלמד שהפלתם של צדיקים נשמעת בבקר בקרו של אברהם בקרר של יעקב בקרו של משה בקרו של יהושע בקרו של שמואל בקרו של כביאים שעתידי׳ לעמוד שנא׳ ה׳בקר תשמע קולי בקרו של עולם הבא שנאמר חדשים לבקרים וכן אתה מוצא שנפרע הקב"ה מן הרשעים בגיהנם לעתיד לבא בבקר שנאמר לבקרים אצמית כל

אכני שהי אברה׳אביך וגו׳ ולזה שמוש וכל הנביאים משכימים בבקר להתפלל או להתבודד בו לכי שהוא עת רצון שמתעורר ההסד בעולם ולהיות הזמן ההוא נכון לחסד ה׳ לז״א בקרו של עולם הבא ואמר בו לבקרים בלשון רבים לפי שהו יתגלו החסדי הגדולים ככתוב וברסמים גדולים הקבלך וזהו לבקרים בקר א׳ של עולם הזה ובקר נעלם מן העול׳ הבא וז״ש בקרו של עול׳ הכא בקרו בלשון יחיד על הנוסף ומביא ראיה מפסוק הדשי לבקרים בלשון רבי' ומובן במ"ש וכן אתה מוצה שנפרע הב"ה מן הרשעים צויהנ׳ לעתיד לבא בצקר פנאמר לבקרים אלמית כל רשעי ארן ואפי שהי׳נרא׳ הומן הנאות להצמית כל רשעי ארץ לעת ערב שמתעורר הדין או בלילה שהוא זמנו עכ"ז אמ׳שיהיה לבקרים לפי שהתכלית הוה להכרי׳ מעיר ה׳ כל פועלי הון ולזה צריך שיהיה פורע הות׳ בשעת רצון לישראל כדי שיגבר ישראל ועיר ה׳ ויכערוויכרתו רשנים ממנה או יהיה הטעם שהש"י רהמן אפילו על הרשעים כמו שדרש הז"ל וחנותי את אשר אחון אפילו הרשעים ששם נראית הנינתו וז"ש אשר אחון וכן את אשר ארחם בעצם שהם הרשעים ולזה הב"ה נפרע מן הרשעים בגיהנ׳ לעהיד לבא בבהר כדי לרחם עליהם מה שאפשר לרחם וברחמים גדולי׳ כמו שאמר לבקרים אצמיה כל רשעי ארץ ובזה מובן גם כן אומר ואף יויושלם לעתיד לבא כל בקר ובקר דיכ' יוצא לאור וכו' כי זה שייך לנזכר ברשעי׳ שכמו שהב״ה ברחמיו דן דינם לבקרים כדי שיקל ענשם מה שהפשר להקל כך בדינ׳ של ירושלם ידין אותה הש"י בכל בקר ובקר כלי שע"י החסד המתעורר צבקר יכנם להם לפנים משור׳הדין ויצה דיכה להור וז״ם ה׳צדיק בקרבה לא יעשה עולה והפ׳ שהוח בקרב׳צדיק הו׳ולכך מה שיוכל להטיב עמה׳הוא לבלתי האריך להם זמן עד שיתקבז עליה׳סך גדול שא בבקר בבק׳משפטו יתן לאור שיעשה דינה ומשפטו דבר יום ביומו ומכפל בבקר בבקר למד מ"ש כל בקר ובקר דינא יולא לאור : אבל ק׳ דמאמ׳ הוא וכל בני יש׳ מיותר דודאי שלא הלך הוא לבדו גם או׳ טרם יעבירו מיותר שאם לני׳ שם פשיטא שאינם עוברים וערם יעצורו היא אכן כוונת הפסוק לומר שהעיכוב הוה של הליכה לא היה בקרי ובהזדמן מחסרון זמן ולכו שם כי בא השמש ולעימת זה הקדים אומר וישכ׳ יהושע בבקר וכיון שהסכים בבקר הגיעו לירדן בעוד היוט גדול גם לא כמשך העיכוב מצד העם שלא הלכו בדרך מתמול שלשום והולכים מפוזרים שלא הגיעו כולם יחדיו אל המסע כי זה אינו אלא ויבאו עד הירדן הוא וכל בני ישראל יחדיו באופן שמה שלנו שם היה בכוונת המתכוין שילינו טרסיעבורו ז"שוילינו שם טרס יעבורו הסיבה כמו שכתב הרל"בג ז"ל ובמה שאבאר בתיבת נפלאות שהם שתים הריעת ירד, והב׳ שיעבור הארון אחר שוב הירדן לאיתנו ויפרח באויר הוא וכהניו אשר זה בלי ספק אם יעשהו ה׳ בלילה לא יכיר בעל הנם בניסו כי אם אחד ובנים ולעומת זה כאמר ויליכו שם טרם יעבורו וכתבו חז"ל היות פעירת משה לז׳ באדר ול׳ יום מימי בכיתו ושלש ימים שלום יהושע הכינו לכם לידה כי בעוד ג'ימים נמלא ני' מניםן נעשה נם קריעת הירדן וים מי שאמר שבז׳ בשבט מת משה אבל הככון באדר כאמור :

מקצה וכו' אמויו חז"ל ת"ר כיצד עברו ישראל את הירדן בכל יום היה ארון נוסע אחר ב׳ ויהי דגרים ואותו היום כסע תחלה שנאמר הנה ארון הברית עובר לפניכם ופרש"י ז"ל נשתני המסע הזה מכל שארי המסעות שכל זמן שמשה קיים היה עמוד הענן נוסע לפניהם ומראה להם הדרך שנא׳ ההולך לפניה׳ לתור להם מנוחה והארון אחר שתי מחנות שנא׳ ונסע אהל מועד בתוך המחנות ועכשיו החרון נוסע תחלה שנאמר עוצר לפניכ׳ ולשון עוצר הוא מקדים כמו ויעבור את הכושי ע"כוכאן הוא אומר ארון ברית ה׳ אלהיכם ובסמוך הוא אומר הנה ארון הברית אדון כל הארז הטעם הוא כי עדיין לא הודיע לעיני הגוי׳ גבורתו וע״י יהושע לכך אמר ארון ברית ה׳ להיכ׳ שאללכ׳ ידוע לאלוה לא יותר אמנם אחר כך שהובטה יהושע שבסיבת עמידת הארון בירדן יעמדוה מי הירדן כמו כד ויקרע אז קרא בשם אדון כל הארץ לב׳ סיבות הא׳ שנמיגו כל יושבי הארץ ומורו אדון לו עליהם בראות הירדו יסוב לאחור והב׳ כמו שפי׳ הרד״ק ז׳ל להית קריעת הירדן ועמידת כנד א׳כעבד לפני אדוכוית׳ והורה בזה היותו אדון השליט בארז הוא הטבע לבטלו ע״כוהוא אומרו ארון הברית אדון כל הארז וכאן לא כא׳ אלא ה׳ אלהיכס והגיד להם שינשאי לעומת הארון כעל כנפי נשרים שהארון ישאס וו"ש כראותכם את ארוןה׳ תסעו ממקותכסר"ל תסעו צנקלה מבלי הליכה שכן מורה תיבת הסעי כמו שבארתי בפסוק נוסעי׳ אנהנו שלשון נסיע׳ הוא הנתק ממקום למקום בנקלה ובזה מובן כפל אומרו ואתם תסעי והלכתם אחריו י עוד אפשר לפישחייבי צעקירה ממקימם תכף ומיד בראותם שנושאי ׳הארון בה שינתא ואתם הסעו ממקומכ׳ולא תתקרב אל הארון בסמיך לו אלא והלכה׳ אחריו ברחוק מה שאך רחוק יהיה וכו׳ י ואפשר שמכאן יסמכו לקום מפני ם"ת וללכת החריו ואםמכוה אקרא דאחרי ה׳ ילכו וז"ש בראותכיאת ארון ברית ה׳אתם תסעו מ׳ד ממקומכם לחלוק לו כבוד והלכתם אחריו וכדכתיב אחרי ה׳ ילכו וכתיב ובנוחה יאמר שוצה ה׳רבבות הלפי ישראל מכלל דבעודו כוסע יסעו ישראל לעומתו יומ״ש הכהנים הלויי׳אחז״ל זה ה׳ מג׳ מקומו׳ שנשהו הכהני׳ את הארון כאן וכשעברו את יריחו וכשהחזירוהו למקומו בימי דוד ועוד כמצא במקום ד' בבנין הבית שהעלוהו למקומו הכהנים מעיר דוד לבית הדש הקדשים וכתב הרד"ה ז"ל אפשר שלפי שנתנוהו כו׳ ולי נראה שלהיות קדושת המקומות האלו יתירה עד שחייב להוליך את הארון הכהנים ולא הלוים לעומת זה לא מינו אלא ג׳ מקומות ואעפ"י שהיי הפעמים הרבעה

רשעי ארץ ואף ירושלם לעתיד לבא כל בקר ובקר דינה יוצא לאור שנאמר ה׳ צדיק בקרבה וכו׳ עכילה : ולער"ן לדקדק מאי דרים בוישכס יהושע בבקר דיליף ליריוו׳ וע"ק או׳ מלמד שתפלתן של צדיקים נשמעת צבקר היכה רמיזה מפלה ועוד קשה מהי וכן התה מוצה שנפרע הב"ה מן הרשעי׳ בגיהנס בבקר שנה׳ לבקרי׳ אלמית שאדרבה כיון שהב"ר נפרע מן הרשעים אינו עת רצון וזה סותר הקודםי וקשה ג"כ אימרו ואף ירושלם לעתיד לבא כל בקר יוצא לאור שלשון ואף בלתי צודק כיון שהענייני׳ מתחלפי׳ מפורענות לאור וטובה ינניו ניציה שדקדקו ז"ל או׳ זיאר בנעי עוקב ון טיל לנסיעה מן השיטים לא היו צריכים להשכים צבקר שהקב"ה נישא אותם על כנפי נשרים ונסיעהם מן הירדן תוכיה שהלכו ס׳ רים ביום א׳ כנז בדחוי ל ז׳׳א כי לפי שהיתה כסיעה לתצוה להכנם לארץ וללמום מלחמות ה׳ לזה השכים בבהר דודידים מקדימין למצות המנט בד"ה מלמד שהפלהם זכו׳ דקדקו עוד אומר בבקר שהי"לל וישכם יהושע בקר הבל ר"ל וישכם יהושע להתפלל ופי׳ בבקר באותו בקר שהלדיקי׳ עומדי׳ ומתפללים כמ"ש ה׳ בהר השמע הולי וכהן בהימרו בבקר הבית מורה שהשכים באותו דבר שנא׳ עליו ה׳ בקר תשמע קולי שתפלתן םל צריהי׳נשמעת באותו זמן לפי שהוא עת רציו שאברה׳שהוא רמז אל החסד ככתוב חסד לאברה׳ ז"ם ברדי של אברהם וכן יעקב היה מתפלל שהרי בבוקר נוטה הוא למדתו של אברהם כמ"ש בם"ה

רשי

כאלפי׳ אמה · שתהיו יכולין לילך ולהחפלל בשבת לפניו כך מפרש במדר׳ תנחומ׳ לפי שידע שיהיו לפני ירחו לרים בשבת : למען אשר חדעו מוסב על והלכתם אתריוי כי לא עברת׳ בדרך ולא הלכת׳לעניין מסה עד הנה : ויאמ׳ יהוש׳ ביו׳ הג׳ ויום שלשי׳ של הכל היה רחשון לשלשת הימי׳ : התקדשו : הזמדנו : כי מחר :

כעבירכם את הירדן וגו' כפלאות : ת"י פריסן : ויאמר יהושע אל הכהכיםי ביו המחרת: שאו את ארון הבריתי עד עכשיו בשחו לויים והיום כהנים :

02633

רלבג

ומפרי זה הוכרה לבאר שלא עברו את הירדן כי אם ביום כדי שיתבאר יותר לדורות הבאי׳ אמתת זה הספו׳ ולואת הסנה בעינה צוה יהושע לשנים העם׳ אים שירימוֹ להם אבן אחת לאיש על שכמו למען יהיו האבנים האלה לוכרון לבני ישראל על דבר זה המופתי והנה צוו השוטדים את העם במצות יהושע שילכו אחל ארון ברית יי' שישאוהו הכהנים הלוים הכה הוצרכו לואת הצואה כי בימי

<u>ַרְאַלְפַּיִם אַפָּרו בִפּרָרו אַל־תְרָרוּ</u> אַלַיו לִמַעַן אַשר־הַרָעו אָרד-הַרָּרָר אַשֶׁר הַלכוּ־בָּה בִּי לָא עַבַרהם בַּהָרָ <u>כתמול שלשם:</u> ויאמר יהושע אל העם התקדשו בי 4 <u>מַחָר יִעַש</u>ְׂה יְהוֹה בְּקָרְבְּכֵם נִפְלָאוֹת י את הימן בתחלת הלילה שאחריה ה ויאמר יד ושע אל דהקהנים לאמר שאו את ארון הברית ועברו לפני הַעָם וִישָׂאוּ אַת־אַרֵוֹן הַבּרית ווילָכָוּ ויאמר לפניהעם: יְהוָה אֶל־יְהוֹשְׁעַתַיוֹם הַזֶּה אָחֵל־ ג' ג'יקח גרלך

כאלפים אמה במדה הכ"ף כ"ף השיעור כמו כ"ף כשש מאות איש כעשרים איש כהיפה שעורים ויתכן שהוא כיף האמתות לפי שאמר במדה וכמו זה הכיף כיף הדמיון כהיו'תמלאון אותו השבע'ליכיום ורוחב המים היה אז שני'עשר מיל כנגד מחנה ישר כמו שפירשו רז"ל ואמר להם יהושע שמשע שיכנסו לירדן יתרחהו מן

דרק

ג׳ ינים כָּרָרִין אַלְפִין אַפִּין בְּמִישְׁחֲתָא לַא תקרבון לותיה בדיל דתידעון ירת אורחאדיתבכוןבהארילאעברתון באורָםָא מַאָרִגְאָרֵי וּמִרְקָמוֹהִי: ואַמַר יְחוֹשָׁעַ לְעַמָּא אָזִדַמָנוּ אָרִי מ<u>חריִע</u>בּירייֵבּינִיכוֹן פּרִישָׁן: וָאַמַר יהוֹשָׁע לְכַהֲבַיָּא לְמִימָר טוּלוּ יַת אַרוֹן קײַמָא ועברו קָרָם עַמָא ונטלו יָרָז אַרוֹנָא דִקְיָיםָאוַאַזָלו<u>ּק</u>ָרָם עַפָּא:

ואמר ייַ לִיהוֹשָׁע יוֹמַא הָרֶין אַשְׁרֵי לרביותך

התקרשו ג' קמצין וסימ' ויאמר יהושע א העם התקרשו כי כל הכהנים הנמצאים כי רבת בקהל אשר לא התקדשו: אחל ג׳ ב׳קמין וא׳ פתח וסימ׳ נמסר בסרר דברים:

יהושע ג

משה היה תנות׳ ונסע׳ ע"פ יי׳ מצד תנועת עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לנחותם הדרך ואולם עתה לא תהיה הליכתם בדרך בזה האופן אבל יהיו

תהיו מזומני לעבור והכינו כליכ'וכל דבריכס: מחר : בעברכם את הירדן : יעשה יי׳ בקרבכם נפלאות י והנפלאות בקיעת מי הירדן ועמוד המים כד אחד והיאך ידע יהושע זה ועדיין לא אמר לו השם יח'היום הזה אחל גדלך עד למחר ביום

עבר׳אלא כשאמר לו ביום שלשים של אבל משה קים עבר אמר לו כי עד שלשה ימים תעברו את הירדן ואמר לו הנפלאות שיעשה עמהם בעברם וזהו שאמר להם יהושע כי בעד שלשת ימים אתם עוברים ואף על פי שלא זכר זה הכתוב כשאמר לו קום עבור והירדן היה מלעל כל גדותיו אז הבין יהושע כי לאיתכן עברם את הירדן אלא בנפלאות שיעשה עמהם: ויאמר יהושע אל הכהנים - ביום שעברו והוא בעשו'לחדש: っ

כלי

המנהיגים

ארבעה המקוחות ג׳ הסכי הב׳ פעמים כמקום אחד נחשב שהוליכוהו למקוחו פעמים פעם בימי דוד ופעס ב׳ באותו מקום בבנין הבית מה לי בית עולמים מה לי בבית שבעיר דוד :

רחוק וכו׳ . תנחומה אך רחוק יהיה ביניכס וביניו כאלפי׳המה אמר להס יהושע עתידים אך אתם לעמוד שם ולעשות שם את השבת אל תרחקו מן הארון יותר מאלפי׳ אמה לכל רוח שתהיו רשאין לבא להתפלל לפני הארון בשבת וכן אתה מוצא כשאמר הב"ה למשה שיעשו למס

דגלים אמור להם השרו דגליכם לארון לכל ריות שנאמר איש על דגלו באותות עכל"ה : ולעד"ן לדקדק מה ראו חז"ל על ככה ומה הגיע שיהם לדרוש דרשתם זו מלצד המובן בפשט דבריה שנתנו פעם לרחוק זה על אלפים אמה ועוד היכן רמוז כגון הדגלים אל הארון: וגראה שהוקשה להם לשון אך דקאמר עוד הוקשה להם ז"ל שאם הטעם של הרחוק זה הוא שלא ילכו בעירבוביה וכדעת המפרשי' ז"ל שנזכיר בסמוך בס"ר יקשה אומרו כאלפים אמה דמשמע ולה אלפים שאם הטעם כדבריהם ויהיה אלפים אמה דמה בכך לז"א חז"ל אך רחוק יהיה ביניכם כאלפים אמה לרמוז הל השני הכרחיות שזכרנו שמהם נכריע שאמר להם יהושע עתידי׳ אתם לעמוד שם ולעשו׳שם את השבת וכו׳ שזה רמז הכתוב באומר אך בפסק טעמ׳ לרמוז אל אך את שבתותי תשמורו כי אות היא ביני וביניכ׳ לדורותיכם כמו בתורת אל ענין זה הנז׳ כאן וז״ם כאן אך כלומר בשביל ענין השבת צריך שיהיה כשפים ולא אלפים שא פחות מכשעור ובסמוך אזכיר מהר"דק ז"ל הכרח שני מאומר במדה בפת"ח ולי הוא הכרח מתיבת במדה עלמה שהיא מיותרת אלא ודאי רמז שאמר להם יהושע אל תרחקו מן הארון יותר מאלפי׳ אמה לכל רוח שאסור ללכת יותר משפים אמה בשגת ואם תרחיקו יותר לא תהיו יכולין לבא להתפלל לפני הארון בשבת י ואמר וכן את מונא כשאמר הב"ה למשה שיעשו להם דגלים אוור להם משה השרו דגליכם לארון לכל רוח שלאמר איש על דגלו באותות וכו' וכתוב מכגד הבית למא מכגד בעיכן דהייכו השרו דגליכ'לארון שאומר לארון מורה שיהיו מכווני לארון וכגדו וסביב היינו לכל רוח י ואעפ"י שבתורה לא כזכר בפי׳ שיעורי אלפים אמה ילפיכן תיב׳ מכגד מותשב לה מכגד ושם כאמר הרחק ואותה התיצה של רחוק ילפינן לה מתיצת רחוק הנאתר כאן אך רחוק יהיה ביניכם ובינו כאפי׳ אמה ללמוד שגם בזמן משה ע"ה לא היה יותר המרחק מאלפי׳אמה וזהו משאז"ל בב"ר ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת למדנו ניגד מנגד הרחק מהרחק ע"כי ולפי זה אותר ופן אתה מולא כשאמר הב"ה למשה וכו' תיבת וכן אתה מולא כולל השני

עניינים הנזכרים האח׳ השרו הדגלים לארון וזה ברור ולא היה צריך לומר עליו וכן אתה מילא והענין השני שצריך תלמוד שגם בדגלים לא היה רחוק ביניה׳ לארון אלא כשפי׳ אמה אל זה רמז וכן אתה מוצא שצריך יגיעה וימצא כן כשידקדק ללמוד נגד מנגד הרחק מהרחק כאמור י עוד כתב הרל"בג טעם למרחק הזה שלהיות כעת הליכתם ע"י הארון לכך הוצרך שיהיה מרחק שיעור שפים אמה כדי שיראוהו ויישירו נגדו וכן פי׳הרד"ק ז"ל והוסיף ביאור זה לשונו הכתו'עצמו מבאר הסיב׳ למען הדעו את הדרך אשר תלכו בה כדי שלא הכנסו בערבוביא והראו מרחוק הארון והלכו כולכם בדרך ישרה אחרי הארון ע"כ ולפי׳ זה למען הדעו חוזר לתחלה המקרא אבל רשיי ז"ל פי׳ שחיזר אל והלכתם אחריו שהוא תחלת הענין והלכהם אחריו אך רחוק וכו׳ למען תדעו וכו׳ ע"כ וחו״ל פירשו בטעס הריחוק עד אלפים אמה שהוא שעור תחו׳ שבה לפי שהיו עתידי׳ לכבוש אם יריחו ביו׳ שבת מ"י הקפו׳ שבעה בארון ולריך שיוכלו ללכת אללו בשבת והכריח הר"דק ז"ל כדשי ממ"ש בחדה בסת"חולא בש"בה מורה על מדה ידועה שהיא אלפים אמה של תחום שצת הידועה ע"כ: ובזה אבין כ"ף של כאלפים אמה שאלו היתה מדה זו מוכרחת מצד מצות אל הקרבו הי"לל אלפי'אמה אא ודהי כיון שהחיוב הזה מלד החום שבת שלא ירחיקו יותר לכך המר אך רחוק וכו' כהלפים פחות ולא יותר ולא אלפים מצומצמים כיראוי להחמיר ומהרי"א ז"ל פי׳טעם הריחוק כדי שיראו הנם הגדול של הריעת הירדן מפני הארון בראותם מקום נסיעתו ועמידתו בירדן הגורמ' הריעתו ואם יהיו בערבוביא לא יכירו בנם ולפי שעה היה זה הריחוק עד עת העשות נם מי הירדן וקריעתו ואח"כ ילכו באשר יבחרו רהוקים לארון או קרובי׳ ע"כ ול"נ שהיה דרך כבול ומירא שמים שאם ילכו רחוק בני ביושי לא לה׳ המה ח׳׳ו לעומת זה חייבם והלכתם אחריו כעם ההולכי׳ אחרי מלכם אך לריך שיהיה רחוק ביניכם לבינו מפני מורא שמים ולא יהיה הריחוק הרבה מהטעם הנו׳ אלא אך רחוה מעט רהוק ומ"ש ביניו ולא אמר וביכו חז"ל דרשו שב׳ ארוכות היו שם ארון הברית אדון כל הארז וארון יוסף שהושוו הצדיק לקונולהתרחק ממנו כמו מארון הברית ע"כ י ועם היות וביניו כמו ובינו עכ"ו מדשני קרא בדבורי' דייק כן י והנכון לפי שכל קרי וכתיב איננו כמו חליף גרסאו'אלילי אבין שניהם טודקים יחדיו ולזה דורשים חז"ל הקרי והכתיב כאלו נכתבו ביניו ובינו הא׳ מהם כנגד ארון האלהים והשני כנגד ארונו של יוסף והליכת שניהם יחדיו הוא סוד כמום כמו שיתבאר בסמוד אין יויי בנסוע העה מאהליה׳ גם בפסוק ובבא נושאי הארין וכו׳ והוא סוד סמיכו׳גאולה לתפל׳ בי ויי משרף לזה דבינו הוא כנגד ארון ה׳ וכתב ביניו בי"וד יתיר ׳והי"וד רומז ליוסף שהוא ראש או וגם רומז לי"וד אות ברית קדש שהיה יוסף צדיק בה ששמר אותה בטהרה יומ"ש כי לא עברת' בדרך מחמול שלשום פי׳הר"דק שלא הלכתם בדרך זה להבהע מים מפניכם: ויאכור יהושע אל העם בתקדשו וכו' מהרי"א ז"ל חקר האם היה יודע יהושע מציאות ונפלאו' שהוא קריעת ירדן אולא אם ידע יהושע הקריעה על פי ה׳ יקש׳למה לא נכתצה אות׳ קנבואה ושאל עוד מה תועלת בקריעה זו כי אין הירדן כ"כ רחב שלא אכלו לעבור ישראל ברגליה׳

יקר והשיב שיהושע לא היה יודע שיקרע הירדן אבל ידע סתס שיעשה ה' ית 'נפלאו' אבל לא ידע פרטא כי מה שלוה את הכהנים שאו את ארון הברית ועבר, לפני העם לא כדי שיקרע הירדן מפני הארון אלא כדי שילך לפניהם להורות להם מקו׳ הצלתי עמוק כדי שיעצרו צו וז״ש למעלה ואתם תסעו ממקומכם והלכתם אחריו ולא עלה לו ליהושע קריעת הירדן עד אח"כ ממאמר ה׳ שאמר ליהושע היום הזה אחל גדלך אז נתן אל לבו קריעת הירדן שאין גדולה אם יעברו במים ועוד שאמר לו אשר ידעון כי כהשר הייתי עם משה וכו׳ שגראה ההשואה כמו שמשה בקע הים מפניהם ושבו כמו כד כוזלים כך אהיה עמך לבקע הירדן ויעמדו נד אחד עוד ג"כ בראותו שלוהו ואהה תלוה וכו' בירדן תעמודו ולמה יעמדו בירדן אם לא כדי שיקרע הירדן יסוג לאחור ויאמינו בה׳ וביכולתו וביהושע עבדו ע"כי וקשה לי על דבריו ראשונה במ"ש בלווי הכהנים לאמר שאו ועברו לפני העם שהיה להורות מקום היות׳ נמוך כדי שיעברו גו כי לדבר קל כזה לא היה צריך שיעשה ע"י הארון יספיק כי לעשות ע"י אים חיל לשוט ולמדוד בקנה המדה יע"כ כר׳ לי שהיה יהושע יודע שיקרע הירדן ולכד צוה ויהמר יהושע אל הכהני׳ וכו׳ ועברו לפני העם כדי שיקרע הירדן וכן גראה מדברי הרד"ק צמ"ש בפסוק כי לא עברתם בדרך וכו׳ שהכונה בדרך הזה להקרע מים נופניכ׳ ונראה שמאז ומקדם נגלה לו ליהושע ענין זה בנבואה ראשו׳ שדבר ה׳ אל יהושע אחרי מות משה עבד ה׳ שם כאמר לו כאשר הייתי עם משה אהיה עמך מכאן הצין יהו זע שכמו שהיה עם משה בקריעת ים סיף כך עמו ובקריעת מים ואין זה הלא הירדן כי אין שם אלא הוא בבואם לארץ ונם הירדן הלוי בנם ים סוף וזה כ"ל שכיון זה"עה במ"ש הים ראה וינום וכו׳דהי לל הירדן סבב לאחור כמו שאמ׳ ויכום לא הודיע שמעת שהים ראה ויכום על ידי הרב עתיד הירדן שיסוב לאחור ע"י התלמיד כי הוד הרב על התלמיד וז"ש לו היום הזה אחל גדלך וכו' אשר ידעון כי כאשר הייתי עם משה ר"ל ידעון שקיימתי דברי שהמרתי לך מהו בעת פטירת משה שכאשר הייתי עם משה אהי'עמך הו המר כמו שפי׳ בכלי חמדה שהכונה היום בהתחלתי זאת אעשה לך מעין התחלת משה שתחלת נסי מלרים ביאור דם לפרדע ותחלת נסי מדבר ים כוף ככה אחל גדלך מעין רבך אשר ידעון כי כאשר הייתי עם משה אהי׳ עמך לעתיד כיון שהתחלתי בענין המים כמוהו כמוך והנה הרד"ק ומהרי"א ז"ל יחדיו השוו בפירוש אשר ידעון כי כאשר הייהי עם משה שהשאוה זו ביחוד ענין קריעת ים סוף והירדן הוא אומר והנה הנם סיוע לדברי ושידע מאז יהושע ענין קריעת ים סוף ולכך כתיב ויאמר יהושע אל העם התקדשו שלריכים קדושה כי מחר יעשה ה׳ בקרבכם נפלאות ולא כתיב יעשה לכם נפלאות פירושו מעין הנפלאות אשר בקרבכם כבר מזמן משה ע"ר למען שיתי אותותי אלה בקרבו שרישותם בקרבכם ניכר מקדם ומאז כך יעשה ה׳ מחר או יהיה פירושו ה׳ יתבר׳ שהוא בקרבכם שוכן מחר יעשה לכם נפלאות ומ"ש נפלאות בלשון רבים יוכן במה שאו"ל שהירדן נהרע לישראל שיעברו בו ואחר שעברו יצא הארון לצד ראשון שהיו בו ישראל הודם שיעברו וחזרו המים לאיתנים ואח"כ עבר הארון על המים פירח באויר והביא רש"י ז"ל בסמוך מחו"ל ובילקוט ואל ילוז מטיניך מאמר זה כי נבין בו כמה דקדוקים הא׳ מהם אומרו נפלאות הפלא א׳ליהרע לישראל והב׳ שאחרי שובו לה יתנו יפרח הארון בהויר מעבר אל עבר הוא וכהניו וינשא נושאיו ובכלל זה פלא ג׳ שאחז"ל בפסוק גושו הנה שבין בדי הארון החזיק את כל ישראל ועוד לע"ד פלא ד' והוא שבשוב הירדן להיתנו לא יהיה שוטף מרבוי המים אלא ישוב למקומו בנחת ושטף מים רבים אליהם לא יגיעו וכן נ"ל בפסוק וישובו מי הירדן למקומם ושוב מצאתי בדברי הרד"ק ז"ל שפי׳ כן ולחו"ל כרק אלו כאמרין פלא אחד בקריעה ופלא ב׳ שאותו היוםהלכו עד הר גריזים ם׳ מיל וכל מי שרואה חותם נתרו מפחדם ובדבריהם ז"ל אבין כאשר הייתי עם משה בעת נסיעהם ממלרים שנאספו כרגע מאפסי ארץ מצרים בעל כנפי נשרים ככה בעת הזאת נשאו על כנפי נשרים :

יהושע אלהכהנים לאמר וכו׳ מדקדוה לשון הכתוב שיהושע אמר ועברו לפני העם ויאמר רחוק דיהופע אמר ועברו לפני העם כדי להורות להם הדרך ילכו בה כשיטת הרל"בג או בשביל קריעת ירדן לעצור צו כ׳ לפניהם כדי שיקרע הירדן וכשטת מהרי"ה אמנם הכהנים הוסי ובחרו מצד ההליכה עלמה ללכת לפני העם לחלוק כבוד לביראם ללכת ה׳ בראשם לפני העם אחרי ה׳

הארון אלפי' אמה והטעם שלום שילכו רחוקים מן הארון הבתוב אומ' הטעם למען תדעו את הדרך ויש בזה דרש כי מה שטוה להם רחוק יהיה בניכם ובינו כשפים את׳ במדה על הנותם לפני יריחו לוה להם ואמר להם יהושע עתידין אתם לעשות שם ביריחו את השבת אל תרחיהו מן הארון יותר מחלפים אמה לכל רוח ולמה כדי שהיו רשאי לבא להתפלל לפני הארון בשבת וח"ם במדה בפתח הבי"ת שתורה על הידיע' ר"ל במדה הידועי אללם במלאכת המשכן : תדעו את הדרך כדי שלא תכנסו בערבוביה וחרהו תרחוק החרון ותלכו דרך ישרה כלכם חחרי הארון: כילא עברת׳ בדרך . בדרך הזה כלומר שיבקעו לפניכם המים: התקדשו י

ילכו כאריה ישאג וז"ש וילכו לפני העם:

ויאכור ה׳ אל יהושע היום הזה וכו׳ הגיז לו שכל הנסי׳ והנפלאות שיעשה עמו היום הלז התחלה כל דהו מגדולה שעתיד לגדלו הם וו"ש אחל גדלך ועד"ז פירשתי על כשוק אתה החלות להראות את עבדך שכל מה שהראיתני איני אלא התחלה שהחלות להראות את עבדך כי אין קן לגודלך אשר מי אל בשמים וכו' ומש כאשר הייתי עם משה כבר פי׳ לעיל דעת חז"ל ודעת המפרשים ז"ל:

כמו שפירש לעיל שלפי שמשה ע"ה סמך ידיו עליו ורוחו נחה עליו לי"ח היום הזה אחל גדלך באופן ושיעור אשר ידעון כי כאשר וכאלו הייתי עם ולער"ו משה הוא מה שאהיה עמך שהרי רוחו כחה עליך ולזה מסייע היות הענייכים מהייחסי כפלאותיך לכפלאות משה כי מהפעולות היותם מתייחסות יודעו הכוחות שבך שאני שמח עמך כאלו אתה תשה מתש וכיולא בזה כתבתי בכלי המדה בפסוק והיה ה׳ עמך כאשר היה עם אבי שעירש שאשמת בהיות ה׳ עמך כאלו היה עם אבי ב ואתה

חתר זה לפי שפאן נתקייתה

נאשר הייתי עש משה אהי פרן שנשם שנני משה היה ככנהנה עי ההצה נעלתו ילח ע"י מלחך כך היה בעבורת הירדן חדון כל הארץ בעלמו עובר עתכם כי פרין לא היה המלאך כא אל יהושת עד כיותו לשני יריחו כדמוכמי קראי עוד ירצה ברחותכם חת חרון בנרית רצו: לומר רחיה שכלי כשתשיתו מבמת תניכם על ארון הכרית אשר כרת ה' פפכם ותדנקו פתו לקיים מה שנחתר בו והלכתם מתריו כי הוא מורה לכס בדרך לחיי עולם אשר לא כלכתם בה מתמול שלשום כי מברתם כתה פעתי'על זכרי ה׳ומכאן ולהנא התקדשו כי כל נתחל לך והם רחיי' כי מחר יעזה ה' לכם נפלחו' כירדן בחופן שמחרי סתוך לינחתכם תהירדן תעשו פסת ותחתרו הלל ותשירו למלך הק"כה כשירו' ותשכחו' וכל המושין לו כם ואומר שירה עוחלין לוכל עונותיו רק פכחן ולהכח חושבכח כי תקבנו עליכם ערבות ע"כ ביותר נריך זירוז' כחשר כייתי עם עשה כשם שנקיעת בים עשה שתי פתונות חחד בנלב בנש נפלא לכם וגם לקמה בחויבים כן יהי' כחן בירדן נס לישראל וגם ע לך יעם לכב אויבנם שלא יהי׳ נם עוד רוח לעמוד נצרכם כדכתי' (כימן ה') ויהי כשמוע ונו' יוו ש יהושע בוחת תרמון ונו' והורים יורים רל נח לנד שיעשו כם הכם ותדעו שאל חי להרבכם הלח חף זו עייב ליח התחנת הגרושין של בחופות שנח יהי' בט פוד לום לעמוד ננדכם והרי הם באילו כנר גלכדים בידכם לעתה קחו לכם ונו' הכוונה תוננו דעתכס פעתה כשת פנרו הירדן תקחו החבני' פתוך הירדן כי של בר נכטוה בע כי תכוא ליקת כחכני' מן הירקו ועל מנת כן מתם שוברי' שתקיימו כל ואתה מצוה את הכהנים זכו'עיין רש"י ז"ל והרד"ק ז"ל שנושאי הארון נכנסו בירדן עד השפ׳ אשרנוה ה׳ את משה עיכ אבנים והעבירום עמם ושם תחת רגלי הכהנים בתוך הירדן הקימו ג"כ י"ב אבנים אמרות ע"כ ומפכזיו צבתה יעכו דעתכם לקיים זה כי כוה לתני הכיונה מתם עוברי' מת קירדן ואע"ם שבפרשת כי ענוא אינו מעורש כמה מכני יקתו מה יהושע ליקת י"כ קבנים כתספר שנשי ולהורות נתן הירדן יהי' כ"י יפרה לפורות שעבורת הזכות של כל שכטי ישראל וחע"פי שכבר לקחו נחלתם ב' שכטי' וחני בחרץ הגלעד מכל מקום וכותם יעלה ג"כ שמכם כי באתנטות כל קונטי׳ תענרו וגם זה לאות אתת לשני שכטי' וחלי שים להם מלק בתשכן ובעוכה שנארו כנען ומה נס חע"פי שנת מנה שבט מנשה לשנים בנחלה ע"ע לשבט אחד יחשב וע כלקה ייב חבני להורות שמסער ו"ה תמיד יכונה סנסי יה (ועיין לקען סיען ב"ב של פטוק וגכול נתוה') ולזה הכוונה ג"ב לוה יהושע טיעשה זה שני' עשר איש איש חתל לשנם כיכלם שוים כו ולבולם יש קלק בתורה הנכת' חח"כ על אלו האנני כדכתי צכי תכוח ובתבת עליהן חת כל דברי התורה ונו׳: וזתים עשרה מבנים וני פזה זה מדקנה שנרוב הימי ישכת הדבר דורות הבחי' וליו ידמו כי תהורדן לוקחו לוכרון הנשע"כ למומת י"ב חבנים אלו הקים בתוך הירדן י

ריאמר מנני׳ נבוהי' בקומה משל כל יבירוס כי לו

ובזה ידעו כי כאשר הייתי עם משה כן אהיה ערך : עד קצ' מי הירדן - עד קנה העצ' השני שילאו ממנה ושם עמדו נושאי הארון עד שעצרו כל העם ומהמקים ההוא מביבות מלב רגלי הכהנים לקחו שתים עשרה אבנים והעבירום עמם ונתי עשרה הבני׳ החרות הקים יהושע במקום מצב רגלי הכהני׳ וכל זה קודם שעברו נושאי הארון מתוך הירדן : גשו הנה הקריבם והקהילם לפני הארון במקו' שהיה שם יהוש'והשמיעם הת לכלי יי׳: בוחת תרעון טינמו לפניו שהארו' יעבור לפניהם ויכרתו מי הירדן ובאות הגדול הזה ידעון כי החל ית׳ בקרבם ויורים הגוים מלפניהם ובדר׳ כי טעמו למש גשו הנה הכנים׳כלם בין שני בדי החרון וזה החד מן המקומו' שהחוי המינט את המרובה י ואמר להם בזחת תדעון בואת הפליחה שאתם רואי׳ שכולכם מלומלמין בין בלי החרון וזה הדרש רמוק כי אילו היה זה הפלא היה נוכ׳ פכתוב : הנה ארון הברית אדון כל הארז חסר ארון וארון שזכר עומד בתקום שני' ופירושו ארון אדון כל הארץ או חסר ברית שהרי זכר הברית ופירושו ברית חדון כל החרץ ויש מי שפירש כי על הארין הוא

הארון יי כשהיו אומרין בנוסעו

אומ'אדון כל הארץ לפי ששכן שס הכבוד וכן נקרא שסכי שס יי' לבאות עליו וכן קראו שם

רדק

כי כאשר הייתי עם משהי כי כמו שבקעתי הים לפני משה כן אבקע הירדן לכניך

ומהרי"א ז"ל פי׳ ממ"ם לו בירדן העמודו מזה הוליד שכו תו ית׳ לעשות נם קריעת הירדן שהם פונתו שיעברו בתוך המים למה צוה שיעמדו הכהני׳ בירדן ע"כ : ולער"ן לדקדק מאי ואתה תלוה היה די יאמר צו את הכהנים וכו׳ וכן תיצת לאמר היותה מיותרת גם תיצת בירדן דהי"לל כבואכם עד קלה מי הירדן תעמודו ונראה שהוא ית׳ צוה ליהושע שיצוה אל הכהנים כדי שהארון העומד עליהם השר שם שכינת עוזו יתג׳ כי הוא הנושא את נושאיו יכין לעמוד שם ולכרות מי הירדן וו"ש והתה תלוה את הכהני׳ דרך כבוד כלפי מעלה שלא תמה אל השכינה אבל תכלית צוויך וארוזך אל הכהני׳הוא לאמר ש הנושא אותם שיעמוד שם וז"ש לאמר שהציווי אל הכהני׳הוא לאמר ולהשמיע ש הארון או יאמר לאמר כבואכם לפי שהארון כושא את כושאיו והוא המביאילו"א הכתוילאמר כבואכי

שיצאו לא"י ונתעכבו שם עד שיצאו כל עם ישראל ומשם מתה ׳כפות רגלם להחו הי"ב

קומו יי׳ושובה יי׳בנוחו וכן חמר עלה אלהים בתרועה אמר על הארון ואמר אדון כל

החרץ כי על ידי החרון הרחה החל יתברך שהוח חדון כל החרץ והפך הטבעים

כרכונו כי המים טבען להיות נגרים ועמדו נד אחד : ועתה קחו לכם · ולא אתר

הים אבנו :

בכ"ף הדמיון ולה המר בבוהכם כי לפי ההמת הינה ביאתכם ביאת מעצמיכם כי אתם מובאים ז"ב לאמר כבואבם כן ראוי לאמר בנוסה זה שהוא מדוקדק והראיה שכבואכ׳עד מי הירדן שם תעמודו כאלו הירדן מעכב אתכם וו"ש תיבת בירדן וכן מלת תעמודו דהי"לל עמודו לשון ציווי אלא דקדק זה לומר שבירדן העמודו שלא הוכלו לזוז כי כן רצוכו ית׳ לעמוד י או אפשר שאמר בירדן לפי שאז יבש הירדן שיכרתו המים וזה הודיע במה שלא אמר במי הירדן כמ"ש תחלה עד קצה מי הירדן י עוד הפשר שלפי שקלם אהיה עמך לז"א לו הוא ית׳ כיון שאני עמך אינך צריך לומר בעת צוותך כה אמר ה׳כי מודעת זאת שכפי ההיה כיון שאני עמך וז"ש ואתה תצוה את הכהנים כאלו אתה המצוה אלא שיהושע בעצותלותו אמר בסמוך בדברו אל ישראל ושמעו את דברי ה׳ אהיכ׳ולא דברי כי מה אני ומה חיי דבר בשמו יתב׳ אפילו עם ישראל ולש הכהנים שא שלא נזכר בפסוק או נללל בו ויאמר יהושע אל בני ישראל וכו׳ שהרי אמר בסוף הענין והיה כנוח כפות רגלי הכהנים וכו׳ במי

הירדן יכרתון הרי שנכלל הכל בזה : יהושע אל בני ישראל לחז"ל והביאו רש"י ז"ל צמצם את כולם כו' והרד"ה ז"ל גושו ויאטר הנה כו'וכן מהרי"א ז"ל : ולע"רן דרך הדרש קרובה שהפסו' אומר בזאת תרעון היבת בזא׳מורה על הפלא הלו׳ מגושו הלה כדרש"י ורחו׳ הוה שימשך בזאת אל מה שיוכיר מעלין כריתת מן הירדן שהוא בפסו׳ הרביעי ועוד אכריע לזה ממ"ש ויאמר יהושע אל בכי ישראל זכו׳ ויהמר יהושע בואת וכו׳ כפל האמירו׳ למה די שיאמר ויאמר יהושע וכו׳ ושמעו את דברי אהיכ׳ כי בזאת תדעון כי אל חי וכו' מוכיח שהאמירה ראשונה אמר להם דבר זר ונפלא גושו הנה במקום מצומצם בין בדי הארון והעפ"י שההגשה הנה חון מהשכל גושו ושמעו את דברי ה׳ אלהיכם כי הוא האומר לכם כן ולא מלבי וכששמעו דבר השי"ת בהגשה או א"ל אמירה שנית והיא ויאמר יהושע בזאת הפליאה שהמזיק מועט את המרובה תדעון כי אל חי בקרבכם וכו' והוא ענין ככון בפסוק עפ"י שיטתם ז"ל י ומ"ש את דברי ה׳ אלהיכם ולא אמר להינו הוא דרך חלוק כבוד להם לייחד עפ"י שיטתם ז"ל י

אלהותה׳ עליהם : יהושע בזאת הלעון וכו׳ כבר קדם לרשיי ז"ל שמור׳ על פלא הנו׳ בגושו הנה שלמלם בין צדי הארון יולהרד"ק ז"ל בואת על נם כריתות מי הירדן שיוכור לפנים ומהרי"א

בבאכם עד קצה הירדן ' כשתכנסו לפנים משפחו: בירדן תעתולו · עד אשר יעצרו כל העם אל עצר השני : גושו הנה י לחלם את כולם בין שני בדי ארון וזה החד מן המקומות שהחזיק המוטט הח המרובה : בזחת תדעון : במה שחת' רוחין שכלכ׳ מלומלמין כהן: הברי׳ אדון כל האר׳י ברית של הקביה שהוא אדון כל הארץ וא תתמה על הה"א של

הברית שהרבה מקראות מדברי'

כך כמו המסגרות התכונות

העמק הפגרים: עובר לפניכם י

מקדים לפניכם ליכנם לתוך

הירדן : החו לכ'שני עשר איש י

הכינו אותם להיות נכונים למה

שאלו אתכ׳כשתעברו את הירדן:

רלבג

המנהיגי עתה הכהני הלוים כושאי

אחן כרית יי'ע"פ הכביא וכדי שיראו

כלם היה ראוי שירחקו מחכו ולוה לוו

וסנה זכר את׳זה שכבר יהושע לוה א

העם שיתקדשו בעבור אלו הנפלאות

שיעשה בקרב׳ אחר הלילה ההוא

ולכהרים לוה שישאו ארון הברית

ויעברו לפני העםי וולר שלבר אתר

הית ליהושע כי יחל לגדל אותו בעיכי

כל ישראל עד שהתצא' להם כי כאשר

היה עם משה כן יהיה עמו חה

אמנם יהיה בזה האופן שהישירו

הש"י איך יעשה זה המופתי והות

שכבר הודיע להם יהושע זה המופת

טרם בואו וייעד להם זמן והוא

שכאשר יכוחו כפות דגלי הכהנים

אותם שירחקו ממכו אלפי׳ אמה

המים

לְרַבִיּוֹתָך בְּעִינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל דְיֵדְעוּוְג׳נֹיְמִין יוֹי גַדֶּלְךָ בְּעִינֵי כָל־יִשְׁרָאֵל אָאָשֶׁר אַרֵי כְּמָא דַדָהַוָּדה מֵימִרִי בְּסַאָרֵיוּה ידעון כי כאשר רקייתי עם־משה ג׳י׳יפח גניאָהְיֶה עָמֶך:יוָאָתָה הַצַוּה אֶת הַכָּהָנִים **רמשה בּןיהי מימְרי בְּסַעַרָר**ָ: יייס נשאי אַרוֹן הַבְּרָית לָאַמְר בְּבְאַכֶם ַןאַתְ תְּפַקִיר יֵת כַּהַנֵיָא נַטְרֵי אֵרוֹנָא דַקָּיָשָאלְמֵישָר בְּמִימְמֵיכוֹן עַר קּצַת ער קצה מֵיהַיְרָהן בַּיְרָהן תַעָמָרוי מייַרְדְנָא בְּיַרְדְנָא חְקוּכּוּן: ויאכיר יהושע אליבניישראל גשר ואטר ^{י׳ זס}״׳ הַנָּהוִשְׁמְעוֹאֶת־דְרְבְרֵייִהוָה אֵלְהֵיבֵם: יְהוּשְׁעַלְבְנֵייִשְׂרָאָל אִהְקְרִיבוּ הֵלְכָא וּשְׁמָעוּיַת פִּחְגָמַיָא רַיְיָאֶלָהָכוֹן: י ויאמר יהושע בזארת תדעון כי אל נאַמר יְהוֹשֻׁע בְּרָא תִיְרְעוּן אֲבֵי אֶלָה בּיֹח מיים חַיְבְּקרְבְכֶם וְרְהוֹוֵרֵש יוֹרֵיש מִפְנֵיכֵם ַכַןיים אָתְרְעֵי לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְהֵיה מיו ^{פגיינס} אֶת־הַכְּגֵעַנִי וְאֶת־רַהְחָתִיןְאֶת־הַחָוִי בּינִיכוֹן וְתָרָכָא יְתָרֵךְ מִן קָדָמֵיכוֹן וארת-הפרזי וארת-הגרגשי והאמרי יַת כְנַעֲנָאֵי וְיֵה חִיתָּאֵיוְיֵה חִיוָּאֵי וֹויֵר*־*ו וְהַיְבוּקִי: הְנֵה אֲרֵוֹן הַהְבְּרִית אֲדָוֹן ְּפְרִיזָאֵי וְיַר*ּד* גִרְגְשָׁאֵי וֶאֱמ**ּרָאֵי** <u>כַּל־הָאָרֶץ עֹבֵר לְפַנִיכָם בַּיַרְד</u>ו: ויבוּסָאי הָא אַרון קייָטָא דְרִיבּוֹן יינטיי וְעַהָּר קְחַוּ לָכֵם שְׁנֵי עָשָׂר אָיש בָּל אַרְעָא עַבַר<u>ָ</u>קָדָמֵיכוֹן בְּיֵרְדְנָא: משְׁבְטֵי יִשְׁרָצֵקֵל אֲהֵישראֶחָד אִישׁ־ וְרַעַן דַבָּרוּ לְכוֹן הְוִרי גַעַםר גַּרְרוֹן ייניפעטיוריאָקד לשָׁבָט: וְהָיֶה כְּנִיחַ כַּפּות *ָםשִׁבְטַיָּא* דִישִׂרָאֵר גַּבְרָא חָד גַּבְרָא רגלי וִיהֵי כִּמַנַּח פַּרְסוֹת דָר לְשִׁבְטָא:

יהושע ג

רגלי

ירעון ר' וטימ' ויאמר יי' אל יהושע היום הזה אחל יכל תפלה כל תחנה דמלכים ודבתריה ישפתי צריק ידעון רצון: ואתה תצוה ב' ראשי פסו' את בני ישראל י את הכהנים נשאי: גשו ג'וחס' וסימ' ויאמר יהושע אל בני ישרא גשו ' שאול גשו ' ויען יחזקיהו ויאמר :

כושאי הארון במי הירדן ברגע ההוא יכרתון מי הירדן ווה אמנם יהיה בשיכרתון המים היורדים מלמעלה ויעמדו כד א׳ ולא ירד ולזה היה מחוייב שישוב מה שאחר המקום ההוא מהירדן חרבה כי המים אשר בו ירדו ולא יגר להם דבר מן המים היורדי' מלמעלה ולוה לוה שיעמדו רגלי הכהנים בירדן עד עבור כל העם והאדיע׳ שתכף שישירו הכהנים לגליהם משם ישובו מי הירדן למקומן : ולפי

כלומר קודם שתבואו אתם להורישם כבר הקדי' הורשתו ית' בפקוד ה' על לבא המרום במרו׳וכמ"ש חז"ל ראה נתתי לפניך את ההרץ עלה רש שמסר המלאך שר של א"י לפניה׳ וה"ל עלה רש וכן ויגרש מפכיך אויב על שר של מעל 'ויהמר השמד אתה את התחתוני וו"ש כפל והורש יוריש לומר שהירוש' ראשונה וקודמת היא הורשת השר של מעלן והשנית התחתון וז"ש את הכנעני ואת וכו' לרבות השר ולפי הפשע כפל והורש יוריש ר"ל בפעמי ׳רבות ע׳ד הכתוב מעט מעט אגרשנו וכו׳ או יהיה מודיע שהפריזי והגרגשי יפנה ללכת אל ארז רחוקה כשהכריז יהושע ולעתיד ירשוהו ישראל כדבר ה׳כי לא יפול דבר מדבר ה׳ הרצה וו׳ם והורש יוריש הורש בהווה ה׳ הומות מהז׳ והב׳ לעתיד והורה כלזה באות בזאת תדעון כדמסיק הנה ארון הנרית וכו׳ עוצר לפניכם הוא עובר מאליו ואין מעבירין אותו ואדרבה הוא כושא את כושאיו ועובר בירדן בזמן שהמים יורדים וניגרים ויורדים מדן שאו כהרא ירדן ע"ש שיורד מדן ואמר כי אל חי בקרבכם ר"ל בקרבכם ממש בקרב כליו גיכם שוכן ע"ר הכתוב ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר ל"ע מאי שנא דבכולם אמר ואת ובאמורי ויבוסי לא אמר ואת בשלמא ויבוסי אפשר שהוא לפי שלא יכלו בני יהודה להוריש את יושבי יבום אבל באמורי : צריך טעס

ארון הברית וכו׳ בפסיקת׳ אמרו הז"ל ארון כל הארץ א"ר שמואל בר נחמני כל מקום

שנאמר אדון עוקר דיורין ומכנים דיורין וזה בנין אב לכולם עוקר כנענים ומכנים ישרא וכן הוא אומר לכן כאום האדון ה׳ לבאות ונו׳ והשיבה שופטיך כבראשונה ומ״ש עובר לפניכם במסכת סוטה ת"ר כיצד עברו ישראל את הירדן בכל יום ארון נוסע אתר ב׳ דגלים והיום נוסע החלה שנאמר עובר לפניכם בירדן כליום לוים נושאים את הארון והיום נשאוהו כהנים שנאמר כנות כפות רגלי הכהנים נושהי הרון ה' ע"כ ועיין פירש רש"י ז"ל והרד"ק ז"ל ומהרי"ה ז"ל המופי שאל חי בקרבכם וכו' הוא שארון הברית אדון כל הארץ עובר לפניכם בירדן ויראוהו מים יחילו אף ירגזון תהומות וזה יורה שכן גם כן יעשו ההומות שיפחדו ממנו ולא יעמדו לפניו והוא מופת עלמיי ומיוחד לענין שלהיותו אדון כל הארץ הוא יכבוש הערי' והורש יוריש ותאמר שהוא עובר לפניכם אל תיראו ואל הערצו כי הו' ילחם לכם ע"כי ולע"רן שלהיות התורה סיצת קיום כל הארז כמים אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארז לא שמתי לו"א הנה ארון הברית הוא אדון כל הארז שהרי הברית הוא סיבת קיום כל הארץ א"כ הוא כאדון כל הארץ וקרא שמו ית׳במקום הזה אדון כל הארץ לפי שיהיה משנה טבע העולם כאדין הכופה עבדו לעשות רצונו לכך אמר אדון כל הארץ וע"ר הסוד ארון הולל לכי שהוא אדון לברית שהוא היסוד והוא אדון כל הארן כל הוא יסוד הארן היא מלכות ארץ החיים ובזה לא יחסר כלל בפסוק עובר לפניכם כשר צבא ההולך לפני מחנהו ראשונה: קתו וגו׳ רש"י ז"ל קחו לכם שנים עשר איש הכינו אותם ויהיו נכונים למה שאלוה ועתה

אתכם כשתעברו את הירדוע"כ וכן הר"דקז"ל ומהרי"א לפי שתכהג שילכו איש אח'מכל השרים עמו כדי שבמהום החנותו כל אחד יקה מקום סביבו מיוחד לאדונו לכן אמר יהושע שבימי משה כאשר שלחו המרגלים איש א׳ לשבט לרגל הארז היה פועל מגונה לפי שאיב: מן הראוי שילכו הם לפני הארון אבל עתה שהארון הולך לפניכם ראוי עתה שנים עשר אנשים איש א׳לשבט ללכת סמוך לארון כדי שכל אחד מהם יקה מקום לחנית שם שבטו כמו שהוא עוד היום המנהג בתלחמה שעם המארי"שהאל ההולך עם שר הצבא לפני העם ילכו איש א' מכל שרי המחנה לתור להם מקום להחנותם וזכר עם זה אופן הנם והיה כנוח וכו׳ ע׳כ ואין זה פשועו של מקרא אלא להקים האבנים ולהבי שמיך והיה כנוח וכו׳ ולע"רן לדקדק לשין ועתה ר"ל שזה ביתי תשה לא היה ראת לקתת י"ב אנשים לפי שהיה להיחתם לרגל את הארז מהיותכם קטני אמנה אז היה פועל מגונה אמנס ועהר בעת הואת שהכלית האנשים האלה והכנתם מורה האמנה שאתם מאמינים בנו שיקרע לכם את הירדן ולהקי׳ שם אבנים לזכור הפלא הוכנו ועתה קהו לכם יכו׳ לתועלתיכם היא שהלמנה שהאמיני הסייע לקיימו ואמר משבייי ישראל למעוטי שבט לוי והיו י"ב שאפרים ומנשה נחשבים לב׳ או אמר משבטי ישראל שיהיו של חים משבטי ישראל להקים האבנים האלה לוכרון כדי שכל ישראל יזכו בהקמת האבנים האלה ששל חו של אדם כמותו : והיה כנוח כפות רגלי הכהנים וכו׳ בשכבר זכרנו לחז"ל שבפעם הזהת הכהנים נישהי׳ חת הארון ולא הלויי׳ כמנהגם ויהי׳ זה לכבוד הנם עיין פירש רש"י ז"ל נהר"דק ז"ל והרלב"ג ז"ל ומהרי"ה ז"ל והזכיר עולם הפלא במ"ש המים היורדי' מלמע׳ שאם היה הנהר ישר לא היה זה כ"כ פלא אמנס בהיותו משופע יורדים מלמעלה הוא נס בתוך נס ולע"רן לדקדק כ"ף הדתיון שבתיבת כנות שלא המר בנות בבי"ת גם למה תלה זה בכפוה ולא בכהנים עצמם לומר 0122

כלי יקר

להם מה יעשה אלא הכין אותם טרם שיעברו ואחר שעברו העם אמר להם שירימו ויעמדו

למומת אנו הוקמו ושייב ז"ל החר שהמצה ב׳ פעמים ויהמר ויהמר בדיבר א׳ וגם הרהה שהוה ית׳ המר שעשה זה לגדלו נכומת חנו הוקמו יש על יש יעי העם ויהושע אמר שינשה להודיעם כי אל מי בקרבם והורש יורים כו' הסבה בכל זה אללי שיהושע קרא לכל בני ישראל שישמינו אל דברי ה׳ שהיכינכאשר נתקבצו לשמעו לא רצה לומר דבריו ית׳ שאמר היום הזה אחל בדלך לפי שהיה דופי להגיד שבמו בפיו ובשפתיו ולכן תלה הנם באמונת׳ יור שול חי בקרבס והורש יוריש וכו׳ ולפי שהיו אלו דברי יהושע ולא דבריוית׳ לזה הוצרד לומר פעס שנית זיחמר כי המירה ראשונה הם דבריו ית' והב׳ המירה מעצמו והמר אל חי בקרבכם להעיד של ירי אות שמה הלה הל הי בקרבכם לא מה ולא ימות והוא כלמי ע"ב יובוה מובן כפל האמירות. הלה כבר זכרהי שעם נכון בכפל האמירות עיין בסמוך לעיל: ולעד"ן בזאת תלעון וכו׳ על זאת הפליאה שיזכיר מענין הארון שאינו ח"ו כארון של מת שצריך משאים וחילופי מילוביהם לנשאו אבל הארון יהיה לושא את נושאיו אחר שיעברו ישראל וישוב הידדן לאיתנו הארון יחזור אל היבשה ללד המזרח וישא את לושאיו ויפרח בהסויעבירס על מי הירק הנגרים ויעבירס לצד המערב לא"י וע"ו אמר בכוון תואר זה של אל חי בקרבכם כי בזה יודע שהוא חי העולמי צושא צביר דכתי זיפמלו הנפנים את גושאיו שהתי לושה את נושאי לאינו צריך לנושאים אחרים וגם בזה יודע שהורש יורים מפניבם

החבני' נה נרחו חוז נקים רק יהושע המוויד חותם לסיתנה בעלתה כי לעת הנחולה חחרונה יעברו שירהן בחרבה כרכתי'בקרם ביתי נחתך מארך מזרים אראכו לפלחת ואו יראו ישראל פקום פעבורות הירדן כותן הרחשון והנסיי שנעשו או יומיהו ל עדהא דחמרי כברכות (דף כד) ברופה משכורות הידדן חייב init

ולא שמעו כי השמועה היה בתכלית וזה הענין מ כרח בפסוק מיתור את : בנסוע העם וכו׳ הרד"ה ז"ל הארון הברית חסר ופי׳ ארון הברית ע"כ ויהי לדקדק לשון מאהליהם שהוא מיותר ובלתי מתיישב ונראה במה שנז׳ ולע״רו בגמרא שאותו היום בחו ישראל עד הר גריזים והר עיבל יותר מם׳ מיל ע"כ א"כ כשאו ע"י הארון כצל כנפי נשרים וז"ש הכתוב באומרו בנסוע העם מאהליהם כאלוהנסיעה היתה מתוך אהליהם לעבור הירדן ולהכות במקום תחנותם ע"ד מה שפיר׳ בכלי חמדה באומרו אלה מסעי ויסטו ויחנו שלא היה שם כי אם מסע וחנייה לבד לא דבר זולתו בנתיים מהליכה וכיולא כו אם עקירתם מתקום החנותם לנסוע ולנוח במקום חנייתם כאלו אינם הולכים וז"ש ויהי בנסוע העם מאהליה ׳כי נסיעה בלבד היתה מאהליה ׳לעבור את הירדן הכל במסע אח׳בלי הליכה בנתיים אלא כאשר ידאה הכשר כן מאליהם לעבור את הירדן בטיסה א׳ומ״ש הארון הברית בשני ההין שנדחק הר"דק בהם או׳ אני כי ארון יוסף וארון השי"ת היו הולכי׳ יחדיו כי הוא הוא סוד כשגב גיף וברית כהדה הולין והוא סוד ויקח משה את עלמות יוסף להודיע כמה מכבד הוא ית׳ את יראיו והומר אני וקרוב הדבר שכמו שהים ראה וינים ואמו"ל שרא׳ ארונו של יוסף דכתיב בו וינם ויצא החוצה רר ב הדב׳ מאד לומר שנ״כ הירדן נקרע מפני זכות יוסף הלדיק שהוא סוד נהר יולא מעדן ודרשינן בתוכים היסראה וינם וגסכן בזכות זה הירדן יסוב לאחור ובזה מובן או׳ הארון הברית בשני - ההין לומר שהם ב׳ עניינים ב׳ ארונות הארון של יוסף והברית ארון ה׳ אשר בתובו ל חות הברית שיחדיו היו הולכים כנוכר מח"ול ויותר ככון שיהיה והכהנים נושאי הארן על ארון ה׳ הברית על ארוכו של יוסף שזכה לשמור ברית מלטמא עם ארוכתו ולזה נקרא הברית וכן מידת יוסף הברית יסוד עולם ובסמוך בפסוק וכבוה נושאי וכו׳ אכתוב בזה בס"ד עיין שם : וכבוא נושאי הארון וכו׳ עיין רש"י ז"ל וכן הרד"ק ומהרי"א כפי׳ הראשון דהרד"ק הכו׳ והכונ׳ שאע פי שהיה נהר גדול עד שאף בימי קצר מלא הוא על כל גדותיו על"ז עמדו המים ביפין על גבי כיפין וככרת הנהר ולע דן לדקדק או׳ סתס וכבוא נ שאי הארון ואח"כ פרע הכתוב ואמר ורגלי הבהנים נושאי הארון נטבלו וכו׳ כפל עניו והיילל ובבוא הכהני׳ נושאי הארון ורגליה׳ כטבלווכו׳: וגראה שכונת הכתוב ל מר שהיו כהן ב׳ מיני נושאי הארון הא׳הכהכי׳ בראים כשנישאי׳ והמין ב׳ רוחני הוא יתברך נושא הארון ואה נושף וו"ש וכבוא נושאי הארון סתם לכלול את כולם הגשמיים והרוחני וע"כ אמר בכ"ף הדמיון כי לפי האמת אין שם ביאה אפי לישרש כדפרשי׳ כ׳ש בנושאי הארון ועה׳כו ברוחניי׳ י ואח׳׳כ דבר בפרטי ואמר ורגלי הכהני׳נושאי הארון למפורסם ואדם יראה כן לעינים נעבלו רגליהם בקצה המים והיה מהפלא שעם היו׳ שהרגלי׳ לא בשקעו בתים אך כעבלו כל דהו ולא בגופו של ירדן אלא בקלה התים המתפשעי׳ חוז לגדותיו עכ״ו

בהטביל רגליהם בקצה המי׳ שהירדן היה מלא על כל גדותיו עם כל זה ויעמדו המים היורדים שאמר כנוח להגדיל הנם במהירותו כי כנוח כפות רגלי קודם שינוחו בעלם רק כנוח בכף הדמיון מלמעלה שהתפעלות המי׳ הפי׳ מהמתפשטי׳ מן הירדן והון למקומו הועילה לשיעמדו כד אחד שעדיין לא כחו עכ"ז מצד היותם כושאים ארון ה׳ אדון כל הארן לכבודו יכרתון מצד כוח כפות ויכרת הירדן גופו י עוד אפשר במה שהצעתי בפסו׳ הקודם שהיו כאן השני ארונות ושניה׳ גורמים רגלי הכהנים לומר כי כל מעשה בראשית נכנעי׳ תחת כפות רגלי חשידיו השומרי משמרתו ולזה הקריעה זהו שאמר וכבא נושאי הארון עד הירדן עד ולא עד בכלל היינו נושאי ארונו של יוסף ולא תלה הכתוצ הדבר כלוח כפות רגלי הכהני והנכון שכאן הודיע היות הכהני נושאי ארון ה׳ במקר׳ הזכיר כאן כהנים כי ישראלי׳ נושאיו אמכ׳ ורגלי הכהני׳ נושאי הארון ארונו יתברך שהכהני׳נושאי׳ אבל נשואים מהארון בעלם כלו אותום בלילת ראשם ומוליכם למקום שירלה שינוחו שם וז"ש כנוח אותו והוא יסע ראשונה ואתריו ארונו של יוסף באופן שכאשר הכהנים נושאי הארון ארון ה' נטבלו כפות רגלי הכהנים שאין לתלות המנוחה בהם ולומר בנוח בבי"ת אלא בכ"ף הדמיון שהרי אינם בקצה המים כי הם הדמו ליכנם עדיין ארונו של יוסף הוז לירדן נמצא ארונו של יוסף הירדן יסוב ברשות עצמם והמר כי בעת ועונה זאת ניתוספה אור אספקלריא המאירה בארון שעד עתה היה שם גילוי שכינה הספקלריא שאינה מאירה הנקראת אדון כל הארז אבל עתה לעת מצוא עשות ויעמדו המים וגו׳ ילמדנו אתה מוצא כל הניסים שנעשו לישרא בזכות של אברהם היו יציאת הנס והפלא הוה נאצל על מה שהיה אור ה' וכמצא שעתה בעת הואת היו נושאים ארון ה' אדון כל ההרץ וכנות כפות רגלי הכהנים במי הירדן מי הירדן יכר תון וצמה שהוסיף לומר ויעמדו נד אחד ברינה את בחיריו . קריעת ים סוף בזכותו שלה׳ לגוזר ים סוף לגזרים וכתיב אשר עבר בין הגזרי׳ האלה קריעת ירדן בזכותו שנאת 'תאדם העיר אשר מלד לרתן שמעת מימיך עיר נקראת אדם אל הודיע מ"ם רבי אלעזר מלמד שהיו נגדשין כיפין על גבי כיפין יותר משלש מאות מיל עד שראו על אברהם נאמר האדם הגדול בענקים י אותם כל מלכי מזרת ומערב שנהמר ויהי כשמוע כל מלכי ההמורי וגומר שבזה מדוקדק לשון לקחת מתנות באדם עכל"ה: ולעד"ן לדקדק שמצינו בבראשית רבה הפך מזה המאמר ר׳ ויעמדו בעמידה כי לפי זה הי׳גבוהים יותר ממקום כביעתם וא״כ היו עומדים ועולים להעשות כד יהודה ברבי סימון בש"ר יוהנן אומר מצינו בתורה בנביאים בכתובים שלא עברו ישראל את הירדן זלא היו ניגרים למטה במקום שנכרתו וא"כ היה נם בתוך נסוז"ש מלמד שלשון הפסוק מלמד כן אלא בזכותו של יעקב בתורה כי במקלי עברתי את הירדן הזה : בכביאי׳ ביבשה עבר ישר׳ ישר׳ באומר לשון ויעמדו אמנם מה שהביא ראיה מפסוק ויהי כשמוע כל מלכי וכו׳ עם שנראה היותו מכנד לדבריו שלדבריו לא הי"לל אלא ויהי כראות שכן אמר שראו ממש יונראה שהראיה שהביא סנא נכתובים מהלך הים כי תנום הירדן תסוב לאחיר מלפני אלוה יעקב ע"כ הרי הוא אומר לדבריו הוא ממ"ש כל מלכי שתלה הדבר במלכים ולא אמר כשמוע האמורי הודיע שכל מלכי מזרח שבזכותו של יעקבי ועוד מאמר שלישי בפסי׳ והעם עלו מן הירדן בעשור להדש אמר רבי לקיחת ומערב ראו כן כי בלי ספק היו האמורי כפופים למלכי מזרח ומערב וכמ"ש חז"ל ארז חמדה שכל הפסח בעשור עמדה להם שנא׳ והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש י אכילת הפסח עמד׳ להם בימי העולם היו חומדים את א"יואין לך כל מלך ומלך שאין לו בה אהווה לכבוד ולתפארת שיש לו המן שנא׳ בלילה ההוא נדדה שנת המלך ע״כ הרי לך שלש מחלוקות והמאמרים האלה באו בילקוט זה אחר זה י והשלילה שבא במאמר ר׳ יהודה שלא עברו ישרא את הירדן אא בזכותו של יעקב קבה החיזה צה מלצד הסוד שעל ידי האחיזה ההיא היה להם מקום ואחיזה לשון משדי תנחומיה ומזיו כבודה כי הוא ית׳ כותן מטר על פני א"יושולה ממנה מים על פני הוצות וז"ש כל מלכי האמורי מאד וכראה דאפשר שאינם חולקים וזה כי מציאות הקריעה בודאי נעשה בזכותו של יעקב וכמו וכו׳ וכל מלכי הבנפני כל כל לרבות מלכי מזרח ומערב ומ"ש לשון שמיעה הכונה לומר ששמעו כל שלמד ממ"ש בתורה כי במקלי עברתי את הירדן שאם כפשוטו של מקרא שהיה עני כשעבר ועתה המלכים שתכלית הכריתה היה בשביל ישראל עד עברם וזהו לשון הכהוב שאומר ויהי כשמוע וכו' עשיר גדול בעל שתי מהנות לא היה לו להזכיר במקלי כלל אלא עני ערום ועריה הלכתי לבית לבן את השר הוביש דתיבת את מיותרת דהי"לל ויהי כשמוע וכו' אשר הוביש מאומרו את אשר הוביש או לתרן יגם הירדן מאן דכר שמיה מדהזכי׳ במקלי עברתי את הירדן הזה מורה הוא על קריעתו הודיע שהשמזעה הית׳ בתכלית היובש שהיה מפני בני ישראל כי אשר הוביש הענין בעלמו ראו שנקרע ליעקב במקל ועבר הירדן וליעקב לא היתה הקריעה מוכרחת לא לסימן לבניו וכמשהו"ל. שם בבראשית רבה אתה סימן לבניך וכו'וז"ש שרמז בכתובי' מלפני אלוה יעקב שנקרעתי מתניו

כלי בנוח הכהנים או כהכנם הכהנים בירקן ועוד למה הוסיף להזכיר ארון ה׳ אדון כל הארץ ונראה

שהוא מבואר ממה שוכר מטמול סיים היורדים בד אחד שוה בלתי איפשר בזולת מופת כמו שנבאר כשנאמר איך היה ענין וה כד אחד ומה שכתוב באדם וקרי מאדם הכתו׳ אומר כי לולי שקמו המי׳ כד אחד והיו מתפשטין היו נכנסים באדם העיר ושוטפין העיר אף על פי שהיתה רחוקה כל כך 0001 המופת בזולת המופת י היו המים רבי' אבל עתה שקמו נד אחד רחקו מאד׳ העיר מאד כמו שהיה הירדן

רַגַלַי הַכְהַנִים גִשְׁאי אַרוֹן יְהוָרָק <u>אַרְוֹן כָּל־הָאָרֶץ כְּמֵי תַזַּרְהֵן מֵי הַז</u>ְר<u>ָה</u>וֹ **'**ə 13 יְבָרֵחוּן הַמַּיִם הַוּיְרָהָים מִלְמָעָרָה וַיַעַמָדו גֵר אָחָר: וַיִרָּהי בְּנְסַעַ הָעָסֹי׳ יֹיהייו רוּקָכָא חָר: מאַהַלִיהֵם לַעַכָר אָרד-דַהַיַרְדֶן וְהַבְּהַנִים נְשָׁאֵי הָאָרִוֹן הַבִּרִית לִפְנֵי ^{מו} תָּעָם: וּכְבוֹא נִשְׂאֵי הָאָרוֹן עַר־תַיִרְוֵין **'**2 וְרַגְלֵי הַכְּהַנים נְשָׁאֵי הָארוֹן נִטְבָלוּ בּקְצֵה הַמָּיִם וְהַיִרְהֵן מָלֵא עָל־בָּל־ 'a -<u>וּרוֹרָזיו כּליְמֵי ק</u>איר: וִיְעָמְרוּהַמֵּים הירדים פרפעלה קמו גריאחר הַרַחַקְמָארבּאָדָכם הָאַיר אַשֶׁרמצַד מאַז צַרְהָן וְהַיְרְדִים עַל יָם הְאַרָבָה יָם־יי׳ יֹביי׳ צִרְהָן וּרְנַחְהִין לְיַמָּא דְמִישְׁרָא לְיַמָּא הַאָּלַח תַּמּוּ גִכְרָתוּ וְהָאָם אַבְרוּ גָנָר יריתו

בימי ניסן יתי קציר הס: רחוק מחדי ממקו'שעמדו שם נפסקו: מאדם העירי כך שמה :

המים היורדים מלמעלה למטה · כדרך כל הנהרות המושכים : ויעמדו נד אחד . כשירדו המים עד מקום שנכרתו שם ואינם יורדי' משם ולמניה אלא הם מתקבצי׳ ועגדשין ועולין למעלה כיפין על גבי כיפין: נדי כמו כונס כנדנד קציר לשון גובה וכן חברם מנחם: גדותיו לשון שפה גבוה: כל ימי קציר

והיורדים ז אותם שהיו יורדים

משם ולמטה תחלה תמו נכרתו

עברו כדרך הליכתוככל הנחלי

ההולכים אל הים עד אשר תמו:

רלבג

ולפי שוה הזמן הוא בלתי מובבל כי

אפשר שיהיה זמן עבור העם הירדן

ארוך אם יעברו במתון או קלר אם

יעברו במהירות וכן הענין בומן הגע׳

דגלי הכהנים בירדן הנה היה זה

מנדיל ערין הפלא הוה ומסיר הספק

בו מהרואים אותו כיאם אמר אחר

שיהושע היה יודע זמן הכר' הירדן

וכמה מן הומן עמד ואיך הנה אולי

יביא זה ספק מעט בערין זה המופת

אבל בעכור שהוא לא כתן בוה זמן

מוגבל כמו שוכרנו הנה אי אפשר

לספק על זה המופת בוה האופן עם

ויעמדו

בעשור לחדש שה׳ ימי קליר או פירושו כי כן מנהגו להיות מלא ימי הקליר ואמר והירדן היה מלא כמשפטו להיות מלא כל ימי קליר כי בהחל ימי התו׳ יתפשר השלג אש׳ בהרי׳וימלאו הנהרות וכן בדברי הימים כשעברו בני גד לדוד לעזרו הס אשר ענרו את הירקן בחדש הרחשו' והו מלח על כל גדותיו : הרחק מאד מאד׳ העיר י העיר הקרובה שם במקו׳ שעברו היה שמה אדם ומה שאמר הרחק מאד להודיע כילא כתפשטו המי׳ היורדי׳ אלא קמו זה על זה כד החד רחוקי' מן העיר כמו שהיו מתחילה הירדים - פי' והמים הירדים אשר מתחת מקום הכריתה ירדו אל הים כמנהג הנחלים וקודם

שעברו תמו אותם המים

התחתונים כי הלכו כולם לים

והעם ענרו ביבשה בריוח כי לא

היו מי׳ אלא למעלה מהם שקמו

בתוך

אמנם מה שאמר

מלא על כל נדותיו ובניסועברו

ויעמדו כד אחדי פי׳ שלא יתפשטו הנה והנה בהכרתם ולא ישטפו אוח׳ המקותוי לחו דחיכה סימנה ברחית אבל יעמדו כד אחד כמו שירדו המים כן יעמדו אלה על אלה ולא יתפשטו ולא ילאו מגדות הירדן: הארון הברית יחסר הנסמך ופי׳ הארון ארון הברית: על כל גדותיו - על כל שפתיו מפה ומפה : כל ימי קליר י כלו' הע"ם שהיו ימי קליר הי'

רחוק מהעיר :

לאחווי קוד׳ הכנסו לתוכו ובזה נתישבו כל הדקדוקים שדקדקתי בפסוק:

במקלווהיה זה סימן לבניו ובזכותו אני מוכרח להקרע ובנביאים דכתיב עבר ישראל ולא אמרנ

עברו בני ישראל שה עבר ישראל בלשון יחידולשון ישראל מורה על ישראל סבא באופן שמתור

הראיות האלה שלשה הכריחו בב"ר שלא בקרע אלא בזכותו של יעקב מאחר שנזכר בתורה בנביאיי

בילמדנו אתה מוצא שכל הנסים שנעשו לישראל בזכותו של אברה'היו הכונה הנסים שנעשו לישרא במה שלא יצאו ממצרים בבכי ואנקה אלא ובני ישראל יוצאי' ביד רמה ושמחה וצהלה זה היה בזכות

הברהסוו"ם ויוציא עמו בששון ברינה את בחיריו והטע׳כי זכר את דבר קדשו את אברהס עבדו כשבאה אליו נבואת הגלות קבל בסצר פני׳ יפות ולא בכה כמשפט העובד מאהבה דלא הלי ולא

מרגיש בין בשור׳ טובה לרעה הכל מהכל בשמחה ושם נאמר לו ואחרי כן יצאו ברכוש גדול שבכלל

הרכוש גדול הוא ועוד לנאת׳ בשמח׳ מצד הרכוש גדול ומצד ביד רמה הכל בכלל ולוה כאשר זכר דבר קדשו שייער מאברה׳ מזה הוייב להוציא׳ בששון ורינה נמצא שלו הונח שמציאות היציאה יהיה

בזכות זולתו מ"מ היות׳ בשמחה ולה הוציאם בבכי יבהו ובתחנונים כמ"ש מוציה אסירי׳ בכושרו׳ בכי

באמת חכות מיהית בשתוא זכו זכו הביה הוא מ"ש קריעת ים סוף כי תציאות הקריע נצטרו בה

כמה זכיות ובפרט זכות יעקב • אמנם היות הקריעה לשנים עשר קרעים לכל שבט ושבט קרע אי

ובכתובים מתוך זה למדו השלילה שלא עברו ישראל אלא בוכותו של יעהב י

מלרים בזכותו שנאמר כי זכר את דבר קדשו את אברהם עבדו ויוליא עמו בששין

מהן תורה בזכותו שנאמר עלית למרום שבית שבי

ררק

<u>רְגְלֵי כַּןְהֵנַיָּאנַטְלֵיאַרוֹנָא דַיֵיָרִיבּוּן כָּל</u> אַרְעָא בְּמֵי יַרְדְנָא מֵי יַרִדְנָא יָפָסְקוּן מַיָּא דַנַחְתִין מִלְעֵילָא וִיקומון וַהֲוָה כֵּר נְשֵׁלוּ עַםָּא מִקְרְוֵיהוֹן לְמֵעֲבֵר יֵרד'יַרְדְיָנָא וְכַוְדֵנֵיָא נַטְלֵי אֲרוֹנָא דְקְיָיטָא קָרָם עמא: וּכְמִימְמֵינַמְלֵיאָרוֹנָא עָר יַרְדְנָא וְרַגְלִי כַהֲנַיָּא נַטְלֵי אֲרוֹנַא טְרִילָא בִּקְצַת מַיָּא וְיֵרְהָנָא מִלִי עֵר כָּל בַּפּוֹהִיבּליוֹמֵי חַצָּרָא: וְקָמו מֵיָא דַנַחָתין מִלְעֶילָא קָמוּ רוּקָבָא חַר רָחִיקִין כַּוְחַדָאמֵאָרָם כַּןְרְתָאוּבִסְטָר דַמָלְחָא שַׁלִימוּ פָּסָקוּ וְעַמָּא עָבָרוּ <u>לַק</u>ְכֵיל יריחו

האבנים מניין יש ראיי למקום הזה ובדוחק י"ל כשרותה הירדן נגד ירוחושם הוח מקו העברה לפי חומדנת מייב לברך מ"ת חין זה נקרה עכוון עעבורת הירדן : Q.S

מנחה קטנה

נשאי ארון כ׳ בארבה וגו'ואר

יהושע

וכבוא ג'ב' חס'וא' מלא והוא דין וסימ׳ גמסר בסדר תצא והירדים על ים כל לשון ירידה אל ב"מ

י"ד על וסימ׳ במסר׳ רבת׳ :

יקר

רשי

זה היה בוכות אברהם ז"ש לגודר ים סוף לגזרי שהיותו לגזרי׳ היה בזכותו של אברהם וכתיב אשר עבר בין הגזרים האלה לו׳ שנזכות כרות הצרית והגזרים שעשה עם אברה׳ שקבל עליו המיתה והגזירה ואפי׳ שיגזרו אותו בתרי׳ על עבודת השי״ת זה גרס היות הקריעה בשלימות לגזרי׳כאמור וכן ענין קריעת הירדן אעפ"י שנעשית מציאות הקריעה בזכות יעקב כההיא דנ"ר עכ"ז היו׳ רחב ההרע גדול שהזר לאחור הרחק מאד מצד צרתן וכמו שהרחבתי בהבכת הפסוקים אין זה אלא מצד זכותו של אברהם שהיה אדם גדול בעכקי' משובח ומפואר באומ' מעע ועושה הרבה ואקחה פת לחס וכו׳ ואח"כ ויקח בן בקר רך וטוב שמדה ככבל מדה פרע לו הש"י לבניו וכמשו"ל לו"א הפסוק הרחה מאד זה היה מאד׳ מסיבת זכותו של אברהם שנקרא אדם זה חייב הרחה מאד יאמנ׳ המאמי השלישי דבר בענין שלישי שהיה שם שלחו"ל שאמר להסיהושע אם מהבלי׳ אתם דברי השי"ת ובריתו הרי טוב ואם לאו המי׳ באים ושופטי׳ אתכ׳ י גם לע״ל כתבתי במ״ש וימהרו העם ויעברי שזה חטאת מרי לישרט מקטן אמנ׳ שלוה הזכירו הכתוב ואפשר שמצד ינון זה היו מחוייבי׳לשישטפ׳ הירלו ע"ד מה שאחז"ל בפסוק וימרו על ים בים סוף שגר׳ להם והמי׳ להם חומה אל הקרי חומה אלא חמה שכן כתיב חסר וי"ו וז"ש המאמר והעם עלו מן הירדן שדבר במה שינלו מן הירדו כלא היו כדאים לעלות חמנו בשלום הלא להשטף מזד המהירות שוכרתי אלא שעמדה להם זכית לקיהת 4 (*) **7** PDDD

ההכרת שההו"ל כפירוש והוא שלה מציכו עיר שנקראה הדס - ורש"י ו"ל הרחק מאד רחוק מהדוכו ועיין הרד"ק ז"ל וכן מהרי"א ז"ל אך במ"ש הרחק מאד פירוש הרחק ממקו' ורמז אל המקו' אשר קמו באיתו כבריות בהוא באד׳ העיר אשר מצד צרתו - ומיש והעם עברו עד יריחו להודיע תקפו של נס כי שם נגד יריחו הוא מקום היותר רחב ועמוק שבירדן ועכ"ו ישרא עברו דרך שם ביבשה ע׳כ: ולעד׳ן שהקרי מאדם ר׳ע שהיורחוקי׳ מישרא כנו׳ כדמהרי״ה וזה נראה לי מישראל הנקראי׳ אדם והכתיב באד׳ על שם העיר הנקראת כן אדם אשר בצד צרתן ומה שאמר והיורדי׳על ים הערב׳ ים המלח תמו נכרתו שהיה ראו להקדי׳ הכריתה ולו׳ נכרתו תמו שהכרית׳ קדמה ואח"כ בגרו אל הים כמנהג׳ ותמו האבל אמר תמו נכרתו אף זה מן הנם שתמו תכף לכריתתם שנכרתו באופן שנעשה נם בשני חלקי הירדן במים העליוני׳ אשר נלבו כמו נד א׳ ובהלק היורדי׳ אשר תמו כברתו תכף ואמר והעם עברו כגד יריחו להודיע שלא היה זה שא כמו גילוי דיצת ממכו ית׳ שרלוכו שילכו מחיל אל חיל ומנם קריעת הירדן לנם יריחו והיה זה מעין מה שהיה ה׳ עם משה בתחל׳במי׳ ביאור מצרי׳ דם לפרדע כן יהושע בירדן וכמו שהיה שם אח"כ בעפר שעפר הארז היה כני׳כן נעש׳ נם החר כך בהרץ ועפר׳ בחומת יריחו ששקינה ותבקיג תחתיה ואחר כך נינש׳הנם בעי בהש והציתו הת העיד באש מעין ותהלך אש ארצה שבמצרי׳ ולפי שמעלו בחר׳ ושרפו את עכן באש. נעשה להם בם במה שזכו וקיימו מצות השריפה בעכן י ואחר כך נעשה נם באבני בית הורון ברד כבד ואבני שגבים שלא יעשו כן אלא ברוח קדי׳ עוה וע"י ההשגחה האלהית ג"כ כמלאושם והיו כסי׳ ע"י הד׳ יסודות: עוד כראה לי בכוכ׳ הכתובי׳ בהגיד פלא שלישי בקריעת הירדן שלא כקרע סמוך לרגלי הכהני או הוסג אחור הרבה ממצב רגלי הכהנים וז'ש ויעמדי המי׳ וכו׳ הרחה מאד מאדם העיר וכו׳ שנמצא רחוק ממצב רגלי הכהני׳ והינפ׳י שלא הוזכר זה בדברי חז׳ל הכריה כן מדברי דהעים הירדן יסוב להחור ושנה ואמ׳תסוב להחור שהודיע בזה נפלחות המי׳ דעים שהוסג לחחור כהדם ששב לאחוריו ובזה אבין הקרי מאדם שבירושו זה נתרחק הרחק מאד בהרגשה יותר מאדם השר תבונה והרגש׳ בו ליירה את ה׳ וליסוג אחיר יהכתיב פירושו הרתק מאד עד שעמד נסוגתו אחור באד׳ העיר ננד אותה העיר ששמ׳ אדם ובזה נבין שם זאת העיר שידאה הוא ית׳ כן על שם בעתיד כלפי׳ הרחק מאד מאד׳ הנדרש לשון אדם כאמור :

מציהות היצלייה שלה נשטפו במי הירדן כדפרשית ומובן בפסוק הזה הררי וכתיב מהדם בהדם

שתאד׳ר ל מזכות אברה׳ שנקרא אדם ואומר באדם מורה מקו׳ ההרחק הרב מאד כאמור מלבד

ריעמדו הבהנים וכו' הפ׳ הזה מיותר דפשיטה ומוכרח הוא שיעמדו שם עד עבור כל העם כי לא יתכן שיעתקו משם כי ימורו מי בירקן ויזיקו את העוברים שהארון הוא המעכב׳ ובראה לי שהודיענו ב׳ ענייני׳ הא׳ איך הארון נושא את נושאיו שעם היות שעמדו שם זמן עד תום כל הגוי לעבור עכ"י לה הוצרך נושהי ההרון להתציף נושאיו אלא ויינמדו הכהנים נושהי ההרון וכו׳ ר"ל הם בעלמ׳ עד אשר תמו כל הגוי לעבור ומהלשון מורה היות דבר הדוש עמידת הכהנים שם בושאי הארוןרוצה לומר עמדו נושאי׳ אותו שלא הורידוהו למטה לארץ ולא החליפוהו עד תים כל הגד לעבו׳ והוזיע עוד ענין ב׳ והוא כי ישרש ראשונה נסעו שהם ראוויי לכבוד ועוד שהם הם הבוטהי׳ לעבור ראשונה בלי פתר ממי הירקן וז"ש וכל ישראל עוברי׳ בחרבה ר"ל עוברי׳ בלב בטוח במי שינובר בחרבה נהר נחרב ויבם בלי פחד ובזה מובן ת בת בחרצה היותה מיותרת שהרי אמר הרון ברית ה׳בחרב׳המנס החריה׳ הערב רב וזלת העסוו׳ם עד אשר תמו כל רגוי לעבו׳הת הירדן דייה׳ לעצור את הירדן בפחד כמי שעובר את הירדן ולה כמי שעובר בחרצה כמו שעברוהו ישראל בלב חזק ואיוין והנה בפסוק זה ובפסוק הבא אחריו אמר לשון גוי עד אשר תמוכל הנוי זיהי באשר תמו כל הגיי לעבור את הירדן לא כן בסמוך אחר שעשו בני ישראל כאשר צוה יהושע וישאו י׳ להכני׳ וכו׳ ואחר הקמת יהושע את ההבני׳ בתוך הירדן שם נתמר וימהרו העם ויעבורו ייהי באשר המובל העם לעבור וכו׳ ולא כתיב גוי כי נעשו עם קדום לה׳ כיון שעשו את אשר צוה להם יהושע על פיה':

לכם : תנינא מה האבני' האלה : קרמא שני' עשר איש לשבט : תנינא שנים עשר אנשים : ולא הוד׳ ראה הוא ית׳ללוות על זה אחר העברה לפי שכבר היו מאמיני׳ בגודל הנם שכבר עברו לזה צוה שהז בהיותם כבר ביצבה ישובי הותם הי"ב היש פעם החרת הל תוך היררן לקחת משם הבנים מתחת רגליהם ממש שהיוהכהנים מגביהים רגליהם וההנשים לוקמים ההבנים ע"כ י אמנם המפי פי׳ שממצב רגלי הכהנים פי׳מהותו מקו׳סביב השר בו מצב רג ני הכהני׳ולבטת מהרי׳ה מדוקדק לשון מצב רגלי הכהני׳דהי״לל מוב הכהנים וגם מדוקדה אומר שאו לכם מוה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים פרט אחר פרט להודיע התקום הפרטי שהוא החת רגליהם הלא שלשטתו ז"ל קשה דבסמוך בשעת מעשה לא הזכיר אלא אל תוך הירדן ולא הזכיר מלצ רגלי הכהנים ובסמוך אכתוב מה שתירץ מהרי"א ז"ל בדוחק לזה ואכי אומר שהפ׳ כיון לדברי זה ולדברי זה ששאו לכם מזה מתוך הירדן לעכיבא ומאמר ממצב רגלי הכהנים למצוה מן המובתר וראה יהושע לקיים שתיהן ולקחי צ אבנים מן הירדן י"ב מתחת רגלי הכהנים ממש מתחת' ואות' שמן הירדן הושיבן בחוך דבהושיבן בחון לא מעל׳ ולא מוריד היו׳ ממלב רגלי הכהנים דבהיותם מן הירדן מסביק להודיע נם הריעת הירדן אבל אותם של הח מתחת מצב רגלי הכהנים הושיבם והקימם במרומ בירדן להודיע בפרטות המקום והאבנים אשר נחו בהם כפות רגלם ועל זה באו ב׳ הכתובים כא׳ ויעשו כן בני ישראל וכו׳ והב׳י׳ב הבנים הקים יהושע בתוך הירדן כמו שיתבארו במקומם הפסוקים בע׳ה : _ עוד אפשר לומר שב׳ צוויים היו הא׳ שהו לכם מזה מתוך הירדן והב׳ ממצב רגלי הכהנים ועל כל א׳ מאלנ המקומות חוזר מימר הכין יב הבנים ולכך ראה יהושע לקתת י"ב אבנים והושיבם בו בירדן וי"ב התרות להוליכם במלון כי כן בדבר ה׳ הצווי כפול מן הירדן ממלב רגלי הכהנים ותרוויהו לעכובא והדרך הראשון כראה ליעיקר ומ"ש והעצרת׳אותם עמכם מתני׳ עמכם למד יהושע לומ׳והרימות׳ על שכתו שעמכם ר"ל על שכמיכם ומיש השר תלינו צו הליל׳ שהוה הריכות לשון דדי יאמר והנחת׳ אותם במלון גראה שנרמז כאן משו"ל והביא רש"י ז"ל דבריהם שמהם כבנה מזבח בהר עיבל ובו ביום באו אל הר גריזים והר עיצל יותוי מם' נויל וכתבו עליו דברי תורה והעלו עליו עולות ושלמים ואכלוושתווקפלו אותם ובאוולכו אל הגלגל והיו האבנים האלה בגלגל לזכרון זה ע"כ כי מתוד דבריהם ז'ל מיבן תוקף הנם הזה להלך מהלך רב בוביום עד הגלגל וז"ש והנחתם אות׳ במלון ולאו מקום קרוב הוא המלון אלא רחוק מהלך ם׳ מיל וע"ד גם יהיה אשר תלינו בו הלילה בזמן קצר שהגעתכם הליוולינתכ׳ בו הלילה פלה גדול הוא ובזה מדוקדק תיבת הלילה דמספיק שיהמר אשר תלינו בו ומיתור זה דרשו הז"ל במסכת סוטה והנחתם אותו במלון יכול בכל מלון ומלון ת"ל אשר תלינו בו הלילה ומה שכתבתי בענין הצווי שה"ל הוה ית׳ ממצב רגלי הכהנים שהיו ב׳ צווים הוא שלא כשטת מהרי"א ז"ל שכתב בפסוק ויאמר להם יהושע וכו' ז"ל ועם היות שלא נוכר כאן שלוה יהושע את הי'צ אנשים שיקתו האבני' ממצב רגלי הכהנים אין ספק שצום עליו אחר שצוהו הוא ית'

בעברו

כו׳ קהו לכם וכו׳ לומר שהוא מאמר מקוד' גוזר בירור הכבים "ב מחד' לעכין מחוד׳ ועוד מכריח כן הלשון בהומר קהו לכם מן העםי"ב אנשים שאומר מן העם מיותר אלה ודאי בא להודיע שזה בירור חד׳ מן הינם ולא הות׳ המבוררים כברי והרד"ה פי׳ ויהמר ה׳ הל יהופע וכבר המר ה׳כו׳י ומהרי"ה ז 'ל פי'שכהש' תם היה הצווי

י"ב שאמר השי"ת שיבררו י"ב איש כי ישאלי לקחת י"ב אבני׳ לזכרון ולאות להם תנייו אשר לקחת יצ הבני כזכרון וניווע שים שלון איים ולורע׳ החריה׳ וזה מוכיה לשון הכתוב ישאלון אייפו שהומר ויהי כהשר תמו וכו׳ ויהמר ה׳ הת מורים

כלי יקר

והנה ספר שכן היה הענין רולה לומר שבבוא כושאי הארון עד הירדן ורגלי הכהנים נטבלו בקצה המים תכף עמדו המים היורדים מלמעלה כמו כד אחד הרחק מאד מן העיר ששמה אדם אשר מלד לרתן והיורדים ויקרא ה עלים הערבה תמו נכרתו בהפסק ירידת המים מלמעלה והעם עמדו כבד יריתו י ולפרסם זה המופת לוה לי"ב אים אשר הכין מבני ישרא אים אחד אים אחד נושבט שירימו להם אים אבן אחת על שכמו למען יהיה זה אות בקרבם להוכירם ערין זה ווכר המוכתי

רלבג

לבנות מהם מזכח בהר עיבל ולכתוב עליהם את דברי התור׳ ובו ביו׳ באו אל הר עיבל ובנו בהם את המוכח והעלו עולות ושלמים וחכלו ושתו וקפלו אותם ובאו ולכו בגלגל והיו חבנים החלה בגלגל לזכרון זה ויהי באשר הנמו בליד הגוי לעבור א ושנים עשרה הבנים החרות הקים יהושע בתוך הירק ע7

ויטמדו הכהנים אלל שפת הירקן בתוך הירק וכל זמן שעמדו לא ירדו המי העליוני למטה ובתו' כך כל העם עוברי' בחרבה : הכן מכוונים ונלבים זה כנגד זה :שני עשר אנשי׳ הם שנוכרי׳ למעלה להיו׳ נכוני׳ : עברו לפני ארון וגו׳ : הכנסו עתה בירדן ועברו עד לפני הכהני' : והעברתם אותםי עמכם כתלות משה

ויאמר יהוה

יְרִיחְוֹ: וַיְעַמְרַו הַכְּהֲנִים נֹשׁאֵ הָאָרוֹן

ברירת יהוה בתרברה בתוך היירהן

۲

הַעָּם שְׁנֵים עָשָׁר אַנַשִים איש־אָחָר

איש־אחד משכט: וצוו אותם לאמר

שארילכם מוהמתור הירהן מפצב

אַכָּנִים והַעַברתַסאוֹתָם עַמְכָם

וְהַנַחֶתֵם אוֹתָם בַּמָּלון אָבאשר־תָלִינוּ

יְהֵוֹשֶׁע אֶל־שְׁנֵיָם הָעָשָׁר איש אַשֶּר

אחרמשבט: ויאמר להסיהושע

אלרתוך הירדן והרימו לכם איש

אָכָן אַחַת עַל־־שָׁכָמוֹ למִסְפָּר שְׁבְטִי

בּנִי־יִשְׁרָאֵל: לְמַעַן תְּהְיָהָזָאת אָות

בְּקַרְבְּכֵם בִּיֹיִשְׁאָלוּן בְּנִיבֶם מְחָר

גאמר מה האבנים האקרה

לָכָם: ואַמַרְתִםלָהָםאַישׁרנְכִרְתוּ

מימֵי הַיָרְהֵן מִפְּגֵי אַרָוֹן בְּרִירִ-זְיִהוָה

בּוֹהַלֵּיָלָה:

לעבור ד׳ מלאים בקריא׳וסימ׳עד אשרתמו כל הגוי: ותניגא כל הגוי: ויהי כאשר תם כל העם לעבור

כך בליעל: שבטי בני ישראל ג׳ דסמיכי בקריאה וסימ׳ והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים

איש אבן אחת על שכמו למספר י ויעשו כן בני ישרא כאשר צוה יהושע : סימן קדמ'כי ישאלון בניכם י

תנינא אשר ישאלון בניכם יקדמ'מהר לאמור : תניינא מח'את אבותם לאמר יקדמ' מה האבני' האלה

1217

<u>ַמְתַקְנ</u>יָאוְכָליִשְׁרָאֵל עַבְרִין בְּיַבֶּשְׁתָא אַ אַניייוּיָאַי דָבֵן וְכָל־יִשְׂרָאֵל עֲבְרִים בֶּתְרָבָה עִד ער דשלימו כָּר-עַמָּא לְמִעַבֵּר יָר־ע יֹיוּא אָשֶׁר תַפּוֹ כָּל הַגוּיַלְעָבוֹראָת הַיִרְדָוָי יַרְדְנָא: וַהַוָּה כַּר שָׁלִימוּ כָל עַמָּא לְמֵיְעַבַּריַת יַרְדְנָא: וַאֲמַר יָיָלִיהוֹשָׁעַפיסק׳ מוּעוי אָת־דַיַיְרָדֶץ דַבָּרוּ לְכוֹן מָן עַמָא הָרֵי 💑 אַלֹיִהוֹשָׁע לַאמִר: הָחַוּלָבָם מִן־ למימר : עשר גַכִרין גַכִרָא חָד גַכְרָא חָד משבטא: ופַּהִידוּיַתְהוֹזְלְמֵימֵר טוּלו '3 לכון מִיבָּא מִגּוֹ יַרְדְנָא מֵאָתַר מֵיַקִם רְגְלֵי בַּהֲנַיָּא מְתַקְנַיָּא תַּרְתֵי עַשְׁרֵי * "* רַגְלֵי הַבְּהָנִים דָזְבָין שְׁתֵים-עָשְׁרֵה אַבְנַיָּא וּתַעַבָּרִינוּן יַתָּהוֹן אַמְכוֹן ותחתוןיתהון בביתפבתאדתביתו וקראיהושעלהרי ביהבּליליָא: עשר גַכָראדאַתְקין מִבְּגַי יִשְׂרָאֵר־ ַגַכְרָא חָר גַכְרָא חָר מִשָּׁבְשָׁא: וַאֲמַר^{ַטְ}כּעיוּ מּ^ט הַכָּין מִבְּנֵי יִשְׁרָאֵל א**ַישׁ־אָחָר אִישׁ־** לְהוֹן יְהוֹשֶׁעַ עָבָרוּ כָּרָם אֲרוֹנָא דַיְי אָלָהָכוֹן לְגוֹיַרְדְנָאוַאַרִימוּ לְכוֹן גְּבַר כ׳כימי׳ אָבְרוּ לִפְגִי אָברוּ וֹיָרְדָנָאוַאַרִים אָלְהֵיכָם אַבְנַא חֲרָא עַרֹּ כַּתְפֵיה לְמִינְיֵין שְׁבְשַׁיָא דְּבְנֵיִישְׂרָאֵל: בְּדִיל דְרְתָהֵי דָא אַרת בֵּינֵיכוֹן אַרֵייִשְׁאַלוּן בְּנֵיכוֹן מְחַר לְמֵימָר מָרה אַכְנַיָּא דָאִיבֵין וְהֵמְרוּז לְהוֹז דִי פְּסָקוּמֵי לכוז: יַרְדָנָא מִן קָדָם אַרוֹן קיָטָא דַייָ ביפרע 15 במיעכריה

יהושע ד

וקמובהניאנטלי

אמר קודם ויאמר יהושע אל בני ישראל גשו הנה וכן ויקרא יהושע דבק עם ויהי כאשר תמוכל הגוי לעבור את הירדן לאמר שיאמר יהוש לבני ישראל קהו לכם ולוו אותם : עברו לפני ארון יי׳ כראה כי יהושע עבר בחחרונה יריחו: את הירדן והעבי'כל העש לפכיו ארון קיימא דיי ביבשתאבנו ירדנא כדי שיהיו בטוחי' יותר כשנשאר אחריה' שהמים יעמדו נד אחד עד שיעבור הוא וכיון שעברו כלם קרה לחות' שני' עשר חיש שהכין שהיו עמו ואמר להס שיעברו לפני הארון שהיה בחיך הירדן כי העבר ההחר אשר יכאו תמנו ואמר לה שירימו איש אבנו על שכמו ויעבירום עמה:

רדק

בתוך היררן הכן מקור ר"ל מוכנים ומתוקני׳ כתרגומו מתקניא וכן ממלב רגלי

הכהנים הכין ממקום שיהיו מוכנים ומתוקנים בו: ויחמר יי׳ אל יהושע י וכבר

כלי יקר

בעברו

הפסח שלקחוהו אז בעליית' מן הירדן בעשור לחדש הרהשון זה עשר׳ בניסן בכ ון שעלו במהירות לדבר מצוה היא שעמדה להם על וימהר העם ויעברו את הירדןי כי באותה שנה עשה הפסח וכמו שאמרו בגמרא פרק הערל שקבלו הזאה והם ערלי׳ ואה"כ מלן יהושע כדי שיאכלו הפסח שכל ערל לא יאכל בו אמנ' מ"ש שאכילת הפסח עמדה להם בימי המן היינו שזכות הפסח אשר אכלו בלילה ההוא היא ברמה שבלילה ההוא כדדה שנת המלך וכו׳וכתרג המן בראשון של פסח כמ 'ש וסימכיך וישבות המן ממחרת הכסח ולפי שתעאת׳ היה שנהנו מסעודתו של אותו רשע שנתנו דייקה לכך עמדה להם אכילת הפסח שהיא אכילה שאין בה הנאה שהרי הפסת אכילתו לשמה שעל השבע כאכל י ולמדו הז"ל כן מלשון הכתוב בלילה ההוא דהייצל בלילה ההיא אבל ההוי רומו לקרבן פסח שהוא גרם לשנדדה שנת המלך סתסוה מלכו של עולם יתב׳ וית׳ שמזה כמשכה כדידת שיכה להשותשי כמצה שמים בברהשית רבה שלא עברו את הירדן אלא בזכותו של יעקב הייכו שאילו לא כררע לה היו עוברים אותו שא דרך בשר וכיולא ומה שאמר לא עלו שא בזכות לקיחת הכסה הוא

מנחה קטנה

תה החבני׳ האלה נרחה שהם שני קשיות מ׳ למה ניתן קימן כאבנים ושנית האלה למה הם נעמצר שנים עשר והדמת את בניכם המעםשל שניהם הות כי ניכשה עכל ישראל כו' והוא כי י"ב אבנים הסי"ב שנשי יה כי י"ב היו כיעקב בעראזותיו כנגדי"ב שנטים שעליהם חתר יעקנ שאס נעשו א' יהיה סיתן שכולם יהי' צדיקים ונתחחדו וזהו והודעתם את בניכם לחמר ביכשה מכר ישראל כלותר הנתשלים לאבנים ועל שנעשו אחד אתר ענר לשון יחיד או כדעת רו"ל שאותר על ישרחל קנא כמדונר : 0)'3

כן עכ"ל י ודוחק גדול הוא שיחסר דבר עיקרי כזה מהספר אלא ודאי יהושע הבין דבריו יתצ׳ מילי מילי ההיוב הה׳ מתוך הירדן והב׳ ממצב רגלי הכהנים ועל הה׳ לוה להי"ב איש לקחת י"ב אבנים ולא הזכיר בהם מלב רגלי הכהנים כי אותו החל׳ ראה לקיימו בעלמו בין שיהי׳ למלוה מן המובחר

או לעכוצה כפי הפי׳ הנזכר וז"ם בסמוך זי"ב הבנים הקים יהושע בתוך הירדן : ויהמע וכו׳ ויהמר להם וכו׳ ממ"ם עברו לפני הרון ה׳ הכריע הרד"ה ז"ל שיהושע לא טבר עדיין וכו׳ ע׳ם ועל פי דבריו כאמר שעדיין היו בשפת הירדן מהלד שנכנסו בו ישרא ולכך ה"ל שיכנסו יותר לפנים אל תוכיות הירדן ומשם יקחו האבני'וו"ש עברו לפני וכי א תור דייק׳ שמתוכיותו יקחו האבני׳ האלה ואמר שיקחום על שכמ׳שהלקיה׳בזה האופן על שכמם ובפרט צהיות כבדי המשא מ'סא' כל איתהן כפי מ"ש בגמרת סיט'זה בלי ספק יה' אות רשום הן מלקיחת האבנים הן מאופן הלקיתה בנקל על שכמם עד מהלך ם׳ מיל בלי שינוהו ביני וביני וז"ש למעו תהיה זאת אות בקרבכ׳ שתיבת זאת מורה באלבע על הענין הנו׳ במה שחייב לקיחתם על שכמס והטינם למען תהי׳זאת הלקיתה על שכמם אות רבום בקרבכ׳בקירות לבבכ׳כי ישאלו בניכם על ב׳ הענינים יחדיו הא׳ על מהות האבנים האלה מה טיבם וזהו לאמר מה האבנים האלה יהשאלה הב׳ ישאלו מה האבנים לכם כלומר דבר גדול הוא זה מאהר שהיה לכם דהיינו במספר י"ב שבטי ישרא ושהקיחה היתה על שכמיכ׳ והיינו תיבת לכם המיוחרת רמז אל האמור אשר מזה ישאר הזכרון לימי׳ הכאים באמרם אלה האבנים אשר הביאו בני ישרא על שכמם י׳ ב אבני לי״ב ראשי שבטי ישראל 010

כאשר הם כל הגוי לעבור וכו׳ הפ׳הזה מוכיח מה שפי׳ למעלה בפסוק ועתה החו לכם י ב אים שהיו לנורך שעה להעיד בנם הקריעה בתכיפו׳ הכנס רגלי הכהני׳ ואו היו אלח׳

ידי חקירת מה האבנים האה יעלה זכרון הנם אבל אני מבטיחכם שבהעשות ענין האבנים האלה מעולם לא יבא הענין לידי שכחה כי האבנים מזכירין המיד ולא יבוא הענין לכלל שאלה ז'ש והיו האבנים האלה לזכרון לבני ישראל עד עולם כלו׳ לא יבא הענין לעולם לידי שכח׳ כי האבנים האה מזכירין המיד ואל דומי להם באין אומר כאלו נשמע קולם : ןיינישן כן בני ישראל וכו׳ ושתים עשרה אבנים הקים יהושע בתוך וכו׳ רש"י ז"ל פי׳ שהקים אותם תחת רגלי הכהנים כדי שלא ישבעו רגלי הכהנים במים ולפי דבריו עשה יהושע אחר ההיעברה שלקחו הי"ב איש י"ב אבנים ולכך הקים במקומ׳י"ב אבני׳ אחרות כדי שלא ישארו רגלי הכהנים בטיע ובמים והרלב"ג פירש כדי שיתברר להם שאלל מקומם יעמד הירדן נד אחד ולפי דבריו נראה שקודם ההעברה יקחו אלה האבנים כדי לכרסם לעם הנם העתיד להעשות איה׳ והקשה על דבריו אלה מהרי"א ז"ל שלמה כוכר מהוחר בפסוק הוה שנרהה שההקמה היה אחר ההעברה שלא כדברי שפירש שהוא קודם ההעברה עב"ל . ולי קשה עוד על דבריו כי איך יתכן שיכנם יהושע בתוך המים להקים להורות להם המקים שבו יקרע ויגיע׳ זו למה ואדרבה הפלא הוא להנים דבר סתום אל המקום אשר יהי׳ שמה רוח הכהנים ללכת בו באותו מהוס"יכרתו המים ועוד למה היו אבנים למקום ויכול להעשות ע"י הרמת נסודגל באותו מקום ולקושי זה אפשר לומר שהפסוק עלמו נותן טוב טעם להיותם אבנים ולא דגל יען שויהיו שם עד היום הזה מה שהו׳נמנע בדגל ונם והנ׳ לשון הפסוק שאומר וי"ב אבנים הקים יהושע וסמיך ליה והכהני׳ נומדים בתוך הירדן מורה שבעוד היותם בירדן עומדים נעש׳כל זה שלא כדברי הרלב״ג שאם הפסוק הזה מושב אל מה שהומר עד תום כל הדבר יקש׳ דהי על והכהנים עמדו מדקאמר עומדים משמע דראי לייל והנ׳ מהרי"א ז"ל פי׳ שכאן נעשו ב׳ אותות מאבנים הא׳ הי"ב אבנים שהוציאו ישראל ליבשה מן הירדן והב׳ בו בירדן עלמו שהקים יהושע י"ב אבני ובאו׳ הקים לשון קימה כרא שהקימן זהופין בתוך הירדן כדי שיראו מרחוה לאות בעיני כל רוא׳ להעלות זכרון הפלא והנם של קריעת הירדן זמ"ם תחת מצב רגלי הכהנים פי׳ כמו עין תחת עין שתמורה מצב רגלי ותחתיו הוקמו י״ב אבנים אלה על ידי יהושע להורות שבו באותו מקום הי׳ מצב הכהני׳ שגרם להכרת מי הירדן שם עוד כתב ז׳ל וכוכל לומר שהאל ית׳ לוה יקחו י״ב אבני׳מתוך הירדן ויוליכ׳ אלהמלון כדי להעיד שי״ב שבטי יה עברו הירדן וכככסו לארץ ונחו שם במלון רומז אל הההמד׳ והעיכוב והישיב׳ שם ימי׳ רבי׳ זיהושע רצה להוסיף על אותו שימן כשלקח ג"כ מהאכני אשר היו כבר בארץ י"ב אבני׳ וצוה שישליכו׳בירדן רמו שבהנתל עליון השבטי׳יוציא וישליך מהאומות למספ׳ בני ישרש באופן שהיו שה המורת שה באו לארז ונכנסו בה ורשעים יסחו ממנ׳עכ׳ל י וקש׳דלפי דבריו יות׳טוב שיקים אותם יהושע הוז לעבר הירדו ולא בתוכו לרמוז שינערו רשעים ממנה כיש שבהנחל עליון גוים כלטוים לבלהי החיות כל כשמה: ואישר אני אחזה לע"ד הוא שב׳אותי היו כאן אחיחוז מהירדן באבני שהוציאו הי"ב אנשי למסבר שבטי ישרא על מליאות קריעת הירדן וי"ב אמרי 'הקים יהושע בתיך הירדן בו באותו מהו' שהי׳מלב רגלי הכהנים וב׳החלוקות נינשו אחרי ההעבר׳כששוטן של מרראו׳ולא הושמו בתוך הירדו כדי שלא יטנפו רגלי הכהנים בטיט ומים כדפרש"י כי בלי ספק תמו נכרתו כל המי לגמרי כדכתי ביבשה עבר ישראל אלא לאות לדורות הוקמו שיולע בפרטות המקום המיוחד אשר נגלה שם האהי׳ זמי הירדו נכרתו שם וו"ש הקים יהושינ וכו׳ ויהיו שם עד היום הוה כלומר לכך הקימם כדי שיהיו

קודם שנכנסו בגופו של ירדן ואעפ"י שהיעוד היה והיה כנוח כפות רגלי הכהני׳ במי הירדן דהיינו מי גופו עכ"ז בעה מעשה הוסיף למהר הענין כי כן דרך הלדיקים לומר מעט ועשות הרבה לפי שטה זו נאמר שהוצרך לומר כאן אשר ככרתו מי הירדן משני הרון ה׳ ונכרתו מי הירדן להודיע שכל המים יחדיו נכרתו בין אותם המתפשטים בגדותי הירדן ועליהם המר נכרתו מימי הירדן בלשון רבים ואו נכרתו מפני ארון הברית וגם כן נכרתו מי הירדן דהיינו מי גופו של ירדן היורדי' במקומ' העיקרי זו הנכון בעיני שכונת הכתוב להגיד ב׳ ענייני׳ השר כהן נמלאו וכאן היו הא׳ מליאות הכריתה והב׳ היותה תכף בעבור הרון הברית הה׳ אמר אשר נכרתו מי הירדן מפני ארון הברי׳ שזה בחינת מציאות הכריתה וכנגד התכיפו אמר בעברו בירדן נכרתו מי הירדן ר"ל תכף בעברו נכרתו מי הירדן - ואמר והיו האבנים האלה לזכרון וכו׳ר"ל אעפ"י שצווי לקיחת האבנים האה כזי שאם ישאלון בכיכם מהר לחמר מה האבנים האלה דמשמע שאפשר להשכח דבר זה מפי זרעו ועל

זיל פי׳ שאו על שכמו לחייבם בלקיחת אבנים הנלקחות בכתף ולה הנלקות ביד : ואמררתם השר נכרתו וכו׳ צריך להנין יתור נכרתו מי הירדן שכבר הוא מזכיר בתחל׳הפסוק מי הירדן ובמה שכתבתי למעלה בפסוק וכבוה נושהי הארון עד הירדן שכריתת הירדן נעשית תכף בהגיע הארון עד הירדן שלא נכנסו הלא בהתפשטותו לבד ונקרעו מימיו מיד

שוה יביא׳ לשאל שהלותיהם לאמר מה האבנים אשר על זה תטוף התשובה ואמרת׳ וכו׳ ומהרי׳א

זכר שכבר מהרו העם לעבור יותר מהחוק הלהוג וידמה שכבר עשו זה כדו שיתנאר להם מדרגת יהושע צטנין זה המופת כי אילו היה מוגבל זמן עמידת מי הירדן עד הומן שהיה ראוי שיענרו כו העם ולפי החק הנהוג היה ראוי כשמהרו לעבור שישארו

בְּמֵיעְבְּרִיה בְּזֵרִהְנָא פִּסָקו מֵי זַרְדְנָא בְּעָבְרוֹ בַיַרְהֵין נְבְרְאֵוּ מֵי הַיָּרְהֵן וֹהָיוּ קאַבָּנִים הָאֵלֶה לַזְבָרֶוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מֹיּמּי וִיהֶוְיָיון אַרְנַיָא הָאִילֵין לִדְכָרְנָא לְבְנֵי ישָׁרָאֵל עַר עַלְמַא: ויעשויכן בני־ישראל ער־עוֹלֵם: וַעַבָרוּכְןבְנֵי יייי ישָׁרָאַל בְּטָא דִי פַבֵּיִד יְהוֹשָׁע וּנְטָלוּ כַּאַשֶׁר צוָרָה יְהוֹשָׁעַ ווֹשְׁאֹלו שְׁחֵי תרתא עשרי אַבניָא מנו יִרדנא עשרה אַכָּנִים מחוך הַיָרָדן כַּאַשֶׁר דַבֶּרַ יְהוֹה אֶל־יְהוֹשָׁע לְמִסְפָּר שָׁבְטֵי וּ זְכֵּיוּי כְּמָא דְמַלֵּיל יוָ עָם יְהוֹשָׁע רָבמְנָיִין בני־ישֹׁרַאָל וַיּעַברום עַפָּם אָר־יייינישרפיייי שְׁבְטַיָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וֹאַעָבְרוּנוּן הכהנים ויתפרסם להם שאצל מקומם י הַשָּׁלוֹן וַיַּגָּחָום שָם: ושְׁתֵים עֵשְׁרֵה ה׳חם׳נוים׳ עַמָּהוֹן לְבֵית מַבָּתָאוָאַצָנעונון תַשָּו אַבַנִים הֵקִים יָהוֹשָׁעַ בְּתוֹך הַיַרִד וְתַרְתָּא עַשְׁרֵי אַבְנֵיָא אָקִים יְהוֹשָׁעַ תַּשָׁת מַצַברגלי הַכְּהָנִים נִשְּׁאֵיאָרוֹן בּגוֹיַרְדְנָא בַּאָתַר מֵיַקָם רִיגְלֵי כַּהֲנַיָּא נַטְלֵי אַרוֹנָא דְקָיָיַמָא וַהַווֹ הַמַן עַד הַבְּרֵיתוַיָּהֵיוֹ שָם עַד הַיום הַזָה: והכהנים נשאי הארון עמדים כתוך וְכַהַנַיָּא נַטְלֵיאָרוֹנָא יוֹמָאהָרֵין: קַיִימִין בְּגוֹ יַרְדְנָא עַד דִישִׁלִים בַּר <u>הַיִּרְהֵן עֵר ה</u>ָם כָּל־הַדָּכָר אֵשִׁר־צִוָּד־ז יָהוָהַאֵת־יָהוֹשְׁעַלְרַבֶּראַ־הָעָם כְּכָל פּחְגָמָא רְפַקִיר יָיָ יַת יְהוֹשְׁעַ לְמַלָלָא אַשִריצוּה משָהאֶת־יְהוּשֶׁע וַיַמְהַרוּיּיוֹאָרוייי אָם עַמָּא בְּכל רְפַקּויר משָה יַר דָּעָם וַיְעַברוּ : וַיְהָי כַּאֲשֶׁר־תַם כָּל־^{ַי} יָיִיּמּע׳ יְהוֹשְׁעַ וְאוֹחִיאוּ עַמָּא וְעָבָרוּווָהַוָה כַּד דָאָם לַעְבֶור ווֹעֲבָר אָרוֹן־יִדּוֹרָה יוֹיי׳ יי שִׁלִים בָּל עַכָּא לְמֵיעֲבָר אָרוֹנָא וִהַכּוֹהַגָּיִם לְפְגֵי הָעֲם: וַיַּעַרְרוּ בְּגֵיִ־ דַיְיוֹבַהַנַיָאקָדָםעַמָּא: וְעָבָרוּ בְּנֵי ראובן ראובן

בעברו בירדן י במהלת ספרים העין בגעיא נקרא בקמץ רחב והוא מן החלופים : הקים יהושע ׳ אע"פ שלא ראינו שלוהו האל על אלה האבנים אחר שנשה ידענו כי במצות האל ית'עשה : תחת מלב ' מקום מלב לא תחת רגליהם שהרי לא זוו משם עד שנעשה כל מה שהיה להם לעשות כמו שכתוב עד תם כל הדבר: עד תם כל

שם לעד לעולם וה׳ הקים דצר עבדו ועלת מלאכיו השלים וז"ש ויהיו שם עד היום הוה ובאו׳ האת

רגלי הכהנים כיון לו' בתיצת תחת שיהיו שם ואעפ"י שהמים מכסים אותם לא מעלי ולא מגריד כי אין זה האות לשיראוהו מרחוק כי אם לאיש הבא לדרוש ה׳ יכיר וידע איה מקומם ווה שלא כדברי

מהרי"א ז"ל שדקדק מלשון הקמה שהיו זקופות וצראות חון למים שאין זה פשטו של מקרא אא בתוך הירדן ממש שטוחות תחת רגלי הכהנים וכבר כתבתי לעיל שב׳ מיני אבנים אלה נרמז בדבריו ית׳

שאמר שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים ובזה אין לנו לורך למה שכתב הרד"ק ז"ל

הקים יהושע אעפ"י שלא ראינו שליוהו הוא ית׳ על אלה האבנים אחר שראינו שעשה במנות האל

עשה עכ"ל :

והכהנים נושאי הארון עומדי׳וכו׳ חו׳ל פי׳ עד תום כל הדבר אשר לוה ה׳ וו׳ל עדיין בירדן

והורשתם את יושבי הארץ מפניכם ובתיב ואם לא תורישו וכו׳זהיה כאשר דמיתי לעשות להם אנש׳ לכם אם אתם עושים מוטצ ואם לאומים באין ושופטים אתכם שנאמר עד השמידו אותכם מאי

הותכם הותי ואתכם עיכי ופשוט שהברה דרשתם הותי ואתכם הוא מדלא כתיב אתכילה אותכם בוא 'והרי היא מלה מורכבת מורה כאלו רלה לומר אותי אלא שסיים בכ"ף ואע"ג דההו 'קרא בסוף

ספר יהושע הכי פי׳שכמו שבאותו ההשמד הגיד שיגיע גם כן ליהושע ולהם הי אשמם תלוי בראשי׳

שלהם ככה מעין זה הודיעם בעת היותו בירדן דודאי ההוא קרא לאו בירדן משתעי י והנ׳ לשטת׳

זיל ניחא אומרו עד תום כל הדבר מלשון דיבור שדבר והתרה בהם ככל הנו׳ בדברי חו"ל י והרד"ק

פי׳ עד תום כל הדבר הקמת האבנים בירדן והעברת האבנים אתרות אל המלון עכ"לי ולשון הדבר

לא דייק לפירושוי ומהרי"א ז"ל פירוש שכאשר יצאו ישראל היבשה לשפת הירדן דבר עמהם כל הדברים שצוהו ה׳ והם הדברים שנאמרו לו בהחלת הספר מפי ה׳ כל מקום אשר תדרוך בפרגליכ׳

בו לכם נתתיו וגו׳ כל אותם הדברים אמר לישראל והם עלמם הדברי שאמר משה ליהושע בפ׳עקב

והוריש ה׳ את כל הגוי׳ וגו׳ לא יתיצב וגו׳ ועל הדברים הא׳ אתר כאן עד תום כל הדבר וכו׳שהדבר

הוה ככל אשר לוה משה את יהושע ע"כ י ונכון הוא אעפ"י שלשון לווי לא דייק לפירושו י ומ"ש

וימהרו העם ויעבירו להרד"ק מהרו בענין לקיחת האבנים ואח"כ עברו ע"כ יובדבריו שה מדוקדק

דלא כתיב וימהרו העם ליגבור והרלב"ו. פי׳ וימהרו העם לעבור במהירות כו׳ עש ולי כרא׳ שכוכת הכתוב לומר הוטן אמנה אשר בלב העם שהרי הכהני׳ נושאי הארון עומדים בתוך הירדן ונתעכבו

כ׳כזמן עד תום כל הדבר וכו׳ והעם קטני אמנ׳ היו וימהרו לעבור כי פחדו שישוב הירדן ולא בטחו

בקונם לעבור מהנהלים להעם י ומהרי"ה פי׳שחשו לכבוד הכהנים העומדי׳שם ומפני כבודם

וימהרו העם ויעבורו ונכון :

וידוי כאשר הם וכו׳ עיין הרד"ה ורש"י ז׳ל פי׳ לפני העם לעיני העם שעבר הארון לעיניהם

היאך עבר וע"פ מה שכתבתי בכלי חמדה סדר נשא כונת הכתוב שספר דרך כלל היך עבר ארון ה׳

והכהנים לפני העם כפשוטו לפניו ממש כי הוא ית׳ צוה שיעלו הכהנים אל הלד בממנו ירדו ואחר

עלותם נשא הארון את נושאיו והוליכם לפניהעם ללכת כמנהג לפניהם ובסמוך אבאר ענין

זה ביותר :

ויעברו בני האובן וכו׳ צריך להבין כפל העברות אלו שכאן אמר ויעברו בני ראובן ובסמוך

כאשר יבאר הפסוק בסמוך אופן העברתו צוה את הכהנים נושאי הארון וכו' ששם ביאר

א"ל יהושע דעושע מכן אתם עוברי׳ שתורישו את יושבי הארץ מפניכם שנאמר

הדברי הקמת האבנים בירדן והעברת האבנים האחרות אל המלון : אשר צוה יי׳את יהושעי כמו שכתוב למעלה : ככל אשר צוה משה את יהושעיכמושכתוב בתורה והיה ביום אשר תעברו את הירדן: וימהרו : הקמת האבני והעברתם ואח"כ עברו: ויהי כאשר תם כל העם וגומר י לפני העם ' פי' הארון והכהנים שהיו לפני העם קודם שתמו לעבור עברו אחרי עבור העם -או פי׳כאשר תם כל העם לעבו׳ המתינו על שפת הירדן עד שעבר הארון והלך לפני העם והלכו אחריו׳ או יהיה פי'לפני העם לעיני העם י ורז"ל פירשו בענין התר כל זה הענין ופירשו עד קלה מי הירדן בירדות עמדו בקלה אשר נכנסו ממנו ושס עמדו הכהניי והארון עד שעבר העם ופרשו נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה אשר בלדם והיא השפה אשר כככסו ממכה וחזרו לאחוריהם ל החרבה וזה שאמר ויעלו מן הירדן שעלו מן הירדן א השפה. כדי שיחזרו המים למקומ' קודם שיעבור הארוןכדי להראות להס כם אח׳ כמלאו ארון וכהכים מלד אחד וישראל מצד אחר והירדן מלא ביניהם נשא ארון את נושאיו ועבר שנאמר ויעבר ארון יי׳ לפני העם ואני תמה מזה הדרש מה הצריכם לזה לאלה הפסוקים כי כבר פירשנו אותם כלם לדעתנו ואפילו

כפות

אשר אבא אל יהורה: ויעברו ב׳וחס׳וסימ׳וימהרו העם ויעברו ׳ עלה הפרץ מפניהם ׳ וא׳יגעשו עם ויעברו:

עמם אל המלון י מעברים עם יי׳ י ויקר׳ ישיאל אבינרב ויעברהו והוא ירה החצי להעברו י ואבנר בן נרשר צבא אשר לשאול לקחי ובל העם יהודה ויעברו את המלך כתיב ויעכרו את המלך ואת ביתו: וכל גבי נו"ן דכוו׳ במ"ג מל׳וסי׳ והעבירני עליהם סביב י ויאמ׳ המלך לעבריו העבירוני אשר יעבירוני עד

יהיה כדבריהם פי׳ קנה מי הירדן בשפה אשר נכנסו ממנה כאשר תם כל העם לעבור עבר הארון אחריהם ביבשה וכאשר נתקו

בלי יקר

מסרה לוכרון ח'ב'חס'וסי'נמסר בוכריה פימן ו': ויעברום ח'חם'בליש' נסימ'ויקהם ויעברום י ויעברום

ארון את כושאיו ועבר : לפני העםי לעיני העס: לוה רלבג ווכר עוד ששתים עשרה אבנים הקים יהושע בתוך הירדן תחת מצב רגלי יעמדו מי הירדן כד אחד יוהנה

שמפורש למטה בעניין נתקו כפות רגלי הכהנים לאחוריהם אל החרבה על השפה שנכנסו בה שהיו עומדים אללה וחזרו המים לאחוריהם לילך בתמול שלשם נמלא ארוןונושאיו מלד זה וכל ישרא מלד זה נשא

רשי

על תום כל הדברי כמו ששנינו במסכת סומה - טודם בירדוי אמר להם יהושע

דעו למה אתם עוברים את הירדן על מנת שתורישו את כל יושביהארץ כו': ויהי בחשר תם כל העם לעבור ויטבור ארון וגומר לא כדרך שעברו האחרים אלא כמו

יהושע ד

רדק

בפסוק כארבעים אלף הלוצי צבא עברו לפני ה׳ ועוד שאמר כאן לפני בני ישראל ואח"כ אמר לפני ה׳והיה אפשר שלפי שבני גד ובני ראובן אמרו בפרשת מטות לפני בני ישראל והוכיחם משה איך לא העלו את שם ה׳ על שפתם ולהיות כגדם ומגמת׳ תמיד וע"וא"ל משה אם החלצו לבא לפכי ה׳ לטומת זה הזכירו כאן שתיהם לפני בני ישראל ולפניה׳ : והנראה כי בירדן וקריעתו אין ספק שבני נד ובני ראובן יחד כולם עברו את הירדן כל יולא לבא מבן עשרים שנה ומעלה וכמצא באותו כסופלא ועליהם נאמר הפסו׳ הראשון ויעברו וכו׳ לפני ישראל סהם והוא על כללות השבטים של בני גד וראובן וחצי שבט המנשה אמנם אחר שזכו להמצא בקריעת הירדן נשארו כארבעים אלף איש חלוצי צבא שעצרו לפני ה׳ נמלחמה אל ערבות יריחו והשאר חורו לאחוריהם משס הן אמת שהיה צריך קצת סיוע מח"זל לזה אבל פשטי הפסוקים הכי רהטי והנכין הוא במה שכתבתי לעיל בפסוק וימהרו העם ויעבורו שלא עברו ישראל את הירדוכי אם בפחד ואימה כעובר תחת קיר כטוי המזכיר עוכותיו של אדם ולשמת זה הגיד שאלו במי גד ונכי ראובן הם עברו החלה בהקרע הירדן כדי לאמן לבבם של ישראל לעבור אחריהם ז"ש ויעברו בני ראובן ובניגד וכו׳ דהיינו ויעברו הירדן לפני בני ישראל כאשר דבר אליהם משה ללכת לפנ ם בידראל ווהו לפי שעה בעת קריעת הירדן אמנם שסוק כארבעים אלף וכו' מדבר בענין העתיד של י"ל םניס

דומה בדומה יען שניםי יהושע השוו ביו׳ ההוא לניסי משה מה משה הים רהה וינום אף יהושע הירדן יסוב לאחור ותאמר כל ימי חייו אפשר בג׳ פנים הא׳ שהוור אל משה שייראו ממנו כל ימיו וכן מיהושע והב׳ שהכתוב מסורם וכהלו אמר ויראו אותו כל ימי חייו :

המן אהובו אשר כנפשו בגדלו אותו הרי הוא כאלו גדל ונתגדל הוא עצמו ואמר את יהושע לרבות משה כי גדולה התלמיד החשך אל הרב שנתן מהודו עליו ואמר ויראו אותו כאשר יראו את משה

החשב שעל ידם מתקדש שמו ית'על זה אמר גידל בפתח לכלול ב' העניינים יחדיו שגידל את יהושע ופי"כ גידל כביכול עצמו ועד"ז הוא גם כן גידל המלך אחשורוש את המן וכו׳שלהיות

לפני ה׳ למלחמה וסמך למלחמה אל לפני ה׳ להורות כי ה׳ הוא איש המלחמה ולא הם כי לא בחיל ולה בכח וכו׳ והנה זאת טענה מספקת להליכת כארבעים אלף איש בי הם היו חלוצי הלבא ועוד פענה שנית כי אחרי ראות נס קריעת הירדן שבלי פפק שמעו עמי׳ ירגזון חיל אחז יושבי פלשת וכו׳ לעומת זה כתחייבו שלא הלכו אלא חלוצי הלבא כי אין צור׳ להטריח דלת העם וז"ש הססוק בין הדבקי׳בין נם קריע׳ היהדן ויעברו בטי ראובן כו׳ כי הנם הוא המחייב לבל ילכו יותר אלא כמ׳ אלף כיאין צורך בהם כלמו׳: ביום ההות בידל וכו׳הי׳לל בידל בלרי ולה בפהח הבל ידוע כי בדולת הלדיק׳ בדולתו י״ת

להלה שבט ראונן לבדו הם מ׳ אלף כמו שתראה בפ׳ פנהם וכן גד הן הסר הן יתר וחלי שבט מנשה קרוב לי"ז אלף כאן לא הלכו אלה מעט מזער בין כולם הלא כמ׳ הלף ולא מ׳ שלמים שזה מורה רפיון אתכתם בה׳ ושלא קיימו היוצא תפיהם חלילה לזה המר הכסוק כארבעים אלף בכ"ף הדמיון לומר ולהודיע כי כל איש חיל שבהסהלך ולכך לא הושלם חשבון הארבעים אלף אלא בארבעים יען כי הלכו כל היש חיל הלוצי הצבא הידופים לשסותהלה וזה הלבא בה"א באופן שבלכתם כארבעים ולה מ׳ זה מורה על הסירותם שכל חלולי הלבה השר נקבו בשמות לה נשהר בהם היש שלה הלך

פגים של כיבוש וחילוק וזה אומר חלולי לבא עברו לפני ה׳ למלחמה כי הם אבירי לב ושמא תאמר

בפסוק ויהי כאשר תס וכו׳ ויעצור ארון וכו׳ וצריך ג׳כלומר שמאמר ויהי כעלות וכו׳ מוסב לסיפי׳ דקרה וישובו מי הירדן ולפרש"י כיתא דסיפיה דקרה קהמר וישובו מי הירדן וכו' כסדרו אהר שעלו הכהנים אל החרבה הנד שהיו בו מתחלה ותכף וישובומי הירדן ונשהר ארון מכאן וישראל מכאן ונשא הרון את נושאיו אבל לפירושו יש דוחק ש"צל דוישובו ר"ל שכבר שבו מי הירדן כו' ובסדר כשא בכלי חמדה הארכתי בזה עיין שם והרד"ק ז"ל כתב סבר׳ ג׳ בביאור דברי חז"ל ודלא כפרש"י שמ"ש קו׳ל נמצח הרון מכאן מצד הה׳ יש׳ מצד זה ע"ש ורש"י ז"ל כבר נשה סניף לדבריהסז"ל מלשון עליה תלתא זמני כנז׳ומ"ם בעלות וקרי כעלות בכ"ף דלפי האמת לא שייך לשון עליה כי כשוחי׳היו מהארון אלא כעלות בכ"ף הדמיון והכתיב בעלות בבי"ת הכונ׳בו כי היה התכיפות בענין זה תכיפות נמרץ עד שבהנתק כפות רגלי הכהנים הכף וישובו מי הירדן לתקומו שלא הספיקו

כלי יקר אמנם לפי׳ רש"י ק״ק שהעיקר מסר מן הספר דהיימו נשיאת הארון את נושאיו אזברא שכבר הוכי׳

גדותיו: ויחנו בגלגל והוא המלון אשר לוה יי׳ להניח שם האבנים ושם הקימם יהושע ובו ביום שעברו באו הגלגל שנאמר במלון אשר תלינו בו הלילה ואמרו רז"ל כי יותר מששים מיל הוא הדרך שהלכו באותו היום מן הירדן ועד הגלגל וע"י נם הלכו הדרך ההוא אנשים ונשים וטף יותר מששים מיל באותו היום: JEP

ס"ג

דיוסי וילכו כתמל שלשום על כל גרותיו והירדן מלא ועלה על כל אפיקיו והלך על כל גרותיו א הם אשר עברו את :

יהושע בַּגְלְגָל:

חמשים ד'וחס' ופימ'נמסר לעיל כסיפרא בסימ׳ א׳ובסרר בשלח: וָהָעָם עַלוֹ מָן־רַהַיָּרְהֵן בֶּעָשׁוֹר לֵחַוֹּדשׁ כ צוה ג' בקריא' וסימ' צוה ארצ הכהנים נשאי ארון יצוה ויכרתו לי ארזי' מלבנון צוה ישועו' יעק': ארון הערות י"ב דסמיכי בקריא' וסימ' נמסר בסרר כי "תשא: ויעלו ג׳רפין בקריא׳וסי צוה את הכהנים נשאי יעורו ויעלו הגוים אל עמק יהושפט י והשמיעו עליה בקולם: גדותינ

מסרה

במצות הש׳י כדי שיתפרסם לישראל עולם זה המופת ריל שכבר לוה השיר את יהושע שינוה הכהניש משאי בעלות הארון שיעלו מה רדן תכף עבור והיא חד תן ייה הלין 1000 : העס דכתי' בית וקרי כ"ף

רלבג שישארו מי הירדן כך זמן מה אחר

עברם והנה ספר שתכף עבור העם

עבר ארון יי׳ לפני העם ותכף שנו

מי הידדן למקומם ווה גם כן היה

ישראל עוברים: נתקו כפות רגלי הכהנים ז מן המים אל החרבה שאנלם : וישובו המים למקומסי כמלא ארון מלד זה וישראל מכד זה כשה ארון את כושהיו ועבר ועל דבר זה כעכש עוזה כשהחז בהרון נושחיו נשה עלמו לא כל שכן: הקים ביום ההוא גרל יהוה את יהושע מו

צוה את הכהניט - כאן פירש הכתוב את האמור למעלה היאך עבר ארון "והכהני לפני העם וגומר : ויעלו מן הירדן ויעברו אין כתיב כאן אלא ויעלו למדנו שעל השפה שהיו עומדין אנלה עלו ואי אפשר לומר שהיו עומדין אנל שפח הירדן שבמער׳ שהרי נאתר למעלה נטבלו רגלי הכהנים בקצה המים ושם ויעמדו הכהנים וכל

כַאַרְבָעִים

וּעַמָּא סַלִיקו מַן יַרְדְנָא בְּעַשְׂרָא לַיַרָ**חָא**קַרְמָאָה וּשְׁרוֹ בְגלְגְלָאבָסָיָבִּי ויֵת הֵרְהָא עַשְׂרֵי <u>מַרְנַח יִרִיחוֹ:</u> אַבְנַיָּא הָאִילֵין דְנְסִיבוּ מָן יֵרְדְנָא אָקיםיְהוֹשֶׁעַבְּגִלְגָלָא : וַאֲבֶיר לְבְגִי ישראל

<u>דַיַי</u>לקרָבָאלְמַשְׁרֵייִרִיחוֹ: בּיוֹמָא רחַלין מִן משֶׁה בָּליוֹמֵי חֵיוֹהִי ו וָאֲמַר ײַלִיהוֹשְׁעַלְמֵיפָר: פַּקּיריֵת כַּהֲנִיָא ופַקיריהוֹשָׁעַיַת בַּהַנִיָּא י׳ יייו יִרְדְנֵא והוה לְמֵימֶר סָקוּ מְזֵיָרִדְנָא: בר בעו למיפק בהניא נטלי ארון משות 3 קײַמָאדיִיָסִגּוֹיַרְדְנָאאָחְנְגִידָאפַרְסַת רַגְרֵי פַהַנַיָּא ונחָא עַר' יַבָּשְׁתָא **ַּוְרֶג**וּ מֵי יַרְדְּנָא**ּ** לְאֵרְגִיהוֹן וַאַזָּלוּ בְּמֵאִתְמְלֵיוֹמְדְכָרְמוֹהִיעַל כָל בַפּוֹהִי: ג׳נקּפּ׳, ג׳ בִּהְמוֹל־שְׁלְשָׁם עַל־בָל־גְדוֹתְיו:

ראובן וכני גר ופלגורת שבטא דְּמַנַשֶּׁהמָזַרוּין קָדַם בְּנֵי יִשְׁרָאָל בְמָא ז'יס׳נלים׳ חֲמִשִׁים לְפָנֵי בְּנֵי יִשְׁרָאָר־ בָּאָשר ら בארבעין דַמַלֵיל עַמָּהוֹן משֵח: אַלִפּין מְזָרְוֵי חֵילָא עָבָרוּ ְקָדָם עַפָּא הַהוּא רַבֵּי יָי יַת יְהוֹשֶׁעַ בְּעֵינֵי בָּרֹ יֹ יוּ ישראל ורחילו מיניה כמא דרוו ליש לש בעיני כלישראל ויראו אתו כאשר נַטְלֵי אָרוֹנָא דְסַהַרותא ויִסְקוּן כִזְ י׳ ׳׳ לָאמָר:צַוָּהאֶת־הַכְּהַנִים נְשָׁאוָ אָרוֹן

כפות לגלי הכהנים הל החרבה מזד השני שבו המים למקומם ואנה ראו שארון מזד זה וישראל מלד זה ומה לריך לשאת ארון את נושאיו ולעבור ואם היה נם כזה לא היה הכתוב מפרש שהארון נשא את נושאיו למעלה מן המים ואפילו למי שמפרש דבריהם כמשמטו שמפרש עד קלה וני הירדן הקלה שילאו ממנו כמו שאנו מפרשים ומפרש

ררק

כלם היו מהשפה אשריצאו ממכ׳הלה פי'מלד זה שהחרון היה על שפת הירדן וישראל היו לפניו רחוקים וזהו במצד אחר אם כן הארון שהיה אחרי העם היך אמר ויעבר לפני העם אא כשה ארון את נושאיו ועבר לפני היום אף על פיכן מי הצריכם לזה הנסוכי קשה הוא לפרש פהמתינו אותו יפראל עד שענ׳ לפניחם כמו שפירשנו חופירש לפני העם לעיני העם כמו ספירשנו והם שאמרו ידעו מה פאמרו כי דעת 'רחבה מדעתנו : בארבעים אלף הביף כ"ף השיעור: גדל יי׳ - שבקע הירדן לפניו כמו שבקע הים לפני מש': ויאמר יי׳אל יהושע וגו׳צוה את הכהכים י וכבר אמר כי כבר חמר למעלה ויעבר חרון יי׳ ועת' ספר היאך עב**ר כי הקב**"ה חמר ליהושע קודם זה שילוה הכהנים שיעלו מן הירדן : ויהי בעלות הכהנים י בבי"ת כתיב וקרי בכ״ף והענין אחד : וישובו מי הירדן כתמול שלשום על כל גדותיו בא להודיע כי בשוב המים למקומם גםכן לא בא׳ כאתר כי היו שוטפים בירידתם ויפיאתם חוץ מגדות הירדן אא ירדו התחתוטי עם קצ'העליוני' וכן מעט מעט עד אשר שבו כתמול שלשום ללכת על כל

ארון מלד זה וישראל מלד זה פי

הו בירדתו לירדן הן בעלייתן היו על ידי יהושע כתו שהיה השנין במשה שעל ידיו ירדו לשם ועל ידיו עלו משם עיכ כהש׳ירהו הת פשל כן ירחו חת יהושעי ולח תחמר שעשו וה מחימת העים או מאימת המלחתם שהיה לנגדם ממלכי כנטי אלח כל יפי חיינ אפי לחחר כיכוש וחילוה ' ומה ירחה דעום כתיב ביה נ"כירחת פלקי׳ דכתי׳ ויראו העם את ה' וגי׳ אף כאן היו יראי את ס'כל יפי חייו כרכתי' איעכדו את ה׳ כל ימי יהושמ şd y 5 121

מנחה קטנה ביים הכוא בדל וגי' כאשל רחו שכל מה שועשה כירדן

רשי

ראובןובניינד וחַצי שֵׁבֶטהַמְנַישֵׁרֹ

אַלָף הַלוּצֵי הַצָּבָא עָברוּ לפְנֵי יְהוָרה

<u>הַעֵרוּת וְיַעֲל</u>וּמִן־הַיַּרְהֵן: וִיְצַוִיְהוֹשָׁע

אָת־הַכּהֲנָיָם לַאֹמֶר עַלָוּ מוְ־הַיִרְהֵן :

ברירת-ירהנרה מתוך הזירה נתכוי

בַּפּוֹרת רַגְלֵי הַכְּהֲנִים אֶר הָחָרָבָה

וישבו מי־הירהן למקומם וויד כו

הָרָאשוֹן וַיְחֵנֵוֹ בַגִּלְגָּל בִּקְצָרָה מִזְרָח

יִרִיחו: וָאֶת שְׁתֵּים עֲשְׂרָה הָאֵבְנִים

הָאֵלֶה אַיאֵר לָקָחוּ מִזְ־הַיְרֵהֶן הַקִים

וַיָּאמֶר אֵל־בְּנִי

ישראל

לעלות אלא עודם עולים וזהו בעלות בבי"ה שבעודם עולים חזרו מי הירדן וזהו מהוקף הנם שבתחלה כנות כפות רגליהם מיד נכרתו וג"כ תכף לנהקו כפות רגליהם שבו מי הירדן גלהיות דבר

זה כורא מאד תעדות כאמנה לכל העולם שראו מי הירדן כלבו כמו נד כלב גבוה ותלול מהד ראו

שיד ה׳ חזקה להכרית מי הירדן בהכיפות ז"ש נוה את הכהני׳ נושאי ארון העדות כי נקרא שם

חדש על פי ה׳ ארון העדות שהרי עדות יש לכל גאי עולם על היכולת אלהי והשגחתו הכרטי בתוך

עם בני ישראל :

והעם עלומן הירדן וכו׳ כבר הוכיר למעלה שעלו מן הירדויומה צורך להזור ולותר והעם עלו

והעם עלו מן הירדן ויחנו בגלגל שהוא מסע גדולי ואכשר לומר הקדמה זו בסגנון אחר שכונת הכתוב לומ׳ שעלו מן הירדן וכאלו נתקו כפות רגליהם מן הירדן נסעו מזה ויחנו תכף בגלגל ממכו

אלמה שחליו ולה היה במה שבין דבר כלל :

ואת שתים עשרה האבנים האלה וכו' הדבר פשוט שיקימו את דבר ה' ועזד מאי האה דכשיטא

שאמר האלה מאי אשר לקחו מן הירדן שידוע הוא וכראה שהפסוק הזה מובן במה שהזכרתי כמה

פעמים מנם קפילת הדרך שהלכו ביום ם׳ מיל ובזה נבין מ"ש הכסוק פ׳ תבוא והיה בעברכם

בירדן תקימו את האבנים שאח"זל בפרק נגמר הדין בפסוק קיסלך אמר הק"בה שלך גדול וקשת

משלהם אני אמרתי גהיה בעברכם תקימו את האבנים ואתם ריהקתם ם' מיל בהר לנפק אוקירב אמור׳ ודרש כאשר צוה ה׳ את תשה עבדוכן צוה משה את יהושעוכן עשה יהושע אסכן מה ת"ל

קום לך איל אתה גרמת דסוף סוף הקושיא במקומה עומדת דהכסוק אמר והיה כעברכס ומה

תירון ר׳ שלא כדבריו השנים שאוקי אמורא עליה אכן במה שהצענו מבואה בראה ר׳ שילא שה"ו

יהושע לא יסור מדבר משה ע"ה ואעפ"י שיהיה הקמת האבנים ם / מיל מן הירדן אין ליהושע אשם

בזה האיהור כילא נתאתר הדבר כלל כי בקפיצת הדרך נעשה הדבר וע"ד נם הלכום׳ מיל נמצא

דהאלה הן אשר הקי' ולא אותם אשר הקימו בתוך הירדן עלמו וא"כ מאי האלה ועוד אתר

תן הירדן וכו׳ אכן רמז כאן מ"ש חז"ל כם קפיצת הדרך שהלכו באותו היום ם׳ מיל וז"ש

ויהי בעלות הכהניםנשאי ארון

ַוְיָאמֶריְהוָה אֵל־יְהוֹשָׁעַ

<u>לַמָּלִחָטָה אַלְ עַרְכָוֹת יְרִיחִוֹ:</u>

יַרֶאוּ אֶת־משֶה כָּל־יְמֵי חֵיָּיו:

רבר אליהם משה:

יהושע ד

מידי שהרי רש"י ז"ל הכריח שאי אפשר שהיו פומדים אצל שפת הירדן שבמערב שהרי נאמר למעל׳ בטבלו וכו׳ וכיון שהכריה היותם בשפת הירדן המזרח ממנה האמר דעלו אמנם גבי ישראל שייך לשון העברה ולשון עליה לשון העברה שעברו ביבשה ולשון עליה מצד מערבי עלו הל השבה לא כן גבי הארון שתכף להכנס׳ בשנטבלו רגלי הכהנים מיז נכרת דהתם ע"כ עלי דקאמר אל שפתו המזרחי שהיו בו שהרי לח נכנסו עד שפתו המערבי כדי שתפרש עלו אל זד המערבי - ובמה שפיר' רש"יז"לויהי כעלות הכהנים וכו' נתקו כפות וכו' שהוא הלד שנכנסו בו סבירא לי כ תיה בענין םעלו מן הירדן אל הלד שהיו בו מתחלה והיינו כעלות הכהנים מן הירדו אמנם מ"ש נתקו כפות רגלי הכהנים וכנ׳ הכי קאמר שאמר שחזרו לאחור ועלו אל המקום שנכנסו ממנואל הירדן חז נתקו רבנות רגלי הכהנים אל התרצה להייכו הלל שעברו בו ישראל ומ"ש וישובו מי הירדן היינו וכבר שבו מי הירדן ואפ"פכ נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרצה שהארון נושא את נשאיו ולוה ניסא דקרא הרתי האמר העליה מן הירדן בויהי כעלות הכהניסוכו׳ הודיע החזרה לאחור ואומרו כתהו כפות דנלי הכהנים ושו׳ היינו שנשא הארון את נישאיו אל החרבה שעברו ישראל אליה וניחא דהאמר ודי בעלות בכבנים וכו' מה היה פי' הפסוק שהענין שהיה הוא שנתקו בפות רגלי הבהנים וכו'

שנתקיים פסוק והיה כעבריכם וכו׳ תקימו לבמים וכו׳ שתכף בעברם הקימון כי אותו המרחק של ם׳ מיל בנם מיה ולא פתעצל ומאת ה׳ היתה זאת וז״ש ואת י״ב האבנים האלה מורה באצבע על התכיפית וז"ש האלה אשר לקחו מן הירדו ר"ל הנף ללקחיתם מן הירדן הקים יהושע בגלגל כי קפלת הארן כאומר ולכך א"ר שילא שלא יתכן שא"ל שלך קשה משלהן על שהקימום בגלגל מאקר שלא היה איחור בדבר אלא תכף בעברכ׳ את הירדן היהמו בדברי משה והיה כעברכם וכו׳ והרל"בג פי׳ הקים בגלגלשהיה מקום כולל כל ישראל כו׳ ע״ם :

ריאמר אל בני ישראל אשר ישאלון וכו׳ הנה צריך לדקדק כי הכתובים האלה מיוהרים לגמרי. שכבר הזכיר יהושע עצמו כל זה לישרהל כדכתיב ויאמר להם יהושע וכו׳ למען תהית זאת אות בקרבכם כי ישאלוןוכוי ועור יש שנוים הרבה א׳ שכאן נאמר אשר ישאלון ולמעלה נאמר כי ישאל ווכו׳ מה האבנים האלה לכם וכאן לא נאמר לכם ולמעלה אמר ואמרתם וכאן אמר והודעתם הביאור כי בעת היעוד שיעד הוא ית׳ למעלה לא יעד אלא על ענין כריתת הירדן לבד ולכך הוכיר שענין האבנים לאות כריתת הירדן לא על דבר זולתי ולכך אמר כי ישאלון וכו' מה האבנים האלה לכם ואמרתם להם אשר נכרתו מי הירדן וכו׳ דבאמירה כל דהו מספיה אמנם בעת המעשה אשר כעשה פלא גדול מחודש אשר לא כעשה כמיהו ולא עלה על לב הלא הוא כשיאת הארון נושאיו אחר שחזרו מי הירקן למקומן שהעבירם על המים פורחים באויר לעומת כל זה הוא 205

אשר ישאלון בניכס ׳ הנולדים הקטנים ואשר יולרו : אשר הוביש יי׳ את מי הירדן מפניכ׳ ׳ דברי יהושע לבני ישרא ליוצאי׳ ממצרים ולילודים במדבר אשר הוביש מפניכו הנחנו שיצאנו ממצרים: יראתםי לגזרת פעל כי יראתם לגזרת פעל והוא עבר במקום עתיד כמו תראו ורבי כמוהו: עד עברנוי עד עברם קרי והם דברי הכותב: בעת ההיא - בעוד שהיו בגלגל זוה לו האל למול כדי שיעשוה פסח כי בי׳ לחדש עברו ובג׳ ימים היה להם להיות נכוני׳ לעשות הפסח ולהזות ולטבול כי טמאי מתי׳ היו בהם ועיהיו נמולים כלם כדי עיקריבו הפסח בי"ד וארז"ל כי בי׳לחדע ביו׳ בואם הזו כלם הזאה ראשונה עהיא הואת ג׳ ובערב הפסח עשו הואה שנייה שהיא הזאה ז'

13

יהושע

רשי

הקים יהושע בגלגל הוא התלון חשר לכו בו הלילה : חשר בעבר הירקן ימה . לצד שעכדו בני ישראל הוא צד של מערבי ועד עכשיו היו בעבר מורחי: קרכות

רלרנ

והנה זכר שהעם עלו מהירדן בעשור לחדש הראשון ויחמו בגלגל ושכבר הקים ברושע שם י"ב האבנים אשר הרימו השנים עשר שהכין מכני א ישראל למען יהיה זה לזכרון לבני אשראל עד עולם וזה ממס שיור׳ כי בתקום החקדם שתו אותם כתו הענין בלכלכת המן ובמטה אהרן שנתכא׳ בתורה שהושמי לפני משכן ייי למשמרת והנה נקבע המשכן בגלגל זמן מה כמו שיבא שכבר עשו בני ושרא שם הפסון בארבעה עשר יום נחדם ולא היה איפשר שיעשוהו שם שלא היהשם המשכן והנה יראה שלא הושמו האבנים האלה לפני העדות כמו הערין בלכלכת המן ומטה אהרן לשתי סכות האחת שלא כוכר בוה המקום זה אבל וכר שכבר הקית' יהושע בגלגלי והשנית שהוא ראוי שיהא הכדל עתום בין חופתי חשה שיהת הבדב עלוט בין הומני שבי

ישראל לאמר אשר ישאלון בניכם מחראת אבותם לאמר מה האבנים האלה: והודעהםאת־בניכם לאמר בַיַבַּשָׁה עַבַר יִשְׂרַאֶׁל אָת־הַיַרְהֵןהָוָהַ: אָשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֱלְהֵיכֶם אֶת׳מֵי י׳ יי׳ יַרְדָנָא הָרֵין: הַיַרְדָן מִפְנֵיכֵס עַר־עָרְרָכֶּה עשהיהוה אלהיכסלים־פוף אשר כה הוֹבֵישׁ מְפַנֵינוּ עֲד־עָבְרֵנוּ:

למענ <u>ַּדְעַת כָּל־עַמ</u>ֵּי הָאָרֶץ אֶת־יַרַ יְהוָהכִי **דַוַ**ּקָרָ האָיא לְמַען יָרָאָהֶם אֶרח־יְהוֹוָרָה 3 <u>אַלְהֵיכֵם כָּל־הַיָּמֵּים:</u>

וַיְהַי בּשְׁמַעַ כָּל־מַלְכֵי הָאֵמִדי אַשִׁר בּעַבֹר הַיַרְבֵּן יָשָׁה וְבָל־מֵלְבֵי הַכְּנַעֵנִי "ימיי אַשֶׁר עַל־הַיָּם אֵת אַשִׁר־הוֹבִיש יְהוָה אָת־מֵיְהוּרְהָןמִפְּנֵי בְנֵי־יִשְׁרָאֵל עַד עַבְרָגוויַמַס לְבָבָם וְלְא־הָיֶה בָם עוֹד שנים מיהדַעַברוּואָחְמָסי לִבְּהוֹזְוֹלָאאָשְׁתַאַרת רוח מפני בנייישראל : בָּעֲרת הַהִיא אָמַרִיְהוָה אָלייְהוּשִׁע עשה

ישראל למימר דישאלון בניכון מחר יַר אַבְהַתְהוֹן לְמֵימָר טָה אֵבְנָיָא ותהודעון ותבניכון האילן: לְמֵיםָר בְּיֵבֵשְׁתָא עָבַר יִשְׂרַאָל יֵר <u>רַיַבּשײַאַלַהַכוּוְיַת</u> מייַרְדְנָא מן קָרָמֵיכוֹן עַרדַעָבַרָתוּן ַכְּמָא **ר**ְעַבַר יָיָ אֶלָהָכוֹן לְיַמָּא רְסוּף למען ייפטילמשו הייבשמן קרמנאער העברנא

בְּרִיל הְיֵרְעוֹן כָּל עַמְמֵי אֵרְעָאיַת

נְבוּרְתָא דַיְיֵ אֲרֵי חֵקּיפָא הִיא בִדִיל <u>דְּתְרַחֲלוּן ַת יָיָ אֵלָהָכוֹן כָּל יוֹמַיָּא :</u> זַהְוָהכַּר שְׁמָעוּ כָּל מַלְבֵי אֵמוֹרַאֵי דִי בּעַבָרָא דְיַרְדְנָא מֵעַרְבָא וְכָל מַלְכֵי כנענאה די על יפאית דיבש ייירו מֵי יֵרְדְּנָאמ<u>ן ק</u>ָרָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵר עַר בהון עוד רוחַ מְןקָרָם בְּנֵייִשְׁרָאֵל בְּעִידַינָא הַהִיא אֲכֵר יְיָ לִיהוּשָׁעַ

עיבר אשר הובייש ריפ וחברו ז ויהי כשמו ׳כל מלכי ׳ הוכיש ד' מל' וסי' כי שמענו את אשר הובי' כל הובאיש על עם כן כתיכ: למען ו'פסו' אית בהון למען למען וסימני' כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו: כי מאת יי׳ הייתה לחק: למען דעת כל עמי הארץ: ואטמא אתם במתנותם למען תינקו ושבעת׳ למען טבח טבח ונמס׳ גם בסר׳ וירא: וכל מלכיו׳ וסימ׳ ויהי כשמוע כל מלכי האמרי וייראו גוים את שם יי׳ ולא נעשה פסח כמהו׳ ובל מלכי הארץ מבקשים דר"ה רבר מאנשי התרים דמלכים י וחברו דד"ה

ד' ימים ומלו בחלו ד' ימים יצ נעת הסיא בשראו ישראל שנתם לכב כל מלכי כנסן וטבלו ועשו פסחיהם בטהרה המר ה' אל יהושע עשה לך ומפני מה לא מלו הילודים ונו' כי רחהה' שים פתחון במדבר ארו"ל כי מ' שנים שהיו פה לישראל ליפנע פליטול ל חמר כיבום כי יחמרו ישראל בתדבר לא נשבה להם שנריך כח וגבורה למלחמה רוח לפוני כי היכי דלא ליבדרו זחיך יחלישו עלעם עכשיו ענני כבוד לפי׳ לא מלו כי רוח פי המיל וחולי כפקרה שכם יקרה להם שנהרגו בהיותם לפוני׳ רפואה למכת דם וזולתם כוחבי' תהמילה ע"כ חתר סכנה ואמר ביומא דעיבא שחין לקחוב מזה כי כבר נמם וביומא דשותא לא מהליכן ולא לכב כל הכנעני' ע"י השר הוביש עי ירדן ולא קפה בהם מסוברינ' פי' אין מלין ואין שוד רוח ונם יכירו כי הין מקיזין שותה היה רוח קדים כי הכינוש טנעי ביאם נהיי היא סכנה למוליא דם ואם כדרך יביפת הירדן וו"ש ויהי יאמר אדם וכי כל יום ויום כשתוע וגו'בעת ההיה המר ה' ונו עוד אמר נעת ההיא כשהזכר נמול אדם שומר לו אפרה' ירנה ה׳ אמר שיפולו רוח לפונית יש לומר הטעם כי בעת ההים ולם ידחו מת בכל יום נושבת כמו שארו"ל ד' רוחות מנשבות בכל יום ורוח לפונית עם כל אחד מהן וברוב הימים היא לבדה גוברת על שאר הרוחות לפי'מלין בכל יום על הרוב ורוח לפונית היא המפורת העכנים כמו שכתוב רוח עברה ותטהר׳ ועל רוח לפונית הוא אומר כי אין יוס בהיר וטהור אלא עם רוח לפונית וכן הוא אומר מלפון זהב יחתה ועם שחר הרוחות ימצאו העננים לרוב שאינן מתפורות

שהרי צריך בין הואה להואה

השפה יען היותו קרוב לחב הפסח כדי שלח ישוכנו מהקרנת העסח שנחמר כו כל ערל לא יאכל בו ולהורות נתן שרוגמת מלרי' יקרה להם ששתי דמים הנימ עליהם כזכתי' בזמיין חיד תו'ווה היה ע"י דם פסח ודם מילה אף כאן ע"י שיעולו ויטיפודם ברית יכיו מוכני׳ לוריק׳ דם פסח וע׳יכ יביו מוכני ייתר לשפע אלהיי ככינום החרן י וחתר עשה לך ירנה שלא תקח מרבות לורים שכנר נעשו נתנחכה רה החנב המנוה בכל כאפשרי ותעשה לשם מלוה חרכו לורים קדשי עוד חפשר נופר כעת ההיה החר שחפר למעלה שיהושע אמר לעם שיתקדשו ושימולו מרלת כלב אמר פתה ג"כ תפולו פרלת בשר הגוף כי לה נשלם שהרת הנוף מפרלתה כיחם חחר טהרת הלב ווה שחתר ותל את בני ישראל שנית ר"ל. מלבד מילת הלב שהתקדשת חותם תמול גם ערלת נשר למטן יהיושלפים נטתיהם:

كرهر

ותובני חבר היה הבדל עלום בין לנלנת המן ומטה אהרן ובין האבנים האלה ווה כי לנלנת המן היה בו המופת מתמיד עד שמה שהיה נמם בחום השמש ישאר ויתקיי זה הומן הארוך וכן היה הענין במטה אהרן עם השקדים שגמל ואלו הענינים ג"כ מה שעושה בו המופת בעלמו ואולם האבנים לא היה בהם בעלמותיהם מן הזרות והסלא ולא היה מה שנעשה בו המופת אבל היו סנה באופן מה לוכר ענין זה המופת כמו שמוכר בזה המקו׳ ולוה היה די שיהיו במקום שיהיה בו המשכן כי שם יבואו ישראל בכללם שלש פעמי׳ בשנה ויוכירום אלו האבנים ענין המופת עד עולם ולוה לא אמר בזה המקום שהקים יהושע אלו האבנים לפני השם אבל אמר שהקימם בגלגל כי די להוכיר זה המופת בזה האופן ומזה המקום יראה שאלו האבנים היו תמיד במקו׳ משותף לכל ישראל כדי שיהיו זכרון מתמיד לכולם כמו שנוכר פה והנה למדו רוצל מיזה שנוכר פה שבשבטה באדר מת משה וידמה שהסכיתו באותו אדר היה משלשים יום כי או היו מקדשין הקדש על פי הראיה ובו ביום שמת משה התחיל משפר השלשי יום שבכו אותו והנה היום הששי מניםן היה היום השלשים ולפי שמקצת היו׳ ככולו הנה שלח או יהוש׳ המרגלים ביום ההוא ובו ביום אמר לשערי ישראל כי בעוד שלשת ימים יעכרו את הירדן והנה בסו׳ היום השיעי לניסן לנו אלל הירדן וביום העשירי עברו את הירדן וחמו בגלגל ואולם אם היה בשנה ההיא אדל מעשרים ותשעה יום הנה יחוויב שנאמ שבששה באדל מת משה ולפי שכבל אמר משה ביום מותו בן מאה ועשרים שנה אנכי היום למדמ שבכמו היום שמת מלל והנה זכל אום אים מוכת הוסיף מוריך לב לכל מלכי האמורי והכנעני וכבר נתפרסם זה המופת לכולם מצד מה שראו שנכרתו מי הירדן שהיו אנלם עת מה כי כבר נכרתו מימי הירדן ממקום רגלי הכהנים יווי וי שוא איי שיא איי שיא איי הוצרים לער מכני ישרא עד עברם והנה כוכר בזה המקום שמה שעשה יהושע מאלו הדברים לערסם זה היחפת היה לפי מה שלוה יושה על היום וביועל יוין ו ביא אבוו שביאור איך יעש׳וה כשיכרתו מי הירדן על ידו כדי שיגיע מזה לכל ישראל זה התועלת האפשרי שיגיע ממכו: והנה ראוי שנחקור בכאן בהיתר שפק מה אינו מעע יור היוש ומוא איום מושא שיום שלי שלי איון ביון לא יתחד במופתים דבר חדש ולוה הוקשה לרבא מה שאמר ואם בריאה יברא יי מ"מ שכתוב אין כל חדש תחת השמש והיתר הספק הזה כשאמר יקרה בזה המופת אשר כוכר פה וזה שכבר השרישו ז"ל כי לא יתחד הספק הזה כשאמר שיעשהו השבע בזמן ארוך וכן הענין בהתהפך המע'נתש אבללא יחדש הש"י דבר חדש אצל הנמצאות כולם ולוה לא יתכן שיעשה מהמטה נחש ויהיה משה וכחש יחד וכן לא יתואר בעשית דבר מה סותר נפשו ובהיות הענין בן והיה מטבע המי כשהיו מים בפועל שיהיו מבקשים המקום השפל הנה ידמה שיהיה המופת בדברים אשר לא ייותם לש"י למשות זה **המוכת**

כלי

יקר אשיית ובטול חולשת ההנהגה הטבעית והכרתיות זה הענין הוא למען דעת כל עמי הארץ את יד ה׳כי חזקה הוא למעןיראתם את ה׳ירלה הודעתי להם חזקת היד אשר יש להם השגחה האלהית על כל הנמצאים הטבעים למען תדעו כי כל הימי׳ אשר החזיקו ביראת ה׳ תהיה ידיכם תקישה עליה׳ עכ"ל יובפ׳ והודעתם את בניכם וכו׳ ביבשה עבר ישראל אח"ול בראשית רבה רבי יהוזה בר סימנן בש"ר יוחנן אמר בתורה ובלביאים ובכתובים מלינו שלה עברו ישראל את הירדן אלא בזכותו של יעקש בתורה כי במקלי טברתי את הירדן הזה בנביאים והודעתם את בניכסוכו' ביבשה עבר ישראל את הירדן הזה ישרא סבא בכתובים מה לך הים כי תנום הירדן וכו' מפני אלוה יעקב ע"כ וק"ק דמההורה לא מוכח מידי דהתם ביעקב עלמו מדבר ואומר כי במקלי עברתי את הירדן גם צריך להבין דעיקרא דמלתא למה יהיה בזכות יעקב ולא בוכות אברהם ויצחק יוגר׳ דכיון שהירדן הוכרה להקרע מפני יעקב וזכותו בלכתו אלל לבן זה היה עזר לשיקרע מפני זרעו לעהיל שכיון שהשש כחשרו של ירדן לפני ישראל סבא הוא סיבה להקרע מפני בניו וו"ש בתורה וכו׳ שלא עברו ישראל את הירדן אלא בזכותושל יעקב ויליף מהתורה דכתיב כי צמקלי עברתי אני את הירדן ולעתיד יקרע לבני וו"ש את הירדן הזה את לרבות שנית בירדן הזה ומהנביאים מדכהיצ עבר ישראל ולא כהיב עברו בני ישראל על ישראל סבא קאמר וה"ק דכיון שעבר ישראל מימי עולם בלכתו אצל לבן הנה זבר זה הנעשה בזבותו של ישראל סבא זה יגרום קריעה מפני בניו של ישראל ובדבריהם אלה מובן תיבת והודעת שהו׳ הודעה של חימש להודיע לבנים סיבת נם קריעת הירדן שהוא בזכות יעקב:

רידוי כשמוע כל מלכי וכו׳ עם היות שבמיניהם ראו עמידת הירדן אשר נלבוכמו נד המים כמו שהזכיר למע׳עכ״ז כהב ויהי כשמוע בב׳ בחינות הח׳מום׳ אל אשר הוביש ה׳ את מי בתו שאוריו נוע על אלא הברית׳ ועמידתו כד א׳ אבל המקום היותו יבש זה היה בשמיעה למעלה ומכאן הביא מהרי"א ז"ל קושי לדברי רש"י ז"ל גבי ושתים עשרה אבנים הקים יהושע שפי הוא שאלו האבנים שם אותם נמקום הי"ב שלקחו הי"ב איש מן הידדן ועשה זה שלא ישארו רגלי הכהנים בעיע וחומר והנה מכאן נראה שלא היה כאן לא שיע ולא מים אלא הוביש יובש גמור ובז' מובן ההקש הזה שמקיש ירדן לים סיף דמה התם לא היה טיט אלא ויעברו בני ישראל בתוך הים ביבשה כמו כן בירקי ומ"ש עברנו וכתב הר"דה ז"ל עד עברס קרי והם דברי הכוחב ולי נראה ע"ד משז"ל אלו לא הוציא הב"ה את אבותינו ממצרים עדיין אבו וכו' משועבדים וכו' נמצא שהיצי ממציים נעשית לאבות בעצם ראשונה ובפועל ולבנים בכח ועד"ו נראה לי שנה כאן עד עברם בעת ההיא וגו׳ אמר רבה ב"ר ילחק לא ניתנ׳ פריע׳ מילה לאברהם אבינו שנאמר בעת הה" ה (*) ז בייבו למר

והבחינה הב׳ היה מפני ישר׳אלה מפניו ית׳ שהארון נשא את נושהיו זה הענין שמעו ולא ראו ומ״ם ויהי כשמוע מוסב אל סוף הפסוק מפני בני יש׳ ולא תפניו ית׳וארונו כאמור ובכלל השמיעה הוא הית ההובשה עד עברנו בלי איחור ובלי קדימה שזהו השגמה פרטית ותוקפו של נס כמו שהזכרנו האבו׳ הראשוני׳שנקרע הירדן להסועד עברנו ג׳כ אנחנו הבנים שגם לנו יחשב כאלו עברנו שם :

השר נאמר כאן אשר ישאלוןר"ל בריא לי שפלאים כאלו לא ישכחו מפי זרעכם ובודאי שישמעו בניכם אכן לא ידעו אותו על נכון וו"ש אשר ישחלון ועעם השאלה הוא שישהלו בניכם את אבותם שלהיותם הבותם ישהלום לדעת הדבר על בורייו ולה שנעלם מהם מציהות העעם ובזה מובן שאמר בניכס את אבוונס כי על בני בנים אשר הם כבנים אמר כי ישאלון בניכם אלו בני בנים וישאלו את אבותם היינו הבנים שלהם והיינו דלא כתוב כי ישאלון בניכם אתכם כי ב׳ דברי׳ כאו של כריתת מי הירדן ושל נשיאת ארון את נושאיו לא ישאלו עליו בניכם אלא בני הבנים אמנם למעלה לא אמר אלא כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם כי למעלה שלא ייעד אלא על כריתת מי הירדן אמר לכם לכם ולה לו ית׳ לא כן כעת שאלו האבנים באים לזכרון כבול ה׳ שנשא את נושאיו לכך נאמר מה האבנים האלה סתם כלומר מה הוראתם ולכך באה התשובה בהודעת שני ענינים גדולים שלריך הודעה ולא תספיק אמירה בעלמא והוא להודיע הענין היות נפלא של נשיאת הארון את נושאיו וז"א ביבשה עבר ישראל לבדם אבל הכהנים וארון ה׳ לא עברו ביבשה אלא על המי׳ אחר שחזרו למקומ׳ וזהו אשר הוביש ה׳ את מי הירדן מפניכם בלבד ולא מפניו כי הארון כשא נושאיו אחרי היות מלא על כל גדותיו כאומר ולזה בא היקש ענין קריעת ים סוף להריעת הירדן דההמר אשר הובישה׳ אלהיכם וכו׳ כאשר עשה לים סוף אשר הוביש מפנינו עד עברנו שאין הקש זה למחלה אלא הקש מוחלט שכמו שהוביש ים סוף מפנינו ולא מפניו כן הובים הירדן מפניגוולא מפניו ומפני ארוכו שלא הוצרך אל הארוןכי הוא נשא את כושאיו כנז׳ וכן כמו שהיה קריעת הים עד עברכו לבד ולא בעבור זולהנו המצריים כך זה עד עברנו לבד ותפנינו ולא בתעכב עד עבור ארונוומ"ם מפניכם עד עבריכ׳ ואח"כ אמר מפנינו עד עברנו כתב הרד"ה ז"ל שבתחלה דבר יהושע ליוצאי׳ מתצרי׳ וילודים במדבר ולכך אמר מפניכם עד עבריכם ואח"כ הוציא הילודים במדבר ודבר בעדו ובעד היולאים ממצרים ולכך אמר מפנינו עד עברנו ולעומת ב' הילודים במדבר ודבר בעדו ובעד היולאים ממצרים ולכך אמר מפנינו עד עברנו ולעומת ב' הילא כתיב העניגים הנו׳ בא הפסוק אח"ב למען דעת כל עמי הארן וכו׳ למען יראתם הב הלא כתיב ולמען שנוהן ב' סבו׳ כנגד ב׳ העניני׳וע״ז לא כתיב ולמען ואמר כי עמי הארן הם א״ה מ״ה לא ראו ולא ידעו כי אס גם כריהת הירדן אשר כלבו כמו כד מימיו וכמו שאמ"ול שגברו יוהר מש׳ מיל ינד שנראו למרחקי ארזע"כ לעומת כם זה אמר למען דעת כל עמי הארזכי יד ה' חוקה היא לבטל הטבע אמנס הנם הב׳ של נשיאת ארון את נושאיו זה לא נר׳ למרחוק לעמי הארזולא למענס נעש׳ אלא למען יראת׳ את ה'להיכסר"למה שכב׳ יראת את ה׳ לשעבר שכבר אתם מוחארי הירא׳ ה׳ ושהוא להיכם מימי משה אכן נעש׳זה למען חיזוק ואימון במה שיראת׳ ככר שימשך לכל הימי׳וו״ם למען יראת׳ את ה׳ אלהיכ׳ כל הימים ולפי זה יראתם פועל עובר וזה יהיה כל הימים בראותכם ארון נשא את נושאיו בודאי שזה יוסיף אומן בשהורי ידים במה שכבר ידאתם את ה׳ אלהיכם אמנם הרד"קזיל פי׳ למען יראתם את ה׳ וכו׳ לגזרה פעל עבר במקום עתיד כמו הראו ורבים כמוהו ע"כי והרע"ב ז"לפי׳ בשער מ׳ והודעתם את בניכם וכו׳ אמר שכבר היה להם המעשה הגורא ההוא של ביטול העבע בקריעת י"ם ובקריצת הירדן תרתי חוקה לקיים ההשגחה

מנחה קטנה בעת בהיה ונו' ירנה בחותו

זכן שנתפרסם אנל ישראל שיהושם הוא נבי' אחת מסונל

לנסי׳ כמשה חתר ה׳ ליהושת

ונו׳כי פתה יצייתו לך לכל

אשר תצום בי כבר הטלתי מליהם המורח שירחי' ממך

כמו שכי'ירחי' ממשה : ומול

יקר

ההיה דהם הרחיה היה משום שוב ושנית כדמסיק לא הוה מקשה כלום ומהו ולאקועי

אמר ה׳ אל יהושע וכולי ודלמא הכך דלא מהול דכתיב כי מולים היו וכולי ולא מלו וכולי אים

מאי שוב ומאי שנית אלה לאו לפריעה ולא הושי סוף מילה להחלת מילה מה החלת מילה מעכב׳ מא

סוף מילה וכו׳ דמהיכא ילמוד כן וכרא׳ דרבה בר ילמק דקדק מתחלה שלא ניתנה פריעת מילה

לאברה אבינו ממה שנאמר בעת ההיא אמר ה' ליהושע שבאומרו בעת ההיא ר"ל דבר מחודש בעת

ההיא מה שלא הי׳ כן בזמן העבר שכעת לוה לו על הפריעה י והמקשה הקש׳ ודלמא נראה שאיב

לשון בעת ההיא מספיק להכרח דדילמ׳ הכך דלא מהול עד עתה ולא חדש פרעוה שא מילה כתקנה

שהיתה בזמן אברהם באות׳ שלא מלו משום סכנה והיה מסיבת שלא היתה רוח לפונית מנשבת

מטעם שהיו נזופים או מטעם ענני כבוד ובעת ההיא בטלו הטעמים הא שכבר כלו מתי תדבר

סוף מילה מעכבת כדתכן הלו הן ציצין המעכבי׳ את המילה בשר החופה את רוב העטרה ע"כ ולע"רן לדקדק מעיקרא כשהקשה ודלמא מאי קס"ד למקשה כמ"ש רבה בר יצחק שנאמר בעת

המוסת בכמו זה האוכן ואם אמר אומר שכבר נתבאר בענק כבשן האש שבאו בו תנניה מישאל ועורי׳ ולא נחוקו שכבר היה בלתי מם והוא אש אמרכו לו שהמופת לא היה שהוסר המום מהאש והוא אם הלא תראה שהאנשים שהשליכו שם מתו מחווק החום אבל זה המופת היה אם בשהשיר השי במופת העבע האשיי מהמקום שבאו בו חנניה וחבריו כמו שיראה מקצת דברי רוצאם בשהקנה להם טבע שלא יווקו בו מהאש כי כבר זכרו חכמי הרפואה שיש שם קצת דברי כשימשה אדם אחד אבר מאיבריו בהם לא יויקהו האש והמופת היה לעשות זה בוולת סבותיו כמו הענים בפתיחת הארץ ובהיות הענין כן הנה איך היה הענין בוה מי יתן ואדעי ונאמר שכבר ידמה שלין הנחת מים בלתי כגרים דבר חדש כי כבר יקרה בוה למים כשיהי להם דבר מונע מהתמשה

ואיפשר שחדש הש"י במופת באויר בסמוך למים ההם גשם ספירי עב מונע המים מהירד או הי זה בשחדש רוח חזק שם במופת ידחה המים למקום ההוא ולא יניחט לידת כמו הענין בקריע ים סוף כיוו שביאר בביאורנו לד"ת כי הם"י הרבה אל מה שיחבר אל המלפת המופחים סבות מה ימעטו הורות אשר בענין המופתים ההם ולזה תמצא שלוה ישעיהושימרחו דבלת תאנים על שחין חוקיה כי יש לו מבוא בוה מבוא מה ואע"פ שאי אפשר בו שירפא השחין בכמו זה הומן המעט וכן תחלא במה שלוה אלישע לנעמן שירחן שבע פעמים בירדן כי הרחילה במים הקרים יש לה מבוח מה בוה כמו שהוא מפורסם אלא שלא תשלם בה הרפואה בוה האופן מזולת שיחובר לזה מוכ׳ והכ׳ הטנין הזה בעבע כמו הענין במצות התוריות כי הכל משודר מהשם ית׳ ולזה כשיצטרך לשם ית׳ לשכות הטבע מצד מה שוהו יותר טוב בעת ההיא ממה שיסודר מהטבע הנה יתרחק ממנו המע שאיפשר כי השם ית אינכו שונה הסודר הטבעי לי הוא בראו וכן הענין בתורה ר"ל שכאשר יהיה יותר בעת ההיא הנטוי מדבריה הנה יהיה רשות לנכי או לב "ד לנטו מקצת דבריה או כמו מעשה אליהו בהר הכרמל וכשיהיה זה כן הנה ראוי שיטו אז מדברי התורה היותר מעט שאיפשר ולזה תמצא במי שאחוו בולמום שמאכילין אותו הקל תחלה י ובכאן הותר זה השפק :

ואולם התועלת המגיעים מוה השפור הם י"ב: התועלת הראשון הוא בעיון והוא שכבר תהיה הכבואה לכביא להשגתה על העם

אשר הוא שלות להם ולוה יחוייב מזה שאם לא יצטרך העם שתגיע להם זאת ההודעה על יד איש אחד ראוי לובואה מפני הגעתה להם על יד כביא יותר שלם ממנו שלא תגיע ככואה לאיש ההוא הראוי לכבואה בעכיני העם ולזה ספר שלא כתכבא יהושע אלא אחר

מות משה כי לא נצטרך לישראל ההורעה לזה על יד יהושע בשכבר נשלם להם זה באופן יותר שלם

יל יד משה: דישני הוא בתדות והוא שראוי לתלמיד המבקש למוד השלמות האמשי מהמלמד הכאות לוה שיעמוד לפניו תמיד וישר זהו כי אז יתכן לו ללמד ממכו בכללות כל הדברים שירל הן

מהפילוסופיא העיוניה או המדינית או מהענינים התוריי ולוה תמצא שתאר יהושע בהגע הנבוא לו בשהוא משרת משה כאילו יאמר שמזה הצד הגיע לו מהשלמות מה שבעבורו היה ראוי לכבוא׳ : השלישו הוא להודיע ששבת בלתי עבור משה את טירק היה שטא העם וזה למדנו בעבור צ׳ דברים מוה השפור האחד הוא שבוה המקום שהתבאר בו שלא הסבים הש״י

שיעבור משה את הירדן ולוה כתן סבה במה שלוה יהושע שיעבור את הירדן אתר היות משה מת תמצא שקרא אותו הש י עכדו וזה ממה שיורה כי לא היה זה לו בחשא ולזה אמר במשכה תורה גם בי התאנף יי׳ בנללכם ונו׳ ואם יקשה בעיניך מה שביארה התורה שוה היה על אשר מרו את פי יי׳ לבלתי הקדישו בענין מי מריבה נאמר לך שוה לא יסתור מ"ש גם בי התארף יי׳ בגללכם ווה כי אולי היה ניושך לישראל מואת ההקדשה מהתועלת באמונה בשם ית' מה שיהיו ראויים בו ואל מתגיע להם ירושת הארץ בשלם שבפנים על יד משהי והשנית שכבר התכאר במה שיבא שכבר כתעלל יהושע בירושת הארץ ושוה היה בסבה מאת השם למען נסות בם את ישראל השומרים הם מת דרך יי׳ והוא מבואר שאם היה זה עושה ע״י משה היה משה משתדל בזה בחריצות יותר הלא

תראה מה עשה לסימון ולעוג שלא השאיר להם שריד במעט מהומן : הוא במדות והוא שהוא ראוי למי שהוא ביום טובה שישתדל בהבאתה בוריוות ולא הרביעי יתעצל בזה ל"ל כי לא ידע אם הימים הבאיםיהיו עובים כאלה או יפרידהו המות

ולוה תתנה שהחר שייעד השם ליהושע וכבר היה עמו כחשר היה עם משה עד שלה יתינב חים כפניו הזהירו שיעשה זה בזריזות כדי שתשלם על ידו ירושת הארץ לישראל כי הש"י לא יקצר מלתת הטובות ביותר שלם מבפרים ואע"פ שכבר היה יהושע ידוע אצל תכמתו האלהי שכבר יתעצל יהוש בוה והנה עם כל זה הזהירו שישתדל בזה בחריצות כי הבחירה האמשית היא מושלת על זה כמו שניארנו בשלישי מספר מלממת יי׳ ולוה אמר לו חוק ואמץ כי אתה תנחיל וגו׳ :

הוא להודיע כי ההתמד׳ בעיון בתורה התמימה וההמשך אחרים סבה ל שיצליחו החמישי דרכי האדם ושישלם בעיון שהוא סבה להצלחת דרכי האדם ולוה איור רק חוק

ואמן מאד לשמור לטשות ככל התורה וגו׳ בי או מצלים ואז משכיל כאילו התחכם הש"י להטיב את יפראל בערין זאת הירושה באופן שיהיו ראויים אל שתגיע להם באופן שלם וחנה פירשנו איזרו ואו תשכיל מערין השכל וידוע אותי שאם היה מערין ההצלמה יהיה אמרו ואו תשכיל מותר אין 2175

הוא במדות והוא שמי שיצטרך לעשות פועל אחד לתועלת מה והוא איפשר שיגיעו הששי מהפועל ההוא תועלות אחרי כשיעשו אותו באופן מה הנה ראוי שלא יקצר מהגיע

הפועל ההוא כל התועלות האפשריות וזה יהיה בשיעשהו באופן אשר יגיע ממנו שאר התועלות וכ"ם שראוי לו זה כשתהיה כמשך משאר התוטלות השמר התוטלת המכוון בזה הפוטל באופן היות' מלם שאפשר ולזה תמנא כייהושע כאשר הנטרך להכרית את מי הירדן למען יעברו העם בו

וישראל נכנסים לארץ ולזה אמר בעת ההיא עת רצון ועת נכונה שרוצים לעשות פסח וכל ערל לח יאכל בוי ולזה תירץ לו המתרץ ואמר א"כ מהי שוב ומאי שנית שמאומרו לשון שוב מורה על הנימול כצר שישוב וימול אותו וזהו שנית שישוב למול לו השנית שהיא הפריעה ואעפ"י שכבר מזול הוא ברהשונה שהיא מילה בלא פריעה לא יספיק שא צריך השנית שהיא פריעה י ומכאן הוכחה שלא כתנה פריעה לאברה אבינו ואי לא כתי׳ שנית הוה אמיכא דפריע׳ זו למצוה מן המובמר לא לעיכוב׳ להכי אמר שנית דמדקראה שנית שדבר ידוע הוא ששנית היא כיון שנמול הוא אלא ודאי לאקושי להקים הפריע׳ למילה מה מילה מעכבת אך פריעה מעכבת היא כראשונה שא שנית שיה הי׳בענין העכוב וכדתנן אלו הן ציצין המעכבים את המיל׳ עוד אפשר דדייק ולאקושי סוף מילה וכו׳מתה שהפסיק שהי"לל ושוב מול שנית את בני ישרא אבל כיון לומר ושוב מול את בני ישרא שהרי מאומרי ושוב מוניה שמלבד המילה הראשוני שהם כמולים ישוב למולם עוד והזכיר את בני ישרא שנית לומי שהשנית מעכבת להיותם בני ישראל שמל ולא פרע כשו לא מל שאינו מבני ישרש והוא עניין הלציי וכנון בפסוק דפשעיה דקרא י ואס יקשה בעיניך איך אברהם והאבות הקרושים לא פרעו ותנו כשר לה מל תשובת קושיה זו השיבך בסמוך כביהור המחמר שהחר זה עיין שם והנה בפרק הערל יצ גרסת רבינו תננאל ז"ל בתוספות זה לשונו ורבינו הננאל מפר׳ דמאי שוב ומאי שנית כולה חדת מילתא היא וכו׳ ודילמא לאקושי וכו׳ ולהכי אתא ולא לפריעה ולגרסא זו לא משני דמסקכא מידי אהך קושיא עכ"ל י ולפי דרכנו מיושב כפל שוב ושנית שמתוכ׳ למדו פריעה ולמדו לאקושי כנז"ל י ורש"י ז"ל א"כ מהי שוב התירון ואח"כ מקשה ומהי שנית השתא דדרשת שוב שנית א"כ מהי דרוש ביה ע"כ - משמע דלאקושי וכו' תירון הוא י עוד הביא רש"י ז"ל לישנא אתרינא מאי שוב ומאי שנית אלא לאו לפריעה ולהאי לישנא גרסינן ודילמא לאקושי סוף מילה וכו׳ ולאו לפריעה אתא שא לעכובא עכ"ל וזה הלשון קרוב לגרסת רבינו חננאל ולשניהם יקשה דשוב ושנית למה דבחד סגי וקשה דלא משני כלל י והמעיין יבחר : ובפרקי ר׳ אליעור תניא ר׳ ישמעאל אומר וכי הם ערלים שמעו קולו של הקב"ה בסיני ונתן להם התורה הלא ח"ו נמולים היו שא שלא כתקנן והיו בורתין ולא היו פורעין וכל מי שמל ולא פרע כאלו לא מל לכך אמר הכתו׳ לא מלו וכשבאו ישראל לא"י אמר הב"ה ליהושע יהושע אי אתה יודע שאין כמולין כדרכן וכתקנן חוור ומול את ישרט פעם שנית שנ׳ ושוב מול את בני ישרא שנית וקבץ את כל הערלות עד שעשה אות׳ כגבעה שנ׳וימל את בני ישראל אל גבעת הערלות והיו ישרא לוקחים את הערלות ואת הדם ומכםי׳ אות׳בעפר המדב׳ נכיים הול אל הל הל הל המדבר מלא ערלות אמר מייוכל לעמוד בזכות זאת שמכוסה במדבר בעפר שנא'מי מנה עפר יעק' מכאן התקינו חכמים שיהיו מכסין את הערלה בעפר הארץ שנתשלו בו שנא׳ והיה זרעך כעפר הארזי ובך היו ישרא מלין עד שנחלקו לשתי ממלכות מלכו׳ אפרים מכעו מהם ברית מילה ועמד שיהו קנא קנאה גדולה ונשבע לשמים שלא להוריד טל ומטר ושמעי אינל ובקשה להרוג אותו ועמד אליהו ז"ל והיה מתפלל לפני הב"ה א"ל הקב"ה אליהו טוב אתם מאבותיך יעק׳ ברח מפני עשו שנא׳ קום ברח לך משה ברח מפני פרעה וישמע פרעה דוד ברח מפני שאול שנא יודוד ברח וימלט מלמד שכל הבורח נמלט ועמד אליהו ז"ל וברח לו להר חורב ושם כגלה עליו הנ"ה ואמר מה לך פה אליהו ויאמר קנא קנאתי א"ל לעולם אתה מקנא קנאת בשיעים כגלה עניו הביה ותות תיין שיין שאין ישראל עושין ברית מילה עד שאתה רוא׳ בעיניד מכאך על גלוי עריות וכאן אפה מקנא חייך שאין ישראל עושין ברית מילה עד שאתה רוא׳ בעיניד מכאך בתקינו להיות עושין מושב כבוד למלאך שנקרא שיהו ז"ל מלאך הברית שנא׳ ומלאך הברית אשר התקימו ביו אי של של של של של ידן לדקדק דכיון שהמיליבלא פריע׳ כאו לא מל א״ר אבתי אתם הפלים הנה בא עכיל: ולע״רן לדקדק דכיון שהמיליבלא פריע׳ כאו לא מל א״ר אבתי קשיא וכי ערלים שמעו קולו של הב״ה בסיני א״כ מאי משני במולי׳היו אא שלא כתקנן וכו׳הן אמת קאי אל מלו כפשוטו שלא מלו כלל ובסבר׳ המאמר הקוד׳ לזה שלא מלו כלל מפני שלא נשבה רום צפונית מפני שהיו נוופין או מפני ענני כבוד שלא יתפורו קשה טפי איך יתכן ששמעו בסיני הולי

של הנ"ה והם ערלים שלה קיימוה במה שקבלו כבר בימי אברהם מה שהין כן קושיה ודוהק לברית זו שסוברת שמלו ולה פרעו והומר לה מלו פי׳ כתקנן לה מלו בפריעה הבל מילה לבדה מלו הבל עדיין

בקצי ובזולת סכנה לתבר לוה מה שימשכו ממנו תועלות רבות ולזה הודיעם תחלה שבעוד שלשת ימים יהיה זה הפועל למען יכינו להם באלו הג' ימים צידה לדרך אשר הם הולכי בה והוא ההלוך באלו ומופע שביים אלין שהוא מלאכה לא ליום אחד ולא לשני׳ אבל לומן ארוך עם שוה יוסיף לישרא האמנה ביהושע כשיראו הגעת מה שיראה להם בעת שהגביל אותו והוליעם כי בנוא כפות רגלי בכויו נושמ שהשירן באיר ביו ביו שאחר עבור העם תכף יעלו הכהנים נושאי הארון מהירדן וישובו מי׳ הירדן למקומם כי זה ממה שהישייר העם להתקרב לעבודת הש׳ אשר הוא שליע בכמו אני הכפלאות העצומי ולשמוע למצות יהושע נביאו כיזה כלו ממה שיישיר העם אל שתבוא להם ירושת הארץ באופן שלם ולפרסם זה המופת הנפלא הקי׳ יהושע האבנים תחת כפות רגלי הכהנים כדי מידאום כל ישראל כמו שוכרנו וצוה לשנים העשר איש אשר הכין שתים עשרה עשר' האבנים להוכירוה המופת בישראל עד עולם למען יראו תמיד אות' ויהיה זה סבה אל שיאריכו ימיהם על הארץ הטובה שהש"י נותן להם אשר הגיע׳ לירושת׳ עם שוה יהיה סבה להגיע להם ירושת הארץ באופןשלם כמו שביארמו ורצה עם זה שיהיה זה המופת ביום למען יתפרשם זה המופת לכל מלכי האמרי אשר בעבר הירדן ימה ולכל מלכי הכנעני אשר על הים וימש לכב׳ מפני בני ישראל כי זה כלו ממה שיעוו׳ על נצוחם והגעת ירושת הארץ על ישראל בשלמות ולואת השבה שלח יהושע מרגלים לשוק לב ישראל כשידעו שנפל אימת׳ על כל הנוים שהם באי׳ להלחם עמם כמו שביארנו במה שקדם וחנה זכר בוה הספור שיהושע עצה זה כאשר לוהו משה ע"ה כי משה היישירו אל שיעשה הוא במדות והוא שראוי למי שירצה להציל איש מה מיד אחר וה העמין בוה האופן השלם כמו שוכרנו במהשקדם ו השביעי מיראה עלמו בדבריו כאילו הוא חושק שיפול האיש ההוא ביד רודפו כי בוה ימצא לו המכוון בהצלתו וזה שכבר יסמוך הרודף על דבריו ויתכן לו בתחבולות למלט הנרדף ולוה תחצא כי כששלת המלד יריחו אל רחב הפונדקית שתוציא האנשי׳ אליו מבני ישראל אמרה אחר שהצפינה אותם שאמת הוא זה אך לא קטאת בזה כי אילו ידעה היותם מבני ישרא היתה תנלה זה לאלבות ולעם כדי לתפש׳ נספרה שכבר יצאו אחר שהגיע חשך הלילה ולא ידעה אנה הלכו ונתנו עלה שירדפו מהר אחריהם כי ישיגום וזה ממה שהראתם שהיא חושקת שיפלו בידם ולוה האמינו יותר לדבריה ונשלמה בזה ההצל׳ למרגלים אשר כונה אליה: דושטיני הוא במדות והוא שראוי למי שירלה להציל איש מה בזה האופן הכוכר שישמר שלא יכוב בתחבולות דבריו במה שיתכן שתשיגוהו התפישה ולזה תמלא שרחב לא אמרה שלא באו אניה האנשים מכני ישראל כי זה ממה שישיגהו בו התפישה בקלות ויהיה זה סבה אל שלא יגיע התכלית שכונה וכאמר אמרה שכבר יצאו משם זכרה לזה מאמר יהיה לה התוצלות בו אס ימצא מאמרה זה כווב נכל או בקצת והוא שכבר אמרה שוה היה בעת שהיה השער לסגור בחשך ויתכן מכני החשך שנדוו לה שיצאו שניהם ולא יצא כי אם איאו נשארו שניהם כי זה אפשר שיקרה מפני החשך: דורושיעי והוא במדות הוא שכשיביא הכרח שתהיה סכנה מה לאנשים אשר ירלה האדם בהצלתם ראוי שישודר היותם במקוחות מתחלפין כדי שאם ימצא האחד אולי ינצל השני

ולוה תמצא עם שדברי ישבלו כי אולי לא יצא כי אם הא׳ ורדמה לה בחשך שיצאו שניהם והנה נשאר אחד מהם אצל הפתח והיא לא הרגישה ולוה יעורוה דברי להציל את השני ולוה תחצא ברחב שצפל לכל אחד מאלו האנשים במקום מיוחד שאם ימצא האחד אולי ינצל השני : דועשירי הוא במדות והוא שראוי שלא יקצר האדם על מה שאפשר לו הצלתו כשלא יהיה כל מה שיהיה בהצלתו אכל ראוי שישתרל להציל מה שאפשר להצילו אם רב אם מעט ולוה תמצא כי כשראתה רמב שא א לה הצלת עמה בכללם בפנים מהפני׳ השתדלה להציל בית אביה ואמנם ראתה שא"א לה הצלת עמה בשו׳ בר לפי שוה היה ממנה אם בתפישת המרגלים אם כשתשאל מהם זה ותשלתם בשלום ואולם בתפישת המרגלים לא ישלם לה זה כי כבר יוכלו ישראל להלחם עמהם כוולת רגול הארץ לפי מה שנתפרסם לה מטונם יכלת אלהי ישראל שישנה מנהג הטבט בעבור ישראל ואם תמאל מהם הצלת כל עמה הנה הוא מבואר שוה לא יאות להם בשום פנים עם שיהיה עם גדול כזה בזולת הארץ ולזה השתדלה בהצלת המרגלים לפי מה שאפשר לה להחיות אותה ובית אביה והשניעה אותם כשם אלהי ישראל על זה טרם הפרדם ממנה : האחור עיטר הוא במדות והוא שהוא ראוי לאדם שיעשה כל דבריו בחכמה גם בעת הפחד יתישב במה שיעשהו שלא תשיגהו החרטה עלי ולוה תחצא במרגלי איך דקדקו באלו התנאים עם רחב באופן שלא ישיגם בוה מה שתשיגהו עליו החרטה אחר זה כמו שביארכו: השנים עשר הוא במדות והוא שאין ראוי להשיל קראה בין האמים לתת יתרון לאיש א׳ על האמר במה שהם ראויים בו על אופן אחד ולוה תמצא שבחר יהושע איש אחד למשה באופן שיסיו י"ב למספר שבטי בני ישראל להכין האבנים שהו מובלים להיות לוכרון לבני ישראל תם : בעת ההיא אמר יי׳ אל יהושע עד או יבנה יהושע :

חלכות

רשי

חרבות לורים · כתרגומו איזמלון חריפין וכן אף תשיב לור חרבו כשהחריפות כהפ׳ לדדין ואינו חותך יפה וכן כל כלי יוצר עליך : שנית . שמלו כבר בליל יציאת׳ מתלרים קהל גדול יחד וזו פעם שנייה שכל חרבעים שנה שהיו במדבר לח נשבה להם רוח לפונית ולא היה להם יום נוח למול כמו ששנינו ביבמות ורבותינו אמרו שנית זו פריעת מילה שלא

נתנה לאברה' אבינו :

נבמט

מתפזרות מפניהם אע"פ שרוח לפוני׳ ממהם כמו שאמרנו היא ספילה להם אבל בהיות' גוברת היא מפזרת העננים ולפי שבמדבר לא נשבו בטלו המילה ורז"ל לא אמרו טעם למה אין נשמרים עתה מלימול ביותא דשותא אבל אמרו כיון שהרגילו אינו מזיק וכן אמרו והאידנא דדשו בה רבי׳ שומר פתאיסיי׳ ואם יאמר אדם יכול היה הב"ה להשיב רוח לפונים ולא יתבדרו ענני כבוד ולא

תבטל מלות מילה אמת הוא כי

לא יבלר ממנו מזמה יתברך

וית' והוא ית' המצוה על המילה

לשמנה ימים הוא החריש מהם

אַשֶׁה כְהָ חַרְכוֹת צָרֶיםוְשֶׁוּב מִׁר׳י׳יייייייוּלָרְאוְמְטָוָוְחַריפִין וְתוּבגַוַר יַרת בְּנֵי אֶת־בְּגֵי־יִשְׁרָאָל שֵׁנְית: עשה

יהושע ה

ישראל הניינות :

ולא הוהירה למול הילודים כל אותן שניי לפי שהמצוה אינה בטלה כי אם לא היתה בזמנה יכולת להיות אחר זמן ובעבור האריך זמן המצוה לא ישל׳ הקדש ברוך הוא מנהג העולם כי אעיפ שתשנה מנהג העולם בקצת הנסי׳ בקריעת ים סוף והירדן ועמידת השמש לא יעש׳ כן ברוב הנסים כי אפי׳ בנצוח המלחמות ועזרו להוהביו היה עושה ע"י סבה כמנהג העולם במלחמות כמו שלוה מלחמת יריחו הקפת העיר בשופרות כמו שעושין הלרין על עיר להפחידם ולהבהילם וכמו שלוה במלחמת העי שים לך אורב לעיר מאחריה כמו שהוא תנהג העולם וכן במלחמות אחרות ולא נוכל לומר כי שלא ברלון השיי כמנעו מלימול הילודים במדבר כי לא ראינו שהוכיח' נביא על זה שלא מלו כל אותן

ועכר

חרבות צורים הרצון בו חרבות החדים והם הנעשים מהנחשת אצי"יר בלע"ו . ואמנם צוהו כדי שישיגם יהושע בזה המעט מהלער שאפשר בו כי יתכן בכמו אלו התרבות שיהיו בתכלית מהחדות ולוה תרגם יונתן אומלון חריפין: ושוב מול את בני ישראל שנית י שב אל כלל העם וזה שכבר כמולו בלאתם ממלדים לתכלית שינחלו אז את הארץ וכאשר הטו נמנותיהם ונגור עליהם המות ואיתור עד ארבעים שנה מירושת הארץ הוצרכו עתה שנית לכמו זה הפועל ואולם שואת המצוה מבוא בירושת הארץ הוא מבואר ממה שנאמר בתורה בפרשת לך לך פשנלטווה אברהם בואת המצוה עם שכבר היה ראוי שיקיימו ישראל דרכי התורה בכללם לפי מה שאיפשר ואו יתכן יותר ציעשה להם הש"י ואת ההעבה והתנינה ד"ל שירשו ארץ ו' גוים המכרי בתורה : גבעת

שנים שהיו במדבר ומפני זה לא עשו גם כן פסח כי אם בשנה השנית שילאו מתצרי לפי שהיו ערלים ומילת הזכרים אפי׳ מקצתם מעכבת מעשות הפסח שנ׳ המול לו כל זכר ואו יקרב לעשותו ויש דרש כי שבט לוי מלו במדבר וסמכו זה לפסוק ובריתך ינצורו וישלפרש ג׳כ כי לפי׳ לה מלו כל הותן השני׳ לפי שנ׳ על פי יי׳ יהנו ועל פי יי׳ יסעו ולה היו יודעים יום נסעם וחם היו מלים הילודים והיו נוסעים יום המילה היו הנמולים בסכנה מפני הדרך וזה הוא שאמר כי לא מלו אותם בדרך כי הנה ראינו מרע"ה איתר זמן מילת בנו בעבור הדרך וזהו שאמר כי לא מלו אותם בדרך ואית הנה האתוכים בטנני מפר אירן היא כמו שכתוב ויבקש המיתו לא נענש אלא לפי שלא נתעכב במדין עד מול בנו ועד חיותו כי ביום נסעו לא נסע על פי הבורא כי אין מענים אמר לו הקב"ה לך שוב מלרים לא אמר לו שיסע בו ביום והיה לו למול את בנו ולהתעכב עד חיותו ואחר כך ללכח תלרים במלות הבורא ועל כן הוכיחו בדרך על יד החולי ושמר לו עד שהיה במלון שיוכל למול שם ולהתעכב שם ומפני זה עשו פסח במדבר בשנה השני כי מלו כלם לפי שלא היו בדרך כי לא נסעו כל אותה שנה כי עביד ההוטי שמא כו עד מאי שאי לאין שילא מלו אלא הילודים בדרך וכל זמן שהיו במדבר סיני לא היו בדר׳ וזהו טעם הנכון בעיני: עשה לך תקן והכן כמו וימהר לעשות אותו ופי׳ לך לעלמך שיהיה הוא המל ואחרים עמו כי לא יתכן שיהושע לבדו מל כל הערלים שהרי אמר לו חרבות לורים ואילו היה הוא המל לבדו די היה לו בחרב משמייות האות היאך יכול יהושע לבדו למול כל הילודים במדבר זה לה יתכן הו יתכן שלה מל הוה החד מהם הכל נוה אות׳ למול והמר לך כי עליו מוטל כי הוה היה מנהיג' ומה שאמר וימל כמו ויבן שלמה את הבית והדומים להם : חרבות לורים כתרגומו אזמלון מריפין איזמלים חדים וכן אף תשיב לור מרכו וכסמך המתואר אל התואר כמו מי המרים בני שלשים או יהיה לורי׳ שם זולתי תאר ויהיה פי׳ חרבות שיהיו להם חדודים : ושוב מול את בני ישרהל שנית ' חזור פעם אחר פעם במחנה למול ולצותם למול ובאמרו ושוב מול אינו אומר פעם ושתים לבד אלא כמה פעמים עד שיגמר הדבר וכן ושבתי בבית יי׳ שאחזור שם תמיד כל ימי חיי וכן באמרו שנית אימ דוקאפעם ושתים לבד אלא פעם אחר פעם עד שיגמר הדבר וכן כסיל שונה באולתו אינו פעם ושתים לבד אלא פעם אחר פעם כמה פעמים וכן עם שונים אל תחערב שחוזרין פעם אחר פעם לרשעתם כמה פעמים ויש מרז'ל שאמרו כי אמר שנית על הפריעה כילא נתנה פריעת מילה להברהם אבינו ונדחו דברים אלו ואמרו כי שנית ריל על ציצין מעכבין את המילה שמזהירו שימזור עליהם שנית ויראה כי כמולו, הישב אבל פריעת המילה נתנה לאברהם אבינו וכן הואאומר בבראשית רבה אברהם. אבינו.פרע את מילחו:

יקר

כלי

אל גבעת

ובזה מדוקדק לשון הפסוק שאמר זה הדבר אשר מלכי לא שייך מילה בדבר לא האנשים אשר מל הי"לל שה ודהי דבר המר להם יהושע ומלן כו׳ ודע והבן כי כאשר היה יהושע כובש בתתתונים ארצותם לגוייהם וכורת אותם עד כלה לבלתי התיות להם כל כבמה כן היו נכרתים למעלה פוקד ה׳ על לבא המרום והקליפות ההם אשר התחתונים כענפי׳אל השרשים ההם שרש פרה ראש ולענה וכזה נתבאר לך היטב המאמר הזה שאכו בו שאמר וכי ערלים היו וכו׳ אמנם כשתירן נמולים היו אם שלא כתקנן וכו׳ דמ"ם שלא כתקנן היינו שלא כתקנן לומנו של יהושע שלריך שלא ישאר שרש ולא ענף אבל כפי דורו של משה כתקנן היו שדי בכרית׳ בלי פריעה כי זהו חלק לשבעה אמכ׳לדורו של יהושע הוצרך יותר וזהו וגם לח׳ כדפרשיה וכל מי בתל ולא פרע כאלו לא מל זה בדורו של יהושע כיזהו חלקו המכ׳ בדורו של משה היה די להם במילה בלי פריעה כי לכל זמן ועת לכל חפץ כאמור וו"ם הכתוב כי לא מלו וכו' כפי ערך הדור הזה השמיני דורו של יהושע חשוב כאו לא מלו אבל בדורו של משה חשובי׳ היו נמולי׳ ולזה שמעו קולו של הב״ה כפי הכנת וחלק לשבעה מוכנים היו בה

ובמ"ש כדרכן וכתקנן אפשר שעל שת החלוקות שהיו בהם אחת שלא מלו כלל ובשיטת המאמר הנו"ל של בעת ההיא ועליהם אמר שלא מלו כדרכן והם אשר כולדו במדבר אחרי נתינת התור׳ כדי שלה יקש׳ להותו מהמר של בעת ההיא קושית וכי ערלי׳ שמעו קולו של הב"ה בסיני וכו׳ והחלוקם השנית הם הנמולים בלי פריע׳ שאפי׳שהם נמולין שלא כתקנן חשיבי כעת הואת שהגיעה עת הפריעה כאו לא מלו כלל כי לכל זמן ועת כאמור וכל זה דקדק בעל המאמר בלשונו שאמר וכשבאו ישרא לארז המר הב"ה ליהושע אי אתה יודע וכו׳ שנרא׳ שמתוך ביאתם לארז נתחייבה הפריעה הזו ולזה אמר לו אי אתה יודע שאין ישראל נמולים כי בעת הזאת כאין למולי יחשבו כיון שנכנסו לארזואעפ"י שעד עתה נמולים היו עוד אפשר שאמר אין אתה יודע שאין ישראל נמולי׳ כדרכן וכתהכן ר"ל שאין נמולין בשתיה 'כדרכ' וכתקכן דתרתי בעינן כדרכן כרית' הערלה וכתקנן בפריע' שאעפי שנמולין הם כדרכן אינו מספיק כי תרתי בעינן חוור ומול אותם פעם שנית כדי שיהיה כתקנן מלורף לכדרכם יוהמר שנעשית גבעה מהערלות ובאמלעות העפר שהיו מכסים ולמד כן מאומרו אל גבעת הערלות שנעשית גבעה מהן דאם לא כן הי"לל בגבעת הערלו'וטעם הכסו' הערלה בעפר הוא להראות שישראל שנמשלו בעפר שנאמר והיה זרעך כעפר הארן שליטים על הערלה ולוה אמר בלעם מי מנה עפר יעקב שזכות המילה והכסות בעפר הוא דבר גדול שמור׳ג"כ עפר העליון הנקרא כן בפסוק הכל היה מן העפר מלכותו בכל הקליפות משלה וו"ש בעל המאמר מכאן התקינו הכמי׳ שיהיו מכסין את הערלה בעפר הארץ שנמשלו בו שנאמר והיה זרעך כעפר הארז ובמ"ש כך היו ישראל מלין עד שנחלקו לשתי ממלכות מלכות אפרים מנעו מהם ברית מילי הפשר שמה שבעלו הפרים הוא הפריעה ז הן אמת דלשון מלכות אפרים מנעומהם ברית מילה משמע מניעת ברית מילה לגמרי ובח"ם לו הב"ה חייך שהין ישרש עושין ברית מילה עד שאת רואי צעיניך אפשר שהוא שיראה איך פורעין פריעה ופשוטו על מציאות המילה ולפי הפירוש הראשון כפל קנא קנאתי קנא במעשה פנחם דפנחם הוא שיהו וכמ"ש במאמר הזה עלמו נאמר שאמר לו הב"ה לעולם אתה מקנא קנאת בשיטי׳ על גלוי עריות וכאן אתה מקנא ע"כ שזה ביאור לכפל הנא קנאתי שהכל הוא קנאה בענין המילה בעומאתה בעריות או בביטולה ' ולפי הפירוש השני שישרא בטלו המילה לגמרי כדמשמע לשון מנעו מהם ברית מילה יובן כפל קנא הנאתי על המילה ועל הפריעה ולפי הפירושים הנו׳ ל"ל גם כן דלפי׳ האחד שפירשנו שמניעת ברית מילה היא בפריעה לבד נאמר שנקרא שיהו מלאך הברית שבא לראות איך עושים אותו כתקנ׳ בפריעה י ולפי׳ השני שמכעו הברית מילה לגמרי לזה נקרא שיהו מלאך הברית שהוא פקיד על ראיית עשיית הברי' שקני על ביטולו לגמרי ויראה קיומו לגמרי : עיד לחז"ל בב"ר עשה לך תרבות לורים א"ר אמי בד' מהומות נאמר בלשון הזה עשה לך בג׳ נתפרש באח׳ לא נהפרש עשה לך תיבת עצי גופר נתפרש אניו ההדרו עשה לך מרבות צורים נתפרש גלבין דטינרי עשה לך שתי חצוצרות כסף נתפרש עשה לך שרף לא נתפרש רבי יודן בשם ר׳ יוםי ישמע חכם ויוסף לקח זה משה אמר אם עישה אני משור כן שרף אין לשון גופל על הלשון הרי אני עושה אותו של נחשת למה שלשון הוה נופל על הלשון הוה שנאמר ויעם משה נחש כחשת מכאן שנתנה תורה בלה"ק עכל"ה: ולע"דן מה הודיעונו חו"ל במ"ש בארבעה מקומות כאמר בלשון הזה ומה להם להזכיר המקומות שנתפרש כי די בהזכיר׳ המהו׳ שלא נתפרש בווכן או׳ משה ע״ה מלעתו ונר׳ שאמרו הו׳ל דקדקו לשון עשה לך מאי לך יאמר כא עשה תיבת עלי גופר לז"א בארבעה מקומות כאמר בלשון הזה של עשה לך שאומר בלשון עשה לך מורה שנותן בידו הרשות לעשות מאיזה מין שיכשר בעיניו על דרך שלח לך הנשיט לד לדעתד ואעפ"י שנא׳ לו בל׳הוה עכ"ז בג׳נתפרש ובא׳ לבד לא נתפרש עשה לך תיבת עלי גופר שנתפרש אעין 7 קדרו והטעם בלי ספק שהם יותר קלי׳וחוקי׳לעמוד בפני המי׳ וכן עשה לך חרבות מאי א מין שתרל׳ ונתפרש גלבין דטיגרי לפי שיבי׳ יותר קל להתרפאות או מן הטעם הנז׳ בכסוי ວງ່ານວ

עדיין קשה קצת כיון דמל ולא פרע כאו לא מל השיב · ונדקדק עוד לשון כשבאו לא"י אמר הנ"ר ליהושע יהושע אי אתה יודע שאין נמולין כדרכן וכתקנן כו׳ דהיה לו לו׳ בלשון קלרה ובלשון מיוב יהושע ישרא אינ׳ נמולים כדרכן וכתקנן מול ופרע אותם בפריעה י ומהו טעם כפל כדרכן וכתקנן. ומהו סוד הכסוי הזה על העפר בערלה עד שרא׳ אותו בלעם וראו חכמים להתקינו לדורו׳שיכסוה בעפר ויובן אומר התקינו שיהיו מכסין את הערלה בעפר הארקשגמשלו בה שנא׳והי׳זרעך כעפר הארז: וגראה כי סוד המילה להיותה פרועה לגמרי שהוא רמז לגלוי אורו ית׳ ויתעל׳אל עמו וא חסידיו לא יתכן זה ביתי עולם ושנים קדמוניות ביתי האבות כי עדיין כח הקליפת ההיא של הפריעה מכסה אור יו"ד המילה שכן כתחייב בעון אדם הראשון להשליט הרע על הטוב ואין טוב שא סוד המילה שכן ארו"ל ותרא אותו כי טוב הוא שמלד מהול וכשבא אברהם המתקן עון אדם כמשו"ל בפסוק האדם הגדול בענקים זה אברהם שהיה ראוי להקדימו לאדם הראשון אלא שאתרו השי"ת כדי שיתקן מה שעוות אדם הראשון וכן כם"ה שאברה׳ יצחק ויעק׳ תקנו עוות אדם הראשון ולוה די בכרית׳ הערלה הגדול׳והניח הקטנ׳ שעל העטרה לפי שלכל זמן ועת לכל חפץ עד שיעמדו ישראל במלרים ויכנעו בעבודה קשה ויוככו מזוהמ׳ נחש וילכו במדבר נחש ושרף ועקרב ולמאון ומכניעים כה הטומאות הנמשלים בשמות האה נהש שרף שכן היו שולחי׳ שעיר עואול ביד איש עתי המדברה שם הרגיעה לילית ומצאה לה מכוחה היא וכל חיילותיה ולוה היה די להם בכל זה הזמן במילת הערלה בלי פריע׳ אמנם כאשר נכנסו לארץ הקדש זו א"י כשמה כן היא מנוחתם עדי עד שם עת דודים להפריע זה הכסוי הדק של יו"ד המילה ולהגלות העטר׳ ע"י יהושע פני יהושע כפני לבנה שהוא מדרגתו של יהושע כידוע ליודעי הן: ובזה מובן המחמר בויקרא רבא הובא בילקוט בסמוך וימל את בני ישרא אל גבעת הערלות מקום שהוא עושה גבעה בערלהרב נחמן המר תן חלק לשבע׳ זה דור שמלן משה לשבע׳ וגם לשמכ׳ זה דור שמלן יהושע לח׳ והכוונה שדקדקו שהי"לל ויתל יהושע בגבעת הערלות אלו היה מקום וגבעה ממש ולכך דרשו על הוראת מקום המיל׳ שמלן בתקום שעושה גבעת בערלה י והנה רב נחמן ביאר מה שזכרנו מוסמך באסמכתא גמור׳ בפסוק תן חלק לשבעה זה דור שמלן משה לו 'ר"ל לשבעה דורות נמנים מעת שנתנה המיל׳ להברהם והם אברהם יצחק ויעקב לוי קהת עמרם משה אמנם בזמן יהושע היו ח׳ דורות וכוונת הפ׳ לו׳ תן חלק מילה לשבעה דורות שדי להם בחלק ההו' עד אותו הזמן י 👘 אמנם בדור השמיני דורו של יהושע הוצרך עוד לפריעה שכבר הגיע עתה שהוכשרו ישראל לשתגלה אורה ותבעל כח הטומאת ואפילו ההליפה הדקה ההיא אשר בעטרה ושודה הכנע וזהו שהזהירה רוח הקדש ע"י שלמה ואמר'תן חלק לח׳ שהיא המילה וגם מה שנעשה לח׳ דורות שהיא הפרי׳ תן חלק לא ולא שתעשה שתיהן כי עתה מל ולה פרע כאלו לה מל מה שלה היה כן בדורות השבעה הראשונים שלה הית׳ שעת הכושר עדיין להגלות י וזהו שאחו"ל בפסיקתא כמו שהביא הילקוט בפסוק זה הדבר אשר מל יהושע ר׳ ברכיה ור׳ חלבו בשם ר׳ אבין דבר אמר להם יהושע ומלן אמר להם מה אתם סבורין שאתם נכנסי׳ לארץ ערלים כך אמר הכ"ה לאכרהם ונתתי לך ולארעך אתריך על מנת ואתה את בריתי תשחור זהן שאמר הכתוב לכל זמן ועת לכל חפץ שלא יתכן שאומרו שהזמן מועיל לכל דבר וכן העת להפיק כל הכן אבל כיון לומר שלכל דבר ודבר הבע לו הש"י זמן ועת כי גם בזה יובן כפל זמן ועת שומן הוא על אברהם והייכו אומרו זמן היה לו לאברה׳ אביכו שנתנו לו המילה דהייכו לעת זקנתו אחרי שגייר כמה גרים ואחרי שהוסכמו בדרושיו האמיתיים כדי שלא יתרחקו ממנו מסיבת המיל׳ ׳ ועת לכל חפן הוא בעת ההיא שחפן ה׳ עתה בפריע׳ שבז׳ מובן לשון הכסוק גבי אברהם שאומר בעלם היום הזה נמול שמודיע שעצומו של היום הז' מוכן מאתו ית' שיהי' נמול בו אברהם וז"ש בעלם היום הז' כמול אברהם וזהו שאמר זמן הי׳ לו לאברהם וכו׳ וכן גבי יהושע כאמר היום גלותי וגו׳ שתל׳ הדבר ביום כמ"ם בעת ההיא אמר ה' אל יהושע וכו' זמן הי' לו לאברהם אבינו שתנתן לו המיל' שנאמר בעלסהיום הזה כמול אברהם זמן היה שתפול לבניו שנאמר כי מולים היו וגו' ע"כ י זמן הישתנתן המילה להברהם היא מילה בלה פריעה וזמן היה שתפול לבניו ר"ל שתפולכח הטומאה הרמוזה בקלים 'הדק׳ לעין וכשתפול אז יכש׳ לפריע׳ כי לכל זמן ועת לכל חפן כי מולי׳ היו עכ׳ז כלטוו על הפריעה שעליה אמר כי לא מלו וכו׳ שכיון שהגיעה עת כניסתם לארז הקדש הרי הוא כאו לא מל כלל דמל ולא פרע בזמן ההוא כאלו לא מל כלל חשוב וז"ש המאמר היה בתחלה דבר אמר להם יהושע ומלן שאמר להם דבר של טעם מה אתם סבורי׳ שאתם נכנסים לארץ ערלים דהיינו במיל׳ בלא פריעה שכערלים יחשבו בעת ההיא שהגיע עת הפריעה כי כדי להכנסם לארץ שיכנעו כל כחו׳ הטומאה אז צריך פריעה והבן זה כי גזרת מאמר מה אתם סבורים שאת׳ נכנסים לארז ערלי׳ הוא שנמנע הוא שיכנסו לארץ בלא פריעה כך אמר הב"ה לאברהם ונתתי לך וכו׳ למדו כו מיתור ניאמר אלהים אל אברהם ואתה את בריתי תשמור וגו׳ שזה תנאי למ"ש ונתתי לד ולורעד ויאמר ללמים זה על מנת ואתה את בריתי תשמור וכבר זכרנו היות הברית הנכון בכניסתן לארן בפריע׳י

השם מפני הפועל שנעשה שם רצל מפני מילת כל העם הילודים במדבר והנה היו כלם ערלים לפי שלא היו יודעי העת אשר יצטרכו בו ליסע כי על פייי היו חונים כמו שהתבא׳ בתורה ואולי יצטרכו ליסע ביום הג' למילה והי השכנה לתימון ולוה לא מל אחד מהילודים במדבר ולואת הסבה לא עשו ישראל פסח בחדבר כי אם אותו שכוכר בתורה לפי שכבר כולדו לרובם בנים אחר שתי שרים לנאתם. מחצרים ומילת בכיהם היתה מעכבת אותם מעשיית הפסת כמו שהתנאר בפרשת בא והנה ספר שאחר שחלו יסבו במקומ' עד שחיתה המכה וות

גבעת הערלות ינקראת הגבעה בוה

רלבנ

מן המכה : גלותי : הסירותי חת חרפת מצרים שהיו חומרי׳ הַמִּלְחָטָה מֵתוּ בַמִּרְבָּר בַּהֵּרֵהְבָּצָאתָם ראו כי רעה כגד פניכם כוכב אחד יש ששמו רעה והוא סימן של דם רואין אנו אותו עליכם במדבר והוא שאמר משה במדב' למה יהמרו תלרים לחמר ברעה הוליאם והם אינם יודעים שהו׳ דם תילה וכשמלו בימי יהושע וכא אותו הדם הוסר'אותה החרפה שעדיין ערב רב שעלה עמהם היו חוכים להם כך דרש ר׳ משה הדרשן: גלותי

רוח לפוני'והם הם שמלו עכשיו: ואת בניהם הקים תחתם ואת בניהם שהקים תחתיהם הם הילודים במדבר אותם מל יהוש' : וישבו תחת' : באתריהין כא כרו על עיר : עד חיותס

גבעת הערלות י עלשם המאורע נקרא שנעשו כחין גבעה : וזה הדברי כל ידי דיביר מל חות' המר לה סבורי את׳ לירש הת הארץ ערלים לח כך נאתר להברהם ואתה את בריתי תפמור וגו׳ ונתהי לך ולורעך אחריך הת ארץ מגוריך : כל העם היולא י לא היה אחד מהם כמן שכול׳ מתו והם היו מולים שנאמר כי מולים היו : לא מלו׳ כמו שפירשתי לה נשב׳

יהושע חרבות צריםוימר ארז בני

הַדְבָרַ אֲשֶׁער־מָלַ יְהוֹשֶׁעַ כָּל־רָדָעָם

היצא ממצרים הזכרים כל י אנשי

<u>ויעש לו</u>

1777

בְאוֹרְחָזא בְּמִפֵּקְהוֹן מִמִצְרָיִם: אָרֵי ייייי מִמִצְרָים: ֻבִי־מֻרָּיָז בָּל־חָעָם ה גַּזִירִין הַווֹבָּל עַמָאדִינְבָקוּוְכָל עַמָּא בְּיַיִיּשָׁת, הַיֹּצְאָיםוְכָל הָעָם הַיִּלוֹרִים בַּמִּרְבָר דאָקיִלִירוּ בְּמֵרְבָּרָא בּאוֹרְחָא מּיוּישׁ בַדְרָךְבְּצָאתָם מְטָצְרֵיִם לְאֹ־מָלוּ: בֵּי י אַרְבָּעִים שָׁנָה הַלְכָוּ בְנֵי־ישָׁרָאָל בְּמִיפַקְהוֹן מִפִּוֹצְרָיִם לַא גוָרוּ : אֲרֵי בַּמָּדְבָּר עַדִ־תֹּם בַּרִי-הַנוּי אַנִשֵי אַרְבָעִין שְׁנִין הַלִיכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵר־ הַמְּלְחָמָה הֵיֹצָאָים מְמִצְרָיִם אֲשֵׁר במרברא ער רְסַף כַל עַמַא גַבָרי לא־שְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֲשֶׁר נִשְׁבַע מְנִיחֵי קָרָבָא דְנְפָקוּ מְמִצְרֵיִם דְּלָא קבילו למיטרא דיי דקיים יי להון * ייי יהוה להים לבלתי הראותם ארד הארץ אשר נשבע יהוה לאבותם בְּרִיל וְּלָאלְאָחֵוֵיוֹתְהוֹן יִיד אַרָעָא רקיםײַ לאַכַתַּתְהוּז לִמְתֵּז לָנָא אַרעַא <u>לַהֶת לַנוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשֵׁי</u> יייייייי ואת־בניהם הקים תחתם אתם מכל יעַכְדָאחָלַבוּרָבָש יהושע בייערלים היו בי לאימרו וַיֵת בְּגֵיהוֹן רְכָןְמוּ בַּתְרֵיהוֹן יַתְהוֹן גְזַר יהושע אַרי ערלין הַווֹ אַרִילָא גורו כיפטיים אותם בַהָרָר: כל־הַגוי לְהַמֵּוֹר' וַיִשְׁבוּ הֵחחָהַ יַתְהון בּאוֹרִחַא: וַהַוָה כֵּר שְׁלִיכוּ כָל עַאָא לְמְגוַר ויתִיבוּ בְאַרְתְרֵיהוֹן ייֹה נפעם בְמַחֲנָה עָר-חֲיוֹתָם: מונין פיע

במשריתאעד האיתסיאו:

ועברליהיהושע אַזְטַלַון הַוּיפין וּגזַר יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ָבְּגְבְעָתָאוּקְרָאכִיה גִבְעַת עַרְלָתָא : ^{איי איי} ייי איי אָל אָל־גָּבְעַת הָעֵרָלוֹת: וְדֵין פִּהְנֶּטֶא הִי גְזֵריִהוֹשִׁעַ כָּל

עַמָא דְנְפַק מִמִּצְרֵיִם דַכִרַיָּא כַּר

גַּבְרֵי מִגִיחֵי קָרָבָא מִיתוּ בְּמֵדְבְּרָא

הושע ה

אל גבעת הערלות י כמו בגבעת וכן כפל אל המים כמו במים ואחרים לבים למוהו ונהראת גבעת הערלות בעבור הערלות שנכרתו שם וחלת הערלות הוא משקל אחד כי מן ערלה יאתר ערלות כמו מן חכמה יאמר חכמות : וזה הדבר אשר מל יהושע וזה הדבר שבעבורו מל יהושוו בי כל העם הילו די׳ במדבר לח מלו חותם לפי כלטווה

רדק

יהוש׳ למולם : כל אנשי המלחמ׳ י ר"ל מבן עשרים שנה ומעלה כי אותם הם הפהודים ואותם מתו שהיו מולי' זהו שהמרכי מוטי היווהטעם להודיע כי זה שלח מלו לה בעבור שנשתכחה מהס מצות תילה במצרים אז התרשלו עליה כי מולים היו כל העם היולאים ואפי׳ לדברי בעל הדרך שחות׳ שהתרשלו בתילה בתלרים וסמך לפסוק גם את בדם בריחד שלחתי הכיריך מבור חין מים בווכן מה שאמי בדמיך חיי מעמים ל"ל שתי דמי׳ דם פסח ודם מילה אעפיכ בלאתם מלו כלם הודם שעשו הפסת וזהו שחמר כי מולים היי כל העם היוצאים והכה אותם שהיו מבן עשרי שנה ומעלה מתו במדבר ומבן עשרי'שנה ומטה כשארו מולים ולה הוצריך יהושע למול אלה הילודי במדבר שלה היו יכוליילמול בדרך כמו שפירשנו ופירו'לא מלו לא מלו אותם כי הוא פעל יולא : הקיס ' אשר הקים וכן לעם עליה בעבור זה עשה יילי והדומילהם שיחסרו שי׳ן או מלת אשר וטעטיהקים כי הקביה הקים אותם תחת מכותם לירש המרץ כמו שחמר להם התנגה והם יירשוה תחתםי בתקומם כמו שבו איש תחתיו: חיותםי הרפהים כמו

ניחמרה' וגו' ידום דברי מז"ל שכוכב רעה היה מורה על דם והריגה והפכו הק"בהלדם מילה י וזה ההיתך הוח על? שחין ישרחל תחת המזל רק מחת כז כה והוח משדד התול ועהעכו ערעה לטונה לום יתר שחת כיתן לישרחל פשת אברהם כי אתר שנימול אתר לו הק"כה גיו מאנטגנינות שלך אין מול לישרחל כלופר חפינו שיש אוה הורחם עלד העול חני שזרדו כו חתה נתונה משכשיו למשלה שהמול מוד פיש כך מותם כרית קולש בשם שדי התשודד המול והנה ישראל שלח מלו ביה נתוני׳ תחת העול והיה כוכב רעה פומד לנגדם התורה על שסיכת דמי׳וכיון שמלו יצחו מתחת המול ונכנסו תחת יד הק"בה בעלתו וע"כ נהמך הכוכב למוכ וו שהיו גלותי ונז' אני השדוד את במול ע"י שנכנסתם לכרית והיה מקום מוכן לזה מי כ מס שלם היה מקדמת דכא נה"ב שתי גלגולי' גלגלו בלבול מחד שתוחת יד התול י והשני שנלגלו מח׳ יד הק כה זלוה קרח שם העקום גלגל פקי

מנחה קטנה ליבי כחשר תמו כל הגוי וגון

וימרחי על השחין ויחי תרפת

וזה הדבר'ד' ר"פ וסי' אשר תעשה להם לקרש י אשר מל יהושע י אשר תעשה י וזה הרבר אשר הרי' יד : הילודים ג' ב׳ תסרים וא׳ מלא וסי׳ וכל העם הילודים במרבר בדרך בצאתם י במקום הזה י בירול׳ דד"ה · בתראה מלא : ואת בניהם ר' דסמיכי בקריאה וסימ' יום אשר עמדת לפני יי' אלהיך בחורב י ואת בניהם הקים תחת' אתם מל יהושעי ויעשו האנשיםי ואת בני המכי' לא המיתי וגמסר גם בסרר ואתהנן: אתםו' הס' בספרא וסימ' אתם מל יהושע כי ערלים י עמק עכור י וישרפו אתם י ויסקלו אתם יויצו אתם לאמר ראו אתם ארבים יוהוריש יי׳ מלפניכם י עד חיותם י״א במעם מאריך וסימ׳ נמסר בסדר תבא:

בלי יקר

ואמר

כלו ממה שיורה שאין לאוי לכמול שיעתם ממקומו עד היות המכה: היום

ַוִיְהֵי כַּא*ֲשֵׁר־*תַּסוֹ

ויאמר

שנית ליהושע וז"ש ושוב מול את בני ישראל ותיבת שנית הוזר לראש אל מ"ש אמר ה׳ אל יהושע שני׳ומ״ם ושוב ר״ל שוב לך מהזרך אם׳את׳בה ולא תתשסק בכיבוש הארן שא מול את העם עכ״ל: ריעיש לו יהושע וכו׳ וימל וכו׳ הל גבעת הערלות מקום שהוא עושה גבעה בערלה וכו׳פירשתיו למעלה בפסוק בעת ההיא עיין עליו י וח"זל אמרו שנודרא במצו' והכף עשו גבע׳

מהערלות וכפוס בעפר ועליהם אמר בלעם הרשע מי מנה עפר יעקב ר"ל מי מנה הערלו שמלוי וטמנו׳ בעפר והרלב"ג פי׳ הפ׳ כפשוטו ע"שולדבריו השה שהיה לו לקרות׳ גבעת המולות ליחד השם בדבר הטוהר והמילה י והרד"ק ז"ל פירש כי הערלות כו׳ ע"ש ולי אפשר שנקרא שם זה ערלות על שם ב׳ ערלוה שנטלו מהם כי מל ולא פרע כאלו לא מל וערל יחשב לעומת זה כאמר הערלות ערלה ופריעה שנוטלת הערלות דקה שתחת הערלה:

הדבר אשר מל יהושע פסיקתא ר׳ צרכיה ורבי חלבו בשם ר׳ אבין ב׳ר יוסי דבר אמר להם יהושע ומלן וכו' פירשתיו למעלה בפסוק בעת ההיא י עיין פרש"י ז"ל וכן פיר' חו"ל

ועיין פי׳ הר"דה באופן שזה הדבר אשר לא מלו העם הילודים וכו׳ הוא אשר חייב אשר מל יהושע י ומהר"יא ז"ל פירש שהפסוקים האלה באים להשיב על ב׳ ספקות שיש בענין זה י הא׳ למה לוה זה ליהושע ולה להבות שימולו הת בניהם ויכניםו׳ בבריתו של הברהם כי הוה מהדברי׳ שחייב האב למול את בנו ולזה השיב באומ׳ וזה הדבר ר"ל זהו הטעם אשר מל יהושע ונלטוה בו למולם כי האבות אבותם מתוז"ע כל העם היולאים וכו׳ מתו במדבר וכו׳ וסיבת מיתתם היה בלאתם ממצרי' מקום רשע ולמדו ממעשיה׳ אשר ישבו ביניהם ובעת יציאתם מלוכלבי בהותם האמונו׳ וזה היה סיבת מיתהם וכיון שמתו יחד כולם הוא הדב׳ שחייב זה למול יהושע את הבנ׳ והספק הב׳ הוא למה נהעצלו במצות מילה האם נשתכחה תורה מישראל במדבר ה"ו והלא לא נהנה תירי אלא לאוכלי המו להתיי ספק זה צא הכתוב ואמר כי מולים היו וכו' וכל העם הילודים במדבר וכו׳ לא מלו והטע׳ הוא כי מ׳ שנה וכו׳ והיא טענת הר "לבג והר"דק שכתבתי למעלה בפסוק בעת ההיא שלהיותם נוסעים עלפי ה׳ במדבר מ׳ שנה והנסיעה מזקת מאד למילה זה חייב לבלתי המול בשר ערלתם עד בואם אל ארץ נושבת ואת בניהם הקים תחתם וכו׳ אותם מל יהושע כי לא מלו אותם בדרך ר"ל מסיבת הדרך אשר היו בו ולא ידעו מתי יסעו וא"ת עתה בגלגל עדיין היו הולכים ואיד נמולו לז"א ויהי כאשר תם כל הגוי להמול יישבו תחתם במחנ׳ עד חיותם ר"ל שכאן כאשר בא הצווי האלהי שימולו ישבו במחנה עד חיות׳ עד היותם נרפאים ובזה נשמרו מאות׳םכנה ע"כ הן אמת נעדיין יש לספק למה לא צוה לבנים עצמם שימולו כי גדולים הם וגם מהספק השני קלתו במקותו עומד שהרי עדיין היו הלכים בדרך אם ימולו שמא יסיעם ה׳ ואם ישבו החתם גם במדבר היה אפשר לעשות כן אלא שג"ל שבהכנסס לארץ בטלו ענני כבוד ובטלה נסיעתם על סיה׳ ועל פי הענני׳ולכך נמולו אדעתא שישבו החתם עד חיותם י והכלע"ר הוא שהפסוקים מזכירין בפי'תש"ה חז"ל שיהושע מלן בתלרים בעת יליאת זהוא מלן עתר שניה וכמו שכתבנו במ"ש ושוב מול את בני ישרש שנית וז"ש וזה הדבר אשר מל יהושע ר"ל זהו שמל יהושע בזמנים מההלפי׳ ראשונה כל העם היוצאים הלא הם הזכרי אנשי המלחמה אשר מתו בחדבר הנה מל יהושע אותם בלאתם ממלרים כדי שיוכלו לאכול הפסח באופן שתיבת בלאתם ממלרים הוזר לראש הפסוק ובאלו כתב וזה הדבר אשר מל יהושע בלאת ממלרים כל העם היולא כו׳ כי מול ם היו וכו׳ושיהושע מלם התנם וכל העם הילודים במדבר לה מלו מרוע תכונתם שעדיין היתה בהם מחלאת מצרים שהללו עובדי ע"א וכו׳ ז"ם הילודי׳ במדבר בדרך בלאתם ממצרים לא מלור"ל מסיבת היותם במדבר שלא נשבה רוח לפונית כפי שטת ח"ול והסיבה השנית בדרך כפי טענהם ג"כ שהדרך מסיכנ׳ להמול והע"ג דהשתה מהלינו והין הנו חושעין הם רוח לפונית מנשבת הם לאו דשומר פתחיםה׳ הם לא סמכו על זה לבטוח בה׳ דאכתי בפחות׳ של מצרים קיימי וז"ש בצאה׳ ממ׳רים לכך לא מלו בי סמכו אל ב' סיבות הנז' היות במדבר והיו' בדרך ובלאת' ממערים לא מל כי האנשים האל אכתי בפתאתייהו קיימי כי מ׳ שנה הלכו וכו׳ עד תום כל הגוי דייקא ואנשי המלחמ׳ הלוחמ׳׳ ומקנטרין את בוראם אשר לא שמעו בקול ה׳וכו׳כי לכך קראתים אנשי המלחמה סתם בהצותם את ה׳ואשר

בירלה בעפר יהיה גם בן נכין להעשוי הטר שתכרת בו מאבן על שם תשם רועה אנן ישראל זהעשר ישראל באופן שהכל ע"י ישראל כמצא שנהפרש להודיע היותר טוב למלוה מן המובחר ולא לעכובה שהרי כתיב עשב לך הרבות לך לדעתך מכל מין שתרצה והיותר טוב צורים גם לרמוז הביטו הל צור חוצבתם והל מקבת צור נוקרתם הביטו הל חברהם הביכם שג"ב הוא נמול זהן ובא בימים כמו שאתם נמולים בן ארבעים שנה שלא תלו הנולדים במדבר יוכן עשה לך שתי חלולרות מהיזה מין מתכת והיותר טוב כסף המור׳על הלובן ורחמי׳ כדי שביום שמתתכם ותועדיכ׳ותקעת׳ בהמוצרו על עולותיכס ועל זבחי שלמיכס והיו לכם לזכרון לשני אלהיכם . אמנם בעזה לד שרף לא בתפרש אלה כתן לו רשות חלוטה מאיזה מין שירצה ומשה בתר משהול דעתו לעשותו מכחשת לפי שלשון נופל על הלשון להגדיל הנם שעם היות ההבטה בנחש אדרבה גורמת התפעלו ׳מנשיכתו מטנחש עכ"ז יתרפא ואפי בהלטרף עוד אליו היותו מנחשת מלא מין את מינו ונעור דין עכ"ז והביע אל נחש הנחשת ר"ל עם היותו מביע אל נהש ועם היותו עשוי מהנחשת עכ"ו וחי בהשגחה אלסית יתב׳ ויתע׳ זכינו בדין מתוך המאמר הזה למה אמר שיהיו התרבות מצורים ולא מזולתו תהשני טעמים הנז׳ הא׳ הביטו אל צור תוצבתם אל אברה׳ שנימול בהם גדול בימים והשני לרמנז אל בריתת הערלה והכנעתה ע"י ישר׳ שהם משם רועה אבן ישראל וכסותה בעפר על שם והים זרעך כעפר הארז מלבד הטעם השלישי הטבעי היות 'מתרפאת יותר הכרית שע"י האבן מהכריתה שע"י הברול שהברול נברא להלר ימיו של ארס וכמ"ול בפסוק כי תרבך הנפת עליה והחלליה אינו דרין שיניף המקצר על המאריך י וח"זל פירשו ומול את בני ישראל שנית דהיינו פריעה והיה שנית במילה שכל הדורות הקודמים לא נמולו זו השנית אלא מילה בלא פריעה ואפי' האבות והכריחו כן פלאיתכן שנמצאו ערלי׳ בקבלת התורה אלא ודאי ניגולים ואמר אשר לא מלו שמל ולא פרע כאטו לא מל ובדבריהם ז"ל מדוקדק' תיבת בעת ההיא אמר ה' שלא כאמר' כן מקוד' שהרי לא פרעו הדורות הראשונים ולפי דבריהם אלו יחד כל יש׳ כמולו המולים פרעווהערלים נמולו ופרעו י אלפשר שאז בכנישתם לארץ הגיע זמן ועת לחפן זה בנתן רשות זה להגלית אות גרית קדש פרוע כי פרוע הוא ראש כל האומות מ"ה בזכות אובלוסי יבו אל וכבר כתבתי הצת מוה בסדר לד לד וז"ש בפת ההיא אמר ה׳ לקיים מה שנאמר לכל זמן וכו׳ שזמן זה היה מיוחד לפריעה ולא קודם כי לא נברס ידי ישראל עד העת הואת וכן נרא׳ ממש"ול נפסי׳ זה הדבר אשר מל יהושע דבר ה"ל ומלן איל אתם שנורים שתכנסו לארן ערלים כך אמר הקב"ה לאברהם ונתתי לך ולזרעך ע"מ ואתה את בריתי תשמור זה שאמר הכתוב לכל זמן וכו׳ זמן היה לאברהם שנתנה לו המילה שנאמר בעלם כיום הזה נמול אברהם זמן היה שתפול לבנים השר זה מורה אל האמור שאותה העת נכונה מאד להמול כדי לכבוש הארזולפי הפשט ומול את בני ישראל שנית כי יהישע מל את ישראל בראשונה כסבמולו בפצרי' כנודע מח"ול וע"וא ושוב מול שתיבת ושוב מורה על שמלם בראשונה איבר'דלפי זה תיבת שני׳ מיותר׳ שכבר אמ׳ ושוב מול ומספיקוייל דכדי שלא תטעה בהבכת הכתוב שהוח של מציאות המילה אבל לא יחוייב שהיא ימולם לכך אמר שנית יומ"ש בעת ההיא עיין פי׳הרד"ק ז"ל השעם שלא במולו עד הנה כתב רש"י ז"ל לפי שלא נשבה כו' ע"שוח"ול רעזו טעם שני להיו׳ בוופים לא נשבה רום לפונית והאיזבא דשו ביה רבים שימר פתאים כ׳ יהר"דק הרחיב בזה שלא רלה הוא ית׳ לבפך הטבע כיון שהמצו׳ אפש׳ להתקיים בקמשך הזמן ולכך לא מצינו הוכחת לישראל על עכוב המילה כי מאת ה׳ היתה י ועוד טעם שני כי במדבר לל ידעוישרט עת המסע כי על כיוית׳ יסעו ואולי יבא המסע והס נימולים ייסתכנו ע"ב תודף דבריו והרל "בג גם כן כתב זה הטעסהב׳ שעל פי ה׳יסעו כנו׳ומה סאמ׳ עשה לך עיין פי׳הרדיק זיין וניינ שיהובע הוא המוהל - וכמו שדקדקתי מתיב׳ושוב וכן מוכיח תיבת לך ותיבת מול ותיב׳ויתל וכן אשר מל יהושע דמשמע הוא בעצמא וכן מוברה מאומרו ויעש לו יהושע דמספיק ביאמר ויעש יהושע מאי לו אלא זראי הוא המוהל ולכך הולרכו הרבות מיזבות ומדות כדי למהר המילה בומי מועט ימול מרובים בבהתקלקל התרב מריבוי הנימולים יביאו זולתה י והרל"בג ז"ל פירש שחדות התרבות כדי למענו הצער וכאב כתילה יו וסגרייא זיל פי׳ שלא מיינו בלווי התילה בי אם בעם א׳ לאברה׳ ווו פעם

שליש ביד גוי והשאר ביד יש׳ כדי שיהיה קצירכם דאלו מקציר אחר אין מביאין עומר ולשני הפירושי׳ היה הבישול הזה בזמן קצר שכן נקראת ארץ צני במרוצת בישול פירותיה ובדבריה׳ ז"ל אבין מה שנקרא התבואה בלשון עבור ולא הבואה או דגן או שבר כמו שאמ׳ בסמוך ויאכלו מתבואת ארץ כנען ולמה אמר הארץ סתם שלא אמר ארץ כנען ויהיה מלשון מעוברת שנתבשלה בזמן הצר שהיו ימי עבור ולא ימי לידה ז"ש מעבור הארץ לרמוז הכו׳ מהמהירו׳ בימי מספר יהי׳ זה מסגול׳הארץ הידוע׳ דארץ צבי קלה לבשל פירותיה ממחרת הכסח וכו׳ דקדקו חז״ל ממחרת הפסח אכול הא מהודם לה אכול עד שהקריבו העומר שלא הותר להם החדשוא"ול שממה שהבצו ביום שמת משה ע"ה נז׳ באדר אכלו עד י"ו בניםן י ונראה לי שהטעם שהוארכולהתפרנם מזה תלוי במה שאמרו הא מקודם לא אכול מפני איסור החדש שאסור מן התורה בכל מקום ולבי שלא היו יכולי׳ לאכול מעבור הארז השפיע ה׳ מטובו בשיע ר הצריך באופן דויאכלו מעבור הארז מן החדש האמר ואחר הנפה העומר וכשטת רש"י ז"ל ובזה אני מבין ממחרת שלא אמר במחרת אם בא להורות זמן לבד אבל אמר ממתר׳ לומ׳ שממנו נמשכה האכילה מעבור הארז וכן אמר וישבות המן ממחר׳ הפסח שממחר׳ הפסח נמשך השביה׳ של המן ומובן ג"כ יתור בעל׳ היו׳ הוה שהכונ׳ לפי ששם גה׳ בהיסו׳ החדש ולח׳ וקלי וכרמל לה תהכלו עד עלם היום הזה ולעומ׳ עלם היום הזה האמור שם אמ׳ כאן ויאכלו מעבור הארז באותו עלם היום הזה שכבר הוכף העימ׳ וממחרת הפסח היינו יום ששה עשר בניםן שהוא יום מחרת לא׳ של פסח אמנם להר"דק ז"ל כי׳ מחתרת הפסח כו׳ וה"ה לשון וקליי שלריך לכרשו שהוא ג"כ מהישן ודוחק הוא כי שם זה על הרוב הוא מהחדש כעשה כמו ולחם וקלי וכרמל ועוד קשה לפי׳ שאם היה להסחדש למה נעשה נם זה להסתפה מו המו אתר פטירת משה כיון שהיה מלוי להם ישן אלא דאפשר לומר שלא היה נמצא להם שיעור מספיק בין בא בתור דברי הרד"ק שביום ה׳ של פסח אכלו מעכור הארץ ומן המן והצר השיה לכל הפירות

ארבעים שנה עד בואם שאין ת"ל עד בואם אל ארץ נושבת מה ת"ל עד בואם מלמד שאלו לא כסק הרעת מלרים מעליכם י ושטת חז"ל אינה כן אלא שאצטגניני פרעה ראו היטב ולא טעו במה שראו אלא שהוא יה׳ הפכו הדם לדם מילה וזה דקדקוז"ל בלשונם שאמרו וינחם ה׳ על הרע׳ המן לה רצו להכול מתבואת הארץ ירבי הלעזר בן עזריה מושלו משל למ"הד למלך ב"ו שאמ עעבדו אשר דבר והפך את הדם לדם מילהי עוד חדש רבי משה ביאור היב' היום כי איך תוסר ההרפה מזוג לי המין אמר לי אין לי חמין אמר מזוג לי צוכן י ד"א משל אומר לאדם מטני מה אתה אוכל כי הערב רב הם מצרים לעומד עד לכת הבשורה למצרים לעומת זה אמר כי הערב רב הם מצרים פת שעורין מפני שאין לי פת חטין מפני מה אתה אוכל חרובין מפני שאין לי דבלה כך אלו הי'בידם האמורים ועליה׳ אמר היום גלותי בדוקא ועל פי שטה זו של ר׳ משה שמצרים טעו כנז׳ כוכל לומר של ישראל מאותה קמיצה שקמצו בו ביום שמת משה לא רצו לאכול מהבואת ארץ כנען ואותה שנה דטיינו היום גלותי חרפת מלרים שטעו וזו הרפה להם וגלותי יהיה לשון גילוי אלא שמ"ם מעליכם שילאו מארץ מלרים ירדה להם מן בי"ו באייר ופסק בשבעה באדר וכלה בידן בי"ו בניסן שנאמר בלתי מתיישבת לכך הנכון כמו שפירש רש"י ז"ל והרלב"ג ועיין הר"דק והר"לבג הוסיף בזה שהמצרים שטופים וכו' ואני אומר שישראל בהמולם יחדיו כולם הורו בזה מעלתם בהיוהם ויאכלו מעבור הארץ בשנה ההיא מה ת"ל ובני ישרא אכלו את המן ארבעים שנה והלא חסרים ל׳ יום מט"ו בניםן עד י"ו באייר אלא שאכלו עוגות מצות שהוציאו בידן ממצרים שהיו יפות להם כמן בוטהים בקונס יתב׳ ולה עמדו פן יבהו עליהם יושבי הארן ביום הג׳ בהיותם כואבים אשר בזה עכ"ל: ולע"דן לדקדק מהיכן דקדק מלמד שלו לא פסק וכו שצריך שיצטרף אל היתור קצת היום יצאו מחרפת מצרי׳ אותו הפחד שהיו מפחדים המיד בצאתם ממצרים המיד כדכתיב וישאו משמעות י ועוד קשה מאי איכא בין ב׳ המשלים וכולם הם מיותרים שלא היה צריך אפי׳משל אחד את עיניהם והנה מצרים וכו' אותה ההרפ׳ שהורו אז חולשת בטחונ׳ בה׳ היום גלוהיה מעליכם כי כ"ש שני משלי׳ ונראה שמלבד קצת הכרח שיש ליתור עד בואם אל ארץ נושבת ממה שאמר ארבעים בטחתם בי היום הזה ולכך כקר׳ גיל לשין גילה וגל לשין גלותי כי ישמח ה׳ ביבראל כשעושי׳רצונו שנה שמובן הוא שמלאת ארבעים שנה היו עד בואם אל ארץ נושבת אבל ההכרח העקרו נרא׳ שהוא מכפל עד בואם אל ארז נושבת עד בואם אל קצה ארז כניגן שהיה לו לומר עד בואם אל קצה ארז כנען שהוא יותרולישתוין מינד בוהם אל ארן נושבת שאינו כ"כ פרטי וו"ש שאין ת"ל עד בואם צני ישראל בגלגל תיבת ויהנו בגלגל מיותר׳ שכבר נזכר למעלה אכן כיון בהנייה שני׳ של היות׳ חונים בנחת עשו את הפסח שמחים וטובי לב עם היות׳ בערבות יריחו עיר בפרטות אל ארץ נישבת מה ה"ל על בואם אל ארץ נושבת מלמד שעד בואם אל ארץ נושבת היו מוהפת ז' חומו׳ לה פחדו הלה ויחנו בגלגל ׳ הו הפש׳ שלמעלה הזכירם המיד בלשון עם לפי שהיו רוצים לאכול המן ולא מתבואת הארץ ז"ש את המן אכלומ׳ שנה עד בואם אל ארץ נושבת שעד ערלים אמנם בפסו׳ הזה כתי׳ו חנו בני ישראל כנה אותם בני ישר׳ כיוןשנימולו ועשו פסח בערבו׳ בואם ועד בכלל היו רוצים לאכול אילו לא כסק המן שא רצו לאכול מתבואת הארץ מה שאין לדרוש כן בעד בואם אל קצה ארץ כנען לא שייך לומר עד ועד בכלל שהרי הוא אומר עד קצה ארץ כנען והנה בין המשלים הבדל גדול כי במשל הראשון חולה כבוד לא"י ולפירותיה ואעפ"י שפוגם בכבוד ויאכלו מעצור הארץ אמרו חז"ל שבתוך ששה ימי׳ נעשית התבואה זאת או שהית׳ גדילה המן שהרי לא נתן הבדל ביניהם כשיעור ההבדל שבין חמין לאנן שהוא הבדל מועט י אמנם במשל השני הפליג במעלת המן שהוא כהבדל שנין חרובין לדבלה וכבין פת חטין לפת שעורין שהו'הבדל מרובה והמחלוקת שלהם נראה לי לתלות בהבנת הפסוק הזה של וישבות המן ממחרת באכל מעבור הארז ולא היה עוד לבניישראל מן האחר הדורש שההבדל מרובה כמתרובין לדבלה מפרש באכלם מעבור הארזוהטעם שאכלו מעבור הארז לפי שלא היה עוד לבני יבראל מן שאלו היה להם מן היו אוכלים אותו לפי שההבדל רב כמו שנאמר - אמכם ר׳ אלעזר בן עזריה מכרש הפסוק בעיני כך

דכונתו על יריד׳המן שלא עבר את הרדן ליד׳ דכיון שמת משה בעלה ירידתו : וישבות המן ממחרת וכו׳ חו"ל תוסצת׳ דסוטה שבזכות משה ע"ה ירד המן ארבעים שנה ואפי׳ ל״ט יוסשמן ז׳ בארר ער י״ו בניסן י עוד שס ובני ישראל אכלו את המן

שהמן לא נפסק במות משה כי אם מרדת ובפ׳ דואכרי׳ את ג׳ הרועי׳ בירח א׳ דהיינו מן ובאר וענכי כבוד שבאו בזכות ג׳ הרועים משה אהרן ומרים ובמות כל א׳ עמד בזכות משה וכאבר מת משה נכרתו שלשתן יחד הבל עמד המן עד מחרת הפסח ועבר הירדן המנ׳ רשי׳ כי׳ והמן כור׳ גד מה זרע גד לא עבר הידו כך המן לא עבר את הירדן ולכאור׳ הולק על דברי הו"ל ואפשר

כלי יקר

ייעד אותם שכבר ירשו את הארץ אחר שכבר קיימו זאת המצוה ותשור מעליהם זאת החרפ והביאור הראשון הוא הכרא יותר ואם לא מצאכוהו לאח'מן הקודמים אשר הגיעו אלינו דבריה' וויאכלו מעבור הארץ י הנה אמר זה לפי שלא הותר להם החדש עד ממחרת הפשת ובזה ראיה שמה שאמ׳ בתורה ממחר׳ השבת יניפנו הכהן הרצון בו ממחרת הפשח והוא י׳ו בניסן לא ממחרת השבת בראשית כמו שהיו אומרים הצדוקים שאם היה הענין כן הנה לא ימלט הענין מחלוקה אם שנ׳ שכבר קרה אז שהיה פסח ביום השבת או בוולת יו׳ השבת ואם היה בוולת יום השבת הנה יצטרך לומר כי טעו יהושע וישרט בוה וה דבר בלתי איפשר ואם היה בשבת הנה לא היה ראוי שייתסהוא מה שהוא במקר אבל ראוי שיחסוהו א מה שהו׳ בעלם ויאמר ממחרת השבת כי הם לא נשו זה לפי זה הדע'מפני היות היו׳ ההוא מחר׳ ואי כל כלי של יו של יו של יו של היא מבואר שמה שאמר בתורה ממחרת השבת אין הרצון בו שבת בראשית אבל הרצון בו ממחרת הפשח כי הפשח תקרא שבת ל"ל היום החמשה נשר : ושבת המן ממחרת . הנה מצאמ בזה דעת לרבו ז'ל קנתם אתרו שלא ירד המן אחר שמת משה אלא שבבר לקטו ממנו מה שהספיק להם עד זה הזמן ועשו ממנו חלות וקצת אחרו שכבר ירד המן עד היום ההוא ואקשוב שאשר הביא האו'שלא ירד המן אק'שמת חשה אל זה המאמ' הוא היותו מרחיק היות מכודר מהנביא מופת אחר מותו ולפיזה המופת הנפלא איאיפשר שיהיה על יד נביא זולת מש חוייב ממנו שלא ירד המן אחר מותו לא השבי׳ שהיה נעש׳ אח׳זה על יד יהושע ואשר נר׳ לנו לפי מה שהשרשנו מענין המופתים בשוף המאמר הששי משפר מלחמו׳יי׳הוא שזה המופת הנעשה על יד משה בטנין המן נשא עד היו הוה שאכלו מן החדש הלא תראה כי מופת שמן המשחה היה נשאר תמיד כמו שבארכו במקוטו וממה שיורה על זה הוא אמרו וישבו המן ולא אמ' ויכלו המן וזה ממה שיורה שכבר הי יורד עד היום הזה ועוד כי בתורה כשמכרת ירידת המן זכר המן אכלו עד בואם אל ארץ משבת וזה ממה שיורה שכל זה הענין נששה על יד משה וכבר ביארנו בשם מלממו יי איך יתכן זה : ויהי

יהושע ה

רַיּפְטַח בּאַרְבָעָה עָשָׁר יום לַחֶרָש יאוייית בּסְחָא בּאַרְבַעת עַשְרָא יוֹבָא לְיִרָחָא

בועבור הָאָרֶץמִמְחֲרֵת הַפֶּסַחמַצַוֹת׳׳ יייביייי בעיבורא רְאַרְעָא מִבְתַרפָסָחָא פַטָר

השניעי נ'

נ"ח

לחד׳ בערב ד׳ וסימ׳ נמסר בסדר כא: וישא ה׳ חס׳ את וסימ׳ נמסר בדיש סרר וירא:

ויאכלו

ההיא

טד י"ו בניסן אכלו המן יהי'פי' ממחרת ט"ו והוא י"ו כי אע"פ שאכלו בט"ו מלות וקלוי לא היה מספיק להם מה שמלאו מעבור הארזואותו היו׳ אכלו גם מהמן ולמחרת שהוא י"ו בניסן אחר שהקריבו בו העומ׳ והותרו בחדש מלאו הרבה מוהחדש להכול וזהו שאמר ויאכלו מתבוא׳ ארץ כנען בשנה ההיא: ויכי

הפסח בי"ר יום לחדש ואפשר שיהא הרצון בזה ההמשך לתאות המשגל כי המצרים היו פרוצי בעריות כמו שאמר בתורה בפרשת העריות כמעשה ארץ הצרים וגו'ולפי שהמילה מכוונת להחליש כח זה האבר הוא מבואר שבעניו החילה תסור מעליהם חרפת מלרי ויהיו יותר גדורים בענין המשגל ואיפשר שנאמר טוד שהרצון בוה שכבר הסיר מהם חרפת מגרים שהיו אומרים כי ברעה הוציאם להרוג אותם ולכלותם לא להנתילם הארץ והנה בהיות׳ מתאחרים במדב׳ ארבעים שנה היתה להם ואת החרפה ואולם עתה

לא שמעו בקולה':

ע"י המילה גלותי אותה החרפה מעליכם שהורחת הדם נהפך על המילה זו היח שטת הז"ל הובאה

בילקוט בשם פסיקתא ורש"י ז"ל הביאה בשם ר׳ משה הדרשו ודוחק לומ׳ שנעלמו דברי כסיקתא

מרש"י ז"ל לכך נראה לי ששטת רצי משה הדרשן היא שטת זולת שטת חז"ל שרצי משה סוצר שהד'

של מיל׳ הוא ניהו שראוהו המצרים וטעו כי לא ידעו מה הוא והיו׳ גלותי בבוא דם מילה הוסרה

של מקום ובוטחים בו :

יריהו כעם שוקע ובוטח:

ה׳ אל יהושע היום גלותי וכו׳ ח״ול פיר׳ שאצטגניני פרעה ראו דם על ישראל ולכך

המר ראו כי רעה נגד פניכ׳ ככב ששמו רעה המורה על מכת הרג ואבדן והיום הזה

היה אסור להם עד אח' הקרבת העומר בששה עשר בניסן ואפי למצות מצה הפור מן החדש שאי' מצות עשה דוחה את לא תעשה אא"כ היתה כתובה בלדה ומאין היה להם ישן ממה שהיו הגרי גוים מוכרים להם ותלת מעבור מוכיח שהוא מן הישן כי אמרנ כי נקלא עבור הדגן שהו'משכה שעברה ושנה הבאה נקר תבואי ממחרת הפסחי הוא ליל ט"ו בניסן ויומו כי הפסל קרב בי״ד ומחרתו הוא יום חמפה עשר וכן בחמשה עשר יום לחדש הרחשון ממחרת הפסח ילאו בני ישראל: וישכת המן ממחרת · מאותו מחרת שובר מחותו היום פסק המן כי לא היו צריכי שהרי אכלו מעבור החרץ מכות וקלוי בט"ו

בניסן ולדברי רויל שאמרו כי

עלב : ויאכלו מעכור הארץ

מהישן אכלו מצו׳ וקלויכי החדש

חרפת מצרים . לפי שיצאו האבות ממצרים והיו הבנים ערלים כמו המצריי והערלה חרפה כמו שנאמר כי חרפה היא לנו : גלגל · נכפלה בו הפ"א כי מן גלותי יאמרו גלל וכן דרך לשון הקדש בשמות הלקוחים מן הפעל להוסיף בו אות או לגרוע ממנו כמו נח מן ינחמנו שמוחל כי מיי׳ שחלחיו וגם להפך סדר החותיות כמו יעבן מן

ואמר יי

ואכלו

דַאַרְעָא הַהוּאגְלְגָלָא עֵר יוֹטָא הָדֵין:

וּשָׁרוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלְוְלָא וְעָבָרוּ יַת

מיוֹמָאדְבַתְרוֹהִי בְּמִיבַלְהוֹזְמֵעִיבּוּרֵא

דאַרָעאולָא הַנָה עור לכני ישראָר

מָנָא וַאַכָלוּ מִעַלָלַרת אַרְעָא דָכְנָעַן

בּרַמְשָׁא בְּמֵשָׁרֵי יִרִיחוֹ:

וַיִּשְׁבֹת יַיַיּיּיּ וּקְלֵי בְּרְרַזְיוֹמָא הָדִין: וּבְּסַק מָנָא

בשתא

ררק

העומר שהקריבו עומר תחלה ומשבעה באדר שמת משה שפסק המן היו מסתפקין עד עכשיו ממן שבכליהם שלקטו בשבעה באדר שנ׳ את המן אכלו ארבעים שנה והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום שהרי תחלת ירידת המן בחמשה עשר באייר וַיָּאמֵריִהוָה אָל־יְהוּשְׁעַהַיּוֹם גַלְוֹתֶׁי אֶרֵז־־הֶרְפַּתְ זַיוּוּשׁ לִיהוּשָׁע יוּמָא בֵיוְאַעֲרֵתִייַת חָפוּבֵי מְצְרֵים מֵעֵלִיכֶם וַיִקְרָאשם הַמָּקוֹם מי זמיו מִצְרָאֵי מִן הָרָמיכוֹן וּהְרָא שְׁמָא י הַהוּאגְרְגָל עָר הַיום הַוֶה: ויהונו

<u>בּערכותיריחו :</u>

וְקָלְוּיבְּעֱצֶם הֵיוֹם הַוֵּה:

בְּנִי־יִשְׂרָאָרִש בַּנִּלְנָרָש <u>וְיִע</u>ֲשׁוּ אָר*ו*־־

הַמֶּזְמְמֶחֲרֵת בְּאָכְלָם מֵעֲבֵוּר הָאָרֵץ

וְלְא הַיִדָי עוֹד לְבְנֵי יִשְׁרָאֵת מָן

וַיּאַכְלוּ מִתְּבוּאַת אָרֶץ כְּנַעֵן בַּשְׁנָדָה

רלבנ היום גלותי הסירותי מעליכם חרפת מצרים ירצה לפי מה שאחשיב בחרפת מלרים אמוכותיהם הנפסדו' כי ענין הפסח היה מביא ישר להעת' מהאמוכות ההם כמו שביארכו בפרש׳ כא ואמנם אמר זה כי עד עתה סרה זאת המצוה מהם לסבה שוכרמ ולוה סמוך לוה שכבר עשו שם את

ויאמר

ויחנו

אוכל פת שעוריולפי שהין לי פת חיטין לכך נאמר לא היה עוד בהיות

אמור מעתה בחררה שהוליאו ישראל ממלרים טעמו טעם מן: ולא היה עוד לבכי ישראל מן לפיכך ויאכלו מעבור הארז אם היה להם מן לא היו אוכלין מן התבואה שהמן היה נוח להם משל הומ לתיכוק מפני מה התה

רשי

בלותי הסירותי כמו גל מעלי מרפה ויגל את האבן : ממחרת הפשח יום הנפת

מנחה קטנה

שתי גלגולים במשמע: ויחנה בני ישרמל למפלה חמר כל

הגוי כי נפת התילה קודם

שננער הברית אער לשון נוי

עכשיו ויחנו כני ישראל שהם

בני ישראל בעלי ברית

הברהם: וישבת המן ובו' ולח

תחמר ששבתה מליפל מן

השתי'כי זה היה מומן ז'

חדר שמת משה חלח מה שחנר

אומר וישנת הוא ולא היה

פוד לכני ישראל ען הוא מה

שהכלו עז' חדר עד העבת

905

×,

באכלם מעבור הארץ ולא היה עוד לבני ישראל מן ר"ל שאינו בעיניהם כערד מן שהוא אלהי שי אין ההבדל אלא כמין חמין לצוכן ולכן הזכיר בו משל למלך כו׳ שאיכו מרגיש בהבדל ההו׳ אא דרך תענוג המלך אבל כלל העם לא היה בעיניהם עוד מן ובזה מדוקדק שלא אמר ולא היה מן עוד לבני ישראלי וכשתדקדק אפי׳ תיבת לבני ישרא מיותרת מדקאמר ולא היה עוד לבני ישרא מן לומר שלא היו מרגישים בו הבדל למן כאמור ואפי׳ שנאמר שחו"ל לא כיונו כלל לזה מ"מ הענין בעצמו צחות והלציי: עוד אומר מעבור הארץ מיותר וכן ולא היה עוד לבני ישרא מן מיותר שכבר אמר וישבות המן אמנם הכונה כי שבית׳ אולא מרדת שהרי מיום שמת משה שבת ופסק מרדת שא ה"ק ששנת שלא הספיק להם אות׳ קמיצה שלקטו אא עד מתחרת ואו שבת י ולי אפשר שעד אותה העת שאכלו מעבור הארץ היה במן טעם מעול מאד ובפרט אותו שלקטו סמוך לפטיר׳ משה ועמד טעמו בווריהו לא כמר עד שאכלו מעבור הארץ ואז שבת טעמו וריהו וזהו וישבות המן ממחרת באכלם מעבור הארץ שאז שבת ובטל המן בשיעור שלא היה עוד לבני ישרא למן מרוב השיבות עבור הארן ותבואת׳ החשוב׳ וז"ש לא היה עוד לבני ישרא מן ולא כתיב היה עוד מן לבני ישרא מורה שעם היותו מצוי לא הי׳ עוד להם למן כאמור ולכד ויאכלו מתבוא׳ הארץ ובמה שכתבתי בשם הרד"ק ז"ל שעבור הוא הישן ותבואה הוא החדש מדוקדק לשון זה הפסוק שבתחלה אמר לשת ענור 6 (*) 7 •

בהיות יהושע עיין פי׳ רש"י ז"ל והרד"ק ובסמוך אכתוב בואור דברי המאמר ויסתלהו ויהי כל ספקותיו ז'לועיין פי׳ הרל"בו, ז"ל ומהרי"ה ז"ל פי׳ הרוב לזה שה שפי׳ שהיה נהקין ואונור ויהי בהיות יהושע ביריחו עומד ומחשב על יריחו כדת מה לעשות לכבשה ובהיותוכושא וכותן בזה ראה איש והוא המלאך ואמר שאעפ"י בהמלאך הוא רוחני עכ"ז כיון שהו' מתלבש בלביש גשמי ברדתו אל זה העולם יוכל האדם לראורוזהביא ראיה לדבריו שהרי אברהם ראה את המלאכים ני אנשים כצבים והאכילם ואמר מהרי"א ז"ל כי בראות יהובע שהאנשים אשר אתו לא ראו את האיש הזה ידע כי מלאך ה׳ הוא ולכך שאו קלכו אתה אם לצריכו שאם לעורתנו באת או לעור׳ צריכו ע״כ הורף דבריו ולי כראה שיהושע היה רחוק קלת ממחנה ישרט עומד בלד יריחו וזהו ויהי בהיות יהושע ביריהווישה עיניו לצד מחנה ישרא ורחה שם המלאך עומד וזה מייצו להכנם בזה הספק של הלנו אתה אם לצרינו כי בהיותו בא כנגדו שהוא כנגד יריחו אפשר שהו'לנו להתקוטט עם יהושע שכנגדו הו הפשר שלצריבי להתקוטע עמה' מאחר שבא כנגד עיר יריחו או נפרש להפך הלכו אתה בא לעזור אם לצרינו הכל עולה לענין א׳׳ עוד הפשר שהומר הלנו אתה אם לצרינו דהי"לל או לצרינו וכפרש ויהי בהיות יהושע ביריחו בערבות יריחו האמר ונר׳ לו המלאך בחרב שלופה בידו ולעומת זה הקש׳ לו יהושע וה"ל הלכו החה הם לצרינור"ל הם בחת להרוג צרינו מדוע חהה עומד לנגדי בחרב שלופה הלנו אתה בא להרוג שאתה בא לנגדנו בתרב שלופה אם אתה בא לצרינו להרוג בהם לא יהות לך להיות בא נגדי בחרב בהופן שהיה המיהא הלנו ואגבינו יאות לך לבוא אם לצרינו באת והשיב לוואמר לא כי שר צבה ה׳ עתה באתי ר"ל לא באתי לצריכם שא בר צבא אני עתה באתי כמ"שחו"ל באתי בימי משה רבך ולה קיבלניועהה בימיך אני בא ולכך חרב שלופה בידי שאם תמרה את פי אכה בחרב ואז נפל יהושע על כניו וא"ל מה אדוני מדבר אל עבדו השיב כענין שא"ל הנה קבלתי אדנותיך עצי ותנזר לומר ויקם לך או אפשר שאומרו לא כי אני שר לבא ה׳ עתה באתי ר"ל לא תעלה על דעתך שאני צא להויקך דהא שר צבא ה׳ אני מלאך של רחמיםושר צבא ה׳שהם ישרא וכי זה לשון דהאי ומהרי"א ז"ל דקדק דהי"לללא כי שר צבא ה׳ אני ואמר כייהושע ה ה בירית ר"ל מתעסק נושא ונוהן במחשבותיו כדת מה לעשית ביריהו כמשפט שר לכא העם ולכך בא המלאך וא"ל לא כמו שאתה הושב כי אני שר לבא ה׳ ולא אתה ועל זה השיב יהושע מה אדוני מדבר אל עבדו ר"ל מודינא לך שאתה השר לבא ואני עבדך ואו א"ל של נעלך שהמחשבות שאתה חושב שהלכד העיר בהתכולות אנושיות של נעלך והתפשט מלבוש זאת המחשבה שהמרים אשר אתה עומד עליו ללכהדו אדמת קדש הוא ולא ילכד כי אם בנם שהי וכאן רמז לו שיהיה כל אשר בה הרס וקדש ליי׳ויעש י״שושע כן שקיים חה שאמר לי והסיר ממני כל תחבולה אניש יוסמך על הנס והרב ב"ע ז"ל פי׳ במ"ם של נעלך וגבי משה כתיב נעליך בלשון רבים בשער ל"ה ז"ל צריך שישלוף בפליו מעל רגליו והוא משל במרץ למה שרצוהו שם ווה כי המכהג הטבעי הוא לעשות הרכעל כפי הרגל

הקרשות הכוברות :

אומר כ"ר שנה אכלו ישרש את המן מ׳ בחיי משה וי"ד לאחר מותו שנא׳ ובני ישרש אכלו את המן וכו׳ שהין ת"ל הת המן הכלו עד בוהם הל קנה הרץ כנען אלא הלו י"ד שנה החרי מות ז׳ שכבשו וז׳ שחלקו עכ"ל י והוה קשה ההבנה מחד שהכתוב הומר בפי׳ כהן וישבות ממחרת והיך יתכן ומהיכן יליף כן תינה דמיתור הפסוק יש להוכיה אכילה שנית מחודשת על המ׳ שנה אבל י"ד שנה של כיבוש וחילוק מנלן: ונראה דכשהקשה שחין ת"ל וכו׳ בכולי קרא מהשה שהוא מיות שכב׳ הזכיר האכילה ויאכלו בני ישרא את המן ארבעים שנה ובכלל זה מקשה נמי שאו׳ עד בואם הל קלה חרץ מיותר שכנר כתיב עד בואם אל ארץ נושבת ומשני שניתוספה אכילה של י"ד שנים ולכ"א את המן הכלו ומיש עד בואם אל קצה ארץ כנען היינו הקצ׳ האהרון אחר שכבשו הארץ דאו לקצ׳הראשון כבר כזכר בתחלה עד בואם אל ארץ נושכת דהיינו עד שבאו לתחלת יישוב ארן כנעושת כונת הפסוה כמו ובא עד קלו וכו׳ ר"ל עד אשר באו אל קצה ארץ כנען וסיף ענינ׳שחלקוה עד אותו הזמן הכלו את המן והענין הוא כי המ׳ שנה הוא שהיה יורד מן ומאותה המיצה שלהטו ביום שמת משה נסתפקו י"ד שנה מעין הנזכר לעיל במאמר הוספתא דסוטה שמאות קמילה נסתפקו מ'יום י ולישב הפסוקים של וישבות המן ל"ל דתיבת ממחרת היינו ממחרת פטירת משה ע"ה ולכן' לא כתי' ממחרת הפסח ומ"ם בהכלימעבור הארץ יהפרש כהרד"ק ו"נ הנו"ל דהיינו הישן כנו"ל על שם שנה שעברה שאכלו ממנה קודם הכנסם לארץ יו יהיה נמשך באכלם מעבור הארץ אל מ"ש ולא היה עוד לבני ישראל מן שהילו היה להם מן לא היו אוכלים או שהאכיל׳ גרמה ולח היה להם עוד מן וה:כרח ויאכלו מתבואה י והנה יש קלת הוכחה מלשון המדרש מתוספתא דסוטה שמתחרת הוא מטחרת פטירתו של משה דקהמר וישבות המן ממחרת כל זמן שהיה משה קייט היה המן יורד להם מ_מת מהו אומר וישבות המן ממח ת ולה שהמן היה תולה וכו' שלשון מוכיה הוה שמשמת משה אמר וישבות המן ממחרת פטירתו ולריך למד הפסוק כדפרישית אושנפ ש ממחרת הפסח הנו׳ וכמ"ם הרד"ק ז"לוהוה פשוטו של מקרה וחין שניתה זו מירידה שהרי משמת משה ע"ה כשבת מלירד שמהקמיצה ההיה אכלו ל"ע יום אכן השביתה היא שלא היו נסמכים על המן לבדו באכלם מעבור הארז אחר הקרבת העומר שהיו אוכלים מעיבורו ומהמן מזה ומזה עד תום י"ד שנה של כנום וחלוה ובסופן כשלה היה עוד לבני ישרא מן כלל הזויאכלו מתבואת הארץ כל אכילתם באופן באו׳ את המן אכלו מ׳ שנה היינו אכילת מן לבדו ובי״ד שנה מוה ומחר י״ד שנה הכל מתבואת הארז ואומר ולה היה עור לנני ישרא מן שאין ת"ל אא היינו התרי"ד שנה כבוש וחלוק לר׳ יוסי ומ שויאכלו מעבור ההרן בשנה ההיא הוור לתהלת הענין לשנה ראשונה שנכנסו לררן שאכל מתבואת ארז כנען בשנה ההיא עם היות המן עמהם באמתחותיהם עד י"ד שנה או אפשר לפרש דבשנה ההיא היינו שנת ט"ו אחר כבוש וחלוק ודוהק עלה בידינו כונות מהחלבות בפסוקים ע"פ

רישבות המן כל זמן שמשה קיים היה המן יורד להם משמת מהו אומר וישבות המן ממחרת ולה שהמן הי'תולה להם בחייו שה אף במיתתו שמן המן שלקטו בז' באדר הכלו ל"ש יום עד י"ו בניםן והרריבו את העומר בגלגל שנא׳ ובני ישרט אכלו את המן מ׳ שנה שאין ה"ל עד בואם אל ארץ נושבת ומה ה"ל עד בואם מלמד שלו לא כם ק לא רצו לאכול מתבואת הארץ ר' שעור בן עזריה מושלו משללמה"ר למלך ב"ושאמר לעבדו מז גלי חמין ה"ל אין לי חמין ה"ל מזוג לי מנן ד"א משל אומרים לאדם מפני מה אתה הוכל פת בעורין מפני שאין לי פת חטין מפני מה אתה איכל מרובין מפני שאין לי דבלה כך או היה בידט של ישרא מאותה קמיצה שקמלו בו ביום לה רלו לאכול מתבואת ארז כגען ואות׳ שנה שילאו מירזירד להם מן בייו באייר ופסק בשבעה באדר וכלה בידן בי". בניסן שכאמר ויאכלו מהבואה ארן כנען בשנה ההיא ומה ת"ל אכלו את המן מ׳ שנה והלא חסרי׳ הם ל׳ יום מט"ו בניםן עד ייו באייר שה שחכלו עוגות תמות שהוליהו ב ד׳ תחלרי׳ שהיו יכות להם כמן: ויש לדקדק בו ראשונה היכי יליף מינד בואם אל ארץ נושבת מלמד שלו לא פסק לא רצו לאכול וכו׳ ועו"קשה מהיכן באה זו החנה יתירה לישרא עם המן והמי׳ קצו בו כדכתיב ונפשנו הלה בלחם ההלוהל גם צריך לדקדק ב׳ משלי׳ למה לי מה לי משל צונן וחמין מה לי מרובין ודבילה דקאמר ד"ל ועוד כפל הלשון באומר כך או היה להם בידם מאותה קמיצה וכו' וכבר הזכיר זה בתחלת דבריו שהמר מלמד שאו לה כסק וכו׳ ועוד יש בכוי לשון דבתחל׳ ההמר לה רצו לאכול מתבואת הארץ ואח"ב אמי לא רצו לאכול מתכואת ארץ כנען: הביאור בהל ע הלעה קטנה הרחבתי בה בכלי חמדה בסדר ויחי והיא שהצד קי׳ תוסף רוחס יגועון ומזה הטעס זקני תורה כל זמן שמזקינין דעתם מתיישבת עליהם ונתוספת בהם שהם מתקרבים אל סיבתם ית' ואל קדושת ה׳ המתדבקים בו וידוע שהמן היה יורד בזכות משה וכמו שהקדים בעל המאמר כל זמן שהי׳ משק קיים היה המן וכו' באופן שהיה המן בזכות משה מעתה זכינו בדין שביום פטירת משה שהי'מהעל' ביותר כי כרגע קטן בינו ובין מקום החיים הנלחיי הנה המן שירד ביו' ההוא שהי' חבוב מאד מאד מכל מה שירד בכל המ׳ שגה והראי׳לוה ליהו בשעת סלוקו שאמר לאיפע ע׳ה כששל פי שנים אם תראה אותי לוקח מאתך יהי כן כי בשעת סלוקו מתעלה כנז'נמצ'שמזה הטע'ערב להם ביותר המן ההוא לפי שלקטות ביום פטירת משה ע"ה זאת ועוד כי בהכנם לארן ראו בעין שכלם כמה יגיע ' יגע האדם כדי לאכול לחם בזעת אפו והלחם הזה מן מזומן אז הכבוהו ביותר לשתי סבות אלו הנו׳ והסבה זו השנית היא מה שזכר המאמר ראשונה במ"ש ראשונה שאין ה"ל עד בואם אל ארץ נושבת שהוא מיותר ומה ת"ל מלמד שאו לא פסק לא רצו לאכול מתבואת הארז ביגיעה דניחא להו מלא כף נחת מן ממלה הפנים תבוה׳ ההרן בעמל ויגיעה וזהו כונת עד בואםר"ל אכילתו ערבה להם שאפי׳ שאכלוהו מ׳ שנה א״ה היורולים שיהעכב עוד להם אפי׳ עד בואם אל ארך נושבה אמנם היה לב׳ סבות הנו׳ הא׳ היות מאכל מזומן בלי עמל וטוב פת חריבה בלי עמל זואת הבחינה ה כיר במיש שלו לה פסק לה רצו להכול מתבוחת ההרץ ולה המר הרץ כנען להגיד היות הפך המן שהיה תבואת השמים יורד בלי עמל לא כן תבואת הארן והאדמה אשר אררה ה' ועלה מייתי דברי ר'שעו׳ ו׳ עזריה במשל הראשון שהמר לעבדו מזוג לי חמין וכו׳ אשר במשל הלוכן ערב יותר מן החמין אא פהחמין יפה לבריאות וזהו ממש בנמשל כי מצד עריבות יותר עריבה להם תבואת הארן מהמן אא שהמן היה נחות לחס בבת נת התועלת לנסש מכל הלדדין ובפרט היותו מן מזומן שיהיו פנויי׳ מכל עסק לעסוק בתורה אמנס כננד הנחינה שבהרו בעת המן מלד העריבות כנז׳ מלד היותו מאשר השאיר משה ע"ה אחריו ברכה יוהר מעולה מאשר בחייוגדולים לדיקים במיהתם יותר מבחייהם להוכיח כן הביה משל צ׳ ואמר ד׳ה שהיה במיגה עריבו׳המן יותר מכל עריבות התבוחה עם היות׳ והוא כמשל שאתר לתה אתה אוכל פת שעורין לפי שאין לי פת חטין שכמו שההבדל מאד משונה או או אשר שעורים ובין דבלה למרוצין כך המן ערב מאד על הבוהת הארץ בשיעור רב שאו בין פת חטין לפת שעורים ובין דבלה למרוצין כך המן ערב מאד על הבוהת הארץ בשיעור רב שאו צין פת חטין בכוי שמו אירי ארן כנען עם היותה עריב מהו שי ווכיו כמן בפי׳ולא אמר לא פסק לא רצו לאכו׳ מהבוא׳ ארן כנען עם היותה עריב׳ולכך הזכיר כאן ארן כנען בפי׳ולא אמר תבואת הארץ כבהחלת דבריו ולכך אמר כך או היה בידס מאותה קמילה שקמלו בו ביום שמת חבוות ניסורן בנוגות הבחינה הרחשונה הכו׳ בתחלת ובריווהוא כי המן שירד ביום שמת משה כל תשם שמיו ענין ותנו שנין אי יום וחשיבותו מאד נעלה שלא רצו לאבול אפי מתושיו ל כי היון יי היין היי התנואת ארן נכתו כי היין ההוא נשתנה למעליותא מאד מצד היותו ירידתו ביום שמת ועל פישתי בחיכות לו הנו׳יתברר לך הכסוק שהמר ער בואם אל ארן שאפי׳ עד בואם היורוצי׳ לאכול מן ולא תנואת הארז מצר הבחינ׳ הה׳ הנז׳ והמר עד בואם אל קצה ארץ כנען היא הבחינה הנ׳ שהיה ערב להם המן כ׳כ שאפי׳ עד הה שנו ומת על ביו שתבואתה עריבה מאד עכ"ו לארצו לאכול ממנה כי התן כי כ שיים מאד אא שפסק מהסי ומאי דקאמר את המן אכלו לפי שטה זו כ"ל הצעיר דהכונה לפרש ולומר דמאי אי שנט אין אין הכונה שהיה יורד מן דהרי מ' יוס משמת תשה פסק מלירד אל כוכתו לומר בייבילה בי את התו אכלו מ׳ שנה שלמים יונכין מאמר הויל בספרי פ׳ בשלת זה לשוגור׳ יוסי

וערכה להם ביותר כמו שאבאר במאמר הובא בילקוע בשם תוספתא דסוטה וז"ל:

עבור ואח"כ אמר ויאכלו מתבואת הארץ כנען בשנה ההיא דהיגלו תבואה מן החדש והכונה להודיע שאכילת הישן היה לפי שעה בלבד שלא הסעיק לה לשעה : אמנם חז"ל פי׳ ביתור ולא היה עוד לבני ישרא מן להודיע שאו היה להם מן לה היו הוכלים מעבור ההרץ י משל לתינוק שאומרי׳ לו למה אתה אוכל פת שעורים :הוא הומר מפני שאין לי פת חטים לכך נאמר ולא היה עוד וכו' וכן הביה רש"י והעעם שקצו בו במדבר ועכשיו ערב להם כך דרך ישרא כשהיה משה עמהם בקשו לסוקלו וכשמת מאנו הנחם ויבכו הותו כן אירע במן הבא בזכות משה בעודו יורד קלו בי ובמוהו בנטערו על ביעולו ' והנכון שהמן הזה החסרון היה ערב להם יותר מכל המן שאכלו המ׳ שנה כי הלו יקים בעת פטירתן תוסף רוחם יוגועון ולכך הקמיצה שלקטו ביום פטירת משה נתעלית בזכות

שתדע שוב הענין היה נמראה הכנואה ויורה על זה שאיור תכף ויאיר יי׳ אל יהושע כי הוא רחוק הראות המלאך בהקיץ וכהשתמש החושים על מנהגיהש והנה הרנון באמרו ויהי בהיות יהושע ביריתו מחשבתו משועת שם איך יעשה להתרים העם היושב בה ומפני זה נדמה לו דבר מעניני המלחמה זרח המלאך כאילו תרבו שלופה בידו ולואת הסבה ג"כ שאל לו במדאה הכבוא הלכו אתה אם ללרימו כמנהג הכלחמים וענהו כי אין הענין כמו שחשב אבל הוא שר לבא יי'והשר הו' הממונה להשגית בישראל הוא אשר באמלעותו יביא השם ית׳ הנכואה לכביא מאת הש״י ואמ׳לו שיחלוץ בעלו מעל רגלו כדי שירגיש בענין המקו' ההוא בו כי הו' קדש וענין כבואיי אלהי לא פועל דמיוני ואו הרגיש יהושע בשואת היא השגה כבואיי ווכד הכבואה שהגיע לו בזה המקום וקוד׳ שיתחיל בוכרון הכבואה ההיא: 200

מדבר

3

ויהי בהיות יהושע ביריתו - ראוי

רלבג

75

בהיות יהושע ביריחו י מכאן לעיבורה של עיר שהיא מן העי׳ שחי הפשר לימר בתיך יריחו : הלנו אתהי הלמסעדנא אתית': עתה באתי י לעזרתך אבל בימי משה רבך באתי ולא חפץ בי של הם אין פניך הולכי׳ וגומ׳

רשי

שמף וה כשכת ז ויהי כסיות בגבול יריחו ומכאן סמכו ז"ל שעבורה של עיר דינו כעיר שהרי יהושע לא היה בתוך העיר ואמר בהיות יהושע ביריחו כי נסעו מהגלגל המר ויהי בהיות יהושע בירימו י יהושע בירתו וגו' ידוע שסילח? שנה ביתי פשהלה שנמולו שם הערלים ועשו הפסח ובאו להם לירחו לכבשה וחנו חת פני העיר והקב"ה שלח מלאכו להראות ליהושע כדי לחזקו לכבשה ולבשרו ונדמ'לו כדמות היש וחרבו שלופ׳ צה עד שהיו רולי' לילך לחרץ כזכתי'כערט' משעטי' בידו מורה על הגבורה ועל הנלוח כמו שנרחה ליעקב חבינו ונחבק עמו לחזקו ולבפרו כמו שחמר לו כי שרית עם הלהים ועם חנשים וחוכל וכן בה ליהושע זה המלחך וחרבו שלופה בירו כדמות גבור מנלח והוא שהמר ליהושע רחה נתתי בידך הת יריחו והת מלכ׳ : ויאמר לה : בנומר הינני במו בהתה שבור היש בה להלחם הבלאני מלהך יי׳ וזהו ובפרשת כי תשה בנה הנכי שולה עלאך ונו׳ אכל קודם לכן. כיה ההנכגה ע"י

3

ו׳ דכמי׳

נישתתו

כיקתן אף

ישיק וכל רתנחהה

וס"פ דכוי

ממליל

ויריתו

בלי

יקר

הַהַיא

וירא והבה איש עמר לגגרו וחרבו

שְׁלוּפָּדָה בְּיָרֶו וַיֵּלֶךְ יְדְהוֹשָׁעַ אֵבָיוֹ

ויאטר ילא כי אַני שריצבאייהורי

עתה כארתי ו פרי יהושע אל פניו

אַרצָדהנישָהַהוויאמרדיו מָהאַרני

ויאמֶרלוֹ הַלָנוּ אַתָּה אָם־לְצָרֵינוּ :

יהושע ה

פנעשה להם היה ע"י הק"נה כלי מתנע. וכן היה גני יהושע שכל הנסי׳ שנעשה בירקן ועד בימתן לירתו הי' צלי מבנעי וו שכמשר הייתי עם משה כלי חשועי׳ שלחך פד שרכה לילך לחרץ כו אהי פיורק החיכ נקש לשלוח פלחך הלה מפני בקשת משה כדחה המלחן בטענה שהמנהג לריך להיו' נדול שהמנהג לריך פהנתהנ ומשלת משה היה גרול מהמלחך בידוע משח"ב מכל יהושת שהי׳ הפלהך נדול מפנוי וע"כ ייסי בהיות וקושע בירחו ר"ל שהניע בוען לככוש יריסו ולהורים הכנעני ושחרי החומו והנה מלחך עותד לכנדוי ונהיות שיהושע סבר עה שנקער לו בחשר קייתי עם עשה וני העם והפשוק החתר וילן יהושע בלילה ההוח בתוך העמה ויש בו דרש חח׳עתה בוא שת מיד יבי' בהנהנה בלי אתנעי כמושהיה גני באתי עתה באתי שני פעמים אני הוא שבחתי בימי מש, רבך שנאמר הנה אנכי פשה ע"כ לו ידע מהשינו שולח מלאך ורא׳ אותי ולא רכ׳ שחלך עמו שחמ׳ נהקב׳ה היכי חפץ חלח בך מיד ויפל של השלחך ושחל בשמתפק כלנו ונו' ורנה אם הלנו אתה יהושע אל פניו ארלה : א פניוי כמו על וכן אל אהרים לא הכל : שתהיה ההנהנה על ידן או ברינו שאתה כח לוער לנו בין כד ובין כן יקשה לי חים סבטחת באשר, הייתי עם משה שנזה נכלל שני דברי ח' שתהי' ההנגנה כמו שהיק גני עסה בלי עלקן וגם בחשר היה בתשה שלח היה פגערע ניזלחמותיורה נכל חשר יפנה יכלים כן הכטים לי וח"ב מכל מקים קשים והשיב הפלחך לחבי לחכמו פאתה מכור מתמיד תהיה בהנהגה כלי מלחך רין ום היה נענין הנשים שנשאולך בודט שבחות לכלל כיבים חבל פתה כחתי כי הגיע הוצן לכבוט החרן וע"כ עתה באתי ולם קודם לכן י וסנה הענין שמעלע החלחר הים מיהושת נרפו בפה 3171 שח"ול שהתלחך הלוה היה שרו של עולם שנקרמו נער וקות החותר כער הייתי ונס זקנתי והיה לו שייכו' עם והושע שנקרחב"כ נער כד"ח זיהושע כן כון כער ר"ל שהי בער מחדרנת עשהותדרנת התלחך וע"כ עתה בחתי ולח ביתי עשה רכך שהי' מדרנתו לתפנה פשך וששניי פול ורנה בחיתרו עתה כחתי נותר שלת ישתדל לדחות מותי כתו שוה רכך כיחו דחה חותי טרט כוחי ולח היה בזכר לתרשהלי כ"כ תש"חכ פתה כלתי והם תדחני וה קוח דחוי נפועל ע"כ נקותי באל תדיתני עוד חעזר בוער שנסתפק יהושע על ברחה חרכו שלופה בידי וחין זה מדרך המלחך כשב להסיב מהרי גני כנעם כתיכשהי' חרב שלופה ביד המלחך והונרכו ליתן טעם כזבר כשניל שנה כלעם כחותנות ישרחל לקלל בקול קול יעקכ ע כתפס במלחך חופנות בחומות ועל חרכך תחי גנהןרתה יהושע חרב שלופה שאל כלנו אם לגרינו דאינו אודע עם טיכו של התרב והשיי הפלחך אנישר נכח ה׳ הייני עתנה ישראל שלריכי' לקזות עלתעה נדרן העולם בקרבס ובקשת ס ותרב שנידי בות ככתון קויבכסשממנו יפשוך הנלסון לפרב שניזכם כי לה בתרנכם לבד תירשו המרן כי מס ע"י חרב שבילי היה העושים התכם ויכבוש

האוינים

מנחה קטנה

הקינה נעלמו וכל הנסי׳

ההיא: <u>והוה כד הוה</u> יהושע ביריחו ווכף עינורהי וחויא מימיח בהיורת יהושע ביריחו וישא עיניו וָהָאנֵכָרָא קָאִים לְקִיבְלֵיה וְחַרְבֵּיה שָׁלִיפָּא בִּירֵיה וַאַזַרי יָהוֹשָעַלְוַרֶ*ח*ָיה ואַמַרלֵיה הַלְמָסִעֵּדָנָא אָהֵיתָא אָם <u>רְבַעַרִירְבָר</u>ָנָא: ואַמַרלָא אַרי אַנָּא פּוֹלאָך שָׁלִיחַ מָן

<u>קרם יי כען אָתיתי ונפ</u>ליהושעער

מה ריבוני

אַפּוֹהִיעַלאַרָעָא וּסְגִיד וַאֲמֵר דֵ־יה

שחמר שר לבח יי׳ שר לבחות מעלה ומטה כמו שנ׳ על מיכאל הש׳הגדול ולפי גדולתו וקדושתו כקדש התקום שנראה בו ליהושע לפי התר קדם הוה: עתה בחתי בעת שרחיתני משח"כ בבש'ודם וזה להחזיק בלבו כי מלחך הוא ויש בו דרש כי כה להפחידו על בטול תור'ועל שבטלו היו' שבר תמיד של בין הערכים המר לו יהושע על מיזה מהם בחת חמר לו עתה בחתי כלומר על בטול תורה שאתם בטלים עתה מיד וילן יהושע בתוך העמק שלן בעומהה של הלכה ווה הדרש רחוק כי חין שעת המלחמה שע׳ תלמוד תורה ועוד כיפסוה וילן יהושע הוא רחוק מזה הפרש' כי הוא במלחמת העי ועוד כי כות' הדרם הזה טעה בפסוק וילן כי שני פסוקים הם וילן יהוש'סופו בתוך

ררק

ניריתו סוגרת ומסוגרת שוגרת אנשיה בתוכה שלא ילא אדם מן העיר ומסוגרת שלא יכנם אדם בתוכה ופירושו בסופו אין יולא ואין בא או כפל סיי אדם מוגרת לרוב הסגירה כמו שאמר התרגום אחידה בדשין וכו׳: ויאמר יי׳ אל יהושע ע׳י המלאך הנראה לו והוא נקרא בשם יי׳ השולח אותו וכן מנאכו במלאך שנרה בדעון ויאתר אליו יי׳ כי אסיה עמד ואמרו רז"ל כי שמי בקרבו א"ר שמעון בן לקיש מלמד שהקב"ה משתף שמו על כל מלאך ומלאך: גבורי חיל י פיאנשי יריחו ומלכם ואעיפ שהם גבורי החיל כתתים בידך : היקף את העירי נכתב ביו'ד כמו אם היה בחירק ואעים שהוא בלרי וכן ותגיד לבני ישראי יגיד דבר : כה תעשה ששת ימים אין לשאול טעם לסבו׳ הבורא טו סְׁרַבֶּר אֶל־עַבְדּוֹ: וֵיּאׁמֶר שַׁר־צָבָא **י**מַלֵּיל אָם עַכְדֵיה יְהַוֹּה אֶרש-יְהוֹשָׁעַ שַׁל־נַעַלְךָ מֵעַל רַגָּכִשְׁר כַּי הַמָּקום אַשֶׁר אַתָּה עמר מימינים שׁריםינך מעל רְגְלָך אַרֵיאַרְיָאָר

יהושע ו

'3n'0

<u>ָעָלָיו קַדֶּשְׁה</u>ָוּא<u>ַוי</u>ַעשׂיְהָוֹשָׁ<u>ע</u> בֵן: ויִרִיחוֹ סַגְּרֶת וּמְסָגֶרֶת מִפְנֵי בְנֵי יֹי יִיהוֹשָׁע בַן:

ישראל אין יוצא ואין בא: וַיָּאמֶריִהוָה אָל־יִהוּשַׁע ראה נתתי בירה ארת יריחו ואתר <u>מַלְבֶּה וּבּוֹרֵי הֶח</u>ֶיל: וְסַבֹּתֶם אֶת־ 15 **הָעִירכִּל אַנְשֵׁי הַפּלְחָטָה הַ**קֵּיָף אָת־ יחיר ייני

הַעֶיר פַּעַם אָחָת כַּה תַעֲשָׂה שֵׁשֶת ימים

השק ויהוקהל שר לבה יי׳ ישרהל שהוה לבה געליך יהושע ליי ומיכא היה שניומיכא שרכם: יישעיה נעלך ליי ומיכא היה שניומיכא שרכם: יישעיה נעלך סוגרת ומסוגרת · כתרגומו · אחידא בדשין דפרולא ומתקפא היובליס בעכרין דנחש :

רשי

נעיך

רלבנ

ספר שיריתו היתה סוגרת ומסוגרת מפני בני ישראל באופן שלא יוכל א לצא'משם ולא ליכנם שם וופר זה לפי שמוא הסבה נלטרכו בהתרמת לוה המופת שהיישי אותו אליו השם יתעלי בואת הכבואה י והנה הסכים בש"י לעשות כל אלו המופתים עם ארון יי׳ להיישיר ישראל לשמור ולעשות ככל הדקוב בו והיו אלו המופתים בזה האופן מהזרות כדי להפיל אימה על הגוים בשמעם אלו הנפלאות העלומות אשר עושה הש"י לישראל והיה זה המספר לשביעיות ר"ל שהחיפו העיר ז'ימים והיו שם ז' כהנים וז'שופרו'היובלי זביום הז'הקיפו ז'פעמים שוכרנו כמספר הו'שוכרנו בתורה כמו השמחה

למה היתה ההקפה הואתוטעם שבעה כהנים ושבעה שופרות ושבע הקפות ושבעה יתי'וטעם ההקפה בתרועה להבהיל העם אשר בתוך העיר ונפול החומה תחתי למען ידעו כל עמי הארז כי ייכלתם לישראל לא בחרב ובחנית ומספר השבעה ידוע סודו הלל מכיני מדע וכו שבעה מובחו'וו'פרים וו'אים והשביעי הוא הנבחר בימים ובחדשים היוכלים ונענים :

יב

ואַמַר מַלְאָכָא דִשְׁלִיחַ מִן קָרָם ייָ לִיהוּשְׁעַ אַתְ קָאִים עַלוֹהִי קַרִישָׁא הוּא וַעַבִד ויריחו אַחִידָא הַוַת בָּרָשִׁין דְפַרְזְלָא וּמְחֵקְפָא בְעַבְרִין דְּנְחַשִׁמן קָדָם בְּגִייִשְׂרָא לֵיח דְנָפִיק מיניה למעבד קרבא ולירת דעליל בנוה למשאל בשלמא: ואמר יי ליהוֹשַעַחֲזֵי הְּמְסָרִית בִּידָרְ יַת יְרִיחוֹ ןיַת מַלְכָּה גִּיבּוֹרֵי חֵילָא : וְתִסְחֲרוֹן יַת <u>קַּרְשָּׁא בְּל גַּבְרֵי עַבְרֵי קְרָבָא אַק</u>ִיףיֵת

ררק

רגלך ה'תם' בליש' בקריא' וסי' • של נעלך מעל רגליך דיהושע והם תכו דגליך ישא מרברותיךי ונעלך תהלץ מעל רגליך י אם תשיב משכת רגלך עשות חפצך: וכל כתובי׳דכוו׳חסרי׳ במ׳א מלא י

ויתכו

יטכעו בכוץ רנליך י

מסרה

: ער אשית אויכיך הדום: יוצאט'מלאים בקריא'וסיי"במס'רכתא

וו׳שמטו׳ז׳שבתו׳שני׳ ווידמי הפסח וו׳ ימי סוכה והנה הסכים הש׳ישישה זה המופ׳באמצע׳זאת התרועה הגדול׳כדי שיתטוררו ישראל ויקיצו משנת תרדמתם בלי

כי פיו המדבר אליו ולזה לא הוצרך לומ׳ ויעם משה כן דפשיט׳ שיקיים דבר ה׳ אמנם יהושע מלאך דבר אליו ולכך לא חייבו כי אם להסיר נעל אילכבוד המלאך יספיק בא׳ כי מה שכתו׳ ויאמר ה׳אל יהושע ע"י המלאך היה כזיפי׳ הרד"ה ז"ל ומהר"יא ז"ל פירש שהיה מראה החרת ע"כ י ולכך נאמר ויעש יהושע כן לומר שלא ההמיר להסיר ב׳ מנעליו אלא ויעש כן להסיר מנעל אחד כדבר המלאך ולהיות שם ח"ל לכך המר הדמת הדש הוא על חלק פרטי של אדמה שאדמת קדש הוא אותו החלק מבקינת הגלות החלהים עליו אמנם גבי יהושע שהיה בא"י לא אמר אלא המקום כלל כל המקום ככללו קדש הוא ע"כ ואפשר להרחיב עוד כי להיות ענין משה בחולה לארץ והיות נבואהו על כל הנביאים לכך הייבו של נעליך פרישות יהירה הן מהאשה והוא נעל אח׳ שנקרא האשה נעל בדברי חז"ל וכההיה דמסאנה רב מכרעהי לה בעינה הן במותרות האכילה ושתיה שהם כמו נעל לרגל כך הם כמנעל לגוף וכיוצה בזה הנעל השני ועל שניהם אמר של נעליך מעל רגליך אמנם יהושע שהוא בארן ואין מרריגהוג"כ מעולה כמשה לא חייבו אלא של נעליך של המותרות ושינהג פרישות יתירה ועל הנעל של אשה לא הייבו לחלון אותו ובזה יבא על נכון ויעש כן בני הוספ׳ ומגרעת שלא הוסיף להסיר הנעל השנ והוא האשה וזה הענין בכלל מעלות אדון הנציאים משה ע"ה ששרתה עליו נבואה ואפי׳ בחוצה להרץ שלא שרתה כן לכל נביא וחוזה כמו שאח"ול גבי יחוקאל שלא שרתה עליו אלא על נהר כבר לפי שהו׳ מנהרי ג״ע שהיה כבר במעשה בראשי׳ ולא זו בלבד אלא שבוכותו שרתה נבואה על הנביאים אשר בומנו המהנבאי׳ במחנה ולכך היה מתאוה להכנם לארץ כדי שתהעצם כבואתו לאין תכליה ותכא דבי אליהו אמר כי המלאך המר ליהושע של נעלך דרך אבלות על ביטול המן שהוא סבת בטול הורה ועמוד העולם הוא התור׳ והעולם חרב ואתה עומד במנעלי׳ של כעלך להבלות בטול תורה ולכך היתה חרבו שלופה בידו שיצא להחריב העול׳ ע׳כ תורף דבריו הובא בילקוט בכסוק כיאו תללית את דרכיך ואו תשכיל הן אמת דקצת קשה לתנא דבי אליהו שהפסוק נותן טעם זולת שאמר כי המקום אשר אתה עומד וכו׳ ולא דרך אבלות וי"ל כי המקום אשר אתה עומד עליו קדש הוא והיה ראוי להוסיף קדושה ביגיעת התורה ולא ליבטל מתלמוד תורה נירידו סוגרת ומסוגרת ניעם הכפל כי רבו הסגריה כתרגומו סגירא בדשין דפרולא ומסוגר׳

יומין

כַןרְהָאזִמְנָא וְחָרָא בְּרֵין הַעְבֵר שִׁיתָא

ומתקפ׳ בעצרין דנהשוכן פרש״י והרד״קז״לוהוסיף הרד״ק ופי׳סוגרת אנשי׳ בהוכה שלא יצא ומסוגרת שלא יכנס אדם לתוכה והפסוק עצמו מפרש אין יוצא ואין בא שאין יוצא פירש לסוגרת ואין בא פי׳ למסוגרת י ומהרי״א ז׳ ל פי׳ ויריתו סוגרת מלד עלמה מבפנים כמשפט עיר חומה כזו בדלתים ובריח ומסוגרת מבחו׳ מפני בני ישראל שהסהיו מסוגרים באופן שאין יוצא מן העיר מפני היותה מסוגרת מבני ישראל היושבים סביבה ואין בא אליה מבחון מצד היותה סוגרת מיושבי העיר וזה סינה שלא תלכד בטבע כי אין יוצ׳ממנה להשלים עם ישרא לו׳ הנכו לעבדי׳ולמ׳ והין בא מבחון ללכדם בחזקה בבא זרוע ויד חוקה לולי עוד שהי שלא בדרך טבע כמו שמספי ע"כ ובדברי שלום דרוש ח' פי' סוגרה סגור טבעי' בדלהי ברול ומסוגר מהמערכת המסייעת אותם ואו׳ כי אולי אל זה כיון המתרגם במ"ש בדשין דפרולא של הטבעית ובעברין דנחש על שם והיו שמיך אשר על ראשך נחשת שעברין דנחש משל א המערכהוע"כ אמר שיסובבוה ז"פ שבעה כהניס כנגדז׳ מלכים המסנבים ז׳ ככבי׳ לכת להורות שהכל ביד ה׳ כמ"ש ראה נתתי בידיך את יריתו אני שדי המשדד הנוער ו' בידך נתתי ע"כ י ובספר כלי חמדה סדר לך לך ביארתי שה הפסוקי' ביאור רחב והנני מקצר כי להיות זאת המלחמה בראשונה שעשו ישראל בכניסתו לארץ ראוי להקדישה לשמים כעיזראשית ביכורי אדמתך וראשיה עריסותיכס וכן מצאתי לחז"ל אבל איז טענ׳ זו מספק׳ למ"ש בבכורו ייסזה ובלעירו יליב דלתיה ואפשר כי בלי ספק יריתו סוגר׳ ומסיגר׳ בכל מיני טומאת מטומאה יושבי האוץ שחברו חבר לכח׳ ולכשף שלא יבא אלהים איש מעין המלרים שעשו לפני פי החירות וז"ש מסוגרה בחומה דלתים ובריח וסוגרת באיתם הכשופי 'סגורה ועוד שהיא סוגרת כל המדיטת של א"י ולכך הלכו המרגלי שיה כי היא עקר הכל זעין הארץ להיות׳ טמאה רבת המהומה גור יהושע וה תה תל עולם לא תצנה עוד כדי להכחיש ולהחליש כח הטומאה ויש גילוי קלת לוה בס"ה שקרא סוגרת ומסוגר׳ לשון צרעת דמתרגמינן מכתש סנירו וישין מלורע מוסג׳ כי היתה טמאה ביותר ואולי לזה כיון רבי ברכיה בירושלמי הובא בילקוט ז"ל ואמר ר׳ברכי׳ מושנ כי זה שטענים ביות מורי בוים ביו כי שלה ביעיר הנדחת לאסיר שלה י עוד כתבתי עשאה כעיר הנדחת ע"כ כי לרוב טומאה שצה עשאה כעיר הנדחת לאסיר שללה · עוד כתבתי פשרוא כשר אלומת ע כבי גרוב טומהי שני בראי ההקפות בארון ה' וכיון שהוא ית' המנצח שם שלהיות יריחו נכבשת לפניהם שנבעלה חומת' ע"י ההקפות בארון ה' וכיון שהוא ית' המנצח בלי תחבול' אנושית הקריש יהושע שלל' לשמים לא כן בעי שעשו מארב ותחבול' אינושי 'זכו בשלל' וו"ש והיתה העיר תרם היא וכל אשר בה לה׳ שהוא כנותן טעם למ״ש והיתה העיר תרם לפי שהיא וכל אשר בה קדש לה׳ שהוא הכובש׳ זכה זה וכדי שיהיה הפועל הזה ההשגחיי כגד עיני ישרא חמיד לכך גזר שתהיה תל עולם לא תבנה עוד שיאמרו זאת העיר שנהרבה בהשגחתו יתב׳ ויהו ושמהם את מחכה ישראל לחרם ועכרתם אותו תחת היותו ללול בדעתו הככונה להאמין בה׳ ובלי ספק פאו לא מעלו בתרם היו נוצחים כל הארץ בלי עמל ובלי יגיעה בהשגחה אלהית כעין ירימו אלה ממה שנעדרו על עכן הוצרכו להלהם דדרך כל הארץ ועשו מארב ולכך היתר שלל העי כדכתיב רק שללה וכו׳ תבוא לכס והעעם שים לך אורב מאחרי העיר שכיון שאת׳ עושים תחבולת אינושי׳ ראוי שתבוו לכם כייגיע כפכם הוא ע"כ תורף מה שכתבתי שם וכעת אוםיף לקח ואומר כי הומות יריהו היו ז׳ כמו שפי׳ הראשונים וקרוב הדבר לומר שהיה בכל חימה דלתים ובריח ברזל אשר לעומת זה אמי סוגרת ומסוגרת שלא סגרו החומה החיצונה לבד והפנימיות נשאדו פחותות כי נפל פחד בני ישרט עליהם עד שסגרו יחדיו כל החומות בצה אחת וזהו סוגר׳ ומסוגרת מפני פחד בני ישראל עד שהין יוצא מהקומה הפנימית ולחוץ ואין בא מהחימה הקיצונה לשלפנים ממנה השניה וכן מן הבניה אל השלישיה וכן כלם בהופן שאפי׳ מיצה ובה הין זולא ואין בא וביה מוכן סוגרת להתרים ומם גרמ Ap5

יקר

הרגל ולא הרגל לפי המנעל אמשל הוא בפי הגמר׳ מסאנא דרב מכרעאי לא בפינא והוא כמי נכבד לכל הענינים הטבעיים שמנהגם שימשכו המסובבים אחר הסבות וטבעם לא שימלאו הסבו׳ לפי טבע המסובבים ולפי שואת ההנהגה העליונה יתהוו ויתחדשו הסבו' הקרובות ללורך המסובבים ולה ימשכו המסונבים מהסבות הקדומות לזה ה"ל של בעליך מעל רגליך כי המקום וכו' כלומר לא מאלטגנינותיך והעתק מדעותיך במה שהחשוב שיחוייב היוה המנעלים שהסהמסובבים למדת הרגלים שהם הסבות כי התקום והמדרגה אשר אתה עומד בה עכשיו אדמת קדש הוא משידרכו צה בנעלים אבל נה יעשווית חדשו הסבות כפי המסובבים ולהיות הדגרים האה ביד משה המיד לב׳ עניינים לצורך נלחון האויבים כמו שהיה לו בפרעה ובסיחון ועוג וזולתם וג"כ ללורך פרנסת העם אשר ברגליו שכל זמי היותם לפניו נתפרנסו שלא על המנהג הטבעי לזה א"ל שישלוף ב' המנעלים שעל ב׳רגליו לרמוז אל ב׳ ענינים או אמנם יהושע שלא נשתחש בזה הענין רק בענין מלחמות כאמר לושל נעלך בלשון יחיד וזה ממה שנרמו איו ברמו מבואר מענין הסנה כי האש השמימיי ההוא עם היותו הזה מן האש היסודי כמו שנראה מענין הקרצנות הנה לא נאכל צו הסנה כמו שחוייב מטבעו ואם לענין הבטחתו שלא ינזק בשליחותו היה זה המאמר נכון מאד ווה שנעילת הנעלים בכלל כל המלבושים הנה הם ענינים הכרחיים עשאום האנשים להגין עליהם מהנזקים המזומנים פן תגוף באבן רגלם וכיוצא אמנם השרידים הנגשים אל ה׳ אין צריכין לדבר מזה כי תורתם ושלמות לודתם משמרת' כמו שהמר כי מלחכיו יצוה לך וכו' ולזה רמו שיו על תורת השמיר' במשל הנכבד הזה של נעליך מעל רגליך כי המקום וכו' והקדושים אשר בארץ אינם ניזוקים בה הגליהם ואינם צריכים שימור שהם כמלאכי עליון ולזה הרמז אחו"ל שישרא יחפי רגליביום הכפורי׳ כיולהכי השרת עכ"ל לענין זה י וחז"ל אמרו במס׳ ערובין פ׳ הדר עם הכותי לה כי אני שר לבא ה׳ כ זה באתי א"ל אמש ביטלתם תמיד של בין הטרבים ועכשיו ביטלת׳ ה"ת א"ל על איזה מהם באת ליל עתה בחתי מיד וילן יהושע בתוך העמק מלמד שהלן בעמקה של הלכה עכ"ל בגמ׳ ובעין יעקב גרסינן מיד וילן יהושע בתוך העם וכתיב בתוך העמק מלמד שלן בעמקה של הלכה ע"כ ונסחת הגמרא יותר ככונה ולבוא עד תכוכתו צריך להבין היכא רמיוא אמש ביטלת׳ תמיד של בין הערבים ועוד עכשיו ביטלתם ת"ת דומן תורה לחוד וזמן מלחמה לחוד והיח א' מהג' קושיו' שהקש' הרד"קז"ל הנו׳ לעיל ורש"יז"ל בגמרא כתב ז"ל לפי שהיו עסוקים במלחמה לא היה להם עת לעסוק אח בלילה עכ"לוהכונה שלח של מהם ה"ת בשקידה כלה ושוהלילה אח עת לעשות לה׳ בלבד לקבוע עת א׳ בלבד וו״ם לא היה להם עת לעסוק בתורה אא בלילה עת דייקא ואוסיף עוד מדילי כי אין מלחמות ישרא לא בחילולא בכת כי אם בקריאה התורה ובזה נסתלקה קושיא זו של הרד"ק גם מה שהקשה הוא דפסוק וילך יהוש׳בתוך העמקרחוק מואת הפרשה ובמלחמת העי כתיב יהדין עמו ז"ל שאומר מיד לאו דוקא אבל לא נעל׳ מעיני המאמר שהפסוק היה בעי הוא ואס כן ייהדין עמו ז"ל שאומר מיד לאו דוקא אבל לא נעל׳ מעיני המאמר שהפסוק היה בעי הוא ואס כן דייק שפיר דכייון דמלינו דבעי לן יהושע בעמקה של הלכה מכלל דמכח׳ עתה באתי על ביטול ה"ת הוכיחו וכן כתב רש"יז"ל והדבר מוכיה שעל ת"ת הוכיחו מדכתיב במלחמות העי שהיתה אחריה וילך יהושע בתוך העמק וא"ר יוחנן שהלך בעמקה של הלכ'ומה שהקשה הרד"ק ז"ל ועו׳שכות׳הדרש׳טעה בפסו׳וילן כי ב׳פסוקי׳ הט וילן יהוש׳וסופו בתוך העם והפסו׳החר וילך יהוש׳ בתוד העמק עכ"ל וכ"ל כי הדר׳הו׳אמת ויצ׳ וקרו׳מאד ובלתי רחו׳ ומחיל׳ מכבו׳ הרד"ק שכת׳ שוה רחוק וג"כ שכותב הדרשה טעה והכני מודיע לך שהגרסה בגמרא כך הוא וילך יהושע בתיך העמק שהלך בעמקה של הלכה והמכריח כך הוא דקשי קראי אהדדי שלמעלה אמר שלו בתיך העם והב המר שלא לן אלא שהלד בתוך העמק לעימת זה הכריחו שהלך בעמקה של הלכה ואין טעות לא בכותב ולא בדורש הדרשה והם ז"ל דקדקו בפסו׳ דקאמר לא כי אני וכו׳ דה"לל לא כי שר לבא ה׳ אני ועוד שאין דרך המלאך לשבח עלמו לומר שר לבא ה׳ לעומת זה ראה לדרוש כי לבא זה עלי תמיד האמר מג"ם דכתיב ולבא תנתן על התמיד ז"ם לא כי אכי שר שבאתי להוכיח על לבאה שהוא התמיד של בין הערבים שבטלתם אתש ותכף אחר המיד של בין הערבים בטלתם ת"ת שאמש בטלמם היינו קודם בוא השמש ועכשיו בטלתם ת'ת שכונת התוכחה להוכיחם שלא היה ראוי לבטל ב׳ ענינים התיד של ב והערבים ות"ה כי ת"ת תשלומין במקום המידין וקרבנות כדכתיב זאת התורה לעולה יכו' באופן באעפ"י בזמן תורה לחוד וזמן מלחמה לחוד מ"מ בלילה הזאת שבטלתם המיד של בין הערביים לא היה לכם לבטל ת"ת כנזכר וכהייש׳ המאמר :

שר לצא ה׳ אל יהוגע של נעלך כצר פי׳ לעיל מקוש׳ עם הפסוק הקו׳ כפי הפירושים

זיפול על פניו ונו' ותחר מנעו בתריבת עבר וקיכל חזכותו עליו ועל זה חמר מה אדני מדבר הנכי לפשות כל פה שתחמר ולקיים דבריך כדברי החדון לשבדו : והכה סים הנווי הראשון מהפלחך אל יהושע של נעלך ונו׳ יווה סיה הלווי הרחשין מה שהי מאלפים אל משה של נעליך והיה ההפרש מנוחר ששם ע"י מנהי' וכחן ע"י מנחך ויעם יהושע כן זה לה כהער נבי משה דפשיטה הוה כיון שנלפווה על כך עתי הגבורה אכל כהן קה משמע לז שקיבל יהישע דברי התלחך ולח סירב כשליחות המלחך ובוס הראה יהושע ענותנותי שלא החזיק עלמו במדרבת משה לפאן בשליחות המלאך חלא ויעש יהושע כן: וירחו בוגרת ותסוגרת תפני כני ישרחל ירצה מע"פי שהיתה עיר חוקה מאוד ואנשים גנורים שנדרך הטבע חי מפשר לכובשה ע"ע היו סוגרי' אותה במסגרת כפולי ומוכפלת אה משני טתתי החחד פפני היותם בניישרא אילו שיה אותה אחרת כא פליהם הפילו הסנר החת אינה לריכה כי אנשיה גבורי תיל חבל מפני היותם בני ישראל נפל עליהם אימה ומחד שהלוחי סגירה כפולם יבפיק להם ' ועוד שנית בדי שלח יהה יונה מהעיר להשלים עם ישראל או יפחתו העירויניתו ישרחל לכוח שם ווה אין יונא ואין בא : ויאער ה׳ אל יהושע וגו׳ דכני המשפיל שנמו הקינה מגניהו ועיכ יען שקנלת פליך שליחות המלחך ולא סרנת בו כמש רבך ווה מפני טנוותנותך שלא רצי׳ להחוק טנתך בתדרנת עשה ולח קרקרת חתרי חע"פי שאפרתי לך כאשר הייתי עם משה אהיה עמך עיכ אני כעלתי נתתי ביין מת ירית לא פ"י בעלאך והא ראיים ני באשר ראית העלאך בחרב שליפה לעזור התכם נחרכ שנידכם וכ"ת הייתם נריכי לעשות שלחתה בחרב כנד ירחו עד דרתה אבל שבשיו שאני נקתי גידן את יריחו אפי' מרב אינכ צריכים כי אם הקעה כלכד וכום תלכדו העיר בלי חרב וחנית: נתתי נידך לשון ענר כי קודם כל זבר צריך שתרה' כדטתך ותדין בטלמך שכבר נתתי בידן את יריאו ומלכה ושכר החמנה וכטאוכך בי יהי 'הכה שתנתן סעיר כידן: כי כתן ה׳ לכם מת העיר והיתה העיר חרס ונו' חפר זה דק יל אין אדם פקרים דבר שאינו ברשיתו וא כ מדין לא וכו בו ואון בחרם חל לכך אמר כי נתן ה׳לכם תחמר הק״נה תעשה הרי הוח כחלו כבר הניע ליזכם וע'כ והיתה העיר חרט ונו' ומעתה ומעכשיו שמרו מן המרם אמנס ישראל לח עשו כך דשנירח להו דמכתי מחוםר גביינה חלה מח׳ שלכדו חת העי׳ החריפה מחרם את כל אשר בעיד

שיהי המרסמל בפי הדין ב

זיוליאו

מנחה קטנה כתניבי ועיכ קבלויהושב

וכתבתי סברות הרב ב"ע וסברת מהרי"א ז"ל בשל נעלך שהוא משל ומליצה שיסתלה מאותם המחשבות שהול חושב לנצחיריהו בתחביליה אכושיות שהין הדבר כן אלא בכח אלהי וכמו שהגידו חז"ל שרוחב החומה כגובהה ולכך נבלע׳ ולא נפלה אמנם חז"ל פי׳כישר לבא ה׳ מיכאל וים אומרים גבריאל וכל מקום שה׳ מהם נגלה שכינה נגלית עליהם כי הם שרי המרכבה עליונה וכן אמרו בשמות רבה רבי יוםי הארוך כל מקים שהיו רוהים אותו היו אומרים שם רבינו הקרוש כך כל מהום שמיכאל נראה שם כבוד השכינה ולכך אמרו שם סוף ש׳ ב׳ של נעליך כל מקום שהשכינה כגלית אסור בנעילת הסנדל וכו׳ ביהושע של נעליך וכן הכהנים לא שמשו בתקדש אלא יחפים עיכ כמצא לפי דבריהם שיחד בב׳ המקומות בתחלה נגלה המלאך למשה דכתיב וירא מלאך ה׳ אליו נאח"כ דברה שיו השכינה ויקרה שיו שהיסוכו ' וכן כאן ביהושע ויאמר שר לכא בתחלה וסמיך ליה איאמר ה׳ אל יה שעי ולריך להבין מ"ש גבי משה כתיב נעליך וגבי יהישע כעלד וגבי משה כאמר הדמת הדם יכאן לא כהיב אלא קדם הוא ולא כתיב אדמת וכן גבי יהושע כא׳ויעם יהושע כו וגבי משה לא כתיב ויעש משה כן ובם׳ כלי חמד׳ ביארתי באלו הפסוקים שלהיות שמשה נגלה אליו ה׳ כדכתיב יקרא ה׳ אל משה וכו׳ ויאמר אל תקרב הלוסשל ככליך חייבז להסיר הב׳ מפני כבוד ה׳

היובליס · אילים : במשוף · בתקיעה אחרונה בהאריך התוקע את הקול : החתיה ל במקומה : והחלוך בני רחובן ובניגד היו עוברים לפניהם לפי שהיו בני גד גבורי׳ ומכים בזרוע חזקה כמה שנאמר וטרף זרוע אף קדקד : והמאסף י שבע דן הניסע ביוס

היובלים האילים ובדברי רו"ל א"ר עקיבא כשהלכתי לערביא שמעתי שהיו קירין לדכרא יובלא: במשות בהאריך התקיעה : בשמעכם את קול השופר : כתיב בבי"ת וקרי בכ"ף והענין אתר : ונפלה חומת העיר תחתיה יש לשאול בית רחב שהיה בתינוה אם נאמר כי נפל ונללה היא ובית. אביה זה לא יתכן כי אם היה לש כא

רק

היה מספר הותו הכתוב ועוד שאמר באו בית האזה הזונה והוליהו משם חת ההשה נר'כי הבית היה קיים ולא נפלאכל הכריבעיכי בי לה כפל כל חומו׳ העיר אאמה שהי׳ מן החומה את פני העיר נגד מחנה ישראל כפל ועלו העם חיש נגדו ובית רחב היה בחומה מלד אחר שלא נפלומה שאמר תחתיה ר"ל שנכלעה במקומה תחת הארץ וכר'ממנה מעט על פני הארז לוכרון הנס : ויאמרו אל העס כתיב בוי"ו ופי יהושע והכהני והרי בלא וי"ו ופי'יהושע : ויהי בחמר יבכף : והחלוץ ' פירשו בו שהם בני ראוכן ובניגד וחלי שבם מנשה שעברו הלוני'לפני אחיהם : תקעו ' כן כתיב בוי"ו ופירושו אשר תקעו והקרי הוא תוקעים ומכואר הוא : והמאם׳ אמר בו התרגום שבטא דדן לפי שהוא היה אחרון בדגלים כמו פנאיעליו מאסף לכל המחנות : המך

מסרה

שופרות היובלים חר מן י' זוגין מן ר' תנינא משניא וסימ' נמסר במסרה רבתא האסררנא כרי ש

שופריאדְקָרֶן דִיכְריָאקָרָם אֲרוֹנָאוּפּניס מייסשוֹפְרוֹדת היוֹבְלִים רְכְנֵי הָאָרוֹן וביוֹמָא שביעָאָרה הַסַחַרוּן יַרה הכנים וביום הַשְׁבִיעי הָסָבו אֶרה־הָעָיר ַקַרְתָּא שְׁבַע זִמְנִין וְכַהֲנֵיָא יִרְזַקַעון בשופָרַיָא: ויהיבִמיגַרבִקרַן דְכִרַיָּא מּ מּינל בַשופרות: בְּסִישְׁמַעֲכוֹן יֵת קֵל שוֹפָרָא יֵיבָכוּן בָּל_{קוי כשמענ}י הֵיוֹבֵל בְּשָׁמְעֵכָם אֶרדרקוֹל הַשׁוֹפָר עַמָּא יַבָּבָארַבָּאויִפּוֹל שוּרָא רְקַרְתָּא ^{וְהָא מוּ א}ָרָיעוּ בָל־הָעָס תְרוּעָה גְרוֹלָה וְנָפְלָה וְיָהְבְּלַע תְּחוֹרָתה וְיִסְקוּן עַבְּא גְבַר ^{נימי ני} חוֹמַת הָעִיר תַּחֲתֶיה וְעַלוּ הָעָס אִיש וִיִּחְבְּלַע תְּחוֹרָתה וְיִסְקוּן עַבְּא גְבַר ^{נימי ני} וקראיהושעברנון לקבליה: לְכַהְנַיָּא וַאֲמֵר לְהוֹןטּוּלוּ יֵרה אֲרוֹן ז׳ מ׳נסט׳ הַכּהְנִים וויָאמֶר אֲרֵהֶם שְׂאָו אֶרת־־ קייָמָא דַיְיָ וְשַׁבְעָא כַּהְנַיָּא יִטְרוו <u>שַכְעָא שוֹפָרַיָּא דְקָר</u>ן דִירְרַיָּא קָדָם <u>אַרוֹנָאדַיִיָ:</u> **ן**אַקּיפּוּיֵת <u>מ</u>ְרְשָׁאוּמְזֶרְזֵי חֵילָאיַעְבְרוּן וָהַוָה כַּראָמַר <u>קָרֶם אַרוֹנָא רַיִי</u>: יהושע לעפא ושרעאכהַניא נסרין שַׁבְעָא שוֹפָרַיָּא רְקָרֵן הִירְרַיָּא קָדָם אַרוֹנָא דֵייַ עְבָרין וְהַקְעִין בְּשוֹפָרַיָּא **ַנַאֲרוֹן קִי**טָאבַיָ**י** אָזֵיל בַּתְרִיהוּז ּ רְּמַרְוֵי חֵילָא אַזְלִיוּ ָקָרָם כַּוְהֵנַיָּא תַּקְעִי שוֹפָרַיָאוִשִיבְטָאדְבִית דָן אָזַל בָּרֵזר ארונא

יהושע ו

כלי

לחרון והוא מאסף את כל המתעכבים האחרונים : רלבג

יוֹמִין: וְשַׁבְעָא כַהְנַיָּא יִסְבוּן שַׁבְעָא ישנים: יְשָׁבְעָה כְהַנָיָא יִסְבוּן שַׁבְעָה יִזֹמִין: וְשָׁבְעָה כִהַנִיָּא יִסְבוּן שַׁבְעָא שַבַע פְּעָמִים וְדַהַכְּהַנִים יִרָקְעָו יהיה במשך י בקרו ה חוק׳ אלא שלא יתכן שיניע מואת. ויקרא יהושע בן־נון אלי נגרו: אַרוֹז הַבְּרֵירת וְשְׁבִעָה כֹהְגֵים יִשְׂאו שבעה שופרות יובלים לפני ארון וַאַמַר לְעַמָּא עִיבָרוּ יימֶיי יְהֹוָה: וַיֹּאמֶרוֹ אָל־הָעָם עָבָרוּ וְסַבוּ אֶר־רָגָעִיר וְהֶחָלוּאַ יְעָבֹר לִפְנֵי אָרָוֹן ויהי כאמר יהושע אלי יהוה: <u>הַעַם</u>וְשָׁבְעֵה הֵכְהֵגִים נְשֹׁאִים שְׁבְעָה שופרורת היובלים לפני יהיורי עַבְרוּ וְהָקָעָו בַשׁוֹפָרֵוֹתוַאֵרוֹן בְּרֵיר קעי וְהֶחְלַניץ הֹלֵהְ לִפְנֵי הַבַּיְהַנִים הְּהְשָׁעֵי ג' הַשׁוֹפרוֹר יררייבר אַ יהוָה הֹלֵך אֲחֵרִיהֶם: הַשְׁוּפְרְוּרת וְהַמְאַפֵׁף הֹלֵךְ אַקְחַרֵי הארון

קיים ולא ישאר לו בהשלמתו כי אם אינו חסר לעיר בניו וירמה שפטולו'יושבי יריחו חזמונתס

לפני

תכר וכ:

ויתכו אל לכם ערין אלו הרפלאות

העצומות למטן יראו את י"י עם שיש

לתרוע׳הגדולה דושם מעט בעיני׳זה

המופ׳כי הקול החוק יניע האוי תכוע׳

התרוע׳ כמו זה הפועל הרפלא שתכול

החומה החוק תחתי אם לא יהוב לזה

המופת והכה צוה אותם יהושע שלא

יריעו ולא ישמיעו את קולם עד היום

הו׳כדי שלא ירגישו בני העיר וישליכו

אבנים מעל החומה ואף על פי שהיה

אפשר לש"י לשמרם מזה על דרך

המוכ׳ הנה אין מזרך הש"י שיעשה

המופתים לבטלה ובמקומות שאפשר

מההצלח אחר זה וייחשוה אל מה

שקנה משלל העיר ההיא ואולי יהיה

זה סבה שיקשבו שאמונתם היתה

טובה עד שנם מקניהם ונכסיהם

באולת מופת והנה לוה שיקריתו כל יובלים

אשר בעיר ולא יהכו ממכו בדבר כדי הי זוגין מן

שלא יטעו ישראל במה שיגילהם הנינא משי

טובה עד שנם מונייט זוכע אם מביאים הצלחה למי שיקנם ולואת לפי החרו מביאים הצלחה למי שיקנם ולואת

השנה בעינה קלל מי שיבנה יריחו הכשתי כם עד שיניע הכנין בהיות כל בניו הונה בת

: הא"י חיבור"א בער"ך שי"ן : כשמעכם י"א מלין כתיב ב' וקרי כ' וסי' במסרה רבתא

שפי׳ לעצמ׳כנז׳אשר מורך לבבם זה מורה איך נתנו בידכ׳ואע״ג דאינהו לא הזו מולייהו הזי וז״ש: ה׳ אל יהושע ראה נתתי בידך את יריחו וכו׳ כי מזה הפחד שאין יולא ואין בא אפילו ויאמר

מיכה ובה בזה ראה שנתתי בידך את יריחו כי כמוג לבכם והיה למים ומ"ש ויאמר ה' פירש הרד"ק ז"ל ע"י המלאך ולהיות שם ה׳ משותף בכל מלאך ומלאך לכך אמר ויאמר ה׳ אל יהושע עד כאן י ומה שאמר גבורי החל פי׳ אנשי יריחו ומלכה אעפ"י שהם גבורי החיל כתתים בידך ע 'כיוקרוב לזה פירש מהרי"א לא שפי׳ ויאמר ה׳ כפשוטו שה׳ דבר בי וזו היתה מרא׳אחרה י ומ"ש גבורי החיל בראה לי מדלא קאמר וגבורי החיל ועוד שהי להזכיר כסדר את יריחו וגבורי החיל אחת מלכס · הכונה שאם המלחמה הזו היתה נעזית בטבע להלחם עמהם יום יום עד רדתם הנה שנבורים שנה מרוב חולשתם בעשות מלחמה תמיד אפשר שימסרו ביד ישרא אבל זאת המלחמה לא כן שא בעודם גבורי החיל רוצה לומר בתקפם וגבורתם נתתים בידך כי הם יושבי בטח ואתם מ היפי׳ העיר והחומה תפול ואתם כתשים את העם והגבורים מבלי שישיגם עמל ולאות אל גבורי

החיל יהיו ונכבשים תחת ידך בהשגחה להית כנוכר : חבותם את העיר וכו׳ עיין פי׳ הרד"ק ז"ל ושבעה נרות המכורה יאירוזה :

אומר כי להיות חומות יריחו ז' לכך הוצרך להקיפ׳ בכל יום ז' ששה ימים וביום הז' שבעה יאני הקפו' והא' מהם עול' לכאן ולכאן לתשלום הז' שבז' הימים ותהלת הז' שביו' הז' כדי להפיל ז׳ הקומות אבל עדיין צריכים אכו למודעי׳ מ״ש הרד״ק ז״ל שיודעי דעת יבינו סוד זה זרבריו כני׳ כי בלי ספק אנשי יריחו העמיקו מה׳ לסתיר עלה להמשיך אל יריחו שומאה מן הז׳ כחות של שומאה אשר מהן הושפע גיהנש בז׳ שמות וכנגד ז׳ שמות של יצה"ר ושש הנה שנא ה׳ זהשביעית הועבת כפשו והענין הוא כי גם את זה לעומת זה עשה האלהים שכמו שבקדושה האציל ז׳ סשירו׳ כנודע בפסוק לך ה׳ הגדולה וכו׳ והם רמוזים בז׳ קני מנורה כך אלה הטמאים המשיכו מכוחו׳ הטומאה לעומתם ובנוז׳ חומות בירחו כענין כונת בלעם בז׳ מובחות אשר בנה זהעלה עליהם שבעה פרים ושבע׳ אלים להמשיך כח טומאה עליו לכך לההלישם באו הקפות ז׳וז׳ בהנים וז׳ שופרית ובכלל הז׳ הקפות שבז׳ הימים בתוך ההקפה של יום הז׳ ולכך הקיבוביום הז׳ ז׳ הקפות ולכך התחילו ביום הראשון וכגמרו ביום הז׳ שבת קדש לה׳ להגביר הקדוש׳ ביום גדול זקדום ולהמלים כח הטומא׳ יריחו וז׳ הומותיה ולכך נאמר וסבותם את העיר כל אנשי המלהמה הואת שהם הקדושים הנגשים אליה שאין בידם עבירה קלה ואפי׳שח בין בין תפלה לתפל׳ עבירה היא בידו לחוור עליה מעורכי המלחמה ולכך קראום אנשי המלחמה אעפי׳ שעל ההלוץ מדבר זלא הראם בשם החלז להורו' כי כעה משמשי' בכח אלהי ולא בכח חלוז י ופשוטו של מקרא זוה שיטובו אנשי המלחמה עמהם לדי להודיעם כי לא בכת ידשו ארזכי אם בכת אלהי׳ י ומהר״א זיע פי׳ שלא יחשבו אנשי העיר שהעם חלושי לב ומפלי זה לא בא׳ לעיר ולא כגעו בה לכך צוה שאנשי המלחמה ישובו העיר וכדי לבלבל דינת אנשי העיר בראותם אותם מקיפים ולא ילחמו ולא יריעו וכאש׳ עם זה יראו הפועל הנוכ׳ הנעשה באחרונה מנפילת החומה יכירו כי יד ה׳ עשתה זו וכדי שלא יטעו בהבנת׳ וסבותם שיטובבו׳ נחים ועומדים סביבה לבד לכך הוסיף ביאו׳ואמ׳ הקף את העיר פעם ה׳ באופן שכל אחד ואחד היה מקיף את כולה על"ל י ולדבריו ז"ל אינו מד קדק למה שינה הלשון שבתחלה המור לשון סבוב והחר כך לשון הקפ׳ לה"ילל וסבוהם את העיר סביב פעם אח׳ אווהקפמש את העיר הקיף פעם אה׳ לכן׳ אני אומר דאפש׳שלוה יסובו את העיר סבוב מכל אכשי המלחתה והם נחים וסובבים העיר אמנם אח כ הקיף את העיר פעם ההת כה תעשה אתה יהושע וכל א׳ מהסובבים העיר באופן ששתי עניינים היו כאן תחלה אנשי המלחמה יסובבו העיר טיבוב והם נחים וזהו וסבותם את העיר וכו׳ אמנם אחר כך הם עצמם יעשו הקיף את העיר פעם אחת כה תעשה התה יהושע וכל המד ואחד מכט ששת ימים ילכך לא כתיב כה תעשו שלא בטעה שיספיק בהקיף כל אחד חלק מהעיר לכך אמר הקיף את העיר כה תעשה ר"ל הקיף שלם תעשה אתה יהושע וכן כולם דדבר שהיה בכלל ויצא מוהכלל לא ללמד על עלמויצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא והרל"בג ז"ל כתב והיה זה המספר לשבעיות כו׳ ע"ש ובדברי שלום דרוש ח׳ כתב הכנל כולו ינו או על יום הז׳ הם י"ג כנגדי"ג ע קרים וה׳ אחר שעולה י"ג שהכל ממנו ית אחד ינט כן פי׳ שמה שכפל אומרו הקף את העיר ל-לול שלא יהא רחוק מהעיר או שיהיה דבר מפסיק ביליהם לעיר לכך אמר הקף את העיר רוצה לומר קרוב אליה בלי דבר שיפסיק: ישרעה כפנים ישאו שבעה שופרות וכו' קצת השה מה שלא הזכיר כאן נשיא׳ הארון בכהני׳ ובסמוך מצינו יהושע מזכיר הענין הוא כי להיות׳ משפט כשיאות הלרון עיי בני ההת אלה שבג' מקומו׳ נשאוהו כהכים כמו שאמרוסו לכתבכו למעלה ועל כן לא הזכיר ה׳בפי׳ בשיאות הכהנים שאין זה מן הדין אלא דרך כבוד יתירה וחבת הנם שראה יהושע מעצמו להחמיר שלו הו וחומר אם לתקיעת שופרות נמחייב להיות עשי כהנים נשיאות ארון לא כל שכן י ועוד נועם שני שלפיות שבארון נושא את נושאיי לכך לא בזכיר בשיאת בארון ע"י כבניםי ובמ"ם

יקר והכהנים יתקעו בשופרות י כהב מהר"יה ז"ל שהוא מאמר כללי ועם היו'שנו' באחרונה סמור לוביום השביעי עם כל זה הוא חוזר לראש לכל הימים בכל הקפה שהיו מקיפים היו מוקעים הכהנים בשופרות ומאמר היוכלים פי׳ הר"דק לשון האלים שאיל כלשון תרגום ירושלמי יוכל . ומהר"אה פירש שהשופרות שתוקעין בס בזמן היובל בהם יתקעו בהקפות הלו והיובלי'מלשון יובל היה שנת החמשים שנה י עור כתב מהר"יה שהפשר לפרש שמהמר והכהנים יתקעו מקושר עם ביום השביעי תסובו העיר ואז ביו׳ השביעי יתקעו בשופרו׳ תקיעה ארוכה וכדסמוך ליה ובמשור בקרן היובל וכו׳ לא כן בז׳ הימים שאפי׳ שהיו מוליכן הז׳ כהנים ז׳ שופרות היו מריעין כעין תרועה או שברים ולה תקיעה ארוכה וביום השביעי אז והכהנים יתקעו תקיעה נוספת במשיכת יובל באריכו׳ והיינו תתקעו לשין תקיע׳ עד כאן תורף דבריו ולשין הפסו׳קלת קשה דכתיב בסמוך עברו ותקעו הוקעי הלוך ותקוע גסכן לפון תקיעה: ואני אומר דמ"ש והכהנים יתרעו כפשוטו סמוך אל ז׳ פעמים של יום השביעי ולא בא לשלול שאר הימים אלא ה"ק והכהנים יתהעו בשו זרות והיה במשוך בקרן וכו׳ לכך הזכיר יתקעו בשופרות שלא היה לריך לומ׳ דלמה לוה שיהחו ז׳ם:פרו׳ פשיעא דלתקוע הם אלה להכי כתב וביום הז׳ וכו׳ והכהנים יתקעו דלא הימה דתספיק תקיעה אחת לז׳ ההקפות לכך אמר הכהנים יתקעו דבכל הז׳ פעמים זהקעו בכל פעם דבשאר הימים פשיטה שיתקעו בשופרות וה"ול המרו שביו׳ שבת קדש נכבשה יריחו בדבריהם נבין הומרו וביום השביעי ולא כתיב וביום שביעי ה"א יתירה להודיע שעל שבת הוא אומר ר"ל שביעי הידוע שהוא יום שבת:

ורייה במשוך וכו׳ הנה לוה שהמשיכה בקול תהיה בא׳לבדו וז״ש במשוך בקרן היובל ולא כתיב ב הרכות היובלים וכתיב בשמעכ׳ את קול השופר ולא כתיב השופרות כי ב חיד יתקטוכי הוא על דרך יתקע בשופר גדול ובאו האובדים וכו׳ כי הכח הזה מהציכה נמשך להכניע כח טומאת יריחו וכעין יציאת מצרים הנוכ׳ ן׳ פעם נגד ן׳ שערי בינה ולכך לא צום שיתקעו בז׳ שוכרות שהוא רמז לז׳ נרות כנז׳ הבל תקיעה זו יותר נעלמת והז כשמעם את קול השופר תעשו תרועה צפה כי בזה תרועה ליריחו ואנשיה כבשבט ברזל ותפול הומת יריחו מהצטרפות תרועתכם אל הקיעת קול שופר ודוחק לומר שהתרועה הוולשמחת נפילת תחומה כי היה ראוי תקדם הנפילה לתרוע׳׳ ומהריא ז"ל פי׳שכמו שבריא׳ שמים וארז היה פועל כסיי מאתו ית׳ לעשות יש מאין לכך בחר שיהיה זה הפועל הנסיי של כבישת עיר יריחו מתחיל ביוס א' מהבריאה וגומר ביום הז' כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים וכו׳ וביום הו׳ שבת וינפש כך ו׳ ימים יקיפו יריהו וביום הו׳ נכבש׳הארץ וכמו שבריאת העול׳ אם לא בריתי הי׳ התורה חוהו׳ שמים וארן לא שמתי כך בכביש׳ יריחו ארון ה׳ מקיף עמהם להורות שכל מגמ׳ פניה׳ והתכלי׳ הוא בעבור ברי׳ ה׳ ותורתו אשר בארון והיתה הרועה זו ביום ז' להורות כי לא בחילולא בכחיושינ ה' ולכך לא יריעו בשאר הימים כי אם בשעת גמר הענין ע"כ תורף דבריו - ומ"ש ונפלה הומת העיר תחתיה כתב הרד" הז"ל יש לשאל כו'ע"ש וקשיא לי דלשון הפ׳ ונפלה הומת העיר גר׳ דעל כל הומת העיר קאמר ובסמוך כתיב ותפול הסומ׳ תחתיה ההומה מור׳על כולה י ומהר״יא ז׳ל פתב ז״ל כת׳ הרד״ק שהנכון שלא נפלה כל ההומ׳כי אם מה שהיה ממנה כנגד מחנה יש׳ ובית רחב הית׳ בלדה אחר׳שלא נפלה ואינו מתיינ ב כי ישראל בסיבוב היו הולכים יכל החומה בסובב נפלה וכוכתי בזה שקודם נפילתה בהיות' סובבים העיר ראו הארגלי׳את תקות השני בחלון בית׳ ונתכו עיניהם בבית ורשמוה באופן שאחרי נפילת ההומה שעלה העם איש בגדו הם הלכו למקום ביתה והוציא:ה עם היות כבר הבי' פרוצה אין חומה עכ"לי ומה שהקשה על דברי הרד"ק מה כיבוב אין זו קושיא כי אפי׳ לנפילת חלק מה חומ׳ אין זה מהזרו׳ שיצוה הוא יתב׳ לסבוב את כולה להפיל חלק ממנה כי הסבוב סגוליי מאת הא"א באופן זולתו אי קשיא הוא מה שכתבתי: והגלע"ר שהפ׳ הזכיר למעלה היות בית רחב כבדל משאר הבתים כמשפט הזוכות אשר מחוז למחנה מושבן וכמ"ש כי בית'בקיר החומ'ובחומה היא יושבת שהכונה בהיה חלק מהבית סמוך לחומ׳ עד שהיה הבית נשלם בכותל רביעי בקיר החומה ובחומה עלמה היא יושבת להשקיף בעד החלון אל מאהבי׳ ולפי זה בהבלע החומה כשאר הבית ההוא יחידי ועמד פרק בלי כותל רביעי ואין לורך למה שכתב מהר"יא שכתנו המרגלי' עיניהם בבית ורשמוה כי מורשם ועומד הוה כאמור ואם כפרש שגוףהבית כולו היה בנוי לתלפיות על קיר׳ החומ׳ אורכו ורחבו שהקיר היה רחב מאד וכ"מש בגמרא רחבה של חומה כגבהה ולכד היצרך להבלע ולא הספיק נפילה הנה נוכל לומר שנבלעת החומה והבית של רחב נכלע ולא ניזוק א' מהם אלא מגנה של בית רחב ירדו ובאו אליו או מחלק מה מצידו שנשה'ממנו דבר מועט כמו שכתבנו לעיל בשעת הרדק ומ"ש ונפלה חומת העיר לאו נפילה דוקא דהא בלוע הוא שנבלעה והטעם לשלא כפלה הוא כמו שח"זל פרק הרואה כיון דפותיא ורומא בהדי הדדי כינהו משום הכי איבלע איבלועי ופרש"י ז"ל וקראם נפילה כי לכותל כזה בליעתי הוא נפילתו ע"כ ומ"ש ועלו איש נגדו פי שלה יקום חילם של יושבי יריחו לעמוד נגדם כי שראותם נם נפילת החומה נמוגו כולם ועלו העם ర్జున

היה ביום הרחשון ורחשון נימי השבוע כן קנטר דר כי ביום שנעניים איון בשבת וכמו שלוה גם כן להעלות עולות בשבת : הולך ותקוע : כתיב הולך רצל שכמושהיה וכן בשאר עיירות שהיו ישראל צרים עליהן ואמרו בקבלה עד רדתה ואפילו בשבת וכמו שלוה גם כן להעלות עולות בשבת : הולך ותקוע : כתיב הולך רצ שכמושהיה המאםף הולך כן היו הכהנים רשי <u>הָאָרוֹן הַלִוּך וְתָכוֹעַ בַּשְׁוֹפָרוֹת: וְאֶת </u> ציום השביעי ז שבת היה והיתה חרםי הקדע כי היום שבת קדש וראוי להיות קדש ועכרתם שלל הנשלל בו : רלבג

אאמוכתם היו יותר מגוכו' מפעולות שאר יושבי האר' ואמונתם ולוה צוה שלא ישאר מהם רושם ולא מן העיר או היהזה לתת מורך לשאר הגוים עם שואת הקללה לא הית לפי הכבואה ולוה תמלא שכבר כתקיית׳ ביתי אחאב אמ׳ בימיו בכה חיאל בית האלי ולוה אותם שילילו רחב הווכ וכל אשר אתה בבית כאשר וספר **כ**שבעו לה המרגלים שכבר מעלו ברי ישר' מעל בחרם וביאר שוה המעל היה שכבר לקח עכן מן החל מוה החשא חרון אף על מו כה עשו ששתימים: בכי ישר' עם שמתו מהם שלשי' וששה איש לפני יושבי העיר וכבר יספק מספ׳ ויאמ׳ איך יתכן בוה בחק החשפט האלהי לטכום על חטא עכן ברי ישראל וכבר צותה התורה שלא ומותו האכשי׳ כי אם איש על חטאו ימות ווה הספ׳ בעיכו יפול במה שוכרה התורה פוקד עון אבות על בני׳ ועוד שכבר זכרו ידמיה ויחוקא שכבר יגיע עת שלאיאחר עוד אבו׳ יאכלו בוסר ושני בני׳ תקהיכ׳ווה סותר למה שוכרה התורה מוה בחקי השם יתכר ולא יתכן שנאמר שעד העת

ָּקָעָם צוֹיָה יְהוֹשָׁעַ לֵאמֹר לֵא **ה**ָרִיעוֹ ひから ַוְלְאִ־הַשְׁמֵיעוֹאֶר*ד*ַקוּלְכֶׁם וְלְאִ־יַצֵא מִבִּיכֶםדָּבָר עַריוֹםאָמְרָי אֲלֵיכֶם 1"2 הָרָיעוּוְהַרִיעהָם: וַיַפַּכאַרוֹן־יָהוָה אָרז־הָעִיר הַכֵּף <u>פ</u>ַעם אָחָרד וַיָּבאוּ הַמַּחַגָּהויַלָינוּ בַּמַּחַגָּה: <u>וַיַּשְׁבֶּם</u>ְיְהוֹשֶׁעַבַּבָּקָר וַיִּשְׂאָו הַכְּהֲנָיָם אֶת־אֲרֵוֹןיִהוָה: וְשְׁבְעָה הַכְּהֵנִים נשאים שבעה שופרורת היבלים ליחי לפְגֵיאֲרֵוֹן יְהוֶה הְלְכִיֵם הָלוֹךְ וְחָקְאוּ בשופרורת והחלוץ הלך לפגיהם <u>וַה</u>מַאַפֵּׁן הֹנֵהְ אַקַרֵי אַרָוֹן הוֹה הָוֹלָה הָוֹלָה וְתָקוֹעַבַּשְׁוֹפָרוֹת: וַיָּסֹבּוּאֶת־הָעִיר בִיוֹם הַשֵׁנִי פַּעַם אַחַתויָשָׁבוּ הַמַּחַנֶּה אָי יּ^{גָן} בְּשוֹפָרָיָא: וְאַסְחָרוּיַת קַרְתָא בְּיוֹמָא השביעי וישכמו בעלורת השחר מיימייי, ברין עברו שיתאיומין: והוה ביומא וַיָּסְבּוּ אֶת־הָעִיר כַּנִּישְׁפָט הַזֶּה שֶׁבַע פּעַמִים רַקבּיום הַרהוא סְבְבוּ אֶרת־ הַעָיר שַכַעפּעָמים: וַיִהִי כַּפַּעָם הַשְּׁבִיאִית תְּקַעוּ הַבְּהָנָים בַשְׁוֹפָרֵוֹת ויאמר

אַרוֹנָא וְכַוְדֵנִיָּא אַזְלִין וְרַגְקְעִין בְּשׁוֹפָרַיָא: וְיַת עַמָּא פַקּיריְהוֹשֶׁעַ לְמֵימֶר לָא חְיַבְּבוּן וְלָא תַשְׁמְעוּן יַרֹת ^{ג׳ אשמה} קַלְכוֹןוּלָאיפּוּקמפּומְכוֹן פָּחְגָּמָא *ע*ַד יוֹפָאראיפַר לְכוֹן יַבִּיבווּהִיַבְּבוּן

דדק

וְאַקַתַר אָרוֹנָא תַיִי יַת קַרְתָאאַקִיף זִימְנָא חֲדָא וְעָלוּ בְּמַשְׁרִיתָא וּבָרתוּ בְּמַשְׁרִיתָא: וְאַקְהֵםיְהוֹשְׁעַבְצָפָרָא וּנְטָלוּ בַהֲנַיָא יַת אֲרוֹנָא דֵייֵ: וְשֵׁבְעָא כִהַנַיָא נְסִיבוּ שֵׁבְעָא שוֹפְרַיָא דְכָרָן דיכְרַיָא כֵּרָםאֲרוֹנָא דֵייִ אַזְלִין מֵיוּר וְהַקְעִין בְשׁוֹפָרַיָּא וּמְזֵרְזֵי חֵילָא אֵזְלִין **קרָמֵיהוֹן ְשִׁירְשָׁא**ִדְּבֵית דָּן אָוִילבְּתַר אַרוֹנָא דֵייָ וְכַהְנַיָּא אַוְלִין וְתַקְעִין <u>זַיְהַי בַּי</u>וֹם מיים כי תִנְיָנָא זִימְנָא חַדָראוְתָבוּ לְמַשְׁרִידָזא שְׁבִיעָאָרה וְאֵקְוִדימוּ כְּמֵיםֵק צַפְרָא וַאַסְחָרוּ יֵרִה כַּרְתָּא כְּהִילְכְהָאהָבֵין שְׁבַעזִמְנִין לְחוֹר בְּיוֹמַא הֵהוּאאַקּיפוּ ית קרתא שבעזמנין: והוה בזימנא שְׁבִיעֵיהָא הְקָעוּ כַּהֲנַיָּא בְשׁוֹפָרַיָ ואמר

תוקעים וקרי הלוך שהוא מקור והפירו' אחד: וישכימו בעלות. השחרי כתיב בביית וקרי כיף : כמשפט הזה שבע פעמים כמשפט הוה שעשו בששת הימי והיו שבע פעמים עם ההקפה הראשונה הזאת של יום השביעו רק ביום ההוא עשו יותר הקפו כי הקיפו העיר שבע פעמים והיתה העיר חרם היא וכל אש׳ בהי היא שלא תבנה עוד וכל אשר בה שלא יהנה אדם מכל אשר בה ונראה כי הק"בה אמר לוכן כי יהושע לא אמר דבר כזה מלבו ואף על פי שלא זכר זה הכתוב ימלאו׳ כמוהו רבים ורז"ל אמרו כי יהושע אמר דבר זה מרצונו ולא אמר לו הק"בה. המר יבושע יריחו כבושה תחלה לחרץ ישראל כוליאנה תרומה כאשה הואת שתפרשת חלתה מתחלת עיסתה ועוד אמ׳יהושע בשבת לכדנו יריחו ושבת קדש שנאמר כי קדש היא לכ' כל מה שכבשנו בה יהיה קדש שנאמר קדש ליי׳ אולר יי׳ יבא ואף עיפ כן הקדוש ברוך הוא הסכים על על ידו ומניין שהקדוש ברוך הוא הסכים על ידו שנאמר הטא ישרא וגם עברו את בריתי והיה זה אחל מג׳ שגזרו ב"ד שלמטה והסכים הק"בה עמהם: 12

37

יש מפרשים כמו עת כתו יום

אחת ו'זקפין פתחין בקריא'וסי'קה צנצנת אחת ותן שמה מלא י ויסבו את העיר כיום השני ויאמר אבישי אל דוד י ויהלק לכל העם לכל המון י ויאמר המלך גזרו את הילד הזה לשנים י והנה ככר עפרת דוכריה יוסי׳בלשון תרגום צלוחית מקף אבישי פלג פלגות ענילי יוכל חקה מדה שנה תור רכוו׳חמש"ת םי׳במ״א נקי יהיה לביתו שנה זוגמפר גם בסרר בשלח:

כלי יקר

יהושע

צעקתי בלילה ואין צריך רק פירושו כמשמעו הוא יום השביעי: ויסב ארון יי׳ את העיר ' פירו׳ יהושע הסב הארון את העיר : הקף ארון יי׳ את העיר פעם אחת ואל היה ביום הראשון וראשון לימי השבוע כך קבלו רו"ל כי ביום ז' שנלכדה יריחו יום שבת היה ואף על פי שהרגו ושרפו בשבת מי שלוה על השבת לוה לחלל שבת בכביש׳ יריחוי

י"כ

והלוך ותקועי אינו אומר על המאסף שהיו תוקעים אלא כמו שאמר המתרגם וכהניא אולין ותקעי׳ בשופריא: עד יום אמרי אליכם.

אים נגדו בלי שום מכשול שלא יקום אים נגדם :

יהושע וכו׳ קשה שכל זה דברי מותר דפשיטה שיקיים יהושע דבריו ית׳ והי״לל ויעש ויקרא יהושע כן אכן נראה כי הוא ית׳ דרך כבוד וענוה הזכיר תחלה וסבותם את העיר כל אנשי המלחמה כאלו הם עיקר ואח"כ אמר וז' כהנים ישאו וכו' לפני הארון אבל יהושע עשה עיקר מהעיקר והוא ארונו יתב׳ וזהו ויקרא יהושע וכו׳ ויאמר אליהם שאו את ארון וכו׳ ואהר כך ויאמרו אל העם עצרו וסובו וכו׳ באופן שהפך הסדר בדיבור עמהם בקדימה ואיחור לכבוד ארונוית׳ כי לו יאת הוא מלך הכבוד סלה ואמר שהיותם מובחרים שבכהנים ישאו ארון ה' וז"ש ויקרא יהושע אל הכהנים הידועים בשם טוב ויאמר שיהם שאו ארון הברית וז׳ כהנים זולהכם כל דהו מספיק לשישאו ז׳ שופרות לכך כתיב וז׳ כהנים ולא כתיב וז׳ ישאו ז׳ שופרות שהיה נמשך אל תיבת הכהני׳הנזכרת החלה וניחא כמי שבתחלה דבר למכח שאו את ארון ה' וכו' ואח"כ שלא לכוכה וז' כהנים ישאו ז' שופרות ולא כתיב שאו ז' שופרות להורות שהתוקעים אינם מערך הנושאים ולא מחשיבות' כנזכר : ויאמר יהושע כתיב ויאמרו וקריכן ויאמר כתב הרד"ק ויאמרו יהושע והכהנים ויאמר יהושע

לבדו ע"כ י וכ"ל שהוסיף יהושע מדיליה שכל העם יחדיו יסובו את העיר כדי שכולם חכו במלות ווהו ויאמר אל העם ולא כתיב ויאמר אל אנשי המלחמה י ומהרי"א ז"ל פי׳ שאין ספק שהוא ית׳ לא לוה שיקיפו אלא אכשי המלחמה אבל יהושע הבדיל מהם אכשי החליץ והם בני גד ובני ראובן שהיו הולכים לפני הכהנים והיה זה שאם יצא מהעיר הדם להכות בהם ימלטום החלוץ ואחה החלוז הולכים הכהנים בשופרות והחריהם ההרון ואחריו המאסף והם שאר הנשי המלחמה כדי שיהא הארון נאמצע ע"כי ורש"י והרד"ק ז"ל פירש מאסף על שבע דן כתרגומו כי כן נקרא שמס בתורה מאסף לכל המהכות :

רידוי כאמור יהושינ אל העם וכו' מהרי"א ז"ל פי׳ כי בהיות הכהנים זריזים תכף ומיד שאמ׳ לו יהושע שאו את ארון הברית ושבעה כהנים ישאו וכו׳ כזדרזו וקיימו מגות׳ קודם כל העם וז׳ כהנים נושאים ז׳ שופרות היובלים לפני ה׳ וכבר עברו ותקעו עד שכאשר השיגם החלוץ להיותו הולך לפני הכהני׳כבר היו הכהני׳הוקעים וז״ש והחלון הולך אחר הכהני׳הוקעי השוברות ר״ל בזמן שכבר היו הכהנים תוקעים בשופרות השיגום החלון כי ידוע הוא שהכהנים הם היו תוקעי השופרו ולא זולתם וכן מ"ש הלוך ותקוע בשופרות מוסב אל הכהנים ולא אל המאסף עד כאן י והפער להוסיף סעד לדבריו שמהמר ויהי כאמור יהושע אל העם שלא עבר זמן רב שא כשיעור אמירת יהושע אל העם לבד ובאותו שיעור של כאמור יהושע אל העם לבד כבר הכהנים היו נושאים השופרות ועברו והקעו כי זה זריזות כמרץ . וכשבא החלון גם כן והמאסף כשבא להיותו הולך אחרי הארון כבר תקעו ישנו או שלשו ז"ש הלוך ותקוע כמו הלוך וכסוע הנגבה כלומר כבר התמידו בתקיעה מרוב זריזות הכהנים ומהרי"א פי׳ כלא היו עומדי׳ ונחים בעת התקיעה שא הלוך ותהוע עיכ ומ"ש יתקעו בשופרות ותקעו בשופרות תוקעי השופרות ותקוע בשופרו׳ אמרו במדרש תנחומ׳ שלה היה להם חלוצרות שנגנזו שלה שמשו לה בימי משה כדכתיב עשה לך שתי חצוצרות לך דווה׳ ולה ליהושע בהופן שלה היה להם במה לתקוע כי אם בשופרות כי החלולרות כגנזו ובפסוק וירע העם ויתקעו בשופרות אביא הכרת למה הזכירו זה על אותו פסו׳ ולא באלו הפסוהים : ואת העם ציוה יהושע לאמר וכו׳ זה הפסוק היה ראוי להכתב למעלה אצל ויאמר יהושע אל העם ומהרי"ה ז"ל כתב ז"ל אבל אחשוב שנאמר יהושע אל הכהני׳ עשו בזריזות גדול את אשר צוה והחלון כודרו מהרה בראותו הכהנים שכבר היו תיקעים ומפני זה לא שיים יהושע מצוותו אל העם אבל אחר שראה שהיה העם הולך חשש אולי בשמחתם יריעו הוצרך להוהירם עליוע"ר ואין זה מסביק - ולי אפשר מדלא כתיב ויצו יהושע את העם אא ואת העם ציוה יהושע פירושו ואת העם כבר ציוה יהושע מהו אה שהוכירו כהן שהוה כמו נתינת טעם למ"ש הליך ותהוע בשופרו׳ ולה מתריעין בפה יען שואת העם ציוה יהושע לא הריעו ימ"ש ולא השמיעו הולכ׳ זו למורא מפני כבוד הארון הנוסע לפניכס ראוי להיות הול דממה ז"ש ולא תשמיעו קולכם מדרך ענוה ויראת ה׳ ולא יצה מפיכם דבר אפי׳ כל דהו׳ של שק"ק שכיון שאמר ולא יצא מפיכם דבר כ"ש ולא תשמיעו את הולכם וכוכל לומר דאי כתב לא יצא מפיכם דבר ה"א דבר אסור אבל קול הבר יפשוטה דוגמ יתרוע׳ יהיה מותר לכך המר ולה תשמיעו את הולכם ואפשר שהסר תרועה והשמעת ההול והטעם כדי שלא יצא מפיכם דבר לאמר כתנו ועוצ׳מרועתינו עשתה זאת לכך אסרם בתרועה עד יום השביעי מאו כבר גפבשה הארז לפניהם וכן כתיב ויאמר יכושע אל בני ישרא הריעוכי כתו ה׳ לכם את העי׳

כבר ותרועה זו שמח׳ היא וז"ש ולא יצא מפיכם דבר בלתי הגון בלא מתכוין ולא אמר ולא הוציא וזה האסור יהי׳ עד יום אמרי׳ שיכם הריעו והריעותם שאו לא תהיה התרועה רשות שא חובה וז׳ע והריעותם חוב׳ או יהיה פי׳ והריעותם דרך תרוע׳ אבל השמיע׳ קול או לאת מפיכם דבר לא אסיר אלי שמוט קוב לא שטש עדיום המרי כתב הרד" קז"ל יש מפרשין כמו עת המרי כמו יום לעקתי לכם זולת התרוע׳ ומ"ש עדיום לעקתי ואין לורך דכמשמעוהוא יוסהשניעיע"כ:

ויסב ארון ה׳ את העיר הרד"ק ז׳ל כתב כי יהושע הסב הארון את העיר ע"כ וכן פי׳ מהרי"א ז׳לולי כר׳ כי להיות הרון ה׳ נושא את נושאיו ואת עמו כ"ש לכך אמר ויסב ארון ה׳ הוא

עלמוהסב את העיר מבלי זולתו שיסובבוהו ככז"ל: רישכם יהושע בבקר וכו׳ בזריזות בבקר וכולם היו מוכנים בין הכהני׳בין החלוץ והנה הכהני׳ שוכו ביום א׳ לשאת הותו הם נשאוהו כל הימים ז״ש וישאו הכהנים בה"א הידיעה

הידועים כבר אשר כשאוהו ביום ראשון : ושבעה הכהנים נושאים שבעה שופרות גם כאן אמר הכהנים בה"א הידיעה שאות׳ שנשאו השופרות הם הם שנשאום בשאר הימים שזכה מי שזכ' והזכיר מזריזותם שבעוד שנשאו הכהנים זולתם את הארון כבר היו הם הז׳ נושאים השופרות ולהכי לא כתיב וז׳ הכהני׳נשאו ז׳ שופרות שה נושאים וכו׳ בולכים הלוך וכו׳ שכבר היו נושאים והולכים ומ״ם הולכים הלוך זיש זקף קטן בתיבת הלוך שהוא נמשך לתיבת הלוך ולא לתיבת תקעו אפשר שאלו הכהנים פניהם אל ההריון ואחוריהם לדרך לכבוד הארון וז"ש הולכים הלוך ר"ל הלוך הראוי לאדון דהיינו שפניהם אלינ וכלמוד כן ממ"ש הו"ל במדבר רצה פ׳ה׳ ועוד בדבר אחר היו מעולים מכל הליים שהיו טוענין בכלי המשכן היו מהלכין כדרכן ופניהם כנגד הדרך אצל בני קהת היו מהלכין אחוריה' לדרך ופניהי לארון כדי שלא יתנו אחור לארון וכו׳ ומינה נילף לכהנים אלו שנשאו הארון שיהיו מעין נשיאותם של לויים פניהם לארון ומ"ש הלוך ותקוע בשופרות והכתוב הולך ותקוע הרד"ק פי׳ הולך המאסף ותקוע הכהני׳ר"ל שכמו שהיה המאסף הולך כזהיו הכהנים תוקעי׳ והקרי הלוך שהוא מקור והפיי

אחד ע"כ ואפשר לכר׳ הלוך ותקוע על הכהנים האמר והכתי׳ הולך על הארון והמאסף הולך אתרי הארון שהוא הולך ומתנהל לאיטו ותקוע הכהנים בשופרות : ויסובן את העיר וכו׳ מ״ש כאן וישובו המחנה ולמעלה בפסוק ויסב כתיב ויבואו כי בפעס ראבונה שייך ויבואו ומפעם שנייה ואילך שייך וישובו ששבו אל מקום החנות' בראשון

ולה הלכו הנה והנה הלה עומדים עם הארון על משמרהם: ציום השביעי וכו' פי' רש"י שבת היה ע"כ והשכימו בעלות השתר לה כן בשאר ימי שיהושע ריהי היה המשכים בבקר כי ביום הז׳ היתה המלאכה מרובה להקיף ז׳ פעמים והיום קלר שבת

קדש ורלה שיתענגו בכיבושה לעת האוכל וע"ז יחד כולם השכימו ומ"ש ויסובו את העיר כמשפע הזה ז' פעמים עיין פי׳ הרד"קוכן פי׳ מהרי"א ז"ל והכריח כן דאם תפרש כמשפט ז"פ על הז"פ שהקיפו ביום השביעי א"כ יקשה אומר רק ביום ההוא סובבו ז"פ מיותר ע"כ כמלא כי הקפת הראשונה משלמת להקפות ששת הימים שיהיוז׳ והיא ראשונה לו׳של יוהו׳. ולי אפשר לפרש כפשוטו של מקרא ויסובו את העיר כמשפט הזה של ששת הימים בז' כהני' נושאים ז' שופרו'והחלון לפניהם וכו׳ כך הקיפוז"פ בו ביום הו׳ ולפי שהיה אפשר שהיה הבדל בין אותם הו׳ הקפו׳ להקפות ז׳ הימים בבחיכת אריכות זמן מהתכהלם לאיט׳ יותר ושלכך השכימו בעלות השתר לעומת זה אמר רה ביום ההוא סבבו ז"פ שזה לבד היה הבדל הכל בכל שאר הפרטי׳ ההפות יום הז׳ דומה בדומה לשבשאר הימים ומה שהשכימו בעלות השמר להיות מניינם רב ז"פי אוי אמר רק ביום ההוא וכו" לפי מ"ש שהיו ההקפות כמשפט שאר הימים זולת בדבר א׳ היה הבדל ביניהם והוא שביום ההוא סבבו ז"פר"ל הקדימה ואיקור שבכל הימים לא נעשית ההקפת אלא בבקר וביום הז׳ נעשי׳ הקפה ה׳ הוב׳ קודם סמוך לעלות השתר לה נתאתרו באופן שכמשפט שאר הימים עשו בבחינת אופן ההקע׳ רק ביום ההוא נעשו ז׳ ההקרות שזה מחייב שקצתם קדמו יקצהם נתאחרו : בפעט הז' כבר כתבתי למעלה סברת מהרי"א ז"ל שבשה'הימים היו מריעי'בשומרות וכן רידלי ביום הז׳ בו׳הפעמים לא כו בפעם הז׳היו תוקעים תקיעה ולא שברים ותרועה וז״ש ויהי בפעם הז׳ תקעו הכהנים לשון תקיעה ע"כ אה שלשון הפ׳ ההודם שאמר רה ביום הז׳םכבוה ז"פ שלל שלא היה ביניה׳ רק הבדל המנויון ואפשר לישב דבריו שלא היה הבדל ביניהם כלל ולא בפעם ז׳ זולת שבפעם ז׳ אתר שהריעו במשפטם האריכו בתקיעה א׳ כנוכר למעלה והיה במשוך קרץ . היובל 7 (*) 1

ררק

כי החבאתה - בשני סימני נקבה כמו ישועתה עזרתה וכל כפל לחזק הענין כמו שפירט בספר מכלל והכפ׳הנה לפי שהחביאה אותם יפה : שמרו מן החרם י שמרו עלמכס ושמרו היש את אחיו ומפני זה אמר מטא ישרא מפני שלה נתכו עיניה שלה יקת אדם משלל העיר דבר: פן חתרימוי פירושו ולקחתם מן התרם: אולר יייבאי באהל מועד שיהיה שם הקדש משלל מנין הוהב שנתנו שרי האלפים והמחות :

רשי

ועכרתם . לשון מים עכורים : ויבתו

מסרה

ולקחתם ו'וסי נמס'בסר'ויגש : העירה ט׳ בליש׳ וסי׳ ויקרעו שמלותם ויעמסי וירע העם

וִדַהַכָּא וּמָנֵי נְחָשָׁא וּבַרְזְלָא קוּרְשָׁא ויַכִּיבוּ עַמָּא וּתָקַעוּ יתעלון: เกรา *בָּשוֹפָרַיָאו*הַוָּה בַּר שִׁמַע עַפָּא יֵת קַל שופרויביבו עַמָּאיַבָּבָא רַבָּא וּנְפַר וּסְלֵיק עַמָּא לְקַרְתָּא וְּבַר לְקִבְלֵיה וְגָטֶרוּיַת כַּל וּכְבָשוּיַת קַרְתָּא: רְכְקַרְתָאמְגְכַרוְעַר אִיתָא מֵעוֹלִימָא וחמר וערסָבָאוערתור ואימֵר

ויאמריהושע אליהעם הריעו ביד וַאֲמֵריְהוֹשֶׁע לְעַמָּא יֵבִיבוּ אֲרֵי יְהַביָי <u>נתן יהוה לכם את העיר:</u> לְכוֹזְיַת קַרְתָּא: וּתְהֵי קַרְתָּא חֵרְמָא הַעֵיר חֵרֵם הֵיאוִכָּל־אַשֵׁר־בָּה לֵיהוֹזָה היא וכל דבה קרם יי לתור רחב רַקָּרָחָבהַזּוֹנָה הַחְיֶה הַיָּאוְכָל־אֲשֶׁר פּונְרָקִיתָא תְּחֵי הִיא וְכָר הִעִיפָה אַתֵּה בַכַּיִרת כִּי הֶחְכָּאָתָרה אֶרת־ בביתא אָרֵי אַטְמָרָא יֵת אָזְגָדיָא דִי הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלָחָנו: וְרַק־אַתָּם שַלַחָנַא: וּרָחוֹר אַתוּן איסטמרו כו שַׁמְרוּ מִזְ־הַחֵרֶם פֵּזְ־תַּחֲרֵימוּ וּלְקַחְתֶּ הרַמַא דִיּלָמָא הָחָרְמוּן וְהַסְבוּן מָן מִן־הַחֶרֵם וְשֵׁמְהֵם אֵת־מֵהֵנֵה יִשְׂרָא חרמא ותשווןית משריתא דישראל לחרטאותעכרוןיחיה: וכלבספא מיומי לחרטועברתסאותו: וכליבסף וזהב וכלי נחשת וברול קדש הוא אינון קָדָםייָ לְאוֹצַרביתמַקְדְשָׁאדַיִיָּ איניי אינסי ליְהוֹזָה אוצר יְהוָה יָבוֹא: וויַרַע הָעָם כ ויתקעובשופרורת ויהי כשמעקעם י׳ ״׳ אָת־קוֹל הַשופרויָרִיעוּ הָעָם תְרוּעָה גָרוּלַהוַתִּפֹּל הַחוֹמָה הַחְתִיהָ וַיַּעַיִד שוראר בקרתא ואתבלע החותותי מימי לשו העם העירהאיש גורווילבדו ארז־ וַיַחַרִימו אָת־כָּל־אַשָר העיר: בַּעִיר מֵאִיש וער אשה מַנַער וער־ זַקן וער שור נשה

יהושע

השת ההיא יהיה כוהג השם יתב לענוש הניים ענ חשו חבותם ואחר כך ישנה מכהנו כיזה מבואר הביטול ובהיות הענין כן יהיה העיון בזה מי יתן ואדעי ונאמר שכבר יותר זה הספ׳בשנא׳ שהשם בלתי פוקד טון אבות על בנים בעצ'כי זה יהיה עול אבל אפשר מזולת עול שימשך במקרה עונש מה לבנים בחשא האבות כי כמו זה לא יהיה בו עול כלל והמשל אם חשא אדם למלכות וטנשהו בדין לאבוד אמונו הנה יביע מזה עונש לבניו שיהיו עניים ולא יירשו דבר מככסי אביהם שיהיו עתידין לירשם ובכמו זה אמר הנביא אבותינו חעאו ואינם ואנחנו טונותיהם סבלמ וזה שלולי חעאם היימו שרויים על דמתכו אחרי הנקותכו מחטא יחשך ממנו שנגלה מעל אדמתכו אילו היינו שם ובוה האופן יקרה שהשם ית כוקד טון אבות על בנים לא בעצמות וכבר יקרה באופן אחר שישיב טונש מה לבנים על חטא

אבותם ווה אמכם יהיה כשחטאו האבות וחיו הבנים אוחוין מעשה אבותיהם בידיהם וזה שאם היו הם המתחילים בזאת התכונה הפחותה היה מספיק במוסרם עונש יותר קטן ממה שילטרך במוסרם כשהיו אבותיהם בזאת התכונה הפחותה כי או שנה אליהן קנין חוק ולא ייסרו אלא בשישיגם עוכש גדול על זה ולוה יקרה ענשם יותר גדול מפני חטא האבות ולואת הסבה תמצא גסכן שיעדה התורה כאשר יעברו ישראל על החצות ייסרם השם ית'שבע על חטאתיכם ולותה עם זה לשופטים שלא יכו הרשע כי אם כדי רשעתו במספר אלא בענין בן סורר ומורה מישפטו אותו למיתה בעבור שערה מכל אשר כי באתריתו יהיה ככל ויהיה סבת זה לגניו כי השם ית׳לא יביא אלו הייסורין על לד העונש שאם היה הענין כן היה זה העונש עול בחק הש"י ר"ל שיערים החוטא יותר מן הראוי לפי מריו אבל יביא אותם על לד התוכחה וההשנחה

ואין זה עול אבל הוא חנינה והטבה

המשל שאם רצה אדם לפרש

בים עם שיירה מה והיה סוף השיירה

ההיא לטבוע בים הנה אם יביא

עליו הש"י יישורים ימכעוהו מלכת

וירע

ביומבילישני

בשיידה ההילא יהיה זה טונ׳אבל הטבה וחנינ׳וכן אם נסתבך אדם בעבירו׳םבוך מה והי׳ מפני זה 1212

וחמור

רלבג

והיתה

יקר תלמידך ואף בחייו של משה נגכוו שנאמר הקהל אלי את כל ראשי שבטיכם וחלולרות היכן היו נגנוו לקיים מה שנאמר ואין שלטון ביום המות ע"כ וקשה ראשונה למה לא דרשו דרשה זו בכל הכסוהים הנז׳למעלה כמה פעתים מזכיר שופרות ז׳שופרות את קול השופר וכו׳ועוד השה כפל לד אתה עושה ומסורים בידך וכן קשה הלשון שהמר לקיים מה שנהמר והין שלטון ביום המות י וחפשר לומר לפי שהשופרות הכו"להם בכהנים כמושנ׳ וו׳ הכהנים כושאים ז׳ שופרות וכו׳ לעומת זה לא הוכיחו הז"ל משם דלעולם אימא לך שהיו להם הלולרות הלא שהכהני בשופרות יתקעו שהחלולרות לישרטיי שיתקעו בהם דכתיב וביום שמחתכם וכו' ותקעתם בחצוצרות וכו' אבל בפסוק זה שמדבר בשאר עם ישראל מכאן הוכחה שנגנזו כיון שאנו רואים שהעם הוקעים בשופרות ולא בחלולרוה כמשפט העסולפיכך ויתקעו בשופרות הישרהלים והדבר קשה שלה נוה ה׳ תקיעה כי אם לכהנים לה לישרצ והככון דכיון שהחלולרות לה נצטוו הלה לשמחה כדכתיב וביום שמחתכם וכו' והקעתם בחלולרות לעומת זה הכה גבי וירע העם שהיתה תרועת נלחו׳ ושמהה כעין וביום שמחתכם היה מהראוי שאז בעת התרועה יתקעו בחצוצרות הכהנים כדכתיב וביום שמחתכ'וכו 'וכיון דכתיב וירע העם וסמיד ליה ויתהעו בשופרות בין שהיו התוקעים העם או הכהנים כיון שהיה בשופרות ולא חצוצרות מכלל דנגכוו ומהכא יליף שפיר ולא מהפסוקים של מעלה י עוד אפשר שכיון שההצוצרות נעשו למהרא העדה כדכתיב עשה לך שתי הצוצרות וכו׳ והיה לך למקרא העדה הנה היה מהרחוי שבעת הזאת שתקיעת השופרות במשיכת היובל לה היתה אלא להעיר העם ולמקרא העדה שיכוונו השע להריע א"כ היה ראוי שיעשה זה ע"י חלולרות שזו היא הפעול המיוחדת להלולרות ומדראינו שהגיד הכתוב וירע העם ויתקעו בשופרו ׳ויהי כשמוע כל העם את קול השופר ויריע שהגיד הכתוב שע"י התקיע׳ ידעו כיוון העת להריע מעתה ע"כ צ"ל שנגנזו שאם היה להם הצוצרו 'הי"ל לתקוע בהם בעה הואת כדי שידעו העת של התרוע׳ולכך הוכיחו ז׳׳ל מפסוק זה ולא מזולתו מהקודמים כי אין משם הוכחה שהשופרות הנו׳ שם מצות התקיעות בשוכר כדי לכוין לבם למרום אבל כאן שתקיעה זו לכוון עת התרועה לזה היה ראוי שתהיה בחמוצרות אלה וזהי נגנא עוד אכשר דיליף מוירע העם ויתהעו בשופרות דמכלל דהתרועה בפה היתה מינה יליף שנגנזו ההצוצרות שאם לא נגנזו היה להם להימ בהמוצרות ולה בפה׳ מה שדרש לך התה עלשה ומם רים בידך הוה לפי שנתקעה לו שהרי אף בימי משה עלמו נגנאו כדמסיק והיכי קהמר ירה עשה לך בהרי תיבת לך הגם שהיא לודקת בבחינ׳ולא ליהושע אבל אינה צודקת בעצם שאפי׳ למשה ענמו לא שמשו כל ימיו לעומת זה הוסיף בלשונו והמר לך אתה עוש׳ והם מסורים בילך שכיון שאף על פי שנגנא בידו היו מסורות שפיר מי קרי עשה לך כיון שהיו בידו אפי׳ כשכגכזו ובטו׳ בחירתי כגכזו אפי׳ בימי משה ברצוכו וכדי לקיים על עצמו והין שלטון ביום המות גנזם וע"ש קריאת העדה ע"י אנשים שיקהילם ולא ע"י חגולרות שהוא דרך שלטמת וגאות ואמר לקיים מה שנאמר ואין שלטון ביום המות כי מכאן למד הב׳ עניני׳ שהזכיר בתחלה הה׳ שאמר לך ולה ליהושע תלמידך זה למד מלשון הפסוק שאומר ואין שלטון ביום המות שר"ל שלה רצה הקב"ה שישלוט יהושע ביום המות של משה במה שעש׳ משה והענין הב׳ שהמר שהף בחייו של משה כנכזו זה למד מאו׳ ביום דהי"לל ואין שלטון במות מאי ביום לכך אמר ואף בחייו של משה נגכזו וזה דייק היצת ציום כי ביום שמת הוא עלמו לא רלה להשתמ' בהם וכי תימה האי קרא כוליה להכי הוא דאתא ולא תילף דמיעט יהושט י"ל דאי הכי הי "לל ואין שלטכו ביום המו'מדהאת' ואין שלטון הרתי ש"מ דעל עצמו ועל יהושע קאמר ומדוקדק הפסוק בכל הלקיו כאמור י ומ"ש ויהי כשמוע כל העם וכו' ויריעווכו' הקש' מהרי"א ז"ל שאיך הזכיר הרועת העם רודם תקינית השופרות והם לא הוזהרו אלא אחרי הקיעת השופרות ועוד הקש׳ כפל וירע העם ויריעו העם תרוע׳ בדולה י ותירן הוא ז"ל שב׳תרועות היו כאן הא׳ של וירע העם הית׳ בקרבה משמחת׳במה ששמעו שניתנה העיר בידם ולעומת כן שמחו וירע העם הרועת קטנה ותקעו בשופרות אבל לא היהה זאת התרועה הנכספת ולא ביא תקיעת השופר הנמשכת ולעומת זה אמר ויהי כשמוע העם את השופר היובל הנמשך שהית׳ תקיעה א׳ משופר א׳ לבדו אז ויריעו העם תרוע׳ גדולה ותפול ההומה הנה כתבאר שבראשונה היתה תרועת העם קטנ׳ ותקיעת כל השופרות ובאחרונה תקיעה שופר א׳לבדו ותרועה גדול׳ מכל העם עכ"ל . ואני אומר שלא היתה שם אלא תרועה א׳ גדולה מהעם ולא זולת ומ"ש בהחלה וירע העם הזכיר שם שהרועה העם מהיותה גדולה בהיכות גם בכמות עד שהתחיל׳ תרועתם מעת היותם הכהנים תוקעים בכל השופרות קודם מעט להתחיל למשוך ביובל הוא השיפר הא׳ ומזריזות הקדימו זה הזמן המועט דהיינו להריע בעת שויתקעו בשופרות והיינו דקהמר וירע העם לשון יחיד ואח"כ ויריעו בלשון רבים והם הכהנים אמנם עלמות התרוע׳ גדולה היה כשמוע העם את קול השופר לבדו ז"ש ויהי כשמוע העם את קול השופר וכו' ויריעו העם תרוע׳גדול׳באופן שהתחילה הרוע׳ העם מעת היותם הכהצים תוקעים בשופרות עד שמשכו ההקיע׳ בשופר ה׳ והכל בתרועה א׳ כמו שאמר ה׳ ליהושע ואפשר לפרש וירע העם ויתקעו העם בשופרות כמנהג המכריזי׳ על עיר פרולה אין חומה לתהוע בשופרות תקעו שופר בגבעה ואימתי היה הענין מפרש הפסוק עלמו ויהי כשמוע העם את קול השופר ר"ל ויהי כענין הזה שוירע העם זה הי 'כשמוע העם את הול השופר כמו שהודיעם יהושע ונתן להם לדעת עת התרועה י ומ"ש ותפול החומה הז"ל פי׳ דלחו דוקס

.

ויתקעו בשופרות י ונס אל אחת י ויהונתן ואחימעין יואת קומי לכי י וישלח מלאכים אל אחאב ׳ ויבא המים ׳ ובני עמון ראו דר"ה ׳ העירה והקיצה : כלי

דיובל וז"ם בפעם הז' תקעו הכהנים באריכות משכו בשופרות ואז א"ל יהושע הריעו ולפי פשע בי לאו לגופיה התה חלה לסיפיה דקרה וה"ק ויהי בפעם הז׳ כאשר תקעו הכהנים היה שאז אתר יהושע הל העם הריעו כו׳ וכתב מהרי"ה שהתרועה סי׳ הוצחון וע"כ לא הריעו בשאר הימים ולי כרה׳ שהתרועה לננה היה ועל ידה יתרועעו כולם ע"ד תרוע׳ בשבע ברול ובשאר הימי׳צום החרש יתרישון עד ינתט להם ה׳ וכב׳ הרחבתי בזה לעיל ומ״ש כי נתן ה׳ לכסוכו׳ דהיילל כי נתן לכס העיר ז ולח יוכיר שמוית׳ בהמצע שה שכיון לו׳ שתרועה זו בדרך שמח׳ והין השמח׳ על כבישת העיר עיר גדול׳ ונצורה בז׳ חימות הלה השמח׳ מזד היות׳ נתוכה ביד ה׳ שהשקיף ממעון קדשו ליתנה לבסוו"ש הריעו כי כתן ה׳ על היותה מתנה ונהלה מהאל לזה תאות התרועה מפאת הנותן היותו ה' היה עיקר התרועה :

ודירוד העיר חרם כתב הרד"ק שע"פ ה׳ נאמר ליהושע אלא שלא חש הפ׳ להוכיר שהי׳עפ"ה אמנט חז"ל אמר שיהושע גזר מדעתו והסכים ה׳ עמו שאמר חטא ישרא וגם עברו צריתי ומהרי"ה כתב שחר׳ וקדש דבר ה׳ הוא וכיון שהמר המלה׳ כי המקום השר התה עומד עליו אדמת יודש הוא הבין יהושע קדש שיקדשהו לגבוה ויחרימהו ע"כ ולשיטת חז"ל שמדעתו גזר עליו לג׳ סיבו׳ הה׳ להיות׳ ככבש׳ ביום שבה קדש אף כל שלל׳ קדש שלא ליהנות ממעש׳ שבת וסיבות זו כתב רש"י ז"ל ועוד שנית אחו"ל עשה׳ כחל׳ רחשית עריסותיכ׳ חלה אף זוהרימ׳ לשם ה׳ כי היא הראשונ׳ שכבשו והג׳ עשה׳ כעיר הנדחת ומהרי"ה ז"ל כהב עוד טעם החרימ׳ לגבוה כי זו נכבש׳ לפני ה׳ לה בחיל ולא בכח אנושי לכן ראוי שאוצר ה׳ יבא ואש׳ תורישם כחם וגבורתם אותם ירשו לעצמ׳ע "כוקרוב לטעם זה כתבתי בספר כלי המדה ובזה הבנתי שהפ׳ הוא כפול שכבר אמר והית׳ העיר חרם ותה צ"ל היא וכל אשר בה לה׳ היינו הן׳ אכן הוא נתינת טעם והיתה העיר חרם יען שהיא וכל אשר צה לה׳ נכבש׳ לה׳ע״י ארונו זה מחייב היותו העיר חרם י ועיין פי׳ הרלב״ג ז״ל זגם בזה כווצתי לדבריו בספר כלי המזה וזוהי סברת חז"ל האומ׳ עשאה כעיר הנדחת כי היא עיר בדולה בטומה׳ כנז׳ למע׳ בפסוק ויריהו סוגרת וכו׳: ועוד הפשר כדי לחזה לב ישרא לבלתי החיות כל נשמה מיושבי הארץ כמו שנצטוו לכך חייבס יהושע בענין זה כדי שלא יטו אחרי הבלע זינוחו מיושבי הארץ בהיותם נותנים מם או עבודה שיעבדום לכן בהתחלה זו היישירם אל האמת ובתיבת חרם המרוחו"ל ע"ש שנכנסת ברמ"ח היברים וכשיולא מהפך ה' את ההלל לברכה מח"רם לר"חם אותיות דדין ודדין שוין ואמר רקרתב הזונ׳ תחיה היא וכל אשר אתה וכו׳ כ"ל שבכלל תחיה ככללו התפנים והמעלטלין והוא בא׳ מב׳ פנים או מלד כי העני חשוב כמת וע"ם רקרחב תחיה פי׳ שתהי׳ עשירה ולא עניה וזה נראה מהכפל בתיבת היא שמיוהרת כיון שאמר תחיה עלה קמיירי אל לגלויי דתיבת תחיה לדרשה קאתי או אפשר תחיה היא בכל מה שאתה בביה כמו את ובניך תחיי בנותר ונתן טעם כי החצאת את המלאכים וכו׳ ולא אמר כי נשבעו לה וכו׳ הרלב"ג כתב בסמיך וז"ל ולא נתן הסבה משבועת המרגלים כו' ולי נראהכי האדם בשבועה פרט לאנום ובפרט שאנוםי כפשות היו פן תמסרם למלך יריחו לכך אמר שדבר זה ראוי להעשות להם מפאת עלמו לגמול להם כי החביאתה את המלאכים ועל כן ראוי להחיותה ואמר כי החבאתם כתב הרד"ה ז"ל שהוא בב׳ סימני נקבה כו׳ ומתוך דבריו נלמוד חביאה אחרת כי הם היו נחבאים מעלמם כמ"ש חז"ל בפסוק ותלפנו שפנחם לה היצרך להצפינו והעפ"כ כתיב הח"כ ותטמנס וזהו ההבהת׳ חביהתה כפולה הא׳ מצד עצמה שהיו מלאכים והב׳ בפשתי העז ועל זה קראם כאן מלאכים עוד אפשר שב׳ פעמים החביאת ׳הא׳ כשבאו שלוחי המלך ותופנו והב׳ והיא העלתם הגגה ותטמנם וזה רמו באו׳החביאת׳ ודש"י ז"ל פי׳ לקמן שקראם מלאכיילפי שלא ככשלו בעביר עם רחב הזונה עם היות׳יפה עד מאד : אתם שמרו וכו׳ הרד"ק ז"ל כתב שמרו עצמיכם ושמרו איש את אחיו שלא יכשל לפי שלא ורק

נתנו עיניהם שלא יקח אדם משלל העיר וז"ש שמרו דהי"לל השמרו מן ההרם וכן פירש מהרי"א ז"ל ומ"ש פן החרימוכתב הרד"ה פירוש ולהחתם מן החרם ע"כואני אומר שולהחת׳ מן החרם פי׳ לשמדו מן החרם ופן תחרימו פי׳ ושמתם את מהנה ישראל לחרם דהיינו תחרימו זולתכם את מחנה ישראל והנה או׳ ולקחתם מן ההרם הוא מיותר ואם כאמר שנצנצה בו רוח הקדש ר"ל יודע אני שאת׳ עתידים לקחת מן החרם ולשים את מחנה ישרא לחרם ודרך הלצה א"ל ורק מכאן ולהבא שמרו עלמיכם מן החרם פן תחרימו עוד שאר מדינות כי ח"ו אם תקקו מן החרם תשימו את מחנה ישראל לחרם כי זו הוראת שעה עשיהי מהטעמים הנז׳ לעיל אבל החרם חמור מאד הזהרו מהחרים עודי ולפי הפשט אמר שמרו מן החרם משלוח ידיכם בו פן תחרימו את אשר בידכם כי יבוא זה ויהבד הת זה ולה עוד הלה ושמתם הת מחנה ישראל וכו׳: וכל כסף וזהב וכו׳ כתב מהרי״ה ז״ל שלהיות כלי הכסף והזהב וכו׳ בלתי נשרפים לכך חייב אוצר ה׳ יביאום ע"כ וטעם כפל קדש לה׳ אוצר ה׳ יבוא פי׳ שלא יספיק בהיותו קדש ותהללוהו על כסף זולתו כמעשר שני והקדש בפדיון ותוספת חומש שזהו קדש לה׳ בלי פדיון אלא אוצר ה׳יבא בעיני כדי שלא ידבק בידכם מאומה תו החרם : רורינ העם ויהקעו בשופרות הז"ל אמרו בתנחומא ז"ל מלמד שלא היה להם חלולרות שעשה משה שנגנוו שנאמר עשה לך שתי האולרות לך אתה עושה ומסורים בידך ולא ליהושע

זיבאו הנערים המרגלים . כאן היו צמיכין זירוז ונעשו כנערים זריזים ובלילה הראשון היו כמלאכים ששמרו עלמן מן העבירה עם רחב הזונה לכך נקראו שם מלאכים ולכך נקראו אנשים מלאכים נערים: בבכורו ייסדנה ובלעירו בתחלת יסול שיבנה בה ימות בנו הבכור ויקברנו וילך עד שימו' הלעיר בגמר המנחכה היא הנבת הדלתות :

יהושע

ויבאו

ろ

ß

ら

3″*

כלי יקר

ואח

הַמַרַגַּלִים אָרת־הָאָרָץ אָמַר יָהוֹשָׁע רלבג כאו ביתרקאשה הזונה והוציאו מוכן להמשך אחריהן הסישלח לו <u>משָׁם אַרת־ה</u>ָאשָׁהואַת־כָּל־אַשֵׁר־-הש"י ייסורין יוסר בהם מהמשך אתר לָה כֵאַשׁר נִשְׁבַעהָם לָה: הרעשנשקע בו הנה הוא מכואר כי יהיה לו העבה וחכינה ובכאן הותר הַנְעָרֵים הַמְרַגְּרָים וַיוֹצִיאו אָרד־ זה הספק שיקרה במה שאמרה רַחָבוָאֵרת־אָבִיהָוָאֶרת־אִפְּוָהוָאֵרת־ התורה שבע על חטאתיכם ומה <u>אַקיּהָוְאֶרת־כָּל־אֲשֶׁר־לָה</u>וְאֵת<u>כָּר־</u> מאמר העם יתברך פוקד טון אבות על בנים י ואמנם מה שנשאל מן הספק הוא מה שנוכר מענין עכן למחנה ישראל: וְהָעֵיר שָׂרפו בָאָש שחטא וכעכשו על חטאו רבים זולתו וַכַל־אַשר־בָּה רֵקיהַבֵּקָףוָהַזֶּהָבוּכְלֵי והוא שתעא לא השיבהו עוכש מהשם הַנְחשֶׁר וְהַבַּרְוֶל נְחֵגוּ אוֹצֵר בֵּירִת ית׳ בענין ההוא וכבר באו בתורה ספורים דומים לזה ונאמר בהיתר זה כה יהוה: הספק שהתיל והקבוץ המתאמד יתכן שיקרה בו זה בזולת עול וזה שכאשר היה

עס בית

מסרה

והוציאו ו' בקריא' וסי' והוציאו

את בתולי הנער א זקנין והיציאו

אתו אל זקני עירו ואל שעו׳

והוציאו את הנערה א פתח בית

אכיה והוציאו את רחב הזונה י

והוציאו לי את חמשת ' והוציאו

את הנדה מן הקרש: ויוציאו י"ב

בקריא' וסימ׳ נמסר בסוף סרר

אמור: ותשב י"ב וסי'נמסר בסרר

וישב: וישבע ד' וסי'נמסר בסוף

מרר ויחי:

ואָת־רָשָׁב הַזּוֹנָהוָאָת־בֵּית אַכֵּיהַ וָאֵרע־כָּל־יָאַשֶׁר־כָה הֵהְוָיָרָא יהושיו והשב בקרב ישראתר אד <u>הַיוֹםהַז</u>ָּהַ*בֵּיהֶחָבִּיאָה* אֶת־הַפֵּלְאָכִים <u>אַשֵׁר־שַלַחיהוּשָעלַרַגַלאָת־יִריחו</u>י וַיַשְׁבַּעיִהוֹשְׁעַבָּעִרת <u>ה</u>היא לַאאָר אָרור הָאיש לפנייָהוָר־ז

וְחַטִור לְפִי־חֵרֵב: וְלִשְׁנֵים הָאַנָשִים

אַשָּר יָקום וּבְנָה אֶת־הָעֵיר הַזָארת אַרין יִרִיחוֹ בִבְכֹרֶו יֵיַסְדֶנָדה וּבִצְעִירָוֹ לי לי לי רידי לייכל הרמית <u>יַצֵּיברְלְתֵיהָ</u> 127

נַחֲמַר לְפִחְנֵם הְשָׁרֵב: וְלִחְרֵין נַּכְרֵיָא דאַלילויַת אַרָעָא אַמַר יָהוֹשָעַ עוּלוּ י׳ יקיי׳ לְבֵית אָתְּחָא פוּנְדְקִיתָא וְאַפִּיקוּ מְתַמָּן יֵת אִיחֶתָא ווֵיח בָּל דִי לַה כִּטָא <u>רַקיִיִמְתּוּזְלָהּיִוְעָלוּ עוּלֵמַיָא מ</u>ְאַלְלַיָא וְאַפּיקוּ יַת רָחָבוְיֵת אָבוּהָא וְיֵתאָפָּה וְיֵת אָחוּהָא וְיֵת כָּל דִי לָה וִיֵת כַּר זרעיתהא אַפּיקו ואַשְׁרִינון מְבַרָא משפחותיד, הוציאו וינייחום מחוץ ימי, גימי למשריתאדישראי וקרתא אוֹקירוּ בְנוּרָא וְכָר דִי בָה לְחוֹד כַּסְפָּא וְדַיְהֵבָא וּטָאנֵינְ**חָשָׁאוּב**ְרְזְלָ**א** יָהָכוּ בְּאוֹצַר בֵּית מַקְדְשָׁא דֵיְיָ: וְיֵת רָחָבפּוּנְדְקִיתָא וְיֵת בֵּית אָבוּהָאוִיֵת בָּלִהִילָה קַיָּים יְהוֹשְׁעַוִי**חִיבַר** בְּגוֹ ישֹׁרָאֵל עַר יוֹמָא דָרֵין אֲרֵי אַטְמָרָר יַת אָזְגֵרַיָּא דְשְׁלַחִיהוֹשְׁעַלָאַלָאיַת אַרְעָא: וְאוֹמֵייְהוֹשְׁעַבְּעִידָּנָא הַהִיא לְמֵימֵר לִיט גַּבְרָא ָקָדָם יָיִדִיקוּם וְיִבְנֵי ות כַןרְתָּא הָדָא יַת יְרִיחוֹ בִּכְכוֹרֵיח יִשַׁכְלְרִנָּהוּבִזְעֵיר בְּנוֹהייֵיָקִים דָשֶׁהָא:

ויבואו הנערים · כל משרת יקרא נער ואפילו יהיה זקן כמו יהושע בן כון נער ואלו האנשים המרגלים היו נערי יהושע או נערי אחד מגדולי ישראל : מחוז למחנה ישראל . הניחום מבחוץ למחנה עד שיתגיירו וישובו לדת ישראל ואחר שנתגיירו את רחב וגו׳ לא אמר שנאו ישבו בתוך ישראל כמו שאמר ותשב בקרב ישראל עד היום הזה : החיה יהושע י לניתה כי ניתה נקיר שלוה לשמור לה השבוע שנשבעו

רדק

לה התלחכים כמו שחמר רק רחב הזוכה וגו׳ י ויש לפרש עוד החיה שנתן להם מחיה ממון או כחלה במה שיחיו וזהו שחמר ותשב בקרב ישראל וזהו הפי' הנכון ויש בו דרש כי יהושע כיון שראו שיהושע לקח רחב לאשה נדבקו בבי' אכיה מגדולי ישראל ואף על פי שכתו בשבעה אומות לא תתחתן בס אמרו כי רחב ובית אביה נכרי' היו בארץ ולא היו משבעה גוים ויש מי שאומר כי כשנכנסו מרגלים ששלח יהושע ביריחו נתגיירה ועדיין לה ככנסו ישראל להרץ וכל זה למי שהמר כי כתיב לא תתחתן בס בגיותן כתיב : את העיר הואח את יריחו ז תוספת ביאור ורז'ל פירשו שלא יבנו אותה ויקראו אותה בשם עיר אחרת ושלא יבנו עיר אחרת ויקראו שמה יריתו ומה שהחרים יהושע שלא תבנה עוד העיר כבר כתבנו הטע בפסוק והיתה העיר חרס י והחכם הגדול רבי׳ משה בר מיימון ז"ל פיר' הטעם והוה להיות המופת קיי׳ שנפלה חומ׳ עיר יריחו תחתיה כיכל מי

שיראה החומה שוקעת בארץ יתבאר לו שאין זה תכונת בנין נהרם כך אבל נשתקע במופת : ובלעירו ישימותו כל בניו מהבכור ועד הלעיר תוך הזמן הזה מהוסד העיר עד הלבת דלתיה :

> מהא נפילה דבליעה נבלעה אלא כיון שרחבה כגובה׳ נפילת חומה כזו היא הבליעה ותקרא אצלה כפילה והפשר שהפסוק עלמו מפרש בהו' החתיה שר"ל שלא הית' נפילה אלא בליעה אלא לפי שלא היתה נבלעת מעט מעט אלא בבת אחת קראה נפיל׳ ומ"ם ויעל העם העירה עם היוה׳מטרופוליו ועיר ממלכה קראה עיר כי עלו אליה בלי פחד כאלו היתה עיר קטנ׳ שלי׳ בני אדם וכן אז"ל גבי ושובו העירה מלמד שלא הית׳ חשובה בעיני אחי יוסף אלאכעיר של י׳ בני אדם ע״כ׳ ואמר איש כגדו שלא כאספו יחדיו בעלי אסופות כמכהג כדי שאיש את רעהו יעזורו את אחיו יאמר הזק אלא לא כן אלא איש כגדו כל א׳ לבדו :

> ולשנים האנשים המרגלים קשה דהי"לל ולשני האנשים אבל לשנים וכו׳ להודיע שלא אמר יהושע לשניהם יחדיו אלא לכל א׳וא׳ מהם היהה אמירת יהושע לורום ביותר וזהו

> ולשנים האנשים שאמר לזה בפני עלמו ולזה בתני עלמו עוד אפשר שאמר ולשנים האנשים שהיו מוחלקים באנושית׳ כי הא׳ והוא פנחם זה אליהו אינושי ואלהי והב׳ אינושי לגמרי לכך אמר ולשנים זכן פיר׳למעלה גבי שנים אנשים מרגלים עיין שם ומ"ש כאשר נשבעתם לה פי׳ לפי שהזכיר הכתו׳ למעלה כמה פרעים שאמר והחייתם את אבי וכו׳ לזה אמר בואו בית האשה הזונה וכו׳ כאשר בשנעתם לה בכל הפרטים כי אתם הנשבעים יודעים הפרטים ולא אני או אמר כאשר נשבעתם לה לפי שענין זה של רחב מודעת זאת בכל מהנה ישראל כמ"ש ויהרימו את כל אשר בעיר וכו'ואיש לא הריסוכו׳ בית רחב לכך אמר יהושע שעכ״זראו׳ להסלב׳האנשים לפקחעל ענין רחב כי הס הנשבעי׳ לה ועל ידם ראוי לקיים השבועה ולא ע"י זולתם ומ"ב בואו בית האשה הזונה כנה אות׳ בשמה הרע של זכות ואח"כ המר והוציאו משם את האשה ולא המר והוציאוה משם כראה שכיון אל הדין שאסור לעבור אצל בית הזונה משום וש תקרב אל פתח ביתה לכך אמר כי ההכרח לא יגונה האל בואו בית הזולה ואעפ"י שהיא זונה וזו ביתה עכ"ז בואו בית האשה הזונה כדי לקיים השבועה ואמר שבודאי אף על פי שלעצר היתה זונה הנה שבה בתשוצה והכשירה מעשיה וז"ש והוציאו משם את האשה כי בעת יציאתם האשה היא ולא זונה י ואפשר להרחיב זה בתיבת משם שהיא מיותרת שר"ל והוציאו מאותו בית זכות את האשה שתהיה כשרה ולא תשוב לכסלה :

> הנערים המרגלים וכו׳ הרד"ק ז"ל כתב כי נערים יקרהו המשרהים והגם שיהיו זקני׳ ויבואו

> ואלו משרתי יהושע הם עם היותם גדולים כמו שיהושע נער למשה ע"ה ורש"י ז"ל פירש כי בתחלה קראם מלאכים בבחינת הסידותם שלא נכשלו ברחב האנה וכדפרישית לעיל וכאן קראם כערים לפי שעשו זריזות כמעשה נערים לקיים שבועתם זריזים כנערים להוציאה ואת כל אשר לה ומ"ש ויוציאו את רחב וכו' והוציאוה ויניחוה וכו' טעם כפל הוצאות אלו הוא כי המרגלים באו מחדש שהלכה זו ונתערבה בכמה משפחות והיינו דכתיב משפחותיה בלשון רבי׳ עכ"ל י וכיון שראו ערמה כזו אמרו בלב׳ אפשר לערער בזה לומר דאדעתא דהכי לא כשבענו שלא עלה בדעהנו תחבולה כזו לעומת זה חלקום לב׳ חלוקות תחילה הוליאו את רחב ואת אביה ואת אמה ואת אחיה ואת כל אשר לה ע"כ היתה הולאה א' כי בזה אין ספק אמנם את כל משפחותוה הוליאו' לבד כי לא פורש מה יעשה להם כי יש ערעור בהם ויש להרחיב עוד ולומר שמאמר ויניחום מהוץ למהנה ישרא מקושר לחלוקה זו של ואת משפחיתיה כי הן הם שהוציאו'מחוץ וכו' לדעת מה יעשה להם הלד השוה לכל הפירושים שהיו כאן ב' חלוקות והכרח לזה מלבד כפל ההוצאות הוא שיש זקף קטן בתיבת כל אשר לה להודיע שע"כ היא חלוקה א׳ והב׳ ואת כל משפחותיה ועוד הכרה לזה שהי"לל תחלה ואת כל משפחותיה ואה"כ ואת כל אשר לה אלא ודאי הפרטים הנז' תחלה עד כל אשר לה הם חלוקה אי ידועה בלי פקפוק לכן נזכרו תחלה מפי רחב והחיתם את אבי ואת אמי ואת אחי ואת אחיותי וכו׳ וחלוק׳ ואת כל משפחותיה הוא דבר שנתחדש י והנה הצדיקים אמרו מעט ועשו הרבה שכול׳ניצולו ומה שלא הזכיר כן בסמוך אין בזה קפידה שהרי לא הזכיר ג"כ את אחיה ואת אחיותיה כי כולם בכלל בית אביה היו דכוותא נמי וכל משפחותיה בכלל בית אביה הסוכן לחז"ל בפי׳ הובא בילהוט מה ת"ל ואת כל משפחותיה תני רשב"י שאם היו במשפחת מאה אנשים והלכו נדבקו בר' משפחות כול׳ ניצולו בזכות׳ ע״כ הרי שכול׳ כיצולו ואפשר שעשו כן ממוצא שפתיה׳ שאמרו למעלה וכל אשר יהיה אתך בבית דמו בראשונה וכו' שאעפ"י שמאמר זה מקושר עם שלמעלה שאמר את אביד ואת אמך וכו' ועל חלוקות אלו אמר כל אשר יהיה וכו' עכ"ו קיימו מולא שפתיהם כללי בכל אשר לתה בבית:

תורישו את יושבי הארץ והיה אשר הותירו מהם לשיכים בעיניכם כו׳ כי החרם החרימם והם לא עשו כן אלא ואת רחב הזונה ואת אביה ואת אמה חחיה יהושע הרי ירמיה מבני בכיה של רחב ועשה להם לישראל דברים של שיכים בעיניהם שנאמר דברי ירמיהו כו' ולעד"ן לדהדק כי מה עונש ראוי ומחוייב ליהושע מאחר שהוא אנום בשבועה שנשבעו להם השני מרגלים א"כ מהי קאת׳ אני אמרתי כו׳ והיינו יכולי׳ לו׳ שהעונש שנענשו הוא לפי שהיה די כשיחיו אביה ואמה בעת השבועה אמנם הם הקלו להחיות כל משפחותיה שנשפחו עליה כמה משפחות ועל זה נענשו והנכון הוא שאילו ישראל הורישו הכל זולת רחב וכל משפחותיה לא היו נענשי אמנם אחר שלא הורישו את יושבי הארץ נתייחדו גם על כי החיה את רחב לפי שגלו דעת׳ שמה שהחיו את רחב היינו כמו שהחיו אותם היושבי הארץ שלא הורישו ולא מלד השבועה וז"ש הפסוק ואם לא תורישו את יושבי החרץ אז התהייבו בעונש גם על אותם המוברחים להותיר אותם ז"ש והיה אשר תותירו מהם כלו' אפי׳ המוכרחים בשבועה אשר תותירו מהם הנה יהיו לשכים בעיניכם כמו שיולא מרחב ירמיה שהיה לשכים בדברי ירמיהו והעפי שהייתם מוכרחים לקיים שבועתכ׳ עכ"ז נענשתם לפי שהורישו מיושבי הארץ אגב דדהוגלגלו עליכם את הכלוהוא דקדוק לשון והיה אשר ומובן יתורו אשר תותירו וכו׳ ואומרו לשון חיוב בתחלה אמר ואם לא תורישו וזה כוון בעל המאמר באומרו והם לא עשו כו דהיינו שלא קיימו ההתראה שהתרה בם אבל השאירו מיושבי הארץ ועוד שאת רחב הזונה החיה נוסף על שלה הורישו ישראל את יושבי הארץ לזה נענשו גם על רחב שמגלגלין עליהם בעון אשר לא הורישו יושבי הארץ גם את רחב ואת בית אביה שנראה עשו כן מפני השבועה אלא החיוה כמו שהחיו שאר יושבי הארץ ולזה נענשו גם על רחב והוא ענין אמיתי: וח"ול פירשו שנשא׳ לו והחיה יהושע ע"ד ראה חיים עם אשה וכו'ואעפי' שבשבע' אומות כתיב לא תתחתן בם ובגרות מיירי כמו שנא במס׳ יבמו׳ פ׳ הערל כתב הר״דק ז״ל שאלו נכרים היו מארן אתרת ונתלאו שם יש מי שאומר שכשנכנסו המרגלי׳ נתגיירו ועדיין לא חל איסור לא תתחתן בס עד שנכנסו ישראל לארץ ע"כ י וסר"דק פי׳ בחיה שנתן להם מחיה ומזון או שנתן לה נחלת שדה וכרם שתחיה בה וזהו ותשב בקרב

ישראל ע"כי ולי נראה המיה שנייר אותה והכניסה תחת כנפי השכינה כי היה אפשר להחיותה ושלחה לנפשה לשכון באשר החפון אבל חייה אלו חיי העולם הבא וכמו ששאלה היא והצלהם אח כפשותיכו ממית כדפי׳ לעיל דהייכו ששאלה שיכניסוה תחת כנפי השכיכה וזהו החיה יהושע והשב בקרב ישראל דהיינו להתערב בהם בישראל ממש לכל דבר או אפשר שאמר ותשב בקרב ישראל כי החביאה את המלאכים שלא הזכיר כאן שבוע׳ סנשבעו לה כי זו טענה למ"ש ותשב בקרב ישראל ר"ל בקרב ממש במבחר משכנותיה כי נההסדו עמה כמו שהיא גם היא נתחסדה כי החבילה את המלאכים כי זה לא הכריחה השבועה שהשבועה לא תחייבם אלא שלא להרגה אבל להושיבה בקרב ישראל זה עשו מטוב לבבם שהם גומלי חסדים למי שהטיב עמהם ולא מפני השבוע׳ י והר״לבג הירן שלא הוכיר השבועה שנשבעו לה כי הסלא היה להסרשות כי אס לרגל ולא לעשות שלום באופן שמלד השבוע׳ לא נתחייבו כלל ומהר"א ז"ל פי׳ שהפסוק הזכיר כאן הסינה העלמית ברי בולו ושכוע לא באין בול בי בולי בולי בחבים בכועה ע"כ י ואמיאת המלאכי במה שבי רש"י רש"י זיל שלא נטמאו הראס מלאכי׳ ולעומת זה אפשר שהכתוב נוהן טעם לשבח האשה הזאת שלא היה בינה ובינם אהבת הערב ח"ו אלא החביא אותם בהיות כמלאכים לכך ראויה להיות בקרב ישרא : יהושע בעת ההיא וכו' פתח בלשון שבועה וישבע יהושע ומסיים בארור שהוא קללה חזיל אמרו תנא ארור בו נדוי בו קללה בו שבועה בו נדוי דכתיב אורו מרוז ואמר עולא בד׳ מאה שיפורי שמתיה ברק למרוז בו קללה דכתיב ואלה יעמדו על קללה וכהיב ארור האים י בו שבועה דכתיב וישבע יהושע וכו׳ ארור האיש וכתוב ויואל שאול את העס וגו׳ ע"כ : ולי נראה שלהיות דבר כזה זר בעיני העם להנית עיר כזו בשבעה חומות מפיארה והיא הראשונ׳ שכבשו לעומת זה הוצרך יהושע להשביע׳ שיחד כולם יאמרו בפיהם ארור וכו׳ פה אחד וז׳ש וישבע יהושע את העס השביעו׳ שיאמרו יחדיו כך י וכלשון הזה של ארור האיש וו"ב לאמר ארור שהשביעי לאמ׳ כך ארור האיש וכן נוכל לפרש קרא דויואל שאול את העם לאמר ארור האיש אשר יאכל להס וכו׳ אין אלה אלא לשון שבועה השביעם שיאמרו יחדיו פה אחד ארוד האיש וכו׳ וטעם חומרא זו כנר כתבתי למעלה בפסוק והיתה העיר חרם טעם להחרים שללה והוא הטע׳ לגזור בזירה כזו שתהיה תל עולם לא תבנ׳ עוד כמו שכתבתי למר כדאית׳ליה ולמר כדאית ליה והרח"בם ויל כהש כדי שיראו הדורות הבאי אומת העיר נשקעת במופת וילמדו וייראו את ה׳לא כן בהבנוהה תתבעל כוונה זו ע"כ: ונכון הוא אבל איננו מספיק לב׳ החלקים שקלל לאשר יקום ויבנה את בעיר הואת את יריתו דבשלמא את בעיר ניתא אלא עיר אתרת בשם יריתו למה נאסר ויש לישב לקיים -

היונה וכו' כיכן היה חתיכ שנתנו לחרם ע"י עכן שנקרם כד"ה עכר עובר ישרא:ויוניות החומה יושנת ובטבימת הקיר נטנע גם ניתה עמה רק מנאו אותה במקום שהיה ניתה עומד׳ וי"ל כי קיר התנונה מביתה היה בחומת העיר ושאר הנית היה לפנים בעיר באושן שנשארה בביתה ונם איל שהחלון שהיה שם הסיתן פתקות חום השני היה למעלה ען החומה לקתרתב לחשה וזהו החיה כי ולפני׳ המינה עיכלא נאנד הסימן בטביעת החותה י ועוד י"ל כי אלו החנטי התרגלי׳ אחר שחוב זה מוטל עליהט להכיל אם תצד הדין מכח השנועה ואם מלל היושר על שניצולו על ידה היה להם טביעו׳ עין במקום החלון וכאשר סכבו החומה ראו החלון ונם את האות ועמדו כנד בחלון עד שנפלה החומה ונכנסו שם והלילם : אשר יקוס וכנה ונו' כי בנון שהוא תרם קודש לה' אין דשות להדם לבכותו ולהכות מאותו מקום וע"כ אתר והיתה העיר חרם כוון במלת והיתה שנהויתה תהאאפי' אחר זמן ואת׳העי׳ כמשמכה וכל חשר בה הוא מה שבתוכה ולפיכך אין היתר לכנותה ולכונתה בשם אחרי אבל שלא לכנות מקום אחר ולכונתה בשם יריחו וה כחסר ענד הגדר שלח יבוחו לכנות יריחו ממשע"כ עשה משמרת לתשמרת ולפי דק"יל הנוזר ואינו מקיים כניו מתים ע"כ חמרוה כעונש בנכורו ייסדנה וגו בחופן שימותו בניו כי זה העונש מונכל לזה החטא ולפי ששמחם לחיש הווכם לכנות בית וכ"ם שיר וכל מה שיוםף לכנות ויהי' יותר סמוך לבמרו יוסיף שמחתו זכחן שנעשה בחיפור כל מה שיוסיף לכמת יוסיף ינומ רחב הזונה ואת בית אביה וכו׳ החיה יהושע י פסיקתא אמר הקב"ה אני אמרתי ואם לא ונטרושמיתת בניו מתרכם והולך: עוד י"ל כי בוונת הנונה עיר הוח לעשות לו שם ושחרית בחרץ חחר מותו כדכתי' נכנה לכו עיר ונעשת לנושם וכן אתר אסף קראנ כשטותם עלי חדתו׳ עיכ ימחה שמו ושם שאריתו אלו הבנים כדכתי' מחן יבתי להרים שם ונו׳י ולפי שחין בעל הרחמי׳ פונע ננפשות רבים תחלה ורולה בתשובתן של השעי׳ ע״כ לא אמר שיתותו כל בניו מיד אלא חת לחת כדי שחם ישוב יהי׳ לו שארית בבניו הנותרים ויתחיל מהנכוד אע פי שבקלקלה מתחילין פן הקטן י כי הוא מדה כנגד עדה היכול הוא ראשית בנינו יעות הככור כי הוא

שמעו

מנחה קטנה ועכרתם חותו היה כשננה

רחשית חונו י ובנמדו ינמרת r23

> ודיעיר שרפו באש וכו׳ אולר בית ה׳ פי׳ כתנו לאולר שבבית ה׳ הוא המשכן שהיה שם אלל המשכן כמו אולר לתת בתוכו כל קדש כסף וזהב נחשת וברול או יהיה פי׳ לאולר המיוחד לתת בתוכו ההקדש המוקדש לבית ה׳ ר"ל לחזק בדק בית ה׳ ולפי׳ זה החוצר היה עומד חוץ לבית ה׳ או יהי׳ פי׳ כתכו לבית שבו׳ האוצר להקדשו אלו וכיול׳:

÷

פנחה קטנה בכיו : ויהי ה' את יהושע וג'ו

פוריע כי יותד מזיק לחדסי

ויהי יי'את יהושע ימארץ רחוקה מאד כאו עבדיך ישמענו את שמעו רפו כי גרול מרדכי בבית: פעה שנפני׳ והם הסכילו תקתונ׳ הלפיס אים עיכ דכו מהם אנשי עי כי הניתם טשם לפקריים: ויפס לככ בעם ויהי למים ירנה שנעשו כדבר הנעש ואינו חוול ננקזר אלא אדרכה היה הולך ונתם עד שנעשה לכט נתם בעי ווה מנד שראו ויקרע

: 56 70 מסרה שמעו ט'ה'בפרשת נדרי'וד' וסי'

עם בית און ' אלל בית און מקדם לבית אל ' ממורח לבית

רשי

בעלעים עי :

רדק

<u>וְתַוּהמִימְרָא דַיְיָ בְּסַע</u>ָרִיה דִיר־וֹשָׁעַ שמעו והנפרד שומע בשקל וַהַוֶה שָׁמִעִיה סֵגִּיבּכָל אַרָעָא : חורה: עם בית און י סמוך לבית און וכן עם באר לחי ראי סמוך: מקד׳ ׳ ממזרח לבית אל וכזכרו סימנין אה נראה כי עיר אחרת היתה ששמה עי אבל זאת היתה גלולה מהחחרת וידועה לפיכך כזכר׳ בכל מקו׳ עם ה״א הידיע׳ ובערי בני עמון הית עיר ששמה עי כמו שחמר בירמיה שודלה

היה החיל בכללו באופן שיהיה מושנה מהשט ית השנחה שלימה לא יתכן שתאוכה אליו רעה וכאשר חטא אחד מבני החיל חשוב כחיל באופן שתשור ההשגמה האלהית ממכו מצד שהוא כלו מתאחד ולוה יהיה משולח ונעוב למקרים ולואת השבה קרה שמתו אלו השלשים וששה איש עם היותם נלתי חוטאים בזה ולא מת עכן כי לא יקרה רע מצד העדר ההשגמה האלהית תכף למי שהוא ראוי שיבאהו רע ולפי שעכן לא שם עלמו במקום השכנה לא מת מפני העדר ההשגחה ממנו ואותם האנשים ששמו עלמם במקום שכנה מתו מהם הראויים למות לפי מערכתם אולם שינות התבון המתאחד במשא האיש האחד הוא מבואר וזה כי הקבוץ ההוא הוא כמו איש אחד והאיש ממנו הוא כמו אברי האברי האברי האבר מה מאברי האדם יווק בו האדם ההוא בכללו כן כשיחטא איש אחד

יהושע 7

רלבנ

ויהי יהוה ארדריהו אַע ויהי שמעו

וּנְסֵיב עָכָן בַּר בַּרְמִי בַּרוַבִדִּיבֵר וֵרָח רוּגָזאַדִייָבְּרָגִייִשְׂרָאֵל וּשְׁלַחויָהוֹשִׁע גּוּבִרין מִירִיחוּ לעֵידִעָם ותבולות

ויכו

ובכאן הותרו כל הספקות ולזה תמצ' שכאשר לוה השם יתברך ליהוש שיבי׳ שיענש על יד יהושע זולת החוע' וכבר יחוק מה שאמרכו שלא השיגם על וה מהעונ'כי אס סור ההשגתה האהית מה שאמר ולא אוסיף להיות עמכם אם לא תשמידו התר׳ מקרבכם ויחש החטא לכל ישראל באמרו הטא ישרא מפני שוה הקבוץ היה מתאחד והנה צוה השם יתברך שיחקרו מי היה החוט בגורל יהם משפט הגורל לשם יתברך כאמרו בחי יוטל הגורל ומיי׳ כל משפטו - וידמה שהיתה הטלת זה הגודל לפרי יי׳ כמו הערין בהטלת הנורל על חלוקת הארץ כמו שנוכר בזה הספר י והנה הסכמנו שיהי' זה הענין על פי הגורל לפי שהוא דעת רו"ל ויראה שהוא האמת בעלמו שאם היה זה על פי כביא או שהיו כשאלים באורים ותמים לא היו לריכין לזה אבל יתבאר להם האיש בעלמו שעם)

101

1000

מהקבוץ ההוא יכוק בו כלל הקבוץ

<u>וַיּע</u>ַלוּ מִן־הָעָם שָׁמָּה כִּשְׁלְשֶׁת

יַאָלָפּיָם איש ויְנָסוּ לִפְנֵי אַנְשֵׁי הָעָי

וישלח יהושע אנשים <u>כִירִיחוֹ הָעַי אַשֶׁר עִם־בֵּיִת־אָו</u>וְ מֵקָדֵם וְרַגְלַו אֶרת־הָאָרֶץ וְיַעֲלֵוֹ הָאָנָשִׁים וירגלו את־העי: וישבו אלייהו שע נַיֹּאִמְרָוּ אֵלָיוֹ אַרִּי־יָעָר בָּרִי-הָעָר כִּתְרֵין אַלְפִין גַּרְרָאאוֹ כִתְלָתָא אַלְפִין
 אוֹ כִתְלָתָא אַלְפִין אַלְפִים אוֹש אוֹ בִשְׁלְשִׁר*ּ*ז אַלְפִים גַכָרָאיִסְקוּןוִיכִחוּןיַת עַי לָא תַרְגֵישׁ 🎂 🔅 איש וַעֵלוּווִיבָּו אֶת־הָעָי אֵר־רְתַיַגַע ַלְתַמֶּזְיֵת כָּל עַמָּא אֲרֵי זְעִירִין אִינּוּן : י׳ יּפּי שָׁמֵה אָת־כָּל־הָעָם כֵּי מִעָט הֵמָּת

לְשְׁרְטָא דִיהוּדָה מִן חֶרְמָא וּחְקִיף ^{אי זכ}ייי וַיְחַר־אָף יְהוְה בְּבְנֵיֻישִׂרָאֵל : בּיתאָון מַפַּרְנַחלְבִית אֵלוַאַמַרלְהוֹן ז׳ ייפיס לְבִית־אַלויַאָמֶר אָלִיהָם לָאמר עַלָו

בְכָל־הָאָרְץוּוִימַעַלָּו בְנֵי־יִשְׁרָאָלמַעַל א הטונש הראוי על המטא לא הסנים <u>ڐؚؿٳۯڡڗڹۊ</u>ؚٳڡۑۯٳڿٳۦڐۣڔۻ۬ ڿٳۜۦؾڋڹ בּן־זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה מִן־הַחֵרָם

> לְמִימֵר סְקוּ וַאֲלִילוּ יֵח אֲרִעָאוסִלִיקוּ נבריאואלילויתעי: יהושעואַמרוליהלָאיסַקבָל עַמָּא וּסְלִיקוּ מָן עַמָּא לְתַמָּן בִּתְלָתָא אֵלְפִין *גַּכְרָאו*ָאַפּכוּ ָקָרָם אֱינַשִׁי עִי וקטלו כלי יקר

וְשָׁקָרוּ בְנֵייִשְׂרָאֵל שְׁקַר בְּחֶרְמָא

להיים דבריו דגם בחלוקה השנית שייך טעמו ז"ל שאם יבנו עיר אחרת בשם יריחו ויראה הרואה בנויה הפשר שיטעה בה ויהשוב שהיא היא השקועה ובראותה בנויה ישתכח הדבר ויאמרו שמעולם לא כשקעה באופן שכמו שע"י הבנות יריחו ישתכח הנם ככה ע"י הבנו׳ זולתה בשמה ישתכח הנם׳ או הפשר שאמר יקום ובנה שלא על הנמצאים כעת משביע כי אם על העתיד לקום וו"ש אשר יקו' ובנה שירום לעתיד דהיינו שיולד ואפ׳ להרמיב זה הענין דהיינו מ"ש הרור ההיש ואפי׳ מהותם אשר אינם פה עמכו בגוף ונפש כי הוא עומד לפני ה׳ נפש בלי גוף ועתיד הוא אשר יקום שיבא לעולם גם הוא בכלל ארירה זו מעין ולא אתכם לבדכ׳ האמור בפרשת נצבי׳ ופשטו של מהרא ליני ה׳ שהוא יתברך יסכים עמי בזאת האריר׳ עוד אפשר שאמר אשר יקום כמתנבאואומר ידוע הכי שעתיד לקום ולבכות ה"ש ובכה בלשון עבר כלומר גלוי וידוע שיקום והרי הוא כאלו בנה שהעומד ליגוז כגאו דמי והוה מ"ש הפסוק במלכים בימיו בכה חיאל בית הלי הת יריחו וכו׳כדבר ה׳ אשר דבר ביד עבדו יהושע וחוזר אל תחלת המקרא בנה חיאל שגם זה בכלל דבר ה׳ י או אפשר שאמר לשון קימה מעין וקס העם הזה וזכה שבלי ספק מי שירצה לבכו' עיר טמאה כזו אין זה אלא קש כנד ה' וממתקוממי' ומ"ש את העיר הזאת את יריחו אחז"ל במסכת סנהדרין פ׳חלק ממשמע שנאמר את העיר הזאת איני יודע שהיא יריאו מה ת"ל את יריחו לא יריחו בשם עיר אחרת ולא עיר אתרת בשם יריהוובזה מובן ג"כ אומרו את הת ובהכי ניחא דליכא למימר איפכא קאמר דתרתי בעיכן לאיסור׳ את העיר הואת ושיקרמה יריחו אבל עיר הואת בשם עיר אחרת או אחר׳בשם יריחו ברי דאי הכי אשר יבנ׳ את העיר הואת יריחו מיבעי ליה מאי את יריחו אלא ודאי אפי׳ עיר אחר׳ בשם יריחו קאמר ואפשר שזה דקדק בגמרא דקאמר מה ת"ל את יריחו שדקדק לשון את כדפי׳ מלבד יתור תיבת יריחו י ומ"ש בבכורו ייסדה פי׳ המפ׳ שהפי׳ שיהיו לו בנים מרובים הבכור ימות בעת יסדו העיר וביני ביני ימותו כולם עד שבעת הצבת הדלתות ימות ג׳כ הלעיר והגיד מראשית החרית שיניע רוע לב החים הזה שאפילו שיראה קיום דבר ה׳ בעת יסדו לא ישוב אחור עד תומה ותתקיי׳ כל דבר ה׳ אשר דבר ביד יהושע עבדו :

ואולי לזה כמד וירדי ה׳ את יהושע דרשינן סמוכים שעם יהושע היה דבר ה׳ והסכים עמו במ"ש בבכורו יסידנה וכו' כמו שהמר הפ' בימיו בנה חיהל בית האלי

את יריחו בהביר׳בכורו יסדה וכו׳ כדב ׳ה׳ השר דבר ביד יהושע ופירשו חז"ל שע"ש הלתו של יהושע שהיתה על פי ה׳ע׳ו נקרא אלי שחלה בו אלת יהושע כדבר ה׳ י ובזה מקושר אומרוויהי ה׳ את הושע עם הקודם - ופשוטו של מקרה כתרגומו והוה קימרה דה׳ בסעדיה דיהושע והוה שמעיה סגי בכל ארעא שיצא לו שם טוב בכל הארץ מכלחון עיר חומה ובלורה בשמים ואופן להיחתה ע"י הקפו׳ ושקיעת החומה וחז"ל פירשו שמעו בכל הארץ העשה מטבע על שמו והוא א׳ מד׳ שילא להם מוניטון אברה׳ ודוד יהושע מרדכי וצורות המטבע של יהושע שור מכהן ורהם מכהן על שם בכור שורו הדר לו וקרני ראם ואפשר עוד שכיון הכסוק למשו"ל בכסוק אם יסתר איש במסתרים ואנכי לא אראנו שאפילו שילמוד בסתר תורה מכרזת עליו בהוץ ז"ש ויהי ה׳ את יהושע שהיה לן תמיד בעמקה של הלכה בחדרי משכיתו וה׳ עמו ועכ"ז ויהי שמטו בכל הארץ ומהרי"ה ז"ל פי׳ שעם היות כלחון יריחו בדרך נסולה בגבורת יהוכע ז"ש ויהי ה'את יהושע ועכ"ז ויהי שמעו בכל הארץ ושמעו נמי׳ירגאן מגבורהו וסמיך ליה וימעלו בני ישראל ולא פחדו ממכו אשר שמעו בכל הארץ וישרט לא שתו לנם לאשר החרים ע"כ הורף דבריו:

וימעלו בני ישראל מעל בחרם הנה תיבת מעל מיותרת מהנרא׳ אבל כונת הפסוק שלא היה כאן זולת מעילה אחת והיא לעכן לא שנתלית בישרא כדכתיב חטא ישרא מהטעמי׳ שנבאר וז"ש וימעלו בני ישראל ע"י מעל אחד שנמצא בחרם והיא שלקח עכן בן כרמי מן החר אכר לעומת אותו המעל של עכן הוא מה שנאמר וימעלו בני ישראל שנתלה הסרחון בבני ישרא אעפ"י שלה לקחו דבר י עוד אפשר כי אחז"ל שעכן זה מעל בהרם בעת הזהת בחר׳ יהושע ומקדם מעל צ"כ בחר׳ משה ע"ה כשהחרי׳ את הכנעני וכן אחז"ל בפסוק יכואת וכואת עשיתי ובזה אפש׳ שאמר זימעלו בני ישראל מעל כפל ב׳ מטילות על וכזאת וכזא׳ עשיתי לשעבר שמעל וכעת ויקח עכן כו׳י עוד אפשר שכאז היו ב׳ מיני מעל א׳ הפשוט מעילה במרס ב׳ משאחז"ל שבא על נערה המאורסה וכמ"ש פר׳ נגמר הדין וייא שמושך בערלתו היה באופן שהיו ב׳ מעילות א׳ שמעל בחר׳ והב׳שבא על כערה המאורסה ישוד אפשר והוא נכון מאד אל מ"ש בכרקי ר׳ אליעור רבי עקיבא אומר החר׳ הוה השבועה כו׳ והיה שם עכן וראה את התרפי׳ ואת הכסף שהיו מקריבים לפניוואת האדר׳ פרוש׳ לפניו ולשון הזהב שבתוך פיו וחמד אותה וזהו כפל המעילות כי היתה כאן מעילה בחר׳מלד יהושע ומעילה שנית ששלח ידו בדבר אסור של ע"א שהיא מרס כדכהיב והיית חרס כמוהו ובזה יהושע ותע יויע וייני על מן החר׳ שר"ל שלקח מדבר ע"ה שהי׳ חרס וטעס ויחר אף ה׳ בישראל בפעט הואת ולא בקודמות הו"ל אמרו שקודם שעברואת הירדן לא ענש על הנסתרות ולכך לא בענט אות הלט אכן בעת שעברו את הירדן ענש על הנסתרית ויתר אף ה׳ בישראל וי"א שמעול׳ לא כעכם מקרט אכן בביי להר שעברו את הירדן אלא שכאן נגלות היו לו לבניו ולבנותיו שידעו במעלו השר מעלו ע"כ ובזה נוכל לפר׳ מ"ש וימעלו בני ישראל מעל בחרם שרמו כאן שירעו מבני במענו יוגו מכן ולכך נענטו ויהר אף ה׳ בישראל וכשאח"ל שקמו משבט יהודה בעזר עכן והרגו צמה נפשות מישראל אפשר שנזה מרה אף ה׳ בישרא כי גלוי לפניו שעכן לא היה מועל אלא בבטמון בתו שנשוו או המחזיק ביל מרעים גדול עונו מנשו׳ לכך כתיבוימעלו בני ישרא ולכןויתר אף ה׳ בישראל וזהו שהאריך הכתוב ביחסו בן כרמי בן זבדי בן זרח למטה יהודה לומר שהיותו מיוחס הי כל מעוה יהודה זה היה סיצה לשויקה עכן מן החרס ובזה הדקדק שהפסי׳ בין ויקה למן החר׳ ציהוטי או דהיילל ויקה מן החרם עכן צן כרמי וכו׳ אה כיון אל הכו׳ שהיותו צן כרמי וכו׳ממשכח׳ ריט ושדם המלבות שניוכום שחמן לבנו לקחת מן כקרם ומשבר יהים ויקח עכן מעין ויקח קרח

יהושע אנשים מיריחו העי כו׳ הר"דק ז"ל פי׳ שהיו ב׳מדינות שמם עי בארץ בני וישלח

שפי׳ ז"ל שלקח היותו בן יצהר בן קהת ולו יאתה השרר׳ווהו ויקח עכן שזה לקח לחווק היותו בן כרמי וע"ז מלחולבו לשלוח יד בחרס:

עמון כמו שנאמ׳ בירמיה שוודה עי אבל זו של יהושע גדולה ממנה ולכך אמר ליריחו העי בהא הידיע׳ שזו הידוע׳ בשם וההל׳ והיא העומדת אצל בית אל ז"ש אשר עם בית און מקדם לבית אל כל הסימנים הלו להורות על עי זושאינה של בני עמון וח"זל פי׳ אשר עם בית הון שזה שמה חדש השר יקרהו לה לקיים ואבדת׳ את שמם ולכנות לה שם גנהי וז״ש מקדם לבית הלר״ל בית אל היתה כקראת מקודם אלא ששכו את שמה לבית און והמתרגם כר׳ שמפר׳ ה"א של העי במקו׳ למ"ד וכן תרגם מיריתו לעי ולי כרה׳ לדקדה תיבת יריחו היותה מיותר׳ כי מה לורך להוכי׳ מה שממכו במה שאליו מספיק ונראה כי חו"ל אמרו בסיב׳ נפילתם בעי הוא לפי שלא הלך עמהם יהושע ומר"עה יעד אשר כא לפניהס ואם יוצא מנלחין ואם לאו אין מנלחין והר"דק ז"ל כתב ויש דרש כו׳ ע״ש ואני אומר כי הדרש הזה נכון מאד ואלו הלך יהושע לפני העם כמ״ש משה זכותו היה עומד לבטל עוןהתרם הלה שעון ההרם הכשיל להשיב חכווים אחור ולה דברי משה יעבור לפני העם אם עובר לפניהם נוחלין ואם לאו אין נוחלין שכן אתה מוצא בדברי חו"ל בתנחומא ז"ל בשהלכו לעשות מלהמה בעי נפלו מהם כשלשים וששה היש ויאמר ה׳אל יהושע קום לך לא כך אמר משה רבך הם עובר לפניה׳ עוברי׳ והם לאו אין עוברין ואם מנחיל נוחלין ואם לא אין נוחלין עכ"ל אשרים לדקדק במאמר מאי קשיא ליה בפ׳ אתה וכל העם הזה וכן בפסוק כי הוא יעבור עד שאמר וכן הוא אומר כן דקדוק לשונם ואם לאו אין נוחלין ולא קאמר ואם אינו עוצר אין נוחלין ועוד קשה אומרו אם עובר עוברין וגו׳ שזהו דברי מותר ולא היילל אלא אם מכתיל כוחלין וכו׳ .

כי ענין נצחונן של ישראל תלוי צב׳ ענינים בהם וביהושע שאם ילכו בלי יהושע עמהם לא ונראה יצליחו וגם כן אם ילך יהושע לבדו לא יצליח דכיבוש רבי׳ בעיכו ובזה כבין המאמר והוא דקשיא ליה בפסוק יתיר אומרו אהה וכל העם מה צורך לומר וכל העם פשיטא וכי מקלתן ילכו וכן תיבת אתה מיותרת לעומת זה הביה פסוק כי הוא יעבור דהת׳ כמי קשיא הוא הוא תרי זמני למה וכן היבת אותם מיותרת ולוה אמר וכן הוא אומר כי ב׳ דקדוקים ים צוה הכסוקוב׳ דקדוקים יש בפ׳כי הוא יעבור ואלה הדקדוקים מכריחים לבר׳ ולומר אם עובר לכניהם כוחליור"ל כשהוא עובר וגם שיהיה לפניהם אז כוחלין והם לאושיהסר ה׳ מההנאים או שילכו ולא ילך עמהם או שילך יהושע עם הלק מה מהעם שנמצא שאינו הולך לפניהם ר"ל לפני כולם אין נוחלין שלוכו בנתלה לריך שיהיה עובר ויהי׳ לפניהם ולהודיע זה כיון במ"ש ואם לאו אין כוחלין שלא אמר ואם אינו עובר אין מחלין שאז היה הכל הלוי ביהופע לבדו לא כן עתה באומרו ואם לאו ר"ל כי כאשר יחסר ה׳ מהחלוקות הכו׳ ולכך המר וכן התה מולה בעי כשהלכו לעשות מלחמה בעי וכו׳ דהי"לל וכן אתה מוצא בעי מודיע שב׳ סיבות היו הא׳ שלא הלכו כולן אלא שלשה אלפי איש שיעור מספית לעשות מלחמה לבד ושלא הלך יהושע עמהסוהיינו דקאמר כשהלכו לעשות מלחמה ר"ל כשהלכו שלשה אלפי איש לבד שהם שיעור מספיק לעשות מלחמה אז נפלו דאי לא הימ׳ הכי קשיא אומרו לעשות מלחמה למה לי הי"לל וכן אתה מוצא בעי כשלא הלך יהושע וכו'ולעומת זה בא מאמר הי ליהושע הים לך שר"ל לך ההשם כי לא כך אמר משה רבך אם עובר לפניהם וכו׳ שאלו אמר לו ה׳ אם מנחיל כוחלין יכו׳ היה נראה שהקבלה הזו באה לפי שלא הלך יהושע לבדו לא כן עתה בהודיע שלפי שלא עבר לפניהם יחד כולם גם אגרמא נזיקים להסוהנה הקדמה זו מיוסדת ואמיתת וכן תראה שאח"כ כשתקנו עון החרם כתיב קה עמך את כל עם המלחמה ולא מהלתם ובסמוך ייקם יהושת וכל עם המלהמה והענין מוכרח שהלכו כולם שהרי האודב שלשים אלף והשאר במלחמה מכאן כלמו׳ שאלו הלכו כל ישראל ויהושע למלחמה היו מבטלים עון החרם ולא היו ניפלים ובזה אבין שכדי לסבב שלא יעלה יהושע עמה׳ גרם העון של חרם וכהן אל לבו שישלה מרגלי׳ לעי אש׳ בלי ספק מרגלים אלו אין בהם צורך כלל ובלי ספק לא נשתלחו אלא כדי שיאמרו אל תיגע שמה את העם וכו׳ שזה סד שלוח ג׳ אלפי אים לבד והוא לא עלה ונמשך הפורענו׳וכ"ו כ"ל שרמז באומר זישלח יהושע אנשים מיריהו העי שר"ל מיריחו ובמה שחטאו בה ביריחו במעילת ההרם ממנה נמשכה עלה זו של שלוח מרגלי׳ שהם היו סיבת מניע יהושע מעלות העיוהוא שגרמה בנפילת ל"ו איש והכל מסונב מעון החרס וז"ש מיריחו העי ומ"ש אשר עם בית אל פי׳ שהלחם העי לרגלו וגם

לרגל את בית אל הסמוך לעיוו"ם אשר העי ירגלו עם בית אל ורגלו את הארץ שכולל העיובית אל וכן בסמוך ולא נוחר איש בעי ובית אל אשר לא יצאו וכו׳ ואמר ויעלו האנשים וירגלו את העי כי הפשר שהוא לא חייב׳ לרגל העי עצמו אלא הארז אשר סביבות העי וו"ש עלו ורגלו את הארז והם בטחו בה׳ וירגלו את העי עצמווז"ם ויעלו האנשים שעשו אנושות יתיר׳ ואמצו את לבבם וירגלו את העיופי׳ מוכרח מיתור לשון דהי"לל ויעשו כן :

וישובו אל יהושע ויאמרו אליו הנה אומרו אל יהושע מיוחר דליערבינהו וישובו ויאמרו אל יהושע ואפשר שהגיד הכהוב איך לא כלכדו בחרם לבלהי שוב אא בזכות משלהם שבו ולא כלכדו ז"ש וישובו אל יהושע וטעם כפל אל יעל כל העם וכו׳ אל היגע את העם דיאמר החניב הפשר דנותנים ב׳ סיבות לבלתי עובר כל העם א׳כי לעיר הטנה כעי יור׳ חולש לבבם בעבור כולם עוד טענה ב׳ אל תיגע את העם לדב׳ קל כי מעט המה:

מן העי שמה וכ׳ אמר כי תכף צהגיעם שם נסו וז"ש שמה ומיד ויניםו וזה הורה גם כן ויעלו בהומרו וינוסו לפני אנשי העי דהי"לל מלפני ר"ל שתכף שעמדו לפני אנשי העי נסו עוד הפשר שאמר לפני כאן רמז מה שהוכירה תורה בקללות וצז׳ דרכי׳ תנום לפניו אשר ביארתי בכלי חמד׳שהכוונ׳ אעפ״י שהנים לפניו לא המלט אלא תהיה לפניווכן נאחר בברכות יניםי לפניך ווים כאווינוסו לפני אנשי העי ולא אמר מלפני או יאמר ביתור תיבה שמה שהיו כ"כ בטוחים שלא עלו

בשלשים וששה איש מרו"ל זכות אברהם אבינו עמדה להם שם שהרי היו מייבין על החרם ולא הכו מהם אנשי העי כי אם שלשים וששה איש אלא זכר להם הקב"ה זכות מנקטי ושני אוש ישני איי ועווי ועו איי ובין שם מזבח ליי׳ וכ׳ף כשלשים כ׳ף השיעור ייש מרו׳ל שהמרו שהיה כ׳ף הדמיון כי לה היו שלשים וששה הלה יחיר בן מנשה הכו ששקול כשלשים וששה איש והוא רובה של סנהדרין ויש דרש כי הקב"ה אמר ליהושע אתה תנחיל כשתהיה עמהם אבל כאן שלא היה עמהם נכשלו ואחר שהכתוב אומר הטעם כי בעבור העון של החרם נכשלו אין לנו לבקש טעם אחר : לפני השער עד השברים" חסר מ"ם השמיש ומשפטו מלפני השער כלומר מלפני השער שבאו שם רשי וַיַבּוּמֶהֶם אַנְשֵׁי הָעֵׁי כִשְׁלשֵׁים ׳׳ יימ״ וּקָטָלו מִנְהוֹוְאֶינָשֵׁי עֵי כִהְיְלָתִיוְוָשׁיתָא n

צד השברים, עד דתברינון : ולו הואלכו הלאוי במלככו לשבת בעבר הירדן מורח'בארץ סיחון ועוג שנככסה כבר : ומה תעשה לשמך י המשותף בשמנו זהו מדרשו ופשוטו ומה חעשה לשם גבורתך שילה כבר ועתה יאמרו תשש כחו : קוס

רלבג

להאבידנו והל יפול ספק מה בענין הגורל איך ກໍກາາວເຄົ ותכן של בו כי מיי׳ כל משפטו והצה להשמידנו ערין משפטו הוא בקרי אלא שהיתר וחפיים להשמדה זה הספקלא יקש׳ עם מה שהשרטנו פלהבדה עד וביארנו בספר מ"י כי בענינים אשר י הסום וישמעו בקרי סדור והגבל ואולם בזה המקום צ׳רפי׳ניחמרו לא יהיה זה הספק רושם כי כבר • pm6 היתה הטלתו על יד כביא לפני יי׳ כמו שוכרמו ועם כל זה הנה ראוי בנשתדל בהיתרו מלד שאר הגורלות :

1200

*ַןשׁשָׁה*אישניִרִרָפֿוםלִפְנֵיְהֵשָּׁעֵר עַר־ השְבָרִים וַיַּבָּום בַמּוֹרֶר וַיִּבָּם לְבַב־ייייייייי הַתַבָּרוּנון וּמְחוּנון בְמִחֵתָנָא וְאָרְמְמֵי <u>הַעָּסויהילמיס:</u> שַׁמִלֹתָיו וַיָּבּל עַל־בָּנָיו אַרְצָה רְ־פְנֵי אַרַון יִהוֹה עַרקעָר הַאָרָב הַוא חָקני ליו זכמיי ישְׁרָאֶלוַיִּעַלִוּ עָפָר עַל־ראשָם: <u>ײַאמֶריְהוֹשָׁעַאַהָהיאַדני י</u>הוֹהלָמָה <u>הַאַבַרָה הַעַביר אֶת־דָזעָס ה</u>וָה אָרָז־ יי ייני האַעַבַרָה הַאַעריר אָת־דָזעָס הוּה אָרָז־ יי רזירהן לתרת ארתנו ביד האמרי זיי 3*2 להאביהנו ולו הואלנו ונשב בעבר הַיַרְבָן: בָּיְאֲרֹנָיֶקָהאֹמֵׁר אָחֲרֵיאֲשֶׁר 🕫 ישיי <u>דַפַּ</u>ך ישָׁרָאֶל עָרֶף לִפְנֵי אִיבִיו:

יהושע ז

וישִׁמְעוּ הַכְּנַעָנִי וְכֹל ישְׁבֵי הָאָרֵץ וּ זְסִוּי וְנָסַבּוּ עָלֵינוּ וְהַכְרִיתוּ אֶת־שְׁמֵנוּמִן 15 יָאָר זומָד הַעַשָּה לִשְׁמְדָ הַנָּרְוֹל 17 ויאמר

וַיַקַרַע יְהוּשָׁעַיי יחי לִיכָא רְעַפָּאוָהַוָה לְמַיָּא: וַיִקַרַע יְהוּשָׁעַיי ובוע יהוֹשְׁעַלְבוּשׁוֹהִי וּנְפַּלעַל אַפּוֹהָי עַל אַרְעָא קָרָם אַרוֹנָא דַיִיָ עַד רַמַשָּא הואוסביישראל ואַסיקו עַפָרָא על רישיהון: ואַמר יְהוֹשְׁעַקְבֶלבָעוּתִי יִיְאֶלהיםלְסָה אַעַבְרְתָ אָעַבָרָא יִרת עַמָּא הָבין יַתיַרְדְנָא לְמִימָסַריַהֵנָא בִּידָא דֶאֶימוֹרָאָה לְאוֹבָרותַנֵא וּלוֵי פוןדשבינא ויתיבְנָא בְּעִבְרָא דְיַרְדְנָא: ּבְּכַעוּ אֲדֹנָי בָּה אֵיפַר בָּתַר דְאַחְזֶרוּ ישְׁרָאֵל קְדַלְהוֹן לְמִהַפַּךְ קָדָם בַּאֲלֵי דַבָּבֵיהוּן: וישמעון בנענאי וכל יַהְבֵיאַרָעאוִיִסְתַחֲרוּן עֵכָנָאוִישִׁיצוּן יַר־ג שְׁכָנָא כִּן אַרְעָא וּמָה אַה עַבָר בְּדִיל שְׁמָדְרַבָּא: ואמר

גַכְרָא וּרְדָפּוּגוּן כָדָים תַּרְעָא עַר

ררק

בני ישראל להלחם מאותו מקו' רדפום עד השברים ושם הכו השלשים וששה ונקרא המקום כן לפי שנשכרו שם ויהונתותרג' עד דתברינון: ויכוס במורד מקום היה לפני העי שהי'משופ' ויורד ובאותו מקו'הכום בנוסם: למה העברת יה"א נקודה בלרי והעי"ן בשוא ופתח שלא כמנהג כי המכהג הה"ח במגול והעי"ן בשוא או בסגול ובא כמוהו כלה בחכה בעלה וומה תעשה בלרי השין שלא כמנהג וכבר כתבנו הדומי'לו בספר מכלל י ופירוש ומה תעש' לשמך הנדול שיאמרו כגוי'מבלתי יכולת יי'והרי שמך כאילו נתמעט אצלם

למה

מסרה

שמלתיו ו'וסי'נמסר בסדר עקב: וכל יושבי ה׳ דסמיכי בקריא׳ וסי' וישמעו הכנעני וכל ישכי זקנינו וכל ישבי ארצנו ז ויעל המלך בית יי׳ דמלכים י ואמרת אלהם שמעו רבר יי׳ מלכי יהודה י ואתה פשחורי כי המס לבנון · כי אתה שלות גוים · הרים רעשו ממנו דנחום :

כלי יקר עלו הג׳אלפי׳ איש בבת אחת אלא ביו עולים לחאות מפט מעט עד שנאםמו שמה בעי ושמה היו כג׳ אלפי אישז"ש זיעלו מן העם ר"ל מתי מעם שמה נעשו כג׳ אלפי איש ואח"כ כסו להורות שבהשגמה היה הדבר שהרי לא רדפו׳ בהיותם מתי מעט קודם שנהקבצו סך של שלשה אלף איש : מהם אנשי העי כשלשים וששה איש חו"ל דקדקו ב' עניינים בפ' הא' דמאמר שהכתוב יודע ויכו

אם הם ל"ו או ל"ב חסר או יתר למה לא כתב התשבון בדקדוק אלא בכף הדמיון ועוד דקדוק אומרו איש דהי"לל אנשי ולוה אמר שאיש א׳ היה והוא יאיר ששקול כל ואיש רובה של בנהדרין ובדבריהם כבין תיבת מהם הינתה מיותרת דידוע דמהם היו הלה כווכת הכתוב שהם לפי האמת לא הכו אלא איש א׳ והוא יאיר אלא שהתסרון שחסרו בו בלבד חשוב כאלו הסרול"ו איש עוד ההז"ל שאלמלא שקדמה הפלת אברהם שבנה מזבח בית אל מיסוהעי מקדם להתפלל על בניו בבואם לעי לא נשאר שריד ופליע מישראל בעת הואת וז"ל בב"ר פ׳ ל"ט ויבן שם מובח ח"ר אלעזר ג׳ מזבחו׳ בנה א׳ לבשורות ארץ ישראל וא׳ לקניינה וא׳ שלא יפלו בניו בעי הה"ך ויהרע יהושע וכו׳ הוא וזקני ישראל ויעלו עפר על ראשם א"ר אלעזר בן פווע התהילו מוכירין זכוהו של אברהם שאמר ואנכי עפר ואפר כלום בנה אברהם מזבה בעי אלא שלא יפלו בניו בעי עכ"ל שכוונ׳ המהמר מבוארת שג׳ מזבחות כוכרו בענין א׳ בבשורת הארץ דכתיב ויבן שם מזבח לה׳ הנראה טיו ואח"כ גבי והעי מקדם נאמר מזבח שני ואח"כ גבי קניינא דהיינו קום התהלך בארץ לקנותם תהתזיק בה שם נאמר מזבח שלישי זפרש"י ז"ל אעפ"י שמזבח העישני כתבו המאפר שלישי כדי לסמוך ענין העי עסויקרע יהושע שמלותיוואני אומ׳ לע״ד שכוונתם ז״ל בזה להודיע שהב׳מזבחו׳ יחדיו טובים הב׳ לענין הללת ישראל בעי שאעפ"י שאותו לבדו הוא שההפלל בו אברהם שלא יפלו בניו בעי עכ"ז גם אותו של קניינא של א"י מסייע כי אחר שהוא ית׳ בשרו בנתינת א"י ובנה מזבח מה תועלת עוד באומרו קום התהלך בארץ להחזיק בהההוא אמר ולא יעשה חלילה ומה צורך מזבח לזה אלא ודאי הכלית הניינא והחזיק צה אצרהם הוא כדי שתהא נוחה להכב לבניו אח"כ וע"כ בנה מזבח לקניינה וזה סעד לעניין העי וזה כיון בעל המאמר בהקדים מזבח של קניינה ועשאו שני עס היותו שלישי ומזבה העי עס היותושני עשהו פלישי להודיע שמזבה קניינה מסייע ג"כ לענין העי שיכנש לפני בניו הלא שלהיו׳ מזבח העי בפרטות כל ענין העי לכך אמר כלום בנה אברהם מזכח וכו׳ ולא הזכיר מזבח קניינה כי אוהו מזבת מסייע לכללות כבישת הארץ בכל המקומו׳ דרך בללומ"ם התחילו מזכירין זכותו של אברהם אבינו שאמר ואנכי עפר ואפר דקשה למה לא הוכירו בכות שאר האבות אפשר מב׳ בחינות הא׳ כי נתנו אל לבם יהושע וזקני ישראל אלי גבה לב ישרא בנצהם עיר גדולה ובצורה בשמים כיריחי להמר ידיכו רמה ולכך כפלו בעי לעומת זה רחו להוכיד שכותו של אברהם זכות פרטי צמה שהיה שפל צעניניו שאמר ואנכי טפר ואפר לכפר על גוצה לצם של הלו וזהו דקדק באומרו זכותו ולא אמר זכות הברהם ר"ל זכותו המיוהד שאמר ואכני עכר ואפ׳ עוד בחינ׳ שנית שהמר והנכי עפר והכר בהשתדלות נמרץ על סדום ועמורה להצילם עם היותם רעים וחטאי׳ ואתה ה׳ לא תחום על בניו עוד בחינת ג׳ זכותו של אברהם והוא מהי דמטי׳ כלום בנה וכו׳ שהוא השר בנה ולה שאר האצות וזהו זכותו המיוחד והמכריח לר׳ אלעזר בן שמוע להוציא מקר׳ מידי פשוטו ולפר׳ עפר על זכותו של אברהם הוא שענין ויעלו עפר על ראש׳ בהוא דרך חימו׳ על צער גדול ומהראוי יקדים ויאמר תחלה ויעלו עפר על ראשם ואחיכ ויפול יהושע על פניו עד הערב כי לא יתכן שאחוי שנפל יהושע עד הערב אז העלו עפר על ראשם לעומת כן הגריחו דויעלו עפר היינו זכות אברהם שבעת הנפילה הזכירו זכו׳ אברהם כדי שיענם ה׳ ברצון נמצא שזכו׳אברהם היה שעמדה להם שלא כפלו בעי הלא אים אחד שקול כל"ו אים י ואריך לחוור לדעת האים א' יחטא ועל כל העדהיקצוף ואיך יהכן שהצדיק אבד כיאיר בן יונבה שהי׳ שקול כרובה של סנהדרין ועכן המועל בחרם ניצלפד שנידון בדיני ארסוהרלב"ג תירז בזה וו"ל שהחיל והקבוז כו' ע"ש ולעד"ן גלמוד טענה אחר׳ תח"ם למעלה בפשוק השמרו מן החרם שציה יפקחו עיניה׳ איש על קבירו לראות שלא ישלח יד וישמרהו שלא יכשל בו ולפי זה היו בזה חוטאים רבים מכני שלא בתנו עיניהם בו למחות בו שלא יחטא לשלוח ידו בתרם ולכך נענשו בהצטרף שלא הלך יהושע עם כל העם הנו׳ לעיועל פי טענה זו יתבאר בפסוק זה יתור חיבת מהם שר"ל שלא בחילולא ברח של אנשי העי אלא מהם מישראל עצמם מלד שלא נתמ עיניהם למסות בעכן הם היו סיבת ההכאה וז"ש ויכו מהם אנשי העי ולכך עלה מספר המוכים ל"ו כי לו חכמו ישכילו זאה וישמרו מהכשל עכן בחר׳ הם היו ג"ב נשמרים ולכך לקה יאיר בן מנשה ששקול נרובה של סנהדריון כי היה בידו למחות י ואמר וירדפום עד לכני שער השצרים פיר׳ הר"דק ז"ל שחסר מם כו׳ ע"ש ודע דלשיט׳המהרג׳לה הסרה מס בתיב׳ לפני שהכתוב מגיד שרזפו לפני השער עד ששברוסי ומ"ש ויכם במורד פי׳ הר"דה זיל מקום יש בעי משופע ויורד ושם הכום ע"כ והכתוב מגיד שאפי שסלק ה' השגהתו מהם היה לבם כלב האריה שהרי רדפום מרחק רצ מלפני השער עד השברים ולא יכלו להם להכותם אלא במורד - אשר בטבע מוכן לפורענות לנס כשהאויב למעלה והוא למטה שינולחויתם לבב העם ויהי למים לא על מיתת ליו אים אלא שראו כי ה' סר מאתם : ויקרע יהושע שמלותיו מה טעם יהושע לבדו הרע ולא הזקנים ונפילת אפים ג"כ הוא לבדו והעלת עפר על ראשם השוו כולם חז"ל אמר יוסף גרם לשבטים להרוע ויהרעו שמלות׳ לפיכד ויהרע יהושע שמלותיו נמצא מצד זהנו עליו לבד חייוב קריעה ובעני נפילת אפי׳ הוא לבדו שועם בוה להיות יהושע גדול הדור לו לבדו יאהה ליפול על פניו בציבור וכן דייק הפסוק למה אהה

נפל אתה דייקא וכן אחז"ל מכאן שאין אדם חשוב רשאי ליכול על פניו אלא א"כ שיענה כיהושע בן כון ובזה נתיישב למה קרע יהושע לבדו והוא לבדו כפל על פניו והנה אסו"ל במסכת סנהדרין א"ר אלעור לעולם יקדים הדם הפילה לצרה שאלמא לא הקדים אברהם אבינו תפילה בין בית אל ובין העי לה נשתייר מישראל שריד ופליט וכן הוא הומר היערוך שועך לא בצר וק"ק דהא ג׳ אלפים בלבד הלכוא"כ מה האמר לא נשתייר מישראל שריד ושליט ודוחק לומר שהיו הורגים הג׳ אלפים איש והולכים תכף פתאום אל מחנה ישראל כולו והורגים י והנכון שאלמא תפלת אברהם היו עולים כוליסיחד והיו כולס נופליסולה נשאר מישראל שריד ופליט אלא שזכות הפלת אברהס והמזבח שבנה גרם שנתן בלב יהושע לשלוח מרגלים ושיאמרו אל הייגע וכו' וזהומה שפיר'חז"ל ויעלו עפר על ראשם שהזכירו זכות אברהם כנז׳ לעיל בכס:ק ויכו מהם עוד אפשר שיהושע הקדי׳ לבדו לקרוע שמלותיו וליפול על פניו והח"כ כלטרפו עמו הזקנים שקרעו ונפלוג"כ על פניהם וישבו יחדיו עד הערב וז"ש הוא וזקני יש׳ והעלו עפר על ראשםי וענין נפילה אפים כבר הודיעו בם"ה היות מסירת

הנכש למיתה כאלו אמר מחני גא מספרך וממהים ידך ה׳ ולא מתים ע"י אנשי העי : יהושע אהה אדני אלי"ם הזכיר שם אדנות לומר אם אדון אתה איה מוראך והותיהיך ויאמר בעמים ואיך נשאוראש והזכיר ג"כ שם שלי"ם באותיות הויה שהוא רחום בדין ואיה רחמיך שנהרג שר וגדול כיאיר בן מנשה וא"כ למה העברת העביר טעם הכפל לו׳ אלו העבר׳אות׳

דרך טבע לא הייתי מתרעם כ"כ אבל אחר שהעבר׳ העביר שהם ב׳ כחינות הא׳ממציאו׳ההעבר׳ וו"ש העברת והב׳ היותה ע"י נם וו"ש העביר ר"ל שלא בטבע שוה יחייב היות התימ׳ יותר גדול ופקח עיניך וראה חסידות יהושע והיותו תלמיד הרועה נאמן שנתן נפשו על ישראל וכן יהושע ענין הנסים ונפלאות הלה בישראל ואמר למה העבר' העביר את העם ולא הזכיר עלמו בכלל אמנ' גבי לתת אותנו ביד האמורי הזכיר יצלמו ואמר להאבידנו ומ"ש ולו הואלכו כתב רש"י ז"ל הלואי נחלכנו לשבת בעבר הידן מזרה׳ בארץ סיהון ועוג שנכבשה כבר - ומהרי"א ז"ל הידן קושיא א׳ והוא מה זה נבהל יהושע והזקנים על ל"ו איש כי כזה וכזה תאכל החרב ותירן שכל לערם הוא על כי ראו סר צל ההשגחה מעליהם והיו כעזבי למקרה גם ראו מורך לבב העם ויהי למי שעם זה לא יוכלו להריי ראש עוד לפני הויציהם וכנגד הסתלקות ההשגח׳ המר למה העברת העבי׳ אם היהראוכך לתת אותנו ביד האמורי וסלק השגחתך למה העברתם הירדן בנם ופלה ולא האמר שהעצרת אותם לפי שלה היה להם מהום לשבת כי איננו כן כי ולו הואלנו ר"ל וכבר היינו רוצים לשבת שם בעבר הירדן זעל מה שרח׳ מורך לבב העם אמר בי אדני מה אומר אחרי וכו׳ר״ל איני מתלוכן על ל״ו אים שמתו כי אם על מציאות הפיכת ישראל עורף וישמע זה הכנעני והשם טוב שקוינו בקריעת הירדן ובליעי חומות יריחו יכרת הותו שם טוב וז"ש והבריתו את שמינו הטוב ומה תעש׳ לשמך הגדול שהוא ג"כ יכרת ח"ו ע"כ תורף דבריו: ולי נראה כי אלו נלחמו איש באחיוואים ברעו ומתו ל"ו אים מישרא ומתו ג"כ מהנשי העי לה היו כבהלים כ"כ המנם לערם הוה שראו שהם לה הרגו היש מהנשי העי והדרצה אנשי העי הרגו מהם ל"ו היש ומה גם לחו"ל פאמרו שנהרג איש יחיד יאיר צן מנש׳ ששקול כל"ו איש רובה של סנהדרין והיא הנותנת שאמרו אין זה בנוהג שבעולם אלא דבר הון מן הטבע ובכרט שנסו ישראל כולם אין א כי אם חיתת אלי"ם ולכך נבהלו נחכזו ולו ידעמו כך שסופינו ליפול ביד האמורי ודאי שהואלנו ונשב בעבר הירדן והיינו מוחלים לך נתיכת הארץ ולעומת זה סמך בי אדוני ר"ל אחלי יכונו שלא אהא נתפש בדברי אלה שאני מבזה את א"י במ"ש ולו הואנוונשב בעבר הירדן חלילה ליכי מרוב שיחי דברתי כך כי מה אומר אחרי אשר הפך ישראל עירף לפני אויביו שאלו לחמו איש באחיו פנים בפנים ומתו דרך כל הארץ הוא אמנם הפיכ׳ עורף קשה מאד ובפרט להימתם נקראים ישראל אשר שמך האל הגדול משותף עמכווכאלו כניכול אתה ההיפך

עורף ותשיב החור ימין עוזך וז"ם בסמוך בפ׳ : זישמעו הכנעני וכו׳ והכריתו את שמינו כפשוטו שימיתונו ומה הנשה לשמך הגדול פרש"י התשותף בשמנו זהו מדרשו עיכ והכאנה בשם ישרא כנו׳ ומה העשה לשם אל שהוא מצר החסד והגדולה והוא המשותף עמנו בשם ישראל והמדר׳ הוה שהוכיר רש"י ו"ל בירושלמי

10

מנחה קטמה

יהושע שקרת שעלותיו וגו׳ ויעל של פניו ארנ׳ לרפוו הכר אנו כמתים כי שחה לכפר נפשנו וכקכורים דמי וזהר ויעלו עקר על רחים ויחמר יסושע ונו'חין ספק שיהושע כים מושיק כרין ולחסים משרשר על נעילת ל"ו חיש שודחי לדיק וישר כוחי חלמי שה שהתרעם היה בשניצ כבור שמים כמו תפלת משהי למה יחמרו הנוי וגו׳יוכך כים אומר רב שע אנו ברבת אתם כשטים עול בית פע ר פרם ענרם הירקן היה סמומז' מנדיק' דינד וחותריי שום היה כי לא נטהרו עדיך מטון פעור וכיה העונש שמור להסי ואיולהקשות לעה לח מתוכזתן החטה ביתי עוה כי יחתרו שוכות תשה עתרה להם ויתלו הדבר כישאיך וכותי בוכות משה להגיץ עליהם אמנם עכשיו מהשנרת השביר כפל הלמון שנשים שתים נעשה להש אי כירדן וחמת כירחו ויחמרו כנוים לולה שמלחת לים ואהנה רנה אכנתם לא פיית עושה להם נכים י ואין לומר שלכך עברתם את הירדן כדי שיכחו תחת הירדן ניי שלא האועות שלא יהי'מקום לנוש ושם יהי קנורתם מלילה זם אינו שקרי הנסים נעשו פ"י בארון דכתי׳ ביה לרכון להם ולה לערענית בתחמר חוצ ואיכ יאערו מנלי יכולת למשות מלחמה נגד ליח פלכי׳ ופה תעשה לשפך הגדול שלא ימולל בגוים חלילה: בי אדני מה אומר וגו' יכי סכטמני כאשר הייתי עם משה אהי מחך ועכשת העד ישרחל ערף ונו'מה שלה נעשה בימי משה הע"פי פהי בידם כפה קמאי כמ"ד מערי' הייתם מת ה' ונו' ועה גם עכן מעל בחרם ביתי משה וחע פר לח פא

ניפער

: 🧿

מכי יאותי הגדונה היוו הנומותי שבייה שמו בישראל משל למלך שהיה לו מפתח של פלטרין קענה אמר המלך אם אני מניחה כמות שהיא אבידה היא אלא הריני עושה לה שלשלת שאם אבדה השלשלת ההא מוכחת עליה כך אמר הב"ה אם אנימניח את ישראל כמות שהם נבלעים הם בין הפנטנו איש מונות שתף עמהם שמי הגדול והם חיים מה טעם וישמעו הכנעני וכו' והכריתו את שמנו ומה תעשה לשמך הגדול התשותף בנו מיד ויאמ׳ ה'א יהוש׳קום לך קם לך ההו׳דאדכרת עכיצ וראוי להבין השתוף היה כילד הוא בדברים לבד או בעצם וראשונ׳ גם למה המשילו את ישרא למפתח ואת שמו ית׳ לשלשלת ולא משל אלתו: הביאור כי להיות ישראל מצד גיפס ועצמס הטני הכמות ואיכות גשמי וכענין הגפן שהמשילם יחזקאל ע"ה לחלשת חומר ׳הנה הוא ית ׳בחמלתו ראה להיות מקושר עמהם בשלשלאות ועבותות אהבה מפאת נפשם הרוחנית וחלק אלוה ממעל לא יכרד אלא בכל צרתם לו צר כי שמו בקרבם מב׳ בחינות א׳ שנהראו ישרא ישר מצד כושר מעשיהם ואל עמהסוולת הבחינה הזכיר המאמר ראשונה שאמר שתף הב"ה שמו בישרא שבשם ישרא משותף שמו וכנגל הבחינה הב׳ והיא שיתוף עלמי מלד נפשם הדיותנית אמרו המשל נאות ומהייחד מאד והוא אומרו משל למלך שהיה לו מפתח של פלטרין מפתח ע"ששע"י ישראל ואעפ"י שהם קטנים ובזויים בעיני האנמות ק"ע עלידם בהח ה׳ אה אוטרו הטוב ז"ש מפתח קטנה של פלטרין אשר לעימת 8 (*) **n**

מנחה קטנה ניתער כ׳ אל יכושע קוסלך

תו' מקומה ישלך נמהוה אתה נופל אין באן נפילה במושעלה כדעתך י כילא הכלעולם השחית עוד הם תסירו מקינכס סחרם זרקאתרת למה לא נעשה כוה נימי פשה רנך מעלפי שהי' בהם קרס עכן שתי תשוכות בדב' חדח קום לך אתהנרמת שעשה אע עי שלא ירד עתם בעלחעה זכותו ירד עעם והגין עליהם עשו כ אתה אין זכותך גדול כיכ ולא בל כת נקרב כי אלו הלכת ממהם היה זכותך ענין עליהם יועוד שנית חטא ישרטל פכשיו קכלו הערכות נוה מסא ישראל אפ פי שהי בחן תפה יחיד הפה ישרהל מיקרי עוד יתכן קום לך תנו׳ כי מנינו נני פשה שנפל על פריו לפרי השם במחלוקת קרח ושם פירשי פפני שהי בידס סרמון רכיעי וכבר התעלל עליהם ג' מעמים אַהיה פתיירה שלא יקובל תפלתוי חתר עד מתי פטרים על העלך י עש"חכ בני יהושע היה זה פעם רחשון שהי'לו להמליץ והיה די בתפלהי בלי נפינת אפים נוה שחמר קום לך היה די בקימה וכתפלה מעומד למה זה אתה נופל לח את' לפה זה כפלת על פניד אלא אתה דייקה כלופר איז לך ללפוד תמשק כי השרש יש בדבר בחתור: קום קדם חת העם שיקדישו ויטהרו ענתם שיהיו פוכנים מכחן ולהנה לשפע מלבי כי קרושה רחשונה שקדשת אות לשעתה כדכתי בתקדשו ונו׳ נתכטל פיי בכיוך חטי החרם ע"כ קום בקדש אותם לעתיד: סרם בקרנך ישראל חע"פי שאין להנקרנך ביקיד יחרם כתר ישרקל הוח חם מנד הערכות וחם עלד שלח שערו והשניתו מל הדכ׳ והרי היא כאילו היה בידם למהות ולה מיתו הם בתפשים על הדבר וזה העונש בועשה להם חתה תרלת שחתרת ולקחתסען החרם ושמת מת מתני ישרחל לחרי פ"ב כפה שחקר הוא הפה יתיר קום קדז מת העם גבערת כרע מקרכך:

16.3

בריתי כי ברית נכרתה ביני ובינם בהר סיני לעשותם כל אשר לויתים ואלום וכן הוא ויקח ספר הברית ויקרה באזני העם והם אמרו כל אשר דיבר יי' נעשה ונשמע ולום משה רביכו מפי הגבורה כביא מקרבך מאחיך כמוני יקים לך יי׳ אלהיך אליו תשמעון והנה יהושע צוה אותם ואמר להם שלא יקחו משלל העיר דבר והנה עברו הברית שלקחו משלל העיר : וגם לקתו מן החרם יכל גם בא לרבות ופי'הנה בעבור התרם כאלו לום הנביא והוא יהושע מלוה בלא חרם ואם עברו המלוה עברו הברית כ"ש כי בידם התרם: ונם גנבוי פי או לקחו בפרהסי׳ לא היה כל כף רע אכל כשגנבו ואַמֵר ייַלִיהוֹשָׁעַ קום לָךְלְמָרה וְיָנָן כאילו חשבו להסתיר מהבורה : ונס כחשו י אואולי הרגיש אדס בדבר וכיחש עכן או בעבור שכופו לכח שהרי כחש עד שכקש ממנו יהושע ואמר לו בני שים כא כבור ליי' : וגם שמו בכליה׳ וכל זה להכחיש יותר כמו שהמר והכה טמוכים ' ובדרש מה הס חמשה גם מלמד שעבר על ה' חומשי תורה : קדש התקדשו : עכין זימון חשר

מסרה

יוכלו י"א בקריאה וסי'ולא יוכלו בני ישראל לקום ' אמחצם ולא יוכלו קום · ויהונתן ואחימעץ צפיו עורים כלם עמריםי ונלחמו אליך ולא יוכלי לך ונתתיך לעם הזה׳ על מי אדברה ואעידהי לכן כה אמריי הנני מכיא רעהי ונח עגלך שמרון י נעו עורים כחצות גגאלו כדם מים רבים לא יוכלו לכבות: קם ט׳ראשיפסו׳ בקריא׳ וסי׳ קום

אַת רָמֵי עַל אַפָּך : קטא ישָׁרָאֵל וְאַף עָבָרוּ עַר קָיָיִטִי "פּיַזיוֹ חָטָאישְׁרָאֵל וְגַם עָבְרַוּ אַת־בִרִיֹתִי 109 <u>דַפַּק</u>וּדִית יַתְהוֹן וָאָף נְסִיבוּמָן חֵרְמָא ואה גנבו ואף בריכו ואף שויאו וּלָא יְכְלוּן בְּנֵייִשְׁרָאֵל ג׳ וייפולה בְכְלֵיהָם: בפניהון: לִמֵיקם <u>כ</u>ּרָם בַּעַלִי רְבָבֵיהוֹז קוֵבַלְהוֹז יחורון למיפר קרם בעלי דבביהון אַרִיהְוֹ לְחֶרְטָאלָא אוֹםֵיף לְמֶהָעָי מימרי בְּסַעַרכוֹן אָם לָא הְשֵׁיצוֹן הרמא מביניכון: קום זַמֵּין יַת עַמָּא וְהֵימֵר אָזְדַמָּנוּ למחר אַרי כִדְגַן אָמַר יִי אֶלָדָא דישָׂרָאֵל חֵרְטָא בֵּינָך יִשְׁרָאֵל כָּ־א חיכוּל לְמֵקָם קָרָם בּוַעַלִי רְבָכָך עַר דְּהַאָרוּן הַרְמָא מִבִּינֵיכוֹן : וְהַהְלֵרְכוּן לשבטיכון בּצַפָרַא

רק

ויאמר יהוה אליהושע י יי מי מי קם לך למה זה אַתָּהנפל על־פְנֵיך: חת בעס אַשֶׁר צְוָיָהִי אֹהָם וְגַם לָקָחוֹ מִן־־ החרם וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו ולאיכלו בניישראל לקום לפגיאיביהם ערף יפנו דיפני איבידהם כי היו לחרם לא אוסיף להיורת עמכם אם־־לא תשמירו החרםמקרבכם:

יי ייש קם קהשאת העם ואמרת התקדשו לְמָחֶר כִּיכה אַמַריָהוָה אַלהי יִשְׂרָצ <u>ח</u>רם בּקרבה ישָרָאָל לָא תוּבַל לָקום לפְנֵי אֹיְבֶיך עַר־רְדֵסְיָרְכָם הַחֵרָם וּנְקָרַבְהֶוֶם בַּבְּקָר מקרבכם: רשבטיכם

לא יצליחו י דבר אחר קום לך בשבילך זאת להם לא אמרתי לך להקדים שלל העיר לבתים רלבג והנה היתה מלות השם ית' שהכלכר בחרם ישרף באש כי הוא ברור אלל השםית שלאיפול הגורל כיאם על החוטא ועם כל זה מלאכו שהתחכם יהושע אל שיודה עכן זה קודם שפטו

אותו בזה המשפט ואי אפשר שלאתר

שכבר עשהזה יהושע כדי שיוכל

לשופטו בדין ומפני שלא היו שם

עדים

2

רשי

קום לך יקם לך כתיב עמד לך

דבר אחר עמדת לך במחנה ולא

ינאת עמהם ואני אמרתי אשר

יוליהם ואשר יביאם כי אתה

תביא את בני ישראל ואנכי אהי׳

עמך כי הוא יעבור לפני העם

הזה והוא ינחיל אותם אם תלך

אתה לפניהם יצליחו ואם לאו

מה שהתפללת לפני והוכרת

התהלד בארץ לארכה יקוס לך פרנה ארם יקם קרש את העם יקום רד לקראת אחאב יקום לך צרפתה יקום וירדת בית היוצר יקום לך אל גינוה י וחברו קום כי עליך הדבר קם קדש חסר: למחר ה' בקריא'וסי'נמסר בסרר וארא:

> לעומת זה ראה לעשות לה שלשלת ובכמשל מורה על היות ישרא דבקים בה'וקשורי'בשלשלת מפא' רוחניות נפשם אמולה מאתו ית׳ שלהורות זה נקראו ישרש בשם אל קשור בשלשלת שאמר הב"ה אם אני מניח הת ישרא כמות שהם מבלי שיהיו מקושרי עם קדושתי יהיו נבלעים בין האומות לא אמר יבלעום האומו׳שהיה מורה על שיהרגם הריגת הגוף לה אמ׳ יהיו נבלעים דעדיפ׳מינה האמר והיא שאם יהיו נבלעים בין האומות שלא יזכר עוד שם ישראל עובדים את הש"י כמו שנבלעו כמה וכמה הומות שלה כזכר עוד שמם בעבודתו ית 'וזהו בין ההומות והכה זה רע ומר ממות הגוף הלא הריני משתף שמי הגדול בהם והם היים חיי העה"ז והב'כי חיים וחסד יעשה עמה ה׳ שמי המשותף עמה׳ וזהו ומה תעשה לשמך הגדול כנו׳ וזהו קום לך תיצת קם הסיר׳ לזה פי חז"ל שר"ל קם לך סניגורי׳ זו שהזכרת היה שעמדה לד י עלה בידינו מה שרצינו בדברי רש"י ז"ל והולי זש"ה אלי"ם אל דומי שהתה דיין והלי"ס נלב לדין המנם אל תחרש והל תשקוט שם אל כי הנה הויבך יהמיון על עמך יערימו סוד בערמה ומרמה או יהיה לשון ערימת גורן שמרבים סודות בערימ׳ ואין תכליתם על עמך כלבד אא ויתיעצו על לפונך שמך הנהצל בנשמתם ושם אל המובלע בשמם אמרו לכו ונכהידם מגוי והתכלית כדי שלא יזכר שם ישרש עוד שהינם רוצי לשמוע אל הגב ישרש לעומת זה אל תחרש ואל תשקוט אל י עוד כתב רש"י ז"ל ופשוטו ומה העשה לשמך שם גבורתך שילא כבר ועתה יאמרו השש כחו וקרוב לזה כתב הרד"ק ז"ל שיאמר מבלי יכולת ה' והרי שמך כאלו כתמעט אללם ע"כ נק"ק לי בענין זה יהושע מה עלה על לבו והיה לו ליתן אל לבו אולי חשאו וככשלו בעבירה או בחרם כי לה קצרה יד ה׳ ונ"ל שיהושע כתן אל לבו שהיה כבר גלוי לפניו שככשלו אה שהמ׳על השי״ה שלא היה ל להפילם בידי אדם ולהפוך ישראל עורף פן ישמעו הכנעני ויושבי הארזוכו׳ ומה העש׳ לשמך הגדול באופן שלו הונח שעשית בלדק ומשפט לא היה לך להוכיחן בזה האופן והשיב הוא יה שלהיות כשלונם בעון התרם הוכרח להיות זה עוכש ולא עונש זולתו :

> ה׳אליהושע קום לך רש"י ז"ל קם לך כתי עמד לך הפלתך לפני ע"כ י והיא הסגגורי׳ של שמוית׳ המשותף בנו כנוכר ד"ה עמדת לך במחנה כו׳ע"ש והפבר לו׳ שלכל ה׳ ויאמר מאלו הפירושים מוכן אומרו קם לך הסר לפי הראשון ברור בדבריוי ולפי׳ הב׳ כראה מדקאמר עמדת לך במחנה נראה שדורש תיבת קם לשון עמידה ר"ל עמדת לך במחנה יולפירו׳ הג׳ קום לך בשבילך אפשר דדריש קם לך שעמד וקם מה שהחרמת שבשבילך זאת להם אמנם פשע דברי רם"יז"ל דלב׳ הפירושים דרים תיבת לך לשון אתם הוא שגרמת שלה הלכת עמה׳ או שהחרמת ואני לא אמרתי לך להקדים ומ"ם למה זה התה כופל על פניך עיין פי׳ הרד"ק ז"ל ובזה מובן אומרו למה זה זה דייקה שהין הרופת זה מה שאתה נופל על פניך שה רפואתו הוא השמדת החרס או יחמר במה זה אתה כופל על פניך ר"ל הנפילת אפים יאות למתודה ואומר הטאתי וכו' ואמנ׳ למי שאומר דבר כזה שאמרת ומה תעש׳ לשמך המשותף בשמיכו אין כ"ל סניגוריא כזו בנפילת אפים ז"ש למה זה אתה כופל וכו' קים לך ואמור אותה מעומד :

ישראל חז"ל פירשו אעפ"י שחטא ישרא הוא שנאמר חטא ישראל וז"ל במסכת סנהדרין פרק נגמר הדין הטא ישראל אמר רצי אבא צר זבדא אמר רבא אעפ"י שחטא ישרא הוא

אתר רב פפא היינו דאתרי אינשי אסא קאי בני חילפי אסא שמיה ואסא קרו ליה י ואפשר שהם ז"ל דקדקו דהי"לל ישרא הטא מדקאמר חטא ואהר כך ישראל ר"ל אעפ"י שחטא ישראל הוא מעין מה שהתו"ל גבי והשימותי הת מקדשיכ׳ דמדלה קהמר ואת מקדשיכם אשומ׳ ר"ל הף כשהן שוממין בקדושתו הן עומדין ורב פפא אפשר דבא לפרש דברי רבא ולומר דדוקא בכי האי גוונא דאם שהיו ישראל כשרים וה׳ מעיר הוה שנלכד בחרם וחברתו שיהם גרמה לו׳ חטה ישרא וכהריה דהםה ביני מילופי וכו׳ כך יש׳ הכשרי׳ דומי׳ להדסים אעפ״י שיעמדו בתוך רשעים והטאים יש׳הוא אבל החוט׳ עלמו לא יכונה בשם ישרש כיון שחטה : הן אמת דפשט דבריה׳ דאעפ"י שחטה הוא מאמר כללי נם אל החוטא ואז"ל בחמשה וגם אלו במסכת סנהדרין א"ר יהודה בשם ר' יהודה בר מספרתא מלמד שעבר עכן על חמשה חומשי תורה שנא׳ה׳ פעמים גם ע׳כי והכונה להם כי בספר ראשון הזהיר על הגול מכל עז הגן אכול האכל ולא מן הגול ושם דור המבול למוכיח שלא נחתם גזר דינ אלא על הגזל וחברהם למר הרימותי ידי אל ה׳וכו׳ ויוסף הלדיק כתיב ביה וילקטיוסף את כל הכסף בית׳ פרעה ולא רצה לקהת מאומה אעפ"י שע"י פהרון החלומות בא אותו הכסף ועכן עבר על כל זה שבאומ׳ ראשונה וכן בחומש שני פרעה שחמם את יגיע כפי בני ישראל ונשתעבד בהם שב עמלו ברחשו ובפ׳ יתרו בעשרת הדברות לא תגנוב ובפרשת השפטים דיני הגנב וכן בחומש ג׳ אל שניון או או או הגול כאדם הראשון שהיה הכל שנו ושם כתיב והשיב את הגולה אשר בזל ובחומש ד׳ הרשה שלח מצות ציצית ועשו להם ציצית על ככפי בגדיהם ולא מן הגזל וקרח בתן עיניו בכהונה שאינה שלו נבלע י ובחומש ה׳כתיב בי׳ הדברות ולא תגנוב באופן שבכל חמשה הומשי תירה יש הזהרה וצווי על הגזל נמצא עכן עבר על ה׳ חומשי׳ שהזהירו על הגזל ולכך אמר ה"פ וגם מ"ש וגם עברו את בריתי א"ר אילעא ב"ר יהודה מספרתא עכן מושך בערלתו היה כתיב הכא עברו את בריתי וכתיב התם את בריתי הפר: ומהרי "א ז"ל פיו ציתור חלוקות אלו הטא ישרא וגם עברו וכו׳ שהוא ית׳ משיבו על מה שנתרעם אהעדר ההשגהה ואמר לו מה תלעק אלי על העדר השגחתי והסיצה מציירת והיא שחטא ישרא וכני והשם כמה בסינות א׳ חטא ר"ל בהיותו זרע קדש ברך ה׳ ושרא העא בכבודי והב׳ וגם עברו את בריתי אשר צויתו אותם במאמר

כלי יקר

יהושע ז

למה זה אתה נופל על פניך יעל דרך מה תצעק אלי כלומר אינך צריך בקשה ותחינה ישמידו החרם ואסלח להם : חטא ישראל י ולא תאמר חטא בשגגה אלא וגם עברו

המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדי הוא ושלא יגעו בו ידוהבחיכה ג׳ גם לקחו מן ההרם שהמרם המור מאדי והד׳ הכסף והזהב שהי׳ ראוי לאוצר ה׳ ממכו גנבו שלא גנבו מהראוי לשריפ׳ אלא כסף וזהב והבחינ׳ה׳ שמודה ועוזב ירוחם והם כחשו אח"כ הזכיר מה שחטאו בשמלה שהיהה ראויה לשריפה והם שמו בכליהם והנה לא זכר בפי׳ עכן כדי שיודע לעיני העם על פי הגורל ולא יאתרו היו שיוש על של מעלמו עכ"ל: והרד"ק ז"לפי קטאישרא לא תאמר כו׳ ע"ש יאמרו קרוביו שיהושע רשמו מעלמו עכ"ל: והרד"ק ז"לפי קטאישרא לא תאמר כו׳ ע"ש ואמרו קרוביו שיהושע רשמו מעלמו עכ"ל: והרד"ק זע פי קטאישרא לא תאמר כו׳ ע"ש ואמר מראשית ולע"דן דפתח קטאישרא לא נא גע גערו א ולע״דן אחרית שאחד הוא שחט׳ זה עכן ז"ש שטא ישראל א׳ הוא שחטא בלבד וגם בני

ישראל בכלל אשמו שעברו את בריתי אשר לויתי אותם דהיינו מ"ש להם ורק את׳ שמרו מן ההרם שר"ל שמרו זולתכם מן ההרם שלא יכשל איש באחיו יהן עיניו כנזכר לעיל לעומ׳ זה המר וגם עברו את בריתי בלשון רבים ואכשר ג"כ דכלל בזה עכן שחלל שבת שנקרא ברית עולם כמו שאו"ל וגם לקחו מן החרם ר"ל לקחו מן תקרובת ע"ה שהם חרם כדכתיב והיית חרם כמיהו כמו שאמר בכרקי רבי שיעור שאדרת שנער היתה פרושה לפני ע"א והכסף והזהב קרבן לפניהול׳ זהב לשונה של ע"א כתון בפיה עד כאן יואהו וגם לקחו מן החרם הוא ע"א נוסף על עברו את בריתי בבחינת קרם

יהושע הנה לקחו ג"כ מתקרובת ע"א שהוא חרם וגם גכבו כשיטת המפרשים הנוכרים : יוכלו בניישראל וכו׳ קשה וא"ו של ולא יוכלו שהרי אין לו קשר עם הנו"ל אבל הכונ׳שבכלל ולא מטאתיו אשר תטא ישרא וגם וגם וכו' מכלל הטאתיו גם כן שגרם לשלא יוכלו עוד ישרא לקום ואשם זה בראשו ואמר שלא יוכלו עוד לקום ראש לפני אויביהם כי היה לבם למים י ואפילו אם יתחזקו ברוב עם לקום לפני אויציהם עורף יפנו לברוח כי היו לתרם ולה אוסיף להיות עמכם וכשאין אני עמכ׳צהכרה עורף יפנו עד שתפמיד החר׳והשולח בו יד זה הוא שאמ׳הם לא תשמידו:

קום קדש את העם צריך להנין שמה טעם לומר כלל ופרט קום קדש את העם ואמר הת הדשו ועוד למה לא הזכיר כי אם חלוקה אחת והיא לא תוכל לק ם לפני אויצר ואו הלוקת טורף לפני אויביהם וכו׳ לא הוכירה יועוד קשה שלמעלה אמר ה׳ אם לא השמידו החרם לשון השמד וכלה וכאן לשון הסרה עד הסירכם ולבא עד תכוכת זה נבין לשון קד׳ הרד"ק ז"ל פי׳ לשון הזמנה : כרהה לפי שישראל נעשו חולין במעשה כזה לכך אמר קום קד׳ את העם שיקבלו עליה׳קדוש׳

כדי שיחול עליהם אלהותו יתברך וזה שאמר התקדשו למחר כי כה אמר ה׳ להי ישרא לתיכ׳ הוא מהתר שתתקדשו ולמתר יברר ה' האות הזה בפרסום החוטא שחרם בקרבך ישראל ר"ל יחיד א' החרם מצוי בו ולה נכשלו רבים ואת׳ תהיו נקיים והבדלו מן החרם ואז יהיה להיכם ולפי שלמעלה אמר שלריך להשמיד מי שימצא בידו החרם אמר עהה שיכםה מזה טפח ולא אמר אלא עד הסירכם כדי שיקבלו עליהם בסבר פנים יפות כיון דאינו אלא הסרה בעלמא דהיינו לקחת החרם מיד מי שהוא לשרפו ולא גלה ענין השמדה פןיסרבו להתקדש על זה כמו שעשו אח"כ ולעומת זה הוא מה שהעלים עורף יפנו לפני הויציהם דהיא המורה ויש צה סכנה נכשוה ישרא לפנית עורף ה"ו והא בהא תליא דכיון שהוכרח להעלי׳ עונש השמד החרם ולומר לשון הסרה הוכרח ג"כ להעלים עונש עורף יפנו לפני אויציהם דהם יאמר עורף יפנו היה מוכרת לומר ג"כ עונש ההשמדה שהו לא יהכן יתוהן בכהלה והסרה כל דהו וע"כ הודיעו ה׳ ליהושע שיעלים ב׳ הענינים כנז׳ וז"ש קדש את העם לדעתד להשמיד החרם כמו שליויתיך אכן הליהם לא תאמר הכל בפי׳ אלא ואמרת התקדשו למחר וכו׳ לא תוכל לקום לפני אויבך אבל זה יתוקן בנקלה שתסירו החרם מקרבכם ולעת המצוה תעשה השמד ושריפה כי לא יהייצב איש בכניך אחר התברר המעילה עוד אפשר שהוא יה׳ אמר ליהושע שיאמר כן כעה אתי המועל בחרסיודה מעצמוומודה ועוזב ירוחס ובהסרה כל דהו יספיק בלי

השמדה ולזה אמר עד הסירכם בלבד דמ"ש השמידכם היינו אם לא יודה : ונקרבתם בבוהר וכו׳ הונא בילהוט בשם פרקיר"א ז"ל ראה יהושע בי"ב אבנים שעל כהן גדול שהם כניד י"ב שבשים וכל שבט ושבט שהיה עושה דבר של לדקה הי אבנו מגיה אורה ואם עשה דבר עצירה היתה מכהה אורה וראה שהיתה אבנו של יהוד'מכהה אורה ידע ששבט יהודה מעל בחרם והפיל גורלות ביניהם ונלכד עכן עכ"ל י למדנו מכאן שע"י אורי׳והומים כתברר שבט יהודה ואחיכנתביר עכן ע"י הגורלות וק"ק דגני השבט אמר ילכדני ה׳ והוא ע"י אורים והומים ואידך כולהו ע"י הגורל וא"כ המהי קאמר חד לישנא בכולהו דמשמ׳ דהכל חדותיבת ה׳ה׳ דקהמר לה דייה שפיר אמנם למ"ד שע"י הארון נלכדו כולם ניח׳ שפיר לשוןה׳ והלכידה על ידו ית׳ הן אמת דקרא דויהרב את ישרט לשבטיו דייק שפיר למ"ד שנלכדו ע"י אורים ותומי ׳דתיבת לשבטיכם ר"ל לאבנים המיוחדים לשבטיכם כדי שמתוכ׳ יהברר הענין או יאמר ונקרבתם כולכם יחדיו אים לדגל שבטו כדי שיהיה מזומן לברור לעת מחר: הנלכד בחרם ישרף באם אמר לשווה נלכד להוכיח מאי דפירשתי למעלה שלו הידה עכן קודם עמדם לפני אורים ותומים או לפני הארון מודה ועזוב ירוחם לא כן כעת להייתו כופר בכל ומפליר זה חייב לו ליענש וז"ש והיה הנלכד בחרם שלהיותו כלכד ע"י הזולת לעומת זה ישרף לשתי סבות הא׳ כיעבר את ברית ה׳ למעול בחרם והב׳ כי עשה כבלה בישרא שהפילם ביל אויביהם לפנות עורף וזהו כי עבה כבלה בישרא ר"ל הנבלה שעשו הגוים להרוג בישראל מעל עליו * הכתוב כאלו הוא עשאה והיינו דכתיב כי נבלה עשה ביפראל עוד נ"ל שאמר כי עפה נבלה בישרא לפי שהם בדובים עם אברהם וזה נתן עינו לקחת מאשר לה׳ ית׳ ז׳ש כי עשה נצלה בישרא הנדיבי׳ ומהרי"ה

ら

ら

לבתים יש במשפחה אחת הרכה בתי אבות : לגברי׳ לראשי גולגלות כל אנשי הבית יבאו לגורל : תוס׳ישרף באש י האהל והמשלטלין : אותו ואת כל אשר לו׳כדין המפורש למטה אותו והבהמה בסקילה והזקף שהו'על באש מוכיח שהוא נפרד מאותו שכן מצינו מקראות שהטעם מחלקן כמו אחרי דרך מבוא השמש שאחרי מופלג מדרך

セワ

על ידי הסע׳וכן פתרונו הנלכד בחרם ישרף בחש הרחוי לישרף כמו שמפורש למטה : אותו ואת כל אשר לו י כדין האמור למטה וזה מקר'קלר ודומה לו כל מכה יבוסי ויגע בלכור לא פירש מה יהיה לו ובדברי הימים פי'והיה באותו וכל אשר לו ולמטה פי׳: ויקרב את ישראל ' לפני החשן מקום שהשבטי׳ כתובי׳ ומסר לו הקב"ה סימן שהשבט שחט' אבנו

בההוכהתה הבכושל יהודה ויקרב את משפחת יהודה לגורל אחד קרב רהשי המשפחות אדם חחד מכל המשפח׳ והטילו גורל על מי יפול ואחר כך על כל בתי חבות של חות משפחה ובא אדם ה׳מכל בית אב לגורל ואחר כך באו כל אנשי אותה הבית : שיט גא כבודי התחיל להוציא לעו על הגורל אמר לו בגורל אתה בא עלי אתה ואעזר הכהן גדולי הדור אתם העל גורל על שניכם ויפול על החחד חמר לו שים כח כבוד בבקשה ממך אל תוליא לעז על הגורלות שכן עתידה הארץ ליחלק : ויען עכוי ראה בני יהודה נאספים למלחמ'אמ' מוטב שחמו׳ חכי לבדי וא יהרגו במה אלפים מישראל: כואת וכואת עשיתי : גם בחרמי' אחרים בימי משה שנ'והחרמתי את עריהם : וארא

לְשִׁבְטֵיבֶ, וּהָיָה הַהֹשֵׁכֶט אָאָר־־יינ ניימי לְשִׁבְטֵיבוֹן וִיהֵי שְׁבְטָא דְיִחְאַחַר מָן יִלְכְּבֶנוּ יְהוֹוָה יִקְרַב דֵ־מִשְׁפָחוֹרת וְהַמִּשְׁ**פָחָׁר**ה אֲשֶׁר־ילְכְדֶגָה יְהוֶרה תקרב לבתיםוהבירה אשר ילכדנו לרחש חף כאן לא פיר׳ מה יהיה שו יהוה יקרבל גברים: והיה הגלבר בַחַרֵם יִשְׂרֵף בָּאֵשׁ אֹתוֹ וְאָת־בָּל־ אַשֶׁרֹלֵוֹ כִּי עָבַר אֶת־בְּרֵית יְהוֶרָה <u>וְבִי־עָשָׂה נְבָלָה בִּישִׁרָא</u>ֵל:

<u>וַיִשְׁבֶּם יְהוֹשְׁעַ בַּכָּקָר וַיִקְרֵב אָת־</u> יִשִּׁרָאֵל לִשְׁבָטָיו וַיִּלְבֵׁר שֵׁבֵט יְהוּדָה: י׳יי׳יייוּ וָאִיתְאַחַר שְׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה ניקרב ארת משפחת יהודרהנילפר אֶת מִשְׁפַּחַרת הַזְרָחֵי וַיַּקְרֵב אֶרת־

<u>וּיַקְרֵב אֶת־בֵּיתוּ לַנְּבָרְיִם וּיּלְבִרייפּיוֹ:</u> עַכָּן בֶּן־בַּרְמִיבֶן־וַרְדֵּי בֶּן וֻוֹרַח לְמַמֵּה יהורה: ויאמריהושעאלעכן בני שִׁים־נָא כָבוֹד לַיְה**וָה** אֱלהֵייִשְׂרָאֵרָ־ וָהֵן־לִוֹתוֹדֵה וְהַגִּר־נָאלִי מֵה עָשִיתָ אַל־תִּכַחֵר מִמֵּנִי : ויִעַןעָכָןאָרדר יְהוֹשֻׁעַוֹיאמֶר אָמְנָרה אָנְכִי חָטָאתִי כ׳׳ה פחחיוןיית יְהוֹשָׁעַוַאמָר בְּקוּשְׁטָא אַנָא חָבִית ליהוה אלהי ישראל וכואת וכוארת נשיתי: ואראה

וֹבֵיתָא דְיִהְאַחַד מִן כָּדָב וְיָ יִהְקְרַב <u>לְנֵכְרְיָא:</u> <u>ויהיריהאחר כחרטא</u> יתוֹקר בְנוּרָא יָחֵיה וּבָל דִיוֹכֵיה אָרֵי עַבַר אַל קײָטָא דַיָיַ וַאָרֵי עָבַר דְּלָא בשר בּישָׁרָאָל: ואקדיםיהושע <u>רַצַפְרָאוָקָרֵיב יַה יִשְׂרָאַל לִשִׁיבִטוֹהִי</u> וְקָרֵיב יַת זַיְדִעִית יְהוּדָה וִאָחֵר יֵה זרעית זָרַח וְכָרֵיב יִרת זַרְעִית זָרָח ָמִשְׁפַּחַת הַזְּרְתִיֹלַגְּבָרִיםוּיִלְבָדוּרְוּי: ^{כֵּלְמְרִי} זוּ מְנֵרִי כִּוּ לְגַּרְרַיָּאוְאִיחְאַתָר זַבְדִי: וְקָרֵיביַת בּיתֵיהּ לְנַבְרַיָּא וְאִיחְאַחַד עָכָן בַּר הלזים בּרְמִי בֵּר זֵבְהִי בֵּר זֶרֵח לְשִׁיבְטַא דיהורָה : וַאֲמַר יְהוֹשֶׁע לְעָכָן בְּרִי שֵׁוִי ַכְעַןיָּכָּרָא כָּרֶם יִיאֶלָהָא רְיִשְׁרָאֵר יהַבקָרָמוֹהִי הוֹרָאָהוִחַוּי כִעַןלִימֵה עַכַרתאלאתכסי מִינִי: ואַהֵיב עַכַן

קרם יי יקרב לזרעין וזרעירא

דיתאַתר מן קָרָם יִי תקרב לְבָתין

פי'לגברים ראשי משפחות לרחשי בתי תקרב לבתי' המשפחה : יקר לגברים לאנשי הבית : ישרף באש אותו ואת כל אשר לו י לפי שעבר בחרם יחרם כל רכושו ובניו ובכותיו הקטני׳ שהם בכלל ממוכו אלל העונש ואם בניהם היו גדולים הם בני עונש לפי שרחו ושתקו ועברו בתר'ואשה לא היתה לו ואם הית' לולאידעה דבר כי העלם ממנה שהרי הטמין אות תחת הקרקע ומה שאמרישרף באש כמו שנשרפה העיר שהיתה חרם כן ישרף העוצ׳על החרס וכל אשר לו שהוא חרס: ויקרב את משפחת יהודה - הקריב שבט יהודה לראשי משפחות ווכר משפחה במקום שבט והלר למשפחו' והכל לקצר כי כן דרך המקרא: וילכד את משפחת הזרחי זה לבדו וילכד מן הקל בענין זה ושאר וילכד מן נפעל ופי'וילכד הארון לבדו : לגברי' י לאנשים ראשי בתי המשפחה :: וילכד זבדי ישהיה רחש בית חכ זיקר׳ אכשי הבית וילכד עכן בני שים כבוד ליי בקש ממכו שיתודה על עונו לשני דברים האח'לכפרת עונו שתהא מיתתו כפרתו בהודה'עוכו ומכהן למדו

אשר ילכדנו יי׳ המרו כי העבירם לפני הארון והנלכד הוא שהיה הארון קולטו שלא היה יכול לזוז משם ועוד אמרו כי העמיד כל השבצים לפני האורי׳והחומים ואבני החושן היו כתובים בו שמות השבטים ומי שאבנו כהה הוא הנלכד וכהה אבנו של יהודה ולדעת המשפחות והגברים עשו בקלפי על פי הגורל : יקרב למשפחות י

רדק

סנחה קטנה והיה הנלכד בחרם כנה בכולם אתר ילכדנו ה׳ בי חע"פי שעשה מקנת רושם בשבט ועשפחה כפחשר חו"ל (שנועות דף לט) עים למ נסתנקה מהם הקדושה כ"כ ורחתי כ'עדין עליהם עשה כ הנלכל נקרם שתזת הזין מתוסה עליו כלי רחמי' ע"ב לא כוכר השם אלא והיה הכלכד בקרםי כי לה רוה השם ליחרשמו על הרעה בענס: שים נא כנודי הנה החמירה תורה בגונ מנגולן שוה השווה כבוד פנדלקונו ווס נה כמוה שמתירה מן הכריות ולה מנע החפה בשניל עין של מעלהי וכן היה הדבר אצל מכן שמשה עברה בבתר ולא אם לפין רומה וידוע דתשובה לריך להיות היפך התטח ע"כ הער יהושע שים כא כבוד במקום

מחללת שם שמי׳ בחשכך שחין

ה' רוחה ויודע מעשיך כוה

הזכר תתקן מותיך שתתן

לותודם וזה שדקדק במלח לו

כי התוזה שייך לו שכתרת

כו בידיפתו י ויפן פכן ונוי

כוחת יכוח' פשיתי שחטחתי

והעיקר שחטחתי לחלהי ישרחל שכפרתי בי וז"ש ז"ל

עכן כופר בעיקר היה' עוד

א"ל אתנ' אנכי המאתי ביתי

משה שהי' החטא מוטל על

כתפי לכד כי לה נענשו

ישראל בשבילי באותו פעם

פש"אכ עכשיו כואת וכואת עשיתי בחטא כפל ומכועל

שגרתתי מיתת ליחים כ

6761

בשתים במחשבה ובמעשה

קָרָםיַיָ אֶלָרָארְיִשְׂרָאֵל וּכְרֵין וּכְרֵין וחזית <u>עברית:</u> שכל המומתין מתודין ולמדו כי כופר עונו מדכתיב יעכרך יי׳ביום הזה ביום הזה נעכר ולא לעולם הבה והשני כדי שיודו בני ישראל בגורל או בקלים'הארון ויאמרו כי חמת הוא וכן אמרו רז'ל שאמ' עכן ליהושע יהושע בנורל אתה בא עלי אתה ואעז' הכהן שני גדולי הדור אם הני מפיל עליכם על אחד מכם הוא נופל אמר לו יהושע לעכן בבקשה ממך אל חוליא לעו על הגורלות כי עתידה ארץ ישראלליחלק בגורל : וכואת וכואת עשיתי פירושו לפניו וארא בשלל ורו"ל דרשו כי מעל עכן בג חרמים שנים בימי משה ואחד בימי יהושע שנאמר כואת וכואת עשיתי והתודה עת׳ על שלשחן ויש אומרים בארבעה שלשה בימי משה חרמו של כנעני מלך ערד וחרמו

של סימון ועוג וחרמו של מדין . בכנעני שכתו'בו והחרמתי את עריה'ובמדין שנתנו הזהב קדש ליי׳ בסיחון ועוג אף על פי שכתוב בו בזונו לנו תי אפשר שלח הקדישו מן השלל ליי ואמרו מפני מה לא נענש בימי תשה על שעבר בימי משה מהם אמרו שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן פירוש לא ענש בגלוי שנאמ׳הנסחרות ליי׳אלהינו ומהם אמרו כי לא ענש על הנסתרות לעולם שנא׳עד עולם ועכשיו שענש על הנסתרות בגלוי לפי שלא היו נסתרו שהרי היו יודעי בו בניו ובנותיו : אדרת

יקר

כלי

217

במהרי"א ז"ל פי׳ שמה שעשה בהיותו בישראל ר"ל מזרע ישרא נכלה עשה וחז"ל אמרו שבא על נער׳ המאורסה כתיב הכא כי עשה נבלה בישראל וכתיב התם גבי דינה כי נבלה עשה בישראל וכתב מהרי"ה ז"ל טעם הענישו בשריפה כמו שחרם יריחו גזר יהנשע שישרף כן ראוי שהנלכל בהר' ישרף כדין הדבר ששלח בויד וכן כתב הרד"ק ולפי זה כל אשר לו נשרף אמנם רש"י ז"ל ישרף באש האהל והכלי׳וֹהותווכל אשר לו מקרה קלר ולה פי׳דינו והוה כדין הנז׳ למעה הוה והבהמה בסקיל׳ ודקדק כן מהזקף קטן שהוא בתיבת ישרף והכריח רש"י ז"ל מכסוק אחרי דרך מצוא השמ שהטעם מחלקן שהחרי מופלג מדרך מבוה השמש:

רלבג

עדים רלה שתהא שם הודאת פיו וזה לשתי סבות הא׳ שמה שהגיע ידיעתו בזה האופן מהשם יתב׳

הוא ממה שלא אפשר שיפול בעניני שפק ולא מחלוק והשנית כי אין להודאת פיו מבא בוה המשפ'

כלל כמו שהושרש בפרשת משפעים ולוה ידמה שכבר היה זה הענין באופן שוכרוהו רבותינוז"ל

וישכם יסושע דבקר בזריזות כיכן מהוייב לעשות בענינים כאלו ואמר ויקרב את ישראל לשבטיו דהי"לל ויקרב את שבטי ישראל הפשר דה"ק עשה שלא יהיו מעורבבים אלו

באלו אלא כל א׳ עם שבטו איש על דגלו כדי שבהלכד השבט יהיו שאר הפרטים מלויים שם להלכד כדי לברר הענין הכף בזריזות וז"ש ויקרב את ישראל היחידים לשבטיו שכל א׳ יהיה קרוב לשבטו ודגלו עוד אפשר כמו שפי׳ לעיל דלשבטיו ר״ל להבנים שלהם לראות איזה אבן היתה כהה ולזה כיון רש"י ז"ל שכתב ז"ל ליקרב את ישראל לפני המקום שהשבטים בתוכ׳ ובודאי דלאו תיב׳ ויקרב לחוד קא דרי׳ אלא תיבת לשבטיו כנז׳ ומכאן נלמוד הקדמה מחודשת שלא היתה האבן כהה אה בעמוד המועל בחרם לפניו או לפחות אותו השבט שא׳ מהם מעל אז היתה כהה דאל"כ למה לו להקריב ישרא לגבי החושן יראו האבנים אבן מי היתה כהה אל ודאי בהתקרב החוטא איה גורם כהות באבן ובהכי ניחא דלא כתיב ויקרב את שבטי ישראל ועוד דהי"לל להיכן הקריבן דעתה מפרש לשבטיו דלשם הקריבן :

את משפחת יהולה וכו׳ צריך לדקדק דבתחלה אמר וילכד שבט יהודה בצי"רי ואמ"כ ויקרב וילכוד את משפחת הזרחי בה"ולם ואח"כ וילכד זבדי בצי"רי וכן וילכד עכן ועל פי מה שכתבתי בפ׳ הקודם שהבירור ביה ע"י האורים ותומים שהם אבני השבטים לעומה זה אמר וילכד שבט יהולה שבהכהות אבנו הרי הוא כאלו לכד את עלמו וזהו וילכד בלרי׳ אמנם צירור שני שנעש׳ ע״י הגורל אמר וילכוד בחולם את משפה׳ הזרחי שיגל כרחו נלכד על פי הגורל אמנם אחר שנפלה משפחת הזרחי כבר נתנו כל ישראל עיניהם בעכן שהוא אומד בכך שהרי ד' פעמים מעל בהרס ג׳ בימי משה והחת בימי יהושע הוד׳ בימי משה למ"ד לעומת זה המך ויקרב הת משפהת הזרחי לגברים דהיינו לראשי בתי המשפח׳ וילכד זבדי כי בביתו המועל ואחר כך ויקרב את ביתו לגברי׳ של אותה הבית וילכד עכן הכל בלר"י כאלו נעשת׳ הלכידה מאליה י עוד אפשר שהבירור הא׳ שנעשה באורים ותומים כתב ביה וילכד כי מי יערער באורי׳ ותומי׳ חלילה אמנם בירור ב׳ שהיה ע"י הגורל כתיב וילכוד שהיו מערערי׳ כולם בגורל ועכן עמהם וההתהלות קשות לבד לכד כתיב וילכוד ואח"כ כיון שקבלו בירור הגורל לכך כתיב וילכד בשאר החלוקות ומ"ש ויקרב את משפחת יהודה עיין פי׳ הרד"ה ז"ל ודוחק גדול הוא שכת ב הפסוק משפחת במקום שבט והי"לל יויקרב את משפחות יהודה וכו' ובמה שכתבתי יובן כי להיות עכן מועד למעול בחרמות הנה כאשר כלכד שבט יהודה כולם נתכו עיניהם במשפחות זרחי אשר בתוכה עכן אלא שלכסות קלון עשו ערמה ונתקבלוכל משפחות שבט יהודה אבל התכלית המעויין בזה היה אל המשפחה החשודה במעל וזהוויקרב את משפחת יהודה שאעפ"י שכל המשפחות נתקבנו שם לא כתב משפחות אלא משפחת לרמוז שתכליתה ומעיינם כתכו במשפחת יהוד׳ ה׳ היא משפחת הזרחי שמתוכה ילא המועל : זמ"ם ויהרב את משפחת הזרחי לגברים פי הר"דק ראשי בתי אבות וכן פי׳ רש"י ז"לע"ש את ביתו לגברים וילכד פכן בן כרמי בן זרח למטה יהודה הנה כל זה היחם מיותר ויקרב לגמרי שכבר הגיד הכתוב שנלכד שבט יהודה ואמר כך משפחת הורחי ואח"כ זבדי לבתי אבות ואחר כך עכן י ואפשר שכאן רמז בגובה רים שהיה בו למזרח האתי וראוי למלוכה היא

שהכשילו למעול מעל בה׳ ועוכותיו לכדוהו וזהו וילכד עכן והסבה הגורמת בנזקו היא היותו בן וכו׳ למטה יהודה שבט המלוכה שע"ז בז לדבר החרם יחבל לו׳ או יאמר דה"ק דרך הללה וילכד עכן כעת בפועל ואהרון ובכה כלכד מאז מקדם מעת שכלכד שבט יהודה שכולם נתנו עיניהם בו וזהו

בן כרמי בן זרח למטה יהודה כלומר מעת שנלכד שבט יהודה הוברר לכל שילכד עכן : ויאמר יהושע אל עכן בני וכו׳ אח"ול שעמדו לעזרו כל בני משפחתו ושבט יהודה והתחיל עכן לערער על הגורל א"ל בגורל אתה בא אלי הטל גורל אתם ואלעזר שני גדולי

הדור ובהכרה יפול הגירל על א׳ מכם לעומת כן פייכו יהושע בני שים נא כבוד לה׳ אלהי ישראל ולא תוציא לעו על הגורלות שעתידה א"י ליחלק בגורל ותן לו תודה ביקש ממכו שיתודה כדי שיאמינו ישראל בגורלות וכן פרש"י וכן הר"דק והוסיף טעם שני שבקש שיתודה כו' ע"ש ומהרי"א ז"ל פי׳ שהשתדל שיודה כדי שיתן מה שלקה ושלא יבוא אדם אחר ויקחהו וימעול ג"כ בחרס וז"ש בני שים כא כבוד לה אלהי ישראל בהחזיר לו חרמו שלקחת והן לו תוספת דרך הרבן תוד׳ כמו וחמישתו יוסף עליו והגד לי מה עשית ואל הגיד לארם אחר שלא תבוש אלא לי כסוד ולי נראה פלפי שהיה עכן סיבה לחלל שם כבוד אלהי ישראל כי רדפו אחרי ישראל והכום ולתחלל שם שמים וכ"מם יהושע ומה תעשה לשמך הגדול לוה אמר בני שים נא כבוד לה' אלהי ישראל ותקן המעוות שע"י שהתולו תודה ותתודה והסור החרם מקרב ישראל תחוו׳עטרה ליושנה לכבוד אלהי ישראל או יהמר שים נה כבוד לה׳ הלהי ישראל למ"ד שע"י הארון גלכדולכך המר הל נה החלל ש"ש בהמרך שאתה נקיוחנם לכד אותך הארון אלא בני שים נא כבוד לארון שעומד בתוכו ה׳ אלהי ישראל והגד כא לי מה עשית אם לקחת אולאו והל תכחד אפילו מקצמו שלא תהיה מודה מהצת וכופר מהצת אל הכחד ממני לא מינה ולא מקצתה אלא תודה בכל י עוד אפשר דה"ק הגד לי מה עשית שתודה בכל ובריה לי שלא מעלת בשאט בנפש אלא אולי טעית בשום דבר הוראה שהורית ההר לעלמך ולה תהשם כ"כז"ש הל תכחד ממני לומר במה טעית לשלוח יד בחרם לעומת כן בהה תשובה על רחשון רחשוןוז"ש ויען עכן תשובה נלחת דכנגד שים נח כבוד השיב החלה אמנם אנכי חטאתי וככגד אל תכחד ממני במה טעית אמר וארא בשלל אח"ול וארא מ"ש בחורה ואכלה את שלל הויביך וערבו עלי דברי תורה מדברי סופרי׳ גדתך שגזרת נמלא שטעה בהוראתו והנה יהושע ע"ה לרדוף שלום כל דבריו בפיום ובקשה בני שים כא כבוך כא לשון בקשה וכן הגד נא שהח"ל שקם שבע יהודה והרגו במחנה ישראל אלא שעכן ירא אתה׳ והמר אמות ואל ימותו מישראל:

עכן את יהושע וכו׳כבר דקדקתי הי ויען ויחמר כפל ענין אלא ויאמר עניה שענהי מכוון על ראשון דלמה שאמר הגד כא לי השיב אמנה אנכי הטאתי וכנגד אל תכחד ממני אמר וארא בשלל ואמר יהושע דלכאור' מיותר זעוד דהי"לל אל יהושע הגיד הכתוב שא"ל בינו לבינו ואת יהושע ר"ל אתו עמי לבד ולא בפני אדם והתודה ואמ׳ אמנה אכבי אמת הוא שאנכי הטאתי לה׳להי ישרט כמו שאמר׳ שאני הייתי סיבה לחלל ש"ש אמוכ׳ואמת דבריך ובזה תיבת אמנה שהיא מיותרת ואמ׳ אנכי חטאתי ולא היה זול׳עמי זו תשוב׳למ״ש ל הכחד ממני לפי הפי׳דפי ׳שא״ל ל הכחד ממני אם היתה יד זולתך במעל או יאמר במ"ש חז"ל שעמדו שבט יהודה והרגו כתות כתות מישרא כיון שראה עכן כך אמר בלבו כל המהיים נפש א׳ מישראל כאלו היים עולם מלא ועל ידי נהרגו כמה נכשות מיד אמר אמנה אנכי הטאתי ואפשר שעל אלו שנהרגו אמר אמנה אנצי הטאתי אנכי דייקא שאני סיבבתי כך והוא חטא לה׳ אלהי ישרא שאין שכינה שורה אלא על ב׳ אלפיס עב׳ רבבות מישרא וההורו. נפש אחת מישראל שיבה למעט אלהותו כביכול מישראל וזהו אנכי תטאתי לה׳ אהי ישראל או יאמר במ"ש חז"ל בירובלמי א"ל עכן לית דמשה דמיך אלא הלהין או מ׳ יומיז לא כן אולפן משה רבר עלפי שנים עדים יומת המת שרי טעי לפה וכו׳ שעכן היה טוען טענה מספקת בדין התורה

יהושע ואפשר שרמו זה גם כן במ"ש ה"פ וגם למעלה בפסוק חטה ישרהל הו רמו לה' וארא מומזים שנכתב בהן ואכלת את שלל אויביך וכו׳ וארא בשלל כמ"ש חז"ל ואראה מה שכתוב בתורה בענין השלל דכתיב ואכלת את שלל אויביך דבזה טעה עכן י ואפשר עוד לחו"ל שלמדו זה מדכתי׳ בשלל בפתח שהוא כמו בהשלל הידוע והיכן ידוע זה השלל ולא הי"לל אלא בשלל בשב"א או בחי"ריק לז"א דר"ל באותו שלל הנוכר בתורה דהיינו ואכלת את שלל אויביך בה ראיתי היתר לעצמי ואמר אדרת שנער התו"ל פורפירא בבלאה רב אמר איצטלא דמילתא ושמול אמר סרבלא דעריפא ואמר אות יו שבי איור בראה אריכות לשון ודי שיאמר אדרת טובה ועוד דהי"לל אדרת החת שנער כוובה אמנס זה יובן במ"ם מו"ל והביא דבריהסרש"י ז"ל אדרת שנער איצטלא דמלהא בבלי שכל מנך שלה קנה לו פלטרין בח"י לה נתקררה דעתו במלכותו שנאמר והתן לך הרן חמדה לבי לבהו בוים והיה למלך בבל פלטרין ביריחו וכשהיה בה לכחן היה לובש חותה עכ"ל וזהו שחמר חחת טובה שוו התת ריצ מיוחדת שאין לה שנית דהא מיוחדת היא למלך בבל ללובשה בבואו לירימו או קראה חת ע"ש שלובשה פעם ח׳ בבואו לשם ואחר זה מלאתי לרש"י ז"ל בנ"ר והביא דבריו ההכם השלם במה"ר הברהם ן' חשר ז"ל פרשת וישב פ"ה ז"ל כנגד ד' דברים פעתיד ליטול מן ההרם שנא׳וארא בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף ולשון זהב א׳ הי"לל אדרת אחת שנער טובה מהו אחת טובה ר"ל התרת טובה א׳ של שניער ואחרת גם כן שהיא טובה כמותה שאל"כ אין כאן ד׳ דברים עכ"ל שמחתי כמוצא שלל רב ולענין קושיתו ז"ל שאין כאן ד' דברים היה אפשר לי לומר דמאתים שקלים כסף בנ׳ חתיכו׳ בכף א׳ מאה והמכריח כן הוא דגבי זהב אמר ולשון זהב אחד וכן בבי אדרת אמר אחת וגבי כסף לא כתיב אחד אלמא תרתי הוו הרי ד' שליחות יד ב' בכסף דקאי בתרי תתיכו'וא׳ באדרת וא׳ בלשון של זהב אבל הנכון לברר ד׳ מינים אלו הוא במ"ש בפרקי ר"א שכתבגולעיל ז"ל והיה שם עכן וראה את התרפים ואת הכסף שהיו מקריבין לפניוואת האדרת הרי שביהר ד' פרוסה לפניו ולשון זהב ה׳ שהיתה בתוך פיו וחמד הותם בלבו ולקהם עכ"ל . דברים התרפים א׳ והכסף ב׳ והאדרת ג׳ והלשון ד׳ אלא שעדיין צריכים אנו למודעי הרפין מאן דכר שמייהו בקרא אם קבלה נקבל ואפשר דדייק בלישנא דקרא דקאמר ולשון זהב אחד אחת מ"ל דלשון נקנה היא ועוד מ"ש דגבי כסף מקדים משקלו וגבי זהב מאחרו מלד ב' דקדוקים אלו לריך לפר׳ ולשון זהב של ע"א אחד הם ההרפים במשהלו של ע"ה המשים שקלים ולהכי ההמר משהלו בלשון זכר וכן לשון אחד ולא קאמר משקלה א׳ קאי אלשון אא ודאי לשוו לחודיה ואהד המשי שקלים משהלו של אחד הנז׳ והם התרפים זה נל"עד להיים דברי פרקי רבי ליעור ככי האפשר ושמחתי שמצאתי הד׳ פרטים מבוארים בדברי פרקי ר"א והסמכתים הקרא שהרי רש"י ז"ל נדחק הרבה שנער זו בכל והחז"ל למה קרמה שנער שמנ ערת מז המצות בלא הרומה ובלא מעשרות . 213 ובלא שביעית שנערשבריה מתים בתשנוק שנער שבריה מתים נערים שנער שבריה מביעים צתורה עד שהם נערים ע"כ י ובלי ספק שאמר כאן אדרת בנער ולה בבל לפי שכל הפירושים הנז׳ בפס שנער כולם שייכי כאן בעכן ממנערין ממצות שהרי עבר החרם ושפריה מתים בתבנוק דהיינו בלא כר ובלא מרמן גם עכן בשריפה בלא נר ומרחן וששריה מתים כערים פשוטו וששריה מביטים בתורה נערים שם לשבח וכאן צעכן לגנאי שעכן הביט בתורה צמ ש ואכלת אה שלל אויביך ושודו בער שלא הגיע להוראה ולשון זהב כבר פי׳ היותו ממם לשון שמשימין בפי ע"א והרד"ק ז"ל פי׳ לשון זהב כמו שנע אריך דומה ללשון ע"כ ואמר ואחמדם ואקחם והנם טמונים בהוך וכו׳ כוון בלשון והנם עמונים בתיך האהלי כא אמר ואחמדם ואקחם ומה בלע בהם שאח"כ מפחדתי הנם תמונים בהרן שלא יכולתי לפרסמם ובארן עמונים שיר קבו ומה העלתי בידי כי אסתרם ועון ומ"ש האהלי כתב הרריק בשתי ידיעות כמו והמציו ולי אפשר לומר שהיה לו לעכן אהל בתוך אהל ושם בפניתי ממנו ולכך כתיב האהלי מיוחד מהתיושד והוא הפניתי או אפשר והוא יותר קרוב אללי םעמנם באמצעות האהל ממש באמצעיתו וו"ש בתוך האהלי בשתי יריעות דאו כתיב בתוך אהלי אפייצאדין מיקרי תוך אמנם אומרו בתוך האהלי כיון שממנם בתוך המיוחד באהלי שהו׳ הנקודה האמצעית והכי דייק קרא בסמוך ויקחום מתוך האהל מתוך ממש דהיינו מאמצעיתו משם לקחום ומ"ש והכסף החתיה כתב הרד"ה ז"ל הכסף תחת האדרה ע"כ ווה כדי שלא תפסד האדרת מלחו' ההרקע ולי אפשר והכסף תחתיה שלא טמן אלא האדרת להיותה בלתי נתצאת וכן לשון הוהב ובפרט למאי דפרישית לשון ממש שהוא דבר משונה עליהם המר והנם שמונים בהרן והנסף לא הוצרך להטמין אלא והכסף תחתיה ר"ל והכסף במקומה הנחתיה בלי הטמנה כי אין מקום לחקור מהיכן בא כסף מותך ואע"פי שפי׳ זה הוא זר קצת כתבתיו לפי הראיתי למהרי"א ז"ל שכתב ז"ל הנה טמונים בארץ בתוך האהלי והכסף תחתיה ר"ל שלא שם הכל בזויה אחד אבל שם האדרת במהום אחד החת הארזוהכסף תחתיה נגדל מפנה מאד ע"ב וכי' זה זר מאד ומה שכהבתי

בעמים ואיכא למ"ד ד' פעמי' בימי מבה וז"ם וכואת וכואת כל וא"ו ריבה א' שהם ד' ולשיטת חו"ל דכואת וכואה עשה בימי משה הקשו למה לא ענש עליהם אז בימי משה ותרצו בכסתרות היו ולא ענש עליהם עד שעברו את הירדן ויש מי שאמר דגלויות היו או לבניו ובנותיו ולכך ענש ע"כי ולפי הפשט כתב הרר"ק וכואה וכואת שיספר עשיתי ופירושו לפני ע"כ: בשלל ה"א יתירה ואראה כתיב נ"ל שרמז למ"ר שה"פ מעל ד' בימי משה וא' בימי

עשיתי אחו"ל אמנה אנכי חטאתי בעת הזאת וב׳ פעמים בימי משה וזהו וכואת וכואת עשיתי ב׳

אלא הוראה שעה על פי הדבר ול"ל שרמז הפשוק טענתו בדבריו אמנה אכני הטאתי אנכי ואין זר התי כשמטאתי להעיד עלי שלה׳ הלהי יבראל לבד חטאתי והוא לבדו היודע ומ"ש וכזאת וכואת

ולשון ה' בקריאה וסי' ולשון זהב אחד חמשים שקלים יולשון עגלים תמהר לדבר צחות יולשון תהפוכות י ולשון חכמים מרפאי וללמרם ספר ולשון כשרים: האהלה ח׳וסי׳ נמסר בספר שופטים סי׳ ר׳:

ונסיבונון כוו ובספאתחותה: מַשְּכְנָאוִאֵיִתִיאוֹנוּן לְוַת יְהוֹשְׁעַוּלְוַת יכל בני ישראל ואתיכונהן קדםיי יייהי ייס׳ יישראל ויצקם לפני יהוה: וּדְבַריִהוּשְׁעַ יַת עָכָןבַּרוּוָרֵחוְוֵית בַּסָפָא וְיֵרֹת איצִשְׁלָא וְיֵת לִישָׁנָא ^דְיֵהיי וְאֶת־הָאַדֶּרֶתוְאֶת־לְשׁוֹן הַזָּהָרֶ וְאָת הְדַהְבָא וּרְבַר יַת בְּנוֹהִיְוֵית בְּנָחֵיה וְיַת תּוֹרֵיה וְיֵת חֲמָרֵיה וְיַת עָגֵיה וְיֵרת * * חֲמוֹרוֹ וְאֶת צאֹנָו וְאֶת אָהָלוֹ וְאֶת -מַשְּכְגֵיה וְיֵת כָּל דִילֵיה וְכָל יִשְׂרָאֵל עימיה ואפיקוייקהון למישר עכור : י' חם׳ כפי׳ ואמר

ורגנתנון ונסבתנון והא אינון שמירין באַרַעַא בְּגוֹ מֵשְׁבְּנִי וְכַסְפָּא תְּחוֹתָה וּשְׁלֵח יְהוֹשְׁעַ אִיוְגַרין וְרָהָטוּ למשפנא והא טמירין במשפניה

וַהַזֵּית בִבִיזָתָא אַצְטָלי בַּכִלי חַר יחינכיא שַפּיר וּכָאתן סִילְעִין דִרְסַף וְלִישָׁנָא 'n <u>רָדַהַכָּאחָר חַמְשִׁין סִילְעָין מֵרְקְלֵיה</u>

ארדת שנער י בגד חשוב שנעשה בבבל הנקרא שנער ובבראשית רבה אדרת שנער רבי תנינא בר רבי יצחק אומר פרפרא בבלאה ועוד בדברי רבותינו ז"ל רב אמר חינטלא דמילחא ושמואל אמר סרבלא דלריפאה: האהלי בשתי ידיעות כמו והחציו הערכך והדומים לו: תחתיה תחת האדרת : וירוצו האהלה - פעם וירוצו

רדק

לשמחה שכגלה עון החרם על ווי היה וישראל נקיים ורבי' שלמה כתב טעם וירונו שלא יקדימו שבט יהודה ויטלו משל כדי להכחיש הגורל:טמונה החדרת: לשון הזהביר"ל שבט זהב שדומ׳ ללשון: ויליקום לפני ייי זיעמידו לפנייי' כדי שירהו חותם כל ישרחל וידעו כח החרם ויזהרו מן החתר יומן החרם ורו"ל אתרו ויליקו׳כא יהושע וחבטן בקרקע יקבורתם הים גניותן י לפני ההקו׳ אמר רבונו של עולם PP על או תפול רובה של סנהדריי : את עכן בן זרחיסמך אותו לאבי חביו לקלר כי זרח היה רחש

משפח׳:ויעלו אותם עמק עכורי

היה לו לומר ויורידו אבל נראה

כי היה כר בין המתכ׳ וביןהעמק

ותמר יעלו כנגד ההר ועל דרך

מסרה

הזהוירד הפלע : וירגמו

מנחה קטנה

בחרתבעלל יכלומרתל תגדל אשמתי כי סרפורי דענירה סליצוני כי עין רואהולב קומד וח חיברים בועדים ווה ואראבשלל וגו׳ סיינו עין לוחם וחחתדם היינו הנכ חומד ומיד ומקמם שהוח אנרים גוערים: וחקחם והנם טמונים בחרץ ירנים בשנת לקיקה עיד טמנתי אותם ולא נהנתי מהם ואין זה פועל בהקדם וגם הנס פתוני בחרז בי לריך גניוס פעני היותם פשעישי פ'ו כרחי׳ בערקי רוח הוכה נכני יקר ע"ם וא"כ אין וה ככלל מהשחמרת וכל כסף וגו׳ קודש הוא לה' אונר ה' יבא ומה שלקחתי אינו ראוי לה׳ כי פרט פות וחפורי' כרבהה

רשי

וארא בשללי התבוננתי במה שכתוב בחורה ואכלת אח שלל איבך : אדרת שנערי חרגום הילטילנה דמילחה בבלי שכל מלך שלה קנה לו פלטירין בארץ ישרחל לה כתקררה דעתו במלכותו שנ׳והתו לך הת הרץ חמדת לבי לבחות גוים והיה למלדבבל פלטרין ביריחו וכשהיה בא לכאן לובש אותה : וירולו האהלה י שלא יקדימו שבט

> ואַרֶאה בַשָּרָ"ל אַדֵּרֵת שָׁנָעָר אַחָרָת טוֹבָה וּמָאהַיָם שָׁקָלִים כָּסָף וּלְשוֹן זָהָכ אֶחָד חַמִשְיִם שְׁקָלִים משַקרו ואחמה ואנחם והנם מַמֶנִים בָּאָרֶץ בְתוֹךְ הָאָהָלֵי וְהַבֶּסֵף וַיִשְׁלַחִיהוֹשַעַמַלאָכִים תַּחְהֵיהַ: וַיָּרֶצוּ הָאָהֱלָהוָהְגֵּה טִמוּנְה בּאָהֵלָו וְהַכֶּסֶף תַחְתֵּי**ה**ְוֵיָקָחוּם מְתּוֹךְהֵאהֵל וַיְבָאוֹם אֶרִשֹייהוֹשָׁע וָאֶל בָּרִש--בְנֵי ויקח יהושע את עכן בן זרח ואת דהכסף בְּנִיו וְאֶר־הַכִּרִדְיו וְאֶת־שוֹרוֹ וְאֶת־ בָל־אָאַשֶׁרַ־לוֹ וְכָל־ייִשְׂרָאֵל עִמְוֹנֵי<u>ּע</u>ָלָוּ

יהודה ויטלוס משם להכחישם

חת הגורל : וציקוםי ואתיכוכון

ורכותיכו אמרו בא וחבטן לפני

המקום המר לפניו רבונו של

טולם על אלו יפלו רובה של

סנהלרין : ואת בניו וכל ישראלי

לראות ברידויו ויוסרו מלעשות

כמוהו : ואת שורו ואת חמורו

לאבדם כמה שנאמר והיה כל

הכלכד ישרף אותו וכל השר לו :

רלבג

רוצה לומר שכבר היה עכן ומשפחת

מוליאין לעו על הגורל בשהיו אומרי

שאם יפילו הגודל על שני אנשי צדיק

הנה יפול בלי ספק על אחד מהם עם

היותו בלתי חומא בזה ולפלקיה

התרעומת והמחלוקת שהיה אפשר

שיתחדש מזה התחכם יהוש להשתדל

שיספר עכן זה וכאשר הודה זה

הענין ספר שכבר שלח יהוש חלאכים

זירוצו האהלה ויזרה מה שוכר שכבר

וירנמו

うう 'n ויאסר אהם עמק עכור:

שלחם שם במרוצה כי יהושע היה ירא שימהרו אנשי משפחתו להוציא משם זה לכסות קלון עכן ב ויצקום לפני יוב פירשו בו ויעמידום מענין מנוקי ארץ ואפשר עוד שיהיה מענין יציקה כלי יקר

מתקרב יותר: יהושע מלאכים וירוצו האהלה אחז"ל כדי שלא ינגבו שבט יהודה וכן כתב רש"י ז"ל וישלח

ע"ש וכן פי׳הרלב״ג והוסיף שעשו כן לכסות קלון עכן וכן כתב מהרי״א ו״ל ועיין פי׳ הרד"ק ולפי מה שפירש' למעלה גבי ויען עכן את יהושע שלא הודה אלא בינו לבינו לבד וקשה מה צורך במרוצה דהה הרוביו לה שמעו ולה שום הדם ולפיכך אנו צריכים למה שכתב הרד"ה ז"ל וירוט לשמחה שנגלה עון התרם על מי היה וישרט כקיים ע"כ ומ"ש טמונה הי"לל טמונים כדלעיל ולמאי דפי׳לעיל שהכסף לא כטמנה להכי כהב טמונה לומר שלא נטמנה הכסף הלא האדרה הן אמת

דהי"לל טמונים ויובן על לשון הזהב והאדרת שה שינה לצלות זה : מתוך האהל ויביאום אל יהושע פשיטא שהביאום אל יהושע אא הגיד שהללו במרוצה ויקחום

כ"כ שלא ידעו בהם שבט יהודה ויעמדו נגלים ויקחום מידם אלא תכף הביאום אל יהושע או הגיד ויקחום מתוך האהל ולא פתחום שם אלא ויביאום אל יהושע כאשר הם ושם הציקו׳ לפני ה׳ י ויציהום ויצהם כתיב שיהושע הוא שחבטן בקרקע כמ"ט הו"ל יהושע בא׳ והבטן בקרקע לפני ה׳ לו׳ רבש״ע על אלו יפלורובה של סנה זרין והפכו ישרש עורף לפני אויביהם י והרד״ק ז״ל

כתב ויציהום לפני ה׳ כדי שיראו אותם כל ישראל וידעו כח החרם ויזהרו מן החמדה ומן החרם ויקרו יהושע את עכן בן זרח ק׳ למה דלג בן כרמי בן זבדי ויקרא זרח בלבד עיין פי׳ הרד"ה

וישב ד׳ ידות כתיב כאור יולן ור׳ הוכא ר׳ יודן אמר כנגד ד׳ הרמין שעתיד לפשוט ידו בהן ואוהן חרמו של עמלק וחרמו של סיהון ועוג וחרמו של כנעניי׳ וחרם של יריחו ר׳ ה נא אמר כנגד ד׳דברי׳

שעתיד ליטול מן החרם אדרת בנער כו׳ הרי שהוא ית׳ הגיד מראשית אחרית וכתב ד׳ ידות גבי

ארח עים עכן היוצא ממנו לעומת זה כתיב ויקח יהושע את עכן בן זרח יחסו לזרה שמעת לידת זרח כתיב ד׳ ידות ע"ש העתיד ליארע בעכן כנו׳ לכך תלאו הכתוב בזרה וטעם שנותו הסדר הנו׳

למעלה להזכיר אדרת שנער וכסף ולשון זהב וכאן מהפך הסדר להקדים כסף אדרת ול׳ זהב זם

יתברר על פי המדרש שהזכרתי למעלה מפרקי ר"ה שהזכיר שם האופן שמצהם עכן ולקהם הרפיי

תחלה ואח"כ כסף שהיה הקרבן ואדרת פרושה ולשון זהב ובאותו האופן עלמו שלקה׳ עכן באותו

סדר עלמו שרפס יהושע את עכן תחלה שהאא הלוקח ואחריו הכסף ואחריו האדר' ואח"כ לשון הזהב ובפסוק וארא בשלל הזכיר תהלה אדרת שנער כדי שלא יאשם כיכ כיון שאין מינה מצוי כי אחת היי

לביש מלכות כדפירשתי ולכך פתח בה להקדימה ואח"כ הוכיר כסדרן הכסף תהלה ואחר כך הוהב

ומ"שואת בניו ואת בנותיו כתב מהרי"ה ז ל וו"ל הטיב הרלב"ג בפסוק אלו שהוליכו שם בניו

ובנותיו לראות המשפט ובישמרו מעשו׳ עוד כדבר הזה ולו"א החר זה ו רגמו אותו בהבנים את

עכן בלבד שכאשר היו מוליכי׳ אותו להמית אנשי המתנה היו רוגמי׳ אותו באבנים מרוב כעסם

עליו ולח"כ אמר וישרפו אות׳ באש ירצה לעכן ולשורו ולחמורו ולכל אשר לי והמר עוד ויסקט אותם

באבנים ירצה שהיתה שריפת׳ החרי םקלו אוהם באבנים רומז לבעלי חיים התר לו ע"כי ועליתו לשבה לחז"ל בגמ׳ שאמר ריש גלותא לרב הוכא אם הוא הטא בניו ובכותיו מי חטאוה"ל וליטעמיך

אם הוא חטא ישראל מה הטאו דכתיב וכל ישרא עמו אלא להראות׳ ה"כלהראותם ע"כ הרי בפיי

כאמר׳ סברת הרלצ"ג גם רש"יז"ל כתב כן צפ׳ ואת בניו וכו׳ לראות ברדויויוסרו מעשו כמוהו

ואת שורו ואת המורו לאבדם כמ"ש והיה הנלכד בירם ישרף באש אותו ואת כל אשר לו עכ"ל זו היא

שיטה א׳ מיוסד׳ על דברי חז"ל ומוסכמ׳ מכל המפ׳ ז"ל עוד בזה שיטה אחרתוהובאה בילקיט

בשם תנחומא שגם בניו ובנותיו מתו עמו ולפי זה ניחה בכתב הפסוק חלוקת בניו ובנותיו האמצע אחמ"כ שורו וחמורו ואת כל אכר לו ואם בניו ובנותיו באו לראות הי לל באהדונה סמוך לו כל ישרא

שמוולה בהתצע הלה ודהי גם בניו ובנותיו למיהה וכי תימה הם הוה הטה בניו ובנותיו מי חטהו

כמו שהקש׳ בגמ׳ אפשר לו׳ שאם היו קטנים הרי הם כקנינו של אדם וה׳ ענש ישרף הוא וכל אשר

לווכ"כ הרלב"ג ז"ל וידמה אם בשכאמר שהיו קטנים והיו בזה במכסת קניינו שלוה ה' שיאבדו ע"כ

ואם נאמר שהיו גדולים על שידעו בוולא מיהו ושלא גילו ליהושע לכך נענשו וניהא כמי שלשון הפסוק מוכיח כןשבנכיו אמר ואת בניו ואת בנותיו כמו בכל הטעונים שריפ׳ הנז׳ אמנ׳ביש׳ בתיב

ולי כראה להבין זה במה שכתבתי למע׳ מ׳ש חז״ל גבי ד׳ ידות שכיכרו גבי זרח ב״ר פ׳

יהושע

וכל ישרא ולא כתיב ואת כל ישרא שאינם מסוג הנז׳ שהם לשריפ׳ ובזה נסתלקה הכרח דוליטעמיד שהמר בגמ׳ ועוד דקאמר עמו דהיינו יהושע להורוח שלהיח׳ עכן עם הי׳ פרטים הנו׳ לחוד שהם לשריפה אמנם וכל ישראל עמו לחיים לראות במשפטם ייראו ולא יזידון עוד עוד הכרח לאה מדכתי ויעלו אותם דלא כתיב ויעלו אותם כייש׳ הם עמו להעלות אותם לדונם שם ומ"ש ויעלו אותם עמק עכורולא אמר ל׳יריד׳ לעמק כתב הרד"ק ז"ל הי"לל ויורידו אבל כר׳ שהיה הר בין מהנה יש׳ לעמק ויעלו כפגד ההר ועד"ז וירד הסלע ע"כ: ולע"דן דורך דרש לפי שעליה ה תה להם שע"י עכירתם ביום זה יהיו ללולי לע "הב וכמ"ם חז"ל זובה הודה יכבדני זה עכן שובח ילרו בתודה ופס דרך שהראה דרך לשבים וכפי הפשט שלא כק׳ עמק לפי שהוא עמוק כמו שאכר׳ בסמוך בס"ל בהכי כיחה הו' ויעלו הותם עמק עכור :

ויאמר יהושע מה עכרהנו׳ וכו׳ להיות שהוא ית׳ את אשר יאהב יוכיח בע"הו כדי שילך נקי לעה"הב לעימת ו"א מה עכרתנו ר"ל השיעור שיש במה שעכר הכו יחד כולו יעכרך ה" היום הוה ולא ינית לך ליום זולהו כי ביום הזה ובע"הז ההיה עכור ולא בע"הב לכך לא כתיב מה בפת"ח שהיה נר׳ שמרנטרו ואומר מה עכרת׳ הרבה ה׳ ינקס וג"ב יעכרך הוא ביום הזה שאין הדב׳ בן אלא שדיבר ניתו בל׳ שיום וכמ"ש מי"ל שא"ל היום הזה אתה עביר ולא לע"הב כן כתיב בד"ה זמרי

וירגמו ואחר כך אמר וישרפו ואחר וישלקו וכתב אדני אבי ז'ל כי דינם היה בשריפה כמו שכתוב ישרף באש אותו ואת כל אשר לו ופי'וירגמו אותו כשהיו מוליכין אותו לשריפה היו רוגמין ומשליכין עליו אבנים מרוב כעסם עליו וכשהיו בעמק עכור שרפו אותו ואת כל אשר לו ואח'כן ויםלקו אותו באבנים כסום באבנים והם שרופים ואחר כן הקימו עליוגל אבני׳גדולי׳ להיות לאות יורז׳ל פירשו וירגמו אותו אבן הוא לבדו וישרפו אותם באש בממונו הכתו׳מדבר שכך נאמר לו מפי הגבורה הנלכד בחרם ישרף באש אותו ואת כל אשר לו אם כן מה תלמוד לומר וירגמו אותו לפי שבשבת גנב והוציא מירימו והטמין באהלו ונסקל על חלול שבת ונשרף על שמעל בחרם ומנין שבשבת

ち

יהושע ח

רשי

וירגמו אותו אבן - שחלל את השכת : וישרפו אותםי האהל והמסלטלין: ויסקלו אות׳י השור והבהמה: תכזו לכסיוא תחרימו 70 השלל עוד ב

רלבג

יציקה והרצון בוה הלשון הוהב היה טמון תוך האדרת והכסף הי'פחתיה א והיו בו מאתים שקלים וכשהביאו זה אל יהושע וישראל הנה כשט אותם שם כדי פיראה לעין שהיו שם אלה הדברים

כלי יקר

זמרי ואיתן והימן וכלכול ודרע כולם ה'שהם שוים לע"הב עוד אפש שבלבל עליו כל הד׳ פעמי׳שמעל בחרם בימי וכלעם משה וו"ש מה עכרתנו כי כל מה וסיייהיפע שעכרתנו מיו׳ היותך עד הנה יעכרך ה לגלגלא ה׳ לטובתך ביום הזה ולא ביום ה׳ בא שרים חלכי ההה בנרה בוער כתנור או אפשר שאמר מה עכרתנו על מה דבר מועט כוה עכרתנו לא היה כדאי לאיש כמוך להיות חמדן ובפרט בדבר מועט כזה לשים בעדו את מחנה ישרט לחרם או יאמר מה עכרתנו כל אותן העבירות ילכו מאצלנו אליך ותהא מיתתך כפרתך וכפרתנושיעכרף ה׳ ביו׳ הזה מה בעכרתכו והנחנו נחזור להיות

יהוה ביום הזה וירגמו אתוכר נַיִּסְקְלוּאֹתֶס בָּאֲבָנְים:

וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־אָבָנִיָם גָדוּל עָד בּוְכָרָא שֵׁם הַפָּקום הַהוּא עֲכֶק עָכוֹר

ניאמר יהוה אל יהושע אל הירא וארן האָה כָּר עָם אָפָר אָת בָר עַם ייקיין עָפָר יַה כָל עַפָא עַבְרי קָרָבָאוְקום וִעַשִׂיתַלָעַי וּיָקָםיְהוֹשֵׁעַ וְכָל־עַםהַמִּלְחָמָה לְיִרָה: וִיצוּאֹהָם לֵאמר רֹאוּאַהֶם י׳ חס׳ נסו׳ ואני בּלְכֶסַנְכוּיִם :

> צולים כבתחלה ומ"ש וירגמו אותו אמרו חו"ל לפי שהלל שבת בקחתו התפצים הנו׳ משלל יריחה שבשבת נכבשה יריחו ולפי שחלל שבת זירגמו אותו לבדו כל ישראל ואח"כ שרפוהו עם בניו ובנותיו זכל אשר לו כדבר ה׳ והר"דק ז"ל כתב בשם אביו ז"ל ע"פ ואני אומר בכל א׳ מישרא זכה לרו מו באבן א׳ וו"ם וירגמו אותו כל ישראל הבן ר"ל אבן אחת לכל א׳ ווהו הכרח לדברי חו"ל דאם כדברי התפרפים שמרוב כעסם רגמוהו הי"לל וירגמוהוכל ישראל או וירגמוהו באבני' מדקאמר וירגמו אותו כל ישראל אבן היינו מצות סקילה דתכן היו מעילין אותו ממקו׳ גבוה ב׳ קומות אם מת מועב ואם לאו מביא אבן אחת ומניה' על כריסו אם מת בה מוטב ואם לאו רגימתו בכלישרא חיש וירגמו אותו שהוא עלמו הרגימו ואח"ב כל ישראל אבן שלא היה אלא אבן ה׳ בכל ישראל ואח"ב וישרפו אותם בכיו ובנותיו וכל אשר לו ויםקלו אותם השור נהבהמה באבנים מרובים ובהכי ניתא דקאמר הותם ב"פ דעל נושאים הלוקים מדבר:

> עליו גל אבנים כתב הרד"קז"ל בשם אביו להיות לאות לדורות לבני תרי לכל ישלח ויקימו איש ידו בחרם פן יחרם הוא וכל אשר לוכעכן י וקשה שהיה לו לכתוב על כן קרא שם

> ה מקום ההוא עמק עכיר סמוך אצל מה עכרתנו יעכרך ה' וכו' על כן קרא למקו' ההוא עמק עכור וירגמו אותו וכו׳ וצ"ל כי להיות שהדין הזה שעשו בעכן גרם סילוק הרון אף ה׳ מישראל ובהרו הרגימה אחר השריפה והעשות גם כן גל אבנים גדול על קברו לאות לבני מרי זה גם כן סבב ששב ה׳ מחרון הכו לגמרי בראות האכוריות שנהגו בעכן על שמעל בחרם וכיון שבב ה׳ מחרון אפו ע׳כ ר"ל ע"כ ששב ה'מתרון אפו הר' למקו'ההו'עמה עכור על שם שכל העבירו'שעברו ישרט כפלו בעכן ובראשו ונעשה שם כעמק מקבל כל העבירות של ישראל כדי שיהיו ישראל ללולים ולפי זה אפש׳לומ׳ שלא נקרא עמק מפני היותו עמוק אלא ע"ש שנעשה כעמק לקבל כל העבירות וכן מצינו לחז"ל כיוצה בזה מעמק חברון והלה אין חברון בעמק אלה מעצה עמוקה שבישיני חברון ע"כ וכאן גם כן נוכל לומר שחין כאן עמק שהרי כתיב ויעלו לשון עליה ולו הונח שיש עמק הפסו׳ עלמו מוכיח שלא כקרא כן על שם היותו עמוק אלא על שם שנסתלקמרון אף ה׳ מישראל ועכירותו ונעתק אל המקי ההוה שבו עכן שקבל כל עבירות ישראל כאלו הוה עמק:

> ה׳ אל יהושע אל תירא ואל תחת לפי שהצריכו לב׳דברים הא׳ שילך הוא ופניוהולכים ויאמר בקרב והב׳ וכל ישראל עמו כנראה שעם העי חזקים מאד וזה יגרום יראה וחתת ירא׳

מפאת הענין הא׳ שחייבו לילך הוא בעצמו וחתת מפאת ענין הג׳ שחייבי לחתת כל ישרא עמו לז"א אל הירא ואל תחת ממ"ש לך קח עמך את כל העם עם המלחמ׳ וקום עלה העי שאם נפלת בהריג׳ ל"ו היש והחת ידך כעת הום בהומה זהופה ועלה בעילוי ומעלה אל העי שהטעם שאני אומר הח מתר וכו׳ והום עלה וכו׳ הוא יען כיראה מה שכתבתי בתורה ע״י משה רבך ששם כתוב אשר יצא לפניהם וכו׳ שאם אין פניך הולכים לא ינצהו ישראל ז״ש ראה כתתי בידך וכו׳ בידך דייק׳שהנתינה היא בידך בדוקא ולא ע"י זולתך שלכך לא הצליחו בראשונה והיינו דדייק קרא ראה נתתי בידך שהחידוש הנתינה בידך דווק' אבל גבי תשה כתיב בעוג כי בידך נתתי אותו שהחידוש הו' הנתינה עצמה לפי שהיה ביד עוג מצות ויבא הפליט ויגד וכו׳ חשש פן תעמוד לו מצוה זו לכך אמר אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו י וכן בסמוך ביהושע עצמו כתיב אל תירא מהם כי בידך כתתים גבי המשת מלכי האמורי כי כבר היה יהושע הולך צעלמו ולכך אין לריך לומר לו כתתי בידך אכן הלודק הוא כי בידך נתתים עם היוהם ה' מלכים רבי הכמות והאיכות והנה בלכחך אתה בעלמך ראוי שכל העם ילכו י ואמר את מלך העי שלא בטבע יפול המלך ואמר ואת ארצו דכראה שהוא מיותר אלא כיון לכלול בית ש שבכלל כבישת העי יכבש בית אל בלאתם אחרי ישראל י ונעמו דברי מהרי"א ז׳ל שהאנשים המרגלי׳ טעו בהשערתם ששלש מאות איש יספיקו לכבוש העי וכנראה שהעי עיר מבצר גבוה מאד וכדכתיב וישימה תל טולם לשון תל מורה שהיתה עומדת במקום גבוה שבחרבנה כנישית תל והזרה היא כמו שכתוב שמקישה ליריחו ועשית לעי וכו' כאשר עשית ליריחו וכו'ע"כ הורף דבריו ואומר אניכי רוחה ׳הטעה אותם כדי שלא יעלו כל ישראל ולטובתם שלא יקבלו כזק הכלל וכדי לקרב גם כן הדברים אל הטבע לעשות רצוני ית׳ שינצחו את ג׳ אלפי איש ויבריחום רעשית לעי ולמלכה וכו׳ בהתריב העיר ושריפתה השוו העי עם יריחו ולה בשלל כי התירו ואחז"ל שאפי׳ ביריחו יהושע מדעתו עשה ונמשך מכשול לעם ששלח עכן יד ונפלו ישראל וא"ל הוא ית' קום לך אתה וכו' שגרמת שהחרמת אני לא אמרת לך ולכך אמר כאורה שללי ובהמת׳ תבוזו לכם והטע׳שיהיה שללה לכם הוא שים לך אורב וכו׳ ששימ׳ האורב הוא לך להנאתר ולטובתך שתוכלו ליהנות משלל העיר או לך שיהיה כבור לך שאתה מכלח בחריצות אנישי או יאמר לך אורב לך ולא לעם שלא ידע העם באורב וזה סיוע למה שכתב מהרי"א ז"ל בפסוק ויקח כחמשת אלפי אים שהוא שלחסואים לא ידע כי אם אכשי עלתו והטעם שלוהה׳ שישיתו הורב והיא תחבולה אכושית ולא היה צורך בזה כמו שהקש׳ מהרי"א ז"ל שאם נפלו בעי היה מהסתהלות ההשבחה האלהית וכנית בשובה לאיתנה' ירדוף א' אלף ושנים יניסו רבבה כתב מהרי"א ו"ל שהמרגלי' טעו בהשערתם שאמרו ג׳ אלפי איש יספיק כנזכר לעיל ולפי שקילו את ישראל קלון מהבריחה רצה ה׳

.

ײַאָשֶׁר יְהוֹשָׁעַ מֶה<u>ׁ עַכ</u>ַרְהָנויַעְכָרְךָ יי ואַמֵריָהוֹשָׁעַמָה עַכָּרְהָנָא יַעַכִרינָך •3. ישְׁרָאָר׳ אָקָכָן וַיִּשְׁרְפַוּ אֹתָםבָּאַשׁ וֹ יִמְיָנפּי ישִׁרָאָר׳ בְּאַבְנַיָּאָ וָאוֹקוּדוּ יַתְדוּוָ

הַיום הַזָּהניִשָׁכיְהוָה מֶחֲרַוֹן אַפּוֹעַל־ כ׳ כפע׳ יוֹמָא הָביון הַכייָ מִתְקוֹף רוּגַויה עַל ער הַיוֹם הוָה :

> הַמִּלְחָאָה וָקוּם עֵלֵה הָעָי רְאָהינַתָּתִי **בִיְרְדְּאֶת־מֵלֶ**ךְ **הָעֵיֹןאֶת־עַמּו וְאֶר**ַיַ עירו ואת־ארצו: וּרְשַרֵבָּה בַאַשֵּר עַשִּׁידו לִירִיחוֹ וּלְמַלְבֶּהרֵק־שְׁלָלָה וּבְהֶמְתָה תָבֵזוּ <u>יַרֶכֶם שִׁים־לְךָאֹרֵב לָעִיָר מֵאַחַוּרָיה</u> לַעְלַוֹת הָעֶי וַיִּבְחֵר יְהושִע שְׁלשִׁים אַלָף איש גבורי החיל וישלח ארבים לַעִיר מַאַחַרֵי הָעִיר אַל־־ תַּרְחֵיקוּ מִן־הָעַיר מְאָד ווְהַיִיתֶם

השבוע כמו שכתבנו: כאשר יי ביומא הבין ורנמו יבוה כרי עשית ליריחו ולמלכה י בי הכל הרגו לפי הרב : תבזו לכם כלומר זאת לא תהיה חרם כמו בְּנוּהֶאבְתֵר דְרְגִימוּיֵתְהוֹן בְאַכְנַיָא : יריחו אבל תבזו אותה לכם לכל וָאָקימוּ עַלוֹהִי דְּגוֹר אַבְנִין רַב עַד כרככ'שלא יבא מתנה אוצר וייי בן קרא שָנא דְאַחָרָא הַהוּא טושר יַנְכוֹר עַדיוֹמָאהָדֵין : עַכוֹר עַדיוֹמָא ואַמַרײַ ליהוֹשְׁעַלָאהִדחַל וּלָאתִתְבָר וְּבָר ביום הזה ו'רסמיכי בהריא'וסי' נמס'בסר 'נה:ואת עמו ז' רסמיכי בקרי׳וסי׳ נמסר בסדר בשלח : ואת ארצו ה'דסמיכי בקריא'וסי' םַקַלְעִי הַזֵּי הַמְסָרִית בִּיָרְרֵיֵת מֵלְבֵּא נמסר בסוףסדר הקת התורה : <u>רַעיווֶית עַפֵּיה וְיֵת קַרְהֵיה וְיֵת אַרְצֵיה</u> וְתַאְבֵּיד לָע*ַי*וּלְטַלְבָה כִּמָּא דְעָבַדְתָ ליריחו ולמַלְבָּה לְחוֹד עֲרָאָה וּכְעירָה הִכְזוֹן לְכוֹן אַחְקַן לָךָ כֵּמְנַא לַכַרְתָא מַאַחוֹרָהָא: נְכָקם יְהוֹשַע

רדק

וּפַבּןיר יַהְהוֹן לְמֵימֵר חֲזוּ רָאֵחוּן בַּמְנִין לְקַרְתָא מֵאֲחוֹרֵי קַרְתָא לָא תַרְחִיקוּן מָן . כַּרְהָא לַחֲדָא וחִדוּוֹן ראנא כּוּלְכוֹז מְהֵקְנַיָּא:

וְכָל עַםֶּא עַרְדֵי קְרָבָאלְמִיםֵק בָשעַי וּכְחַר יְהוֹשֵׁעַ הְלָתִין אַלְפִין גַכְרָא ויקם **גּיָבֵרִיחֵילָא**וּשְׁקָחִינוּן בְּלֵילְיָא:

שינלחוה בטבע לכבד את ישרא שהם המנצחים בטבע ותקבולות הכושיות שוה יהיה לכבוד ולתכהרת ל"כ והרלב"גז"ל כתב שאף על פי ששבה ההשגחה כו' ע"ש :

כלי יקר

כלכדה יריחו שנחמר ויהי ביום

השביעי וקבלו רו״ל שביעי לימי

מסרח

התקיט

יהושע וכל עם המלחמה ראוי להבין מה הודיעם כאן ראו אהם אורבים כי ידוע הוא מאחר שהומינם להורבים שלכך הוה והפשר לומר שלפי שהיו כהן ב' הזרבים החד נדול מסך ל׳ אלף איש וא׳ קטן מה׳ אלפים והוצרכו שניהם כמו שאבאר בסמוך לעומת זה אמר ויקם יהושת לעלות לומר שהכף בשננערו לעלות לעי הודם הכין ובתר יהושע בלתי

ידיעת העם וז"ש ויבתר יהושע הוה לבדו בתרם ובתר היותר גבורים שככל העם וז"ש גבורי החיל בה"א הידיעה שהם גבורי התיל כולו וישלתם לילה שלא ידעו בהם עם בני ישראל ולא העי ולכך כהיב צוה אותם לאמר ראו אתם אורבי' בעיר מאתריה ר"ל עם היות שאשי' אורב שני אינו כמותכי כי אתם לבדכם אורבים את העיר מאתריה כי אותם החמשת אלפי איש אינם לארוע מאחרי העיר כי אם לארוב שלא יבאו מן העיר פתאנם על המחנה היושב בעתי או יאמר ראו אהם אורבים וכר ר"ל הרי אתם צריכים להמצא בכסב׳ הפכי׳ בנושא א׳ והוא כיון שאתם אורבים לעיר מאחרי העיר צריך שלא תקרנו אל העיר פן יראו אתבם ובשלה ערמה המארכ ואם הרמירו ביותר יהיה המארב משובה בהתתו נעלם מאנשי העי אכן ימשך נזק מזה לעת מצוא בלה תהיו מוכנים לבוא הל העיר ללכדה לכך אמר ויצו אותם למתר צו לשון זרוז ראו כא לתקו צ׳ ענינים או וז"ש ראו אתם אורבים ר"ל ראו באופן שתהיו אורבי׳ את העיר מאמרי העיר וצריך שלא ירגישו בכם אנשי העי וגם כן הרחק לא תרחיקו מן העיר מאד כדי שתהיו מוכנים לעת שתרהו שינתהו מן היציר והייתם כבונים לי לעת הטרך זעוד ג"כ לריך שלא הרחיקו הרבה שלא ירגישו בכם אנשי השי נמל׳ שתשביהו בזה שלא ירגישו העי אתם שוגמים שירגישו בבית אל וז"ש וילכו אח"כ המארב וישבו בין בית אל ובין העי דנראי׳ דברי מותר שידוע הוא שזה מקומ׳ מאחרי העיר שה"ל יהושע אכן כיון לומר שהלכו וישבו בלמצום בין בית אל ובין העי בשקול כדין זה לזה שלה ירונישו לה או הנשי העי ולא הנשי בית אל או יאתר ויצו הותם להמר ונדקדק תיבת להמר והוא שלום אותם שבהיותם במארב לא יהיו כעם שוקט ובוטח פן יקרלם אסון מאנשי העי שיצאו פתאום ויכום עד הרמ׳ לזה לוה איתם לאמר המיד בהיותם במארב שהתשוח מלהמה שבהם או הכהן אמור יאמר ראו אתם אורבים עמדו על משמרתכ׳מאחרי העיר אל הרחיקו וגם בכלל אמירת׳ יאמרו והיו נכונים כאו האויבים באים עליכם וכן המנהג עוד היום בכל מערכת תלחמה לעמוד

לכשים קוראים תמיד בלשונם :

ראני וכל העם אשר אתי וכו׳ ראוי לשים לב אל כפל הניסות שאמר הפסוק כאן תחלה ונסני לפניהם ובפסוק ויצהו החרינו חזר לומר ונסנו לפניה׳ והפשר לפרש שהחד מהם הוהרהשת או השני הוא סיפור מה שאיהע אז ומקדם שנסנו לפניהם וה"ק והיה כי יצאו לקראתיכו' כאשר ברחשונה אשר נסנו לפניהם ויצאו החרינווכו׳ אז ונסנו וכו׳ שננום לפניהם ולפירוש זה ואיו של ונסנו הראשון מיותרת גם ויצאו אתרינו בלתי מדוקדק לפי זה שתיבת אחרינו מורה על עם בורח פונה עורף אל אויציו והוא החריו ועדיין לא הגיד הכתוב שיברחו לכך נראה לומר והיה כי יצאו לקראתינו פנים בפנים כאשר בראשונה הנה אז ננוסה לכניהם ז"ש ונסנו לפניהם ואז ויצאו אחרינו אפילו השארית הנמצא׳ בתוך העיר זיתחברו עם העם שיצאו החלה לקראתינו וימשך עד התיקת אותם מן העיר כי יאמרו נסים לשינו כבראשונה אשר נסנו לפניהם וזהו ונסנו לפניהם ועדיין נראי וא"ו זו מיוהרת שבתיבת ונסנו ההחרונה והיותר ככון שכאן יהיו ב' ניסות הה' כאשר נקרב אל העיר ויצאו לקראתינו כברהשונ׳ אז ונסנו לפניה׳ לפני אותו החיל אשר יצאו לקראתנוואז בראותם שנסנו תחוהנה ידיהם ויועקו כל העם אכר בעיר לרדוף אחריהם וכמעשה שהיה כי רוח ה׳ דבר ביהושעוכתן לבו הל העתיד וו"ש וילאו אחרינו יציאה ב׳ וכדכתיב ולא כשאר איש בעי ובית אל אשר לא יצאו אמרי ישראל וכו׳ ולכבוד אלו השניים היוצאים ולגניב גם את דעתם צריך ניסה שנית להתרחק עוד וז"ש כייאתרו אלו השניים נסים לפניהם הם כאשר בראשונה וע"כ ונסנו לפניהם של אלו גם כן באופן שיהיו כאן ב׳ ניסות כנגד ב׳ כתות שיצאו אלינו ראשונים ושניים כנו׳ או אפשר שלא היה כאן אלא ניסה א׳ ומ"ש ונסנו שנית להסמיכו אל ואתם תקימו מהאורב וה"ק אל תאהרת לקום מהאורב אלא תכף בראותכם שונסנו ואתם תקומו מהאורב ולא האחרו ביוהר מדי יומים

מנחה קטנה

זמ פרך את כל מס המלחת' כביכתבנו למעלה. שעלנד הטא עכן הסכילו ג"כ במפרט הל תינט הת כל העסונו' דעשעע אלוהיתם עיר גדולה וחוקה היה לריך פטרב ללכדם ולבר רחו פה שנששה ביריתו שהיתה חוקם מחוד ונתנה ה' נידם כלי שום גנורת מלחפה י ע"ב לער העסוק מהשהי מנר עכן כנר נתקן וישב חרון אפור אך במה שתלו הענין בטכע נערעו בעדה וחתר השם קח עמך כל אנשי התלחתה ושים לך מרב לפיר ונו' נחופן שתלרכו לעשות מלחת כדרך הטבע ובתחבול" תעשה מלחתה עד רדתה עה שלק הייתם גריכין לשאות בוולת זהי וע"ע תדע כאתנה שאני נתתי בידך העיר וכל אשר בה כי אע עי שרב העם אשר אתך גרין אתם למזרי וע ככדי שלה יהערנ כתי ועולם ידי עוה חת החיל הזה תעשה לעי כאשר פשית ליריחו להרחו׳ בכיבוש שניהם שוים ועל ידי עזרתי כפשה הנלחון לזה הפעם היו גריבים לעשות כמי תחבולו לכבוש העיר: לעשות כתה

> עד התיקנופי׳ הד"דה ז"ל שהוא משרש נתק כמו הנתקנו אותם וכן פרש"י והוסיף לפרש לשון תיק וה"ה אנחנו כברת והם יצאו אתרינו עד שיעוד שאתם תשינו ותשובו העיר והרדפו אתריה' שיהיו בתווך כמעשה שהיה באופן שנהיה אנחנו להם כהיק והם בתוך וו"ש התיקנו לשון תיק כדרש"י ו"ל ולא מטעמיה:

ואתם תקומו מהאורב פי׳הר"דק שם כמו מהמארב ע"כולי נראה דוחק שהי"לל מהאמרב או לפחות מהאורב מלעיל אלא פועל הוא והכונה שזרום כבר והייתם נכונים שיהיו עומדים טל משמרת׳ ואורבי׳ העיר ז׳ש ואתם תקומו מהיוהכם אורבים ולא תהמארב שהיה נראה שאתם הייתם שקטים שם בתארב שזה לא יספיק אלא שתהיו זריזים ואורבי׳ וכשתקומו תקומו מהאורב מהיותכם אורבים והשמאו שכאשר תקומו מהאורב נתורשון את יושבי העיר לא יעלה בדעתיכם שבחיל ובכח שלכם הוא עם היותכ׳ זריזי׳ כנז׳ אלא ונתנה ה׳ אלהיכם בידכם ולא בכחם י ואמר והורשתם את העיר וכו' שיעשו ב' פעולות הא' לבוא לאכשי העיר מאחריהם והב' שיכנסו בתוך העיר שיתנסה׳ בידס ווש ואתם תקומו מהאורב והורשת׳ את העיר דהיינו יושבי העיר אלא שעיי בן הלפד העיר לו"א העיר:

וכיה) (*) D 1"D

י"ר תכי

י^{יי}ד תס'

וּשָׁלָחִינוּן

יַאַתון הקומון מִבַּמְנָא וּחְתַרְכוּן יַת ״ָיִיוֹ מּיוֹי׳וֹאָשָׁם הָלָמוֹ מֵהָאוֹבֹי וְהוֹרַשְׁתֶם אֶת

ואַנָא וְכָל עַפָּזָא דְעִיפִזי נִחְקָרֵב כ׳׳הֹ בַּתִּלְטוֹ

לַקַרְ**תָּא וִיהֵי אֲ**רֵי יִפְּקוּן לְקָרֲמוּ**תָנָּא**

ברְהָא אֲבֵיי יֵיִמְרוּן תְּבִירִין כָּרֶטָנָא

ויפקון בּתְרָנָא עַר דְּגֵיגוּד יַתְרָזוֹן מָן ייפיוילי וי

<u>בּרְבְּכַןרְמֵיחָאוְנִיפּוֹךְ כָןרְמֵיהוֹן</u>

בּרבּקַרְמֵיתָא וְנִיפּוֹךְ קַדָּמֵיהוֹן

לבית אל ובית אל מים לעי : וילן יהושע בחוך העם י להיות נכון בהשכמת הבקר : ויעל הוא . כמו שאמר לו המקום אם הוא עובר לפניהם עוברין ואם לאו אין עוברין:

ואַנִי וכַל־הַעָם אַשָר אָתִינְקָרָב ה

ויָצָאוּ אַחַרִינוּ עַר הַתִּיכֵנָוּ

אֶרּש'־הָאָיר וְהָיָה כִּי־יַצְאָו לִקְרָאהֵנו

אוֹתָם מִן־הַעִיר כֵּי יאמרוּנָסֵים לפָּגִינוּ

העיר ונתנה יהוה אלהיכם כירכם :

אֶת הַעִיר בַּאָש בִּרְבָר יְהוָה הַעֲשָׁוּ

רָאוּצוּיתי אָתְכֵם: וַיִּשְׁלָחֵםיְהוֹשְׁעַ

ויכנו אדי דהפארב וישבו בין בית־

אָל וּבֵין הָעַי מִיָם לָעָי וַיָּרֶ־ן יְהוֹשֵׁע

וַיִפְקוֹד אֶרת־הָעָם וַיַּעַל דהוא וָזִקני

הַעָּם הַמִּלְחָטָה אֲשֶׁר אִתוֹ עָלוּ וַיִּגְשׁוּ

ויָכָאו גַנֶד דָזאָיר וַיְדְוַנוֹ מִצְפוֹן לַעַי

אַלָפּיָם איש וייש אדים אורכ בין

הָעָם אֶת־בָּר־רַהַמֵּחֲנָה אֲשֶׁר מִצְפֵוֹן

לעיר וארז־עקבו פים לעיר וידרן

יהוֹשֶׁעַבַּלֵיָלָה הַהָוּא בְּתִוֹך הָאֵמֶק :

וַיַּשְׁבֵם יְהוֹשְׁעַ בַבֹּקָר

וְכָל־־

ויהי

בַלַילָה הַהוא בּתוך הָעָם:

ישָׁרָאָל לִפְנֵי הָאָם הָעָי

וְרָיָה כְחָפִשְׂכֵם אֶת־הָעִיר תֵּצִיֶתוּ

כַּאֲשֶׁר בָּרָאשׁנָה וְנֵקְנוּ לִפְנֵיהֶם

בַאַשֶׁר בָּרָאשׁנָה וְנָסֵנוּ לְפְנֵיהֵם:

התקינו י שרשו נתק ר'ל עד שננתק אותם מן העיר ברלפם אתרינו : ואתם תקומו מהאורבי שם כמו מהמארב וכמוהו שם בזה המשקל מלרע ואת היותר החרמנו ויטעוהו שורק : והורשתם את העיר י את יושבי העיר תגרשום ותכלום : כתפשכםי מקור בכיף : כדבר יי' תעשו י שהרי המר לו כאשר עשית ליריחו ויריחו שרפה בהש:

ראו לויתי אתכס כלומר שתהיו זריזים : וילן יהושע בליל׳ההוא בתוך העם י בחמלע המחנה לן בלילה ההוא כדי לזרום כלם להשכי בבקר ולערוך המלחמה: ויפקד י השגיח בהס וכתן עיכו עליהם איך הם מוכני למלחמ': וכל העם המלחת׳י חסר הנסמך ותשפטו העם עם המלחמה כמו הארון הברית : ויקח כחמשת אלפים איש י שיהיו גם כן אורב הולי שם אותם פמוך לעי יותר מן הרחשונים : וישימו החורבי והמחנה שמו עלמם וקרבו לעי׳ יותר ממה שהיו וכן חו במלחמת בן הדד על שומרן ויאמר שימו וישימו על העיר : והת עקבו כתרגומו וית כמכיה כלו מארבו מן ויעקבני כי המארב היא ערמה : וילך יהושע בלילה ההו׳ בתוך העמקי כלומר הלך הוא ואחרים עמו בתוך העמק שהמחנה שם לרחות שומרי המחנה חס הם ערים או ישנים פן ילאו אנשי העי פחאו עליהם

וכל עם ז' דסמיכי בקריא' וסי' ויקם יהוש׳ - ויבא יהוש׳וכל עם המלחמה י ויאמר המלך הגלגלה ותר'והנה המלך עומר על העמוד כמשפט דמלכי׳ ז וחברו דר"הי שרייהודה ושרי ירושלם וסי בלשון ארמי יהוש׳ סלק לגלגלא וסרים מלכ'וחמא גברא: תקמו

<u>ַקְרְתָּא וְיִמְסְרִינָה יְיָ אֶלָהָכוֹן בְּיָרְכוֹן : '' מַרְ</u> וִיהֵיכְמֵיחַדְכוֹן יֵת קַרְתָּא תַּדְלְקוּוְיֵת ַקַרְתָּאבְּנוּרָא כְפִחְנָסָא דֵייָ תַעַבְרוּן <u>הַוּוּרְפַּקּיִרִית יַתְכוֹן:</u> יְהוֹשְׁעֵ וַאֲזֶלוּ לִכְסָנָא וִיתִיבוּ בֵּין בִּית אָל וֹבֵין עַי מַעַרַב לָעָי וּבֵר־ז יְהוֹשָׁעַ בְּלֵילְיָא הַהוּאבְגוֹ עַמָּא: וְאַקְרֵים יְהוֹשֶׁעַ בְּצַפְרָאוּקֹנָאיַת עַמָּא וּסְלִיק דוא וִסָבֵי יַשִׂרָאֵל כָּןרָם עַטָּא לָעָי וְכָל עַמָּא עַבְדֵיקְרָכָא רְעִימֵיה סְלִיקוּ ואיתקרבו ואתו לקביל קרתא ושרו <u>מִצִיפּונָא לָעַי וְהֵילְהָא בֵּינוֹהִי וּבֵין עָי:</u> למועד והכוס: וּדְכַר כְּחַמָשָׁא אַלְפִין גַרְרָא וְשֵׁוִי מין הַגַיָבֵינָן וּבֵין הָעָי: וִיפָּח בְחַמָשֶׁת יַתְר־זון כַּמְנָא בֵּין בֵית אֵל וֹבֵין עָי מסרה

ןשוייאו עַבָּא יַת כָּל ^{מַ מַזיי}וֹתֵי בָּיָת־אָל וֹבִין הָעַי מִיָם לָעָיר: וַיָּשׁימו <u>כִּמֵּעָרָב לָעַי:</u> בַשְׁרִיתָא דְמָצִיפּוּנָא לְקַרְתָּא וְיֵת בְּמָנִיה מַעֲרַב לְמֵרְשָׁא וַאָּזַר יְהוֹשְׁע בְּלֵילְיֵא הַהִיאבְנוֹ מֵישְׁרָא :

והוה

באבנים ולא כלל יחד סקילת הבעלי חיים עם סקילת עכן שהוא מבואר שלא יוכללו יחד בזה הענין האדם והבעלי חיים והנה זכר שאחרזה שבה ההשנחה האלהית על ישראל בית א וצוה השם יתבר' שיעשו מלחמה למערבחי בתחבולות עם אנשי העיר לפי שכבר נית אל כר וקרי היה אפש׳ להחרימ׳ בזה האופן בוולת לחדיכחאי עשיי׳ מופ׳אחר כי׳הם יסכימו לצאת נית און מהעיר לרדף אחרי בני ישראל לפי קרי שבפעם הראשונה ננחום והנה הש"י לא יעשה מופת ללא צורך וילך יהושע בלילה בהוא בתוך העמקי אחשוב יה

ויקה כהתשה אלפים איש אורב

אחר אורב אחד קרוב לעיר

מחברו : ויפימו העסי שימה זו

לשון הזמנה סמוך לחומילהלחס

כמו שכ בבן הדד במלחכים שימו

ואת ארבו כמו ויעקבני: וילך

יהוש׳כלילה ההוא בתוך העמק׳

חמרו רבותינו שלן בעומקה של

רלבג

עכבר היו קטנים והיו בוה ביוכם'

קנינו שצוה השם שיאנדו או שנאמ׳

שלא הובאו שם בניו ובנותיו להמיתם

אבל לראו' המשפט כדי שיוסרו שכמו

הוה הפועל המגול׳ לא יעשו וממה

שיורה עלזה שכבר איור אחר זה

וירגמו אותו בכי ישרש אבן ויקימו

שם אדם זולתו וח"ם וישרפו אותם

באם ויסקלו אותם באבנים שב אל

הבעלי חיים שהם שורו וחמורו ולחכו

וספר ששרפום באש אחר שסקלו אות'

י עליו גל אברים גדול להורו׳שלא מת

הלכה :

למועד

על העיר וישימו : ואח עקבו

ろ

ההוא כי אם בהישרת העם בדבר התלחמה הואת וכדי שיבטה לבם יותר ולא ירך לבבם על מה שהיו נגפים בראשונה עלה יהושע ווקני ישראל לפני העם ולוה היה יהושע והוקני במקום היותר

ב׳וחס׳וסי׳ואתם תקמו מהאירב והירשתם יונפלו ולא תקמו: וישלחם ד וסי׳וישלחם יהושע וילכו יויקם יהושע וכל עם י וישלחם לבנונה ויקח אםא את כל ' סימן קרמ' וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העם ' תנינא וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ואפ"ם א עםעמקי שמחשבתו והשתדלתו לא היתה בליל'

7375

מסוכן ווכר עם זה לואת הסבה בעיללפי מה שאתשוב

יקר כלי

וריוה כתפשכם את העיר זכו׳ לפי פשוטו אמר כתפשכם בכ"ף להורות על התכיפות שלא ימתינו עד תפשה ממש שה כתפשכם מיד הציתו הת העיר בהש ודרך דרש הפשר שהמ׳

כתפשכם ר"ל העפ"י שהוא ית׳ הנותנה לכם כמ"ש ונתנה ה׳ אלהיכם לכם הע"פ כן והיה יהיה בתפשכם כאלו אתם התופשים ותליתו אש צה כדצר ה׳ שאמר והשווה אותה ליריחו והנה תיבת תעשו מיותרת שכבר אמר תליתו את העיר באש אבל הוא לשון בשורה תעשו ותוכלו לה או יהי׳ לשון זרוז כלומר עשו הדברים לשמן ולקיים דבר ה׳ ולא להנקם מאויביכם וז"ש כדבר ה׳ תעשו וזויהיה מגמת פניכס ואמר ראו לויתי אתכס ר"ל ראו שהדבר מוכרח שהרי לויתי אתכם אני בעלמי ולא

שלחתי לצוותכם ע"י שליח י והרד"ק ז"ל פירש ראו צויתי אתכם כלומר שתהיו זריזים : וישלחם יהושע אמר שאמר מים לעי מובן מאליו לישיבתם שבין ביה אל ובין העי אלא כייון לומר מה שזכרנו למעלה שישבו להם בין שני תחומים באמלע בכוון בין בית אל ובין העי לא נטוי ללד אחד יותר מאחר שאם היו מתקרבים אל העי ירגישו בהם אנשי העיואם יהרחקו מהעי ויהקרנו לבית ש ירגישו בהם אנשי בית ש לכך ישבו להם בין בית אל ובין העי ומ"ש וילכו אל המארב בה"א הידיע׳ וקשה שהרי עכשיו הוא שנעשה מארב ולא הודסויובן גם כן או׳ בין בית אל במשאימול אלמלא קדמה תפלת אברהם בין בית אל ובין העי לא כשתייר משונאי ישראל שריד ופליט באופן שכבר קדם אברהם ע"ה לארוב שם בתפלה ובנה שם מזבח כזכתיב ויט שם אהלו בית אל מים והעי מקדם לעומת זה לדק מאד מ"ש וילכו אל המארב שכבר ארב שםאברהם ע"ה ולכך וישבו בין בית אל ובין העי במקום אשר ישב שם אברהם וזהו מים לעי כדכתיב בית אל מים והעי מקדם - וכיון שישראל היו בצע׳ ובמלחמה לכן יהושע לן בלילה ההוא בתוך העמק לא בביתו שקט כי אם עמם בלרה י או אמר בתוך העם לפי שהיתדיך העם סידור למלחמה לא יכול ללין בעמק׳ של הלכה אבל בלילה הב׳ שכבר היתה ערוכה המערכה וילן בתוך העמק בתוך עמק׳ של הלכ׳ ורש"יז"ל כתב בתוך העם להיות נכון בהשכמת הבוקר ומהרי"ה ז"ל כתב חשב שהעם יפחדו מאנשי העי לפיכך לן עמהם כדי לחזק׳ולהשכי׳למלחמה גם לשמה משאיל קום עמוד שתמי׳

יהחבר עם העם במלחמותיו ולא יפרד מהם ע"כ: וישכם יהשעוכו׳ וכל העם המלחמה ב׳ ההין בלתי לודקות כתב הרידק חסר תיבת עם וכלו כתב וכל העם עם המלחמה ומ"ם ויפקו' כתב מהרי"ה ז"ל שהשגיח בהם אם היו מוכני למלחת׳ ויעל הוא חקני ישרט לפני העם כדי שלא ירך לבנם לא יתחוק בראותם יהוש׳ והזקני׳ הזלכים לפניהם והניד שנייכ העם מעלמם מזורזים ובוטחים בקונם היו וחזקי לב היו כנגד אנשי רעי וז"ש זכל העסוכו' עלו ויגשו ויצוא עד העיר עכ"ל וכן כתב הרל"בג ולי נראה דאלו כתיב וכל עם המלחמה היה מוכן שנשארו מהעם אנשי שאינה בני המלחמה לכך אמר שכל העם כולו מוכן למלחמה אין בהם חלש כלל ז"ש וכל העם המלחמה והגיד מוריזות העם שעם היות ביגעו במעלת יהעי לעלותו לא אתרו לנוח אלא עלו ויגשו למלחמה ויתואו נגד העי׳ כאריות גברו לעריך מלחמה : דיקדו כה׳ אלפים הישוכו׳ הנה כבר שם ל׳ אלף במארב ומה צורך עוד לאלו הה׳ שפים ורש"י ז"ל כתב אורב אחר אורב א' קרוב לעיר ממבירו ולא ביאר רם"י ז"ל מי הוא הקרוב לעיר יותר הרחשון או האחרון הר"רק ז"ל כתב וביאר ואמר מלי שסאותם סמוך לעי יותר מן הראשונים עייכ ומהרי"א ז"ל כתב שאלי הה׳ אלפים לא היו בי אם להיות האוד לשמור המחכה הגדול שלא יבואו עליו פתאום מאבשי העי ויזנבו בהסע"כ וק"ק דא"כ לא היה ראוי להיות באותה לדשהיה ארוב ראשון מים לעי אלא מצפון לעי לפני העם ומהרי"א עלמו הרגיש בזה וכתב ז"לולוה היה הארב הזה גם כן באותו הלד שהיה האורב החר אלא שהאורב הראשון היה ללכוד העיר והב׳ להרגי׳ אסיונאים אנשי העיר ולהלחם בהם ראשונה ע"כוהנה באומרו ולזה היה האודב הזה גם כן באותו הלד הוא להכריח שלא היה לעשות מעין הפעולה שעושה הראשון שא"כ היה לו לשלחו לארוב במקו' איר אלא לכד הוסם נאותוצד עלמו בדי לשמור המפנה אבל מ"מ ק"ק שהיה לו לשלחו לפני העם

כדי לשמרם והנה אם היימ מפרשים ואת׳ עקנו מים לעי כפשוטו עקנו של עם שרוב העסהיו מצפון לעי ומיעוטו ועקבו מים לעי ולכך לשמור הנחשלים אחר העם ועקבו שלח הה׳ אלפי׳ איש לפניהם לעמוד כגד אנשי העי אם יבוהו אליהם מהותו הלד עוד כתב מהרי"הו"ל שאורב הרחשון עשהו יהושע בלתי ידיעת העם וו"ש למעלה ויבח' יכושע וכו' שהוא הבוחר יהשולח ואיש לא ידע כי כן מנהג שר הלבה לעשות הלו הדברים בסוד גדול המנם העם הח"כ כשנשהר הליהם בידור המלחמ׳ולא ידעו מהאורצ ראשו׳ גם הם כווכו אל עצת יהושע ולקחו ה׳ אלכים היש למהרב שיהושע לא היה עמהם שלן בלילה ההוא בתוך העמק לשמרם כמ"ש אח"כ וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ולפי זה ויקח כה׳ הלפים איש חוזר הל העם לא אל יהושע ע"כ תורף דבריו וק"ק דא"כ למה עתה דיבור בלשון יחיד כנגד העס ובסמוך אמר וישימו העס וכו׳ והכל מדבר בינס אלא ודאי ביהושע דיבר הכהוב בלשון יחיד ואחר כך בעם בלשון רבים וישימו וכן מוכיח מבהזכיר עם אה"כ משמע דעד עתה לא דיצר בעם אלא ביהושע עיין פי׳ הרלב"ג ז"ל ואני אומר לע"ד שאורב ראשון ל׳ אלף היו כדי שיהיו נכונים לעת התיקם מעיר לאנשי העי יכנסו הל׳אלף בעי׳ ויכוהו לפי חרב וישרפוה ואיו להם מלהכה החרת זולת הנו׳ המנם אלו הה׳ הלפי איש יחדם לעשות מלאכת אחרת זולתם לבוא מאחרי אנשי העי שיהיו בתוך ומלחמה להם פנים ואחיר והל׳ אלף היש לא זיה ידם מתוך העיר ולפי זה מ"ש אח"כ ואלה יצאו מן העיר מזה על הה׳ אלפי היש האמר שיצאו מצד העיד ז"ש מן העיר או הפשר שנכנסו לסייע אל הל׳ אלף להליל העיר וכיון שהליתו את העיר והרגום יצאו אלו הה׳ אלפים לסייע במלחמה ולהכוה אנשי העיי עוד אפשר שהיו ב׳ אורבים וכולם במקום א׳ אבל חלוקים שהל׳ אלף תכליתה ללכוד העי והה׳ אלפים לארוב וללכ׳ בית אל כי בה הנשים מעט ויספיקוה׳ הלף וז"ש ויקח כה׳ אלפי איש וכו׳ מים לעיר כהיב ולעי קרי כוונה הכתוב להודיע שהיו לעיר ר"ל לאורך עיר אחר זולת העי והיא בית אל כנו׳ ובסמוך אסייע זה ממ"שה כטה בכידון וכו' :

וישיבו העם וכו' ק"ק שתיבת אשר מיותרת ובלתי מתיישבת דהי"לל וישימו העם את כל המחנה והיכן שמוהו מלפון לעיר ובמה שכתב רש"י ז"ל מוכ׳ קושי זה שכתב וישימו

שימה זו לשון הזמנה סמוך וחומה כדי להלחם כמ"ש בבן הדד במלכים שימו על העיר וישימו וכו׳ וקרוב לזה כתב הר"דה ז"ל ע"ש והיה אפ׳ לפרש דה"ק וישימו העם את כל המחנה אשר מלפון לעי׳ וגם את עקבו של מהנה הכל שמו מים לעיר וגזרה הכתוב היא מים לעיר וניחא היבה אשר אלא דפשטיה דקרא להו הכי הוא אלא בהעם עמדו נגד פתח העיר בצפון העיר י ונראה דה"ק דהעם סמו את כל המחנה עם היות רב מאד מחנה והשתדלו לשים אותו יחדיו באופן אשר יהיה כולו מלפון לעיר ולה מפורר ומפורד בשהר רוחית ז"ש הבר מלפון ר"ל עשו בהופן הבר שמו כל המהנה מלפון לעיר ולה בשלר רוחות ואת עקבו הייכו האורב כתרגומו וית כמניה שהוא הא רב וכן פרש"י ז"ל ואת עקבו ואת אורבו כמו ויעקבני וכן פי׳ הרד"ק שהעורב ערמה ועקב׳ הוא וכן פי׳ מהר"יא ז"ל באופן שהשתדלו שהאורב יעמד בלד מערבי הוא לבדו וכל העם יחדיו ברוה לפוניה של העיר ולפי זה לשון וישימו שימה כפשוטו ומ"ש וילך יהושע צתוך העמק עיין פי׳ הרל"כג והרד"ה וה"ק שאין מקום העמק לזה אלא סביבות המחנה וחז"ל למדו שהלך בעמקה של הלכה שכבר היה לבדו

פטיכי כצר היתה המערכה ערוכה :

כראות מלך העי וכו׳ פתח במלך העי ואומר וימהרו בלשון רבים ועוד מה ראה מלך **** העי שאמר ויהי כראית וברא׳ שכמו שיהושע זריז במחנהו גם מלך העי זריז לעמוד על משמרתו שלא יבואו פתאום ויעלו על העיר ויהי כראות מלך העי את יהושע הכו׳ שלו דתוך העמק לבו כלב הארי׳לעימת זה כזררז וימהר: וישכימו וכו׳ לשעת הרד"ק שהזכיר מלמעלה שהליכת יהושע לעמק היתה כדי לפקח על שומרי המחנה אם שומרים או ישינים אפשר לפרש על פי שיטתו ויהי כראות מלך העי שנפל פחדו ומוראו על ישראל ויהושע שהרי הלך בליל׳ ההוא בהוך העתק

יהופע וכו׳ כתב רש"י ז"ל לשון נגע כו׳ וכן פי׳ מהר"יא ז"ל ועיין פי׳הרד"ה ז"ל ומתוד ריננעו דבריו אלה כבין שהגיד הכתו׳ חסידות יהושע שגם הוא כגף לפניהם וז"ש וינגעו יהושע וכל ישראל וכו׳ הושע בראשו נגעוומ"ש דרך המדבר כתב הר"דק מקום מרעה כו׳ ע"ש ואכי אומר כי מדבר הוא ארץ משונה חול שלא יעלה כי אם עשב למרעה הצאן לבד ולא עשב זולתו וכולו חול ולא עפר והוא מקו' הם לכך החרים אותו למרעה ולכך אין זר שקרוב לעיר נמצא מדבר רצועה ממנו ועליו המר דרך המדבר ופשוטו של מקרא שלא הלכו כי אם במקום ישוב וברחו בו דרך שסופו פונה אל המדצר וזהו דרך המדבר ולא אמר וינוסו במדבר אלא דרך שהולך ופונה אל המדבר : כל העם וכו' עיין מה שכתבהר"דק ז"ל ואמר בעיר כתב בעיר וקרי בעי לכלול גם כן ויזעקו בית אל בתיבת בעיר ואמר שכתקבצו לרדוף אחריהם אחרי כלל ישרא ולינת המעשה כתנו אל לבם לרדוף החרי שר הלב אשר בנפלו יפלו כולם ז"ש וירדפו אחרי יהושע שבו כתנו עיניהם והוא כבורה כדי שעל ידו וינתקו מן העיר ומהר"יא ז"ל כתב כי ברחותם שם כל מחנה ישראל הוצרכו ליזעק ולא כ־אר בעיר אים מפני גודל מחנה ישראל וזה היה התכלית במה שציוהו ה' הת עמך את כל עם המלחמה ע"כ ולמעלה כתבתי תכלית זולת זה והוא שהנצחון לא יהיה כי אם על ידי יהושע ועל ידי כל העם ואין זר שיכוין הוא ית׳ אל כל הענינים אלו יחדיו וכהמה וכהמה : כשאר איש בעיוכו׳ הפסוק נותן טעם לטעותם איך לא סגרו דלתות העיר אחריהם ולא בלאתם את העיר והוא אומרו ויעזבו את העיר פתוחה והטעם להיותם מבוהלים

הוא וכל עמועם המלחמה ואנשי הצבא זולת אנשי העיר הנו׳ תחלה ובתר לו מקום מיוחד לשבת שם הוא וכל אנשי הלבא למועד לפני הערצה כי אנשי העי לא הלכו שם באופן שנפרדו לב׳ ראשים להיות המלחמ׳ חוקה על ישרא בשני פנים כי ערמה זו מאתם אבל נעלם מהם האורב שנתנו ישרא ונסכלה עלתם יחדיו ז"ש והוא לא ידע כי אורב לו אפשר לומר עוד דה"ק דעם היות שלא ידע לפני הערב שהוא החישור שלפני פתח העיר וזה הזריזות היה בו מטוב טעמו עם שלא ידע כי ומזומן אבל מציאות האורב לא נעלם ממנו שכבר חשש ונתן אל לבו פן שאם ינתק מן העיר יחזרו פי׳ למען כתרגומו כו׳ ע״ם ועיין פי׳רם״ ועל פי שטתו ז״ל אומ׳ אני שהו׳ וכל עמו אכשי הלבא ככון ובזה אבין מ"ש והו׳ לא ידע כי אורב לו כי הוא דבר תימא כיון שהי׳ הוא מעוכן ומכחש איה כא

העמק לשמרם בראותו כך אמז לכבו למהר להשכים ולנאת ומאתו לקרא' ית׳ היתה זאת ומ"ש

כי אורב לו מאחרי העיר עכ"ו כתן אל לב וחשש ועשה מקום בית ועד לישב שם להלחם בו ובלתי הנתק מתנו וגם כירוח המושל יעלה עליו מקומו אל ינח וז"ש הוא וכל העם יחדיו נועדו למועד אורב לו עכ"ז נועד לעשות למועד ובית ועדו לפני הערבה ומינה לא זוו אלא שאח"ב בראותם ישראל בורחים נתאמלו ורדפו אחריהם ונתקו מן העיר כי ה' סכל עלהם כנז' עוד אפשר שהפסוק אומר והוא לא ידע וכו׳ ר"ל מה שהוא לא ידע ונעלם ממנו הוא שאורב לו מהתרי העיר מוכן חלק מה ממחנה ישראל ויכנסו העיר ולכך היה שומר הוא ועמו לפני העיר אבל אחר כך כשראום כגועים ומכוגעים רדפו אחריה׳ ויכתקו מן העיר ומהרי"ח פי׳ למועד לזמן שילחו בפעם ראשונה שחשבו כן יהיה תמיד וכן הרל"בג והוסיף לומר שאפשר שכמו שכוונו בזמן גם כוונו במקום שיהיה לפני הערבה שגם שם נלחום בפעםראשונה ע"כ אמנם הרד"ק ז"ל לאחת קודם עת העונכות לא כן הוא וכל עמו שלא מיהרו אלא יצאו למועד אשר קבע המלך והוא איפה חבריו ורוב כשכיו כי לא ידע להשיג דבר זה בידיעתו לדעת אם היה לו אורב או לאו:

המדקדקים בע כנו׳זר לא כלל העם וז"ש וימהרו וישכימו וילאו אכשי העיר שכלל המון העם מיהרו

והאורב קס מהרה ממקומו צריך לדקדק או׳בנטות ידו ולא אמר בכטות הכידון שבידו ונרא׳ יהושע בכידון שלא פשט ידו עדיין ומיד והאורב קס ממקומו ועוד מעט כרגע שפשט ידו עם הכידון ידו נטויה וכבר באו העיר וילכדוה ולפי זה הנטות ידו נמשך לסוף הפסוק דא"לכ הוא מיותר שכבר אמר ויע יהושע בכידון וכו' עוד אפשר שחזר לומר כנטות ידו ויבאו העיר שנטיית ידו גרמה לשנלכדה העיר לקיים מה שנ׳ כי בידך אתננה כנו׳ למעלה ומ"ש רם ממקומו בלשון יחיד והח"כ אמר בלשון רבים וירוצו ויבואו וילכדוה וכו׳ כתב מהרי"א ז"ל שרמז לשני האורבים שכל אחד מהם

זימהרו וישבימו ויצאו אנשי העיר והפסיק באמ׳ יש׳ למלחמה ואח"כ אמ׳ הוא וכל עמו הי"לל הוא וכל עמו ואח"כ לקראת יש׳ כר׳ כי היו ב׳ כיתות הא׳ המון העם עם אנשי העי שעליהם אמר ויאטר ה׳ אל יהושע נטה בכידון השר בידך עיין רש"י ז"ל והרד"ק ז"ל כתב כידון רומח ואכי I ואטר ה׳ אל יהושע נטה בכידון השר בידך עיין רש ישכימו ויצאו אנשי העיר דוקא לקראת ישראל ר"ל לקראת המון העם של ישראל וכיתה אחרת הלך מן העיר הוא ניהו הסימן לבוא האורב אל העיר וכדכתיב ונסנו לפניהם ואתם תקימו מהאורב וכו' לכך נלע"ד שלפי שייעד השם ית׳ בתורה ואמר כי הוא יעבור לפניהם והוא ינחיל אותם אם מנחיל כוחלין ואם לאו אין שהלין הנה כעת להיות יהושע לפני כלל העם והאורב הוברר ללכוד כלל העיר והיך יתכן זה בזולת יהושע עמהם ממש דהע"ג דשלוחו של חדם כמותו הרי שלה הועילו הרהשוני׳ כשבאו לעי בשליחו׳ יהושע הנה לעומת זה אמר יהושע למעלה ואתם תקומו מהאורב וכו׳ ונתנה ה׳ אהיכם בידכם כאו נפלחת היה בעיניו שיתנה ה׳ בידם המנם בעת מצוה לה נתנה ה׳ בידם כאשר חשב יהושע כי אם בידו כי הוא המנחיל ולא זולתו ולעומת זה גזר הוא יח׳ ואמר ליהושע כטה בכידון אשר בידך אל העי שנטייתך זו כובשת העיר כי בידך אתננה ולא ביד זולהך כנוכר לכך לריך שתטה בכידון אשר בידך כי כאשר תרים ידך וגבר ישראל והנה ביהושע נתקיים הן לחכם ויחכם עוד כיה׳ אמר לו נטה ידך אל העי והוא נטה בכידון אשר בידו אל העי וכלל גם כן את בית אל או אפשר שהוא יתב׳ חייבו בנטיית הכידון אל העי והוא רוח דרומית כי מלפון לעי היו המחנה אמנס יהושע דקדק עוד לכוין בכוון אל העיר עצמה שינא בכידון נגדה והיינו דלא כתיב ויעש

ויאמריהוה אלייהושענשה בכירון אשר־כירה אָל־הָעִׁיכִּי בְיָרֶךָ אֶחְנֶגָהוויָט יְהוֹשֵׁע <u>בַּכִּיְרוֹזְאֲשֵׁתֵ־בְּיָרוֹ אֶל־־הָעִיר:</u> וָהָאוֹגַבקם מְחֵרָרָה מִמְקוֹמָו וָיָרֵוֹצוֹ ׳ ייֹיִינים׳ דְבִידֵיה עַר קַרְתָאוּוּכִטָנָא קָם בִּפְרִיעַ כנטורת ירו ויכאו העיר וילכרודז In. וימהרוויציתו את־העיר באש: ויפנואנשיהעי אחריהם ויראוןהנח עַלַה עַשַן הָעִיר הַשְּׁטַיְמָה וְלָא הָיָה ייוּייים עַילַאָחוֹרֵיהוֹן וָהָזוֹ וְהָא סָלִיק הְנָנָא בהסיריםלגוסהנהנהנהנהותעם הנס د' הַמָּרַבָּר גַהַבָּן: אֶל־הָרוֹדֵף: וְיהוֹשָׁע ·3n /3 יָכָל־יִשְׂרָאֵל רָאוּ כִיִילְכַיָד הָאֹרֵב אֶת־ ^{לָכָ}יַמוּיי **הַעִיר וְכֵי עַלָּה עֵשֵׁן הָעִיר וַי**ָשׁבוּוַיַכּוּ אָת־אַנְשֵׁיהַעָיי: וְאֵלֶהיְצֵאָו מִן־הָעִירֹ׳יִמיייוֹ בַּמְנָא יִרֹז קַרְתָא וַאֲרֵי סְלֵיק תָנָנָא לקראתםויהיו לישראל בחוד אלה מִזָּה וְאֵלֵה מִוֹּהֶ **וֹיַבֵּוּ אוֹהָם עַר־ב**ְלָתִי השאיר־ינהם שביד ופליט: ואת

<u>וַיְהַיּבְּרְאַוֹת מֶלֶךְ־דָאַיוַיְהַשְׁהַרוּי׳נטטינסט</u> וישפימו ויצאו אַנשי־הַעִיר לְקָרָאָה־ ישֶׁרָאֶׁה לַמִּלְחָטָּה הָוּא וְכָל-עַמֵּו 1527 " למוער לפני הערכה והוא לא ידע העמק כי העמק הוא המקום היותר שו בי־אוֹרֵב לוֹ מַאָחֲרֵי הָעִיר: ら ריבנער יַהוֹשֵׁע וְכָל־יִשְׂרָאָל לִפְנִיהֵם וַיָּגֶסוּ ら <u>הַרְךְ הַמִּרְבָר ז וַיּוָע</u>ַקו בָּל־הָעָם אֵשֶׁר בּעִיר לרדָף אָחַרִיהָכם ויִרְדָפוּ אָחַרֵי כטי יָהוֹשְׁעַוּינֶהְיָקוּמִן־הָעִיר: וְלְאַנִשְׁאֲרַ ^{אָי ז}י זכמייבְקַרְ**הָאַבְעֵילְמִרְדֵּ**ף בַּהְרֵיהוֹן וּרְדָפוּ י איש בַעַי ובית אל אַשָר לא־ייצאו אי געי יי בַתריהושעןאיחנגידו מן קרתא אַחַרֵי יִשְׁרָאֶר ווּעוֹבוּ אָר־דָגעיר ויי וייח <u>פָּתוּשָׁה וַיִּרְדְפָוּ אַחֵרֵי יִשְׂרָאֵל:</u>

וינגעו לטון כגע ואתכרו הראו עלמן כחילו הם כנפים לפניהם : כטה בכידוו הוא היה סימן לחורב ללאת מן המארב בראוחו הכידון נטוי על העיר כידון שפי׳דו בלע"ו: ידים כח: והעם הנם המדבר ישראל שנסו אל המדבר כתו שאמור למעל נהפך להלחם אל הרודף: ואלה ילאו מן הביר האורב

12

שהצית את העיר : את

רלבג

מככר לןיהושע בלילה ההוא בתוך

שפל והוא היותר מסוכן שבמקומות

בדבר המלחמה והכה לקח יהושע

מהשלשי אלף שנתר ה'לפים איש היו

אורב בין יפראל ובין העי מים לעיר

והנה הם היו במקום קרוב למקום

יהושע עד שיתכן בהם שירחו כשיטה

יהופע את ידו בכידון והוא הרומת

אשר בו הנם והיו הנתארים קרובים

להם באופן שנתקבנו כול בעת ההיא

ויבאו אל העיר וילכדוה והנה זכר

וכבר יצאו אנשי העיר לקראת ישרא

למלחמה למועד לפני הערבה אמר

לחועד להורות שבכחו העת שהיום

שיצאו לקראתם בפעם הראשול יצאו

עתה כי זה ממה שיתו לב אנשי ישבי

העי ויתשבו שכמו שכלחו לו יכלחו פתה ואמר לפני הערבה כי במקום

ההוא לפי מה שאחשוב היו מנלחים

בפעם הראשונ׳או אמר לפני הערבה

כי מהמקום ההוא יתכן שלא היו

יכולין לראות האורב אשר מאחרי

העיר ובואת התחבולה הנכול כלחום

בקלות כי בראותם עשן העיר עולה

השמימה אשר שם טפס ונשיהם לא

כשאר להם כח ולא רצון העומר

והשיעור להלחם עם ישראל באופן

ראוי חה מבואר מאד: והנה נתלה

מלך העי ולא הלימו וכבלתו על העץ

בית דין שלא לעפש האויר והקימו

פליו גל של אברים בפתח שער העיר

כדי שיתפרס' זה לשאר הלכי הגוים

וידאו מהלחם עם ישראל :

ואולם התועלת הנמשכות חוה

הספור הם י"ד

התועלת

הנאמו בספר כמו שהוהירה התורה גם בהרוגי

העי

ישן העיר

Σ

למועדי לזמן היו שנועצו יחר מאתמול באותה שעה נלא שהיו מנחשים ומעוננים :

יהושע ח

מַרַבְּרָא:

ישראל:

מַאַתְרֵיה וּרְהָטוּ כִּרְאַרִים יְדֵיהוּוָעָלוּ

ַרְקַרְשָּׁא וְבַבְשׁוּהָא וְאוֹחִיאוּ וְאַרְלִיקוּ

<u>יַת קַרְתָּא בְּנירָא: וְאִית פ</u>ּנִיאו אֵינ<u>ַשֵׁי</u>

רַקַרָתָאלְצֵית שְׁמֵיָאוּלָא הַוָה בָהוֹן

חילא לְמֵיְעֵרָק לְכָא וּלְכָא וּעַמֵּא

רַאַפּיך לְמֵרְבָּרָא איתְחֵזַר עַל רָרְפַא:

ואיבין נפקו מן קרתא לקרמותהון

נַהַווֹ לִיִשְׂרָאֵל בִּמְצִיעָא אִילֵין מִיכָּא

ואילין מיבא ומחו יתהון ער דְּלָא

רית.

ודחופים לרדוף אחרי יש׳ ז"ש וירדפו אחרי ישרא י או יאמר בטמו להניחה פתוחה כיון שהיו רודפים

החרי ישרש לא נתנו אל לבם לדבר רע כי אין פחד לנגד עיניהם :

אומר כי מעולם לא יעשה הכידון לסימן כי הניסה שינוסו ישרא וירחהו עד שינתקום

רַקַרְתָּאוְתָבוּוּמְחוֹיַת אֵינַשֵׁיעַי

אישָתָאַר לְהוֹן שְׁאֵר וּמְשֵׁוֵיב:

כלי יקר

יהושעוכל ישראל חזו אבי כבש

למועד - כתרגותו לומנא דמתקן ליה כלומר שהכין המלך ואמר בשעת פלונית כהיה מוכני׳כלנו לנאת למלחמה: לפני הערבה לפני המישור אשר היה את פני העיר: וינגעוי הרחו עלמס נגועים ונסים לפניהם וגם הם היו נגועים כי אי אפשר שהיו נסים לפניהם שלא היו נגועים בהם ואלו לא היו נגועים אלא מראים

רק

עלמם נגועים לכך היה אומר ויתנגעו מבנין התפעל כיכן <u>וַהַנָה כַּר חֲוָא מַלְכָּא רְעֵיוָאוּחִיאוּ</u> המשפט : דרך המדגר י מקום ואַקדימו ונפקו אַינישי קרתא מרעה הבהמות יקרא מדבר בין סמוך לעיר בין רחוק מן העיר <u>לְכָּוּרְכּוּת יִשְׂר</u>ָאֵל לְאַנָּחָא ק**ָרְבָאהוּא** לפי׳חתר ורעו כנשים כדברם וָכָל עַמֵּיה לְזְמְנָא דִרְמְהַקַן לֵיה לְקָרָם כעדר בתו'הדברו והוא מחרג' מַישְׁרָא וָאִינּוּן לָא יָדְעָין אֲרֵי בְּסָנָא וינהגו ודבר לפי שהרוע׳כוהג שם המקנה : ויזעקו : נתהבלו להון מאַרוֹגי קרתא: ואָתְבָרוּ יְהוֹשָׁ*ע* לרדוף תחריהם ולפי שהקבוץ ובלישראל קרמיהון ואפכו לאורח ואסיפת העם הוא על ידי זעקה ואית כּנישוּ כַּל עַמֵא דִי וּלָאאישְׁתָאֵר אֵינָש בָּעַי וּבֵית אֵל רְּלָא נְפָקוּ בָּתַר יִשְׂרָאָר וּשְׁבַקוּ יֵר נשאר איש בעי ובביה אל ככידון . כתרגומו ברותחא קרתא בּר שָׁתיתא וּרְדָפוּ בָרַת ואַמַרײַלִיהוֹשָׁעַאָרֵים בְּרוּטְחָא הי בִידָך עַל עַי אָריבִידָך אֶמְסְרִינָה וַאֲרֵים יהוֹשְׁעַ בְּרוּמָחֵא

מסרח דרך הכשן יכראות מלך העי כיהורה ויבקעוה דריה בליש'וסי' והאורב קם מהרה מנשהי גלערי וילכרוה י והאורב קם מהרה ממקומו יויעבר יהושע מלכים ענלוגה ויעל יהושע מעגלונה י וילכרה מקצה שלש י ב׳מנהון חס׳קרמא׳ובתראה וגמסר גם בסדר משות: השמימה

י"א בקריא' וסי' נמפר בסדר

ואתחנן: בתוך ה' וסי' נמסר

בסדר לך לך :

שהיו רודפים אותם : בעדה ולא נשאר איש בעיובית אל וישלח יהוא בכל ישר' ויעלו ואני נשארתי לבדי: והאורב ג'מלאים ואתם תקומו מהאורב י ויצלנו מכף אויב דעזרא: וילכדוה ה׳ בקריא' וסי'וילכדו בני מכיר בן

לפי׳כאמ׳כזה הלשו': אשר בעירי כן כתיב וקרי בעי והכתוב מורה שנזעקו כל הנשחרי בעיר לרדוף החריהם והקרי מורה חשר בעי וגבולה וכן כתיב ולא ידים י תקום יכמו רועות על ידיהם או כח כתרגומו חילא : אל הרדוף ישראל שהיו נסים אל המדבר נהפך הל הנשי העי הוא וכל עמו ד'וסי'ויפנו ויעלו ' ויצא סיחון לקראתנו ׳ ונפן ונעל לא נשאד ר׳דסמיכי בקריאה וםי׳

קר'ניפה פהמויבי' נגים לפי שהוא קלון וכזרי לנסים וירוש שהקילו מות׳ וכבזו והי'כנועי בעיניהם: נטס בכידון הכוע בוה שלח ישלה בדשת ישרחל שנכתם הנדול אשר אתם נלחו חלה נטה בכידון שהות נונה הקומה למטלה לרמוז כשישרין מסתכלי כלפי ממלי ולבם לשמים ינדחו במין שני וסיה כחשר ירים עשה את ידו ะว่าม DA)

מנחה קטנה וינגעו יהוסע ונו' יהכתוב

77

לעי ואחד לבית אל ניחא דהאמר וירוצו שכל החד רז למקומו ויציתו את העיר את לרבות בית אל שהליתוה גם כן:

קם ממקומו וירוצו ויבאו ויציתה שניהם יחר ולפי מה שכתבתי למעלה שהוצרכו הב׳ אירבים אחד

יהושע כן:

שהיו שני סימנים האחד משההחיל לנטות הכידון שבידו ואז מיד קם האורב וז"ש ויש

הנשי העי אחריהם הגיל כי בפנות הנשי העי לאחור ראו שעלה עשן העיר וברגע קטן างอา ראו שעלה השמימה בשיעור גדול דרך גוומא כאלו עלה השמימה באופן שלא היה בהם ידי׳ להלחם לפחות לנום אנה ואנה שאם אמרו נבוא העיר והאש בעיר והאורב ואם כלך המדבר נמנע גם כן שוהעם הנם נהפך אל הרודף באופן שלא היה להם מקום לנום אנה אל העיר ואנה למדבר וכ"ם שלא היה להם ידים להלח׳ וידים כפשוטו ורש"י ז"ל פי׳ ידים כח כהרגימו חיל והרד"ק זינ פי׳ מקום כמורועות על ידיהם ומים והעם נהפך אל הרודף פ׳ לפי הפשט נהפך להלחם עם הרודף ומהרי"א ז"ל פי׳ דרך הללה והעם הנם וכו׳ מהיותו נם ונרדף נהפך להיות רודף וכאו כתיב

נהפך לרודף :

רידוישע יכל ישראל ראווכו׳ הכל דברי מותר שכבר הוכיר ויפנו אנשי העי ופשיטא שישראל גם כן יראו זה וכן או' וישובו ויכו את אנשי העי מיותר שכבר הזכי ׳והעם הנם נהפך אל הריקף יונראה שלפי שהזכיר שפנו אנשי העיוראו העשן עולה לבד אבל לא ידעו אם נלכדה העיר לא כן יהושע וישראל שהתנאי בינ הם ללכוד העיר תחלה ואחר כך להציתה באש כזכתיב והורשהם את העיר ונתנה ה׳ להיכם בידכם תחלה ואח"כ תצימו את העיר באש ולא שינו הפקידו במ"ם

ער־עֶת הָעֶרֶב וּכְבַוֹא הַשֶּׁמָשׁ צוֹרָה יהושעואַחיתויַת נְכְלְהֵיה מָן צְלִיבָא יְהוֹשֶׁעַוּיוֹרָידוּאֶת־נִכְלָתֵוֹ מָן־דָזָעֵץ ורמו יָחֵיה בְּמַעֵכָנָא חְרַע קַרְתָּא ואַקימו עַלוֹתִי דְגוֹר אַבְנִין רַב עַדי׳מי׳ינל מו׳ינל מוֹתָה אָליפָתַח שַעַר הָעִיר חמר ויקיטו עליו גל־אַבְנים גָרוֹר עָר בכן יוֹפַאהַרֵין: m היום הזה: ראוי שיכין עצמו לכבואה שיצטרך אליה בשישי מחשבתו שם ולוה זכר שכבר היה יהוש ביריחו כשהגיע לו הנבואה ההיא ר"ל שכבר שוטטה מחשבתו שם

כי הוא לא היה עדיין ביריחו : הח׳ והוא בעיון להודיע כי בהתערב ענין ההשגות הדמיומת יקר׳ במקצת דברים המגיעים במראה הנבואה שיהיו לפי הדמיונות אשרשוטשה בהם זוה מבוא גדול לעמוד על הרבה מהדברים בא הספור בהם בעניני הנבואות ולזה זכר בזה המקום כי יהושע היה מדמה תחלה בות

האים שיהיה מאנשי המלחמה אשר לו או אשר כנגדו: הנא ליישיר ישר׳ בשיאמינו בשם ית׳וייראו ממנו כי זה כלו מגיע אותם אל הגלחתם הנפשיית עם שבוה יתיישרו בואת ההגלחה אשר השתדלותם צה עתה : דוי הוא במדות הוא שאין ראוי שיקפח שכר כל בריה אך דאוי שישולם גמול על כל מעשהיטוב ולוה תמלא שאי יהושע להחיות רחב וכל אשר אתה בצית ונתן השב בוה כי החבאתה את המלאכים אשר שלח יהושע ולא נחן הסבה בזה שבועת המרגלים לה כי לא נקשרו ישראל בזה מפני שבועתם לה כי לא היה להם רשות על זה מישר'ולא היו ראשי העם שיקשרו העם בשבועתם וכן סיפר בשו הענין כי רחב וכל אשר אתה בנית החיה יהושע ותשב בקרב ישר כי החביאה המלאכי אשר שלת ואחר שכבר היתה השכחתו להחיות רחב וכל אשר אתה בבית בעבור הטוב שנמלה למרגלי הנה השכים יהושע שיעשה זה על ידי המרגלי כדי שיקיימו שנועתם לה : היא הוא במדות והוא שהוא ראוי לכל כלל מתאחד למכוע קצת האנשים לחצת מחטוא לשם ית כי כבר יכוקו הכלל בחשא היחיד הלא תראה כי עכן מעל בחר׳ועל כל העדה היה קנף ולואת השבה לותה התורה הוכח תוכיח את עמיתך : הי"ב הוא במדות והוא שאין ראוי לחושל שיעשה בכחו מה שאיפשר שתפול בו שנה שלא יעשה בלדק ואני כ שלווה בזה מפי הגבורה אך ראוי שיתחכם להסיר הטענה ההיא באוכן שלא תתחדש בזה מריבה וקטשה כי אולי יגיע מזה הפסד רב ובזה יקיים מה שנאתהו המצוה עליו מאת השם ולוה תמצא שכבר התחכם יהושע שיודה עכן הטאו לסלק מעליו הטענה והמחלוקת

המה עוד רוח ומהרי"ה ז"ל פי׳ שעם היות שאין דרך שר הלבא לילחם כי אין מוטל עליורק סדר המלחמה וז"א שיהושע לה עשה כן כי לא השיב ידו מהלחם ולהרוג עד החרים וכו׳ . לפי דבריו הו׳ אני שלהיות תחלת נטיות הכידון למלו׳ כנז׳ לעיל היא שעמדה שלא השיב ידו עד אשר ההרי׳ וכו׳: רק הבהמה ושלל העיר ההיה וכו׳ הגיד שלה בוזו ישרא הותם כי הם לקיים דבר וכהנוסים על

פי הדבר וז"ש בזוו להם ישרא כדבר ה' אשר ציוה את יהושע וכצווי גדול שהיה בעינם שגדול המצווה ועושה כי הפצט היה להחרים הכל מאחר שנפלו ישראל בעד מעל עכן וכן פי׳ גבי וילך אברם כאשר דבר שי, ה׳ שכולל ב׳ ענינים הא׳ העשות ההליכ׳ תכף כאשר דבר שיוה׳ בלי איחור והב׳ שלא קם לעומת הבטחו ואעשך לגוי גדול וכו׳ כי אם לקיים דבר ה׳ וזהו וילך כאשר דיבר

אליו ה': יהושע וכו' ואת מלך העי הלה קיים בעצמו חכם לב יקח מצוות שנאמר על רבו משי רשרוף

ע"ה השר בלאת ישראל ממצרי׳ בזא איש לו וכולם ערודים בשלל לא כן משה ע"ב ויקח משה את עלמו' יוסף עמו כך יהושע ע"ת בהיות ישראל טרודים בשלל אשר בזוו להסישראל לה כן יהושע הלה וישרוף חת העיר הוא בעלמו ואת מלך העי תלה הוא בעלמו חכם לב יקח מלוות י ומ"ש תלה עד הערב כתב הרל"בג ז"ל שלא לעפש האויר כמו שהזהיר' התורה לא תלין נבלהו עד הערב וקשה לטעמוז"ל דבהלנה לילה ה׳לה יתעפש ההויר הלה גזרת מלך היה י והרד"ק ז"ל כתב כמו שכתוב לא תלין נבלתו עד הערב ועל כל הנתלה בה"י מצות הכתוב ומהר"יא ז"ל כתב לפי שעל המעט יהרה שיתפשו מלך חי במלהמה אם שיברח או ימות על מרומי שדה לכן ראה יהושע את המלכי׳ שתעשו חיים להלותם והיה זה כדי שיראום מרחוק ויכירום אם יצראל שישמחו ואם האויבים הלוחמים גם שירך לבבם בראותם המלך הוקם על ובעת ערב לוה לקברם שעט היות שאינם מבני ישראל שמצוה עליהם לא תלין נבלתו הנה עשה זה כדי שלא יעמאו הארץ להיות גוף האדם היותר שוה בנבעלי חיים ובמותו ילא מהשווי יותר מכל שאר הנעלי חייםולום יבאים במהרה יותה השאר בעלי חיים וכן לעתיד בנוג ומגוג וקברו׳ למען טהר את הארץ והקימו עליו גל אבנים גדול ובפתח שאר העיר לאור כי נקבר שמה מלך אותו העיר ויתפרססזה לשאר מלכי הארז ויראו להלהם עס ישראל ע"כ וגם על טעמו ק"ק מעין מה שהקשינולהרלב"ג ז"ל וטעמולהשים עליוגל הבנים נבון מאד לפי שעה ולי נראה שנעשה גל גדול כדי שישאר זכרו עד היום הזה לדורות למען דעת צדהות ה׳ המנלחנו על אויבינו ואגב אורחין נוכר עון עכן להיות חוזר וניעור ע"י זכרון והשהוא גרס

בת"ש ראו צויתי אתכם ר"ל על הסדר שתחלה ילכדו ואחר כך ישרפו לו"א כאן ויכושע וכל ישראל רהו בשכלם כי לכד האורב תחלה הת העיר והח"ב וכי עלה עשן העיר בי כן צוו ולכך נתהמצו וישובו ויכו הת הנשי העי שדלת העם הזכירו בהם שנעתקו מפחיתות הנים׳ שהיו מרחי׳ עלמם נסים ובהפך כל הרודף לבד שמנע מנום והפכו פניה ׳הל הרודף לה כן יהושע וישרא האנילים לה נסתפקו

בזה אלא וישובו ויכו באנשי העי הגבורים : ראלה יצאו מן העיר לקראתם וכו׳ כוונת הכתוב נ׳ל שהאורב לא הועיל כי אם ללכוד העיר

ולהציתה באש הבל לא הכו אנשי העי רק במה שיצאו מן העיר לקואת׳ כדי שיהיו בתוך אלה מזה והלה מזה ויכו הותם יהושע וכל ישראל הרגו. כולם עד בלתי השאיר לאורב שריד ופליט שיהרגו׳ האורב אלא הם הרגו כולם ובהכי ניחה אומרו השאיר לו בלשון יחיד והוא הלציי הגם דבהומרו שנית ויכו הותם מורה הפך מה שאמרנו שעל היולאים מהעיר מדבר שהם הכו ועליהם אמר שנית ויכו אותם ועוד דאי לא הימא הכי דמשני הצדרין הכום א"כ יקשה בפסוק אומר אלה מזה וחלה מזה שהוא מיותר שהרי אמר ויהיו לישראל בהווך וכי הימא דאי לא קאמר אלה מזה ושה מזה הוה אמיכ׳ דויהיו לישרא בתווך הייכו חהקיפו ישרא געבול הי הכי לישתוק מויהיו לישר׳ בתווך אלא ודאי ה"ק ויהיו ליש׳ בתוך דהיינו פני׳ ואחור אלם מזה ואה מזה ע"כ אסיפי׳ דקרא קאי אויכו אותם דהלה מזה ואלה מזה הכום עד נלתי השאיר וכו׳ ותיבת לו לעם: ובטעם החרים כל יושבי העי כתב מהרי"א ז"ל והתמון היתר שאנשי הלבא בזא איש לו הוא כי נתהברו ב׳ עניינים הא׳ השנחה אל י"ת והב׳ גבורתם להורות ההשנה׳ החרימוה ואת ישביה עד בלתי השאיר שריד כדי שכל המלכים הנשהרים ישמעו ויראו ולי יוםיפו לעצור כח נגד ישרהל ושתשהר העיר חרם שיהיה לזכרון לבני ישרהל מה שאירע להם בעי על הטא עכן ומעלו ולה יושיפו לחטוה עוד ויזכ רו כמה הועיל׳ להם התשובה ולזכר גבורתם התיר להם שללה ושלה להכשילם עוד כמעשה עכן ע״כ וכבר כתבתי למעלה גבירק שללה תבוזו לכם שים לך הורב וכו׳ ששימת האורב שהוא השתדלות לתחבולה אנושי׳ הנ"ה לא קפח שכרט והתיר להם השלל חלף עבודתם ומאת ה׳ היתה ערמ׳הארב

כדי להטעות שאר המלכים לו׳ סר צל ההשגחה מעליהם ולא כצחו העי אא ברוב העם:

- מלך העי זו הוראת חלישו׳ כחם שלא הרים איש ידו לילה׳ בעד התלך ולכך תפשוהו חי ואת והביאוהו אל יהושע לראות מה יעשה בו:
- ככלות ישראל להרוג את כל יושר מעוט כו. ביכונו שראל להרוג את כל יושר מעי הנשים והטף בכלל יושרי העי כי גם הן עוסקות דישובו של עי או יהיה אנשי העי על אנשי המלחמה הגבורים ויושרי העי הם כלל דלת וירזי

כלי יכו

העז ועל כל הכחלה בחרץ ישר דשלימו ותבו כל ישראל לעי ומחופיסי הנמי הבום 1D מלות הכתוב יתהלפתנם דתרב: דאיתקטלו ביוסא ההוא מגבר ועד מימט אתה לפייחרב: ויהיכל הנפלים מסרה ויהריבו י'חס׳ בליש׳וסי׳ נמסר אַיתִתאתרי עַשׂר אַלְפִין כּל אָינָשִי בסדר ויקרא: ואת מלך ד'וסי עַי: וִיהוֹשְׁעַלָאאָתֵיביִהֵיה הַאַרִים ואת מלך העי תפשו חי יואת מלך העיתלה ואתמלך מעכרה ברומחא ער דנמרית כל יתבי עי וחברו יוכבא ג'בקריא'וסי'והיה לחור בעיראוערי קרתא ההיא קוו לפנות ערב ירחץ במים : וכבוא להון ישָׁרָאַל כִּפּתְנָמָא**ד**יי דְפַקּידיַת נשאי הארון ' וכבא השמש צורה יהוישע: ואוקיריהושעיהעיושה

יתיה לוַת יְהוֹשְׁעַ:

שיציישראל לְקַטְלָאיַת בּּליַתבי עַי

בָּחַקָלַא בְּמַרְבָּרָא דִי רְדָפּוֹנוּן בֵּיה

ואיתקטלו בולהון לפתגם דחרב עד

הל הריבלעלם לצרו עריוֹטָאהָבין:

עידן רַמִשָא וּכְמֵיעַל שָׁמִשָא פַּקּיר

גם בסרר תצא :

תל מולםי כדי שלא יאמרו זו היא העיל שנכשנו ישראל בה מפני חטה עכן ע"ד וחת וחת תלך העי תלה כנהעה תהרוגו: כדין מנדף יען אש׳ לא נתן כבוד לאלקים מחרי רוחו גבורת ה'חשר עשה ביריחו שלכזוהו הנם נפלא כלי חרב וחנית בפלה החומה והי' לו להפנות ארבו מעני ישראל או להשלי׳ עתם והוא לח כן עשה ונלחם עמם ע"כ תלה אותו לתען ירחו כל העלכי'ולא יזידון עוד ולזה הטעם כבוא השמש הורילו נכלתו כי ברך אלקי׳ וכדין מגדף כי אין זה כבוד שמי׳ מישחר תלוי וכן עשה יהושע ליתר הפלכים אזרלנד מי פטעם האפור: 10

מנחה קטנה

יהושעי מציעתא מלאיונמסר

בשרה במדברי השלה כולל

מקום זרע העמוד ומקום מרע'

הבהמות גם כן לפיכ'פי'במדב'

חשר רדפום בו : ובבא השמש

כמו שלתוב לא תלין כבלתו על

זַיַת מַלכָּא דְעַיאָחָרוּ בַּרחָי וְלָוֹיבוּ יֹאֶמֵיִיי וְאֶת־מֶלֶוֹ הָעָי תָּפָשׁוּ דָיָ וַיַקְרָבוּאָתו רדק

התועלת הראשון הוא במצות והוא מה שוכר מענין המילה ומוה המקום למדנו שמי שאימר עשיית מצוה מה דאוי שיקייפנה תכף שימצא מקום שיוכל לקיימה ולזה ממצא סמכף שלצאי ישראל מקום אפשר שיחנו בה עד שחיתה מכתש לוו בעשיית המילה ואולם אחר עבור אבל משה נתברר להם כי תוך שלשה ימים יסטו לעבור הירדן כמו שנוכר במה שקד ומזה המקום יתכאר שמי שלא מל בשמיני לאיוה סבה שתהיה הנה אין ראוי לו שימתין עליה אחרי מצאו מקום לעשייתה : דוב׳ הוא במדות והוא שראוי כשיביאנו הענין לעשות פעולה מצערת הנה ראוי שיעשה אותה באופן אשר יגיע בו לו צער יותר מעט מוער ולוה באה המצוה ליהושע שיעשה חרבו צורים ימול בהם בני ישרא : דג׳ הוא במצות והוא כשימשך מעשיית המילה

ゥ

ら

ויַת מַלְבָּא רְעַי צְלַב עַל צְרִיבָא עַר ישייים ייינוישימה הור־יעוֹלָם שְׁמָשָה עָר הַיּוֹם

וַהַוַהכָּר

והווכל

יהושע

וַיְהֵי כְּכַלְוֹת יִשְׂרָאֵל לַהֲרֹג אָת־כָּל־

יִשְׁבֵׁי הָעַׁי בַשְּׁרָה בַּמִּרְבָּר אֲשֶׁר

רְדַפּוּם בּוֹ וַיִפְּלָוּ כֻּלָם לְפִי־חֶרֶב עַר

בַּיָום הַהוֹא מֵאֵיש וער־אָשָה שְׁנֵים

עַשָּראָלָף כָּל אַנשִי הָעָי: ויהושע

לאיהשיבירו אַשר נַטָּה בַּבּירון ער

אַשֵּר הַחֵרים אָת בַּליישִבֵי הָעֵי: רַק

הַבְּהֵמָה וּשְׁלֵל הָעֵיר הַהִיא בְּווָוּ לָהֶם

ישְׁרָאֵל כִּרְבֵר יְהוֹה אֲשֶׁר צֹנָה אֶר־--

יהושע: וישרף יהושע את-יהעי

הוה: ואתרמלך העיתלה על העץ ל

אל־יהושע:

רדבנ

סכנה לתיכוק ראוי שתמנע ממנו ולוה ספר שכב כמכטו מלימול במדב׳

בסבת לכתס במדב ארבעים שנה ועל פי יייחנו ועל פי יייסעו ולוה

לא היו יודעים מתי יבא להם הצווי

ליסע כי בהעלות הערן יצטרכו ללכת

כיעל פי יי׳יםעו ולוה יתכן שאם

היו מלים אולי יבא להם הלווי ליסע

קודם מיות מכת המילה ותהיה בוה

סכנה לתינוק ולתולי ולואת הסבה

יטר תחתם עד קיותם : הוא בענין תועלת המצום

המילה רוש בהתמד ההשגמה בישר

עד שהיו כוסעי׳ לירושת הארץ ולוס

זכר שהקדים שלו המיל קוד שישתדלו

בענין היולחמה ולוה גם כן אמר היו׳

נלותי את חלפת חצרים לפי הביאור

האחרון שוכרכו בו וכבר הארכפו

המאמ'איך יגיע זה התועלת מואת

המצוה בביאורכו לדברי תורה בי

הה׳ הוא במצות והוא להוסיף

בהנפת העומר שהוא ממחרת השבת

שלא רצה בו שבת ברחשית כמו שהיו

אומ׳הלדוקים :

ולוה אמר שתכף שיובלו לאכול מעבור

הארן שבת המן :

הוא בעיון והוא שהכביא 🖬

ביאור על מה שנאמר בתורה

הוא בעיון והוא שהשם ית

לא יעסה מופת ללא צורך

והוא ללמדכו שים למצות

וישבו כל ישראל העיויבו כה שניני ניות ומותי שוני שבו בני

́пп

הר

העם שגם הםיצאו השדה בשמעם בא מחנה ישראל כי חשבו לשלול ולבוו בז ואמר בשדה במדבר דהי"לל ובמדבר בוא"י אצל אפשר דרך דרש שעם היותו שדה כקרא בתחלה מדבר בעת הי, עגוני׳ ננסים מעם העי למדבר חרב ושמה יחשב מזד המאורע וכישר נגתום ישראל והרגו אה כל יישבי בושיט ועשי של איתנו להיות נקרא הדם זרע והגיד הכתוב שהאורב לא שלה ידו להרוג את הנשארים בעי רק לכדו העיר והציתוה באש ותכף יצאו אל השדה להיות מזה ומזה אל אכשי העי וכאשר כלו ישרא להרוג את אנשי העי עד תומס או וישובו כל ישראל העי ויכו אותם לפי חרב כולם ביקד עט יהושע ולה האורב לבדו כנז׳ לעיל היות נמסר הניצות לכולם ביחד וליהושע:

וידו כל המפלים וכו' ויהושע וכו' יקשה אומרו כל אנשי העי דהי"לל כל יושבי העי דהנשים בכלל המנין היו וכדהאמר בסמוך החרים את כל יושבי העי ונראה שהפסוק הזה מקושר נים הבא אחריו שהגיד פלא גדול שנתן הב"ה כחביד יהושע כטויה בכידון זמן רב עד שהרגו י"ב אלף נפשות ז"ש ויהי כל הנופלים ביום ההוא וכו' י"ב אלף אשר הוצרך זמן רב ועוד שהיו כל אנשי העי גבורים שהוצרך זמן יותר ועכ"ו בתוך כל הזמן הנז' ויהושע לא השיב ידו אשר נעה זכו׳ כי הוא יתב׳ נתן בו כח להעמיד ידוכ׳כ ומן והוכיר כאן לשון כפילה להורות כי חלשים היו ונוסלים כי לא

כפילתנו וכשהתרימו את עכן שבה אליכו השגחתו ית' וכלחנו האויבים ומלכם חי בפתח העיר והעיי הל עולם עד היום הזה וז"ם גדול עד היום הזה ר"ל גדול כדי שישהר עד היום הזה :

יהופע מובח ליי׳ לח"ול בזה ג׳ שיטות ה׳ במשנה סתמות במס׳ סוטה והיא אויבנה סברת ר׳ יהודה כפי מה שנז׳ בירושלמי והיא שאומר אז יבנה יהושע פי׳ אז בו ביום שעצרו ישראל את הירדן לקתו אבנים מהוכו והביאום אל הר עיצל ועשו כל הענין בכתוב כאן ואח"כ נטלו את האבני׳ ולכו במקומ׳ בגלגל ולשיט׳ חז"ל ניח׳ שקיי׳ יהושע מש"אל משה והיה כעברכ' וכו' והיה ציום אשר תעברו את הירדן והקמות לך ולא איתר מצוה זו אלא בו ביום שעברו את הידדן הלכו להר גריזים והר עיבל ועשו כל המלוה וחזרו ולכו בתקומם בגלגל נמלא שנעש׳ להסנס בקפיצת הדרך ללכת בו ביום מהלך ם׳ מיל ולבנות המזבח ולכתוב עליו דברי ההורה באר היטב אלא שמהר"יא ז"ל קריתגר על סצרא זו ודחה בשתיידים ומחילה מכת"ר כי היא מבנה ערוכה וקבלה נקבל ואשיב לקושיותיו ז"ל שהקש׳ על סברא זו ד׳ ספקיה הא׳ גודל הדרך ואורכו השר הלכו בו ביום יותר מס'מיל וזה במנע בטבע לטף ונשים וכ"ש שנמנע מעשיית המזבחוהשיד' בשיד והכתיכ׳ כ"ז כמכע בטבע אם לא ע"ד כם גדול והכתוב לא זכרו זה יור׳ שאין הענין כן ע"כ וזה ג׳יל שכבר הוכיד זה הכתוב במיש כי מחר יעשה ה׳ בקרבכם נפלאות וכתבתי למעלה שוכלל כפלאות

דק

יהושע ה

הו יבנה . או כשעברו ישראל את הירדן ואין מוקדם ומאוחר בתורה כי כן כתוב בספר תורת משה והיה ביום אשר תעברו את הירדן וגו׳והחמות לד אבני׳גדולות ושדת אותם בשיד ובנית שם מזכח וגו׳ואז הותרו הכמות כל זמן שהיו בגלגל וכן אמרו רז"ל בו ביום עברו את הירדן ובאו להר גריזים ולהר עיבל והביאו את האבנים ושדום בשיד וכתבו עליה את כל דברי התורה ובנו מזכח והעלו עולות ושלמים ואכלו ושתו ושמחו וברכו וקלסו וקפלו את האבכים ולנו ואמרו אין הבמה נתרת אלא עיי נביא שלאו יבנה יהושע ומלת יבנה עתיד במקום עבר ויבא זה עם קשר מלת אז בהרבה מקומות כמו אז ישיר משה אז ישיר ישראל אז יבדיל משה אז ידבר יהושע אז יבנה שלחה אז תבאל

רשי

אז יבנה וגו': פרשה זו כתובה מוקדם ומאוחר שמיו'שעברו את הירדן עשה כן : ויכתו'שם על האבנים . הן הן האבנים החמורי למעלה לחחר מעשה זה קיפולו הסיד מעליה'והביאו' ביקיך : לכרך

רלבנ

והמתלוק׳ואף על פי שכבר הי׳איפשר לו להשלים מכו׳השם ית׳בזולת הודאת פיוכי לא היה יכולת לאח מברי ישרא למרות את פי הכביא כמו שאמרו איו כל איש אשר ימרה את פיך וגו'ולואת הסבה צוה יהושע גם כן למלאכיו שירוצו לאהל עכן כדי שימצאהו . מה שהודה ואו יתפרסס זה לישרא ולואת

אָן יִכְגַרָה יְהוֹשְׁעַ מִוּבִּחַלֵיהוָה אֵלהוָ יֹי יּכּיי׳ בְּבָין בְּנָא יְהוֹשְׁעַמִרְבְּחָא קָרָם יָי ישראל בהר עיבל יכאשר צוה משה עַבֶּרְיָהוָה אֵת־בְנֵי יִשִׁרָאֵל כֵּכָּרתוֹב ייי נספר׳ דְפַבֵּוּד משֶה עַבְדָא רַיָי יַת בְנֵי יִשְׁרָא נ' דסמי' בְּסֵפֶר תוֹרָת משֶׁרז מוֹבָח אָבַנִים שלמותאשר לא־הגיף עליהן ברול ויעלו עליי עלורי ליהנדה ויובחו שַׁלַמִים: וויכִתַּב־שָםעַל־הָאַכָנִיָם אֶׁר מִשְׁנִר תוֹרָת משָׁה אֲשֵׁר כָּתַב '7 וכל לפני בני ישראל:

אַלָהָאדִישִׂרַאַל בּטוּרָא דעיבָלוּכְּטָא כְּמָא דְכָתִיב בּסִפַּראוֹרֵיתָא דִמשִׁר תַּמָן עַל אַרְנַיָּא יֵת פַּחִשְׁגָן אוֹרַיָתַא <u>דַמשהדַכָּתַכַקָּדָם בְּנֵי יִשְׂר</u>ָאֵל:

מַרַבַּח אַרְנִין שַׁלְמִין דְּלָא אִיתַרִם עַלִיהוֹן בַרְזָלָא ואַסִיקו עַלור זי עַלוַן קרם ייונכיסו ניכסת קודשיו: וכתב

וכל

בספר תורת משה ג׳דסמיכי בקריאה וסי׳כאשר צוה משה עבד יי׳דיהושע׳ וחוקתם מאד לשמר ולעשו׳ את : ואת בני המכים לא המית דמלכים: עליהן ו׳בקריאה וסי׳ותנו בהן אש ושימו עליהן : וכתברז עליהו כל דברי : כאשר צוה משה עבד יי׳דיהושע : ורגמו עליהן אבן : המתנכאות מלכהן : אש׳קוניהן יהרגון י ותלכנה שתיהן עד באנה בית להם י וכל ואת שתי הכליות וכל תכלית דכו': משנה ד'קמצין וסימ׳והיה כשבתו על כסא יויכתב שם על האבנים את יויהרג זברי גבור ד"ה יושלמתי ראשנה משני עונם דירמיה:

הסבה הציקום ופזרום לפני יי׳ כדי שיתפרסם לכלם שכבר היה מבואר במה שהביאו מלאכי יהושע אותם הדברים שהודה עכן: הייג והוא במדות והוא שראוי לכל משתדל בעשיית פועל מה שלא יקצר מהמצאת הסבות המביאות התכלי אשר יכוין ומלהשבית כל הסבות המונטות התכלית ההוא ולואת הסבה תמצשסודר ענין יהושע במלחמה עם יושבי העי בכל או התחבולו'הנפלאות וזה שכבר היו ישראל

יקר

בפלאות לשון רבי׳ נכלל נס זה ללכת ס׳רים בו ביום ובפרטות ג׳כ רמזו הכתוב במ״ש ביפסו׳ויאמר ה׳ אל יהושע היום הזה אחל גדלך וכו׳ שפי׳ שם שכאשר הייתי עם משה על כנפי נשרים בעת לאת׳ מתצרים נאספו כולם אל המסע עם היותם נפוצים כנה כעת מעין אותו הנם אהיה עמך כעת לשר אשאם כעל כנפי נשרי׳ מהלך ם׳ רים ביום א׳ ובנין מזבח ושדוהו בשיד וכתבו עליו ד"ת בע׳ לשון הכל בנם הנה נסתלקת קושי׳ הראשון שהקשה הוא ז"ל עוד על שיט׳ חז"ל הנז׳ ספק ב׳ והוא שאם המובח נכנה מהאבנים שהוציאו מהירדן היילל כן ולא שסתם וחתם הדברים או יבנה יהושע הי"לל שהיו האבנים מהירדן עוד הקשה שפק ג'שאם כדבריהם שנטלו האבנים ובאו ולכו במהומ׳ היה לו לכתוב ולפר׳ כן שהוא הכרמי להבין מה שהוליכום לגלגל והדבר אי הפשר שימלה בג׳מ הומו׳ ברגע אחד יחד ונ"ל שכבר גילה אוון במ"ש אבנים שלימו אשר לא הונף עליהן ברול שתיבת שלימו׳ רמז היותם שלימות בשלימות ההו׳שנלקחו מן הירדן לזכרון קריע׳ הירדן ולחכימא ברמיזה ותשוב׳ זו תספיק לספק ג'שכיון שהדבר מוכרה מעלמו דרך המקר' לקלר כי ישמע חכם ויוסף לקח והספק הד׳ שהקשה מהרי"א והוא היותר קשה שאם היתה הקמת האבנים קודם לבנין המוצח כמצות מרע"ה וציוה שיעשו הכל במקום א׳ למה צא הסיפור מבולבל ונזכר ראשונה מה שקרה באהרונה נכתהחר הקודם וככנסו בהם דברי שהינם מהענין כמלחמ' יריחו וענין עכן וענין העי ע"כ וההפש' לתרץ בזה שאעיפי שבנין זה היה קודם לענין יריחו אפשר שהנביא כותב הדברים בסדר המקונוות ולא בסדר הזמן כי מתחלה ספר ענין העברת הירדן ויחנו בגלגל בקלה מזרח יריחו ואח"כ ספר מנין הקומת אבנים בגלגל עם היות ענין זה מאוה׳ שקדם לו בנין המזבח בהר עיבל להיות שאיו זה מקומו שהמקו׳ שרם בו כעת הוא הגלגל לכך סיפר חלק הקמ׳ האבנים שהיה באותו מקו׳ואח״כ ביפ׳ ענין יריחו שהוא סמוך לגלגל ואח"כ ענין העי וכשנכנסו בא"י יותר סמוך להר גריזים והר עיבל אז סיפר הענין שהיה באותו מקום והוא אז יבנה יהושע עם היות ענין זה מוקדם בזמן לא חשש אלא לסדר המקומות לכתוב כל ענין וענין במקומו וכתב אז יבנה כלו׳ אז בזמן העבר יבנה יהושע דהיינו תכף להעברתם את הירדן כנו׳ והמכריח כל זה בדבריהם הוא מה שכתוב בתור׳והיה ביום אשר העברו וכו׳ כנז׳ לעיל ובגמ׳ פ׳ אלו כאמרין כ״ז הכל בברור: והנה לחז״ל שישה שנית בירושלמי פ׳ הלו נאמרין והוא סברת רבי אליעור כי הכף לעברם את הירדן בסמוך אל הירדן בכתבו ד"ת ושם היו הר גריזים והר עיבל ואינם אלה של שכם של הכותיים אלא זולתם דלא דרשי ג"ש זו הנז׳ במשנה מה אלון מורה האמור באברם שכם אף אלון מורה האמור כאן שכם אלא סבר שעשו ישראל כ׳ גבשושיות לא׳ קראו הר גריזים ולא׳ הר עיבל ושם קראו ברכות וקללות ולפי זה אז יבנה יהושע מזבה וכו׳ בסמוך לעבר הירדן הוא שלא זוו ממקומן וקשיא זו לשיטה כל הקושיות הנז׳ שהקשה מהרי"א לשיט׳ א׳ אולת דלשיעה א ניחה שלא קפצ׳ להם הארז בסמוך לעבר הירדן עשו כל הנז׳׳ והשיטה השלישי׳ לחז״ל הזכירוה הז״ל במם׳ סנהדרין בשם ר׳ שילה בפסוק קום לך שדרש ר׳ שילא שלך קשה משלהן אני אמרתי והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים ואתם רחקתם ם׳ מיל בתר דנפיק אוקי רב אמורה עליה ודרש כאשר ציוה ה׳ את משה עבדו כן ציוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר וכו׳ א׳כ מה ת׳ל קום לך א׳ל אתה גרמת להם והיינו דהאמ׳ ניה בעי ועשית לעי ולמלכה כאשר וכו׳ עכ׳ ל וקשה ר׳ שילא דקארי לה מאי קארי לה דהא קשיא ניה מה שהקשה רב כאשר ציוה וכו׳ וכן לרב קשיא דהא מצינו שעבר יהושע דייהם כתיב בעברכם את הירדן ואיחר יהושע עד אשר כלהם ביריחו והעי דבתר הכי כתיב אז יבנה יהושע וכו' :

דר׳ שילא לא חש לראית רב כי הפסוק ההוא דכאשר לוה משה וכו׳ ר"ל שלא הסיר דבר וגראה לגמרי מכל אשר ציוה משה אבל אין כתיב שלא איהר והקדים איזה ענין ובפרט בהיות הענין מוכרח מריחוק המקום והמלחמה של יריהו והעי הדביקוהו לה נהניה השב רוחו ללכת שם תחלה ולכך סבר ר׳ שילא שאיתר יהושע מעשות הדבר עד שכלחמו ביריחו והעי ולשיט׳ זו ניהא שהדברים כסדרן אירע ואז יבנה יהושע אחר ענין יריחו והעי נעשה והדברים נעשו ככתבן וסדרן בעשוכמו שכתובים בפסוק ועבר יהושע על מ"ש והיה כעצריכם שאיחר הדבר כי ראה אותו נמכע וטעה שהנין בכווכת הכתוב שאומר והיה כעברכם שאין הכווכה תכף אלא בהגיעכ׳ אל הר גריזים זהר עיבל איבר׳ דרב פליג עליה דסבר כשיט׳ סהמא דמתניתין דתכף בו ביום שעברו באו אל הר גריזים והר עיבל ועשו מצויתם וחזרו ולנו במקומ׳ בהכרח דמכרית מקרא דכאשר ציוה משה וכו׳ שהכתוב כפול ומיתור׳ דקרא דריש דאפי׳ שיכוי כל זהו לאחר הדבר לא יתכן לאחרו ודריש רב הום לך אתה גרמת להם ופי׳ רש"י ז"ל כשהחרים הרמות בדבר שיכשלו כי אין כל הציבור יכולין לעמוד שלא יהנו מהשלל ולכך אח"כ כא׳ לו ועשית לעי ולמלכה וכו׳ ואסיפא דקרא סמיך דכתיב רה שללה ובהמת׳ הבוזו לכם וכו׳ שלא תכשילם עיד ולי אפשר לפרש במ״ש אתה גרמה להם שהוא לפי ששלחת שלוחי׳ולא הלכת אתה והיינו דקאמר ליה בעי ועשיה לעי וכו׳ ר״לועשית אתה בעצמך כאשר עשית אתה בעלמך ליריחו ולמלכה כי אם אתה מכחיל נוחלין ואם לאו אין נוחלין הרי לרג׳ שיטות ב׳ מקלוקת רבי יהודה ורבי אליטזר והשלישית שיטתר׳ שילא ורב פליג עליה ולא הוברר אם סובר רב כשיט׳ר׳ יהודה דהיא סתמא דמתני׳ דסוטה או כר׳ אליעזר הנז׳ בירושלמי : אמנם מהרי"א ז"ל סובר שמעולם לא צוה משה שיעשה הדבר הזה תכף אלא אחר ימים בהגיע׳ אל הר גריזים והר עיבל והשתדל הרב הנו׳ לכיין הכתוב בפרשה עם מה שעשה יהושע וה ירית כן מחתת כמה ספקות ואני אכלול אותם בא׳ והוא מה טעם לכתוב ולכפול ציוי על עניו האבנים פעמיים בפסוק והיה ביום אשר תעברו את הירדן והקמות לך אבנים גדולות ופסוה והי כעברכסוכו׳ וכן לוה פעמיי׳ על השיד ושדת אותם בשיד וב"פ על הכתיבה ולמה בפעם הא׳ אמר ביום ולה בשנית ובה׳ אמר והקמי׳ לך ובנ׳ אמר תקימו ולמה בראשונה לא אמר שיהום אות׳ בהר עיבל ובפעם שנית אמר וכן בראשונה לא הזכיר ענין המובח והשלמים ובפסוק השני הזכיר ולמה בראשונה הזכיר הכתיבה וכתבת עליהם בעברך ולשימת זה הכריח הרב כי להיות מנהג

הויקהל שלמה: את משנה תורת משה י מן ושננתם לבניך אף על פי שאינו משרשו ופירושו שלון התורה ופירושה על דרך כלל וכתב רבינו סעדיה ז"ל כי כתבו בהם מספר המצות כמו שהן כתובו׳בהלכות ובאזהרות ויפה אמר כי לא יתכן שכתבו בהן כל התורה רק הולרך דרך כלל ונחלקו רבותינו ז"ל מהם חמרו על גבי החבנים בחבוה ואחר כך שדו אות' בשיד ומהם אמרו מחחלה שדו את האבנים וכתבו התורה על גבי השיד ואמרו כי בשבעים לשון כהבו אותם דברי התורה כמו שנאמר בתורה באר היטב כדי שיבינו הות'כל עם ולשון שיראו אותם :

10,

נורפין להתרישה מחיסורה שתחול הברכה בחותן שנס הקללות נורמין נרנה : ועם ישרחל פה חתד ים לדקדק אם חליו פה פהד קאיפל החותרי

הק"בה דכתי ביה ה'אנהינו ה' אחד (מיין כל זה נכלי המלכים הכובשים ארצות מיד בעברם לכבוש יקים אבנים גדולות זו למעלה מזו לציון וםי'שהחזיהו יקר) ואפשר לופר דהאי פה בארן ויכתבו אל האבני׳ שבשנת כך וכך כבשו הארן ההיא המלך פלוני או עם פלוני והוכיח כן חחד קאי על ישראל והכוונה מאי"רהולים שעשה כן בכל מלכות אי"טליאה ובספרד ולעומת זה אמר משה לישרא הנה כא ידעתי שכחו להלהם עםישרחל שהם פה החד שכולם מחמינים שגם אתם העשוכן במהירות ובו ביום אשר תעברו לת הירדן תרצו להקים לכם אבנים ודולות כה אחד ואין בפיהם חלא ולשיד אותם בשיד הוא זי"שו בלעו ששימו על האבנים לקבל הפיהוח וידעהי ג"כ שהרצו לההים אחד בקול קול יעקב יכי זה אבנים ולכתו' עליה' את כל דברי התור' ואין הכונה על כל דברי התורה כי אם את כל דברי התור' דרכם כסל למו שהיו מתקנצי' הרבה אותות שכל הכו׳ ומתייחסי׳ בענין העצרתכם שהאל הוציא אתכם ממצרים והביא אתכם מ׳ שנה במדבר חחדישלו פין החר ודעתם ושעברתם הירדן ונכנסתם בהרץ וכ"ז נכלל באומרו בעברך ר"ל הכתיבה היא בענייני עברך והעברתך כיון שזה העשו מעלמיכם אינו מהעמל שתעשוהו לגצוה ולשמו וז"ש והיה ביום אשר נשת בשה כזה שאלהות הרבים שלהם יננחו פה חחד וכפנין תעברו והקמות וכו׳ שאיןאו מצוה אלא הודעה וסיפו׳ מהעולה על רוחכה לעשות לכבוד עצמיכם שחתר הנופר רבשקה וכי שהכי מחייב ההכם העשוהו לכבוד ה'וז"ש תקימו בלשון צווי ויהיו בהר עיבל ולא יכתבו עליו ענין תחמרו על ה׳ חלהי נטחנו ההעבר׳ לבד כי אם כל דברי התור׳ והמצות וז"ט יהיה בעברכם שהיא המצוה מאת ה׳ שלא יעשוהו כלא הוא אשר הסיר חוקיי חת במותיו ונו׳ויחת׳ ליהוד׳ אלא לכבוד ית׳ וו"ש תקימו את האבנים באלה כלומר אות׳ האבני׳ שהיה בדעתך להקימם לכבודך ולירושלי' לפני המזכח הום הראוי הוא שתרימ׳ לכבודו יתבר׳ ולזה צום שלא יהיה זה ביום ההבערה בצמצום אלא בעבריבם תשתמוו בירושלי'י שרכי ואמר תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם ריל תהי׳ ההקמה לקיי׳ צוויי ולא זולתה פירשו שהין רבשקה אופר אלו מהפנוי׳ ובהר עיבל כי שם בחרתי ולה במקום זולתי ושדת הותם בשיד כדי שיהי׳ למזבח לה׳ וצוהו היה עוכד לחלהו' הרנה כמו שיעשו זבחי שלמים להודיע שאין זה להם עמל ויגיעה לא לששון ושמחה מהערב ודבק עם העבוד' שעשו חבותיוסי מתשרו'שינלו האל י"ת וכתב הרב עוד שמוה יתבהר לך שלא לוה משה יעלו האבנים מן הירדן ושיהיו י"ב למספר עשה"כ עכשיו שהחריב כל בני ישרא ולא שיהיה ביום ההעבר' ואחרי שפירשתי מלוה זו אבא להסכימה עם מה שעש' יהושע הנתו' וחער שלה יעכדו כי ואומר שהאבנים האל׳ אשר העלה יהושע מן הירדן ושהוליך לגלגל וכן האבני׳ שהקים בהוך הירדן אם ה' אחד ' וזה שאתר שאז זית הנצו וכו' שהיו נשעני על ולא עשה זה לקיים מה שצוה משה בפ׳ זו שא כ לא היה הב"ה הוור ומצוה שהי' די במה שצוה משה קנס רנוץ באמרם נעשם והי' ג"כ יהושע כשכתן הטינם בעועל ההוא מזכיר מה שלוהו משה ואומר כאשר לוה משה עבד ה' מלחתה עם ישרחל שחיז להם מ"ם שם ככל אשוי צוה משה את יהושע לא נאמר ע"זאא כמו שפי' שם על הדברי'אשר דיבר יהוש' כי אם פה אחד משא"כ הם לותם ביציאתם מן הירדן שהם מ"ש משה ליהושע וכל ישראל אבל האמת הוא שבדבור הנם שעשה שיש להט בהלטרפו' אלסות הד"ה עם ישראל צהעצרת הירדן צוה שיקחו הי"ב איש לי"ב שבטי ישראל איש א' אבן א' ושיניחום הרבה ואפשרשלוה כווכוניכ במלון בגלגל לוכרון הנם שביבשה עבר ישראל את הירדן ולא נעשה מזבה מאותם אבנים ולא תו"ל שחתרו שחלקו על הקיבה דכתי' ביה ה חלקינו הוליכום להר עיבל ולא נכתבו עליה׳ ד"ת אמנם שלכדו יריחו והשמידו העי להיותם קרובים להר ה אחדי עוד י"ל שהכתוב עיבל אזראה יהושע לקיים נוצות משה וזהו אומרו אז יבנה כי אז היה אחרי כל מה שקדם סיפורו אומר פה אחד אנל ישראל ואחשוב שלפי שראה מה שקרה לה מולד עכן שאמר השי"ת וגם עברו את בריתי אז מיד אחר גמר למוקלב' שאל יחתו מההמון ענין העי ראה לעורר האהבה ולהקים ברית חדשה ע"כ הורף דבריו ז"ל והנה עיני המעיין תחזינה הנדול שנאומות והוא כלעי שחתרו ז"ל (סוסה דף מב) מישרים כמה דוחקים שיש לפי׳ זה שיהיה מאמר והיה ביום וכו׳ עד והיה בעברכ׳ סיפור ולא מלוה שהיה המשוח מלחמה מכרים זה דוחק גדול שהרי כתיב בתחלת הענין שמור את כל המצוה וכו׳וםמיך ליה זהיה ביום וכו׳ כראה כושין שעע ישראל אעד שהיא מלוה וכן מוכיח אומר וכתבת עליהן את כל דברי ההורה על כללות מלות התורה הוא ולא על הקינה אפי לא ביה בידכם זכרון גבורת׳וכבושם כמו שפי׳ הוא ז"ל וכמה דוחקים אחרים לפירושו ודקדוקים שדקדה להחזיה כי חם זכו' ק"ם חתם פימדוי פירושו כול׳ או רוב׳ יתוהנו בדברי רש"י ז"ל שבחומש גם בחיבורי כלי חמד׳ הרהנהי הביאו׳ הראנו חותי בכל יום די להכל וום שאמר להלחם עם ישראל פס משם ומלבד תה שכתבתי שם ותירצתי כל אלו הדקדוקים אפשר לי לומר ג"כ עתה דבר אחר שכוינ' הפסוק לתגיד על ב׳ מיני הבנים שהקיט יהושע הא׳ בתוך הירדן ועליהם בא הכתוב והיה בי.ם וכו׳ חחד שיש להם וכות שפיחדי ה'מחד בכל יום שוה לכד דר והקמות לך לדעתך כי איני מצוך בהקמהם כי אם הרצה הקם וכתבת עליהן וכו׳ בעברך רמו לפננה ההויבי' : לירתו ילשי שבתוך הירדן שהוא מקום המעצר שם יכתבום כדי שתעשה מצוה זו קודם ביהתך אל הארז כדי כי בשתיטם עשו ישראל לזכות בזכות זה שבסצהו תבוא אל הארזו"ם למען אשר הבוא אל הארץ ע"כ הוא מה שתעשה ערמה בירחו שלחו מרגלים מדעתך ורטונך העוב בלי חיוב מטוה ומה שהוא בחיוב מטוה הוא והיה בעבריכם תקימו את האבני קרש לחתר כחילו הם מחותה האלה כלומר דוגמת האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל שאלו יהיו דרד חיוב אחרת פוכרי קדרות וע"ת לקיים את תצוותי אשר אנכי מצוה אתכם היום והוסיף חיוב בענין הכתיבה של אלו האבנים שיהיו שוועו כי נמונו כל יישבי הארץ. ונעי עטו ערמים באר היטב כמשאחו"ל בע׳ לשון דגאבנים ראשונים תספיק כתיבת כל דהו שאין כוונת הכחיב׳ שח כדכתי' וינגעו ישראל ובו' רק להודיע שוכות התור׳גרמה להקרע להם הירדן אבל כתיבה זו לריך שתהיה באר היטב בע׳לשיו וינטו עשה ענעם כאילו נשו כדי שילמדו כל העולם זה נ"ל בכוונת פסוקי הפרשה ובאופן שהנכון באלה הפסוקים הם שיטות ועי"ב נתקו בל חנזי בשי חז"ל הנז׳ לעיל והשטה המחוורת היא הראשונה והיא שיטת רש"י ז"ל שכתב פרשה מוקדם וכהבה

מאוחר שמיום שעבר את הירדן עשה כן ע"כ וכן הרד"ק ז"ל י ומ"שיבנה לשון עתיד לחו" מכאן לתחיית המתים מן התורה וכן אז ישיר משה י והטעכ שבניהו בהר עיבל להיות מקום מקולל לכך כתנושסהמובח לכפר על עובר האלות:

מנחה קטנה אן יכנה יהושע לשון עתיד כלפי שאתרו שכר קנוה מנוא ופי'ז"ל כל המושה מנוה נע הו יוכה לעם׳ לעה "ב וכן חמרוז"ל (סנהדרין ד׳ נח) כל החוער שירם בע"הז זוכם וחומרה לעה ב ווה שחער שכ׳ עלוה תלוה יולום הכוונת אתראז יבנה יהושע ה"ל נשניל שננה נעיהו יוכה לכנותו לע"הבי ומכחן לתחיית המתים מן התורה לברך את העם ברחשונה לא רלה להוכיר בארירה אלא רעזו כחוערו לכרן ברחשונה כי מכחן נשפע שחם הנרבה רחשונה הקללה שנים להוהם הארורי׳ אשר לא רצה להוכיר אם לא במקים הכרחיגם הוכיר הנרכה תחילה כי גש כוונת בקללם כוח שיהי מתירחין מהחם׳ ועי"כ תחול עליהם הברכה וכתו צחתר משה בפסוק חתם נכבי במוך לקללות לופר שהקללות נורמין לכם ממעדומננ שלתם מתירהן מכם והם

כמוכן מפשטי דקרה שכולם

הסליחו בפה אחד לעשית מלחעה ח"כ הכי הוה לי

לפים'ויתקנצו יחדו פה החד להלחם עם ישרחל ובלי ספק

שוה הכרים לח"ול לוער שוה אחד מן הפקומות שחלקו על

20775

באשר לוה משה וכו׳ טעם כפל כאשר לוה משה ככתוב בספר תורת משה אפשר דכאשר לוה משה חוזר לראש הענין של אז יצנה וכו' בהר עיבל כאשר אוה משה עבד ה' ומ"ש

ככתוב בספר תורת משה הסיפיה דקרא לענין אבנים שלימות שכו הדין כתוב בספר תורת משה לא תבנה אתהן גזית וכו' ואפשר עוד שבתחלה אמר כאשר צוה משה ואח"כ מורה מקום ככהוב בספר תורת משה בספר מיוחד שהוא ספר משנה התור׳ שהוא ספר א׳ וכולל בו כל תור׳ משה מזבח אבנים שלימות שכן כתוב בפ׳ כי תבא אבנים שלמות והפשט הוא שלא יהיה בהם פגם כלל וו"ש שלימות וחז"ל דרשו שלימות שעושי שלום בין ישרא לאביהם שבשמים ע"י כפרת החטאי והמרריבי שם זבתי שלמים כנז׳ בסוף ויזבחו שלמים וטעם זביח׳ השלמים הוא דרך הודאה יוזבה תודה להידו׳ לה׳ שויכה אוהם ליכנם לארז הקדש מה שלא זכו אצוהם וכ"ז עשו בו ביום שעברו הירדו כמו שהוכחנו למעלה י וח"ש ע לות לה׳ כתב מהרי"א ז"ל מסכים למה שאמרתי לוה משה שיהיה מנין מכוון לכבוד ה׳ ולעבודהו ולו"א עולות לה׳ ע"כ ואזיל לטעמיה שכתב למעלה ואין מכאו ראי שהפסוק 10 (*) 7

כם עחומה חתרת ווה שחתר נס נס: עול י"ל ויטי כשמוע יגו'קאי אלעיל שכתב יהושע תשנה תורה ושם נחתר כי תקרב אל עיר וקראת אלים לשלו' וביאר יהושת אותו כחר הטיב שום כחתר על חופות שב"חל חבל שכ"חי השבעה אותו' אין מקדימין נהם שלום כלל אלא החרם תחריפס ולחתחי׳ כל נשמהי ולוה כחשר שמעוכל המלכים ובו׳כי אין להם תקנה לבקש שלו׳ כלל לזה הסכימי לששות פלחמה עם יהושע וישראל וע"כ היה פה חתד ואין פעכב בדבר בי רחוכי חולת ידם וחין תקוכ חם לח לפכות המדינה ולילך למדינ׳ מחרת כחשר עשה הגרגשי נלזה נתרו מות מחיים למווכ את ארנם מקום מולדתם ולילך אל ארז אחרת לא להם נו"ם ויהי כשמות ונו שחין תקנה כיאם למווכ ארים מרן וכת חלכ ודכם : ויתקכלו

כבשו העיר יע"כ ויעשו גם

כם בערתה ל התוכר כאילו

בריזים ואת הקללה על הר עיבלוהיה אם שמוע תחלה ואחר כן והיה אם לא תשמע ופתחו ואמרו ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו'ואלו ואלו עוכין אמן הפכו פניהס כלפי הר עיבל ופתחו בקילה ארור האיש אשר יעשה פסל וגו ואלו ואלו עוני׳ אמן עד שגומרין כסדר הזה ברכו׳ וקללות כך סדרו רבותינו זכרם לברכת והקשו ואמרו איך אנו אומרי'כי הלוי׳היו למטה והלא לוי למעלה שהרי היה הוא אחל וון הששה שבטים שהיו בהר גריזים ופירועו כי זקני כהונה ולויה למטה והשאר למעלה ומהם המרו כלהראוי לשירות למטה והשאר למעלה : והחליו כמו האהלי הערכך והדומים לה'שבאו בשתי ידיעו ורבותינו זיל דרטו בו כי בה הה"ה למעט כי מעט'היו במספר החלי של הר עיבל מחצי של הר גריזי׳ ואעיפ שלוי למפ׳ מפני שהי'יוסף עמה׳ שנ׳ בהסוהנכי עס רבוגו׳ומה שאמר אל מול הר גריזי' אל מול הר עיבל שלא עמדו על ההר אלא בשיפוע ההר ובהר גריזים ובהר עיבל יש מחלוקת בדברי רבותיכו ז"ל הלא המה בעבר הירדן ומעבר הירדן ואילך ד"ר יהוד' אחרי דרך מבו'השמש מהו' שהחמה זורחת הלל הלוני מורה ונאמר להלן ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה מה אלון מורה האמור להלן שכם אף אלון מורה האמור כאו שכם וזהו הר גריזים והר עיבל

וכל ישראל וְסָבוֹהִיוְסַרְכוֹהִי וְדַיָּגוֹהִי קיימין מיכָא ומיכָא לאַרונא קָדָם כְּגִיוֹרָא כְּיַצִּיבָא פַּלְגֵיהוֹן לַקַבֵיר טוּרָארִגְרִיזִין וּפַּלְגֵּיהוֹז לַקָּבֵיל טוּרָא יָדְעֵיבָל כְּמָא דְפַקֵּיד משֶׁה עַכְרָא דַיְי ָלָבָרָבָאיַת עַמָּא יִשְׂרָאֵל בְּקַרְמֵיתָא וּבָתַר כֵּן קָרָא יַת בָּל פִּתְנָמֵי אוֹרַיִהָא רְאוֹרַיְתָא: לְאַהֲוָהפִתְנָמָא מִכֹּל דִי כָּל קְהָלָא דְיִשְׁרָאֵל וּנְשֵׁיָא וְטַפְלָא <u>והנ</u>ה וניוֹרַיָּא דָאַזְלִין בֵינֵיהוֹן: בר שְׁמָעוּ כָּל מַלְכַיָא דִי בְעִיבְרָא דַיַרְדְנָאבְטוּרָא וֹבשְׁפְלְתָּא וֹבְכָרִי <u>סְפַריַ</u>פָּארַנָבָארִילַקָּבֵיל לִירְנָן חִיתָּאַי וָאָמוֹרָאֵי כְּנַעֲנָיָהֵי פְּרִיוָזָהֵי חוּוָיָהַי ואיתכנשו ויבוסאי:

′3 /2 3

ווקניו ושטרים ושפשיו עמרים כַּהַנַיָא לֵיוָאֵי נַטְלֵי אַרוֹנָא דִקָיָיטָא דַיִי איי ייי מָזֶה י וּמָזֶה י לָאָרוֹן נָגָר הַכּהָנִים הַלְוּיֶם נְשָׁאַי יאַרוז בְרִית־יְהוָה כַּגַר כאורח חציו ארי מול הריגרוים וְהַחֶצְיוֹ אֶל־מֵוֹל הַרֹעֵיבְרָ כָאַשִׁר אי אוה משה עברייהוה לברקאת קעם י"ד חס׳ ישראל בראשנה: ואדוריבן כךא לה יבטחו יושני העי לצא׳ עליה׳ במלחמה בְּרְבָן וּלְוָשִׁין בְּכָל דְבָרִתִיב בְּסִפְרָאַי׳מוּ ווווי אֶרִז־בְּרִשׁ הְבָרֵי הַחּוֹרָה הַבְּרָבָה וַתַּקְלָלֶה כְּכָל־תַבָּחוּב בְּםֵפֶּר תַ*חּוֹנָ*ה: פַקירמשהדלאקרא יְהוֹשִׁעַקָרָם אֵ׳יָאָ לא הָיָהָדָבָרמָבָלאַשריצָוָה משֶׁר בסיפרא אַשֶׁרלא־קָרָא יהושענגד כָּל־קְהַל יִשְׁרָאֵל וְהַנָּשִים וְהַשֵּׁך וְהַגֵּר הַהֹלֵך בּקרָבָּם: ויהי בשמע בליה מלכים אשר בעבר א ונזה נשלם להם נקלות הכנם האורב הַיַּרְהֵן בָּהָר וּבַשְׁםֵלָה וּבְכֹל חַוֹף הֵיָם הַנָּדוֹל אַ־סָוּל הַלְבָנוֹן הַחִתּיוֹהָאָטִיי הַכְּנַעֵנִי הַפְרְזִי הַחִוּיֻוְהַיְבוּסִי: ויתקכצו

הכהנים הלוים י"נוסי' נמסר בסרר שפטים: לכרך ט'וסי'נמסר בסרר כלק:

שבין הכותיים ר'אליעזר אומר לא זה הוא הר גריזים והר עיבל שבין הכותיים הלא המה בעבר הירדן סמוך לירדן דרך מבוא השמש מקום שהחמה שוקעת בארץ הכנעני והלא אינה אא ארץ חוי היושב בערבה והלח בין הרים וגבעוח הן יושבין מול הגלגל והלח לח רחו חת הגלגל ובירוש׳ לדברי ר"א מהו הר גריזים והר עיבל ב׳ גבשושיות עשו לאחד קראו הר גריזים ולאחד קראו הר עיבל: ואחרי כןי הברכה הקללה יהוא שאמרו ברוך האיש ארור האיש או פי׳ והיה אם שמוע תשמע והי'אם לא תשמע : לא היה דבר י נרא'מהפסו'כי אחר שהראו הלוים הברכה והקללה פתח יהושע וקרא באזניהם כל המצו'מצות עשה ומצות לא תעשה : והגר ההולך בקרבם יכמו שכתו׳בתור׳בפרש׳הקהל וגרך אשר בשעריך ואמ׳ ההולך שהיו מתגיירין מן האומו׳בכל מסעיה׳מפני הנפלהות אשר היו שומעי׳ורואים:

רי"ר והוא בדטות הוא שהשם ית׳ לא ישל והקימו עליו גל אבנים גדול לירא הנשארים: טבע המציאות ומנהגו לעשו'מוכת אם לא יביאו לזה הכרח מה ולזה תמצא כי מסני שהיה אפשר החרמת יושבי העי בקלו׳ בכמו אלו התחבולו׳ מלד מה שקר׳ במלחמה הראשונה שהיו ישרא נגפים לפניהם הנה לא הסכים השם ית' שיעשה זה בדרך מופת :או יבנה יהושע מובה ליי׳ י עד והארץ שקטה ממלחמה זכר שכבר בנה יהושע מזבח ליי׳ אלהי ישראל בהר עיבל: כאשר צוה משה זגו׳ - אבנים שלמות אשר לא הניף טליהן ברול י כמו שנותה התורה וזה ממה שיורה שמה שאמר בתורה ואם מובח אבנים תעשה לי היא מצוה לא רשות עם שכבר באה המצוה בבניית המובת בהר עיבל ווכר שכתב שם על אבני המוצח פתשגן תורת משה אשר כתבה לפני בני ישראל והנה כבר נתבאר בתור שכבר שדו איתם בשיד כדי שיכתנו שם כת' מבואר ואחשוב שמה שכתב שם הוא זאת הברכה והקללה אשר קראו בזה המקום ככתוב בתורת משה וזהו מ"ש שכבר קרא שם את כל דכרי התור׳ הברכה והקללה וזה לאות שמה שכת׳ שם לא היה בו זולת זה ואם אי אפשר אא שמודה שכתב שם כל התורה הנה אין זה זר מאד כל שכן אם היה המובח גדול וגובה ובכלל הנה אם היה

וכל־ישראל

בנודל מובח בית שני לפי מה ששפרו ממכו רו"ל היה מכיל זה בכתיבה ביכונית · והנה זה הוא הנראה בעיני ר"ל שמה שנכתב שם כלל התור'ואי אפשר שנ' שיהיה משנה תורת משה רמז לעשר הדברו' עד של שלא כתב שם כי אם עשברו שונורו כויון אוכרוי בנירבי בעובי בעובי שלא ומה שכתב שם משה לפני בני ישראל היה כלל התורה לא עשר הדברי לבד וקצת מפרשים אמרו שכבר כתבו מר של שלא כתב שם כי אם עשרת הדברים וזה שהוא זכר שכבר כתבם משה לפני בני ישראל ומה שכתב שם משה לפני בני ישראל היה כלל התורה לא עשר הדברי לבד וקצת מפרשים אמרו שכבר כתבו שם רמוים קצרים מתריצ מלות כמו הערין ביום שהות וכר שכנר כיונט משוי נשני כני שליון אות במים מתריצ ב מצות זוה רחוק בעיני שכבר כוכר בתורה וכתצ'על האברים את ל דברי התורה הואת באר הטיב זוה מורה שמה חירתר החורה של כהגנו לקראם בתג השבוטות שיש בהם רמוים קצרים מתריצ המנות זוה רחוק בעיני הואת באר העיב וזה מורה שיה שנכתב במורה נושר כהגמו נקרחם בתג השבועות עיע באם אווים ואיים אות באר העיב וזה מורה שיה שנכר בזה בפרשת כי תבא: עוד זכר כי באר העיב וזה מורה שיה שנכתב במור בלום עלם י נהנה זכר שעשו שם כמו שנוה משה מעניין הברכה והקללה לא נפל דבר ממה שמכר בזה בפרשת כי תבא: עוד זכר כי כאשר שזעו כל המלכי אשר בעבר הירדן מה שעשה יהושע וישראל ליריחו ולעי התחכמו ולקחו עצה בזה להתחבר יחד כדי שיעורו קצתם לא ינצחו אחד אחד כמו שהגיע הניצוח ליריחו ולעי מפני היותם יחידים והנה ואת היתה העל שלקחו בוה אלו החלכים והתחכמו בה . . ווכר עם זה שיושבי גבעון עשו גם המה בערמה לקחת עלה שלא יגיעם כוק מפני בני ישראל ווה אמרו גם הם כי הראשונים עשו מה שעשו לקחת על זה עלה שלא יתרימום ישראל ואילו לקחו עלה אחרת והערימו בזה האופן שוכר :

> שהפסוק הזה אינו מדבר במאמר זה של ויעלו עליו עולות לה' על מציאות האבני' כי אם על מציאו' הקרבנות שב׳ מיני קרבנות הקריבו ואל שניהם אמר תחל׳ דרך כלל ויעלו יצליו ואח"כ מפרש המין עולות שהם כליל ולז"ה לה' שחין לשום נברה חלק לה כהן ולה בעלים הלה עולות לה' לבדו כליל והמין ב׳ ויזבהו שלמים שנם הם לה׳ אלא שיש לכהן ולבעלים הלקם :

> שסעל האבנים במם׳ סוטה פ׳ אלו באמרין ת״ר כיצד כתבו ישראל וכו׳ ר׳ יהודה ויכתוב אומר על גבי אבנים כתבוה שנ׳ וכתבת על האבנים ואח"כ סדוהו בסיד א"ל ר"ש

לדבריך היאך למדו אומו׳ העול׳מ״ה התורה ה׳ל ביכה יתירה כתן הקב״ה וכו׳ וקלפו הסיד והשיאות באותה שעה כתחת׳ בזר דינם של א"ה מ"ה לבאר שחת שהיה להם ללמוד הורה ולא למדור שמעון אומר על גבי השיד כתבוה וכתבו להם למטה למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל הועבותם הא למדת שאם חוזרין בתשוב׳ מקבלין אותם א׳ רבה בר שילא מ״ט דר״ש דכתיב והיו עמי׳משרפו׳ שיד על עסקי סיד ור׳ יהודה אמר לך כסיד מה שיד אין לה תקנה אלא שריפה אף א״ה מ״ה אין להם תקנה אלא שריפה עכ"ל וצריך להבין במאי קמפלגי ר׳יהוד׳ור״ש דאע"ג דר״ש מכריח בדבריו מ"מ אין די בזה: ונראה דקמפלגי דר׳ יהודה סבר דא"ה עכו"ס אין להם הקנה אא שריפה הם לא יתגיירו ואם הננענים היו חוזרין בתשובה לא היו מקבלים אוהם ור"ש פליג וסבר דא"ה יש להם תקנה אם חוזרין בתשובה ואפי׳ לא יתגיירו אם מקיימים שבע מצוות די להם ואפי׳ כנעני׳גם כן וכדמוכת התם בסמוך דקאמר כמהן אזלא הא דתניא ושבית שביו לרבות כנענים שבתוכה והיא ר׳יהודה במאי דהאמר שעל גבי האבנים כתבוה אזרא לטעמיה שאם לא יתגיירו אין להם תקנה וכיון שכן מה תועלת יש אם יראו התורה הכתובה על השיד והם יעמדו באמוכת׳ ולא יתגיירו דהא אין להם תקנה אלא שריפה או נירות ולה"ק דעל האבנים כתבוה והסיד מלמעלה כדי שלא יראוה והקשה לו ר"ש לדבריך היאך למדו את התורה כיון דמכוסה היא ומשכיר' יהודה שנתן להם בינה יתירה לטובתן כדי שילמדו מהתורה שאין להם הקנה אלא בהתגיירם ויתגיירו ויקייתוה וכיון שלא למדו לעשות כן באותה שעה כחתם גור דין של עכיום שהיה להם ללמוד תורה ולדעת שאין להם תקנה אלא שריפה או גירות ולא למדו זו היא שיט׳ר׳ יהודה אמנהר"ש דסבר שהאומות יש להס תקנה ואף בלא גירות בקיימם ז' מצות להכי קאמר שכתבו למעלה מהשיד גלוי לכל העמים כדי שיראוה ולמדו ליראה את ה' שאף בלא גירו' תועיל להם כאשר יהיימו שבע מלוות וז"ש ר"ש אומר על גבי השיד כתבוה וכתבו להם למטה למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבותם דהא לר׳ יהודה אפי׳חודרין בתשובה אין מקבלין אותם אלא א"כ יתניירו לחלוטין או בשריפה אמנ׳ לר"ש דבתשובה לחוד לקיים ז' מצות בני נח זו היא הקנהם לדידיה כתבו מלמטה למען אשר לא ילמדו וכו׳ הא למדת שאם חוזרין בתשובה מקבלין אותם והיינו דקאמר מ"ע דר"ש דהאמר דיש להם ההנה דכתיב והיו עמים משרפות סיד על עסקי סיד דכיון שהנ"ה לוהיכתבוה על הסיד כלי םיראוה זילמדו והם ערלה אזנם משמוע ע"כ יהיו משרפו׳ ור׳ יהודה אתר לד כסיד מה סיד אין צו תקנה אלא שריפה אף וכו׳ הנה נתבארה ברייתא זו בפשיעו׳ומתוכ׳ נלמוד פי׳ הכתוב הוה דלר׳ יהודה קרא כפשוטו ויכתו' שם על האבנים ממש ולר"ש בדוחק על האבנים דהיינו בסיר ואם אית' העיקר הסר דהיה לו להזכיר הסיד דבשלמא לר׳ יהודה תינח מה שלא הזכיר סיד שנכלל במ"ש בכתוב בספר תורת משה הן אמת דלר "ש ניחא שפסוקי התור׳דייקי כר׳ שמעין ששם נאמ׳וה המות

לד אבנים גדולות ושדת אותם בשיד וכתבת עליה 'כתיב אח"כ דמשמע שאחר השידה היא הכתיב ' ואי לאו דמסתפינא ה"א דאו ואלו דברי אי"ם חיים שעל החבנים כתבו ועל השיד כתבו על האבניי כתבוכל התורה ביאור רחב והיינו קר׳ זוכהבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב בע׳ לשון וג״כ על השיד כתבו דברי התורה יותר בכלל ובקיצור והיינו קרא קמא דושדת אות׳ בשיד וכתבה עליהן וכו׳ ואלו באר היטב לא כתיב כאו וומש את משנה הורת משה רבו הדעות יש מי שפי׳ על ספר אלה הדברים וכן הביא מהרי"א ז"ל וכן כ"ל הכרח לזה מלשון הכתוב שהומ׳אשר כתב משה לפני בני ישרהל דנר' שלה על כלל התור' מדבר הלה על משנה תורה שפר לה הדברי שנכתב לפני בני יבראל בבארו התורה ורבינו סעדי׳ ז"ל כתב שכתבו כללי המצות מעין האזררות ע"כ לא שקש׳ מלשון אשר כתב משה שלא יתכן שכתב משה קיצורים לבני ישראל ולשיטהו ל׳ל שקרה׳ משנה לשון משנה שאומרת הדינים בקיצור מופלג י ומהרי"אז"ל כתב שהיותר נכון שכהב י' הדברות שבפ׳ ואתחנן כי לא יתכן שיכילו אותם האבנים את כל התורה ובע׳ לשון והרלב״ג כתב שהברכה והקלל׳ שזכר שקראו שמה הוא מה שכתב והרד"ק ז"ל כתב שכל התורה כתבו וקרא׳ משנ׳ מלשון שנון ושננתם והוא עלמו הכריח כדברי רבינו סעדיה כי לא יתכן לכתוב כל התירה בכמות קטן :

ישראל וזקניו וכו׳ כאן הקדים השוטרים לשופטים ועוד שינה שכל הפרטים הנו׳ בכסוק הם בכינוי זקניו שופטיו לא כן בשוטרים הכוונה כי ישראל לא היו בהם שוטרים בעת וכל ההיא אלא מצד הצווי האלהי שאמר שופטים ושוערים תתן לך אבל לא שהיו סרבנין בשופטים חלילה ז"ש שוטרים ולה שוטריו שלה הוצרכו לרדיית שוטרים ולכך הקדימן להורות שלה שמשו במקומם לרדות סרבן אלא לקיום המצוה לבד ולכבוד ותפהרת לעסומ"ש עומדין מזה ומזה לארון אח"ול במשנה ו' שבטים עלו לראש הר גריזים וו' לראש הר עיבל והכהנים והלוים למטה באמצע הכהני' מקיפים את הארון והלוים את הכהנים וישראל עומדין מכאן ומכאן שנאמ׳ וכל ישראל וזקניווכו׳ ע"כ והו׳ שעלו לראש הר גריזים הם שמעון לוי ויהודה יששכר יוסף ובנימין והו׳ שעלו לראש הר עיבל ראובן גד ואשר זבולון דן וכפתלי והקשה הר"דק דא"כ היכי האמ׳שהלויי׳ עומדין למני׳ והלא שבט לוי בהר גריזי׳ הוא ותירן שזקני כהוכ׳ ולויה לבד למט׳ להיות עם הארון אבל כללו׳ שבט לוי בהר גריזים ויש מי שאמר שראוי לשירות למטה והשאר למעלה ומהר"יא ז"ל כתב ועם היות שהיו הלויים עם הארון למטה הכוונה בזה שהלויי׳ המשרתים את הארון היו למעה ושאר שבט לוי אנשים זקנים נשי׳ וטף היו בהר עם שאר השבטים ע"כ וכוונת דבריו שהלויים המשרתים במשמרת שלהם היו למטה לבד אבל בגמ׳אמ׳ בפ׳ ואלו כאמרין הניא א״א לומר לוי למטה שכבר נאמר למעל׳וא״א למעלה שכב׳ כאמר למטה אלא זהני כהונה לוייה למטה והשא׳ למעל׳ר׳ יהשיה אומ׳ כל הראוי לשירות למטה והשאר למעל׳ ופי׳ הראוי לשירות מבן ל׳ ועד בן כ׳ וכן פרש"י ומ"ש חציו והאיו כת׳ הרד"ה שבא'בב' ידיעות כמו האהלי הערכך ור"זל דרשו לפי שהיו מועטין החצי שבהר עיבל מחצי שבהר גריזי׳ ששם היה יוסף זכתיב ביה ואנכי עם רב וכו׳ומ״ש אל מול הר גריזי׳ וכו׳ כתב הרד״ק שבשפוע ההר היו עומדים וכן מהר"יא וכן אמרו בגמ׳ וי"א אלו ואלו למטה הפכו כניה׳ כלפי הר בריזים ופתחו בברכה וכו' ומ"ש על ר"ל סמוך ואני אומר במ"ש הציו והחציו וכן באומרו אל מול הר גריזים וכו׳ הכוונ׳ כי כאשר הפכו הלויים פניהם אל הר גריזים ופתחו בברכה הנה גם הו׳ שבטים שהיו עומדים בהר עיבל הופכים פנים אל הר גריזים ואלו ואלו עינין יחדיו המן וכן בשהפכו

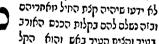
כלי יקר

מנחה קטנה חציו י ושבטים עלו להר גריזים שמעון ולוי ויהוד׳ויששכר ויוםף ובנימן וששה להר עיבל רחובן גד וחשר וזבולון דן ונפתלי והכהני׳ והלוים והחרון עומדי׳ למפה הכהני׳מקיפים לרדוף חתרי ישראל ונזה

יהושע ט

את הארון והלוי׳מקיפי׳ את הכהני׳וישרא מזה ומזה הפכו הלוים פניה כלפי הר גריז׳ופתחו בברכה שנא׳לברך את העם ישרא בראשונ׳וכך הוא מפורש בתור׳את הברכה על הר

ררק

בעיר והצית העיר באש והוא הקל מאד בענין החרמתם כי בראות עשן חווהפוים כי העיר כבהלו מפני מות טפס וכשיהם תכפ"ו קרחי העיר צנהל מעלי אות שנט אש של וי ואפים אך ואבוד קניניהם וסגר זה להם דלתי את הזהב וגוי ההשתדלות בערין מלחמת שיתכהנו וסי׳ דהבח

בה באופן ראוי ולזה מתו כלם בקלות למלכיאי ולואת הסבה בעינה תלו חלך העי

רשי

לברך את העם בראשונה י

להקדים ברכות לקללות ברוד

האיש אש׳לא יעש׳פסל ומסכה :

רלבג

ישראל הכראי׳ למלך העי בעמת ולוה

ההוא שהיו בו ר"ל מפני היות' בעמת

עם שכבר חוק לבם עוד מפני היו׳וה

בכמו המועד והמקום שהיו ישראל

כנפי לפני יושבי העי בפעם הראשונ

וחוק לבם ג"כ לרדוף כלם אחריהם

באופן שהניתו העיד פתוחה כי הם

ראו אותם כלם כסים דרך המדב׳והם

ויעשו

ויעשו גם המה בערמה כמו שעשו בני יעקב במרמ׳בחמור אבי שכם שהיה חוי ויושבי גבעון מן החוי היו כמו שאמויבענין: ויצטירו . עשו עצמן כהולכים בשליחות לשון וציר בגוי שולח וכל תיבה שתחלת יסודה לדי כשהיא מהפעלת בלשון מתפעל או נתפעל באה טי"ת בתוכה וחולקת את אותיות שרשי התיבה כמו מה נלטדק

מגזרת לדק שאומר כלטדק וכן גישמיה ילטבע מגורת לבע שקים בלים : שיהיו נרחים כבאים מארץ רחוקה : ומלוררי לשון מבוקעים לשון ארמי ציריא דחיטי דמלרי זיקי: כקודי ארשי"ן בלע"ו לשון מוקד וכן תרג'יונחן כסנין : אולי בקרבי אתה יושב · שמא מיושבי הארץ הלטיידנו ; ONA

רלבג

ויצטירויהוא מעכין ציר כאמן לשולחיו והטעם שהם הראו עלמם כאילו הם שלוחים באים ממרחק : נקודיםי הוא הפת היבש שמתפרר מלד יבשו לפירורין דקים : מארן רחוקה באמי יתכן שנתפרסם להם מה שלות'התורה לישראל שלא יחיו כל כשמה מהערים הקרובות אליהם אם לא יסכימו להשלים עמהם וכבד שלח אליהם יהושע בכללות רצ לאלו המקומות הקרובים וקרא להם לשלום ולא השלימו זלוה היה מחוייב שלא יחיה מהם כל נשמה כמו שמכר בפרשת שופטים ואמנם אמר לו שכבר שלח יהושע לקרוא לשלום לכל מקומות הגוי׳האה כי היה מחויב להם לקרוא

וּיְתַקַבְּצַוּ יַחֲדֶׁו לְהַלָּחֵם עם־יְהוֹשָׁע ועם ישראל פהאחר: וישביגבעון שבועו ארז אשר עשר <u>יְהוֹשֶׁעַלִירִיחִוּוְלָעָיֵ: וַיְּעַשְׁוּג</u>ַם־הֵשָּׁה בערטה וילכו ויצטירו ויקחו שקים משמיי לקחוכטאואובורו ונסיבו שקיו בכין בָּלִים לַחֲמוֹרִיהֶם וְנארות יוֹן בָּרִשׁים ייילי ניש׳ לַחֲמָרִיהוֹןוּזִיקין הַחֲמֵר בָּלָן וּמְבַוָּאִין ה ומבקעים ומצררים: וגעלות בַלות ייי ומצוררין: וּמִטִּלָארוֹ בְּרַגְלֵיהֶם וּשְׁלָמִוֹת בָּלַוֹת י׳ ייֹי בְּרִיגְלֵיהוֹן וֹכְסוּתָאבָלַיָאעֵלֵיהוֹן וְבַל עַלֵיהֶסוְכֹל לֶחֶם צֵידָם יָבֵשׁ הָיָרָז וַיֵּלְכָוּ אֵל־יְהוֹשֵׁע אֵל־ נקרים: ら הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָל ווּאִמְרוּ אֵלָיו וָאֶל־־ איש ישראל מארץ רחוקה באנו וַעַהָּה בּרְתוּ־לְנוּ בְרֵית: וַיָּאֹמֶרוֹ ייֹחֵיֵר לְנָא קְיָיִם:

'? ሰ" אישיישיישראל אליבחוויאוביי בּקרבי אַתָּה יוֹשֵׁבוְאֵיָך אָכְרות ־לְךָ בְּרִית : מית בספר׳ וְאֵיכְרִין גִיְזַר לְכוֹוְקָיָים: ואמרו ויאמרו

לחמוריהם ג׳מל׳בליש׳וסי׳ויקחו שקים בלים: וגם תכן וגם מספא י ואת חמוריהם יקה י ושלמות ד׳מל׳ וסי׳ושלמות בלות י ובשלמו׳הרב׳מאר י והמה מביאי׳איש מנחתו י וחברו דר״ה : בקרבי י״א בקריא׳ וסימ׳וחרה אפי בו ביום ההוא ועזכתם · אולי בקרבי אתה יושב · אף רוחי בקרבי אשחרך · לנביאים נשבר לבי בקרבי זחם לכי בקרבי בהגיגי זורו 'נכון חדש בקרבי זברב שרעפי בקרבי לבייחל בקרבי ולבי חלל בקרבי ז נהפך לבי בקרבי כי מרה מריתי ז סלה כל אבירי אדני בקרבי :

יהושע

פה אחדי

<u>ליריחוֹולַעִי:</u>

לשלום אל כל עיר ועיד קודם שיבאו להלתם כמו שמכר בפרשה וכבר זכר במקומות שכבר נשה יהושע ככל אשר לוה יי׳ את משה ולזה יחוייב שכודה שכבר שלח זה יהושע לאלו המקומות קודם שיסכים להלחם עמהם כמו שכתבו רבותימו ז"ל ולזה הערימו כשאמרו שהם באו מארץ רחוק' ועשו עלמם עבדים לישראל והיה מחוייב לפי מפשטי התורה שיקבלום בברית ויהיו להם למם ועבדום ויעם להם יהושע שלום ויכרות להם ברית לחיותם וכשבעו להם לחיותם וכשבעו להם כשיאי העדה והנה היתה סבת טעות ישראל ונפלם בזה הענין כי לא שאלו את פי יי' עם היות אללם יהושע

כן כתיב וקרי ויאמר הכתיב על הפרט והקרי על הכלל כמו שאמר איש ישראל : אל החוי מבני חוי היו גבעון והערים הסמוכות להם שהיו בואת העלהי ובדרש מה הוא החוי וכי חוים היו אלא שעשו מעשה חויא פי׳נחש כלומר שרמו את ישראל כמו הנחש שרמה את חוה : אולי בקרבי אתה יושב י שאם היו יידעין שהם מארץ כנטן היו אסורים לכרות להם ברית שנאמר לא תכרת להם ברית ולא תחנם והברי הוא שיהיו בשלום עמם ולא יהיו עבדים להם ומקבלים מצותם וזה אסרה התורה והף על פי שכולם אם היו משלימים היו מקבלים אותם כמו שכתו' לא היתה עיר אש' השלימה אל בני ישראל בלתי החוי יושבי גבעון וגו׳מכלל שאם השלימו היו מקבלים 100

רדק

וַעָכָרוּ אַף אִינּוּן

וּמְסָנִין בָּלָן וּמְרָקּאָין

ואַמָרוּאֵינשישראַל

ואזלו לות יהושע למשריתא

ואיתְכָנָשוּ כַּחֲרָא לְאַנָּחָא קְרָכָא עִם

וַיַהְבֵי גִּרְעוֹן שְׁמַעוּ יֵת דִי<u>וְע</u>ַבַר יְהוֹשָׁעַ

יהושעועםישראל סיעא חרא :

<u>לָחֵם זְנָובִיהוֹן יָבֵשׁ הֲנָה כִיסְנִין :</u>

לְגְלְגְלָאוַאֲטֶרוּלֵיה וּלְאִינֵשׁיִשְׂרָאָל

מַאַרְעָא רְחִיקָא אָתֵינָא וּכִעַן גְוַרוּ

לְּחִינָאָה הֵּילְטָא בֵּינָנָא אַתוּן יֵרִחָבִין

אותם כן הוא אבל בתנאי שיכריתו ע"ו מארלם ושיקבלו עליהם שבע מצות שהוזהר בהם אדם הראשון

כלי

פניה׳ אל מול הר עיבל וז"ם חציו אל ברגריזים והחציו וכו׳ ה"א רמו׳ לקשר זה החציו עם חציו סראשון להיות׳ אחדים בענין הר גריזים ובענין הר עיבל וכאלו אמר חציו אל הר גריזים והחציו ג"כ שבהר עיבל אל מול הר גריזי׳ וכן להפך חציו שבהר גריזים והחציו שבהר עיבל יחדיו נחייחדו להיותם פונים אל מול הר עיבל לענו׳ אמן יחדיו וז"ם אל מול אל מול דהיינו בבחינ׳ החליו העומד בהר זולתו ואם באכו לומר בכווכת הה"א דהייכו הידיעה ובא להורות על אותם הידועים וכז'בפסוק כי אין לשכות ממ"ש הכתוב א"כ קשה דהי"לל ג"כ החציו אל מול הר גריזים י וענין הר גריזים והר עיבל כבר זכרתי למעלה המחלוקת דאיכא למ"ד דב׳ גבשושיות עשוא׳ קראו הר גריזים וא׳ הר עיבל וכו': ומ"ש כאשר לוה משה את העם בראשונ׳ היינו הנז׳ במשנה פתחו בברכה וכו׳ וו"ש בראשונה וכמ"ש רש"י ז"ל בראשונה להקדים ברכות תחלה לקללת ברוך האיש וכו' ע"כ ובזה אבין אומרו כאן בפרטות כאשר לוה משה כי בתורה לא נכתבו אלא הארורים ארור האיש אשר יעש׳ וכו׳ לכך אמר כאשר צוה משה צווי ע"פ לברך את העם צראשונה ולפי זה מ"ש כאשר צוה משה מוס׳ אל סוף הפסוק והוא הנכון והטעם שלא נכתבו הברוכים להיות מרובה מדה טובה ואין לריך להמר:

כן קרא וכו'כתב הרד"קז"ל הברכה והקללה הוא שאמ׳ ברוך האיש ארור האיש או ואחרי פי׳ הברכ׳והיה אם שמוע וכו׳ והקללה אם לא תשמעו וכו׳ וכת׳ מהר״יא ז״ל בביטול

החלק הראשון מדברי הרד"ק שכבר קדם כאשר צוה וכו׳ לברך את העם וכו׳ואומריו ואחרי כן הרא את כל דנרי התורה נראה שהוא דבר זולתו והסכים עם הרד"ק בפי׳ השני שפי׳ שהברכה והקללה דהייכו והיה אם שמוע וכו׳ ברוך אתה צעיר וכן להפך שמשה לא לוה אלא שיאמרוהי"א ארורים הלוים ויהושע הוסיף מעלמו לומ׳ בעלמו את כל דברי התורה כו׳ ע׳כ ואפשר שכדי שלא יהיה כמוסיף על דבריו ית׳ שלא יעצור על בל תוסיף הפליג זמן בין קריאת הלויים הי"א ארורים ובין קריאתווז"ם ואהרי כן דאחרי מופלג :

היה דבר מכל אשר צוה משה אשר לא קרא יהושע כתב הרד"ק ז"ל כי אחרי שהראו הלויים לא ברכה וקללה קר׳ יהושע באזניהם ג׳ככל המצות ולי כר׳ שאמרו מכל לשון רבוי הכווכה שאפי׳ עכין לווי׳ לא תחיה כל נשמה אשר לוה משה בכלל לוואותיו אל ישראל ויהושע גם זה הלווי הראו שם עם היות נתצאים שם גרים וגיור עד י׳ דרי לא תבזי ארמאה באפיה ז"ש הכל קרא יהושע כנדות והגר ההולך בקרבם כי לא חשש אליהם שקר׳ לא תתחתן בסולא תחיה כל נשמה ולא חשש פן יגלו אוזן יושבי הארץ עם היות שלא היו גרים גמורים אלא גר הולך בלבד והר"דק כתב ז"ל ואמ׳ ההולך בקרב׳ שהיו מתגיירים מן האומות בכל מסעיהם מפני הנפלאו׳ שהיו שומעים עכ"ל : כשמוע כל המלכים וכו׳ לא הזכיר הפסוק בפרטות מה שמוע׳ שמעו כמ"ם גבי גבעון ויהי שמעו את אשר עשה יהושע ליריחו ולעי מהר"א ז"ל פי׳ לפי שהמלכי׳ שמעו מה שוכר

למעלה מענין המובחשבנה יהושע ושכת׳ עליו דברי התורה ואמ׳ אין זה אלא פועל המלכים הולכים לכבוש ארצות וכיון שיעשה פועל יורה בו שיכבוש את הארז לזה אין ראוי להלחם א׳ א׳ אלא כתקבץ כולנו כה׳ ע"כי ואני אומר שהוא מקושר עם חלק אחד שהוכיר למעלה שקרא נגד הגר ההולך בקרבם אפילו מצות לא תחיה כל נשמה והנה המלכים שמעו זה כי כלתה אליהם הרעה ולכך בתחכמו להיותם באבודה א׳ וו"ש ויהי כשמוע כל המלכים את כל אשר קרא יהושע ע"כ מעדו יחדיו להקבץ יחד:

יקר מלחמה שהוא אברהם שאח"זל שעבר לפניהם בהיותם בונים המגדל וקללם בשם והוא גרם ביעולו בין קללתו עשתה רושס ולפי זה על כרחין זברים ר"ל שהדברים היו בב׳ אחדים הנמלאים בם ה׳ א׳ ואחד היה אברהם וז"ש בג' מקומות ר"ל הג' מקומות שוים בכל פרטיה' ולואת הכונה הזכי'הלוקת בוג בהמצע שהרי היה בהה ללמד לפניה ולהתריה לפניה על הברהם שלה נזכר בפירוש ולהתריה עלה׳ דיהושע בפי׳התמר הבל על ה׳ להו בפי׳ התמר לה כן בחלוקת גויג ומגוג שהב׳ חלוקות בפי׳ על ה׳ ועל משיחו ז וכפי הפשט גדאה לי שאמר פה אחד לפי שכתוב בפשע ארץ רבים שריה שאוי לעם שכולם רהשים לזה אמר שנתחכמו להיותם יחדיו ועם היותם יחדיו יהיה להם פה אחד משוח מלחמה שעל פיו יצאו ויבואו וע"י כן יצליחו והר"דק ז"ל כתב פה אחד בהשכמה אחת ועצה אחת ועד"ז ת"י סיעא הרא ולא פי' הקבון הזה עד שספר מעשה יושבי גבעון כי בעבורס התקבלו כמ"ש למטה ע"כ י ואני אומר דפשעי הפסוקים אין מוכיחים כן אלא שאלו המלכים נתקבצו תחלה על ישראלויהושע וכאשר ראו את יושבי גבעון שהשלימו אז נקבצו על גבעון וכן מוכיח מדברי הז"ל

הבז'מג' מקומו׳ שחלקו וכו׳: רירשבי גבעון מדקאמר יושבי גבעון ולא הזכיר מלך דקדק מהר"יא ז"ל וכתב ב' שיטות ביושבי גבעוןהא׳ שהיה להם מלך והוא החוי שנתקב׳ עם המלכים כנ״ול אמנם יושבי בארן והם העם לא נתקררה דעתם בעצת מלכ׳ להלחם כי שמעו אשר עשה ליריחו ושלא בדרך טבע ולעי ולכך עשו גם המה בערמה להלחם ותיבת גם מוסכם אל מה שעשה מלכם החוי בעלהו עם שאר המלכים להללל וגם המה עשו בערמה הנו׳ בפסוקים אלו ולא חששו אל מה שעשו מלכם י והשטה הב׳ היא כי חוי הנז׳ למעלה איננו מלך אלא מיושבי הארץ ונתייחדו עם המלכים ומלבד אותו הייחו׳ שעשו עם המלכים עשו תקון גם עם ישראל וז"ש גם הם בערמה ר"ל מלבד העשוי עם המלכים

עשו ג"כ עסיש׳ בערמה הנז׳ בענין וז״ש ויושבי גבעון ולא הזכי׳ מלך : ויעשו גם המה בערמה צריך להבין תיבת גם היותה מיותר וכצר כתבתי סברת מהרי"ה ז"ל ורש"יז"ל כתב בפ׳דברים שגם בימי משה באו כנעניים צרמאות ונתנם משה חטבי עלים ושואבי מים כמ"ש מהוטב עליך עד שואב מימך וזהו ויעשו גם המה בערמה שהגבעונים למדו מאותם שבאו בימי משה בערמה ויעשו הם גם כן בערמה וכאן כתב רש"י ז"ל שיטת רז"ל ע"ש וכ"כ הרד"ק ז"ל והוסיף עוד ז"ל ויש לפרש כו׳ ע"ש והרב כמ"הר ישראל די קוריאל ז"ל פי׳ שישראל עשו האורב ע"פ ה׳ וזו היתה ערמ׳ גדולה שהערימו בה לכבוש העיר ועוד שהטעו כל המלכים בזה לחשוב שבטלה מישראל ההשגחה אלהית חלילה וכלחונם חזר להיות כשאר המלכים בדרך טבע וע"י מארב וזו היתה כוכתו ית׳ בצוותו שים לך אורב כדי שיתחוק לב האומות להפילם בידם למען תתם ביד ישראל ולעומת זה אמר ויעשו גם המה בערמה כמו שישראל עשו בערמת האורב כעין זה עשו אלו גם כן בערמה וילכו וכו׳ ובשעתו ז׳׳ל אבין מסרה אחת והיא ובקרבו ג׳ בקריא׳ ובקרבו הם יושנים ובקרבו ישים ארבו ובקרבו ישית מרמה הכונה שאמר וכי תימא מאחר שבקרבו הם יושנים מי הכניסם בתגר זה להערים ולעשות מרמה לז"ח שהאורב שעשו ישראל גרם לזה שעשו ערמה ז"ם ובקרבו ישים ארבו זה גרם לובקרבו ישים מרמה ועשו ערמה. ובפשט הפסוק כ"ל לשלומי אל אופה במ"ם חז"ל שאלו נקראו חוי לשין נח"ש שנקרא חוי"א בלשון תרגוס וכמו שהנחש היה ערוס ואמ׳ אאכיל את אדם וימות ואקח את חוה כך לה הרשעי׳ חשבו מחשבה להדיח את ישראל והשביע׳ לומר אם יעברו על השבועה הם אבודים והם יקיימוה הרי אנו ניצולין ע"כ י ובזה אבין או׳ גם המה שמוסב אל ענין חויה הוא נחש הקדמוני שכמו שהוא עשה בערמה גם אלו עשו בערמה ככוכר עוד אפשר שאמר שהיה מספיק להם בעשותם ערמת השקים בלים לחמוריהם ונודות יין וכו׳והצידה יבשה ניקודים אבל המה היה להם ללבוש בגדים נאים כי הבאים ממרחק גם כי יהיו שמלותיהם בלות בהכנסס לפני המלך שנשהלחו אליו ילבשו מחלצות וחליפות שמלות ואלו כתחכמו בערמה לעשות בהסומלבושם ערמה ללבוש בלוייהםחבות וז"ש גם המה בערמה כלומר גם בהסובעלמם עשו ערמה בנעלות בלות ושמלות בלות באופן שגם בהם עצמם עשו שינוי וערמה עוד אפשר ויובן או׳וילכו וילטיירו שכבר הזכיר בסמוך וילכו אל יהושע וכאן לא הזכיר אנה הלכווהוא כי הבא ממקו׳ הכרת פניו ענתה בו בי הבא ממרחקי ארן שופתו השמש ופניו מתכרכמות מהחום לעומה כן אפשר 1555

שבים עם יהושע ועם ישרחל שכבר נמוג לכט מתניהם ולא קעה נהם עוד רוח קודם שענרו הירון כש עתה שקוסיף להם שמועת תיכש גרם פענורת בירדן וכיבוש יריחו והעי עכל עקים חערו כאו ונלחם כי כלאו הכי מתים אנחנו : ויישבי גנמון שמעו וני שהם רחו נ"כ מה שנאמר לא תחים כל נשמה אך ראוג "כ ששם כתוב קריא" שלו׳ לחשר לה מהרז הכנעני כםי ווה שמעו ששלח משם לסיחון ועוג נעברה נא וגו׳ ואין קריאת שלום יותר מוה ושמעו מה שעשולירתו ועי שלא החיו כל נשתם וידעו בנירור שים תועלת והנלה לפי שכא מארז רמוקה ע"כ עשו מה שעשו . וילכו אל המחנה ובו' עשו עלעם כאלו לא ידעו שכבר עברו ישראל את הירק ושהיו הלכו לתוחם עד שיכאו אנלו ווה שחערו חל יהושע מחרץ רחוקה מאד כאו ענדיך ירנה שלה תהמר הין רחי' מן המנטלי' ושלמות בלות כי ארץ ישראל הוא ת' פרסה על ת' פרסה ויהושע הי' בגלגל נקנה ארז כנען וא"כ בדרך ת' פרסה יש שיעור שיוכלו השלמות והמנפלי׳ לכלות י ע כ הער מחוד שחין דרך ח"י אלא קרוב כנד ריחוק תקום שכחנו משם וע"כ חתר ג"כ שפשו כפלות בלות וכו ברגליהם ושלמות בלות עליהם וכי איני יודע שבענעלי' ברגליהם היה והשלמות עליהם אלא כך היו חומרי' מה שחתה רוחה המנמלי' בלות ומטלחו' זם כב' היה ברגלינו כלות מותן רב הלכנו כך במנעלי פטלוחי' מרב הדרד וכן השלמות בלות כך הסהת פליכו בלות זמן ווטכיה מריחוק הזרך הרב יכי באו מנדיך לשס כ׳ ששמענו כי הוא אלהי עולם וכדאי לילך כהנה וכהנה לשמו הגדול ששממנו מנפלחותיו ושכר פסיעות ים על דב המורה מטלטוא דגברא הקשו בפרטו' במנטלו' ושלמות כאלה ונם לא חשנו על מוץ טוב ולמם מסכי היה מעשר לכולהגיע עזון מפעירים וכפרי' על הדרך וגם לקנות הנעלי׳ ושלמות אלא שמאסמ בתענוגי העולם ולה חשבת על שום דבר מתענוגי גועי נם מערנו פוומולי יודעב הדבר שבאנו לשם להתגייד ולכרות ברית עענם על הלכנו בחשר הלכנו עד בוחמ אל המקום הזה ואלולי שעלאניך פה היינו מוכרתים למבור הירדן מד בוחנו חלקך

כי כך חמרו לכו וקניכו ונו ביזנס לזה ולה קקי לקרחתם כלי הוכרת שם מקום אלא לקראתם אעילת יהי׳ ריחוק מקום כוה וכוה כי שמעכו חשר עשה למלרים שידענו שים לו עמשלה בים וביבשה יונס מה שעשה לשני מלכי החתורי ושם הפתיד חתה למשה רחינו שישלת ממשלה בשמים וחרץ וחיב אלהי כוה כדחי לקרב חללו ועיכ כרתו לכו ברית : שחרץ רמוקה באכו וכו' גם בדבריה זה היה ערע' כי מזרך הנהוג הוא כי ישלחואנשי' לכריתות ברית הלא יקחו אנשי קכמים וכבוכי' יודעי' לרבות ולדבר תחילה דרישות שלו" בשם וקניהם נחק כיחמרו שכחו לכריתות ברית וכש בשים ערמה בזבר הלח יברמו אנשי' מלומדי' במרמה ותחבולה לכבות פרמפוחם לכל יוכרו שערמה בעיהם וביותר היה נריך זירוז רמלימ חכמים ונכונים שכל רו לח אנם מהם יואני האנשי לאכן ידמו כי ערמה כפולה עשו בוה שהיו מדברי' בלשון הדיום כחילו הם חכשי תם חינם יולשי׳ לרמות ועדבריו למי תופס : כדי שיחמרנ ישראל אין אנו יודעי' בטיב רעאות ואלו היה רוני׳ לרענ׳ ודמי היו זקני ספיר שלמו לתכתיהס׳ ע״כ תחלת לבריהס כלי הקדמת שלוי התרו אל יהושע קודה ששאל 640

כנחה קטנה ויתקנלו יחדו להלחם אע"מי בהסכמה אחת ועלה אחת ועל הדרך הזה ת"י סיעא חדא ולא פירש הקבוץ הזה עד שספ׳ מעש׳יושבי גבעון כי בעבור׳התקבלו כמו שמספר למט׳: נס המהי דרשו בו לרבות על בני יעקב שבאו להם במרמה כמו שאומ׳במרמ׳ וידברו והם היו החוי ויש לפרש גם הם לרבו'על בני יריחו ועי כי הם עשו עם בני ישראל להשתר מהם כמו שאמר ויריתו סוגרת ומסוגר' או להלח' עמה׳כמו עי והם גם הם עשו כן אבל בערמה באו ליהם להשלים עמהסיוים לפר'עוד גם לרבו׳ על ערמת ישראל לפי מחשבת החוי כי הם חשבו כי בערמה הכו ישראל יריחו ועי ששלחו להם להשלים כדי שלא ישמרו מהם ואחר כך הכום והם באו להם בערמה אף על פישהם בעלמם ידעוכי סופס לגלו׳ להם ערמת 'השבו החרי שיכרתו לנו ברית לא יעברו על בריחם אף על פי שיתגלה להם הערמ׳ חחר כן : וילטירו ' עשו עלמה צירים ומלאכים באים מארץ רחוקה ומן התמה שתירגם אותו יונתן כמו בדלת היזדודו מן לד' ת"י כסנין ודברי רבותינו ז"ל פת הבאה צכסנין והוא פת עושי׳ הותו כעבין יבשין וכוססין אותו בכית המשת'ועוד מפרשי' אותו מענין נקוד וטלוא כלומר מעופש היה והלחם המעופש הוח נקודי כי יש בלח'המעופש אדוס וירוק ושחו'כקודי'כקודי'.ויאמרו'

שתרגמו זוודי׳ כקולי׳

וית הבצו יחדיולהלחם עם יהושע וכו׳ תנחומא א״ר אידו בשםרבי אלעור בנו של רבי יוםי הגלילי בג׳ מקומות חלקו באי עולם על הצ"ה אחת בדור הפלגה ויהי כל ארז שפה

א׳מהוודברי׳אחדים דברים של חירופין וגידופין היו משיחין אחריו ית׳ ואחת בימי גוג ומגוג יתייצבו מלכי ארץ וכו' וא' ביתי יהושע שנא' ויתקבצו יחד וכו' פה אח' מהו פה אחד שחלקו על הב"ה שנא' בו שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד ע"כ י וצריך לדקדק מניינא למה לי ועוד קשה הסדר שהי'ל"ל תחלה ענין יהושע ואח"כ ענין גוג: הביאור שכונת המאמ׳ להודיע שהג׳ מהותות הם שוים לגמרי וכמו שבימי גוג כאמר בפירוש על ה׳ ועל משיחו וכן בימי יהושע כאמר פה א׳ בעם יהושע תשיחה׳ ועם ה׳ יחדיו בקשולהלחם כן בימי דור הפלגה ל"ל שעם משיחה׳ גם כן ברשו לעשות מלחמה יעשה מלחמה וחזר ושלח להם מי שרוצה לפכות יפנה מי שהחמין בהקב"ה נחתר שיהיו לתכדי' והקייתו رده ביסוד מוסד סיהי לענדים ואת פיה׳ לאשאלו מה שנאמר למעלה שנאו לשסב׳ זה לא שאלו עהם נחוק דבריהם שיקכנו עליהם יהדות ולשבוד ה' כלכ 77ر שנם נשם ה׳ מחשבה נח מוד הירחה או לקבל תועלת וכפרט שלח יהי' פרמה בדבר לע"מו בהרוע זה לא שאלו בחופו שחסו יותר על כבודם שיהיו להם לעבדי' ועה שקנה ענד קנה רבושכל נכסיהם פלהם ועל כבוד שעים לא חשו לדבר עמהם מתסקי תורה ותנות כפי הדין הכח כהתנייר ונזה כחשר שמעו שערה שקרובים הם להם היו פתיירחין שנה יסורו כניהס מתורת כי כיון שלא קכלו פליהם הנירות בהחלם ע"כ לולה השבועה הכום כני ישרהל ונענו וגערו שיהיו פנדים כקם' חתרו בתוספות תנחי שיהי' פכד בכית ה' זתקנו בזה שני דברים הסחד מהשלח תשו תחלה על ככוד שמים רק לסיו׳ להם לענדים עכשיו מתרו שיהי' ענדים לשעים בעכודת פתשכן והשנית כדי שלא יסירו ישרמל לע"ו אתרו שיהיו תמיד עוכקי' נענודת כ' שמל ידי התעסקם בעבודת הקודש יעשה ההרגל להם טנע שני שיהיו נטתקים פע"וער שיהי׳ירחת פנקים נחקק כלכם וכיותר ברחותם נכיי כפשכן וחש פשמים תוקר פליו תמיד ניסי׳ ירמת מלקי׳ על פניהס ו ויסי

שאלו עשו גם הם בערמה ר"ל לתקן ענין זה הלכו אנה ואנה כדי לקבל שינוי בפנים שלהם ז"ש וילכו ויצטיירו כצירים הלכו אנה ואנה באופן שאפי׳ בהמה ובגופם ממש עשו ערמה כנז׳ עוד אפשר שאלו הרשעי׳ לא רצו בכריתת ברית זו אלא לפנים ולראות מאן נצח המלכים או יש׳ וגבי יש׳נראין כאוהבין וגבי מלכים ג"כ כמלה שעבו ערמה המפורסמ׳ לקה׳ שקי׳ בלי׳ ומטולהי׳ וכו׳ועו׳ ערמה ב׳ נעלמ׳ במציהות השלו׳ שהי׳ לפני׳ בערמימו׳ ולה בלב שלם וזהו גם המה בערמ׳ כי גם במציחו׳ השלו׳ עלמו היה ערמ׳ כנז׳ לראות מאן נלח ובזה יתיישב אללי מה שהקש׳ מהרי׳א ז״ל כי למה הוצרכו אל ערמה זו והלה אמרה תורה כי תקרב ל עיר להלהם עליה וקראת וכו׳ ואח"ול ג"כ ששלח להם יהושע הרוצה להשליישלים לפנות יפנה וכו׳והו׳ז״ל תירץ בזה דהלו לה בתרו לתה מם עובד אל להיות בני חורין כא׳ מבני יש׳ וו״ש ועתה כרתו לנו ברית שתכרתו ברית ההבה ואחוה שלום וריעות בלי מסוע"ו א"ל אולי בקרבי אתה יושב ואיך אכרות לך ברית אשר לא כדת שהתורה אמרה והיו לך למם ע"כ יולפי מאי דפרישית שכל זה ערמה לגנוב דעת יש לראות מי המנצח ולכך באו תחלה כדי שיהיו יש׳ בטוחים עמהם ובבוא המלכים כולם יהוספו גם הם עליה׳ והכריתו את שמם חלילה אלא ה׳ שומר ישראל כהן זאת בלב המלכים לצור על גבעון ויצטרכו אל ישראל י והר"דק כתב ז"ל אעפ"י שכולם אם היו משלימין כו׳ עיש והו"לכג ז"ל כתב שאלו הגבעונים בששלח יהושע כתב שלום לא קבלוהו ולכך אח"כ נתחרטו והולרכו לעשות ערמה זו י ומ"ש ויצטיירו ברי"ש כתב הר "דק זיל מן התימא שהמתרגם תרו.מו לשון צידה ואיזדוודו ומהראוי צ"ל בדלי"ת לכך פי׳ לשון צירים ומלאכים באים מארן רתוקה וכן פי׳ הרל בג לשון ציר אמונים שהראו עלמם כאלו באים בשליחות כריתת ברית מארץ ערמק וכן מהרי"ה ורש יו"ל ומ"ש שקי'בלים כתב רש"י ז"ל שיהו נראי' כבאי מארץ מרסק ומצוררי לצמבאקעיל צרמי ציריא דהיטי ליוצרי זיקי ולי נרא׳ לשון לרור שהיו מבוקעי

מוכיחים כדברי מי שאמר כי מפני שנעשית השבועה ברבים אין לה היתר שהרי

אמרו הנשיאים ולא יהיה עלינו קצף על השבוע ואם לא היה בדבר שלא מפני קדו׳

השם מה קלף היה בזה ואמרו רבתינו ז׳ל כי שלש׳כתבים שלח יהושע בכניסחן

לחרץ שלח להם מי שרולה להשלים יבא וישלים וחזר ושלח להם מי שרולה לעשות

וצררו אות׳כדי שלא יצא היין וי׳ת מצוררי׳ לשון טלאים רימיכדאדוש בלעו :

ונעלות בלות וכו׳ או׳ ברגליהם מיותר וכן ושלוות שליה׳ אבל הכונה שבחרו לקחת מכעלי׳

יקר כלי

עיא ווה נאסר בתורה ועליו נאמר לא תכרות להם ברית וכו'ומ"ם אל אים ישראל אפשר שגם זו

מערמתם דלה מבעיה כשדברו הל כל ישראל שהמרו מהרז רחוקה בהנו הלה הפי׳ בדברם הל היש

א׳ מישראל היו א״ל אהה כמה יגיעם אנחנו שמארץ רחוקה באנו וכו׳ ב היש ישראל כתב הרד"ק ויאמרו כתיב וקרי ויאמר והכתיב על הפרט והקרי על הכלל ויאמרו

כמו שהמר הים ישרמל ע"כ ואפשר ויאמר קרי על יהושע והכתיב ויאמרו על כלל ישראל כי לא נעלם מעינייהושע ומעיני הכלל לספק הספק ולומר אולי בקרבי וזה שלא כדברי מהרי"א ז"ל שכתב בפסוק ויאמרו אל יהושע עבדיך אנחנו ז"ל והנה הגבעונים ברחו מדבר עם ישראל כי מלאו בהסרוח בינה והכמ׳ והלכו להם ליהושע בדברי הנופ׳ עבדיך אנהנו וכו׳ ר״ל להיו׳ עבדיך הנתנו אנו בותרים שהשותל יגרום להעלים תלוקה פן בקרבי אתה יושב ולי כרה׳ רכיון שנם לקרובי׳ מועיל העבדות והמם ה"כ לא יתכן שלה קרובים כיון שאומרים עבדיך אנחנו למם ולכל עבדות והנה בזה תבטל חשש אולי בקרבי וכו׳ עוד אפשר שאמצו לבבם ואיל עבדיך אנהנו ובידף נהיה שאם נמצא נוווייפים כטוב בעיניך עשה ובטחו שיש׳יחוםו להרגם בעבור חלול ה׳ והועילו בתחבולתם ששאל יהושע מי אתם ארמים או בני קדם שבזה יובן אם רחוקים הם או קרובים ומאין תבואו מציאות ביאתכ׳ והתעוררות׳ מאין היא וז״ש תבואו בלשון עתיד כי עדיין לא באו לכלל דת ישראל וע"כ השיבו על ראבון ראשון מארץ רחוקה מאד שלא שמעהם שמה סתמו הדברי׳ וכנגד מאין תבואו אמר לשסה׳ אלהיך וכו׳:

ואת כל השר עשה לשני מלכי כתב הרד"ק ז"ל ומהרי"ה ז"ל שמכלל ערמתם הוא שלה הזכירו כי אם נם מצרים כו׳ עיין רד"ק ואוסיף ע"פ שיטתם ואומר שנתערממו לומר שמארץ רחוק׳ באו שלא שמעו ענין סיחון לבדו ועוג לבדו אלא אשר עשה לשני מלכי האמורי שניה׳ יחדיו כי כן שמעו השמיע׳ בכללות ולא בפרטות כל א׳ בזמנו וז״ש גם כן אשר בעשתרות לבד ולא אמר

עשתרות קרנים להורו׳ שמרוב ריחוקים לא שמעו הדברים בפרטות :

שיוכרחו בו מלד שבועתם להםי ולפי שהשבועה והברית היה לחיותם ושיהיו הם עבדים

שהסכימו עליו הנשיאים שיהיו חוטבי עלים ושואבי מים לבית ה׳ ולזה היו חוטבי עלים ושואבי מי

לכל העדה ולמונח יי׳:

וחרד לדבריו הלך לו להפריקי וחת בדרש כי הכנעני הוא שפנ׳ מפני זה זכה להקרח לארץ ישראל ארץ כנעועל שמו וזכה לארץ טובה שהיא אפריקי ויש אומרים כי הפריזי פנה לפניהם והלך לו אם כן למה הולרכו יושבי גבעון להערים יקבלו השלום לפי ייין שייוב זון בעור ווכי כמרן פובי שייו יושר עיים אומי להשלים והנה הכה אותם אולי לא יקום הבטחתו ליושבי הארץ הואת ובמרמ׳הוא שולח להם להשליי שיהושע שלח בכלל לכלם ויושבי גבעון חשבו הלא גם כן שלח ליריחו ולעי להשלים והנה הכה אותם אולי לא יקום הבטחתו ליושבי - ביש שלא ישמרו אל יהושע גבעון חשבו הניו נטען שלא לא אין אין שלא כיש כרתו להס ברית: ויאמרו אל יהושע וגו׳ מארן רחוקה מאדי כי שמענו שמעו כדי שלא ישמרו מהם לפיכך עשוגם המה בערמה ואמרו כי מארן רחוקה הם כדי שיכרתו להס ברית: ויאמרו אל יהושע וגו׳ מארן רחוקה מאדי כי שמענו שמעו ואת כל השר עשה במלרים ואת כל השר עשי לשני מלכי האמורי׳ונו׳ זכרו מלרים וסימון ועוג ולא זכרו הירדן לפי שהיה דבר מצרים וסימון ועוג מימי קדמוני ודבר הירדן ואת כל השר עשה במלרים ואת כל השר עשי לשני מלכי האמורי׳ונו׳ זכרו מלרים וסימון ועוג ולא זכרו הירדן לפי שהיה דבר מצרים וסימון ועוג מימי קדמוני ודבר הירדן היה מזמן קרוב כלומר אמרו ליהושע שלא שמעו דבר הירדן כל כך היא רמוקה ארנס: זקינינו ככתב ביו"ל המשך בין הקוף והנ"ון שלא כמנהג ובדרש א"ר יוחנן זקינינו איז מותן נו זב נכות חתרו ניהושע שכח שתעו לפר אירק בב בן איתר מתים מינים . אין כמי במוכבר ב אירון בי אותר אים ו ביותן וקינינו כתי'וקני השמאי היו : הלטידנו אותו . לשון ספק מזון מן לדה לדרך ופי'לקמנו אותו מבתינו להלטיד בו הדרך : ויקחו : יש מפרשי אותו כמו למדו מן לקח טוב כלומר למדן יוקט ושמתי היו. הכטידכו חותו כטין בכין אמת לפרש ויקתו כמשמעו שלקת מלידם וחכלו ממכו בברית כדי שיבטקו בהם ויונתן תרגם וקבילו גבריא לפי פתגמיהון : והביכו מלידם שהיה יבש כי אמת אמרו : ויש לפרש ויקתו כמשמעו שלקת מלידם וחכלו ממכו בברית כדי שיבטקו בהם ויונתן תרגם

ומאין ה׳בקריא׳וסי׳ויאמ׳טיהם יהושע ויבא ישעיה דמלכים וחברו רישעיה ויאמרו אליו הגירה נא לנו דיונה : וישא את עיניו וירא את האיש הארח : שמעו ט'קמצין ה'מנהון בפרשת נדרים וד'סי נמס' לעיל בסיפרא בסי'ו' : זה ג' ראשי פסוקי' בטעמ' מונח לפני לגרמי'וסי' זה יהנו כל העבר על הפקרי' זה להמנו הם הצטידנו אתו זה רע בכל אש'נעשה יאנ"ך י וגמס'נם ברי'סר'כי תשא : באמרם שהיו תאל' רחוק' והם מפני זה בלתי משועבדים להם לעשות חסד להם אחר זולתי מה

ואלה נארות היין אשר מַלָאנוּחָדָשִים וְהַנֵּהְהַתְבָּקָעוּוְאֵלָה שַׁלְמוֹהֵינוֹ וּנְעָלֵינוּ בָּדֹשוּ מֵרָב הַהֶּרֶך מאר: ויקתו האַנְשִים מצירֶםוְאָת־ פי

לישראל הנה כבר קיימו תנאם עמהם בזה האופן י

י עשה בּמִצְרֵים: וְאֵתי כָּל־אֲשֵׁר עַשֵּׁה י רשני פלכי רקאמרי אישר בעבר הַיִרְהֵן לְסִיחוֹן מַלֵך חִשְׁבּוֹן וּרִ-עוֹג <u>מַלֶךְ־הַבָּשָׁן אַשר בְעַש</u>ׁתָרָת וויאמרי אַביינו זְקַינֵינוֹ וְכָר יָשָׁבֵי אַראַנו לאמר קחו בירכם צידה לדרה ולכו לַקָרַאתם ואַמַרָהָם אַלֵיהָם עַכְדִיכָם אַנַקנוּ וְעַתָּה כִּרְתוּ־לָנֵי בְרִית: זָתַיֹ לַחְמֵינוּ חֶם הְצְשַיַרְנוֹ אֹתוֹ מְבָהֵינוּ ביום צאתנו ללכת אליכם ועתרו הנהיבשוהיה נקהים:

ויאמרו אל־־יהושע עכדיך אנחנו ויאמר אליהם יהושעמי אתםומאין **הַרְאוּ: וַיְּא**מְרַוּאַלָיו מֵאֶרֵץ רְחוֹכָה מאד בַאו עַבָרֵיך לְשֵׁם יְהוֹרֵה אֶלהֹיֵיך

רשי

הצטיידכו לשין ציד׳כשהוצחכוהו

ללדה לדרך: ויקחו ההנשים

מצידם י קבלו דבריהם שלדום

בפיהם לשון ואשר לא לדה :

רלבג

שהיה כביא ואלעזר הכהן שהיו אללו

אורים ותומים כמו שאמרה התורה

ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו

במשפט האורים והנה זאת השבועה

אע"פ שהיתה בטעות לא הסכימו

לעבור עליה כי יהיה בזה תלול השם

אכל הגוים ייחשדו שאין יראת יי

בישראל והנה הנשיאים החיו' באופן

היה אפשר לפי משפטי התורה אילו

היו החקי' שיעשו מס מה לישראל

ויפטרו מעבדות אחר אלא שיעמדו

ביניהם שפלים כעבדים אבלאם

העמיסו עליהם שיעבדום בגופ׳ באלו

העבודות הכבדות ר"ל שיהיו חוטבי

עצים ושואבי מים לכל העד' וזה היה

אפשר עם קיום תנאיהם כי הם עשו

עצמם עבדים לישראל ועם כל זה רצו

להראות להם לכבוד השם שלא עשקו

מהם חקם הראוי להם מפני בואם

עמהם בברית כי כבר רמו אותם

והכה הושיף יהושע על עבודת'

10176

בישראל והנה הנשיחים החיו בחופן ג' ר"פ בס הראוי אילו היו משלימין עמה מחלה מונח לפני

כי התורה אמ׳ והיה כל העם הנמצא לגרמיה א

בה יהיו לך למס ועבדוך אלא שכנר הים

הכבידו ענין עבדות הוה ווה שכבר גבר דכוור

;77

להוןיהושע בזן אַתון ומנן אָתיתון ואמרו ליה מארע רחיקא לחדא אָתוֹ עַבְדָך לִשְׁמָא דֵייָ אֶלָתָך אֲרֵי שְׁמַעָנָא יַרֹת שְׁמַע גְבוּרְתֵיה וְיַרֹה כָּל מיֹמימו בִּי־שְׁמַעְנוּ שְׁמְעוֹ וְאֶרה כָרֹ־אֲשֶׁר דַעַבַר בִּמְצָרֵיִם וּוֵיֵת בָּל דֵעַבַר לִתְרֵין מַלְכֵי אֵמוֹרָאֵי דִי בִּעִיבְרָא דִיַרְדְנָא לסיחוז מַלְבָּא רְחֵשְׁבוֹז וּלִעוֹג מַלְבָּא רַמַתְנָן דְּבָּעַשְׁתֶרוֹת: וַאֲמֵרוֹלַנַא ַסַבָּנָא וְכָל יַרִקבִי אַרִעָנָא רִלמֵימַר סבו ביבכון זוודין לאורדא ואיזילו לַכָּדָמוּתְהוֹן וְתֵימְרוּן לְהוֹז עַבְרֵיכוֹז אַנַחָנָא וּכִעַן גַזוּרוּ לָנָא קָיָים: דין לַחְמַנָא כַּר חַמִּים אָזְרָנָרְנָא יָרֵגיה מַבַּתַנָא בִּיום מִפְקַנָא רְמֵיתֵי לְוַתְכוֹן וכען האיבשוהוה כיסנין: ואילין זיקיזבחבר הימלינא ברחרתיזיניא איתְכְזֶעוּ וְאִירֵין כְסותָנָא וּמְסַנָנָ בְּלִיאוּ מֵקּגֵי אוֹרִחָא לַחֲדָא: וְקַבִּילוּ <u>גַּכְרַיָּאלְפִיהַגַּמֵיהוֹן וָאוּלְפַן</u> 30

שלח לחיות מהם כל נשמה שני רק מהעמים לא תחיה כל נשמ׳ ולכל החומות קורחי להם שלום תחלה שנ׳וקראת אליה לשלום ואפי׳שבע אומו׳ בכלל חוץ מעמון ומואב שנ׳לא תדרוש שלומס וטובתם א"כ אחר שהשלימו יושבי גבעון למה היו הורנים אותם בני ישראל לולי השבועה לפי שהטעו אותם וכרתו להם ברית בטעות והיה בדין להרג' אם לא היה בדבר חלול העם מפני השבועה כי אע'פ שהיתה השבועה בטעו אם לא יקיימוס היה בדבר חלול השם כי רבים ישמעו בשבועה ולא ישמעו בטעו׳ובעת השבועה לא הוכירו תכאי השבועה ולפי׳ שהטעו הותם הקשו בעכודתם ולא הכיחום שיהיו למם עובד בלבד אלא שיהיו חוטבי עלים ושואבי מים לעדה י ויש מרכותינו ז"ל שאמרו כי כדר או שבועה שנעש' ברבים אין לו היתר ולמדו זה הדבר מדבר הגבעוני של׳ הכוס בעבור שנשבעו להם והחולקים עליהם אמרו כי בדב׳הגבעונים לא חלה השבועה עליהם כלל שהרי מוטעים היו ומה שלא הרגו' מפני קדוש השם שיאמרו העולם כמה חמורה עליהם שבועת יי׳ כי הפילו נעשית

בטעו לא יעברו עליה והפסוקי'

כמו שאמר הכתוב פן יחטיאו אותך לי משמע כל זמן שהם בחסא ואינם מקיימים שבע מצות שחייבים בהם בני נח אסור להניח לשבת בארץ אבל מצוה להחרימם ושלא לחיות מהם נשמה וחם היו משלימים ועוקרים ע"ז ומקבלים שבע מלות לריך עוד שיהיו למם ויהיו עובדים לישראל ונכבשים תחת ידיהם כמו שה"ה יהיו לך למם ועבדוך Ø۶ וכן אמר בשלמה מלך ישראל כל העם הנותר מן האמורי החתי והפרוי החוי והיכוםי ויעלם שלמה למם עובד עד היום הזה אם כן מה בין שאר אומות לשבעה עממים יש בניהם זה הדבר כי שאר האומות אם היו עישין מלחמה ולא רלו להשלים היו הורגים כל זכר בהם והנשים והטף היו בוזזים להם ומחיים אותם לעבדים אבל בשבע אומות חם לה רצו להשלים היה מכוה

ואַמרו ליהושע עַכדר אַנָחנָא ואַמר

להם עה עינם ואה להם פה כם פערו עים' כאמור וחערו מניקושע בפרבר כהדיום מארז רחוקה באנו וצתה כרתו לכו ברית י וע"כ מיד חתרו ישרחל מולי בקרבי מתה יושב ונו' כי חשבו ישרא כיון שהם אנשי' פת אים ולאי יגידו החתת כי חינם כקיחי וכוסת דבריהס ברתלוו מעיד אליהם יוהם השיכו בערפה לשון פתאים אהכו שנה נדרטו נחשר שחנו כי ישראל שאל להם אולי נקרני מתה יושב ונו'י והם כדרשו ללה שהלו שהשיכו ליהושת זתה נס השיבו דברי' שלא כענין ששאלי לכם אולי בקרבי ונו' והם השיכו ליפושת עבדיך אנחנו שאין זה תשובה לשחלה וע"כ הולרן יהושע לשאל להם שעם שנית פי מתם ומאין תכוחוי וחז השיבו מחרץ רחוקה ובו' מה שהיה להם להשיב רחשון והכל בערמה כאתור וע"כ זיקתו ישראל תנידם כתרגום יהונתן וקנילו גבריחלפוס פתנעייהוי ירנה לדרכנו שקכלו דבריה' מפני פרכוני דברים שראו בהם באתרם קפי פכאן פרפה דשותא

דמרה לה בתירנה כ"ש

דערעעותה לה ידעיודהי

כדנריקם כן קוח :

ראת כל אשר פשה לשני מלכי

החעורי וגו' תלו הנדולה

בכעליה ולח חתר' חשר

עשיתם כמי שחתרו רחב כלי

מיחפינו יותר לדבריה' שבחו

לשם ה׳והזכירו אלו שני

דברי'כדי שלא יקשה איז

תחמינו לדברי עוברים ושבי

בחרץ מרחק ולשמע חון

תכוחו להתנייר חולי שקרו

כם המגידים ע"כ בחרו אלו

השנים שהי' נשמע משיף

פעולם ועד סועו ענין מלרים

בקריטת ים בוף שהיה מתנקעים כל מימות

שכעולםי ועלקעות עלכי

כחתורי שעתרה חתה לפשה

וסי׳ כראם ככל העולם:

ויקחן העם עלדם וגו׳ ירלה

שהעם עשו עיקר עעה

שחתרו עבדיך הנחני והוח

בפסוק קחו ביזכם נדה ושם

מנחה קמנה

יהושע ט

רדק

במדת רגליהם בכוון לא גדולים ולא קטנים וכן השלמות יהיו עליהם במדתם ולא יגיעו׳ שוליהם לארץ בפרח העודף יומ"ש יבש היה ניקודים עיין פי׳ רש"י ז"ל והרלב"ג ז"ל והר דק ז"ל והנה אלה הפירושי של הרד"ק והרלב"ג מסתייעים מלשון הפסוק דמשמע תרתי יבש לחוד והי כיקודי׳ למוד ואלו לפרש"י מדא קאמר והוא דוחק:

אל יהושע וכו׳ הדבר השה על מה בטחו ללכת אל איש ישראל ולפני יהושע נביא ה׳ כי וילכו כל הכמתם תתבלע וערמתם וה׳ בקרב ישראל יגלה סוד אל עבדיו וישובו בפחי כפש ואומר כי שמעו ענין יריחו והעי מענין המעל שמעל עכן ולא גילה ה׳ מסתורין שלהם אלא כלכד׳ אותו כי שמשו שבין לי אותים לבבס באומר׳ שהוא ית׳ אינו בעל דלטוריא ובפרט כשלא ישאו ישרא את פיה׳ ולכך אמצו לבבס וילכו אל יהושע אל המחנה הגלגלהר"ל הלכו אל יהושע אל המחנה בעודו ובפניהם בלתי מתבודד כדי שלא תחול עליו רוה הלהים ויגלה סודם וכדמסיק ויאמרו אליו האל איש ישראל מארץ רחוקה באנו ועתה תכף כרתו לנו ברית שהמקום רחוה וא"ל מיתון כדי לחזור מהר להשיב שולחנו דבר וכבר פירשנו שכריתה ברית הוא להיות עמהם בשלום בלי מם ובלי ביעול

ויאמרו אליכו זהכיכו ויושבי ארצכו זקכיכו כהיב חסר יו"ד אחו"ל זקני דבההתי זקני אשמאי שאין בהם לא עצה ולא תבונה והנה קשה כי מאמר החו לכם צידה לדרך הוא מיותר דההולך בדרך צריך הוא לצידה ואפשר שנט זו ערמה להודיע כי הם מארן מרחק מאד עד שלא ימלאו איש מכיר גומל חסד להאכילם ולתת להם צידה לדרך ולכך הזקנים בעצתם אמרו קחו בידכ׳ צידה לדרך או אפשר שלא דבר על צידה לדרכם דהיה לו לומר קחו לכם אלא ר"ל שא"ל הזקני שיקחו בידם מיני מתיקה לצידה לדרך לישראל ההולכים לקראתם ואמרתם אליהם עבדיכם אנהנו ולכך באנו אליכם בהבא בידינו מנחה כעבדים אל יד אדוניהם וכן מוכית בסמוך שהצידה היהה לישרא

דכתיב ויקחו האנשים מצידם :

זה להמינו חם הצטיידנו אותו וכו׳ רוצה לומר אל החשבו שהוא פת פלטר הממהר להתעפש כי אינכו אלא לחם בעלי בתים עשוי בכל האפשר מהתיקונים המקיימים אותו נוהו שאמר הלטיידנו אותו מבתינו מהבית דייקא ולפי שהמנהג כשמניחים הלחם יחד כשהוא חם באמתחת יהמהר להתעפש וע"כ מניחי 'אותו כשהוא הם מפוזר ומעורד כדי שיתקרר וזהו שאמר הם הלטיידנו 1015

מסרה מו פּייהוֹה לא שאלו: ויעש להם יהושע י' ייי שאלו ג'קמציווסי'ויקחוה אנשים מצירם יההולכים לרדת מצרים י נדרשתי ללא שאלו: ובקרבו ג׳ בקריא'וסי'ובקרבו הסישבים ובקרבו ישים ארבו׳ ובקרבו ישית מרמה: לנגע ג'ב' חס'וא'מלא וסי׳נמסר בסדר וירא : יחיו ז׳וסי׳ ויאמרו אלהם הנשיאים יחיו מתים כל יחיו רפאים ' מתיך גבלתיי יי׳עליהם יחיון וגם אני גתתי להם י אכותיכם איה הם : מרוע רשעים יחיו : רחוקים ז'מלאים בקריאה וסימ' רחוקים אנחנו מכ'מאר י ורחוקים המה מצידונים ישמעו רחוקים אשר אבירי לב הרחוקי' שיתי זעשיתי מצרקה׳ ורחוקי'יבא ובנו בהיכל הקרובים והרחוקים דמגלה רחוקים איש מאחיו דעורא ארוריםג' בקריי' וסימ' ועתה ארורים אתם ולא יכרת י ואם בני אדם ארורים הם כי גרשוגי־גער' זדי׳ארורים: ולהשמיד ד׳ וסי׳ נמסר בסדר תבא : את כל יושבי הארץ ר'דסמיכי בקריא' וסימ' והורשת 'את יושבי הארין ריהוש'י ולהשמיד את כל יושבי הארץ הנני ממלא את כל יושבי הארין י

בנירין ויהיו כי כלה אך נבהלה יעש׳רצפני׳: כלי יקר

וידיר י

אותו ביום לאתכו דייקא ולא בעת צאתמו כי כבר היה קר בעת יציאתנו ועכ"ז ועתה הנה יבש והיה נקודים

מרוב הדרך רחוקה : ואלה נאדות היין וכו' הי"לל

מלאנום בדשים והתבקעו מחי אשר ומאי והכה כראה כי ידוע שבטבע הנודות חדשים להבקע בעת מילואם כמ"ש באיו׳ הנה בעלי כיין לא יפתח כאובות חדשים יבקעכי מתוקף היין שלא יפתח שריחו לא כמר ותקפו זה יחוייב שאבות חדשים שלח כסו בו יבקע באופן שאין זו הוכחה לריחוק המקום כי אפי׳ בעת תת היין יארע להם ביקוע לז"ה והלה נאדות היין אשר מלאנום ר"ל שכבר היו מלומדים בעת שמלאכום ומקוד'היו כקראים כאדות היין שהיו קבועים אל

שריום ויכרת להם ברית לחיותם ניהי וישכעולהם נשיאי הערה: מַקְצֵה שָׁלְשׁת יָמִים אַחֲרֵי אֲשֶׁר בַּרְתְוּ לָהֵם בְּרָיָת וַיִּ שְׁמְעוּ בִּי־קְרבִים הַם אָלִיווּכִקָרְבָּוֹ הֵם יְשְׁבֵים: וַיִּםְעָוּ בני־יישָׂרָאֵל ויַבָּאוּ אֶר־יעָרֵיהָם בּיוֹם הַשְּׁרִישִׁי וְעָרֵיהֶם גִּבְעַוֹן והכפירה וכארות וקרית יערים וַלָא הַכוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּי־נִשְׁבְעוּ רַהם נשיאי הערה בירעה אַלהֵי יִשְׁרָאֵל וַיִּלְנוּ כָר־הָעָדָה עַל־ הנשיאים: ויאמרו כל הנשיאים אֶל־בָּל־הָעֲדָה אֲנַחְנוֹנִשְׁבַּעְנוּ לְהָׁם ביהוה אַרהי ישָׁרָאָר וְעַתָּה רָא זָאתנַעַשֶׁה ^{נינימט}יי׳ לָאניפֿוּל לְאַנְזָקָה בְהוֹן: דָא נַעֲבִיר כ נוכַל לְנְגְעֵ כָּהֵם: להםוהחיה אותם ולאייהיה עלינו קצף ערי-הישבועה אַקשר־נשבענו לַהָם: ויָאמִרוּאַלִיהֵם הַנִּשִׂיאִים יָחֵיוֹ וַיָּהֵיוּ קשׁבֵׁי עֵצַיֵם וִשְׂאֵבֵי־בֵּיִם לְכָרִ־ <u>הַעָרָה כ</u>ָאַשֵׁר דְבָרוּ לַהֵס הַנְשִׁיאִים : 151 6"0 าะกดรุ่ง זיקרא להם יהושע וידבר אליהם ວມກ 600 לאמר לפה רפירהם ארתנו לאמר רחוקים אַנַחַנו מִכֶּם מָאד וְאַתֵּם 314 בְּקְרָבֵנוּ יְשְׁבִים: וְעַתָּה אֲרוּרֵים אַתֶּם וּלְאֹ־יָבָּרֵת מִכֵּם עֵכֶר וְחְטְבֵי עֵצָים ושאבימים לבית אלהי: ויענו את יהושעויאמרובי הגר הגר לעבריד לי ייי יהושע ואמרו ארי חואה איחחוא אַת אַשָּׁר צוָה יְהוְהַ אֵהֶיךָאָת־משָה עַבָּהוֹ לַתֵּרָת לָכֵם אֶרְדִיבָּל־הָאָהֵרִץ זיי זי זּלְשֵׁיצָאָה יֵרֵת בָּל יַחְבִי אַרְעָא כָוֹ וּלְהַשְּׁמֵיד אָרד־בָּל־יִשְׁבֵי דָהָאָרָץ מפניכם נוירא מאד לנפשבינו 3 <u>מפניכם ונעשה את הדָכָר הוה :</u> ועתה

> היין אלא שהיו חדשים מקרוב באו לאותה מלאכה וכעת והנה עתה נתבקעו ולא או בעת המילוי זה יורה שלא התבקעו אלא מרוב הדרך ולפי שסוף סוף יש לדחו׳ראית הנודות כנז׳ לכך לא הזכיר כאן מרוב הדרך אלא אחר חלוק׳ שלמותינו ונעלינו לומר יגיד עליו ריפו שמתוך הדרך הוא שהרי

> ג"כ שלמותיכו וכעליכו בלו' וכו' : האכשים מצידם פי׳ מהרי״א ז״ל כפשוטו שלקחו שוחד מצידם ודרך דרש פי׳ שלקחו ויקחו הוכחה וראיה מלידם שהית׳ יבישה ונקודים ע"כ י וכן כתב הרד"ק ז"ל בשם יש מפרשי׳

> ע"ש וק"ר למה לא תלה הדבר אלא בצידה ולא בשלמות הבלות ובנעלים הבלים והסהרוב ואומר אני דכיון הכתו׳ לומר כי אלו הגבעונים לדו את ישראל בפיהם ובערמתם וו״ש מצידם מלשון כי ציד

> בפיו שהיה לד את אביו בפיו כמ"ש חו"ל אח"כ מלהתי שרש"י ז"ל פי' הרוב לוה : ריעש להסירושע שלום וכו׳ כתב מהרי"א ז"ל שהגבעונים שאלו כריתת ברית בהחלט והוא השלום החלטי עמהם לשיהיו בני חורין ועובדים לאלהיהם כעין דכתי׳ לא תכרות להם

> ברית ולאהיהם אבל יהושע מי כמוהו חכם עיניו בראשו של דבר לכך עשה פשר דבר לעשות להם שלום לבד על דבר פרטי דהיינו לחיות סולא ברית כללי כאשר שאלו הם ואפי' זה בדבור קל לא בא לה ובשבועה אלא שנשיאי העדה נשבעו להם מדעתם וטעיווזיש וישבעו להם נשיאי העדה ע"כ נאמר ויעש להם יהושיג שלום דהי"לל ויעש עמהם שלום הכונה שכתב להם כתב רגום שלום כללי הם לאנשי המזינות ההם הקטנים עם הגדולים ואלו שלוחם להוליך הכתב ולכך לא אמר עמהם

> דהוה משמע עם אלו בלבד ושייך ויעש להם בכתיבה הכתב הנז׳ וסדורו: רידי מקצה שלשת ימים וכו' אמר ששמעו ב' דברים הא׳ כי קרובי׳ הם שהם מז׳ עממים והב׳ ובקרבו הם יושבים שהלואי היו מאפסי א"י אא הם מתוכחיות ובקרבו ממש שאין כח להם

לפתוח בזכות ובהצלה עממים אל להשמיד ולהרוג כדי שתפול על הנשארי' אימהה וכחד : ריםער בני ישראל ויבואו אל עריהם כו׳ תיבת ועריהם מיותרת כי הי"לל ויבואו ביום הג׳ אל

עריהם גצעון וכו' וכראה הכיכה ועריהם ר"ל ועריהם בשמותם עלי אדמות מוכיחות צל רשעות׳ כי ה׳ שםשמו׳ בארז מכוונ׳ מאד לפי ענינ׳ שנהערמו לפרוק עול המם ועבדות ישרא מעליהם והוא עון פלילי וזהו גבעון גב עון על גבם עון זה והעון הב׳ היותר חמור הוא והכפירה שרצו לכפור בה׳ שלא לקבל עמ"ש וע"כ הם ראוים לעונש חושבי על ם ושוהבי מים וכנגד׳ובהרות למים לשאוב וקרית יערים לחטוב עלים מהיער ודעת מהרי"א ז"ל אכתבכו בסמוך בס"ד: ולא הכום בני ישראלוכו׳ מהרי״א זיל פי׳ויסעו בני ישראל הם מעצמם לביא אל עריהם להשמיד להרוג ולאבדם שידעו כפי הדין שהשבועה בטעות אינהדלום וזכר ולא הכום כאומר והסצ' שלא הכום ולא יצא הענין מהכח אל הפועל הסבה לפי שהנשיאים נשבעי להם והם התליטום והל לים מידם ולכך וילוכוהעדה על הנשיאים המצילים אותם מיד׳ ולא התלוכנו על יהושע ולפי שעל ההללה הזו הית׳התלוכ׳ לכך אתרו הנשיאים אנחכו נשבעכו ועתה לא כוכל לנבוע בהסר׳ל ראוי שאנהנו נמלט אותם מידי ישרא לפי שאנחנו נשבענו והנה עשו בזה טענה מכורסמ׳ והוא או׳ זאת נעשה להם יהחיה אות׳ ר"ל אפי׳ זה השיום נעש׳ אותו בדברים בעלמא היה ראוי יייתו והחיה אות׳ כי דבר הנשיאי׳ לא יפול ארצה ולא יסוג אחיר כ"ש שיש שבוע׳ ויהיה קלף ה׳ על העברתה ולפי זה ולא יהיה עלינו קלף על השבוע׳ בתמיה אם בדברי׳ קלי׳רלוי לקיים שלא. יקראכו עונש מחוסרי אמנה אע"כו על ענין שבוע׳ שיהי׳ קצף וראוי לההרחק מעבור יגליה או יאמ׳ אלת נעש׳ להם עכ"ם והחיה אות׳ ולא תקציפרטל זה כי כן ראוי שדבר הנשיאי׳ יקום לעול׳ז"ש ולא

וְקַיָּיֶמוּ לְהוֹן רַבְרְבִי כְּנִישְׁתָּא: וַהֵוָה מסוף הְלָרָתאיוֹמִין בָּתַר דְנִזֶרוּ לְהוֹן ַקְיָם וּשְׁטָעוּ אֲרִי כָּרִיבִין אִינוּן דֵ־יה וּבֵיגֵיהוֹן אִינּוּן יַתְכִין : וּנְטַלוּ בְנֵי ישְׂרָאֵרָע וְאָרתוֹ לְקִרְוֵיהוֹן בְּיוֹטָא הְלִיתָאָה וְקָרְוֵיִרְהוֹן גְּבְעוֹן וְכִפִירֵה וּכְאֵרוֹת וְקָרַיַת יְעָרִים: בלי יקר וְלָא מְחוֹנוּן בְּנֵי יִשְׁרָא אֲרֵי קַייםו לְהוֹן יהיה קלף כלו׳ לח תקציפו ולא יחרה רַבְרְבֵי כְּנִישְׁתָּא בְּמֵימְרָא דֵייַ אֵלֵהָא הפיכם על השבוע׳ שנשבענו עוד פי׳ רְיִשְׂרָאֵל וְאָחְרַעֲמוּ כָּל כְנִישָׁחֵא עַל והוא קרוב לזה העכין באופן אחר והוא וַאַטְרוּ כֵּל רַבִרְבָיָא שהלב' שהאדם עושה בהכרח מצטער בו מאד ואפי׳שיהי׳דבר קל וכשעוש׳ לְכָל כְּנִישְׁתָּא אֲנַחְנָא קַיִימְנָא לִדהוֹן ברצונו והפי׳ דבר חמור לה יחרה לו בְּמֵימָרָא רַיְיָ אֶלָהָא רְיִשְׂרָאֵר וּכִעַן ולא יקמף עליו לו"א הנשיאים מחתר שזאת נעשה להם אנתנו בטוב לבבינו בלי הכרח כח וחל הגבעונים כי חין לְהוֹן ונְקַיִּים יֵתָהוֹן וְלָאיִרֵזא עֵלַנַא להם יכולת הלא אנו לקיים דבריכו עושים כן להחיותם מעתה לא היה רוּגָזָא עַל קַיָיָטָא די קַיִימָגא לְהוֹן : לכם קצף וחרון אף על השבועה אשר וַאַמָרוּ לְהוֹן רַבְרָבַיָּא יֵיחוֹן וִיהוֹן כשבענו להם כיכבוד גדול הוא כשהאויב מבקש החיים מאויבו וכופל מִיַלַקְטִי אָעִיןוּטָלַן מַיָּאלְבָל בְנִישְׁתָא לרגליו בלי חיל יכח שא מעוב דעתיכי כְּמָא הְמַלִילוּ לְהוֹן רֵבְרְבַיָּא: וּקְרָא לקיים שבועתכ׳ וחשבו הנשיאים שיתפייסו העם בדבריהם לו וכראות׳ לְהוֹן יְהוֹשֶׁע וּמֵלֵיל עַמָּרהוֹן לְמֵימָר שלא נתפייסו חזרו לדבר עני׳ בדרך לְמָא שְׁקַרְתּוּן בָּנָא לְמֵימֵר רְחִיקִין אחרת לפשר פשרה ויאמרו אליהם

שלא יבאו בקהל כלווור שלא יתחתנו ישראל בהם ותלה אסולין בזמן שבי'המקדש קיים שהרי אתר לבית אלהי משמע כל זמן שהיו חוטבי עלים ושואבי מים לבית אלהי וזהו כל זמן שבית המקדש קיים בא דול וגזר עליהם לעולם וכן כתוב בספר עזרא ומן הנתינים שנתן דוד והשרים לעבודת הלוים וכעשה את הדבר הזה י בלרי שלא כמנהג וכבר כתבנו הדותי להם בספר מכלל : ועתה

הנשיאי׳יחיו ויהיו חולבי עליסוכו ר"ל

אל יחר בעיניכם כי מיצוע יש בדבר

והוא שיהיו חוטבי עלים וכו' שתתקיי'

שבועהינו והיו למם ועבדות בדולה

מהדיותר משהם שהלו השלום בלי

ערמות כמשפט והי׳ הם שלום תעכך

ובזה נהפייסו העם ומ"ש עוד כאש'

דברואיהם הנשיאים שהם דברים

מיותרי׳המ׳שהס׳ מקושרי׳עס שלהמריו

כי כאשר דברו אליהם הנשיאים כן

וראה יהושע שקבלו העם את דבריהם

מיד ויקרא יהושע לגבעונים וידבר

שיהם להמר למה רימית 'מה בלע ומה

הויגל' הבלתם ברמאותכ׳ והמה השיבו

גם ביה בערת׳ ולא המרו האתת והוא

כדי שיעשו להם ברית כרותה מבלי

עבדות ומם וקבלת עול אלא אתרו

יהושע החיה אותם ומקור : יחיו ויהיו חוטבי עלים ושואבי מים לכל העדה זה מקרא קלר כי הנשיאים אמרו יאיו ויהיו חוטבי עלים ושואבי מים והמקרא אחז דרך קלרה

רַרְרַיָא:

<u>ַמְוָקָדֶםיִיָּלָאהְבָעוּווַעַבַרלְהוווָהוּשָׁע</u>

שלם וגזר להון קיים לקיימור הון

אַנַקנא מנכון לחַרָא ואַתון בֵינָנָא

יַתְבִין: וכַעַן לִיטִיןאַתון ולָאיפסקון

פּנְכון עַבְדִיןוּמְלַקְמֵי אָעין וּמָלַןמָיָא

רְבֵית מַקְדְשָׁא דֶאֶרָהִי: וַאֲתִיבוּיַת

<u>לַעַבְרֶךְיֵת רְפַקֵּיריָיָ אֶלָתָך יַת משֶׁה</u>

עַבְוּיה לְמִתּן לְכוֹן יַרה כָּל אַרְעָא

ָקָרָמֵיכוֹן וּרְחִילְנָא לַחֲרָא לְנִפְּשֶׁת**ָנָא**

<u>מן קָרָמֵיכוןוַעַבִּרְנָאיַתפִּח</u>ָנָטָאהָרֵין:

וכען

שיעשו כן לחיות נפשם שחשבו שהיה המצו'שימיהו'כדכתי' לא תחיה כל נשמה ע"כ הירף דבריו

והנה עיני המעיין החזיכה מישרים שפסוק ויסעו צני ישראל אין הכונה לואר שהם מעלמ הלכו אל והנה עיני המעיין בחזיכה מישרים שפסוק ויסעו צני ישראל אין הכונה לואר שהם

בלי רשות יהושע חלילה כי הם אחרו כל איש אשר ימרה את פיך יומת י וכן כל מה שהוא ז"ל מפרש

בפסוקי׳ הדרכים הלציים לפרעו הראשון ולא יהיה קצף בתמיה דוחק יהב׳ דרכים אחרים ולא יהיה

קלף על קצף אין זה פשוטו של מקרה וכן מה שפי׳ וקשר כאשר דברו להם הנשיאים ויקרא יהושע

וכו׳ ואשר אני אתוה: לע"ד שאררבה הפסוקים אותרים שנסעו ובאו אל עריהם ואיש לא

הרים ידו להכותם ולה הכים בניישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה ואע"פי שמן הדין שבועה

בטעות היא עכ"ז לכבודם של נשיאים מי יכה ז"ש כאן נשיאי העדה ר"ל חלקי כבוד להיות 'נשיאי'

שלהם ולכך לה כתיב הישיאים והוה משמע שמצד חומר השבוע׳ מחייצת לבלהי הכות׳ והין הדבר

כן שהרי בטעות היתה כאמור י ועוד טענה שנית לכבוד ה׳ כי נשבעו בה׳ אלהי ישראל ולא כ"ע

דינא גמירי ויתחלל כבודו יתברך לכך לא הכום הן אמת שנתלוננו על כי נשבעו לה׳ כי איד ינללו

הרשעיי האלה וישיבו הנשיאים השוב׳ לתלונתם והוא מ"ש ויאמרו כל הנשיאים זאת נעפה וכו׳ ר״ל

ידענו שראוי להיות קלף ה׳ עלינו על השבועה שנשבענו להם שלא היה לנו לישבע מהר׳ בלי שאת

פי׳ ה׳ וכיון שכן שאנהנו קלקלנו שנשבענו להם ולא נוכל לנגוע בהם אפי׳ לעשות בהם נגעים עם

כל זה כמו שהנחנו בשבענוג"כ הנחנו זאת נעשה להם היקון וקנם מר ממוה והחיה אותם ובזה

שכעשה להם נזכה לשלא יהיה עלינו קלף על השבועה שלא היה לני לישבע ומהו זאת נעשה פי׳

הפסוק ויאמרו הנשיאים יחיו ויהיו הוטבי עלים ושואבי מים כאדם שיש לו עבדי' וחפץ בחייהם לא

מפאת עלמם אלא מלד השירות שישרתוהו כך יחיוויהיו תוטבי עלים וכאלי כרוד ויהיו

בשבה כהשר דנרו להם הנביהים רולה לומר כהשר דברו להם לגכעונים בעלמם

כי הנשיאים פייםו תחלה לגבעונים שיקבלו זה בסבר פנים יפות באופן שויאמרו ליהם הנשיאים

היינו לישראל וכאשר דברו להם לגבעינים קאמר ובזה יתיישב מש הפסוק ויאמרו אליהח הנשיאי

יתיו וכו׳ כי אמירה זו מיותרת כי פיהם המדבר תחלה אלא נר׳ שהנשיאים הפסיקו כדי לדבר אל

הגבעונים על הפשר׳ הזאת ונתרצו ואחר כך ויא מרו אליהם הנשיאים ליבראל יחיו וזהו כאשר דברו

להם הנשיאי׳ לגבעוני׳ והרד"ק ז"ל כתב במ"ש ויהיו בפת"ח כו׳ ע"ש:

ואמר ויהיו בפתח הוי"ו לשון עבר ויהיו כאשר דברו להם הנשיאים וזה מעיד כי בן אמרו להם הנשיאי ומה שאמרו הם לכל העדה ויהושע אמר להם לבית אלהי הה כינד כל זמן שהיו העדה במחנה עד שלא נחלקה הארץ היו חוטבי עלים ושואבי מים לעדה אבל לאחר שנחלקה הארץ והיו ישראל בעירו ובנחלתו נשארו הם חוטבי עלים ושואבי מים לבית אלהים בגלגל ובשילה ובנוב ובגבעין ובית עולמי כמו שאמר אל המקום אשר יבחר ואמרו רבותי ז"ל כי כיון שנתנם יהושע חוטבי עלים ושואבי מים גזר עליהם

ררק

ריקרא להסיהושע וכו׳יש לדקדה או׳ לאמר והם מיותרים ובלתי צודקים ואפש׳ לו׳כי אנשים רמאים אין ראוי שיראו פני מלך כיהושע ודוברי שקרים לא ירזנו לנו ד עיניו לכך כתי׳ וידבר אליהם לאמר ע"י שליח ותורגמן ביניהם וכאלו כתיב וידבר לאמר אליהםי או יאמר כא אמרו לי תשובה למה רימיתה וכו' ואל היראו ואמר למה רימיתם אדתנו לאמר ר"ל אהם חשבהם שריתיתם אותנו במאמר שאמרה׳ רחוקים לנחנו וכו׳ ולפי האמת כן ראוי לאמר שרחורים אנהמ מרס כי הגבע נים לא מבני ישרט הרחמנים וגומלי חסדים אך מ"ש למה רמיהם היא בנחינ׳ ואת׳ בברבנו בריחוק המקום הוא שרמיתם לא מבחינת מזותכם המגונות שאיז דמאו׳ כלל אלא כן ראוי ונכון להמר רחוקים וכו' או יאמר למה רמיתם כלו' מה תועלת עלה בידכם רה האמירה שהרי שולי רמיהם אלא באתם בשלום היינו משלימין עמכם בשעבוד קל ומזה שבגזר עליכם שהריועהה ארורים אתםוכו׳ וכזה מובן דאם לשון שאלה הוא היה לו להמתין עד שיענו אותו אלא ודאי היא נא כיון לקבל מהם השובה אלא שהם ענו אוהו הח"כוהטעם לפי שדנם כנהש שלא רלה הואית׳ לקבל מתנו הלא ויאמר ה׳ אלהים אל הנחש כי עשית ואת ולא שאל ממנו: רערוד לרארים אתם אחו"ל שהנבעינים נדמו לנחש ערום מכל שחשב לרשת הארץ במות אדם 30 יא (*) וו

מנחה קטנח

זיבי כשתום וכו' הנה קדרך

כגבורי' ואנשי לדק הנתיסיי או הסכעי שיאהכו את דתם וחת הרכותם יותר ענכשם ער שלא ימירו אותסעם היות שירחו התות בעיניהם ותי שיעשה ההפוך הואלהם לקלם ומוטל על המלד הנדת הנתוסיי להוכיח עם כוה כדי שלח יתפשם כנם כוה בכלהארצות ינס ידוע שאין כל החנשי' שוים בדריכת הלדק כי ים אנשים שילמדו זה תנד שכע׳ ויושר שכל׳ולה ינטרכו ללמוד זה מוולתם וים התרים שמין שכלם כ"כ ישר לדמת זה מוד ענתם מסלח שיור׳ זה הנסיון חו התלמד ולחנשי׳ כחלו חם לח קדם לה׳ נשיון ול זהיה להם מתי לנתוד חין לה' חשתה כ"כ בעברס על זהי ינוה כנין הפסוקי' הנה אדני לדק כיה מלך כירושלי' אשר אוירי מוכוישר והיושב כה יהי רודף הנדק בטבע, פעחת התונ חשר יהנה פפנה ולזה היה בקרא התולך כה אדונילדק או עלכי כרק ילוה כחשר שמע כי לכד יהושע חת העי זהיהשלמים בחתונת' עד שתתו כול על דתם וחרל וא"כ היה להם לאנשי גכעון לנתוך מהם ועוד היה וה כסיון שני שנס חנשי יריחו כשה כך ותתנו למדו אנשי עי לעשות כתות' ואכשי אבעון נח כן עשו אנח מתחסי בשתיה' שקבלו עליה' דת יהרות ומחבו דתם וגם את ארצ'בווי שאתרו להיות פבדים לישראל ותהשקנה עבד קנה לנו י זחין לותר שחין הנדיו דותה לרחי כי יפי היתה פיר גדולהופ"כ מתדו על נפשם שהיו סוכרי להנכל משח"כ גבמוו זה חיכו חדרבה בי היח עיר גדולה תן כעי וחכשי' בכורי' והיה ציכלת להם להלחם נגד ישרתלי וחם נם כום לח תתנתם נפשם היה נהם לשנוח חל התלכים חשר בחרץ לעזרן כיהיה כחחת ערי הממלכני בחשר שלחהיה לה מלך לענתה ע"כ כל העלכים אשר שניכו הם יריכי לכוח למוו׳כמת כחיי לככים החרזי אאנשי בכתון תאשו בעזר כל התלכי׳ ולה שלחו אליהם ולח כקשו מזרתם כי לושלחו אתריהם לעזור להם ולח בחו חוהי להם התככלות קנת למשות מה שעשו מש פכשיו גיכנו וכיזוו כל מלכי **0**7 י הארץ כאילו קברה להישיע י בחיפן כי לח בחחת ושתים עשו חנשי גבמין שלח כה נן חלא ככמה ובתה דנרי ה׳ כיוו את דתם כ׳ ביזו את מרנסי ע כיוו מת פנתם נהיו לעבדי׳ ד קבלו עליהם דת יהדות. ה שניזו ככוד התלכי׳ שלחשלחו חחריה לעזרתה ופנמו ככולם כזה בשיעור רב ו' שהורו דרך לפני שחר המקותו פן וחולי יעשי נם המה כמעשיהם זיתפשט הנגע ככל ארז כנען פ"כ נמנו ונמרו למלות על גבעון לעלחעה ולעשות נקם למען יוסרו כל הנותרים ולח יעשי כמעשיהם: על אני ועזרוני כי כתוני כתוכס הדבר כוגע לכם בכל אופניו במושהות כוגעלי בי חין לי משק ערטי עם אנשי גכעון שהכנים פנפי בעוכי הקורה יותר מכם חלח מהשישלי פויהם הוא שהשלימו עם יהושע להיות לולענדים ועם ישרחל שקבלו דתם להיות תכונים כשם ישרחל י וכיון שכן כולנו שוים כו לנקים נקם ע"כ כשם שאכי כא ככל כתי להלחם נגדם גם חתם

רדק

ועתה הכנו בידך י קל ובשוא הכון הרחשונה : חדני לדה י כל מלכי ירושלם היו נקראים בזמן ההוא מלכי לדק או אדני לדק כמו שנ׳ומלכי לדק מלך שלם הו׳ ירושלים כמו שכתוב ויהי בשלם סכו ונקראו כן בעבורירושלם שהוח מקום לדק : או

בלי יקר

וחוה כן אלה השבו אם הורגים אותכו עוברים על השבועה ואין יורשים את הארץ ואם אין הורגים עוברים על לא תכרות להם ברית וכו׳ לעומת כן ה״ל הלשון שנ׳ בנחש ועת׳ ארור אתה וכן בהם ועתה ארורים אתם וכו׳ איררן ככחשי וליכראה במ"ש הז"ל מסכת יבמות פ׳ הערל דמשה גור לההוה דרה ויהושע גזר לבזמן שבית המקדש קיים ודוד גזר עליהם לתרבן הבית וזה כ"ל שאמר ועתה כלומר עד עתה כבר גזר משה על הנתינים לההוה דרה ועתה הני גוור עליכם שארורי ׳ולח יכרת וכו׳ לבית אלהי כל זמן שב"ה הייםי ולפי שהם השבו להנצל משעבוד יש׳ ולעבוד ג"כ את אלהיהם ככנד הא׳ אתר ולא יברת עבד וכנגד הב׳ לנית אלהי שיהיו משועבדים לה׳:

לת יהושע וכו׳ טעם כפל ריענו

הגד הוגד הכונה שה"ל כי ענין זה של לה תחי׳ כל כשמ׳ שהיה מלוה פרטית בז׳ עממין אז תכף כשנצטוה בו משה הוגד לכו וגם בעת הזחת מחד׳ ז"ש הגל בעת הזאת וגם כן הוגד לעבדיך מאז את אשר זוה וכו׳ ר׳ל את תכף וסמוך אל הלווי הוגד לעבדיך י וטעם כפל ויעכו את יהושע ויהמרו קוון הכתוב לומר שכדי לעבות התיהושע דחה בעלמה ולה שהיה ההמת כןשכבר ידעו שהם שלום יעכו ופתחו לישראל והיו להם למם לא יתיתום הלה יען שלה מלחו מענה אמרו לברים לאהמה כי הגיל הוגל וכו׳ וכעש׳ הדבר הזה כתב ונעסה בצר"י שלא כמלהג זכבר כתבנו

הדומיט להם מכלול ע"כ : רערורה הכלוב דך כל המפרשי׳ ז"ל השוו בזה שזאת השבועה שנשבעו לגבעונים ע"מ שהם רחוקים וכעת שלמצאו הרובים השבועה בטעות והיו יכולים להורגם ובז: אבין אומר ועתה

הנמ בידך ר"ל ועתה שהיינו רמאים הנכו בידך כי ידענו שלא תצילנו השבועה וע"כ כטוב וכישר בעיכיך עשה אתה בעצמד ולא תצוה זולהך כי ממתיסידך ולה יד זולהר וז"ם ויעש להס כן ר"ל כן כמו שהמרו עשה התה בעלמך כן עשה הוח בעלמו ולה ע"י זולתו כי וילל הותם מיד בני ישרא ולה הרגים הם ב׳ דברים הא׳ שלא הרגים והב׳ שהצילם הוא עצמו שאפי׳ העוכש של הוטבי עצים לא היה ע"י ישרהל י ומהדי"א ו"ל פי׳ ועתה הנכו בידך כטוב וכישר וכו׳ שהלו ממנו שלה יעשה עמהם בדין גמור אלא יכנם להם לפנים משורת הדין וז"ש כטוב וכישר בעיניך עשה כטוב זו מדת ההסד שהיה לפבים משורת הדין וכישר זה הדין שתאחוז מזה וגם מזה וו"ש ויע׳ להסיהושע כן ר"ל כו לעשות טוב וישר זו ביצוע בין ההסד והדין שהדין היה מחייב להורגן כי במרמה בחו והשבועה אינ׳ כלום זה"ל עשה עמם העוב בהחיותם והישר במה ששעבלם לחוטבי עצים ושואבי מים :

וירונם יהשע ביוסוכו׳ תהרי"אז"ל לתב שיהושע שינה ממה שאמרו הנשיאים כי הנשיאים המרו שיהיו הועבי עלים ושוהצי מים לעדה ויהושע המר שיניהר שעבודם לבית ה׳ בעצם ולעדה ג"כ ולא לעדה לדדה וז"ב ויהלם יהושע ביום ההוא חוטבי עצים וכו' לעדה בעודם כובשי׳ ואחר הכיבוש וחילוק לתובה ה׳ באופן שעיקר התתוית שעבולם הוא לתובח ולפי שעה לעדה בעודם כובשים י וכפי שטת חו"ל שא' פ׳ הערל משה גזר על ההוא דרא זיהושע כל זמן שב"ה קיים בזה מובן או׳ ויתנם יהושע ביום ההוא ר׳צ מה שחוד׳ יהושע עליהם ביום ההוא נוסף על גזר׳ משה ע"ה הוא שיהיו חוטבי עלים ובואבי מים ולמזבח ה׳ עד היום הזה דהיינו אל המקום אשר יבחר כל זמן שבית התקל קיים ג"ב אחו"ל שיהושע גור עליהם בתנהי שיהי׳ הדבר תלוי ועומד עד עמוד דוד מלך שראל נאם ידאה להתיר׳ בקהל יותרו וכשבא דוד וראה שהם אכזריים כדכתיב

זהגבעונים לא מבני ישראל המה עמד וריחקן: כשמוע אדולי לדק לתו"ל המקום הוה מצדיק את יושביו אדוכי לדק מלכי לדק נקר׳ירושלם ויהי צדק ע"ש צדק יצין בה ע"כי ועיין פי׳רש"יוכ"כ הרד"ק והוסיף ונקרהו כן בעבור ירושנס שהוה מהום לדק ע"כי ולי אפבר שנקרא כן להודיע שלא יהיה המלך הלא לעשות הלדק כדכתיב הן לצדק ימלוך מלך ולכך יקראו כולם לדק להודיע שהוא ישפוט המדינ׳ בלדק ולטומת זה נאמר זדק ילין בה לשעב׳ בימי עולם קמו מלכיה לדק ילין בה כי מעולם היתה עיר גדולה לאלהים ואמד ויהי כשמוע וכו' כי לכד וכו' אמר שנתפעלו הרבה יען ששמעו כי לכד יהושע את העי ועכ"ו החרימ׳ ובשלמ׳ יריחו שהחרימ׳ ניחא לפי שככבשה בהשגחתוית׳ ראוי להחרימ׳לגבוה לכך נתפעל מהר׳ יריחו אכן כשמעו כי לכד יהושע את העי יעם היו׳ שלכד אותם נהשתדלו׳אנושי עכ״ז החרימ׳ באשר עשה ליריחו למלכ׳כן עשה לעי ולמלכ׳ עם היותשאין ראוי להשות כיון שלא השוו בכבישת׳ שיריחו ככבש׳ לפני ה׳ והעי לכד יהושע בתחבולת האורב ושמעו עוד שמועהרעה שיושבי גבעון שהשלימו הלוחי שכבדו׳ והושיב׳ בראשו ויניחום בחרצ׳ על שמריהם כי היו נסהם עושים שלו׳המנ׳ נא כן היה אלא וכי השליתו יושבי גבעון את יש ויהיו בקרבס שלא הכיחו׳ באדנס אלא בהרבס מקורים ומפורדים עד שלה יכשהו רחש וזהי תכלית הרע אשר צ' שמועו 'אלו גרמו היראה להם וז"ם וייראו מאד י ומהרי"א ז"ל כתב ז"ל אמר שמלך ירושלם ראה שאנשי גבעון פשעו ד׳ פשיעות בשלום זה שעשו עם ישראל הא׳ שבראות הרע שעשו ישראל ליריתו ולעי ושיה ראת לכל יושבי הארז

וּכַעַן הַא אַנַחָנָא מָסִירִין בִּירָךְ בְּטָא י׳ י׳ י׳ י׳ דתַקין וּכְטָא דְּכָשַר בְּעֵינָך לְמִעַבֵּר וַעַכַר לְהוֹן כֵּן וְשֵׁיוִיב לנא עיבר: יַתְהוֹן פִיַּד בְּגֵייִשְׁרָאֵל וְלָא קָטָלוֹנוּן : וּמַנִינוּןיהוּשָׁעַ בִּיוֹםָא הֵהִיא כָקְמָי

יהושע

אדני צדין חלך ירושלם חצאנו שמו בתולה מלכי נדיק וילמה שכל מלכי ירושלם היה שמם מלכי צדין או אדני צדין כי הכל ענין אחד למו שהיה שם מלכי מצרים כרשה והנה זכר

כי ה׳ מלכי האמורי הם וכל מחניהם הנועל נבעון וילחמו עליה וכבר שלחו אנשי גבעון ליהושע שיעורם כי ראוי לאדון שיציל עבדיו מיד הנלחמים עליהם וידמה ששאל יהושע

את פי יי׳ על זה ועלה יון הגלגל הוא וכל עם המלחמה עמו וכל גבודי החיל וכבר אמר השם יתברך אל יהושע קידם זה בשאלו את פיו על דבר זאת המלחמה שלא יירא מהמלכים האלה ומחתניהם

בר בידו יתנם והוא מיהר לבא עליהם כל הלילה ויהונום יו׳ לפני ישרא ויכם ישר׳ מפה גדולה בגבעון וירדפם דרך מעלה בית חורון וגו׳ ויהי בנוסם מפני בני ישראל נלחם יו׳ בם מן השמים והמית מהם

אַעין וּמָלֵן מָיָא לְכִנִישְׁתָאוּלְמֵרִבּחָא ַדַיְיָ עַד יוֹטָא הָבֵין לְאַחְרָא דִייִחְרְעֵי : ^{•י} יִיוּו יִםי׳ אֶל־הַטָּּלָוֹם אֲשָׁשִי יִבִדָ**רְ:** והוה כד שמעארוניצרק מלכא

דירושלים אָרי כְבַש יהוֹשְׁע יַרת עַי וּגַמַרָה כָּמָא דַעֵּבַד לִירִיחוֹ וּלְמֵלְכָּה בּן עַבָר לַעֵי וּלִמַלְבָּה וַאָרִי אַשְלימוּ יתבי גבעון עם ישראל והוו ביניהון : וּרְחִילּוּלַחֲרָא אֲרֵילַוְרָתָא רַבְּרָאָא גכעון בַחַרָא מַקּרוי מַלכּוָהָא וָאַרֵי היארַבָּא מן עִיוְבָּל גַבְרָהָא גִיבְרִין : יששחידש בשמין עַרֵי הַמַּמְלָבָה וְרִי דְהַיא וּשְׁלַח אֲדוֹנִי צֶרֶק מֵלְכָּא דִירוּשְׁלֵים ל׳ י׳ יים׳ גְדוֹלָה מִן־הָעֵי וְכָל אָנָשֶׁיָה גַבּרִים : לְוַרֵּת הוֹהָבֶם מֵלְכָּא רְּחֵבְרוֹז וּלְוַרָּת פּוְאָם מַלְפָּא דְיַרְמוּת וּלְוַת יָפִיע מַלְבָּא הּלָבִיש וּלְוַר הְבִיר מַלְבָא דַעַגְלוּן לְמֵימֶר: סָקוּ לְנָתִי וְסַעֲרוּנִי צ׳מ׳ נמי וְאָל־דְבְיָר מֶלְדְ־עָגְלָוֹן לֵאמְר: אַלוּ וְגִימְחֵי יַת יַהְבֵי גִּבְעוֹן אֲרֵי אַשְׁרֵיפֵּת לי יחס׳ ל׳ אַרֵיי וְעָוּרָנִי וְנַכֶּה אֶרת־גִּכְעוֹן בִי־

יעםיהושעועם בְּנֵיישׁרָאֵל: ואיתבנישו וסליקו חמשא מריבי 3"1 אַטוֹרָאָר־ז מַלְכָּא דִירוּשְׁלִים מַלְכָּא הַתְּרוֹן מַלְבָּא הְיַרְמוּח מַלְבָּא דּלְכיש טַלְכָּא דְעָגלון אינון וכָר משריתהון ושרו על גבעון ואַגיחו וישַלָחוּ אֵינִשֵׁי גָבִעוֹן קרבא על הו לורת יהושע למשרירתא לגילגלאי למימר לא תרשל ידה מעקדה סק מיז אלינו מהליה והושיעה לנו ואורט קוהנא בפריע ופרוק לנאוסעדנא אהי אירתכנשו עלנא כדי מלבי אָמוֹרָאָרוֹיַרוּבּיטוּרָאוּ וסִלִיקידוֹשׁע כן גּלְגָלָא הואוכָל עַמָּא עַבְדֵי קָרָבָא עיפייהוכלגיבורי חילא: ואמר

ועתה הגנו בירה בטוביבישר פה יי בעיניקלעשות לנו עשה י <u>להם כּוויצ</u>ל אותם מיד ב**ני־ישְׁרָא**ָל ולא הרגום: ויתנםיהושעביום הרהוא הטבי עצים ושאבי־מים לערה ולמזבח יהוה ערדהיום הזה 13

צַׁרַק מֵלָך יִרוּשַׁרֵיים בְּי־לָבֵר יְהוּשָׁע ארזרעי ויחרימה כאשר עשרי ליריחו ורימלפה בן-עשרה דיצי וּלְמַלְכַהָּ וְכִי הָשֶׁרִימוּ יְשָׁבֵי גְרְעוֹן אַת־ישַׁרָאָל וַיִּהָיָו בְּקָרָבָם:

רלבנ

וייראו מאד כי עיר גדולה גרעון וישביח אַדנייייער מֵלֶך יְרוּשָׁלַם אֶל־הוֹהָסַ מֶלֶרְ־יּחֶבְרוֹן וְאֶל־פִּרְאָם <u>ڟۣۣڮؚٛ٦־יַרְשׁוּרת וְאָל־יָיפִּיַע מֶכֶרְ־כָכִישׁ</u> השלימרה ארז־יהושע וארז־כני ישראל : ויאָספוניעלו חַמשתי מַלְבֵי ה גבעון שהם השלימו בלי עצת מלכם דַקאָמרי מֵלָך יְרוּשָׁלַם מֵלֶך־תְרַיוֹן מלה־ירמות מלה־לַכִּישׁ מֶלְה־עָגְלוֹן

הםוכל מחניהם ויחנו על בגבעון וּיִלְחַסֶוּ עָלְיִהָ: וּיִשׁלְחַוּ אַנְשֵׁי גְּבְעוּץ אַל־יְהוּשֵׁעַ אֶל־הַמַּוְחֵנָד־ הַגִּלְגָרָ־רה אלי לאמר אַל־הַנֶרָ**וּיָדֵייּה מֵעַבָּרֶיָּדָ אַלִדְי**ָה בינקבצו אַרָשינו בּל־בַלבי דואַמרי

ישבי ההר: ויעליחושע מן־הגלגל הוא וכפיעם הפולקפירו עמו וכל <u>וּ</u>בּוֹרֵי הֶדְוִיל וּ

ריאשר

לפרש במיש וכיה כלימויושבי גבעון זיהיו בקרבם שישראל ישבו בקרב הגבעונים שנתנ׳ להם עריהם לשבת והוא הללי י ובסמוך אכמוב עוד בזה בס'ד :

לייריאן מאד וכו׳ אמר וייראו לשון רבים כי כתייראו יחדו כל המלכי׳ ההם ולא אדוכי לדק לבדו המתיירה אלה שאר הנולכים היו ממתינים לראות איך יפול דבר בנולך ירושלים יכפי

השר יראו כן יתייעלו לעשות הלב שמלך ירושלים חכם עיניו ברהשו של דבר להקבץ יחדו עם ההמשב מלכים ואמר שסב׳ היהאה היה יעו כי עיר גדולה גבעון והשלימו ויהיו בקרבם של ישראל באופו שנוסף גם הוא על שונהיהם להלהם וספר שגדולת העיר הזאת בכמו׳ ואיכות רחבה וארוכה כאחד ערי המתלכה ובאיכו' ג"כ וכי היא עיר גדול' מן העי באיבות העיר עלמה מחומותי ובבחיני איכו׳ העם אמר וכל אנשיה גבורים י ואפשר לפרש בהפך כי עיר גדולה גבעון באיכותה כא׳ ערי הממלכה בעושר וכבוד הנשיה וכנגד הכמות המר וכי היא גדולה מן העי והנה מן המתרגם כיכית שים הפרש בין ב׳ לסונות גדולת גבעון לגדולה מן העי כי הרגם הראשון רבתי גבעון ובשני הרג׳ וארי היא רבתא ויש להוכיה דרבתא בכמו׳ דכן תרגום והאבן גדולה רבתא והתם ברמו׳ היא ואמר כאחת ערי בהסרון מ"ם כאלו כתיב מערי ואפשר לומר שלא כתב מערי שלא נדרו׳ שזו היתה המיוחדת מערי הממלכה לכך כתי' כאחד ערי כקטנה שבהם דתפשה מיעט תפשת:

נישלח ארוני צדק כו׳ עלו אלי וכו׳ ויאספו אליו כו׳ הנה יש לדקדק שכסוק ויאספו ויעלו כו׳ מיותר לגמרי כי היילל ויעשו כן ויחכו על גבעון כו׳ ונראה כי אדוני זדה היה הגדול

שבהם מאחר שהוא נתעורר על זה יותר מהם ולעותת זה נתן אל לבו לעלות עליהם הוא ומחנהו כי דב מאד ועצום ושאר המלכים יעלו הליו כי הוא משוה מלחמה זו ויעזרוהו וז"ש עלו אלי ויעירוכי כאלו הוא בעל המלחמה הוועיקרי בה אמנם אלה המלכים בגאום ובוו לא עשו כן לא החל יואספו ואח"כ ויעלו יחדיו כדי שההרא המלחמה ע"ש בולם יחדיו להתפאר יחדיו בניצחון וז"ש ויעלו המשה מלכי האמורי דמנינא בכלל ואה"כ בפרט מלך ירושלים מלך וכו׳ להודיע שיחדיו חמשתו שוים במערכת מלחמה זו וע"ש כולם בשוה תקרא בהם מלכי׳ האמורי והם וכל ממניהם שכל אחד הביא מחנהו בשלימות ולה כשען על מהנה חבירו וחזר ואמר הם וכל מחניהם מקיש מחניהם להם מה הם כאספו תחלה יחדיו כך בל מחניה׳ נאספו יחדיו עמהם ומודיע בזה ב׳ דברים או גדול השנא׳ שהיה בכל מחנה מהם שכולם יחד נאספו משנאה׳ את ישרא כי נאספי על גבעון כדי להלחם עם ישרא כי השכל היה מחייב שתעזרום ישראל או יודיע חיתה אלי"ם שהיה על הם שלא זוו ממקומ׳ אלא הם וכל תחניהם כי היה לבבם למים: רישלחו אנשי גבעין יהודיע כאן הכתוב הענין הג׳ פריון הוא יה׳ להה בלבסויה הבצו יהיי כדי שתהאחר המלחמה זמן מה כדי שיוכלו אנשי גבעו להידי׳ ביני וביני ולגלות און יהושע וז"ם וישלתו אנשי גבעון כו׳ והושיעה לנו ועורנו כי נקביו אלינו כל מלכי וכו׳ שלשון הפסוק. מיכיח שהשליחות הזה שלחו ליהוש׳ בעודם נקבלים קודם שבאו עליה דאלו אחר שבאו על גבעון וילהמו עליה הי"לל כי בקבלו עליכו חדקהמר אליכו הלמה קודם שבהו אליהם שלחו אל יהישע ועוד דהי"לל העיקר כי נקבלו עיינו וכלחמים אלא ודהי בעת שהיו נהבלים לביא אליהם באה להם השמועה אל אכשי גבעון ושלחו אל יהושע לאמר אל תרף כו׳ומ״ש לאמר רצו לדבר צחות לומר כסת׳ כלימה פנינו ממה שרימזנו אותך-ואין לנו פה לדבר אבל מה שמלאנו פתחון כה לאמר הוא מלד כנודך שלא יתחלל שכיון שעבדיך אנתנו כבודך הוא לעורנו וו"ש לאמר אל תרף ידיך מעבדיך והפשר

בבוא כל ישראל לראות את פני י ולמוכח יי ער היו׳ריהושע המסכן בסדר כי תשא : ברי יקר יצטערו עליה' וישתדלו לנקום בקמתר ויושבי גבעון כבלה עשו שלא שתו על לברעת החיהם וז"ם ויהי כשמו' וכו' כי לכד כו׳ וכי השלימו שעב״ז שהרע׳ ים׳ ליריפו ולעי השלימו יושבי גבעון וגדול עונם מנשוא הב׳כי יושבי

בבעון עשו שלוס זה שלא מדעת מלכם

וכמו שדקדקו מפ׳ האמור למע׳ויושבי

גבעון שמעו כו"שלא הזכיר מלך שא

יושבי גבעון וזה קשר גדול שילמדו

שאר המדינות להרי׳ יל במלכם וזה

ככלל ג"כ במ"ש וכי השלימו יושבי

והג׳ שבהיות ישראל בטושים על פני

השרה הם ונשיה׳ וטפם גדאי׳וקטמ׳

לא יתמידו במלחמ׳אמנם בעת השלו׳

של גבעון סיבה להתמיד בעלחמה פי

מקום רחב יהיה ליפראל לעמוד בוכי

עיר בדול׳ בבעון זיש וייראו מחדכי

עיר גדולה גבעון לספק להם מזון

ומכוחה והד'כי מהחר שהיה עיר בדולי

מן העי ואכשיה גבורי׳ ועכ"ז לא מארו

כח להלחם ראויים ליענש וואה וכי היי

עיר גדולה מן העי וכל לפשיה גבורים

שאלוהיתה קטנה מן העילה תחשם.

פנשא׳יקיין בעצמה אם בארזים נפלה

שלהבת כו׳ המנם עירי גדולה הי׳ מז

העי לכך שלח ביגדה׳ המלכ׳ להענים

את יושבי גבעון וכל העם ישמעו

וייראו ולא יזידון עוד ע"כ ועפיי

שיטתוז"ל בפטע ג׳ שהוה רמוז הפשי

1

תרומה עץ לא ירקב מיזה ַנְיְהִיֹבְשְׁמֹעַ אַדְנִי־ א האיש ירא. וסימ שבזה"ם גברי׳ ז'חס׳וסימ׳וכל אנשי גברי׳ קשת גברים חתים : איך נפלו גכרים יאתה ידעת את אביר יהיו כגברי'בוסים יעיר גברים עלה הכם יששים גברים סביב : ויאספו י"ב בקריא׳ וסימ 'נמסר

באבני הכרד יותר מאש הרגו במי

מסרה

ולמזבח ב'וסי'ויתנם יהושע ביום

ההו'חטבי' י ולמזכח הקטרת :

יבחר ה'המצין בקריא'וסימ'שלש

פעמי' בשנה יראה כל זכורך

坟

ישראל בתרב':

ויעש

0010 כמוני תתאו כי אתם פתני בזה הרבר ש"כ חיכוף ויאספו ויפלו כי בתנו מהום לדבריו לכנס בחזניהם כי רחו שיפה דבר ושעל כולם מושי לגדר גדר ומפנו רחו וכן עשו שבחו ביולמם ובכנולם עם כל מחניהם כמו שעשה אלגי זרק: וישלחו אנשי גבעון אל יהושע ונו אל תרף ידיך כי כל הסיבות החתורי שבשבילי הם בחים עלינו כולם נובע בכם כי לא אותכו בוו כי אם אלהיכם ולכם כי אלו על אשר הפרנו הנרית מחהם היו pr63

באים החרשנו והייכו כריכין או ידבר יהושע י ת"י בכן שבחיהושע י ויתכן כי אחר התפלה היתה השירה והשירה להכיח עור עבל מקום ולח לא הזכיר או השירה היא וידום השמש והתפלה היא ויהמר לעיני ישראל שמש לכם המלחמה כונפת י חמכי ענשיו שלח זכרו דבר וחני בגבעון דוס וכן זוכר אותה בדרש זו השירה במנין עשר שירות ולשון ידבר מורה זנר מכתרת ברית עמהם על שירה לא על תפלה כמו וידבר דוד ליי׳ את דברי השירה - ויאמר בתפלתו לעיני וחפילו בשותפות לה כשובו להיו' גם הוא בניף לסינה לעתוד נגדנו עם יתר טעעיהם הממורי' אלח 20 הסו עלהוכירם באלו זה קלית שנקלות נגד הששה הטעעי' החמורים וח'ב גם בכס ובכבודיכם נגעו ע"ב שורת הדין נותן להכיה לבו עוד עלר עידכם י אס עטעס הרחשון שהמרמ רע נעוב לכוות הדת הלא זה הדבר אשר כלטוויתם עליו לבשיב רכיט פעון ולפתפלל שתעקר ע"ו מן בעולם וניותר בח"י כפי הדין שעיקי ברכה שהעקר ע"ו על ח"י נחערה נחס מטעם שני ביזוי הפרן הררכה השיכות ותקומה יש לה דמולת עיד הדיום ליד התלך יולבכ׳ לח כן ידעה וחיפכה מסתנרה להו שכוח שפלות זה הדבר נוגע בכבודיכ׳ ומטעם ג שקבלנו עלינו להיו׳ לכם לעבדי' ככוד גדול הואלמ להיות וכב לחריות וביותר עבדי כ׳ אנחנו לפני מזכחו ואיכ כיון שביוז בס חת זה פליכ' מוטל לתיקן יומפע' ד' שקבלנו דת יהדות הוא קשה פכול' כילה מלינו התרעומו׳ הוה כי אם לאלקי׳ וחילול הש׳ ישבדבר ע״כ תנו הירח להחיר להם עד שתכלה כבוד לחלהיכ׳ בטרם יחשוך נקמתם באויביהם וכן היה כמו לכו משכתיכו בשביל זה י וחש מטע׳ ה׳ ששלחנו אחר עוריב׳ ולה להם קרחנו להושים ולהשמן על קנהרצון בחומן שחשבו עור שלה' שתנטיחי ענע׳ על חרכוחנית וכות וגכורה יותר מעור שלכם שהיח עור החמיתי כיהי ילח' לכם גם מוה כטעי צריכין אתם להושיע לנוכי כנוד שעי נועו נה וחם מסעם השמית שעשינו דרך כבושה בפני אחרי' חייביי מתם להושעינו כדי שיקרז כל חחד לשונו ויאמר לה׳ אני כי פפניילאי כז יפשווהיה ה לפלך על כל החרץ יודרך כלל היח הידוש השם שיחמדו חין לך אומה לדבק כה כאועה זו אם לגדים גרורי כך וכו' ע"כ בח ועזרמ כי חין מוור זולתה כי היא מור האלהי: אל תירא אין אותריי אל תירא אלא תי שמתירה כמש"ול גני מוג׳ שהיה יהושע ירה שמה יגדום החם עה שעשי שלום עם הנבעוני׳ ועי כ׳ למ שמלו מס ביות הפי' כפשוטי שלא שאלו באורי' ותומים או הפירום כמו שפרשנו לעיל שלח חסו על כבוד שמים לפשות קיום וחוזק שחמרו לשם ה' בחמו כדלעיל ע"כ היה מתירא להלחם בשביל חכשי בבצון ואין קטיגיר שגרפו קטרוג. על ישראל יששה מכשית סנינור שע"י הכחת העלכים יצילו לכך מער ה׳ אל תירא כי כנר תקנת הדבר מלד מנתת חותם ענדי׳ לי חוטבי פנים וכו' כדפי' לעיל ע"כ ככתן או שאמרתי לךלת יעמוד איש לפניךכן כחך טתה ובידך נתתי ולא יעמוד איש לפגיך ולוה חור ושנה כאולא יעמד איש לפניך להורות שלם טורע תוקתו הרחשונה

סנחה קטנה

ישרא שמש בגבעון דוס ' כלומ' הפלא הזה יראה היום לעיני ישראל חו לעיני ישראל דבק עם ויאמר כלומר התפלה הואת אמרה בקול לפני ישרא ופי׳ דום המתןכמו דמו עד הגיענו ליכ׳ כלות' שיעתוד גלגל השחש בתקומו ולא ירוז כמשפטו ווירח בעמק הילון י ולירה אמ׳ גם כן שיעמוד בעמק אילון ואף על פי שגבעון היה בגבול בנימן ואילון בגבול דן ידמה כי רדפו אותם והכום מגבעון עד אילון ובגבעון היה חלי היוס כשהתפלל שיעמוד השמש והאל שמע בקולו כמו שאמר ויעמוד השמש בחלי השמים ועמוד עד שיעור שבין עמידתו ומרולתו היה כיו׳ תמי׳ והוא היום הארוך שבשנה והואיום תקופת תמוז וכשבא השמש היו בעמק אילון והאיר בירחוהיה הירחאו מן הדות' בתחלת החדש או בשלישיתו והתפלל עליושיעמוד

70

וַהַנָה בְּמֵיפַּכְהוֹןמָן בְּכֵן שַּבַּח יְהוֹשָׁ<u>ע ק</u>ָרָם

ואוריך

רדק

ַנְאַמַר יִיָּלִיהוֹשְׁעַלָא תִרְד<u>וּ</u>ל מִנְהוּוְאָרֵי מִנְהוֹן קָרָטָך: וַאַהָא לְוֹתִהוֹשְׁעַ

אַכנין רַבְרָבַן מָן שְׁמַיָא עָד וּאָרָזו לַעַוֵקָה וּמִיתוּ סַגִּיאָין דְמִירתוּבָּאַבְנֵי בַּרִדָּאמִדְלַמִילוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְחֵרְבָּא: יִיְבְיוֹמָא דְּמְסֵר יְיָיִר*ָז* אֶמוֹרָאָה קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵר וַאֲמֵר לְעֵיבֵי יִשְׂרָאֵר שַׁמְשָׁא בְגִבְעוֹן אוֹרִיך וְסִיהֲרָא

טָחָרָארַבָּאבְּגְרֲעוֹן וּרְדָפִינוּןבּאוֹרֵח

מָהֶם כִּי בְיָדִיהֶ נְתַהָיִם לְאֹיַוַעֲמִר אָישׁ אייייי בִּידָך מְסַרְהִינוּן לָא יִרְדָעָהֵר אָינש <u>בּח</u>ְבֵּי**ף**בָּל לֵילְיָא סָלִיק מָן גִּלְגָלַא י <u>וַתַבְּרִינּוּן יְיָקָרָם יִשְׂרָאַל וּמְדָוּנוּן</u>

או ילברי אמ'שירה תחת השמש לפי שאמ'לשמש דום דום מלומר שירה וכל זמן שהוא דומם ועומד ואינו מהלך שבכל עת הילוכו הוא אומר שירה ופשוטו של מקרא דום לשון המתנה כמו אם כה יאמרו אליכו דומווכן דום ליי׳: וירח בעמק אילון י אתה שעה היה הירח עומד כנגד עמק אילון והוא רחוק מגבעון שהרי גבעון בנכול בנימן ואילון בגבול דן : 620

צוני

ניאמר יהוה אלייהושע אל תירא מַהֶסַבְּפְנֵיִך: וַיָּבָא אֲלֵיהֶם יְהוֹשָׁעַ פּקאָםכּל־הַלֵיִלָה עָלָהמן־הַגּלְגָל <u>וִיְהֶמֵּ</u>ק יְהוְהֹלְפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֵּם מַכָּה־ <u>גַרוֹלָה בְּגִכְעוֹן וְיִרְהֵפֵס דֶרֶך מֵעַלָּח</u> בירת חורן ויַבָּם ער־יַעַזָּקרה ועד־י׳ מָסָרָנאדְבִית חורון וּמְחָנון ער עַזָקָה מַקְדָה: ויהי בְּנוּסָםי מַפְנֵיישְׁרָאֵל כיח יוי ועד מַבֶּרָה: הַם בְּמֶוֹרָך בֵית־חוֹרן וִיְהוֹה הִשְׁלוָךִי יִיִי _{מַ}׳ , כָּרָם יִשְׁרָאָל אִינוּן בְמְחָהָנָא דְבֵיד אַרִיהֵם אַבָנִים גַרלַוֹרת מוְ־הַשְׁמַיֵה יי׳ מייו חורוןומן קָדָם יָיָאחְרְמִיאָה אַלֵירהון עדי־עוקדה וימתו בבים אשרימתו בְּאֵכְגֵי הַכָּרָד מֵאֲשָׁר הָרְגָוּ בְּגֵי יִשְׂרָאָ

יהושע

ברור**ב:** אָז יְדַבֶּך יְהוֹשָׁעַליָהוָה בִּיוֹם תַר יְהוֹרה אָרת־הָאֵמרי לְפְנֵי בְּנֵי יִשְׂדָאֵלְוַיָּאֵטֶר יְ לְעֵינוַ יִשְׁרָאֵל שֶׁטָש בְּנִכְעֲוֹן דּוֹם וְיֵרֵחַ בְּעֵֻמֶק אֵיָלוֹן:

וידם

זו ידכר יהושע ליי' בואת הפר׳ ים ספקו' רבות ראוי לעיין בהס האתר הוא שאם היה שהשמש עמר דכטל מהתכוע' הכראית לו הנה היה זה המופת יות' כפלא לאין שיטור מהמופתי שנעשו ע"י משה ווה כי המופתי' ההם היו בשמוי טבע הכמצאו' אלו השפלות והוא יותר כפלא לאין שיעור מהשישתמש בו אלו הרמצאות הרכברות לשכות את תפקידם משלוט על הנמצאו השפלות **אלו לשכו'ערין סדורט כי בהם בעצה'** מחסרון החדר והיושר מה שלה יעלם ובכלל הנה זה ממה מאין צרי 'ביאור למי שעיין באלו העיווקות וכבר ביארמוזה באופן שלט בו' מספ׳ פלקמו' יי׳ ואם היה הענין כן הנה זה סופר מה שאמ׳ התורה שלא קם החנק כביא עוד בישר׳ בחשה לכל האותו׳ זוללי בריתי איד והחופתי' אשר עשה חשה לעירי כל ישר ואם אמרמו שכבר משה כמו זה

רלבג

החופת ע"י משה ואם לא נוכר בתור' כמו שאמרו קצת רו"ל הנה נשאר זה הספק בעינו כי כבר היה שוה לו יהוש׳ בגרול שבמופתים הנעשים על יד משה רבירו ע"ה עם שאם היה הערין כן היה ראוי שלא תשתוק התור' מלספר זה המופת הנפלא כי א:מני נראה מכונת התורה לפרסם ענין המופתים והנפלאות כי זה ממה שיביא להאמין בשם ית׳ כמו שנוכר בתורה בענין המופתים שנעשו לפרעה אמר ולמען תשפר באומי בנך וגו' וידעתם כי אנייי' ועוד כי כבר יראה חפשטי אלו הדברי' שלא נתבטל השמש מהתנוע׳ ולא הירח וזה יתבאר מפנים מהם מה שאמ׳ ולא אץ לבוא ר"ל שלא מהר לבוא וזה לא ושלול ממנו התנוע' אבל ישלול ממנו מהירו' התנועה והמאמר שוה דרכו יחייב לו התנועה בכמו אני המאמרים השלמים אשר ידובר בהם בדברים מדרך מה הוא ומהם מה שאמ' שניש בגבעון דום וירת בעיוק אילון ולא אייר שיוש דום וירה אבל לקח להם מקו' רחב היו כראים או אל המקום

שחמר וירח עמד עד יקוס נוי אויביו וואת הפליאה כתובה על ספר הישר והוא ספר תורת משה והוא מה שאמר הקיצה ית׳ כגד כל עמך העשה נפלאות וגו׳ כמו שפירש איא ז׳ל כי שתי אותות המר לו בפסוק ההוא קרינת פני משה והוא מה שאמר כי נורא הוא אשר אני עושה עמך ועמידת השמש ליהושע והוא מה שאמר נגד כל עמך אעשה נפלאו׳ ונהן לו אות קרוב להאמי צאו' רחוק ובדרש שלשים ושש שעות עמדו השמש והירח כילד המלחמה היתה בערב שבת ונהייר׳ יהוש׳ שלא יחללו ישראל את השבת ופשט ידיו למע׳ שיעמוד השמש ביום הששי כשיעור יום שבת והירח כשיעור ליל שבת ומולאי שבת והם שלשים ושש שעות :

בְּמֵישֵׁר אֵיָלוֹן :

ההוא והוא מבואר שמי שישלול התמוטה מהמקו׳ הרחב לא ישלול התמוט׳ במוחלט כיכבר אפשר שיתנועט במקום רחב ההוא וכבר יחייב זה המאמר בכמו המאמרים השלמים לשמש ולירח התמוטה והמשל שמי שיאמר שפלוני נמד בארצו כך וכך ימים הנה לא יתחייב מזה אלא שלא יצא מארצו אבל שכבר יתנועע בארצו או לא יהיה זה המאמר מדרך מה הוא כי יחוייב למי שישלול ממכו התמועה שיאמר שלא יתרוטע לא שלא יצא מארצו זוה מנואר למי שעיין בסדרים ההגיונים אשר למלאכת המופתית ומהם מה שאמר ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמוע יי׳ בקולאיש כי יי׳ גלחם לישראל הורה בזה כי זה החופת הוא בענין המלחמה בענמותה ואם היה זה המופת בעמידה מהתנוע׳ לא היה לו רושם בענין המלחמה כלל ומהם כי יתבאר מדבריו כי הש"י לא יעשה מופתים כי אם לנורך או לקמת דעות אמיתיית ולא כוכר בכאן רושם בזה המופת באחד מאלו הנדדים ומהם שכבל התבאר בספר מלחמות יי' כי המופת לא יהיה על יד נביא באלו הכמצאות העליונים ר"ל הגרמים השמימיים ולזה הוא מבואר שלא היה זה המופת ביה הענין אשר יחשוב בתחלת המחשבה שהיה בו המופת בזה הספור ואם יספק עלימו מספק על מה שהשרשמ בוה ויאמר שכבר נראה שיעשה המופת ע'י נביא בשנוי סדר תנועת הסדר והוא מה שאמר ישעיה לחוקיה כשאמר מה אות כי ירפא יי לי ועליתי ביום השלישי בית יי זיענהו הלך הצלי מעלו׳ אם ישוב הצל אחרונית י׳ מעלו׳ והוא מבואר שתנועת הצל לא תהיה כי אם בתמשת השחש ולוה יחוייב חזה שמוי סדר תמשת השחש נאחר לו כי כשיעיין הישב בחאמרי שבאו בזה המקום יתחייב שלא היה זה המופת בשהשתנה סדר תמשת הנה איך יתכן שנאמר שוהיהיה נקל הנה איך שישתנה זה השדור הוא ענין נפלא מאד ולוה ראוי שנבאר הדברים ההם ויתבאר מזה מה היה ענין המופת ההוא ונאמר כי ידמה לפי הנראה למ שכבר שם ישעיה הבחירה בזה המופת לחיויה ואמר שוה האות יהיה באחד מב׳ דרכים האחד בשילך הצלי מעלות יותר על מה שהלך בוולת זמן אושישוב הצל אתרונית י׳ מעלו׳ והוא מבואר שאם היה זה המופת היה צטנין האלחתה כמו שוכרנו וליה הוא נובואר שוה המופת היה בזולת שמי שדר תנועת השמש וזה יהיה לפי מה שאומר והוא שכבר יתבאר בחוש שכאשר יהיו ענני׳ תתת השמש באופן שירשם בהם כיצוצות וירוצו הנה הם יראו שיהיה השמש בוולת מקום שהוא עם שכבר יראה או כשיית צל השמש שיעור רב במעט זמן למורח או למערב לצפון או לדרום לפי מצב העננים ההם וצד תרועתם וזה ממה שאין בו ספק כי תמיד יראה זה מן המוש בזה האופן ולפי שכבר ראה חוקיה או מהעננים ומצד תנועתם שנקל ללל לנטות עשר מעלות יותר על מה שהלך שאל שיהיה הענין בהפך מה שהיה כראה שהיה ככון אז מצד תמועת הטננים ההם ולוה שאל שישוב אחרונית הצל עשר חעלות והנה בספר ישעיה אחר ותשב השמש עשר מעלות במעלות אשר ירדה ר"ל לפי החוש ינין מופתי היה בצל כמו שנוכר שם אמר הנכי משיב את צל המעלות ובכאן הותר זה הספק ואם ירצה אחד על כל פנים שיהיו אלו המופתים בשנוי סדר תנועת השמש לא אקפיד עליו בזה ומי יתן וכל הטועים לא יטעו יותר מזה השעוד כי זה מגדיל לפי מחשבתו טוצם השם יתברך ויכלתו - ואחר שנתיבב זה הנה נשוב לבאר דברי זאת הפרשה ואומר שמאמר יהושע היה שיורם שיסור השמש מהיות על גבעון והירח מהיות על עמק אילון תשלם נקמת גוי אויביו אבל קצר הכתוב בזה ויורה על זה מה שאמר אחריו וידום השמש וירח עמד עד יקום גוי אויביו והרצון בזה שכבר דמם השמש בגבעון וירח בעמק אילון עד שנשלמה זאת היולאכ מהנקמה וזה ענין נפלא כי לא די שיעד שינקמו ישראל מהקמים עליהם אבל יעד עם זה שואת הנקמה תשלם בזמן קצר כזה ולזה אמר ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמוע יי׳ בקול איש כי יי׳ כלחם בישראל ולוה היו יכולים להשלים הנקמה בזה הזמן הקצר כייד השם יתברך לא תקצר ואמר לשמוע יי׳ וגו׳ לפי שלא יעדו השם יתברך שתשלם זו הנקמה בזה הזמן קצר אבל השם יתברך שמע לקולו על דרך מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים :

לישראל ויכם מכה כו ׳וירדפם ישראל שלה בדרך טבע שהרי ברדפם דרך מעלהוישראל למטה מהם המנס אחר זמן מה כשנסו מישראל ונטו הל השיפוע ומורד בית חורון שדמו שנמלטו שכבר ברהו וכילולו מישראל שהרי הם במורד קל לירד ולברוח לעומהן זה מן השמים כלחמו עמהםז"ש הם במור׳ בית חורון וה׳ השליך עליהם הבנים וכו׳ וימותו הי׳לל וימותו רבים בהבני הברד מהשר הרגו בני ישראל אשר מתו מיותר לגמרי אבל הכוונה לומר שהרבוי שמתו באבני הברד זה הרצוי היה צשני בחינות צרוב מנין ורוב בנין כי הגבורי' ביותר ניצולו מיד ישראל בגבורתם ותן השמים הרגום ז"ש וימותו רבים בבהינת המניזוכנגד חלוק' רוב בנין אמר אשר מתו באבני הבדד היו באיכות יותר מאשר הרגו בניישראל או אפשר ע"ר ה'מה רבו צרי רבים קמים עלי באיכות הם וכן וימותו רבים באיכות ואשר מתו באבניהברד מאשר הרגווכו׳ יתרון הכמות ונותן טעם מבריה כן אשר הרגו בני ישראל בחרב שלריך זמן וטורח להרוג לא כן האבנים האלה מתגלגלות על כמה בני אלם

דבר ה׳ אל תירא כי כדאי הכושה שקבלת לכשר על השגנה ובמשיול כל הטובר בכח הלהי ובפרט בהיות המקום מורד שההבנים מתגלגלות על כמה: או ידבר יהושע יראיתי להקדים הקדמה א׳ להלו הכתונים והיא שראוי ותחויב שנאמין שה׳ ית׳ העמיד השמש ושהשמש עמד מתכועתוהוא וכל צבא מרום כי׳ בעמוד השמש בהכרח צריך שיעמוד ג"כ גלגל הירח לעומתו עם כל שאר המזלות כי השמש שואף זירח ש מול השמש מאורוי והנה חז"ל אמרו הובא בילקוע אני ידי נטו שמי׳ וכל צבאם צויתי את השמש זאת הירח שיעתדו לפני יהושע שמש בגבעון דום הרי שמעה שידיו ית׳ נטו את השמים מאו כל לבאם ליום על זה כי הוא הבוראו הוא היוצר והמעמיד ובאלה הדברים רבה ידעתי את כל מעשה האלהים כי עליו אין להוסיף וכו׳ שם כהמר באיהושע ועשה את הלילה יום שנהמר שמש בגבעון דום הרי לדיהים שגורעי׳ ומוסיפין על דבריו כדי שיהיו הצדיות ירהין תלפניו ע"כ ואגב אורחין אודיע כו׳ בתהלת מאמר זה מפרשים שיטה א׳ באומרו והאלהים עשה שיראו מלכניו בראותם שהוא ית׳ קורא למי היסוישפכס ה' שמו שייראו מלפניו קן יחרה אף ה׳ בסויטביעם אמנט לשיטה זו השנית מפרש בכתוב האלהים עשה שיראו מלפניו שהכוונה בראות בני אדם מעלת הלדיקים שגורעים ומוסיפים ישתדלו כולם לאזור חיל ליראה לפני ה׳ כדי לגרוע ולהוסיף הרי לב׳ שטות אלו שהאלים הוא העוש׳ על ידו אלו הדברים מסנים עם הלדיקים ויגזרו אומר ויקם להם יגם במם׳ ע"א פ׳ אין מעמירין בסלקו סו"ל בותן העמידי׳ אבל כולי עלמא מודו שעמד הגלגל היותי זמן מוגבל למר כדאיה ליה mbr

כלי יקר

ואפשר שרמוו בזה שיעורם בתפלה ביני וביני להיות ידיו פרושות הבמיםוו"ש ידיך ומהרי"ה ז"ל כתב אל תרף ידיך שהרי מהיותיכו עבדיך נקבצו עליכו ומ"ם מעבדיך מם הסיבה י ומ"ש והושיע' לכו דהי"לל אותנו ברהה שטענו לו טענה שנית שהין התכלית בזה השועתינו אלא השועת ישרהל בי בבואם עלינו ואהה תכניע׳ ימשך שתושיע את ישראל לנו ולסיבתנו ואל תחשוב שנניח המשא בבד עליך להלחם אלא ועזרנו שאנו עיקריי׳במלחמה זו ואתה עוזר ומושי׳ז״ם והושיעה לנו ועזרנו : יהוביע נין הגלגל וכו׳ הודיע זריזות יהושע וישראל ואהבתם את הגרים עם היותם ארורי׳ ויעל וברמאות שברגיע קטן עלה יהושע מן הגלגל היא וכל עם המלחמה עמור"ל כלגבי ועמו

וכל גבורי החילוהגיד עלייתו מן הגלגל הוא הקדמה למ"ם אח"כ ויבוא עליהם יהושע פתאם כל הלילה עלה מן הגלגל זה מודיע. מהיותו אוהבי את הגרים שעלה מן הגלגל בלילה א׳ והמרחק גדול : 732 0101

ריאמר ה׳ אל יהושע וכו׳ הנה׳ גבי עוג אמר בסגנון זה אל תירא אותו ואמרו חי׳ל לפי שראה משה מצוה בעוג שנא׳ בו ויבא הפליט ויגד לאברס כו׳ וע"כ נתייר׳ אבל באן השח

מתה נתייר׳ הכתיב אל תירא מהס ונרא׳שאלו כמלכים נתחכמו לבלתי הלחם עם ישראל כי ידעו כי ה׳ יעזרם ויושיעם לכך כלחמו עם הגבעוני׳ ומזה כתייר׳יהושע לאמר מי יודע מאת ה׳ היתה זאת להכהם מהגבעוני׳ המרמי׳ את ישראל לז"א ל תירא מהם כי בידך נתתים ולא ביד הגבעוני׳ לא יעמוד אים לפניך כי אני יודע ללבב׳ שכל מבוקשם הוא להרע לכם וו"ש בסמור ויהומם ה׳ לפניבני ישראלולא לפני הגבעוני׳ ויכס ישראל הנז׳ או חוזר אלה׳ שהכם מכה גדולה בהשליך אבנים גדולות עליהם עוד אפשר דויכם הראשון הוא ישראל כי הוא ית׳ ויהומם לבד לפני ישראל וושראל אכו׳ בחרב ויכם מכה גדולה ומ"ש שכית ויכם עד עוקה וכו׳ שלשון ויכם מיותר מוכיח שעד ינוהה דהיינו באבני אלגבים הנו׳ בסמוך וז״ש ויהי בנוסס כו׳ר״ל אימתי היה ויכס עד עזהה הנו׳ פו׳ והמר זה היה בנוסם מפני בני ישראל וכו׳ וה׳ השליך אבנים גדולת עד שזהה ע"ו העניואמר וכס עד עוקה כי השי"ת הוא המכה ובזה יובו אימרווהוא בוא"ו העטף שנראה שהוא מהוש׳ עם הפפוק הקוד׳ דא"לל הי"לל ויהי במססה׳ השליך זכו׳ :

רידי בנוסם תפני ישראל הגיד הכתוב שהמהו׳ שהיה דרך מעלה בית חורון עם היותו מעלה דרך עליה שאח"ול שישראל ילך למעלה הכותי למטה שלא יהרגנו עכ"ז נתן ה׳ תשועה

٥

ומתביים בה מוחליז לו כל עונותיו ולמדו זה משחול כדחי ביומה וע"ם הבטמה זו נוזרו יהושע והלך כלילה כי לילה כיום המיר לי בנדונת חמונה בהכטחת ה" ושלם בקנ"ה לו במדה שלילה נהפך ליוס ושמש נגבעין דום ויהי כנוכם מפני ະຳວາ ישראלי אתר תתני ישראל הנרחה מיותר דידוע הוח אלא להורות נתן שלל בנלחון בהכחה ורדיפה הכל היה מישראל נלי שום טוות חנשי גכעון אע "פי שנכורים 170

כל הליל עלה ונו׳ הנה למעל

אמר ויעל יהושע מן הגלגל וגו' ואת פיה' לא שאל כי

היה בום מתני שקיבל חותם

בלי שמלת פי ה׳ וכא אליו

והנה שפר הישר אחשוב שהיה נחדא כי ואבד עם הגלות וכבילבו בו הבירושי לרבותינו ז"ל וראוי שתדע בי השא יחדש היום ולוה נאחר שהיום ירד מאד כשקרב השמש לערב כי או יחלש אור השמש זמה שהיה בו אור השמש יותר חות הוא בעת היותו במצי השמים הנה זה מבואר בנפשו מן החוש ווהו יתבאר גם כן ממה שאחר וארח צדיקים כאור כוגה הולך ואור עד ככין היום ל"ל שאור יוסיף על נכין היום כן ארח צדיקים מתישר תמיד אל תוספת השלמות זהוא מבואר שבעת היות השמש בחלי השמים לא תוכר בו ידידה כי אם בעת ארוך ווה מבואר מאד למי שניין בחכמת התכונה ציון מעט וזה יתנאר גם בן מנד כלי המבט כמו האנטורלבייו ורביע העיגול כי או לא תוכר לשמש ירידה באלו הכלי בכמו אני שעה ולוה אמ׳שכבר עמד השמש אז בחני השמים כי כן היה מחוייב כי הם היו אלל נבעו'והיו רואי'השמש

יהושע

על נבעון ולא מהר השת׳לרדת כמו שדרך היום התמים שלא ימהר השם לרדת בו ואחשב שאורך עיר גבעון היה ממורח למערב חאת התכועה לא תוכר מאד לשמש אכל חלי היום למיעוט שיעור ירידתו הנה זכר שמלר הנטייה הכראית לו מלד הירידה לא יצא שלא יראה ככבד בכעון אע פ שהיתה רחבה לר כי לא מיהר לבוא כחשפט ענין השחש אלל סחיכו היו׳ י ובכאן כשלם ביאור דברי ואת הפרשה והותלו

העולם וגם להיותו כדוריי אי אפשר בו המנוחה ומהרי"א ז"ל השיב בזה כי השי"ת שבראם מאפם המוהלט לא יפלא ממכו כל דבר אשר יחפון לעשות בארן מתחת המעתיק ארן ממקומה בשמים ממעל האומר לחרם וכו׳ כי גדול אדוכנו ורב כח שיהעכבו עם הייתו כדורי ולח ימשך הלהול ע״כ תורף דבריו: עוד הקשו בזה שאם היו עמידות וכמו שמוכיחוידום השמש ויעמוד השמ׳ בחלי השמים למה אמר הפסוק לשון ולא אן שזה מורה על היחור תנועה לא על עמידה ומתור זה הוצרך הרב ר׳ הסדאי לו׳ שהיו כאן ב׳ענינים עמידה בחצי היום כמוחצי שעה ואיחור בתנועה דהיינו ולא אז לבא כיום תמים י ומהרי"א תירן בזה דמאמר דלשוןוידום ויעמוד אינו סובל איחור תנועה כי אם עמידת השמ׳ עליהם נסמד ונעשה עיקר ולא נחו׳ אל לשון ולא אז כי סובל ויסבול ב׳ פירושים עמידה או איחור ונכריע בו לפרשו לא אז לבוא כי עמד מהכרח חז"ל שזכרנו ע"כ הורף דבריו לא יספיקו כי למה יכתוב הפ׳ לשון היולי ולא אז לבוא שיש מקום לטעות עוד הקשה הרלב"ג הזה שאם העמדה זו היא ביעול הנועת השמ׳ כו׳ ע׳ש והנה הרב ב״עז״ל בשער י״ג הכה על הדרדו ואמר כי אדרבה אפשר שמעלת הנסים הנעשים בשפלים יותר מהנעשים בגרמים השמימיים למהזה דומה למעמיד הרחים בעוד המים סובבים סביבה והנסים הנעשים בגרמים הפמימיים דומה לתי שמעביר במים מסביב הרחיים למקום זולתו שבכקל יבוטלו הרחיים כ"ש שלו הונח שהנסים שעשה יהושע היו גדולים משל משה לא מפני זה יתמעט כבוד משה ע"ה כי אדרב 'מעלמו היא שלא הוצרך לשכות סדרי בראשיה מעין מ"ש מסכת שבה פ"ה כמה גרוע אדס זה שנשתנו עליו סדרי בראשית ע"כ תורף דבריו ותהרי"א ז"ל השיב שאין כונת הפסוק לו' שלא יעשו המופתים ההם שעשה משל ע"ר ע"י זולתו מהנביאים כי מה יתן ומה יוסיף זה בכבוד משה שהרי לא האמינו במשה מלד המופתים שהם מופלאים מזולתו אבל האמיכו בויען כי שמע העם בדבר ה'עמו ובו האמיכו ונאמיי לעולם אבל מה שהגיד הפסוק שלא קם נביא עוד בישראל כמכה אשר ידעו ה׳ פנים אל פני׳לעשות כל האותות והמופתים שעשה ועם היות הדיבור מתייחד אליו במלרי' מהום טומאה ז"ם אשר ידעו ה׳ פנים אל פנים לכל האותות וכו׳ בארץ מצרים וכו׳ שעיקר גדולת משה הוא בעשותו כל זכ בשליחותו ית׳ בארץ מצרים וממ"ש אשר שלחו תבין זה באופן שאם לא יעשה משה ענין נם יהושע תלמידו הין זה גריעות שהם לא הולרך הליו למה יעשהו משה בלי צורך ע"כ תורף דבריו ונכון אחזה לי בהירוז אלו הקושיות הוא כי תועלת העמדת השמ׳היה שהדור הזה הנכנסי׳לארז ואינד

ולא

נלו

הַיָּשֶׁר וַיֵּעֲכָוֹד הַשָּׁמָש בַּחֲצָי הַשָּׁמִים

רצה ה׳ להשרישם בשור׳ היות היכולת אלהי שליט לשדד מערכו׳ השמים כדי שיבינו מתוך כך כי הארז א"י איננה תחת המערכות אלא היא ארז אשר ה' אלהיך דור אותה תמיד עיניה ׳שה"ך בה ויצטרף עוד לתירוז זה מ"ש חז"ל פר"א הובא בילהוט כי המלכי׳ שבא"י אל מעוכנים וש הוסמי׳ ישמעו בהסמיהם ונקראו כשפי׳ שמכחישים כח פמליא של מעלה ובאו לילחם עם ישראל לכך גזר יהושע שמש בגבעון דם ולעומתו הירח וכל לבא השמים עמה כדי שיתבלבלו החוזים במולום והמעוננים והקיסמים ולא יועילו כלום בקסמיהם ובהורא' מערכותיהם יהוא ע"ד מאי דעתיך דקהי לדק במזרח מהדרכה ליה למערב עוד הפשר שרצה יהושע להודיע היך הוא שוה מקרב הבאי לעבודתו ויהושע התז צדיק דרכו ללכת במהירות להציל הגבעונים אשר נחסו חחת כנפי השכימ ואעפ"י שהיה ברמאות אשר זריזות יהושע יגרום בלי ספק לקרב כמה וכמה גרים כמשחז"ץ שניתוספו כמה גרים בימי דוד בעת שהרג בני שהול ק"ן הלף שאם לגבי גבע נים כך עא"כו גרי זרה באופן שרצה יהושע לקדש ש"ש שהב"ה העמיד השמש וירח וכל צבא השמים כדי להנה' כהמת הגבעינים ולו"א שמש בגבעון דום ששם בגבעין רצה שיעמוד השמש כדי שיתפרסם הענין שבעד בבעון היהה זאת העמדה ראשונה וזהוויעמוד השמ׳ בחצי השמים לידם בגבעון אמנם הרעמדם השנית כ"ל שהיתה לפי ששבת היום כמשאחו"ל פר"א שהיה ערב שבת וישראל מצטערי' מכני כבוד השבת שלה לחללוולכך העמידו ולוה עשה זאת ההעמדה סמוך לשקיעת החמה לפורות הסיבה המחייצ׳ העמדת השמ׳ שהוא לכבוד השבה ובזה נדקדה אומרו ולא אז לבוא לומר שדרך שאר השבתות להיות השמ׳ אדלבוא שאפילו קודם השקיעה הרי הוא כאלו בא ונשרע לענין שחל השבת כבר כדכתיב מערב עד ערב תשבתו שבתכם להיםיף חול על הרדש אמנם כאן לא אז לבוא שהרי עמד כיום תמים כפי חפי׳ הנזכר מההנאים לעיל ובזה נהקבצו כל הספקות השר לשיט׳ חז"ל ולח יפול דבר מדבריהם הרלה שודהי היהה עמידה מהנועת השמ׳ והרי הכתוב העיד היות שב השמש אוחרניתי׳ מעלות בימי חזקיה והדברים כפשטן ולה נשמע אל קול מלחשים י ומעתה נבוא אל ביאור הפסוקים אחד לאחד :

או ידבר יהומערש"י ז"לפי' והוא מדברי חז"ל שלהיות השמש מעת זריחתו עד עת בואו מהלל את ה׳ כדכתיב ממזרה שמש ועד מביאו מהולל שם ה׳ לטומת זה כשאמר

יהושע שמש בגבעון דום משבחך והללך לה׳ ויהושע מילא מקומו ואז ידבר יהושע דברי שירות ותושבחות ע"כ וכן ה"י בכן ישבח יהושע קדס ה׳ י ומ"ש וירח בעמק הילון עיין פי׳רש"י ז"ל והרד"ק ז"ל וה"ק מאחר שהשמש זורה מה תועיל הירח דשרגא בטיהרא מאי מהניא אם לא שנאמר שבכלל בזרחו שיאהיל הירח כדי שידעו שהוא לילה והשמ׳ עומד שלא בדרך טבע ועוד השה לדבריו למה לא הזכיר בשעת מעשה ענין הירח שלא כתב אלא ויעמיד השמש בחצי השמש וירח לא הזכיר ומהרי"א ז"ל כתב שקשה אימרו אז ידבר יהושע ולא מצינו שדבר כלל ועוד אומר ביום הת וכו׳ מי הר שכבר המר אז ידבר אז רומז אל זמן ההוא ועוד אומר שמש בנבעון דום מורה על היותו בהצי היום ומאמר וידח בעתק אילון סוהר זה שנראה שהיה סמוך לשקיעת החמ׳ בעת הגלות הירח בעמר אילון ותירז בי בראות יהושע אסיפ׳ ה׳ מלכים אדירים שבנפלם תפול על שאר העמים אימתה ופחד ונכבשה הארן לפני יש׳ וחשש כן תשקע החמה ויסהכנו ישראל באישון לילה מהאויבים פו ירדפום לעומ׳ זה התפלל שיעמוד השמ׳ באשר הוא שם בגבעון וכדי שלא תתבלבל התניע׳כלה לכך אמר שכשיעמו׳ השמ' גם הירח יעמוד כגדו במהומו עומד וממתין שד שיתכועע השמ' ויהנענ' גם הוא ובכלל זה ג"כ שלר המזלו שיעמדו באופן שישלר הסד׳ המסודר במקומו שלא השיגם כי אם העיכוב לבד לא בלכול שדר וזהו אז ידבר יהושע בתפילה על עמידת השמ׳ ודבר לה׳ שיעשה כן בעבור תת ה׳ את האמורי ובי"ת ביום תת אינה בית הזמן אלא בי"ת בעבור . או אפשר אז ידבר יהושע לה' ומה דיבר פי׳ המסוק ביים תת שדבר לה׳ אנא ביום לאור השמים יהיה ענין זה של תת ה׳ את האמורי ולא בלילה ואמר שלא התפלל בהתבודדות אלא לעיני כל ישראל ואפשר שמ"ש לעיני ישרא הלמ"ד היא למ"ד הסיבה כמו למען אחי וכו׳ כאלו אמר לסבת עיני ישראל שלא יוכלו לראוה בחשך ובהיו׳ השמ׳ זורחת יראו וידדפו אויביהם לבבת עיני ישראל אחלה נא שמש בגבעון דום ר"ל אתה ה׳ דום את השמ׳ ואינו לווי לשמ׳ שידום ע״כ הורף דבריו ולי נראה שלהיות יהושע טרוד בענין המלחמה ולא היה פנוי לומר בעת הביא שירות והושבחות לכד יעד אז שלעתיד ידבר יהושיו שירה וזה יהיה ביום תת ה׳ וכו׳ כשיכלו כלם יספו ויתרעו לפני ישראל אז ידבר השירה ולפי שנשארו הלת חלק האמורי שלא ככבשו לכך לא מליכו שדבר יהושע יעודו זה לשמור מולא שפהיו שלא חל עליו חובת הדיבור עד יום תת ה׳ את האמורי כולי וז"ש אז ידבר לשון עתיד ומ"ש לעיני ישראל הכיכה לפי שישראל היו מתרעמים על השלום שעשו הגבעונים לכך ראוי שלעיני ישראל שמש בגבעון ולא במקוס

ולמר כדאית לים פעמים ביום א׳ בחצי השמים עמידה א׳ ובעת בוא השמש עמידה שנית ועיקרא דמלתא היתא בגמרא במם׳ ע״א ז״ל וכמה א״ר יהושע בן ליי עשרין וארבע שעי אזל שית וקס שית אזל שית וקם שית כולא מילתא כיום תמיסר׳ אליעור אומר ל"ו אזל שית וקם תריפר אזל שית וקם תריסר עמידתו כיום תמיד רבי שמואל בר נחמני המר מ"ח הזל שית וקם תריסר הזל שית וקם כ"ד ולא חז לבוא כיום תמיד מכלל דמעיקרה לאו כיום תמים איכא דאמרי בתוספת פליגי ר'יהושע או' חול שית והם תריסר אול שית והם תריסר עמידתו כיום תמים רצי אליעזר אומר ל"ו אול שית והם תריסר אזל שית וקם כ"ד ולא אז לבא כיום תמיד רש"בן אומר מ"ח אול שית וקם כ"ד אול שית וקם כ"ד מקים עמידתו לביאתו מה ביאתו כיום תמים אף עמידתו כיום תמים ע"כ ולריך להבין במאי קמפלגי הני תנאי והני תרי לישני ז ואימר דלכולהו נישני נוסח התנאים בלשונם כך רי"בל חומר כ"ר רבי אלעזר ל"ו רשב"ן אומ׳ מ"ח ואיפליגו בזה לישני לישנא המא מפר׳ רי "בל כ"ד דהיינו אזל שית וקם שית כולא מילת׳ כיום תמים ור"א ל"ו אזל שית וקם תריפר כו'שהתנאים האה מדברי׳ וכוללין בדבריהם ובשיעורם העיקר והתוספ׳ ולישנא בתרא איכא דאמרי בתוספת פליגי לא הזכירו בדבריהם אלא שיעור התוספת ורי"בל דראמר כ"ד בתוספת קאמר מלבדהי"ב שעות של יוס ורבי אליעזר שהמר ל"ו היינו ל"ושעות תוספ׳ מלבד י"ב של יוס ורש"בן שאמר מ"ה תוספה מלבד י"ב של יום וקה מיפלבי הני תנהי ללישנה קמה דרש"בל סבר תפשת מועט תפשת דכולה מילתה כיום תמים י"ב שעות מהיום וי"ב שעות בב׳ עמידות הכל כיו' תמים ורבי הליעזר המר ל"ו שעות מדלח כתיב ולא אז לבוא כיום המים כתיב כיום הכף באה לגלות שהעמיד ׳ כיום תמים דאי כולא מילתא כיום תמיד וכרי"בל כף של כיום למה לי לימה ולה אז לבוא יום תמים שכולה מילהה שיעור׳ יום המים ורבי שמואל בר נחמני דריש מ"ח מדקאמר לבוא כיום תמים דהי"לל ולה אז בא כיום תמים שאז הייתי דורש כרבי אלעזר ודכתי׳ לבא כיום תמים הרי הוא כאלו הכתוב עלמו אומר לבוא לבדו שיעורו כיום תמים ששיעור ויעמד השמש אינו כיום תמים אלא כשיעור עמידה סתמית שעומד בלילה שכן כתב רש"י ז"ל דיום תמים דקרא אשהייה דשהיוה וקתייתא קאי דלא כתי׳ ביה כיום תמים סתם עמידה י"ב שעות בעמידה שדרכו לעומד ולשתוק בלילה ע"כ : אמנם האיכא דאמרי בתיספת פליגי סבר דקרא אין לדבר בעיקרו של יוס ועס התוספת דמה לו להזכיר העיקרי אלה ודהי הין הכתוב מזכיר אלה התוספת שהוה החידוש וכן התנהים שר' יהושע אמר כ"ד ו. "א ל"ו ורשב"ן מ"ח כולן בתוספת פליגי דעיקר היום למה לי יכללו אותו בחשבון ולהכי ר׳יהושע דאמר כ"ד תוספת קאמר דאזלשית וקם תריסר אזלו' וקם י"ב דעמידתו בין ב' הפעמים כ"ד שעות ודור' כן מב׳ הכרחיות חדא דהפסוק אין לו להזכיר אלא החידוש מתוספתו דהתוספת כ"ד שעות והב׳ מלשון הפסוק שאומר כיום המים בכף דהי"לל ולא אך לבוא יום המים ואז ה"א דבין העקר ובין התוספת הכל יום תמים מדקאמר כיום משמע שהדמיון הוא אל העמידה של ב׳ הפעמים שהוא כיום תמים דהיינו עם לילוכ"ד שעות מלבד הי"ב שעות של יום באופן שהתכרח של רבי אליעור בלישנה קמא הוא הכרם לרבי יהושע בלישנה בהרא ורבי אלעזר שאמר ל"ו לעמידה דמדקאמר לבוא כיום תמים דהיינו כ"ד שעות לפמידה שלעת בואו שהיעת חמה מכלל דעמידת השמש של חלי השמים לא היה שיעורה כך אלא כסתם עמידה שהיא י"ב שעות כדפי׳ בלישנא המא לרש"בן מהכרח למ"ד לבוא הוא ההכרח של רבי אליעזר בשיטת הא"ר ורשב"ן שאו' מ"ח שעות של עמידה קאמר וההכרח שלו הוח דה "לל ולא אז לבוא יום תמים וה"א שלא אז לבוא הוא יום תמים שהוא כ"ר שעות עמידה בעת הוא השמש מלבד עמידתו בהצי השמים שיהיה י"ב שעות כסתם עמידה להכי כתב לבוא כיוס חמים בכף דמיון להודיע ולדמות עמידתו בחלי השמים שהוא כשיעור של ולא אז לבוא שהו' יום תמים ויעמו׳השמש כמוהו וזהו כיו׳ המים של עמידה שכעת בואוכך שיעור עמידתו של חצי השמים " הנה למדנו שאפי׳ ללשון ראשון לא גרעה עמידת השמש מי"ב שעות בצי הפעמים וללשון אחרון לא הוסיפה על מ"ח שעות וכולהו תנאי לכולהו לישני מודו ששהי עמידה היו כאןא׳ בהצי השמים וא׳ סמוך לשקיעת ההמה א׳ בהצי השמיםוא סמוך לשקיעת החמה שלא אז לבוא כיום תמים י שלא כדברי הרב רבי חסדאי ז"ל שאמר שהעמיד' היהה כחלי שעה ושלא כדברי הרל"בג ז"ל ושאר המפרשי׳ שרצו לפרש שלא היתה עמידה כלל ומ"ש עמידה היה בכחיבת הצלחת יבראל במלהמות בזמן מועט כאלו היה יום גדול וארוך וזהו כיה׳ כלה׳כו׳ כי הפסו׳תכחים כל זה באומרו ויעמוד השמש בחלי השמים וגם המאמרי׳ הנז׳ מכחישים כל זה גם מה שכתבו שעמידה זא׳ הית׳ באיחור הגלגל להתנהל לאיטו וינהגהו בכבדות ומוכחים כן מלשון ולא אז לבוא וכו׳ הנה תחלת הפסוק סותר דעת זה שאמר ויעמוד השמש עמידה ולא איחיר והיה אפשר לי לומר בזה בחלי השמים בעת שלשית שהראשונה עמידה ממש היתה והשני' באיחור ובזה היה מהיישב הפסוק היטב דמ"ם ויעמוד עמידה ממש ולשון ולא אז על האיחור דתרתי איתנהו עמידה ואיחור אלא שגם שיטה זו בטילה מלד הענין שלמה ישנה הוא ית׳ פעם בעמידה פעם באיחור והמאמר הנזכר בשני הלשונות סותר הכל שחשוה מידותיו בב׳ העמידות שהיו שוות בעמידה ולא היה הפרש ביניהם כי אם בבחינת הומן ובשאר שוים וליכא מאו דפליג יהכלל העול׳ מכל הנו׳ הוא שהבורא ית׳ שברא שמש דרה היא העמידם ב"פ באותו יום א׳ בהצי השמים וא׳סמוך לשקיעתו י וגם הסכמ׳מהרי״א ז"ל עלתה כך שהבורה ית' וית 'הוא המינמיד השמש ועושה נפלחות גדולות לבדו והרבה ז"ל בראיו' התפורסמות אין צרך ראיה ואפרין כמטייה שלא כטה מדרך היישר והנה המקובלים ו"ל הסכימו ששמו יתברך שם ההויה בהיכל קדשו אדנות וע"י שם זה של אדנית עישה כל הדברים שהוא ארון הברית אדון כל הארז יוהנה הרב המורה ז"ל הסכים באריכות היום שהיה בשיעורו של כל היו׳ בין העיקר והתוספת כיום היותר תמים שהוא יום תמוז הקוד׳ לתקופה ולא נאצה לקול מפרשיו כי הרצ

מנחה קטנה שיו להכשהורהם מדההתון

פרב ביחם יקושע ותכלי ישראל כם התלים והם שרודעים בעור חלהי כלי סום עול וולתו 2151 ננוכם תפני ישרחל וה׳ חליהם בחולן סשליך פתתחלת התלחתה עדסוטו רה עשתה ומת כי הוא פעל הכח והנבורה ואולי שיה חנשי גבעון מסלקים ענמן מלהכו׳ בכנענים לי מתרו רוח והכלה יצתוד לכו פתקום אחר וידנו אל תהי בסע"ר גיורה עד עשלה לרי וכו' ובפרטות שהי' שם כל נכבדי אוין בנען ואתשת פלכיה הזונים ורתים שכ לא שלמו ידיהם לכזות חותם והניחו הדבר על ישלחל : או ידבר יהושע אתר כלשון פתיד דככל זכרנו לטיל בפסוק או יכנה יהושע וני דברי חו"ל שכל החומר שירה בע"הו אלה ולוערה לעה"ב וחי' בעדרם שיהושע חער פירה לכתי' חז ידכר וחין חוקלק שילה של חו ישיל משה וע"כ חומרו לשון עתיד פע"פי שכנר דינר דשתים פנוני׳ כו ענר בסופל ופתיד לכת עד זתן התחי' וחו וידכר: או ידכר יתוור יהוזע לה׳כי ידוע שום כויה נחתר על קיים הבעחה וכפש"ול חני ה׳ לחמן לשלם י וההנמחה היתהכלשר הייתי עם עזה ונו' וכחן כזנם ההנחתה שנשם שלמשה נקרע שים כו ליהישע הירדן ולעי שעעלת משה היה נדול מתעלת יהושע ע"ב התם ים וכלה נהר ' וכשם שעעדה כסמשלמשה כדגמרי' ג"ש החל החל כן ליהושבחותן מכחו נשנם ההנסח בשנתות וע"כ נתן שנה להק"בה וחתר הפעם חורה חת ב' חשר דבר בפיו והנטיח שזה שתה בפועל וחתר שתש בנבעון דום כלו' פלי להזויק טיבה רה' בי רחיתי ものフ שעשה זה לי בשבילי ולככודי לנבי עזה ששה ה'כנה להעיל אימה על האותו לדכתי חחל תת פחרך וגו ונס מה שמתיד להיות עי לקדימון כן גורין הוא היה הלורך כדמי' בגמרה י כנפרה י מש"חכ מה שעשו לי הוא גדול משתיה שהשתש כגכמון לום בפקום שכבל נפנ מחל וחימה פליהם כדכתי ולח קס עול רוח ונו' וכנר היה ירחי' תלפניו ממעשה יריחו ועי וא"כ זה הנם לא היה פהנורן חלח שנפשה לכנודי ווש ולח היה כיום ההוא פלעניו זה גני עזה זהי כו נורך להטיל חימה ולחתריו כקדימון כן גורין שהי و * נ"כ לכורך כדחי כגמרה חכל כאן נעשילשמות כקול יהושת רו"ששתש בנכמון דום חפ"פי שוה נעשה בנכעון מקום בכר נפל אימה ופחד עליה פ"ת להראו' מעלת יהושע וסנתקיים כחשר הייתי עם פשה נקשה וה 'ומה שנתשה וכנשעם וירח לפי שהיו חימו' שהי' מוכדי' נחמם ולבנה הרמה להם הח"בה שכל תנועת התשרתים ע"י והוח שלים פליהם ובידו לשנות הטכע וכוה יודע כי ה'הוא חלק׳ כשמים מממל ונו׳ ולפ׳ר שערב שנת היה כפסה זה שהי'יהושע עתייר' שמח יעשי עלחתה נשנת ויהי הנוה קודש ופן וחולי ישנת מיש ידו בתרס ויתי קנף על ישראל צ"כ העמיר הזתו שינ מור המנחמה קודם נוח שנת: עוד חששר לופר

ולח כיה ביום ההוח ונו' כי חפ"פי שנבר כים לפולתים חזה שאני התסשקים מישהחלקי׳ חבל כחן הים ששע בי בקול חיש לכר זה לח היה עד היוםי והסנה חזר כיה זה ביום כהוח מעני בה׳ כלחם להם והיה השפע בחלביי דבק ב זהם ל 3611

ואוֹרֵיך שִׁמְשָׁא וְסִיְדְרָא קָם עֵר מִיֹנִימו וֵיִדִם הַשְׁמֶש וְיָרֵחַ עָשָּׁר עָר־יִמְּם גוֹי דְאִרְזּפְרַע עַמָּא יִשְׁרָאֵר מְבַּעֲלֵי יִייֹי אַ אָיְבָיו הַלא הויא כְחוּבָה עָל־מַפָּר עד יקוטגוי אויביו כמו מאויביו וכן השמרו לכם עלות רַבַבֶּיהוֹן הַלָא הָיא כָּחִיבַא עַל סִפְרָא 167 דאוריָחָא וָקם שְׁמשָא בְפַלְגורת מינישיייי וֹין לא אָץ לָבוא ביום חָמִים: ישְׁמַיָּאוְלָארָחֵק לְמֵיעַל בִּיוֹם שְׁלִים **:** רשי

הלא היא כתובה י דבר זה נכתב בתורה שאמר לו יעקב ליוסף זרעו של אפרים יהיה מלא הגוי׳ אימתי ביו׳שעמדה חתה ליהושע כתמלא כל העולם שמעו של יהושע ויעמד השמש בחלי השמים ולא

ררק

בּהָר :

אז לבא כיום תמים :

כלי יקר

כיום המים כאלו כתיב כיום תמים בפתח שהוא כאלו נכתב כהיום תמים הידוע בהמוז : ועתה הזכיר הקישיות שים על דעת זו ואחרצם בישוב א׳ לאחת א׳ הקשה הרלב"ג ז"ל כי אין מעצור לה׳ להושיע כ׳ ע׳ שוהנה מהריא ז׳׳ל כתב ז׳׳ל בקשת התכלית בדברים אלהיי׳ כבר זכר הרב המורה בפי"ג חלק ג' שה א בלתי ראוי כי התכלית בהם הוא רלונו ית ע"כ כ"ש שיש בזה תועלת נפשיי כמו שכתבו כלל המחברים ז"ל שהתכלית הוא להשרי' אמונות שלימות בישראל וברואי׳ את ידה׳ החזקה לאמר לתרם ולא יזרח בסיבוב כי במה שנעש׳בנם הירדן ונם יריחו האמינו כי לה׳ מלוקי ארזועהה בנס הזה שנעשה בגוף הגרמים השמימיים העליונים יאמיכו, כי אין עוד מלבדו ביזמים ממעל ועל הארץ מהחת ועוד היה בזה ת עלת גופני כי בהיות המלחתה היאת מחמשת מלכים אדירים אשר בנפול אלו יפלו הנותרים ולא יקום חילם לכך ראה יהושע שיאריך היו׳ פיקוס גוי איבת ולא יסתרכו ברדפס בלילה באשר לא ידעו כי אולי תהי׳בארות בארות חמר ויפלו שמה והאויב יהפד לרדפס לכו בהש יעש׳להם הנם הזה להאיר להם לרדפ׳ עד כלה ולא ביה ׳שימית׳ ה׳ כרגע כי שאל בזה האופו לימשך כבוד גדול לישרש בהעמדת השמש ונקמתם מאויביהם ע"כ חורף דנריוועדייו קשה כי לוה יספיק בעמידה אחת בבת אחת לא בפתי א' חלי היום וא׳ בסופו אתביה בעמידה א׳ושיעור גדול בשתיהן עוד הקשה כי אם הגלגל היותי יתעכב רגע הטן יתרב

המורה כמעט אחו שיטת ר׳ יהושע כלישנא קמא אול שית וקם שית אלא שנתחד׳ לנו פי׳ באומרו

יהושע

במקצם וולתו דום כדי שיראו בפיניהם אהבתו ית'את הגרים ושעחידה זו לעשית בעבור גבעון עול לסשר שלהיות א' מהשיטות שמשה ע"ה מה שנענש במי מריבה היה לפי שלא נתעורר מעלמו להוציא להם מים מצור החלמים שהיה כמשך קידום ש"ם לעומת זה יהושע תלמידו כתעורר מעצמו כסמך עלמו לומר כך בעבור לעיני ישראל להקדים ה׳ לעיני ישראל והפסק שנין ויאמר לתיב׳לטיני ישראל משייע זה ולכך אמר שמש בגבמון דום כפשוטי של מקרא מדבר עם השמש ואין כאן לשון

תפלה כי זה תפצו ית' שיאמין ויבטה בו האדם לגזור אומר ויקם לו ויחשבה לו צדקה : וידום השמש וירח עמד מכפול וידום השמש בחצי השמים כסתייע דברי חו"ל לב העמידות שאמרו שעמד השמש וכתב מהרי"א ו"ל זה לשונו וידום השמש הגיד שהשי"ת השלים

אאלתו וידום השמש שעמד מתכועתו והירח עמד והתמיד זה עד יקום גוי אויביו לעד השלמת נקמת ישראל שהם גוי א׳ בארץ מאויביו ה׳ המלכים ואמר עד יקום גוי אויביו כנתינת פעם לנס זה של וידו׳ השחש יען שהרלון הוא שיקום גוי אויביו על ידו מחש כי הרי במחנה אשור מתוק פאלף ברגעא׳ וו"ם וידום השמשוכו' עד יקום גוי וכו' ע"כ והר"דק כתב גוי אוביו גיי מאויביו וכן השמרו לכם עלות בהר ע"כ ומ"ש הלא היא כתובה על ספר הים עיין רש"יו"ל ומהר"יא צ"ל ברש"י שהלא היא כתו בשפ הישר היינו בהנה השמש והירח וי"א כוכבי משתחוי לי כראה ליוסף בעד יהושע שעתיד לצאת נומנו והוא ז"ל פי׳ הלא היא כתובה ז"ל מדלא כתיב הלא הוא כתוב אם תוול לנם אלא ודאי הלא היא כתובה מוור לנקמ׳ היא כתוב׳ בספר הישר הוא ספר התורה בכללה כי ישרים דרכי ה' כי בנבואתו נתנבא משה נקמה זו כמ"ש כ' וואת הברכה רוכב שמים בעורך דהיינו לרכוב על צבא השמים שמש וירח בעזרך לעזרך בחלחמה והיה זה כדי שיקחו ישראל לקמה בידיהם וו"ם ויגרש מפניך אויכ ויאמר השמד אתה כידך ושיים ישראל עם נושע ביי בעלם וראשונה הוא ית׳ המושיע אלא שכדי שיהיה לישראל לכבוד ולתפארת הנלחון ווהו ואשר חרב באותיך וכו׳ ואתה על במותימו תדרוך הייכו מ"ש יהושע שימו רגליכם על צוארי המלכים האלה וכו׳ עכ״ל ובדבריו אלה היינו יכולים לפרש ספר הישל על ספר פלטי והוא ספר אלה הדברים בנאתר בו ועשית הישר והטוב כמ"ש כ׳ אין מעמידין מס׳ ע"אי ולי נראה לדקדק למא לא הוכיר המקומות שעמדו וידום השמש בגבעון וירח בעמק אילון כמו שגור יהושע שמש בגבעון דום גם צריך לדקדק למה בשמש כתיב לשון דום ובירת לשון נימד ולמה בשמש הקדום לומר תחלת וידום ואם"כ השמש ובירה אמר להפך וירה תחלה ואת"כ עמד והי"לל וידום השמש וידח והיה מקצר עוד שנה שנשיום אמר כה"א השמש ולא בירת : ואומר כיידוע הוא שהשמש הוא המשפיע מאורו אל הלכנה כנו׳בכתר מלכות גם ידוע משאחו׳ל בתיחומא הובא בילקוט ו׳לא׳ל השחש לי אתה אומ׳דום יש קטן פותח פיו ואומר לגדול ממני דום אני נבראתי ברביטי ואתה בו׳ ואתה או'לי דום א"ל יהושע בן תורין קטן שיש לו עבד וקן אינו אומר שתוק לא קנה אברהם אבינו השמים וכל מה שבתוכו שנאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ ולא זו בלבד אלא שנשתחוי לפני יוסף שנאמר והנה השמש והירת וכו' משתתוים לו א"ל השמש אתה או לי שאדום ומי יאמר קילוסו של הב"ה א"ל שתוק ואכי אומר שנאמר או ידבל יהושע ואין או אלא שירה שנאמר או ישיר משחע"כ ובסמוך נס"ד אבאר זה המאמר כי הוא יקר הערוך באופן שמהיות ברור אל יהושע מיטעון השמש טענת אכי גדול ממך למחת זה נתחכם יהושע ותכש מתחלה לשון שמש בגבעין דום ולא אמר עמוד כיר"ל מענתך גלוי אללי ובטלה שאתה מקנת כספי וטעל בן חורין שיש לו כו׳ ז׳ם דום מטענתך ותהי לך לחכמה כי תשובתך בזדך פשוטה ולהיות הירח תלוי בשמש כחו שוכרכו כי מאורו היא מושפעת לכך אמר שמש בגבעון דום וירח וכו' כי לשון א' מספיק לשתיהן אמנם לעת מצוא וידום השמש וכו'אפשר שלשון וידום נמשך לוירה כאלו אמר וידום שמש וירה שדממו יחדיו מטענת אני נבראתי וכו'ותיבת עמד תחוור ג"כ לגבי שמש כמו שמש וירח עמד ובולה ללא כתי' עמדו כי כא׳ כחשבים כיון שהירת טוספע מהשמש כדוגמת זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם א׳ נמצאו ב׳ הלשונו צריכי׳ לשון וידום בבחינת השתיקות מטענת אני גדול ממך ותיבת עמד הודיע שקיימו מצות העמידה ובזה מתורץ ג'כ אומרו השמש בה' הידיעה הכי הוא הידוע בטוען טעמת עם יהושע ולא הירח כי היא טפלה אל השיוש · עור אפשר בתירוץ שני מטין המ גהוא במ"ש בסוף המאמר אתה אומר שאדום מי אומר קילוסו של הב"ה וכו' אשר בוה נאמר שיהושע הזכיר מראשית לשון דום ע"ם דום מקילוסך ואני אמלא מקומך ולו"א דום ולא אמר עמוד אכן כאן אמר וידום השמש וירח שקבלו טענת יהושע שתוק ואני אומר וכיון שקיבלו הטענה שמש וירח טמד ולהכי קאמר השמש בה"א כי הוא הטעון כמ' דתיבת וידום מוסב לשמש וירח ותיבת עמ' ג׳ כ מושב׳ לירח ושמש עוד אפשר שלהיות השמש עיקרי בעת ההיא שהרי יום היה לכך אמר שמש בגבעון דום אל השמש המשמש בעת ההיא דבר כי מאמר וירח בעמק אילון לא בא מצד טלמו כי מה לו לנם הירח כי אינו צריך אליו אלא שכדי שלא ימשך בזה קלקול בסדרי בראשית לכך הוא שאמר לתועלת הירח וירת בעמק אילון ומוה הטעם אמר וידום השמש בה"א הידיעה כי הוא הנצרך אל יהושע באותה שעה לנצח האויבים ווש וידום השמש פרטי אליו לשון וידום כי הוא המשבת באותה שעה בלבד ולא הירח שאין שבחה אלא בלילה לכך אמר בה לשון זולת וירח עמד לשון טמידה ולא לשון דממה ולפי זה וידום הוא פרטיאל השמש ותיצ' טמד פרטיאל הירח ומה שהקדים המקרה אל השמש ובידה הפך הסדר וירת עמד להודיע מה שהקדמנו שהירה מושפע מהשמש דכך אמר וידום השמש ומזה כמשך שוירח עמד כי הוא תולדת וידום השמש שכיון שהשמש דמם הירח בהכרח ששרה אל משמעמו ומש הלא היא כתובה על ספר הישר לשון נקבה הכונה שהטענה שאמר יהושע בן חורין קטן וכו' לא קנה אברהם השמים וכו' לו"א הלא היא כתובה כי המקנה שקנה אברהם את השמש וירח הלא היא כתובה על ספר הישר הוא ספר בראשית כנז׳ לחעלה י טוד אפשר שאמר כן בבחינת השמש והירח משתחיםלי שההשתעבדות כתובה על ספר הישרי והנני מבואר דברי המאמר כמו שייעדתי ומתוכו יתבאר הפסוקים וראוי לדקדק בו ראשונה כפל דבריו דמספיק שיאמר יש קטן פותח פיו ואומר לגדול הימנו דום אני נבראתי ברביעי זאתה בו' נמצא מאמר ואתה אומר לי דום הכל מיותר: וטוד בן חורין קטן שיש לו עבד זקן וכו' או׳ כן חורין מיותר דכיון שיש לו עבד פשיטא שהוא בן חורין שאם הוא עבד אין לו יד לקנות עבד דמה שקנה עבד קנה רבו ונדקדק לשון זקן דהי"לל גדול כמ"ש בתחלת דבריו כלום יש קטן וכו אומר לגדול הימנו דום הן אמת שאפשר לומר שהשמש טעמו שאפי׳ לגדול ממנו אין ראוי לומר שתוק וכ"ש לוקן ויהושע השיבו דלא מבעיא לגדול ממכו שיכול לומר לו שתוק אלא אפילו לוקן ועוד או׳ ולא זו בלבד אלא שנשתחוית כי הראשונה עדיפא שהיא המקנה ומה ל"ל שנשתחוית וכו׳ ועוד או שנית אתה א"ל שאדום שהוא מיותר הי"לל א"ל השמש ומי אומר קילוסו וכו' ועוד שתוק ואני אומר שתיבת שתוק מיותרת י

הביאור כי השמש זחה דניתו עליו לדבר גבורו וחין ערכו מכ׳ בחימת אחד היותו גדול האיכות כי הוא ספריי כעלם השאים לטוהר זהיר ובהיר הוא בשחקים ובחינה ב'בכמות השנים

שהוא גדול מממו כנגד הבתינה הראשונה א"ל יש קטן פותח פיו ואומר לגדול ממנו דום כי סימון התכ׳ הוא שאימו מדב בפני מי שגדול מממו בחכמ׳ וכיון דכן תימא גדול הוא יש קטן פותח פיו אפי׳ פתיחה בדברי חכמה כ"ש ואו לגדול ממנו דום היינו גדול בערך והבתינה הביהוכיר במ"ש אני בבראתי בד'ואתה בו'ואתה אומר לי דום ואינך מהדר פני זקן ולעמות ב'טענות אלו השיב יהושע כנגד בחימות האיכות א"ל בן חורין וכו כלומר מעלתו גדולה ממך שאני פועל ברצו ולא בהכרח כמוך שאתה יווכרח במעשיך ז"ש בן חורין קטן וכו'שנס היותי קטן בן חורין הוא כדכתיב ובחר בקיים ומה שאמרת שאתה זקן גם היא אינה כולם שנכדי אתה ומי שיש לו עבד וקן אינוא"ל שתוק שהריאברהם קנאך כדכתיב ברוך אברם לאל עליון וכו ושמא תאמר אין מכאן ראיה דמי שקוכה שאים וארן אל הש"י הכו קא הדר לו"א ולא זו כלבד ראיה אלא הרי לי ראיה הודאת בעל דין שנשתחוית לפני יוסף שזו הוכחה על הראיה הראשונה דקונה שמים וארץ אאברהם קאי שהש"י בורא הוא ולא קונה ובזה מדוקדק או׳ ולא זו בלבד דהי לל וניוד שנשתוית וכו׳אלא הוא מוכחה לראיה ראשונה י עוד אכשר שכפי טינה ראשונה שהשמש מקנת כסף הנה כל א'מיש'יוכל להשתרר עליו ולא יהוש בלכ׳ לו׳א ולא זו בלבד שהיא שעיה כוללם לכל ישראל אלא גם זו סעיה

פרטים ממה טנשתחוית לפני יוסף אבא שאני יולא הלציווכשנלמ יהושע ע"ה בטעאת הנו'אז א"ל השמש אתה א"ל שאדו ומי או קלוסו וכו הכוכה שתיבת דום כוללת ב'עכיכים העמיד והשיתוק מדלא קאמר עמוד הנה כנגד העמידה טען השמש טענותיו כנו אתה א"ל דום וכו'לכך לא אמר אתה א"ל שאדום כי שם לא טען אלא כנגד ההבנה פשוטה שדום הוא כמו עמוד אמנם עתה א"ל השמש אתה א"ל שאדום ל"ל אתה אומר בכלל דבריך שאדו משבחו ית ומי יאמר קלוסו של הכ"ה ומ"ש ומי אומר קלוסו לשון הווה לכונה דפשיטא שיהושט יאמר אכל ביני וביני בין שיתוק השמש עד שיתחיל יהוש׳ לקלם על ההוא דביני וביני קאמר ומי אומר קילוסו לשון הווה והשיב לו יהושע שתוק ואני אומר כיון בתיבת שתוק על התכיפות שתכף מיד ברגע שתשתוק אני אומר שבחו של מקום של או ידבר יהושע מדקאמר לשון עתיד למד דה"ק שמייב יהושע עלמו שבעת שישתוק השמש או ידבר הוא ועל זמן שתיקת השמש קאמר או אלא שמנ ש למד אין או אלל שילה י עלה בידינו מתוך מאמר זה פירש כפסוק באומרו שמש בגבעון דום שכלל בו דממה מהסיבוב וגם דממה משנה לשי"ת ובהכי ניחא דקאתר וידום השמש וירת עמד שאמר לשון עמילה בשמש וירת כדי שנדרוש וידום ללממה ושתוק משבחו יתכרך ומוכן ג"כ או'או ידבר בלשון עתיד דהייכו שנתחייב יהושט שאו בעת שיתוק השמש מהשבה שמשבה ממורה שמש ועד מכואו שאו ידבר הוא תמורתו וימלל גבורות ה׳

י הושע י

ישמיע קול תהלמו :

היה היום ההוא לפניו וכו'מתוך דמו"ל בפרקי ר"א ובגמרא כ'אין מעמידת מובן או' ולאי ולא היה כיום ההוא שר"ל כשיעור אורך יום ההוא לא היה לפניו דבענין עלמו של עמידה החמה הנה עמדה ביתי משה ולנקדימון בן גוריון אלא ה"ק בשיעור אריכת היום ההוא לא היה לפני וכו׳עוד תירצו בגמרא דלענין אבני ברד קאמר דלא הוו ומהרי׳א ז׳ל פי׳ולא היה כיום ההוא אם בגודל הנצחון ואם במעלת הנם וכ"ש בהיות נעשה כל זה בשלתו של יהושע וו"ש לשמוע ה' בקול איש וכדי שלא נטעה לוחר שנדלה מעלת יהושע על משה ולו"א כי ה' נלחם לישראל ובעבורם נעשת לא בטבור יהושע לברו אלא לשמוע ה' בקיל איש בהצטרפות זכות ישראל כי ה' כלחם להם ע"כ ולפי מה שכתב הוא ז"ל למעלה שאין ראיה מגודל הנסים על גדולת הנביא כי אפשר שהנבי הגדול לא הוצרך לאותם הנסים ולכך לא עשאם ולא מתוצר יד ק"ק שלדבריו אלו לא היה צריך הפסות לנתינת שעם זה של כי ה׳ נלחם כי פשוט הוא ולי אפשר לפרש דה״ק ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לא בבחינת גודל הנם אלא בבחינת התכלית שלא היה התכלית בנם הנעשה ביום פהוא צורך או הכרח זולת לשמוע ה' בקול איש הוא יהושע לא תכלית והכרח זולתו דהדי ה' כלחם לישראל באבנים גדולות וביום ובלילה היה יוכל להלחם בעדם ולא העמיד השמש אלא לקיים דבר עבדו ועלת חלאכו השלים ותיבת כי משמש בלשון דהא שהוא א' מד' לשוכות שמשמש תיבת כי וע"פ שיטת חו"ל שוכרנו מטמידתו פעמים ביום ההוא אפשר לומר שהטמיד' ראשונה ננשית לקיים דברי יהושע לשמוע בקולו ולכבדו והשני מצד המלחמה נצרכה כי ה' נלחם להם לישראל ולו"א שלא אירע ולא היה כיום ההו'לפניו ואחריו בבחינ'וו שיוכיר והיא מעמיד'א של השמש לתכלית לשמוע ה'בחול איש ועמידה שנית כי ה׳נלחם לישרא וללחום מלחמתם עמד השמש: ע"א לפרש כי מה שאירע כויצא ביום ההוא היה בבחינת העמדת השמש שהיה הדבר מאת ה בימי משה או בתפלת נקדימון שנכנש לחקדש להתפלל ש ה׳ על המים ועל נקידת חמה ווריחתה שה׳ הוא היועמיד ויווריה אחנם בענין יהושע שלא התפלל יחושע אל ה' שידומם התמה ויעשה כדברו לא היה כ"כ דבר גדול אמנם הוא דבר עם החזה ואמר לו שמש בנבעון דום והב"ה שמע בקול איש עם היות שלא היה מתפלל אליו ית׳זהו דבר גדול שלא היה כיום ההוא לפניו ולאחריו והמוכיח שלא היה כאן תפלה הוא מ"ש תו"ל מויכות השוש וסרבנותו עם יהוש כמה שכתבתי לעיל ואלו יהושע היה תתפלל א ה שיעמידהו לא היה השמש פונה פה ומנפנף והר"דת ו"ל כתב ו"ל ואע"ם שהיה שוב השמש אחרוני׳ לחותיה כו ע"ם ולכל הפירושים נדחו דברי הרלב"ג שרלה להוכיח מזה הפסוק שלא ביום ההוא נם עמידת שמש בפוטל אלא אריכות היום היה בכת בבחינת התועלת והנלחון שנעשה בו וו"ש לפי דעתו ולא היה כיום ההוא וכו' בבחינת הנלחון כי ה׳כלחם לישראל ע׳כ דבריו ושרי ליה מריה ודבריו כדחין מאליהן שהרי אחריו היה כן ברגע קטן נפלו מחנה אשור עם סנחריב ק"פ אלף איש ראשי גייםו׳: יהושע וכל ישראל עמו וכו׳הקשה מהרי"א ז׳ל שכאן מגיד הכתוב שחורו אל המחנה וישב הגלגלה אחר כלות המלחמה וא"כ איך אמר אחר כך ויכוסו חמשת המלכים וכו'ויגד

וכו׳ ויאמרוכו׳ ואתם וכו׳ ויהי וכו׳ וישובו וכו׳ ויראה שהי׳ המשנה במקדה ושם שבו ולא לגלגל ומירץ דלמולם אימ׳ לך ששבו אל המקדה עד שהשלימו הנקמ׳ ומ״ש כאן וישב יהושע וכו׳ הגלגל הוא ספור כללי מכל הענין מעמידת השמש ולא היה כיום וכו׳ והשלים הפשות וישב יהוש׳ וכו׳ המתנה הגלגל׳ ואח"כ חוול לפרט הענין איך לא היה כיום ההוא לפניו כי וינושו ה'המלכים ויאמר וכו'ותלאום כדי שיתפרסם הענין ולכך הוא שהקים עליהם גל אבנים גדול לאות פרסום הענין והשני בענין חייליהם לתלותם כדכתיב ויהי ככלות יהופע וכו השלישי לכידתו הערי זו אחד זו במעט מהוחן ואחר כל התשועות האלה תור להוכיר וישב יהושט הגלגלה ווהו הפסות ענמו הנו למעלה אלא שבא שם בכלל וכאן בפרט והביא סברת הרד"ק ז"ל בוה ע"ש והקשה מהרי"א ז'ל על שיטה זו כי איך יתכן שאתר העשות נם העמידות השמש כדי שיקום גוי אויביו ישוב יהוש אל המחנה הגלגלם מבלי שיעשה הנקמה ע"כ תורף דבריו ואשר אני אחזה לי הוא שיהושע הנית בגלנל כל המחנה הטף והנשים והוקנים באים בימים הם וכל אשר להם שלא עלו עם יהושע אלא כל אנשי המלחמה גבורי החיל כדכתיב ויעל יהושע מן הגלגל ונא אליה פתאום והכם בגבעין כמ"ם לעיל ויבא עליהם יהושע פתאום וכו'ואז במוסם השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים ואז ידבר יהושע ענין גם העמדת השמש ואפשר שאו בהיות נלחמים נתנו שו הה'מלכים והלכו הם וגבוריה' הגלגל אל המחנה ישראל הנשים והטף לשלול שלל וע"כ וישב יהושע וכל ישראל עמו הגלגל כדי להלחם עם הבאים עליהם ואז בהיותם בגלגל כלחם בם ואז וינוסו ה'החלכים וזה מורה השמיכו' שאחרוישב יהושע אחר תכף והונד ליהושע וכו'ואו כתחוקו לרדוף אחריהם עד כלה ואו שבו כל העם אל המחנה מקדה ששם במקדה היה חונה המחנה של אנשי הלבא הגבורים ותלו המלכים ובו ביום לכדו את מקדה ואת לבנה כי לא יפלא מה׳דבר עם היות המלאכה מרובה הנה היום ההוא היה ארוך : עוד אפשר דלטולם אימא לך שלא שב יהושט כעת ההיא אל המחנה הגלגלה כי אם עד תום כל המלחמה וכמ"ם למטה בסוף הענין ואת כל המלכים האלה וכו' וישב יהושע וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה ומ"ש כאן וישב יהושע וכל ישראל עמו וכו'לא בא הכתוב לספר אלא לפי שהוכיר ולא היה כיום ההוא וכו'מוכיר שמפלאי היום ההוא הוא היות ה׳ כלתם לישראל והראיה ברורה שהש"י כלתם לישראל הוא מה שראינו בסוף הענין המלחחה שיושב יהושע וכל ישראל עמו וכו׳ ולא נפקד מהם איש אחד אלא שב יהושע וכל ישראל ר׳ל כולם בשלימו׳ שוו הוכחה גדולה לח"ם כי ה׳ נלחם ואח"כ חוור לענין ראשון של החלחמה ואמר ויכוסו חמשת המלכים וכו׳שהרי הוכיד כאן וישב יהושע על מה שהיה כך הענין בעת הואת אלא להוכחה וראיה צדבריו של כי ה׳ כלחם לישראל :

חמשת המלכים האלה וכו׳ לא כתב חמשה המלכים להודיע שחמשתן קשורי זה בזה לא נינוסו מרדו זה מום במלחמה ואף בנושם יחדיו נכוי ומ"ש במקדה כתב הר"דק במערה שהיתה בגבול מקדה :

ליהושע לאמר כתב הר"דק נחבאים בש"בא תחת הבי"ת ע"כ ונראה לי לדקדק תיבת ויוגר לאמר דמיותרת ואכשר לוחר כי דרך המלחמות כשיארע דבר כזה בהחבא אנשי חיל או מלכי׳ יכריוו ויאמרו כל מי שיביא פלוני יעשרנו המלך עושר גדול ויתן לו מתנו׳ והעד שאול בענין גלית וו"ש וחגד ליהושע כדי שיהושע יאמר ויכריו ויפרסם כי נמצאו החלכי' ו"ש לאמר נמצאו התלכים נחבאים במערה במקדה שכשיאמר זה בקול גדול אולי ימלא לב גבור מהגבורים להכנש שם בהרגם ולהניא ראשיה׳ אמנם יהושע לא רצה בזה אלא ויאמר יהושע גולו אבנים וכו׳ אתם אל תטמודו כי לכל זמן ואחר הרדיפה יאות הנקמה באלו ולכך אמר גולו אכנים דהיינו גלגלו אבני כפרשינינולו אמר שימו אברים להודיע שיהיו כ"כ גדולות שלא יוכל להגביהם ולשומם ילע"ר בלבול:

ophi

יב (*) בו

ויוליאו וכו׳ועוד ויקרא אל כל ישראל מה צורך בכל ישראל ועניכו עם הקנינים לא היה צריך להתחיל אלא ויקרא כל קציני וכו': וגראה כי בנוהג שבטולם לה היה למלכים האלם לנהת אלה יעמדו שיהרגום שם וכההיה דיוהב שהחז בקרכות המזבח ולא רצה לצאת ועם היותו שטעה בחשבו שהמזבח קולט הנה בלי ספק שהודיעוהו טעותו ועכ"ז לא יצא מאצל המזבח כי ראה כי כלתה אליו הרעה ולמה יצא כי מה תועלת יש ביציאה הנה כי יציאת לה המלכי 'היה שלא בדרך העולם זה הוראה עלומה על חיתת אלהים אשר עליהם שיצאו כצאן לטבח יובל ז"ש הפסוק ויהי כהוליאם אותם לאמר שהוא דבר נפלא אשר לעומת זה ויקרא יהושע את כל איש ישראל כדי שיראו יחדיו כי חיתת ל "ם על כל יושבי הארן וכי כמיגו כדי שתחזקנה ידיהם במלחמ׳ נם קרא׳להראות׳ ענין הקצינים שישימו רגליהם על צוארי המלכים לעיני ישראל י ולפי שהיה אפשר שכל הצין מהם ישים רגלו על צואר מהמלכים האלה בלבד לז"א וישימו את רגליהם על צואריהם להודיע שעל כל לואר ולואר הושמו רגלי הקצינים מהכרח השמה הפסוקי' דהיה מספיק או' ויעשו כן י ומ"ש ההלכו' חתועיין פי׳ הרד"ה ז"ל ואם כדקדק זהיילל ההולכים אתו בלשון הויה והיתה הה"א לודקת בידיע׳ בהווה אפשר שהקצינים לא באו יחדיו כולם ברגע עלות יהושע מזהגלגל וכוכיח כן מלשון הפסוק שאמר למעלה ויעש יהושע וכל עם המלחמה עמווכל גבורי החיל מדלא כתיב תיבת עמו בסוף משמע שאם המלחמ׳ כולם עלו עמו ממש ואח׳ כ השיגום גבורי החיל שקצהם באו עמו וקצת׳ נשארו והשיגו' ועל אותם הזריזים אמר כאן ההלכו אהו ממש ולכך גם הוא חלה להם כבוד זה ואמר הרבו שימו את וכו 'ואפשר שמנעליהם ברגליהם וכמו שהם אמרו שישימו אות' בלואריהם וזהו את רגליכי את לרבות מנעליהסי והרל"בג כתב ז"ל וצוה יהושע וכו׳ ע"ם: ויאמר יהושע אל תירהו ואל תחת וכו׳ אל תיראו מזד ההווה אשר רגליכם על זוארי המלכים חזקו ואמצו מצד העתיד ואל ירך לבבכם לאמר פן נפול בידיהם ויתנרמו ממנו את לשר בדינו מלכיהם כי לא לכם המלחמה כיככה יעשהה׳ לכל אויביכם אשר אתם כלחמים אותם לא כתב לוחמים אלא כלחמים כמו נפקדים ע"י זולהכם הלא הוא יהברך ויתעלה : ויכם יהושע אחרי כן וימית׳ הנה לא ברר להם מיתה יפה להמיהם בתכיפו׳ אלה עכבם ומן מה שיהיו ישרש רואים אותם ואחרי כן זמן מופלג ויכם הבאו' משונות ואח"כ וימית' ולא הכם פעם א׳ ולא ישנה להם:

מעלתן כך סדר יציאתן : כהוציה׳ את המלכים וכו׳ נראים דברי מותר אומר ויהי כהוציהם הרי כבר נאמר ויעשו כן ויהי

יהושע כן עשו והוסיפו המלכים ביניהם שמלד ירושלים ילא תחל׳ ואחריו מלך ירמות ואחריו מלך לכיש ואחריו מלך מגלון כסדר

חשש הלה שיוציאום המשתן יחד הבל המלך ויב' עד הירדן יויעבר המלך הגלגל וכמהן יואישע שב: גלו ב'וס'ויאמ'יהושע גלו אבנים גרלת לא השש לסדר יציאתן להקדים או נול אלי היום אבן גדולה:ויציאיו י"ב ר'מנהון מלאים וסי' נמסר בסוף סדר אמור ולעיל בסיפרא סיו': להתר ולז"ה ויעשו כן ויוליהו הת ה׳ המלכים האה מן המערה כמו שגור

ויאסר

צוּאתרי הַמָּלָכִים הַאֵּגֶה ווּלֵרְבוּ וישימו את בנליהם על־צואריהם ו

ישראל לאיש את לשנו: ויאמר יָהוּשָׁעַ פָּרִחוּאָת־פִּי הַמְּעָרָה וְהוֹצֵיאוּ אַלֵיאָת־חַמֵשֵׁת הַמָּלְכֵים הָאֵלֶהמָן־ הַמְּעָרֶה: וַיַּעֲשׁוֹ בַןוַיוֹצִיאוּ אֵלָיואָת־ חַמֵשׁת הַמָּלַכֵים הָאֶלֶה מִן־הַמְּעָרָה אָת י פֵלֶהיְרָוּשָׁבַיִם אֶת־מֶלֶך חֶבְרוֹז אֶת־מֶלֶך יַרְסוּת אֶת־מֶלֶך לְכַיָש אָת־ וַיֶּהִי כְּהוֹצִיאָם אָת־ מַלָך עַגְלָוֹן: הַמַּלַכִים הַאָּלָה אָל־יִהוֹשָעוּיַקָרָ יהושע אל בכל איש ישר באל ניאטר

ואַתֶםאַל־הַעַמדוֹרְדְפוּאַחֲרֵי איביב וונבת שותם אל תקום איביב לְכוֹא אֵל־עֵרֵיהֶם כֵּי נְתָנָם יְהוָרָה וַיִהִיבְּכֵלוֹת אֵלהֵיכֵם בְּיִדְכֶם: יהושע וכני ישראל להכתם מכד גדלדרימאר עדיתפס והשרירים ישרדו מהםויבאו אל ערי המבצר : וישבו כליהעם אליהמחנה אלי כה הנשארי מהלמם בישראל ולוא הסנה יהושע מקרה בשלוםלא חרץ לבני

וינסו חַמֵשׁת הַמִּלְכִים הָאֵלִרה וַיִּחָבָאוּ בַמָּעָרָה : וינד ליהושע לאבר כ תלעק קיל תשואות המלחמה במַקָּרָה: נמצאו חמשרת המלכים נחבאים בַּמַעָרָה בְּמַקָּרָה: וַיָּאמר יָהוֹשַׁעַגְלוּ אַכָניִם גִּדֹלוֹרת אֵל־פּי הַמְעָרָה והַפַּקִירוּעַליָהָ אַנָשֵים לִשְׁמְרָם:

ולא הַנָה כִיוֹמָא הַהוּא קַרְמוֹהי ז׳פּוּאים וֹלא הָיָה כַיָּוֹם הָהוּזֹא לָפָנָיו וָאָהרִיו וּבַתרוֹהִי דָּאִיחָקַבָּלֵח <u>ק</u>ָרָם יַיָּ צָלוֹת יוּחוּי לְשְׁמַע יְהוָדָה בְּקוֹל אָיָש כֵּי יְהוָרָה נלחם לישראל :

רשי

גלוי גלגלו אבני אפי המערה:

ולה חרז לבני ישראלי הריזה

מקרא קלר לא חרז החורז לאיש

מבני ישראל את לשונו חרץ לשון

דיבור הלשון וכן לה יחרן כלב

לשונו וכן הז תחרך דרור תקרת

רלבג

והותרו הספקות הכופלות בה י ווכר

אתר זה חריצות יהושע בענין זאת

המלחמה למהר להחרייאלו הגוים

ושכבר הגיע לישראל מעונם הנלת

שכלם שבו בשלום לא הוכה אחר מה

ולא השתדלו האיבי׳ להכות אחד מה׳

כי כפל פחדם עליהם וזהו אמרועל

צד המשל לא תרץ לבני ישראל לאיש

את לשוכו: ולוה יהושע לקליכי אכשי

המלחמה שהלכו אתו שישימו רגליה׳

על צוארי מלכי׳האלה למען ייראו

תלם על חמשה עלי והושיבום במערה

ושמו אבנים בדולות על פי המערה

עם שוה היה מוכיר לישראל ערין

מיותרת די שיהמר פתהו המערה

ואפשר שהשש יהושע אולי יפחדו

פן יהיה כלי זין ביד התלכים ב׳

ומי יערב לבוא להכנס למערה פן

יקראהו אסון מן המלכים האלה

ולעומת זה היה מהעצה לפתוח

מעקום אתר זולת פיה לז"א יהושע

פתחו את פיה המערה מפיה כי ידעתי

נמוג לבבם ואיש מהם לא ירים את

ידו והוציאו אלי אני אטפל בהס ולא

הפחד וז"ה הת המשתן כי הפי 'המשהן

יחד לה תהזקנה ידיהם:

ריעשר כן ויוליהו הליו וכו׳ הנה

הפסוק מיותר שכבר המר ויעשו כן -

הכן הפשר שפדר מעלת הלו המלכים

היה הסדר הכז׳ בכסוק ויהושע לא

מאמר ויוציאו ינד סוף

עוד זכר

יקר

יהושע פתתו את פי

המערה תיבת את פי

המופת שנעשה בזאת המלחמה

ויאמר

והתשרות

<u>וַאַמַר יְהוֹשֶׁעַ פְּתָחוּיֵת פּו</u>ּמָא רמערתא ואפיקולורתי ירת חמשא <u>מַלְכַיָּא הָאִילֵין מִן מְעַרְתָּא: וַאֲכָרוּ</u> כן ואפיקו לותיה יתחמשא מלכיא דזאילין מן מַעַרתָא יַרד מַלְכַיַּא דירוּשְׁלֵם יֵרה מַלְכָא דְּחֵכְרוֹן יֵרה <u>מַרְכֵּא דִיַרְמוּח יַח מֵרְכֵּא דְּלָכִיש יַר</u> <u>סַלכַּאדעגלון: וַהַוָהכַראַפִּיקויַת</u> מַלְבַיָּא הָאילֵין לְוָרֹת יְהוֹשֶׁעַ וּקָרָאי׳ מיי מיין מי׳ אָלִיקָצִינֵי אַנְשֵׁי הַמֵּלְחָטָה הָהָלְבַוּא יהושע לכר אינש ישראר ואבר מינוחל ולא אתו קרבו שימו אתירגליכם עלי קרניי *קשיקטוני וַּקָרֵי* סְנִיחֵי קרֵכָא דַאָזַריוּ עימיוה קרכו שווית ריגליכון ער צַּוְארֵי מַלְכַיֶּא הָאִירֵין וּקְרִיבוּ וִשֵׁוִיאוּ

ית רְגְלֵיהוֹן עַל צַוָּארֵיהוֹן: ואמר

ישראל למדחק נכרית נפשיה ;

וַאָּמַר יְהוֹשֶׁעַ קִרִיבוּ אַכְנִין רֵבִרְבִין **'**ə קרָם פּוּטָא רַמַעַרַתָּא וּמַנוּ עַלָּה נְכְרִין לְמַשְׁרְהוֹן: וִאַתוּון לָא הִקוּמוּז וְדוֹפוּבָּתֵר בַּאַלֵי דְּבָבֵיכוֹן וְתַרְבְּכוּוֹ יַתְהוֹן לָא תִשְׁבּוֹקונוּן לְמֵיעַר לְקְרְנֵיהוֹן <u>א</u>ָרֵי מְםָרִינוּן יְיָ אֶלֶרָהכוּן בִּידֵיכוֹן: וַהַוָה כַּר שִיצִייהוֹשְעַ וּרַנֵייִשְׂרָאֵל לְמִמְחֵיהוֹן מֶחָתָארַבְּתָא ろ לַחַרָא עַר דשָׁלִימו וּמְשֵׁיוְבַיָּא אַשְׁתֵּוִיבוּ מִנְּהוֹן וָעֵלוּ לְקָרְוִין בְּרִיכָן ろ וּתָבוּכָּל עַמָּאלִמַשִׁרִיתָאלוֵת יְהוֹשָע לְמֵקּדָה בִּשְׁלָם לָא הַ**וּ**ָרָה נִיזָקָאלִבְנִי

אֶינָשׁ אֲרֵי בְּמֵימְרֵיה יָי מֶגִּיחַ קָרַבָא חַמִשָּׁא מֵלְבַיָּא הָאִילֵין וְאִישֵׁמָרו בּמְעַרְתָּאבְּטַכֵּרָה: ואיתחנא ליהושע למיפר אשתכחו חַמשָא י סַלְכַיָּאטְמִירִין בִּמַעַרְתָּא בִּמַכֵּדָה

לישָׁרָאֵל: וְתַביְהוֹשֶׁעַוְכָל יִשְׂרָאֵל ליח נתיניו וַיָשָביְהוֹשָׁעַ וְכָרייִשְׁרָאֵר עִמּוֹ אֵר עימִיהּלְמַשְׁרִיתָאלְגָלְגָלָא: וָאַפָּכוּ י׳ י׳ הַמָּחַגָההַגָּלְגָלָה: 7*2

המלכים נחבאים במער' במקד' בא לו למקדה עד קלה המתנה ולוה מה שאומר שלוה ואח׳ שוכבן חותם שבו מקדה ולוה להמי אח החלכים: לאיש את לשונו י ח"י לא הוה ניזקא לבני ישרא למדח' גבר ית נפשי וכן תרגם אנקלום לא יחרן כלב לשוכו לא יכוק כלב בלישניה אבל י״ת לשונו נפשיה י והמפרשים פירשו כי למ"ד לחיש נוספ'ופירשו איש מהם לא חרץ לבני ישרהל הת לשונו ולמ"ד זו כלמ"ד הרגו לאבנר י והשלישי להבשלו' והדומים להם שכתבנו בספ'מכלל בחלק הדקדוק ממט ואפשר לפרש למ"ד לאי׳ משמשת ופי׳לחים מבני ישרחל כלומ׳ חין צריך לומר לבני ישראל לרבים מהם שלא חרץ איש מהגוי' האה את לשונו כי אפילו לאיש אחד מבני ישראל לא תרץ איש מהגוי׳ הח לשונו : ההפכוא י באלף נח נוסף עם הוי"ו וכן ולה אבו'שמוע וכן כל הוא שבמקר'וה"א ההלכו׳ במקום השר כמו ה"ה ההקדיש שמוחל והדומים לה כי לה תכה ה"ה הידיעה על העוברים

הגלגלה וכאשר אמר ליהושע כי

לפני יהושע גבורי החיל רבים ולקלתם המר גולו הבנים וכו׳ והל זולתם המר והתם הל תעמודו

לו"ה וונבתם ר"ל החר שהרחשי שלהם

נתבהים במער׳ ושמירה מעול עליה׳

הרי הוא כאלו עברו ובטלו מן העולם

והעם יקשבו כולו זכב וזה הי עון עמלי

דכתיב ביה ויזכב בך שלא החשי׳ את ה׳ המתנשה לכל לרחש אה ויזכב בר

עשאך כאלו אתה זכב ואין לד ראש

חלילה י ות"י והדבקון יתהון וטעמו שחו׳ לישרא שעם העם הזה כמו הזכב

שהוא אתר בעליו כך אתם אחריהם

כזכב כלומ׳ שלא יהפכו אליכם פני׳אא

עורף ותשיגום ותדבקון יתהון יומ"ש

כי נתנם ה׳ בידכם פשוטו של מקרא

חוזר לדסמיך ליה ולא תתנום לכוא

הל עריהם כי נתנם וכו' ודרך הלצה

כלי יקר

ואתם שכן מורה תיבת ואתם כלומר אל תעמודו להתעכב עד גלגול האבנים הלה רדפו מהר אתרי הויביכם שמא תאמרו שיהיה ראוי להרדים הריגת המלכים כי בראותם כי מת גבוריהם ומלכיהם יהיה לבם למים ויקל לכבשי

אל תעמודו מהנרה׳ שהיו

ויקי

מכנל הנסשוישב יהישת וגו' בשרם תכוח התהמה כדי שלא יצמרכו לילך באשון לילם ואפילה: נתכאו חתשת כמלכי' וגו' גסוה מעין פנס שא"עם שהתכאו עלתם במערה משותרת שהיתה שם ושלח עלה על דעת חיש שיטמין שם אדם ולכך כתי' במערה בפתח הנ"ית שהי' פערה יזופ להורות להם לכל ימנא שם אדם כת נתלאוי עוד אפשר לומר שבא להורות שכל כך כפל פחד יהושע על העתים שחנשי העיר בעלמם גלו רו ליהושע כדי למנוח תן בפיניו אולי יחיה את נפשט לכך אתר ויגד ליהושע לאתר שכעל הנדה ואתירה שאנשי העיר הגידו הדבר כדי לאג' ליהושע שעה נטמנו חמשת התלכים - ולא כזרך העולם קיכריוו על פנין כזה מיושי שיודע מקום תחביחתם יעשרנו העלך ויתן לו ענות וכחן שינו הסדר שתכלי חקירת יהושם על זה ויגל ליהושע היה כחים חליו לחער שנתצחו ונו' כי כך היו מנדלים ומכשחים חותו כי ברצות ה' קרכי חים וגו' : וישונוספר כזה עוד שני פלחים החתר שובו כל העדה ולח נפקד מהם חים י ועוד שנית שבאו בשלום בלי פנע ותכורה כי אם כאותו פלוס שהלכו כך כחי וע"כ אתה בשלוי כבית בשלום הידום שהיה להם בהליכת' שלא כרחה בח' מהם שימן מלחתם משום תכה או ליכון פנים מאימות מנחמה כי אם בשלום מלא: הוציאו אלי פי בעל כרחם שלח בטיבתם כי בתלכי החלו הי כוחרים שות מחיים כדו שלח יתשללו

בהם היהודים ומה להם ללא׳

בי הונחה זו הכנשה לשחול

קרי לקו ע"כ התר הוניחס

בעיכ בדי לעשת נקס

בברהסיה ולחוק לכ ישראל י

שימו חת הגליכם וגו'

לקיים עם שנחתר וחתה על

בפותיפו תדרוך כי הכוחר תיפו נוזין קוח קפליון שבניף: קנ

ולה היה פיום הסוא ' ואע"פ שהיה שוב השמש אחרונית לחוקיהו באות ההו' היה לאות ולמופת ונתנו השם בעבור שיאמין חוקיהו שיחיה מחליו והוא כאחד מן המופתים שנעשו ע"י משה אבל דרך תפילה שיתפלל אדם על שנוי הטבע ונעתר הבורא לאותה תפלה אם לא יהיה לתת בו אות ומופת לא היה ולא יהיה וזהו שאמר לשמוע בקול איש כי הי כלחם לישראל : כחבאים בשוא הבי"ת : במערה במקדה י במערה שהית בנבול מקדה : אכתם י תכריתו זנבם והיא סוף המחנה : ויבאו יוי"ו ויבאו כפ"א רפה בלשון ישמעש וענין הפסוק כן והשרידים אשר שרדו מהם באו אל ערי המבצר : מקדה בשלום י למעלה אמר ושב יהושע וכל ישרא עמו אל המחנה הגלגלה תחלה אחרי כלות המלחמה שבו

'3

כיום י"א וסי׳ במסר׳ רבתא: כיו׳ ההוא לפניו ולאחריו ד׳ פסוקי׳ אית בהון לפניו ולאחריו וסי׳ נמסר

בסד' בא׳ הגלגלה ו׳בקריאה וסי׳ וישלחו אנשי גבעון י וישב יהושע קדמאה ובתראה דיהוידה וישב

י דויטעי

רדק

מנחה קטנח

נישב יהושע נס זה הוא

מספור הנסשלא לכדשעתר

בחמה עד נקם ישראל מחוביהם הלח חף גם זה

כל העם וכו' הי"לל לשלום כי הרי אחז"ל דגבי אבשלום כתיב ויאמר לו לך בשלום ויישובו ונהגלגלו הדברים שנהרג ונראה שהם באו למקדה בשלום מכף כל אויב בדרך ע"ד ושבתי בשלום אל בית אבי אמנם לא באו למקדה לשלום כי אםלמלחמה וללכדה ביום ההו׳כדכתי׳ למטה בסמוך ואת מקדה לכד יהושע ביום ההוא ולזה לא כתיב ואת יהושע מקדה לשלום שאניפ"י שהיה מאמר זה נכון ולודק מלד עלמם לא היה לודק מפאת המקום אשר באו שם כי למלחמה באו עליה ולא לשלום ומה שאמר לא חרץ וכו׳ עיין פי׳ רש"י ז"ל כראה שרש"י מפר׳ תיבת לאי׳ על ישרא וע כפי׳ שהוא מקרא קצר לפי שלא פי׳ מי החורץ ועיין הרד"ק ז"ל והפראה לי שכונת הפסוק לימר לה חרץ לבני ישרהל היש את לשונו וטעם הלמד לומר דלה מבעיה שלה חרץ היש לשונו כשלה היו מחרחרין ריב עמו אלא הודיע שאפי׳ שבני ישרא היו מתרחרין ובאי׳ להי׳ להי להכותו עכ"ו לא חרץ לשונו ז"ש לאיש בלמד ולפי זה לא חפר הכתוב מי הוא החורץ ולא יש יתור למד ולפי שהיו כאן בתוך בני ישראל מעם גבעון לו"א לא חרז לבני ישראל דיקא שמוריהם על פני העמים מד שהיו כמו אלמים ומ"ש את לשוכו כתב הרד"ה למדחק גיבר ית נפשיה וכן תרגם יופתן לא יתרן בלב לשונו נפשי׳ ואבקלום תרגם לא ימוק גבר בלישניה ע"כ :

הפשר לומר שחוזר לרחש המקרא ואתם אל העמודו וכו' שהרי כבר נתו ה'מלכיהם בידכ'שכהבושי' בבית הסוהר הם במערה :

רידי בפלות יהושע וכו׳ ים לדקדק יתור לשון והשרידים שרדו מהם ויבואו דהי"לל והשרידי׳ באו

הסרה י והרד"ק ז"ל כתב ביתור וא"ו יו"ד של ויבואו כו' ע"ש ולי נר' שאפשר לפ' והשרידים ישראל היו סנה להיותם שרידים ז"ש שרדו מהם וכו׳ ר"ל מהם מישראל מהתרשלם הוא ששרדו ויבואו אל

כרי המבצר שהרי הודיעם יהושע אל תתנום לבוא אל עריהם כי נתנם ה׳ בידכם ואלורדפום מהר

לא נותר מהם איש · והנכון לפי הפשט מהם מהגוים וק ק שישראל רדפו ותכום מכה גדולה עד

תומם לאותם שנגזרה עליהם מיתה והצרידים שרדו מהם ר"ל השרידים שנזר עליהם הש"י שיהיו

שרידים כדי שהחזקנה ידיהם בבורם אל ערי המבצר הם לבד שרדו מהם לא זולתם כי ישרט עושה

חיל ולא נהעללו עד הומם נמלא שהפסוק אומר ב׳ גזרות הא׳ והשרידים שרדו מהם והב׳ שאותם

ששרדו ויבואו אל ערי המבצר והוא"ו של ויבואו מוסיף על ענין ראשון של שרדו מהס ולא כתב

והשרידים אשר שרדו מהם באו וכו׳ דהיה מובן שכל הפ׳ להודיע ענין א׳ בא והוא שבאואל ערי

המבצר לא כן עתה הודיע ב׳ ענינים האשונה שלא מתו אלא אותם אשר צורם מכרם וה׳ הסגירם

והשרידים בגזרת ה׳שרדו מהם והענין הב׳ ויבואו אל ערי המבלר :

אל ערי המבצר גם הלשון אינו מתיישב דהי"לל והשרידים אשר שרדו מהם היבת אשר

ניהי

כי ירחו הנשים שעוליי לפדרנה ננוהה מחוד יכנס פחד בלבם חתר שפהפליים הגדולה ירח החדם מהירידה כילוה נחמר בתורה והיית רק לתפלהומפני זה רחה שישרהל יכנס מורה בלבס כרחות עלפס בוחת בעדרג' מהמעלה לוה חיל חל תירמו וגו׳ לותר שנין מעלתם טנעית לירא עהירידה כי היא השנתיית אשר אין כה ירידה כלל וו"ש כי ככה יענה ה' וני' או נאמר שחשש יבובש שישראל כחשר ירחו שענו מרפה גדולה כואת לעלכים בחדירים החלו וחין זה פדרך הכולחי׳ כי אם ימתו׳ זרך ככוד והעה לא כן עכו אלח שמו רגליה׳ על נוחר וכדי בזיון בוה לקצף בדול שיקלפו פחומות ויתחכורו פליהם כל החמו לכלשה חייי לנקום נקטת הקלון כוה ע"כחתר להם חל תירחו מוה שעשיתם ביה מתכם להושיע אתכם וככה יעשה כ׳ לכולם: ויתלם ככר כתבנו לתעלה טעם התליה ע"ש נכי מלך הטיוכלפי שכתכנו לעיל שהעיקר תלוכות חלו המלכים היו על אנשי גכשין על שקכלו עליהם לעכור מלקי ישרמל ולהיות כבדים לנני ישראל שעי"כ כמוהם יעשו בלמדם מלות ה' כחשר יראו מבכי ישראל ונפרטות שיהי' ענדים משרתים במשכן ה׳ באופן שכל עסקיהם יהיה בעבודת ה וע כ נחסתו להלחם נגדם כחפור לפיל וא"כ פנין ברכ׳ הפס נגע בה' ודינו לתלות על עד וע"כ תלם עד עת פערב כאמור בתורת משה גנינרנת הזם : ויחן עליה וילקסנה ירנה לה כדרך העולם כשנאים אל מקום אחד לכור עליה גריכן לעשו׳ כמה הכנות מתכסיסי מלממה ולבכות דיקוחה"כ ילמצו עליה פשח"כ כחן בלי שום עשיית דבר פה כלחתו פליה תיכיף בואם שם: או שלה הרם ונו׳ כחשר שמע הורם שיהושע נר על לכיש ומלך אין בעיר לחסור העלחתה כח הוא ורנה לעווי אותם וען השתים עכבוהו עד חחר שכנשה יהושע כדי שלא יהי׳ לו המלחמה פנים ואתור וכשנא אח"כ עלך גור היה יהושע פנוי מעלחתה הכה אותו עד חרמה בלי טורח כיכנס חפשר שעלך גור לה פלה בדמתו שכ"ב במהירות יכבשו ישראל עיר חוקה כוה וע"כ חיתרו פעעיו וכה להתר מעשה וזה הו התר שכנר החריעו העיר עלה הרסלמות כיחתר ישעוד זמן לעזור אותם כפי הטבע ולה פלתה כידו להלכד שלה לעור כי גם ויכהו יהושע : ויעל יהושע וגו' חנרונה חתר כאן לשון עליה כי תלכד סהי' תנרון מקום הרים וסלעים ושייך בו עליהי צ מפני שיהושע נתעל׳ בחכרון ונתככד כה תפני היותו א מפרגלי׳ שנחו לחנרון ועמד בחמוכתו ע"כ חמר ויעל יסושע שם עלה ונתטלם שאערו זו ביא העיר כלילת

יופי ליהושע כי נטח נה ולא כשקרי מרגלים: וכל

והודיע כי לא תפשוהו חי ותלוהו לאח׳ כן כמו שעשו למלך העי ולחמכת המלכים אלא הרגוהו בכלל ההרוגי'כמו שאמר ויכהו לפי חרב ואת מלכה: ביום השני : ביו'השני לחניית'עליה' : ולת כלי יקר בלשון יחיד ועוד קשה למה בלבכי ולכים כתיב ויתן ה׳וכהן לה כתיב בעגלון והכרון ודביר ויתן ה': ונראה כי נמקדה ולכנה שהיו מלחמות חדשות המה ומלכם עמם כתיבויתן ה׳ נתינה מחודשת המכם גבי עגלון וחברון דכבר כתן ה' מלכיהם בידיה 'כי מה'

המלכים המה שכבר נאמ׳ בהם ויאמר

ה׳ אל יהושע וכו׳ כי נתתים בידך לא

סיבות ח׳ שהם דברי מותר ועוד כי לא

יצרק הומרו בעת ועונה זו ויתן ה'

מאחר שמומן רב נתנם וכ"ת והלא

כאן נהינה שנית ועדיין ק"ק לפי זה

למה לא הזכיר גבי דביר ויתן ה׳ וי"ל

כי דביר לא נתנה ביד ישראל אלא

עתניש בן קנז לכד׳כדכתי׳אשר ילכוד

הת קרית ספר ונתתי לו את עכסה

בתי לאשה וילכדה עתכיאל וכו' שהוא

לכדה במעמד כל ישראל והיא דביר

היא קרית ספר כדכתיב ושם דביר

לפנים קרית ספר וע"ז לא כתיב ויתן

ה' ביד ישראל שאעפ"י שהיה במעמד

כולם הנתינה היתה ביד עתניהל בן

קנז והשתה דחתינ׳ להכי גבי חברון

כמי כיחה שלה המר ויתן ה׳ ביר

ישראל כיגם הוא לא ניתנה ביד

2(3)

77

מנחה קשנה

אל תידאו בנה מדרך בעולם

ויהי לעת בא השמש 👘 מפני טומאת האר׳היו הנתליינקברי'אף על פי שאינם מבני ישראל כמו שאומר ולא תטמא את אדמתך כי המת שאינו נקבר הוא טומאם ההרץ לפיכך זוה כן יהושע לעשות למלך העי ולחמשת המלכים החלה וכן לעחיד בגוג מגוג המר וקברום בית ישר למען טהר את הארץ: כאשר עשה למלך יריחו

רדק

ואַמַרלְהוֹן יְהוֹשֶׁעַ לָא הַהַקַלוּן וְלָא י׳ י׳ תתברון תקיפו ועלימו אתרי כדיו יַעְבֵּיר יְיָלְכָל בֵּיָצֵלֵי הְּכָבֵיכוֹן הְאַתּוּן מְגִּיחֵין קְרָבָא בְּהוֹן: וְמְחֵנוּן יְהוֹשֶׁעַ בָּרַזר בּן וּקְטָרִינּוּן וּצְלַבִינּוּן עַר ろ 3 דַקשָא צְלִיבִין וַדְבווֹ צְלִיבִין עַר אַלִיבַיָּא עַר רַרִמְשָׁא_{ּי}נוְהַוָה לְעִירֵן מֵיעֵר וַיִּרִירום מַעַל הָעָצִים וַיַּשְׁלִיכָם אֶל־-יוֹכ׳ייִיס׳שָׁמָשָאפַקִיר יְהוֹשְעַ ואָחִיתוּנוּן מַעַל ד' חפי צְלִיבַיָּאוּרְסוֹנוֹן לִמְעַרְתָּא דְאָטַאָרוּ תַּמֶן וְשַׁוִיאוּאַכְנִין רַכְרְבַן עַל פּוּטָא דִמְעַרְתָּא עַר כְּרַן יוֹמָא הָבֵין: וְיַרָת מַקָּרָה כְּבַש יְהוֹשֶׁע בְּיוֹמָא הַהוּא <u>ייייייייייייי</u>קָּחָהּ לְפָּחָגַם ְּדָחָרֶב וְיַת מַלְכָּא גַּמִיר יַתְהוֹן ויַת כָל גַפְשָׁתָא דִי בָה לָא אַשְׁאַר מְשֵׁיוִיב וַאַבר לְמַלְבָּא הוצרך להזכיר שנית ויתן ה' מב' ^{י״,} יײַמַקּדָה בְּמָאַדְעַבַר לְמַלְכָּא דִירִיחוֹ: וַעַבר יְהוֹשְׁעַ וְכָליִשְׁרָאֵל עֵימֵיה מִמֵקְרָה לְלְבְנָה וְאַגִּיחַ קְרָבָא עִם לכים מלכה ו"כ החת מהחמשה וה"כ למה אמר בה ויתן ה׳ והלא מאז כתנה לְבְנָ**ה :** וּמְסַר יָיָאַף יָתָה בִּיָדא דְיִשְׂרָא כנו׳ אפשר שהוכיר בושנית ויתן ה׳ לא בבחיכת עלמה כי אם מפאת הורם ^{ג׳ גענין} ווֶת טַלְכָהוּמְחָה לְפִּהְגַם ְדְחָרֶב וְיָר**ָת** מלך גזר שעלה לעזרם לכך אמר ויתן ^{לי זמוי} כָּל נַפְשָׁרָ**ז**ָא דִי בָה לָא אַשְאַר בָּה ה׳ את לכיש דאסיפיה דעכיינא קאי דהייכו אז עלה הורם מלך גזר שלכך מְשֵׁיזִיב וַעַבַר לְמַלְכָּה כִמָּא דֵעַכַר הולרך לויתן ה׳גם את הורם וכ"ת א"כ לַמַלְכָארִירִיחוֹ: וַעַבַריְהוֹשְׁעַוּכָל יאמר ג"כ בחברון ויתן ה' אותה ביד ויאַבר יהושעוכריישראל עמו ויי ימשות ושראל עימיה מלכנה ללכישושרא יכראל כי ראימו פהומלך בה מלך חדש כמו שהזכיר י"ל דכיון שהמלך ההוא אַלָהוֹאַגִּיחַ קָרָבָא בָה: וּמִסַר יֵייָת לא היה אדיר כראשון כי אם מלך הדיוט היה לפי שעה שעת חירות לָכִישׁבִּידָא דְיִשִׂרָאֵל וּכְבָשֲה בְּיוֹמָא ומעת המס׳ המלך הראשון נהכ׳ היא הְנִיָנָאוּמְחָהּלִפְּחָגַם דְחָרֵב ווֵרֵת כָּל וכל אשר בתוכה בידי ישראל גם מלכה **נַ**פְּישָׁתָּאדְּכְה*ּבְּ*כָלדְעָבַד לְלִבְנָה החד׳ בכלל שהרי הדיוט היה הז והין לורך להזכיר נתינה שנית י בְּכֵזְסְכֵיק הוֹרָם מֵלְבָא דְג**ַזִר ל**מִסְעֵר יתיישב קושי א׳ והוא שבמכין ל"א אָז עַלָה הרָם מַלַך גַזר לַעַזָר אֶת־ לימס׳ זרת לָכִיש וּמְחָהייְהוּשָׁע וורת עַמֵּיה מלכים איכו מוכה אלא מלך א׳ להברון אלא ודאי זה השני בתלכים **ינ**ר וְּלָא אִשְׁתָאַר לֵיהּ מְשֵׁיזִיב : האדירי׳לא יהחשב וע"כ לא הזכיר בו

<u>וַעַבַריְהוֹשָׁעַוְכָליִשְׂרָאֵלעִימֵיה</u> מַלָּכִישׁ לְעָגְלוֹן וּשְׁרוֹ עֲלָה וְאַגִיחוּ **קרְכָא עַרָה:** וכבשוה ביומא הַהוּא וּמְחוּהָא לִפְּהַנֵּם דְּחָרֵב וְיָר כָּל נַפְשָׁתָא דְבָה בִּיוֹמָא הַהוֹא נַמַר בכל דעבר ללכיש:

וּסְלֵיק יְהוֹשׁעַוּכָל ישְׁרָאֵל עִימֵיה <u>מַעֶּגְלוֹז לְחֶבְרוֹז וְאֵגִּיחוּ קְרָבָא עַלָה</u> וּכְבָשוּהָא וּמָחוּהָא לְפְחְנֵם דְחָרָב וית

ישראל כולם כי אם ביד כלב בן ומהטעמים הכו׳ ג"כיובן מ"ש תחלה לשון יחיד לפי שמהדה יפונה במעמד כל ישראלי ולבנה היו מלחמות חדשות המה ומלכיהם לכך גבי מקזה הזכיר לכד יהושע כי הוא הלוכד והדבר ומנהיג וכן בלבנה ובלכים שתולה שם הורם מלך גזר ולכך אמר לשון יחיד בג׳ או על יהושע או על אחדות ישראל אמנם בעגלונה והברון אמר ויחנו כולם כפוצים וחונים איש היש ׳בעיניו יעשה שכבר גלכדו מלכיהם מקדם כנז' אמנם גבי דבירה חזרו להתאחד כי היא מלחמה חדש'וצריך זרוז ויהושע דבר ומנהיג לז"ה בה לשון יחיד או אפשר שאמר וילחם בה וילכדה על עתניאל בן קנו כי הוא הלוכדה ולענין אפרושי איסורא דהיינו מלות לא החיה כל נשמה כתיב בכולן לשון יחיד גם בעגלון וחברון שיהושע הוא המקיים המזוה ופקיד עליה כי אעפ"י שהמלחמה כולם נלחמי ׳במזוה יהושע לבדו חכם לב יקח מצות :

יהושע וכו' הנרונ' וילחמו עליה אפשר שהמר כאוויעל ובשהר נהמר ויעביר כי חברון ויעל מקום גבוה מאד בבחינת עגלונה שממנה מעלה שעולים מעגלונה לחברונ׳ומ"ש וילחמו עליה ולה הזכיר ויתנוכי שם בתברון הלקת מחוקקים לפון הם ישיני הברונ׳ אבות העולם שלעומת זה ג"כ כתיב ויעל יהושע לשון עליה מתעל׳ הוא יהושע בלכת אלל אבוהיו הקדושים ולכך כתיב וילחמו עליה ולא הזכיר חניה כי לא הוצרכו לחטות ולנוח מעמל הדרך כדי להתבונן איך יכבשו את חברון אלא תכף בעלותם וילחמו כי נשענו על זכות אבותם מסייעתן ובמה שכתבתי למעל שכלב כבשה ניחה שלה אמר ויחנו עליה וילחמו דהוה משמע שהחונים שהם ישראל הם הם שנלחמו לא כן עתה שלא נוכר מידי אלה וילחמו עליה פי׳ כלב והחוזת מרעו וכן בסמוך גבי דבירה לא הזכיר ויתנו מהטעם הכו׳ : ויכוה לפי חרב צריך להבין כפל ואת כל הנפש אשר בה שהזכיר פעמיים בפסוק זה ואפשר כי בחברון היוג"כ ערים זולתה כדכהיב ואת כל עריה לעומת זה אמר ראשונה ואת כל הנפש אשר בה בייחוד על חברון עיר הממלכה ואמר שנית ויתר׳ הותה ואת כל הנפש אותה ואת כל שאר עריה ואת כל הנפש אשר צה צכל אחת מעריה וצטמוך גצי דצירה עם היות שהיו לה ערי׳ בתברון כדכתיב ואת כל עריה לא הזכיר ואת כל נפש אשר בה זולה פעם אי לפי שכבר כתיב בה כאשר עשה לחברון ובחברון כבר כזכר ב"פ כנז׳ ומ"ש ואת מלכה כהב הרד"ק זיל והנה היה מלך חברון מה׳ המלכים שתלו מלז אלא שידמה שהמליכו אח"כ מלך בחברון עב"ל ומ"ש ואת כל עריה כתב הרד"ה ז"ל ואת כל הערים ואנשי הערים אשר על גבולה הנקראים על שמה עכ"ל נראה שהוא מפרש ואת כל מריה מיסב למאי דסליק מיניה בסמוך ויכוה לפי חרב ואת מלכה ולה כל עריה לכך הולרך לפרש ואה כל צריה על אנשי עריה אמנם לפי מאי דפ׳ שהריגת 205

עוד וכד שכבר לכד יהושע מקדה ולבנה ולכיש וענלון וחברון ודביר באופן שהכם יהושע מקדש ברנע עד עוה ואת כל ארץ נשן עד נבעון בזמן קצר מדובק באין הפסיק חה אמרו ואת כל המלכים האלה ואת ארנם לכד יהושט פעם אחת ואחר שב יהושט וכל ישראל אל המתנה הגלגל כי שם היה המשכן כמו שוכרמ : 719

רלבנ

ויאטר אַלֵיהֶם יְהוֹשָׁע אַר־הֵירָאָו בוא י"במ"ל וסי'נמס' בישעיה וארי התחתו חוקו ואמצו בי כברו סימ׳ב׳: וישמו ד׳ חס׳ בקריא׳ <u>יַעַשֶּׁ</u>ה יְהוָה לְכָל־אַיְבִיכָּם אֲשֶׁר אַתֶם וסי' וישמו אבני' גדולו' על פי נַלְחָבֵ**ים** אוֹתָם: וַיַּבֵּם יְהוֹשָׁעַ אָחָרֵי־ כו ויִמִיהֵם ויִחַלֵם עַל חַמִשְׁה עֵצִים נַיְהְיֶוּ הְלוּיָם עַל־הָעָצָים עַד־הָעָרָב : ויהילעתיבואהשמש צוה יהושע הַמַּעָרָה אַשֶׁר נֶחְבְּאוּ־שָׁחֵ ווָשָׁמו אַכָּניִם גִרלוֹת עַל־פִּיָהַמְעָרָה עַר־־ עצם היום הזה: וְאֶת־מֵכֵּרָה לָכַר יְהוֹשֶׁעַבִּיוֹם הַהוּא <u>ניבֵּהַלִפִּירחֵרֵבוֹא</u>ֶרת־מַלְבָּהַ הֶחֱרִםׂי אוֹתָםוָאֶת־כָּל־־הַגָּפֶשׁאֲשֶׁר־בָּה לְא

יהושע

<u>בּאַשֶׁר עַשָּה לְמָלֶך יְרִיח</u>ו: <u>וּיִעַבר יְהוּשָׁעַיְבָל־יִשְׁרָאָל ליֹימימיו</u> עמוקמהקה לבנהוילחם עם לכנה: ניתן יהוה נסראותה ביד ישראר **ַוְאֶת־מַרְבָּה**וַיַבֵּהָ לְפִי־חֵׁרֵב וְאֶת־בָּל־ הַנְּפֵשׁ אֲשֶׁר־בָּה רְאֹ־הִשְׁאֵיר בָּה שָׂרֵיר וַיַעַשׂ לְמַרְבָּה בַּאֲשֶׁר עָשָׂר <u>לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ ֵי</u>

השְׁאֶיר שָׁרֵיד וַיַּעש לְמֵלֶך מַמֵּדָר

מלכנה לכישה ויחן ערדיה וילחם וַיְּהֵן יְהוָה אֶת־לָכִישׁבְיֵד לה **בַרְה**וּ יִשְׁרָאֵל וַיִּלְכְדָה בַּיַוֹם הַשֵּׁנִי וַיָּכֵה לְפִי־חֶרֶב וְאֶת־בָּל־הַגֶּפִש אֲשֶׁר־בָּה <u>רְכָל אֲשֶׁר־עָשָׂה לְלָבְנֶה:</u>

לְכִיש וַיַכֵּהו יָהוֹשָׁעַ וְאָת־עַמּוֹ עַר־ בלתי השאיר לו שָׂרִיר :

<u>וּיְעַב</u>ר יְהוּשַע וְכָל־יִשְׁרָאֵל עְמֵוֹ ליהסר מלכיש עגלנה ויחנו ערדיה וילחמו ַ עָכֶיָהָ: וַיִּלְכָרוּהָ בַּיַום הַהוּאוַיַכָּוּהָ <u>לְפִּי־חֶרֶב וְאֵת כָּל־הַנְפֵש אֲשֶׁר־כָּה</u> בּיוֹם הַהָּוּא הֵחֵרִים כְכָל אֵשֶׁרִיעָשָׁה לְלְבְישׁ: <u>וַיַּע</u>ַליְהֵוֹשְׁעַוְכָל־יִשְׂרָאֵל עמו מאגלונה הַבְרוֹנָרה ויִלְחַמוּ מ עַלֶיה: וַיִּלְפְרַוֹה וַיַּבְוּהָ־-לְפִי־חֶגָׁב

היה יודעה ומכירה והייכו דכתיב ויתןה׳ גם אותה כלומר גם אותה כתן ה׳ בו ביום ההוא שנלכדו הה׳ מלכים ומקד׳ גם את לבנה נתן ה׳ ביום ההוא אמנם בסמוך נאמר מלבנה לכיש׳ ויחן עליה וילחם בה כי לא נלחם תכף בהגיעו אלא ויחן עליה יום א׳ וילח׳ בה ולא כתיב וילחם עם לכיש וכן כתיב וילכדה ביום השני ופי'הרד"ק ז"ל ביום השני לחנותו עליה ע"כ שכפי הנראה מענין לכיש' היותה חזקה יותר מלבנה ובפרט שהיה העם עיף ויגע ממלחמה חזקה ביום ארוך אפר לא היה כמוהו והראיה שהרי הורם מלך גזר בא לסייע אותה נראה כי עיר גדולה היא ולכך לא כתיב ויתן ה׳ גם את לכיש ביד ישראל כיון שהיה ביום שני דגבי לבנה ביום ההוא דהה׳ המלכים ומקדם שייך לומר גם אותה להודיע שגם היא נכבשה בו ביום עוד אפשר שלבנה ומקדה סמוכות יוהר מלבנה ולכיש ולכך המר ממקדה לבנה להורות על סמיכותם לא כתב ללבנה כאלו לא היה שם העתק ועקירה מתקום למקום כי סמוכים הם בזמן ובמקום אכן בסמוך גבי ויעבור וכו׳ מלבנה לכיפה כתיב ה"א בסוף תיבה במקים למ"ד כאלו אמר מלבנה ללכיש כי לכיש שמה כדבסמוך לשיור את לכים ולכך כתיב ויחן עליה כי שייך לשון הנייה בדבר שהיה מרחק בין מה שממכו אל מה שליו ג"כ כתיב וילחם נה שכיון שישב שם יום א׳ כבר ידע מוצא ומבוא העיר וע"כ שייך לומר לשון וילחם בה הידועה אללם שישבו בהזמן מה לא כן גבי לבנה כתיב וילחם עם לבנה שעדיין לא היתה ידועה הצלם: ה׳ את לכיש וכו׳ הנראה שלא היה צה מלך כעת שהרי הוא היה א׳מהחמשה מלכי׳שנהרגו ויהן ולא המליכו עליהם עוד מלך י ומ"ש וילכדה ביום הב׳ כבר הזכרתי מ"ש הרד"ה ז"ל הב׳ למנייתו עליה ולי נראה לפי שכל הכבושים הנו׳ עד כאן היה ביום של שמש בגבעון דום לעומת זה הגיד כי לכישה נכבשה ביום הב׳ר"ל ב׳ לאותו היום הארוך הנפלא אשר לא היה כמוהו ׳ ולי הצעיר המעתיק אפשר לי לומר שדקדק שהיה ממש ביום ב׳ של ימות השבוע והוא כמשאחו"ל שיום ו׳היתה עמידה השמש מפני כבוד השבת ובו ביום נעשה כל הנז׳ למען גם לכידת לבנה ואז שבתו שבת קד׳ בלבנה וביום ראשון באו מלבנה לכיש וביום ב׳ דהיינו יום הב׳ ויתן ה׳ אותה זה כל עד : עלה הורם אפשר שמאמר אז פירושו או בעודם כלחמי׳ עלה הורם מלך גור לעזור אה לכיש וכפלו יחדיו כשל עוזר ונפל עזור או אפשר שהוא היה בא לשמע אוזן המלחמ׳לעזור ולא הגיע עד שנעשית כלה ונפרלה בלכיש וז"ש אז עלה הורם ר"ל אז הגיע שם וראה עולם הפוך ננפל גם הוא בנופלים :

המער'י את ארון יי׳ על העגלה׳ אל האבן הגרלה י וישמו לה ירי' דמלכים י ונמסר גם בסרר מקץ: ער עצם היום הזה ג' וסימ' ולחם וקלי וכרמ׳ זויהי לעת בא השמש 218 דיהושע המה ואכתם פשעו בי ויכה ג' וסימן ואת ויתן יי׳ גם אתה׳ ויתן יי׳ את לכי׳

מסרה

וילכדוה ה' וסי' נמסר לעיל צסיפרא בסי' ח': חכרונה ט' ה׳ מלאים ואהר הס׳ וסימן ויעל יהושע רמעגלונה ויאמ דור אנה אעלה ' ויבאן כל שבטי ישראל אל דודי ושל אחריו ויבאו כל זקני ישרא א המלך חברונה קרמה דפסו׳ דמלכים ויאמר לו המלך לך כשלום י ויקבצו כל ישראל אל רור חכרוג' דר"ה לשל אחריו ויבאו א זקני ישרא ל המלך חברונה קרמה רפסו׳ כל אה אנשי המלחמה דד"ה י ואלה מספרי ראשי החלוץ לצבא באו

רר״ה:

כלי יקר

לעת בוא השמש וכו' עיין יהי פי' הרד"ק:

ראת מקדה לכד יהושע עיין פי׳ הרד"ק ז"ל והוא נכון ומ"ש החרים חותם ואת כל הנפש אשר שנראה מאמר ואת כל הנפש מיותר אפשר שנכנסו מן הבורחים ממלחמות החמשה מלכים קצת אנשים בתוך מקדה כי ע"כ זרז יהושע אל תהנום לבוא אל עריהם וכו׳והנה לעומת זה הגיד הפ' שנהרגו יחדיו אנשי העיר עסהנפ׳ אשר בה על אלו הנפשות הגרים בה עתה מחדש לפי שעה לא השאיר שריד הין הכונה שיחיה מהס כל נשמ׳דפשיטה שלה יעבור של ד״ת הכונה להגיד זריזות שלא ברח מהם איש אלא כולם נתסרו לידו בעזר אלהי:

ויעבור יהושע וכו׳ ראיכו שיגוי מתסע זה אל מסע

השני שכאן נאמר וילחם עם לבנה נלא הזכיר כאן ויחן עליה ובסמוך גבי כנשה כאמר ויחן עליה וילחם בה והטע׳ כי בו ביו׳ שנעשה כם שמש בגבעון במלחמ׳ החזקה בו ביום כבש מקדה כמו שהמר לכדיהושע ביום ההוא ובו ביום ויעבור יהושע ממקד' לבכה ותכף וילחם עם לבנה בלי חניה כללולכך לא כתיב וילחם בה כי לא

ייג מלי וכל פמול וכתוביי דיחוקל: דכוינתיה חסי מקרה לכד יהושע י

ויעכוד יהושע מלכים עגלונה לריך להבין למה שינה שאמר ויחני וילחמו וכו׳ הכל בלשון רבי׳ אשר לא כן עד עתה במקדה ולבנה אמר ויחן וילהם וכו' וכן אח"כ גבי דביר כתיב

כנהה קטנה

ל בהראל ממו שהכל ואת מלכה י והנה היה מלך חברון מחמשת המלכים שתלו אלא ידמה שהמליכו החר כן מלך בחברון: ואת כל עריה ואת כל הערים ואנשי הערים אשר טל נבולה דשלפתו' הגדולות זהענומי לא נעקר תהס אים: ויהי כשמוע וגו׳ ר׳ל ששתעו שני הקרואות על שמה: וישב יהושע נראה כי כשעלה מעגלון לחברון ענד על דביר ולא נלחם עליה בי ראה להלחם עליה בחברון והחר שלכד חברון שב לדביר ונלחם עליה : והנגב כתרגו׳ודרומא: והאשדות · כמו השדוח הפסגה כתרג׳משפך מרמתא והוא מדרון ההר או הפסגה נקרא כן לפי שהמים היורדים על ההר נשפנים מן דברים א' שלא החיו כל נשמה שחין זה מחק התלחתה רק לתת שוכשיו למש תובד זבתרט פריגת הקמנים לתה קשאו הין זה חלח תלל אכוריות נדול ומה גם שחינו מהכזיון הגדול שמשו להמלכים בדריסת הרגל על בווחריהם י אלו שני דברי׳ כוגעים להמלכי׳ ולהמוני ע"ב ויבאו הש וכל מחניהם בי לשתיהם נוגע הדבר וחף שרחו חת כל בנעשה וה כלחם נהם בתרו בתלחתה כי חתרו מס יפיתנו יפיתנו כי אין ברירה דכל אה תתים הם גסוב למות במלחתה מליפול ביד ישראל חי נתי השתיענו הנכוחה שעד היכן הניע חימת יהושע שאע כי שחנור היה ראש התעלכות פיר בנור ועלך אדיר בתוכה פ"ם איפת פות נפלה פליה' ולה פנה דיו להלחם פד פניקש עזר מתלכי' אחרים :

Ĵά

בסוא ועיקרו בקתן כי איכנו סמיך ויתכן לפרשו סמוך לבי"ת בהר ובערבה כאילו אמר מטעון ההרכיכן דרך הלשון לסמוך תל הות השמוש כמו השוכנ׳ באהלים וזולתו כרוו שכתבכו בספר מכלל : נגב כנרת י לדרו׳ ככרת וכנרות קבוץ ככרת וזה וזה תרגום גינוסר והיא ארז שמכ' מאד ורבותיכו ז"ל הפליגו בספו' שבח פירותיהם והקבון רל שהיו מהומות כחלקים וכלם היו שמכיי : ובכפות דורי ההחד מתכו נפה והסמוך לנפת דור ועכיכם מחוז מחוזי'וכת"י פלכי : והחוי תחת הרמון . פירו׳בחוי שהיה יושב תחת חרמון ואמר תחת כי חרמון היה הרכמו שכתוב עד הר חרמון ופי׳בחרץ המלפה כי חרמון זה באר המלפי או פירושו כי כל המלכים נועדו באר׳המלפ׳ להלחם עם יהושע ואפשר שזה המקום הוא המלפ' שהיו מהקבלים שם ישראל תמי׳ ולפי פהיתה שם תשועה גדולה היו ניעדים שם כי במלחמה האחרת שעשה יהושע עם חמש' המלכים הע"פי שהיתה תשועה גדולה לה היו אלה חמשת מלכיי וחלו היו מלכי'רבים ואפשר כי בנה שם יהושע מובח מפני התשועה הגדולה שהיתה שם ומפני זה היו ישראל נקבצים שם בעת שהיו נריכים למלחמה או כדבר גדול וכן מלאכו ביפתח לפני יי׳במלפ׳וכן בדבר פלגש בגבעה אל יי המצפה וכן אמר שמוהל במלחמת פלשתים קבלו הלי כל ישראל המלפתה וכן כשהמליך שאול ויצעק שמואל את העם אל יי׳המלפה נראה מכל אלה הפסוקי'כי מובח היה שם ובית מהודש לתפל׳ולקבון ישרהל בחותן הימים כידון

בלא הפסק: אשר מנפון

רדק

בלי יקר

אכשי כו׳ אח"כ בכסוק במ"ש שנית ואת כל הנפש אשר בה נפר׳ דמאי דקאתר ואת כל עריה על הערים ממש האמר והפסוק מוסב למהי

דפתח ביה וילכדוה ויכוה לפי הרב ואה כל עריה גם כן לכדוי ומה שלא כתב וילכדוה ואת כל עריה דמעשה שהיה כך היה הלפד חברון והכאתה תחלה ואח"כ שאר הערים:

רישב יהושעוכו׳ מ"ם כהן ויבב ולא המר ויעבור כתב הרד"ה ז"ל כרהה שכשעלה מעגלון לחברון עבר על דבירה ולא נלחם עליה כי ראה להלחם תחלה בחברון ואחר שלכד חברון שב לדבירה ונלחם עליה ענ"ל וז"ש וישב יהושע וכו' דבירה משני בהינות ההחד להורות שכבר היה עליה פעם החרת מידי עברו עליה וזו שנית שב הליה וז"ש וישב או יהיה לשון וישב ע"ש ששב להחנ' אל דבירה י ומה שלה הזכיר כאן ויחן עליה כבר זכרתי למעלה שעתניאל הוא שכבשה ולכן לא אמר זיחן עליה על ישראל כי אס וילחס בה הוא עתניאל בן קנז הנלחס בה י ומ"ש בחברון וילחמו בלשון רבים וכאן לשון יהיד יהיה הטעם דגבי דביר היא קרית ספר הקפיד כלב ואמר אשר יכה את קרית ספר ולכדה הוא שלמו כי בזה תבחן גבורתו ונתתי לו את בתי לאשה ולכך כתיב וילחם עליה כי כן היה התנהי שהוה לבדו יהיה הלוכדה כדי שיוכה להתחתן בכלב המנם למעלה המר וילחמו על כלב וסיעתו מהחוות מרעיו כי אין שם קפידה אם יסייעוהו רבים:

נילכדד, ואת מלכה ואת כל עריה הטעם שאמרווילכדה בלשון יחיד ואחר כך אמר ויכום לשונ רבים ויחרימו והזר לדבר בלשון יחיד לא השאיר וכו׳ וכאשר עשה להברון וכו׳ הוא

במ"ם שעהניאל בן קנו הוה לבדו הלוכד כי כן התנה כלב ולכך אמר וילכדה בלשון יחיד ולפי שאמי את קרית ספר ואת לשיו רכוי הוא וא כשר לפרש הרבוי לרבות המלך או לרבות עריה הקרואות על במה לעומת זה כדי לצאתם ידי ספק דין ודברים לכד גם את מלכה ואת כל עריה אמנם לענין ההכאה אין קפידה אם יהיו המכים מחבים כי התנאי לא היה כי אם אשר ילכוד את קרית ספר

ויַת מַלְכֵּהוּיַרָת כָּל קָרָזָהָא וִיַרת כָּל נַפשַתא דְבָה לָא אַשְאַר מִשֵׁוִיב כִּכֹל דַעַבַר לַאַגְלוֹן וְגַמֵּר יָרָתָה וְיֵרת כָּל ותביהושעוכל מעימי מלעגלון ויחר אותה ואת־כל־הנפש נפשתארבה: ישראל עימיה לרביר ואנים קרבא וכבשהוית מַלְבָה ג׳ והמ׳ עלה: וְיֵת כָּל קִרְנָהָא וּמְחוֹנוּן לְכִּחְגֵם דְּחָרֶב 🕅 אַנְמִירוּיֵרה כָּל גַפְּשָׁתָא דִי בָה לָא אַשְׁאַר מִשִׁיוִיב כִּמָא דַעַבַר לְחֵבְרוֹן <u>הַן עַבַר לִרְבִיר וּלְמֵלְבָּה וּכְמָא דְעָבַר</u> <u>לַלְבְנָהוּלְמֵלְכָּה: וּמְחַאיִהוֹשִׁע</u>יַת בַּלאַרְעַא טוּרַא וִדְרוֹטָא וּשְׁפֵלְתָּא וּמַשְׁפַך מְרֶמֵתָא וְיֵת כָל מַלְבֵיהוֹן לָא ייייי

אַשְאָר מִשֵׁיזִיבויַר כָּל נִשְׁמָא נָמִיר כְּמָא דְּפַּקֵיר יָיָ אֶלָהָא דִישְׁרָאֵל ומחונון יהושע מרקם גיאה וער עַזָהויַת כַל אָרֵע גוֹשָׁן ועַר גָּבְעוֹן: וְיַת כַּל כַּלְכַיָּא הָאִירֵין וְיַת אַרְעֲהוֹן כְבַש יְהוֹשַע כִזִימִנָא חֲדָא אָרִי יָי

אַלַהָא דִישָׁרַאָר' בְּמֵימָרִיה אַגִּיחַ וְתֵביִהוֹש<u>ִׁע</u>וּכָל **קרָבָא**לִישְׂרָאֵל וַהַוָהכַּר שְׁמַע יָבִין מֵלְכָּא רְחָצוֹר

ושלח לות יובב פַלכָּא דְמָדוֹן וּלוַרָא <u>מַלְבֶּא דִשְׁמָרוֹן וּלְוַת מֵלְבָּא דְאַכְשְׁר</u>ּי

וּלְוַת מַלְכָיָא דְמִיצִיפּוּנָא בְּמוּרָא וּבְמֵישְׁרָא דָרוֹם גִינוֹסָר וּבַשְׁפֵלְתָא כנענאה ובפילכי דור מַעַרְכָא: משוריגטא ומשוערבא גאמורארז ^{יי ז׳י״} וֹבנפות דוֹר מִיָם: וְהִיתַאַהוֹפְריזָאָה וִיבוּסָאָה בְטוּרָ 🖍 מ׳ מתפט וֹמָים וְהָאֶכֹי, וְהַחְתּיוְהַפְרְזִיְוְהַיְבוּכָי וְחִיוָאָה בְּשִׁיפּוֹלֵי חֵרְטוֹן בִאַרַע מַצְפַיָא: וּגָפָקוּאִינּוּזְוְכָל מַשְׁרִיתֵהוֹז עמֶהוֹן עַם סַגִּי כְּחָלָאדְעַל בֵּיך יַמָּא לִםְגֵּי וְסוּסֵוָן וּרְהִיכִין סֵגֵּי ל<u>ְח</u>ָרָא:

וּאִיזַרַכָּנוּ כָּל מֵלְכַיָּא הָאִילֵיז וַאֲחו וּשָׁרוֹ כַחֲדָא עַלמֵי מֵרוֹם לְאַנֶחָא ואַמַר יי **קרָבָא ע**ם יִשְׂרָאֵל : ליהושע

יהוֹשָׁע וְבָר־יִשְׁרָאֵל עָפֵוֹ הְבָרֶרה וַיִּלָחֶםיּעָלֶי**הָ: ו**וִיְלְכְדָהוְאֶת־מַלְכָה וארת־בּל־יעַרִיהָ וַיַּכִוֹם לפִי־חָרָב וַיְחֵרִימוֹ אֶרת־כָּל־גַפָּשׁ אָשר־בָּה לא הַשָּׁאֵיר שָׁרִיד בַאָשָׁר עשִׁרז לחברון בן־עשה לרבררה ולפלפה <u>וְכַאֲשֶׁר עֲשָׂה לְלְבְנָה וּלְמַלְכָּה</u> <u>ױַכֶּה</u>ַיְהוֹשֶׁעַאֵת־ּבָּלֹ־הָאָרֵץ הָתָר

וארת־מלכה וארת־כרי־עריד

ואריז־כֶּרֹ־רַנְפָשׁאָשֶׁרִ־בָּהֹלאִ־י

השאיר שריד ככל אשר־־עשור

Nº 9

אשר בה :

JUNT?

ההר דרך מרדון: אדן גושןי אין זה של מצרים: פעם אחתי כלומר שלא הונרך לציר על עיר ולא האריכו ימי המלחמה אלא פעם אחת לכדם כולם זאת אחרי זאת

והגגבוהשפלהוהאשרות ואתכל־־

פַלְכֵיהֵםלָאהָשאָיר שָׂרֵיד וְאֵ*ת*ָכָּל־־ הַנִשְׁמָה הַחֵרִים כַּאַשֵׁר צוָה יהוָה אַלהיישׁרָאַל: ויַכֵּםיהוֹשֶׁעַמָקָרָש <u>פַרְנֵע וִעַר־־עַזָּרָה וְאֵהַ כָּל־־אָהֵץ גְשֵׁן</u> ואָת־אָרָצָם לָכָד יְהוֹשֶׁעַפַּעַם אֶחָרִת

כי ידורה אלתי ישראר נלחם

ישָׁרָאֵל עימֵיה לְמַשְׁרִיהָא לְנִלְגְלָא : וֹי זיישָרָאֵל: זַיְשָׁרָאָל: אַיָשָׁר יְהוֹשָׁע וְכָל ישִׁרָאֵל פכיק וי

חַצָּוֹר וַיִשְׁלַח אֶל־יוֹבָב מֵרֵיך מָרוֹז

ואל־מַלָך שִׁמְרֵוֹז וָאֶל־מֵלֶך אַכְשָׁף :

ובערברה גגב הנרורת ובשפלדה

בהר והחוי תתת תרמון באתרז

המצפה: ויצאו הסוכל מחניהס

ויחנויחדו אל מי מרום להכחם עם־

לבי קייז עמם עם־רַבּכָחול אַישר על־שָפַרז־

דַיָּם לָרָבוְסִוּסוָהֶכֶב דַב־מְאָר:

ישָׁרָאֵל

ואל־הַמְּלָבִים אֲשֶׁר מִצְפּוֹן בָּהֶר

הכנעני ממזרח

וְעַר־גָּרְעוֹן : וְאֵת כָּל־הַמְּלָכִים הָאֵלָה מה בידס חחד כמו שעשו שחר

עמו אל-המתנה הגלגלה:

חצור שלח אל יובב מלך מדין וא מלך שומרין ולמלכים רבי' זולת' להתקבץ יחד ולהלחם עם ישרא כדי שלא יפלו המלכים ובאו עם רב כחול אשר על שפת הים להלחם עם ישראל ויעד הש׳י ליהושע שלא יירא מהם ומהמוכ כי כעת מחד יתכ'הש"י חללי' 505

מסרה ויהי בשמע יבין מקר־ א דברהג' וחס' וסי'וישב יהושע וכל ישראל יושל אחריו וילכרה י ועלה הגבל דברה: ואת ארצם ג׳ בקריאה וסי׳ ואת כל המלכים האלה ואת ארצם י אמנם יי' החריבו דמלכים יוחברו דישעיה: ויועדו ג'וסי׳כל המלכים ילעבוד אל כני עמון י לגור לו ולנחמו: אל מי ג'בקריא'וסי'ומחה אל מי המרי' ויבא ויהנו יחרו אל מי מרום אל מי שמש:

כלי יקר

המצפ

לינספי ה

קרי׳דכו

אריה וה

השאיר בהם שריד ולא עתניאל בן קנו ויוערו כל הפלבים האל הויבאו ה לדבירה ולה כלב להכרון יעוד הכשר שדבירה ולכנה היו עיירות קשו׳ביותר לבנה ממחי דכתיב הותכשע לבנה בעת ההיא ודבירה קשה ממה שאמר יכלב אשר ילכוד את קרית ספר וכו׳ לטומת כן הקישם זו לזו בבחיכת

טורת הכבישה : ויכה יהושע את כל הארץ צריך להבין כלל וברט למה אם אין בכלל אלא מה שבפרט מספיק

אל

ניאמריהוה

שיאמר ויכה יהושע את ההר והנגב וכו' וכראה שלפי שראינו שיהושע הניח מקומו׳ הרצה שלה נכבשו בחייו וכדכתיב בסמוך יהירז נשאר׳ הרבה מאד וכו׳ אנכי אורישם מכני בני יבראל רק הפילה לבני ישרהל בנחלה וכו׳ וקשה היך יפילו בנחלה מת אשר לא זכו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אלא צ"ל דביון שהב"ה הבטיח אורישם מפני בני ישראל ההוא אמר ולא יעשה ועוד דכיון שנכבשו ערים גדולות ובצורות בשמים כבר הנה נמוגו כל יושבי הארץ וכהלו כבר ככבשו וראוי להפילם בנחלה וז"ש כאן ויכה יהושע את כל הארץ ר"ל אפי׳ המקומות שנשארו הרי כאלו ויכום יהושע שכמוכים יתשבו שכבר גמוג לבבם ואח"כ פי׳המקומות שהוכו בכועל ההר והגכב וכו׳באופן דמאי דקאמר ויכה יהושע את כל הארץ והייכו על אותם מקומות שלא תוכו בפועל שהרי הם כאלו הוכו הנו׳י ומ׳ש האשוות פי׳רש׳י ז׳ל מקום שמי הגבעות שופרים ע״כ והוא כמו ואשר הנחלים וכ"כ הרד"ה ז"ל ועוד היו' יש מקום שם שקורין אותו אשדו 'ואולי כקרא כן ע"ש מקומו כדרש"י ז"ל : ויכם יהושע מקדש וכו׳ כתב רש"י ז"ל מצד דרומית של א"י הוא מן המזרח למערב ולא הספיק לכבון כל המלר ונשאר מעזה עד היה ו"ש למטה זאת הארץ הנשארת העזתי והאשדודי

וכו׳ ע״כ ומ״ש ואת כל ארץ גושן כתב הרד״ק ז״ל אין זו של מארים: ואת כל המלכים וכו׳ היה ראוי להקדים הארצות למלכים ולו׳ ואת כל הארצות האלה ואת

מלכיהם לכד וכו׳ וכן כתיב ויכה יהושע את כל הארז ההר וכו׳ ואת כל מלכיהם ואפשר שכיון לו׳ שהיו ב׳ ענינים יחריו שיש רבים מהם שכבש ארצותם תחלה ואח"כ מלכיהם ועליהם אמר ויכה יהושע וכו׳ ההרוהנגב וכו׳ ואת כל מלכיהם ויש מקומות כמו הברון ועגלון ולכיש וכו׳ באלו

והאשדות י מקום שמי הגבעות שופכים : מקדש ברכע ועד עזה מצד דרומית של הרך ישראל הוא מן המזרח למערב ולה הספיק לכבוש כל המיצר ונשאר מעזה עד הים הוא שאת׳ למטה זאת הארץ הנשאר'הטותי האשרודי וגו': כגב ככרות דרום גינוסר : ובנפות דול פלפי דור קונטריום בלעז מים מערבא:משרפו'מיםי חרילי ימא תרגם יונתן חרילין שעושין ומי

השתש ונעשים מלח:

רלבג

עוד זכר שכאשר שמע זה יבין מלך

העותדת

רשי

הים יולאין לתוכה ונשרפי מחום

<u>ַוּיָש</u>ב

לכידה לבד דהיינו להכנס ראשון בקרי ספר והרי לכד העיר ומלכה ואת כל עריה אמנם בהכאה נההרם אמר לשון רבים ויכום לפי חרב ויחרימו כי אין קפידה אם יהיו רבים המכים ומחרימי שכבר פתקיים התנאי בלכידה ובענין לה השאיר שריד כאשר עשה דיבר בלשון יחיד כלפי יהושע שהוא התטפל בקיים מלוה לה תחיה כל נשמה כדפי למיל ומ"ש כאן ואת כל נפש ולא אמר הנפש בה"א כבכל השאר אפשר שרצה לכלול יחדיו נפש אנשי דבירה ונפש עריה ואלו אמר הנפש בה"א הידיעה הוה משמע דעל הנפש של דבירה קהמר ולה שבשאר ערי׳ והיה לריך לכפול שנית ולומר ויחרם את כל הנפש כמו גבי חברון לכך אמר וכל נפש אשר בה שהוא מאמר כללי יותר וכדי שלא כאמר תפשת מועט הפשת לכך אמר כהשר עשה לחברון וכו׳ ששם לא השאיר שריד גם בעריה כמו בהכרחנו למעלה כן עשה לדביר ולמלכ׳ שלא השאיר שריד גם בכל עריה וכדי שלא נטעה מדכתיב בלשון אמיד דיגל עתניאל בן הנז האמר לכך הוכיר היקש שני וכאשר עשה ללבנה ר"ל כאשר עשה יהושע פי הוא העושה שם כמ"ש וילמם ויכה לא השאיר וכו׳ הכל בלשון יחיד על יהושע כך כאן הוא העוש׳ ולה עהניא בן קנו ואפשר שכהשר עשה לחפרון בה ללמד על כל עריה שלה השהיר שריד כמו הברון וכל עריה ונמצא למה מהלבג׳ ע"ייהושע שהוא הכלקס ועושה כך כאן בדביר׳ ותכרון הוא אשר לא

הה׳ מקנמות נהרגו ה׳ מלכיהם תחלה ואח"כ נכבשו ארצותם ועליהם אמר ואת כל המלכים האלה ואת ארלם וכו' ומ"ש לכד יהושע פעם א' עיין פי' הרד "ק והרלב"ג כתב לכד פעם א' דהיינו שקוד' שובו אל המחנה הגלגלה לכד כל אלו הארצית וז"ש בסמוך ויש׳ יהושע וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה אחר שכבש אלו הויר למחנה הגלגלה :

- רידי כשמוע יבין מלך תאור וכו׳ עיין הרלב"ג ולי נראה שהשמוע׳ ששמע היא וישב יהושע וכל ישראל אל המתכה כי תשבו לשקוט ולכוה זמן מה והשב יבין מלך חצור לבוא פהאום על ישראל והם שקטים ושאננים :
- המלכים אשר מלכון עיין הר"דק ז"ל ומ ש נגב כנרו׳ כתב רש"י ז"ל דרום גינוסר וכן כת׳ ואל הר"דק והוסיף שאמר כנרות לשון רבים כו׳ ע"ש ובנפות דור כתב רש"י ז"ל פלכי דור
 - כתרגומווכן הר"דה יואה"זלשכפות דור ה׳ ממקומו׳גרועים שנה"י :
 - דוכנעני ממזרח וכו׳ עיין פי׳ הר״דה ז״ל:
- ה׳ הל יהושע אל תירא מפניהם וכו׳ צריך להבין מה טעם למעלה בה׳ המלכי׳ אמר ויאמר מהס וכאן כתב מפניה׳ ומה טעם המר שם כי בידך כתהים וכאן הוא אותר אנכי כיתן

וכבר נעררו סוסיהס ונשרפו מרכבותיה ׳ואפשר שגם זה כלל במ"ש כאשר אמר לו ה׳כמו שדקדהתי לעיל בדבריו יתב׳ שאמר את סוסיהם העקר וכו׳: יהושע בעת ההיא אמר כי נוזרו יהושע בעת ההיא לבוא אל חלור פתאום בעת ההיא רישב קודם שידעו הפרטים שאירע במלחמה שב על עם שוקט ועיר בוטמת וילכוד את הצור החלה ואח"כ הרג את מלכה שהביא עמו מן המלחמה כי יבין היה ראש המעורר המלחמה וכבש ארצו לעיניו ואח"כ הכהו בחרב או אפשר כי היה מנהג בלאת המלך מן העיר ובררט עיר גדולה כהצור שהיא עיר הממלכה לא יצא המלך ממנה עד הניחו אחר ממלא מקומו שאם יקראנו אסון יהי מלך שם ולא תבלבל המדינה כרגע ועלי הוא אומר ואת מלכה הכה בחרב ויהי' מלכה זה זולת יבין מלך חצור ועל זה נותן עעם למינוי המלך הזה החדש כי חלור לפנים היא ראש כל הממלכות האלה ועיר גדולה כזו לא יניחוהו כרגע קטן מבלי מלך המורת המלך היוצא ממנה והוא זה אשר הרג יהושע את מלכה בחרב ותיבת כי חלור לפי זה כותנת טעם למ"ש ואת מלכ׳הכה בהרב כי חלור וכו׳ ופשוטו של מהרה חוזר לראש המהר׳ שאמר וישב יהוש׳ וילכוד את חצור וכו׳ ונותן טעם להליכתו אל חצור ולא אל מדינה זולתה והיא יען כי חצור לפנים היא ראש כו׳ ורצה להכות הכפתו׳ וירעשו הספים שאר המדיכות הקטכות :

כאשר יפול הטל על האדמה וכו׳: פירש"י ז"ל וכן פי׳ הרד"ק ז"ל:

ויעש להם יהושע וכו׳ המר כי ישראל כתעסקו לרדוף ויהושע נתעסק במצות עקור הסוסיס ושריפת המרכבות וו"ש ויעש להס יהושע הוא בעצמו וו"ב כאשר אמר לו ה׳ר"ל שהשי"ת אמר שלו יאתה כמ"ש חללים לפני ישראל ואתה את סוסיהם העקר וכו׳ ואמר תיצת להם שנראה היות מיותרת דדי יאמר ויעש יהופע כאשר איל ה׳ לרמוז שלעיני המלכים בעודם חיים קודם שהרגן עשה כן שאת סוסיהם עיקר בעודן סוסיהם וכן מרכבותיהם בעודם שלהם שרפום וז"ש ויעש להם יהושע ר"ל להם למלכים בעודם חיים עיניהם ראו כידם וראיה לפי׳ זה הוא שהרי ראש המלכים היה מלך חצור ונראה שלא הרגו יהושע עד אשר כבש את חלור כדכתיב בסמוד וילכוד את חלור ואת מלכה הכה בחרב הרי שמלכה היה עדין היים

תיראוכו' ואזויבוא יהושע וכו'עלמי מירום מדלא כתיב אלמי מירום כראה שהיה בא יהושע אחריהם פתאו׳ על דרך מי מירום ושם מלאם פתאום שתיבת פתאום כוללת שני ענינים פתאום ליהושע ופתאום אל המלכים ז"ש על מי מירום פתאום שעזר ה' ויפלו בהם שמלאו עם בלי ידיעה וזה מורה לשון ויפלו בהסוהיינו דלא כתיב עליהם פתאום על מי מירום אלא כתיב עליה׳ על מי מירום פתאום ויפלו וכו' ואם כאמר שידעו ביחוד המקום שהיו שם יהיה לשון ויפלו בהם שהתחילו תכף ומיד להרוג בהם כאשר יפול הגשם על הארץ וכיוצא בזה אמר חושי הארכי בעניו דוד ע"ה ריתנם ה׳ ביד ישראל וכו׳ עד צידון רבה עיין מה שכתב הרד"ה ז"ל ומ"ש משרפות מים עיין

את סוסיהם תעקר ואת מרכבותיה׳ תשרוף שאתה בעצמך תטפל במצוה זו לעקר ולרדפו וישראל ירדפום ומה שלוה באלו לעקר ולרדוף עיין מה שכתב הר"דק ז"ל וכן כתב הרלב"ג ז"ל ומהרי"א ז"ל ומ"ש ואת סוסיהם העקר ואת וכו'ולא אמר הסוסים העקר והמרכצות השרוף הכונה שרצה השי"ת שבעוד היות סוסיהם ומרכצותיהם קודם שיהרגו בעליהן להצאת בעליהן בעיכיהם יעקרו הסוסים וישרפו המרכבות : ובסמוך בפ׳ויעש להם יהושע אניף ידי עוד בזה בס"ד : ריבוא יהושע וכו׳ המשר שישראל שמעו בהקבן עמי׳ יחדו וממלכות לבוא להלחם עמהם ולא

יחדיו אל מי מירו׳ להלחם עם ישראל פתאום וה׳ גילה סודו אל עבדו הנביא ואמר ה׳ אל יהושע ש

ידעו המקום ביחוד השר נועדו יחדו שם כמ"ש ויועדו כל המלכים האלה ויבואו ויחנו

יתפורו ויהנו לב לברוח כל א׳ לארצו לעומת זה אמר אנכי נותן את כולם הללים לפני ישראל שישראל ירדפו אחריהסויפלו לפניהס והרכב אשר הם כבידות וישארו שם עליך המצוה לגמור ז"ש

יהושע:

כותן וכו׳ לפכי יש׳ואפשר יעז שהמלכי׳ ההם לא הביאו עמהסרכב וסוסים ברבוי כאשר במלחמה זו ולה בהו כי אם גויתם וסוסים לרכיבתם לכך כתיב לא תירא מהם אמנם אלו באו להלחם במרכבות אין מספר לז"א לשון תפניהם לומ׳ אל הירא מהם ולא ממה שלפניהם הם המרכבות ולהיותם מלכי׳ מרובים ומד׳ פינות הארץ ואפשר שבנפלם לפניישראל

בעו לוקני׳וכל העם ערים אתם: כלי יקר

ווכל כל נשמה : מסרה תשרף כאש ג׳רסמיכי וסי׳ואת בשר הפר ז ואת מרכבותיהם תשרף כאש: ואת העיר הזאת השרף ונמסר גם בסדר תצוה וכל שלל ג'פסוקי'אית בהון וכל כל כל כ'במצע'פסו'וא'ר"פ וסי' וכל שלל הערים האהי והפכתי הגיכם לאכל ושיריכם י ויאמר

כלם לכד יהושע ויכה האד' אשר בה' לפי חרב ער השמידם אות לא השאירו

כם בענין המלחמו׳ושל׳יאמרו שכחם ועולם ידם עשה להם את התילאבל יהיה מבטחם בש"י ויתכאר להם כי <u>וער־בּקעת מִצְפָּהמִזְרָחָה וַיַּכְּם עַר־־</u> הוא מכלח הנוים האלה ולא הם <u>בּלְתֵּי הִשְׁאִיר־לָהָם שֶׁרֵיד:</u> חכר אחר זה שכבר לכד יהושע את לָהֶם יְהוֹשָׁעַ כַּאָ**הַ**שֶׁרָ אָמֲרַ־לָוֹ יְהוָאָ חלור ושרפ כי ממלך חלור היתה אַת־סִוֹסֵיהֵם עַכֵּןר וְאָת־מַרְבְּרְתֵיהֶס התחלת זאת המלחמה והנה כל העם אשר בהלא השאיר כל כשמ׳ואת כל יַשַׂרֵף בָּאֵש: טרי המלכי 'האלה ואת כל מלכיהם י וַיָּשָׁב יְהוֹשְׁעַ בָּעָת הַהִיאֹוַיִלְכָד אָת־ חַצור וְאֶרת־יַמַלְבָּה הָבָרה בְחָרֵב כֵּי־חַצור רְשָׁנִים הִיא רָאש כַּל־־

רשי

העומדת על תלם ישלה נהרסי

תומתם כמות יריחו שנפלה

רלבג

מרכבותיה שלא יקחום ישרא ויבטחו

בוי שלח יעקב :

ער צירון

ליוחד וירכתו

על צידון 🕷

ימים

חומתה וכן העי שנאמר בה וישימה תל עולם שממה : זולתי ארי-סופיהים העצור וארי חלור לבדה במסורת שרפה משי <u>מַרְכְּ</u>כְתֵיהֶסֻתִּשְׂרָף בָּאֵש: צוה לו ומסר כן בבראשית רבה וַיָּבְאיִהוּשֿע וְבַל־יַעָם הַמִּלְחָטָה עִמָּוֹ עֲלֵיהֵם עַל־מֵי מֵרָוֹם לפרי ישרא ולוה לעקו' סוסיה' ולשרף פָּתָאָםוַיְפָּרָו בָּהֵם: ויתנם יהוהבידישראל ויכום וירדפום ŕ'n ער־צִירַוֹן רַבָּה וְעַר מִשְׂרְפָוֹת מִיִם

הַמַּמְלֵכוֹת הָאֵלֵה:

משהעבריהוה:

נוֹדֵאָר בָּל־נִשְׁמָה וְאֶרת־חָצִוֹרֵ שְׁרֵח

בַּאֵשׁ: וְאֶת־בָּל־עָרֵיהַפִּלָכִים־תָאֶלָה

ואָת־כָּל־מַלְבֵיהֶם לָכַד יָחוֹשָׁעַוַיָבֵם

ישַׂרַאֵלזוּלָתֵיאָת־חַצור לְכַדָּה שַׂרַף

וְהַבְּהַשָּׁה בְּזֵוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׁרָאֵל רָק

אֶרדּ־בָּל־הָאָרָם הַכַּוּלְפִי־חֵֶרֶב עַר־

っ **'**a

נתן אֶרת־כָּלָם חֲלָלִים לְפָנֵי יִשְׂרָאֵל

אינאייייריוושע אינאייייא 'a מְפְגֵיהֶם בּי־מָלָּוֹר בְּעַת הַזֹּאָת אָנֹכִי י׳ יינל קיי׳ מְחַרבְּעִידָנָא הָדֵין אַנָא מַפַר יַר

ליהוֹשָׁעַ לָא הִוְדְחַל מִן כָּרְמֵיהוּוּ אֲבֵיי בּוּלְרהוֹן קְטִילִין קָרָם יִשְׂרָאֵל יַר םוּסַנּתְהוּז הְעַקֵר וְיַת רְתִיבֵהוֹז הוֹבֵןיד

מי מרום בּחַבֵּיף וּנְפָלוּ בְהוֹן :

בְּנוּרָא: וַאֲתָא יְהוֹשֶׁעַ וְכָל עַפָּוא עַבְדֵי

קָרָבָא איפֵיה אַבִיהוֹן וָאִינוּן שָׁרָן אַר

וּמְסָרִינוּן ייָ בִּידָא דִישִׁרָאֵל ומָחוֹנוּן

וּרְדָפּוּנוּן עֵר צִירוֹן רַבְּתָא וִעָר חַרָצֵי

יַפָּא וְעַר בִקְעַת מִצְפַּיָא מֵדִינְחָא

וּמְחוֹנוּן עַר וְּלָא אִישְׁהָאַר לְרהוֹן

דַאַבר לֵיה יָי יִיד סוּסָנַהְהוֹן אַפֶר

הַהִיאוּכְבַשׁיַת חָצוֹר וְיֵת מֵלְכָּה קְטֵל

בְּחַרְבָּא אֲרֵי חָצוֹר מִקְקַדְמִין הֵיא

יתכּלנִפִשְׁתָא דִי בָה לְפִחְנֵם דְחָוָב

חַצור אוֹקיד בְּנוּרָא: וְיַת כָּל קִירְוֵי

מַלְבַיָּא הָאִילֵין וְיֵת בָּל מַלְבֵיהוֹן בּבָש

יהוֹשָׁעַ וּמְחָנוּן לִפְּרָזגְם דְחָרֵב גַמִר

יַת חַצורבּלְחוֹדָה אוֹכֵיר יְהוֹשָׁעַ:

קהון קני ישָׁרָאֵל קחור יָת כַל אָינַשַא

נִּחְוֹ לְפִי**ְהַנֵּ**ם וְּחָ*ֶר*ַעַר ֻ . די

לְחוֹר כָּל קירְוַיָּארְקַיִימִין עַל

ייני ויה רהיבהון אוקיד בנורא: ייני ייני

<u>רישכּ</u>ל מַלְכְוָתָא הָאִילֵין:

וַעַכַרלְהוֹן יְהוֹשָׁעֵכְּמֵא

ותכ יהושע בעידנא

inpi

משרפות מים י מי חריצי ימא והם המלחיות שעושין חריצין ומושכין עליהם מים מלוחים ונשרפים כילון רבה ירבת עם ידמה שהיתה לידון אחרת קטנה ממנה : לשמש ונעשים מלח: את סוסיהם עקר להודיע כי מה שאמילו השם את סוסיהם תעקר דרך מצוה אמר לו ייש לשאול מה טעם אמר לו מנוה זאת במלחמה זו מה המלכים כדכתי׳ (עתום נ׳) שלא לוה לו במלחמה אחרת ויש לפרש כי במלחמות האחרות לא היו בהם סום ורכב כי אם בלכידת העיירות היו המלחמות גם חמשת המלכים על גבעון באו ללכדה ולא היו לריבין לסום ורכב אבל זו המלחמה היתה מערכה שערכו מלחמ עם רב להלחם עם ישראל והיו לריכים לסומים ולרכב והיו עמהם לרוב כמא שכתו וראית סום ורכב

יהושע

ñ"1

<u>הַנָּפָש אֲשֶׁר־בָּה לְפִי־חֶרֶב הַחְו</u>ַבִםלָא לייכל משנה נְמִירָא לָא אַשְאַר כָל נִשְׁמָא וְיֵר־ת

לפי־הָרָב הָהֶרִים אוֹתֶם בְאַשֶׁר צְוָה ז׳ נסיי זַיְהְהוֹן כְמָא דְפַקּיר משֶׁה עַרְדָא דַיָיָ:

י"ד בסיפ׳

הַעמרור על הלים לא שְׁרָפָם מימים מתוקפיהון לא אוקרינון ישרא אלהין

וכל

יכל שְלַל הָעָרִים הָאֶלֶה ג׳כפו׳מן ס׳וְכָל עָרֵי קִירְווּיָא הָאילֵין וְבְעִירָא בְזו

ויעש

וַיַּכּוּאֶת־כַּל־

<u>רַקַכָּל־ה</u>ַעָרִים

השמרם

משיויב:

עסרב ממדולה תמנה שהמר כן במלחמות החרות ולוה הב"ה לאבד הסיסי והרכב שהיו הגוים נלחמי בהם ובטחו ברכבם כי רב ולא ידעו כי שקר הסוס לתשועה וישראל בלא רכב וסום כלחום והפילום חללים כי ליי׳ התשועה לפיכך לא רצה האל ית׳שיבוזו ישראל להם הסוסים והמרכבות כדי שלא יבטחי בהם נס הס ויחשבו בלבס כי עס הסוסים יעשו המלחמות לפיכך צוה ליהוש׳ לעקר הסוסי׳ולשרו׳ המרכבו'ולא לוה להמית הסוסי' כי לא היה דבר שאסור בהנאה ושאר הבהמו'שהי' בהם כמו רכב חמור רכב גמל לא לוה לעהור אא שיקחום ללרכם אצל הסופי׳ שאינם אלא למלחמה אותם לוה לעקור כדי שלא יקחום ויבטחו בהם ולא אמר להרגם דרך השתתה כי אסו להשחייהנבראיי אם לא לצורך או לאסויבהנאה והעיקור הוא לנשר פרסות הבהמה מן הארכובה ולמטה ולא תמות הבהמה בזה הדבר אה שלה תוכל ללכת והם המלה מרעה במקומ'תחיה : על תלם י ת"י תקפיהון כלומר שהיו עומדו׳ בחוקתם שלה הפילו חומותיהם בלכדם אותם ולא שרפ׳ זולתי חלור לפי שהיתה ראש הממלכו׳ ויפחדו הנשחרים ובדרש כי משה מסר לו שישרוף חלור ועל פיו עשה יהושע ששרף חלור וכן אמרו ר׳אליעזר אומר במסר׳ שרפה הקדוש ב"ה אמר למשה ומשה המר ליהושע ועוד המרו בקשו לרדוף ולא הניחם הקב"ה והיכן נתכנסו בחלור לפיכך שרפה וזה אחד משלשה מקומות שנתכנסו אומות העולם לעשות

על שרפו שלמות מלך תוחב לסיד ועי רשי תכע הקינה אונאת בעלך שנהגו בו בזיון וא"ל הקב"ה אל תירא לשאני כתם שהיתה כונתם: לכציון משח"כ חתה שעשית זה לחוק לב ישרא ולה לבציון בתכוונת י עוד אפשר לומר כי עזרך הנדיקי' שחע פי שהקבה מכמיח להם הם מתיראי' כמו שמליכו גבר יעקב שהבטיחו הק"בבי באמרו והנה אנכי עמך וכתיי וירא יתקב וום בכמה בחינו" הם פנד שמתירחין שפא יגרום התם' או כשכבר נעשר להם הרבה נסים ובמיש יפקנ קטנתי פכל החשדיי וגו׳ או אם גריכין לנס ונו׳ גדול יותר ממה שהיה להם עקדם כם מתירחין מולי אינם כדחי לזכית גדולותה נס עתיראין שמנכה להם מוכיותיהם עיכ בא ההבטחת שאל תירח עכל חלה כי כולם קללי׳ יהי׳ לפני ישרחב שוכותם כדאי להכריע פל כל מנהי רק תור שרף יהושם חפשר לותר הטע לעי שהית רחש כל התלוכה וקבלם קיננה בידם ששם הכניםו קאומו' תפעיפי ע"ו כדי להנילם מיד ישראל שלח יתנזה בידם וטענם במקומוי ידועים להם בהסתר בתור ונעסגרות ידועי׳ להם והם אסורי הנאה ואולי ברוב כימים יעלאו אותם ישראל QD, כעין טעונים שהמרו חו"ל שנגעי בתים היו כמים מפכי שמעוריים הטעיכו אולרות בתומת הננין ויהיו ישראל נכשלים נהם כי תרם הואי ומה גם אפשר שהיה להם מערות ידועית נעל מעין ישראל שס נכנסו הרבה מהווי להניל נפש׳ ע"ב שרפו ואפשר שלום כיווני חוצ שאפרו שאומות רבי' נכנסו לחנור ר׳ הליעור הומר בעסורות שרפה הק"נה אמר למשם ומשה ליכושע: הכר החלק המולה שעיר הפשר שהיו מעלין שם השעיר המשתלת ועל קרחו הכתוב בשם זה : עשה יהושע עלחעה י כי הוא עעלמו עשה כך כלי רצון השם יוקרא׳ יעים רבי׳ מפני כיותם של לער שעכבו ישרחל להניע אל נחלת׳ ולישובס י וו"שיעים רבי' עשה יהושת

מלחמה עם בני יעקב ולא הניח׳ הקביה : ויכו . את כל הנפש אשר כו׳ טעם שריפת חלור כתבו חז"ל בב"ר פ׳ וישלח במסור׳ שרפ׳ יהושע

שמשה מסר לו כן וכן הניא רש"י ז"ל והרלב"ג כת׳כי לפי שחלור היה ראש הממלכות ומלכ׳ היה המעור 'זאת המלחמ'לכך שרפה וכ"כ מהרי"א ז"ל וכ"כ הרד"ק ז"ל והוסיףכי אחז"ל שוה א'מג' מקומו׳שנתכנסו כל האומו׳כול׳על ישרא ולכך שרפה ע״כ ומסורת זו שאחו״ל כ״ל לאסמכיה אקרא שהפ׳ הוה מקושר עם הבא אחריו דמסיק ביה כאשר צוה משה עבד ה׳ וה"ק ואת חצור שרף באש ולא עשה כן לשאר ערי המלכים האלה כי את כל ערי המלכים האלה ואת כל מלכיהם לכד יהוש לכידה לבד לא שרפה ואת הנפש הכה לפי חרב והחרים אותם הטעם כאשר לוה משה עבד ה' ר"ל במסור' מסר משה ליהושע ולוה כן לו על חלור בשריפה והיינו דלא כתיב כאשר לוה ה׳ את משה עבד שאו היה מוסב אל החרים אותם דהיינו לא תחיה כל נשמה אמנם כעת סיבב לתת טעם לתחלת הענין להיות חלור בשריפה ושיר הערים בלכידה לבד דלענין לא תמיה כל נשמה כבר מזכיר זה בסמוך לא השאירו כל נשמה כאשר לוה ה׳ את משה עבדו כן לוה משה וכו׳ ומובן בזה כפל הפסוקים ואם תרלה לתרץ כפל הפסוקים באופן זולת זה נוכל לפרש פסוק זה על לא תחיה כל נשמה החרים אותם כאשר לוה משה עבד ה׳ בלה תחיה כל נשמה ואח"כ בא ליתן טעם על מה נשתנה דין חלור בשריפה משאר הערים וז"ש רק כל הערים האלה העומדות על תלם לא שרפסישרש זולתי הגור לבד׳כלומר וקשה למה היה לבדה בשריפה נשהנית מכולם ובשאר הפרטים כדיניהם השוו יחדיו שאפי׳ מחצור עצמ׳ נהנו בשללה וזהו כל שלל הערים האלה והבהמה בזזו ואפי׳ מחלור והיינו לשון וכל לרבו׳ חלור שלא לכדו מכולן אלא הנשמות לבד וזהו רק את כל האדם הכו לפי חרב עד השמידם וכו׳ ומאחר שבכל מכל השוו יחדיו שאר הערים עם חלור למה נשתני׳ בדין זה של שריפה ולזה השיב הפסוק כאשר צוה ה׳ את משה וכו׳ על כלל ציווי לא תחיה כל נשמה אמנם ציהור פסוק שאומר לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה רמז אל המסורת הנז' ששרף חצור במסור'שהב"ה אמר למשה ומשה ליהושע וו"ש לא הסיר דבר מכל כו' אפי' דבר זה שלא נכתב בהורה הלא ע"פ ובמסורת אפי' זה לא הסיר ושרפה י והראשון עיקר י ובמשאחו"ל במס׳ סנהדרין שאמרתי לעיל דדרש ר׳שילא א"ל הצ"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי והיה בעבריכ׳את הירדן תקימו וכו׳ואת׳ ריהקתם ם׳מיל בתר דנפק אוקי רב אמורא עליה ודרוש כאשר צוה ה׳ את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר וכו׳ עיין לעיל בפסוק קוס לד אשר מתוך דברי המאמר הזה מובן יתור שליל׳ יהום שלי היהושר לצי וכו שיין כשי בשיק שו כו יודוקדק ג"כ אות׳ לשון לא הסיר ולא אתר לא ביטל או לא עבר שהכונה לומר ולרמוז אל ההיא דוהיה בעברכם דלא ניסק אדעתין כההיא דר׳ שילא

הוא עשאם יעי'רבי'של גער

בסיחורו לעשות הדבר :

כי

הרך

אל תירה הפטר שהי יהושת מתיירם על שביזה כבוה כה

רדק

מנהה קטנה

אולט עבו שנינוט מוון בעצרכם את הירדן תקימו לכך אמר לא הסיר לאפי הסרה כל דהו שבודאי אותו היום שעברו הקימו כי בנס הלכו באות: היום מהלך רב כנז׳ למעלה דהייכו לא הסיר דאין ציל ביטול לגמרי שיהושע חם ליה לבטל דבר ה׳ אלא אפי׳ לעכב זמן מה לא הסיר דבר מכל אשר צוה וכו׳ אפי׳ הסרה כל דהו לפי שעה לא הסיר והוא ענין ככון ובילקוט לחז"ל דקדקו ואמרו לא הסיר דבר מכל השר צוה אותו משה אין כהיב כאן אלא השר צ ה ה׳ את משה אפי׳ דברים שלא שמע מרצו הסכימ' דעתו למה שה"ל הב"ה למשה ע"כ:

רק כל הערי׳העומדות וכו׳ על תלם כתב הרד"ק ת"י על הקפיהון כו׳ ע"ש ומאי דפתח בישרא וסיים ניהושע שאמר החלה לא שרפם יש׳ ואח"כ שרף יהושע ולא אמר לא שרפם יהושע הענין הוא כמשאמז"ל שמשה מוסר ליהושע שישרוף חצור לעומת זה נאמר זרך כלל רק כל הערים וכו׳ לא שרפס ישראל וחצור בכלל שישראל לא שלחו ידם בה אולתי חצור לבדה שרף יהישע כי לו כמסר ענין זה מפי משה רבו ואמר הצור לכד׳ למעוטי שללה שלא כשרף לא גורה של עיר ז"ש הצור לבדה שרף יהושע כי כל שלל הערים האלה וכו׳ בזוו בני ישראל :

ויקח

23 (*) Jt

ררק

ארץ הגשן אין זה גושן של מצרים ובדרש אות׳כי היהגשן של ארץ מצרים והיא כבלעת בתיך ערי ישראל כמו שאמר ויעל לקראת אביו גושנה מלמד שהיא בעלייה כלפי מרן ישרחל ובזכות שהלך יהודה בשליחות חביו להורית לפניו זכה שיהיה לחלקו ארץ גשן שהיא טובה: ואת הר ישראל ושפלתה ' ה"א במקום וי"ו כה"א אהלה ופירושו הר יעק כ הבינו ששכן שם והיא נקרא על שמו: מן ההר החלק מיי טורא פליגא כלומר שהיה נחלק חליו הנה וי"מ כמו אנכי היש חלק כלומר שלא היו בה אילנות בעל גד׳ כחויגימו מישר גד: ימים רבים׳ ולמעלה אמר לכד יהושע פעם אחת ריל כי כל המלכים ההם שוכר לכד בפעם אחת בלי הפסק קודם ששבו אל המחנה

ら

אי זעשע יא

NDJ

ואַ<u>ח</u>ַסִין יָהוֹשִׁעַיַת כָּל

רשי

בגנותו ספר הכתוב שהיה מתכוין לראו' את כבוש הארז כדי להאריך ימיו לפי שנא׳ומתה במלרש אותס תנחילנה תנחומה : בעל גד : מישר גד : ההר החלקי טורה שעיע מחליק עד בעל גד במיצר המזרחי ולח הספיק לכבוש בחייו את כל המלר עד הלפון : אש׳ הכו בני ישראלי בימי משה: ועל

רלבג

ווכר כי ימים רבים עשה יהושע מלחמה את כל המלכי׳ האלה וום לאו׳ שכב׳ כתעלל יהושע בערין ואת המלחמה ובראשונה היה משתדל בוריזו' ולוה אמרו רו"ל שכב' עש' זה כדי להאריך חייו כי כבר ייעדו השם כי הוא ינחיל לישר׳ את האר׳ ווכר ٦ שלא היתה עיר אשר השלימ׳ את בני ישראל בלתו החוי יושבי גבעו שהשלימו עמה' בערמ' כמו שוכר ווה מורה כי אפי׳ שבעה עממים אם השלימו עם ישר׳ היה מחוייב להם שלא יהרגום אבל יקבלו על עצמ׳ להיות להם למם ועבדום ולוה הוא מכוחר כי חש בפרש שופטים כי תקרב אל עיר להלחם עליה לתפש׳ הוא כלל לכל עיד היה או שתהיה משבעה עממין או מזולתם ואולם ההכדל בוה בין שבעה עממין ובין זולתם הוא שאם לא ישלימו והיו משבע עממין יחוייב להם שלא יחיו כל נשמה ואם יהיו מזולת׳ יחיו להם הנשים והשף: עוד זכר שכבר הכרי' יהושע הענקים כו' והנה מכ' ביוה שיבא כי כלב בן יפול'הכרית הענקים מחברון ועתניאל בן קמ לכד דביר וזה בלתי סותר למה שבכאן כי הכל היה מיוחם ליהושע כי הוא היה הראש המנהיג אותם בוה והנה נוכד אחר זה כי

התועלת

י נְשָׁמָה: כַּאֲשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת־משָה מו ימים רבים עשה יהושע עַבְרוֹ בּן־צָוָה משֶה אֶת־יְהוֹשָׁעַ וְכֵוֹ עשה ירושע לא הפיר דָבָר מְבָל אַשֶׁר־צוּה יְהוֹיָה אֶת־משֶׁה : וַיִקַּח יהושעארת־כָּל־הָאָרֵץ הַזֹארת הָתָר ואָת־כָּל־הַנְגַבואָרת כָּל־אָרֵץ הַגּשָׁן ואָרע־הַשְׁפֵלָה וְאֶרֵת־הָעֲרָבָה וְאֶת בישְראויתטורארישראלושפילתיה: מיכיכי תרישראלושפלתה: מהתר מוטורא פליגא הסליקלשעיר מיים׳ ההטלק העלוה שעיר וערבער גר בכקערת הלכנון תחרת הריחרמיו ואֶה בָּל-מַלְבֵיהֶם כָּבָר וַיַבָּס יָכוים רַבִּים עָשָׂה יָהוֹשֶׁעַ וימיתם: אֶת־כָּל־הַמְּלָכִים הָאָלֶה מִרְחָמָה ַ: לְאֹ־הֶיְהָה עִיר אֲשֶׁרַ הִשְׁלִיםֶה

אַל־בּגַי יִשְׂרָאָל בּלָהֵי דַהְחָוּי יְשְׁבִי גבעון את־הַכָּל לְהָחוּ בַמּלְחָמָה : <u>כּי־מֵאֵת יְהוֹנָה י הֶיְתָה לְחַזְק</u> אֶת־לְבָּס

לְקְרָאֶת הַמִּלְחָבָ*ה* אֶת־יִשְׂרָאֵל לְמֵ*ע*ו לַנַקָרוּתְהוֹן בְּרִיל דְּלָא לְמֶהֶוֵי לְהוֹן מֹ אַנּיַיַי הַחַרִיקָים לְבִלְהֵי הֵיוֹר־לָהֶם תְחִבָּת נסיפר**י** לי כַּיּלְמַעַן הַשְׁמִירָם כַּאֲשֶׁר צוָה יְהוָדָה את־משה:

בְּעִידָנָא הַהִיא וְשֵׁיצֵי יַת גִיבְרַיָּא כִזְ כ׳ כֹּזֹם יייכניָכֹא יְהוֹשְׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיַכֹּרֵת אֶרת־ <u>הֶעַנ</u>ְקִיםׂ מָן־הָהָרָ מִן־חֶבְרוֹן מִזְ־-וְּכָ**ר** ומכל טוראדיהודדה ומכל טוראימטי וייני מן־עַנכומכל הזה יהודה ומכל בת יַשְׂרָאֵל עם־עָרֵיהָט הְחֶרִימָם יְהוֹשָׁעַ:

לא

לא השמרם ה'הס' בליש'וםי' נמסר בסדר עקב : העלה ג' בקריאה וסי'מן ההרהחלק העלה שעיר' י ואלה מלכי הארין אשר הכה יהושע יהראיתם ארת האיש העלה הזה וגלית הפלשתי מצעית' מל'וסי'מלכים מלאים: למען ו'פסו'למען למען וסי'נמסר בסדר וירא גם לעיל בסיפרא סי'ד': וירשו ד' חס'וסי' ואלה מלאים: למען ו'פסו'למען למען וסי'נמסר בסדר וירא גם לעיל בסיפרא סי'ד': וירשו ד' חס'וסי' ואלה מלבי הארץ אשר הכו בני ישרא יויצא גבול בני דן יויבאו מלך אשור מבבל יויבאו וירשו אתה ולא דירמיה: ועד ים דייחידאין וסי'נמס'בסר'משפטי': הישמות ג'חלוקי'באתיהון וסי'נמסר בסדר מסעי: משה ג'ר"פ וסי'נמסר בריש האי סיפרא: ובני ישרא ט"ו מצעות פסו'וסי'נמסר בסדר פנחס: הינולה ג'ב'חס וא׳מל'נמסר לעיל בסימןי״א :

כלי

בספר שפטים וכבר הלך אבל ספר חותו שם עם מה שכבשו אחרי מות יהושע וכן וילחמו בני יהודה בירושלם פירושו וכבר נלחמו כי מלך ירושלם הוא בחשבון ל"א מלכי׳ שהכה יהושע ובני ישרא: הר יהודה נקרא בן על שם סופו כי קודם שלקחו אותו לא היה נקרא כן: הר רק ישרחל י כמו שפירשנו למעלה :

ריקת יהוש׳את כל הארז הואת ואת כל ארז הנושן עיין הרד"ק ובזה המדרש מדוקדק אומ הגושן בה"א הידיע׳ על גושן הידוע׳ אצלנו ששכנו בה ולפי שק"ק ישוב המד׳ הזה להלו׳שגושן

של מצרים תהי ליהודה אומר ענין א׳ והוה נכון בעיני כי גושן של מציים היו לה ארצות תחת יד שר ע ר גושן ואות׳ הארצות סמוכות לא" והן הן אשר נתנו ליהודה בשפר שהלך להורות לפניו גושנ׳ זו ש ואת כל ארץ הגושן ר"ל ארץ אשר היא תהת ממשל׳ הגושן וע"ש יקראו וכיוצא בזה שמעתי בגוש חלב השר שתוך לנפי תוב"ב שנקרא כן ע"ש שאותו כבר היה תחת ממשלת שר א׳ הדר בחלב היא ארם צובה י ומ"ם והת הרישרא עיין הרד קז"ל:

ההר החלק עיין הרד"ק ורש"י ז"ל ולי נרא׳ שלהיות ההר הזה לחלק יעקב איש חלק והו׳סמוך C T לשעיר הוא עשו איש שעיר לכך אמר ההר החלק ר"ל של יעקב שנקרא איש חלק ע"ש כי חלקה׳ עמו ולפי שהיה סמוך לספר להחום שעיר תחומו של עשו לכך נקר׳ כן ההר הזה ביימוד . עוד הפשר לומר אם נפרש החלה לשון חלוק כדברי ת"י אומר שנקרא כן על שנחלק לב׳ בעלים חלק דב תמנו לישראל וחלק מה לעשו העולה שעיר כי לא ניהן לישראל מארצו אשי׳ מדרך כף רגל ואין

זר שנאמר שלזה כיון המתרגם ז"ל טורא פליגא : ימים רבים עשה וכו׳ עיין פי׳ הרד"ק ולעד"ן לדקדק בפ׳ דהי"לל בימים רבים עשה וכו׳ ועוד הייצל עשה יהושע מלחמה את כל המלכים היבת מלחמ׳ לא הי״לל בסוף הפ׳ ובמה שנז׳ מחז"ל מוכן דמוני הפי לומר שיהושע עשה שיהיו ימים רבים בהתעללו דאלו כוזרו בימי מועטים היה כובשם נמצא שהוא עשה ימים רבים ולכך היתר להוכיר בסוף הפי תיבת מלחמ להמשיך היבי

יקר היה החוזק לבם זה פשוט שיעשו השמד כאשר לוה ה'את משה א"כ לא כלרך החוזק לבם אא מהטע'

כבר נשאר הרבה עדין מן האר לרשתה שא שעכ ו כבר חלקה להם יהושע בנחלה לישרא לשבטיה׳

כמו שוכר אחר זה י ווכר עם זה שהארץ שקשה ממלחמה כי לא היו כלחמים עם ישרא ולא ישרא

נמס ואע"כ שכב' נשא׳ הרבה מן הארץ לרשתה : ואולם התועלו המגיעי מזה השפור הם טו:

הנו׳ לבלתי היות לזם תמינה לבדו וכדפי׳ כדי שלה ינטערו ישרחל בהתחנכם הליהם : עוד הפשר דרך דרש והללה שמ"ש למען החרימם לצלהי היות להם תחנה היינו האומות לישרא

שהכונה לו'שמהת ה' היתה זהת ל זק לבם לערוך לקרחת ישרהל ולה כדי להבריח'מעליה' בלבד כי אם למען החרימם שבכלל חוזק לבם היו האומות מתאכזרים למען החרימם את ישראל ולבלתי היות להם תחנה על ישראל שכ"ז בכלל הוזק לבם של האומות שחזק ה׳ והתכלית בזה היה כדישישרט ישמידום כאשר צוה ה׳ את משה ז״ש כי למען השמידם ר״ל כי התכלית בזה הי׳ למען השמידם שישמידום כהשר צוה כ׳ את משה ויהי׳ זה מעין מ׳ם מם׳ סוטה צמשנ׳ לא יהודה על שמעון כ"א על אויביכם שהם אין מרהמים עליכם הרי שהיו מודיעין אכזריות האומות כדי שיתהכזרו עליהם:

ויבא יהושע כו'עיין פי' הרד"ק ז"ל והרלב"ג ז"ל וכן מהרי"א ז"ל אך במה שמצינו בספר שופטיס שיהודה הכרית הענקים אחרי מות יהושע ידבר מהענקים שנשארו בעזה ובשאר הערי׳

כמ"ם כאן רק בעזה בנה ובאשדוד ומאל׳ הורישו בני יהוד׳ אחרי מות יהושע וממה שראוי שתדע הוא שחברון ודביר בימי יהושע נלכדו והם מכלל הערים שלכד כמו שנז' כאן עם היות שנלכדו ע"י כלב׳ והאמת הברור הוא שיהושע בהיותו במלחמה כאשר נתקרב לחברון בא אליו כלב ונגשו עמו בכי יהוד׳ כי הוא הי׳ נשיאם ואז ביקש מיהושע שיתן לו הר חברון שהוא תברון ועריו ואז הגיד לפניו שנין שליחותו ונתן לוהר הברון ואז כלב עם בני יהוד׳ שהיו תחת לשילותו השתדל ללכוד את הברון ולכדה והוריש הענקים אשר שם ונו"ש עלו לדביר ואמר כלב אשר ילכוד דביר ונתתי לו עכסה בתי לאשה לפי שהי׳ דביר שמוך להברון ולא היה זה לפי שעתניאל בן קנז לבדו לכד העיר כי אם שהוא ככנם שמה ראשונ׳ עם היות כל יבראל נלחמים צה ואם כן באותו זמן נלכדו הברון ודביר לכן שמה טוכרו בכלל המלהמות כי היה אותו מהום מיוחד לזכירת הערים שלכד ישראל וכלם יוחסו ליהושע וישראל כי להם בכלל ראוי שיוחסו המלחמות כולם ואמנם איך קרה ענין כלב עם יהובע ואיך נתן לוחברון והיך קרה לכלב עם עתניאל הנה לא כוכרו כאן כי היה זה מכלל החלוק והנחל׳ לא מכלל המלחמו׳ ולכן כאשר צום הוא יהב׳ ליהושע להלוק הארן זכר בראשונ׳ החלוק שכבר חלק משה בחיינ ואהריו זכר איך כתן מברון לכלב וו"ש ויגשו בני יהוד׳ אל יהושע בגלגל לא שאז נגשו אבל שכבר כגשו בעת המלחמות ולכידת הערים וכזכרו שם הדברים בכלל לזכרון כל הערים שלכד יהוש׳ בחייו ולכך יוחסו אליו נאל כל ישראל ואח"כ בזכרון החלוקים זכר ענין כלב כמו שזכר ענין ראובן וגל וחלי מנש׳ והראיה המור׳ על זה הוא שבסוף ספור ענין כלב שוכר איך נתן לויהושע את חברון אמר והארן שקטה ממלחמ׳ והמאמר הזה לא הי׳ צריך לאומר באותו מקום שכבר נוכר למעל׳ אחר זכר המלחמות ומה לו ללומרו פעם אהרת בזה המקום ואין כאן מלהמית שיאמר עליהם והארז שקעה אבל האמת הוא בלמה שהי׳הספור הזה כפי הזמן מיוחם למעלה לזמן המלחמות ונזכר כאן להברח כפי חומר הדברים כמו שוכרתי לכן המר שהשלים זה הספור אמר והארז שהטה ממלחמה ולכן בא התריו גורל נני יהוד' כפי מה שהית' ירושת' ובתוכו כוכר שנתנו לכלב אה הצרון ושהי' על פי ה' ושהוא

הגלגלה והחר כך עשה מלחמה די שיציאו יַתְהוֹן לָא אַשְאָרוּ כָר מימיניי השְמִרָם אוֹדָם לְא השְאוָרוּ כָּל־ ימי׳רבי עם שאר מלכי הארץ עד שלקח הכל ויש בו דרש שנענש נישמא: יהושע על שנחעלל במלחנות דּפַקיר יָיַיַת משֶׁה עַרְדֵיה כֵּן פַּמִיר התלכים כמו שניתים רבים שהרי המרלו הקב"ה כחשר משהיתיהושעיבן עבריהושעלא הייתי עם משה אהיה עמך בַּטִיל פַּחְנָמָא מִכָּל דְפַקֵיר יִיָ יֵר ולמה חסרו משכותיו עשר שנים אלא אמר יהושע הם חני מנחיל משה: הארן במהרה לישראל ועושה אַרְעָא הָדָא טורָא וְיַת כָּל דַרוֹמָא להם החלחמות מיד אמות אמר וית כַּל אַרְעָא דְגשָׁן וְיֵת שְׁפֵילְתָא וְיֵת הקב"ה להכך עשה משהרבך כשחמרתי לו נקום נקמת בני ישרחל תחת המדינים את תחם' אל עמך מיד וידבר תשה א הע׳ וְעֵר מֵישֵׁר נָּד בְּבִקְעַת לִיבִנֵן שִׁיפּוֹלֵי החללו ואתה עלה בלבך כך הנני טורָאדְהֵוְכְמוֹן וְיֵה בָּל מַלְבֵיהוֹן כְּבַש מחסר משנותיך המר דוד עליו השלום רבות מחשבות בלב איש ומתונוןנקטָלינון: יוֹמִין סַגִּיאִין עָבַר ועלת יי׳היא חקום: לחוק את יָהוֹשָׁעַיַת כָּל בַּיְבַיָּא הָאילֵין קָרָבָא לבט י זה היה לשתי סבות האח׳ לָא הְזַנת כַןרְתָא הְאַשְׁלֵימֵת עִם בְּנֵי ייריי<u>מ</u>ַ נספי שהיה זה העוכש עונס כמו ישְׂרָאֵל אֶילָהֵן חִיוּאָה יַחְבֵי גִּכְעוֹן יַר־ג בפרעה ויחוק יי׳ מת לב פרעה והשנית כמו שאומר הטעסכי כּוֹלָאנִסִיבוּבְקְרֶבָּא למען השמידם כאשר צוהיי׳ אַרימן קָדָםיְיָ הְוַת לְתַקּפָאיֵת לְבָהוֹז אח משה כמו שכתוב כי אחן לְסַדֶּרָא קְרָבָא עִם יִשְׁרָאֵל בְּדִיר בידכם את כל יושבי הארץ וגו' ואומר פן יהטיאו הותך לי: להס תחנה י כמו חנינה ורחמנות : רַקַמִין אָרֵיבִּרִיל לִשֵּׁצֵיוּתָהוֹן כְּמָא ויכרת את הענקים ולמעלה רְפַקִיר יְיַיַת משה: וַאָּתָא יְהוֹשְׁעַ הוא אומר כי כלב הורישם כלב

עשה במצות יהושע שנתן לו את ההר ועוד ירחה בספר שפטים טוּרָא מן חַכְרוֹן מָן דְּבִיר מָן אַנָר כי אחרי מות יהושע הורישוס בני יהודה והאמת כי בחיי יהושע הורישו ישראל חברון יָשִׁרָאָל אָם קרְנֵיהוֹן גְּמָרִינוּןיְהוֹ שָׁעַ: והענקים חשר בהר חברון הכל הכריתו ומה שאמר כיכלב הורישם לפי שנתן לו יהושע חברון על פי יי׳ נקראת המלחמ׳ על שמו ועל שם שבטו שהוא שבט יהודה והם השתדלו יוהר במלחמה ההיה ופי׳ וילך יהודה חל הכנעני היושב בחברון שנה'

כזחרו נחרב הגוים ע"כ כדי שלא יהי פתחון עה לישראל נימר חתה החלות לקיימס בקרב החרז ומשך רחיבו יכן פשינו ע"כ מחת כ' היתה נהשמידם כדי שנם ישראל יעשוכך לכבא וזה שאמר נתען הזתידם כחשר נוה ה חת משה ירבה כדישישראל יתשו גם לסכח כך וישמדו למען חשר לח ילתדו פתעשיהם: ויכח יהושע ויכרת הענקיי י הנה כתכנו לתפלה בת"שה ויעל יהושע מברונה עה שחינו חוער בשחרי מקומות כי עליה ביתה לו ע"י מקום חנרון שום הלכו התרגלי ויניאו לב כני ישרחל ועי"ב לח בשאר איש מדור התדנר כי מם יהושע וכלב ואף כאן הוא פיחם כרית' הענקי' ליהושע **ה**פ"פי שחמ' הכתוב בשופטי' שיהודה כרת' וגם אער שכלכ כן יפונה ככשה ' מ"מ זכות יהושע עמדה להם כזה ו"כ וע"כ עימם היגר ניהושע: עשה ובני ישראל כנם ' וגני יהושע לער אשר הכה יהושע ובני ישראל י ולא חתר יהישע וכני ישרחל הכו' הלח חלק כבוד ליהשע ויחש ההכחה חליוי ועוד דלתעלה מינו מוכיר משה כלל חלח אלה מלכי החרז אשר הכה דני ישראל והפוע' בוה אפשר נותר לפי שכבישת משהלא היהלו הנאה מתנוכי הואלא הנחיל תיונו כלום אלא כל מה שיוזה היה לתועלת ישרחל וברע"כ חת׳ בתחילה מזרהכו בני ישראל כלומר ההכחה זירושת החרן הנים

נישראל לכד ואחיבחנק ניכ

ככור לתוזה ואתר שתעשה

שביב כן ביה שמשה וכני

ישראל הכוס ספה נ"כ

ההכחה אלל ישראל י אמנש

יהושע היה לוג"כ חלק בחרך

ע"כ אתר אשר הכה יהושע

ובני ישראל שההכחה שייך

ג׳כ ליהואע שנס לו נתן

יפלקי מוה ונסלו להנאתו כעשה שהכזהו

و لړ

מנחה קטנה

בי מחת ה׳ היתהוגו׳ לתען שותיקס ונו' ירלק מעני

שירע הזם שלא יורישו ישראל

כל יושבי החרז והרבה מהם

עשה יהושע אל ימים לכים לומר שהוא גרם ימים רבים כדפירש גם אפשר גומר. שרמו כאן שמהיו הוהב יהושע ימים רבי עכוב המלחמ׳ ז"ם ימים רבי עשה וכו' והולי מגנהו הכסוק בעכוב המלחמ׳ שנרס ועשה שאלו המלכים יהיו ימים רבים בארז הקדושה ויטמאוה ו"ש ימים רבים עשה יהושע הת המלכים ר"ל עשה באופן שיחיו את המלכים האלה ימים רבים אשר לא כדת שראוי ששנות

רשעים תקצורנה :

לא היתה עזר וכו' עיין מה שכתב הרלב"ג וקרוב לזה בתב מהרי"ה ז"ל: כי (0 DSD הית׳ואת לחזק את לבס וכו׳ לריך לדקדק יתור כילמען השמיד׳ שכבר אמר למען החרימ׳ לבלתי היות להם תחינה ומספיק י והרד"ק ז"ל כתב שהפ׳ כותן ב׳ סיבות כו׳ ע״ש וק״ק עדין יתור תיבת כי למען השמיד׳ שהיה מספיק שיאמר ולמען השמידס וכו׳ והיה מובן שהיא סיבה שנית : ונראה שהפסוק נותן טיבה אחת בלבד והיא כי מאת ה' היהה לבלתי היות להם תחינה לכך חוק

לבם לגד ישראל הרחמנים בלי רחמני כדי שלא יהיה להם המינה ניצטערו ישרא בהחרימ׳ וכי תימה תיפוק ליה כי למען השמידם הוה החוזק שאלו לה חזקו לבס היה להם תהנ׳ ולה היו משמידים אותם לגמרי לזה משיב ואומר שטעם זה לא יהכן כי אין לורך שהשי"ת יעשה באופן שיתאכזרו עליהם כדי להשמידם כי לא יתכן שישראל ויהושע יעברו את פי ה׳ ואפי׳ לא חזה לבנם אומושא אישאיר מהם כל נשמה כי יהושע זריז בקיום המצות כנז"ל כאשר צוה כו׳ וכן עשה יהושע ציש כי למען השמיד ׳כלומר כי אם תרלה לפרש ולומר שעם אתר זולת הכו׳ שתאמר שלמען השמיד׳ רק בעזה י ומה שאמר בספר שפטי׳ וילכד יהושע עזה ואת גבולה וגו׳ אחרי מות יהוש׳ היה זה אבל בחיי יהושע הם הכריתו הענקים מן חברון ומן אלה המהומות שזכר ונשארו בעזה ובשאר ערי פלשתים עד שלכדם אחר כן יהודה : והארץ שקשה ממלחמ׳ שלא התעוררו עוד הכנענים להאסף ולהלחם עם ישראל כי ראו כי נפלו לפניה׳ בכל המלחמו׳ וגם ישראל עמדו באותה הארץ שכבשו ולא התעוררו לכבוש עוד וכשוקן יהושע אמר לו האלית׳ שיורו ישראל לכבוש הארץ הנשארת ואמר ליהושע שיחלק אות׳ בחייו והתחיל בשני השבטים שהם יהודה ויוסף כי נאמר לו ברוח הקדש שאלו ינחלו תחלה כי הם ראשי יצראל ואלה יעמדו על גבולי ארץ ישראל יהודה מדרום ויוסף

יהושע יב

רשי

ועד יבק הנחל י ששם גבול ארץ בני עמון סוף מלר ארז בני עמון ומשם והלאה היו בני עמון מושלי' וחצי הגלעד:גבול סיחוןי שם היה מצר ממשלת סיחון כשאמרנו למעלה שחלי הגלעד כיה שלו וזה חלי השני של עוג : לנפת

נשארו:

רלבג

הראשון במצו והוא התועלת מה שוכר מערין

המובח והר עיבל ומה שנלוה בוה ממה שנלטוו לעשות שם כמו שנוכר בפרשת כי תנא והנה התועלת כזו המצוה הוא להוסיף אוהרה לישראל בערין שמירת התורה ולזה ככתבה שם ובאה שם הברכה למול הר גרווים למי שיקיימה והקללה למול הרעיבל למי שיסור ממנה כיבוה הישרה אל שתדבק בשלמות ההשגחה האלהית בישראל ויהיו מפני זה יותר ראוים לירוש׳ הארץ: השני הנא

ישראל בק בעוה בגרת ובאשרור ישָׁרַאַל לחוד בעוה בּנָת וּכָאַשְׁדוֹד וִיּבְּחיהוֹשְׁעַ אָת־כַּל־ אישתארו : הארץכל אשר ד**י** והוה אל משה נַיְּתְנָה יִרהוֹשָׁע לְנַחַלָרָה לִיִשְׂרָאֵר בְּמַחְלְקֹתָם לְשִׁבְטֵיהָ**ם וְהָאָרֵץ** ג׳ נכפ׳. נ' דקתי' שקטהממלחמה: א וְאֵלֶרהי מַלְבֵי הָאָרץ אֲשֶׁר הִבַּוּ בְנֵי־ יִשְׁרָאֵרִל וַיְּרֶשְׁוּ אֶרת־אַרְצָם בְּעָבָר יּייֹטיי <u>הַיִּרְהֵן מִוּרְחָרָה הַשֶּׁמֶשׁ מִנַּח</u>ַל אַרְנוֹן י׳ יי׳ יי׳ ער־הַר חַרמוֹוִנְכָל־הַעַרָּבָה מִוֶּרְחָה: סיחון מלך האמרי הישב בחשבון משל מֵערער אַשר על שפרת נחל אַרנון ותור הַנַּחַל וַחַאי הַגּלִער וַער יַבְּק הַנַּחֵל גָּבְוּל בְּנֵי עַמוֹן : ד' ר"פ וָהֶעַׁרָבָה עַר־יָם כּנְרוֹת מִזְרָ**חָד**ה וִעָ**ד**

דרך

^{יייע ג}נותר אַנָקים בָּאָרֵץ בָּנֵי יי^{יע נסי}

יִם הַעַרָבָד יִם־הַמֶּלַח מִזְרָחָר

ונסיב יהושעית בּלאַרעָא כִכֹל די מַלִיל ייַ עם משָה וידַהבַה יהוֹשָע לאַחֲסָנָא לְיִשְׂרָאָל בְּפַלְגוּתֵיהוֹן לִשְׁבְטֵיהוֹן וְאָרָעָא שַׁהּוֹכַת מִלְמֶעְבֵּד קְרָבָא: אַיּוֹלִין קלבי אַרַעא רְמָחוֹ בְּנֵי יִשְׁרָאֵל וִירִיהוּ יר אַרְעַהוֹן בְּעָבָרָא דְיַרְדָנָא מֵרְנָח שָׁמִשָּׁא מִנַּחֲלָא רְאַרְנוֹן עַר טוּרָא דחרמון וכָל מֵישָׁרָא מַדִּינִחַא: סִיחוֹז טַלְכָּא אֵימוֹרָאָה דְיָתִיב כָּחֲשָׁבוּן שליט מערוער דעל ביף נחביא דאַרגוןוגונחַלָאוּפַלְגוּת אַרַע גַּלְעָד וער יוּבְקָא רְנַחַלָא תְחוּמָא דְבָנֵי וּמֵישָׁרָאעָדיַםגִינוֹסֵר צמון: ברינָקא ועד יַפָּא רְמֵישָרָא יָפֵא רמלחאמרינחא אורח

ַלַא אִישְׁתָאַר גִּבָרַיָּא <u>ב</u>ּאֲרֵע בְּוָ

דדק

מלפון והשבעה שבטים ביניהם וכיון שעלה גורל לאלו השבטים השנים וכבשו הגבולי׳ השבו כי כל החרן נכבש׳ כי המערב הים הגדול גבולו והמזרח הירדן ויס כנרת לפיכ' נתעללו לכבוש שבעה שבטים עד שבאו לשילה כי לא היו חוששין כיון שהיו הגבולי' ביל והכנענים הנשארי' היו ביניהם וכל ישראל היו להם ערי׳ הרבה לשבת בארץ הנכבש׳ וכחשר בהו לשילה אחר י"ד שנה משכחו לגלגל חמר להם יהושע שיכתבו הערים שבין יהוד׳ ויוסף ויעשו מהסשבעה חלהים ואחר כך יטילו גורל ביניהן על פי הקלפי ועל פייי׳ לשבעה מלך השבטים :

מסרה

לנחלה ט"ו בקריאה וסימ׳ נמסר כסדר קרת :

בקדות והוא שראוי לאדם להתישב בדברים שיעשה אותם שלא ימהר בעשייתם בזולת עלה ואט"פ שכבר יראה בתחלת המחשבה שהענין ההוא ראוי שיעשה הלא תראה מה שקרה לישראל עם חשבי גבעון מפני שמהרו לכרות להם ברית טרם ששאלו את פי יי׳ כי כבר השינה להם המרטה אמ׳ זה כי זה ממה שהביאם לעבור באופן מה ממה שלוה בתורה שלא לחיות כל נשמה מהערים התרובות אם לא מהערים הרחוקות אשר לא מערי הגוים האלה ר"ל מו׳ עממין : השלישי והוא כי השבועה אשר לפי הדין אינה שנועה כנון זאת לפי שהיתה שבועה בטעו׳ עם שכבר היתה באופן מה לעבור על דברי תורה ראוי שתקויי' עם מי שאינו מאנשי אומתנו כדי שלא יהיה שם חלול השם ואולם הכבירו ענין טבודתם כמו שוכרנו לתת להם גמול מה על מרמתם : הרביעי הוא במרות והוא שראוי לאדוו להשגיח על עבדיו ולהצילם מיד הקמי עליהם הלא תראה איך התנהג יהושע עם אנשי גבעון ואף על פי שכב׳ רמו אותו לעזור להם כנגד ה'המלכי׳ הקמים עליהם: החמישי הוא לפרסם עניו הנפלאות שעשה או השם לישרא בואת המלחמה עד שכבר המית מהם באבני הברד יותר ממה שהרגו ישראל בחרב ושתוך הומן הקצר שהגביל יהושע נשלמ׳ נקמת גוי אויביו להורות כי אי כלחם לישראל ולפרסם זה המופת והשארות וכרו זוה שישיבו ה׳ המלכים תוך המערה ולשום אבנים גדולות על פי המערה להעיר כי לנמץ ענין המלחמה הזאת לא רצו להמתין שיוציאו המלכים האלה משם אבל שמו או על פי המערה אבנים גדולות ונשארו שם אנשים לשמרם בדרך שלא יאחרו ענין המלחמה הואת וימהרו לרדוף אחר הנשארים קודם שיבאו אל עריהם בדרך שתשלם הנקמה תוך העת מהגביל יהושע: הששי הוא במדות שראוי לאדם בהיותו ביום טובה שישמח כו לל שכאשר יראה היותו חלליח במה שעשה ראוי שימהר ויחיש מעשיו ולא ימתין לעשות מה שיוכל לעשות ביום אחד למחרת היום ההוא כי לא ידע מהילד יום ולוה תמצ׳ שספר איך עלה העניון ליהושע בהשתדלתו בוריוות בענין המלחמה עד שכבר וכר שבפעם אחת נצח יהושע מלכים רבים ואת ארגם והם עשרים מלכים שחכרו בענין הל"א קודם מלך תנור ואחר זה כשהתרשל בזה לא כלה בימים רבים כי אם י"א מלכים שתמלא מחלך חנור עד סוף וכר המלכים הם ולו, השתדל בוה יהושע בוריוות אולי היה מכלה כל הגוים האלה אשר הוא בסוף הענין לישראל לפח ולמוקש יתם: ואלה מלכי הארץ עד סוף השפר זכר תחלה מה שנעשה ע"י משה מואת המלחמה ואמר בזה תחלה אשר הכו בני ישראל והנה דאוי שייחם זה למשה עמהם כי על ידו נעשה ולוה זכר בסוף כי משה עבד יי׳ ובני ישראל עשו זה והנה לא הוכיר בוה תחילה שם משה להורות כי משה אף על פי שגדלה מעלתו מאד הנים היה נצוחו אלה המלכים בזכות ישראל מצד ברית השם יתעלה ברית עם אבותיהם כמו שנזכר בתורה : ואמכ

יקר יהושעוכו' עיין הר"דק ז"ל וכן מהר"יא ז"ל ושהי' זה כמו הקדמה למה שיוכור אחר כך ויקח

מהחלוק לפי שבטל הכבוש הן מלד ישראל שנתעללו הן מלד האומות מה שלא נשאו עוד ראש ולזה ספר סכום המלכים שהרג ע"כולעד"ן לפי שהק"בה אמר עליהושע ואתה הנחילנה הותם שאם הוא מנחילם ינחלו ואם לאו לא ינחלו וכן הכבישה תלויה בו והעד ענין העי שלא יצא לפניהם יהושע ולכך נפלו לז"א ויקח יהושע את כל הארץ אע"פי שלא היה בפועל היה בכחששר של ה"י נמסר בידו מכה הדבור ככל השר דבר ה׳ הל משה ששם נהמר שיהושע עקר בכל מכל כל וכיון שבידו ניתן הכח לכבוש והרי הוא כאלו לקחיהושע את כל הארץ לזה ויתנה לנחלה לישרא וכו׳ והטעם לפי שהארץ שקטה ממלחמה שזה מורה שכבר פקד ה׳ על לבא המרום במרום ולזה למע שקט׳ הארץ אין פוצה פה ומלפצף או אמר והארץ שקטה מרוב המלחמה שנלחם יהושע הוח ראש לכל הכובשי׳ וממלחמה נמשכה ששקטה הארץ כי נפל חפת אלהים עליהם מהמלחמה שנלחם בם : ואלה מלכי הארץ כו׳ סיחון וכו׳ והערבה כו׳ וגבול כו׳ ומושל כו׳ משה עבד ה׳ כו׳ עיין פי׳

הרלב"ג ז"ל ומהר"יה ז"ל הפשר שלפי שמשה השמיד ב' מלכי' לבד ויהושע ל"ה מלכי' לא היה כבוד למשה שיהיו קבון סיחון ועוג על שמו ולכן יחסם לבגי יש׳ והני החשוב שהמר והלה מלכי הארז אשר הכו בני ישהאל הוא מאמר כולל למה שכבשו ישר׳ בימי משה ובימי יהובע ואחר זה יפרט ויאמר מעבר הירדן מזרחה וכו' משה עבד ה'ובני ישראל הכום ויתנה משה וכו' כאילו אמר אמנם אשר היה מעבר הירדן מזרחה שמששהיה כך וכך משה ובני ישראל הכום ומשה הוא כבשה וחלקה לשבטים אשר כתן אותה ואחר שוכר במשה זכר מה שקרה ליהושע ז"ש ואלה מלכי הארז וכו' שיהושע חלקה ונתנה ליש' ירושה במחלקות ע"כ ולע"דן לפי שיש' הכו בימי משה אות' המלכי׳ ולא השהירו שריד ופליט לכ"א ואלה מלכי הארץ וכו׳ וירשו את ארצם שהיתה ירושה כתהנ׳ אחר מיתת בעליה ובסוף הענין אמר שנחזיק טובה לראש הדור משה עבד ה' ובני ישראל הכו' וכו' אבל בכבום יהופע שהשאירו מן הגוי׳ אשר אמר ה׳ לא תחיה כל נשמ׳ אמר אשר תכה יהישע ובני ישראל לא תלה בהם ההכא׳ אלא ביהושע ולוה לא אמר יהושע ויש׳ הכו׳ עוד אפשר לפי שסיחון כלקמו בו יש׳ לבר׳ לז״ה תחלה בהלה מלכי ההרז השר הכו וכו׳ ולה הולר משה הלה הוה שיחון מלך האמורי אבל וגבול עוג וכו' שהיה גבור ביותר שהרי היה מיתר הרפאי'וכו' ומושל וכו' משה ובני ישראל הכום למוג וליושבי ארלותיו כי עוג היה קשה ומתחזק בוכות שמושו של אברהם שנאמר בוויבה הפליטיובת"ול בפיאל תירה אותו לכך הוצרך זכו׳ משה ובני ישראל הכו׳ שלה הוצרך כן בסיחון ואולי אמר ואלה מלכי הארץ על כלל כל א"י כי סיחון ועוג מלכי כל הארץ היו וכמו"ל בפי בט הן האת עין הארץ על סימון ועוג בראה שהם עין כל הארץ כולה בשהיו בטוחי עליה׳ ועליהם אמל מלכי האדן אשר הכו בני ישראל זידשו את ארלם סיחון מלך האמורי כדפרישית : מלך האמורי היושב בחשבון לפי שלא היה גדול כ"כ בקומה כעוג פתח בו ואמר בו סיחון היושב בתשבון אמנס בעוג אמר בסמוך וגבול עוג מלך הבשן מיתר הרפאים שלא הכיל אותו מדינה כי אם בעתות ידועות וו"ם אשר יושב בעשררות שהם רבים חוקים עשהרות קרני ובאדרעי מקום מדבר או מדינה שמה אדרעי בעתים רחוקות י וכמ"ש עד יבוק הנחל רש"י ז"ל הנחל ששם גבול ארן פני עמון ותשם והלאר היו בני עמון מושלים ע"כוכונת הזכיר כל אלה הפרטים כאן לע"דן שהוא לשתי בחיכות הא׳ להודיע מעלת ארץ וחבהה בעיני האומות שהיו מדקדקים בחלק מה מתנה תלכים גדולים לחשיבותה מלד עלמה ופירותיה ומלד איכות הדושתה י והבחינה השנית להודיע שעם היות סיחון מלך גדול כנוכר בתילים למכה מלכים גדולים לסיחון מלך האמורי כי לעולם חסדי שהרי היה הוא חוק והיושב בחשבון ארן חוקה שאפי׳ ביתה מלאה יתושים אין מי שיוכל לכבשה כדפרש"י ז"ל בחומש בפסוק אשר יושב בחשבון י וו"ש היושב בתשנון ומלד החר הנחל השר מערועד השר על שפת הנחל והנחל היה מקיפה וו"ש והוד הנחל שעשו הנחל הקף לערוער עד שנמצאת תוך הנחל שלא יתכן שבא להוכיר לבד שהיה מישל הוך הנחל האם נחל זה לכד בי נהלי דבש וחמאה הע אך מחה שא' בפ׳ ויהושע זהןוכו׳ מערועד 755

בלי

ושהוא הוריש את הענקים ושאחריו לכד דביר והי' זה לפי שקר' כ׳ שנפל הגורל שנפל חברון בתוך כחלת בני יהוד׳ בהשגח׳ גמור׳ כמו שיתבאר הנה נתבאר מזה שחברון ודביר בימי יהושע נלכדו ושהברון בשעת המלחמ׳ ניתן ושאין סתיר׳ בספורים כי בזכרון המלחמות יזכיר בכלל הערי׳שלכדו ישראל ויהושע פקידם וגירוש הענקים הח"כ בשעת החלוק יזכיר איך נעשו הדברים בפרט י אמנם למה נוכר חברון ודביר בספר שופטים הנה או דבר שם עליו ע"כ: ולע"דן שיהושע הכרית ההיא הנו׳ ששרף חצור שהיתה ראש לכל הממלכות רפוידי כולם ואפי׳ הענקים ולזה ויכרת את הענקים מן ההר צמן ההר בלבד הכריתם יהושע ע"י עצמו וחייליו אמנם אח"כ הזכיר מן חברון מן דביר מן ענב שלא אמר ומן חברון ומן דביר ומן ענב בוי"ו להורות שלא היה יהושע המכריתם משם אלא אמר מן חברון שע"י כלב נכרתו שהוא כלחם בם לבדו עם בני יהוד׳ ולא היה יהושע כלחם בם כלל כמו שחשב מהרי"א כי פשטי הפסוקים האומרים ויגשו בני יהוד׳ אל יהושע בגלגל ויאמר אליו כלב בן יפונה וכו׳ היה הענין ההוא כפי הסדר שנכתב שם אתר זה הענין הנזכר כאן וע"י בני יהוד׳ כלכדה חנרון כנזכר בספר שופטים וע"י כלב ונתנוה לכלב כנו׳ שם ואח"כ מלכדה קרית ספר ע"י עתניאל בן קנז כנזכר שסולא נכנשו ע"י יהושע וכל זה רמז כאן במה שאמר מן חברון מן דביר מן שנב י אמנם מה שהזכירו כהן במה׳ סתמי מלורף למאמר ויכרת את הענקים מן ההר לפי שבשים מניויהושע אל הענקים אשר בהר אז נתן אל לבו על הענקי אשר בחברון דביר וענב והועיל שומת עין זו עליהם להקל כבישהם ע"י כלב ועהניאל מעין מ"ש חז"ל גבי משה ע"ה וראית הות 'וכאספת אל עמך כדי שההה נוחה להכבש ולוה נזכרו כהן ג"כ ויכרת את הענקים מן הענקים מן ההר מן חברון מן דביר מן ענב עם היות שנכרתו ע"י כלב ועתניאל כאמור הי׳ בעזרת יהושע ונתינ׳דעתו על כריתת הענקי ׳כאמור שזה רועיל אפי׳ החרי מותו על כל חשר היו בהר יהוד׳ והר ישרא בפרטו׳ כי כל דבר של כללות לבור נתלה בו ביהושע ולוה אמר ומכל הר יהוד׳ ומכל הר ישראל בוי"ו העטף שהשר מאמר המשכו אל ויכרת את הענקים ולומר שם עריהם ההרימם יהושע שאעפ"י שלא היה ההכרת ממש בחיי יהושע מהר יהוד׳ ומהר ישראל כי אם החרי מותו ובפשטי הפסוקים שבספר שופטים עכ"ו החרימם יהושע בחייו במה שנתן דעתו להחרימ׳וזה עזר להכבש בנחת מכל הריהוד׳ ומכל הר ישראל ובזה מדוקדק אומרוהר יהוד׳ והר ישראל שנדח׳ הדבר כנז"ל י ולי נרא׳שאחר שהיו הר יהוד׳ והר ישראל עדיין קיימים הענקים בהם שלא נכרתו משם רק היו מחורמים מיהושע בכח ולה בפועל וז"ם שם עריהם החרימם שיחדיו היו מוהרמים הם ועריהם עם היותם נשארים בהרים אתרי כבישת הערים מותרמים כאמור י ובזה מיבן אומרו בסמוך לא נותר ענקים בארץ בני ישרא שהוא מאמר גוזר בהחלט שלא נותר ענקים כלל שהרי הנשארי' היו מוחרמים מיהושע וכלא חשיצי' ואפי׳ אותם שבעזה בגת ובאשדו׳וז״ש רק בעזה וכו׳ נשארו שכפל נשארו הוא רבוי אחר רבוי למעט שהרי הוא כאילו אינ׳ שסר ציל׳ מעליהס וו״ם לשון מעוט רק בעזה וכו׳ נשארו כאלו אינםי ואיו בהסגם אחד וז"ם לא כותר בלביוןיחיד שלא אמר לא נותרו ענקים וכו' או אמר עם עריהם ההרימם מאמר חוזר לראש המקרא ולומר שעם היות הענקים נבורים ועריהם בלורות בשמי׳ עכ"ז אות עם עריהם גבורים וערים וערים וערים וערים אלא בהיותם עם עריהם גבורים וערים בצורות ע"י ההשגחה החרימם יהושע יחדיו הערים והענקים כי לא שגבו ממכו: נותר ענקים וכו׳ עיין כי׳ הר"דק ז"ל ולעד"ן מה שזכרתי מקושר עם הפסוק ההודם נכון לא 7 ומדוקדק באומרו נותר בלשון יחידגם לשון רק מיעוט גם ביתור תיבת נשארו שבסוף הפסוק ע"ש עוד הפשר לומר שהמר לה נותר ענקיםר"ל לה נותר הפילו ענק החד מהענהים השר היו בארז ישראל רק בעוה בגת ובאשדור נשארו רבים ובוה הוצרך השלילה והחיוב שהשלילה היא לפי׳ אחד ואילו אמר רק בעזה בגת ובאשדוד לבד היה מובן שם כותר אחד לכך אמר החיוב נשארו לו׳ שהם מרובים הו אפשר שאמר רק בעזה בגה ובאשדוד שבכל אלו נשארו שנים דמיעוט רבים שנים ותוכיח כאן באות׳ בעזה בנה בלי וי"ו ואחר כך אמר ובאשדוד שעשה הג׳ תקומות בב׳חלוהו׳ אוה ונה חלוהיאי אולי היו תחה ממשלת ענק אחד ובאשדוד ענק שני ועליה׳ אמר נשארי :

מנחה קטנה

פלך ידיחו חחד פלת חחד שנחעד בכל מלך הואי להורו׳ שהי'כל חחד מושל לעלעו וחין החד משועבד להחר הו לשום שר זולתו ע"כ אתר אחד שהיה עומר בערתו ולא בוולתו שכ"כ בדולי' וחשובי' פיה ושוים כנדולתם' נס ירנה שלכל מחד היה לו פדינה לפרתו ולא היה שני פלכי׳ בעדינה אחת ע"כ חתר חתד שהי'יחיד בעלכותו כי אין שני לו מלא שתחת אלו ליח היו נכנעים עור כפה פלכי׳ החרים שלה הוכיר בכתוב כי איני מוכיר כי אם מי שהי'חחד תיוחד בתנכותו ולזה שמר ג"כ כסוף המנין פל פלכים ל"א ולא אתר כל המלכים אלא רצה לותר שהי פוד הרבה קנכי תחתיהן וחני חושב דק כל פלכי' שהים בל אחד נקשב לפלכי כי בכל אתר נכלל הרנה עלבים שתחתיו: זיהושע זקן כל ניפים דתלינו שיש כתה סיבות שהוקנה קופלת על החר' ונרחה כחילו הוח זקן לחוד חנל חינו זקוביתים. פ"כחתר כחן שוקנת יהושע פיה תפני שכא ביתי' ושניו רובם בכולם חלפו ושברו וושה׳ מליו אתה וקנתה בחת ביפים כי חין זקנתר ככה מתרת רק נמת נימים שכמעם שמלחו ימיך והנים זתכך לתות וחכי הכטחתיך שאתה תנחיל וגו' ועתה חלה את המרץ כדי שהתילוק יקרא פל שמן : הרכה מחוד לרשתה אלו נשארה מעט היה התיעוט גורר נתר הרוב פהיה בו כדי חלוקה לכל השכטי' וחין עיכוב בשביל בפעט משח"כ עתה שנשחרה ברבה מחוד וחי חפשר לחלק לעד חחר יודע נודל כל התרץ וחתה התרשלת בוה מ"מ

הזיים דברי שחתה תנחיב תחוק לכן הפנה נישראל 122 בנתנה :

כחלולמטה הודיע על העיר שבתוך הכחל זולת ערוער י וחצי הגלעד ועד יבוק הנחל אשר שם מהצד ההוא גבול פכי עמון שלא יוכלו לצערם כמו שכתוב אל תצר את בני עמוןשעל כן כתיב כיעז גבול בכי עמון עז מצד הצווי האלהי כמו שפר "שיז"ל והוא לח"זל ומתימן תחת אשדוד וכו' ברי מכל הלדדין חזק מאד: וגכול רש"י ז"ל וק"ק שיזכיר

עלמו שהרי היה מית׳ הרפאים ומלד מקומו היושב בעשתרות קרנים י וממשלתו מושל בהר הרמון כו'ועד ויגיד עליהם סיחון ז"ש וחצי הגלעד גבול סיחון מלך חשבון וו"ש וחלי הגלעד שלא חמר ועד חצי הגלעד כו׳ והמעכתי ותצי הגלעד בכלל העד הנוכ׳ עוד אפשר שלא אמר ועד חצי הנלעד גבול סימון וכו׳ אלא וחלי הגלעד וכו׳ מקוש׳ להחילת הפישאמ׳ ידע כי חסר יכואכו:

מלכי הארז ומ"ם ויתנה משה עבד ה" ירושה לראובני וכו׳ לומר טעם היות תשיבות המהומות ההלה גדול בעיני האומות אר"ול לפי הפי' הא' ממה שראינו דקדוקי סימני המצרים על שפת הנחל ותוך הנחל שהכל הי׳ במד׳ בדקדוק למרץ לזה המר עתה שכל שה הארצות החשובות נתנם משה עבד ה׳ירושה לראובני ולגדי ולחצי שבט המלשה שהם שני שבעים ומחצ' ורועי צאן להגדיל מעלת משה שנהני מהני בקלו׳ כאילו הוא דבר קל :

ואלה מלכי הארז וכו׳ הרלב״ג הארז ולע"רו לדהדה עוד אומר אשר

ישראל ואח"כ חוזר לסמן הסימנים

ההם בהר ובשפלה ובערבה ונראה בי

לפי שהיה חלק מארז ישראל שכבשה

יהושע וכתנה לשבטי ישר׳ וחלק מה

שחלקה בגורל הודסכבוש כנז׳ בסוף

העכין וו"ם אלה מלכי הארן אשר הכה

יהושע חלוקה החת שנם בני ישראל

נעמו וו"ש ובני ישראל עמו ולפי זה הי׳

לו לומר אשר הכום יהושע ובכי ישראל

דרק מלך יריתו החד - כל אלה שלשי׳ ואחר מלכים שזוכר לא היה מלך על עיר חחת לבדה הלה כל עיר ועיר שווכר היתה רחש

ממלכתו והיה מושל על עיירות

וכפרים אחרים: גלילות

רשי

לול : לנפות דורי לפלכי והחרץ כשאר' הרב' מאד ממה שאמרתי לאברהם נשארה לרשתה שלא נכבשה: גלילות

בלי יקר

השר על שפת הנחל נחל ארלון והעיר השר בתוך הנחל נראה שהיתה עיר זולת ערוע׳ בתוך הנחל ואפשר שזה וזה אמתוכהן הודיע שערוער מוקפת

עוג כו' ומושל כו'עיין פי' בקיצור שהחצי הגלעד לעוג בפי׳ ולעד"ן שהגיד עוז גבול עוג מלד גבול הגשורי והמעכתי שהם גבורים קבל אתר וחצי הגלעד לכלול אותו ולקשרו לתיבת עד גבול הגבורי ומושל בהר חרמון וכו' וחצי הגלעד גנול סיחון היושב בחשבון שג"כ היה מושל בו לפי דעתו החר שנהרג שיחון השב שהו' ימלא מקומו ירשנו שלא עלה בדעתו שיהריגוהו ישראל ולא משה

מַלְכַּא דְחֶבְרוֹןחָר מלכא מלכא מלכא דעגלון חר מַלכַא דְגֵוֵרחָד <u>מַרְכָּא הְרְבִירחָד</u> מלכא מַלְכַּא מלכַּא <u>רער</u>רחַר פַּלְבָּא דְלִכְנָא חֶד מַלְכָּא דַעֲרְכָסקָר מַלְכָּא מלכא עבד ה'וכו' כב' ביארכוהו מלכא למיצלה בפסוק הלה מלכא

כמחלקותם לפי הנזכר בתור׳ במשפט החילוק לאלה תחלק הכה יהושע ובצי ישראל שלא אמר אש׳ הכוסיהושע ובני ישראל גם נדקדק הותרו סימני מצרי ההרץ מבטל גד זינד ההרהחל ואיך כתנ׳יהושע לשבטי

שעירה ג׳בקריאה וסי׳וישב ביום ההוא עשוי יעבר נא אדני לפני עבדו ׳ ועד ההר החלק העולה שעירה ׳

בהר ובשפלה ובערבה : החוי והיבוסי ו'דסמיכי וסי' ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי : כי החרם תחרימם החתי ז'יהי כשמע כל מלכי האמרי בהר ובשפלה דיהושע י ותעכרו את הירדן דסיף יהושע

שַשְׁפַרְמָרָמָהָא: והחום עוֹג מַלְכַא

<u>רַמַחַנ</u>ן מִשְׁאֵר גִּבָרַיָּארְיָחֵב בְעַשְׁתָרוֹת

וּבְסַלְכָּא וּבְכָל מַחְנֵן עַר תְחוּם

גְשׁוּרָאָה וְאַפְקֵירוֹם וֹפַלְגוּרד אֲרַע

לשיבטא דראובן ורשיבטא דנד

וֹּלְפַלְגוּת שִׁיבְטָא דֹמְנַישָׁה: וְאִיבֵּין

מַלְכֵי אַרְעָא דִי מָחָא יְהוֹשָע וּבְנֵי

ישְׁרָאֵל בְּעִבְרָא דְיַיְרְדְנָא מֵעַרְבָא

פּלִינֵא הַסַלִיק לְשֵׁעִיר וִיהָבָהיְהוֹשָׁעַ

<u>לשיבטאישראלירותאבפלגותהון:</u>

ובדרומאחיתאיואמוראי וכנענאי

מַלְבָּא **רְעַי רְ**בִסְמַר בֵּי**ת אֵל חָד**

ופריזאי וחיואי ויבוסאי:

מַלְכָּא דִירִיחוֹ חַר

טַלְכָא דִירוּשְׁלֵם **חֵר**

דירמות חד

רְלָכִישׁ חֵר

<u>רוּדר דר</u>

<u>רְתַרְמָה חַר</u>

רְּמַכֵּוֹרָה **חָר**

<u>רְבֵית אֵל חֵר</u>

<u>רעפות **דור**</u>

<u>רַתְפַר חַר</u>

דַאַפֵּקָחָר

רלשרון תר

רָמָרוֹןחָר

רחצור חר

<u>רָאַכְשָׁ</u>רָתָר

רַמְנְהוֹ חָר

<u>רְכֵרָש ח</u>ָר

טַּלְבָּא דְתַ<u>עֲנ</u>ָך **חַר**

רשמרון מראן קר

<u>רַיָקְנְעָם לְכַרְמָלָא חָר</u>

<u>רוֹרלְפִילְכֵי דוֹרתָד</u>

רַעַמָמין לְגַלְגָלָא חָר

מלְכַּא

מַלְבָּא

מלכא

מלכא

מלכא

ַמַלְכַּא

מַלְכָּא

מַלְכֵּא

מלכא

מלבא

מלפא -

מַישַר נָר בְּבְקַעָ*ת* רִיֹבְנַן וְעַד טוּרָא יייי

יהושע יב

וגמסר גם כסדר וישלח: ובמדבר ג'בקריאה וסי'ובמדבר אשר ראית אשר אשר שיתי במצרים ובמדבר

אוֹרַה בִּיר יִשִׁימוֹת וּמִדְרוֹמָא תָחוֹת י׳ לֹי דֶרֶךְ בֵיח הַוִשְׁאָרת וּמָתֵימֵן חַחַת אַשְּׁרְוֹת הַפָּסְנָה: וּגְכוּל עַוֹג מַלֵּך הַבָּשָׁן מִיֶהֶר הָרְפָאָיֵם הַיוּשֵׁב וּכָאָדְרֵעִי: וְשַׁלִיטבְּטוּרָא דְחֵרְמוֹן י׳ י׳ בְעַשְׁתָרוֹת וּכָאָדְרֵעִי: חרמון ובַסַלְכָּו**ד** וּבְכָּד־הַבָּשָׁן עָד ּגְכְּול הַגְּשׁורָיוְהַמ<u>ַּע</u>ְּכָה<u>ָיו</u>ְחֲצִׁי הַגִּלְעָר <u>רַגְלְעַר תַחוּם סִיחוֹז טַלָבָּא רְחֵשְׁבּוֹז: י'י' גְּכ</u>ָוּל סִיחוֹז טֵלֶרָ הָשִׁבוֹז: משה משה עַבְדָּא דַיָי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מְחוֹנוֹן ייָד יַכִיי׳ עָבָר־יְהוֹהָוֹה וֹבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָכָום וַיִּתְנָה וַיְהַבָה משה עַבְדָא דַיְיָ יְרוּתָא מיוה משר עָכָריְהוָד יְרשָה לָרְאוּבֵנִי וְלַנְרִיוְלַחֲצִישֵׁבְט הַמְנִשָּׁה :

ואַלָה מַלְכֵי הָאָרֶץ אֵשֶׁר הפרה יהושע וכני ישראלר בעכר

<u>הַיִּרְדֵן יָשָׁה מִבַּעַל גַר בְּבְקַעָ*ה* הֵלְבָנוֹן</u> וער־הָהָר הֶחְלָק הָעלֶרה שֵׁאֶירָה וַיּהְנָה יְהוֹשָׁעַ לְשִׁרְטֵיִישְׁרָאָל יְרָשָׁרָז <u>כִּמַ</u>חִלְכְּהָם: בָּתָר וּבַשְׁפֵלָה וּכָעַרְבָה בּטוּרָא וּבַשְׁפִילְתָא וּבְמֵישָׁרָא יי יי וּבָאַשׁדורת ובַפִּרְכָרָ ובַנָּגָכ דַחְחָתִי וּכְּמַיֶּשְׁפֵּרְ מְרָמָתָא וּכְמַדְבְּרָא מּמי הָאָמָרָ וְדַהְנְגַעְנִי דַהְמִוּי וְהַיְבוּסִי:

אָתָע	ذ لددک <u>ار</u>	מלה	מלכי כנען ובני המן
בית-א אחר :	ַּרָעָי אַשֶׁער־כּצַרו יְרוּשָׂלַם	ימלה	ובני המן אריח על גב אריח ולבנה
אחר י	ירושלם	מלה	מריח ולצנה מל גני לבנה
אָחָר :	ָ הָרָרוֹץ	מלך	
אֶתָר	יַרְמות	מלך	:
אחר :	<u>ל</u> ָבִיש	<u>מָלָך</u>	·
אָרָוָר : אָרָו	<u>ע</u> ָגְלוּזָ	<u>אין</u> י אַלָר	:
: אָתָר	נזר.	<u>מֶלֶך</u>	•
אָקָר : אֶחָד	ڹڋڔ	מלה	כול חביבמיי
: אחר	נֶזֶר קּבָר גֶּדֶר	מלך	כ"ג פכו'ליי בהון לא אר
אָתָר	ה רְמָה	מלך	בהון כח חר וכח זעיר
: אָקור	ערד	מֶלֶך	
אָחָר מ	<u>ְעַרָ</u> ר לְבְנָה`	מַלָך	•
אחר:	ערלם	מלך	•
אָתָר : אָתָר	עַרָּלָם מַכֵּוּרָה	מקה	:
ארור :	בית־אל	מלך	
: אָרָר אָרָ	בֵיָת־אָל תַפּות	המלך	"n="3n '312"
אחר:	ؾؘڎۣڔ	מֶלֶך	
אָחָר : אֶחָר	אַפָּק	מלך	:
: אחר	<u>ל</u> שָׁרָוֹז	מלך	
אָתָד	מָרוֹן	מלך	;
: אָחָר	ה אָר	מֶלֶך	
אָ ָדָור כ	שִׁמְרַוֹן מְראוֹן	מלך	לי לח קרי ה׳
ארור :	אַכשָׂף	מֶלֶך	'n
אָקָר : אָקָר	רגענר	פָלָך	:
אחר:	<u>מְנ</u> ֶּדּוֹ	מַלָּך	•
אָרָוָר : אָרָוָר	<u>כָר</u> ש	מַלָר	:
• •		1	-

ָמֶלֶהְ־ יְקְנְעָם לֵבַרְמֶא

מֶלֶהָ־ גּוּיֵם לְגְלְגָּלָ

מלך תרצה

<u>דור לנפת דור</u>

רלבג

ואחל זה וכר מלכי הארן אשר הכה יהושע ובני ישראל בעבר הירדן ימה ושכבר נתנה יהושע לשבטי ישראל ירושה כמחלקות׳ לפי האופן המכר בתורה: והנה זכר כי יהושע היה זקן בא בימים והארץ כשאר' הרבה מאד לרשת׳ ולא יתכן לו מלד ומשלבהר ה וקנותו להשלי׳ המלחמה עם מלכים הנשארים ולווה מאת הש"י שיפילה לישראל בנחלה כאילו כבשוה כולה ר"ל לט' השבטים וחלי שבט מכשה כי הב׳ שבטים וחצי לקתו חלקם מעבר לירדן ואול׳ לשבט הלוי לא כתן כחלה כמו שכאמר בתורה ואולם כתכו ללוים בארץ ערים לשבת ומגרשיהם למקניהם וקנינם כמו שלוה השיי

כלי יקר יריחו החד לחו"ל המלכים

1000

את משה בתולה :

מלך הנזכרים כאן היו מלכים ומושלים בממלכות גדולות בסוף העולם אלא שלא היה תלך חשוב אם כמחי לא היה לוחלק ממשלה בארץ ישראל כל קר שהיא צבי צבאות גוים שנתנו בה בחיים צביוכם ע"כ והר"דקז"ל כל מלך כו' ויצמד ע"שולעד"ןלדקדקיתור החד ה׳כי במשפט די שיאמר מלך יריחו מלך העי מלך ^{אכינ} הברון וכן כולם ויובן ג"כ או כל מלכי׳ שלשים ואחד כי חפבון ברור הוא וזה יובן במ"ש בנ"ר ה"ר שמול בר נהמני כל שנים וששים מלכים שהרג יהושע כולם היו במשתה של הברהם הביכו שנאמר ויעש אברהם משתה גדול משתה גדולי׳ היו שם ולה שלשים והח׳ היו אלא כההיא דאמר ר׳ ברכיה רבי חלבנ ר' פרנך בשם רבי יוחנן מלך יריהו החד שהין ה"ל החד הלא הוא והכטיקסר שלו עכ"לה והיה הגרסה הנכונה שהביה רש"י ז"ל שנים וששים ובילקוע הוה מוטעה והמהמר הזה אפשר כפשוטו שלה ות ארץ יבראל עתידה להחלק לורעו של יצחק רלה הרב"ה שיאריכו ימים אותם המלכים השר אכלו בסעודתו והיו מתלוצנים שו ובלתי מהמיכים שהרי היו אומרים אסופי הוא עד שהניקה בני׳ שרה לכך עשה השי"ת שיאריכו ימים עד שיראו מבני בניו של יצחק כובשי׳ את ארצות׳ והירגים אותם כי דבר גדול כזה יספר הכתו׳ וירמזהו באומרו משתה גדול של גדולים לא גדול במאכל ומשתה כדי שע"י אלו יודע בנוי' מעש׳ ה׳כי כורא הוא נואדי ואם כרצה להלום הענין כאמר שכל אלו הל"א מלכי הכו׳כאן אכלו בסעודתו שליצחק דהיינו שנשתלש לו מהאוכלים שם יוצאי מחלציהם כל א׳ ואחד הניח החריו ברכ׳ עוצר במלכותי שלה תסוב מלכותו למלך זולתיו הלה ליוצה חלצו וכיון שהכיח בן ממלה מקומו הרי הוא כאילולא מת וזהו כולם היו במשת׳ של הברהם ולפישלכל החד והחד היו לו אנטיקסר שהוא שני למלך וקרוב אליי שעל כן אמר ר׳ שמואל בר כחתני כל פשים ושכים מלכים שהרג יהושע עם היותם ל"א כדמסיק יובוה לבין אומרו מלך יריחו אחד שאע"פי שהאכטיקסר מלך ב׳ בקירוב ומלך אדיר עכ"ז מלך יריחו אחד הוא ולא שניסוו"שגם כו בסיף כל מלכים שלשי׳ואחד כיהל א האכטיקיסרים

> במרומות ההרים בארצות׳ לגוייהם עב"ז איני מוכה לך אלא מלכי׳ ויהושע זַכן באביבים א הראשיי ליא הסוכל קשינין וכבר המהו חז"ל בסכרי וכי ל"ה מלכי היו כולם בארץ ישראל אלא כדרך שעשו ברומי עכשו שכל מלד ימלד שלא הנה בר מי לא עשה כלום כל מי שלא הנה פלטיראות וחל אות בארץ ישראל לא עשה כולם ה"הד ואתן ארץ המדה כהלת לבי לבאות גיים ע"כ וכ"ש

הניפ"י שהסמלכים גדולים ישליטים

חציהספרקל מַלְכָּא דְתִרְצָהחָר יקלכים שלשים ואחר: כַּל מַלְכַיָּא תְּלָתין וְחָר: וִיהוּשָׁע סִיב בּחֵר חס׳יח׳ מל׳ דיהושע על ביומין ואמר יי ליה אח סַרָתָא מייזמוונ ניאמר יהוה אליו אחה זַבְנָתָה בָאת הם' בּיָסִים וְהָאָרֶץ נִשְאֵרֶה הַרְבּה־מְאִד עלתא ביומין וארעא אישתאבת **: הַרָּחַרָא**לְמֵירְתָה רא **JNNI** לְרַשְׁתֵה :

:

ל'נספי

מלך

כל העם הנותר דמלכים י ושארא והחוי והיבוסי: וגמסר גם בסדר כי תשא:

צר כיתו ישו שנוש יוש יוש יובי שו של בכה יהושע לזה אמר ורמז במאמר ובני ישרש לרמוו שבני ישרא הכום ולא יהושע ולכך הזכיר אשר הכה יהוש'על החלק האח שהכה הוא בנזכר ולוה עשה שני כללי בסימני מצרי הארץ מצר כללי מבעל גד ועד ההר החלק העולה שעירה זאמ׳ויתניהועוה עובטי ישרא ירושה שהנתינה היתה לשבטי ישראל שכל שבט ושבט יתחבר בחברת חברו ושכנו ההרוב אליו ויעורהו ועל שהנתינים לנו נפולה וכו׳ וכמו שתראה מתוך ספר שופטים שחלק מאל המחזות כבשו וחלק מכם לא הורישו:

שתנדל התימה לפי הנ"ול שהיו ם"ב אלא ודאי שהיה ארן חמדה לבי לבאות גוים: ריהרשע זקו וכו׳ רש"יו ז"ל נשאר׳ הרצה מאד ממה שאמרתי לאצרהם נשארה לרשתה שלא ככבשה ע"כ ומהרי"א ז"ל זהן בחולשת טבעו ובא בימים כפי רוב בנותיו לא ככלב שאמר ככמי אז כחי שתה ולעד"ן לדקדק אומר לשון אתה זקנת וכו' כי היבת אתה מיותרה ונראה שרמז לו למ"ש חז"ל ימים רבים עשה יהושע מלחמה וכו׳ שהי׳ מתעכב שלא למות ואדרבה היח ברמה לו שמת הודם י׳ שנים שהרי כתי׳כאשר הייתי עם משה אהיה עמך ועם משה היה ה"ך שנ ם וים שיג

אָקָר :

אָחָר

אָחָד

אחר

יהושע יג

רשי

גלילות מרקיאש בלעו : מן השיחור י הוא כילום הוא כחל מלריםי הוא סמוך לתחום מקצוע דרומית מערבי של ארץ ישרא כמו שאמר באה מסעי ולמדנו כאן שלא כיבש יהושע בתייו כל מלר הדרותי אה ממדבר צין הוא ההר החלק העולה שעירה עד הנילום הוא תחום עזה האמור למעלה מקדש ברנע' עד עזה : עד גבול עקרון לפול׳ . העקרוני יושב על הים ומתפשט ללד הלפון יותר מן האחרים : לכנעני תחשב י תארץ הכנעני שנתתי לאברה'היא : חמשת סרני פלשתי'וגו'י הוא סוף גמר המלר עד הים שבמערב : העותי והאשלוני ששה סרני׳היה מונה ומתחל׳קראן חמשה א׳ר יוחנן אידונריקי שלה׳חמש׳החשובים חמשה היו שהעזים אינו מונה מן הסרנים החשובים ועוד יש לפרש המשת

סרניפלשתים העותי וההשדודי והאשקלוני והגתי והעקרוני הס חמשה ועול נשחר לכבוש חרץ העוים שאינם מן הפלשתים מתימן כל ארז הכנעני . פסוק ראשון מנה מצ׳הדרומי מן המור למערב וזה מוכה את רוחב אותו המהצוע הנותר ליכבש כמה הוא מן הדרום לנפון מתימכל הרץ הכנעני מתימן זו מעז'לצידונים עד אפיק עד האמורי : והארז הגבלי וכל הלבכון מזרח השמשי ובמנר מורחי נשאר לכבוש במקצוע הצפון כל הלבנון מבעלגד עד סיף המלר וברוחי מן המורח למערב עד לצה חת׳ זהו כל מלר הלפוני שלבה חתת במקצוע לפונית מערבית באה מסעי: הנכי הורישם החרי מוחך: הפלה לישראל בנחלה י ויכבום לחחר זמן כל שבט ושבט מה שנפל בגורלו: עמו הראובני והג דייעם חלי הראשון של מכש׳ והראובני והגדי לקתו נחלתם: מערוע השר על שפת וגו' מונה והולך כל ארן עבר הירקן ואחר כך מפרש גבול כל שבט ושבט ויהן משה למטה פלוני ופלוני : מיתר הרפהים י שהרג כדר לעומ והמלכי אש׳אתו כמה שנאט'ויכו את רפאים בעשתרת

קרנים :

בהר

יקר 172

ניהושע לא חי אלא ק"י שנים ע"כ וזה כרא׳שהמר לוהתה זקכת באת בימים ר"ל אתה גרמת לעצמך שאילו כזדרות כמשה רבך היית ג"כ כמוהו שאפי׳ במותו לא כהתה עיניו ולא נס ליחו כ"ש בחייו והעד כלב שאמר ככחי אז כחי עתה:

זאת הארז הנשארת וכו׳ עיין פי׳ רש"יז"ל והרד"ק ז"ל ולעד"ן שלעולם ו׳ סרנים הם אך לפי שאתר ועד גבול עקרון לפוכה ואמר לכנעני תחשב וכדפרש"י ז"ל שנכלל בכלל הכנעני שנתתי לאברה׳ בזה יובן

זאת האָרֵץ הַגַּשְׁאָרֵת כַּל־גָּלִילָווּד הַפּּרְשָׁחַים וְכָל־הַגְשוּרִי: מן השיחור אשרי על פני מצרים וער גבור אקרון צפונד לכנעני תחשב חמשרת יפרני פלשתים הְעָוּתֵי וְהָאַשְׁרוֹדִי הָאָשְׁקְלֹנֵי הַגָּהִי ָ**הַרֵי**יָבָן בָּל־ ら והעקרגי והעוים: אַרֵץהַבְּנְעֵנִי וּסְעָרָה אֲשֶׁר לַצִּירֹנֵים עריאפקהערגבול האמרי: 'n ה וְהָאָפָרָץ הַגְּבְלִי וְכָל־וֹהַוּלְבָנוֹן מִזְתַח מיים זי גִיבְלִי וְכָל־ לִיבְנָן מַרְנָח שָׁמשַא הַשְּׁמֵש מִבֵּעַל גָּר תָחֵרת הַר־חָרְמָוֹז <u>כַּל־ייִשְׁבֵי דָּוָדָר שׂריש נסט מַעַכָּנָא דַיְחַמָת:</u> ער לבוא חמת: 12n 'S מִן־הַלְבָנוֹן עַד־מִשִּׂרְפָת מֵיִם בָּל־־ צירנים אנכי אורישם מפני בני ישָׁרָאָל רֹק הַפַּלְהָ לִישָׁרָאָל בְּנָחֲלָד וֹיחס כֹּלים׳ וְעַתָּה הַלֵּקאֶת־ באשר צויתיה: הַאָרֵץ הַזָּארת בְּנַחֲלָרה לְחִשְׁעַר השבטיםוחצי השבט המנשח: ろ אַפּֿוֹ דֶרְאוֹבִנִי וְהַגְרִי לָקְח**וּ נַחֲלָתָ**ם ז׳ י״פ אישר נתן להם משה בעבר הירדי מַזַרָּתָה כַאֲשֶׁר נָתַזְלָהֶם משֶׁרה עָבָר ייז יפיפ׳ לְהוֹן משֶׁה בְּעִיבָרָא דְיַרְדָגָא מֵדִינְחָא <u>מַעַרוּעָראַשָּרעַל־שְׂפַת־</u> יהוה: נֹחַל אַרְגוֹן וְהָעִיר אֲשֶׁאָר בְּתְוֹךְ־הַנָּחַל וְכָל־תַּמִּישִׁר מֵיְדְבָא עַד־רִיֹבְוֹן: '3n '3 וכל עריסיחן פַלָך הָאָמרי אַשיר <u>ָםָלָך בַּ</u>חֶשְׁבֵּוֹן עַר־נְּכָוּל בְּנֵי עַמְּוֹן : יייכ דסמיי והַגְּלְעָר וּגְבַוּל הַגְּשוּרֵי וְהַמֵּעֵכָרִתי וכל הרחרמון וכל הבשער סלפה: מיוגעי שמיות חום גשוראה ואפיקירום וכר נקליםמקלכות עוֹג בַּבָּשָׁן אֲשֶׁר־מ׳י״ נפט׳טוּרָא דְחָרְמוֹןוְכָל מַחְנֵן עַר םַלְבָה :

פַלַך בַעשׁתַרוֹרת וּבְשֶׁרְנֶגָע קוּש נשאר מיחר הרפאים <u>ויב</u>ם משָר*ז* ולא וירשם:

דא אַרְעָא דְאשְׁתַאַרת כָל תחומי **ַרְשְׁתָּאֵיוְכָל נְיֹשוּרָאֵי**: **כו שיחור** דּיעל אַפּי מִצְרִים וַעֵד תְחוּם עֵקְרוֹן ציפונא על אַרְעָא כְּנַעֲנָא הָתְקְנִי חַמשָא טוּרְנֵי פּּרְשְׁתָאֵי עָזָתָאֵי ואַשְׁרוֹרָאֵי אַשְקלונָאֵי ניתאי וְעֶקְרוֹנְאֵיוְעַיָאֵי: מִדָּרוֹמָאבָּל אַרְעָא כנענאי ומערתא די לצירונאה עד אַפַקער תחום אַמוֹרַאָה: ואַרעא <u>מַמֵּישֵׁר גַּר שִׁיפּוֹלֵי מוּרָא דְהֵוְרְמוֹן עָר</u> בָּליַ**הְבֵי**טוּרָאָמָן לְבַנּן עַר חַרְצֵי מֵיָא בָּר־ צִידוֹנַאֵי במימרי אַתַריכינוּן מן קדם בני ישְׁרָאֵל לְחוֹד פְּלִינְהָא לְיִשְׂרָאֵל־ **בּאַחֵסָנָאכ**ָטָא דְפַקּיְדתָרָ: וכען פּּלִיג יַת אַרָעָא הָדָא בְּאַחֵסַנָא לַתְשְׁעָא שִׁיבִטִין וּפַּלְגוּת שְׁבְטָא הבה אחריו מתימן ולפי פשט עימיה שבטא ראובן הפסוק מתימן פי'מדרום כלומר רמנשה: מצר דרום נשארה כל ארץ וְשִׁיבְטָא גָר כַהָּלוּ אַחֲסַנְתֵהוֹן הִיהֵב הנסמך ומשפטו הארץ ארץ **ַרְטָא דִיהַב**ּלְהוֹן משֶׁה עַבְדָא דַיַיֵי:

מַערוֹעָר דְעַל בִיף נַחַלָא דְאַרְנוֹן וַקַרְשָּׁא דִי בְּגוֹ נַחַלָא וְכָל מֵישֵׁר מֵירְכָא עַר דִיבוֹן: וְכָל קִיְרְוֵיִסִיחוֹן מַלְבָּא דֶאֶמוֹרָאָה דִי מְלַךְ בְּחֶשְׁבּוֹן עַר תְּחוּם בְּנֵיַעַכּוֹן: וְאַרְעָא גִּלְעָד

ברי פלכור עוג בפתנן הי קצך בעשְתָרוֹת וּבְאָדְרָאייְהָא אִישְׁתָאַר ל׳ ווס׳ מישאר גּיבָרָיא ומחנון משרו ולא וְהָרִיכְנוּן:

ועד גבול ד׳בקריא׳וסי׳מן השיחור אשר על פני מצרי׳ ושלמה היה מושל יויהי מושל בכל הממלכות י ממגרל סוגה ועד גבל כוש: והארץ ה' ראשי פסו' בקריאה וסי' נמסר בסרר בראשית: הפלה ו'חס' בליש׳ וסי׳ נמסר בסדר נשא:

> שמאמר לכנעני תחשב. החמש׳ כרני פלשתים לבל שהם היו תחת הכנעני ומשועבדים אליו שהרי עקרון הוא אחד מהחמש׳ ואמר עד גבול עקרון לפונה אמנם הו׳ מסרני פלשתים לא היה בכלל חשבון הכנעני לחשיבותו או שלא היה נשמע אליו ולא נאהב באופן שלכנעני תחשב המשת סרני פלשתים ר"ל תחשב ארץ המשת סרני פלשתים לבד לא הסרן הו׳ י עוד אפשר לדקדק למה גמר וההשדודי בוי"ווחור ואמר האבקלוני הגתי בלי ני"ו והעקרוני והעוים בוי"וולו רעותי והאשדודי בוי"ו לו'ששניהם כאחד השנבי' לבד ואח"כ חמר האשקלוני לחלק וכן הגתי וחזר נומר והעקרוני והעוים בוי"ו אך אינו מחוור בעיני וצ"ע:

> מתימן כל ארזעיין פי׳רש"יז"ל: והארץ הגבלי כו׳ כל יושבי וכו׳ עיין פי׳רש"יז"ל והרד"ק ז"ל ולעד"ן במ"ם אנכי אורישם וכו׳ רק הפלה בנחלה כיון לומר אעפ"י שאת׳ תבוא אל אבותיך אנכי אורישם רק צריך שאתה תפלה בנחלה כאשר צויהך ואתה תנחילנה שכייו שליויתך שאתה תנחילנה אותה לפחות יתקיים גוויי בהפלה לישראל לנחלה בדברים ואעפ"י שלא היה בפועל שע"י ההפלה בנחלה הנכי אורישם וכיון שכן הוא שע"י ההתחלה שתעשה בהפל׳ בנחלה אני אגמור בעדך ואכני אורישם מעת׳ ראוי לכנות שם טוב זולת הפלה לבני ישראל בנחלה שראוי צתה לו׳ בהם לשון חילוק כאילו כבר נכבש׳ הארץ לפניהם ז״ש ועתה חלק את הארץ הואת כו׳ לשון הילוק ומדוקדק לשון ועתה :

נערוד חלק וכו׳עמו וכו׳מערוער וכו׳וכל וכו׳והגלעד וכו׳ כל כו׳עיין פי׳רש״ו׳ז׳ל והרד״ה ז״ל ולעד"ן נכון מה שפי׳ לפסוק הקודם מקושר מ"ש ועתה חלק את הארזהואת בנחלה

וכו׳ ומ"ם עמו הראובני והגדי הוא עם חלי שבע המכשה ונ"ל שנוכר הוא בפסוק הקודם שהרי לא אמר וחצי שבט המכשה רק וחצי השבם המכשה שתי התיבות בה"א כאלו תיבת וחצי מושכת אחרת עמה כאילו אמר וחלי השבט וחלי המנשה עם וחלי המנשה אמר עמו הראובני וכונת הכתוב שנר שבא לחלה המנשה צפני עלמו ולומר שהנה מפורסם וידוע לגבור עד שהיו עמו וטפלי שיו הראובני והגדי או אמר המכשה עמו הראוכני לרמוז בה"א הידיעה אל המכש׳ בן יוסף שהוא האיש אשר על ציתו של יוסף כמ"ש חו"ל והוא אשר לוה יוסף ללכת אהרי אחיו בענין הגביע והוא שגרם לשבטים לקרוע בגדיה לזה נחלק שבטו חלי בעצר הירדן מזרהה וחליו בעצר הירדן ימה זלז"א עמו הראובני והגדי כי בענין החילוק הזה המנש׳ הוא הראש ועמו וטפלים אליו הם הראובני והגדי שנטפלו שיו ברוע בחירתם בנטות אחרי הקנינים והיות לבם לשמאלם כמשחו"ל שהיה ממונם חביב עליהם ציותר מגופס ועם כפל אשר כתן להם משה וכו׳ כאשר נהן להם משה עבד ה׳ כתב מהרי"א ז"ל שהיו כאן ב׳ מתכות הא׳ כוללת שנתן לראובני ולגדי לחצי שבט המנשה כלל ארץ טיחון ועוג והיא הנוכרת בתורה לבד והמתנה השנית היא פרטית חלק ברור לכל א׳ כמו שהוכיר כאן ויתן משה למט׳ צני ראובו וכו'ויהן חשה למטה גד וכו'ויהן משה לחלי שבט המנש' וכו'ועל הראשונה הכוללת אמר

12

רדק

וכן גליל הגויס : מן השיחור

עמו הרחובני והגדי ונוי ירוה שאעים שמשה נתן להם הנחלה על תנאי בשיכנשו החרץ לפני ישרחל וזה לח נששה שדין מ"מ כבר זכו בנהלתסכיון שקיימו התכתי וענרו הלונים לפני חחיהם . וע"כ הוכיר כאן בפרטות כחלת רחובן ונד וחלי שכם מנשה משא"כ נתורה כתיב גלילות י כמו גבול או כמו מקוז סתם שיטלו נקלתם מענר הירדן מזרחה מפני שעכשיו זכובה וקרוב לופר הוא כילום כחל מלרים והוא שמשה מסר ליהושע תהום כל מחד וחלקו עד היכן יהי למקצוע דרומית מערבית של ויהושע לא אער להם זה עד ארץ ישראל שלא כבש יהושע כל עכשיו שהגיעו שארי השכטי מצר הדרומית חלח ממדבר צין לבלל חלוקה חתר להם יהושע נכול' וחלקם כחשר היאהר החלק העולה שעיר'עד. כחמר לו מפי משה ווהשחמר הנילום הוא תחום עזה האמור וסמו ברה:בני כלומר הע"פי למעלה מקדם ברנע עד עזה : שכבר לקחו נהלתם ע"מ אתה הוא התנחיל והתחלק חמשת סרני פלשתים י הוא גמר להם כי עליך מוטל ליתן להם המצר עד הים הגדול שבמערב נתלתם כחמור: ה"כ מטין וסרני' ענינס שרים: חמשת של מעלה שמשה נתולהם סרני והעוים שזוכר בסוף הנחלה בכלל לכ׳ שבסי'וחכי וחח"כ חלק יהושע את הארץ הפסוק איכו ממכיכסי ובדברי בנורל לכל אחדי וע"ם ויתן רבותינו ז"ל ששה סרנים הוא להם עשה הוא כללי ואח"ב זיהי גבול' הוא ע"ע הגורל מונה ומתחלה קראם חמשה אמר ולוה אתר ועתו הראובני וגו' רבי יותנן אידוגריקי שלהם חתש׳ כלומר שכשם שתפול הנורצ בנחלה לם׳ השנטים וחני כן היו ממשה והעוי איכו מן הסרני׳ תעזה ג'ר לאני שנטים ומחצה שתפיל להם בנורל כחלתם במופן שיקוים כך כי אתה תכיא ואתה תנחיל

ددده: KIN

כלי יקר

בהר

סיאידוגריקי החשובים שבהם

החשובים ועוד בדבריהם עוים

מתימן באו וסמכו ענינו לפסוק

הכנעני : וההרץ הגבלי : חסר

הגבלי וכן הארון הברית : עמו

הראובני והגדי עס חלי שבט

מנשה האתד ואמר עמו ואף על

פישלה זכר לפי שוכר החצי

האחד אמר עמו כאילו זכרו :

אשר כתן להם משה עבד ה' בעבר הירדן מזרחה זוהי הכוללת ואמר שנית כאשר נתולהם ה׳ על הנתינה הפרטית י וטעם השנות כל ענין זה מערוער וכו׳וכל עם סיחון וכו׳ כל ממלכ׳ עוג וכו׳ שכבר כזכר למעלה הוא כי למעלה דבר בענין הכיבוש שכבש משה והכה מלכים גדולים לסיחון ולעוג מלך הבשן ולהראות גדולתם הזכיר ארצות 'התוהות ושעכ"ז כבשם משה באופן שאות' הוכיר' הוא לתכלית זכרון. הנצוח והכבישה אמנם כאן בא לתכלית סיפור החילוק

ולזה הזכיר כהן ואמר בראש הענין שמו הראובני והגדי לקחו נחלתם אשר כתן להם משה וכו? שהוא סיפור החילוק דרך כלל ודרך פרט כאמור ולעד"ן בכפל אשר כתן להם משה שבתקילי הוכיר אשר נתן להם משה על מליאות הנתינה והמקום שהיה בעבר הירדן מזרהה ואח"כ אמר כאשר נתן להם משה עבד ה׳לומר שקיימו מה שקבלו עליהם ללכת חלוצים לפני ה׳ ולפני בני ישראל ז"ש לקחו נחלתם ביד׳ לקחו השר כתן להם משה בעבר הירדן מזרחה לפי שהייתו תנאם כאשר נתן להם משה ענד ה׳ שאם יענרו בני גד ונתתם וזהו לשון כאשר י אמנם השנות ענין הראובני וכו׳ וכל ענין סיחון ועוג לה היה מפניהחלוק כדמהרי"ה ז"ל אבל מפני שהמר לתשעה השבטים וחצי השבט המנשה לבד לכך בא להת טוב טעם לפי ששאר השבטים הלא הם שבט ראובן ושבט גד וחצי המנשה לקחו נחלתם מעבר לירדן מזרחה כאשר נתן להם משה עבד ה׳ מעתה לא נשאר להם חלק בארץ ולכך אמר לט׳השבטים וחצי ושבט לוי לא לקח חלק וז״ש בשמוך רק לשבע לוי לא נתן נחל' מעתה לדקמ"ש ועתה חלק את הארץ הואת בנחלה לט׳ השבטים וחלי: ולא הורישו מהרי"א ז"ל כונת הכתוב לומר שנם בזה הפרטי נלמה יהושע למשה שכמו שבומן

משה ע"ה לא הורישו בני ישראל את הגשורי וכו׳ ועכ"ז לא כתנע מתחלהותה כן ביתי יהושע ולא הוריש וכו' והעפ"י כן חלקה יהושע לישראל ע"כ ולע"דן נהלה הקלקלה בישר׳ כי איננה במשה הלילה לו כי כבר הוכיר בפסוק הקודם ויכם ויורישם ולפי שלא הורישם ישראל נענשו שישבו בקרב ישראל בקרב ממש בקרבס ולה בעיר קלה גבולם אך גשור ומעכה נתערבו זה בזה ונעשו יחדיו משל לשני כלבים וכו׳ וו"ש וישב גשור ומעכת וישב בלשיו יחיד ולה המר וישב גשור ומעכת : רק לשנט הלויוכו׳ מהרי״א ז׳׳ל הכונה שלא נתן בעת החילוק ההוא ערים לשבת הלויי׳והטעם נעכט המיזמי מהי אוז כישמט עמי עוד מנוחה עד שיבוא הארון אל המכוחה ואח" . כי כיון שהם נושאי הארון שלא יותן להם עוד מנוחה עד שיבוא הארון אל המכוחה ואח"כ יכתן להם ערים לשבת וכן היה במצות השיית שאחר שצוה על חלוקת הארץ צוה על ערי הלוים וכן. ירון משט מעים עפרת זכן היה בתומה של איר היות הארון בשילה וכל הארץ נחלקה לשבטי׳ י היה כמו אושם שלו מונו נוט על יובן בערים לשבת כי אם בנהלת שדה וכרם אבל אין ואמנם אמרו אשיי ה'ונקלתו וכו׳ יראה שלא יובן בערים לשבת כי אם בנהלת שדה וכרם אבל אין והמכט המודי מערים זכת מורום במשל באי לשלול אותם מכל כהל' וזה ראוי שיבוא בדברי יהושע ראוי שיבוא בדברי יהושע המי שימו שלו על מאר לכל השבעים ולא למשה שהנחיל לבד לב׳ השבעים וחצי אבל האמת הוא שכיון למה שאמרתי שלשבט הלוי לא הבדיל משה ערים ללוים מכל שבטי ראובן וגד ומנש׳ בהרצות שהו אלים לפי שהי׳ האוי שתהיה נחלתם כמו אישי ה׳ ולא אמר אישי ה׳ בכאן לבד על מהנות הלויים כי אם בכלל הענינים האלהיים וכמו שאחר זה אמר ה׳ הוא נחלהו ולא זכר אשי ה׳ והכונה הנה היא שכמו שאישי ה' היו לכד אחרי היותם בארץ והתיישב הארון בעיר מושב ככה ערי הלוים ראוי שאז יותנו אליהם ולא קודם לזה והנה מה שכיון באו׳ נחלתם הנה אפרשהו אחר זה ע׳׳כ וכמש מהדוחק בדבריווהולם הפסוק במ"ם אישי ה' הוא נחלתו י ולע"דן שאין כונת הפסוק אלא על שלא 14 (*) 7 177

מנחה קטנה

רדק

יהושע יג

בהר העמקי כתרגומו בטורא דמישרא: כסיכי סימון יושבי הארץ אלה חמשת תלכי מדין היו נטיכי סימון בעול שהיו סיחון והאמרי יושבי הארץ קודס שלכדום ישרא היו אלה נשיאי הארץ נסיכי סימון כי תחת ממשלת סימון היה מלין בימים ההם : הקוסט להודיע כי לא נביא היה אלא קוסם ונבואתו היחה לשעה או לכבוד ישרא בא אליו מלאך יילדכר הלבואות ההם ויש לשאול איך מלאו בלעם שם והלא כתוב וילך וישב למקומו אלא שחד שם לבקש שכרו על העלשכתן להם למואב ולמדין להוליא בנותיהם היפות ויזנו ישראל עמהם ויהיה קלף יי בהט וזהו שאמר לכה איעלך כמו שכתוב בדברי בלעם וכשראה שנתקיימה עלהו הלך למואב ולמדין לנקש שכרו מהם

אל חלליהם י עם חלליה' וכמוהו רבים ובתורה כתיב על חלליהם זהואנם כן כמו עם כמו ויבאו האנשים על הנשים עם הנשים ואחרים זולתו י ויש בו דרש שהיו מלכי מדין עושים כשפים עם בלעם ובורחי׳ מפני חרב ישראל זפורחין באויר כיון שהראה להס פנהם את הציץ נפלו על חלליה׳ ועוד אמרו על חלליהם סעשו לוארבע מיתות בית דין ועוד אמרו כי פנחם הרגו: הירדו גבול י כתרגומו ירדנא ותחומיה כלומר הערים הסמוכות איו לחלי

יקר בתן להם נחלת שדה וכרם שכן מורה שם כחלה ובא מקושר למים בתחילת העבין ועתה חלק את הארץ וכו' לתשעת השבטים וחלי כירק ללוי לח כתן כחלה כי אשי ה׳ אלהי ישראל הוא כחלתו כלומ׳ משולחן גבוה קא זכו באתו המעשר הניתן ללוים ז"ש אשי ה׳ יהשבו לפי שהוא אלהי ישראל השליט והגוזר כן לישראל שיתן כן ללוים לה כעצי המחזר על הפתחים חלילה אלא למשחה וגדולה ואמר הוא כחלתו עלה׳ אלהי ישראל הכוכר הוה עלמו כחלתו של שבע

הלוי הכזכר כאשר דבר לו בתורה י ולפי שבאו ב׳כתובים כאחד רק לשבט לוי וכו׳ ובסמוך ולשבט הלוי לא כתן משה ובח שכוי שכאן אמר אשי ה' הוא כחלתו כחשר דבר לו בלשון יחיד ובסמוך המר ה׳ הלהי ישראל הוא כחלתם כאשר דבר להם ובלשון רביםי אומר אני כי הפסוק הזה מדבר על ישראל הכזכר בפסוק הקודם ולא הורישו בני ישראל בהרב ישראל ועליו הוא אומר רק לשבע הלוי לא כתן ישראל הנוכר כחלה וכמו שיבאר בחילוק שלא נתן להם רק ערים לשצת לה נהלת שדה וכרם והטעם שלא כתן ישראל להייכו בכי גד ובכי ראובן שהם הם ישראל הנזכרים כאו הטעם שלא נתכו ללויהוא כי אשי ה׳ וכו׳ כדפרישית מהם יאכלו שלא יאות לתת טעם אחר ולומר שהיה זה לפי שהארז ההיא איבה קדושה כ"כ כארז כנען ולכך לא כתנו ללוים נחלה בה אמנם בסמוך המר ולשבט הלוי לח כתן משה נחלה יעוכי ה׳ אלהיהם הוא נחלתם ואיך יהן להם ללוים הקדושים הכגשים אל ארון הקד'נחלה צערים הבלתי הדושות כ"כ כי בדוחה בתולהם ערים לשבת ולא היהראוי שישכנו הלוים כי אם בתקום הארון

ולא הריכו בני ישראל יח גשוראה וירת אַפּקירוס ויתיב גשוּרָאָרה ואפיקירום בגו ישראל עד יוסא הרין: אַחַסָנא קוּרְבָּנִיָא בִיְיָ אֶלָהָא רְיִשְׂרָאֵל אינון אַחַסַנְהֵיה כִּמָא דַמֵלִיל גַיה:

וַהַוָה לְהוֹז הַרוּכָּא <u>לזרעיתהון:</u> מַערוֹער די עַל בִּיף נַחֲלָא דְאַרְנוֹז っ וַקַרְתָּא דִיבָגוֹ גַחֲלָא וְכָל מֵישְׁרָאַער <u>השמון וכל קורנהאדי איי</u> מִדְבָא: כמישרא דיבון ובמות בעל ובירת בַּעַל מְעוֹן: וְיִהֲצָהוֹקְרֵמוֹתוֹבֵּשְׁבָעֹת: מים׳ וְיֵהְצָהוּקְרֵמְתוּבָשָׁתוּבָיָתוּ 33 וְקְרְיָתֵים וְשִׂיבְטָה וְצֶרֶת הַיַּשַׁתַר וביתפעור בטורא דמישרא: וכַשְפַר מָרָמָתָאוּבִית יִשִׁימוֹת: וכלי״וֹ פּפויניז׳הישמות: קרוי מישרא וכל מלכות סיחון יייני ייני מלכא האמוראה דמלך בחשבון דָמָחַא משֶׁהיָתֵיה וְיֵת רַבְרָבֵי מִדְיָן יֵ**ת** אוי ויה רקסוית צורוית חור ויה רבע <u>רַבְרֵבִיסִיחוֹזְיַ</u>חְבִיאַרְעָא: וְיַתּבִּלְעָם בר בּעוֹר קַסְטָא קַטָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל ל׳ יילי <u>בָּחַרְבָּא עַל כָּ</u>מִילֵיהוֹן: וַיְהַנָה תְּחוּם בני ראובן יַרְרְנָא וּחְחוּמֵיה דָא אַחָסַנַת בְּנֵירָאוּבּזְלְזַרְעַיַתְהוֹז קוֹרְוויַא ופַצַחֵיהֵן: וִיהַב משָׁה לִשְׁבְטָא דְנָד וְהַנָה לְהוֹז מ׳מי׳ כּכּי׳ לְמַשֵּׁה גָר לְבְגֵי גָד לְמִשְׁפְרוֹתִם: <u>לְכְנֵי גָר לְזַרְ עַיֵּחְהוֹן:</u> החוטאייעור וכל קירוי גלער ופלגות אַרְעָא בְּנֵי עַמּוֹן עַד עַרוֹעֵר דִי עַל אַפֵּי וּמֶחֶשְׁבּוֹן עַד רַמַת מִצְפֵּיַא רַבַּה: יי י ומחשבון עדררמת המצפהורמנים וּבְטוֹנִים וּמִמֶחֲנַיִם עֵר תְחוּם לְרִבִיר: וקטישרא בית הרם ובית נקרד כיוינוני וממחנים עריגבול לדבר: ובעמק ןסובות וציפונא שאר מלכות סיחון <u>מַלְבָּא הֶשְׁבּוֹן יַרְהְנ</u>ָא וּר*ְרוּבּיה* עַר ַסְיָפֵי יֵם גִינוֹסָר אָכְרָא דְיַרְדְנָא מיחסיניש׳ הַיַיְרָדָן וּגְּכָל עד־קצה יָם־כְּגָרָת אָבָר בורינהא: רַא אַחַסַנַת בְּנֵינָר נימייק בחיב למשפחת, ם הָערים וְחַיְצְרֵיהָם: <u>לַזֶרְעֵירְהוֹזְקִירְוַיָּאוּפַּצְחֵיהֶן:</u> ויהב

ולא הורישו בני ישראל את הגשורי ואת־הַמֵּעַכָּתִי ווישב גִשור ומעכרל בקרבישראל עד ביום בזה: _רק לְחוֹר שְׁבְטָא רְגַוִי לָא יְהַב ^{עימיניייז} לְשֵׁבֶט הַגֹּוֹי לָא נָתַן נַחֲלָה אִשׁׁי יְהוֹה אלהי ישראל הוא נחלתו באשר רַבָּר־לְוֹ:

ויהַבמשֶׁה לְשְׁבְשָא בְּנֵי רָאוֹבֵן (* * י רָאוּבֵן לְמִשְׁפָחוֹתָם: ויהי לָהֶם הַגְבוּל מֵעַרוֹעֵׁר אַשִׁר על־ שפת־נַחֵל אַרְנוֹןוָהָעִיר אַשֶׁי בְּתוֹךָ־ הנחל וכל המישר על מידבא: הזשְכוּן וְכָל־עָרֵידָז אַשְרַ בַּמִּיאָוֹר דיבון ובמות בעל ובית בעל מעון: ושבטהוצרת השחר בהר העמרו: קיחון ישבי הארץ: د/ בחרב אל חלגיהם:

ורוצריהן:

דוגלעד וחצי ארץ בני עביו עד

בית הָרָם וּבִׁית נִמְרָה וְסְבַּוֹרת וְצַפֿוֹן

יהתר מַמִלְכוּרת מִיחוֹן מֵלֶך חֵשְׁבוֹן

<u>הַיִרְדֶן כִּזְרֶחָה: זָאת נְחַלֵת כִּנֵי־ג</u>ָר

<u>ערוער אַשֶרעל־פְניִרָה:</u>

אשיט׳כתיב יו״ר וסי׳נמסר בסדר צו : וכל ערי י״א פסוקים ריש׳ומציעא וכל וכל וסימניהון נמסר בסדר

צו: ואת בלעם ג'דסמיכי וסימ' ואת בלע'בן בעור הרגו בחרב י ואת בלעם בן בעור הקיסם י ואת בלעם

ואת מגרשה דר"ה י ונמסר גם בסדר מטות :

בנייראובן למשפחותם הערים ויתן משה

ובית פעור ואשדות הפסנה ובירת כ נכיראונן אמר ויתן משה למטה נכי ובלעריהמישר וכל מַמְלְכוּת מִיחוּן מֵלֶךְ הָאֶמֹרִי אַשֶׁר ָמַלַך בְּחֶשְׁבֵּוֹן אֵשֶׁר הְבָּה משֶׁה אֹתוֹי ואתרנשיאי מריו את־אוי ואת־ג'קס ואת־צור ואת־חור ואת כבע נסיבי ואת־בלעם בּוֹ־בָּאוֹר הַקּוֹםֵם הָרְגָוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל ויהי גְכוּל בְנֵי רָאוּבֵן הַיַרְהָן וּגְכָוּל וָאָת נַחֲלַרָת

בהר העמק : בטורה דמישרה : חני מה וחצי חרז בני עמון שכבשו מחר בני עמון ומסיחון : הירדן וגבול ירלנה ותחומיה העריס העריםשעל שפתו: ויתן משה למטה בניד טו וחלריהם הערים המוקפות חומה: וחצריהם ערי הפרוי אשר בלא חומה :

רשי

כרי יקר

רירגן משה למטה גד לריך להבין מה טעם שינה ללשונו דגלי ראובן וכאן לא אמר למעה בניגר אלא למטה גד ולכך הוכרח לו' שניה ממלו לבניגד עודים שיכוי ב' דגבי ראובן כל שיפר לא הזכיר עבר הירדן מזרחה וגבי גד ממלכוח קר**יית מ**

כתיב עבר הירדן מזרחה : m 7"n3 ונראה כי מליכו שכני גד דברו לפני משה קודם לבני ראובן שכא׳ ויבואו בכי גד ובכי רחובן ויהמרו הל משה וכן בכל הותו הויכוח נזכרו בני גד קודט שנראי שהם פתחו בקלקלה תחלה והעוז פניהם לשאל להם בעבר הירדן מזרחה ובני ראובן כטפלו אליהם ולכך הזכיר כאן עבר הירדן מזרחה גבי בכי גד לומר שהם הם שבחרו בעבר הירדן לא כן בבני ראובן שלא הזכירו עבר הירדן וכן בחלי שבט מכשה כי מאת ה׳ ניתנה להסזהם לה שחלוה בהופן ויהי להם הגבול יעור ובל ערי כה שלא הזכיר שנר הירזן מורחה בפרטות כי אם בגד כיהם השואלים כן כנז׳ ואפשר שלז"א ויתן משה למטה גד לו' שאו הם מתש כגד צלמו שנא פתאום כמשאתז"ל שלא כזכר הריון בזלפה הלה לידה כחלו ילדה פההום וזה כ"ל הומרו בה גד כהלו המר גד זה כילד כולד פתאום ולזה הזכירי ביהתו בה גד כהלו הוה דבר תמוה איך בא כי לא כודע ההריון כאמור ובזה כהמר ויתן למטיבד ר"ל דומה לגד הביו שבה פתהו׳כך זה בה למכי משה לשאל שאלה זו או אפשר דבא גד כדפרש"י לשון בגידה וו"ש בכמו שגד עלמו היה בבגידה ככז' בבדת בי כי באת אל שפחתי כך בניבל בגדו בגבירה ה"י לבי לבחות ברי ובהרו בפפח׳ בעבר היו דן כי בכי

ראוכו כטפלו אליהן כנו׳: רירון משה לחלי שבט מנשה כו׳ כאן שינה בלשונו שאמר

ויתן וכו' ויהי לחלי שבע מכשה מה שלא כזכר כן גבי שבע ראובן וגד וכן כתיב גבי גד ויהי גבולס לא כן בראובן וגד ונראה במה שכתבתי למעלה היות נגזר על שבט מנשה ליקרע להיות הוא על בית יוסף הגור׳ לשבטים לקרוע בגדיהם לעומת כן נתן משה חלק לחצי והוא נאה ומתהבל להם החלוק הזה לחלוק שבט מנשה לשנים ז"ש ויהי לחלי מטה בני מנש׳ כלו׳ צרה יחדיו והי׳ הענין על מתכונתו להיות לחלי מטה בני מנשה בני דייק׳ בעבור אביהם שגרם לשבטים לקרוע וע"כ שיני בניו תקהינ׳ להיות נחלת חצי מטה בני מנשה בעבר הירדן מזרחה וחציו בתוך הארץ ולו"א ג"כ ויהי גבולם ממהנים כלו׳ זהו הגבול גבולם אשר יאות להם ליקרע וצדק יחדיו כנז׳ : אפשר שלהיות מתכתו לבני גד ובני ראובן תלויה ועומדת עד שנתהיים תנאי לעבור מלוצים לכך אמר בהסויתן משה למט׳ וכו׳ וכן גבי גד ולא אמר ויהי להם כי עליין לא

ויתן

היה שלהם ולכך כתיב הגבול ולא כתי'גבולם אמנם גבי מנשה שנתן להם מתנה מוחלטת לכך כתיב ויתן משה להצי שבט מנשה ויהי להצי מטה מנשה ר"ל מאז מעת הנהינה היתה לחצי מטה מכשה שוכה בה הכף ומידוו"ש ויהי גבולם שהכף נחשב לגבולם כי לח היה עמהם שום הנהי : הלוי לה נתן משה נהלה כו' כתב מהרי"ה ז"ל שכהב עניין זה פעמים לומר שלה כתן ולשבט לשבט לוי נחלה לא בעת תתו מתנה כללית לבני גד ובני ראובן מערוער כו׳וכל ערי סיחון כו' וזהו הפסו׳ הראשון רק לשבט הלוי כו' וכאן כשהוכי׳ בפרטות חלוה המקומות לכל א׳וה׳ מלקו חור לומר ולשבט הלוי לא כתן לו' שאפי' שפרט החלקים עתה עכ"ו לא נתן חלה לבני לוי ע"כ וכבר כתבתי בפכוק ולא הורישו לעיל טעם לכפל זה :

אלא כדי שירו משפעי ה׳ ליעקב ותורתו לישראל נתן להם ערים לשבת שם ולזה דבר על כולם יחדיו ואמר לשון רבים ה׳ אלהי ישראל הוא נחלתם כאשר דבר להם אמנם למעלה שאמר אשי ה׳ אלהי ישראל וכו׳ שלכך לא כתן ישראל ללוי כחלה שיאכל פירותיה כי אשי ה׳ הוא נחלתו על אותו לוי המתזר בגורן כאשר דבר לו :

רותן משה וכו' ויהי להם הגבול וכו׳אמר שמה שנתן להם משה לבני ראובן בשיקול דעתו הסכי׳ לדעת השי"ת למה שנתן הקב"ה לחלק ראובן ומה שהיה גבולו וז"ש ויהן משה וכו' ויהי

להם הגבול כולו וה היה גבולם וכן בסמוך ויתן משה למטה גד וכו׳ ויהי להם הגבול וכו׳ אמנם בחלק הג׳ של מנשה לה הוצרך לומר ויהי להם הגבול אלא ויהי גבולם כי מאחר שלשני החלקים בכל חלק מהם הזכיר ויהי להם שהיה המתייחם שיו מהגזרה האל י"ת שכיון משה ע"ה שיה מעת' ממילה מובן שהחלק הג׳ הנשאר לחצי שבט מנשה הוא שלהם :

ומבמה כו׳רש"יז"ל בהר העמק בטורא דמישרא ע"כ וכן הרד"ק ז"ל: וכל ערי וכריתים המישור שיין מיש הרד"קז"ל: ואת בלעם כו' עיין הרד"קז"ל וכן יתפרש אל הלליהם : ולע"רן אדקדק בדחו"ל שאמר הקוסם להרש"בי בעוד היותו קוסם לפרות באויר בלעם התלכים הרגוהו ע"י הצין כנז"ל: רידוי גבול בני ראובן וכו׳ קשה יתוד מיבת וגבול וכתב רש"י ז"ל וגבול ירדנה והחומיה הערים שעל שפתו ע"כ וכן כתב הרד"ק ז"ל ומהרי"ה ז"ל שהיה גבול הרן הירדן וגבול החר מהארן וזהו אומרו עוד וגבול ע"כ ובפי יהחותם כתב רם"יז"ל בפי אנה הדברים כנרת מעבר לידן המערצי היא ונחלת בני גד מעצר הידן מדת ונפל ג"כ בגורלם רוחב הירדן כנודם ועוד מעכר שפתו עד כנרת וז"ש הירלן ונבול הירדן ומשפר לוע"ב ולי ברא׳ שהכונה לומר שהירלן ביה חלק ממכו לראובן וחלה ממכו גבול לגד כמו שראה שהמילוק הנו׳ בכני ראובן גט לבני גד שמניהם נסלו לחורך הירדן ולו"א ויהי גבול בני ראובן הירדן זג"כ הירדן חלק ממכו גבול לגד וו"ש פור וגפול וכן גבי נגי גד הוא אומר ג"כ הידקן וגבול לרמוז אל לימון יער קלה ים כלרת י ומ"ש הערים ומי עיין רש"י ו"ל:

ורוצי הגלעד כו׳ים לדהדק אומר לבני מכיר ן׳ מנשה לחצי בני מכיר תנא סתם והדר מפרש שאינו לכולם אלא לחצים והיה אפשר לפר׳ דה"ק שזה המקום שנהן להם היה מקום רחב ביותר שהיה משפיה לבני מכיר כולם והוא נתנו לחצי בניו י והנמן שלונת הפסו׳ לו׳ שלא היהה חשמה פרטית מיוחדת לחלי מטה מנשה אלו שיטלו חלקם בחוץ אלא הסיבה כללית היא לכל בני מכיר מלד אביהם מנשה האיי אשר על בית יוסף שגרם לשבטים לקרוע בגדיהם לכך נקרע צחלמו לו"א וחלי הגלעד ועשתרות כוי שלא נתן להם כל הגלעד כ"א חצי שגם זה בכלל העונ׳ הכללי שעל בני

ועל אודותיך ולפי שהייעוד הזה הנז' הוא מענין החיים לכך סמך ואמר בן ארבעים שנה וכו׳ ר"ל לא הייתי הו פחות מבן עשרים או יותר מבן ם'שנה כדי שלא תחול עלי גזרת דור המדבר למיתה כי הרי בן ארבעים שנה אנכי וכו׳ באופן שהחיים היו על פי ה׳ המחיה אותנו ע"כ תורף דבריו ולדבריו ז"ל אינו מדוקדק לשון אודותי ואודותיך דהי"לל עלי ועליך י והיה הפשר לומר במה שפי׳ הראשונים ז"ל דרך הללה איש איש למטה אבותיו וכו׳ שמאז ומקדם מעת השילות של מרגלים מאז דבר העתיד שלאיהיו זכאי׳ אלא יהושע וכלב והלואי שלא ישלהו הלא ב׳ אישים לבד דהיינו יהושע וכלב וו"ש איש איש למטה לבד ולא י"ב לפי שכל נשיא בהם הם לו השני שהשאי הם הדיוטות וזה אפשר שרמז כאן באומרו אתה ידיעת את הדבר כו'על אודותי וכו' זהייכו מ"ש איש הם הדיוטות זה חפשר שני זי ביון ביוויי שהייתי הולך בתום ויושר ועל אודותיך שהיית הולך ג"כ בתוס ויושר ואת"כ כשהלכנו בשליחות בן מ׳ שנה כו׳או אפשר במשאחו"ל זולתי כלב ן׳ יפונה טובה בתוטריושר ותו כנטיטננו בשי חור לוה אתי יותר מס׳ ריבוא אתם לא מצאתם ידיכם כו׳ על ברונט ועי מוויק מיטנו את משה איש האלהים שעם היותו איש האלהים דבר ה'עמו קשו'במ"ש זה כי בשהות השר זכו או אות על בן יפונה שאני ואתה טובים מם׳ כמוהו ובזה מדוקדק על אודותי ועל אודותיך שאמר אלתי כלב בן יפונה שאני ואתה טובים מם׳ כמוהו ובזה מדוקדק שניווות ששה דלא כתיב אל משה כי הדיבור הזה היה פרטי אליו ואתו עמו ומדוקדה אומר איש האלהים כאומר אני ואתה היינו סיבה לשידבר לאיש אהים כמוהו דברים קשים כגידין כאו:

ריגשו בני יהודה בב"ר אחו"צ הגשה אלפיום אליהושע שיתן החלק ההוא לכלב ע"כ וכתב מהרי"א ז"לעם היות התביעה הוו לכלב לבד עכ"ז כגשו עמו בני יהודה לסייע כי הוא נשיא להסוכבר זכרתי שהיה זה מאז בהיותם במלחמה עם היות שנכתב כחן במקום החלוק ומ"ש על הודותי כתב מהרי"ה הין כוונהועל נהינה חברון לכלב כי כבר יזכי׳ אותו הח"ב בפי׳ וא"כ למה יזכיר אותו החלה בסתם אלא הכוונה באומרו הדבר השר דבר ה'וכו' על אודותי ועל אודותיך הוא מ"ם שכל אנשי המלחמה ימותו זולתי כלבן׳ יפונה ויהושע ן' כון ולפי שהיה דבר זה כללי לשניהם לכך אמר על אודותי

מההמנע מתת חלק ללויים ויחלקו הארן ביניהם ולא ללוי :

צום ה׳ הת תשה ר"ל כאשר שצוהו שללוים לא יתן חלק ונחלה כן עשו בני ישרא ר"ל לתכלית הייתם הלווי האלהי ולא עשו כן מלד התועלת הנמשך להם בהרהב' גבולם

כי היובני יוסף וכו' כבר כתבתי למעלה בפסוק ואלה אשר נחלו כו' שאלו הכסוקים באו ליתן טעם למ"ש לט׳ המטות וחלי בא לפר׳ איך היו מ׳ סברת מהרי"א ז"ל עיין שם וכ"כ רש"י ז"לכי היו בני יוסף ב'מטות תחת שבט לוי ע"כ וכן הרד"ק ז"ל :

בפסוק אך בגורל תחלה את כו׳אר מיעט שדווהה ישראל הלהו בגורל המכם יהושע וכלב ע"פ ה׳ לקחו וז"ש בגורל כהלת׳ של ישראל הכו׳ למע׳ בפסוק הקודם אבל לא נחלת יהושע וכלב בגורל:

כלי יקר שהכתילו הראשים מדין הפקר ב"ד הפקר שע"י זה כל זכות שהיה לכל שבט ושבט בחלק חבירו הפקירוכו הראשים וזכה בו חבירו נמצא שהפסוק מזכיר הרבעה הלוקות א׳ השר נחלו כני ישראל בגזרתו ית׳ והב׳ אשר כיחלו אותם אלעזר ע"י אורים ותומים והג׳ יהושע ע"י גורל והד׳ ע"י ב"ד וז"ש וראשי אבות המטות לבני ישראל ואפשר עוד לבני ישראל שר"ל שהיקש זה של ראשי׳ לאבות הכו׳ כוהג מיד ולדורות וז"ש לבכי ישראל לדורותם : נהלת׳ כו׳ היילל נהלתם בגורל בגורל אך במ"ש חז"ל

שנטם בעשק הערגלי׳ כשאר הנשיחי' ומק גם כבר וכה בחלקו מפי ה׳ שחמר החרך אשר דרכסרגלן כה עני ושהוא ויסושע יטנו הלק התרגלים כנרעו נעסוק חיו ען האנשי שתיו בחלק המרגלים יולוה הוכרך לומר על אדותי ואדותיך שלשניכו שייך חלק המרגלי׳ יואתה הוא המקיי את כל אשר דבר ה׳ אל משם כאש צוה לך ג"כ מש'וכדכתי' כאשר גוה ה'מת משה ונו'וכן עשה יהושע וגו' ע'כ הנני כחתי שתמלח דברי ה' נס כוהי הכ לאידך ניסא בשנדקדק כיון שתנרון היה בחלקו של יהודה וחם שנט יהודה היה ערונה כוה שיתנו לכלב המקום חברון למה הי לריך לזה רשות מיהושע יחלת נ"ל ששנט יהודה לה היו מסכימי׳ ליתן ליחיד נחלה גדולה כ"כ ע"כ ויגטו בני יהודה לשמוע מעי יהושע אם אמת הדבר שנאמר כך מתי הנכורה שיותן לכלב חברון

ולוה אתר ויגעו בכי יהידה

ובעניהם שען כלב ואער

ואתה ידעתי ונו' והם אינם

יודעי' לעיכך כאו עעי הנה

לשמוע מפין והם שממי שהוד

יהושע לדבריו וע"כ הסכיתו

ះចុវេ

ויפנע

כנחה קטנת

סיה לריך זה בפעמל כני יפודה להורות שהם מינם

מקפידי' שיתן לכלכ חלק

נדול כי חזרכה לככוד יתוב

להם זה שלא סעה נשיא

าม יסודק וינטו כני

כתרגומו לבעיריהון ולגיתיכון ריל הבהמות הנסות ובהמות כאער 7 7 7

לחלי בני מכיר י כי החלי האחד והם בני גלעד ששה בתי האבות לקחו נחלתם בארץ כנען: כי היו בני יוסף אם תאמר לשבט לוי לא כתן נחלה היאך היו תשעת המטו וחלי המטה ושני מטות וחלי מעבר הירדן הנה י"ב ואם לוי איגו נמנו היאך היו י"ב לפי אמר כי היו בני יוסף שני מטות והנה הם שנים עשר מטות : למקניהם ולקניילי

ויהַבמשה לפַלגות שְׁכְשַיָא רְמְנַשֶׁה

וַהַוָה לְפַלְגוּת שְׁבְטַיָא דְבְנֵי מְנֵשֶׁה

לַזַרְעֵיַתְהוֹן יַוְהֵוָה תִחוּמֶהוֹן מ<u>ּמֵח</u>ַנַיִם

בַּל מַחְגַן בָּל מַלְכוּחֵיה דְעוֹג מַלְבָּא

דַמַּהְגָן וְכָר כַּפְרָגִי יָאִיר דְּבְמָרִזָן

שָּׁתִין קירְוין: וּפַּלְגוּת אַרְעָא דְגָלְעָר

דעוג בְּמַתְנָן לְבְנֵימֲבִיר בֵּר מנשרק

די אַחַסין משָרה בְּמֵישְׁרַיָּא דְמוֹאַב

בּאיבְרָא לְיַרְדְנָא דִירִיחוֹ מַדִּינְחָא

וּלְשִׁיבְטָא רְלוִילָאיְהַבמשֵׁה אֲחֵסַנָא

מַתְנָן רִיהַב לְהוֹן יָי אֶלָהָא רְיִשְׁרָאֵל

אינון אַחֲסַנְתְּהוֹן כְּטָא דְמֵלֵיל רְהוֹן :

דְּכְנָעֵן דְאַהַסִינוּ יֵהָהוֹן אֶלְעָזֵר בַּהָנֵא

ויהושעברנון ורישי אַכְהַת שְכִטַיַא וויהושעברנון ורישי

<u>להון אַרְסַנָהְהוֹן כְּטָא דְפַק</u>ּיר יְיָבִירָא

רְמשֶׁרה לְתִשְׁעַרה שְׁבְטִין וּפַלְגוּת

שִׁבְטָא: אֲרֵייְהַב משֶׁהאַחֲסָנָתתְרֵין

שירְטִין מְנַישֵׁה וְאֵפְרַיִם וְלָא יִרְהֵכוּ

וּלְנֵיתֵיהוֹן:כְּסָא דְפַקֵּיר יָיָיַת משֶה כֵּן

<u>ַעַבָדוּ בְנ</u>יישָׂרָאַלוּפַּרִיגויַת אַרְעָא

בּגָלְגַּלָא וַאֲמֵר לֵיהּ כָּלֵכ בַּר יְפָנֶח

קַנִיזָאָה אַהְ יְדַעְהָא יֵת פִּיחְנָטָא

רְּמַלֵּיל יָיַ עִםמשֶׁה נְבִיָּא דַיִיָ עַל אֵיםַק

דיליןעלעיםקדילך ברקםגיאה

וּקְרִיבוּ בְּנֵי יֲהוּדָה לְוַת יְהוֹשֵׁע

בֵּינֵיהוֹן:

למיתב ורנחירהון

בערבאאיתפלגת

אַרִיהַווֹבְנִייוֹסֵהְחֵרֵין

לבעירדהון

רדק

נהנה זכר שכבר נגשו בנו יהודה אל יהושע בגלגל כי היה החשכן שם או ולוה היה שם יהשע והל באו לשם עם כלב לכבודו כי כשיא היה עליה׳ ויורה על זה כי הוא לבדו דבר עם יהושע ולחדנו סיאמרו זה ארבעים וחמש שנה מאו דבר יי את הדבר הוה את משה כי שבעה שנים היה זמן. כניש׳ הארץ כמו שוכרו רבותי׳ו׳לזוה כי בשנה השנית לנאת בני ישראל מארץ מנרים כמנו ישרא

דלבנ

<u>ויתן משה לחצי שבט פנשה ויהי</u> <u>לַחַצ</u>ִי מַשָּה בְנֵי־מָנַשָּׁה לִמְשָׁפָחוֹתֵם :

ויהיגבולם מִמֶּוְחֵנֵּיִם בָּל־־חֵבָּשָׁן בָּל־־טַמְלְבַוּת י עוֹג מֵלֵה־הַבָּשָׁן וְכָל־חַוֹּת יָאָיר אֲשֶׁר <u>וְדֵוּאַי</u> הַגָּלְעַר יַרוֹת וְאָדְרָעִי קִירְוַיָּא מֵלְכוּתֵיה יַ יִירָוּיָא מַלְכוּתֵיה ועשתרות ואדרעי ערי במלכות עוג בַּכָּשָׁן לְבָנֵי מַכִיר בָּן־מַנַשָּׁד לָחַצִי

אַקּרָה מימייננייי לְפַלְגוּת בְנִיטָכִיר לְזְרְעֵיתָהוֹן: אִיּלִין בְּגֵי־מָכָיר לְמִשְׁפְּחוֹת**ָם :** אַשֶׁרינחַל משָה בְעַרְבוֹרת מוּאָב <u>מַעְכָר לְיִרְהֵן יִרִיחוֹ מִוְרָחָה:</u>

וּלְשֵׁבֶט הַלֵּוִי לְא**ִ־נָתֵוְ טשֶׁה נַוְדֵלָת** יְהוֹרה אֵלהוֵי ישְׁרָאֵרֹי הוּאנְחַלָרָם באשרדבר להם:

ייי יי ואיליו דאַחַסינו בְּנִי יִשְׂרָאָל בָאַרָעָא ייי ואַלָה אַשִׁר־נָחַלָו בְנֵי־יִשְׁרָאָל בארץ כנען אשר נחלו אותם אל עור הַכּהֵוֹויְהוֹשֶׁעַ בּן־נוּן וְרָאֹשֵׁי אַבָּוֹת ń"• ז'פחחין לכניישראל: בְּנוֹרֵל הַפַּטות לְבְנֵי יִשְׁרָאֵל: <u>נְחֵלָתֶס כַּאַשֶׁר צִוּהיְהוָהכַיד־סשֶה</u> <u>לָתשְׁעַת הַפַּאוֹת וְחֵצִי הַפַּאָה :</u>

ביינתן משה נחלת שני המשות וחצי הפטה מעבר לירהן ולילוים מימולייי שבטין ופלגות שבטא מעברא לניוים דכוי לירדנא וללינאי לא יריב איוסנא הייה לא־נתונחלה בהוכם: כידהיר הייה בני־יוּכָף שְנֵי מַשְוֹת מְנַשֶׁה וְאָפָרָיָם וְלָא נְהְנִוֹ חֵלֶקלָלְוֹיָם בָּאָרֶץ בִּיָאָם־ ערים לשבת ומגרשיהם למקניהם ה ולקנינם: כאשר צוה יהוה אח־ םשה בן עשו בני ישראל ניחדיקו רינשר אָת־הָאָרֶץ: בְנֵיִיהוּדֵה אָל־יָהוֹשְׁעַבַּגְלְנְל וַיָּאמֵר אַרָעו בָּלֵכ בֶּן-יֶפְבָּוֹה הַקְּגָיָ, אַתָּרָה יָדַעָהָ אֶרּז־הַדֶּכָר אַשֶׁרידִכֶּר יְהוָה אֶל־משֵׁה אִיש־הָאֱלהִים עַל אָרוֹתַי ら ועל ארקיך בְּקָרָש בַּרְנֵעַ :

כל סינ׳ חוּלַקלְבִיוָאֵי בְאַרְעָא אֶלָהֵין קירְוִין הזין

בז

שבט מנשה ג' דסמיכי בקריאה וסימ' ויתן משה לחצי שבט מנשה : וישלחו בני ישראל י ויבאז אל כני ראוכן וחר השכט המנשה ועתה חלק את הארין וכ׳ באורית׳ שבט המנשה וסימ׳ממלכת עוג נתתי לראובני ישבט המנשה גלעדה: עוג כבשן ד׳ בקריאה וסימ׳ נמסר בסדר דברים: נחלו ד' קמצין וסימ׳ אלה אשר נהלו בני ישראל · כי בנות מנשה · אך שקר נחלו אבותינו · נחלו פתאים אולת י וחר ונחלו לעולם: בגורל ה'רפץ וסימ׳בגורל נהלתם ר"פ דיהושע י ויצו משה את בני ישראל לאמר זאת הארץ י אלה הנחלות : זה הדבר אשר נעשה י לא יהיה לך משליך חבל בגורל דמיכה : כל סיפר׳ מנרשיהן במ"א מגרשיהם וסימ׳ כי היו בני יוסף שני מטות ז וכל קריאה דכוו׳ במ"א מגרשיהן

ַבַּבָּשָׁן שֶׁשִׁים עִיר:

יהושע יד

כמו שנוכר בפרשת במדבר סיני באחר מנינם עלח משה המרגלים ולפי שמעת היות משה לפני פרעה על יום מותו היו ארבעים

ויהי גכולם רשי ולספר יכן

הנאתי ויהי אשר נחלו אותם . אשר הנחילו כל גנולס חמתכים כל אותם כי היו בני יוסף שני משות הנפווכל תחת שבט לוי כאשר

מתלכות עוג מלך הכטן וכל חוח יהיר תוג' מכתוך

• P

בלי יקר

בני מכיר כולם מלד מנשה אביהם וו"א לבני מכיר ו׳ מכשה אמנם מולם גרם להיו׳ לחלי בני מכיר הלו שלא מצאנו סיבה פרטית למה ישהכו תצי בני מכיר לקחת חלקם בח"ל וחלי׳ בעבר הירדן אהר שכול׳ בני מכיר הס ז"ם לבני מכירן' מנשה שעון הלוי х בצואר כולם ביחד והגורל כפל בחצי בני מכיר שמולם גרם לקחת חלק

בחוץ וחלים בפנים: אלה השר נחל משה כו' הנחיל

משה הי"לל ואפשר לומר פכיון שמש'ע"ה היה נפער שם בעבר הירדן בחלקו של גד ואלו בחרו באותה הארן לכבוד משה כנו׳ בוואת הברכה אלגד אמר ברוך מרחיב גד כו' וירא ראשית לו ופרש"י ז"ל ראה לינטל חלקו בארזסיחון ועוג שהיא ראשית כבום ה"י כי שם חלקת כי ידע ששם בכחלתו חלקת שדה קבורת ספוןאותה חלקה ספונה וטמונה מכל בריה שנה׳ ולה ידע היש הת קבורתו ע"כ ובזה נבין אומרו אשר כיחל משה בערבות מואב ר"ל כאלו משה עלמו כיחלוהנחיל את עצמו וקבורתו אשר בערצות מואב כילכך בחרו בניגד ובני רחובן בערבות מואב להיות שם הלקת מחוקק הוא משה נמלא שמשה בנצמו כיחל שם בערבו׳ מואב כלומר שכחלו הותו בכלל חלקם ולרמוז זה כתב ניקל ולא הנקילי או אפשר שלהיות בכיגד ובכיראובן אוהבים את משה שלכך בחרו חלקם בערבות תואב הכה משה ג"כ את אוהביו יאהב והרי כאלו הוא עלמו נחלו אותו החלה שנחלו בכי גד ובכי ראובן ולכך כתיב ניחל בחירק ופתה ולה כתיב בחל בצרי כפי הדקדוק ועם זה יקושר מ"ם ולשבע הלוי כו׳ כי רצונו היה לתת שם לשבע לוי כדי שיהיה קברו בתוכם אלא שולשבט לוי לא כתן וכו׳

שהוכרח ע"פ הדיבור : ואלדה השר כחלו בני ישראל וכו׳

כתב מהרי"ה ז"ל שענין חלוק של אלעזר ויהושע מתדמה לשל משה בלד מה שכמו שמשה חלק למכשה בשכים וכתן להציו הלק בעבר הירדן כך יהושני חלק ליוסף בשנים כי היובני יוסף ב׳ מטות מנשה ואפרים ועשו כן לקיים נבואת יעקב הפרים

ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי וכמו שמשה לא כתן חלה ללויים כך יהושע ואלעזר לא נהנו ללויים חלק כי אם יערים לשבת ואפי׳ אותם הערים לא של הלויים הם לנחלה כי אם לשבת לבד ומגרשיה׳ לתקניהם ולקנינם לבד לא זולת זה בזה יהדמה ענין יהושע עם חלוקת משה לא בשאר פרטים כי משה ניחל אותם בפיו בלי גורל ואלו נחלו בגורל נחלתם כאשר צוה ה׳וכו׳ שלא כרצונם אלא כאשר יעלם הגורל ועל פיו ואפשר לפרש כי כתן משה וכו׳ כי היו בני יוסף וכו׳ שכונת הכתוב לבאר איך אמר שיהושע חלק הארץ לט׳ שבטים וחלי בהיות שאין ללוי חלק ונחלה שימשך מזה שיהיו י״ג שבטי׳ שנים וחלי שנשארו מעצר הירדן וע׳ וחלי שהנחיל בארז ושבט לוי הרי י"ג שבטים מפני זה אמר כי כתן משה כו׳ ר׳ל עם היות שנתן משה נחלת ב׳ שבטיסוחלי ועם היות שללוים לא נתן נחלה שהם

וסימ׳ כל הערים אשר: משה איש האלהים ו׳ בליש׳ וסימ׳ וזאת הברכה אשר ברך משה ׳ ויגשו בני יהודה אל יהושע ' ומשה איש האלהים כניו יקראו ' ויקרא המלך יהואש ' ויעמרו על עמדם ' ויקס ישוע כן יוצרק דעזרא׳ תפלה למשה איש האלהים:

בן ארבעים שנה וכויחו"ל במס׳ סנהדרין למדו מכאן שבדורות הראשונים דילדו בני שמונ׳ דכתיב ותמת עזונה אשת כלב ויקה לו כלב את אפרת ותלד לו את חור וכתיב

ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וכי עבד בצלאל משכן בר כמה הוי בר תליםר־דכתי' איש איש ממלאכתו ומי ותניא שנה ראשונה עשה משה משכן שניה הוהם ושלח מרגלים וכתיב בן ארבעים וכו׳ דל ארביסר דהוה בללאל פשו להו עשרין ושית ע"כ ורש"י ו"ל למד מכאן שנתעכבו בכיבוש האדוי שנים כו' ע"ש וכן כתב הרלב"ג והמר שג"כ אמו"ל דמילוק ז' שנים ולא ידעתי לוה סמך ומהרייה ז"ל כתב זה לשונו וסמכו הז"ללפסוק בי"ד שנה המרי השר הוכהה העיר לפי שישראל לא מכו שמיטות ויוצלות אלא אחר שחלקו והפסוק אומר שי"ד שנה אחר התרבן היה נפילת היוב׳ ואמר צה השוב משנכנסו ישרא לארן עד שמנו ואי אתה מוצא י"ד אחר החרבן אם לא תוציא י"ד שנה משנכנסו

לא נהן ללויים א"כ היו י"ב שבטים עכ"ל: ולי נראה שאמר ואלה אשר נחלו בני ישרש דקשה אומר תהלה אשר נחלו כאלו הם נחלור מעלמם ואח"כ אמר אשר ניחלו אותם אלעזר וכו׳ שע"י מנחילין היתה גם נבין למה הקדים אלעזר תחלה ואח"כ יהושע ומהרי"א פי׳ שלכבוד הכהונ׳הזכידו תחלה ואכי אומר כי החלק הנגזר מאת ה׳ להיות ליהודה הוא כיהו שהיה עולה לשעזר תחלה באורי׳ ותומים ואח׳כ היה עולה הגורל ומתמים עם האורים כמשאחו״ל במסכת בצא בתרא ולא כתחלהה אלא באורים ותומים הא כיצד אלעזר מלוב׳ באורים ותומים יהושע וכל ישראל עומדין לפניו וקלפי של תחומין עומדין לפניו זהיה מכוין ברוח הקד׳ ואומר אם זבולון עולה תחום עכו עולה לרטרף בקלפי שבטים ועלה בידו זבולון טרף בקלפי תחומין ועלה בידו עכו וכו׳ ובזה אבין אומר תחל׳ואה חשר נחלו בני ישראל בגזרת ה' ואח"כ אלעזר בכווכתו ברוח הקד' הוא מנחיל ע"י האורים ואח"כ יהושע מנחיל ג׳ על פי הגורל כמשאחז"ל על פיו של גורל ממש שהיה קורא ואומר אני גורל פלוני טולה לפלוני אמנם עדיו השה או' שנית לבני ישראל שהוא מיותר שכבר אמר תחלה אשר נחלו צני ישראל ואפשר שיובן במ"ש בגמ׳ מס׳ בתרא פ׳ י״ג אלה הנחלות אשר ניחלו אלעזר כו׳ א״ר יצחה מניין שהפקר צ"ד הפקר שנא׳ וכל אשר לא יצוא כו׳ ר׳ אלעזר אמר מהכא אלה הנחלות כו׳ וכי מה ענין ראשים אצל אצות לומר לך מה אבות מנחלין את בניהם כל מה שירצו אף ראשים מנחילין לעם מה שירצו ע"כ ולפי זה אששה דמ"ש וראשי אבוה המשות לבני ישרש שהוא אופן רביעי מהנחל׳

ב׳ הקדמות שקדמו הנה עכ"ז היו השבטים ט׳ וחלי לפי שהיו בני יוסף ב׳ מטוה ושיהושע בחלוהתו

מנחה קטוה

הדבר החרץ חשר דרכה רגלך ונו' וח"כהוחמכלל היפודים הכוכרים בתורה וחין זה כי אם עירות וע"כ תלה השבות

תכתוה כי הוא כתנה כעי ה': כן חרכעים שנה ונו' וחו

בייתי בימי עלייה והוא,

הוצן חשר כו היצר הרע נוכר

גבערט שהייתי בין אתי אשר.

היוסיו ונו' והי' התסית.

מוערלי הלח רוכם ככולם

שוים פה חחר בהולחת דנה

יהיונא דכריך כחחד מהסכי

גם אם תחלוק עלינם יהי

דברין דברי יחיד ויבוזו לשכל

מיליך ואני כנבור כלחפתי

עם ינרי מע"פי שמיה דומה

מליכהר ננחתי חותו וא כ מהרתי לשלם לי בתדה תנה

לי חת כבר שיבי לוכרון נגד

עיני שנלחתי כה' זה ילה 'ר

ועתה הנה המיה ה'אותי וגו'

כי פנינו שותייפודי חיות

בחערו ליסושע וכלב י החחד

כרתו בתה שחתר ולח נותר

ועוד שנית ויהושע בן כון

ולוה חינרו ז"ל שח׳ כוח חיים

ממז והשני שחיו נחלקם שלחתו חלק הערגלים וטנס

עתה מה שהוא פנד הק"בה

כבר היים הנטחתו כי החי

כ׳ חותי כחשר דנר וניזדס

נדושה כתן לי חיים טונים כי

נחלקם ליתן לי חלק המנים

לימן התרגלים וחין חני

פוחת חלק שבסי בוה ליטול

מני נוטל ולא חלק שבטי׳ :

ככחי או כן כתי מתה י חמר

פתנה היוהו נבור הכובש הת

יכהי וחתרו הו"ל (יותח

דף לח) כיון שעברו רוב

שנותיו של מדם ומינו חומה

שוב אינו מוסמי ולוה מע׳כלב

שנלחתי יצרי בהיותי כן ארנעי׳ שנה ולגבורה תחשב

לי כי ככתנדול נלחמתי

בנדו תו ושפט פמשר שעדין

בת שברו רוב שנותי בתותו

מלקיפה כי פגברה דלית לי קחבעינחכי חלק המרגלי׳

ים חוק וגו'וע" נס תנדך לם יכנר לקיים חיו

פהם חיש כי חם כלכ וגר׳

וכלכ בן יפונ׳ חיו פן סחנשי

כאשר עם לבביי נראה כי כאשר היה עמה׳עד שבאו אל המחנה היה מסכייעמה׳בדבריו כדי שלא יהרגוהו וכאשר בא אל המחנה השיב דבר אמת כאשר עם לבבו וזהו שאמר נישבע משה ונו' לחמר פלת לחתר נרחה מיותרנס כחשר עם לבני ולה כחשר עם פי ובדר׳ הדרש לפי שהתחיל לדבר בדבריה׳ כשאמר ויהם כלב התחיל ואמ׳ וכי זו בלבד עשה לנו בן עמר׳ והם חשבו כי מסייע היה להם ושתקו: מסשתלה הזנוע נתשהולא בהק"בה ואתשר לותר לתי שיש כחן מקים שחלה שכלב רונה לקנל שכרו בהאי עלשא על אשר עלא אחרי ה׳ כלח אשר דרכה רגלך בה זו היא פוכ היה לנדיק כמוהו שלח הברון שכחמר ויבה עד חברון לבקש שבר על זה ויהי' שברו ולא אמר ויבאו לפי שהמרגלים שמור לעלתה דהתי מאשר פין לארחתהוגו' ולא לגכות החחרי היו ירחים לבח שם מפני חונתו תענים וחננים ועה הענקים כמו שחמר ושם חחימן נס שותרו חו"ל שכר פלום וגו כלו'אף על פי שהיו שם אלה בהחי עלמה ליכה וסתבוזה פרכתיב פיום נפגותס הענקים הגדולים בא פס כלב וסמיך ליה והיה מקכ שברו לפי חתר לו משה שתהי לו חברון במקכי אלא שלוה יש תכרא לנחלה ואם לא נזכר זה בספר בנידו דסמיך ליה וחהכך התורה ידויג כי אמת היה אחר וברכך ובו' וכעס יעולים שמאכיר וכתכ בס על שהמרכלב ויהושע הודה לו וכן השנות וטוד בכמה פקומו כתוב בשופטי׳ויתנו לכלב את בלוה תירנו חו"ל דכל פה חברון כחשר דבר משה : החיה שנוכר בתורה הוא העירות חבל הקרן שעור לעה"ב י יי'אותו כחשר דבר זהביאותיו ולהפתיק הדבר נריכין אנו אל הארץ אשר בה שמה : זה לופר שהפרש יש בדבר בתקו׳ ארבעי וחמש - כי דבר המרגלי שחדם תובע חלקו בעיי היה בשנה השני'ללאת ממלרים גמנקש שכר מנוה ולו בשנותנין לו ופפלחין רצונו וחנה נשארו להם במדבר שלשי' מנכין לו עוכיותיו וכעובדה ושמנה שנה ושבע שכבשו הנה דר' תנינא כן דוסא (תמנית דף כד) משמיכ חם כקנ ארבעים וחמש מזה ראו רז"ל פנטיח לחדם סונה פה כלי כי בו׳שנים בבשו הארץ וו׳שחלקו שחלת החדם זדחי כי יכיב ראו מפסוק בי"ד שנה אחר אשר תחתנה לחיים לחיי עלפה דחתי קחיהיב שלחינוכה לו הכתה העיר כי ישראל לא מנו דבר פוכיותיו וחדרכה שלוה ליובלות ושמטי'אלא אחר שחלקו לנדיקים כנחה להם וכו׳כי והפסוק אומר כי ארבע עשרה פי כשקק נה משביע טונה לנדיקים כם מיסעין מנות שנה אח'החרבן היה תחלת יוכל תזע"ט וקונים להם שלימות כמו שאמר בראש השנה בעשור ביותרוסיכותה דההי עלמה לחדש וחיזו היא שנה שראש ארוותה הוח ולקרכה לח פשת מנד יונוה נכוח לכיחור השנה שלה בעשור לחדש הוי בכתוב שחתר כלב ליהושע אומר זו שכת יובל לא וחשוב מתך קריני כא ותנקש. משנכנסו ישראל לחרץ אי אחה הבטחת הק"כהוחל תקשה איך באתי לבקש שכר בהמי מול'הרבע עשר'שנה הח'חרכן עלתחי כיחתה ידעת חת תחלת יובל הם לה תוצי' י"ר של הדנר חשר דנר ה'חל פשה משנכנסו עד שמנו והם שבע אנו כלי שום תכיפה כי חם הוח נוה ויעצוד שכן יהיה. שכבשו ושבע שחלקו : מאז דבר בח"כ ודחי חין וה לקיבול שכר יי׳ כי במכות האל אמר משה יתוב כי חם פירות ועוד נה לכלב שתהיה לו חברון לנחלה : שניה כי עשה כתכה ביוורה חשר שנן של אי ביו ביו לי שני שני שני שלון הארוך מן הדבר אשר דבר ייצעד היום לפי שהלך ישר׳ במדבר ליח שנה בעון המרגלי׳ וי"ת דאול עם ישראל במדברא פי'טעם אשר וישנע עשה ביום ההוח לחער ארנה לחער הדנריביה חתול בתורה ויכתוב משט חת הלך עם משה : וככחי עתה י

המוסיו ככתב ביו"ד שהוא במקום למ"ד הפועל והיה משפטו המסיו בשורק הוי"ו על דרך נטיו רגלי והדומי לו ובאה היו"ד נחה והוי"ו נעה שלא כמנהג וי"ו הרבים בלשון הקדש אבל בלשון ארמי יבא כמו כן אשתיו חמרא ורבי אחי רבי משה ז"ל כתבו בשקל הפעיל והוי"ו מקום למ"ד הפעל אמר כי כל אחד מאחי אשר עלו עמי המסה את לב העם בר אַרְבָעין שִׁנִין אַנָא בֵּד שַׁלַח משָׁה <u>רהוה עם לבּי:</u> בַמַא דֵי מֵלֵיל ייַ: ושמונים ו' מלאים וסימ' נמסר בסדר בראשית :

רדק

עַבְדָאַדַיְיָיָהִי מֵרְקַם גֵּיאָה לַאַלָא יַת ליחס׳ נסיפ׳ עָבָר־יְהוָה אוני מַקָדַש בַּרְגַעַ לְרָגַל ら אַרָעָא וְאַתֵיבִית יָתֵיה פִּתְנָמָא בְּמָא ואחידסליקו עמיתברו ירת ליבא דעמא ואנא אַשְׁלַיִמִית בָּתַר דָּחַלְתָא דַיִי אֶלָהי : ^{י׳ ונענין} אַחֲוֹרִי יְהוֹוָה אֶלהִי: וְקַיֵים משֶׁה בִּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימֵר אָם ′3 לַא אַרְעָא דְרָרָכַת פַּרְסַת רִיגָלָך בָּה ז"ט <u>דִילָך הְהֵילִאַחֲסֵנָאוִלִיבְנָרְעַר עַלְטָא</u> אַרי אַשְׁלִימְתָא בָּתַר דְּחַלְתָא דִייָ י׳יייי אָחַרָייְהוָה אָלהִי: וְעַתָּה הִגָּה הָתָּחֹיָה אֶלָהי: וּרְעוֹהָא קַיים יִיָיָהִי בְּמָא דִי ייַכּוֹיִםי יְהוָהָ אוֹהִיבָאַשֶׁר דָברֹזָה אַרְבָעִים םַלֵּיל דְנָן אַרְבְּעִין וְחָמֵשׁ שְׁנִין מֵעִיבו רַמַלֵיל יָיַיַת פִּיתנָמַא הַבֵּין עם משָׁה דאזל ישראל במרברא וכען הא אַנאיוםא דֵין בַּר תַּמָנַן וָדָמֵש שְׁנִין : עַר כְּעַן אָנָאיוֹמָא הֵין הַגִּקיףכִּרְבְּיוֹמָא דשלחיהו משה כחילי כבין וביזליהימי שינאותי משרה בכחי או וכבחי עתה חילי דְכָעָן לְאַנָּחָא קְרָכָא וּלְמִיפַּק ^{ג'ייי} לַמָּלְחָמָה וְלָצֵאתוּלָרָוֹא: ולמיעל: וכעו הַב לייַת טוּרָאהָבין דמליל יי ביומא ההוא אמיי אמי שמעתא ביומא הרהוא אַרֵי גִּבָּרִין הַפָּן וְקִירְוִין רַבְרְבַן בְּרִיבָן כָּאים^{ט ענלקיי} גְּדֹלַוּה בְּצָרוֹת אולֵי יְהוָדָה אוֹתי יָהֵא מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעָדִי וְאֵירְהַזינוּן וברכיה

יהושע יד

בּיוֹם הַהוא לֵאמֹר אָם־ל־א הָאָרִץ אשר הרכרה רגלה בה לה תהיד לַנַחַלָה וּלְכָנֵיָך עַר־עוּלַם כֵּי מִלֵארָ הַזָה אָל־משָׁה אַשֶׁר־הָלַך יִשְׂרָאָר חמשושמונים שנה: עוֹבְנִיהַיום חָזָק בַאֲשֶר בְיוֹם שְׁלָחַ ועתה **הְנָה־**לִי אֶרי*ז־*הָהָר הַזֶּה אֲשֵׁריהָבָּרָ יְהוֹוָה בַיַּוֹם הַהֶוּא כִּראַתָּה שְׁמַעָתָ בַיום הַהוא בּי־עַנָקִים שָם וְעָרִים וְהוֹרַשְׁהִים כַּאֲשֶׁר דְכָר יְהוְה

בהו שני כפי"ן הדמיון זה החר זה כמו כעם ככהן כעבד כחדוניו כהילו אמ העם ככהן והכהן כעם וכן כחי עתה ככחי אז וכחי או ככחי

עתה הכל בשוה : יייאותי י כמו עמי וכן ואדבר׳ אותד והדומים להם :

הומר

כלי יקר

בו־ארבעים שנה אנכי בשלח משרה אַרדרהָאָרֵץוָאָשַׁבאֹתוֹ דְכָר כַּאַשִר ואַחַי אַשֶׁר עַלוּ עָמִי עַם־לִבָּרֵי: המסיו ארז־לב העם ואנכי מלאתי וַישַׁבַעמשה וחמש שנה מאז רבר יהוה את הדקרבר

۲.,

רשי

כהשר עם לבביי ולה כהשר עם

פי שהמרגלים היו בעלה החת

וירא כלב לומר להם שלא יאמר

כמותם וכשבא הכחישם וזהו

שנאמר שם עקב היתה רוח

אחרת שהיה אומר להס אחד

בפה ואחד בלב : זה ארבעים

וחמש שנה י למדכו ששהו בכיבו'

הארץ שבע שנים שהרי בשנה

השנית שלח משה המרגלים

כשארו שלשים ושתונה שהלכו

במדב'ושבע שכבשו הרי ארבעי'

רלבג

ארבעים שנה כי הוא היה בן פ׳

בעחדו לפני פרעה הנה נשארו מעת

בא המרגלים עד יום מותו ל"ח ויותר

על זה מה שנשאר מהשנה השנית

ולוה ראוי שיובן שמה שאמר בתורה

שיעמדו מ'שנה על תטא המרגלים

יתסר מלת עד והוא לעשנה ולוה

הוא מכואר שמעת מיתת משה רבינו

ע"ה עד שאמר כלב זה המאמר היו

ה'שנים וחלק מהשנה השביעית ולפי

שלא כשלם זה הכבוש עד אתר זה ווה

כי אחר שכבש כלב את חברון זכר

שהאר שקטה ממלחמ הנה זה מבואר

סכבר יתכן שיהיו ימי הכבום שבע

שנים וכבר זכרו רז"ל שימי החלוקה

היונם כן שבע שנים ולא ידעתי לוה

סמך שלם וידמה שלבר קבלוזה

בקבלה :

וטלה

ויתן

וחמש :

6770

במרבר ועתה הגה אנכי היום בו

ויברכהו

וערגדו הנה החיה וכו׳כתב מהרי׳א ז׳ל בדקדוק לשון ועתה לפי שהזכיר ב׳ יעודי׳ הא׳ יעוד

אמר ועתה הנה החיה ה' אותי כאשר דנר נואר א"כ יעוד הב' של נתינת הארן ההיא וו"ש ועתה

תנה לי את הארץ וכו׳ ע"כומ"ם אשר הלך ישרא זמאי קמל"ן כתב הרד"ק ז"ל זה לשונו טעמו כו׳

ע״ש וכ״ל שכוכת כלב לבאר מ״ש בתורה ויהושע וכלב חיו מן האנשים התרים וכו׳ שאחז״ל מאחיו שנטלו חלק המרגלים ואפשר עוד כפי הפשט שמלבד שחיו הנה נתן להם השי"ת כח חדש בחומר

שלהם שיחיו חיים טובים ובריהים ולה יחיו ימים שיהמרו הין לנו בהם חפץ וזהו היו מן האנשים

שניהוסף בהם חיים וכח חדש שהחליפו כח ועלו אבר נכברים וז"ש כאן כלב ואמר ועתה הנה החיף

ה׳ אותי כאשר דבר בכמות זה הרבעי׳וחמש שנה מאז דבר ה׳ אל משה וכו׳ אשר הלך ישרט במדבר

שישראל הלך ונתייגע עד שקנרה נפש העם בדרך לה כן אני שהריני כאלו לה הלכתי במדבר כי

עודני היום חזק ואמין כאשר ביום שלוח אותי משה ככחי אז ככחי עתה וג"כ וא"ו של וככחי עתה

בא ללמוד על מציאות הכה הטבעי כי ככהי אז בטבע חזק כחי עתה וככחי עתה ללמד על העבר

שהיה לבו בטוח בה׳ ככחי עתה בעת זקנתי כן כחי אז ואלו הב׳ ענינים מגלה כוף הפ׳ באומר

למלחמה ולנאת ולבוא ככבד הכח הטבעי שככחו אז כהו עתה למלחמה וככבד אומז הלב אמ׳ולצאת

ולבוא באמיצות לבב ככחי עתה כחי אז כהמור והוסיף בזה לומר שאין כחו עהה ככחו אז בעת תזרתו מהמרגלות כי אפשר שתשש חלק מה ממנו מלד המרגלות לז"א עודני חזה כאשר ביו' שלוח

וכו׳ כיום השילות ולא כיום התורה שתשש כחי מעט מ"מ והרד"ק ז"ל כתב כאן ב׳כפין הדמיון

רנ' ע"ם:

ועתה תנה לי את ההרכו׳ כתב מהרי"א ז"ל שכלב בקש חברון לב׳ סיבות הא׳ כדי להיות בה

חפן בנו ה׳ וכו׳ שהוא יחידי יבוא שמה וגרעו יורישנה והסיבה השנית כדי שישאר זכר זה ע"כ וכ"ל

שכונת כלב צהומר ועהה הנה לי את ההר וכו׳ קראו הר לומר שאינו חשובה בעיניו מצר חשיבותו

כי הרהוא והוא אחד מד' מקומות מגוני׳ שבא"י כמשאחו"ל אלא חשיבותו בעיני הוא מלד אשר

דבר ה׳ ולהיותו מנת ממ"ה השובה ואותה אבקש ולא מפאת ענין אחר כי הרי אתה שמעת ביום

ענקים ועיר מבצר כמ"ם המרגלים ובזה יתאמת מה שהוא מלא אחרי ה׳כאומרו אם

החיים שלא ימות כשאר המרגלי 'והשני נתינת חברון והארן אשר דרך בה ליעוד הראשון

אפר דרכ׳ וכו׳ הי׳ מברון שכלב בה עד הברון כדכתיב ויבא חברון בל׳ יחיד כי המרגלים היו יראים מהענקי אשר שם והמר שירוש מברון לא היתה מפאה מה שבלבו בלבד כי זה לא היה ראוי לשכר בי אם שמלה אחרי ה' ע"כ ובדבריו אבין כה הינוי משמור על אעפ"י שהשי"ה הנשבע עכ"ו אין ראוי לתלות השבועה ולומר וישנע אלא במשה ולי גראה דבין בפ׳ שלח לך ובין בשה הדברים לא הווכרה שבועתו ית׳ כי אם לשלא יוכו המרגלים אבל לא נאמרה ביחוד על זכיית כלב בארץ אשר דרך בה שהרי נהמר וחולם חי הכי וכו׳ היה השבוע׳הם ירא וכו׳ נעבדי כלב עקב וכו׳ שהפשר שועבדי כלב הוא עבין בפני עצמו בלי שבועה ובפ׳ אה הדברים כתובוישבע לאמר אם יראה איש וכו׳ זולתו כלב וכו׳ בה שם הפשר שאו׳ זולתי הוא ענין בפני עצמו בלי שבועה ולזה לה אמר כלב כאן וישבע ה׳ ביום ההוא וכו׳ דהא לא בפי׳ אתמ׳ ויד בעל השער על בתמתובה לכך אמר וישבע משה כי אולי קרה מקרה שנשבע משה ע"ו ולא הזכירו הפ׳ כמו שכתב הרד" קיינותנכון שהלה השבועה במשה לפי שבמשנה תור׳נאמר וישבע לאמר אם יראה זולתי בלב וכו׳ שאנו דברי משה נראה שביאר בחלק הזה היות השבועה כוללת גם לכתיכת חבריון לכלב וזה כיון באומרו וישבע לאמר מאי לאמר לומר שכוכת השי"ת בשבועתו לכלול הב׳ ענינים בשבועה כל מה שנתיד לאמר הן שלק אם יראה איש וכו׳ הן חלק אלתי כלב וו״ם כאן וישבע משה תלה כן במשה לפי שהוא ביאר כן היות השבועה כוללת הנ׳ חלקים כנו׳ ומובן בזה אותרו ציום ההוא שההכרם המכרים כן הוא מהיות הכל ביום ההוא של השבועה שנהכרים תכלול הכל ומ"ם דרכה רגלך לשון יחיד וום יכריע ששלתו"ל מדריבת הקשת להכריה׳ להביא מפרי ארז ולזה יצדק לשון יסיד שברגלוא׳ נדרך הקשת כנודע :

משנכנסו ישרהל לארץ דהיינו ז' של כיבו' וז' של חילוק ע"כ וכ"ז הוא בסדר עולם ברייתא שם ומ"ש

כהשר עם לבבי גיין פי׳רש׳י ז׳ל ומהרי׳ה ז׳ל פי׳ שדבר כלב בסתר עם משה וגילה שודו מהיות

דברי הנורגלים המה כי עז העם וכו' וזהו ואשיב אותו לבדו ביני ובינו דבר כאשר עם לבבי כי לא

גיליתי כן אל העם שלא להמם לב העם וזהו ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו במסתורי לבו

רוח רעה היתה מבעתהו כמו המרגלים ועכ"ז וימלא אחרי בעיו לאמר כו' וזהו ואחי המסיו את ולא

דהשליה לכלב כי כמושאמר בפיו עלה נעלה וירשנו אוהה וכו' לבו ג"כשלם יותר ויותר וחז"ל

ורש"י ז"ל לא המרו שאמר א׳ בפה וא׳ בלב אלא במה שדבר עם המרגלים לא במ"ש עלה נעלה וכו׳

ח׳ וולו״ה והשיב הותו דבר כהשר עם לבבי ולה היו דברי לפניך בדרך חונף הלה כהשר עם לבבי כן

דצרתי בפי ובזה מדוקדק דקאמר כאשר דלדברי מהרי"א ז"ל הי"לל אשר עם לבבי מאי כאשר ובזה

לואר ועבדי כלב לפי שהמכורסם מדבריו כפיו כלבו הם וזהו כלב יען ועקי היתה רוח החרת נכונ׳

זולת רוח עועים של וורגלים שההעם שכלב לא כן אלא בקרבו ועמו היתה רח אחרת נכונה ויוולא

אחרי בפיוובשפתיו כבדני 👘 ובכלי חמדה פירשתי כלב במ"ש רש"י ו"ל שר"ל לא דנתי אותו כפה

אלא כלב שבפיו היה מדבר בעצה כבערה עם המרגליט ואני ה' חוקר לב הנאמן : ראדוי השר עלו עמי וכו׳ עיין הרד"ק ז"ל והמר עתה שמלבד מה שהניב למשה ביכו לבינו

אחרי כבי"כול אחריו ממש ע"ד משהחז"ל מוכיח אדם החרי הן ימלא וכו' מוכיח זה משה הדם הלו

ישראל אחרי כבי"כול לי המר למה ה׳ יחרה אפך וכו׳ ולהם אחרי אמר הנה חטאתם חטאה גדולה

וז"ש כאן והנכי מלאתי אחרי ה׳ שלא לבד לפני ה׳ דהיינו לפני משה והעדה מלאתי כי גם אחרי ה׳

מלאהי ביני ובין המרגלים כמשאחז"ל שלא היו רוצים המרגלים להכיא מפרי הארץ אלא שכלב כפה

הותם בע"כ וזהו ואנכי מלאתי אחרי ה׳:

וישבע משהוכו' מה שייחם השבועה למשה בפ׳ אלה הדברים מצינושהשי"ה נשבע כהב

וכאשר עם לבבוג"כ כשאחי המסיו את לב העם הוספתי ואנכי מלאתי אחרי ה׳ ואמר

מתרי"ה לפי שלא לייתם איו יתברך השנועה דלהו אורח ארעא והיתה השבועה הארץ

אני שעם היותי מלטער על כך כי דבריהם כנים עכ"ז ואנכי מלאתיוכו' ע"כ: ואני

ההוא כי ענקים שם וערים וכו׳ באופן שאין הדבר אלא מצד מה שדבר ה׳ אולי יחנן ה׳ אומי והורשתי'לה בכחי לא כאשר דבר השי"ת יוהרד"ה ז"ל כתב אותי כמו עמי כמוואדבר׳ אותר ע"כ: ויברכהו יהושע כתב מהרי"א ז"ל ברכהו יהושע על דבריו אלה הטובים ויתן לו את חברון לקיים את דבר ה׳ ולי אפשר שאחז"ל ובס"ח שהרואה בהבירו או בנכסיו דבר הללחה לריך לברכו כדי שלא ישליט בו עין הרע ולעומת זה נאמר שלפי שנתפאר כלב באו׳ככחי אז ככחי עתה לכך הוזקה לברכו ויברכהו יהושע שיהיה כקווי ה׳ מחליפים כח ויתן לו את חברון וכתב הרד"קז"ל פי׳ שדה העיר והוא נמר׳ ערוכה בב"ב פ׳ יש נוחלין מקשה חברון עיר מקלט הואי אמר

אביי פרווהא דכתיב את שדה העיר ואת חציריה נתנו לכלב כו':

היתה חברון לכלב והו׳ צריך להבין מה טעם הזכיר בפ׳זה הקניזי ולא בפ׳ הקודם עלכז ונ"ל שכונת הפסוק לו׳ שכלב לא מכר ולא החליף הארץ הזאת שהגיע לו מאת ה 'אבל היתה לו ולורעו אחריו יען בהיתה לו ל:כר מצוה שמלא אחרי ה׳ ולכך לא יאות למכרה ז"ש על כן היתה הברון לכלב בן יפונה עם היותו הקניזי שבעל אמו קנז ועתניאל בן קנז אהיו בן אמי לא נתן לו מוכר ומתן בהלק מהברון אלא היתה לכלב בן יפונה הקניזי לנחלה וכו' הסיבה היא יען אשר מלא אחרי ה׳ אלהי ישראל ולכך לא כגע בה יד כלל להיות זכר המצוה ומ"ש כאן אלהי ישראל רמז כמו שדרשו הראשונים ז"ל בפסוק ישלם ה׳ פעלך וכו׳ שהי ישרש שהכונה עם שישלם ה׳ פעיך כעה הנה ים ליך עדיין י׳ ידות מהשכר שתהי משכורהך שלימה בשלימות בלי הכרון הקרן קיימה לעילם במלו

01.55

האדט הגדול בענקים י הוא אביהם של אחימן ששי וחלמי ארבע היה שמוי דיא על שם האב וג׳הבנים שבן קורא ילידי הענק: והארץ שקעום ממלחמה מוסב לעגיין נ"כ ננחת מותו לוה מת'שמף הרחשון לחתר ז׳שכיכשו שביבותיהם נכנטו החתוריים ולה נחשפו עוד לתלחתה עליהם לכך התחילו לעשוק בחילוק החרץ ומ׳ה החדם הנדול בענקים הוה חברהם אבינו שמני היום בן כה שנה שנחתת שנת חרבתי ' חינם הרוב עלם בכתי חו כתי כמוך למיצר חדום: נגבהי בתקום פיצר דרומי של חרץ ישראל: מקצה תימןי בסוף כל המיצר: ויהי להם גבולי מיצר דרומי של יהודה מקצה ים המלח הוא מקצוע עתה ותמיד חכי כלחם כגדו בכח וגבורה למלחתה ישרחוי להיותי נקרה על כך מיש עלחתםי וענתה כי לדהתי שתתן לי בהר בוה ואלחם עם הענקים ויתן לי ה׳ ג׳ כ גבורה בעלחעת חכושית חלף עב דתי במלחמת יצרי מירחת יומרי כי פלחתי אחרי ה׳ כלי. חסרון שכל שכותי שוים לשובה תחו ועד עתה וכש׳ שההר הוה היצ׳הר פיה לשני למשור כך יהי'ה' בעורי להלחם עם הענקים אשר בהר אשר ידעת אי לאו ההוא זכותא גרם עי יתיצב לפני בני פנק וכש שנם הערים בבורות : ויברכהו יהוצע סיה לריך ברכה להלחם עם ענקים וערים בנורות וכנרכה זו ויתן את הנרון ונו' וע"ב היתה חנרון לכלב ונו׳כי ברכת יהושע ואשר עלא מתרי ה הם התה נתכולו את המיי אשר נלחם נה עד רדתה והיה נסהים פתדה לו ששם העיר לפנים קרית ארבע ע"ם מרכב זונות שנקנרושם והלך לשם כלב בהיותו מרגל ונשתטח על קבריה׳ והתעלל שינצל מעלת מרגלים ועלם בידו ונתקיימו בוהכטחת הק"כה לאכרהם קום התהלך כארן כדי שתהא נוחה לכבום לכניך ועיב נפל פחד חף על הענקים כלי להרים רחש לעלחעה וע"כ והארז שקשה פפלחפה : ושם דביר לפכים קרית ספר חפר כי וחת העיר היתה עשונחת ביניהם כי היא היתם הנפום אשר פענם יקחו ענה כל אנשי מתין ולוה היה קורמים מתי קרית סערכי היא היתם שמער חשר יורה להםוהנס כלב רצה לבשיא בתו לח"מ מרבימנה פילפה היהותי שילכדנה בודאי זכות התורש ביהו ועיב אפר עי שיכת קרית בער ולא אער עי שיכה דביר אלא להורות כתן שוכות ש"ת חשר נקרנו יגרוס כנישתהי והוח הוח חתר חכמת התורה בקרבו וילכזה עתניחל כן קנו וגו׳ כי הוא כיה חריף כתורה שהחויר בעלפולו הכלכות הנשכמות כיתי תשה : ויהי כנוחה התערשים חערו שום פיה מתרי בוחה לבית פתניא כעל' ואחרי הנשואין-וי"א שביה בעת בוחה בדרך כאשר מסר אותה לשלוח בעלה ותשאל מאת אבי אמרה לו אם כוונתך להשיא מותי לה"ח צריך שתתן לי גלת מים שאם אין קמח אין תורה ויתן לה כלב עו' יותר מעה ששחלה כדי שיהי' מוכן ללמוד כלי תריעה:

\$57

כונחה קשנה הפעם ועי יודע אם אמ"כ

> בענקי: שקטה ממלחמה בל דרום הגבול שם מהל'דרומ : דמיתפני לדרומת רללשון פנע: א מגגבי אל המקום שהיה מכנב למעלה עקרבים : זה יהי לכם גבול נגבי היה לו לומר להם שהרי כל הפרשה ספור לכרים הוא ויתכן פירואוגי בן יהיה הגבול להפורמו שנחמר במורה הוה יהיה לבס גבול נגכ: מכן בו המובן מדוגי המקום היה שמו בוהן בן ראובן וכן חרנס יונתן בר רמובן ואס המקום אבן אלי היחה שם אבן גדולה לסימן לגבול המקום אל הגלגל אשר נכח למעלה 'm70 נקרא המקום גלגל וגקרא גלילות לעכיין ידוע אצלי

והדומי גם כן פס מקום נקרח

בך לעניין ידוע הללסי וכיתי

為

למסקנה דהדמים

ויהן הה תברון לכלב י פי׳שדה העיר ותנריה כי העיר עלמה היחה מקלט כמו שממר בספר ערי המקלע כי חברון ומגרשיה היולכהנים: קרית מרבעי ארכי הוה שם הענק והוא האד הגדול בי התענט בני ישראל להוריש הנשארים: נגבה ' בקלה חימן מדבר לין היה ללד דרוס ולח מן הלשון י לשון הים וייה כיתה

נהיה ואבר

> מציפונא לביח משראופליק חרופא לאבן בוהן בר ראובן : ופליבן הרופא מַעַמָק עָכוֹרָ וְצְפּוֹנֶה פּנֶה אֶלְרַתַּגְּלְנֶל מיחד מכחו לְדְבִיר מַמֵּישָׁר עָבוֹר וְצָפּוּנָא כַתְפָנָי רְנְרְנְרָא דְרַקָּכִיל מַסָּכָּנָא דֵיאָרוּטִים דַמָּדָרוֹם לְנָחֲלָאוֹעֲבָר קָרוּמָא יְישָׁי עין שמשתהון הספטהי 5.A.2

לעצמון ונפיק לנחלא רמעריבם נהוו <u>הַפְּקַגוּוּהִי דְּרְחוּמָא לְמֵיְצָרְבָּא וּיין יְחָא</u> לכון הרוסדרומא: והחום קידומא ימא רכיל הא עד סיפי ירדנא והרוניא לרוה ציפונאפביף יַפָּא כִיפְיָפְי יַיְדְגָא: וְסָרֵיקהוּנְאַרְבֵית הַנְלָהוּאַבֵּר

וּמִסְהָתַר לְקַרְקָעָוּז 1108

וַתֶּרָה עַרְבָּאלְשִׁיבִטָא דְּבָנֵייהְוּדְרָר לורעיתהון על חתום אדית שייברא <u>ייאן דָרוֹטָאַטָקָיָאַידָרוֹטָא</u>ו להון החום דרומא מקיבי יפא לי הסי רְמִילְחָא מִן בֵּיפָא רְמִחְפְנֵי לְרָרוֹשֵׁא: וּנְפֵיקלְמִדָרוֹטָא לְנַסְגָוָא דְעָקְוֵיבָין ועבר לצו וסליק מדרופא לרקם אי ל גיארה ועבר לחצרון ושליק לאדר

<u>וּבְּרְבֶיה יְהוֹישֶׁע וִידַע יַח הָשְׁרוּן כְרָב</u>ָל בריפנהלאחקנא: עלבו הַנַת הֶכְרוֹן לְבָלֵכבָר יְפָנָה קְנְיוָאָר־ לאוזקנא ער יומא עריו וזיין ייגרים דאילים בתר וידוליואדיי אלתאי רישראל: ושום הכרון שיקרמין קריח אַרְכָּע אִינִש רַב בְּנִיהָרַיָּא דּאָא וארעא שרובה באכיעבר קרבא

> ועלהדגבול ידברה ני חסי אַשֶׁר־נכַח לְמַעָלָרָ אַרְמִים אַשָּר <u>סנגב לנחל ועבר הגבול אלימי עיו</u>ד שמשוהיותצאתי

<u>ויהי להם גבול גוב</u> בקצח הימן: פקצרי ים הפילח בן הלשו הפנה ננפה: זיצא אריכינגב לבועלה ייה נסמי עקרביבי ועבר צנרה ועליה כנגב <u>לקרש ברגע ועכר הארון ועריה</u> וּעְבָר אַדְרָהוֹנָסָב הַפַּרְקָעָה: עצמונה ויצא נחל מצרים וחידה הצאות הובוליפורה ורחייואה לכם גְּבְּוּל נֶגָב : וּגְבְוּל לֵדְיָמָה יָםָיָהָשָּׁלָח ער־קצה הַיִיְהֵן וּגְבוּג לפָאָה צָפוֹנָה וְעָלָה כלשון הים פקצה הירדן: הגבורי בירת הגישה ועבר היבאון לְבֵיח הַאֲצָרְבָח וְצָלָה הַאָּבוּל אֶכֶן בָּוֹהַן ELLING !!

לנחלחער נאינם בור יען אשר פלא רשם הכניון לכלים כורית ארבע ראדם יונריול בענקים היא ודיארין שקשה ייי יי <u>ויהיי</u> דוגורל למפה בני יהודה למשתהתם אנת ולול אנום כעפעינו ללכעי

דרומי' מורחית של חרק ישראל באה מסעי : מן הלשון י אל ים : ויקר כהו יהו שעויהן ארד הכרון וינא אל מנגב למעלה עקרביםי לְכָלָב בּן־יפנה לנחלה: חינו אומר וילא ונסב ותמר אח 13-72 במקום שחום של גבול בולם אל <u>דַוּיִהָּה ה</u>ברוז לְכָלֵב בֶּן־יִשְׁנָדָה הֵהַקְנָזִי החוץ או כוכם לכד פנים שאינו המון וכא מעב למעלה עקרבי שו אודרי ידויה אלהו ישראל:

הולך מכוון וכאן הוא בולטאל בדרום של מעלה עהרבים נמצי שמעלה עקרבים לפנים מוהתוט ועבר וכא לו א המערב : לגה י לצוובלתיב׳שלריכ׳לח״ד בתחלת׳ א פַאָרָדוְמָה ג הטל לה ה"א בסופה ; ועלה כל מה שהוא בנולה חן המארח ללד ירושלם הוא עולה ומירושל׳ והלהה הוא יורד כאן למדנו שירושלם גבוה מכל חרץ ישרחל וירושלם איכו נזכרת במיצר זה שבמילר לפונית של יהוד׳היתה כמו שאמור בענין : ועלה מכגב לקדיברגע י החוט הולד לדרומי של קדש ברכע נמצא קדש לפני׳ מן החוט : ועבר חברון לבר המערב הוא מונה והולך ער והיו תולאתיו הימה : תולחות י פופו של מיצר אל הים הגדול שהוא מיצר המערבי לכל מרז ישראל נמצא גבול יהודה מחויה כל הרכה של חרץ ישרא מן המאר׳ למערב ועומד בדרותה של ארץ ישראל: ונבול קדמה אונו התתוח למיצר מזרחי של יהוד׳ : אם המלח י שהוא מקצוע דרומי מורתי לחרץ בחלה מסאי: שר קצה הירדן . רתבו של גבו'יהוד׳ אינו אלה כנגד ים המלח עד מקום שהירדן נופל בים המלח שהירדן הף הוה במילר מורח של ארץ כנטן כמו שנאמר באה מסעי במיצר מזרחי וירד הגבול הירדנה והיו תולאותיו ים החלח שהוא במקצוע וגבול לפאת צפונה חוט מיצר המתוח למיצר לפון מן המזרח למערב מלשון ים המלח ממקום שהירידן נופל בו שאמרנו ששם כלה רוחכ גבו׳ המיל המורחי ועלה לליד המער׳ בית הגלה ועבר החוט הלפין

והיה

מן ו' חלין

זכחי' ה'

יקרי ג' י

ושם י"ג ר"פ וסיט׳ גמסר בסדר בראשית: והיה הוצאת הגבול ז׳ כתיבין והיה וקרינן והיווסימ׳ למעל׳

עקרבים דוידבר ינחל מצרים דיהודה י בית און יבית חורון יבית תגלה דבנימן יצאן אברות היו

עמיי ולא יהיה עוד לשני גוים י ונמסר גם בסדר מסעי : לפאת צפונה ג' בקריא'וסימ' זגבול הדמה י

ויהי להם הגבול י וזה גבול הארץ דיחזקט: וצפונה ה' בקריאה וסימ' נמסר בסדר ואתחנן: פנה ג' וחס' וסימן אשר לכבו פנה היום י וצפנה פנה אל הגלגל י אשר פנה דרך הקדים י ונמסר גם בריש

פרר גצכים :

לבית הערבה בדרומה של ארץ ישראל בית הערבה נמלא בית הערבה בתוך גבול יהודה לפנים מן החום: ועלה הגבול אבן בהן . בל מה שהולך עד ירושלם הוא עולה ועלה הגבול דבירה מעמק עכור . שהיה עמק עכור בין אבן בהן לדביר: ולפונה פונה אל הגלגל וכשמגיע כנגד הגלגל מרמיב הגבול גיולא מוט המיצר לנד הגפון אל הגלגל אשר אא נוכא מעלה אדומי אשר המעלה בדרום הנחל נמלא הנחל חוץ מן החוט שלא בגבול יהודה : מנגב לנחל י עמק ומדרון היה בלא אים : 56

יקר

יפונה נתן חלק בחיך בני יהודה בתוכם ממש כדי שיהי׳ כלכ מוקף האנשישבעונעיב ומ"ם אל בבול ארז אדום כתב רש"י ז"ל שגבול ארז אדום סמוך למצר דרום נגבה בתחו׳ מצר דרומי של א"י מקטה תימן בסוף כל המצר ע"כ וכן ה"י בסייפי זרומי זהרד"ה ז"ל כהב מדבר היה ללד דרום ולה כל דרום הגבול אלא מקצה דרומו ע"כ:

רידוי להס גבול נגב זכו׳ עיין פי׳ רש״יז״ל: ויצא אל מנגב וכו׳ עיין פי׳ רש״יז״ל: עלמונה וכו׳ הקשה הרד"ק ז"ל במ"ש זה יהיה לכם גבול נגב להם הי"לל שהרי כל הפ׳

גבול כגב עכ"ל ואפשר שלהיות הגבול זה פרטי לבני יהודה וכללי לגבול ה"י להודיע המלר הדרומי לכך אמר זה יהיה לכם ר"ל לכם לכל ישראל :

קדמה יס המלח וכו׳ עיין פי׳רש"י ז׳צוהרד"ק ז׳ל כתב אבן בותרבו׳מ׳מ׳מ׳ ונכול הנבול דבירה אכו׳ שהי׳עמה עכור בין אבן גוהן לדבי אפפונה פונה אל הגלגל וכשמגיע ועלה בכבד הבלבל מרחיב הנבול וייצא חוע המצר לבשיו אל הגלגל אבר הוא כוכח מעלה

אדומים אשר המעלה בדרום הנסל נמנא כנחל חון מו האוט שלא בגבול יהודה מנגב לנחל עמק אל עין רעל מעין הכובטים ח"י לעין הצדא וקוראאת הכובם רוגל ע"ם שנועט את בגדי הלמר

ברגליו פוליין שלעיוי שרייק בעני אל הגלגל בו׳ עים כדפרם" ויל וכטעמו: ברגליו פוליין שלעיוי . שרד"ק בתב אל הגלגל בו׳ עים כדפרם" ויל וכטעמו: רעבר הגבול גי בוהכנום ומיצתב הדר יק היי חילת בר הכום והיה הגי הזה פמוך לירושלי והוי המקום אשר נותא יהפיכו תפני הגלולים. סהיו כו ושם אדוני התקום תקדם בן הנם ומ"ש ועל הנבול והתקים ביה ני איכו אומר ושלה כנגד הגי אלא אל המקום שהיה בו הגי בכל אלה הגבולים בוא אומר אילה כי דיובלים בקיה מכל המתלוח אמים אל כתף היבושי מגוב כמואת ירופלים מון מן הקוט שינים אבצו זכויהה אל בבכול בנימין שהוא בלפונו של יהוד אעלה גי בן הגם מודנו עולה מעט עד עין עיטסומשס והלהה יורד ווישא הבתינו בפחיטת הדסים סבור למיבניה בעין עיטם שהוא גבוה מידוסלים מעט ע"כ וכתב הרלכי אילועבר הגבול גי בן הנוס כו׳ ע"ם: אייושא אווים מעין מי בסתוח איין החד" הוא מויצה אל ערי הר עפרון עיין רשיי איאר הגבול פרעלה ומיציא איל: הכר הגבול פרעלה ומ׳ איין פי׳רפ׳יז׳ל: הצא הגבול וכו׳ עיין פי׳רפייזיל: הגבול יססימה עיין הרדיק ז׳ל: דלכלב בןיפונה נמן חלה ר"ל פכח חלקו מנבלע בחוך בני יהודה אל פיה׳ כמו על פיה׳ או אמר אל פיה׳ ולה אחר על מי כי ציהווע בילה מטינוי שלמייחה הדיבור ליהושע עלוה כי אם למשה נהתר מיש אל שיה׳ר׳צ ראי לגליהופע לקיים אל פי ה׳ שנאמר למקה ולא שנאמר לו ליהושע עלמו : ריגרים אום כלב ומי מיין מי רש" זילוכן הרלב"ב זילובר בתבתי לתעלה סברה מהריי

77

מכולו ארוך כמשפט ה׳ שמתגהג בו במה שהוא אלהי ישרא סמניה להם הקרן לע"הב וזה נראה לי חומר כאן אשר מלא אסרי ה׳ אהי ישרא לרמוז שעדין משכורתו שלימה מעם ה׳ אלהי ישרא לעולם בכולו טוב וזה עכשיו הם פירות :

רשם קברון וכו' כתב מהרי"ה ז"ל שהכונה לזכור חוזק העיר עד שהיה שתה תקדם קדמתה קרית ארבע ע"ש אחימן ששי ותלמי ואביהם שהם ד׳ או יהיה קרית ארבע האיש אשר הי׳

שמו הרבע להיותו הגדול שבענקים וכאלו היה בו שיעור ד׳ אנשים ע"כ וקרוב לדבריו הם דברי רש"יז"ל שכתב האדם הגדול שבענקים הוא אביהם של אחימן ששי ותלמי וארבע היה שמו ד"א ע"ש האב וג׳ בניו שכן קורא ילידי הענק ע"כ וכן כתב הרד קזיל ובמדרש רבה אמרו ארבע ע"ש ארבעה לדיקים שקבורים שם אדם אברהם יצחק ויעקב ד׳ ואמהות חוה שרה רבקה לאה וע"ש ד׳צדיקי׳םדרו בה עמר אשכול וממרא ואברה׳ ומלו בה ומשסילא אברה׳כשרדף אחרי ד׳מלכי׳בדולי׳ שהיה עולה לחלק ד׳יהודה בהחילה והח"כ כלב והח"כ לכהני׳ והח"כ ללויים ושהיה מארבע מקומו׳ מגונים שבא"י ואלו הן רבי יצחק אמר זור ונפת דור המכת ברח הכרון רכנין אמרי דנה הרית דנה תמנת סרח תברון ומ"ם הלדם הגדול בענקים במדרש תזית האדם זה אדם הראשון הגדול או אברהם יצחק ויעקב שנקרא צדולים באברהם הוא אומר וה צירך את אדוני מאד ויגדל בילחק בתי׳

ועבר סיפו׳ דברים הוא ויתכן פירושו כי כן יהיה הגבול להם כמו שנאמר בתורה זה יהיה לרם

25

רדק

יהושע טו

הוא שורס להם שהארץ שקטה ממלחמה ארבעים שנה שנתעכבו במדבר בשכר שכבדו את הוקן בקרית ארבע שאמרו לו נשיא אלהים אתה בתוכנו: אל גבול אדום

1***9**

- 127

ז"ל בכסוק ויגשו בני יהודה וכר שכתב פתכף ומיד וירש משם כלב וכו' והעפ"י שנוכר

160 15 (*) 10

ויגדל האים וילך הלוך וגדול וכו׳ יעקד דבתיב ויגדלו הנערים יעשו בפלל אלא שקלקל מעשיו ובוה הבכורה נעשה קטן שנאמר הנה קטן בתתיך בגוים ע"כ: עוד הניא רבי עשי הגלילי אומר אחר שהכחוב שוהל חנוש׳ ארן כנינן לחנשה ארן מורים למה וכו הבטענים שישנועל הארן מיש שנה שנאמר והנרון ז' שנים כנכתה לשני לואן מלרים מפני שכיבדו את אברהם שאמרו לו נשיא אלהים אתה בתוכנו זכו שישבו על ארפה ח"ן שנה רשב"ג אומר משוםר' ישודה בן לקיש הרי הול אומר ההדם הנדול בענקים והארץ שקעה ממלחמת בני בניעו שביבדו את הברהם אבינו זכו שתשהוע הלרזעליה ע"כ והוסיפו שם שוכו אערה שביצרוהובראה להיות להם יתר פליש עבסתכם הלכו לאפריקי ורש"י ו"ל ג"כ הביא חלק מום המדרם ע"ם ולפי זה ל"ל דמ"ם האדם הגדול בעכהי ר"ל שגדלוהו הענקים שאמרו נשיא אלהים וכו׳ ווכו בענקים ומחוד דבריהם נוכל ללמוד שנם כמי בסט הפ׳ דמ"ם והארז שקטה היימו בימי יהושע ששקטה מרוע כחירת יהושע מתהפה במלאכהו וג׳כ החדם הגדול אברהם פכיבדוםו ארם ג׳כ לזם שכעה והארץ שקשה תחלחתה י ותהרי "א כפב בעינם שנוהו לאמריוהארן שקשה וכו׳ כאלו חלה השפוק להודיע בשאלת חברון היתה מלו ומהכם שעת המלחמה עם היות שנו׳ כאן בעת החילוק בדי לחמרה גוסהדלוק ולוה כמב כאן הפפו הנופר למעלה והארן פקטה ממלחמה לגפות סימוירמו פיפמך הנגין למעלה עיצ :

רידוי הגורל ובו׳ כתב מהרייה ו׳ל שמומת המסוק להגיד השגמת שלתר שניתן לנחלה תתרון לפלב נשיא בני יהודה עשה ה׳ באופן שיהיה גורל בני יהודה אל גבול אדום וכו׳ ולכלב בו

כנד גנית הלא הל המקוס

שהיה כו הגיא בכל אה הגבולים

מכל הארצות : עמק רפאים י

הגבורי' הענקים: ותאר הגבולי

כל וחתר ת"י יסהר כמו ובמחוני

יתארהו שהוא ענין סבוב: מעין

מי נפתוחי הוח הנקרא בדברי

רויל עין עיעם : הימה הגדול

וגבול י וגבול יהודה למערב היה

הים הג דול : וגבול הים יכלומר

הים הגדול וגבולו היה גבול

יהוד׳ללד מערב וכת"י ותחומי׳

חר"זל כי בלשון פרסי קוראין

דביר לספר: עתכיאל בן קנז

אתיכלבי אמרו רו"ל כי אחיו

מאמו היה כיכלב בן יפונה היה

ועתניא בן קנוי ומה שאמר על

כלב הקנזי ייחם חותו לבעל

מוויתכן לפרש כי אחיו מאביו

ומאמו היה והיה שם אביו כלב

בן יפונה וקנז כי הרבה נמלאים

שחי במוח לחדם חחד והנכון

אכלי עוד כי קנז היה שם רחש

המשפחה והתיחסו בכי המשפח'

אליי ובהמרו הקנזי או בן קנז

הכל אחד כי רחוק הוא ליחם

החדם לבעל חתו כי חפילו

לתשפח החם לה מכהכו שיתיחם

החדם כי חם לבית הבותיו יומה

שהמרכל אלה בני מכיר אבי

גלעד והיה שגוב ויאיר בני בת

מכיר בעבור הערי' שהיו ליאיר

בארן הגלע אמ׳כן: ויהי בכוא׳ י

בחוח בית הבמיש ופירו בכוחה

לבית בעלה : ותסיתהי הסיתה

בעלה לשאול מאת הביה שדה

נלה רצה הוה לשחול וכשרמתה

כן ותלנח מעל החמור כלומר

הפילה עלחה מעל החמור

שהיתה רוכנת עליי ותיי

ואתרכינ׳וכן תרגימ׳ותפל מעל

הגמל: ברכה מי החסנתה

ויחכן לפרש ברכה ממששהיא

תוספת טובה כלומר שיוסיף לו

על מה שנתן לה כי ידמה שנתן

לה הרץ צמחה ייבשה ווהו

שהמרה הרץ הנגב נתתני

חרנומו חרבו המים כנובומיה

ושאת שיהן לה עור השדה שהיו

בו גלוח המי׳ להשקו׳חרן הנגב

שנתן לה ופיר׳ נתתני נתת לי

ושם דביר לפנים קרית ספר

אל עין רוגל חי לעין קזה וקזרא בדברי רזיל הוא כובם הבגדים ותיישדה כובם חקל משטח קלדיה ונקר׳ הכובם רוגל לפי שמשפשף הבגדי ברגליו בעת שמנבסס: גי בן הנס ' ת"י מילת בר הינס והיה הגיה הזה סמוך לירושלם והוא המקום אשר שמא יאשיהו מפני הגלולים שהיו בוושם אדוני המקום מקדם בן הנוסי

ומה שכאמר ועלה הגבול לעין קצרא: וְסָלֵיק תְחוּמָא לְחֵילַת כּנ כיפֶי הם אָל־עִין רגָל: והמקו' היה בי אינו אומר ועלה ברהנום דלעיבר יבום מדרומא היא ירוישלם וסליק תחומא לביש טירא הוח אומ׳ ועלה כי ירושלם גבוה דעל אַפֵּי חֵילַרת הָנּוֹם מַעַרְבָא ת"י משר גבריה והוה שכחמר דָּבְסַיְפֵי מֵישֵׁר גִּיבְרַיָּא צִיפּינָא : עליו כחלקט שכלי בעחק רפאי זהיה המקום ההוא מאו מקום

יהושע מו

וּיָקַחַר הְרוּכָא בֵרֵישׁ טּוּרָאלְמַבּוּעַ י׳ מחיו מי נֶפְתוֹתַ וְנָפִיק רְלְקִירְוֵי טוּרָא דעפרון ויסבור תחוטאלבעלה היא קרית יערים: הכרמל דכו׳ מבעלהליפא לטורא דשעיר ועבר לעיבר טור יְעָרִים מִצְיפּינָא רְזיא כסלון ונחירת לבירת שמש ועבר וְנָפֵיק הְחוּמָא לְעִיבֵּר לתימנא: עקרון דַאַיפּוּנָאא וְיִסְחֵר תְחוּמָא לשיברון ועבר למור בעליה ונפיק לְיַבְנְאֵר זַוְדֵווּן מַפְכָנוֹהִי דִהְחוּמָא יישי הַיָּשָיה הַגָּרוֹל וֹגְבֵול זֶה גְבָוֹל בְנִי ותחום מַעַרְבָאיַמָּארַבָּא ַל<u>ַי</u>פָּא ותחוטא בין תחום כֵּנֵי יְהוּדָרה סְחוֹר וּלְכָלֵב בֵּר <u>םחור לזרעיתהוז:</u> יְפֶנֶה יְהַב חוּלָקָא בְּגוֹ בְּנֵי יְהוּדָה עַל <u>מִיטְרָאדַיְיָלִיהוֹשָׁעַיִר קְרְיֵת אַרְבֵּע יֵיחֵי יִי</u> מל' בכבי' אָבוהון דְגְכָרֵיָא הִיאחָבְרוֹן: וְחָרֵיך מַתַּמֶן כָּלֵביַת הְלָתָאבְנֵי גְכְרֵיָא יַר <u>יש</u>שיוִיוַת אָ**חִיטָן וְיֵת תַּלְמִי בְּנֵי גִּבְּרֵיָּא**: ייליס׳יוּיֹּז אָלייִשְבֵי דְבָר וְשֵׁם־רְבָר לְפָנָיָם קרְיַת־ וּסְלֵיק מִתֵּפָּן לְנַת יָרָ בִידְבִיר וְשׁוּם דביר מלקדמין קרות אַרְבֵי

וּאַמַר כָּכֵב דָּמְ<u>ח</u>ִי יַת קִרְיַת אַרְכֵי ויכבשינה ואתן ליה יתעכסה ברתי וכְבָשָׁה עַתְנִיאֵל בִּר קְנַז לאיתו אַחורדי רְכָלֵב ויהַבלֵיה ירת עַכְסָה מיוי יין בְבוֹאָה וַהְסִיתֹהוֹ לִשְׁאַוֹר מארתי והוה במיעקה ברתיהלאיתו: ואמר כתיה למשאר מן אבוהא אַחַסַנְאָא וְאִיהְרְכִינָת מֵעַל חַמְרָא מייה הְנָה־לִי בְרָכָה כִיאָרֶץ הַגָּגְל נְחָהָנִי ואַמר לָה בָּלֵבמַת ליף: ואַמַרַת הַבי וווי יויין וְנָתָתָה לָי גָּלָת מָיִם וויתן־לָה אָת גְּלָת לי אַחַםנֶתָּא אֲרֵי לְאַרַע דָרוֹמָא יְהַבְתַּגִי וְתִיתֵּן לִי אָהֵר בֵּיר שְׁקִיָא

רמיאויהַבלָהיֵת בֵית שֵׁקִיָא עִילָאָהוְיֵת בֵית שֵׁקִיָא תַּחְתָאָה

מלאים בנכיאים וסימן ויורש משם כלב את שלושה בגי הענק י ויולדו לאבשלום י שערים שלושה יתא ושלוש׳מפה דיחזהא׳ וכל מגלת אסתר דכוו׳ מלאים : והצנח ג׳ וסימן ויהי בבאה והסיתהו לשאול וחברו דשפטים : ותקה יעל אשת חבר את יתר האהל: גלת ז' חטר בקריאה וסימן ותאמר לו תנה לי ברכה כי ארץ הגנב נתתני ג' בפסוק ׳ והבדו ותאמר לו תנה לי ברכה דשפטים ג' כו ׳ עמרים שנים דמלכים קדמה דפטוק חסר וי"ו: תחתיות ז' בקריאה וטימן ותאמר הנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני

っ

אל עין רוגל מעיין הלובסים תרגם יונתן עין קצדא וקור׳ את הכובם רוגל על שם שבועט את בגדי הלמר ברגליו פ׳ולון בלע׳ו: אל כהף היבוסי מכגב׳ כמלאת ירושלם חוץ מן החום וחינה בגבול יהודה חלח בגבול בנימן שהוח בלפונו של יהודה : ועלהגי בן הנס י עודנו עולה מעט עד עין עיטס ומש׳ והלח׳ הוח יורד וזהו שחמרנ רבותינו בשחיטת קדשי סכור

למיבניי׳ בעין עיטם שהו׳ גבוה

מירושלם מעט: ותהרי לשון

ונסב בעוגלכמו ובמחוג יתחרהו

ויונת׳ תירג׳ את כולם ויסתר :

ויצא אל ערי הר עפרון החוע

יוצא לצד הצפון והגבול מרחיב

עד ערי הר עפרון: ותחר

הגבול בעלהי אין זה ללד

המערב אלא בליטה ללד לפון :

ונסב הגבול מבעלה ימה יעכשו

חוזר למניינו הרחשון מן המזרת

למערב: אל כתף הר אפרי

מלפוני ישהיה חוט בלפונו של

הר יערי׳ נמצא הר יערי' בתוך

בכול יהודה לפנים מן החוע :

והיו תולחות הגבול כוף המילר

ימה אל ים הגדול שהוא מילר

מערבי : אל פי יי׳ ליהושע יכמה

שחמר הקביה ליהושע : ויורש

משם כלב - לאחר מיתת יהושע

כי עדיין בימי יהושע לא כלכדה

חברון כמה שנאמר בספר

שפטים ולא נכתבה כאן הלא

מפני החלוק' : קרית ספר

רבותינו אמרו אלו הלכות

שנשתכחו בימי אבלו של משה

שהחזי׳עתניא בן קנז מפלפולו :

ואיתרכיכת הטתה עלמה ליפול

לרגליו : תנהלי ברכ' י פרנס' :

האדמ׳ ומתרג׳ כגובו שיי קא

בלע׳ז בי׳ מכוגב מכל טוב הדס

שאין בו אלא תורה: נתתני

כתת ליי כמו דברו לשלום דבר

אליו בכי ילאוכי ילאו ממכי בשל׳

בשל להם : גלת י מעיינות :

רלבג

ועל הגבול גי בן הנס ש כתף היבוסי

תכנב היא ירושלם - ידמה מוה

החקום שירושלם לא נתחלקה לשבטיי

ואולם מה שאמ׳ אחר זה ואת היכוסי

יושבי ירושלם לא יכלו ברי יהודה

להורישם וישב היבוסי את בני יהודה

בירושלם ארה שירושלם הית וונחלת

ברי יהודה כי לא איור לא יכלו ברי

ישראל להורישם אך אמ'לא יכלו בכי

יהודה להורישם י וממה שאמ' בנחלת

בריחין ביורין עריהם אשר כפלו להם

בנחלה וללע האלף והיבוסי היא

ירושלם ידמה כי ירושלם הית מכחלת

ויהיו

733

ויכיו

חחיכלבי מאמו: ותצנח

ועלה הגבול גיבן־ הנם ארי כתף היבוסי מנגבהיא ירושלם ועלה הגבול א־ראשההר אַשר על־פּניַ גִי־הָנֹם יָמָהאַשֵר בָּקצָה עַמֵק־רְפָאָיםצָפּוֹנָה: וְתָאַרהַגְּבוּל מראש ההראל מעין מי גפתוחויצא אָר־עָרִי הַר־עִפְרָוֹן וְרָזאַר הַנְבוּל ונסב <u>בַּעַלָה ה</u>ָיא קרַיָת יְעָרָים: ומסתחר תחופא אין אלמן הגבול מבעלה ומדי אלדי הר שאיר וַעַבַּר אֵל־כֵּחֲף הַר־יִעָרֵים מִצָּפִוֹנָד־ז היא כַסַלון ווַרֵר בֵירת־־שֵׁמִשׁ וְעָבָר וְיָצָא הַגְבוּל אֵל־כֵּחֵף תמנה: עַקרוֹן צַפּוּנָהוּתָאַר הַגִּבוּל שָׁבּרוֹנָה וְעָבַר הַר־הַבַּעַלָה וְיָצָאיַכְנָאֵל וְהָיָוּ וגבולים תצאות הגבול ימה: יְהוּדֵהסָבָיבלְמִשְׁפְּחֹתָם: וּלְכָתֵב בּן־יָפַגָּה נָתַן חֵלֶק בְּתוֹך בְּנִי־יְהוּדָרה אָל־פֵּי יְהוֹזָדָה לִיהוֹשָׁע אֶרת־קרַיָת

אַרְבֶּעָאַבִי הָאַנָק הִיא חֶבְרְוֹן: וַיַּרֵש מִשָּׁם בָּלֵב אֶ**ת־שְׁלוֹ שָׁה** בְּנֵי הענק ארז־ששי וארז־אחיטוואת ויעל בושם טו ארן הנגב יחרבה כמו חרבו פני <u>הַלְמַי יְלִידֵי הָעֵנְק</u>: קפר: ויאמר כלכאשריכה ארג קריר־קפר וּלְכָדֶה וֹנָתַתָּי לָוֹ אָר־ר־ וילכרה <u>עַכְסָה בִת</u>ּילְאִשֶׁה: עַרְזנִיאֵל בֶּן־קַנַז אֲחַי בָּלֵכ נַיִּתַן־לו אתיעכסה בתולאישה: ניהי י אָבִיהָ שַׁרָּה וַהְצְנָח מַעַל הַחַמוֹר ויאמרילה כַּלָב מַה־לָך: וַתֹּאמֵר עליות ואָת גַּלָת תַחָתיוֹת: זאת

רא

מעין ד׳ פתחין וסי׳ מעין מי נפתוח י וחברוי׳ ובל מעין מים יסתמוי מעין גנים כאר: שלושה ד׳ דיהושע ישהני בבור תחתיות י והורדתיך את יורדי בור ירנו שמים כי עשה יי׳ יבן אדם נחה על המון דיהושע ישהני בבור תחתיות ימצרים ישם עולם וכל המינה יקראתי שמך יי׳ מבור : מצרים ישם עולם וכל המינה יקראתי שמך יי׳ מבור :

ברי בריחן ולוה כפלה החתלות אם כתחלק ירושלם לשבטי אכ לא :

ויש לפרש עור ברכה כמו ברכה בלירי וי"ת ארץ הנגב ארי לארע דרומה יהבתני ופי׳ גלת מים מעיינות כמו גל נעול או פירוש בריכו׳ מים המכונסין וי"ת בית שקיא:

יקר

כאן בענין החלוקה הנה הגשת בני יהודה וכלב שנאמר ויגשו בני יהודה אל יהושע בגלגל וכו׳ וכל בעמן היה בעת המלחמה עם הברון ולה נכתב ונוכר כי הם בתלוקה ולה בכיבוש עוד כתב קרוב לזה שעם ביות שההרן שקטה ממל מסי בקש יותן לו את חברון לחרמר ריב הוא לבדו בזה יורה מוזק לבו והיותו אמין בשי"ת - ומ"ש ויורש משם שתיבת משם מיותרת שהי הפשר לומר שמשם מחותו מקום נרשם ולא ממקום זולתו הלה כסעו מפחדו ומכח גבורתו למקום החר שהרי בספר שופעים בהמר ויכו את ששיוכו׳ הרי שהכום והרגום והפשר שמשם תוזר אל מ"ש אל פי ה׳ וז"ש ויורש משם ריל משם ומעת ענין המרגלים משסוכה כלב להורישם כי שם נאמר וזרעו יורישנה וכן אמר כלב למעלה והורשתים כאשר דבר ה׳ באופן שמשם מדברו ית׳ הנו׳ זכה כלב להורישם ומ״ש את שלשת בני הענק מניינא למה לי ותנא והדר מפרש אותם הכונה לומר כי באו יחדיו שלשתן להלחם עם כלב ועזרו הש"י עס היותם חוע משולש ז"ש ג׳ זעוד שהיו בני העכק בנים דייקא גדולים ותקיפים

וילכדה עתניחל בן קנזיכו׳ ולא כתיב ויכה וילכדה אלא וילכזה בלבד לרמוז אל לכידה ההלכות שנשתכחו שבשבילן כתן לו ערסה בתו לאשה ובזה כבין משחז"ל על כלב שהוא א׳ מהג׳ששאלו שלא כהוגן והשיב להם השי"ת כהוגן שהי׳ אפשר ילכדה עבד או כותי שבמ"ש ניחא שנכון לבו של כלב שלא ילכוד הלכות הלו שנשתכחוכי אם האיש הירא את ה׳ ורוח ה׳ ניספה בו בהחזיר עטרה ליושנה וו"ש וילכדה עתניאל וכו' וזה גם כן הכרח לחז"ל מלבד ההכרחיו הנזכרות ומיש אתי כלב כתב רש"יו ז׳ל מאמו ש"כ כי כלב בן יפונה הוא ועתניאל בן קנז הוא ומה שנקרא הקניזי ע"ש בעל אמו ויש אומרים אחיו מאב ואם והקניזי זקנו ויפונה אביי והרד"ק כתב הקניזי על ראש המשפחה שנקרא הקניזי ע"כ י ומ"ש עכסה פי' חז"ל כאלו אמר כעסה לשון כעם שכל הרואי אותה כועם על אשתו: רידי בבותה וכו׳ בלשון ותסיתהו לרשו חו״ל להסתה היא שאמרה לו מה חמור זה כיון שאין תבן באבוסו לועק כך אשה שאין לה תבואה בתוך ביתה לועקת ע"כ כתב הרד"ק פי׳ כבואה כו׳ ע״ש וכן פי׳ מהרי״ה ז״ל והוסיף לפרש שלהיות שאין ראוי לאשה לשא מזולה בעלה כי אם ברשו׳ בעלה לכך כתיב והסיתהו לבעלה שיתן לה רשות לשהל מאביה שדה והנה היצרכה להצניח מהחמיר לשאל אולי היה כדי לנשק רגלי אביה עשתה כן להראות היותה מתבודדת במהשבתה כל כך עד שנפלה מהחמור ולזה כששאלה אביה ואמה מה לך השיצה תנה לי ברכ׳ ר"ל תנה לי ארץ ברכה ולא ארן ערבה ושוחה כאשר נהת לי ארן העגב נגובה מכל טוב ע"כ י ולי אפשר ותסיתהו בביאה אללו ובמה הסיתה אותו בהומרו אליו שהיא מסכמת לשל מאת אביה ברכה ושדה כי בדברים לו ופטומי מילי הסיתה את בעלה וניסת אליה אמנם התרגום שת"י ואמלכתיה למשאל לשון המלכה הוא עלה שיעצ׳ אוהו כך לשהל כדפי׳ הרד״ח ומ״ש מה לך לשון זכר דהי׳לל ליך הכשר שחשש אילי אירע לה היזה לער או קטטה עם בעלה ולו"ה מה לך לשון זכר להורות הרעוחת הל עתניא בן קני בעלה : າກາກາ

עכ"ז נכנשו לכניו כהלו היו ילידי הענק ילידי יום קטנים זהו שחזר והמר ילידי הענק: ויעל משם אל יושבי דביר אחויל דביר בלשון כרסי ספר:

ראסר כלב השרילכוד את קרית ספר עיין פי׳ רשייזיע כ״ל שהכריחוכן מג׳ הכרחיות הא׳ מהענין עלמו כי כלב לבו כלב הארי והראיה שכבש חברון כחוע של ענקים ואיך יחת מפני דביד הלא תלער היא שנית דמה לו לפסוק להוכיר ששם דביר לפני׳ קרית ספר מאי דהו׳ הוה ויקשה עוד לכלב למה לא אמר אשר ילכוד את דביד והוא שמה ביום הזה ולמה הזכיר השם שעבר הרית ספר ועוד קשה כפל אשר יכה ולכזה הכא׳ ולכידה למה באחת מספיק ועוד קשה שהיה לו להקדים הלכידה להכאה מכח כל אלו הדקדוקים הכריחו חז"ל שעל ההלכוה שנשתכחו האמר ולכך בינה שם זה של קרית ספר לשון קר אה ואין מקרא יוצא מדי פשוטו שהמדינה לכד וג"כ ההלכות מנשפכתווגזה מוגן כפל אשר יכה על הפשט ולכד אל ההלכות שנשכתו ללכדם בסלמול ובוק גנין הומרו בשמוך:

גיהיו הערי מקצילמטה בני יהודה - בגבול משה יהודה הוא שאמרו רבותינו לא מנה

יהוע אלא עיירות העימדות על הגבולי כל עריסעשרי וחשעי ובפרטן אתה מוליא

שלשיט ושמנה אח אה היתרות נטלו בני שמעון מחבל בני יהודה ונוכרות הם בנחלת

שמעון כאר שבע ומולדה חלר שועל ועלם ואל חולר וחרמה ולקלג ועין ורמון הרי

לְמִשְׁמְחָתָם :

דַרְוֹן הַיָּא חָצְוֹר :

כה וּבְעָלוֹת:

פלט:

ומולָרָה

ובזיותיה:

<u>וחַצְרֵיהֵן:</u>

זאת נחֵלָת מַמֵּה בְנֵיְ־יְהוּדָה

<u>הֶעָרִיםמִקְצָהֹלְמַמֵּה בְנ</u>ֶי־יְהוּדָה אֵל־

ּגְרָוּל אֶדוֹם בַּגָּגְבְּהַ קַרְצְאָרֵי וָאָרָי

וּגוּר: וְקִינָה וְדִימוֹנָהוְעֶרְעָרָה :

וְכֵּרֶשׁוְחָצוֹר וְיִחְנָן: זְיִףוָשָׁלֶם

וחַצַור תַדַּתָּהוֹקָריות

<u>וַהַצַרַנָּרָה וְה</u>ָשְׁמִוּוּבִית

וַחַצַר שוּעָל וּבָאֵר שָׁבַע

ומַרְמַנָה וְמַנְהַוּ: וּלְבָאָוֹת וְשָׁרְחָים אי א

וְעֵיוֹןרְמֵוֹןכָּל־עָרָיִם עָשְׂרִים וָתַשַע

ואַרִיתִים וְהַגְּרָרָה וּגְהֵרָתָיִם אָרִים

אָשְׁהָאוֹלוִצְרְעָה וְאַשְׁנָה:

וערכם שוֹכָה וְעוֹקָה:

אַרְבָּע־עשׁרָהַוְחַצְרִיהָן:

וְרָלְעֲן וְ**ה**ַמִּצְפֶּה וְיָקְתָאֵל:

אמסרשמע

ניהיי

ウ・ウ

ウ・ウ

4

いち /2

ら

り

יצָנְן וַחֵרָ שָׁהוּמִגְּדֵּל־גָּר : ^{אי אישחיו} וְהַמָּצְפָהוְיָקְחְאֵל:

かわ

ñ*n3

בעלה ועיים ועצם ילימ מפיק ועיים ועצם:

<u>וּצְקַל</u>ָג

בּשְׁפֵלָת

<u>ְוָיָנוּחַ</u>

ירטות

ושַערים

לכיש

וְכַבְּוֹוְיָלַחְמָס

תשע היתרות המנויו'כחן: ערים ארבע עשרה ונפרטן חמש עשר' כ אומ׳מני תפוח והעיכ׳מק׳וזה כ פירושו תפוח והעין שלו הוא עין תפוח החמור בנחלת מנשה חל ישכי עין תפוח: והים הגדול וגבול כסין שבים שקורין הילסים בלע"ו

מסרה

65

אשתאול ג' מלאים וסימן בשפלה אשתאול וצועה ווירדו אחיו וכל בית י ותחל רוחיי׳ לפעמו: ומגדלז' בקריאה וסימן ויאמרו הכה נבנה לנו עירי צנן וחדשה ומגדל גר : ויראון ומגדל אל ל ואלתולדוכסיל וחרטה: הרסי ומגרל עז היה בתוך העירי יסוב כל האוץ כערכה מגבע לרמון: ומעל לשער אפרים ועל שער ב׳בו דעזרא: ויפתח ג' קמין וא'פתח וסי' ויפתח ואשנה : ויפתח הגלעדי ואפתח שפתיו עמך י חר שים קרתא חר לה רְעֵין גַּבִים תַפָּוֹת וְהָעִיבָם: שום גברא חד לישן פתיחה: וימיה ג' יסימן בסרר לך לך: ובהר ב וסי' יוצאים בנקעה ובהרי ובהר שמיר וייתר: בתראר פ

וקרמא ס"פ: מוּבְצַקָת וְעָגְרָוֹן:

כלי יקר

והאמר תנה לי ברכה עיין פי׳

למוד מדבריהם לפרש דרך דרש

בוכל לומר הרז הכגע תלמיד חכם כמו

הרוצה להתכים ידרים וכגב לשון דרום

והרר"קו"ל פי'ע"ש ול"כ שמנהג העול׳

היום בבוא הבת אלל אביה תחלת כל

דבר כושקת ידיו ומברך אותה וז"ש

אביוג"כ אודיע אגב אורחין כי ארץ

הכגב בתתכי וכו׳ ומ״ש ויתן לה את

בלות עליות אחז"ל מי שרזי עליונים

ותחתונים גלוים לו שואל ממכי עוד

אמר הנה הוא עתכיאל הואיעבן

עתניאל שענאו אל יעבן שיען ורבן

תורה בישרט ומה שמו יהודה החי

שמעק ומכלן שענאו אל דכתיב ויק׳

יעבן לאלהי יש׳ אם ברך הברכני

בתור׳ והרבית את גבולי בהלמידים

והית׳ידך עמדי שלא השכח למידי

ועשית לי מרע׳ שיהיו לירשי׳ כמותי

בלתי עלבי שלא יסגפני ילה"ר

רש"י ז"ל ואם באכו

וְכָהַלִיש: וּגְדַרוֹת בֵּית־דָּגְוֹן וְנַעֲמָה וּמַקּרָה עֶרִים שש־עָשְׂרָה וְחַצְרֵיהָן : <u>לַכְנָה וָשֶׁתֶרוְעָשָׁן :</u>

ויפתחואשנה ונציב: וּקְעֵיל הואַכָּוָיָב וּשָׁרֵאשָׁה עָרִים יי ימי עקרוז מה השעוחצריהו: ובנהיה וחצריה: מַעָקרון וואָה כָל ימייי׳ החום אישרורופצחיהן: אַשְׁר־עַל־יַרָ אַשְׁרָוֹד וְחַצְרֵיהָן: אַשָּׁהוֹד בְּנוֹתֶיָהָ וְחֵצֵרֶיתָ עַזָּה בְּנוֹתְיָהָ וַחֲצֵהֶיָה עַד־נַחַל מִצְרָיָם הגיני שָׁמִיר וְיַתִּיר וְשׁוֹכה: וְהֵיְם הַגָּכְוֹל וּגְכְוּל : וְדַנְה וּבָהֶר שָׁמֵיר וְיַהָּיר וְשׁוֹכָה: וענב ליי כל חשי נ וְקְרֵיַת־סַנְּאָההָיאדְבֵר: ייחשי וחולון ונידיה קירויו חדיא עקרי וגישן וחלווגלה ואשת מהוענים: צרים אחת עשבה וחצריהן : ליייים וינום ובית תפוחואפקה: וחומטא וינום ובית-אַרָבוְרוּמָהוְאָשָׁעָן: הַפּּוּחַנַאֲפַקָה : וְחַמְּטָהוְקִרְיֵתִ אַרְבָּע הִיא חֶבְרָוֹן וְצִיעֵר עֲרִים הֵאֲשׁע

> <u>ַכָּע</u>וֹן י בַּרְמֶל נה וחצריהן : ַ אַיָרָימָאָר: אָיַרְעָאל אָיָקְרָאָםוָזָגָוֹ**תַ: * * * א**ָיוּשָׁה: הקין

> > מלשכות ואם תעשה לי מוטב ואם לאו הריני יורד בנסיסי לשלול א משנת ר׳ נתן ר׳י הנשיא אמר אם ברך תברכני בפרי׳ ורביה והרבית את גבולי בכנים וכנות והית׳ ידך עמדי במשא ומהן ועשית לי מרעה שלא יהיה לי לא מיחוש אונים ולא מיחוש עינים לבלתי עלבי שלא יסגפני י"להר אם אתה עושה כן מוטב ואם לאו הריני יורד בנסיסי לשאול ע"כ ולשיע׳ ר׳ בתן מפר׳ ויבא אלהים אשר שאל שיבאהו ה׳ לשאול אמנם לפי׳

> > ר׳ יהודה הנשיא אשר של הוא לשאול ולחזר על הפתחים נקלת וכו' ויהיו הערים מקלילמטה יהודה עיין הרד"ק ז"ל וכן כתב רש"י ז"ל ואני או'שאין צורך לסרם הכהו׳ הלח ה"ק ויהי מקצ׳ העריםר"ל אלו הערים שאזכיר ל"ח מקצתם הם למטה יהודה ולה כלם כי צני שמעון לקחו היתרו׳ על כ״ט כמ״ש רש״י ז״ל גבי ויהיו וכו׳ כל ערים

ויהיו הערי׳ מקלה למטה בני יהודה י פי כמו הפוך ויהי מקלה הערי׳ למטה בני יהודה אל גבול אדום בנגבה ולפיכך נקדו בלרי לפי שהוא סמוך ובאמרו מקלה הוא שאמרו רו"ל לא מנה יהושע אלא הערים העומדות על הגבולים : כל ערים עשרים ותשע - ובפרטם תמנא ליח והתשע היתרו'היו לבני שמעון וספרם בנחלת בני יהודה

רדק

יהושע מו

לורעיתהון:

<u>בְּדָרוֹמָא ק</u>בְּצְאֵל וְאֵרֶר וְיָגוּר:

נדהוחשמון ובית פַלָט:

<u>קרַנ</u>יָא עַשְׂרִין וּרְשַׁעוּפַאָחֵיהָן:

וְנָנוֹחַוְעֵין גַּנִּים הַפּוּחַ וְהָעֵינָם:

יַרְמות וַעֲרָלָם שוֹכה וַעֲזָקָה:

ָּהִירְוּין אַרְבֵּע עַסְרֵיוּפֵּצְחֵיהֵן:

<u>אַנַן נַתְדַשָּׁה ומִגְהַל גָּר:</u>

קירוין שית עשריופצחיהן:

וּטְרֵאשָׁה קירְנִין הּוְשַׁע וּפַצְחֵיהֵן

מַעֶקְרוֹן וּמַעַרְבָא בָּל קִירְוַיָּא דְעַל

וַעַנָבוּאַשְׁתְמה וְעָנִים: וְגוּשֵׁן

אַרבורוּטָהואשען :

בַּפְרָנָהָא וּפַּצְחָהָא עַזָּה בַּפְרָנָהָא

רּפַּצְּחָהָא עַר נַחַלָא רְמִצְרַיִם וְיַמָּא

וקרירת ארבע היא הברון וציעור

אַשְׁרוֹר

ובטורא

וְדַנָה

<u>לַבְנָהוָעֵתֵרוַעָשָׁן:</u>

וּאַשְנָהוּנְצִיב:

<u>רַכָּאוּתחוּמֵיה:</u>

וּפַּצְחֵיהָן:

<u>וְקְרְיַת פַנְה הִיא דְבִיר :</u>

<u>קירִוין תִּשַע ופַּצְחֵיהֵז :</u>

ועגלון:

בפרט לפי שהיו בנחל׳בני יהוד׳ כמו שאמר ויהי נחלתם בתוך דאאַחַסְנַת שְׁכְטָא דְכְנִייָהוּדָה נחלת בני יהודה ושם כתיב אה הערים היתרו לשמעון בארשבע וַהַנָה קירְנַיָּא מִקּיָפֵי וחלר שועל בלה והיה בעלה לְשְׁכְשָׁא דְּכְנֵי יְהוּדָה עֵל הְחוּם אֶרוֹם שכתוב הנה ועלם והלתולד וכתול זהו וכסיל שכתוב הכה וְקִינָה וְדִימוֹנָה וְעַרְעָרָה: וְקָרָש וחרמה ולקלג ועין ורמון והכה הם עשר בזה המכין והם מכויות וְּהַצוֹר וְיִהְנָן: זִיף וָשֶּׁלֶם וּבְעָלוֹת : בכחליבני שמעון וחין לכו כותרו׳ וְתַצוֹר הַדֵּתָּה וּקָרִיוֹת חֶצְרוֹן הִיא אלא תשע אלא כאמר כי בלה חַצור: אֲמָם וּשְׁמַעוּמוֹלָדָה: וַחַצָר אינו בעלה ובתול אינו כסיל אף על פי שהוח כרחה כן ועודים וחצר שועל ורְאָר שֶׁבַע וּבִזְיוֹתְיָה: בַּעֲלָה ערים ספורות למטה שמעון בנחלת יהודה והם גם כן ספורו׳ וָאָלָתוּלַדוּכְסִיל בכחלת בכי שמעון והם עתר וְּחָרְמָה: וְצִקְדֵג וּמֵּדְמֵנָה וְסֵנְסֵנֵה : ועשן כמו שכתוב ולקלג שזכר הנה לבני יהודה וזכר אותה גם וּלְבָאוֹתוִשְׁלְחִים וְעֵיןוְרְמֵוֹןכָל כן לבני שמעון ואנו רואי'כי מיו' שישב בה דוד הית 'למלכי יהודה **ַבַּ**שְׁפֶּלְתָּא אֵשְׁתָּאוֹל וְצָרְעָה וְאֵשְׁנָה: כאמר כי לקחוה בני ישרא בעת כבש הארץ ונפלה לחלק שמעון ואחר כך לקחה מלך גת מהס עד שישב דוד כה על כן היתה וְשֵׁעֲרֵיםוָעֲדִיתַים וְהַגְּבֵרָה וּגְבֵרוֹתָיִם למלכי יהודה מהיום ההוא והלאה : שכה ועוקה י ועוד זוכר למטה שוכה וכן אשנה זוכר ורקען אותה בב'מקומות נקראים בשם <u>לְכִישׁוּבָצְכַוּת</u> חחדוהיה לחחד מהסשם לווי להבדיל ביכיה'ולא נזכר בכתו' : וְכַבּוֹןוְלַחְמָס וְכָתְלִישׁ : ערים ארכע עשרה י ובפרטן ונברות בית דַגוּן ונַעַמָהומַקָּדָה תמלא חמש עשרה והפשר כי הגדרה וגדרתים עיר אחת והים הגדול וגבול י כחיב בגבוי <u>רִיפִת</u>ח כלומר כיהים היה גבולם וקרי וקעילהואכזיב 65 הנדול : אַקרון וכַפְרַנָהָא ופַצַחַהא:

בלי יקר

חותר תפוח והעינים ר׳ שמוחל בר כחמני המר שכתנה עינים לדבריה כשתבעה וכו' פ' המקנ' וצריך להבין דה"כ הי"לל תפוח ועיכ׳ מחי והעינס ועוד הי"לל ועינים ונבין ב"כ דברי רבי שמואל אם פליג את"ק או לא וכר׳ דכ"ע לא פליגי דמקום ים ששמו עינס ונהכי מיירי קרא דפהח עינים אלא מדשני וקאמר עינים ולא קאמר עינם כדכתיב והעינם לכך דרשו מלמד שהלכה וישבה לה בפתחה של הצרהם וכו'י ור' שמוהל דרים לשנהנה עינים לדבריה וכו' וז"ש כאן והעינם בה"א הידיעה להגיד נפלאות תמים דעים שבאותו מקום שנולד פרן זורת מיהודה שהמשיח מהם שם נפל גורלו והבן זה י ועוד אפשר לי לומר במה שהמר רש"י ו"ל כהן תכוח והעיכ׳ אחד דהם לה כן ט"ו עיירות ואו' הכי דפתה עינים הוא .02 תפוח עינ׳ והחליף הכהוב תפה לפתח ועינם לעינים למשאהו"ל הכו׳ לעיל הדרש׳ ה׳ לשון פתח של הברהם ועינים לשון עינים ממש והדרש׳

הב׳ שנתנה עינים לדבריה ופתח לשון פתחי היתר ועינים לשון דוגמה כדפרש"י ז"ל : ירמות ועדולם שוכה ועזק׳ עיין הרד"ק ז"ל ולי כר׳ שבזה יובן או׳ אח"כ :

: וְיִאָרְעָאל וְיָקְרְעָם וְזָנוֹחַ

פָּעוּז כַּרְמֵל וָוִיף

הקין

ושערים ועדיתי יוכו׳ ערים י״ד ובפרטן המלא ט״ו אמנם אפש׳ בעדולם שוכו א׳שתיבת שוכו לסימן עדולם לאפוקי עדולם אחרת כעין רעהו העדלומי וזו עדולם שוכו זולתה באופן שעדולם ושוכו א׳ עוד אפשר שהיכת תפוח מקושר׳ עם ועין גנים תפוח והכל א׳ עין גנים של תפוחי׳ והיינו דלא כתיב ותפוח ורשיי ז"ל כתב אומר אני הפוח כו׳ והרד"קז"ל כתב ובפרטן של נעמוד הייתי זכו כורב ועבוו זו שייי בכור מהרי"א כתבתיה לעיל בפ׳זאת כחלת וכו׳ : תמצא ט"ו ואפשר כי הגדרה וגדרותיה א׳ ע"כ וסברת מהרי"א כתבתיה לעיל בפ׳זאת כחלת וכו׳ : אישדור במתיה וכו׳עיין הרל״ה ז״ל: ואת היבוסי יושבי ירושלים כו׳ עייג פי׳ רש״ר זיצ וכן כתב הרד"ק ז"ל ע"ש וכן העתיק מהרי"א ז"ל י והוסיף לומר שמ"ש עד היו הזה ר"ל עד שנכתב זה וממ"ש לא יכלו בני יהודה להורישם נראה שירושלים בנחלת יהודה ובנהלת הזהר כשו שנגונו האותו שלי ייושלים יורה שריתה ירושלם מנחלת בכימן ולוה נפל המחלוקת בנימן אמר וללח האלף היבוםי היא ירושלים יורה שריתה ירושלם מנחלת בכימן ולוה נפל המחלוקת בניתן האו המתיאורי אלי לא והאמת פהיה לשניהם חלק בה כי היתה רצועה יוצאת מחלקו בין הו כיום להוקם וובעל וכבר כתבתי לעיל בפסו׳ ועלה הגבול גי בן הנום ע"שי ובסרקי של יהוז אייבור בשבאו המלאכים אל אברהם ורץ להביא בן בקר ורץ בי הבקר למערת המכפלה ינרנס רי הנישה שביי או המעריי אל מעותיהם ונרות דו לקים עליהם וריח טוב כריח ניחוח לפיכך חמדי אחריו ורא לפיכך חמדי התריו זו או היא לבני יצום לקנות מהם בממכר זהב ובמכתב עולם וכי יביסים היו והלא חתיים כהחותו יום שם העיר כקראו ולא קבלו עליהם אמרו יודעים אני שעתיד הב"ה ליתן לירעך את כל האומנה כאל כרות עמנו ברית שאין זרעך יורש מארץ יצום וכרת עמהם ברית ואה"כ קנה מהם המנית המכפלה מה עשו אנשי יבום עשו ללמי נחשת וכתבו עליהם ברית השבועה והיומיד איתם ברחוב העיר וכשבאו ישראל לכביש הארז רצו ליכנם לעיר ולא היו יכולים מפני הבריה הנאתר ואת היבוסי יושבי ירושלי׳וכו׳ והמלך דוד רלה להכנס ולא הניחוהו שנאמר ויאמרו אנשי יבום לא השא הנה אותה השבועה ראה דוד וחור לאקוריו שנאמר וישב דוד בחלודה ויקרא לו עיר דוד אמרו אין

ויפתח ג'ב'קמן וחתי

DID 70 000

הרתה וחד

מום גירה הזר ליפון

פתיחה

ובהר כיחד ריפיותר מה לך והשיבה תנה לי ברכ' שתברכני בינליס^ים יונליס בבקעה י

כ"ט ובפרטן אתה מוצא ל"ח אלא היתרו׳ נטלו בני שמעון מחבל בני יהוד׳ הנו׳ בנחלת בני שמעון באר שבע ומולד׳ וחצר שועל ועלם ואל תולד וחרמ׳ ולקלג ועין ורמון הרי ט׳ היתירות כאן ע"כ באופן שהערים ל"ח שאזכיר לא היו כולם למטה יהודה כ"א מקלי ר"ל מקלתן היו לבני יהודה הכ"ע בלבר והט׳ לשמעוןושמעתי עוד בזה כי במס׳ גיטין פ׳א שדרשו לקלג ומדמכ׳ וסנס׳ כל מי שיש לו לעק׳ לגימ׳ על הבירו ותדתנ׳ לשון יושב ודותם שומע חרפתו ואינו משי׳ וסנסנ׳ שוכני סנה יפרע ממנו ההכרה לדבריהם הוא שאו׳ ע׳ ועשרים והם ל׳ם שמא דט׳ לדרש׳ האתו ולא שהיו ערי׳ בפועל וכן דרשו קינ׳ ודימונ׳ ועדעדה כל מי שיש לו קנא׳ על חבירו ודומ׳ שוכן עדי עד יפרע ממנו ע"כ שמעתי ובזה כתרך הנותרות דאפשר להרוש עוד ג׳ ערים מהם ועיוצא בדרשות אלו והכ"ע לעיירות מתש ומהרי"א ז"ל כהב כל ערים כ"ט מלבד חלריהן שהן הט׳ הנותרות שעולים ביו הערים וחצריהן ל'ח וכן פי׳ בסמוך בפסוק ושערים ועידיתם וכו׳ וקשיא לי דמה נשתנו ב׳חשבוכות בערים אלו למנות בפרטן הלריהן ובחשבון הכללי איננו כולל הצריהן לא כן בפסוה שאר החשבינות שאינו מוכיר במ ה החצרים ועוד דבשלמא בחשבון ניחא שאמר וחצריהן על אלו הט׳ יהירות אבל בסמיך קשיא שאתר ותצריהן בלשון רבים על מקום הח׳ שתנה ט"ו בפרט ובכללן אומר י"ד: לונרח ועין גני׳ תפוח והינינם אחז"ל במם׳ סושר רבי יוחנן אמר ממקום ששמו עינים וכן הוא

רדערים המבדלות עיין פי׳ רש״י ז״ל: רהערים המבדלות עיין פי׳ הרד׳ ז ורש"יו"ל קורה הותם מובדלות על שמובדלות ומרוחקות מתחומו של הפרים שהרי הם מובלטות בתוך תחום מכשה וזה הוא המבדלות לבני אפרים שהם מובדלות מבני ומרוחהו'מתחומ' םל בני אפרים ולהרד"ה המבדלות ע"ם שמובדלות בתהום מנשה ונכרו' וידועות שאינם למכשה לל לאפריסווהו המובדלות לבני אפרים מובדלות וניכרות לשם בני אפרים ולפי׳ הרד"ה ניהה מאי דקאמר אק"כ כל הערים והצריהן שכל אותם הערים המובדלות הם לאפרים י המנם לפי׳ רש" הערים המובדלות מגבולו של אפרים מאי קא משמע לן כל הערים וחצריהן שהיו לבני אברי 'פשיע' דמחתר שהוכיר שהם של אפרים ומובדלה מתחומו ודאי שכל הערים הם לאפרים אם כן מאי האמר כל הערים וכו' : זלא הורישווכו׳ כונת הכתוב לו׳ שעל הערים העומדות בתוך נחלת מנשה השתדלו לכבשם והכנעני היושב בגזר שהוא ממש בקרב אפרים לא הורישו עד שוישב הכנטני בקרב אפרים ממש הכנעני בקדבו וערים רבות מובדלות ומרוחקות ממנו: וירקי הגורל למטה מנשה עיין פי׳ רש"י ז"ל והרד"ה ז"ל וכן כתב מהרי"ה ז"ל: ונראה לי להקדק בנוי הכתובים דגצי אפרים כתיב ניהי נבול בני אפרים למשכחותם לא כן גבי בני מנשה דכתי׳ ניהי הגורל למטה מכשה למר למטה ולא אמר למשפחותם ואח"כ בחצי שבט מכשה פלמו הוא אויויהיו לבני מכשה למשפחותם ונר׳ טעם השינוי כי יש הבדל בין החילוק שנעשה כשבאו לארן שחלקו לוושפחותם למר בדהיציה כפי יולאי מלרים ולמר כדאית ליה לכאי הארז וכח יש בהמ׳ פ׳ים נוקלין לעומת זה גבי

נחלתם הודיע מהות הגבול שנפל בחלהו וגבולו :

למשפחותם ויהי גבול כחלתם במ"ש ויהי ובול בני אפרים להודיני שקדמו בגורל ומ"ש ויהי גבול

בלי יקר

לווקרני רחם קרניובהם עמים ינגח יחדו:

הערים ההם לכני יהודה אך נמנו מפני היותם כלם בתוך גבולותיהם ואחר זה ביאר מה שהיה מאלו הערים לשבט שמטין ובזה כתקיים מה שאמר בתור׳ אחלקם בינקב ואביצם בישראל כמו שביארנו שם : 1000

בי בני גד וכני רחובן שאו חותה הארץ מפני שהיה להם מקנה רב והיא היתה ארץ מקנה אבל חלי שבט מנשה לא היה לו אלא מפני גבורתו של מכיר שלכד הארץ וזו הברכה היתה לו מפני שהיה מביו בכור יוסף והוא היה בכור גם כן ובעבורו רמז משה בברכתו בכור שורו הדר

לוזה ד'בקריאה וסימן ויבא יעקב לוזה אשר י ויצא מבית א לוזה י ועבר משם הגבול לוזה ב'בפפי׳

ろ

מלחמה

<u>ניחי הגורל למטה מנישה א</u> ביקוא בכור יוםף קקיר בכור <u>סְנַשֶּׁהאֲכִי הַגֹּלְעָרכִי הוא הָיָה איש</u>

בני־אפריםלמשפחקם: וחערים המבדלות לבני אפרים בתוך נחלת <u>בני־בְּנַיְשֶׁת בָּלַ הַעָּרָים וְתַאְרֵיהֵן</u>: וְלָא הוֹרִישוּאָת־חַקְנָעֲנָיְהֵיוּשֵׁב נמ"ה חכי

וינחַלו בני־־ ויהיגכול בַּחַלָּתָם כִּזְרָחָה עַטְרֵוֹת אַרֶר עַר־בֵּיָת ויצאהגכול היפה ה דורוז עליון: הַמְּכְמָתָה מֵצָּפּוֹוְוָנָסַב הַגְכָוָל מִוְרָחָה וְיָרֵד בּוּיָבְוֹדֶוּה עֵטְרֵוּת יגוחה: <u>וְבַעֵרָתָה וּשְּׁבַע בִירִיחוֹ וְיָצָא הַיֵּרְה</u>ן מתפוח ילך הגבור ימהנחל קנה והיו הצאהיו היבה זאת בחלת ממה

דירידוֹ לְמַיָּא יְרִידוֹ מַהִינְהָא לְמִדְבְרָא יִכֹּאי ווֹגוֹנְל לְבְנֵיוֹמָן מִיַרְבָן יְרִיחוֹ א אוני׳ירתי לְבֵי יְרִיחָוֹ בִזְרָחָד, הַבִּיִדְבָר עַלְדָה מִיִרִיחֶוֹ בְּהֶר בֵּיִת־אֵל : וְיָצָא מִבֵּיִת־ יייי אאל לוזדה ועבר ארייניול הארייי אַטַרוֹת: וְיַרֵר יָמָה אָל־גְבוּל הַיַבּלִטִי ייויםוקיי ערינכול בית דורון תחואון ועריגור יי והיותצאתו ימה: " 700r" **'**3

ואתרהיבוסייושבי ירו שַרַים לאיייובלו בְנִיייהודָרה לְהוֹרִישָׁם וֵיֵשֶׁב וַזִיבוּחִי אֶרת־בְּנֵי יהורה כירושבים ער היום הזה :

קרות בעל היא קרות **יַעָּרָיםוְדְוַרַבְּרֵה עְרֵים שֵׁתַּיִ**ִםוְ**חַצְרֵיהֵן:** במרבר בית הערבה סיהוזה וכין בנייוסף מירד וּגְרְשָׁוֹקְרֵיֵת מֶלֶרְוְעֵיוְגֶרי קִירְוִין מי מי מִהָיוֹ וּסְכָבָה: וְהַגְּבשׁווּעִיר־הַמָּלַח <u>וְעֵין בֶּרֵי עָרִים שֵׁשׁ וְחַצְרֵיהַן :</u>

<u>הקין גַכְעָה וְתְכְיָנָה עָרֵים עֵשֵׁר</u> וּחַצריהן: חלחול ביח־ ら ומערתובית־עורת י יסי זְאֶלְתְּקוֹ עָרִים שָׁשׁ וְחַצְרֵיהָן:

לא יכלו בני יהודה להורישט י שניכו בספרי ר' יהושע בן קרחה אומר יכולי היו אלא שלא היי רשהין מחמת השבוע שנשבע הברה' להבימלך ויבוסי זה לא ע"ש החוריה הוח אלא מגדל דוד שהיה בירושלם ושמו יבום ובני הוהו מהוז מפלשתי' היו וכשכבשו בני יהוד׳ את ירושלם לא הורישו את בני אותו מחוו: וילא הגור׳ לבני

יוסף במיצ' לפוני של במר

כיבישו של יהום'נפל להם הגורל

כמו שהמור למטה ובני יוש׳

יעמדו על גבולם מלפון והרבה

מן החרן היה בין בני יהוד' ובין

בני יוסף : מירד׳ יריתו למי

יריחו שנטלו שאר השבטי

אחריהם כמו שמצינו בשבע

בנימן ויהי הגבול גורלם בין בני

יריחו למי יריחו התחיל הגבול

למזרח : המדב' עולה מיריהו

אל המדבר עולה הגבול מיריתו

וכא לו לכד מערב לבית אל

מזרחה עטרות הדרי למזרח

מתחיל בעטרות אדר ומכס

רותב תחומו עד בית חורון הרי

רחבו: וילא הגבולי משם ארכו

הימה ללד מערב אל המכמהה

מלפון של המכמת הולך החוט :

ונסב הגבולי מתפש' רותב

התחום ללד לפון והחוט יול׳

בבליטתו במורחה של החנת

שילה : ועב׳ אותו י זעב׳ הגבול

את תאכ׳ שילה ועבר החוט

ממזרח של יכוח' כל זה בליטת

הרוחב עד וילא הירדן ושם עיר

ופת'תפוח ומשם יסוב החוט

למדת ארך הגבו׳ ימה לנחל

קנה : והערים המבדלות יוגם

זה עוד מנחלת חפרי' ערים היו

להם מובדלו' מתחומו ומובלעו'

בתוך נחלת בני מנש׳ : למכי׳

בכור מנשה י לפיכך נטל תהלה

ביתי משה בעבר הירדן ויהילו

הגלעד והכשן :

רלבג

כבר יפול פפק במה שמכר בכאן

מנחלת בני יהודה שאתר כך כתנו

קלת מעריהם למטה שמעון ווכר

השבה בזה כיהוה חלק בני יהוד׳ כב

מהם וינחלו ברי שמטון בתיך נחלתם

איך יתכן והכה הית' זאת החלוקה

כלה בגורל על פייי׳ האם נעלם

חיונו דבר עד שינתן בתחלה לסביו

יהודה יותר מהראוי ואחר כך

כשראה שלא הספיק הוכרח לתת

לשבט שמעון מנחלת בני יהודה הנה

זה לא יתכן שידומה בזה האוסן

ואנתנו נאמר בהיתר זה השפק כי

תוך גבולו' כחלת בכי יהודה שהיו

מכוונים מאת הש׳י היו מן הערים

יותר מן הראוילהם ולא כפלו כל

ויפלו

ויפלו

וְנָפִיק תְּחוּכָּזא לְיַכָּזא לְמִרְמְתָה מַצָּיפוּנָא וּמִסְתְחֵר תְּחוּמָא מִמַּדְנְחָא לחאנרת שילה ועבר ליה מפרנה מייזי האנרת שלה ועבר אורתו מפורח וְנָחִית מִיָּנוֹחֵלַעֲמָרוֹת <u>רַיַנוּחַ:</u> וּלְנֵאֲיִרְדֶאָרָה וּבְּאָרֵע בִּירִיהוֹ וְנָפִיכן <u>פות</u>פות אָזיל תחוקא לירדנא: לימאלנחלא דקנה והוון מפקנודהי ליַפָּאדָאאַחַסְנַת שְׁבַטָאדְבְנֵיאֶפְדֵיִם <u>קורעיתרון: וקורניארספרשולבני</u> אָפְרַיִם כְּגוֹ אַחֲסָנַת בְּנֵי סְנֵאָח בָּר **קירְוַיָּא**וּפַצְחֵיהֵץ: וקאותוריבריוה כל סיפר'תל׳ כנענאי דיתיכ האור ויתיכו הבענאי וייני ברול בגור וישב הכנעני בקרב אפרים בּגוֹ בֵּית אֶפְרַיִם עֵר יוֹטָאהָדֵיןוַהַוֹ י׳ ייש שייי עָר־הַיָום הַוֶּהוִיְהָילְמַס־עֹבֵר : לַמַסְקֵימְסִין בַּלְחִין: <u>ַנְחַנָּה עַרְכָּא</u> לשיבטא רסנשה אַרי הוא בוכרא ְדִיוֹםָך לְכָיכִיר בּוֹכְרָ**א**ִדְּבְנַיֹשֶׁה אֲבוּהִי עברי דּגַרְעָר אָרֵי הוא וְחֵנָה גְבֵר

<u>רַסַלִיק מִירִידוּ בְּטוּרָא לְבֵיח אַל</u> וְנָפִיק מִבֵּירת אֵל לְלוּז וְעָבַרלִתְחוּם אַרְכִּילַעֲשָׁרוֹת: וְנָחִית לְיֵמָּא לְתְחום יַפְּלֵיט עַד הורוום בּיח חורון אַרְעָאָד־ז וער גזר והוין בפקניהי ליפא: ואַקסינו בּנֵי יוֹסֵף מִנַיאָה וְאֶפְרָיִם : וַתַוָה החום בְּנֵי אֵפְרַיִם לְזַרְאֲיֵתְהוֹן ג׳ייפּ געע יוֹסֵף מִנַשָּׁה וְאֶפָּרָיִם: וַהַוָּדה תְחוּם אַחֲפַנְתְדוֹן מֵדִינְחָאיייסֵיֵייִים בּנֵי־אָפָרֵים לְמִשְׁפְחתָם ווִיִדהי גְּכַוּל יעטרות אַרֵּרעַר בֵּית דוורוז עיכָאָה **י**

ויתיבוסאי שיתופצחיהן: י**ותבי ירושלם לא יבילו בני יהודה** לי ילי יכלו קתרכותהון ויתיבו יבוסאי עם בני יהורה בירושלם ער יוכיא הוריו: ונפק עדבאלבני יוסף מירדנא

הַקַּיִז גִּכְּעָה וְתִמְנָה קִירְוִין עֲשֵׁר <u>חַלְחוּל בֵּית צוּר</u> וּפַצַּחִיהַז ומַעַרת וביה אַנוֹת איז אורוגרור: וגדור: ואלתקון קירוין שית ופצחיהן: קרית בעל היא קרית יערים וְהָרַבָּה קירְוּזְתַרְתֵּין וּבַּצְחֵיהָן: בְּמֵרְבְרָא בית מישרא מרין וסכבה: ອ″າ

היבושי משבעה גוים אלא אדם אחד שהיה שמו יבום והיה תפלשתים מורע אבימלך ונקרא המקום על שמו יבום וחכשי המשפחה ההיא משבי ירושל היה שמם יבוסי מתיחסים אל יבום וכן ארונה היבוסי שהיה מלך המקו' ההוא ומבלר המקום הזה הוא ציון שהיא בירושל' ועד דוד לה היה נכבש המקום הוה ולדעת רו"ל לא כבשוהו מפני השבועה ודול הסיר העורים והפסחים שהיו ללמי נחשת והיה כתו' בהם דבר השבוצה והחר כך כבש המגדל ההוא ואחר כך קנה דוד את עיר היבוסי לישרא בממכר זהב בכתב לאחוזת עולם שלאמר זיתן דול לתרול במקום וגומ' : ועוד התרו כי השבוע' היתה לי ולכיני ולככדי וכשכבשו בכי יהודה את ירושלם היה נכד חבימלך תי עדיין ולח יכלו לכבוש החלודה עדיין מפני השבועה ובימי דוד לאהיה עדיין הנכר חי ועוד נכתב כזה עוד בספר שמואל ולפי הפשט היה המבלר חוק ולא היה כמ לבני יהוד׳ להורישם חולי היתה סבה מאת יי׳שלא תלכד המלודה ההיא עד מליך דוד מלך ישרא כדי שתקרה על שמו לפי שהיה רחש ממלכת ישרחל ומה שאמר עד היום הזה יהושע כת' כן כי הוא כתב ספרולפי הקבלה ובימיו לא הורישם מירושלם וחף בימי דוד מלחכו שהיו שם : מבית אל לוזה זה מקום היה שתו בית אל ואינו התיקום שקרא יעקב אבינו בית אל כי אותו שמו לוו והכה הוא הומר שיצא הגבול מבית אל ללח ומנכול בכימין היה לוזכמו שאות׳ בנחלת בנימן ועבר משס התבול לווה הל כחף לווה נגבה הזה בית חל : המבדלות בחירק הווים והוא תואר או החירק מקוסושורק והוא פעול מכניין הפעיל ופי׳ הערים המבדלות לפי שאמר זאת כחלת מטה בני חפרים אמר ועוד היו להם ערי׳ בחוך נחלת מטה בני מנפה מובדלות וככרות וידועות להם כמו שכתב ומפרש אותם בספור כחלת בני מכשה : כי הוה בכור יוסף כלומר לפי שהיה הוא בכור יוסף ומכיר היה בכורו והיה חיש מלחמה זה גרסלו

שבחה לו הנחלה בארן הגלעד

ברת"בן ע ענחס בתכשתחל בפיל ילוגות גורל א'ל זניהם שינחת ליוסף עד שינה נבול' יחד וחת"כ חלקו חותו החלק לשנים בנורל ע"ש וע"כ אתר תחילה וינה הנורל לכני יוסף וא חב זער ויכחלו בני יוסף כשה ואפרים אונאית שתפני שתנשה וחפרים נחלו בחלתם כפולה להיותם כני יוסף כי חליו נתנה הנכורה אשר תנחה נחל שני חלק ש לכ׳ כניולוה חער חתמלה מיהי הנורל לכני יושף לומר שמיוסף גיו להם גורל וש לתטה ענשה כי הוא נכור יושף ירנה חע עי שהקרים הכתוב אפרי' ליונשי בתחלה נות כח עלד ועקב של וישס חפרים לפני מכזה ת"פ לח לקח הבכור' מענו והוא בכור יוםף או ירנה להורות שנשם שיוסף לקח ב׳ חלקים מנד הבכורה גם חנשה כך נשל כ׳ חלקים החני לקחו חלקם בעכר הירדן מורחה וחלי בארן כנען ותוה הטעם לקת **ת**חילה פכיר חלקו מפני שסו'ב כבכור תכשה: שתות בנותיו דרך התקרא לתלות סנקכות בזכריט לכך אתר יתור בנותיו: זילברו בני יוסף ונו'הנה בתפרשי'מתרו שום היה דברי תנשה וחתשה לותר כי השם כרן לאני שבש מנשה שהיו בחרן כנעןכי שם נוה ה' את הנרכה ילא כן לחלי שהיו בענד הירק מורחה ווה שחתר לי נתתה שכל אתד וה׳ ברכני לא כן לשחרי אנשי שנשי שתלד השניכי ברכת השבע עלי כחה יומפשר שדחיקת שנחלה באב"כ פנר שלח הורישו הכנטני והיה עתויק בחרן קלת חלו היה מנרשי כנפני היה להשרחנת ידיש ביותריע"ב את׳ להם יהושע פה אשהה לך לך ביער חשר כמרן הפריזי כי מתה גרמת כך הדתק בתתך פקום לכנעני לשב׳ שם והם הוחיבו כי נס רס היה תורשי הכנעני לח כיכ תכתיקונם תכשיו חי מששר להורים הכופני כי ככ' כרתנן עתו ברית ועשיכו מומת ברול בינינו ובין חביכו שבשיני אשר כוה עלינושלא להכרית ברית ובוה בתכנו כת לכנעני ברכב ברול י ולוה יסוע שנית לעי לכריכם חין שום תיקין כי חם לילך ולהכרית היעד וגם ים עוד תיקין כי תורים את הכניצני שכרת עתו ברית ומ ת סעק הוח הם תורישו חמרתט כי ככר 7603 חוקונם אותו ברכב ברול ולוה מפרלטון ספק ככפל כי כי תורש חת הכנעני כי רכב ברול לו : כי חוק הוח דנרחה מייתר הלח חתר משפקני מם תורים חת הכנעני חם למו ע"י שכרת עתו ברית ניקהלנ כחעור:

מנחה קטנה עילא הנורל לכני יושף ונו׳

לא יכלו בני יהודה להורישם כתי׳ יוכלו כי אף בומן העתידלא יוכלועד שבא

דוד וקרי יכלו כי לא יכלו אז להורישם בעת כבוש הארץ ואמרו רו"ל יכולין היו אלא

שלא היו רשאים מפני השכועה שנשבע אברהם לאכימלך והיבוסי הוה לא כיה

יהושע יו יו

רשי

עיר היצוסי בממכר שכאמר ניתן דוד לארנון וכו' עכ"ל : ובמדרש הזה אבין דקדוק אחד בכסוק שבתחלה המר בלשון רביס יושבי ירושלים להורישם ובסוף הפסוק מדבר בלשון יחיד וישב היבוסי הכווכה שהנכון לופר בו בלשון יחיד כמו שאמר אחר כך וישב היבוסי ומה שאמר עתה החלה בלשון רבים הכי האמר ואת היבוסי בעבור אותם הללמים העומדים שם שהם יושבי ירושלים ומיישבים אוהה ע"י השבועה הכתונה שם לא יכלו להורישם לאותם הללמים מפני השבועה עד בוה יואב ועל הצלמים קאמר יושבי ירושלים בלשון רבים ולקרי וכהיב יכלו יוכלו אפשר לומר לא יכלו בהווה לפי שהיה ככד אבימלך קיים והוכרתו לקיים ולניני ולנכדי אבל לעתיד יוכלו לכשימות נכדו עוד הפשר לרמוז משמז"ל יכולים היו להורישם לכך בא הכתוב אמכם קרי לא יכלו מצד השבועה : ניצא הגורל לבני אסף עיין פי׳ רש׳׳ ז׳ל: ריצא מנית אל לוזה עיין פי׳ הרד׳ק ז׳ל

כנו מניחים אותך ליפנם עד שתסיר את הצלמים או שכתוב עליהם, שבועת אברהם שנאמר כי אם

הסירך העורים והפסחים שנחתר עור ופסח לא יבא בית ה׳ חם ושלום עורים ופסחים באו למקדש

אלא מלו הנלמים שנאמר עינים להם ולה ירהו שכואי כפם דוד שהיה דוד שונא ע"א אמר דוד כל מי

םיעלה בראשונה וישר הנלמים הללויהיה לראש ועלה יואב בן צרויה והיה ראש ואחר כך קנה את

ריברולו בני יוסף מנשה והפרים כתב מהרי"א ז"ל שכוונת הנתוב להודיע שנחלו יחדיו שבת אחים מנשה ואפרים גם יחד מה טוב וו"ש וינחלו בני יוסף וכו׳ שכבר הזכיר למעלה וצא הגורל לבני יוסף וכאן הודיע ענין זה כאמור ע"כ: רירי גבול בני אפרים כתב מהרי"א באפרים וכמכשה ויהו ויהי גבול אפרים ר"ל החלה ע"כובזה אני מבין כפל ויהי גבול בני אברים

ייפלו חבלי מנשה עשרה - ששה לששה בתי אבות המכויים למעלה וארבע לבנות לפחד לא שתה׳כל אחת בית אב לעצמה אלא שנטלה ארבעה חלקי'חלק של אביהם שהיה מיוצאי מצרים ולפי מניין היוצאין ממצרים נתחלקה הארך וחלקו עם אמיו צנכסי חפר אביו שהיה גם הוא מיולא מלרים ושהיה בכור ונטל שני חלקי'ועוד היה

להם חלק אחי אביהם שמת במדבר בלא בנים ונטלו נחלה כחלקו כך אמרו רבותיכו בכבא בתרא ולא הוזקק הכתוב להשמיעכו מכיי׳ חלקי הבנות הלא ללמד שנטלו חלק בכורה ולהודיע שארך ישראל חלק זרושה להם מוחזקת מאבותיהם שאילולי כן הין הבכור כוטל בראוי כבמוחוק וארץ הגלעד שבעבר הירדן היתה לבני מנשה הכפרים : ארן תפוח י הכפרים זהחלרי' ותפוח עלמה העיר היתה לבני אפרי': אל גבול מנשה על מיצר מנשה לסוף בכולו הערים האלה מתפוח על כחל קנה לאפרי' היובתוך ערי מנשה: נגבה לאפריי אפרים כטל חלקו מדרום ללד הארץ שבין בני יהודה לבני יוסף ולפונה לבני מנשה מנשה נטל ללד לפון : שלשת הנפת ' חלתה ה פלכין ושלשת הנסי׳ הנוכרו׳כאן של דור ושל עין דור היו כמו שאמור למעלה בספ׳זה מלך דור לכפות דור ובפסוק אחד אומר לנפות דאר מים וכאן כך הוא אומר והת יושבי דור ובנותיה שלשת כפות שהיולה : ויוחל וילכר ויקבה :

כלי יקר

בני אפרי שלא נטלו חלק בעבר הירדן בי אם בארץ אמר למשפחותם וכן בחצי שבט מכשה שכטל חלק בארץ להודיע שחלקו למשפחותם לבחי הארן או ליוצאי מצרים לא כן גבי מצי מנשה שנטל בעבר הירדן לא הזכיי למשפחות להודיע שלמשפחות׳ האמור באפרים ובקלי מנשה היינו ליוצאי מצרי׳ או לבאי הארץ וכי תימא איכ למה למעלה הזכיר למשפחותם בני תילוק משה לראובן וגד וחצי מטה מנשה לאכן עתה ואפשר דאמר לתשפתותם להורו׳ שאח"כ חלקוה כפי המשפחו' ורבויים לרב בתשפחות הרבו כחלתו ולמעט המעיטו וזהו שאמר ויתן משה למעה ראובן ואח"כ חלקוה למשפחותם וכן למטה גד ולחצי שבט מכשה הוא נתנה להסוהם תלקוה ביניהם אחר כך למשפחותם אמנם כאן להורות שפי׳ למשפחותם זה האמור גבי יהודה ואפרים וחצי מכשה הוא למר כדאי׳ ליה ליוצאי מצרים ולמר כדאית ליה לבאי הארץ לכך שינה בין חלי מטה מנשה אשר בעבר הירדן שלא אמר בו למשפהותם בתצי הנכנם לארץ ויהודה ואפרים

שאמר בהם למשפחותם : רדהי לבני מנשה הנותרים לפי שהזכיר בפ' הקודם שחלי שבט המנשה היה גבור חיל ואיש פלחמה לכ"א בחצי השני הנותרים כאו הם כותר וחלוש ובסמוך הוא אומר וארץ הגלעד היתה לבכי מנשה הניתרים שאעפ"י שבבחינת הגבורה הם עקר עכ"ז בנחינת החסידות

מִלְחָמֶה וֵיְהִי־לָוֹ הַגִּלְעָד וְהַבְּשֶׁן:

יהושע יו

וֹיְהִי לְבְגֵי מְנַשֵׁר הַנּוֹתָרִים^{מולימיא}וֹמַתְנָן: חַכֶּק וְלִבְגֵי אַשְׂרִיאֵל וְלָבְגִי־שְׁבֶם וְלִבְגִי־חֵפֶר וְלִבְגֵי שְׁמִידֶע אֵׁלֵה בְּגִי <u>ּמְנַשֶּׁה בֶן־יוֹמָף הַזְרָרָים לְמִשְׁפְחת</u>ָם: וְלִצְלָפְחָר בֶּן־חֵפֵר בֵּן־גָלָעָר בֶּן־

<u>מְכֵיר בֶּן־כְנַשֶׁה לא־הֵיו לוֹ בָּגֵים בִּי</u> אס־בָּגֶוֹת וְאֵלָה שְמַוֹת בְנֹתָיו מַחְלָה מחימי מייו אֵילָהן בְּנָן וְאִילֵין שְׁמָהַת בְּנָתֵיה

וּנְעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְהָרְצָ**ה**: וַתְקַרַבְנָה לִפְנֵי אֵלִעַזָר הַכּהֵן וְלִפְנֵי י יהושע בן-נון ולפני הנשאים <u>לאמר יְהוֹה צוָה אַת־משה לְחִת לְנוּ</u> נַחַלָה בְּתוֹך אֲחֵינוּ ווּיַתוֹ לָהֶם אֶל־־פֵּי יהוָה גַוְחֵלָה בָּתוֹך אֲחֵי אֵביהָן:

מאַרץ הַגּּלְעָר וְדֵיבָשָׁן אֲשֶׁר מֵעָכָר <u>לַיַרְהֵן: כֵּי בְנ</u>וֹת מְנַשְׁה נָחֲלְוֹנַחֲלָה <u>בְּת</u>וֹך בְּנָיֵוּ וְאֶׁרֶץ הַגִּּלְעָר הָיֶהָה לִבְנִי־ <u>וִיהַיגְכוּל־</u> מַנַשְׁה הַגְּוֹתָרִים: מַנַשָּה מָאָשר הַמִּרְמְתִרת אַשֶּר עַל־נ׳ ינסימי׳ מֵאָשָר לְמִרְמְתָח דִי עַל אַפֵּי שְׁכָם פַני שְׁכֶם וְהָלָך הַגְּבוּל אֶל־הַיָּמִין"ייפויע חינאַזל החומא לימינא רְיחָבִי עִין אָלישְׁהָי עֵין הַפּוּחַ: לְמַנַשֶּׁה הֵיחָה : אָרָץהַפּוּחַ וְהַפּוּחַ אָל־נְרָוּל מְנַשֶּׁרָה י׳יַשׁוּי׳ וְתַפּוּחַעַל תְחוֹםמְנַשֶּׁהלְבְנֵי אֶפְרָיִם לְכְגַיְאֶפְרָיִם: וְיָרֵר הַגְבוּל גַחַל קַנָה גַנְבָּה לַנַחַל עָרֵים הָאֵלָה לָאָפְרֵיִם בְּרָזוֹך עָרֵי מִנַשְׁרָה וּגִכַוּל מְנַשִּׁר מִצְפּוֹן לְנַחֵלוַיְהֵיחִצְאֹחָיוהַיָּמָה: נַגַּבָּה לְאֶפַרִים וְצְׁפֿוֹנָה לְמְנַשֶׁה וַיְהֵי ייוֹ יי מֵפָקָנוֹהילְיַמָּא: דָרוּבָאלְאֶפְרַים דַיָּשָׁ וְבוּלָוֹ וְבִאָשׁׁר יִפְגְעוּן מָצָפּוֹן וַיֶּהִי לִמְנַשֶּׁה וּבִישָׁשכָרמִמּזָרֵח: בּישָׁשבר ובאשר בית־שְאָן ובְנוֹחִיהָ וְיִבְלְעָם וּבְנֹהֶיהָ וְאֶׁרֹזֹ־יִשְׁבִי דְאֹר ״ הֶ'יִיי׳ וּבְאָשֵׁר בֵּית שְׁאָן וְכַפְרָנָהָא וְיִבְלְעָם וּבְנוֹתֶׁיהָ וְיָשְׁבֵי עֵין־דּרֹ וּבְנוֹתֵית, ייֹחי וישבי הענה ובנותניה וישבי מגהו וּבְנוֹתֵיהָ שְׁרָשֶׁת הַנָּפֵת וּוְלָא יָכֵלוֹ בְּנֵי <u>מְנַשֶּׁה לְהוֹרָישׁ אַת־הַעָרִים הָאֵלָה</u> ניוֹאָל׳ הַכְּגַעַנִילָשֶׁכַת בָאָרֶץ הַוֹאת : יֹיימיינ׳ לְחָרָכָא יַת קִירְוַיָּא הָאִיבֵיון וישְרִי

אֶרד־רַקְרַגַעַנָי לָמֵס וְדֹהוֹרָשׁ לְאֹ נ׳ נפני הורישו: וירברו

ר׳ פסוקי׳ אית בהון בנות צלפחד ומשניין כאתיהון וסי׳ נמסר בסדר פנחס ובסוף מסעי: אל פי ה׳

דסמיכי בקריא׳וסי׳גלו אבנים נדולות אל פי המערה׳ ולכלב בן יפנה נתנו חלק׳ ותקרבנה לפני טעזר׳

ויתנו בני ישראל ללוים לחם חמרות לא אכלתי ובשר ויין לא כא אל פי: נחלו ד' קמצין וסי' נמסר

לעיל בהאי סיפרא סימן י"ר: אשר על פני שכס י"ר פסוקים על אל אל וסי' נמסר בסדר וישמע יתרו:

ותפוח ג' ב' מלאים וא' חסר וסימ' למנשה היתה ארץ תפוח י ותפח והעינסי רמן גם תמד ותפוח :

דאר ד׳ כתיב א׳ וסימ׳ויהי ביששכר קדמא דפסוק י וממטה נפתלי את עיר מקלט י בן אבינדב י נשמדו

בעין דאר: ויואלז׳ בטעמא מלעיל ה׳חס׳וב׳ מלאים וסי׳ נמסר בסדר שמות :

עַכְדֵי קְרָבִין וַהֲוָה לֵיה אַרְעָא גָרְעָד וַהֵוָה לְכְגֵי מְנַשֵׁה לְמִשְׁפְחֹתָם לְבְנֵי אֲבִיעָוֶר וְלְבְנִי־ני^{0,00} יי׳יִדְאִישְׁתַאֲרוּלְוָרְעַיַחְהוּוֹלְכְנֵי אֲבִיעָוֶר **וַלְרְנֵיחֵ**לֶקוְלְרְנֵיאַשְׂרִיאֵל וְלְבְנֵישֶׁכֶם

וָלְבְגַי חֵפֶּר וְלִבְנֵי שְׁמִידָע אִיכֵּיו בְּנֵי <u>בְּנַשֶּׁה בַּריוֹ סֵ</u>ף דְּכְרַיָּא לְזַרְעַיִתְהוֹן וָלְצְלְפְחָר בַּר חֵפָר בַר גָלָעָד בַר טָכִיר בַּר מְנַשֶּׁרה לָא הֵווֹ בִיה בְנִין <u>בַּתַלָהוְנוֹעָה</u>חָנְלָהמִלְכָהוְתִרצָה

וָקָרִיבָא לְקָדָםאֶלְעָזָר בַּהֲנָא וּלְקָדָם יָהוֹשָׁעַבֵּרנוּןוּרְקָדָם דַבְרְבֵיָא לְמֵימֵר יְיַפַּקיר יַהמשֶׁה לְמִתּן לָנָא אַחֲסָנָא <u>בְּגוֹ אֲחָנָאוִיהֵב לְהוֹן עַל מֵימָרָא דֵיוַי</u> אַחַסָנא בּגואַחיאַכוהן: ונפָלו עַרְבֵי ויפּלוּ חַרְגִי־מְנַשֶׁה עַשָּׁרָה לְבַר ליכי נמני מְנַשָּׁה עַסְרָא בַר מַאַרְעָא דְגִלְעָר וּמַתְנָן דְמֵעִיבְרָאלְיִרְדְנָא: אֲרֵי בְנַת ַמְנַשֶּׁה אֵחֲסִינוּ אַחֲסָנָא בְּגוֹ בְּנוֹהִי וארעא גלער הות לבגי מנשרה והַוָה תִחום מְנֵשֶׁה דאישתארו: למנשה הות ארע תפות תפוח: וְנָתֵית הְחוּטָא לְנַחֲלָא דְקָנָר־, לְדָרוֹמָא לְנַחֵלָא קירויָא הָאיִלִין קאפרים בגו קירוי מנשה ותחום צ׳קנה לקוס כְּנַיִשְׁרה כִאַיפּוּנָא לְנָחַלָא וַהָוון וּצִיפּוּנָא לְכְיַנַשֶּׁה וַוְדֵוָה יַשָּא חְחוּמֵיה וּרָאָשר מַעַרִעין מִצִיפוּנָא וּרִישָׁשְׁכָר מַמַּרִינְחָא: וַיְדַוָהלִמְנַשֶּׁהבִּישָׁשְׁכֵר וְכַפְרָנָהָא וִיֵת יַחְבֵי דֹאר וְכֵפְרָנָהָא <u>וַיַרְבֵי עִין דּאר וְכַפְרָגָדָאויַרְבִי תַעַנָך</u> וכפרנהא ויַחָבִי מְגָדוֹ וְכַפְרָנָהָא **ַ** הָּלָהָאפִּילְכִין: וְלָאיְכִילוּבְנֵימְנֵשֶׁה וַיִהי כִּי חָזְקוֹ בְּנֵישִׁרְאֵל וַיִּתְנוּ י׳ שּׁוֹבּבָנַעַנָאָהלְמִיתַב בְּאַרְעָא הָרָאי וַהָנָה בר תקיפו בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַנִּיאוּ יַת כְּנַעַנָאֵי לְמַסְמֵי מִיסִּין וְתָרָכָא לָא ומלילו הריכונון:

פישיש בניהסתהלוהת בדבר

ניפלו חבלי מנשה עשרה י בפחח החייח י ומה שספר החבלים שנפלו למנשה הודיע חלקי בנות ללפחד כי חלי שבט מנשה הנותרים היו ששה בתי אבות לאביעור וחלק ואשריאל ושכם וחפר ושמידע ונטלו ששה הלקים ובנות ללפחד נטלו ד' חלקים חלק אביהם שהיה מיולאי מלרים וליולא מלרי' נתחלקה הארץ לדעת רבותי' ז'ל ואף על

רדק

הרוב השוו בזה כי ליולאי מלרים נתחלקה הארץ והנה בנות נלפחד נטלו חלק אביהם שהיה מיוצאי מלרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר שהיה גם הוא מיוצאי מלרים וחלק בכורה שהיה ללפחד בכור וחלק המי אביה אחר שהיה מיוצאי מלרים ומת במדבר בלא בנים ווכה כלפחד בירושתו עם אחיו : מאשר המכמתת י הגבול היה יולא מגבול אשר למכמתת שהו ם מקו'והו' היה על פני שכם :

כלי יקר ויפלו חבלי מנשה עשר׳וכו׳ עיין

הרד"ק ז"ל והוסיף ביאור

בחבל כתיב חבלי לשון חבל י

בפ"תח ע"כ וע"ש שמחחלק מידה

יהיה פירושו כמו יעקב הבל נהלתו

והבלים נפלו לי בכעימים וגם שם

אפשר לפרשם לשון הכל ממש הכלים

כפלו לי מידת החבלי׳ בנעימים ויעקב

חבל כחלתו פירשוהו הז"ל לשון חבל

מתש מה חבל נפהל משלשה הוטים

כך אברהם יצחק ויעקב השלים להיות

חבל חוטים משולשים לה בתהרה

יכתקו:

כי בנות ללפחד וכו׳ לפי פירוש

הבות וד׳ חבלים לבכות ללפחד היינו

מה שנותן טעם כי בנות ללפחד נחלו

בתוך בניו והן כטלו ד׳ חלקים חלק

אביהן וחלקו עם החיו בנכסי חפר

ושהיה בכור נוטל ב׳ חלקים וחלק

ואפשר עוד דה"ק לו הוכח שיטלו

הבנות כו׳ ארבעה חלקים כנז׳ היה

הפשר שיטלום בעבר הירדן מורהה

ולא היו עולים חבלי מנש׳ שנעבר

הירדן יתה לעשרה אכן כעת עלו

עשרהיען כי בנוח מנשה נחלו נחלה

בחוך בניו טעם כפל נהלו נחלה ר"ל

בתוך א"י שנקרה נהלה כדכתיב כי

לא באתם עד עתה אל המכוחה ואל

הנחלה ז"ש נחלו מקום שנקרה נחלה

שחנבו את הארץ וארץ הגלעד היתה

לבכי מכשה הכותרי׳ להם לבדם ולא

לבנות האלו עתהם כי לא הפצות אלה

בארן כתלה ולא בעבר הירדן מורחה

וכבר כתבתי למעלה שקראם הכותריי

להותם שבעצר הירדן מזרח לפי שהלו

שנא"י הם העקריים עם היותם

הלושים ואותם שבעבר הירדן כותרים

הם בערכם:

רידוי גבול מכשה מאשר המכמת'

למנשה היתה ארן תפוח וכו׳

אל גבול מנשה ר"ל על מצר מנשה

לסוף גבולו הער ם ההלה שתתפות

עד נחל קנה לאפרים היו בתוך ערי

מנשה :

וירד

הגבול נחל קנה כונ׳הכתוצ

לתת טוב טעם לתה

עיין פי׳ רש״י ז״לומ״ש

: עיין הרד"ק

אביהם שמת במדבר בלא בנים

רש"י ז"ל שזכרכו למעלה שהיו חנלי מנשה עשרה ששה לו׳ בתי

חבלי

15

פי׳ רש"י ז"ל וכן כתב

וילכרו

בתוך של חבירו לז"א כי להיות נחל קנה חשוב לעומת זה הפיל הש"י בגורל חלה הדרומי לאפריח במון של מביד בו חבי נטיות מול קרה כבבה לכחל וזה סיבה להיות ערים האלה לאפרים בתוך ערי מנשה וגבול מנשה מלפון לנחל באופן שנגבה לאפרים וכו׳:

נגבה לאפרים ולפונה למנשה וכו׳ הפסו׳הוה נראה מיותר שכבר הוכיר נגבה לנחל וכו׳ אלא שאומרונגבה אינו על הנחל הכוכר שכבר הווכר כן אבל נגבה הוא על מציאות תחומי הארץ כמ"ש רש"י ז"ל אפרי׳ נטל חלקו כו׳ ע"ש :

שראינו היות ערי לאפרים בתוך ערי מנשה ולמה לא יהיה כל גבול וגבול נבדל לעלתו ולא מעורבב

רודהי למנשה וכו׳ שלשת הנפש עיין פי׳רש״יז״ל ולא יכלו בני מנשה וכו׳ ויוהל וכו׳ כת׳ רש״י ז״ל ניהבה לשון ויואל אלוה אמכם המתרג׳ תרג׳לשון התחלה ושרי כנינניא וקשיא צי על פירושו כי לא היתה זו התחלתו שהרי קדם באפרים ולא הורישו את הכנטני היושב בגזר ודוחה לו׳ שזה קודם שילח מנשה עם הכנעני ולא יכלו עמו ואח"כ אירע ענין אפרי ׳עם הכנעני אף שלפי שיהושע הפיל לנחלה הארזואפי׳ שלא נכבשה ונפל גירל אפרים ההלה ואח"כ גורל מנשה לכך הזכיר שם יחדיו מה שאירע לאפרי׳ שלא הורישו את הכנעני וכו׳ עם היות שאירע זה אחר זמן רב ואה"כ הזכיר ענין מנשה והזכיר ויואל הכנעני כי במנשה התהיל הכנעני לשבת בארן הודם שאירע לאפרים שלא הורישו את הכנעני אשר בגזר : והנכון בעיני כדי לקיים דברי המהרגם הוא דלעולם אימא לך שענין אפרים אירע מקודם וכמו בהווכר בסיר הפסוקים אלא שהכנעני אשר בגזר עם שלא הורישו עכ"ז נתו המם תכף כדכתיב ולא הורישו יכו׳ ויהי למם עוכד אמנם כאן גבי מכשה ולא יכלו בני מנשה להוריש את הערים האלה ואז בתהיצ

16 (*) 🍞

הנותרי׳ כאו הכתוב אומר על אותם שנטלו חלקם בעבר הירדן כאו עברו ובטלו מן העולם והנכנסים לדרן כותרו מהסוזהו שהמר הנותרים ומה שהמר הזכרים הוה לפי שחתר כך יוכיר ענין צלפחד שלא היו לו בנים זכרים כי אם נקבות :

וחשיצות העומדים בארן עקר ואשר בעבר הירדן יאמר עליהם הנותרים . או אפשר ע"ד בני אהרן

ורצלפרוד וכו׳׳ צריך לדקדק דהיה לו לומר ואה שמותן׳ בכותיו למה לי׳ גם כבין כל זה הייחום שמייחסן בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה ואפשר במה שאחו"ל היות מנשה מליז בין יוסף ואחיו שעליו נאמר המליז בינוהם. ולעומת זה או הבנות שאמרו הו"ל חכמניות דרשניות היו לכך תלאן הפסוק למנשה ראש השבט שהיה מליז ואו דרשניות וחכמניות דומות איו בהללתו כי הוא מלין כמותן וזהוואה שמות נכותיור"ל דומות איז בכל מכל גם בהללתו ולהיוהם חשובות כמעט כבנים לכך אמר לא היו לו בנים כי אם בנות זהיה די שיאמר לא היו לו כי אם בנות אבל כוון לו׳ שאיכנו שולל כי אם שלא היו בנים בפועל אבל בתכמה ובדעת כבנים יחשבוכי הכמכיות ודרשניות היו

ורוקרבנה לאמר יכו׳ תיבת לאמר בלהי מתיישנת לאמר לאחרים היילל ותאמרנה גם תיבה והקרבנה מיותרת שבודהי לא יוכלו לאמר כן אסלא שית קרבו לפניהס זכראה שהכונה לומר שסדרו דבריהן קודם בואווז"ש ותקרבנה וכו'לאמר שבשעת קריבן לפני אעו׳ וכוי כבר מסודרין הדברים בפיהם לאמר אותם ויהיה זה על דרך מה שאחו"ל וידבר שהים את כל הדברים האה לאמר שר"ל דבר אהים את כל הדברי׳בינו לבין עלמו וסדרם כדי לאמרם לישרא וו"ם והקרבנה לאמר כי סדרו דבריהם קורם קריבתן לאמר אח"ב :

כתחוקו ישראל עכ"ו לה עלה בידם להורישו הלא להחת מם לבד וז"ש והורש לה הורישו

שעם הכפל לומישהיו רולי'ג "כ והורים שא שלה הורישו כי לה עלה בידם להורישוז 'ש לא הורישו או הפשר לפרש בהפך והוא היותר נכון שמתרעם על ישר׳ כי ויהי כי שוקו בני ישראל אשר היה ראוי פיורשום כיון שמתחלה זדו עליהם בזדון ועכ"ז לא שתו לבם לזאת אלא ויהי כי חזקו וכו' ויהנו את בכנעני למם והורש ר"ל מצורף הל החוזק הכזכר היה בידם להוריש אותם הלה שלה הורישו מרוע לבבם ולהיות להם למוקש ובזה מוכן כפל והורש לא הירישו שתיב׳ והורש מקושרת אל תחת הפ׳

ויהי כי חזקו כו' : עידברן בנייוסף אתיהושע וכו' עיין פי׳ הרל'קז׳ל: והנה מהרי״א ז׳ל סייע למה

שכתב הרד"קז"ל שמנשה לבדו המתרעם מלשיו הפסוק שאומר וידברו בני יוסף אחיכ אותר כחת לי וכו׳ ואני עם רב וכו׳ הכל בלשון יתיד על חצי מנשה לבדו וכתב עוד שיטת הרמב"ן ז"ל שנתב בפרשת פנהם וז"ל כבר זכרתי בפסוק לרב הרבו השהדל ליישב הפסוקים האלה ומה שאמר שם ככלל בשני פירושים אם שתהיה צואתם כיללת להפריי וחני מכשה לימר שהתלק ונחלה שנתן יהושע לשבי השבטים יחד לחלקו ביניהם כולו היה ראוי לכל אחד מהם כפי רבוי אכשיו והי׳ זה מפני הטכלים שבהן שנתרבו מאד ואם שתהיה ליחתם לבד בבני

כי חוקו ישראל שהונרכו ישראל לסייע הת מנשה ואו כאשר חוקו בני ישראל הם הכלל ולא מנש לבדו או ויתנו את הכנעני למם ואף גם בכל זאת מם עובד לא כתיב אלא למם לבד - עוד אפשר דגבי אפרים לא הורישו מטוב רלונו ולא בעל כרחו וכדכתיב לא הורישו את הכנעני וכו' מרלונם הטוב לא הורישו אמנם כאן גבי מנשה דכתי׳ ולא יכלו בני מנשה כי אזלת יד ולא יכלו אם כן לודק בזה אותרו ויואל הכנעני כי כאן התחיל הכנעני להרים יד עד שלא יכלו להורישו ובעל כרתם שלא בטובהם ישבו שם ובזה לרק ויואל לשון התחלה שהתחילו להרים יד במרד ומעל ולעומה זה אמר : ריהי כי חוקו וכו׳ לעומת הנז׳ בפסוק הקודם שאו התחילו להרים יד לכך אמר כי אפי׳ שאחיכ

התחיל הכנעני לשבת בארן בלי מם עובד לא כן בזמן אפרים שנתן מם ואח"כ הגיד הפסוק ויהי

כלי יקר

אפרים כלומר אם דחוק לך הר אפרים תוסיף לך עוד אחר שתכרות יער ההר מוסיף לך עוד בארץ הפריזי והרפאי׳ הסמוכים:

והחלק הרע כי מי שבה לחלקו חלק היפה על פי הגורל היה לו ומי שבה לחלקו חלק אחר זה שבכר נתרעמו מוה ליהושע ואמרו לו מדוע נתת לכו נחלה גורל אחד וחבל אחד ואכי עם דב עד אשר עד כה ברכני יי ולכן יתכן שיתוסף ורעם מאד בוה האופן עד שלא תכילם הארץ רע על פי הגורל היה לו והף על פיכן היו מעלין בכספי׳ ומי שהיה לו חלק הים׳ היה מעלה בכספי׳ למי שהיה לו חלק רעי ועל זה הסדר היחה חלוקת הארץ שנפלה להם בנחלה והנה יתבאר אופן רבויים מהמשפר החכרים בפרשת פינחש שכבר היו יותר מלעזר מלובש באורים ותומים ויהושע וכל ישרא עומדים לפניו והלפי שבטים וקלפי ממטה ראובן ושמעון ובוה כתקיים מה שאמר יעקב אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי כמו שביארנו במקומו ׳ או ירצו בגורל אחד גורל מוגבל שלא יתכן להם להרחיבו במה שעתיד והשיב תחומים מוכחים לפניו והיה מכוין ברוח הקדש יהומר אם זבולון עולה תחום עכו עולה סרף בקלפי של שבטים ועלה בידו זבולון טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו להם יהושע מה שראוי שיתפייםו בו והוא שבתוך נחלתם בעלמה יתכן להם להרחיב גבולם ווה תחום עכו והיה מכוין ברוח הקדש עוד ואמר אם נפתלי עולה תחום גיניסר עולה שבהר ההוא היה יער גדול ואם יכרתו הענים אשר בו יתכן להם לשבת בו ועוד אמר להם שיפת בארץ הפריוי והרפאי׳ הסמוכי׳ להם וילחמו עמהם ויירשו ארנם אם לא ישפיק להם הר אפרי עם טרף בקלפי של שבטי׳ ועלה בידו נפתלי בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום גינוס׳ יערו וענו בני יוסף לא יספיק לנו ההר עם יערו וחה שאחר׳ לנו להלחם עם הפריזי והרפאים וכן בכל שבט ושבם והשבט היה מחלק חלקות לבתי אבות לפי יולאי מצרים וזהו הנה לא נוכל כי דכב ברול בכל הכנעני היושב בארץ העמק לאשר בבית שאן ובנותיה ולאשר שאמ׳ לרב תרבה נחלחו ולמעט תמעיט ומי שהיו רבים בתי אבות בלאתם ממלרים בעמק יורעאל והשיב להם יהושע הנה באמ׳ עם רב אתה וכח גדו׳ לך מצד הרבוי אשר אתה כטלו חלקים רבים ואע"פ שהיו עתה מעטים ומי שהיו מעטים בלאתם ממלרים מתרבה תמיד ולוה הוא מבואר שמה שנתתי לך אינכו גורל אחד מוגבל שלא יתכן הרחבתו וזה כי כסלו חלקים מעסים ואעיפ שהיו עתה מרובים כמו בני יוסף ואע"פ שלעקו בני הר יהיה לך תוכל להרחיב את גבולך בו כי יער הוא ובראתו וזה ממה שיתכןלך בקלות מצר יוסף לה הועילה להם לעקתם כי לה היה יכול יהושיע להיםיף להם נחלה ' אלה כמו היותך עם דב והיה לך עוד תוצאו ההר ההוא ותרחיב גבול מהצד ההוא כי תורים את הכנעני שנחנה להם על פי יו׳ על פי הגורל אבל יהושע נתן להם עלה שיכרתו היער שהיה חלד כחך הנדול והמלחמה עמו לא יתכן לזולתם משאר השבטים לפי שרכב ברול לו וחיק הוא אך סמוך לחלקם והוא היה ההר שהיה לאפרים ועמק ההר ההוא היה למנשה ואמר להם אתה תכנחהו כי עם גדול אתה וכח גדול לך : שהם יתפשטו בחלק אפרים ובארץ הפריזי והרפאים וזהו שאמר כי אז לך הר

אז ד׳ וסימ׳ ולא אז לבא כיום תמים : כי אז לך הר אפרים : וכל אז אך למחסור : הזית איש אז בי וסימ׳ ולא אז לבא כיום מימ׳ ואז ברגלים חומא : ואז להעשיר לא ינקה :

והנה זכר שנתלת בני חסף באה יחד עד סכבר ככללה בגבולות אתרים כמו שנוכר פהי ווכר

רלבג

っ

2001

יתקיים בי ולפי פשומו עד אש׳ כה עד השרכך כחשר התה רואה: אם עם רב אתהי יש כך כח לכרו׳ יערות ולפנותס כעין שקורי' אישריטיר בלעיו ושם תבנה ערים: וברהת 🦈 לשון כריתה ׳ כמו וברא אתהן אז . דחוק לה ימלה לכו ההר כי הן הוא לכו כאש' אמרת: לא ימלא י לא יסופק : ורכב ברול י ומה שאתה אומר לפלות היערה ולכבום בהרץ הפרוי והרפהים עם חוק הוא אותו כנעני ורכב ברול לו ואל תתמה אם הראו לפרזי ורפהים כנעני כי כולם בני כנען היו: כי הר יהים לך י אותו שאמרתי עלה לך היערה כי יער הוא ובראתו:

יאטראלהםיהושעאם־עם־ מו כחרבות׳ חיש׳רט רחש כלע׳ו : שׁם בְּאֶרֶץ הַפְּרִזֵּי וְהָרְפָאָיֶם כִּי־־אָץ לְהֶ הַר־אָפְרָיִםיויִאמְרוֹ בְנֵייוֹמֵף לְא־ בְּבֵית־שְׁאָן וּבְנוּרֶתִיהָ וְלַאֲשֶׁרָ בְּעֵמֶק יזרעאל: וַיָּאמֵריִהוֹשָׁעֵאָר־בֵּית יוֹםָף לְאֶפְרָיִם וִלְמִנֵישֵׁה לָאמֶר עַם־־ <u>רַב אַ</u>ּשָּׁהוְכַּ<u>ו</u>ּנָרוֹל בָ־ךְלָא[ַ]יּוְהְעָה לְךָ <u>גורָלאָתָר:</u>

ווְדַבֶּרוֹ בְנֵייוֹםף אֶת־יְהוֹשָׁעַלֵאמֶר וְחֵכֶל אֶחֶד וַאֲנִיַעִם־רָב עַדאָשֶר־־

וידברו בני יוסף ׳ שבם מנשה ׳ עד אשר כה ברכני יי׳ ׳ אשר ראית שנתרבה תניני ממנין ראשון למניין שני עשרי׳ הלף וחמש מאות כמנין כיה בגימטריא למניין ראשון חתה מולא במכשה בספר וידבר שנים ושלשים רלף ומאתים ובפנחם שנים וחמשים אלף ושבע מאותי ד"א עד אשר כה ברכה שנאמרה לאברהם כה יהיה זרעד

> ואַלירו בני יוסף עם יְהוּשְׁע לְמֵימָר טָא היויהַכְת ליאַחַסָנָא עַרְבָא חָר י׳ ייי מַהוּע נָהַתָּה לינַחַלָה גוּרָלָד אָחָר וחולקתר ואנא עם סניער הסני ואַמַר לְהוֹן יְהוֹשֶׁע אָם י׳ י׳ עַר־בָּה בֶרְבָנִי יְהוָה: בּרְכַנִייֵיָּ עם פַגי אַתוּן פָקוּ לְכוֹן לְחוּרְשָׁא וּתְתַקּין לְדְתַּקֶּן אָתַר בְּאַרַעִבְּרִיזָאֵמי אי אי רָבָ אַחָהֹאַלָה לְדָ הַיִאַרָרהובְרָאתָרָדָ וְגִיבְרַיָּא אֲרֵי עַק לְכוֹן טוּרָא דְדָדֵוּ אֶפְרָיִם: וְאָמָרוּ בְנֵי יוֹסֵה לָאיֵקְפֵיק לְנָא מוּרָא וּרְהִיכִין דְפַרְזְלָא בְכָר יישיע יִמְצָא לָנָוּ הְהָר וְרָכֶב בַרְזֶל בְכָר'--כְנַעַנְאַהי דְיַרְאָרֵין בְאַרַע מֵישְׁרָאם יים׳ ים׳ ים׳ בּמִ הַבְנְעַנִי הַישָׁב בְאָרֶץ־הָעָמֶקלאָשֶׁרָ <u>לִדִיבְבִית שְׁאֲזְוְבַפְרָנָהָאוּלִדִּי בְּמֵישֵׁר</u> וןרעאל: ואַמַריהוֹשָעלבית יוֹסֵף לְאֶפְרָיִם וְלִמְנַשֶׁה לִמֵימָר עַם סַגִּי אַתון וְחֵיל סַגִּי לְבוֹן לָא יְהֵי רְ־בוֹן י עַרְכָא חָר

לארץ ממספרים כשילא ממלרים עשרים אלף וחמש מאות לפי׳ לעקו לפי שאבותיהם שהיו מיולאי מלרים היו מעטי׳ והיו הם עם רב ולא כטלו חלקם אלא כנגד אבותיהם שהיו יול אי מלרים שנאמר לשמו׳ מטות אבותם יכחלוי ומה שחמר לחלה תחלק החרן חיש לפי פקודיו להוליא את הטפלי׳ שהיו או פחותים מכני עשרים סלא נטלו חלק בארץ אלא לכני פשרי' שנה נתחלקה ולחשבון יולאי הלרים ולפחותים מבני עשרים לא כתחלקה אף על פי שהגיעו לכלל עשרי בשעת חילוק החרץ ומה שאות' גורל אחר וחבל אחד לפי שארן יש׳ כתחלקה לשבטי' ועשו שנים עשר חלקים פוי' מישהי'עס רב בשבטו לא היה לו אלא כמו השבט האחר שהיו תעטי'ומפני זה לתקו בני יוסף לפי שלא כתכו למכשה אלא כמו שבט אחר שהי׳ מעט ממנו ואף על פי שהיו עם רב וראיה עוד כי בני מנשה היו הלועקים ולח בני חפרי' תשובתם ליהושע לא ימלא לכו ההר וגו' לסגר בבית שאן ובכוחיה והוח היה למכשה ומה שנתחלוה ההרץ על פי יי׳ ועל פי הגורל מפני החלק היפה

יהושע יז

רדק

אתברו בני יוסף י שבט בני מנשה אבל בני אפרים לא היה להם ללעוק כי יותר היו

בצאתם מהצרים מחוי שויי בכואילהרץ אבל בני מנשה היה יותר מאפרים כשנכנסו

מנשה עם היות שבאו בני אפרים לסייעם בטיננתם והיתה הטענה לבד בבני מנשה מפני שאין בכל השבעים מי שהשאיר ערים רבות וגדולות לכנעני כאשר השאירו מנשה ג' הנפת תלתא פלכין ולזה אתרי שאתרו ולא יכלו בני מנשה להוריש את הערים השה אמר מיד וידברו בני יוסף אל יהוש׳ בי מתחלה לה כתרעמו עד שעשו עמה מלחמילא יכלילהם ולכן המרו גורל א׳ וחבל החד ר"ל מפני שהכלת לשנינו גורל ה׳נפל חבלינו יהד והירע חלק שנינו במקום הקשה הזה יאו עשית לנו ב׳גורלות כנהוג בכל השבטים אולי היה יולא במקום אחד נוח להכבש והשיבם יהושע שיעלו להם בהר הכרזי והרפאים ויבררו להם כל מה שירצו והם השיבוהו שלא יוכלו את הכנטני כי חזק הוא ואו א"ל יהושינ שלא יכתן להם גורל אחד כי אם כל ההר יהיה להם ויקתו כל הוצאותיו אעפי שרכב ברול לככענים לפי שהם עם רב וכח גדול להם לשני האחים אפרים ומנשה על"ד הרחב"ן ואני כבר זכרתי שלה כתן יהושע חלק הפרים ומכשה מחוברי' ושלה זכר הכתוב זה כי הם שנשל הגורל שיתדבקו גבוליהם ויהיו שבנים אבל החלק והנחלה לכל אחד מהם צה כבדל בפני עלמוופשט הכתוב יורה שלא היהה לוהת׳ למה שנפל חלקם בין אויבים קשים הכנעני שזכר אבל מיוחתם שהיה חלקם קטן כפי רבוי אנשיה׳ כמי שניבי מרא שונה לא זכרו דבר מהאויבים כי אם שהיה עם רב וארצוונחלתו היתה מועטת נכול ביוגי ביו ביי במה יובדלו הטעכות ומה הוא יסוד מחלוקת בין בני יוסף ובין יהושע כי בני יוסף ובין יהושע כי בני יוסף כם הייעו בטענתם כי רכב ברול לכנעני ויהושע נסתייע בזה כנגדם והרלב"ג כתב בפי׳ הפרשה בגנייוסף בצלו ברהבת נבולם לביותם רבים ויהושע השינם ב׳ דברים האתה שיעלו ההר אשר

בחלה נתת לי גודל אחד כמו שאר השבטים לדעה המחוז שיהי׳ בגבולי ועם זה לא נתת לי אא חלה קטן מכל אחד עם היותי עם רב ער שיחשב ברבוי אנשי שלא היה בטבע אל בדרך נם יוהי ער כה ברכני ה׳ ר׳׳ל כמו שבראשונה היה מצרכת ה׳ היות אפרים ומנשה שני שבטים ככה עד כה ברכני ה׳ ברבוי השגחיי ולא טבעי ויהושע השיבס אם עם רב אתה עלה לך היערה יבראת לך שם וכו׳ ולדעתי והוא הנראה מהכתובים שהיה שנהלת אפרים כמיש הר אפרים אבל אחירי ההר מוד העמה שלאתריוהיה ארן הפרזי והרפאים והיה בנחלת מנשה והנה יהושע א"ל שיעלו ההר שהיא יינר ומשם יכבשו ארץ הפריזי והרפאים ויהיה איכ אומרו ובראה לך אינו חוזר לימר ולהר בי אם ביצרי ויכנם לארן הפריזי והרפלים ונתן הסבה בהיות זה נקל אליהם באומר כי אן לך הר אפרים - ל ררוב איך הר אפרים אחיך וא"כ בקאת תעלה להר ותרד ממנו לעמק האויבים אשר שם ובני יוכף השיבוהי לא ימלא למו ההר ורכב ברול בכל הכנינני ריל לא ידעמו אם כוונתך לומר שנהייבה בהר הי אם כונתך לומר שממכו כלהם אם אמרת שנתיישב אינו אפשר כי ההר היא תנהלת אברים ואיר נהיור בו וזהו לא ימלא לנו ההר כי אינו חלקנו ואם דעתך שמההר כלחם עם האוצים דע שלה ניכל אניו כי רכב בריל בכל הכנעני היישב בארץ העמר ר"ל הכנתני העומד אחר ההר היה יאיך נלרם עמו וכאשר ראה יהושע שאפרים בא עם מנשה לסייעו בטענתו כאהים ולא יתכרדו ויצרה יינשה אמר לא ימצא לני ההר כאלו אפרים לא יהן את מנשה עבור בנבילו ראה לדבר לשניהם ואחר עם רב אתהוכח גדול לך וכו'ר"ל עתה באתם כאחד ומיד תכרשו זה מיה בעניז ההר ותצה הרבוי הכמותיי יהיה כח גדול באיכות ולכן אל תחשבו שהיה דעתי במנשה ותישב בה אלא שיעבור בו כדי שילחס

וכרחת

בתוך נחלתן שהוא יער גדול ושיכרתו העלים וכזה ירחיב גבולם והשני שבאו בארן הפריוי והרכאים

הסמוכים להם וילממו עמהם וירשו מת ארצם אם לא יספיק להם ההר וזהו כי הין לך הר אתרים ר"ל

אם יהיה קצר וצר ההר שזכרתי ושבט יוסף השיבו לשכיהם לא ימצא לכו את ההר ר ללא יסכיק לנו

ההר וזהו כנגד הטענה הראשונה ולשנית שאמר מארץ האויבים אמר שלה יוכלו כי רכב ברול לו

והשיבם יהושע גם כן לשני הדברים באומרו אין ספק שעם רב אתה וכה גדול לך מנד הרבוי שההה

מתרבה ולזה הוא מבואר שמה שנתתי לך איננו גורל אחד מוגבל שלא יתכן הרחבתו ני הר יהיה לך

כי יער הוא ובראתו וזה ממה שיתכן לך בקלות להיותך עם רב ועיד יהיו לך תוצאותיו ועם ההר

ותולהותיו יתרחב גבולך וזה כנגד טענת הרהשונה אחר זה השיב לשנית מתלחמת ההויבים וגירושי

ואמר כי תורים את הכנעני ר"ל כי תוכל להורים את הכנעני אעפ"י שרכב ברול וכי חוך הור לפי

ששניבם אפרים ומכש׳ תוכלו עמו עכ״ד כל זה למהריא ז״ל: 👘 ומהרי״א 👘 ל כתב שבני מנש׳

והשרים בהו יחדיו וזהו וידברו בני יוסף אבל התלונה לחזי שבט מנשה לבדו ואמר בתלונתו גירל ה׳ וזבל א׳ אשר הוא קשה להולמו האם עלה בדעתו יתנו לו ב׳ בירלות והתורה לא מותה אלה לרב

תרבו נחלתו וכו׳ ואו׳ חבל א׳ מה שלא אמר כן בכל השבטים ואחשוב שהכוינה כתת לי נחלה גורל

אחד כמו לשאר השבטים בשוה ונתרעם יען כי היה ביד יהושע להרבות הנהלות כמו שוברתי ורמרו

בזה שהגורל שהיה מבאר החלה ומחוז הנחל׳ היה א׳ שלם כמו גורל יהודה הגדול שבשבטים הבל

החלק שנתנו לו לה היה כן כי היה מועט בהיותו עם רב וחבל הנאמר כאן לא אמר על החלק כ"א

להודיע שהי׳ בורל רע כמו חבל נמרץ והובל על מסנחרי׳ צירי׳ והבלי׳ ויהמר שנתי לו הבליכאב א׳

שכפי רבוי אנשיו היה אות׳ הנחלה מכל וכאב גדול . גם אכי׳ שיכור׳ מכל ה׳ על המדה שיחלקו

בארן כי חבל בכל מקום על העבות בחבלי וגו׳ואדמתך וגו׳ ויאמר שעם היו׳ שנתן לכל שבט חבלי׳

ומדות רבות מהארן הנה לחצי שבט מנשה כתן כ"כ מעט כאלו לא כתן לו אלא גורל אחר והבל אי לבדו ולכן אתר כאן לשון חבל מה שלא אמר באלו החלוקות ויהיה פי׳ הכתיב מדוע כאשר כהת לי

כי יער הוא ואינו ראוי אלא לעם רב ויבראוהו ויפנוהו: ובראתו אתה שאתה עם ד: והיה לד תולאותיו כי תורים את הכנעני עי שאתה עם רכ: כי רכב ברול לו׳ ואין אחד משאר השבטים כדי להלחם כו כי חוק הוא ואתה יש בך היכולת ותורישנו וויצוחינו פיר׳ עלה לך היערה התביאו עלמיכם ביערות שלא תשלוע בנס

פין הרע: וישכינו שם את אהל מועד י שעשו במדכר ולא היה שם תקרה אלמ בית של אבנים **מל**הטן ויריעות מלתעלן כ**ך** שנינו בשחימת קדשים : והארץ ככבשה לעניהם משנקבע המשכן היתה הארץ נוחה ליכבש לפניהם : שבעה שבמים י שכבר קבלו נחלתם ראובן וגד וחלי שבט מנשה בימי משה בעבר הירדן ובארץ כנטן כבר נפל גורל ליהודה ולחפרים ולחלי מנשה הרי חמשה שבטים : מתרפיס מתרשלין : לשבט י לכל שבט מן השבעה: לפי כחלתםי לשבעה חלקים ולא בשוה אלה לפי השבטים הרחויין לחלקה לרכ לפי רובו ולמעט לפימיעוטן כמה שכאמר לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעים כחלתו ונו' : והתחלקו אותה לשבע׳חלקי׳׳ חות שנכבשה כבר ה אלי: העתיר׳ ליכבש: יהוד׳יעמד על גבולו מנגב · ארץ ישר'ששם כפל לו גורל כל המלר הדרומי ובית יוסף מלפון לפוני למה שנכבש כבר ועוד יש הרבה כבוש לד המיצר מבעל גד עד לכא חמת שהוא אלל ההר במילר לפוני והשבע׳ שנטיס יחלקו אות׳ שבין יהוד׳ ליוסף ואות' העומד' ליכבש : ויריתי והשלכתי כמו ירה בים:

תוֹתִישׁ אֶת־הַכְּנַעֲנִי כִי הֶכֶב בַּרְזֶל לוֹ *כִי* דָוָק הוא: וּקְהַלוּכָּל־עָרַת בְּנֵי־יִשְׁרָאֵל שָׁלֹה וַיַּשְׁכֵינוּ שָׁם אֶת־־אֲהֵל טוֹעֵר וְהָאָרֶץ ウ・ウ 3 נכבשה לפניהם: ויותרובכני ישָׁרָאָל אַשֶׁר לא־דָוְלְקוּ אֶה־נַוְדַלָתָם נ׳ימניים׳ ואישְתָאַרו בּכְנֵי ישְׁרָאָל דְלָא פַלִינוּ *יָשְׁרְעָה שְׁ*בְמִים: <u>ויאמר יהושע</u> אֶר־בְּנֵי יִשְׁרָאֵל עַד־אָנָרה אַחֵם מַתְרַפִּים לְבוֹא לְרָשֶׁת אֶרת־הָאָרֶץ <u>אַשֶׁרֹנָתַןלְכֵםיְהוָה אֱלהֵיאַרְתיכֵם:</u> <u>הְב</u>ּוּ לְכָם שְׁלֹשָׁה אֲנָשָׁים לַשָּׁבֶט ואשלחם ויָקֹמוֹ ויִרְהַלְכוּ בָאָרֶץ יייי וּאשלחינון ויקומון ויהַלְכוּןבָאַרְעָא

לָכֶם גוֹרָלפה לִפְנֵי יְהוֹוָה אֱלה יֵנוּ:

וּבֵית יוֹמֶף יַעַמְרוּ עַל־יֹגְבוּלָם מִצְפוּן:

חַלָּקִים וַהַבַאתם אַלַי הֶנָה וְיָרִיתִי ליפר ייפי ייפי אַרְעָא לְשַבְעָא חוּלָקין וְתַיְחוּן

חַלְקִים יְהוּדָה יַעַפִרעַל־בְּבְלוֹ מִנְגָב ל׳ מ׳ מ׳ דְבֵירת יְהוּדָה יְקוּמוּן עַל תְחוּמֵיהוֹן ואַהֶם תֹכְהְכַוּ אֶת־הָאָרֶץ שֶׁכְעָה י׳ייי הַחוּמִיהוֹן מִצפונָא: וְאַתוּן תִכְחְבוּן

וֹיְכָתְכוּ אֹרָזֶה לְפִי גַחַלָתָש וְיָכָאוּ אייייין וְיְכְתְכוּן יֶהָה לְפּום אַחַסַנְתְהוֹן וְיֵיתוּן וֹהַתְתַלְקוּ אֹהָאֶ לֵשְׁבְעָרֵה ׳׳ מֹ׳ מֹיֹ לְוָתִי: וִיפַּלְגוּןיָתָה לְשְׁבְעָא חוּלָקין

וַאַרְעָא אִיחְכְּבִישַׁח ְקָרְמֵיהוֹן:

ארי טוראיהילך ארי דורשא דוא

יַתאַחַסַנתהון שַכְעָא שִיכִטִין : ואמר יְהוֹשְׁעַ לְרְנֵי יִשְׂרָאֵל עַר אֵימָתַיאַתוּן מְתְרַשְׁלִין לְמֵיעַל לְמֵירֵח יֵת אֵרְעָא

דיהַבלְכוֹן יָיָאֶלָהָא דְאַכְהַתְכוֹן <u>הְבוּ לְכוֹן תְּלָתָא וַ רִרִין לִשְׁבִש</u>ָא מִדָּרוֹמָא וּרְבֵיה יוֹםף יְקוּמוּן עַל לְנָרִתי הֵלְכָא וְאֵירְמֵי לְכוֹן עֵרְבָא <u>הַלְכָא ְקָרָם יְיְאֱלְה</u>ָנָא: ארילית

ותתקיגיגיה ויהי לך מפקניתי אַרי קרברכון ידו בנענאי אבי רדויכין דפרזלא ליה אַרי תַקיפין אינון : ואיתבנשו כָּל כְנִישְׁתָא דְבְנֵייִשְׂרָאֵל לְשִׁילה וְאַשְׁרִיאוּתַקּוְיַת מַשְׁכַּן וְמְנָא ולמנשה אמר אחר שאתה עם רבכת גדול לך ויכול אתה להוריש את הכנעני יושב העמק נאס לא תורישנו יזיק לך כי רכב ברול לו לפיכ' צריך שתתחוק עד שתורישנו: ובראת עניין כריתה וכן וברא אתהן בתרכותן ויית ותתקין לך תמן חתר ויש מפרשים עניין בחיר' מענין ברו לכס חיש: ויקהלו כל עדת בני ישרא שילה וישכינו

יקהלו כל עדת בריים לכבוד האוהל מימד א בולם אף מי שאינו פח נגאוע כ אער עדת רי השדה בכלל: והחרץ נכו זה הוח כתינת טעם למתי אובל מועד עתה לעי ש עכשיו הים החרון הולך ש בעלחתה ועכשיו שהו ככנשה עיד עשו לו כ ליקדלו תקום וכאו בו בהטכמה לקדש את שי לוהי מי נסי שע"י שמו במצוה לממוד החוהל מו ולשכון כם סארון זכו שהא ככנשה לפניהם ובכל בנ הכל לידם בלי חווק עלחי אף תה שלא כבשו עדין וע אמר להם יהושע עדא אתם פתרפא כי בארז נכנ לפניהם: JN67)

> דיתַכלהון משה עַבְדָאבִייָ: ס׳׳׳ לפּריב׳ יְהוֹשֶׁעַ עַרְבָא בְשִׁילה הֶרָם יָי וּפַּבִיג

אַחַפַנתרון מַעַכָרָא ליַרְדְנָא מָדִינַחֵא וְקָסו גַּבְרַיָא וַאָזָלו וּפַקיד יְהוֹשִע יֵרד דַאָזָלוּ לְמִיכְתַביַר אַרְעָא לְמֵימַר אזילון הַלִיכוּ בְאַרְעָא וֹכְתוֹבוּ יָרָזה וָתוּבוּ לְנָתִי וְהָכָאאַרְמֵילְכוֹן עַדְבָין ָקָרָם יְיָ בְּשִׁילה: וַאַזָלוּגַּרְרַיָּאוְעָבָרוּ בְּאַרְעָא וֹכְתָכוּהָא לְקִירְוַיָּא לְשֵׁבְעָא חוּלָקין עַל סִיפָרָא וָאָחוֹ לְוֵת יְהוֹשְׁעַ וּרְמָא לְהוֹן

היה שם תקר׳ אלא בית אבנים מלמסה וירעות מלמעלה והיה

ייי חוּלַק לְלֵיוָאֵי בִינֵיכוֹן אֶילָהֵז מַהְנָן דיהַכ לְהוֹן יִיָ אִינוּן אַחֲסַנְהְהוֹן וְגָר וּרְאוּבֵזוּפַלְגוּת שְׁבְטָא רִמְנַשֶׁה קַבְּירוּ

13.13 13

ויעל תַּכָּן יְהוֹשְׁעיַת אַרְעָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵר

<u>וישלך להם יהושע גורל בשלה</u>

לפְנַיֵיהוֹתוּיַחַלֵּק־שָׂם יהוֹשְׁעַאָרז־ז׳ לכל העם לְמַשְׁרִיתָא לָשִילה:

לֶעֶרָים לְשִׁבְעֵרה וְחֵלָהָים עַל־־סֵגֶּר <u>ַנִירָאוּ אָל־יִהוֹשֵׁעַ אָל־הַמַּחֵנָה שִלְה:</u>

הָאֲנָשִׁים וַיִעַבְרָו בָאָרֶץ ווֹכְהְנָוּדָז <u>הָאָרֶץ לְרְנֵי יִשְׂרָאֵל רְמַחְלְקֹ</u>תָם :

עבריהוה:

ערת ברי ישראל שילה וישכירו שם את אהל מועד ולקחוהו מהגלגל והנה וכר שהארץ אשר נכבשה היתה לפניהם והיו רואין אותה וחלקו אותה לשבטים התוכרי שיצאה כחלתם בכללה תוך המקו׳הנכבט ואולם השבטים הכשחרים לח כתבררה כחלתם עדין בכללות ואף על פי פנתכרר מה שיניע לנחלתם מהארץ הנכבשת ולוה אחר שכבר נותרו בבני ישראל אשר לא חלקו את נחלמס פבעה שבטים וכו' : ולוה לוה יהושע שישלחו שלשה אנשים לשבט ויתהלכו בארץ ויכתכו אותה לפי נחלתם ויבאו אליו כדי להשלים להם הארץ בכללה תה לאות שאחר שנחלק' הארץ אשר ככשו יהוש' ובני ישראל הוציאו אוהל חועד חהגלגל ולזה אמרו רו ל שכבר עחד שסי"ד שנה שבת שכבשו ושבע שחלקו והנה ישפק משפק איך לוה נהם לכתוב את הארץ שבע׳ חלקים

ויקי

רלבג

והמהזכר אחרזה שכבר נקהלו כל

N

הוא ובראתו והיה לה תצאתיו בי

<u>כִּי הַרְ יְהֵיָה־לְךְ כִּי־יַעֵר</u>

יהושע יח

ろ

שתוסף נורלך בנחלת בני

חפרים והם אמרו לא ימלא לנו

ההר אף על פי שנכרת היער

של אבנים מלמטה והיריעוי

מלמעלה כמו שאמר דוד וארון

אלהים יושב בתוך היריעה

כלומר שעדין לה היה הלה בתוך

היריעה ועוד ראוזה מן הכתוי

שאמר ותביאהו ביתיי׳ שילה

אלמ'בית הוה וכתיב ויטש משכן

שילה אהל שיכן באדם אלמ׳

חהל היה הח כילד מלמד שלח

שם בשיל׳ שפים שנה עד שהגלו

פלשתים את הארו' ועליו נאמר

ויטש משכן שילה אהל שיכן

כחדם: שכעה שבטים כי

ראובן וגד וחלי שבט מכשה

לקחו נחלתם מעבר ליהדן

ובארץ כנען כבר נפל הגורל ליהוד׳ולאפרי ולחני שבט מנשה

כמו שפירש' למעלה למה קדמו

הס בפסוק והארץ שקטה

ממלחמת הראשון: והתחלקו

אתה פירוש והתחלקו בה פירוש

בשבע חלקי' שיכתבו יהיו

מתחלקים אותם שבעה שבסים

באותה הארץ : יהודה יעמו' על

נבולו יכמו שנפל גורלו לדרום

רדק

מנחה קטנו

וכראת והיה לך י פיי תכרות יער הפריזי והרפאים ויהיי לך ההר ההו' ליישוב ותרחיב בו נחלתך ברצון בני אפרים כי הם יתרצו בזה כי טוב להם שיהיה יישוב משיהיה יער ועוד כדי שיורישו הפרזי והוא הכנעני שוכר כי כל שבעה אומות כקראים כנענים כי כלם היו בני כנפן לפי׳ אמר להם ולא יהיה לך גורל אחד כלומר

ועוד אם תאמר שנוסיף בערי הפרזי והרפאים רכב ברול לכנעני היושב בעמק ההר ההוא ואכחכו יראים ממכו אמר להם יהושע לאפרי׳ ולמנשה לאפרים את' שיעזרו לבני מכשה ויתרנו בכרתט היער לטובתם שם את אהל מועדי זה היה חתר י"ד שנה משבאו לארן שבע שכבשו ושבע שחלקו וי"ד שנה אלה היה אהל מועד בגלגל ואחר כך השכינוהו בשילה ואז כאסרו הבמות כל זמן שהיה בשילה ואמרו רו"ל כי עשו בית

ביאין־חַלַקלַלְוֹיִם בְקְרְבְכֵם כֵּי־ כְּהָנֵת יְהוֹהָ נַחֲלָתֵוֹ וְגָׁד וּרָאוֹבֵן וָחֵצי שֵׁבֶטֹ הַמְנַשֶׁרה לְהֶחוּ נַחֵלָהָם מֵעבר '3 לירדן מורחה אשר נתן להם משה י"ר דספי ויקמו האניאים וילכו ויצו יהושע את־ההלכים לכתבאת־ הָאָרץ לאמר לכו וְהָהָהַלְכוּ בָאָרץ וְכְּתְכַוֹאוֹתָהֹן שׁוֹבו אַלֵי וֹפֹהאַשְׁלִיך לָכֶם גוֹרֶל לִפְגֵי יְהוֹדָ בְּשִׁלְה: וַיֵּלֵכֵוּ

> לא יהיה רושם לידיית הגורל אח׳זה כי לא יתכן שיגיע לשבט ההוא כי אם החלק אשר כתבו לו לפי היחם והנכון בעיני ששבעת החלקים היו שוים וירה הגורל אחר זה יהושע לפני יי׳ בשילה וחשם לקה כל אחד מהשבטי׳ ההם חלקו לפי הראוילו אם מעט הוסיפו לו החלק הראוי לו ואם היה

ולקר

ויבאו ז' רפין בקריאה וסי' ואתה הרם את מטך ונטה את ידך י ואני הנני מחזק את לב מצרים קו' לך למסע׳ הכו לכם שלשה אנשים ׳ על הר נשפה ׳ בימים ההמה ילבו ׳ ויכאו אליך במבוא עם בתרא מלא : וגמסר גם בסרר עקב: ובישעיה ריש סי' י"ג : ואתם ד' בטעם שני גרישין וסימ׳ ואתם תכתבו את הארין 'ואת' קמת' על בי' אבי ואת' הרי ישרא ענפכ' תתגו 'ואתם מוסיפי' חרון על ישרא לחלל את השבת יוסי בלשון ארמי קמין בטוריא וכתבן בשבתא: גורל ד' פתחין בליש' בקריא' וסי ומגורל נחלתנו יגרע · נחלת דשבט הלוי ויעל גורל מטה בנימן · על גורל הצדיקי · ונמסר גם

בסרר מסעי:

ארזישראל וכן בית יוסף יעמדו על גבולם כמו שנפל גורלם לארץ נפון של ארץ ישרא וביניה׳ והיה לא היו השבטי׳ שוים והתורה צותה להרבות לרב נחלתו ולהמטיט למטט ואם אמרכו שהם היו יודעי' מספר כל שבט ושבט אם' להם תחלק האר'ולפי היחם ההוא היו כותבים החלקים הנה

כפלוגתהון:

יקתו נחלתם שבעה שבטים

הכותרי' בארן הנכבשת ואשר עתיד' להכבש ואתםי אמ׳ כנגד השלוחים לכתוב הארץ ויריתי יוהשלכתי: כי כהונת יי נחלתו . כמו שאמ׳ בכתוב אשי יי׳ ונחלתו יאכלון יוהס כהונת יי׳ : ויקומו י וכאש׳ קמו האנשי׳ללכת הזהירם ואמ׳ להם כך וכד תעשו: מדברה בית און יסמוך לבית און לפיכך הביית פתוחה ריל למדב׳ בית און : וללע

וסליק

צם האמורי וכשו אמר אל תפחד אכרים שעמו היתה תחלת הדבור כמ"ש לאפרים ולמכשה אל הירא שאם יעלה מנשה בהר התבלבל נהלתך כי לא יהי׳ כן כי לא יהיה לך גירל א׳ כי ב׳ גורלו׳מתחלפי׳ הם ואינם גורל ה׳ והמשיך או׳ כי הר יהיה לך ר׳ל הכה ההר לא יקחותו בני מנשה לשבת בו כי לד אפרים יהיה תמיד ואין לך שתפחד ג"כ שמא יגולו את יושביו מכני מנשה בקרבה כי יער הוא ואין שם יושב אבל יעשה לך תועלת גדול אם יעבור בו משם וילחס ותועלת הוא שיכרתו העצים ממנו וזהו ובראתו וביאר עוד שאין לואתו לעלות בהר לשבת בו כי אם להלחם משם וזהו והיו לך תוצאותיו כי תירים את הכנעני והיה זה המאמר למנשה שהוא בעל הריב ומש רכב ברול לו כי חוק הוא אין שניהם הוזרים לכנעני אבל אמר כי תורים את הכנעני אשר רכב ברזל לו ונתן הסבה למה יורישה ואמר כי הזה הוא חוזר להר כי הוא הר חזה מאד להלח׳ משם ובהיותך עליו תוכל לגרש כל העומדיי תחתיו בעתה וכיין עוד באו׳ רכב ברול לו להשיב על דבריו במ"ש שהיה לכנעני רכב ברול הנה זה היה לירא׳ ממנו מאד אם ילהמו בעמר אבל כיון שאתם בהר והכנעני בעמק היא הכותנ׳ שתגרשו׳ קהר כי הרכב לא יוכל עלות בהי ואתרבה יזיקנו הרכב והנה נר׳שכתפייםו בני ווכש׳ או ששתהו לתה שראו שלא הועיל׳ ציחתם ע׳כ ועיני המעיין הראנ׳ הדיחקים שיש לפירושו הא׳ במ״ש קבל א׳ לשון כאב הב׳ שפי׳ וברא׳ לך שם שלינו היזר ליער ולהר כי אם לארזה פריזי ואין זה פשיטושל מקר׳ וזי על ובראת לר משם ביון שההר תיעלתי לעלית דרך שם להלח עם המרויי גם לשון ובראת שהו׳

יותר רב נושראוי לו פחתו לי י

לשון כריתה ולא יצדק אא ביער עלים ויניד עליו רעו כי יער הוא ובראתו שמוזר ליער אפי׳לדבריו זיל גם מ"ש במ"ש לא ימצא לט ההר אין לשון הפסוק צודק פירושו שעעם לא ימצא הוא לפי שאין הלקנו אלא פי׳ הוא שההר לא יספיק לנו ולי נראה שנתרעמו יחדיו בני יוסף ליד נתן להם נחלה ר"ל דבר שעדיין הוא נחלה ביד הגוים שהרי חלק רב מאכרים ומכשה שלא הורישום ולא יכלו להם יים מדוע כהת לי כחלה והלואי היה דבר מרוב אבל הוא גורל אחד כתת לי ר"ל לכל החד נומנו ולכך לא כתיב כתת לנו גורל א׳כי הרי ב׳ גורלות נתן להם אלא על כל א׳ וא׳ הוא אומר ועל מנשה הוא אומר קבל א׳ כאלורלה לומר העם רב והמקום צר מאד כאלו הוא מדת הכל א׳ ר"ל זבר מועט וכמיש הרלב"ג ז"ל במהמר גורל ה׳ פיש ובזה הפר׳ הו׳ וחבל ה׳ שר׳ ל שהגבול והגורל ה׳ מוגבל הוא כדבר המדוד בתבל א׳ שלא יקבל הוספת ואני עסרב עד אבר עד כה ברכני ה׳ ר״ל הברכה אשר מאז ברכני ה'ע"י יעקב שברך את אפרי 'ומכש'בך יברך וכו' הנה כמשכה עד כה עד הזמן הזה היעילה הברכה שהרי אנו עם רב מברכת ה׳ וחו"ל אמרו כה יהיה זרעך שנאמר לאברהם נהקיים ביורש" ז"ל כתב כה כרכני ה׳ כ"ה בגמטריא הכ"ף עשרים אלף והה"א ממש מאות ולפי כשוטו עד השר עד כה ברכני עד אשר כד כאשר עהה כד ברכני ה׳ ע׳׳׳׳

ויאמר אליהסיהושע וכוי חו"ל אחרו אם עסרב וחושש ההה מן עיןרע עלה לך היערה החכאו עלתיכם כדי שלה השליע עיןרע בכם המר לו מדביה יוסף קהתיכה דלהו 5050

את התפת׳ כייום מהומה ומבוסה ומבוכה׳ ני העכרים קרמת הים׳ וחוסמת היא את העוברי׳קדמ׳ רפסו׳יכי יגיע גי הרים א אצל יוהוא העביר את בגו׳ לר ואונו גי החרשים׳ וכל יהושע דכוו׳חסרים אל ף׳ כן התם לאפרים ולמנשה ב׳ שבטים השר מב׳ בחיכות הלו ראוי לא

ויאמר יהושע אל בית יוסף להפרים ולמנשה וכו׳ י **פי' הרד"ה לאכרים אמר שיעורו** למנשה עד כהן י עוד הכשר שהמר הנה ינם רב אתה רצ הכמות וגדול האיכות בזכות יוסף הלדיק אביכם י ש ויהמר יהושיג אל בית יוסף וגס

פורת יוסף עני עין שיצולה על עין רע ומתגנר עליו ורש"יז"ל פי׳ לם עם רב התה יש בך כת לכרות יערות לפנות כעין שקורין הישרטיר בלעז ושם תננה ערים וכן פי׳הרד"נן נהוסיף ל ת טעם למה שיתרכו אפרים: ההר ההוא מהלקם לשתי סיכות - הה׳ טוב היותו ישוב מהיותו מדבר שמם והשנית כדי שיורישו הכנעני הוה הפריזי כי כולם כנענים בני ככען הם והם השיבו לא ימכא ד"ל לה ים ייק הפי׳ שכברתהו והית שכום ף לקחת מערי הפריזי ה"ה כי רכב ברול לכנעני ע"כ תורף דבריוי וברחת פי׳ רש״י ז׳ל לשון כרית׳ כמו וברה התהן בחרבותיו וג"כ תהח להרחיב הארן הפריזי יהרפאים כי אן לך הר אפרים אז דחוה ולריך להתרחב בהרז הפריזי שהוא קרוב יותר ע"כ י"ת ותתקין לך תמן אתר כר' שמפר' ובראת לשין בתירה כמו המפרשי אותו דלשין ברי לכם איש הביה הרד"ה א שמתוך דבריו כראה שהמתיגם חולק עליהם ולי שוים הם :

כדי יקר

שלטא ביה עינא בישא דכתיב בן

וכתי׳ וללע אף וכן גבעה קרית הסשתי ערים: והיבוסי היא ירושלם ' ובגורל בני יהודה אמ' ג כניהיביסי היא רושלם בחל׳ יהודה והכה הומכי היח לבכימן כן הוא כי לכל אח׳ מהם היה לו חלק בה ואמרו רו"ל כי רצועה יוצחה מחלקו של יהודה לחלקו של בנימן ובה מובת בווי והיה בנימן הלדיק מלטער עליה לבלעה בנ׳ חופף עליו כלהיו׳ ובין כהפיו שכן ויש הומרים התובח היה בחוקו של בנימן שני ובין כתפיו שכן וי"א - כי בין שניהם היה המובח והנה חלק יהודה היה עולה גי בןהנם כתף היבוסי והיה עולה אל רחש ההר אשר על פני גי בן הנם ימה אש' בקלה עמק רפהיזמרהם ההר אל מי נפתות ואירוכי הו'עין עיט׳הכזכ בדברי רו'ל וחל׳בנימן היה כנגדי חלק יהודה היה עול' אל ההר וחלק בנימן היה יורד א קלה ההר חשר בני בן הנם אש׳ כתף בפאים והיה יורד לכתף היבוסי היא ירושלם נמלא שבין שניהם היה הגבול הזה זה עולה בהר ווה יורד :

ררק

זצלע האלף י הם שתי ערים וכן

הוא אומר בארץ בנימן בללע

זיהילהם הגצול לפאת לפונה · ויהי מצר גבול הלפוני שלהם מן הירלן שבמורח מתחיל המיצר ועלה אל כתף יריחו מצפון ועלה משם אל התערב אל עבר יריחו ומושך החום בלפוכישל יריחו נוולה יריחו לפנים מן החוט בחלק בנימן : מדברה בית און : למדבר של בית און : ועבר משם : לצד המערב לוזה : אל כתף לוזה נגבה היא בית אל . שקראה יעקב ולא זו היא בי אל שאצל העי שהרי אמרנו בגבול יוסף ויצא מביח אל למדנו ששנים היוולוז לא בחלק בנימן היתה שהרי חוט המלר מלוז ולפנים הוא כמו שהוא הומר אל מכתף לווה י מנגבי הקוט הולך בדרומה של לוו נמלאת לוו מן החוט ולחוץ בכחלת בני יוסף ובית אל היתה בחוק בנימין כמו שכתוב למטה בענין י וחאר הגבול ונסב

1101

והיו

<u>די על אַפֵּי חֵילַת בַר הַנּוֹם דִי בְּמֵישַׁרִילִסְיֶי אָשֶׁר עַל־פְנֵי גֵי בֶזְ־הָנָם אֲשֶׁר בְעָכֶק</u>

3

אבן נהן

וְעָבַר תְּחוּטָא לְעִיבַר בֵּית חֲגָלָת מּיִיָחַיּאָיוּ בֵית־חְגָלָה צָפּוֹנָה וְהָיָה · תְוֹצְאָוֹתיוֹ

יתיר ו'

וְיַרְדְנָא תְחוּמָא לֵיה לְרוחַ קִירוּמָא י׳יַחֵפִיי׳ זֹאתנָחַלַת ּכְּנִי כִנְימָז לִגְרִולהֶיָָהָקָכָיָב

לְשְׁרְטָאדְרְגִי בְּנְיָמָן לְזַרְאֵיתִהוֹזְיֵרִיחוֹ ^{ַי} מו מס׳ למִשְׁפְחוֹתֵיהֶם יְרִיחְוֹ ובֵיְרִת־תָגִלָה

'an 'S

13.13

וסימ׳ נמסר לעיל בהאי סיפרא סימ׳ י״ו: על ההרד׳ וסי׳ נמסר בסדר שמות: מעין ד׳ פתחין יסי׳

נמסר לעיל בהאי סיפרא סימן ט"ו: אל קצה ו'רסמיכי בקריאה וסי' ובני ישרא אכלו את המן ארביני'

וירד הגבול אל קצה התרי ועבר הגבול אל כתף בית חגלהי וירד הוא ופירה נערוי צא נא לקראת אחז אתה ושארי הנה יי׳ השמיע אל קצה הארץ י ונמסר גם בסרר בשלח : ו'פסיקין אל על אל בקריא׳

וסימ׳ולא מצאה היונה מנוח לכף רגליו יוירד הגבול אל הצה ההרי ויאטר האיש אליואב יויאמר

אוריה א דור י פתח הצלע התיכונה א כתף יויניסו הנותרים אפקה י ויאמר אלי המים האה י ונמסר גם

בסדר נח :גי בגי ט׳ הס׳ א׳ בקריאה וסימ׳ על גי הצבעים ׳הוא הכה את אדום בגי מלח דמלכים י וממא

והיה ז' בתיב והיה וקרינן והיו וסי' נמסר בסדר מסעי ולעיל בהאי סיפרא סימן ט"ו:

וּבֵית

ורקם

וצלע

למשפחתם:

וּכְפַר הָעַמּוֹנָה מּשְרֶה וּכְפַרָ הָעָמּוֹנְי וְהָעָפְנָי וָגְכָע עָרִים

שְׁתֵּים־עִשְׁרֵה וְחַצְרֵיהֵן:

וּרְפָאָלוְתַרְאֵלָה:

<u>מַסְקָנָא דַאַרומִים וְנָחִית לְאֶכֶן בּוֹדַהן יפיים יש</u>י וְיָבֵّד אֶכֶן כָּהַז בֶּוּ־רָאובָן:

וסְלִיק עַרְבָא שִׁבְטָא דְבְנִי בְנְיָמָן

<u>קורעיתהון ונפקתחום ערביהון בין </u>

כִנֵי יְהוּדָה וּבֵין כְנֵי יוֹסֵף: נַיְהַנָה לְהוֹן

חַחוּמָאלְרוחַצִפּוּנָא מִןיַרְדְנָאוְסָלִיק

<u>תחוּטָא לְעִיבֵר יְרִיחוֹ מִצִיפונָא וְסֶלִיק</u>

בְּטוּרָא לְיַמָּא וַיְבָוון מֵפְכָנוֹהילְמֵדְבֵר

בית אָנֵן: נְעָבֵר מִתַּמֶּן תְּחוּמָא לְלוּז

וְנְחִית תְּחוּמָא עַמְרוֹת אַדֶּר עַל טוּרָא

<u>מַעַרְכָאלְדָרוֹמָא מִן טוּרָאדִי ע</u>ַל אַפִּי

בּית חוֹרוֹן דָרוֹמָא וַהֲוָוּן מֵפָּקָנוֹהִי עַל

קרְיַת בֵּעַל הִיאקרְיַת יְעָרִים קַרְהָא

<u>דּכְנֵייְהוּדָהדָארוּחַמַעַרְכָא: וְרוּחַ</u>

דרוסא מסיפי קרית יערים ונפיק

תחומה לימה ונפיק קימבוע מי

גַפְתוֹחַ: וְנָחִיתתְחומָאלְסְטֵרטורָא

*גּיבָרַיָּא*ציפונָאוְנָחִית לְחֵילֵת בַר הִנּם

לְעִיבֵּר יְבוּם דֶרוֹמָא וְנָחִיר רְעִין

לְעֵין שֶׁמֶש וְנָפִּיקלְגְלָלָא הִילְקָבֵי**ר**י

<u>בּררְאוּבִן: וְעַבַרלְעִיבְרָא דְלַק</u>ַבִיל

לְצִיפּוּנָא וַהֲוָון מַפְקָנוֹהִי הִתְחוּמָא

קביף יַפָּא וְ־מִקְחָא צִיפּוּנָא לִסְיָפִי

דָא אַחֵסַנַת בְנֵי בְנֶיָמֵז לְתְחוּמָהָא

*סָחוֹר סְחוֹר לְזַרְאַיַ*הְ*דוֹן:וַדְוָ*ה קָרְנַיָּא

<u>מַישְׁרָאוּצְמָרַיִםוּבִית אֵל : וְהָעַוִים</u>

וְהָעָפְגִי וְגָכַע קירְוִין תַרְתָּא עֵסְרֵי

וּפַּצְחֵיהֶן: גְּרְעוֹן וְרָכָּתָאוּכְאֵרות

ירַהַנָא דְרוֹמָא דִין תַחום דָרוֹמָא :

ובית חְגַלָהוֹמֵישַׁר קְצִיץ:

וּמִצְפָיָאוּכְפִירָאוְדַמּוֹצָה

וירפאלותראלה:

וְהֵפְרָה וְעָפְרָה:

*מישְׁרָא צִיפּוּנָא*וְנָחִית לְעַרְבָתָא:

וְהָאַרמִצְפּוֹן וְנְפִיק

קַצְרָא:

<u>רְמִדֶּרוֹם לְבֵית חוֹרוֹן אַרְעָאָה:</u>

הַלְעִיבָר דְלוּז הֲרוֹמָא הִיא בֵיתאָל וּיניניסיי

ותאר תחופא ופסתחרלרוח

יהושע יח

לפהת ים נגבה בעטרו' אדר · כלה ארך הלפוני מן המורת למערב ומשם נסב החוט לגבול המערב של בנימן לילך נגבה חן הלפון לדרום חוט המערבי מן ההר אשר על פני בית חורון כגבה מן ההר אשר בדרומה של בית תורון משם היה מתחיל מקלוע מערבית לפוני של בנימן זכה לו החוט מלפו' לדרו: והי תולאותיו י מקלו'מערבי'דרומי שלו חל קרית יערים של יהודה נמצא רוחב גבול בנימן כוטל כל רוחב הארץ שבין יהודה לאפרי׳ גבול דרומי שלו עם גבול לפוני של יהודה ושם היתה ירוש'כמו שאמר למטה בענין לפיכך היו לשני השבטי חל בה וגבול לפוני של בנימן ודרומי של אפריינוגעי ג' כ"כיס עטרו' ח זה בזה ושם הית'שילה בחלק ותחר הג אפרים כמה שנאמר ויטש משכן ייסנ יות ופאת נגבה מקצה קרית יערים מושילה וגווימאס באהל יוסף דיה מות ובשבט אפרים לא בחר והף כזן ייב בלמה ה לבנימן היה בו חלק וכן שנינו בדר חק בשחיטת קדשים בשלש'מקומות נתיני שרתה להם שכינה לישרא בשילי ונוב וביה העולמים ובכולן לא שרתה אלא בחלקו של בנימן זאת פאת ים רוחמערבי מעטרו׳ אדר עד קרית יערי'ופהת נגבה ומיצר דרומי לבכימן והוא צפוני של יהודה וכל התחומין המכויי כאן נמנו בלפוני של יהודה וכל מקום שכתוב כאן וירד כתוב ביהודה ועלה לפי שכאן הוא מונה מן המערב למזרח ושם מינה מן המזרח למערב : וילה י הגבול ימה הל ים החד ולא ידעתי היזה ים הוה: הל ۲ לשון ים המלח לפונה - בלפונו של לשון כמלא כל הלשון בחלקו של יהודה : אל קלה הירדן מקום שהירדן נופל בים המלח והוא נמנה מקצוע מזרחי לפונית ליהודה וכהן הוא מונה מקלוע דרומית מזרחית לבנימן : והירדן יגבול אותו לפאח קדמיי הירקן הווה לו לבנימן מילרי מורהי שהירדן הולך על פני רוח

הרוי

רשי

ויעל גורל ממה בני־בניסן

לְמִשְׁפְחֹתֶסוַיֵּצֵאֹ גְבוּל גְוֹרָלָסְבֵּין בְוָי

ויהי להם הגבול לפאת צפונה מן-

הירהן ועלה הגבור אל כָּתֶף ירִיחו

מִצְּפוֹן וְעָלָה בָהַר יָפָרה וְהַיִרה

וְעָבַר מִשְׁם הַגְבוּל לוּזָה אֶל־כֶּחֶף

לווה גגפה היא בית־אל וירד הגבול

עטרורת אַדר על הַהָר אַשר מנגב

וְנָסֵבלִפְאַת־יָםנְגַבָּה מִן־דָהָר אֵשֵׁר

עַרּש-פַנֵי בֵיח-רחרוֹן גַּנְבָרה וְהָיָדָה

הצאתיו ארי-קרית-בעלהיא קרית

יַעָרִים עָיר בְּנֵי יְהוּדָרֶה זָאת פְּאַת־יָם :

נַפְּתְוֹחֵ: וְיָרֵד הַגְּכוּל אֶל־קָצְה הָהָר

רָפָאים צְּפֵוֹנָה וְיַרֵד גֵּי הַנִּם אֶל־בֶּהֶף

הַיְבוּסִי גֶגְכָהוְיָרָר **עֵין רג**ַל: וָתָאַר

מצפון ויציא עין שמש ויצאאאר

גריריות אישר נכח מעלה ארמים

אָל־בֶּחֶף מִוּל־הָעַרָבָה צַפַּוֹנָרה ווֵרַר

<u>הַעֲרָבָתָה: וְעְבַר הַוְּבוּל אֶל־כֵּח</u>ָף

הַגְּכוּל אֶר־־לְיַשוֹן יָם־הַמֶּלַח צָפוֹנָה

<u>אַל־קַצָּה הַיַרְהֵז נְגַבְּה זָה וְכָול נָג</u>ָב :

וַעֵמֶק קַצְיץ : וביָת הָעַרְבָהוּצְמָרֵיָם

וּבֵית אֵלֵי וְהָעַוּיִםוְהַפָּרָהוְעָפְרָה :

<u>גַּרְעון וְהֶרְכָיֵה וּבְאֵרְוֹת:</u>

וְהַמִּצְפֶהוְהַכְּבִירָה וְהַמּצְה: וְהָקִם

וְהַיֵּרְהֵן יְגְבְּוֹל־אֹתָוֹלְפְאָת־כֵּןדְמָה

וְהָיֵוּ הֶעָרִים לְמַמֶת בְּנֵי בְנָיָמָן

ז׳ פחיו ויצא הגבול יפה ויצא ארי־פעין מי

וָתָאַרהַגָּכוּל

ועבר

יְהוּדָהובֵין בְּגֵיוֹמֵף:

הצאתיומרברה בית און:

<u>לבית חרון תחחון :</u>

からい כלי יקר

כה

וצלע

לזה ד'

כל גבולו למזרח

ורעדה כיון שאינכם רוצים לחלק ז"ם עד הנה התם מתרפים ברפיון והולשה לכה לרשת הת הארך כיורש את המתים שהרי כבר והנה נהן לכם ה' הלהיכם :

הבו לכם שלש׳ הנשים לשפט כתב רש"י ז"ל מהו׳ בבטים ע"כ והמפריהו לכרש כן הם ב׳ הכרהיו׳א׳ דסברה הו׳ הראובו וגד והפרים ומכשה כבר זכו בהלקם ולמה ילכוג׳ הנשים מכל שבע מהם ללא לורך

ועודהכרה מלבון הכסוק והכחתם

הלי הנה ויריתי לכם גורל לכם דייקא והם הז׳ הנותרים וצריך להבין הומרו לפי נהלת׳ הם הכונ׳ לכי כהלתם בז׳ הלקים כדכרם"י ז"ל היינו והתחלקו אותם לו׳ חלקים והפבר לומר שהבטיקם בילכו בארץ להרכה ולרחבה ויכתבו אותה לפי נחלתם ר"ל כפיוכשיעור כאלו היתה כבר נהלתם כלימר באין כיצה כה ומלכלף כג ים ואעפ י שלא נכבשה עדיין : התחלקו הותם לשבעה הלקים הי"לל ויחלקו אותם יציין הרד" הז ל תקן אותה והתחלקו שקוור לשבטים עלמם שיההלקו הם עלמם מכוונים לשבתה הלירים ולשיו לוי חלקים אינו מדוקדק לפירובו - ינראה כי מ"ש למעלה לפי נחלתם היינו לז׳ הלקים כזרש"י ז"ל ויבואו אלי ומובטח אני באנשים ההם לא תבוטל חלוקתם אלא בבואם אלי יסכים ה׳ ויחלקי אותם בפניהם לז' חלקים ההם שכתבו הם בהשערתם יזה כיוי באומרווהת הלקי לומר ש הלקו בביאם אי חלקו מה שהתחלקו כבר לו׳ הלקים בלא יתבלבלו אותם החלקים כי הגורל לא יהיה כי אם לבתר החום פליני לכלוני לבלבל התחומין ועניוזה מיכיה הכסיק בסמוך וישלך להם יהישע גירל בשילה לכני ה' והיה מהפלה שייהלק להם הישע את הארז מכיונת ממש בתרלירית' ימיש יהוהה ממוד על גבולו וכו׳ כתב רש"י עיין מה שכתב יכן כתב הר׳ הר ז"ל : ואתם תכתבו שיין הרד"ק ז"ל ויייתי רב"יויל והשלכתי כמו ירה בים עד כאן יוכן כתב : 5 (77) ויקוטו האנשים וילפו הרד"ק ויל כתב וכחבר קמי האנשים ללכי היהיר וא לכך וכך הנישיולי 252

גירל פירש קרד"ק שתוסיף מהרר על גבולך: הריהיה לך עיין כי׳ רש״י ז״לותרד״ק ז״ל ובזה נסתלק׳ קושית מהרי״א ז״ל איך נותן טעס בי ברד דבול ליבדי זילותרד״ק ז״ל ובזה נסתלק׳ קושית מהרי״א ז״ל איך נותן טעס כי רכב ברול לו כדי שילחם כמ"ש לעיל - נלי אפשר בה׳ לו׳ כי הר יהיה לך ולה יקפיד אפרי׳ כייער הוא מהו׳שמם ואתה ה א הטורח לכרתוובראמו לכך הר יהי׳ לך זאת ועוד טעם נכון לשיהיו לך תוצאותיו יעו כי תורים הכניעני ולא יערערו זולק עליך יען כי רכב ברזל לו וכי עם קוק הוא שיה מחייב היות לך תוצאותיו מאתר שיגיע כחך הוא להוריש׳ עם היותם הזקים וברכב ברול באופן שאימר כירכב בויזל לו וכו׳כוהן טעם לתחלת הענין שאמר זהיו לך תונאותיו לכי שרכב ברול לו ולא יערער שים אחר על ד:

ריקרהלו כל עדת בני ישראל שילה עיין פי׳ הרד"קז"ל וכן הביא מהרי"ה ז"ל י ומ"ש הארץ ככבשה לפניה׳ עיין רש"יו"ל וזה יהיה מזד זכות הכבוד שכבדו לארון כנז׳ שעשו לו כותלים סביב :

ניורגרין בבני ישראל אשר לא חלקוכתב מהרי"א ו"ל טעם להתר לוה׳ בחלוק כי לא היה ר לה כל שבט לילהם לעצמו אלא שיהיו כולם אנודה לכבשה בנהל עיכ:

יהישע במה שכתבתי בפסוק ההודם נשם מהרי"א ז"ל לטעם התרשלות אבין דברי ויאמר יהושע עד אנה אתם מתרפים ר"ל הנה אתם חוקי' מאד לכבום הארץ כי א' מכם ירדוף אלף וכבר בה לילם מעליהם וכבנים עוובו׳ תהבפין אלה שאתם בהתרשלותכם בהילוק מירים פהד

וללט האלף והיבוסי היא ירושלם - כל אחת טיר לעלמה וכן גבעת קרית חמש ערים בפסוק זה : ויצא הגורל השני ישני לכנימן שנורל בנימן היה רחשון לשבעת השבטי׳ שאמ׳ יהושע לשלוחיו ויתחלקו אותה לשבע׳ חלקים שכבר נטלו יהוד׳ ויוטף כמו שנאמ׳ שם יהוד יעמד על גבולו מנגב וגו׳ מכאן ואילך מונה והולך שבעה גורלות :

רב מהםי מן הראוי להם: כסלו׳ תבורי אותר אני שהו׳ לשון כסלים פלניקש פלעיו לא בנובהו ולה בשיפוליו הלה בשיפועו וסמוך לחמצעו קרוב ללד החורים וחללד פני כדר׳ שהכסליי עותדי' בכהת' ובמקוי שהות הומ׳ הזכו׳ תבור סמוך

לרחשו הוא במקום האוני׳ :קדת׳ מורחה גתה חפר י ממורח לגת החפ׳שם עירו של יונה בן חמיתי: עתה קצין י שם העיר עת קלין: המתוחר הנעה -אלחולר המוסב אל נפה כלותי משם ל הספרים תחר הגבול לכעה וכן תירגם מסתח׳ לנעה: עיר

לחרים וחל

כלי יקר

בראה ביהור ויקומו וילכו הטע׳ לומר שנודרא מיד וקמו תכף וילכו להיים דבר יהושע ע"ה וילו יהושע והלווי היה שיבטתו בה׳ והתהלכו בארן לארבה ולרחבה כרצונ׳ ולא כעובר על בגחלים וישויצו יהושע את ההולכים שכבר היו הולכי׳ ואין צריכים צווי על בציאות ההליכה אלא הצווי היה לאמר לכו והתהלכו בארן כרצונכם שכפל לכו והתהלכו מור׳ על שלה בחפזון ילכו ובמכוס׳ אלא דרך טיול ויסייע פירוש זה מיתור הפסוק וכתבו אותה ושובו אלי הוא שמבטיחם שישובו לשלום וישליך להם הגורל ז"ש וכתבו אותה ושובושאם לא כן הוא מיותר שהרי גו׳כל זה בפסוק שלמעלה ואתט תכתבו וכו'אה שמבשיחם לשוב בשלו' כני יות"ם בשיל 'מה שלא הזכיר כן בפ׳ ואתם הכתבווכו' מובן במ"ש רש"י ז"ל וישריכווהארן ככבשה שוכות מה השכינו גרם לשתהה ההרץ בכבשת וכוחה להכבש וזה כ"ל שאמר כאן לפני ה׳ בשילה שלהיות ה׳ בשילה המקום אשר בחר לו כעת למכוחה זה שילה זה יסייע לשתהה כוחה ליכבש וגם יסייע לשתשובו לשילה ופה אשליךלכם גורל לפני ה׳ כיון שהוא שוכן בשיל׳ לא יחרץ לכם איש לשונו:

וילכו האנשי זיעברו בארז וכו׳

בתיבת ויעברו המיותרת רתו כי לא קיימו דברי יהושע ללכת אלהתהלך בארץ בטיול אלא ויעברו זרך העבר׳ בעלמא כי למה יסמכו על נס ויהושע א"ל תכתבו את הארץ על כלליה ופרטיה של הארץ משדותיה וסלקיה גדולים וקטנים והם לא עשו אלה ויכתבוה לפרי׳ והערים חלקו לזי קלקים שלה רמו להתעמב ביותר :

גורל תטה בני בנימין הזכי ויעל כי להיות הכוחלים מאז

יכודה בתחלה לכבוד המלכות ואחריו ייםף בכור לרחל עקר׳ הבית ממנו יהושע הכובש את כל האר׳ראוי להיותו שני ואתריו בנימין והוא ראשון לשבעה הכותרים כי גם הוא נועקרת הבי'ואמ'בו לשון עליה להיותו

יַצְלַעהָאֶלֶףוְהַיְבוּסִי הַיָּא יְרוּשָׁלַם` יַ י ַּנְתַעְּרֵין אָארת נַחֲלָרָת בְּנֵיְ־בְנִיְמָן וּפַאְחֵידֶוּ דָ יּוֹתַעְּרֵין אָארת נַחֲלָרָת בְּנֵיִ־בְנִיְמָן ייייחו דָוַרְעַיַתְהוֹן: ּּבְעַר קרורת עָרִיםאַרְבַּע־יעָשָׂרָה

ויצא הַגוּרָל הַשֵׁנִי לְשָׁמְעוֹן לְמַשֶׁה בְנֵי־שִׁמְעוֹז לְמִשְׁפְחוֹתָם וַיְהִי <u>נְתְלָתָם בְּת</u>וֹךְ נַחֲלַתָ בְּנֵי־יְיהוָדָה : ויהילהסבנחלהס בארישבע ושבע ייזיי באחםנההון באר שבע ושבע וּמִוֹלָרָה: וַחַצַר שוּעָל וּבָלָה וָאָצָם: ייייין מוֹלָדָה: וַחַצַר שוּעַל וּבָלָהוָעָצָם: יאלתולד ובחוליתרמה: ろ

יאלי מיון יונתן ונפיק לרמון ומתמן ה ואקלג וביתרהפירכבת והצר סופה : らい וּבֵית לְכָאוֹת וְשָׁרוּחֵן עָרֵים שְׁלש־־ 5 <u>עין רפון נערר</u> עשרהוחצריהן: וּעָשָן עָרִים אַרְבָּע וְחַצְרֵיהֵן : וְכָל־הַקְאַרִים אֲשֶׁרַקבִיבוֹת הָעָרֵים הָאָלֶה ער־בּוּעַלָר הְאָר רָמַת גָגֶב ל׳ מינ מ׳ בְאַר רָמַת דָרוֹמָאדָא אַחַסַנת שְׁבְטָא זארת נְחַלָרָת מַמֵּרָק בְנֵי־שָׁמְעָוֹן לִמְשְׁפִּחתָם: <u>נחַלָּת בְּנֵי שִׁמְעוּז בְּי־הִיָּה חַלֵּק בְנֵי־-</u> יְהוּדָהֹרֵכמֶהֶם וַיִּנְחֲלָוּ בְנֵי־שִׁמְעוּן בתור נחלתם:

רִקיִשְׁפְחֹתְ<u>כ</u>וִיהֵינְכוּלנ<u>ה</u>ַלָתָס עַר־ שָׁרִיר: וְעָלְהּגְבוּלָקַוּילִיְמֶהוּמַרְעֵלָ**ה** ら ופְגַעְבְדַבְאֶשֶׁת וּפְגַע אֶל־־הַגַּחַל אֲשֵׁר 13 על־פְגֵייָקְנְעָם: וְשָׁכִמִשְׂרִיד ֻקְרָמָה מִוְרַח הַשְּׁמֶשׁעַל־גְּכָוּל כִּסְלָוֹת הָבֶר מֹייַיֵה יי החום כִּסְלוֹת הָכוֹר וְנָפֵיק לְדָבְרַת ויצאאל־ההברת ועלה יפיע: ומשפר קרמה מורחה גהה חפר - ^ ^ > ^ > עַתֶּה קַצְיווִיצָארמון הַמְיֹתאָר הַגָּאָה: ליפי׳ לי לְרִיפּוֹן הִמְרחוֹאַר וֹמִתַפָּן מִסְתָחַר ろ ַנְכַסַכָּ אֹתוֹ הַנְבוּל מִצְפָוֹן **חַנ**ְתוֹוְהָיוֹ תּצְאֹתֶיו גֵּי יִפְתַח־אֵל : וְקַשֶּׁת וְנַהֲלָל נרים

מו שְהֵים־עַשְׂרָה וְחַצְרֵיהֵן: זאת <u>נְחֵלַת בְנֵי־וְבוּכֻּן לְמִשְׁפְחוֹתָם הֶעָרִים מּ מּי</u> הַיָּרְתָּא עַקְרֵי וּפַּצְחֵיהֶן: דָרָא אַחֲסָנָת ליששכר <u>הָאֵלֶה וְחַצְרֵיהֵן:</u>

האלף ג׳וסימ׳ נמסר כסדר פקודי: ועתר ב׳ קמצין ובסיפרא וסי׳ לכנה ועתר ועשן יעין רמון ועתר ועשן : ועשן ה' שום קרתא וסי לבנה ועתר ועשן י עין רמון ועתר י ולאשר בכור עשן י ותבן ועשן י ואת

עשן ואת מגרשיה : על גבול ה׳וס׳׳ נמסר בסדר הוקה : ומשם ט׳ וס׳׳נמסר בסדר חקה : למשפהותם ח׳

מלאים בספר יהושע וסי קרמ׳ובתרא דראובןי ובתרא דמנשה: קדמ׳דשמעון ובתר׳ דזבולן: קדמ׳ובתרא

ריששכר למטה בני אשר למשפחותם : וכל כתובים רכוו׳ מל׳ : ועין ח׳ בקריא׳ וסי׳ וזנוח ועין גני׳

תפיח יוהנכשן ועיר המלח ועין גדיי ועין גנים והנכשן וקדש ואררעי ועין חדה יוקרש ואדרעי ועין

הצור זעין ימינו כהה יועיןנואף שמרה נשף יועין אלהיהם הות על שבי יהודיא יה'קרמאי שום קרתא :

וּצְרַע אֶכֶך וִיבוּסָאֵי הִיא יִרוּשָׁכֵם ּגְכְעַרת קְרְיֵרת קִיְרְוִין אַרְבַע עֶסְרֵי ופַצְחֵיהֶן דָא אַחַסַנַרת בְּנֵי בִנְיָמָן ונפקערבאתנינא רְשִׁמְעוֹן לְשִׁרְמָא דְרְנֵי שִׁמְעוֹן לַזְרְאַיִהְהוֹן וַהַוָּרָה אַחֲסַנְהְרָהוֹן בְּגוֹ אַחָסָנַת בְּנֵייְהוּדָה: <u>וַה</u>ָוָה לְהוֹן ואלתוֹלַרוּכְתוּל וְחָרְטָה: וּצְקְלָג לי ים׳ ובית הַמַּרְכָבוֹת וַחַצַר סוסָה: ובִית לְבָאוֹת וְשָׁרוּהֶן קִירְוּין הְלַרה עֶקָרִי ופּצְחֵיהָן יַעֵין רָמּוֹן נָאֶהֶר וְאָשְׁן קִירְוּין ישים קרתה אַרָבַעוּפַצְחֵיהָן : וְכָל פַּצְחַיָּא דִי **בְּסַתְר**ַנוּת קוּרְוַיָּא הָאֵילֵין עַרבַּעֲלַת יָבָנִי שָׁמַעוֹן לְזַרְאַיַהְהוֹן: מ<u>ֵע</u>ַרַב בְּנֵי <u>מַהָבֶל כְּגֵייְהוּדָה בּ מּכויכה יְהוּדָה אַחֲסָנַת בְּגֵי שִׁמְעוֹן אֲרִי הַוָרָה</u> חוּלַק בְּנֵייְהוּרָה סַגִּי מִנְהוֹן וְאַחֲסִינוּ בְּנֵי שִׁמְעוֹן בְּגוֹ אַחֲסַנְתְהוֹן :

וּסְלִיק עַרְבָא הַלִיתָאָה לִבְנֵיזְבוּלַן <u>וַיַּשַל הַגּוּרָל הַשְׁלִישִׁילִבְג</u>ַיזְבוּלָן מ׳ מ׳ לַזַרְשָׁיִתְהוֹזַוְהָתְחוּם אַחֲכַנְתְרוֹן ער שָׁרִיר: וּסְלִיק תְחוֹמְהוּן לְיַמָּא וּמַרְאַלָא וּמְעָרַע בִּרַבָּשֶׁרת וּמְעָרַע <u>בְּנ</u>ְחֵלָא דִי עַל אַבֵּי יָקְנְעָם: ותב משָׁריד לקדומָא מַדְנַח שִׁמְשָׁא עַל וסְלִיקְלְיָפִיעֵ: ומִתַּמֶן עַבַרלְקִידוּטָא <u>פַּוּינְ</u>ק**ּא גְתָּה חֵפֶּר לְעָתָּה בָוְצִיו**ְ וְנָפֵיה ומקתחרליהתחומא <u>קניעה :</u> אי מציפונא לחַנָתוֹן וְהַווֹן מַפְקָנוֹרָזי וקטתונהלל ושמרוז וידאלה ובית לחם קיריין **בְנֵי זְבוּלֶן לְזַרְעַיְהְהוֹן קִירְנֵיָּיָא הָא**ָיּלֵין ליששכר וּפַּצְחֵיהֶן :

מוכרח שיש בית אל אחרה בגבול יוסף כמו שהכרית רש"י ו"ל כנו׳ בהופן שמהיות לווה נגבה מוכרת שהיה בית אלשל יעקב ווש היא בית אל • כדפרש"י היה בית אל שקראה יעקב ומוכן מזה שגם בית הל היו הותה של יעקב והיא הכוכר'כאן בב' שמתת כמ׳ שהיא בית אל ואעפ"י ששם נא׳ ואולם לוז שם העיר וכו׳ וכהן קורא אותה לוזה הנה לראשונה לא קשה דנוכל לומר דה"א בסוף תיבה בתקום למ"ד בתזלתה וכאלו כתיב ועבר משסהגבול ללוז אמכש מ"ש אל כתףי לווה קשה דבלתי מתיישב הם כאמר הל כתף ללוז אם לא שכאתר שהחונו העובר נגבה להסמוך ללוו עובר החוט כי אם אל כתף ההר גבוה גובה מה כעין כתף סמוך ללוז והחוט עיבר בדרום של הותו כתף הסמוך ללוו באופן שגם ה"ה שבתיבת לווה השניי משתמש במקום למ"ד בתהלהה -והשנית הכתובה למעלה בגבול יוסף ויצא מבית אל לוזה והג׳ בגבול במי בנימן ומ"שרש"י ז"ל מלמד ששני׳ היו

היינו בחלק יוסף דקאמר שהיד השנים

כי הג׳ בגבול בכיתין:

גני יהודה מונה מוהמורח למערב

וכאן להפך ולמה לא היה המכין שוה

בשניהם ולא יצמרך לשכות ולומר כאן

עליה וכאן ירידה ואפשר שלהיות

המקומות הכזכרות ביהודה הם הכזכר

בבנימין וכדפרש"י ז"ל לכך ראה

הכתוב לעשות שימי במנין ובלשון

כדי שלה יקשה לרוא׳ כילד התחומין

הללו נוגרי׳ בתחים יהודה ובתהום

בנימין יחד כולם וע"כ בראותו זה

השמוייתן אל לבו ויבין כי שם כוכרו

בלפונו של יהוד׳ וכאן נמנים בדרומו

של בנימין והגבול מתחלק בין שניהם

זה עולה בווזה יורד לוה אני כהם

לשונות הלו מוחלקי׳ כדי להבין הנו׳

שהחלוקות של יהודה לבד ובנימיולבד

סוגעין זה בזה זה עולה וזה יורד עוד

הפשר והוה הנכון כי בנימין מתמי

למדוד גבול תחומו מצפוכ׳ כמ"ם ויהי

להם הגבול לפא׳ צפונ׳כו׳ והטע׳

להיותו שם סמוך לבכי החיו יוסף לכך

עוש׳ הקרן ההו׳ רחש פינה וסובב

סובב בחוט המד׳עד פאת נגבה היא

קרית יערי' ומשם מדת החוט שבין

בניתין וביהודה הולך וכמהם בפאת

ולדר כו' ע"ש:

ותאר

ופאת

כתב רם"י"ל בפטרני

כגבה עיין פי׳ רש״י

ז"ל ולריך טעם למה

כלי יקר

תמלה ערים נקרהי' בשם החד בשני מקומות כמו שכתבנו וכן מלאנו בית לחם אשר ליהודה מבית לחם יהוד' נרחה כי חתר ; היה עיר

הרבה מהחרץ ובני שמטון עלו עמם להלחם כמו שכתוב בספר שפטים ויהמר יהודה לשמעון אחיו וגו': נחה חפר י הוא גם החפר אשר משם היה יונה בן אמתי הנביא כמו שלאמר עליו אשר מגת החפר: המתואר - כתרגומו דמסתחר: ובית לחס אינו בית לחם אשר ליהודה כי

באר שבע ושבע י עיר אחת : רב מהם י היה חלקם יותר ממה שראוי להם כי כבש

יהושע ימ

רדק

בדרלם או וילא גבולם בין יהודה וכו' נראה שלפי שהיו כמה ארלות בין יהודה ובין יוסף כמו שכתב רש"י ז"ל לעיל בפסו׳ ויצה הגורל לבני יוסף מירדן יריהו למי יריחו במלד לפוני של גמר כבושו של יהושע כפל להם הגורל כמ"ם למטן ובני יוסף יעמדו על גבולם מלפון והרבה מן הארז היה בין בני יהודה וביז בני יוסף ע"כ לשומת זה הכרהנו לומר שאעפיישגבול יוסף רחוק הרבה מיהודה הנה בנימין שאתר הכתוב בו שהוא בין יהודה ובין בני יוסף וכאלו אין ביניהם א אתם היינו בחלק מה שפוגעים יחדיו יהודה ויוסף ובניתן וכמשלחו"ל במס׳ זבחי' פר׳ פרת הטאת אתר רבי חנינה רצוע׳ היתה יוצאת מחלקושל יוסף ונכנסת בחלקושל בנימין ובה מזכח בנוי זהיה בנימין הצדיק מצטער עליה לבולעה וכו׳ אשר על אותה החלק ובבול שפוגעים זה בזה ובנימין בין יהודה ובין יוסף עליו הוא אומר יולא גבול גורל ר"ל גבול מועם וחלה מה מגורלס הוא שילא בין בני יהי דה ובין בני יוסף שתצד אחד יהודה ומהשני ייסף לא כלבורל יוסף ולא כל בנולם כי הוא נתנע שהרי כתה מרצות מכסיקות ביניהם אלה שבזוית ה׳ הוא שפוגעי׳ גבול גורל לכד והבן זה :

היותר גבוה שבא"י ובחלקו שרתה שכינה פעמים שלש שילה ונוב ובית עולמים והוא היותר מעולה כיה׳ חופף עליו כל היום והוא אכסניא של השי"ת לו"א בו ויעל גורל וכו׳ לא כן בשאר השבעים שלא

בז׳ בהם לשון עליה זולת זבולון דכתיב ביה ויעל הגורל השלישי לבני זבולון שהוא אכסניא לתלמידי׳

השיהו לכבודו ית׳ כמ"ש את ה׳ אלהיך תירא לרבות ה"ח בהיותו מפרכם יששכר וכשבא להוכיר את

יששכר לה כהיב ויצא הגורל הרביעי ליששכר שלה למעט בכבודו של יששכר כי כבוד חכמים ינחלו

הלא כתיב ליששכר יצא הגורל כאלוהוא מקוש׳ עם ויעל זכולון שגם ליששכר העליה הנזכר׳ לזכולון להיות בצל הכסף זבולון צל יששכר בעל החכמה ויהודה להיוה מלך לא הזכיד בו לא לשון עליה ולא

לשון יציאה אלא ויהי הגורל ליהודה ומ"ש ויצא גבול גורלם שתיבת גבול מיותרת די שיאמר ויצא

להם הגבול לפאת לפונה עיין פי׳ רש"י ז"ל ומ"ש מדנרה בית און פי׳ רש"י ז"ל למדב׳ ניהי -בית און וכי כתב הרד"ק ז"ל והוסיף לפיכך הנית פתוחה ר"ל לבית און ע"כ :

משם וכו׳ עיין פי׳ רש״יזיל וים לדקדק למה לא אמר היא בית הל בתיבת לווה הראשון ועבר וכ"ל שכווכת הכתוב להודיע שיש בית אל זולתה בגבול יוסף עלמו והמכריח כך מהיות לווה אשריא בית אל נכבת לחום ההתנביל החום בניחיוזיהיא הין מהחים בחלקי של יוסף שבוה

יגבו הות קות שיורט ייבו הלק האלף הם ג׳ערים וכן הוא אי בארז בנימין אינם י"ר כי אם י"ב והרד"ק כתב וללע האלף הם ג׳ ערים וכן הוא או׳ בארז בנימין בצלע וכתיב וצלע אלף ומובן מדברי הרד"ק שים ב׳ מקומית ששמם צלע הה׳ צלע סתם והשני צלע האלף ובשיטה זו מתיישב לשון הכתוב שאו׳ וללע האלף כלו הכל עיר אח׳ כי כן הוא מקום יש בשמו התניונטיטיו ות תושט שון אין בי אל תיבת ההלף כיגם הוא ללע שמו וכמה היבוח מצינו שמושכ׳ עלמן ואחרות עמן והתהרגם הר׳ וללע אלף ודלג הה"א כדי שלא נטעה לומר שהה אי כישתי'הן והודיע א"כ שה"הא שמושואין שט העיר כי אלף ומ"ש והיבוסי היא יר שלים עיין הרד"ק ינו ויצא הגודל הב' עיין רש"י ז"ל: וראוי להגין מה טעם שינה בשמעין מזולתו שכאן אמר לשמעון למטה שמעון כפל ענין לא כו בשאר השבטים ונראה הטעם כי באלו המרומות שמוכיר בחלק שמעון מהם ע׳ מקומות בנפלו בהלהו של יהידה וכמי שזכרנו לעי׳ בכסוק כל ערי עשרים ותשע וחלריהן ובכרטן ט׳ ההרים וכתב שם רש"י ז"ל בהיו לשמען בתוכם ט׳ עיירו׳ שאינו מונה אותם על יהודה ובדבריו אלה נבין כי להיות כאן ב׳ מיני עיירות בגורל שמינון מהם מה שנפלו לו בגורלוועליה׳ המר למסה שמעון כי נפלו לו חלק מבורר לעלמו כשבני ומטר והמין השני הט׳ הנוכרות שנפלו לשמעון בהיך חלקו של יהודה ועליהם היה אומר ויצה הגורל השני לשמעווולה אתר למסה שמעון כי נפלו בתוך עיירות יהודה כאלו הם ליהודה ינהנם לשמעון וההירוז הזה עלמו רתו במ"ש ויהי נחלהם בתוך נהלה בני יהודה שע"כ אמרתי ראשונה ויצא הגודל להמטין יעו כי אלו קדמו בזמן מעת עלות הגורל ליהודה כנוכ׳: עור אפשר לומר בהרוז דקדוק זה וכבין 17 (*) 1 20

כגבה לבנימין שהיה לפוכ׳ליהודה ומזה מתחיי׳שהמקום שנ׳בו ליהודה עלוה יהי׳ ירידה לבנימין י

ומ"ש ויצא הגבול ימה כת׳ רש"י ז"ל אל ים א׳ ולא ידעתי איזה ים הוא עכ׳ל וגם המתרג׳ ת"י

ונפיק תחומה לימא ולי אפשר לפר׳ מלשון מער׳ וע"ש הים הגדול הא׳ והגיד הפ׳ כי הרן דרומי׳

מקלה קריה יערי׳אל מי נפתוח אבל היה עוק׳עקמימו׳גדול לצד המערב ימה באופן שהעקמימו׳

יהי כבד הריה יערי׳ ואלו היה העקומומי׳ כבד חוט המדה הדרומי שמן המערב למזרח לא היה או׳

בו ימה אכן כעת להיותו מהעקם ביותר ופונה לימה המערב לכך כת׳ בו וילא הגבול ימה ואח"כ ויצה אל מעין מי נפתוח וכב׳ כתב רש"י לעיל שכל מקום שנאמר ויצא ותאר ונסב הייכו שאין החוט

הולך בכוון: ועבר הגבול אל כתף בית חגלה וכו׳ אל לשון ים המלח עיין רש"י ז"ל והירדן יגנול אות׳ קדמ׳ מייורש״יז׳ל: וצלע האלף טייורש״י והוא מוכרח דאל״כ

המשפתים ויג כלה הזכיר כובולון שיששר שפל בעיניו הין האוי ליבולון להתגאית כי יביש יששכר לקבל כרם ותמנתר מחנו ויהבד זכותו בנאותו על יששכרוי בשפי וב לכך לה הזכיר ביכלל לשון מטה לאקריי דברינת בתחילה בהומרו ויעל הגורל הג'לבכי זבולין ולה בסיף זהת נחלה בני זבולין למנם גבי יששכ לכבוד התייה הזכיר. י זאת כחלת מטה יסוכי

מזרח הישקיש: וָעָרָי מִבְצָר הַצִּהִים ואדמה לה הוה הומר ליסטכר יצה הגירל וכוכל ואדמה מטהכמו למטה השר והבי במעין ויהורה והן שבכולן אמר מטה ובמה שכתבתי בכסוק זהת כהלת וכו'מת רן זה ההומר ליששבר מקושר עם הקודם שהזביר הלק זבולון ועלה האי והאמר שליששכה יהשב והה כהויצה הג הל הרביעי לבכי יששכר בורלי החיוחה לו ילא הזכיר בי לשיו ייטה כי יבשכר אין להש גאה יגרין כלל כי אינכי חומד

צריך להבין מה נינש הייוי מי שינה בו משאר הגבי זבולין היה הו הגים או רם ניצא הגורל הג׳ לבני זבולון כו כתן שנית ואו׳ ינא הנירל הרגיעי גבנילא ד שום וששכר והשה למה לא הזכיר בו לשון הרתא

כהלו כל הערים ההלה יחדיוהן וזצריהו ליששכר מלבה מה שיצא הגורל גורלו: ילא הנוכו . ילא הגורל הרציוני דורקר ילא הגורל הרציוני פל לישטבר

ואלמלך ועמער ומשאל ופגע כה נחלחם לבד אין מכאן סתיר ירוביי לדברי הרמב"ן שפי׳ דלרב תרבה כהלתו הייכו בפבט עלמו דוקה כשתבוה לחלק לבתי הבות ולה בשבעים לדק דבריו והין לו קושי מזה ככזכ׳או אמר בתוך כחלת׳ שכתקיימה כבוהת יעקב אביכו שאמר על שמעון ולוי אחלקם והפיצ׳ שהרי חלק גדול מחלק גורלו מובלע ומפוור בתוך כחלת יהוד׳ ולוי כתכו לו ערים תכל שנט ושנט כמ"ם ויגשו רהשי הבות הלויים וכו': זאת כחלת בני זבולון וכו׳ כמן שינ׳ והוסיף תיב׳ האלה שהמר הערים ההלה וחצריהן והפשר ושתים וחצריהן: זאתנהלת מבה ל שלהיות זבולון טורה ליששכר וכותן בפיו והוה עמל בתור׳לכך המר בוזאת כחלת כו'הערי' האלה ר"ל הערים האה במהית׳ אבל לו פריים ותבואתם שהכל היה כותן זבולון לישוכר ואפשר עול שהוא מקוש׳ עם כתוב הבה התריו כהלו אחר הערים האלה והצריהן ליששכר וכו׳ כיון שכל יגיע סדר זבולון לשפכר היא הרי

כלי יקר

כשם כנו הניך י

הדה ה'בקריא'וסי'ועין גנים ועין חדה ווישם פי כחרב חדה וקה לך הרב הרה יולשונ׳ חרב חרה חרה כחרב פיות קרמאה שום קרתא : וירשו ז' חס׳ יוֹד בליש׳ וסי׳ וירש זרעך ארת : וירשוה וישבו בהי וילחמו עם לשםי ואלה מלכי הארץ : ויבאו וירשו אתר ולא דירמירה י וירשו ארה ערי הנגב : וסי׳ כש׳ ד׳ בקריא׳ וסי׳

מסרה

השר

לשס לאחר זמן בימי עתכהיל בן קנז ובימי פסל מיכה כמה שנ בספר שפטים : לשם ' היה לייש האמורה בספר שפטים:

מבצר צר י קירון כייכן קירוי תוקפא יצר לשון צור: מחבל אכו בה י מערב אכזיבה מגורל כזיב וערי מבלר היו לנפתלי הלרים לר . לרעה והשתחול י משל יהודה היה וכפל גורל לבני דן סמוך להם : וילא גבול בני דן מהם : כאן נטלו קלת ועוד נפל להס גורל במקום החר רחוק מגבולם ושחר שבטים מפסיקין בנתים: וילחמו עם

<u>וַקָרָמָהוְחָצור: וַקָרָשׁוָאָדְרָעיוַעין</u> ויראון וכנדליאל חרם יָדָצור: ובִית־ְעַנָת וּבֵית שֶׁמָש עָרִים תִישֵׁעִ־י עשההוחצריהן: זאתנחלה משה בגי־נפתלי למשפחתם האָרים <u>ותצריהן:</u> לְּמַטֵּה בְנֵי־ דן למשפחתם יצא הגיהל היטכיעי: ניהי גבול בחלהם צרעה ואשתאול מ כבוד ייתר חלמודו ובכל ירובזבין ן עיר שֵׁמַש: ושיוקון ואקילון ויתלה: ואילוותבינתהועקרוו: לימינהיאן אלתקהונכתון ובערת: ויהר ובגי־ברקונת־רמון: וכי הירקון וּהָרַקּון עם־הַגָּבוּל מוּליָפּוֹ:

אַשר לְזַרְעַיִתְהוֹן קּיְרַוָּיָא הָאִיבִין <u>לְבְגֵינֵפִּתְלִינְפ</u>ָק*ַע*ָרָבָא ופַּצְחֵיהֵן: <u>שְׁתִיתָאָה לְכְנֵי גַפְּתֶלִי לְזַרְעֵיתְהוֹן:</u> וַהַוָּרָה תְחוֹמֵיהוֹן מֵחֶלֶף מֵאלוֹן ׳אֶי׳׳אָיוֹן בְצִיְזֵנִנים וָאָרָמִי הַגָּקבוּיַבְנָאָל בְצַעַנִנִים וַאָרָמִי הַנָּקָב וְיַבְנָאַל עַר "יּיּשֹ י׳ עִר־לָקוּםוּיְהָי הְצָאָהָיו הַיַרְהֵו לקוםניהוין מפקנותי לירדנא יןתאיב"א מעאונין שבהגבול יפה אזנות תכור ויציא הַחוּמָא לְיֵמָּא לְאַזְנוֹת הָבוֹר וּנְפַק מִתַּמָן לְחֶקוֹקָה וּמְעָרַע בִזְבוּלָן ^{אַ}יפט וּבָאָשר פָגַע מִיָם וביהוּדָה הַיִרְרָהָן מָדָרוֹמָא וּבְאָ׳אֵר יְעָרַע מִמַעַרְבָא 15 <u>יַשִּי</u>קִי אָרוָחַאָתרַקָּתוְכְנָרֶת: ּוּבִיהוּדָה יַרְדְּנָא מֵרְנַח'ש*ׁמֵ'*שָׁא : וְקִירְוּיז בְרִיכָז הַצדִים צָר וְחַמֵּת רַפֵּ**ת** ``״` 13・11・13 וְכִנֶרֶת: וַאֲרָמֵהוְהָרָמָהוְחָצוֹר: וקרשואררעיועין חצור: ויראון וּכְּגַדֵּלאֵל חָרָםוּבֵית,עַנָתוּבֵית שָׁמֵש קירַוין הַישִע עשְרֵה ופַּצְחֵיהֶן : דָּא אַחַסַנַרת שְׁבְטָא דְבְנֵי נֵפְתָלִי <u>לַזְרְעַי</u>תְהוֹזְכִירְנַיָּאופּצְחֵיהֶזָ: ַלְשִׁיבְטָא דְּבְגֵידָן לְזַרְעַיְהָהוֹן נַפְּקָא יי יי ַ אַרְבָא שְׁבִיעָאָה והוה תחום לי לי אַחַסַנתהוּז צָרָעָהוָאָישָׁתָאוֹל וְקָרַיַת ゥ <u>שַׁמַשָּא: וְשַעַלַבּין וְאַיָלוֹןוֵיהְלָה:</u> ואילון תמנתאן עקרון: ואל תקה ליזמיי וגבתון ובעלת: ויהור ובני כרקונת רפון: ומיהירקוןורקון עםתחומא ונפק

מה טעם אירע כך בשמעון ליפול חלק מגורל בתוך נחלת בני יהודה כמ"ש ויהי נחלתם בתוך נחלת בני יהודה ולת"ד לשבטים נחלקה בחלקי שנים יקשה דהה קמן שכטלו מחלק יהודה וכתכו לשמעון אלמה לרב תרבה בשבטים מיירי ולא במשפחות ובתי אבו׳כמו שכתב הרמב ט וה׳ דהפשר שלא הירע כן כי אם בשמעון לבדו כשתנו עליו הסדרים האה על דבר זמרי בן סלוה כשיהו שחטה בזמה נשגאו השי"ת ועשאוגרוע שיבא לו מלק מה מגורלו בתוך יהודה והוא העלך והוא יהן לו בהורת מתנה כלדקה לעני יען כי בעל בת אל נכר והנה חז"ל המרו שע"כ לא ברכו משה בעין בפ׳ וואת הברכה אלא רמזו בשמע ה' קול יהודה שמערומז לשמעין ובזה נוכל לומר שכמו שהדון הכביקים כללו בברכה עש יהודה כך כלל עמו בנחל׳ ווהו טעם ככון וויש כאן ויצא הגורל השני לשמעון בל׳ בריעות לרמוז אל הדור הראשין שנפלו מהם כ"ד אלף על דבר כובי וכו" והזכירם למטה בני שמעין בלשון קשיבות על שו האתרונים כי אם אכלו האבו׳ בוסר למה שני הבנים תקהינה להזכירה בלשון גריעות מסתייהו שנצלה חלק גבול נהלתן בתוך נחלת יהודה וזהו אומרוויהי כחלתן בתוך כחלת בני יהודה מקושר עם תהלת הפסוק שאמרו לשמעון ששמעון היה סיבה לשהיתה נחלתן בתוךנחלת יהודה : **ויוהי** להם בכחלתם באר שבע כו׳ הכונה באותרו ויהי להם בנחלתם מה שלא אמר בלשון היה בשאר השבטים רומז כאן אל הט׳ עיירות שהזכיר בפסוק הרודם ויהי כחלתם בתוך כחלת בני יהודה והנחל׳ הכו׳ שהיתה בתוך נחלה בני יהודה זיהי להם לשמעון כחשבת בכחלתן זהס באר שבע ושבע וכו׳ וכתב

כלי יקר

הככבשת לחלקם והוצרכו ללכת אל לשם הוא ליש הנוכר בספר שפטים ולכבוש אותה ומגורלם היתה לשם אלא שלא הית' ככבשת עם שאר השבטים והם כשוה לאח׳זמן בימי פסל מיכה ויש לפר כי לשס לח היתה מהחרץ הנחלקת לשבע'חלקים ובנידן כל הנורל שנפל להס היה להם אלא שהם היו רבים ולא היה חלקם מספיק לבתי אבות שהיו בשבטי' וילאו לארך רחוקה חוץ מחלקי השבטים ורגלו אותה והיתה הארץ טובה והלכו להם שם ולכדוה והיא היתה סוף תחום ארץ ישראל צהיה להם בימים ההם כמו שאמר מדן ועד באר שבע ובדב' רז"ל אמר רבי ילחק לשם זו פתיים ותכיה ירדן יולה ממער' פמיים ואמרו אמר רבי יותכן למה נקרה שמה ירדן שיורד וראשי מלן :

גבול בכי דן מהש פחות מהם

שלא הספיקה להם האר׳

שיר מכלר לר : מכלר שהיה בלור גבוה: אזכות חבור : ולמעלה בחלק זבלון אומר בשלות תבור ושני שמות היו לו לענין ידוע הנלם : וגבתון ובעלת היכו בעלה הכוכ׳ למצלה בנחלת בני יהוד׳ כי אותו שמו בעלה בה"א וזה בעלת בתיו ורו"ל אמרו כי שניהם אחר והקשו הפסוקים ותרלו בתים של יהודה ושרות של דן : וינא

ַנְאָ<u>כ</u>ּין:

עשרהופצחיהן:

קירְנִיָּאוּפַצְחֵיהֵן:

<u>רַשִּׁיחוֹר לְבְנָת :</u>

מַסְמַאלַא:

ררק

לְיִשְׁשׁכָּר יָצָא הַגוֹרָל הָרְבִיאֵי לְבְגֵי

גבולָם <u>הַיִרְוּדֶן עָר</u>ִים שְׁש־עֲשׁהָר

יששבר למשפחותם הערים

משמאל: וְעָבְרָז וְרָחָבוְחַמֵּוֹן וְקָנְדָה

אַר צירוןרבה: וישָבהוּבול הָרָמָה

וַעַד־איר מבצר־צָר וִשְׁכַ הַגְבוּל חָבָה

בני־אַשרלמשפחתם הערים האלה

יַצָּאָ הַהַגּוֹרָר הַהושישי לְכְנו גַפּתָלי

מיאש חלקה ופגע בזבולו מנגב

וְעָמָהוַאַפֵּקורְחֵב עָרֶים עשֹׁרִים

<u>ויצא הנורל הח</u>מישי לממה בניד

ופגעהגבול בתבור

זאת נחלת משה בני־

וַיְהָי גְּבוּלָם

לבגינפתלי

ויהי גבולם מחלף

7:27

וַחָפָרִים "יייילי יוָרְעָאלָהוְהַבְּסָלוֹתוְשׁוּנֵם: וְחַפָּרִים

יִשְׁשְׁכָר לְזַרְעַיַתְהוֹן: וַהַוָה תְחומהוֹן יי ייי ישָׁשכָר לְמִשְׁפֿחוהָם: וַיְהָיֹגְבוּלָם

ושיאון ואַנחַרָת: וְהָרַבִּית וַקְשִיוֹן ** * * יִשִיאון ואַנחַרָת: וְהָרַבִּית וְקִשְׁיוֹן

ושַׁחַצימָהוֹבֵית שֶׁמֶשווּהַוּוֹן מַפְּקָנוֹהִי שּׁיֵייָים וְשָׁחַצִימָה וּבֵית שֶׁמֶש וְהָוּ חִצָאוֹת

דָּאאָחַסְנַת

אָשֶׁר לְוַרְעַיַהְהוֹן: וַהַוָה תְחוּמָהוֹן ^{מי מי} אָשֵׁר לְמִשְׁפְחוֹהָס:

י וְעֶבְרוֹז וּרְחוֹב וְחַמּוֹז י

ָדָלַקתוּחַליוָבֶטוּוִאַכשָׁף: וְאַלַפֶּאֶלָך^{גי מ}וּ [ַ]חָלַקָת וְחֵיֵלִי וָבֶטוּוֵאַבראָף:

מִאַּרְנַח שִׁמְשָא בִּית דָּגוֹן וּמְעָרַע ייייי וָשָׂכ מִזְרָח הֵישֶׁמֶשׁ בֵירת דָּגן ופְנֵיַנ

בּזְבוּלָן וּבְחֵילָת יִפְתַח אֵל לְצִיפוּנָא אֵי לְצִיפוּנָא בּזְבוּלָן וּבְגֵי יָפְתַח־צָׁלָ צְפָוֹנָה בֵית

בית מישְרָא וּנְעִיאֵל וְנָפֵיק לְבָבוּר׳ * * דְעָטֵק וּנִעיאָר׳ וְיָצָיא אַר־בָּבָול

תּוּקְפָא וְתָכ תְּחוּמָא לְחוֹסָרה וִיהוֹן יֵיֵי * יֹי וְיָהָוּ הְצָאֹתֵיו הַיָאָה מֵחֶבל אַכוֹיִבָה:

ותצריהן:

למשפחתם:

יָרָמֶת וְצֵין גַּנִים וְצֵין חַדָּה איאיאין אָבְץ: וְדָמֶת וְצֵין גַנִים וְאֵין הַדָּה כ

וביתפּצין:

וַחַצְרֵיהֵן:

וחצריהן :

וְתָאִיב י׳ כּפּי׳ בְּכַרְמֵל הֵיָשָּׁה וּבִשִיחוֹר לְבְנָת:

יהושע ימ

ליששכר נפק ערבא רביעאה לבני

וֹבֵית פַּצֵּץ: וּמְעָרֵע תְחוּטָא בְּתָבוֹר 🤌

שְׁבְטָא דְּבְנֵי יִשְׂשְׁכָר לְזַרְעֵיחָהוֹן יי יי

וַעַמְעָד וּמִישְאָל וּמְעָרַע בְּכַרְמְלָא ליווולאַ חו

התחומהוז לירהנא קירויז שירת

וּנְפַק עַרְבָא חֲמִישָׁאָה לְשָׁבְטָא דְבְנֵי

וְקַגֶּה עַר צִירוֹן רַבָּה: וְתַב תְחוּמָא

נאפק ורחוב קירוין תרמין ועשרין

וּפַּצְׁחֵיהֶן: דָּאאַחֲסָנַת שְׁבְטָא דְבְנֵי

ַרְנַיְמָ**תָּא** וְעַר קיְרְוִין בְּרִיבָן קְרְוֵי

מַפְקָנוֹהי לְיַשָּאמַעַרַב אַכזיב: וְעוּמָה ^א

יַזְרְעֵאל וּכְחֲלוֹת וְשׁוּגֵם:

הרד 'הז"ל בהר שבע ושבע אחד ע"כ <u>די לַקְבִיליָפּוֹ</u> והכריח כן שאמ"כ המר ערים י"ג זאס באר שבע ושבע שתים הסי"ד:

החלרים אפר סביבות היצרים ומי צריך להכין שעם למה הזכיר כן גבי שמעון ולא בזולתו וכל

ואפשר כי מעשה שהיה כך היה שהיו כאן חצרים מרונים נכרדים זולה החצרים אבר לכל עיר ועיר אשר הזכירם בכלל אומר י"ג והלרים, ארבע לרייה להיותם כמוכים וקרובים ביותר איזנט אלו החצרים שלומר וכל החצרים אפר סביבות וכו׳ שאעפ״ שאמר סביבו׳ הערים הנה להיו׳ כ כ סביבות הערים עד שיוכל לו במאמר הכללי של וחצריהן אלה היווק לפרטם ולו׳ וכל ההצרים

השני שיני שינו לער בעלת וכו׳ לומר שנם הם היו בכלל כזלת שמעון: השר סביבות וכו׳ ער בעלת וכו׳ לומר שנם הם היו בכלל כזלת שמעון: הנו ישר הכונה שאשפ"י שאלו הט' שיירות הנוכרות היו מוגלעות בתוך שיירית בני מחכל יהודה כאלו להם יאותו לנחלה עכ"ז נשלו מהם על פי הגור׳ והיו כחלת בני במיגין ישן שהיה הלק יהודה רב מהם כדפרש"י ז"ל רב מהסרב מן הראוי להסוכן שי הרד"ק ז"ל ואני אומר כי היה חלק יהודהרב יהסיבה מהם מבני שמעון הנוכר גבי נחל בני שמעין שהם בני שמינון עורו באוי בגי שריעיו בתוך להלתן מנקלתו לא בתיב אלא בתוך גזלתן ריל מוכלעת בתיך

837 זליועל בפסוק ייעל גירל מטה בכיחיד כתבתי עעסלמ ש ליששכר יצא וכו׳ שהו'מקוש עם מה שלמעלי עיין בס ג רשב משריד וכו׳ כסלות תבור עיין כי׳ רש יא צו: ומשם עפר קדמה מזרח׳ ביהה חפר ממורח לבת החצר היה יציר של יינה בן המתי ובו כתב הרדיקו לכומ ש יצתה קציו רש"יז"ל שסהעיר עת קנין ע כימ שהינתויר הנעה עיין רש יז' ליכ כהרד"הז'ל: וקטת ונהללוכו׳ ובית להם עיין הרציקו ל: וישב הנבול וכו׳ חבנר צר כתב רם׳ זיל קרנין כריבן קרני תיקבל לר לבון לור ע בוכתב הרק ק ל ייבור שהיה בנור גביה פ כ לא ידעתי למה לארט לשין ער כקרא לור לור המעשיי ושד שיר מבנר היא ציר המיצירי בהיא ביר מבנה : לבני נקתיייצה הגורלוכוי קבה למה שינה גם כן בנבתלילייה בי לשיו לבני נבתלי כתי ליטשכר דבטלמא התם ניהא כרפי׳ ליניל ואפשר כי נה ות נבתני אילה שלוהה שני׳ארלי ממהרות להתבשל ומברכו׳ עליהן רמרו שכר שהמיוטי לכך רמר בי לבני נהתלי ינר הנירל לו׳ כי המדת כל הארצות של הבבעים הקידמים היו לנפתלי כי ביריתיו רידחות ובינים רונים ממני בראי יקרים: ושב הגבול ימה אומות תבור עיין דיד הן גידברי רשייו לבתבתי למעלה שבי׳ 1:25

ריבלן לנדול כו׳ אמר כי ע"י המילוק אחר שכלו לנתול כתכו ליהושע ולא קודם כדי שלא יראכ כשוחד היווהנה היה מוסכ׳ ביניהם לתה ליהיבע חלק ונחלה בתוכם כי לא נופל הוא אכן מה שהוצרכו לפי ה׳ היה החלק אשר שאל לתת לו תמנת סרח ז"ש על פי ה׳ נתנו לו את העיר השר שאל וכו׳ באופן שלפי זה אומר על פי ה׳ מוסב אל סוף הפ׳: פי ה׳ נתנו אחז"ל כתי׳ סרח וכתיב חרם לא בתחלה פירותיה קשו׳ כחרם ולבסוף מסריתיו מרוב שמנן ואני אומר דסרח לשון סרחון תחלה בעת שלקחה יהושע לכך שאל אותה להיות י מאום׳ לעיני הכל אבן מאסו הבונים כשזכה בה היתה לראש פינה ויבנה את העיר וישב בה אז בזכותו נעשו פירותיה היימות וחזקות כהרם ולשוי ויבכה אפשר לפרשו לשון מבונה כמו וחברון שבע שכים כבכתה שאחז"ל שהוא לשון מבונה : אירה הנחלות עיין פי׳ הרד"ק ואני אומר דגם ממשמעותיה דקרא נוכל ללמוד זה הענין בלתי היהם דהאמר וראשי האבות למטות דהי"לל וראשי אבות המטות אלא ה"ה וראשי כלומ׳ הראבים הם החבות למטות וכו׳ שאם ירצו הראשון מנחיצין א"כ הראבים כאבות יחשבויואעפ"י שתיבת ראשי נר׳ סמוך הדרש׳תדרש ומ״ש אשר נחלו רש״י ז״ל תנהילוע״כ ומ״שויכלו מחלה את הארז וכבר נאמר ויכלו לנהול יהיה כינת הכתוב לסמוך זה אל וידבר ה׳ אל יהושע לאמר דבר וכו׳ לומר שתכף אשר כילו לחלק את הארץ מיד וידבר ה׳ וכו׳ שהלו לא היה הענין תכף בלי ספק שיהושע היה עושה המצוה מזעתו שהרי מצווה ועומד מרבו משה ע"ה על כל המצות י או אפשר במה שכת׳ הרד"ה ז"ל שלא כלטוו בערי מקלט עד אחר ירושה וישיבה כזכתיב כי יכרית ה'אייך את הגוים

EIG EO"T :

להשלים סיפור בני דן ע"כ ואני אומר ויצא גבול בני דן מהסר"ל יצא הגבול חוץ מן השיעור המגבל ע"י הגורל יצא לחוץ ומהם היתה זו ע"י שעלו בני דן וילחמו עם לשם וילכדו אותה שע"י זה יצא הגבול ונהרחב שמהם היה הסיבה שבכחם ירשו ארץ: או יאמר ויצא הגורל מהם ר"ל שלא ערב להם גבולם ולא מצאו בו נהת רוח וו"ש ויצא גבול דן מהם ומדעתם יצא ולכך הוצרכו ללכת ללכוד לפס שהוא מקום טוב בסינותו ויבמתו כי הארץ טובה מאד ובסכר שופטים אאריך

ה"ר יוחנן למה נקרא שמה ירזן שיורד מדן ע"כ ורש"י ז"ל ג"כ כתב שלשם הוא כו'ע"ש ומהרי"א ז"ל כתבואם קרה אחרי מות יהושע למה זכרו כאן אחשוב שכותב הספר כתבו כאן

נְסִמִיאָם:

ויקרשו

כשם דן אכיהם דיהושע יוחברו דשפטים י כשבו הגדולים אשר בארץ יונמסר ג'בסד' בראשי' : ויכלו

ג׳ וסי' ויכלו מהלק ארת הארץ ׳ לנחל את הארץ ׳ ויכלו בכל אנשים: שאל ג׳ קמצין בקריא׳ וסי׳ את העיר אשר שאל ׳ ויהי משקל נזמי הזהב : ויקרא יעבץ: ערי המקל׳ ד׳ דסמיכי וסי׳ נמסר בסדר

מסעי: רוצח ד' מלאים בקריא' וסי' לנוס שמה רוצח דאז יבדיל משה ' לניס שמה רוצח מכה נפש

בשגגה ריהושע אז ישוב הרוצח לאור יקים רוצח יקשול עני ואביון ונמסר גם בסדר ואתחנן :

עמדו ד' בקריאד וסי' והיו לכם הערים למקלט וישב בעיר ההיא עד עמדו לפני אלה היו ערי

המוערה לכל בני ישר' ולגר הגר י ויעמר המלך על עמרו י ונמסר גם בסרר מסעי:

כמשאחו"ל כי לא נתרחב גבולכם יען שלא עשיתם הישר והטוב כמו שהיה התנאי ואם ירחיב וכו׳ וכי תשמור וכו':

לנום שמה רולח וכו׳ ביהור והיו לכם למלקט מגואל הדם נראה שרמז ענין א׳ שגם הוא רמוז

וג׳ בארז כנען אל תטינה שאותן שבעבר הירדן אינם קולטות אלא של עבר הירדן וכן של ארז כנען

אל הטעה שאינ׳ קולטות כי אםשל אנשי ארז כנען לו"א ערי מקלט ההיינה יחדיו לאלו ולאלוגי

שבעבר הירדן לאנשי ארץ כנען וג׳ שבארץ כנען לג׳ שבעבר הירדן וו"ש כאן לנים שמה וכו׳ והי

שבעבו אי זן מוכשי הר עלשי הי עלשי או שניין כנשי בי של מקלט מגואל הדם בין לאכשי ארן כנען לכם למקלט מגואל הדם בין

בכתוב דכתיב את ג׳ ערים התכו מעבר לירדן ואת ג׳ הערים תתכו בארץ ככען ערי מקלט תהיינ׳ מיותר דהא בהה סלקינן ונחתינן אבל כיון לומר שהעפ"י שניתנו ג׳ מעבר לירדן

ושאר מצות בפרטות שם : רבר אל בכי ישראל לאמר תכו לכם ובו׳ אתר כי הערים האלה לעצמה ביתכות הן לפי האמת כימי יודע מי מהם שיהרוג בבלי דעת ושוגב ויגלה שם ז"ש לכם לכם אתם נותנים ואמר ערי המקלט בה"א הידיעה להודיע מ"ש בתור' מספרם ששערי מקלט שאין מקלתם עד שיהיו שם וז"ם המקלט הו המ המקלט בה"א לכלול אפי׳ אות׳ שיזבדיל משה כדכתי'הז יבדיל משה להתעסק בתצוה כל דהו שהרי לא היו הולטות עדהיותם שם ולכך אמר שכעת יתנו יהדיו התערי המקלט שהפי׳ הוהס הידועות בשם ערי מקלע לריכות כעת כהינה כדי שיהיו שש יהדיו קולטות ואמר אשר דברתי אליכם דתיבת אליכם מיוהרת אבל רמז כאן מיש כי ירחיב ה׳ אלי"ך את גבולך וכו' דהיינו הקיני והקניזי והקדמוני ויספת לך עוד ג׳ שהם תשע לז"א כאן ערי המקלע בה"אידיעה ואשר דברתי אליכם דייקא דהיינו הג׳כדי שיהיו שם יספיקו כי הג׳ אחרות לימות המשיח הם ולה הליכם

וירישתם וישבת׳ וכו׳ ובזה הוא אומר ויכלו לכחול את הארץ ואז בשהכריתו הגוי׳רובם ככולם הז וידברה׳ כו׳ הז דיבר ולה קודם שעדיין לה הל ההיוב כנז׳ אמנה במם׳ מכות אחו"ל בהפך ה"ר - חמה בר הנינה מפני מה כהתרה פר׳ רלחנים בלשון עז מפני שהםשל תורה למימרא וכו'פליגי בהר׳ יהודה ורבכן חד אמר מפני שהם של הורה וחד אמר מפני ששיהום הרי שהמר שדבר עמו קשות על שנשתה׳ מלהבדיל ערי המקלט וכוכת הפ׳ למ״ד מפני שהם של תורה היינו דקאמר אמ"כ אפר דברתי שיכ׳ ביד משה דהיינו שהם של הירה לכך אני מדבר עמך קשה ולמ"ר מפני ששיהום ה"ק השר דברתי שיכם מאזומקדם ואתם איתרתם הדבר לכך אני מדבר קשה ולפי הפשט אפשר שאמר אבר לברתי אליכם ששם כלטוה עניני׳ פרטי׳ תכין לך הדרך שיצינו ציונים

בלי יקר

מיתה הורגין אותו אם נתחייב גלות משיבין הותושם שכלמר וישב שם עד מות הכהן הגדול והמקרה קלר וטעם עד מות הכהן הגדול פירשוהו רו"ל רבי מאיר אומר רולח מקלר ימיו של אדס וכהן גדול מהריך ואינו דין שיהה המקצר לפני המאריך ר'אומ'הרולח מטמא את הארך ומסלק את השכינה וכהן גדול מטהר וגורם לשכינה שתשרה על אדם בארן אינו דין שיהיה ערי to Att 10 :

רדק

75

ראשי האבות למשות • כמו אבות המטות כלומר ראשי בתי אבות לכל שבט ושבם ור"זל סמכו בזה הפסוק להפקר בית דין הפקר ואמרווכי מה טנין ראשית אלל הבות אלא לומר לך מה אבות מנחילין את בניה׳כל מה שירלו אף ראשית מנחילין את העם כל מה שירלו: תנו לכם את ערי אחר שאמר וילכו מחלק את הארץ לום על ערי המקלט שלא כלטוו בה על ידי משה גם כן אלא אחר ירושה וישיבה שנאמר כי יכרית יי'אלהיך וגו': ונתנו לו מקום · פירשו רו"ל שלא יהא שוכר בית כל ימי שבה: שם שנהמר ונתכולו מקים: עד עמדו לפני העדה למשפט עד מות הכהן הגדול . הרולח היה נם אל אחת הערים ובית דין שולחין אחריו ומביאין אותו וטומד למשפט הם נהחייב

אֹתָה לפי־חֶרֶב ווְרְשָׁוּ אוֹתָה וַיַשְׁבוּ ׳ יִי יָהָהוּמְחוֹיָתָה לְפְרְגַם דְחֶרֶבויִרִיתוּ

כָה ויִקְרָאָן לְלֶשֶם דָן כְשָם דָן כִשָּם דָן כִשׁם דָן כִשום

לְגְבֶלֹתְיָה וַיְּתְנוּ בְנֵי־יִשְׁרָאָל נַחֲלָרֶה יָאוֹניים׳ מַיּשׁחָסָנָא לִיהוֹשֶׁעַ בַּר נוּן בֵינֵיהוון:

על־פי

דיהושע מלי

דןאַכוהון:

וּפַצְחֵיהֵן:

וַיְבַלְוּלִנְחֹל־אֶת־הָאָרֶץ י׳ י׳יוּס׳ אַרְעָאלְתחוּמָהָאוִיהָבוּ בְּגֵי יִשְׁרָאֵר

יהושע כ

רשי

אשר נחלו י הנחילו : עד עמדו למשפטי אם יפטר מגלות יפטר ואס יתחייב גלות יחזו' לעי' מקלטו וישב שם עד מות הכהן הגדול : ומעבר

רלבג

אחר זה שכבר נתמ ליהושע בן מן העיר אשר שאל והיה זה ע"פ יי להעיר שלא היה משוא פנים בענין

ירושת הארך : ואחר

בלי יקר

לשון אזנים ולשון כסלים והוא נכון :

11211211

53521 5173

າ ທະລະກະກ

יו נעעי כזר למטוה נני דן גם כאן קשה דלא כתיב ויצא הגורל למטה בני דן הביוזה במ"ש רש"י ז"ל בסמוך בפסוק וילא גבול בני דן ע"ש ובזה מובן הומרו למטה בני איזה מן השבטים הכז' מון לתחום דן אשר הוא למטה בני דן למשפחותם ובוה אבין שיכוי בפסוק הבא אחר זה שאומר : רירהי גבול נחלתם ובכל השאר הוא אומר ויהי בבולם הטע׳ הוא כי כאן בדן לא אמר ויהי בבול׳כי לה הלו שיוכיר גבולם שהרי יצאו כמה ארצות עלשמו ברחוק מקום כנזכר בפסו'הקוד' לכן אמר שאלו שיזכיר הם גבול נחלתם ויש זולתם במקומות רחוקים או אפשר שלפי שיזכיר בסמוך שלקחו בני דן חוז מגבולם את לשם וקראוה דן לכך לא התר ויהי גבולם שהרי אין לשם בבול׳ הניתן להם בגורל אלא היה ה עמם: מגבול בחלתם או אפשר בהפך לפי מה שכתבהרד"ק שמגורלם היתה לשם שה שלה ככבשה וכו׳לו״ה נחלתם להודיע שלשם מגורלם וחבל נחלתם היא: ויצא גבול בני דן מהם עיין פי׳רש"י זיל והרד"ק כת׳ ויצא גבול דן פחו'מהם שלא הסביק להם הארץ הנכבש׳לחלקט והוצרכו ללכת אל לשם הוא לים הנוכר בספר שופטים ותגורלם היתה לשם אלא שלא היתה בכבשת עם שאר השבעים והם כבשוה לאחר זמן בימי פסל מיכה יוש לשרש כי לשם לא היה 'מהארץ הנחלק' ני שבטים ובני דן כל הגורל שנפל להם היה להם אא שהיו רבי׳ולא היה חלקם מספיק ויצאו לארץ רחוקה חוץ מחלקי השבטים ורגלו אותה והיהה ארן טובה ולכדוה והיא היתה כוף תקו׳ א"י שהי׳ להם בימים ההם

כמ"ם מדן ועד באר שבע ובדברי

הז"ל א"ר יצחק לשסזופמיים ואמרו

יְהוֹה נְהֵנוּ לוֹ אֶת־הָעִיר אֲשֵׁר שָאָר '3 T 12 אֶת־תִּמְנַת־סֶרֵח בְהֵר אֶפָרֵיִם וַיִבְנֶה <u>אָת־הָאָיר ויִשֶׁכ</u>בָה: Ð הַכּהֵן י וִיהוֹשִׁעַכּן נוֹןוֹרָאשֵׁי הָאָכָוֹת לְמַטות בְּגֵי־יִשְׁרָאֵל בְּגוֹרָל י בְּשְׁלָה 17 לפני יהוה פתח אהרש מוער ויכלו د' <u>מַחַלֵקאָת־הָאָרֵץ:</u> דן על אותו חלק שנפל בתוך תחום א וידבר יהו האלייהו שע לאמר: הַבֶּר אֶל־בְנֵי יִשְׁרָאֵר לֵאמֶר הְנָו לְכֵם אָרד-עָרַיַ הַמָּקְרָשׁ אַשָׁשֶרדִדָּבְרְתִי 17 אַלֵיכָם בִּיַר־משָׁה: רוצהם מבהיגפש בשְנָוָה בְּכְלִידָעָת יישי והיולכםלמקלטמגאל הדם: וְנָס אֶל־אַחֵת' מֵהֶאָרֵים הָאֵׁלֵהוִעָמֵר 17 פָּתַח שַעַר הַזֹּאִירוְדִבְרָ בְּאָזְנֵי זִקְנֵי **הַעֵּיִר־הַה**ָיאאָרד־רְבָרָיוןאָסְפוּ אָתו דָעירה אַליהם וְנָהֵנוּ־לוֹ מָקוֹם וְיָשׁב ש׳ מֹג לאו וְיהֵיב עַמְּהוֹן: וֹכייִרְדְהָ וֹאֵל הַדְם אָחַרֵיו וְלְא־יַסְגָרוּ אָת־הָרצָחַ בְּיָדֵוֹ כִּיָבִכְלִי־ דַעַת הַכָּהאָת־רֵעָהוּוְלָא־שׁנֵאהַוא וְיָשַׁבי בְּעֵיר לו מתמול שלשום: ער־מורת הַכּהֵן הַנְרוֹל אֲשֵׁר יְהֵיָה

מה וַיָּצָא גְרָוּל־בַּגֵי־דָן מהֶם וַיָּאַלָוּ כְנֵי־דָן

אַכִיהֵם:

<u>וַתַּצְרֵיהֵן</u> :

לִיהוֹשֶׁעַ כְּן־נָוּן בְּתוֹכֵם:

וַיָּלְחֲמו עם־לֵשֶׁם וַיִּלְכְּרָוּ אֹתָהֵי וַיָּכָוּ

<u>רְנִי־רָן לְמִשְׁפְחתָם הֶעָרִים הָאֵלֶר</u>ז

זאת נְדֵלַת מֵמֶורה

35 3 לָנוּם שָׁמֶהֹיילייניים גַפּשָאבְשָלוּבְּלָאמַדְעִיהוִיהַוְיָן לְכוֹן ומרקמוהי: הַהִיא עַרַ־עָכִזדוֹ לְפְנֵי הָעָרָהֹלַכִּזֹשְׁפָט ^{זי מי} זְנִיש' דִיקוּם ,קָדָם כְּנִישְׁתָא לְדִינָא עַר בַּיָכִיִם הָהֵם אָזֵ ו יָשַוֹב הָרוֹצֵׁחַ וּבָא <u>אַל־עִירוֹ וְאֵל־בֵיתוֹ אֵל־הָעָיר אֲשֶׁר־־</u>

עַל מֵימְרָאדַיְיִיַהַבוּ בֵיהּיַת קַרְתָּאדִי שָׁאַליַת תִּמְנַת סֶרַח בִּטוּרָא דָאָפְרַיִם שָׁ וּבְנָא יַת קַרְתָּאוִיהֵיב בְּה אילין אַחַסַנָתָא דִיאַחַסין אַלְעַזָר כַהַנָא לַשְׁבְטַיָּא הָבְנֵי יִשְׁרָא בְעַדְכָא בִשְׁלוֹה <u>קָרֶם יְיָבְתַרַע מַשְבֵן</u> זִימְנָאוַשֵׁיצִיאוּ וטלייעם

וּנְפַק תְּחוּם בְּנֵי בָן מִנְּהוֹן וסְלִיקוּ בְנֵי

דן ואניחו קרבא עם לשם וכבשו

דְּבְנֵידָן לְזַרְעֲיַחְהוֹן קִירְוַיָּיא הָאִירֵין

ראאַחַסנת שבטא

ושיציאולאחסנאית

לְשֵׁזְבָא מִנְּאֵיל הְמָא: וִיעִירוֹק לַחֲרָא מקירניאקאיבין ויקום במערינא **דּ**הְרַע קַרְשָּׁאוִימַלֵּיל קָרָםסָבֶי קַרְשָא הַהִיא יֵת פִּיְהְגָמוֹהִי וִיכַנְשוּוּ יָרֵחיה לְכַןְרְשָּא לְוַתְהוֹז וְיִתְנוּז לֵיה אָרֵתר ואריירדור גאיל בִּירֵיה אֲרֵי בִלָּא מַדָּעֵיה קִטַר יַר ויתיבכַקרתא הַהיא דָאָינּוּן בְּכֵן יָדֵיב קָטוֹלָא וְיֵעוֹר לְכַרְתֵּיה וּלְבֵיהֵיה לְכַרְתָא דִי עָרַק וזמיט מִתַּמָן:

רַמַלֵילית עַמְכוֹן בִירָא רְמשֶׁה: פּירק י״דָּרִ״פּ דְּמָאבַתְרוֹהִיוֹלָא יִמְקרוּזִית קטוֹלָא גנניאי ^{י׳ מס׳} **חַבְרֵיהּ וְלָא שְׂנֵי הוּא**לֵיה מֵאִית,מִלֵי גמיא דימורת כַהְנָא רַבָּא דִי יְהֵי בְּיוֹמַיָא

מלפַלָגָאיַת אַרָעָא: יהושעלמיפר: מַלֵּיל עם בְּגֵי יִשָּׁרָאֵל ד׳ בניאים למימר הבוילכון ית קירוי שייבותא

אַלָה הַנְּחָלֹת אַשֶׁר נְהֲלָוֹ אָלְעָוֹר ליהם ז׳ וידהושע בר נון וְרִישִׁי אַבְהָרָזא לְמֵעֲרוֹק לְתַמֶּן קָטוֹלָא דִיָקָטוּל

מנחה קשנה תנו לכם וגו' רלה האל יתברך שחתר שינתלו ישרתל את החרז יתנו ממנה חלק לה׳ חזר בו ישכו פכדי האל ית ומשרמיו והם הכהני והלוים ולוה לה התריד החל ית את הלקם מתחלה אלא הכל כתן ליד ישראל וכל שנט ושנט פקס יפרים תרימה לה' מחלקו ובתוך מהשיתנו להם יהים שם ערי עקלם ולוה אתר תנו לכט להנאתכם ולתועלותיכם אחר שהיח לנום שמה רונה י מכה נפש בשנגה הוא שלא כיון להכותו כנון וככל הנרול מן המז וגו׳ חו בכלי דעת הוח שהכה אותו בזכר שחין בוכדי להפית חו במקום שהין כו כדי להפית: ופתר פתח שמר ונו' וחספו חותו הן שהדבר ידום לפה שמנגה היא בידו אולאי פ"מ יקבלו אותן חע"פי שנשחרו דנרים חסור לשמום דברי מחדשלה בפני קבירו שתני הכת כדי להכילו מידנומל הדם תותר ומחיב כשיכה בוחל הדם יליעו זבריהם ושפטו העדה ע"פ טענתם הסלתיתה הולפטור לגפרי אולשאר בגולה באותו מקום וו"ש וישב בעיר הסוח עד עתדולפני העד לחשפט זה הוז אם יצח דינו ליהרב

או לפסור לנפרי וחב ינת

דינולגלות ישב שם עד מות

הכ"נ והטתם שתיתתו חכתר

על כל תטחי הדור ובכללם

חטא הרונת הוה: וכת חל

עירו ונו׳ אין זה תנות שאם

רנה לילך מל ביר חתרת

הרשות כידו חלח רכותה

קת"ל שאפילו יל פיר: וכיתו

מותר דם "דח העם"י שהתירו

לי לנחת מסיר תקלטולה

נפטריה מכל וכל אלא ישנה

מקימו שיהחלוגלות במהנת

קמ"ל דחפי׳ לעירו ולניתו

מותר י ה כשובר הכחוב על

ההוה לרוב וההיד לשחרי

ויקדשנ

מקומות:

בנו לאנשי עבר הירדן אלו ואלו מועילות למקלט או אפשר שרמו כאן לדין שכתב הרמצ"ם כי ז צין נחנט שנו היו ון המוזוט של מעיר מקלטו גולה בה משכונה לשכונה ואינו יוצא מן העיר ע"כ מהלכות רוצח רוצח שהרג בשגגה בעיר מקלטו גולה בה משכונה לשכונה ואינו יוצא מן העיר ע"כ מהכנרור זהיו זכו שהי בשבבי שבי יתור׳ להודיע שהם למקלט אף על הרציח׳ בכעשי בתוכן: וזכ"ל שרמז כאן והיו לכם למקלט לישנא יתור׳ להודיע שהם למקלט אף על הרציח׳ בכעשי בתוכן: אל למת וכין מי זכנט מוקב באוני זקני העיר את דבריו חו"ל אתרו שערי מקלט רובה דומנין אני הואות אל של בריי ולא שדבריהם בוים לדבריו ולע"דן במ"ש את דבריו דהיינו מ"ש בתורה נזה דבר הרוצחולמדו חו"ל מלשון דבר שידבר ויאמר להם רוצח אני א"ל אעפ"י כן יהבל מהסוו"ש כאן ודיבר באוני זהני העיר את דבריו היינו דבר הרוצח ואתר שידבר דבריו לו יקב לויטלי ביווי ביווי ביווי לכבד ולאסיף אותו בקרב לבם בכבוד גדול רשאים ז'ש ואכבו אותו העירי נלא זו בלבד אלא אליהם לכבדו ולקרבו אליהם בקרבם רשאין ופי׳ באומר העירה שי "א בסוף תיב׳ במהו למד בתחלתה כאו כתיב להעיר המבתר שבעיר ולא שיהיה דחוי ומתוך הדין שאין נישין עיד מקלט לא עיירות גדולות לא כרכין שא בינונית אפשר פלו"א העירה ולא כרכין גדולים כל המוסי ניקני זא כחיב העיר אלא העיר׳ בינונית דוקא ואמר ונתנו לו מקום מושב מכול׳ שישב עמם עם הוקנים הנכבדים והז"ל פירשוונתנו לו שיתנו לו דרך מתנה המרום שישכון ולא יתן בכירות כד הביא הרד"ק ודין זה דוקא בערי מקלט הבל בערי הלויים אעפ"י שגם כן קולטות נותנים שכירות ללויים:

רישב בעיר ההוא אחו"ל א׳ ההורג בשונג ואחד ההורג במזיד הולכים שם וב"ד שילחי׳ולוקיי׳ 1015

בין לזמן קרוב אורהוק ישוב אל ארץ החוזתו ע"ב ומ ש הז ישוב הרולח ובא אל עירו ואל ביתו לומר דוקה הל עירו והל ביתו שבולה הל מעלמו שהיה לו מקודם כיון שהירע לו תקלה שוב הינו עולה הכו׳ שאירע תקלה על ידו נותן טעם נכון והוא שאיך ינהוג שררה והוא נם משם בורח באישון ליל׳ ולבורה לא תאוה שררה :

ניקדישו את קדם לריך להבין למה לא פהת ביהודה תמלה ואפשר לפי שכתוב ויקדישו לשון

הקדש להורות הדין שוכרנו למעלה בפסוק ונתנו לו מהום שאסור להשכיר בערי מקלט מקום לרוצה שהרי קדש הם ולשון ויקדישו נופל על לה"ק בגליל לשון קדש לכך הזכירו תחלה שאחרינ שכם קרו׳לקרש והחריז יהוד׳י ומ"ש ואת קרית ארב׳הי׳חברון והלה חברון לכלב כה׳מהרי״א ביף העיר למקלט ושדות וחצרי׳ לכלב והכסוק עצמו מכרש זה ויתנו להם את קרית הארבעוכו׳ ואת ובדה העיר ואת מציריה כתנו לכלב בן יכיכה ע"כ והכריתו הז"ל דתרתי קדש הוו ואין זו קדש דכתים דקת וכנרת וקדם וכו׳ דההיא עיר מבצר היה ואין עישין עיר מקלט מכרכין גדולים ערי מבצר אח

מ רלטו היא תחח ממשלת הכ"ג בכלל ערי הלויים והם נתונים לו לכל עבודת הבית נוסף על מה שהוא ראש בית אבותם וכשבא הרוצא שם הרי זכה בו אדני החרן להיות כא׳ מבני העיר לכל לרני העיר וראתה ההכמה האל י"ת שלה ימשול בורק ימי מלך ההד ולוה במות הכ"ג שהוה מלך עליהם ולשי זה אומר אל העיר אשר נם משם כמו נהינת טעם למ"ש שלא ישוב לנהוג שרר׳ ומלבד הטעם

دردر <u>וַיַתרָמוֹת בַּגַּלְעָר מִשׁבְשָא דְגָר וְיַר</u>ע זר"פ ככלי ממטהמנשה: גוּלָן בַּמֵחַנַן מִשְׁבְשָא הַמְנֵישָׁה : בני ישראר ולגיורא די יר גייוון ביגיהון למערק לתמן כל הקטורש '7 נַפְשָׁא בְשָׁלוּ וְלָא יְמות בִּידָא רְנָאֵיר <u>דָּמָא עַר דִיְקוּם כָּרָם כְנִישְׁתָּא :</u>

ら

<u>לְבְנִייִשְׁרָאֵל</u> ומַלילוּ עַמְהוֹן בְּשִׁילוֹ מֹימים בִשָּׁלה בַאָרֵץ בְנַעָן לֵאמֹר יְהוָה צָוָה משֶׁרה לְמִיתֵן לָגָא קִיְרְוּין לְמִיתַבּמּיֹמּוּמָגָרְשֵׁיהֶן לִבְהֶמָתוּוּי ורְנָחֵיהֶן לַבְעִירָנָא: וִיהָבוּ בְנֵי יִשְׁרָאֵל מֹזמיי יִשְׁרָאָל לַלְוִים מִנְחֵלָתָם אֶל־פִי יְהוֹה ויצא הַגוֹרָל לְמִשְׁפּחָת הַקְהָתֵי ווִיהָזי לְכֵנֵי אַהֲרוֹ הַכֹּהוֹ מִוֹ־ הלוים מפטרה ירהודרה ומפטרה

משה אפרים וממשה דוומחצי בטה

יששכרוביביםה־אשרוניבימהנפתלי

וקמטהרגד וסבטרה זבוקרן ערים

ולבני גרשון כמשפחת מטה־

שלש עשרה:

צרים שלש עשרה:

שתים עישרת:

צַר־עָכָּרו לִפְנֵי הָעֵרֶה: בן נון וארי ראשי אבות הפטורת ויִדַברוּ אֲלֵיהֵם בְיַדְ־מישָׁה לְהֶרת־לְנָוּ עָרָים לְשָׁבָרת ריהנו בני־

ויקדשו את קדש בגליל בְּהַר נִפְּתְלִיוְאֶרת־שְׁכֵּם בְהַראָפְרָיָם ַוְאֶת־קְרֵיָת אַ**רְבֵּע** הֵיא חֶבָרוֹן **בִר**ֵ*ה* ומעבר לירדן יריחו יהורה: מִזְרָ**חָרה נְרְתְנ**ּוּ אֶ**רת־ב**ָּאֲר בַמִּרְבָּרָ בַּמִישָׁר מִמַּטֵה ראובן ואָת־רָאמַוֹר*ת* בַּגְלַעָרֹמִמַּמֵה גָר וְאֶרת־גֹלָוֹן בַּבָּשָׁן אַלָה הַיוֹ עָרֵי אילין הַוָאָה קירְויָא דְכְזַמֵנָן לְכֹל ל׳ ייֹי הַמּוּעָדָה לְכָל י בְּנֵי יִשְׂרָצָאר וְלַגֵּר הַגָר בְתוֹכָם לָנַוּם שָׁמָּה בָּל־מַבִּרִה־ נַפֵּש בִשְׁנָגָה וְלָא יָמוּת בְּיַד גאֵל הַדָּם

הַלוּיִם אָל־אָלְעַזַר הַכּהֵן וָאָל־יְהוֹשָׁע

אָת־הָעָרִים הָאֵלֶהוְאֶת מִגְרְשֵׁיהָן :

בנכיאי 'וסי'ויצאו הגרל למשפח' הקהתי ויהי לבני אהרן - לבני קהת הנותרים · ולבני גרשון · וכל אוריתא דכוו' הם' במ"א ריגשוראשיאבות א מ"ל וסי ואחר נפצו משפחות הכנעני: בגורל ד׳ רנשים וסיי וממטה בנימן בגרל ' ולבני קה' הנותרי' ולבני גרשון ממשפחת י ויתנו בני ישראל ללוים 👘 וכלהון הסרים וי"ו:

ויקרשו ג' הס' י' בליש' בקריא' וסי׳ ואיש כי יקדש ביתו קרש. ויקדשו אתת קרש בגליל בהר אפרים והקרשם ליום הרגה י וכל מקדשים דכוו׳ הם׳: וארצ ראמות ג' וס' את בצר במרבר ומעבר לירדן מזרה׳ דיהושע ואת ראמו' ואת : א פי ה'בקריא' וסי׳נמסר לעיל בהאי סיפרא בסימ' י"ז: למשפהת ג' הס'

כלי יקר

נבולם יאות לתתהמחנה בעב׳הירדן

והמחכה בארן ככען עיל תורף דברי

הרמב"ן ויש לדקדק על טעמו ההחד

דאכתי קשיה למה נתנו ג׳ ערי מקלם

בעבר הירדן כי אעפ"י שכתכו חלקס

בשוה כפי המנין של מיח ערים מית

קשה שהרי ערי מקנט קולעו׳ אפי׳בלא

ידיעה והונת הנם אליהן לא כן ערי

הלויי׳וא׳׳כ הלק מה מן הקושי צמקו**ש׳**

עומדת למה יזכו בג׳ ערי מקלע

שקולטות והפי׳ בלא ידיעה וכל שאר

בשכר והנה הז"ל המרולפי שרהובך

מידם לפיכך נממה בהצלה תחלה בשרי

תקלט :

אלה היו ערי המותדה כאן אמר

שאלו ששה עיירות קולטות בין לאכשי

עבר הירהן בין להנשי הרן כנען וזהו

שאמר אלה היוערי המיעדה יוצה לו׳

המיושדות לכל בני ישרא דרך כלל בין

לאותם שבארן כנינן בין לשבינבר

הירדוואמר אלה היושהן יגל בישהשי

יתברך יעד פחם יהיו ישרים ירחי עוד

גבולם בקני וקניזי וקדמיני ייוסיפו

עודג׳ ערים עלכן המר שרלה לבד

היוולה יותר מששה - הו המר הלה

היו ערי המוערה בכל מקום שנה׳אלה

כסל את הראשוני׳ כך כהן כסל שהג׳

שהבדיל משה לא הויצילו כלוסולא

בפי׳ מה שכתבתי למעלה

ולבניקהת הנותרים כמישפחת ה פהח נהגל׳ החל׳ישמע ראובן ויצילהו

ויתנו

קלטו עד הצטרף אליהן הג׳ אחרות עד שהיו שש כדכתיב שם שרי מקלט תהיינה ואחו"ל ער שיהינ

שש קולטות וזהו שהמר אלה היו בהויה ההת כדכתיב תהייכה כך אלה היו ערי המועדה וכו׳ לנוש שמה ולה קודם בהיותן שלש לבדי:

רהשי אבות הלוים עיין פי׳ הרלב"ב ולשון ויגשופי׳ חול מליכו הגשה לכיים יהיא א

מסרה

160 ללויס :

כהלתו השר יכחל יתן מטרת

שבכל שבט ושבט נטלו כמה שנהמר מהת הרב תרבו ומהת המנט תמעיטו חיש כפי

אקרשו את קרש ונו' ותעבר ליריך נתנו וגו׳ לפישאלו פעבר לירין כבר הקדישם תשה אתר נוגנו ויית ויחש סנתינה להם אב א שתשה כבר נתנס לפי שחלו זתעבר הירדן לא קלמי ער שהפרישו אלושבחרן כנטן והוו כחילו כתנו שכשיו: אלה היו ערי ונו' ר"ל אלו הערי' היו טונים לעסק זה שהיו נכרים נידומים לכל והיו על אם הזרך כדי שיהיו ניח למנוח בדרכי' ידויצי' כדכתי' תכין לך הדרך זגו'י וקושיות קנפרה ידוע שתשני שנטי גחבי לקחו ב'תקותות ותט' שרטי וחזי ב"כב מקותו ומלבד מש זתירז הנתרא על זה אפשר לותר שאלו ב׳ מקומו' שנצנר הירקהיו קסני׳ בערך המקוחות שנתנו בס שנטי וחני:

לליואי מַאַחֵסַנְתָהוֹן עַל מֵימָרָאַדַיָי יַת קרְנִיָא הָאִילֵין וְיַת רְנָוחֵיהָן: וּגְפַרן «יחס׳ככביי ערבאלזרעית קהת והוה לבני אהרן כהנא מן ליואי משבטא דיהודרה ומשבשא רשמעון ומשבטא דבנימן ייייש השמעניוממשה בנימן בגורל ערים בּעַרְכָא קירְנִיָּא תְּלַת עַשְׂרִי: שבטא ראפרים ומישרטא רדו וכפלגורת שבטא דסנישה בערכא מייניי קנישה בגורל ערים אשר: קירויז עשר: כּזַרְעַיַת שְׁבְטָא דְיִשָּׁשְׂכָרוּמִשְׁבְטָא ראשרוטשבטא דנפתלי ומפלגורת *אַבְטָא דִּמְנַשֶּׁה בְּמַ*ְנ*ו* בְּעַרְבָא קְרְוּין

וּקְרִיבוֹ הֵישֵׁי אֲבָהַת לֵיוָאֵי לְוַת

אַלְעָזֶר כֵהַנָּא וּלְוַר יְהוֹישָׁעַ בַרנוּן

ולְוַרת הֵישֵׁי אָבָהַרת שְׁבְטַיָּא לְבְנֵי

בּאַרָעַא דְכְנַעַן לְמֵימֵיר יְיָפַּקּיד בְּיַר

ישראל :

וּלְכְנֵי קְרָה דְאִישְׁתַאֲרוּ מִזַרְעֲיָת «׳נטט׳נטטיו ולבני גרישון גיחס׳ככני׳ ייזיי וֹמֶחַצִי מֵמֵּוּה מְנַיָּשָׁה בַּבָּשָׁן בַגוּרָע לְבְנֵי יוֹבַשִים לְבְנֵי מְרָרִילְמִשְׁפְחֹתָם כִיםָמָה רְאוּבָן הִלַת עַשְׂרֵי : כפנין מררי לזרעיהחון משבטא דראובן ומשַכְּטָא דְגָר ומשַבְטָא דְזְבוּלָן קַרְוּז ויהכו

<u>הַרְתָא עַשְׂרֵי :</u> אדם גדול כזה ואל זה סמך הרלב"ג ז"נ ובתב הרב ב"ע ז"ל ואפש׳ ג"כ לפי שמיתת אדם גדולכזה מכפרת על הדו׳ ובחבורתו ירפא לשונג התוא והנכון בעיני מכני שעיר

ויגשורהשי אבות הלוים וכו': וידברו אליהם בשילה וכו׳ צריך להכין בשילה בארץ כנטן מורה מקום למה לי ובכרט אחר שאמר בשילה והוא יותר כרטי בארץ נכינן למה לי ועוד שזה המורה מקום הי"לל בפסוק הקודם ויגשוראשי אבות הלוים בשילה וכו׳ וגראה כי הלוים רצו להתנצל פן יאמרו אליהם מאחר שלא דברתם מאז בהכבש ארצו׳ סיחון ועוג הנה מחלתם גם זה פמה שנכבשה הרץ כנעוולה דברתם שד השר נחלקה הנה זכו כל אחד מהשבטים בחלקו ומה כתן לכם לעומ׳ זה עשו ואמרו שמה ששתקו הוא עד היות בית מנוחה לחי העולמים שילה ז"ש וידבה בשילה שגוף הדבו וטענת׳ הוא החר שהיה ארון האלה׳ בשילה או יאות לתת גם להם ערי׳ לשבת משל למלך הנכנם להיילותיו למדינה החר שישב בבית מכוחתי ריוי לתת יכסניא ובי׳ מושב לדגלי לבהוופקודיו והמר בהרץ כנען שרחו ג׳׳כ להחר תביעת׳ עד הכנס׳ להרץ כי מי יתן והיה יתכו להס שם בארץ כניצן הערים לשבת ולא בעבר הירדן כי כן יאתה היות משרתי המלך אלל המלך וז"ש וידנרווכו׳ בהרץ כנען שרבורם ומלילתסהיה שהם רוצים בהרץ כנען חלקם ואפשר שהדביר הוא בשילה כיון שהש"י בשילה זאת מנוחתו וראוי ג"כ שתהי׳ נהלתן בלרן כנען ולפי זה דב ר בשיל׳ הלעה והקדתה לשהם רולי׳בארץ כנען שכיון שהש"י שכן בשילה הם יאות שישבו בארץ כנען היותר קרב ולא בעב׳ הירדן ונתנו עוד טענה מסכקת והיא שזו הצואה אלו היתה לאלעזר או ליהובע שימנוללים אז היה מקום ערעור לומר כיון שיהקנו עד שנחלקה מהלנו כי חזקה היא שאין מוכרין כיתי של אדם בפניו והוא שותק אבל מאחר שזה הצווי היה למשה ולבני ישראל נראה באחר שיוכו הם בחלקם אז הלה הובת כתינת הערים ללוים כעין הלה או תרומה ומינשר וו"שה׳ ליה ביד משם שהוא לוד כולל שאר המצות לתת לנו וכו השר הצווי ההוא לא ניתן לימחל כי גריך להיים המלוש והיים אתרו בסמוך ויתנו בני יצרא לליים מנהלתם שלתר שוכו בנהלתי יאות להדים מנהלהן ולתת

רשי

ומעבר לירדן יריהו מזרח׳ ו נתנו בימי משה שנאמר את בלר במדבר וגו׳ : התועד׳

ההומנה היעודו׳ לכך: ולכני קהח הנוהרי׳ הם משה ובני קהת וחברון

וטוזיאל ממשפחת מטה בני אפרים מנחלת שבט בני הפרים נפלו להם חלה הערים

יהושע כא

ומעבראלירדנא

רדק

ערי המיינדה - שהיו נועדים שם כל מכה נפש בשגנה והוא שם בשקל מוסדה מן מוסדות הללצות : לבני מררי כזה הפסוק חומר כי שתים עשרה ערים היו לבני מררי ממשה ריוובן וממטה גד וממטה זבולון ולמטה בספור הערילה כתב לה שמנה ערים ממשה זבולן הרבע וממשה גד ד'וממשה רחובן לא כתב ויש ספרי מוגה בהם

וממטה החוכן הת בלר והת מנרשיה את יהצה ואת מגרשיה וַזַמָּינוּ יַת קַדַש בְגָלִילָא בְּטוּרָא דְבֵית ׳ חָיֵייִיֹי את קדמות ואת מגרשיה ואת נַפָּתָלִיוַיֵת שְׁכֶם בְּטוּרָא דְבֵית אֵפִרַיִם מיפעת ואת מגרשיה ערי ארב' ולהרהיתי שני פסוקים הלו ווַת קריֵת אֵרְבַע הִיא חֶבְרוֹן בְּטוּרָא בשום ספר ישן מדוייק אח מונה רביתיהודה: במקלתם ורחיתי כי נשא רבינו דיריחו מַרִינָחָא יְהַכוּ יַת בָּצֶר האי ז'ל בואת השאלה והשיב בְּמַרְברָא בְמֵישְׁרָא מִשְׁבְטָא דִרְאוּבֵן חף על פי דהכ׳לח חשיב להו בדברי הימים חשיב להו נראה מתשובתו כי אינן כתובים בספריהם : השר יקר החהם מתחלה ספר מנין הערי'ואח"כ ספר שמם ומכיינ'כתו שהיו קוראים הותם באותו הומן ופי' הכר יקרה השר יקרה הקורה כמו ויבד ליעקב והדומי'לו : 5

> כלי יקר אותו משם ואם כתחייב מיתר הורגים אותו והם כתחייב גלות משיבין הותו שם שכ׳ עד מו׳ הכהן הגדול והמקרא קצר וכן כתב הרד"ק זל ומהרי"א ורש"י ז"ל כ"ל למה לה כתב הדברים ברורים ולמה יקצר הכתו׳ במקו׳שחמ׳ להתריך וכר׳ שרמז כהן דין ה׳ והוא רוצח שכבמר דיכו לגלות ולא היה שם כ"ג וההורג כ"ג ולא הי' פסכ"ג וכ"ג שהרג ולה היה שם כ"ג ה׳ הרי הלו גולים והיכ׳ יוצהים מעי׳מקלט לעולם ג׳ דיכין הלו רמו כהן עד עמדו לפני העד'למשפ׳ וסמיך ליה עד מות הכהן להודיע שהעמדתו למשפט כר׳ הקהיה העמדתו בעוד היות מצוי כ"ג חי תדקה׳ עד מות הא אם אין כ"ג גולה ואיכו יוצא לעולס: והטעם פתלה הענין במיתת כ"ג ה"ר מהיר רולח מקצר ימיו של הדם וכיג מרריך ימיו של אדם איכו בדין שיעמו׳המקלר עם כמאריך ר׳ או׳ הרוצה מטמ׳את הארן ומשלק את השכינה כהן גדול מטהר את הארץ ומשרה השכינה בארץ אינו דן שיהיה זה אלל זה עיכוק יק להכי לועתי הפי׳ כי מת כ"ג יעמוד בס זי"ל דפנים הדשות באו ובבוא כ"ב סדש יתוקן הכל המנם בעוד הותו כיג ם בו'טהריהרוצה טמה הין דין שיעתדו יחדיו והז׳ל המרו עוד טעם הרר כיון שלא התפלל שלא תארע תקלה כזו בימיויגלה הרוצח ויתפלל המיד על תיתת כ"ג והרב המורה ז"ל כה'שהוא ענין נהמה לקרוב הנהרג במה שמת

מנחה קשנה

חלק כעין מעשר באיפן שבני ושראל הם הנותנים לא הלעיר ולא יהובע : בני ישראל אתר שכל בני ישראל נתנוגם אותם שבעבר הירהו כי אותצוה כוללת כניין ויתנו חלה ומעבר מכל הארץ ואמר אל פיה׳ ולא על כי ה׳ כי כל דביר מחודש כתיב בו על פי ה׳ אמנם כאן שהדבור הזה מימי עילם צוה ה׳ ביד משה לכך אמר אל פי ה׳ דכוותה גבי כלב כתיב ולכלב בן יפונה נתן חלק בתיך בני יהודה אל פיה וכו׳ אתנם גבי יהישיע שלא הודם דביר אל משק על המנה חרם שם נימר על פי׳ ה׳ נתנו ליאת העיר אשי שאלאת תחנת חרם יכו׳: ויצא הגודל הגיד הכלא שנפל הלק הכהנים בני ההרו האשינה ובהלק יהודה הוא הנורל תהלה והוא המלך ואח׳ כך בשמעון המובלם בהוך ערי יה דה וארר כך בנימין ואהריה כהנים 725

קדש אחרת ביכוכית : לירדן יריחו כו׳ מזרקה למו"ל למר הב"ה הורח שמש לרולחין והכה חו"ל שלו מהטעי ומעבר לשני שבטים והצייתן שלש ערי מקלט ולכל שאר השבטי׳ ג׳ ותיראו להיות גלעד קרית הועלי און בהוך ארצות שבעבר הירד והיא שהוכה וככל שיו שביש להם ערי מקלט והרמב"ן ו"ל אתר כי זה דרש שהרי ערי מקלט לשיגגין ולא לתוידים ולי אפשר לקיים דהז"ל כיון שנמלא ברבוי ש"ד במזיד ממילה יובן שהשוגגין מרובים כיון שאנשיה זדונים ומשולהי יד כמתלההלים יורו זיקים זהם ידו חדרי בטן וימיתו אנשים ומתחייבים גלות אבל הרמב"ן ז"ל כתב כנישו הדברים ביושר והשפט באו משני פנים האחת כי שם ערי מקלט ומערי הלויים מ"ב הרי מ"ח וכולן היו קולטות וכאשר יהחלרן מ"ח בין י"ב שבטים יהיו ד' לכל שבט והיה ראוי ה"כ שב׳ שבטים ומחצה שבעבר כירדן יהנו להם עשרה ערים ד׳ לכל שבט ואתה תראה שהם נתנו ג׳ ערים לת הלט ולמושב הכהני׳ כתכוז׳ והיו כולם איכי כי הנהראובן נתן בער למקליו יהצה וקדמות ומיפעת ללויים והם ד׳ וגד בתורמות בגלעד למקלט ומהנים וחשבון ויעיר ללוים ד׳ והצי מנשה נתן שנים למקלט וללויים הנה ה׳׳כ נתנו כפי היושר אבל היו רוב טרי מושב הלויים בארץ כנען לפי ששם יאות מושבם יותר מכני מנודת בית האלי"ם והטעם השני לפי שערי ארץ סיחון ועונ גדולית תאד ורבות כמעט כארץ בנעונאעם"י שנארן נעטול א מלכים הם קענים ומושלים במק ם קטן באופושכפי שיעור רוחב

לא כפל דבר תכל הדבר הטוב וכו׳היה לולקצר ולומר לת כפל מכל הדבר הטוב דבר למה לי אכן הכונה לומר כי בדבר הטוב יצטרפו דברים רבים כמו דבר המן לאיש אשר המלך חפן ביקרו לבוש מלכות וסום מלכות וכתר מלכות וקראו לפניו וכו׳ הרי כמה דברים פרטיים בסוג דבר א׳ טוב ונאמר אל תפל דבר כו׳ על הפרטי לעומת זה כאמר כאן לא נפל דבר על חלק פרטי מכלל הדבר הטוב וו"ש מכל הדבר הטוב והטעם כי דברו יתברך מעת שתדבר אותו כעשה ונגמר העכין כי בדבר ה׳ וכבר שמים כעשו ז"שאשר דבר ה׳ אל בית ישראל הכל בא ראל לא הוצרך להציא יות׳ העכין מהכה אל הפועל הלא ע"י אשר דבר ה׳ הכל בא שלא הוצרך יותר וע"כ לא אמר הכל הביא אלא הכל בא שמאליו בא כיון שהוא ית׳ דבר דברו לא ישוב ריקס פ"ו כי אם הצליה: הליה' התם שמרתם ויאמר וכו׳ לה עובתם צריך להבין לפתח ואמר המרו את אשר צוה אותם משה וסיים שמרו מצות ה' קרי ליה מצות משה וקרי ליה מצות ה׳ ב ונראה כי בענין בני גד ובני ראובן כמצאו ב׳ עכ נים הא׳ מציאות הליכתם ינם אחיהם עד אשר תכבשו הארץ לפניהם וינחלוה כמו שנתחייבו לא נשוב אל בתינו וכו׳ והב׳ חיוב נתחייבו ברלנס ואנחנו נחלז חושים לפני ה׳ למלחמה שעל זה ידו (*) או הענין

וינח ה׳ להם מסביב אמר כי האויבים כחלקו לשתי כתות הה'היותר אויבים והם הם אשר אזרו היל ללחום עם ישראל ונפלו לפניה׳ ויש מהם סוג אויבים שלא מלאם לבם ללחום עם ישרא וינתה׳ להם וכו׳שנהו שלא כלחתו נמד ואפילו ה׳ מעיר לה מרד לישרהל וושולת עמד איש בפניהם אחרי המלחמות החוקות הכוכרות בספר הוה והאויבים הגמורים אתכולס כתן ה׳ בידסוהס הס אשר נפלו במלחמות ל"א מלכים זהו שאמר את כל אויביה' כתן ה׳ בידם:

ה׳ לישראל את כל הארץ מדלא כתיב לבני ישראל אלא לישראל היינו לישראל סבא כי לו כאמר ופרלת ימה וקדמה ולכך הוא אומר ויהן ה׳לישראל סבא הוא יעקב את כל הארן אשר נשבע לאבותי הברהם ויצחק וירשוה כעת וישבו בה ופשוטו של מקרה שהק"בה כבר כתו את כל הארץ לישראל וישראל הוא שנתעללו ולא הורישו אלא כדי לשבת בה ז"ש ויתן ה׳ לישראל את כל הארן וכו׳והם ירשוה זישבו בה ר"ל כדי לשבת בה הורישו לבד :

הר"בק ז"ל תהיינה הערים האלה וכו׳ מגרשיה סביבותיה עיין הר"רק ז"ל : ויהן

ז"ל שהכל לבון אחד כיעלתת לשון בחורה ובתורים הכל אחד : את הילון וכו׳ הת בת רמון עיין

שנתן ערים ארבע דפשוט הוא שיתן כי טבעו להציל ויאחז צדיק דרכו וכו׳ : עלמון כתב רש"י ז"ל ואת ובדברי הימים עלמ׳ היא בחורים שת"י עלמת וכן כת'הר"דה

לבני מררי וכו' עיין הר"דק ז"א וצריך טע׳למה לה כתבס כאן ואפש׳ כי להיו׳ ראובן פותח בזכו׳ הללת יוסף לכך לה הזכיר בו בפרטות

וצריך להבין למה כהב באפרים ומכשה ממשפחות מה שאין כן בשהר שבטים:

כלי יקר

ולקלי

7

הענקים כמו שאמר עליו האדם הגדול בענקים ואבי שם גדולה כמו אבי קרית יערים אבי דבר גדול דבר אליך הנביא והדומים להם ואת עלמון הוא עלמת הנוכר בספר דברי הימים והוא בחורים הכזכר בספר שמואל והכללשון אחד : ואת גת רימון: וכן כוכר במחלית שבט מנש׳דן ומחלית מטה מכשה כל החד מה'היה לו עיר ששמ'גת רמון :

> שתים: וּמִשְׁבְטָא רִישָּׁשְׂבָר ומפיטה יששבר את קשיון ואת--יתקישיוןיית רְנָחָהָא יֵת דָבְרַת וְיֵת ろ : מִגְרָשֶׁהָ אֶתּרָדְבְרַת וְאֶת־מְגְרָשֶׁהָ יַתיַרְמות ្រស់ពីហ៍ រំ אָת־יַרְמוּת וְאָת־מִגְרָשֶׁהָאֶת־עֵין וַיַת רְנָחָהָא יַתאֵין גַּגִּים וְיַת רְנְחָהָא נַנָּיִםוֹאָת־מִגְרָשֶׁהָ עָרָים אַרְכַע: קירִוּין אַרְבַע: ומפַטָה אָשֵׁר אָת־ וֹמִשְׁבְטָא דְּאָשֵׁר יַת מִשְׁאָל <u>מִשְׁאָ</u>ל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־עַכְדָוֹן וְאֶת ויַת רְנָחָהָאיַת עַבְרוֹן וְיֵת רְנָחָהָא: מִגָרשָה: אֶת־חֶלְקָת וְאֶת־מְגָרשָה ית הלקת וית רְנָחָהָא וְיֵת רְחוֹב וְיֵר ואת־רחכואת־מִנְרָשֶׁה עָרָים אַרְבַע: רַנָחָהָאקִירִיין אַרְבַע: רממשה נפתליג נפטיקדמא ומשבטאדנפתלי ארתיעיר י מקלט הרצח אתיקרש ית קרית שיזכות קטולא ירת קדש בָּגָלַיַל וְאֶת־מִגְרָשֶׁה וְאֶת־חַמָת דארינישייישיבּגָלִיר וְיֵת רְיָחָהָא וְיֵת חַמּוֹת דור ואת וית

בולן

5

וְלְכַנֵי גֵרְשׁוֹן מְזֵרְעַיַת לֵיוָאֵי וְלִכְנֵי גֵרְשׁוֹן מִמִשְׁפַחֵׁת הַלְוִיִם י׳ ייי ייי מִפַּלְגוּת שָׁבְטָא דִמְנַשֶׁה יַת קְרָיֵת שַׁזָבוּת קְטוֹלָא יַת גוֹלָן בְּמַתְנָן וְיֵת רְנָחָהָא וְיֵת בְּעֵשְׁתְרָה וְיֵת רְנָחָהָא <u>קירוין תַר</u>תֵין:

<u>בְּנִיקְהָת</u>ְדְאִישְׁתַאֲרוּ :

<u>דּ</u>מְנַשֶׁה יַת תַּאַנָך וְיַת רְיָחָהָא וְיֵת וַת ייה נעיין רימוןיית רְנָחָהָא קירוין תַרְהֵין: כָּר קִיְרְוּין אַשֹׁר וּרְוָחֵיהוֹן לְזַרְאַיַר

רְנָחָהָא קיְרְוּין אַרְבַע: ומפּלגות שְׁרָטֵא

ומשְׁכְטָא דְדָן יַת אֶלְחְקָא יַת אַיָלוֹןוְיַת רְנָחָהָאיַת גַּת רִמּוֹןוְיַרָת **c**"כ

<u>הַרֵין שְׁבְטַיָּא הָאִילֵין:</u> ַרְכְנְיָמָן יַת גִּכְעוֹן וְיֵת רְוָחָדָאיַר־*ז* גָּבַע - '3n i"' וַיַת רְנָחָהָא י יַת אַנָתוֹת וְיַת רְנָחָהָא וַיַת עַלְמוֹןוְיֵה רְנָחָהָא קִירְוּין אַרְבַע: כְּל קִירְוֵיבְנֵי אַהְוֵרן כַּהְנַיָאתְלֵת אַרְבְּע: כָּל־עָרֵיבְנֵיְאָהֵרָן הַכְּהַנֵיֶם ״י״ נפר עַשְׁרֵי קוְרְוּין וּרְנָחֵיהֶן: וּלְזַרְעַיַת בְנֵי קָהָת לֵיוָאֵי דְאִישְׁתַאַרוּ מִבְנֵי קָהָר <u>וַהָוָאָה קירְוי אַרַרְהוֹן מִשִּׁיבְטָא דְרְנֵי</u> ויהָכוּלְהוֹןיֵת קְרְיֵת שָׁזָבוּת קַטּוֹלָאיַת שְׁכֶם וְיֵת רְוָחָהָא אָת־עִיר מְקְלַטְ הְרצַחַ אָת־שְׁכֵם וְאָת כיים נפנין בְטוּרָא דְבֵירת אָפְרַיִם וְיֵת גָזֶר וְיֵת וְיַתִקּבְּצִיִםוְיַתִרְנָחָהָא רְנָחָרָא: וַיַת בֵּית חוֹרוֹן וְיַדַת רְנָחָהָא קִירְוִין

יַתקריַת שֵׁיזָבוּת קטוֹלָאיַרת הֶבְרוֹן וְיַת יַתִּיר וְיֵת רְוָחָהָאוְיֵרת אֶשְׁהְמוֹעַ <u>וַיַת רְנָחָהָא: וְיֵת חוֹלוֹןיַת רְנָחָהָא</u> <u>וַיַּת</u> דְּכִירוַיַת רְוָשָׁהָא: <u>וית עין וי</u>ת <u>רַנָםָהָאוְיַת</u>יִשָּה וְיַתרְ**וָחָהָא יַתבּיר**ד שֶׁמֶש וְיֵת רְוָחָהָא קִיְרְוּין הְשַׁע מִן ומשבטא

יִיְכִּידָא רְמשֶׁה בְעַרְכָא**:** ויהַכוּ משְׁבְטָא דְּבְנֵייְהוּדָה וּמִשְׁבְטָא דְבְנֵי שִׁמְעוֹןיַת קִירְוַיֶּאַהָאִילֵן רְאַי**תְפָר**ָשָׁא ַוְיְהוֹלְבְנֵי אַהֲרוֹ ^{זַדְיָ}הִיקוּמּ בִּשְׁמָהָן: וְהַוָּה לִבְנֵיאַהֲרוֹ מ<u>וֹרְעֵי</u>ת קָהָת מִבְּגֵי לֵיָוָאֵי אֲרֵי לְרֹהוֹן הַוֶרָה ויהָכוּ לְהוֹן יָת קְרַיִדּ אַרְכַּע אֲבוּהוֹן דְגָכָרַיָא הִיא חַכְּרוֹן כְּטוּרָא דִיהוּדָה וְיַת וְזָחָהָא םַתַרָנָהָא: וַיַת חֲקַל קַרְתָא וְיַת רְיָחָהָא יְהָבוּ לְכָלֵב בַר יְהָנֶד ַבְּאַחֲסַנְתֵּיה : וְלִבְגֵי אַחֲרֹן כַּוְהַנָא יָחֲכוּ

רדק

כי להם היה הגורל ראשונה . נכתב ביאלף ובייוד ה"אלף שרש והי"וד למשך וכי

הראשון אדם תולד ב"אלף ובי"וד : אבי הענק שם כלל לענקים ופיאני גדול

ויהַנוּ בְנִי־יִשְׁרָאֵל לַלְוּיִם אֶת־הָעָרִיםיייי ייז ייזיהויהָבוּ בְנִייִשְׁרָאַל לְלֵיוָאֵייַת קִירְוָיָא הָאִילֵין וַיַרָּת רְנָוחֵיהֶן כְּטָארְפַפֵּויר

د'

גכולם

אַרְבַע:

יהושע כא

בזה המקום דבר זו המצוה לפי שכבר פירשנו זה בבאורינו ודברי תורה ונתנו גם כן ללוים ערים לשבת ומגרשיהם לבהמתם כמו שנוכר בתורה זוה גם כן היה על פי השם יתברך ובזה נשלם ללוים מה שאמר אחלקם ביעקב וגומר כי היו מפוורים בכל השבטים : 1946

> מַחַצִי מַמַה מָנַשָּׁה אֶרת־עִיר מִקְלַט הְרַצֶׁחַאֶת־נֹרָיָן בַּבָּשָׁן וְאֶת־מִגְרָשֶׁתָ וְאֶת־בְּעֶשְׁתְרָה וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרָים

ומַמַחַצית מַמֵה ڞٟڐؚڛۣؗ۬؋؉۪<u>؉ۘ</u>ٮۺؚٙۑؚۯؚڂ۪ٳ؉۪؉ؚٮڞڋڿۑؗۑ؋ڔڹ؉ؚۛؠ גָת רְאָוֹן וְאֶת־מְגְרָשֶׁהָ עָרָים שְׁתָיִם : כָּל־עָרָים עָשֻׁרוּמִגְרְשֵׁיהֵן לְמִשְׁפְחָת בּנֵי־קָהָת הַנְוֹהָרֵים: כולימליב"מא

וּלְמִשְׁפְּחֻוֹת בְּנֵיְ־קְהָת הַלְוּיִם הַנְוֹתָרָים מִבְנֵי קְהָת וַיְהָי עָרֵיֹליי יִיָהֵי שִיהַ בּיוֹם: גּוֹרָלָם מִמַּטֵה אָפְרָיִם: וִיִהְנוּלָהֶם <u>מִגְרָשֶׁהָ בְּהַר</u> אֶפְרָיֵם וְאֶת־גָזֶר וְאֶת־ <u>כִּגְרָשֶׁיְהַ: וְאֶת־כִּבְצ</u>ִיםוְאֶת־כִּגְרָשֶׁתָ ואֶת־בֵּית חֹרוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרָים אָרְבַּע: וממַטה־ ין אֶת־אֶלְחְאֵא וְאֶת־מִגְרְשֶׁהָ אֶר־ז^{ַ גַיַמִינ מ}׳ וְיַת רְנָחָדָאיַת גִּבְּתוֹוְוִיֵת רְנָחָדָא: וּכְּהוֹןוּאֶת־מְגָרְשֵׁהָ: -13 אַיָּרוֹן וְאֶרת־מִגְרָישֶׁהָ אֶת-נַת־רָמָון וָאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרָים אַרְבַע:

ומפַמה בניָמין אֶת--גּרְעוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־נָּבֵע וְאֵת־-מִגְרָשֶׁה: אֶת־ְעַנָחוֹת וְאֶת מִגְרְשֵׁה ואֶרעּקאון ואֶרעקנָרָשֶהָ עָרָים ישְׁלְשׁ־עֶשְׂרֵה עָרָיםוּמְגְרְשֵׁיהֶן:

קרית אַרְבַּעאַבִי הָעַוֹק היא חָבְרָוֹן אוֹ יוֹי <u>בְּהַרִיְהוּדֶהוְאֶת־מְגְרְשֶׁה</u> סְבִיבְהֶיָה וְאָת־שְׁבֵה הָאָירוְאֶר־-חַצֵרְיָה נְהֵנֶוּ <u>לְכָלֵכ בֶּןְ־יְכְנֶה בַּאַחוֶתוֹ : וְלְבְנֵי וֹ</u> אַהַרֵן הַכּהֵן נָחְנוּ אֶרדעיר מִקְלַט <u>לעדו אירו טללעון לאירו במלל איני ל</u> יִאֶת־לְבְנָהוְאֶת־מִגְרָשֶׁיְהָ: וְאֶת־יַתִּרֹ י׳י׳י׳יִיִים׳ וְיַת רְנָחָהָאוְיַת לְבְנָה וְיַת רְנָחָהָא ַנְאֶת־פִּגְרְשֶׁהָ וְאֵת־אֵשְׁחָסֵוֹעַוָא**ֶרת**־-ואֶת־חלן ואֶת־מְנְרָשֶׁהָ **ַוְאֶת־רְּכֶרוְאֶת־מִגְרְשֶׁה**ָ: ואת־עין **וַאֶת־כִּנְרָשֶׁה**ָוְאֶת־יָשָׁה וְאֶת־כִּנְרָשֶׁתָ אָה־כַּיָת שֶׁמֶשׁ וְאָת־ימְגָרָשֶׁהָ עָרָים <u>תּשַׁע מ</u>ַאָּת שְׁנֵי הַשְׁבְטֵים הָאֵלֶה :

הַאֵלֶה וְאֶרת־מִגְרְשֵׁיהֵן בַאֲשָׁר צְוָה יהוָהֶ בִּיִד־משָׁה בַּגוֹרָל: וִיְהְנוּ מִפְּמֵה כְנֵיִיְהוּדָה וּמִפְּמֵּד בְנֵי שְׁמְעוֹן אֵת הֶעָרִים הָאֵלֶה אֲשֶׁר־יִקְרָא אָתָהַןבִשָׁם: ממשפתת הקקתתי מקני לתפי להם **ָדָיָה** הַגוֹרָל רְאישׁנָהיַוַיִּהְגוֹלָהֶם אֶת־ ייּשֵׁיָי עַרְבָאבְקַדְמֵיתָא:

> לבני הקהתי נושאי הארון והם היותר מעולים כי עבודת הקדש עליהם בכתף ואחריו לבכי גרשון ואחר כך מררי והוא פלא לצה׳ הגורל כפי בלוך מעלתן הנודע מפרשת נשוא יב מוקדס זיתר י שהקהתים ראשונים במעלה ואחר כך גרשו׳ עם היותו בכיר ואחריו מררי ואמר כאן השמעוני להיות שהיה דחוי מצר זמרי הנה בברכתו של משה ע"ה שאמר שמה ה'קוליהודה ורמז בתיבת שמע לשמעון שאל עמו תביאני כולל בו ליהודה מלד כדוי והטאתי לאבי ובכלל זה שמעון גם כן שימחול לו על מעשה זמרי שבעל בה אל נכר ויצא חוץ לעמו עתה שרי ליה מריה ולכך באה נחלת שמעון בתוך נחלת יהודה ששאל כמו שכתבתי לעיל לכך אמר כאן והוא חד השמעוכי כלומ׳השמעון שהוא שלי על יזוגין דרך מה שפירשתי למעלה גדי מסיק י תניין לא הראובני והגדי גם אפשר שרמז ה מלף לומר ה׳ בראש וייוד בסוף שיה יעיר עליו שנתיחם והוא השתעוני: ולבני קהת הנותרים וכו' עיין מה שכתוב רש"י ו"ל

> > ולריך

כדי יקר

בסוף סימן א'

מן ויתנו בני ישרא ללוים מנחלת׳ הגרכני עיר מצע׳ פסו׳ ואת פלוני ב״מכ״ח קימן הסינ״רי את פלי׳ ותו׳ את הרורז י את פלו' וסי' את קרירז ארבע י את הברון י ארת בי׳ שמש י את גבעון גבעי ענותת שכםי אל הקאי גבהון אילן נת רמון קדמאי תענך: גלון קשיון - דברתי ירמותי עין גנים משאל עברון: הלק' קרשי יקנעםי קרתה רמנה י בהללי רמות בגלעדי חשבוןי יעזר: כל ט׳ר״פ בספרא וסימן כל מקו׳ אשר תדרך כף רגלכם י כל איש אשר ימרה את פיך י כל יושבי ההרמוהלכנון כל ממלכת עוג ׳ כל ערי בני אהרן רכהני׳ כל ערים עשר ומגרשיהם יכל עריהגרשגי כל עריהלוים בתוךי כל הערים לבני מררי ונמסר ום לעיל בריש סיפרא כה

והנה עיניכם רואורת ועיני בנימין זאב יטרף י וממטה בנימן . דיהוש׳י אחריך בנימן בעממי׳ זיעברו בני עמון את היררן׳ ויהי איש מבן ימין כתי' ויכחר לו שאול י וידבר גם אכנר קרמא דפסוק אמ׳ א רחבעם רמלכי׳ ויבא אלי הגמאל כן דודי י תקעו שופר בגבע׳׳ ומן הלוי׳ מחלקי׳ וגמסרגם בסדר וישלח: סימן כל ערי עריסוכל ערי ער ויתן יי׳ לישראל בין ר"פ בין

צווי ביד משה: י'רסמיכי בקריא' וסימגיהון גמפר בסוף סדר צו : אתהן יש בקצרת ספרים נמסר אתהם ה' וטעות כי הוא אתהם בשמורת דר"דה וכן בכלי ספרי המטר׳ המדוייקי׳ : בנימין י״ו מלאים בקריא׳ וסי׳ ואביו קרא טו ביגר שה: לו בנימין ואת בנימן אחי יוסף ואל שדי יתן לכם רחמים י וירא יוסף אתם את בנימן ' וישא עיניו וירא את בנימין אחיו.

מסרה

מגרשה כילי בן חסר

6"051 71"

זקן ומדוייה כול' הסירי

נמייב תכרון

לננה

זכי ההרן

כ מליך

זר הה

זאת עלמון - ובדברי הימים ואת עלמת היא בחורים שיונתן מתרגם אוחה עלמת ואשר יקר' חתהן בשםי לפישלא הוכיר למעלה את שמות הערישנתכו להם ולמטה הוא מפרש את שמותם לכך המ'השר יקר'התהן ומגרשיה : 053

רשי

ואתר זכר שכבר נתנו ערי מקלט מעבר לירדן כמו שבאו המצוה בזה בתורה ולא נצטרכו לפרש

רלבג

ע״כ : יהושע וכו׳ ולחצי וכו׳ ויברכם ויהמר שיהסוכו׳ הקשה מהרי"א ז"ל שפסו׳ ולחלי שבט מכש׳ מיותר לגמרי כי דב׳ידוע הוא שהקצי מכשה כטל הלקו בעבר הירדן מזרחה וחציו בעבר הירדן ימה והוא דברי מותר והירן כי השלל היה נחלק לשבעים ולכן בני גד ובני ראובן כששלחם יהושע ודאי ישאו חלקם אבל חצי המנשה להיות חלקו מעורב עם התיהם חצי המכזה אשר בעבר הירקן ימה עד שיתחלק ביניהם לעומת זה הוצרך יהושע לצוות לחצי המכם׳ שכיון שחצי ממכו בבכן וצריך ללכת שם וחלי האחר הית חלקו בארן וישה׳ שמפני זה ראוי שיחלקו חלקס מהשלל באופן שהחצי שבט שילך לבשן ישא חלקו מהשלל וההצי הכשאר בארן ה ישאר עמו חלקו מהשלל וזהו אומר ולחצי שבט המכשה ר"ל לחצי שבט המכשה אחר שכתן מנשה כחלתן בבשן והיה צרי׳ללכת שמה ולחציו כתן יהושע חלקו בארז וישאר בה לכן עם היות ששלחם יהושע אל אהליהם ויצרכם כמו שזכ׳ בכלל עם שאר השבטים הוצרך לו' בפרט לאותו חצי שבט בנכסים רבים וכו׳ הלהושלל הויביכ׳ יעם אתיכם ר"ל עם החצי הההר של

צה כיון ששמרתם וכו': שמרו מהד המר כי להיותם ٦٩ חוז מקדושת הארז ארז כנען צריכים זרוז ושמו׳מאד לשמור לעשות מצות ה'כי הכנת המקום מסייעת להעזר ממכו האדם לקדש עצמו וכמו שכתו'ואם טמא' ארן אחוזתכם וכו ז"ש רק אתם שמרו לפי שהזכיר לפיל בסמוך בעבר הירדן לכך אמר רק שמרו מאד לעשות את המצוה ואת התורה והתכלית הכבתר שהוא לאהבת ה׳ולא מיראה לדבקה בושאע"פי שתהיו בעבר הירדן ברחוק מקוס עכ"ז תהיו קרונים אליו ודבקים בו מלד העבודה שבכל לבבכם ובכל כפשיכם י ובמ"ש התורה והמצוה כתב מהרי"א ז"ל המצוה במצות המעשיו׳ והתורה במצות האמוניות המושכלות

גרים בארן ושומרים משמרת וכו' יש ספרי'מוג גריט ציון ועומיים משמו מיום בהם וחתסה ווכותא דרבים נחתסה וותסה הכלהון לסייע לישראל לכלח כי לה׳ וגומר ובכל המלחמה והכלחון וז"ש ועתה הניח ה' השפרים אלהיכם כלו׳ בזכותכם מהיות המזוייקים הלהיכם הניח להתיכם כהשר דבר נחצח ועיין להסועתה יאות לכם ללכת לזכו' בפי'הקוותי בהחוזתכם ר"ל החוזתכם תחשב וגם בחסרי עיין כי שאתם זכיתם בה כיון שקיימתם בשמנה כ"ה התכאים וזהוועתה פנו לכו לכם כמו את לא נחמ ופנית בבוקר והלכת וכו׳ שהכונה אלו בכלל ה בתסדיכם אל תתעכבו יותר שא תכף ראיה גדולי פכו ולכו לכס וזה יכווין בכפלי פכו ולכו וכו׳ אל ארץ אהוותכם שתאתוו

כלי יקר

ואחר וכר שלא כפל דבר מכל הדבר הטוב אשר דבר יי'אל בית ישראל הכל בא ואף על פישכבר נשארו בהן עדין כמושוכר במה שקדם הנה זה בלתי סותר מה שכוכר בזה המקום כי כל הגוים אשר כלחמו בהם כפלו ביד׳ ואולם כשארו אלו מסבת עללות יהושע וישראל לא בסבת העדר השגתת השיי מהם ואחר זכר שכבר קרא יהושע ולחלי לראובני ולגדי

רלבג

אַת־משמהת מצוה יהווה אָלהיבם: ועתה הנית יהוה אלהיכם לאחיכם לאהליבםאל־ארץ אחזהכםאשר י <u>הַיִרְדֵּן : רֵק יִשְׁמְרוּ מְאד לַע</u>שוֹת אָת־ <u>הַמֶּצְוָה</u>וּאֶתהַתּוּרָהַאֲשֶׁר צְוָהאֶהְכֶם משה עברייהוה לאהבה את יהוה אַלהֵיבִם וּלָלְבִרא בַכָּר'-- הְדָרָכָיָו וַלְשָׁמֹר מָצָוֹהַיו וּלְרָבְקָה־בָוֹ וּלְעָבְרוֹ <u>בכל־לבבכם ובכל־נַפּשכם : וִיבְרַכָם</u> יְהוֹשֶׁעֵוּיִשֵּׁלְחֵםוּיִלְכָוּ אֶל־אָהֶלִיהֶם:

אַזיקרָאיהושע א לְרְאוּבָני וְלַגָּרֵי וְלַחֲצֵי מַשֵּׁה קְנַשֵּׁה : ויאמר אַלְהָם אַתָם שְׁמִרְתָם אָת כַּל־ ותישמעו בקולי לכדי אשר־צוירתי י׳י״פ נספר׳ אָתַכֶם: לְאֹיעַזַרְתָם אֶת־אֲחֵיכֶם זֶה יַמֵים רַבִּים עָר הַיּוֹם הַזָּה וּשְׁמֵרָתֵם

לאדנפל דָּבְׁר מִכֹּל הַדֶּכָרַ הַטּׂוֹב אֲאֶׁר־רִהְכָּר יְהוֹדָאָל־בֵיה יִשְׁרָאֵל הַכִּל בָּא

לישראל את־כַל־הָאָרץ אַשָר נִשְבָע י יפייייי לתת לאכותסוירשוה וישבו בה וינחירוהלהם מפביב ככל אשר

נשבע לאבוהכם ולא־עפר איש

בפניהם מכלי איביהם את כליי

ויתויהוה

בּן לְבָל־הֶעָרִים הָאֵלָה:

د′

כַל־הַעָרִים רַבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְחֹתָם הַנְוֹתָרִים מִמִשְׁפְחַוֹת הַלְוִיָם וַיְהִיֹנְוֹרָלָם עָרָים ורְוָחֵיהֶן: יְהֶוְיָן קִיְרַוִיָּא הָאִיצֵין קִיְרֵוִי מ׳ מי מפי שְׁתֵים עֲשְׁרֶה: כְּל עָרֵי הַלְוִיִם בְּתָוֹך אַחוֹת בְּנִי־יִשְׁרָאֵר עָרֶים אַרְבָעִים קירויא האיליו: ויהַכיִיְלִישְׁרָאֵליַת מיי וּשְׁמֹנָה וּמְגָרְשֵׁיהֶן: תְהֻיִינָה הֶעְרִים מ

ומפשהיגראתיעיר <u>מִקְּלַטֵּ הָרֹצֵחַ אֶת־רָמָת בַּוּלְעָד וְאֶת־</u> <u>מְנְרָשֶׁהָ וְאֶת־מַחֵנֵיֵםוְאֵת־מִנְרָשֶׁהָ</u> אָת־חֶשְׁבוֹן וְאֶת־רַמִגְרָשֶׁׁרָ**ה אֶת־יַעְוֹרָ**

יַקְנְעָם וְיֵת רְנָחָהָא וְיֵת כֵּרְתָּה וְיֵת יֹּש יִשׁ בַּגְוֹתָרִים מֵאֵת מַמֵּה זְבוּלֵן אֶרת'־ יַקְנְעָסוְאֵת־מִגֶרְשֶׁהָאֶת־כַּרְתָּהוְאָת מְגְרָשֶׁ**הָ: אֶת־הַמְנָהוְאֶת־מ**ְג**ְרָשֶׁהָ**לה <u>אֶת־נְהֵלָל וְאֶת־מִנְרְשֶׁהֶ עָרִים אַרְבָּעִי</u>

יעירוּמִגְרְשֵׁיהֵן : וּלְמִשְׁפְּחֵת בְּנֵי־מְרָיִ הַלְוִיָם

כַּל־עָרֵי הַגֵּרְשָׁנָי לְמִשְׁפְּחתָ, שִׁלְש־עָשְׂרֵה

וארת־מְנְרָשֶׁדָ וְאֶרת־בַןְרְתָן וָאֶרת־

בל קירוי בניגרשון מייים כפי מגרשה ערים שלש:

וכען אניחיי אלהכון לאחיכון כָמָא נ' די כֵּלֵיל לְהוֹן וּכְעַן אִיתְפְּנִיאוּ וְאֵיזִילוּ לְכוּן לְתִיְרֵוֵיכוֹן לְאֵרְעָא אַחֵסֵגְתְּכוֹן דיהַב לְכוּן משֶׁה עַכָּרָא דַיְיָ בְּעִיבְרָא ^אָפֵיֵייוּ כֵאֲשָׁר דִּכֶרָלָהָאַועַתָּה פְּנוּוּלְכוּלָבֵם <u>לחור איסת מרו לחדא</u> רירנא: לְמֵיעְבָר יַתתַפְקָרָתָא וְיֵרֵת אוֹרַיְתָא ייז נפורי נָתַן לָבֶם משָרה עָבָר יְהוָה בְּעָבָר רי פַּקּוּר יַהְכוֹן משֶׁרה עֵכְדָא דַיְיָ לְמִירְחֵם יֵתוְיָ אֶלָהָכוֹן וְלִמְהֵךְ בְּכָל 3 אורחו דתקנו קרמוהי ולמטר פיקודוהי ולאחקרבא לְרָחַלְתֵיה '7 וּלַמְפַלֵח קָדָמוֹהִי בְּכָל לִבְּכוֹן וּבְכָל נפיטכון: ובָרֵיכִינּון יְהוֹשָׁע וּשְׁלָחִינוּן נאַזלולקירויהון: ולפלגות

<u>כִּיָוָאֵי וַוְהַוֶה עַדַבָּהוֹן הִירְוִין תַרְתָּא מ׳ר״ם נסמ׳</u> כָל אַרְעָא דִי קַיִיםלְמִתּן רְאַבָּהַתְהוֹן ^{ני ני} יייטי האָלֶה עִיר עִיר וּמִגְרְשָׁיָה סְבִיבֹתֵּיִ**דָ** <u>וְאָנִיחַ יִי</u> בַטיל פַהנָםָא מִכּל פַקנָמוֹה הַקנִיָא די מַכֵּיל יַיַ עַל בֵּית יִשְׂרָאָל בּוּלְהוֹן ַבְכַן כִרָאיְהוֹשֶׁעַ ׳יֹישׁ נפנ׳ אַיְבֵיהֶם נָתָן יְהוֹהָ בְּיָרָם: איתקיימו: לשיבטא דראובן ולשיבטא דנד וּלְפַּלְגות שְׁרְטָא דְמְנַשֶׁה: וַאֲמֵר לְהוֹן אַתוּן נְטַרְתּוּן יֵת כָל דְפֵקִיר יַתְכוּן משֶׁרה עַכָּרָא דַיָיָ וְקַבֵּילְתוּן למימרילכל די פַּקּידיה יחכוו: לא שבקתון ית אחיכון דגן יומין סגיאין ייי נספר׳ אישר צוה אתכם משדה עבד יהוה ער יוטָא הָרֵין וּנְטִרְתּוּן יֵת מַטָּרֵרא <u>תּפְּק</u>ירְתָּא מֵיטְיָרָארַיְיָ אֶלָתָכוֹן:

נָהַלַלויַת רוַחַהַא קירוין אַרְבָּע ומשְׁבְטָא דְּגָר יַת קְרָיֵת שֵׁזָכוּר ַכְּטוֹלָא יַתרָמוֹתבּגִּלְעָד וְיֵתרְנָ**חָ**הָא ויַת מַחַנֵיםויַת רַוָחָהָא∶ יַת חֵשְׂ⊂ון וְיֵת רְנָחָהָא יַתיַעֵזִר וְיֵת רְנָחָהָא בָּל קירָויז אַרְבֵּע: כָּל קירְוַיֶּא לִבְנֵי *קי*ָרִי ַלַזַרְעַיַתְהוֹן די אִישְׁתַאֲרוּ כַזַרְעַיָת ^{גיפייי} וְאָת־מִגְרְשֶׁהָכָל⁻ עָרָים אַרְבָּעָ: עַקָרָא: בּלקירָוֵילֵיוָאֵיבְּגוּאַחֲסָנַת בְּגֵי יִשְׂרָאֵל קִיְרְוִין אַרְבְּעִין וְתַּטְגֵי קירוי ורוחהא סחרנהא בן לכר וָאַחֵסִינוּהָאוִיתִיבוּ בָה לְהוֹן מִסְחוֹר סְחוֹר כְכל דְקַיִים לְאַבְהַתְהוֹן וְלָא כָּןם אֶנַשׁ מָן קָרָמֵיהוֹן מָן כָּל בַּעֵלֵי דְבָבֵיהוֹן יֵת כָּל בַעַלֵי דְבַבִיהוֹן מְסֵר יְיָבִיוֹיהוֹן: כָא

<u>קירוין תלת:</u> לַזָרְעַיִהְהוֹן תְלַרֹּת עַשְׂרִי קּוְרְוּין וּרָנָחֵיהֶן: וּלְזַרְאֵיַת בְּגֵי מְרָרִי בֵינָאֵי די אישתארו מן שיבטא דובולן ית יַת דִּמְנָה וְיֵת רְוָחָהָאוֵת רוחהא:

ויַת רְנָחָהָא וְיֵת כַּןְרְתָּן וְיֵת רְנָחָהָא

כלי יקר הענין אמר להם מזה והיונא מפיכם העשו ויצל כן המר ועבר לכם כל הלן כו׳ לפני ה׳ לפני ה׳ דייקא זהו למלוה מן המובתר ואז והייתם כהיים מה' ומישרהל הכן והם לה תעשו כן רולה לומר שלא תלכו כלל הנה חטאתם לה׳ ודעו חע אתכם אש׳ וכו׳ ולעומת

ותגרשיה סביבוחיה׳ לפיסאמה לכל רוח : וגם כי שלחם יהושעי לחלי שבט היונשה כאשר שלח הת כני רהוק וגד :

דבריו:

הקודם מקושר עסזה הפסוק עיין

בו הפשר לומר עוד כיכל החיובי׳

הללווההנאים לא היו ינם בני גדובני

רהוכן וכמו כן נרה׳ מהכסוק בפ׳

מסעי והענין כן הוא כי בני גד ובני

ראובן הם הם ששאלי בעבר הירדן לא

כן בני מנשה כן הם לא נתחייבוכלל

ולו"ה שהפסוה מדבר עם בכי גד ובני

ראובן ביחוד הקדים ואמר זיאמר

אליהם שהמירה זהת כוללת שיהם

יחדיו הל בכי גד ובכי ראובן וחלי

שבע תנשה ודבר ההל׳ עם בניגד

ובני ראובן ואמר אתם שוורהם ר"ל

אתם ביחוד שמרתם את כל אשר צוה

אתכם דייק ׳רהיינו בני גד ובני ראוצן

שלהט לוה ולא להצי מכשה אמנס

מיש ותסמעו בקולי לכל אשר צויתי

התכם הורה בתיצה אתכם המיותרת

לכלול יחד כולם וגם למכשה שלא

ככללו בהיבת אתם ובהיב׳צוה אתכם

פכשיו אוור על כולם ששמעו בהולו

יחדיו ואח"כ דבר עם הלי שבט

התכשה בפרטותו יותר מעם בני גד

ובני ראובן ז"ם ושמרתם את משמרת

מלות ה׳ שהמר לחצי המכש׳ ראוי

להחזיק לכם טובה שאינפ"י שתלות ה׳

שביארכו בפסוק

רשי

מנחה קטנה הזיקרא יהומת אנ"ם זכני

ערינו החוב חה שהבלו של ברים היעלו טלמלארנט עדט זרה הותם יהודע ונתו נכם רשת ללכת וו"שלאו חו כנותר השרחה יהושיג שהם מינם הולכים לחרכם חפ"ם שהרשות בידם ללכ׳ חתר חין זה כ"א תַנד ענויתיהם שרוניי שחתן לכם השות חו הרא להסונתן להם השות והתויק להם שוכה תי שהושיתו על כתוב שלא הלכו עד אתר כיכוש מילוק יעל המויק להסג"כ טיב על תה שהוטל פליהם ליוזת אעלפ שהיט מנד החייב למי שהושיפו לפשות עם אתיהם השד העלה בידם כאלו הכל נעוה פנדבחשה וחתר להטלח די ששתרונם עה שינה מפיכס ועה שנוה התכש משה הלח יתשמעו בקולי תה שהושתתי פליכם מהשלה נלטוויתם ונם לה עוכתם את החיכם שהתנאי מפי משה היה פד שנשלם הככוש שכן אתר ונכהשה הזרן ואתם הושתתם נס עד רחר החילוק ועתה שני ענינים הלו נאמר כאן על הא׳ חנקם תכם זיהה תורה שתים שנת חייבו בו בתורת נדבה אמר אתם עליכם בתורה כשר ודם שנשם ששתעתם בקול משי במרגם את כל אשר נוה התכם משה ונקולינ"כ תשתעו בקול ה דהייכו ככל היוצה מפיכם תעשו מה לעשית חת המנוה וחת שכתחייבו ללכת לשני כל העדה שלא התורה והקרים התלוה היה זה בלווי הלהי כי הם להקים דבר לתורה כי תכלית בלימוד הוח לעשות ינם הויהלהם עבהו משה רבינו עליו השלום שאמר הדרך שיום ירנו לתזות חת להט כל היוצא מפיכם וכו' זהו התניה וחת התורה נריכין שהמר התם מטוב טעמיכם שמרתם ללתוד בי היח מביחה לידי הת כל הגר לוה תשה וכו' ובזה מוכן מעזה נסרל שירועאוד תיבת אתם שהיא מיותרת וככור לעשות וחם תחתר חין לשון שמירש נישל על המזוה לוה הענין השני ההכרח יותר מלד לווי מתרוחת התורה כי הליתוד האלהי שאמר שילכו ויתעכבו שם עד היא השמירה כת"ש רש"י ו"ל התכהל איש נחלתו על זה אתר לא כתה פעתי' ושתרתם זו עובתם את ההיכם זה ימים רבים משנה ובתכזי שתסיו דהי כו לרב׳עשרה שכה שבזה שמרתם בוכדי' מחהכה לחעל מכנ לקכל תרס ולזה חתר לחהכה משמרת ה' הלהיכם באופן שהייתם חת ה׳ ונו׳ - וכעל האוהרה כקיים זה׳ומישרהל מה׳ בהתעכבס בתלות שינות כפולית כי י'ד בנה ומישראל מדבר צווי משה ביות כריך זירת לכט יושיר עבדה שעברתם לפניה׳ אלהיכםי אמיכם הדרים בארז שתלכד ומהר"יה ז"לכתביהושע הנחר בל' שהטשכני לתשבן ולחרין חף בחינות האיתפאת האמר ששמרת' מה זו חוירה טוב וטוב מזנה שהתניתם עם משכווהו אתם שמרתם פשייעם תשא'כ חתם וכו' והב׳ שכבדו את יהושע בכל שתענר השני של הירדן ינס הם יותר סתוכי' לע"ח היולא מתיו כן עשו ז"ש ותעשו ככל הדרים פנינותם עשארי אשר צויהו וכו׳ והג׳ ששמרו ברית מכטים עוב כעל החוהרה החוה עם החיהם בעזור הותם ואתר רה זנו' כלותר לכם במלחתותיהם כמשפט החחים ז"ש לשזור ביותר יען בייבה מויכבארך הואבא תחלה לה עובתם את אחיכם וכו' והר' מפאת המל יתבר׳ שהלכו עם ארון לרך ארלכם תפני שאתם דרי בל השתר וח"כ עליכם נוגע בריתו לשותרו וז"ם ושמרהם את הדכר ניותר ז גם חער רי משמרת וכו'ר"ל גם במה שעשיתם בלותר שכשם שח"יניתן על שמרתם את מצות וכו'ע"כ תורף תכזי בזקייתו התורה והתנות נס חתם כתוהם לא עזבתם וכו׳ מלכד מה בלעדי התורה והענות לת תקייתו בחרך: ויכרכס יה שע שיצליחו בדרך וישלח׳ הין שנות הנה לשון לניה שלווה חותם: ולחני שכט מנזה להיות שתני שכט ענזה נפרדו מחקיהם ונתחלקו ואינם דופי לשאר מחיהם שכל שנט נתחסף יחר וחים חת חחיו יעוור בינת הדוחק וע"כ ברכם יהושע שתהיו הכליותם ברנוי. גם נרכם יהשע נירטות ולה כלל ברכתם עם רחיכן ונד מנד חהנה מסני זהם כני יוסף אני יהושיג ה:נסביותר עוד חעשר לעי זחני שבט ענשה לחתבשו זיהם בפהליתן להם ארז הנלעד כמו שעשו רחובן ונד איח תשה נתן לנס והוחם לזיהי להסהשפת כתו כחיי י להם תרטומות על משה

יהושע כב

יירשוה ז׳ חט׳ י׳ בלישני׳בקריא׳ וט׳ וירש זרעך את שער אויביו וירשוה וישבו בה ידשו את ערי

הנגב י אשר הכן בני ישראל י וירשוארת שמרון וילחמו עם לשם יויאבו וירשו אתרה ולא דירמי

ונמשר גם לעיל סי׳י"ט: וינחז׳ רפין בקריאה וסי׳ ויעל הארבה על כל ארין יוינח ביום השביעי

וחברו דמשנדה היר'וינח יי' להם מסביב י ויאמ׳ ליהוד׳ נכנה י וישמחו כל יהוד׳ י ותשקט מלכות

מנהה ע"כ תורף דבריו והדבר קשה ביניכי לו׳שיחלקוהשלל לפיהשבטים חלקים שוים דה"כ לקתה מדת הדין שיקח המרובה באוכלוסין חלק כהלה המועט ועוד שאם החלוק היה כן בשוה לשבטים א"כמה ל"ל חלקו שלל אויביכם עם אחיכם בודאי כיון שנחלה לשבטי׳פשוט הוא שחלי המנשה

ולחצי

יהושפט ונמסר גם בסדר בא : ולא עמד ג׳ נמסר בסדר ויגש : לא ז׳ ר״פ בסיפר׳ וסי׳ לא יתיצב איש לפנידי לא היה דבר מכל: לא היתה עירי לא נותר ענקים לא נפל דבר מכלי לא עזכתם את אחיכם: כיצות יי' ג'וסימ' לא עזבתם את אחיכם וויאמר שמואל א שאו' נסכלת י מצורת יי׳ ברה מאירת עינים ' וסי' בלשון תרגום לא שבקתון שמואל בזוהרא: וישלח' ח' וסי'מעל יצהק וילכו ' ויברכ' יהושע יושלהם ביהורה יוכר׳ את מדויהם ׳ וחברו דד"ה י ביד פשעם י ויכרה להם כירה :

על בכיגד ובכיראובן היהה מוטלת לשמר שבט מגשה עכ"ז הם היו סבה ששמרו את משמרתו מצות ה'ששומרי המשמרת של התלות העירריים הם בני גד ובני ראובן שעליהם חלה המלוה ואתם עשיהם משמרת למשמרתם ז"ש ושמרהם את משמרת מצות ה׳ אלהיכם ולא כחיב את מצות ה׳ מלהיכם באופן שהעפ"י שהכהובים האלה מדברים יחדיו עם בני גד ובני ראובן וחלי מנשה עכ"ו חלק מה מהם ביהוד יותר עם בני בדור איבן והוא ואתם שמרתם וכו׳ וסוף הענין שאמר וסמרתם את משמרת וכו׳ צודק יותר בחזי

מכסק :

ועתה הניחה׳ אלהיכם אמר כי לא בגבורת בני גד ובני ראובן תליא מילתא לנצחון שנעשה אלא בוכותא הליא שתהיות גם בלי גד וראובן וחלי שבט מנשה עומדים שם קוז לבית'

שבעבר הירדן יחלקו עם חציו האחר ולא היה לריך לומר חלקו שלל אויביכם לעומת זה אני הו׳ כי אכשי הלבא בזוו אים לו מאן דאלים גבר כמכהג כל הלוחמים עוד היום ומ"ש ולהלי שבט המנשה וכו׳ מקושר עם מ"ש להם יהושע רק שמרו מאד לעשות את המצוה שלא תאמרו בבול נתן ה׳ בינינוובין בניישראל להפסי׳ בכל ואפי׳ במצות חלילה אלא רק שמרו מאד לעשו׳וכו׳ כי כולנו עם א׳ לאל יחיד מיוחד ולהורות הקשר אשר לו יחדיו גוי א׳ ותורה א׳ לכך חלה משה שבט המנשה ולחצי שבט המנשה כתן משה בבשן וכו׳ ולחציו כתן יה שע וכו׳ כי ע״י היו׳החצי בבשן והחצי בעבר הירקן ימה מורה היות אחדות לאלו עם אלו והטעם שנחלק שבט מנשה מזולהו מטעם הז"ל מנשה גרס לשבעים לקרוע שמלותם לפיכך נקרע שבטו קציו בעבר הירדן וקציו בא"י ומ"ש וגם כי עלתס

15121

ת: להם חלק גרוע תשחר

יחיו חלי שנשו ע"כ ניינס

ישיש שיהי להם השתע תוכנת

בתו כחרן ישראל שבעבר

השני: פול יינה כי רחוכן

ינה נתרו להזרן מפני שהוח

יין תרפה ולהם כיה מהנס

יב תבמיכ מנשה לח תרינו

בהי׳ להים פקנה יותר משאר

שכטי׳ וחיב תה להם לחרץ

תרעה כלי תקנה עב כרכם

ם פי שוה לרחוכן יבד בחופן

שלחיהי מרני בליתופלת

בערב: חלקו שלל חניבכם ובו׳

זה קיור על כולם רחובן ובל

ותני שבט תנזה שיחלקו עם

הנשחרים בביתם ולא בחו בנכח כי לאבא עכולם כי מס

בחרניני' אלף והנשחרי' הינ גריבין לשתי העירות והבלי'

כתלק היורד כמלחמה כתלה השומרי' העירי' והכלים נישבו וילכו וגו' ניכנו בני רמובן כנה הכתוב מחשים אותם כוה שהיה להם לגלות דעתם ליהושע ולישרה שנקטו לבנות עובה לתכלית הכתוב בסיף המנין ואז לא 512 היה שום ערעור בדבר למ להחרים הדבר עד בוחם עד סירדן ועי"ב הטריחו ישראל מרחה יתירה וע"כ הע"מיהבל וילכוונו' עד גלילת הירדב ואס"כ ניבנו ולאגלו דבר או חני דבר ליהושע עוה חשכו ישראל ודאי בערד וכמעל נעשה המזכח לקרכן יעו כי העליתו הדבר י ומם כאמר שלא בא זה הלבר דדעתם עד שנאו אנל הירדו ואו ראו העפש והוכירו הלכה שהם הולכיי מחון לשיטת א"יומדמנה כזבר הוכרת לבכות מזכח י ת"ע היה להם לשלוח אל יהושע ולהודיע לו מה שנתן ה׳ כלכם חתרי נחתם מחתו ולח להמתין עד עת בואם למלחתה עליהם וע"כ אתר וישמעו בני ישראל ונו'כי אמרו אין זה כי אם למרוד נה כאמור פה גם מנד שכנו אותו אל שול ארז כנטן רצ שכונתם נתטוך אליהם השפע מארץ כנטן משני היותו מול המוכת שבארץ כנען וכל המקריב פליויכוון דעתו להמוכת שכשילה שכארץ כנען ע"ר שאמרוז"ל הפתפלל יכוון לכו לנד ירושלי׳ ובה"מ הנה כל זה נתנו לסימנה חילתה שולחי כוונתם להקרנה ע"כ עלו עליהם לעלחתה לח כדי להסתיר הכנין של המזכח כי לוה לה נריך כ"כ מחנה רב רק במתי מעט היויכוליך לסתור חותם חלא העלחתה היתה להם להחוירם למוטב מאשר ברה מה' בכמתם קונה חוץ למשכן :

פינקס

עזראי וא׳ דנד צרפתיך ולא בכסף יוא'יכבד בזהב ובכסף: כלי יקר ואם כן דקארי לה מאי קארי לה ואיך טעו כל עדת ישרא לחשדט בדבר כי

אחיכם האנשים אשר הניחו באר

לעלות

טעם כי נשיהם ועפם

מסרה

בכס׳ ט״ו רפין וסימ׳ בכסף מלי

בנכסים רבים: כי קנה אקנדן

רשמואלי וחברו דר"הי תגד

להרת לדי ולא בכסף תגאלו

בכסף וכוהב ייפרהו י רערשיש

סחרתך וגביאיה בכסף יקסמו י

ויוציאם בכפף וזרב י מימנו

בכסף שתינו יוכל הגשאר דריש

לי מקום הגרן והעלות עולו׳ י

שהניתו :

פשוט שלה כבכה לה לעולה ולה לזבח והרהיישלה בכוהו בעבר הירדן כי הם הלעבר בני ישרט: ונראה המספרי לשון הרע ייפו הענין בחלקת לשונם להעיל הכא׳ ותחרות בין ישרא לבכי גד ובכי ראובן וחלי שבט המכש׳

בטענה מספקת בעיניהם הלא היא שאם עבר זמן מה היה אפשר לתלות שעשאוהו למזכרת ולעד ציניהסכמו שהליצו הסעצמם ההר כך הבל הנה בנו בני ראובן וכו׳ ר"ל הנה הכףומיד בנסעם ממכו בנו בני גד וכו׳ אשר ה זהירות הזה מורה רוע לבט להפרד מעל אחיהם ולעשותו למזבח עול׳ וזכח ז"ם את המזבחר"ל המזבח הידוע בבשילה לזבח הם בחרו לעשותו שם אללם והנה לא נסתפקו בעלמם הבל עשהוהו אל מול ארץ כנען להיותו קרוב להחומם ומול החום בני ישראל אחיהם כדי להמשיכם החריוולכך עשאותו מול ארץ כנען ר"ל שפתח המזבח ופניו אל מול ארץ כנען היה ולא אל מול הירדן שיו הוראה שכונתם להמשיך אהרי מזבחם גם את אנשי ארץ כנען הקרובים שיו יותר משילה וז"ש אל גלילות הירדן אל עבר בני ישרא ר"ל בכונ' מכוונה עשאוהו שם מלד היותו אל עצר בני ישרא ושימשכו אחריהסכי כן דרך כל הולך רכיל בעמו להפך בחובת האיש שמלשין עליו ובות מוכן תיבת לאמר הנה בנו ר"ל מה שיש הכרח לדברינו לאמר ולאמרם הוא מה שראינו שהנה בנו

וכו׳ כדפי׳: וישמעו בניישראל ויקהלו כל עדת בניישרא וכו׳ צריך להבין כפל השמיעות הללו למה ומהרי"אז"ל כתב כי היו בזה שני עונות האחר בהפרד מאהיהם להקים ראש צפני

עצמס והשני למעול מעל בהשם יתברך לעבוד עבודת נכריה ואפי׳ אם כוונו לזבוח לה׳ יה׳ עון גדול מגשוא כי לא יאות לזבוח כי אם במקום אשר יבחר ה' וכנגד ב' בבחינות או הוכפלו השמיעו' כי בראשונה אמר וישמעו נניישר׳ לאמר הנה בנווכו׳ אל מול ארץ כנען אל עבר בני ישרא כאלו עשו להם ראש בפני עלמם וזהו אומר אל עבר בני ישר׳ והבחינה שניה בווה שחטאו בינם לבין קונם עליו אמר שנית ויקהלו כל ע"כ: ואני אומר שעעם כפל השמיעות הוא להודיע התכיפות אשר לא נהרפלו ישר׳ אל תכף ומיד בשמעם נקהלו יחדיו וכו׳ וו׳ש שנית וישמעו בני ישר׳ ויקהלו בזריאת נמרץ נקהלו כל עדת בני ישרא כל דייקא ומ"ש לעלוה עליהם לצבא עיין רש"י ז"ל וכן כת' הרלב"ר ז"ל והוסיף לתה טוב טעם בזה וכן כת׳ מהרי"א ז"ל ועיין הרד"ק ז"ל : ומ"ם לצבא עיין הפשר במ"ש הרלב"ג ז"ל ומהרי"א ז"ל שהשכל מחייב שלא נתנו אל לבם הרד"ק'ג<u>"</u>ל: ולי לעלות עליהם בצבה לילחם מיד כי הםיסורו אליה תחלה יקרהו אליהם לשלום ואם יקבלו התוכח' שיוכיתו׳ שהפועל ההוא מגונה כי הנשארים ילמדו מהם וענין ירבעם לעד ואם יקבלו תוכחת הרי טוב ואם ימרדו אז ילחמו עמהם ובזה אני מבין שלא אמר בלבא שהיה מובן שאמר לעלות עליהם בלבא לילחם בם תכף ומיד ואין הדבר כן שא לעלות עליהם ללבא ר"ל ללבוא לדבר את ידברי שלום ואמת ואם יתנו כתף סוררת יכום כי אין מלקין אא"כ מתרין: עוד הפבר שאמר ללבא שחוזר להחלת הענין למ"ש ויקהלו כל עדת בני יש׳ שילה לצה ריל לגבא כבא כקהלו שם בשילי יחדיו כדי לעלות עליהם וכאו המקרא מסורם ויקהלו כל עדה בני ישרא שילה ללבא לעלות עליהם והנה נקהלו שם בשילה כי שם נגלה האלי"ם לקחת רצות ולהמלך בגבורה אם יעלו למלחמה או לא יעלו למלהמה :

וישלדו בני ישרהל וכו׳ הגיד שלא שאלו את פי ה׳ שהיה מגלה להם הנסתרות לה׳ אלהיכו ולא היוצריכים לשלוחין אלא הם מדעתם שאלו שלוחים ויגעו לריה ז"ש וישלהו בני ישראל

אל בני ראובן ואל בני גד וכו׳ דתיבה בני ישראל מיותרה דמספיק שיאתר וישלמואל בני ראובן וכו׳ אבל כיון לומר שהשליחות מבני ישראל ומדעתם לא שהסכימה דעת עליון בשליחות ואמר אל בני ראובן ואל בני גד ואל חצי שבט המושה לתיבת אל אל למה לי מספיק שיאמר אל בני ראובן ובני גד וחלי שבט המנשה אבל כיון הפסוק לומר שנהחכמו לשלוח ביחוד אל בני ראובן ובין בני גד ביחו׳ גר מול שבט המנשה הכל כי שידברו עמם במסתרים עם בני רא בן לבדם וכן עם בני גד לבדם איו שלט שלע שלע איון לא היו המה יחדיו מוסכמים לפנים בפועל ההוא מבנין המיצח ובלכם זכן עט חבי שבט מנשה בי יורי טריאיא ובתכליתו ולו"א וישלחו וכו׳ אל בני ראובן ואל בני גד ואל חלק לבס איש מאחיו במעשה מעקרו או בתכליתו ולו"א וישלחו וכו׳ אל בני ראובן ואל בני גד ואל חבי וכו׳ וכן בסמוך כאמר ויצאו אל בני ראובן ואל בני גד ואל הצי שבט מנשה שקיימו מה שקבלו לדבר עם כל אחד מהשלש כיתות הנוכי ביחוד ונענו כלם יחדיו תשובה נכונה על התורה ועל העבודה כמושיבא : ועשרה נשיאים עמו כנחם לייסר אם לא יקבלו תוכחת העשרה גשיאים כי הוא משוח מלחמ׳ ועשרה כשיאים עמו להוכיח׳ בארשת שפתים והמכריח פירושי זה הוא מה שראימ בתשובהם של בניראובן ובני גד וחלי שבט המנשה היותה אל עשרה הנשיאים לבד ולא אל פנחם דכתיב ויענו בני ראובן וכו' וידברו את ראשי אלפי ישרא והטעם כי הם היו המוכיחים ואל המוכיחי יכעם מהשיב ההתכללות ואם לא ישיבו לא יקבלו תובחת הנשיאים אזייסרם פנחם המשוח מלחמה בזה ובסמוך אניף ידי שנית בזה בכסוק ויענו בני ראובוכו׳ ומהרי"א ז"ל כתב לפי שחשדום על שני עניינים הה׳ שמרדו בהש״ית והשני שמרדו בישראל וכמו שפי׳ בפסו׳ וישמעו בטעם כפל השמיעות לעומה שני פלילים אלה פנחם הכהן לייסר׳ על המד׳ שחטאו לגבוה והוא כהן לאל טליי ו ועל השני במה שחטאו כגד העם הלכו הנשיאים להוכיחם עכ"ל יהו אמת דקצת קשה של דבריי כלשין הכתוב דבתיב ועשרה בשיאים עמו מתיב׳ עמו משמש שהלכו אהו עמ לכונה אחת:

ולחלי שבט המנשה - ואף על פי שזכרו כשקרא להם יהושע חור לתת טעם איך היו חלי שבם מנש'עם בני גד ובני ראובן : וגם כי שלחם ייש אומרים לחלי שבט מנשה ואף על פי שהיו בכלל וישלחם והנכון כי על כלם המר אף על פי שאמר ויברכם יהושע וישלחם חור אחר כן וגם כי שלחם ויברכם להשלים הדבר שאמר להם כאשר שלחם שאמר להם בנכסים רבים שובו ובדרש לחתר שנטלו רשות נשתהושני ימים וחזרו ונטלו רשות פעם שנייה וזהו שחמר וגם כי שלחם יהושע וגו': חלקו שלל חויבכם עם חתיכם . הם המר לחלי שבט מנשה יהיה פירש עם החיכם בבני גד ובני רחובן ואם המר לכלם יהיה פירוש עם השבטים אשר בארץ כנען כמו שאמר בנכסים רבי שובו שהחלקו השבעים הבזה ומי שמפרש עם

ゥ

3.

13

13

ערת

וְלַחֲצִי יַ שֵׁבֵט הַמְנַשֵּׁה נָהַן משֵׁה

אַחֵיהֶם מְאֵבֶר הַיִרְהֵן יָאָה וְגֵם בִּי יייְיָ

ויאמר אליהם לאמר בּנָכָסים

בּבָשָׁן וּלְחֶצְיוֹ נָרַזָן יְדוֹשֶׁעַ עִם־־

שלחם יהושעאליאהליהם<u>ויבר</u>בם:

רבים שובו אליאהליכם ובמקנה

וּבְבַּרְזֵל וּבִשְׁלָמֻוּדֹ הַרְבֵּדָ מִאָּוֹ

וַחֵצִיישׁבט הַמנשה מאת בני ישראל

<u>משלה אַשֶּר־בְאָרֵץ בְנָען לָלֶכֶת אָל־</u>

אָרֶץ הַגְלְעָר אֶל־אֵרֶץ אַחָזָהָם אַשֶׁר

באָרֵץ כַּנַעַן וַיּבָנוּ בְנֵיֹרָאוּבֵן וּכְנֵי־גָר

וַחֲצִי שֵׁבֶטֹ הַמְנַשֶּׁה שֶׁם מִוְבֵח עַל־

ראובן וכני־נָר וַחַצִי שֵׁבֵט הַמֵנשָׁרה

אֶת־הַמֵּזְבָּחַאֶל־מוֹל אֶרֶץכְנַעַן אָל־־

<u>וּלִילות הַיִרְהַ אַל עָבֶר בְּגֵי שְׁרָאַל</u>

וישמעו בניישראל ויקודוריו כרי-

נאחורבה על פייהוה ביר משה:

וישבו וילכו בגירראובן ובגיינר

וַיַבֹאוֹ אָל־נְּלִילוֹת הַיַרְהֵן אַשֶׁר

הלקו שלל איביכס עם אחיבם ו

רשי

עם אחיכם - בני ראובן ובני גד ויש פותרין עם אחיכם שנשארו לשמור את הערים עם הנשים והקף ולא עברו את הירדן עס החלולי נם הם נטלו חלק בבזה : לעלות

רלבג

ולתצי שבט מנש׳והיהירם מאד לשמו׳ התור וברכם ושלחם לאהליה׳ בנכסי׳ כי'ומקנה רב וכזהב ובכסף ובנחשת ברול ובשלמות הרבה כי חלקו שלל אווביה׳ עם אחיהם וכן היה ראוי כי כן חלחו כל ישראל שלל הערים אשר באו להם בנחלה כמו שנזכר בתורה : עוד זכר שבשובם לרחלתם חעבר לירדן בכו אצל הירדן מובח גדול למראה וחשבו ישרא שעשו זה להקרי פליו ונקהלו שילה לעלות עליה ללבא והיתה עלתם

לשלות

בלי יקר

שלחסיהושע אל אהליהס ועיין רש"י ז"ל והרד"ק ז"ל ומ"ש חלקו שלל : אויביכס עם אחיכם עיין הרד"ק ז"ל או׳ כי ידוע היות קצי שבע נאני מנשה בעלי הגרופין ליהושע וכמו שכתב מהרי"ה ז"ל

שלכך בתרו בעבר הירדן להיותם גבורים להרחות גבורתם והנה אני או׳ דאין ספק שבני מנשה בצרה ידם לקחת מהשלל יותר מכולם כי המה היותר גבורים והכתובים מוכיחים כן שבני מנשה או׳ בנכסים רבים וכו' שנראה שהם נטלו יותר מבני ראובן וגד לעומת זה אמר וגם כי שלחם יהושע ריל ששלחם להם לבדם בפרטות מלד חשיבות גבורת׳ וברכם ברכה בפרטות ויאמר אליהם וכו׳ ומ"ש חלקו שלל אויביכ׳ עם אחיכם כי בני מנשה לא כהחייבו בתנאי אם יעברו בני גד ובני ראובן כי אם בניגד וראובן ששאלו חלקם בפיהם לא בני מנשה אשר מזה יתחייב שלא הלכו מחלי שבט המכשה כי אם היותר גבורים שבהם לילחסורבים משבט מנשה נשארו שם בעבר הירדן ימה אשר אליהם דבר וביתוד א"ל הלקו שלל אויביכם עם אחיכם שהנחתם בעבר הירדן ולהם אחיכן לא לבני בד וראובן כי בכי גד ובני ראובן כל יולא לבא עברו למלחמה ולא נשארו כי אם נשיהם וטפס ואין צריך לצוות אותם על בניהם ועל פועל ידם אמנם לבני מנשה שלה היו מהוייבי׳ לבוא מלד התכאי׳ הלא מטוב לבבם והניחו הרבה מאנשי חלי מנשה בעבר הירדן מורח׳ ע"כ אמר להם שיחלקו שלל אוביהם עם אחיהם בני מנשה הנשארים בעבר הירדן מורחה ובזה נסתלק׳ קושית הרד״ק ז׳ל שהקשה על מי שמפרש עם אחיכם האנשים אשר הניהו צארץ הגלעד לשמור הערים אין לו טעם כי בשיהם ועפם הוא שהניהו ע"כ כי זה הוא בבני גד וראובן אכן בני מנשה הניחו אנשים רבי בארלם כי לא כתחייבו בתכאי כנז' ולהם צוה חלקו שלל אויביכם וכו':

וילכו בכיראובן וכו׳צריך לדקדק תיבת וישובו בלתי מתישבת ומיותרת ועוד משילה וישובו אשר בארן כנען אטו עד עכשיו לא ידענא ששילה בארן כנען היא עומדת ועוד ללכת אל ארץ הגלעד אל ארץ אסוות ' כפול ועוד אשר כאסוו בה מיותר לגמרי רכיון דקרי לה ארץ אסוות' ידוע דאשר כאחוו בה הוא וגם או׳ על פיה׳ ביד משה הכל מיותר ונר׳ כי בני גד בראותם ארן כנען וקדושתה סמדו קדושתה בלבם ע"ד כירצו עבדיך את אבניה וכו׳ כההיא דר׳ מנשק כיפי בעכו כמו כן בלכת בניגד ובני ראובן והלי המכשה היו הולכים ושבי' לגפף ולנשק ארז לבי וזהו וישובו וילכו וכו' והסיבות המחייבות כן היו ג' הח׳ להפרדם מעל בני ישראל אחיהם ז"ש מאת בני ישרא והב׳ להיות משילה בית מנוחה לחי העולמים והג׳ מבחינת הארץ אשר בארץ כנען שג׳ אלה חייבו לכת ושוב כי היה השה להם לפרוש משם כמי שפורש מן החיים בלכת'מן המקום הנבחר ההו׳ ללכת אל ארץ הגלעד זה גרם הלער עם היות ההליכה אל ארץ אחוזתם שהאדם שמה בחורתו א ארץ אתוותו לשלום גאמר שהטעם אשר חזרו הוא לפי שכבר נאחזו בה ונשתקעו שלולי כן היו מתחרטים ועומדים בארץ כנען אבל מה לעשות כיון שכבר נאהוו בה ז"ש אשר נאהוו בה וכי היכי דלא להוי כיתוכא ואיטלולא בפרט שנאחזו על פי ה׳ ביד משה אין להשיב אחור: והנכון בזה במה שכתבהי למעלה בשם הגמ' בפ' ויברכם וכו' שהיו בני גד ובני ראובן פתליא של יהושע ובא ללווה' עד הירדווכשראו שאין עמו פמליא הורו עמו ולווהו ואח"כ חזר ושלח' שנית וברכם שנית ובזה אני מבין כתוב זה כעין מומר וישובו וילכו וישובו מן הפעם הה׳ וילכו ב׳ ולפי שבפעם א׳ לוה אותם יהושע עד עבר הירדן כנז׳ בדברי חז"ל לכך הגיד כי בפע׳הזאת לא הניחותו ללכת דא"כ אין לדב׳ םוף אבל משילה הלכו ונפרדו מאת בני ישרא עוד אפשר במ"ש משילה אשר בארץ כנען ר"ל שלהיו׳ מושב אלהים הוא שילה בארץ כנען ולא במקום זולתו לכך הוא שפחדו פן יאמרו הדורות העתידים אין לכם נחלה וחלק בחלהיישראל כי הרי שילה בארן כנען ולא בארצכם עבר הירדן והנה הירדן מכסיק וכמ"ש בסמוך וגבול נתן ה' וכו' שזה הביאם לבנו' מזבה אשר בנוולפי זה פסוק זה הקדמ' למה שעשו המובה שהוא מצר ראותם שילה בארן כנען כנוכר :

אל גלילות הירדן אשר בארז כנען וכו׳הכתוב הזה מגיד מראשי׳ אחרית שכל כונת בני ויבואו גד ובני ראובן לא לעולה ולא לובה כמו שאמרו אחר כך אכן עשואותו לאות ועד איך יחד כולם הם אשר בעבר הירדן מזרחה ויש׳ אשר בעבר הירדן ימה יחדיו גוי א׳והראיה שלא במ המזבה בארז הגלעד כי אם בארז כנען לו׳ שגם הם לשכנו ידרשו ובאו שמה לפני מזבהו יהב׳ וו״ם ויבואו אל גלילות הירדן אשר בארן ככען שם בנו בניראובן ולא בעבר הירדן להורות שאין כונתם להפרד מעל אחיהם אבל הכונה להתאח׳ אחדות גמורה והראיה כי עשוהמזבת למראה גדול יוצא מהיקש המובח אשר להקריב עליו כי עשאוהו גבול למראה בעלמה לה להקריב עליו ז"ש למרא׳ולא להקריב עליו כי חלילה להם מעבור הה פיה׳ שאמר לא תעשו ככל אשר אנחנו עושים כו׳בי לא באתם עד עתה ל המנוחה וכו׳שהיוהרו לבלתי עשות במית ציבור זולת משכן ה׳ובמוה יחיד נאבר׳ משבחר ה׳ בשילה למנוחה והח״כ מצחתי שכת׳ מהרי״ה ז״ל והודיענו הכתו׳ שלא כיונו בזה כי הם היותו למראה לא לעולה וובח עכ"ל: בני ישראל לאמר הנה בנו בני ראובן וכו׳ צריך להבין תיבת לאמר ומהו אותרו הנה רישמער בנו כי תיבת הנה מיותרת ועוד תיבת את מיותרת וה"א הידיעה שבתיבת המובח בלתי צודקים דהיה לו לומר הנה בנו כו' מזבח ועוד אומרו כל הסימנין הללו אל מול ארץ כנען אל בלילות הירדן אל עבר בני ישראל כל זה דברי מותר ולא עוד אלא שמהיותו בנוי אל עבר בני יכרא ולה הל שבר בני רחובן וביי גד מירה שהמוצח הוה איני אלה לעד ולאות וכמו שההנצלו אחר בך

וּלְפַלְגות שְׁבְטָא דִמְנֵישֶׁהיְהֵב סשֶׁרה הנלעד לשמור הערים אין לו בְּמַחָנֶן וּלְפֵּלְגֵּיִראוֹן יְהֵביָהוֹשְׁעַעִם אַחֵיהוֹן בְּעֶיכְרָא דְיֵרְהָנַא לְמֵא**ַרָבָ**א ואַף אַרי שַלְחִינוּן יִהוֹשָׁעַ לְקִירְוֵיהוֹן וּבָרירִינוּן יוּאַמֵר לְהוֹן לְמֵימֵר בְּנְכְסִין םַגִּיאִין תּוּבוּ לְקִירְוֵיכוֹן וּבְקָעִירָא םַגִּי רַבֹּמָאָד בְכָּשֶׁה וּבְזָרָזֹב וּבִנְחֲשֶׁת "ייין ג׳ לַחֲדָא בְּכַסְפָא וּבְדַהַכָא וּבְנָחָשָׁא וּבְפַּרוּלָאוּבִלְבוּשִׁין סַגִּי לַחֲדָא פּלִיגוּ תנדה לי ארת כרמך י אשר מאן בּיוַת בַּעֵלֵי דְבַבֶּיבוֹן אָםאָחֵיכוֹן:

רדק

ותבו ואַזָלו בְּגֵירְאוֹבֵן וֹבְגֵיגָד וּפַּלְגוּת שיבְטַאדָכְנַיַשָּה מִלְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵר **כושילו די באַרְעָא דְרְנָעַן לְ**מֵיוַר**־** לאַרְעָא דְגָלְעָד לאַרְעָא אַחֲסֵנְחָהוֹן דאַחַסינוּ בַה עַר מֵימְרָא דַיִיָ בִּידָא ואַתוּ לְנְלִילֵי יֵרְדְנָא דְי רמשה: <u>י ימיי' הַאַרָעַאדְכְנַע</u>וּוּבנוֹ בְנֵירָאוּבֵן וּבְנֵינָד ' ופַרְגוּת שָׁבְטַא רְמַנֹשֶׁה תַּמָן מַרְבָּחָא

י הירדן מזְבָחַ גָּרוֹל לְמַרְאָה: ויּשְׁמִעוֹ ז׳: מחח׳ עלירדנא מרבחרבלמחוי בני־ישראל ביאמר הגדי־בנו בני־

בני ראובן ורְנֵי נָד ופַלְגוּת שְׁכְשָׁ דּמְנַשֶּׁרה יַת מַרְבְּחָא לַכָּןבֵיל אַרְעָא דְכָנַען בְּגַלִילֵי יֵרְדְּנָזּ דְרָעִיבֵּר בְּנֵי ושמעובניישראל ישראל: כנישתא ואיתכנישוכל

ושָׁטָעו בְנֵיישָׁרַאֵל לְמֵיטָר הָא בְנוֹ

יהושע כב

מנחה קטנה והנשי' והטף שלא יבואנ

האויבי׳ עליהם ולזה אער שיחנקו עם שחרי חחיהם

כצחה: קטנה

שניום כן אלעיד הכהן כי כוא התדבר בתר תשכן ה' ולפרט בענין התוכחכי הוא לכב חזר ישית כוועזיה לשיאי' הס ביקום כל ישראל ווש כה אתרו כל עדת ה'כי קהשאנו אותרי' הוא כאלו כאתר מכל העדה בי שלוחם אנחכו ושלוחו של אדם כמיתו כיהדבר נונע לכל ישרחל אם מנד אשר מעלתם בה'על כולנו מוטל לבער כרע תקרבנו ואס ענד העונש כבר נבנסנו בערכות וחיש בחטא אחיו יביע והראי משכן: תה התעל אש"שי שתייב חרם לדון לחבירו לכף זכות וכ"ם שני שנטי'ותחנה מ"פ יש רגלים לדכר שוה כעשה נתרד ונתעל כת"ש למעלה חטהיה איזה כוונה בדבר לנד היתר לתה כסיתס פדבר ולא גליתם בהיותכ' אנלכו מה שנדעת כם לששות י רבס אם נאתר שעשיתס הדב^י לזכרון בעלמה כיש מוכח משחר דנרי היה נכם נכנוח פנדל חו שום תמונה כנין של היתר לא תוכת וו"ש בכנותכי כב מזבח ולחשחר דמות תתמונה אין זה כי אם למרוד נה׳: השרלה הטהרנו כי בחטאשל פעור ביה בסינה שהתקרנו פלתם אל הגוים בשותעתם ומהכתם ככ שלה בורישו הת יושכי ההרז תנדין הם תרקדים ביכינו להתפיחכו וחתם פרוכי' תוביתי' הטזת על הטחת זיסי' הנגף ונו' וכ"ח שחין הנדון דומה לראי' דשאני כעור שהי' קטא חתור ע"ו פשח"כ כחו שהוא חטא קנ לזה אתר וחתם תשובו היו׳ פאמרי ה' כי כל המלות שונים כם בתניוזה שכונם כלסוו מעי הנכורה והעוכר גנש על ענרו פי ה' הן קלה חו חתורה על"ע עוברעי ה׳ יותה נם פלינו פכן שענר עי אדם שתעל בחרם שגור יהושב חיום"כ על כל עדת ישראל היה ההלף כיכיון שנת־'הרכוש הוא קדש לה' וען שלח תיחו בילו כתו סכתכנולעיל ע"ז ויז"כגס עתה אם לא נעש תה שתוטל עליכו ולהוכית אתרם על כל עדת ישרשל יהי׳הקלף : ואס טינחה הים יכו' וחינו בכלל היד השר כ' ידרים חותה בזעי יב כחרן יזרחל ועיכ הניתם שונח שתוך וקרוב לזרגנם לשתשיך שי"כ פנרו בשטע לכם

רדק

למלוח עליהם לצבאי כמו בלבה כמו וישבו התו להרך לפניכם לחרב הרגתי לפלעי ולפי שחשבו כי להעלו׳ עליו עולה וזכח עשו אותו ולהיות להם מזבח לבדם מכלי שיבואו למובח יי׳ לשילה הו בחשר יהיה שם ותשבחו לשיל׳ נהסרו הבמו׳ שכך שניכו עד שלא הוקס המשכן היו הבמות מותרות משהוקם המשכן נהסרו הבמות באו לגלגל הותרו הבמות באו לשילה נאסרו הבמות באו לכוב וגבעון הותרו הבמות באו לירושלם נאסרו הבמות ולא היה להם היתר לפיכך חשבוהו להם לעון ולמרד ביי': ואיש ראש בית אבותםי כל איש מאו העשרה שהלכו עם פנחם כל החד היה בשבטו ראש בית אבות והמה היו הרחשים לאפי ישרא : וחך הם טמאהי פירוש אם טמאה בעיכיכ'לפי שאין המשכן שם עברו לכם א ארך אחוזת יי והתכו

רשי

לפי לעלות עליהם ללבאי שנאסרו הבמו'משנקבע המשכן בשילה : הם כמה׳הרץ החותכםי שלח בחר הקב"ה להשרות בה ותתכו פכינתו :

כה אמרוכל עדת ה׳ מה המעל וכו׳ צריך להבין תואר זה המחודש עדת ה׳ שלא אמר עדת בני ישרחל ועוד קשה לשון זה של מה המעל דהי"לל למה מעלתם כו' גם לריך להבין כפל

ארעאאחסנתכון

הענין במלו׳ שוכות לשוב היו׳ מאחרי ה׳ וכו׳ למרדכ׳ היום בה׳ ולמה הפסיק בענין בבנותכם לכם מזבח דהי"לל לשוב היום מחחרי ה׳ למרדכם היום בה׳ בבטותכם לכם מזבח י והנה מהרי"ח ז"ל כתב בישוב קלת דקדוקים הלו שכוונתם לשאול לא ימנע מחלוקה בתכלית בנין המובח הזה או שהוא לעבוד עליו עבודה ככרי׳ או לעבוד את ה׳ בעולה וזבח שהם היא לתכלי׳ עבודה ע"ה הנה זו ה"כ מעל גדול בה' משני כנים האחד לשוב היום מאחר ה' ולא תאבו לעבדו והשני בבכותכם מזבח למרודכם היום צה׳ לעצוד ע"א ולפי זה כל הכסוק הזה מדבר בע"א אלא שקראוהו מעל בכלל הלה שביאר אופני המעילה היותם שנים האחד שזוכר עבודת השם יתברך השני עבודע"א ולכי שהיה הדרוש ביננין ע"ה סמך לזה ואמר המעט לנו עון פעור שהיה ענין ע"ה ונענשו כל העד׳ והפי׳ הותם שלא חטאו יען שהיה להם למחות בחוטאים ולא מיחיזלכך ויהי הנגף בעדה ה׳זאת ועוד כי יהרע לבם מעין מה שאירע לי רבעם בן נבט שחטא ואח"כ נמשכו אחריו יבראל והיה סבת כל הגלות וז"ש והתם תשובו מהתרי ה׳ ומתר יהיה הקלף אל כל עדת בני ישראל שימשכו בהטא החריהם ואחר שדבר: בחלוקת הע"א דברו שנית על החלוקה השנית שאכשר שלא כוונו לע"ה כי אם לשמים לעשית בועולה וזבהים להשי"ת על כן אמר ואם טמאה ארן אחוזתכם ולכך בחרתם ליגבות מזבה להפי"ת יותר היה ראוי שתעברו את הירלן ותאחזו בתוכינו אשר שם משכן ה׳ ושם לוה ה׳ את הברכה ושם נעבדהו ל׳ הון מהמקדש כי מלבד שהוא מטא נגד הש״י הלא הוא גם כן נגד כבוד ישרא וזהו ואותכו אל תמרדו ולפי שלא יאמרו מאחר שאין כוכתו לע"א לא לשמי׳לה לכם דבר הריב לריב עמבוכי איש בהטאו יונות בחטא קל כזה שאינו חמור לעבוד ע"א לזה ראו להבי' ראיי מעכן שעם שלה עבד ע"ה הלה מעל מעל בחרם והיה קצף על כל העדה בהופן שרהוי להם ליפחד מזה עם היות שלא תהיה כונתם לע"א כיון שיש בידם למחות אם לא ימחו עליהם יהיה הקצף בין

שיהיה עון המור ע"א או בלתי חמור להקריב עולה וזבחים להשי"ת ע"כ תורף דבריו: ואני האומר שמינולם לא השדום בעושים מזבה לע"א הלילה להם אבל השדום שרצו לבנות מזבה

לשם ה' ית׳ ועון זה גדל בעינ׳ משתי בהינות האחת בהווה שהוא פירוד והשני כי בהפרדם בעבודת השי"ת מנוכו יתשכו לעבוד ע"ה כי עבירה גוררת עבירה כי על כן יעד ה׳ לה יחלי לשתי מיילכות עוד כי זה דרכו של ילה"ר היום יאמר להם לעשות מזבח לה׳ ומחר יאמר לישות מזבה לעבודת אלילים ולטומת זה אומר כה אמר ה' אמרו עדת ה' מה המעל הזה אשר מעלתט וכו׳ ר"ל בהיותם עדת ה׳ היחיד ומיוחד שמו ואכו עדתו לריכים להיותינו גני אחד כמוהו ועבודה במקום אחד מיוחד ולא בשנים וא"כ מה המעל אשר מעלתם באלהי ישרא שהוא מעילה באלהותו ית׳ וית׳ שמו שהיותינו אחדים מורה על אחלותו והיותינו נפרדים מורה על

לשלוח להם תחלה פלחם בן ללטור הכהן ועשרה נשיאי עמו מתשעת המשות וחצי המשה לדעת מהזה ועל מה זה ולהוהידם ולהוכיחם על זה בי כבר הוזהרו בתורה מנשות ציבור וולתי משכן יא וגם ביוה ליחיד כאסרה מעת באו אל המכוחה ואל הנחלה והנה היה משכן שילה ממוחה כמו שנתבאר בסוף ובחים ובית טולמים היה נחלה ולפיזה הענין היה מרד ביי כי הכונה בשלא יעבד הש"יכי אם ביוקים אחד הוא להודות יצל היותו אחד כאו שביארכו בביאורכו לדברי התורה וזה הפך מה שעשו ישראל כשנשקטו בע"א עד שתמצא שכבר היו להם בתי ע"א בכל עריהם אמר הכביא מספר גכותן כי משפר עריך היו אלהיך יהודה הנה אמרו ישראל לעלות טליהם לצבא להוכיח'על זה ולבטר הרט מקרבם כי זה מדרכי התורה כמו שנתבאר בתורה בעיר הנדחת ולואת הסבה עלו ישראל לצבא על

לְאַלְפַיֵא דִישְׁרָאֵל : וְאָתוֹ לְוַת בְּגֵי ע׳ זַסִיי׳ אֲבוֹתֶם הֵמָּה לְאַלְפֵיישְׁרָאֵל : וַיָּבֹאוּ

שָׁבִטַ־מְנַשֶׁה לְאַרְעָא רְגִלְעָר י׳ יּסיי שֵׁבֶטֹ־מְנַשֶּׁה אֶל־אָרֶץהַגִּלְעָד וַיִדַבְּרוּ

שַרְתוּן בְמֵימָרָא הַאֶלָהָא יִשְׁרָאָר־ כ׳יּמייזיז מִעַלְתֵם הֵאלהַיִישָּׁרָאָל לָשַוּב הַיוֹם

לְמִיתַּביוֹמָא דֵיוְמִבָּתַר פּוֹלְחָנָאַדְיִי^{ָּבְי} מְיִמוֹמָ' מֵאַחָרִייְהָוָה בְּבְנִוֹתְכֵס לָכֶם מְזְבָּחַ מין מי

っ

<u>דיוּבְמֵימְרָא דַיְיָוּמִחַר עַל בָּל בְּנִשְׁתָּאי׳ייייהוּוייייָקּצָהוּוָאַך אָם־מֲמֵאָה אָרֶץ אֲחֵזַחְכֶם</u>

ומחרו' בהריאה וסי' ויאמר יי' אל משה לך אל העם י ומחר אל כל עדת ישרא יקצוף י ומחר אתר:

וכניך עמיי שב בזה גם היום ומחר אשלחך יומחר אתן ויש אתך י ומחר אעשה כדבר המלך י ונמסר

גם בסרר וישמע יתרו

עיברו

יי אתםלאמר:

יהוה:

כְנִישִׁתָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְשִׁילוֹ לְמִיםֵק

אַלֵיהוֹז לְחֵילָא: וּשְׁלָחוּ בְנֵי יִשִּׁרָאֵל

לְנַת בְּנֵי רְאוּבֵן וּלְנַת בְּנֵי נָד וּלְוַרָת

פַלגוּת שְׁבְטָא רְכִנַשֶׁה לְאֵרְעַא נְלְעַר

יַת פִינְחֶס בֵּר אֶרְעָזָר בַּהֲנָא: וְעֵשִׂרָא

רַכְרָבִין עִימֵּיה רַבָּא חָר רֵבָּא חָד

לְבֵית אַבָּא לְכָל אִבְטַיָא דִיִשְׂרַאֵל

וּגְכַר הֵישׁ בֵית אַבְחֵתְהוֹן אִינּוּן

ראובן ולות בני גר ולות פקרגורת

וּמַלִילוּ עַמָּהוֹן לְמֵימֵר: כָּדֵין אַמָרוּ

כָּל כְנִישְׁתָא רַיְיָכָא שְׁקָרָא הָבֵיזְהִי

בְּמִבְנְכוֹן לָכוֹן מַרְבְּחָא לְמֵמְרָרָכוֹן

יוֹמַאדֵין כְּמֵימִרָאדַיִיָ: הַוְאֵיר כְנָאיַת

חובארפעור דְּלָא איִדְכֵינָא מִינֵיה

ער יומא הַרֵין וַהַות מָחָתָא בְּכִנְשְׁתָא

דַיֵּי: ואַתוּן תַּתוּבוּן יוֹמָא בֵין מִבָּתַר

פולחנא דייויהאאתון תמרדון יומא

דישָׁרָאֵ יְהֵי רוּגַזַא: וְבַרַם אָםמְסַאַכָא

<u>ַעַרַר</u>ז בְּגֵי־יִשְׁרָאַר[ָ] שְׁלֹה לֵעֲלְוֹרָת

ַנִיּשְׁלְחוּ בְנֵיְרִישְׁרָאֵל אֶל־בְנֵי**ְרָאוּבֵן**

ואל־בְּנֵי־נְרָ וְאֶל־חַצִי שֵׁבֵט־־מִנַשֵּׁר־ז

אֶל־אָרֶץ הַגְּלְאָד אֶרז־פִּינחָס בֵּן־־

נַשִׂיא אֵחָר נַשִׁיא אֵחָד לְבֵית אֵב לְבָל

בַּנְיוֹרת יִשְׂרָאֵר וְאִישׁ רָאשׁ בֵּירת־

אֶל־בְּנִי־רְאוּבֵן וְאֵל־בְּנֵי־נְדָ וְאֵל־חֲצִי

עררת יהוה מה־המעל הורה אשר

<u>לַנוּ אָת־עַוּן פּעור אַשְׁרָ לא־הַטַּהַרְנוּ</u>

ממנוער היום הזה ויהי הנגף בערת

יהוד והירה אַתֶּם תִמְרְרָו הֵיוֹם

בַּיהוֹה וּשָּׁהֶר אֶל־בָּל־עַרָרת יִשְׂרָאָל

ואַתֶּם תָּשֶׁכוּ הַיוֹם מֵאַחֵרֵי

למרדכם היום ביהוה:

הַמָעַט־

עברו

ז׳כ׳׳, אֶלְעָוֹרְ הַכֹהֵן: וַעֲשָׁרָקַנְשָאָיָם עָפֿו

<u>אַלִיה</u>ָם לַצָּבָא:

אחיה על דבר פילגש בגבעה והסבה בוה שישמעו הכשארים וייראו ולא יוסיפו לעשו׳הרע כזה כי אולי ילמדו מזה הנשארים ויסתבכו כלס בוה הפועל המגונה הלא תראה כי ירבע בן כבט התחיל במרד ונמשכו לתריו כל מלכי ישרא הבאים אחריו ונשקטו בו ג'כ בסוף העכין מלכי יהודה והי זה שבת גלות ישראל מארצם ואבדן רבי'מהם ולוא'הסבה אחשוב שאמרו פנחם והנשיאים לבני ראובן ולבני גד ולחצי שבט המכשה המנט לכו את עון פעור אשר לא הטהרכו ממכו עד המ׳ זיהי הכנף וגו': ואתם תשבו היום מאחרייי׳ והיה אם אתם תמרדו ביי׳היו׳ ומחר ש כל עדת ישרש יקליף והכה אמרו זה כי אוליזה העון משך בה אַמְרוּ כּל י טו לב קלת העם עד שכמעט לא הטהרו ממכו עדיין כי קלתם למדו מוה ונסתבכו בחטא הסתבכות מה כי זה דרך היורי וטוד כי הכגף היה בעדת יי בעבור הטא היחידי מלד התאחדו שהיו מתאמדים בו כלל העם יקר׳ טונש כלל בעבור חשת היחיד כחו שביארכו השבה בוה בעון עכן ולוה יקרה שישוכו היום מאחרי יי'ומחר צ כל עדת יקצף אם מפני ההתאחדות שיהי' סבה לסור השגחת הש׳ית'מהם כמו שבארכו במה שקדם ויקרה מזה העונשי בכללם על קט׳ או השבטי אם מפני המשכם א החטא ולמדם חלתם מקלת' ולזה אמרו ואותכו אל חמרדו כי מרדם ביי׳ יהיה מרד בחטא ויהי מרד בהם כי יראתם פן יספו בעונם זמלד האחד היה מדרגם כן חה כי הפרטים הכ תחת הכלל ושם היתה סנהצרי גדולה אשר כל השבטים היו תחתיה ואם יפרדו מהם ימרדו בזה :

(000)

עוד ראיה שנית מענין עכן כדכתי׳ הלא עכן בן זרח וכו׳ ולמה לא הניאם יחדיו כי אם נפרדו׳ אחת באמנע הויכוח והשנית בסופו ומהרי"א ו"ל כת׳ בזה שבתחילת הויכוח היה על מונה בעטו המוכח לע"ה ועל זה טענו מה המעל הזה וכו׳ למרודכם בה׳ וכו׳ ולכך הניהוראיה מענין כעור שהו ענין כע"ה ושנ זה עענו מי שיענו עי אות ביון הנדון דומה לראיה המנס אה"כ בכסוק ואם טמהה ארן ע"א ולא תאות לזה רהיה מעכן כי אין הנדון דומה לראיה המנס איני בכסוק ואם טמהה ארן על ונכי נמתו עולו היא היה שהמזבחהוה לשם ה׳ להקרי׳ עליו עולות ושלמים ולכך להיות ממוזי זה הההותכם בתוכינו ובה׳ הל המרודו בעשות לכם במה לעלמכסוג"כ והותנו הל המרודו בתלבד המרד בה׳ בעשות לכם מקדש חוז מהמקום הנבחר הנה הוא ג'כ מרד בנו וזהו והותנו אל תמרודו ולפי שהיו יכולים בכי רחובן ובני גד לטעון ולומר בשלמה הם היה בזה מרד ומעל של ע׳א עון פלילי ראוי לכם למתות ולפקוד פן תספו בכל חטאינו וכההיא דפעור שהיה הקנף בעיות ה׳ אכן אם כונהינו לשמים ואין בזה השם חמור כי אם עין הפירוד או הסרון כבוד של ישראל ופגם בכבודם ה"כ מה לכם ולצרה זו כי אים בתטאו יומת לזה מביא ראיה מענין עכן שרע ב"י שלא היה עון של ע"א עכ"ו על כל עדת ישראל היה הלף והוא איש אחד לא גוע בעונו וז"ש הלא עכו בן זרח יכו׳ ע׳כ תורף דבריו: ולפי שיטתי שכתבתי למעל׳ שלה עלה בדעתם לחבוד הת בני רחובן ובני גד שבנו מזבח לע"ה שה שעם היות שלשם שמים נתכונו טעו בזה שהפירוד מעל ויגרום להם למרוד בה׳ ולעשותו אח"כ מרד לע"א וכמו שכתבתי בסכוק הקודם לעומת זה ראו להביא ראיה מענין פעור אשר ישראל טינו בו כדכתי' וילמד ישרא לבעל פעור לא כן העול שהערב רב טעו בו והטעם שנכשלו בויש׳ הכשרים ועדת ה׳ הוא לפי שעלה בדעתם שהיא מזוה רבה לפעור עצמם לפעור ולבאתו ולה ידעו שזו היה עבודתו וכמו שכתבתי שם בכלי חמדה י ולעומת זה הוה הומה המעט לנועון פעור ר"להנה עון פעון היה ראוי להיותו מעט אם היו עושים אותו זולתינו שאם הערב רב היו עושים אותו לא יאשמו כ"כ אכן בהיות ישראל הקדישים וסביביו כבערה מאד אפי׳ בכחוט השערה ז"ש המעט לנו לני דייקה ההם יחשב לנו למעט הלה הרבה היה שלה העהרנו ממנו עדיין שהעפ"י שהיה קל כעין לכלוך קל לכבם אותו עכ"ו לא הטהרני ממכו עד היום ואמר את שון פעור ולא אמר המעט לכו עין פעור כי לא נכשלו הנמצאים כעת בעון כעור 👘 שהרי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו וכו' אבל כוכתו לומר שעם היות שלא נכשלו בו עכ"ז להיותם את עון ר"ל נמצאים עם עון פעור עכ"ז לא היה מעט לנו שהרי לא הטהרנו ממנו עד היום הזה ויהי הנגף בעדת ה׳ עדת ה׳ הכשרים מה שלא היה כן בשאר הנסיונות שהערב רב היו הלוקין לא עדת ה׳ ישראל והרלב"ג ז"ל כתב כי בהרת האמונה הכוובת ההיא נתכשטה בלד מה וזהו לא

הטהרנו ממכו:

כלי יקר

יהושע כב

רלבנ

ואתם השובו היוסוכו' כבר פרשתי למעלה בפסוק כה אמר וכו' עיין שסזהנה הודיענו בפ שהב"ה אדך אפים שאעפ"י שנכשלו החילה במעל בשובם מאחרי ה׳ זו שילה לבנות להם מזבה לעלמה ואפי׳ שיהיה לש"ש מעל הוא ועכ"ז יאריך אפי עד שימרדו עוד מרד ולא או

יעשן הרון אף ה׳ בו ביום ההוא אלא ומתר אל כל עדת ישראל יהצוף : אם טמאה וכו׳ עיין הרד"קז"ל: ואני אומר שיד אם טמאה ארז אחוויתכם בפועל ואך ולה בעיניהם וסיבת טומאתה לפי שלא שכן שם ה׳ והוא מה שכבר ביארתי בכלי המד׳ כי ארן ישרט נטמאה בטוונות הרפעים מעת בריאת העולם ועד בא ישר׳ אליה כי לא הטהר׳ בטבילת המצול אכן הוא ית׳ כקדושתו מהיוהו אש אוכלה הוא טהר אותה לגמרי כי כל אשר יצא כאש יטהר ולעומת זה אמר אך אם טמאה ארז אמוותכם ר"ל מהיותם אהוותכם ולא אהוות ה' לכך היא טמאי עברו לכם אל ארץ אמוות ה׳ שהיא אמוות ה׳ בקדושה יעו אשר שכן שם משכו ה׳ ובה׳ אל המרולו סמזה החטא שתהיו מורדים וחוטאים ימשך שתהיו ג"כ מחטיאיי ים ואותנו אל המרודו ר"ל ואותנו אל המרידו בבנותיכם כו׳ ובזה מדוקדה לשוו ואותנו דהי׳על ובני אל המרודי ועוד אחר שאמר בה׳ אל המרודו ואותנו הל המרודולמה דהא אם מורדים בה׳ מכ"ב שימרדו ביבראל ובמה שפירשנו מיושב שאותנו הל המרודו עון עלילי המור מהקיד׳ שהראדוו למרוד בה׳ ולהטא והשני המיר ממנו להחטיא לת הרבים ז"ש ואותכו אל תמרודו דאיו מהרא ייצא מידי פשוטו דאותנו כמו ובנו ולכ"א הל המרודו ולא כתיב אל המרידו ואמרו בבנותכם לכם מזבה מבלעדי מזבחה׳ אליני שלי רוכת בהמוכם

סירוד בו חלילה וכההיא דמושל מקשיב על שפת שקר כל משרתיו רשעים שדרשו חכמי מכלל דמושל מ קשיב על שפת אמת כל משרתיו לדיקים הרי אמרו שמגדולת ומעלה העבד גדול׳ ה׳האדון כודע׳ זהו מה המיצל הזה אשר מעלתם באלהי ישראל וגם הוא מעל ישראל ואין ראוי למעול בהם היותם עם ה׳ אלה ועדתו שכל זה נכלל באומר עדת ה׳ובאומרו באלהי ישראל שכיון ששכינת עוא בשילה שומדת וואת מכוזתו לפי שעה הכה הבונה במה לעלמו שב מאחריה' ואעפ"י שיבנה המובח לה' ולשמו ז"ש לשוב היום מאחרי ה' בבכותכם מזבח לכם לבדכם עם היות שאין מרד לפחות מעל יש באן כמועל בקדשים כי לא ניתן לכס רשות ליהנות מקדושת בכינת עוזו בכל מקום העולה על. רוחכם כי אם אל המקום אשר בחר ה׳ בו שם תהיו מזיו כבודו ותמוצו משד הכחומיו ז"ש לשוב היום האמריה׳ בבנותכם לכם לבדכם מובח ועבירה זו תגרור והגרום לכם שבו ביום ר"ל הכף ומיד יביא אתכם לידי עבירה חמורה ממכה והיא למרודכם בה׳ במרד הממור ממעל והוא בעיכו מ"ש בסמוך ואתם תשובו היום מאחריה' כדפרשית דהיינו בשוב' מאחרי משכן ה' הוא שילה והיה אתם בטמון האנט הטובי יו טייני השנה הזו השר השובו היום מהמרי ה'שאתם המרדו היום בה' שעבירה גוררה עבירה כהמור:

הביעם למעון פעיר לריך להבין מה טעם בהביאו רחיה מעון פעור ולא מעון העבל וזולתו מעשרה נביונות שניםו אבותיבו במדבר מיביא ראיה מכולם גם מה שעם להביאו

מעצמכם ואתם הגורם לא ועי"כ היינו גריכין ליתן ג'י חלה לחני שכם מכשה להיוח הארן רב לכם משישות כפנים לשני שכסים ומי כקש זאת פירכס ופדין ופן למקן זה בענרכ למרז כנען ואעים שיש לנו היוק בוה ליתן לכס מנחלתינו ע"ע הננו עוכני ליתן לכם חלק ונחלה אע"ער שתנחלתנו יגרע עי"כ ולש תחתרו שניתן לכם בקות הארץ פקום נרום חלת והאמוו בתוכני בעבחר החרד ווס סוב לנו מתה שתמרדו גה'שיהי'קנף ה' עלינוומנ מה שנידנו לה יתקייםלנו ע"י מחורעות שישלח כי בארצנו עי הקצף ואיכ מיב בתר בעועם ושלוה משיהי לנוחרז הרבה ברעה חשר יפנה הותכו וכי תחפרו שחין הארץ מפעיק לכולנו יהלת כיה הרץ החוזת כ׳ שפעולם לא היתה ההנטחה מהום אלא על ארז כנען וכיון שכן בודמי ידע כק"כס שישבו די ננסלא קורה ידה׳ ליתן נרכה רב בחרז מעטשיהי לכולנו די והותר ומה גם כר נעשה הטוב והישר בעיני ה׳ זיקוים בנוכי ירחיב ה' חת גכולך שיתן גם יתר האומוי שכארן כנען והם קיני וקנד וכו' כמוכן שנס לנו ולכסי יהי' מרז רחבת ידים ומרד מקנה כי לא תחסר כל כה: פוד הפשר לומר בדיוק לשון אך ונו' נכוח שחמרו כשיקי ישרחל אך בזה לכד יאות לכם לדון אתכם לכף וכות בכנות לכס מובת כי תן וחולר מתחרטים אתם על אשר במרתם בחרז הגלמד וחקז אתם לאתוו בתוכנו אלא שנסתה כלימה פניכם לדבר חלינו פה חל פה על זה יען וביען אשר כסכלתם עשר לחפוז חרז הגלעד לחהכת נכם הנהמית וע"וב מחמתם בארן כבי אשר בחר ה' פכל הארלות ומקודש בכמה פיני קדושות ותורח פלה על רסשיכם בשתדבר חתונ על והנשיב לכם תשונה נרחת כלא אתם הכותרים חלקיכם בעה בנפש חעינה וכנר נתחלקה החרץ לשנטים בגורל לעני ה׳ותי ישמע לכם לשבות הגורל אשר כעשם פ"פה׳ וליתן לכם מכחלתו שוכיני כה ככר וע"כ חערתם נרפוו להם רפוזי שנסשימ חשקה בה׳ ובנחלתו ובמשכנו ומוכחו ונבנה מזכח פל מול ארן כנעו כדי שנני ישראל עם הכם וככון אשר כל רז לא אנם עהם יבינו וישכילו ואת לחער חין זה כי חם מטעם חרטה ולהורות לנו מה שנלנם שנפשיב׳ חפץ במוכח כ׳ וכארץ הקדושה י ואם מאן ימאן כני ישראל למלאת בקשתיכם אין הכושה כ"ב כמילו דברתם זה כח"ם והמונח יהיה לעד שונתם אנ ה׳ וחפותם לשוב אל ארן כנטן אלא שההכרת 63 ינונה שלא בקשו ישראל למלמות הצונכם 10 00 דעתיכם הלא נתרנהלכם לעלחות הנוכבם וליתן לכם נחל בתוכנו במבחר ארצינו: ויפנוויזברו את ראשי אלפי ישראל ירגה שדיברו מלימת זרן כנוד כעי הראוי לעשות לרחשי מלפי ישרא וחמר חת רחשי הפשר שחת מרבה פנחם שנם לו הית 'התשונה י עוד הפשר שלהרנו להשיב לפנחם מפני הכנוד שדבריה'

מנחה קטנה פנרו לכם וגו׳ הלא את

בתרתם החרך הואת לכם

כלי יקר אדרבה מדאגה מדבר זה עשינו מה שעשיכו שדאגכו פן היום הו למהר יהמרו בניכם לבנינו שהין להם חלק באלהי ישרט ויהיו נדחים מאחרי ה' מדאנה מזה עשיכו זכר לענין ועד ביכיכו ובין בכיכ׳י הו יהמר מדהגה מדבר ר"ל לו הונה שלא היה נמשך שום כוק מאמירה בניכם לבנינו מה לכם ולה׳ אלהי ישרא שבכינו לא יחושו הליהם י ויהחזו צדיקים דרכם עכ"ז ראוי לדאוג על הדבור מצד עלמו שיהמרו לבכיכו מה לכם ולה׳ אלהי ישרא דלאו מילת׳ אטרתי היא הלא דבר חמור הוא כ"ש שאפשר שימשך ממכו כזק גדול וכדמסיק והשיבתו בניכם את בניכו לבלתי ירא את ה׳ז"ש ואם לא מדאגה מדבר וכו׳ות"ם עשיכו את זאת לאתר מאי לאמר אבל כיון לומר שתכלית המזבח היכנו בעלם וראשונה להורות שיש למ חלק באלהיישרא דאדרבה כראה שהין להם חלק בה׳ אלהי ישרא כיון שבנו במה לעלמס והרי חשדום במרד ומעל לזה אתר עשינו זאת לאמר ר"ל עשיכו זה המזבח לעכין אחד וממכו ימשך לאמר ענין זולתו וזה מובן בשיטת הרב ב"ע ז"ל שכתב בפסוה : ונאמר נעשה נא לכו וכו'פי'הרב ב"ע שנתחכמו בניגד לבנות את המזבח להיותו יושב ובטל ללא לעולה וללא

יתברך אל אלהים ואדני האדני׳ ואמר שני פצמי לחוק הדבר ולהעמידו: הוא יודע פי'הוא יודע הלבבות ויודע כוונתינו וישראל הוא ידע י מכאן ואילך ידע ישראל כי כוונתכו לטובה לא במרד ולא במעל: ולא תושיענו כנגד השם ית׳ : מדאנה מדבר י דאנתכו מזה הדב'מתר יאמרו בניכם לבניכו : והמרכו

דישָרא תַפון מַשְׁכָנָא דַיָי וְאָחָסינוּ בינָנָאוּרְמֵימְרָאדַיִיָ לָאהמְרְדוּןוּבָנָא **בַר**ִמִּמַּרְבְּ**תָא**ַרַיְיָ אֶלָהָנָא: וְהַלָא עָכָן בּר זֶרַח שְׁכַּר שִׁקָרָאבְחֶרְטָא וְעַל בָּל כְּנִישְׁתָּארְיִשְׂרָאֵלהַוָה רוּגוָאוָהוא נַּכְרָא חֲדָא לָא מִית בְּחוֹבֵיה: וְאָתִיבוּ ַבְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּפַּרְגוּת שִׁיבָשָׁא דּמִנַשֵּׁה וּמַלִילוּ עם רֵישֵׁי אַלְפַיָּא יָי קָרָמוֹהִי וְדִיעַוְיִשְׂרָאֵל הְּםוֹפָא יְדָע בְּמֵימְרָא דַיִיָּלָא תִפְרְקִינָנָא יוֹטָא **הָרֵין: לִמְרָנָאלְנָאמַרְבְּ**חָאלְמִיתֵּב מְבָּתַר פּוּלְחָנָא דֵיְיָ וְאָם לְאַסָּקָא יַבַלוֹהִינְכְסַת קוּרִשִׁין יָיָהוּא יִהְבֵּע : ותחומאיהכיי ואַמַרנָא לְבְנָוֹת אֶר־הַמִּזְבֵת לָא לְעוֹלָה וְלָא ^{ג׳מליכשי} נַעבִיר בְעַן לָנָא לְכִבְנִייַת מַרְבָחָאלָא <u>לַעַלָתָאוּלָאלְגִיכִסַת קוּדְשֵׁיַא</u>:

ואתנו אל תמרדו יכמו ובנו אל תמרדו וכן זהתחלקו אותה כמו בה : מעל מעל הראשון פעל עבר חליי קלץ וחליו פתח והשני שם כלו פתח ושניה' מלעיל הראשון מפני השני : לאגוע בעונו י לא גוע לבדו וכמוהו לא אחת ולא שתים לא פעם אחת לבדה ולא שתים לבדן: אל אלהים יכמו מלך מלכי' ואלהי' הם המלאכים והוא עיברולכון לאַרַע אַחַסַנַת עַמָּא דיי

ררק

ואם לַא מִיוֹצְפָּא מִפּהְגַם עָבַרְנָא יִרד דאלפיפר פחר ייפרון בניכון לבננא <u>אַלָה</u>ָא דִישָׂרָאֵל: יַרְדְנָא לֵית לכון חוּלַק בְּמֵימָרָא דְיָיַ וּיבַּמְּלוּן בְּנֵיכוֹן יַתּבְּנָנָא בְּדִיל דְּלֵא למרחל מן קָרָם יי:

′3 ろ

יהושע כב

וּגְבִוּל נַתַן־יְהוָה בינינו ובינילם בנירראובן ורני־נר ניים ביננאוביניכון בניראובן ורנינר ירא אַת־הַיַּרְהֵן אֵין לְכֵם חֵלֶק בֵּיהוָדָ וְהָשְׁבֵּיתוּ בְנֵיכֵם אֲרת־בָּגֵינוּ לְבִלְחֵי ^{כה}יֵראאֵת־יִהוָֹה: וַנֹּאמֵר נַעֲשֶׂה־נָּא לָנוּ

בַּמַעַל בֵיהוֹרה אַל־תוֹשִׁיעָנוּ הֵיוָם לכנות לנו מובחלשוב הוה: מַאַחרי יהוֹה ואם־לְהַעָרוֹת עָלָיו עוֹלָה וּמִנְחָה וְאָם־לַעֲשֻׁוֹר עָלָי וֹיוֹינסיי עַלוֹהִי עַלָהָאוּמִנחָתָא וְאָם לְמֵעְבָר זַבְחֵישָׁלַמִים יִהוֹה הְוּא יְבֵקְשׁי ואם־לא מִדאָנָה מִדָּבָר עָשִינוּ אָת־ זאת לאמר מָחֵר יאמרו בְּנִיכֶם לְבָנִינוֹ לאמר מה־כָבֶם וְלִיהוָה אֶלהֹיישֶׁרא: ייםים מוכו למיבר לית לכון חולק במימירא ביי

לַזְבַח:

ויענו בני־ראובן ובני־גר וחצי שכט המנשרה וירברו ארת רָאשיאַלפיישראַל : אָלי אָלהים ייס׳ דישראַל: אַלאָלהים ייאָלאָלהים יהוה אלי אלהים ייהוה הוא יבע יס׳ יס׳ וַישָׁרָאֵל הוּא יָדָע אִם־בְּטֶרֶד וְאִם־ *** אָם בְּמֵירָדָא וְאָם בְּשִׁקָרָא שְׁקַרְנָא

מִבַּלְעֲדִימִזַבָּחיִהוָה אֵלהֵינוּ: הַלְוֹא ' עָכָן בֶּן־וָבִׁחַפָעַל מַעַל בַּחֵרָם **וְעַל־בָּל־אָעַרָת יִשְּׁר**ֶאָל ה**ָיָה גֶן**צָף וְהוּא וּ' נּסיפי איש אָחָר לָא נָוַע בְּעַוֹנִוֹ:

בְּתוֹכֵנוּ ובֵיהוָה אַל־תִמְרוֹדוּ וָאוּרָתנוֹ אַל־תִּמְרִדוּ בְּבְנְחְכֵם לָכֶם מִוְבָּחַ י׳ זיי יי׳ לא תמְרְדוּן בְּמִיבְנֵיכוֹן רְכוֹן מַרְבָּחָא 3

אַשִר שָבו־שַם משבן יהוֹהוְהָאָחֵוּו '>

עברו לבם אל ארא אחות יהוד

היהודים דלדקיהו :

לחרף את בניכו כשילכו להקריב במשכן שילה שמא יאמרו מה לכם וליי׳ והלא גבול כתן ביכינו וביניכם את הירדן זו דאגנו ועשיכו כל דחגה שבמקרה לשון יראה הוא כמו דואג אכי את

ואותנו אל תמרדוי כמו ובכן אל תמרודו : אל אלהים יי׳׳ אל כל האלהים הוא יי׳ היודע כי לא במרד וגו׳ וכשכפל לותר שני פעמים אלהים בעולם הוה ובעולם הבא : אל תושיענו יכלפי שכינ׳ אמרו : הוא יבקש י יפרע ממנו : מדאגה מדברי מחמת דהגת יראת דבר חרפה עשינו כמה שמפרש פן יהמרו בניהם מחר

705

DNI חיפסוי חית הלא 2011 1103 510 -

תועלת בראיה א השני׳ דמספיק בראית פעור שהמ׳ המעט לכו עון פעוד וכו׳ וכבר כתבתי שיטת מהרי"ה ז"ל בפסוק המעט כו' עיין שם ועוד כפל מעל מעל ואעפ"י שהראשון כועל והשני שם כמו שכתב הרר"קז"ל ינכ"זיקשה דבפועל לבדו מספיק ויאמר מעל בחרם י ועוד והוא אים אחד לא גוע וכו' אים אחד מיותר דמספיק שיהמר והוא לא בוע בעונו י והיה אפשר לו׳ כי הרד"ה ז"ל כתב זה לשומלא גוע בעוכולא בוע לבדווכמוהו לא אחת ולא ב׳לא פעם אחת לבדה ולא שתי פעמים לבדן ע"כ כי הוקשה לו שהרי גוע הלה פירושו להגוע לבדו ומקרה הצרהוא ולע"ד הייתי יכול לפרש דבתיבת אים אחד נכלל תיבת לבדו שכוכת הכתוב לומר והוא איש א׳ לא בוע וכו׳ר״ל לא גוע באופן שיהיה איש אחד כלומר הוא לבדו אא כמ׳ וכמה הכשים גועו עמו :

שכונתם להוכיחם מענין הגראה עכן: שהעפ"י שהיה עון

אל

קל ואעפ" שהיה יחיד החוטא עכ"ז נפלו רבים כלומר אים בחטאו ז"ש הלא עכן וכו'יחיד הוא לבדו מעל והעון אינו חמור שהוא מעל בהרס ועכ"ז על כל ישראל היה קלף ועם היות שהוא איש אחד החוטא לא גוע הוא בעונו אלא הוא נוכל ורבים גועו בעונו שהוא לא כפל במלחמת העי כי יהושע המיתו אבל הוא לא גוע בתרון אף ה׳ בידי שמים כי אם על ידי אדם בעונו באופן שרלו להוכיח תוכחת מגולה מעכין עכן שעם היותו יחיד והדבר בעלמו קל בערך עון ע"א החמור ועכ"ז

ואם להעלות ח' פסוקין בקריא' ואם ואם וסי' ואם בחקתי תמאסו י ואם את משפטי תגעל י ואם בכהמ' הטמאה ופדה בערכך י ואם לא יגא ואם מכר את השדה ולכנות לנו מזכח לשוב מאחרי ואם נביאי׳הם ואם יחכאו בראש הכרמל י ואם אב אני איה כבודי י ואם תררשהו ימצא לכם י ונמסר גם בסר'בתקתי : צולה ג'מל בסיפרא וסי' ונאמ'נעשה: והיה כי יאמרו אינו: לבנות לנו מזבח: ונמסר גם בסדר נשא

לזבח שזו הורא׳ עלומה שעבודת הקרבנות לא יאות לעשותם כי אם לפניו ית׳ במקום אשר יבחר ז"ם ונהמר נעשה נה לנו לבכות את המזבח בכוונת המתכוין שיהיה לא לעולה ולזבח שפירושו כמו ללא לעולה וללא לזבח כי ע"י כן שלא כקריב יהיה עד מוכיח לעבוד את ה׳ לפניו בעולותיכו ר"ל יהיה עד מוכיח שאכו מחוייבים להביא עולותיכו לפניו ושם עבודתו ולא במקום אחר שהרי מזבח בכי ראובן יושב ובטל ז"ש כי עד ה' לפניו בעולותינו שזה הוכחה עלומה על שאין בידינו שמז הסר' מאחרי השי"ת אדרבה כונתינו בזה לאות ועד לעבדו שכם אחד וכמו שהרחיבו ביאור העניו יותר במה שהמרו ונהמר זהיה כי יהמרו וכו׳ ואמרנו ראו וכו׳ אשר עשו אבותינו לא לעולה כמו ללא עולה וללא לזבח אשר זו עדות ברורה שאין ראוי להקריב אלא לפניו בשילה ע"כ תורף דבריו בזה ובזה מובן אומרו ולא יאמרו בניכם לבנינו וכו׳ רוצה לומר המזבח כבנה בעצם ורהשונה להורות הפך ממה שחשדתם אותנו שאכו עשינו אותו בכוכת המתכוין ללא לעולה וללא לובח להוכיח שאסו' לעשות עולה וזבה בכל מקום כי אם לפניו ית׳ במקום הנבחר לבד ומזה ימשך ג"כ תועלת בעניו שני והוא שלא יאמרו בניכם לבנינו אין לכם חלק בה׳ שהרי חלק יש לנו שלפניו אנו מוכרחי להתרי עבודת הרבנותינו שם אלהינו ולא בזולת מהמקומות הוא מה שכתבתי בחומרו ואם לא מדאגה מדבר עשינו זאת לאמר זר"ל שעשינו זאת לתכלית הודעה איסור במה אחר שנבתר שילה ותכליתו לאמר ענין זולתו והוא היות לנו חלק צה׳ אלהי ישראל כאמור וז"ש עשינו זאת לאמר :

וגבול כתו ה׳כו׳ צריך להבין למה לא הזכיר חצי שבט מנשה כאן כמו שהזכירה בתחיל׳ ויענו

בניגד ובני ראובן וחלי שבט המנשה י ונראה כי הוכרחו בטענתם שהיות שם חלי שבט התנשה שוהרים טענתם זו והוא כי אם טוענים מדאגה וכו׳ וגבול וכו׳ אין לכם חלק בה׳ ובו׳והלא חלי שבט מנשה יוכיחו שחליו בעבר הירדן תזרחה וחליו ימה להורות החחדות ושיש להם יחדיו חלק בה׳ וא"כ טענה זו בטלה ואין לה רגלים לעומת זה אמר כי בהמשך הזמן ישתקע הדבר שיש בינינו ובינכם עמהם חלי מנשה ובניכם יאמרו לבנינו מה לכם ולה אלהי ישרא וגבול כתן ה׳ בינינו ובניכ׳ ובני ראובן ובני גד כלו׳ אין שם אא בני ראובן ובני גד כאילו מכחישים בחלי המנשה שאמרו שכול׳ בני ראובוובני גד הו שלא יקושו אל התיעוט לעשותו מוכיח ודקדק ענין זה הכהו׳ בינינו ובינכס בנירהובןובני גד הו שנה יקושו חל המוינוט לשטו על יאמרו מה לכם ולה׳ אלהי ישראל בלשון בתכולם החלי מיני שראל בלשון יצאו והעבר היה רק בינם ובין ארץ

17

והנה היתה תשובעם כילא עשוזה לא לעולה ולא לזבח אך להית להם כ לוכר כי הם מעם יי׳ ואם מארנו

ישרא ולואת הסנה קראו שם המובת

כלי יקר

שהמובח הזה לש"ש עשית אותו עכ"ז

בהיותו מבלעדי מזבתה' מרדומעל

הוא נקשב כי ה׳ אלהיכו יחיד וכן

יאות מזבח יחיד:

עכן בןזרח וראוי להבין מה

רלבג

לחוזק הענין שברור הוא שלא מרדו בה׳ יתב׳ כי הוא יודע תעלומות לב וו"א יודע בלשון הווה ע"כ וכן כתב הרד"ק ז"ל י ולי אפשר לפי שהיה אפשר היות המובק לשם ע"אוהיא מרד או שיהיה לגבוה ומ"מ הוא מעל לעבור את פי ה׳ אשר צוה שלא להקריב כי אם אל המקום אשר יבתר ה׳ במקום מיוחד ויחיד לעומת שני העניינים האלה אמרו אל אהים ה׳ ע"ד רחמנא ליללן כי אל אהים ה׳ואיך נמרוד בו לעבוד זולתו ואל אלהיםה׳ השני כנגד הענין השני והוא מה שביארו הכתוב בעלמו באותר אם במרד ואם במעל וכו׳ שהם השהי חלוקות הנז׳ ורמוזות בכפל אל אלהים ה׳ אל תושיענור"ל אל התן בלב הנשיאים האה לקבל התנצלותינו כדי להנצל מהם אלא אל תושיענו היו׳

אחרים נכשלו ונפלו והוא ניצול עד שהמיתו יהושע אשר לעומת זה חרה לנו עד מות פן נאשם

ואתם יאריך לכם ה׳אפו ומ"ם מעל מעל רמז הל מה שכתבו חז"ל בפסוק המנם אנכי חטאתי

וכו׳וכזאת וכזאת עשיתי שמעל כמה פעמים ז"ש מעל מעל בתרם וכו׳: ריענר בני ראובן וכו׳

צרי׳טעם למה דברו את ראשי שפי ישרא ולא עם פנחם הוא הרא׳ כת׳מהרי״א ז״ל לפי שהיו פוסחי׳

על שהי הסעיפים האם חטאו לישראל או אם היה מזבח למלאכת השמים ולע"א והוא מרד לה׳ או

הם כ נו יחדיו לב׳העניינים הרעים האה השר לעומת פקידת שני העניינים האה בא יהושע לדרוש

על כבוד ה׳ונשיאי העדה לפקוד ולהכות על כבודו של ישרא לפקוד(ולהכות על קדקדם של מצרים)

ראש לעשות במה לעלמו אשר לעומת זה ראו לענות אל הנשיאי לנקות עלמן מישראל כי ה' יראם

ללבב ולכך א"ל להתנצל עם פנחם כי בוחן לבות וכליו׳ אלי׳ם הוא יודע תעלומו׳ לב כי מה שנלטרכו

להתנצל הוא עם הנשיאים להודיעם שלא כונו למעול מעל וכמו שאמרו אל אלי"ם הוא יודע וכו 'ואין

צריך התנצלות לפנחם אכן ישראל גם הוא ידע שלא הרמבו יד ולזה כפלו ואמרו אל אלהים אל שי"ם

הוא יודע להורות שהדבר ברור שלא מרדו בהשם יתברך ז"ש הוא יודע בלשון הווה אמנם גבי ישרא

אמרו הוא ידע בלשון עתיד בהתברר להם על ידי רחיות ברורות וטענות ע"כ תורף דבריו . ולי

הפשר שיהושע שלך משוח מלחמה הם לה יקבלו תוכחת הנשיאים לכך ראו להתוכח עם הנשיאים

ולפייםם שזה יספיק והוא מדרך ארץ ליראה מדבר אל הגדול אבל ידברואל הנשיאים:

היה ובעולם הבא והרד"ק ז"ל כתב שהוא לחוק הענין וכבר כתבתי בשם מהרי"א ז"ל ג"כ שהוא

אלהים אל אלהים הוא יודע וכו׳ כתב רש"י ז"ל אל כל האלהים הוא היודע כי לא במרד וכו׳

וכ"כ הרד"ק ומה שכפל לומר אל אלהים אל שהים שני פעמים רש"י ז"ל פי׳ אל אהי׳ בעולם

הזה י ומ"ם אל תושיענו כתב רש"י ז"ל כלפי שכינה אמרו וכ"כ הרד"ה ז"ל: לנו מיצח וכו׳ לפי שאחו"ל שע"א מחשבה רעה הצ"ה מלרפה למעשה כדכתיב למעו לבנות תפוש את בית יש׳ בלבם אבל בשאר עבירות מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה לעומת זה אמרו שבין שיהיה תכליתם בכנין המזבח הזה לשוב מאחדי ה׳ לעבוד ע״א בו ובין אם התכלית לעילה וזבח כעולות וכחטאות ואשמות שהם ואפי׳ אם יהיה להקריב בו זבחי שלמי׳ הדשי׳ קלים הנה ה׳ יבקש וירדוף על הדבר ההל כאלו עשינוהו לשוב מאחרי ה׳ באופן שאפי׳ אם עשינו אותו להקריב שלמים ה׳ הוא יבהש לעוכינו וידרוש ממנו כהלו עשינו לשוב מאחרי ה׳:

לא מדאנה מדבר וכו'תיבת מדבר מיותרת יעיין מה שכת' רש"י ז"ל ולי כראה דהרי האמ' ואם לא ששיכו כן מדאג׳ מהדבר הזה עלמו שחשדתם אותנו לשוב מאחרי ה׳ חלילה כי

שאלה מה שייכות ומה התייחסות יש לכם ולה׳ אלהי ישר׳ וכדכתיב מה לכם ולה׳ אלהי ישראל ואח"כ בחזוק טענת וגבול נהן כ׳ שיאמרו שהשי"ת נתן לגבול מפטיק הירדן ולא אנחכו בתרנו אלא והחיב במוון שננת וגבור נוון שי שיאה להם לפוקה לומר בלשון שלילה אין לכם חלק בה' ואולי בנינו יהבלו טענתם או ויתשבו שכן האמת עם היות הדבר שקר והשיבתו בניכם את בנינו לבלתי ירא את ה׳ לכך עשינו זאת והוא התנצלות הגון:

ונאבר נעשה נא כי׳ צריך להבין היבת נא גם ומאי לנו דקאמר שהרי לא לישראל ולא להם הוא כיון שאינו לא לפולה ולא לזבח וכרא׳ שטענו טענה נכונה למה שהיה אפש׳לטעון עליה׳ אל המהירות הזה לבנותו בעת ועונה זו והדאגה לאחרית ימי׳ בימי ביניהם והי׳ להם להמתין זמן מה ימי׳ או י׳ שנים ואם יראו איזה הגון אז יתקנו המעוות לז״א נעש׳נא ר״ל טענתיכו למה שאמרנו לששותו כא בעת הואת הוא יען כי לכו יאתר לבכות את המובח שכיון שאכו העושי׳תברר לכל שלא לעולה ולא לזבח הוא כי אנשים כמוכו אשר מלאנו אחרי ה׳ ללכת כל חלוז לפניו לא יחשדובו בסרי׳ מאחרי ה׳ ז"ם לנו לבנות את המזבח שכל העולם יאמרו לא לעולה ולא לזבח כי אנו היינו בחוקת כשרות לא ידענו איך עלה על דעתכם לחשוד אותנו בחשד זה אשר חשדת׳ אותנו במה שלא עלהה על לבנו ולפי זה תיבת לכו מוסבת לסוף הפסוק וגם כי נפרש אותה לתחלת הפסוק הכל ענין אחד דהכי קאמר נעשה נא לנו כלומר לנו יאתה שנעשה זה כן בעת הואת המעשה הזה שחשבנו כי לא 1))7500 3 19 (*) [1]

ג'שמות כי אל הוא חכד מדתו של הברכם הלקים הות דין מדתו של ינסק כ׳ הוא רחמים כנגד יעקב וכחלו המרו הלפי הברהם ילחק ויעקב הוא יודע וכפלו הדבר להתנגלות IJΡ שהשרתם חותכו שחכו בכיכו זה המונח להמשיך השפע לחרננו זה חינו כי אל אלקי׳ ה׳הנותן לנם השפע נחרלכם הוא ג׳כ אל אלקי ה׳למ לכרך את נחלתכו בעוכם כמונווע"כ הזכירו ג"כ אלו השמות שחמרו שחנו תחעינם נה׳ יתכרך שהוח חל חתונם לשלם לנו כמעשיני ככל מקום 1566

דברי ויכוח ולא רלו להתובת

מתו אל מוהי ה' מקרו מה

מנחה קטנה שחנו כענין ככל מקום חשר

חוכיה מת שמי וגו'י ומין מוכע כי הוא חלקי כל הארז יקרת ובעדה שהות עודל בנוהנני לחידות לוהן ליוסד והן לדין והן לרחתים הנרמז גנ׳שמות כללוי הוח יודע באופן שאין בריך ווידוי או מרטה בי מעולם לא עלתה של דעתנו לתרד אך נישראל בות ידע להם גריכין אנו בודים וליתן התנכלות משעם לדכר כי דריך לנחת ידי הנריות כידי שמים באל תחערו שחני מדברי לכם א׳ בפה וא׳ בלב ואין תוכנו ככרו חט בערל ונו׳ חל תושעכו וגו׳ דגרו לכוכה כי בשמים מערוכך מתהה היודע נסתרות וידעת כלבנו כוסינו והל תושיענו אם לא מלחנה עשיני ונו' או ירנה בחתרם היום הזה כי ידוע מתחשבת ישראל כדבר עבירה 13 אין הק"נה מנטרמה למעשה בהעניש והנה עם היו׳ שמדין לדורות הבהים בלבד ועוד למה לה לחעשינו מעשה להקריב חל אמר ובין דורותכם ובין דורותינו כמו התונחאלת מתונה היא לנו שהמר ביניכו וביניכס ועוד ולא כפי דעתיכם מ"מ יהי יהמרו בניכסוכו׳ שלא יאמרו היילל כחשב לנו כמעשה אסיש ועוד כתוב ונהמר והיה כי יאמרו הכל פורד ופעל וחל יושיענו ה׳ היום הוה מעתה ומעכשיו מיותר לגמרי שכבר קדם כי עד הוא יבי' העונם מוטל עלינו ען שלא יהמרו ז המנם רוצה לומר כי כשמים כחילו ככר עשינו מהיות המזבחהוה נעשה תכף בעת מעשה: לכנות לכו מוכח הזהת כמ"ם כעשה כה וכו'כי בהכרח ונו׳ כי מה תועלת יהי׳לנו שנכנה מזכח חשר לה בית לעד יעש׳בינינו וביניכס וכיון פיעשה פיהי מזוה הבא בעברה ואם לעד ביכנו ובניכם הנה ישאר בחזק׳ כהעלות עליו עולה וגו זו גם לרבות הבאים אחריכו ז"ש שידענוכי לח לרכון יהי ולח ובין דורותיכם התרינו והמרו שלא ברים ניתום שלם לבד שלא יתכן להשוד כשרים בכי ישראל הדורו׳ נקכל שכר על זה חףווה הבאים אחריה שיאמר לדורות הבאים הוחיבקש לענוש חותנועל פחיטי חון י וחערו שם הויה אחרי בני ראובן אין לכם חלק בה' כי הין ראוי לחשוד זרע כשרי׳ בזה הבל כי הוח הנוכר תעיד חוב הקרכן י נמכל זה רחיה שחין חשהו את זרעם אחריהם שלא יסורו כוונתנו לקרכן רק מזחנה מהחרי ה׳ ע"י עדות המזבח הזה כי בדבר שיחתרו בניכס עד הוא ביניכו וביכיכ׳ ובין דורותיכו לבנינו מסני איוה פיסול או התריכו שיהיו מעותדים לעבוד נחי וחטה הכדילנו עדת בני ישראל תח"י והדיחנו מעל עבודת ה׳ לפניו וכו׳ והטעם שלא בכולם וע"כ דחנו לנד וה לעי הזכרכו דורותיכו הוא לפי שבריא שכחוים השטק בירדן למעו לכו שלה יהמר בכיכם מחר לבכיכו ל כתערב בניהם. ומיהו אין לכם חלק בה׳ כייפה כח הבנים ניע חין לך עדות נדול ען שהורתם ולידת׳ בקדושת הארן פתורה שכתב משה לישראל מההכו׳ והכי דיין לישנה דקרה ושם שפורש כל התעשה נחר שאומר ולא יאמרו וכו׳ ולה כתיב שלא מטיכ כחיוה חותן ושיבה כחו כני רחוכן לוה שלהחונחלתם יהמרו וכחמר והיה כי יאמרו ר"ל ציגבר הירדן וח"כ אין כאן ציו מיחוש לדחבת כני דחוכן וכו' יבדורן יצ שכך וכאמר בדרך הששה רחוקה והיה אם יאמרו מה שהוא הרוב לומר כמו שהמרכו ולא יאמרו בניכם לבניכו אין חתרו חים לחום ביחתרו בניהם לנכיכו תה זו וכי עם מכס וכנין בזבעי יה יפאסו בחרן הציה כזכיל חכת שינהנה מהי להם וכיותר יקזה להסוה ברחותשנם ארן ישראל חרן פרפה היא בהרבה תקופות כי היח חרץ נח תחשר כל כה ומהנס אמתרו חני שנם מנשה יובית שלח היה להם מהנה דב וח"כ פחיזה טעם בחרו בחרז הבלער אין זה כי אם איוה שום בסתר הים להם ואין לכנם שלם עם ה׳ וכדי שלא יתערבו ביתר חתיהם נתן ה' כלכם שיכחרו כארץ סהיא כדי שיהיו מוכדלים מכני ישראל וע"כ ייאסו סדנר לה' כחשרם ונכול נתן ה׳ונו׳י כניתר ה' נתן זה כלכם כרי שיהי׳ להם גכול והפרשה מכני ישראל ואין להם אלק בתוכן הע"כ עודנו תונח לפדות ולה שום בניו וולתו כדי שיהי' מזכח מול מוכח להורות שיש לנו חלק במשכן כי וכתונת חשר כה ונחתר נישה נה מונחכי נוה לנד רחיכו תיקון הדבר ולח למבור התוככם ולפווב ארגנו אשר כבר בתרנו כו כי זה הזכל יב' לכס נ' נחלתכם כשבילנו ועזה הטעי ניכלת גליכולכם הדבר בהיותנו מגליכם כחשר היה פן הרחוי לפשות כדי לתנוש אתכם ען החשל שהיינו מתיירחין שתחמרו חליכו מה לכם לחות עובו חת ארלכם ותאחוו בתיככנווה יהילנו לפשח בבד מחוד לטקול דירתנו בסף ונשים אשר ככר עשינו טרחה רבה כבנות פרים לטתנו ונדרות כחן לפקנינו וגם לכם יהיא לפשא לתרוע נחלתכם על כן חערנו לעשות מילתה דשווי לתרווייהו ככנות עובחילה בשולם וגו' ובוה נהי' חנחנו 1363

<u>דָרָנָא בַרְרָנָא לְמִפְלַחיַת פּוּלְחָנָא דַיְיָ</u> קרמוהי בעלותנאוברכחנאובניכסת י׳ ימי׳ עברת יהוה לפניו בעלותינו קוּדִשְׁנָא וִלָא יֵימְרוּן בְּגִיכוֹן לְבְנָנָא ז׳ זמיי וּבִזְבָחֵינוּ וּבִשְׁרָבאָדָביֵינוּ וִדְשֹאָיאִמָרוּ יַםר לֵית לְכוֹן חוּלַק בְּמֵימְרָא דֵיְיָיַ: **ַנְא**ְמַרְנָא וִיהֵי אֲהֵי יֵימְרוּזְלָנָאוּלְדָרָנָא מַתרונימַר חַזוֹיַת דְּמוּתמַדְבָּחָאַדַיִי דיעַבָדוּ אַבְהָתָנָא לָא לַעַלָתָא וְלָא רְנִיכְסַת קוּדְשַיָא אֲרֵי סָהִיד הוּא י׳ינייניפיפי עָשֵׂוּ אָבוֹהֵינוּ לָא לְעָלָה וְלָא לוֹבַח <u>ה</u>ם לָנָא מִנָּנָא בינַנאובינֵיכוֹן: מַלמָחֲטֵי קָדָמוֹהי מַלמֵירֵד בְּמֵימְרָא רַיָּיוּלְמִיהֵב יוֹמָא רֵין מִבָּתַר פּוּלְחַנַא <u>דִייַ</u> לְמִבְנֵי מֵּדְבִּחָא לַעַלָ**תָא לְמ**ְנְחָ**תָא** וּלְנִיכְסַת קוּדְשֵׁיָא בֵּר מִמַּדְבְּחָא דַיְיָ אֶלְהָנָאדִי קָרָם מַשְׁכַּנֵיה: וּשִׁטַע <u>פּיְנְחָס כַּהֲנָא וְרַבְרְבֵי כְנִישְׁתָּא</u>וְהֵישֵׁי אַלְפַיָּא דִישָׁרָאָר די עִימֵיה יוים פתגמיאדי פלילו בני ראובן וכני נד ובנימנשהושפר בעיניהון: ואַמר פּינָחֵס בַּר אֵלְעָזָר כַּהַנָאלְבְנֵי רְאוּבֵז וְלְבְנֵי גָר וְלְבְנֵי מְנֵ שֶׁה יוֹכָ*ו*א ביוּיְרַעְנָא אָרֵי בִינָנָא שֵׁרְיָא שְׁכִינִתָּא דֵיָיַ דְּלָא שַכַןרתוּן בְּמֵיבְיָרָא דֵיְיָ שִׁיקָרָא דָבִין בְּכֵן שֵׁיוַבָתוּן יֵרת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיֵר <u>טַימָרָא דַיְיָ: וְתַבפּינְחָסבּראָלְעָזָר</u> ומלות בניגר מאַרעא גלעד לאַרעא פתנמא: לְחַבָּלָא יַת אַרְעָא דִּבְנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי נָר וקרו יַהָבִין בָּה

בְּנֵיִישְׂרָאָל מִיַדְיְהוֹהָ בַּהַנָּא וְרַבִיְבַיָּא מִלְוַת בְנֵי רְאוּבֵן כֹיתי מִלִיחִי וְהַנִּשָּׁיאִים מַאָ*ּת* בְנֵירְאוּבֵן וּמֵאָרי <u>פְנֵי־נָר מֵאֶרֶץ הַגִּלְעָדָ אֶל־־אֶרֶץ פְנ</u>ַאַן דְּכְנַעַן לְוַת בְנֵי יִשְׁרָאֵל וְאָתִיבוּיַתְהוֹן׳יימייייים׳ אָל־בְּנֵי יִשְׁרָאֵל וַיָּשִׁיבוּ אוֹתָם דְּכָר וּשְׁפַר פִתְנָּטָא בַּעֵינֵי איי בניישָׁרָאֵל ואודיאו קָדָםיִיְבְנִיישְׁרָאַ י׳ י׳ וַיָּבְרְכָו אֶלוּזִים בְּנֵי יִשְׁרָאֵר וְלָא וְלָא אָטָרוּ לְמִיפֵה עֲלִיהוֹן לְחֵילָא נ׳ ונסיפר׳ אָמְרוּ לַעַלְוֹת עֲלֵיהֶם לַצָּבָא רְשַחֵת אֶת־־דָּאָׁרֶיץ אֲשֶׁר כְּגֵי־רָאובָן וּבְגַי־נָרָ

עבדת יי׳ ג׳ דסמיכי וסימ׳ והניף אהרן את הלוים תנופה לפני : כי עד הוא בינינו וביניכ׳ : ותכון כל עבר׳ יי׳ אנ"ך: ונמסר גם בסדר בהעלותך: ולשוב ג׳ בקריא׳ וסימ׳ חלילה לנו ממנו: ולא יהיה פלימ ושריד : בי בשובכם א יי׳ דד"ה ביהזקיהו: ולא אמרו ד' דממיכי בקריאה וסימ׳ לעלות עליהם לצב׳. איה המעלה אתנו מארץ ' נירא גא את ' העברים ברכת יי'אליכם :

> והראיה נכונה ואמרנו ראו את הבנית המזבח שתבניתו כגודלו ושאין לו מקום הרנות ושאר פרטים הלריך המזבה אשר לעלו עליו זבה ומנהה והסך נסכי׳ אל הבנית המזבה אשר עשו אבותינו שתבניתו יוכיח עליו שלה לעולה ולא לזבח גם מלד היות הבותינו הקדושים העושים הותו מוכרח שלא לעולה ולא לובה עשאותו כי אבותינו הרוהים את מעשהה׳ ודהי שלא נעשה כי אם לעד ותבניתו ג"כ תוכיה עליו כי עד הוא בינינו וביניכם לא זולת :

> דולילה לני ממנורולה לו' לא תחשנו שמבחינת כהדכם ומורהכם הוא הנמנע לנולעשות מזבח לזבות עליו לע"א כי אם ממטו מעלמיכו מהיוהינו בעלי נפש יראי ה׳הוה כמנ׳ לאנשים כמונו לעשותו למרוד בה׳ ז"ש חלילה לכו ממנו דייקה שהוה כמכע ממנו ומלהתי שפי׳ כן הרד"ק ז"ל ומהרי"א ז'ל ואמר שכמו שקשה בעיננו למרוד בה' ולבוב מאחריה' חלילה שכזה ודומ' ברומה נחשב בעיכני הם היינו נוחנים לב לבנות מזבח לעולה כו' מלבד מזבח ה' שינו בלי ספה ששוה שיכוובינינינו עשות מזבה לעולה כאילו מרדכו בה׳ ושבכו מאחריו ואפי׳ שאמר מלבד מזבח ה׳שי"כו אמר דרך הללה חלילה לכו ממרוד בה׳ ושוב מאחריו שהוא עון גדול מלבד עון ב׳ שהייכו פוגמים בכבוד מובחה׳ אשר לפני משכנו לבהש לנו מזבח זולתו ז"ש מלבד מזבחה׳ כלותר מלבד נין שהיינו עושים אל מזבח ה׳ אשר לפני משככו הנוסיף למרוד בה׳ ולשוב מאחריו חלילה לנו כו׳ : וישמע פנחם הכהן אעפ"י שהם דברו עם הנשיאים לחלוק כבוד לפנחם מירהת׳ובושת לדב׳

עמו לכך הגיד הכתו׳ וישמע פנחם מה שדברו עם הנשיהי׳ הו יהיה וישמע לשון הבנה כמו וישמע אברהם בעפרון בי הבין פנחם תוכיות כוכהם כי נכרים דברי אמת ויטב בעיניהם התנצלותם : פנחם בן לעזר וכו׳ לפי פהם אמרו למעלה אל אי"ם הוא יודע בהווה וישרא גם הוא ויאמר ידע בעהיד לעומת זה השיב פנחם ויאמר שגם ישרא יודע בהווה ז"ש היום ידענו כבר ידענו ביום הזה שלא מעלתם כי בתוכינוה׳ וכמו שהוא יודע גם אכו ידענו וקבלנו טענתכם זהא בהוכינו ה׳ ולשון כי לשין דהה הוה דהה בהוכנוה׳ ואילו היה מעל בכס היה נגלה לנו ע"י ה׳ אבל בולאי אשר לא מעלתם בה׳ המעל הזה שעל ידיכם הא שאו בעת בנין המובח הצלתם את בני ישראל מיד ה׳ לאילוח"ו מעלתם מאז היה יוצא הקלף מלפני ה׳ כי בתוכינו הוא אבל כיון שאז הצלתם את בניישראל מיד ה' זו הוראה וראיה ברורה אשר לא מעלתם בה' המעל הזה זהו שאמר אשר לא מעלתם וכו' או הצלתם וכו' שאו הצלחם שבסוף השסוק ראיה לתחילתושאמר אשר לא מעלתם או אפשר כפשוטו של מקרא היו׳ ידענו אשר בתוכינוה׳ רוצה לומר בתוכינו בתוך ישרא ובהוך בני גד ובני ראובן שבתוכינו יחדיוה' אשר לא מעלתם בה' המעל הזה כי אם מעלהם לא היה ה'בתוכינו אדרבה היה מסתיר פניו מישרא ומתרעם ושב מאחרינו אבל כעת ידענו כי בתוכינו ה' כיון שאז הללהם את בני ישראל מיד ה' : פנחם צריך להבין שמאת לאובן ומאת בני גד מארן הגלעד אל ארן כנען הכל מיותר וישב די שיאמר וישב שנחם בן שעור הכהן והנשיאים אל כני ישרא וישיבו אותם דבר ונראה

כי עד הוא ביכותינו כיוי׳ אלהים וישר הדבר בעירי פנאם ובעיני הנשיאי׳ וישיבו מאתם אל בני ישראל וברכו בני ישראל את השם הנכבד ששמר אותם מעלות לצבא : ואחר זה זכר שכבר קרא יהושע לכל ישר' רוצה לומר למנהיגים אותם כי הוא רחוק שידבר דבריו עם כל ישראל והנה אלו המנהיגי וכר בהדרגה ווכר הוקני תחילה והם הסנהדרין לפי מה שאחשו' כי שם היה קבון

דרותינו

וייו קדתינו

דרתיבו

צ'ונענין ת

מליוחד תסי

'007

ראשי עיר ועיר והם השופעי׳

שלא ילמדו ממעשיה' ויבואו לעבור

ברית יי׳ ולעבוד אלהי׳ אחרי:

כלי יקר

שהכתוב במתלהלה יורה זיקים

כנד בני ראובן ובני גד שלא לוו

את פנחם והנשיאים לפחות על

הירדן הבל פטרום בלה לויה ז"ע

וים' פנהם והנשיהים מהת בני רהובן

ומאת בניגד כלומ׳ שלא הלכו אתם

וזהו הומר ג"כ מארן הגלעד שהראוי

היה שיצאו מתחומם ללוות אותם עד

חין ההומם ואם נרצה לפרש בהפך

להפך בזכות בני ראובן ובני גד

ונאמר דהכי קאמר וישב פנחם בן

אלעזר והנשיאי׳וגם שבו אנשים מאת

בני גד ומחת בני רחובן יצחו אכשים

מארן הגלעד אל ארן כנען ללכת

לדבר אל בניישרא בהברת הנשיאים

ופנהם זהרחשון עקר:

ויטב הדבר בעיני בני ישראל

עליה ללבא וכי יעלה בדעת שאחר

כל ההתנצלות יעלו עליה לצב אדרבה

היה ראוי לשאול מהם מחילה וסליחה

על שהשדו הותםי הרב ב"ע ז"ל

בשער פ"ה כתב זה לשונוי אמנס

הכראה בזה הוא כי הנה משה אדוכנו

ע"ה בעוצ' חכמתו עמד על המות

כונהם ולבו לב חכם אשר לימיכו וירה

שנונים אל כל אשר יהיה בלבם ולא

יהטיא כי הוא דן בעצמו במכיעתם

ללכת אל ארץ כהלת ה׳ לא תהיה כי

הם להתד משתי סיבות אם שכתן

מורך בלבבם לבא אל ארץ גוים

הדולים ועצומי׳ ולזה כתפייסו ליטול

חלקם מעבר הירדן ע"ד טוב פת

חרבה וכו׳ הו שלה עשו כן חלד מורך

כי בדעהם היה ללכת אהם אל כל

מלחמותיהם רק שנמצא בהם שמן

רשעות לדחות בעיניהם הרץ חמדה

ולא שערו עולם מעלתה ותכליתה

ועשו מהטפל עקר בראותם הארז

ארן מקנה כאלו לא היה תכלית

הארז כי אם למרעה טוב וכר נרחב

קשה הומרו ולא אמר לעלות

והשוטרי' והודיע' מה שנמשך להם ב׳ובענין ח

מהטוב בלכתם אח' השם יתעלה ומה דחס'ובס"א

שנמטך להם מהרע בעוב' אותו ולוה נחבר חד מ

הזהיר' מהתחתן בגוי' הנשחרים כדי חס׳ דתסי

והוהילם

רלבג

כי ער הואבינינו ובעיכם ובין דרותינו אחרינו לעבד ארת בְנֵיכֶם מָחָר לְכָנֵינוּ אֵין־לָכֶם חֵלֶק ונאמרוהיהכי־יאמרו ביהוה: אַלֵינוּ ואָל־דְרֹהָזֶינוּ מָחָר וּאָפֿרנוּ ראו את־תַכְנִית מִזְבַּח יְהוָה אֵ שֶׁר־־ כִּי־עֲר הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֵם: חָלִילָה ענו ממנו למרד ביהוה ולשוב היום מַאָּחֵרֵי יְהוֹה לִבְנַוֹת מִזְבֵּח לְעֹלָדָה לְמִנְחָוָה וּלְזָבַח מִלְבַד מִזַבַח` יְהוָה ארהינואשרלפנימשבנו :

אָתוֹ אַרת-הַרְבָרִים אַשֶׁר הְבָרֵוּ בְּנֵי־ ראובן ובני־נָד ובני מְנֵישֶׁרָה וַיִיטָכ בְּעֵינֵיהֵם: וַיָּאַמֶר פִּינָחָם בֶּן־אֵלְעָזָר הַכּהֵן אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־נָר ואר-בני מנשה היום ירענו כי בתוכנו יהוה אשר לא־מעלתם בַּיהוָה הַפַּעַל הַזָּה אָז הַצַלְתָם אָר־-

וַיַשָּׁב פֵּינִחָם בּוֹ־אָלְעָזָר הַבּּהָן י

וַיִישָׁב הַדָּבָר בְּעֵינֵי בְנִייִשׁרָאֵל

ישביםכהו

ויקראו

והי' זה עון גדול שור' פורה ראש ולעכ כעין עון המרגלי 'וכל מתי מדבר והכה מרע"ה בעכותכותו

חשדן בקלה והפליא עלה לזרוק עליהם מרה עליה תועיל להוכיחם בם על השנית מכ"ש ולז"א

ולמה תניהון וכו' כה עשו וכו' כי תשובון מאחריו ועל זה החשד עלמו סמכו פנחם והזקנים על דבר

ע"א באומרם המעט לנו עון פעור וכו׳והעוי הנאמן שאמרו להם ואך אם טמאה ארץ אחוזתכם וכו׳

ירצו הם אולי אתם חושבים כי לבעבור היות ארצכם ארץ טמא׳ כי לא מינקר נחלת ה׳ היא לפיכך

אתם לריכים לבנות מזבח לאלהי נכר הארץ להוריד הכחות הנכריות עליכם כאחד העמים עברו

לכם אל ארז אחוות ה׳ ואל תצטרכו לזה הנה שחשדום שרצו לשבת חוץ מאחוות ה׳ ולהסתר מעיני

כבודוולוה אע"פי שנתנו אמתלאה לדבריהם במה שאמרו שעשו המזבח ללא עולה וזבח כמו

שכתבנו בשער י"ב והאמינו דבריהם לבלתי עלות עליהם לצבא לא מפני זה הוסר החשד לגמרי וזה

טעם שנאמר וייטב הדבר בעיני בני ישראל ויברכו אלהים ולא אמרו לעלות עליהם ללבא לשחת

הארז ואפשר כי באומרו לשחת הארז כיון שאם יעלו עליהם וישמיתו ארלם והביאום אל ארז

אחוזתם הנה ישחיתו את חלוקת הארן אשר נחלק לפניהם ויצטרכו לעשות חלוקה אחרת ולזה שמעו

מהם ויכבד עליהם דבר המלחמה ע"כ לשונו - ומהרי"א ז"ל כהב זה לשונו אחשוב שלא אתר זה על

מה שאמרו בני ישראל אחר ששבו פנחם והנשיאים כי אם להגיד שבראשונה כאשר נקבצו לעלות

פליה׳לצבא לא אמרו כן להיות כונתם להשחית את ארצם כי אם לקנאת ה׳ צבאות ולכן עתה כשראו

כונתם רצויה ברכו את ה׳ אשר נהן כואת בלבבם יושלא אמרו ליגלות עליהם בלבא ר"ל בראשונה

וַיִשְׁמֵע פֵינִחָס הַכּהֵן וּנְשִׂיאֵי העדרה וראשי אלפי ישראל אשר

החכמי והם המנהיגי׳ כל העם ואחר זכר ראשי העם והם הנשיאי שכל אחד מהם ראש לשבט אחד ואחר וכר

רדק

כלי יקר

עדהוא יש לדקדק כי בינינו

וביניכם לא היה לריך עד אלא

לכם חלק בה' עכ"ז ונהמר והיה הם

יאמרו כי בכיולא בדפרים האלה אשר

בהם כל חיי רוחינו ונשמתינו ראוי

להום אפי׳ בדבר רהוק דהייכו והיה

כי יאמרו אליכו כי לא זו בלבד הששכו

לזמן רחוק אחרי תום כל הדור הום

ויהומו בכיכו החריכו דור חדש שרהוי

נחום הלה הפי׳ כולכו חששנו וכהמר

והיה כי יאמרו אליכו ואל דורותיכו

יחדיו ואמרכו להם תשובה כלחת

ההבות כמו ואותנו הוליא משם: חלילה לנו ממנו לפי שאמרו להם ואותנו הל תמרודו המרו הם מחמת עלמינו היינו חדלים מלמרוד ביי' הניהו המרד ויקראו שהייכו מורדים בכם : רשי אַרי סָהִיד הוא בֵינָנָא וּבֵינֵיכוֹן וּבֵין כי עד הוא ישלא סילקכו עלמכו מתורת מזבח : ויכרכו הלהי' ד ואודיאו קדם יי׳ בני ישראל : ויקראו

אמרכוי כאילו אמר ואמרו בנינו כי האבות במקום הבנים והבנים במקום

יהושע כב

קודם שישלחו פנהם והנשיאי׳ כדי לשחת הארזכי הם לא ירצו במות המת כי אם שוב רשע מדרכו וחי עכ"ל ולע"ד אפשר דהכי קאמר כיהיה אפשר לעשות אחד משני עניינים או שיבאו עליהם לצבה לילחם עמם הולעשות פשרה להביאם אל ארץ כנעזוכמו שטענו הנשיאים שאמרו ואם טמאה ארן אחוזתכם לעומת זה הגיד הכתוב שקבלו טענתם ולא אמרו לעלות עליהם לצבא ולה לשח׳ הארז אשר בני ראובן עומדי׳ בה דהיינו בהניח׳ חרב׳ ושוממ׳ ונאחזו בתוך בני ישראל ולפי זה תיבת ולא אמרו נמשכה לתיבה לשחת הארז ודרך הלצה אפש׳ שקבלו טענהסוייטב הדבר בעיני בני ישראל וברכו אלהים בני ישראל שהודו ושבחו על שלא נמצאת בגידה ומעל בישראל למעול בה׳ וזהו ויברכו אלהים בני ישראל שתיבת בניישראל מיותרת דמספיר שיאמר וייטב הדבר בעיני בני ישראל ויצרכו אלהים ולא אמרו וכו׳ אבל אומרו ויצרכו אלהים בני ישראל פירושו שברכו אלהים על שהיה אלהים על בני ישראל יחד כול ובני ראובן בכלל ולא היה בהם מרד ומעל וזהו ויברכו אלהים ר"ל שבחן של בני ישראל שלא אירע רע כזה לשמצה בקמיה׳ומ"ש ולא אמרו מקושר עם ויברכו אלהים כאלו אמר שבכלל הברכה אמרו ברוך ה׳ שלא אמרנו בהחלה לעלות עליה׳ ללבא לשח׳הארץ כי מה שאמרכו בהחלה לעלות עליהם לצבא לבד אמרו ולא להשחיה כי אם לפרח ולחקור ולא לעשו" הדברים במהירות ופתאומיו׳ כי המהירות היה מביא אותנו לידי הרטה ולפי זה אומרו ולא אמרו הבנתו ובכלל הברכה ברכו על שלא אמרו בתחלה לשחת הארזי והרלב"ג ז"ל כתב זה לשונו וברכו

בני ישראל את ה׳ הנכבד ששמר אותם מפלות ללבא :

ויקראו

דלבנ

ההוהידט נ"כשלא מכירו שם אלהיהם ולא יגרמו להשנע בשמם ושלא יעכדום ושלא ישתחוו להם במו שבאו האוהרות על כל זה בתורה להודיעם שאם יעשו זה יהיה סבה לאבדם מעל האר׳ הטוב׳ אשר נתן להם יי׳ וצוה אות׳ לאהב׳ את יי׳ ולדבקה בו ושיחוקו מאד לשמור ולעשות ככל הבתוב ולבלתי סור ממנו ימין ושמאל והנה קרא ימין ההוספ׳ טל דברי תורה וקרא שמאל הנדמון ממנה כי בוה יהיה מעה

יודרכי התור : ועוד

רשי

ויקראו בני גד ובני ראוכן המקרחות הקצרי וצריך להוסיף בותיבה החתי ויקרהו בני ראובן ובני גד למזכח עד : ראו הפלתי לכם י בגורל לנחלה את הגוים הנשארים ליכבש : ולשוטט

בלי יקר

בכי ראובן וכו' לריך ויקראו לדעת טוב טעם לשנוי

זה שאומר שקראוהו עד על כי עד הוא כי ה׳ האלהים וזה סותר בלד מה בת"ש הם עלמ׳ למעלה כי עד הוא עבודת ה׳ לפניו וכו׳׳ ואפשר כי הס המרו בהתכללותם הכוונה שכוונו בעשיי׳ המזבח שעשאוהו עד שלריך לעבוד עבודת הקרבנו׳ לכניו יתברך צמקום השר יבתר ולה בזולתו מהמקומות המנם כעת שרהו שטעו ישרא וחשדום למורדים בה ושעשאוהו לע"א לכך תששו כעת ויקראוהו המזכח עלמו עד ושהעדות הוא כי ה׳ האלהים ואין מרד ואין מעל כדי שלא יחשדום במורדים לכך הראוהו אנד על שם כי ה׳ האלהים והיא פענה לקריה׳ ה׳זולת הכזכרת למעל׳ כי ראו מעשה טעות ונזכרו הלכה לקראו בשם עד על כיה׳ האלהים שלא תשאר פוקה וווכשול לחשדנו במרד כה':

ריהי מימים רבים וכו' כווכת כתוב זה להודיע מה שאח"זל

בתבתי דבריהם למעלה פלפי בנתעצל קצרו שנותיו עשרה וקפצה עליו זהנה יתירה אבל לא הפצה מחמת הטורח כי הין ערוד ממית אה הטא העצלה הביא עליו קפיצות זקנה והשות הכת ז"ש ויהי מימים רבים אחרי השר הניח ה'לישרא מכל אויציהם מסביב ועכ"ז יהושע זקן שאין זה שא אדרב' מהיותו מהעצל במלחמת מלוה קפלה עליו זקנה ז"ם ויהושע זקן בא בימים עם היותו שקט ונה מכל אויביו מסביב עכ"ז ויהושע זקן כמלא שזקנה זו יהושע עלמו גרם אותה לעלמו וז"ם הכתו׳ אח"כ ויקרא יהושע וכו׳ ויאמר אליהם אכי זקנתי :

וַיְקְרְאָו בְנֵי־רְאוּבֵן וְבְנִי־נָד לַמֵּזְבֶח כִּי־עָר הוא בִינָנָא אַרִי יָהוא הוא בִינָנָא אַרִי יָהוא הַאֵלהִים:

יהושע כג

למובחכי עד הואי הרי זה מן א ויהי קימים בביםאחרי אשריהנית יְהְוָה לְיִשְׂרָאֵל מִבָּל־אִיְבֵיהֶם מִפָּבִיב ויהושע זקן בא בימים: ויקרא יהושע רְכָל־יִשְׁרָאֵלליְזְהֶנָיו וּלְרָאשִׁיו וּלְשְׁפְשָׁיוֹ וּלְשְׁשְׁרֵיו וַיַאֹמֶר אֲלֵהֶם יים׳נסי׳ לְהוֹוְאַנָא סִיבִית עָלִית בְּיוֹמִין: וְאַהוּן אַניָזַקנתי בָּאָתי בַּיָמִים: ואַתִם רָאיתֶם אֵת כָּלַ אֲשֵׁר עָשָּׁר יָהוָרָה אָלְהֵיכֶם לְבָל־הַגּוֹים הָאֵלֶה מִפְגַיכֵם <u>כַּיִיְהְוֹה אֶלֹהֵיכֶם הוא הַנְּלְחֵם כָּכ</u>ֵם : ראו הפּלחי לכם אחדדהגוים <u>הַגִּשְׁאַרִים הָאֵלֵה בְּנַחֲלָה לְשְׁבְטֵיבֵּ</u>ם מִן־הַיַּרְדֵּן וְכָל־הַגּוֹים אָשֶׁר הִכְרָתִי^{נע}מען יישיב בָּא מַעַלְגֵי שִׁמְשָׁא: וַיִי אֶלָהָכוֹן הוא בינינו וכו׳ובין דורותינו לעבוד את ה והים הגדול מבוא השמש: ויהוה אַלְהֵיכֵם הַוּא יֵהְדָפֵםמִפּגיכֵםוְהוֹרֵישׁ ら אֹתָם מִלְפְגֵיכֵם וִיִרְשָׁתֵם אֶת־־אַרְצָם 12 <u>כּא</u>ַשֶׁר דָבֶר יְהוֹה אֵלְהֵיכֶם לָכֶם: וַחַזַקַתְם מאר לשְׁמֵר וְלַעֲשׁוֹרֶז אָת י׳ יי׳ בּסְפַר אוֹרַיְתָא רְמשֶׁח בְּרִיל דְּלָא

<u>בּל־הַבָּ</u>הוּב בְּסֵפָר הוֹרַרה משֶׁרה י׳ ימיי לְמִקְטֵימִינִיה לְיַמִּינָא וְלִסְמָלָא: יָרָבְרְתֵּי סַורַ־מִמָּגָוּ יָמִין וּשְׂמָאול : לֹבְלָתִי בוֹאֹ בַּגוּים הָאֵלֶה הַנִּשְׁאָרִים לי ייז מי הָאִירֵין דִי אִישְׁתַאֲרוּ הָאִילֵין עַמָּכוֹן האלהאת כסובשם אלהיהם לא הַזְבִירוֹ וְלָא הַשְׁבִיעוּוְלָא הַעַבְרוּם י׳ י׳ הְכַקִיימוּן וּלָא הַפְלְחונוּן וְלָא הִסְגְרוּן וְלָאהִשְׁתַווּדָהֶם: כֵּיאָם בֵּיהוָרָ אַלְהֵיכָם הִדְבָּקָו כַאֲשֶׁר עַשִׁיהֶם אָד הַיּוֹם הַזֶּה: וַיַּוֹרֶשׁיְהוָרה מִפְנֵיכֶׁם כּיל חֵכּיָיֵייִ הָתִרון: וְהָרִיךְיָי מִן קָרָמֵיכוֹן אַמְמִין גּוּיָם גְּרֹלִים וַעֲצוּמָים וְאַתֶּם לָא־ צמר איש בפניכם ער היום הזה: י איש־אֶחֶר מִכֵּם יְרְדָף־אֶלֶף בֵּי יְהוֹיָה אֶלְהֵיכֶם קוּא הֵנִלְחָם לָכֶם בַאֵשָׁר ונשמרתם <u>רַבֵּרַדָּכֵ</u>ם:

ויקראו י פי׳ קראו למזבח עד כי עד הוא ביכותיכו וכן חיי וקרו בני גד ובני ראוב׳ סהיד למדבח׳ ארי סהיד הוא ביכנא והים הגדול פי׳ ועד הים הגדול כמו שכתוב ועד הים הגדול מבוא השמש יהיה גבולכם: יהדפם יבקמן חטף הד׳לת : ולא תשביעוי פי׳ איש את חבירו: ירדוף אלף עתיד במקום עבר ורבים

וּקְרוֹ בְּנֵי רְאוֹבֵן וּבְנֵי נֶד לְמַדְבְּחָא

אֶלהִים: וַהַוֹלִזְמֵן יוֹמִין םַגִיאִין בָתַר

אֶלָהָכוֹן מֵימְרֵיה מַנִּיחַלְכוֹן: חֲזוֹדִי

פַּלְגִית לְכוֹן יֵת עַמְמַיָא דִי אִישְׁתַאֲרוּ

הָאִילִין בְאַחֲסָנָא לְשִׁיבְטֵיבוֹן מָן

יַרְדְנָא וְכָל עַקְמַיָא דְשֵׁיצֵיהִי וְיָמָא

יְהְבְּרִינוּן מִן כְדָמֵיכוֹן וִיתָרֵיךְ יַהְהוֹז

מן קָרָמֵיכוֹן וְחֵרְחוּן יַת אַרְעַהוֹן כְּמָא

די פַליליי אָלָהָכוֹן לְכוֹן: וְתִהְקְפוּן

לַחָדָאלְמִטֵּר וּלְמֶעַבָּר יַת כָּל וּכְתִיב

בְּרִיּרִ דְּלָא לְאִיהְעַרָבָא בַּעֲטָמַיָא

וּכְשום טַעַוּהָהוּן לָא הִרְבְרוּן וְלָא

לְהוֹן: אֶילָהֵוְבְּרָחַלְתָאַבִיְיָאֶלָהָכוֹן

תְּדְבְּקוּן כְּמָא דַעֲבַרְחוּן עַר יוֹמָא

רַכְרְבִין וְתַקִיפִין וְאַתוּןלָאָקָם אֶינַש

<u>קרמיכון ער יוֹפָא הָבין: גַּכְרָא חָר</u>

מְנְכוֹן יִרְרוֹף אַלְפָּא אַרִי יָי אֶלָרָכוֹן

מֵימְרֵיה מַגִיחַ לְכוֹן כְּמָא דִי מַלֵּיל

רדק

כמוהו : ולשוטט

לה

דאַנִיחַ יִי לִישְׁרָאַ כְּכָּל בַעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן מסחור סחור ויהושע סיב על ביומין: וקרא יהושע לְכָל יִשְׂרָאֵל לְסָבוֹהִי וּלְרִישׁוֹתִיוּלְדַיָּינוֹתִיוּלְסַרְכוֹהִיוָאַמַר כלי יקר <u>וַזַיּתוּן יַתכָּל דַעַבִריִיאָלָהָכוּן לְכָל</u> עַמַמַיָּא הָאִילֵין מן קָדָמֵיכוֹן אָרֵי יי

כן לכלתי סור ימין ושמאל וכתיב לא תסור מהדבר אשר יגידו לדימין ושמאל י והז"ל פי׳ אפילו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין והכריחו כן דהי"לל לה תסור ימין ושתאל מהדבר אשר יגידו לך מדאסמכיה ימין ושמאל לתיבה יגידו על כרחיך הכי האמר אפילו על ימין שהוא שמש ועל שמאל שהוא ימין והייכו כמי אומרו לבלתי סור ממכו ואפי׳ כראה בעיכינו שהימין הוא שמאלי והרלב"ג ז"ל פי׳ קרא ימין ההוספה על דברי תורה ושמאל קרא הגרעון ממנה כי בזה יהי' מטה מדרכי התורה ע"כ והוא עדלא הוסיפו על הדבר ולא הגרעו מתכו: **כבלתי** נא וכו׳ מהרייא זיל

שישמרו כל התורה בכלל במ"ש לשמור ולעשות את כל הכתוב וכו׳ ומה שיצוה להם כעת לצורך שעה הוא שיוכרו לבלתי בא בגוים ר"ל שלא יבהו בהסולא השביעו לאחרים בשם אלהיהם כמו לא ישמע על פיך ע"כוכן פירש הרד"ק מדלא האמר

השבעו והמר תשביעו ע"כ:

כתב כי צוה להם תחלה

ואני אומר שכל הכונה בפפוק הוה לומר שכל השמירה הכזכר׳ בפסוק הקודם לשמור לעשות את כל הכתוב בספר תורת משה הכל כייסיר את בכך מאחרי וזהו אומרו לשמור ולעשות את כל וכו׳ לבלתי בא וכו׳ כלומר הא בהא תליא וטעם הכפל של האלה האלה כי די שיאמר

תלוי בלבלתי בא בגויסוכו׳ והייכו דלא קאמר ולבלתי וכו׳ אלא לבלתי להודיעך מכלל לאו אתה שומע הו דהא אם בא יבאו בגוים יסרום מאחרי ה' ותורתו כמו שבא היעוד על זה בתורה את בתך לא תתן לבנו בגוים האלה הכשארים אתכם והיה הפשר לומר שלפי שדבר בכתוב וה׳ אלהיכם הוא יהדפם וכו׳ על שני מיני גוים כדפרשית לעיל הה׳ אותם

שנכנשו ונפונו חלק מהם בארצות רחוקות שעליהם כתיב הוא יהדפם והב׳ הנשארי עדיין בלתי כבישה שעליהם כתיב והוריש הותם וכו׳לעומ׳ שתי כתות אלו אמר כנגד הראשונה לבלתי בא בגיים האלה הנו׳ בחלוקת הוא יהדפם על הנותרי׳ אמר הנשארים האלה ולכך באושני פעמים האלה להורות שהםשני מיני גוים האלה לחוד והאלה לחוד: והנכוז לבלתי בה בגוים האלה על הנשהרי׳ כפשוטו של מקרה כי אות׳ שנאבדו לה יתכן שיבאו בהם אכן ואלו היסק אדעתך לבא בגוים האה יען שתראה שהם נשארים שלא נכבשו אלמא קיימא להו שעת׳ ומוה תבא לידבק עמהם כיון שהשעי משחקת להם זהו שאמר הנשארים האלה אתכם רוצה לומר שלהיותם נשארים יעלה בדעתך בהאלה ומזה המין יאות להיות אתכם ולא זולתם אתכם הזהרו נא שאין צריך לצווה ההכם שלה תוכרו אתם בפיכם את שמם אבל אפי׳ לאחרים לא תהיו אתם סבה שיוכירוס ע"ד לא ישמע על פיך שלא יהיה פיך ואתה סיבה שישמע מפי אחרים על פיך רוצה לומר בסבת פיך ווהו ממש לא תוכירו ולא כתיב לא תוכרו והוא על דרך מה שכתבהי בשם הרד"ה ו"ל גבי לא תשביעו מדלא כתיב השבעו וגם שאם יכשלו בקל דהיינו להיות סבה לשאחרים יזכירים וישבעו בהם הנה ימשך מזה העבודה שיעבדום הם בעלמם וזה הוא שאמר ולא תעבדום ולא תשתחוו להם הא אם צא תצואו בגוים תעבדום ותשתחוו להם ולאלקיהם:

ותסתמרון

ענה ונבורה לתלחמה ע"ו בה׳ אלהיכם תדבקו וכו׳ כתב מהרי׳א ז׳׳ל שאין פירושו אבל בה׳ אלהיכם תדבקו כמו כי אם כום מוכן למלחמה ולה׳ שפי׳ המפרשים ויהיה לשון כי מאחד מהלשונות שהוא משמש אלא דילמא דהא וכו׳ כישומה י כתו כן לרין ג"כ אבל הוא לשון תנאי והמשך הפסוק הזה וגזרתו היא איש אחד מכס ירדוף אלף וכו׳ שבוכות שההיו דבקים בה׳ כאשר עשיתם על היום והוא שגרם להם שהוריש הגוים מפניכם וזה הוא שאמר ויורש ה׳ וכו׳ הנה אם תתמידו בדבקות האלהי תזכו לעתיד שאים אחד מכם ירדוף שף לעתיד ואין צריך לידחק בכתוב אים אחד ירדוף אלף שהוא עתיד במקום עבר כמו שכתב הרד"ק ע"כ הורף דבריו וככון ואפילו שנפרט כי כפשוטו נכון לפרש איש החד מכס ירדוף על העתיד ובלשון ירדוף וכוהן טעם כי ה׳ אלהיכם הוא הגלחם לכם המיד בעבר ובעתיד כאשר דבר לכם והיכן דבר בפסוק ה׳ ילהם לכם ואתם תחרישון : ובשמרחם מאד לנפשותיכסוכו׳ אמר שלף על פי שהזהירס בשמור כדי שיללימו בהירשת הגוים לכך הוסיף שהשמירה הזו נרועה אבל השמירה היותר נכבדת שיוכו אתר זאת הלא היא לעשות מאהבה שהיא העבודה שעבד אברהם אבינו ז"ש ונשמרתם מאדרולה לומר מאד נוספת על הכו׳ הלא היא תועלת גדול לנפשותיכם והיינו לאהצה את ה׳ אלהיכם ופשוטו של מקרא שכמו שהאדם שותר נפשו ממקרים המזיקים לו עא"כו שלריך לשמור מאד שמירה מעולה מזו מאר ז"ש ונשמרתם מאד בזה על השמירה שאתם עושים לנפשותיכם הוהרו לשמור לאהבה את ה׳ אלהיכם כי מצוה גוררת מצוה :

יי׳האלהים י׳דסמיכי בקריאה וסי׳ויקראו בני ראובן׳ ויאמרו אנשי כי׳ שמש י אם יי׳ האלים לכו אחריו י ענני יי׳ ענני וירעו העם הזה׳ ויאמר דורזה הוא׳ עתה תנו לבככ׳ דר״ה׳ ועוד דברו עבדיו׳ ואתנ׳ את פני : ויכרך עזרא : אשר בהרת באברם : ויהי מימים ג' דסמיכי בקריאה וסימ' אחרי אשר הגיח יי׳ לישראל י וילחמו בני עמון עם י ויהי מימים בימי קציר חטים: בספר תורת משד ג׳ רסמיכי בקריא' וסימ' כאש' צוה משה עבר יי' וחזקתם מאד לשמור ולעשורת ואת בני המכים לא המירת דמלכים יונמסר גם בסיפרא דא בסימן ה׳: לא עמד ג׳וסימ׳ ויורש יי׳ מפניהם מדוע נסחף אביריך י אשרי האיש אשר:

לכון:

11

ויקרא יהושע וכו׳ ויאמר אליהם אני זקנתי צריך להבין שתיבת אני מיותרת אבל הוא מובן במה שכתבתי בפסוק הקודם שהוא גרם לעלמו בהתרשלותו הזקנה ז"ש אני זקנתי וכו׳ רוצה לומר אני גרמתי לעצמי שזקנתי באתי בימים וכו׳ומ״ש זקנתי באתי בימים פירש מהר״א ז"ל בפסוק הקודם גבי זקן בא בימים זקן כפי מסכר שנותיוובא בימים שהיה חלש נשבר ונדכה מכובד המלחמות ע"כלי וכבר כתבתי שלא כדבריו שלא גרמו כובד המלחמו׳ אדרב׳ הלות׳ והתרשלותו לגמור המלחמות גרמו לוכן:

ואתם ראיתם את כל אשר עשה ה׳ כתב מהר"א ז"ל שהכוונה לומר אל תדאגו עלי במה שקרבו ימי למות משתי בחינות י האחת כי אכי זקנתי ולא יוכל טוד לצאת ולבא בחיים חייתי אין לכם הועלת ממני לענין המלחמה והשנית כי לא הייתי אני המנצח כי אם הוא יתברך חי

והיים לעד וו"ש ואתם ראיתם את כל אשר עשה ה׳ אלהיכם לכל הגוים האלה כי הוא יתברך העושה ולא אני ומה לכם לדאוג על מיהתי וזהו כי ה׳ הכלחם לכם :

ראן הפלתי נראה לישהוא מכריע איך ה'מארי נצחן ולה׳ הישועה שהרי ראו בעיניכס שהפלתי לכם את הגוים הנשארים שעם היותם נשארים שלא נכבשו כי כיון שהשי"ת הוא הכובש כל העומד ליכבש כנכבש דמי ולכך אני מפיל אותם בנחלה כאלו נכבשו ז"ש את הגוים הנשארים האלה וכו' וכל הגוים אשר הכרתי וכו׳רוצה לומר הרי בעיני הגוי אשר נשארו כאותם אשר הכרתי כבר י ומ"ש והים הגדול עיין הרד"דק :

מנחה קטנה

בשלו' במקומנו וארצנו אשר ככר מחונו כה וגם לכם לח יהי׳ עול בשנילנו כי תשחירו בנחלתכ׳ אשר בא לכם בגורל מפי ה': וישמע פנחס וגו" ירנה הן אמת שעד עכשיו הייתס מזורים בעינינו בשמלכם מת כחלתכם חולה לארן שעא היה זה עעעל שמעלתם נה׳ אכל היום ידענו כילה מטלתם כי ס׳ בתוכנו ואלו מענהם לא כיה ה' בתוכנו אז בוה העת אשר נתתם התוצלת בזה הללתם את בני ישראל מיד ה' מהטוכם אשר היה ען הראוי שיענים מותם מפני היותם חושדים בכשרי' ותן העונש שהי' כא עליכואם אמת הים כדבר שמעלתם בה' י ועור בה שלישיה שלה נכרית התכי לעזוב ארניכם ולכוא לאתיו בתוכנו והיה זה ההפסדג"ב מנים לישראל שהיו מוכרחי למפט נחלת׳ מחלקם הניתן לכם ועתה כגולו מהכל . לשחת את הארזוגו׳ לאאתר לשחת בני רח בן רק החרץ כי אם לא היה התירוץ מספיק לישראל אשר כתכו היה מכרימם מותם לבות לנו׳ בחרץ כנטן והיו משמית׳ חת כחרן אשר בני רחובן וגד גרים בה: מחת בני רחובן וגו'מארז הגלעד אלארד כנען יולה שבני ראוכן וגד ליוו חותם כל המשך הרד הנלעד עד נואם אל בול חרז כנען ולהורות נתנו שחין כלבם כלום על מחיהם ישרמל ושנוחיהם חשר חשדו חותם. שעשו שלא כדת וו"ם ששבו חים מחחיו מתקוסשהוח סוף ארץ הגלעד והתחלת ארן כנעז ווה מארץ הגלעד אל ארן כנען: ויקראו בני ראוכן ונו׳ עד ר"ל קרמו והכריזו להודים לכל שהוח נפשה לעד לנד נדי שיתפרסם לבניכם אתריהם ולא יטעו בו או בשכיל הכאים מכני ישראל שלאיקשדו אותם כמושמשו אביהם: ליקרא יהושע וגנ' אער כאשר ראה יהושע שעברג יעים רבים אשר הכים כי לישראל והארץ ככנשה לפניה׳ וס"פ נתרשלו ישראל מלכבום בחרץ וע"כ רחה כי סוב ללוות חותם על ככה ולורום על זה למען ימהרנ לעשות הזבר עודנו בחיים וע"כ את להסאכי וקנתי וגו ורונה אני שתכבשו הכל בהיותי עודני עמכם כי אחרי מותי תתרשלו עוד ולא תנרשו את יושבי הארץ ויתערכו כהם וילמדו מעשיהם ויהי' זה סיבת ວັນ ວາກະ קנירושין בזהירם על זה בחיו יות ש בכפל לשון מני זקנתי בחתר ביתים, פי מכינו כמה זכרי' שנורפי' שוקנה קופנת על החדם חתר כחן שוקנת יהושע לא כן היה כי הם מחמת שבא ביטי' זקנה מכעית: וחוקתם ונו חתר שוירום על כבישת החרץ זירוםניכ על הסרת הדבריו שנ רפים שיתנרשו מן המרך ותוה לריך סיווקי גם המר שדבר עמם על שלחמת האומות זירום ג'ב על מלחתת היצר וחער להם כשם שנכשתם לרו שונהיכם והייתם זריו ונזכר בפלטמת מלוה כן תחזיקו ללחום מלחמת ה' עם ביג" הרוחיזה נכור הכוכם את ינרו וכשם روع שהק"בה כלחם בשונאיהם מ"מ היו לריכין

> אלהיכם הוא יהדפם וכו׳ צריך להבין כפל הו׳ יהדפ׳ מפניכ׳ היינו והוריש אותם מלפניכם יאמר החביב גם נבין שנוי מפניכ׳ מלפניכ׳ ונראה כי לפי שהוכיר שתי חלוקות האחת מהנשארים לכבוש והשנית אשר הכרתי שנכבשו כבר על אותם שנכבש אמר שלא יעיזו פניה׳ אחר מיתת יהושע להזור להרלם כמו הגרגשי שפנה וכיולא עליהם הוא אומר הוא יהדפם כי בשכבר הוריש׳ ויהדפם שלא יחזרו עוד לבא לעורר מלחמה זהו מכניכם ועל הנשארי׳ שלא נכבשו עדיין שהם לפניכ׳ עליה׳ הוא או׳ זהורי׳ אות׳ מלפניכ׳ מלפניכ׳ דייקא וירישת׳ את ארלם של אלו ואלו וחזקרום מאד כו׳ אמר כיאין לישראל חוזק שבעי כי אם השגמיי על ידי קיום התורה והמצות ז"ם וחזקתם מאד והחוזק הזה ימשך ע"י לשמור לעשות וכו׳ י או אפשר כפשוטו שלריך תזור לשמור דברי התורה ככתבו ולא שישמרום בסודם לבד או בתכליתם כמו שעלה בדעת שלמה ע"ה שאמר אני ארבה ולא אסור שחשב לבטל הכהוב ולקיים אותה בלא אסור אבל אמר את כל הכתוב בספר תורת משה ולא אמר עבד ה' דרך מעלה לתלות התורה במשה שכיון שנתן נפשו שליה נקרא תורתו כדכתיב כי אם בתורת ה' חפלו שע"י כן נקרא תורתוז"ש ובתורתו יהגה וזהו בספר תורת משה שאלו אמר כאן עבד ה' היה מורה שהתורה היא של האדון הוא ית' והכתוב רולה לתלות׳ במשה עלמו כאלו היא תורתו וזהו בספר תורת משה לכלתי סור ממנו חוזר לספר או למשה ואתר לבלתי סור ימין ושמאל מקושר עם לשמו׳ ולעשות את כל הכתוב בתורה משה שכתוב בה גם

כי אם שוב השובו וכו׳ כאן הגיד שעבירה גוררת עבירה וזהו כפל כי אם שוב השיבו פעם 205

במלחמת הינר שנריך החדם לחזק עלתו לניחו והק כה עוזרו את"ככע"ם על הי לא יעזננו בידו וע"ר הנח לטהר מסייטין לו והכל תלוי ביתר זה לבלתי בוא בנוים ונוי שחם תבוחו בסם תלמדו מעשיהם חשר לוה הכווכה צותה תורה לא תחים כל כזמה ואל תאמרו נחים אותם ולה כלמוד ממעטיקס זה ה"חכי כוה חתה עובר חת מנות ה׳והיח לח תולח ע"ר שחפר שלמה אני ארבה ולא אסיר וע"כ ענירה גוררת פנירה כיון שתשאירו מכם יסירו לכננם בלי בפה ע"כ במא דעילת הלשמור ולששות рĥ

פנהה קטנה

את כל הנתיב בשפר תירת הזה ונו׳ לכלתי כוזכנויט החלה וחולה תובירו ולח תמריפו וגו'וחס כה תעשון ש ורביו כה' ותנרטו באומו ים כ׳יתן לכם כח ויורש כ׳ מעכינם בזיח בדולים ובוי וום תדם כנגד עדה ישן ששתתם מגתת פניכם לנרשם לש"ש לעלוד חת ה ולבע׳ הרע מקרנכס ה׳יגמיר בעדנם שתכבשו כולם ולא יעמוד חים בתניכם ווהשנה כדרן הטביג שיקוים כנט הימור הגדול שנתורה ליש אחד עכם ירדף אלף ואתר מנם חפי החלששבנם ומה שכפל בחומרו חים חחר וסיק לילומר אחד מכם מה תל אים אלח לימר לך מה שאים רודף חלף הוא פנד היותו אחל וחין וכותיבדול כ"ככי חיו חורתו נכתב בספר זכרוו כאלו היו שנים שוכותם כפתב בספר זכרון היו נסים רכנה ואל מתמה אל הזכר בים' אלהיכסהוא הנלחם ולפניו כולם שוים כחים חחד וכבר הבטיח לך זה בתורה למהשכות עושה הוחקיום סיעוד וזה שחתל כחשל דבר לכם י כי מם שוב תשובו וגו" אע"פי שהתורה לדרשת מכלנ הן לחי וכו' מ"ת פרט בדבר לחיזוק ולירחם וחפר היעוך בעירוש וערט היעוד פרע שנתורה בעברם על המצוה והסיבה לכל הואאם מדבקו ביתר הנוים האלה ללומר הל תחובו בלבנכם ליון שהם מוכנצי' תחת ידנם לא יריתו רחש נגדיכם ולהחמיחכם חתר ההכל חשר לח יועיל רק שחתה תעשול צולקרכו חל עכודת ה'תדעו כינה כן הוחכי הע"עי שיחתר לעכוד ה' ולהיות בישרחל חין זה כי חם לפנים ועשה זה למען שתתחתן בו בהיותך ככור שישרמל הוא ואת ה' הוא עובד אמנם שבע תושבות בלכו להחטיחך וע"כ כיון שנחתם נהם והם בכם שוב חין תיקון כי ישירו את בכך מחתרי ווה יהי'ברמא בנוקו שתחברו מיול החרמה הטוכה הזחת וני' והטעם הוכחתי לתכם עד היום קוח מסני מעכמיו הגיע הותן שהנכי הולך בדרך כל הארזואס לח שכשיו חיפתי נסבר הימ הנהול מכמה טפתי שחין פוכיחין חנא טעיך ליוותוי וגם הייתי מתונין לכם עד בוא לכם צל הטובה חשר דברה׳ לכם עלי לכם שלי תרעומו׳ שלח כח לכם ת״י צל הטיב אשר דבר אתנס צכשיו שלח לעל דבר חחד שכל דכרו הטול הנני בחתי בתולחת מנולה ולהודיע לנם כמה סובות תחבדו של ידי שתשובו מחתריה' ונה עוד מנה יותר גרוע שוה שכתה נרות נערתם וכתה סרתות טרחתם עד בואנם אל המקום הזה אכל בעונש וחבדתם פהרה וגו' הקוםן שבעת׳ אחד תאלדו

טובות הרכה : ויחסף

ולשומם י כמו ולשוט מןשוע לסום : וידעתם בכל לבבכם ובכל נפשכסי כלומר אימו לבבכם ודעתכם על כל הדברים הטובים שבהו הליכם ולה יתכן להיותם מקרים הלה בכונת מכוין השר יעד התכם בכל הטוב הזה ולה נפל דבר החד מכל דברו אשר דבר תוכלו להכיר כי מאתו בא לפס הכל : עד השמידו אותכס בתילם האליף ולן וברא אותהן

ררק

ישפטו אותהם: ויאסוף

כלי יקר

חחד תגרום שתשובו שלית ואם כי הדבקות בגויסיתר הפלטה מעט מוער יועיל לגוי׳ מהד לה מההבת הגוים אלא כדי להעלים את ים 'וזהו הומר בתחילה ביתר הגוים לשון יתר פליטה ולשון שאת׳ פבחירתכ׳ הותרת׳ אותם ואח"כ יכפרו בטובתכם להשוב שבכחם ירשו ארז וזרועם הושיעה למו עד שיקשבו שנשארים הם האה ר"ל פשארי׳ בעל מרחכש ולא לותרים כמו שהו׳ההמת:

ידוע תדעו כו' כפל ידוע תדעו רצה לומר להם כצר הוא

ידוע על פי משה ע"ה בתורה שהמר והיה אשר תותירו מהם לשיכים בעיניכם ולצנינים בצדכם שעל זה אמר ידוע על ידיעה קדומה ופרש"י ז"ל בהותם פ׳ מסעי שיכיר לטון יתידות המכקרות עיניכם וללנינים לשון מוסכת רולים הסובצה אתכם לסגור ולכלוה התכם מאין יולא ובא והרא"בע פי׳ שיכים מגזירת הסר מסוכתו הנני סך וכו׳ ולצנינים לשון קוצים חדים כמו צני׳ פהים ע׳כ וכעת תדעו דבר מהוד׳ הוה כילה יוסיף ה׳ הלהיכם להוריש כי ללצים הוא יליץ ובדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו והיה לכם לפח ולמוקש דהיינו לפח קל בתחיל׳ לההטיה התכם בדבר קל ואחיכ ולמוקש שתעבדו׳ ותשתחוו להם וזה יגרום לכם עונש הל בתחילי דהייני ולשוטט בצידכ׳ שהצדדין והס הארצות הסמוכו׳ לספר בתחילה ישוטטו באותם הצדדין לבד כי לא תחזקנה ידיהם לבא אל המרצו׳ שבאמצע כי אם בצרדי׳ לבד ובההבא ואח"כיהיו לצכיכים בעיניכ' שיבואו מחנות מחנות בציכות ומגינים בעיניכ' בפרהסי' ולא בהחבא כי הפח יגרום לשוטט בצידכם והם נה תשובו יהיו לכם למוקש ויגרמו לצניכיי

וָהְסְתַמְרוּזְ לַחֲרָא לְנָפִשָּׁתֵיכוֹז 5 למרחם ית יי אל הכון :ארי אם מיתב התובון ורדדבקון בשאר עמפיאלימי כסי בי אם שוכתשובו ודבקתם ביתר הַאִילֵין דִּי אָשְׁתַאֵרוּ הַאִיֹלֵין עַבְּכוֹן ら ורת החתנון בהון ורת הערבון ברהון יהיה בַכֵּם: יָרוֹעַתְּרְעוֹכִי לאיוֹסִיף יהוֹה שׁ ואינון יתערבון בכון: מדעתדעון אַרי לא יוסיף מֵימִרָא דֵייַ אַלָהָכוֹן לְתָרְכָא יִרֹת עַמְמַיָּא הָאִיּלֵין מָן מית נפפין הָאָלֶר מלפְנֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְפָח קרמיבון ויהון לכון לחביר ולתקלאי יייים ולמוקש ולשמט בצדיכם ולצננים ら וּלְסִיעַן נַשְׁלַן זְיָין לְהָבְלֵיבּוֹן וּלְמֵישִירָין מַקַפַּנְכוֹן עַר דְהֵבְרוּן מֵעַל אַרְעָא <u>טַבְתַאהָדָארִייִהַבּלְכוֹןייַ אֵלָהָכוֹן : פּוּייים אַלְהִיכ</u>ִם: וֶהָא אֲגָא אָזֵיל יוֹטָא דֵין בְּאוֹרַת כָּל אַרַעַא וחִרעון בָּכָל רַבְּכוֹן וּבְכָר נפשכון אַרֵילָא בַמֵּיל פּּהְנָסָא חֲדָא מכל פתנמיא תקניא די מליר יי אַלַהַכּוֹז עַלִיכוֹז כּוּלְהוֹז אָתְקַיָּסוּ לְכוֹז לָאבַטִיל מִגְכוֹן פַּתַנָּטָא **חָדָא: וִיהֵי** כְּמָא רְאָהְקַיָּיָמו אֲלֵיכוֹן כָּל פִּהְנָמַיָא הַקניאדי מַלִיל יַיָ אֶלָהָכוֹן עַלִיכוֹן כֵּן 25 ײַתִי ייַ עַלִיכון יַתכָּל פִּתְנָמַיָּאבִישַיָּא אי אי הַדָּבָר הָרָעעַד־הַשְׁמִירַוֹאוֹתְכָּםמַעַל ער דְּיֵשֵׁיצִייַתְכוֹן מֵעַל אַרְעָא טַכְתָא

^{גיאו היוון} והוָה אַלהֵיבֵם: בְּעָבָרָכֵם אָת־בְּרִית הדאהייהבלכוןיי אלהכון : בְּמֵיְעַבַּרְכוֹן יַת קְיָיטָא דַיְיָ אֶלָהָכוֹן הפפור זרופון ותותכון ותופלחון לטעות עמפיאותסגרון להווןיתבוף

רוּגָזָא דַיְיָבְכּוֹן וְהֵיבְדוּןבְּפְרִיעַ מֵעַל אַרָעָא טַכְתָאדִיהַבלְכוֹן:

וכנש

ונשמרתם ה' בקריא' וסימ' בסרר ואתחנן: והנהאנכי ה' וסימן גמסר בסרר ויצא: בעברכס ב'דלמיבי ופימן והיה בעברכם את ברית יי' :

יהושע כג

בעיניכ׳עד אבדכס וכו׳ שישארו הט ותצאו אתט פיון שלא הוצאהם אותם כל זה בכלל תיבת תדע שהיא ידיינה מהודשת כוספת על הראשונה שכלל בתיבת ידועי ומ״ש ולשוטט עיין פי׳רש״י ז״ל ואס נפרשלשוטט כמו שלתצ הרד"ק ז"ל שהוא לשון שוט לסום ג"כ יתיישב הכתוב כך בתחילה ייסר אתכם בשוטי׳ לשוטט בלדיכם במלקות ורלועה המכה בלדדי האדם ועל כתפו אבל אח"כ יישרו התכם בעקרבים ולנכינים בעיפיכם כדפירש רש"י הו כהרה"בע כנוכר שפירשו לשון הולים כמו נים פחים :

אנכי הולך היום בדרך כל הארץ מהרי"ה ז"ל כת׳ יאמר הנלי זהן וידעתי שלא אסיה כ"כ והנה עד שארא׳כל העתיד לנא בזה אבל בדרך הקש רואה אני כי כמו שנהקיימו כל הייעודי׳

הטובים אשר יעד הוא ית׳ שלא נפל דבר א׳ ככה יביא עליהם כל הדברים הרעים כי הההמדה בדברים יורה על ההשגחה כי המקרה לא יתמיד וכמו שההתמדה בדברים העובים שההמידו לכם והורו על ההשגחה ככה יורו הדברים בבואם בהתמדה בהתקיים היעוד שבא בהם ע"כ ולי לראה שהכתוב הזה כתן טעם לתוכחהו זו שישראל השואל מה היום מימים ומשיב ואומר והכה אככי הולך היום בדרך כל הארץ שנכין להוכיח אתכם ביום הזה משתי בהינות האתת מהבחינה שאחו"ל שלא יאות להוכית כי אם סמוך למיתה כדי שלא יבום ממנו כל שעה כמו שמצינו במשה שהוכיחן לישרא םמוך למיתתו וכן דוד לשלמה בנו כדכתיב ויהרבו ימי דוד למות ויצו את שלמה בנו לאמר וא היא תיבת לאמר לדורות שלא יאות להוכיח אלא סמוך למיתה לקריבת ימים והטעם השני לפי שבהיותו בחיים ידע שלא ימרו את פיה׳ אך אחרי מיתתו שלא היה להם מי שיבושו כ׳כ ממכו לכך הוכיחם שמוך למיתתו וכל זה בכלל או׳והבה אנכי הולך בדר׳ כל הארץ שאם לא עכשיו אימתי ולר׳׳להוכיח׳ כדי להשאיר אחריו ברכה ואמר וידעת 'בכל לבבכם אמר כי דבר ה'יש לו סגולה שהו'מעלמו נעש' ומתקיי׳ והטע׳שכיון שבדבר ה׳שמים כעשו ממיל׳ג׳׳כ כל דברי שידב׳הוא כעש׳בהכרח משיו ועד״ז פירשתי בכלי חמדה פסוק ההו׳ אמר וגו׳ ר״ל ההוא אמר והותה אמירה לא תעשה מיל ע״י האמיר׳ שלמה זה נתנע כי האמירה שאומר הוא ית׳ עושה מעשה מיד ולזה לא יתכן שידבר ולא יקימנה כיון שהוא נעשה ומתקיים מאליו באוכן שהדבר הטוב נעשה מאליו ז"ש כי לא נפל דבר הכל באו לכם ר"ל הם באו מעצמם ולא הולרך השי"ת להביאם אלא הם באו מעצמם ונעשו ונתקיים והוםי' ואמ׳ לה נפל ממכו דבר א׳ שהוה מאמר מיותר גם תיבת ממכו מיותרת אבל הוסיף לומר שמלבד שלא

100

ולשוטט בלדיכם ישוטטו לבוז ולשלול סביבותיכם: וללנגים לשון מהנות וכן וכאו עליך חלן כלנה זו המהפת את האדם משלש רוחות כמה שנאמר כלנה רלון תעטרנו הסונבנו כתו ושחול ואנשיו עטרים אל דוד ואל אבשיו עטרים שובבים : וארצ את ורעו י חסר ה"א פמה מריבות ונסיומת עשיתי עמו עד ກວາ שלא נתתי לו זרע :

וִנִשְׁמַרְהֶם מָאָד לְנַפְּשְׁתֵיכֶ**ם לְאַהֲכָ**ה

הַגוּים הָאֵלָההַגִּשְׁאָרִים הָאֵלָה אַתְכֵם

והתחתנהם בהם ובאחם בהםוהם

אַלהַיכם להוריש ארת־כָּל־הַגוּיִם

בִּעֵינֵיכֶם עַד־־אֲבָרְכֵם מֵעַל הָאַדָּמָה

הַטּוֹבָה הַוֹאת אֲשֶׁר נָתֵן לָכֶם יְהוָה

הַוּוֹם בְּדֵרֶך בָּל־**הָאָ**רֶץ וִידַץהָּגם בְּכָל

לבַבְכֵם וּבְכָל־נַפ*ּש*ְׁבֵם בְּיָ לֹא־נָפַר

דַכָּר אָחָר מִכְּל י הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים

אַשר הבר יהוָה אַלהיבם עַלִיבִם

הַכֹּל בָּאוּ לָכֶם לְא־נָפָל מִמּגּוּ דָבָר

הרבר הטוב אשר רבר יהוה אהיכם

אַלִיכֵם כֵּן יָבִיאיָהוָה עֵלֵיכֵם אָת כָּל־־

האַרָמָההַטוֹבָההַזֹאהאַשרנָתוֹלָכֵם

יהוד אלהיכם אשר צוה אתכם

והלכתם ועברתם אלהים אחרים

וָהשְׁתֵּחֲוִיתֶם לָהֶכֵ וְחָרָה אַה־יְהוְוֹה

בַכָּם וַאָּבַרתם מהרָרה מֵעַל הָאָרֶץ

הַמּוֹבָהאֲשֶׁרנָתַן לְכֵם:

והנה אַנכי הולה

את־יהוֹהאַלהֵיכֵם:

כלי יקר

בלשון רבים כיון בזה אל מה שנירסמ בפסוק הקודם במ"ש לה נפל ממני דבר ה׳ שהוה על חלק פרטי שנו בדבר הטוב שכולו בשלימות בא אשר לעומת זה מקיע בפסוק הזה הקש מוחלט אין ההש למחצה אבל כד הוא שכאשר בא עליכם כל הדבר הטוב ר"ל כולו בכל חלקיו שלא כפל ממכו דבר אחד כך יביא ה'עליכם כל הדבר הרע כולו יחדיו בלי הסרון חלה ממכו והנה היה מרחמי ה׳ שלא הקיש כי אם מכל הדבר הטוב אל כל הדבר הריב לבד מדבר לדבר שאין בכלל זה היום כל הדברים הרעים הרבים כתו שנתקיימו הדברים טובים כולם והנה גם הלא כיון בזה להורות היכולת האלהי שבהתקיים דבר אחד כולו בכל חלקיו יספיק עד השמידו אותכם מעל פני האדמה הטובה ונוכים כן אחר: והיה כאשר כא עליכם כל טו ממה שבא בתורה בתוכחות שבפושת תבא בכל חלק וחלק מהתוכחות ישלחה׳ וכו׳ עד השמדך ועד אבדך ובסמוך על אבדך עד השמדך כאילו רוצה לומר כל חלק וחלה שבהללות מספיה הוא להשמיד ולאבד ואמר אותכם דהי"לל אתכם הנה הוא ע"ד מה שאחו"ל בפסוק אותי ואתכם כך כפרש כאן כי הרע המגיע לכם כאילו הוא מגיע אלי יען כי אני ה׳דבר המנהיג אתכס ז"ם אותכם כעיז דרשת הז"ל אותיואתכס:

את ברית ה׳ לריך בעברכם להביןשכבר הודיע׳ סהן שיביא ה' הפורעכות עד השמידו אוריית אותם מעל האדמה א"כ מה צורך יסי' מש השמות הדבר הזה פעמים לומר וחרה רבינו יו אף ה׳ בכת וארדתה מרדה וווי ומשרת אף ה׳ בכם ואבדתם מהרה וכו׳ ועוד כי בכתוב הקודם לא אמר מהרה אלא

עד השתידו אותכם מעל האדמה וכאן הוא אומר מהרה באופן שהשני כתובים מכחישים זה את זה ולא די זה הלה שהכתוב הרחשון- מכחים

הכתוב בתורה שאמר ואבדהם מהרה מעל הארץ כו' גם צריך לדקדק שבכתו'הראשון הוח הכמב בתו אי שימו אי אימו מעל הארז הטובה למעלה אמר אשר כתו לכם ה׳ אלהיכם וכאן וגראה לומר כי הפסו׳ הזה צריך להפסיקו בסכינא חריפ׳ שאו הוא אומר אשר נתן לכם : בעברכם את נרית ה׳ אהיכם דהיינו ביטול המנות הבאו׳ בתורה היא ברית ה׳הנה העבר׳ הברית הזו היא שגרמה לכט כל הפורענות הנזכר בפסוק הקודם שאמר כן יביא ה׳ עליכם וכו׳ אימתי בעברכם את ברית ה׳ אלהיכט אשר מוה התכם וכן מורה הסגולתא שבתיבת אתכם אמנם אם הלך תלכו אחרי אלי"ם אחרים הז יגדל הכור ענות וז ש והלכתם ועבדתם אלי"ם אחרי' היא חלוקה בפני עלמה ועליה יעד לחרות הף ה׳ שהיה פורענות יתירה שלכך יבה להם ההבדן מהר מעל הארץ הטובה מה שלא ייעד במהירות בפסוק הקומס שכיון שעדיין מודים באלהותו יתברך יאריך אפו טליהם לבלמי הביא מהרה האבדן ולזה כיון הפסוק שבפסוק הקודם שמדבר בהעברת הברי׳ביטול תורה ומצות אבל עדיין לה עבדו ע"ה הז נאמר אשר נתן לכסה׳ אלהיכם שעדיין אתם מודים בו שהוא אלהיכם אמנם בפ׳הוה אתר שהוכיר והלכתם ועבדתם אלי"ם אחרים וחרה אף ה׳ וכן׳ או כתיב אשר נתן לכם לבד שכיון שאין מודים באלהותו ית׳ לכך לא כתב כאן אשר נתן לכם ה׳שהיכ׳ בחלוקה זו שהלכו ועבדו הלי 'ם החרים והסכים בזה הל מה שכתוב בתורה וסרתם ועבדתם אלי"ס התרים וכו׳ ותרה אף ה׳ כו׳ והבדתם מהרה שלא יעדה באבדן מהרה כי אם כשיסורו ויעבדו להים החרים ולפי זה היה ראוי שיאמר הכתוב ואם תלכו ותעבדו אלהים אחרים והשתחויתם להם וחרת כו׳ כיון שהיא חלוקה בפני עלמה אכן להיות עבירה גוהרת עביר זבפרט ביטול תורה והעברת ברית ה׳ אלהיהם שבודהי הגמור זה יביאכם לידי עבירת ע״א ולכך כתיב והלכתם ועבדתם וכו׳ כאילו

ויאסף

הוא כמשך מהקודם כי זה סמוך ותכף לזה : ריאסוף יהושע את כל שבטי ישראל שכמה מהרי"א ז"ל הקשה מה ראה יהושע אחר שדבר הדברים הרהשונים לכל יברהל ולרהשיו ולזקניו ולשפטיו ולשטריו והיה בהם מה

שיספיק מהליווי והאוהרה וההתראה אם כן למה הוסיף שנית לאסוף אותם שנית ולמה לא אמר כל בפעם ה׳ והמפרשים המרו אולי על פי הדבר עשאו אבל לא נזכר בכתו׳ולכן הין ראוי שנאמין שבאו עליו ציווי אלהי והשיב שהחרי שדבר כל הדברים הקודמין לפי שהעם לא השיבוהו דבר עליו לא כתקררה דעתו ולכן ראה להביא אותם בתוכחת שנית כדי לשאול מהם שאלות באופן שמפאת ההכרח יצטרכו להשיב כאשר עם לבבם ויעשו יצליו חוזק ובריה וקיום גדול ע"כ הורף דבריו ועדיין קושייתו בתקומה עומדת היא : ואני אומר שלהיות העניינים האלה שני עניינים לכך עשה הותם בשני פעמים הראשון עניינו כולו על איבוד יתר הגוים ההם הנשארים ואעפ"ישהוא חלק פרטי ומלוה מהמצוות שבהורה ראה לעשותו ראש פנה להיות דבר גדול הערך כי אם יותירו מהגוי יהיו להם לפוקה ולמכשול עד שיכפרו ביי׳ ועבודהו לעבוד הלילים והנה כל דברי יהושע בענין הראשון מיוסדים על זה הדרוש שפתח ואמר אתם ראיתם בו׳ ראו הכלתי כו׳ ויי׳ אהיכם הוא יהדפ׳ מפניכס כו׳ ואעפ״ישבא בין הדבקים פסוק וחזקהם לשמור ולעשות את כל הכתוב בספר תירת משה לבלתי סוד ימין ושתאל לא שהדרוש ההוא מיוסד על ענין קיום המצות והתורה שהרי איננו כי אם בדרוש אבדן יתר הגוים כמו בהוכחנו אלא שמזכיר חומר מלוה זו שכל גופי תורה תלויין בה עד שבהתחזקתט בדבר הזה של ביטול יהר הגוים ועקירתם מן הארץ הרי הוא הכנה לשמור ולעשוי את כל הכתוב בסכר הורת משה לבלתי סור ימין ושמש כיון שיום׳ המכשול המהטיאים את ישראל והיינו דסמיך ליה לבלתי בא בגוים וכו׳ דהא בהא תליא וכל הכתוב סיבבים על זה כי גם אומרו בעברכם את ברית ה׳ כו׳ והלכתם כו׳ הכל תולדת מהניה מהמחטיאים כאמור והענין ההו׳ מספיק צאסיפת וקריאת ישראל וזקניווראשיו ושופטיו אמנס כאן באסיפה זו השנית הוסיף ואמר כל שבטי וכו׳ ראה יהושע לעשות דרוש בפני עצמו על ענין קיום התורה והמצות באסיפת עם הקטנים עם הנדולים

בפל דבר מכל הדברים הטונים שכולם באו היה עדיין הפשר לומר שבדבר מהם יהסר בו בדבר ההוא חלק מה ממנו ודבר פרטיי בו לזה אמר לא נפל ממנו מהדבר הנז' אפי' דבר א' פרטיי בו וחלק קטן בו אלא באו כל הדברים וכל דבר ודבר בא בשלימות שלא נפל ממנו דבר כל דהו ז"ש לא בפל ממנו שתיבת ממנו הוזרת אל השי"ת הנזכר בכל הדבר הטוב אשר דבר ה' יאמר שכל הדברים נובים הכל באו לכם עם היות שאתם לא הייתם כ"כ כדאים לשיתקיימו יחד כולם עכ"ו לא נפל נומנו דבר א׳ ר׳ל מתלוית׳ וית׳ ובטובו הוא שלא נפל דבר אחד ולא תכם נחשך שלא נפל כי לא בלדקתך וביושר לבבך וכו׳ ככתוב בתורה :

והיה כאשר בא וכו׳ ר"ל כאשר בא מאליו הדבר הטוב כן יביא ה׳ וכו׳ שהדבר הרע לא יבא מאיו אבל צריך שיביאהו ה'כדי שיביאנו באופן כאות שתוכלו שאתו ז"ש כן יביא ה'עליכ'כי כמו שמתחמת המיתו יה׳ בהבחת הטובכן מתחמת ע"י הבחת הפורענות וכמו שהח"ל גבי אני ה׳ הנא׳ גבי הבטחה כאמן לשלם שלר טוב למתהלכים לפניו כשהוא אמור אצל פורעכות כאמן ליפרע ביוצא בזה הוא מ"ש הפסוק וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי תנון ורחוס הוא שלהיותו חנון ורחום לא עשהיהדברים פתאם בזעף כי אם שקד שקידה ועיון היאך להביאה באופן שנוכל שאתו ויכיאה עליכו הוא בעלמו מאהבה עוה כי חכון ורחום הוא לכך לא מסרכו ביד זולמו שא הוא הביאו ציי חנון ורחו׳ הוא והמר כהשר בה וכו׳ כל הדבר הטוב כלשון יחיד ולמעלה כהמר כל הדברי׳הטובי׳

שִׁכֶּמֶהוַיִּקְרָאׁלְזִקְנֵייִשְׁרָאֵׁלוּלְרָאשֵׁיו

וָאָקַח אֶת־אַביכֵם אֶת־־

<u>וַאֵתּן לִיצְרָוֹכן</u>

אַכְרָהָם מֵעֵכֵר הַנָּהָר וָאוֹלֵך אוֹתו

בְּכָּד־אָרֶץ בְּנָעַן וָאַרְבֶּ אֶרת־זַרְעוֹ

<u>אָת־יְעַקָּכ וְאָת־עַשָּׁו וָאָמֵן לְעַשִׂו אָת־</u>

דַקר שַׁעִיר לְרָשֶׁת אוֹרֹתוֹ וְיַעְקֹב

בַאַשֶׁר עַשֵּׂיתִי בִּקָרָבָּוֹ ו**ְאַח**ָר הוֹצֵאתי

ַוְאֶתֶּוְ־לְוֹאֶת־יִצְ**חָ**קִי

יהושע כר

רדק

/3

מנחה קטנה ויאטף יהושע וגו' ויהרא ויאסוף יהושע • פעם אחרת כי הנה כתב למעלה ויקרא יהושע לכל ישראל אלא התורה בתורה התורה הוכיחם פעם ושתים כדי שיהיו נזהרים לשמור התורה :

2

ואילי וכל שכלים מיפצ אשף יסומי כל שבשי ישראל שכמה והביאס שם בברית יי׳ בשקיימו וק גלו מליהש שמית לשבוד את יי׳ והנה עשה זה יהושע להוסיף להם אוהרה שלא יעבדו אלהים איורים בי כגלה לו מצד הכבואה כי סופס ללקות בזה והנה יושיף זה להם החוקה מהמשך אחר שמון שוה כי הם בעצמם קבלו עליהם זה לפני השהים ולולי זה לא היה צריך לוה כי במה שנקשרו

האלהים:

ישר׳ במעמד הר סיני הקחרו אלי הבאים אחריהם והכה זור להמזה א ויאסף יהושע את כל שבטי ישראל הכניא מהשאמר אהכליא מסדו השם יתעלט למ והוא כי מתחלה היו כל אבותיכו בושדי עיז והיה מושבס בעבר הנהר והש"י לקח משם אברה׳ אביכו והביאו לארץ ככען להיות הארץ ההיא כבתרת כדי שיהיה ורעו יותר שלם והנה וכר כי הוליך אותו בכל ארץ כנטן כי המקומות רבי מהנה היו ובכלם באו אלו הנבואה להורות על שלקות הארץ ההיא למי שהו' מוכן אל השלמות והנה וכר בוכתן לו את יצחק ולא הוכי שאר הברים כי ביצחק לבדו יקרא לו זרע ואולם ביצחק זכר שנתן לואת יעקב ואת עשו ולא כמכט יילהוכיר עשו לפי שהיה לו צורך להוכ׳ כי כזו לו את הר שעיר לירושה ונמכעו ישרא מלהלחם ממו עליה כמו שמכר בתורה ואולם מכני אברה' לא היה אחד שהוהרתנו - ובַניוירדו מצרים: התורה מלהלחם עמם ווכר שינים ובניו ירדו מלרי' והוליאם משם הש"י ע"י משה ואהרן כאשר הרבה להכות את מצרים ואמי זה רבו פליהם אתכם: זרדפו אחליה' המצרי' בחיל גדול גברכב ובפרשי' והשימו אותם חוני על סים עד שלא יכלו לברוח יוהם והפלי השם ית' חסדו עמהה ושם ערן חשוך מאד בין ישר׳ובין מצרי׳וסכב שטבטו המצרי בים באופן שרוכר בתול והנה עיני קצת הדור ההו׳ היו רואו׳ כזמן קהו׳ אלו האותו׳ והמופתי׳ אשר פשה הש"י בתלרי' ואח' זה ישבו בעדבר ומי׳ רבי׳ בסבת המרגלים:

ואחר

וּלְשׁפְטֵיוֹ וּלְשַׁשְׁרָיו וַיִּתְיַצְּבָוּ דִשְׁפְנֵי ייייויייייייייייוּ זְשִׁרָיוּלְסַרְכוֹהִיוּאִיתעָתָרוּ בָוָדָם ויאמר ואַטַר יְהוֹשְׁעַלְכָל עַמָא בִּרְנָן 'n<u>ו</u>ּשְׁעַ אֶר־כָּרִיהָעָׁם בְּה־אָמַרִיהוָה אָמַר יִיָ אֶלָהָאדְיִשְׂרָאֵל בְּעֵבֵר פַרַת אָלהי ישׁרָאַר בְּעַכֵר הַנָּדָהר יָשְׁבָו יתיבו אַבְהַתְכוֹן מֵעַלמָא תֶרַח אָבוּהי אַרוֹתיֹכָם מַעוֹלָם תֶרחוּאַכִי אַרְרָהָם ‹‹ מימי מי יי יִדָּאַרְרָהָם וַאֲבוּרָי דְנָחוֹר ופְרָשוו **וּאַכִינָח**וֹרויּאַבָרוּאָלהִים אֲחֵרִים : לְמֵעַנת עַמְמֵיָא: וְדַבָּרִיח יֵח אֲבוכוֹן יַרה אַכְרָהָם מֵעִבַּר פִּרָרה וָאוֹבֵילִירה 'sn'7 יָתֵיהּבְּכָלאַרְעָאדְכְנַעַן וָאֵסְגֵיתִי יֵר יאֹבֵי בְּנוֹחִיוִיהָבִית לֵיהּזֵה יִצְחָק: וִיהָבִית לְיִצְחָה יֵת יַעֲקֹב וְיֵרת אֲשָׂו וִיהַבִית לעשוית טורארשעיר למירח יתיה 13 ・パー <u>וַיַעַקֹבוּבְנוֹהִינַחַתוּלִמִצְרַיִם:</u> וָאֶשְׁלַחאָת־ לינליש׳י ה׳וּשְׁלָחית יַת משֶׁהוַיַת אַהֲרוֹ וּטָחֵיר׳ משהןארת־אַהָרוֹנאָגָף אֶת־רמִצְרֵים מעימה יַת מִצְרָאֵי בְּמָאדַעֲבָרִירת בֵּינֵירהוֹן

וּבָתַר בֵּןאַפֵּקִית יַתְכוֹן : ואפקית וָאוציא אָת־אָבְוֹתֵיכָם וֹיִיכָם יִיכּל פיפר יִיִד אַבְהַרְתכוֹן מִמִצְרִים וְאָתֵיתוּן לְיַשָּׁא וֹרְדָפוּ מִצְרְאֵי בָּרֵתר אֲבָהַתְכוֹן ברתיבין

ממצרים ותכאו הזימה וירדפו מִצְרֵים אַחֵרֵי אֲכוֹרִתיכֶם בְּרֶכָּכ ובפרשין ובפרשים

ויתיצבו ה' בקריאה וסימן נמסר בסדר וישמע יתרו ובסדר וילך: ואולך ד' בקדיאה וסימן ואולך אתכ' קוממיות ואולך אתכם ארבעים שנדה במרבר ' ואולך אותו בכל ארין כנען ' ואולך אתכם במרבר ארבעים שנה לרשת ' ונמסר גם בסדר בחקתי: ירדו מצרים ירידה מצרים ד'בליש' בקריא' וסי' ויקומו אן בעים טנויעמרו יויעקב ובניו ירדו מצרים י ההלכי׳ לדרת מצרי׳ הוי הירדי׳ מצדים לעזרה ונמסר גם בסרר תבא: הימה ו' בספרא וסי' ויצא הגבול הימה - מתפוח ירד הגבול · וירד הגבול נחל קנה י ופגע בכרמל הימה י מחבל אכזיבה י ואוציא את אבותיכ'ממצרי'ותבאו הימה :

> מגדולים וכל שבטי ישראלוששה זה בשכם להיות קרוב אל עירו תמנת חרם גם להיות המקום אשר שם הריגריזים והר עיבל שבא הליווי האלהי בהורה לעשות שט חוזק לתורה כלכתיב והיה בעברכם את הירדן וכו׳ וכן עשה יהושע מאו הכף בו ביום לכניםתו לארזכמו שזכרנו לעיל במקומו וזו שנית ראם לעשות במקום ההוא אסיעה א שנית לחיווק קיום בדת וזיש ויתייצבו לפני האלי"ם לסיות כי התקום ההוא מוכן להגלות שם האי 'ם שהרי כשנכנסו לארץ צו ציום עמדו על הברכה על הר גריזי׳ ועל הקללה על הר עיצל ולכך כאמר לפני האלי"ם כי בכנושייא כזוומקום מוכן גלוי שכינה יש בו אמנם מהרי"א ז"ל כתב זה לשונו ונראה שהביאו ארון אלי"ם בשכם כרי לכרות הצרית לפניו והנה רצה לעשות זה בשכם לפי שבמקום ההוא אמר יעקב לבניו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוככם לפיכך ראה יהושע לומר צחקום ההוא דצרים דומים להם ע"ב :

> יהושיע כו׳ כתב מהרי"ה יהושע הזכיר ראשינה החסד היותר גדול והוא שהבדילכו מן ויאמר הטועי' ולמד אותכו אמוכות אמיתיות ככוכות וזהו בעבר הכה' ישבו אבותיבם ויעבדו אלי"ם אחרים ועם היותם עובדים ע"א האל ית׳ לקח אח אביכם את אברהם ואולך אותו בכל ארץ כנען מקו' קדוש ומוכן לנצוחה ושלימות ולכן הוליכו בכל ארץ כנען ע"כ אמנם צריך לדקדה במ"ש ויהמר יהושע אל כל וכו'כי מספיק שיהמר ויהמר אליהם יהושע וכו' ועם כל השבטים וזקני 'ושופט' ושוטרים הנזכרים ידבר א"כ אל כל העם מיותר וגם כבין אומרו כה אמר ה' אלהי ישרט כה אמר ה' מספיק אכן אפשר שלהיות הקיבוז הזה גדול מאד לעברם בברית ה' ובאלתו כולם נקבלו מחוט' עצים עד שוחב מים והפי׳ ערב רב שעלה אתם אשר לעומת זה הוא אומר ויאמר יהושע אל כל העם יחדיו כאמור ואפי׳ הערב רב ואמר כה אמר ה׳ אלהי ישראל כי עליהם לבדם יצדה אומרו בעבר הנהר ישבו אבותכם כי לא אבות הערב רב הם או אפשר שאומר כה אמר ה׳ אהי ישרא אשר הוא יתברך מתפאר בהיתו להיכם כן ראוי שאתם ג"כ תחזיקו בעבודתו אמנם המאמר הזה כללי הוא ג"כ אל הערב רב והעפ"י שיאמר בעבר הנהר ישבו אבותיכם וכו׳ ואקח את אביכם כי אברהם אביהם של גרים הוא נחשב ואל זה כיון באומרו ויאמר יהושע אל כל העם שגם אל כלל העם ואל

> ערב רב אליהם הטוף מילתו ואמריו במה שיאמר אהי אבותיכם כי גם אביהם הוא נחשב כאמור י ות"ם ויעבדו אלי"ם אהרים פשוטו של מקרא על כולם יחדיו על הרח ואברהם ונחור ואח"כ ואקח את אביכם וכו׳ או יאמר ויעבדו אלוי׳ם אחרים על תרה ונחור בי אברהם בן שלש שנים הכור את בוראו ויורה על זה הפסוק בהומרו תיבת מעולם נמשכת אל תיבה תרח בשופר הולך ובהומרו אבי פעמים אבי אברהם ואבי כחיר גם באומרו אברהם ולא הי"לל אלא אבי אברם כי בעת ההיא אבר' היה ולא אברהם ע"ד מ"ש הכתוב אשר בהרת באברם שכשבחר בו היה אברם הרי שהכתו' הורא אותו כפי השם שהיה לו באותו זמן ואעפ"י שאח"כ כשתנה שמו דכוות׳ הכא היה לו לומר אבי אברם אלה ודאי כוכת הבוווג לומר שלעולם הכיר תרח וירד לסוף דעת אברהם שאיכנו עובד אי"ם ההרים במוהו כבני העיקרי נחור התהמין באמונהו ז"ם מעולם תרח היה אבי אברהם ולה אבי אבר שידע שאיבנו אב לארם אלא אב המון מאמינים בשי"ת ז"ש מעולם היה תרח אבי אברהם שלא כתחדש לו באבריהם חידוש ולכך לא היה אבי אברם ונחור אבל היה אבי אברהם בבחינת הכולדה לבד ואבי כחור לבד שהרי היה אביו בכל מכל בהולדה ובאמונות כי ויעבדו תרה ונחור לבדם אלהים אהרים וכיון שראהו אומר לאביו לא ראיתיו ואת אחיו לא ידע ואקח את אניכס כיון הראיתיו עוב לבדו

ויתילבו לפני האלהים . נראה שהביאו ארון האלהים שם כדי לנרות הברית לפני הארון כמו שאמר ויכתב יהושע בספר תורת אלהים נראה כי שם היה הארון שבו ספר התור' ואספם יהושע שכם ולא שילה שהיה הארון שם אולי וכנש יהושעית כל שבטיאדישראל עלפי הדבר עשה זה שיכרת׳ יייי לשבםוקרא לסביישראל ולרישותי הברית בשנם כי בו נתעכב אברהם אבינו תחלה כשנכנס לארן כמו שכתוב ויעבר הברם בארן עד מקום שכם ועוד כי שם נעשה נם גדול ליעקב אבינו ושיוכרו אותו וידבקו ביי׳ לבדו ועוד כי תחלת הנחלה אשר הי' ליעקב בארץ ישראל בשכם היה שקנה חלקת השדה מיד בני חמור אבישכם ושם אחר להם יהושע הסירו אהי הנכר אשר בקרבכם כמו שאמ' יעקב לבניו בשכם הסירו את אלהי הנכר חשר בתוככס : וארבי כתיב כלה היה וקרי וארבה בה"ה ושניהם שוים בדרך הדקדוק ויש בו דרש כיהכתוב הוא לשין ריב ומסה כלומר הרבה נסיונו' כסיתיו ועמד בכלס: והתן לו את ילחק ולא זכר את ישמעא כי בן אמה היה ועוד שאמר לו גרש את האמי הואת ואת בנה : כחשר עשיתי בקרבו ז הכגף שנגפתי אותם לא היה בפעם אחד אלא במכות רבות כאשר עשיתי התכות בקרבו: ותבאו הימה ' כנגד אותם זקני שעברו ים סוף וכן ותראנה עיניכם כנגד אותם זקנים שהיו עדיין בקייס : ויבא

כלי יקר מריצה שיריצ עם זרעו כדכתיב משא בערב וכו׳ ורש"י ז"ל כתב וארב הסר ה"א כמה מריצת ונסיונות עשיתי עמו עד שלא נתתי לו זרע עכ"ל ואחר כך לעת זקנת שרה ואתז לו אתילחק ולו דווקא ביחוד יותר מישמעאל ובמתנה אלהית בלי הכרה טבעות כי אברהם זקן ושרה זקנה חדל להיות לשרה אורת כנשים ובזה גםתלקה קושית המפרשים שהקשו למה לא הזכיר את ישמעהל וכי

תימא לפי שלא היה זרע כשר הרי שמזכיר את עשו עם היותו רשע גמור וישמעאל שב בתשובה והרלצ"ג תירן כי אין ראוי להזכיר לא ישמעאל ולא עשו כי ביצחק הכשר יקרא לאברהם זרע לא בישמעאל ומה שהוכיר הכתוב את עשו היינו לפי שלריך להוכיר ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו ויעקב ובניו וכו' וקרוב לזה כתב הר"דק זה לשונו ולא זכר את ישמעאל כי בן אמה היה ועוד שנאמר לו גרש האמה הזאת ואת בנה ע"כ ומהרי"א ז"ל תירץ כי לה הזכיר כי אם הנולדים דרך נס וישמעאל בטבע נולד שהגר היננה עקרה אמנס בשרה ורבקה שהיו עקרו' הזכיר בניהם יצחק

ויעקב ועשו: ליצחק את יעקב וכו׳ כי דרך מתנה היו כי עקרים היו ואמר את יעקב תחילה ואחר כך ואתן

את עשו לפי שינוקב היה עיפה ראשונה כמו שאח"זל משל לשפופרת וכו' ומה שאמרו ואתן לעשו את הר שעיר מהרי"א ז"ל כתב שהוא חסר שלישיר"ל שלעשו נתן את הר שעיר לרשת אותו ולא נתעסק הקב"ה עמו ללמדו תורה ואמוכות לא כן ליעקב ובניו שירדו מצרימ כדי שיהבר להם היכול׳האלהי בהוצאת׳ על ידי הרועים הנאמנים וינתן להם התורה האלהית עד כאן ולי כרא׳ פשוטו של מקרא ואתן לעשו את הר שעיר כדי לדחותו מעל ארץ הקדש אל הר שעיר הטמא אשר שעירים ירקדו שם ואמר לרשת אומו דמ כפיק שיאמר ואתן לעשו את הר שעיר ירושה אפשר שרמז העתיד שיעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו וירשוהו כמו שאמרו חו"ל כי לא אתן לך מארצו עד מדרך כף רגל עד שירוך בו כף רגל המשיח וזהו שאמר כאן ואהן לעשו את הר שעיר לרשת אותו ואחר כך כלומר שיהיה ירושה לורעו של יעקב ויעקב ובניו ירדו מלרים לפרוע השטר חוב של ועבדום ועינו אותם כדי שיזכו אחר כך בנהלת הארז:

ואשלח את משה וכו׳ הגיד חסד יציא׳ מצרים שעם היו׳ ששלח את משה ואת אהרן אף על פי כן לא הועיל עד פנגפס ה׳ במגפת מכת בכורות וזהו שאמר ואגוף את מלרים אני הנוגף בעלמי וכבודי כי אז כאבר היה שאני בעלמי עשיתי בקרבו אחר זה הולאתי אתכם באופן

שעשיתי עמכם הסד גדול ללכת בעצמי לעשות בקרבו כדי להוציא אתכם: ואוציא את אבותיכם וכו׳ בפסוק הקוד׳ אמר ואח׳ הולאתי אתכם וכאן הוא אמר ואוליא את

אבותיכם וזה וזה אמת כי אומרו ואתר הוצאתי אתכם הייכו על דרך ואילו לא הוציא וכו׳ עדיין אכו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו וזהו ואחר הוצאתי אתכם בכח אבל בפועל ואוציא את אבותיכס יומה שאמרו ותבואו הימה כת׳ הרד"ק ז"ל ככגד אותם הזקנים שעברו ים סוף מדנ׳ וכן ותראינה עיניכס דבסמוד עד כאן ואמר כי אף על פי שאתם בעלמיכם ותבואו הימה לים סוף עם כל זה לא אמריכם רדפו המצרים כי אם אמרי האבות זהו שאמר וירדפו ווצרים אחרי אבותיכם על ההריכם כי או הייתם הטנים ולא היה לכם השמה בעיני המלרים אבל רדפו אחרי האצוה בי

לוקני ישראל וגו׳ לפי שוקני ישרחל כנר היו חסופי׳ הנלו כדכתי׳ לתעלה חתר לשון קריימה כמי שקורה לסמוך אינו וכוונת זבריו להראית שמלכר השבומה אשר קבלנו פנינו בסיני הדין נותן פל עי החסדים שעשה אלקי׳ פתנו פטול ועד עתה לשמורי מצותיו ולקיים מוקיו ומשפטיו י גה הרחם חלשת אלהי העמים ושכל עניניהם הכל וריק והוכיר להם נ'מיני טכודת ע"א שכהם נכלל כל ענין הנליהה י הא׳ עבודו ענר הנהר קודם ביא תנרה והשני' מבורת מצריםשנה גלו ישראל והג' מכורת מלני כנען שהיו עוברים מינים רבים י והנה כל עוד שלא ראו ישראל מלש'ובכניות כל אלו המינים מע"א עדין לא היתה בחירתם שליתה לפי שלא ישפוט השכל פשפט אתיתי בכחירת חלוקה מחלוקו׳ המנין אשר בה שוכט פד שיביחו לפניו כל החלוקות . ואז יוכל לבחור הטוב והמובח שבהם ובחירתו אמיתי וחיובי ואין לנטות ממנו וכן כל טוד שלא ראו ישראל הלשת כל מיני ט"ז שבעולם עדין לחיהי 'פבידת' ונקירתם שלימה ומיובית אתנם עתה שראו גם אלהי כנטן וכלם כאין נגדו יתברך הנה בחירתםלעבוד ה' יהיה משפט חיובי מהשכל ומוכרת מהחמת לה מהשבועה נכדואם יתחבר לזה ראיים יכלתו ית׳ וחסדיו אשר עשי עתקם באותות ותכווב ומופתים נפלאי אשר הפליא למשות עמהם יהי׳ החיוב יותר שלם ולזה אמרו ז"ל פל מהשחתריתרו עתה ידעתי כי גדול ה׳ וגו׳ אלו אדם אחר אתרו היו שוחקי עליו משא"כ יתרי לה הניה ע"ו שלה מנדהי ועיכ חתר שכבשנ ישראל כל פלכי כנפן וארנס וכוה רחו שחין פעש בשום חלהי כנפן חמר להם יהושע מתה בתרולכם למי תעכודו בי עתה בחירתנם שלימה ואמיתי ותיוכי ולזה אער להם כל הכתוב כאן והתחיל מאלהי עבר הנהד והשלי׳ כאלהי כנען להורוה בנאוש ראו כי אין ממשככולם יחכם ותוה: נחשבו ' והנה ספר כל הנעפה להם עד היום שבנולם היו נסים ואין פעולה הטבע הושיל להם כולה רקהול בנס והתחיל מתרח חבי הבריים כי מאן שהיה אברהם כעולם נקשו להפיתו והקנ"ה ה: לו זרך נם כתו מאור כשדים וכלקים שרה פעמייוכפלחמי התנכים וחתר וחקח כי הוא לקתו והכילוי וחתן לו חת ינחק דרך נם כי טרה היונו מקרה היתה ווה בישלו ע"י שהלך בחרץ כנטן כמח"ול כאן אי אתה זוכה לכיים שת ל תחת המזל ומולוהי שאינו מוליד וע"י שהלך לארץ ישראל יצא אתנות המזל והוליד ואתן כילמק וגו׳נסוה זרך נסכי גס רבקה עקרה היתה ועוד כס שני שנתתי לו הת ימקב והרי ששו בכרם חחד כדי שימים ששוכל היהותה מדם נדות וישאר ימקב זך ונקי להוצת שלימה כלי מתנו מטה פסולת ויעקכ ובניו ירת מלריט גם בזה הפליא הסדו כא זל ראני הי' יעקב לירד בשלשלאות של בריל וכני והקדים יעקב לעשו מעיפי שעשו יכה החשון ונו משפש

ג' דקדים בפטים לשוטרים

הכל האשמים ורדפו עד סמוך לים סוף ואפי א תוכו וז"ם ובפרשים ים סוף שהגיעו עד תחום הסוף הכבינות שוו זכוער טוון עש שון כקרה ים סוף ובזה מובן אותרו כאן ים סוף ובתחילה הוא אומר הימה:

ריצעקו אל ה׳ הזכיר שהועילה צעקת ישראל לששם מאפל הוא הענן השד למצדים כדי שלא יראו את ישראל להזיק׳ ולבלבל דעת המצרים ומיש ויבא עליו מוזר למאפל שבתחילה הקדים להביא מאפל ועליור"ל אחר המאפל הביא את הים ויכסהו ואין זה פשוטו של מקרא והנכון מה שכתב רש"י עליו על כל יחיד ויחיד שבהם שאם היה היחיד מצרי בורח שלא ליכנם בים גל של ים רודף אתריו וקולטו ע"כ וזהו עליו ויכסהו בלשון יחיד וכן כתב הרד"ק ו"ל בשם הו"ל והוסיף לפרש עליו על פרעה ואעפ"י שלא נזכר הרי הזכיר מצרים או אמר עליו על כלל מזרי ע"ב ומ"ש ותראינה עיניכט וכו׳ הודעת חסדי ה׳ שראיתם בעיניכם נהם מאויציכם אשר רדפו אתכם ואגם אורחיה תוכה מסותרת שעם היות שראיתם בעיניכם את אשר עשיתי במלרים הכעסתם אותי על שנתחייבתם לשבת במדבר ימים רבים ז"ש ותראינה וכו׳ ועכ"ז ותשבו במדבר ימים רבים הו יהי׳ והשבו במלבר רמו מסדי אל שסתק צרכם במדבר ימים רבים ארבעים שנה ז"ש והשבו דרך ישיבה כעין תדורו שלא חסר לבס דבר במדבר עם היות הזמן ימים רבים :

20 (*) 🕽

ກາງຄຳ

קרבתיו אלי:

ואקח את אציכם את אברהם קשה שהי"לל ואקה את אביכם אברהם ועוד אותרו בכל ארץ כנען מהועניינה דמספיק שיאמר ואולד אותו אל ארז כנען י ונראה כי ידוע שתרח עקר דירתו בשביל אברהם וכא למרן ואין ספק שהרח כשנצול אברהם מאור כשדים אולי כתו לבו לשוב וזו הועיל לו לזכות לעולם הבא בזכות אברהם עד שנ׳לאברהם ואתה תבא ל אבותיך בשלום בשרו ביש לוחלק לעולם הבא ובזה אפשר שאמר ואקח את אציכם את אברהם שהרי הרח כלהח מאור כשדים נוהו והקח את אביכם את אברהם דמשמע דאביכם למוד ואברהם לחוד וכיון שתרח לא הביח מלעבוד ע"ז כי אם מחמת יראתו לכך נדהה תרח וכלקח אברהם לבדו מעבר הנהר והיה מהנם ופלא שהוליכוה׳ בכל ארן כנען עם היותם כופרי׳ ובלהי מאמינים באמונהו של אברהם עם כל זה ואולך אותו בכל ארז כנען ואין פוצה פה ומצפצף ואף על פי שהדרך ממעט׳ פריה ורבי׳ כמו שאחיול בפרשי לך. לך על כן אמר ואולך אותו בכל ארזכנינו ולא מעטה ההליכה את הזרע אלא וארבה את זרעו זה ישמעאל וכתב וארב חסר ה"א לומר דבזרע ישמעאל הכתוב מדבר שעתי' הקב"ה לריב עמם וכדכתים על פני כל אקיו כפל שיפול בנוכלים זהו שאמר וארב את זרעו לשוו

בכורו ושראו ורמה נהים בעשולו שניגל מיד עשו ילין ועררועי האומות כשהרנה אנשי שכם כדקי׳ במדרשי ووندره

כנכורה פ"מ קראתי לו בני

מנחה קטנה

נאזלת את עשה ונו׳ כמס כסים נעשו לו בשליכת היאור ותחרב פרע׳ וחוביה מתכר עלך קשה וחומה קשה שאתילו נסות וחתר הונחתי חתכם קוים טומן שהיה ת'שנה ולא הייתם כ"ח רד"ו שנה רק תכוחו כתה תיכי נסים נעש בכס. ותשכו במדבר נסזה לטוכה היתה כח"ול שהיו החתורי' קונני' כל נטיעות מוכות וכל חלקה מוכה הכחיכו וכל ככין נחה החריבו וע"כ ערנס בעזנר עד שעמדו ובנו ונטעו הכל כקד' כדי שיביחו לחרז טוכה ככוי צבתים עלאי׳ כל סוב ואילמ׳ טוכות יולה הוכיר מלחמת מתלק לפי שהיפה מסלת פתלק פ"י יהושע לא נקש להחזיק טובה לפנמוי וחבחה אתכס אל ארז האמורי וזה היה נכש כחיול חלו היתה סיחון מליחה יתושים לח כיה חדם יכול לכנשה וחלו היה סיחון ועעו בעקום פרונה חין תומה לחהיה חרם יכול ללחום עתו ועוד בוחשד החל שעי"כ הנים גים ארץ עמון ומואב כא"ול עמון ותוחב שהירו בסיחון ותענרו את הירדן ככתה בסים ידועים ותבחו חל יריחו כביחה כפלמה כבשתם מותה כלי חרב וחכית רק ע"י סיניב שנעה יתי' ותה נס ביתר המלכים מן הזמים כלחעו חותם בהשלכת הבנים בהלים בתורה בית חורון ובעמידת השתש יפתה עי לכם עודעה סולן ותנענף לעכיד זילת ה׳ ית׳ על כל ביחתר ייזכל מקום לא תהי שבורתכם לחסבת המועיל ע"תשיטיב לכם ולקבל פרס אנח מכד יראה ואהנה עכוד שלמה ווה ועתה יראו את ה'

ופכהו

ויבא עליו את הים על פרעה ואף על פי שלא זכרו הרי זכר מצרי' או אמר עליו דרך כלל על תצרים ובדרש על כל יחיד ויחיד שבהם אמר שאם היה במצרים חחד שלא היה רולה להכנם לים היה הגל טורדו לים : ואביהה י כתו׳ בה"א וקרי ינום וכניוה מכות הכל ננס בלח ה"ח והעניין חחר: וילחם בישרחלי והנה לח רהינו בתורה שנלחם בלק עם ישראל וגם יפתח אמר אם נלח׳

בכו הלה פירושו זו המלחמ עשה ששלח לכלינם לקלל התכם והרה מתוך מעשיו כי הילו היה יכול להלחם חתכם היה נלחם כמושכתוב אולי אוכל נכה בו המחשב' חשבה הכתוב למעשה : כעלי יריחו והנה לה רחינו שנלחמו בעלי יריחו בהם אבל הכתוב הומר ויריחו סוגרת ומסוגרת מפני בני ישרהל אולי יצא מיריחו מגדולי העיר אל מלכי כניגן להזהירם ובין כך כלבדה יריחו והם היו עם המלכים שנתקבנו אחר כן להלחם עם יהושע פה אחד ואם כאמר כי משבעה גוי' שוכר הנה כתקבנו ליריחו לפי שהיתה טומדה על הספר והיא מנעולה של ארץ ישראל ונתקבלו שם להלחם עם ישרא הנה לה ספר הכתוב מלחמה זחת ואם היתה למה לא ספר אותה הכתוב זהו דבר תימה אלא הנכון כמו עני םפירסנו :

וּבְפָרָשִׁין לְיַמָּא דְּסוף: וּצְעִיקוּ כָּדָם 15 יי רשוי קבלא ביניכון ובין מצראי ואיהי עלוהיית ימאוחפנון וחזארה עיניכון יח די עַכָּדירת בְּמִצְרַיִם 2% ויתכתון במדבראיומין פגיאין: וְאַעֲלִית יַהְכוֹן לְאַרַע אֲמוֹרָאָה דְיָתִיב וּאַיֵי בְּעִיבְרָא דְיַרְדְנָא וְאַגִּיחוּ קָרָבָא עַמְכוֹן וּמְסָרִירת יַרְתָרוֹן בְּיָרְכוֹן וירירותון ידע אַרְאַהוֹן וְשִׁיצִיתִינוּן כָז קָרָמֵיכוֹן: וְקָם בְּלָקבַר צִפּוֹר מֵלְכָּא רְמוֹאָכוְאַגִיחַקְרָכָא בְּיִשְׁרָאֵל וּ שְׁלַח וקָרָאלְבְּלְעָםבַּר בְּעוֹר לְמֵילֵט יַתְׁכוֹן: וְלָא אָבֵיתִי רְקַבְּלָא מָן בִּלְעָם וּבָרֵיך ָבָרָכָאיַתְכוֹןוְשֵׁזָבִית יַתְכוֹןמִןיְדֵיהּ : ל׳ ג׳ניֵחֵ בָּרוֹהְאֶתְכֶםוָאֵאֶל אֶהְכָם מִיְרוֹ: וַעֲבַרְתּוּן יַת יַרְדְּנָא וַאֲמֵיתוּן לִירִיחוֹ ואַגיחו קרָבָא בְּכוֹזְיַהְבֵי יְרִיחוֹ אֶמוֹרָאֵי ופריזאי וכנענאי וחיתאאי וגרנשאי חיוַאֵיוִיבוּסָאֵיוּמְסְרִית יַרְהוֹוְבְּיֶדְכוֹן: ושלחית

ויבא עליו את הים על כל יחיר ויחיד שבהם שאם היה היחיד בורח שלא ליכנס בים גל של ים רודף אחריו וקולטו: וילחמו בכם בעלי יריחו האמורי והפרזי וגו כל שבעה החומו׳ כזכרין כחן לפי שיריחו עומדת על הספר והית׳ כגרה ומכעולה של הרץ ישרחל ונקבצו לתוכה מכל שבעה האומות גבורי החיל : אלהים

ובפָרָשִיםים־סוף: וִיִצְאָקו אָל־יִהוָת

וישם מאפל ביניכם י ובין המצרים

ויבא עָרָיו אָת־הַיָם ויִכַפָּהו

וַהִרְאֶׁינָה אֵינֵיכֶם אֵתאַשֶׁר־עָשׁיִרִזי

במִצְרָיִם וַהֵּשְׁבוּ בַמִּרְבָּר יָמִים רַבִּים :

היושבקעבר הירהן וילחסו אתכם

וָאֶתֵּן אוֹתָם בְּיָרְכֶם וַתִּירְשֵׁוּ אֶרת־

מוֹאָבויִלָחֶם בִּיִשְׁרָאֵל וַיִּשְׁלַח וַיִקָרָא

וָלָא אַבָיתִי לִשְׁמִעַ לִבְרָע<u>ֶם וַיְבָר</u>ָך

וַתַעַבְרוּ אֶת־הַיִּרְהֵץ וַהָּבָאוּ אֶל־יִרִיחוֹ

ויקחמו בכם בעלייריחו האמרי

וְהַפְּרִזְי וְהַכְּנֵאֲנֵי וְדַקְרִוּתִי וְדֵהְגִרְנָשִׁי

הַחְוּיִיְהַיְבוּסֵיְנָאֶהֵּן אוֹתָם בְּיֵדְכֶם:

<u>לָבָלָעָםבֶּן־בְּעוֹר לְקַכְלָ אֶתְכֶם:</u>

ארצםואשמיהם מפגיכם:

ואבאה אתכםאל ארץ האמרי

וַיָּקָם בְּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֵלָך

רלבג

ואחר זה הביא אותם אל ארץ האמורי היושב בעבר הירד' והו' ארז סיחון ועוג שני מלכי האמורי ויירשו ישראל ארנם מלד העור האלהי לא בקרבם ולא בקשתם ואמר זה השתרל בלק בן לפור להלחם בישראל בשקרא לבלעם בן בעור לקלל אות׳ ולא אבה הש"י לשמוע אל בלעם ויברך ברוך אותם והצילם השם ית' ממכו כמו שמכר בתורה י ואחר זה עברתם את הירדן ובאת׳ אל יריחו וירשת׳ אותה ואת׳ זה כלחמו בהם בעלי יריתו והם מלכי האמרי והפרזי והכנעני והחתי והגרשי החוי והיבוסי שכלחיוו עם ישראל כמו שמכ׳ בזה הספ׳ ווה מתה שיורה שכל אחד תהמלכים הלה הדברי ההם היה לו חלק מה ביריתו כמו לשחע אל כלעם ויהו: 1000 טוכרו לו ל:

מסרה

לשמע

לשמ**ע לכלו**

מפכח"גו

סימן ג'פו המצרים ה' בקריאה וסי'והיה כי חיח בהון יראו אותך המצרים ואמרו י שומין קד ויראו המצרי' את האשה : וירעו ^{ושת}יתה' אותנו המצרים ויענונו יכי לא ^{קרתי} יוכלון המצרים לאכול יוישם מאפל יונמסר גם בסדר לך לך :

> ואביא אתכסכתב הרד"ק ז"ל כתוב בה"א וקרי בלא ה"א והכל אחד עד כאן ולריך לדקדק כי אומרו והשמידם מפניכם מיותר שכבר אמר ואתן אותם בידכם אבל אמר ידוע שאתם לא היה בדעתכם להלחם עמהם כנודע תן התורה שאילו נתן לו מקום לעבור בגבולו לא כלחמו עמו אלא סיחון הוא שילא לקרהתו בחרב וזהו שהמר כאן וילחמו אתכם הם נלחמו עמכם ולא אתם עמהסולפי שיצאו חון מהמדינה כל אכשי הצבא ואנשי חיל לכך אמר ואתן אותה בידכם והתר כך ירשתם הת המתים וזהו שהמר ותירשו את ארצם ולפי שנשארו במדינה הנשים והטף בשיהם ובניהם של היולאים למלחמה וגם רבים שהיו נחבחים כמו שאח"ול לכך אמר ואשמידם מכניכס ואין השמד אלא כילוי בנים הנשארים במדינה וגם הנסתרים שנשמדו ע"י הצרעה כמו

> שיזכיר בסמוך ובזה לדק לשון ואשמירם על ידו יתבר׳ ושלוחו הלרשה : בלק וילחט וכו׳ עיין הרד"ק ז"ל : ואני הומר כי ידוע שהיה ברית שלומים בין יעקב ובין לבן והגל עדועם בלקלא היתה שום קטטה כי גם הוא מלך למואב שנצטוו ויקם ישראל אל תנר חת מוחב ואל תתור בם מלחמה לכך אמר וילחם בישראל ר"ל שנלחם ונתקוטט והפר הברית ההוא ושלח לקרא לבלעם שיפר בריהו שבישראל ר"ל ישראל סבה הוא יעקב אבינו ז"ש וילחס בישראל ולא כתוב בכני ישראל ששלח לקרא לכלע׳ בן בעו׳ עם היותו קרוב ובעל ברית לים' סבא הכו':

אביתי לשמוע לבלעם קשה מאחר שבלעם אמר ברכות י מאי קאמר ולא אביתי וכו' וכן בתורה ולה אבה ה׳ אלהיך לשמוע אל בלעם ואפשר כי אחו"ל שמה שביקש בלעם לקלל ולא

את ישראל יובן מתוך ברכותיו שהרי כולן הפכין של קללות הן כדכתיב ויהפוך ה' אלהיך את הקללה לברכה לכך אמר ולא אבה ה׳ לשמוע ולהנין אל בלעם מה שהייתה בכוונתו לא מה שאמר את שבע המזבחות ערכתי שאמרו הו"ל שרלה לבטל זכות שבעה מזבחות שנבנו מימי עולם ועד זמנו שעל כל זה יצרק לשון שמיעה ממש ועל כל זה רמז כאן ולה אביהי וכו' והנכון בעיני הוא כי אפי׳ אותן הברכות שברכן תכליתן לרע היו שהיה אותר כארזים שהרוח עוקרתן לפי שהם קשים שהרי אחיה השילוני לא אמר אלא כאשר ינוד הקנה שלעולם אינו נערר לעומת זה השלים הוא ית׳ואמר עלי מים שישגו שם ובמקום נמוך שהין שט רות סערה וכן בכולן אשר על זה יצדה מאד ולא אבה ה׳ לשמוע וכו׳ולא אביתי לשמוע לבלעסר"ל לשמוע לתכלית של בלעם ולכך לא כתיב אל בלעם כי שמע אל בלעם ולא שמע לבלעם ר"ל לכווכתו וזהוגם כן אומרו ויברך ברוך אתכם ר"ל ויברך ע"י שאני עשיתי אותו ברכה במה שאמרתי עלי מים שע"יכ נעשו כל דבריו ברכה ואפי׳ הקודמים ווה ההפיך של ויהפוך ה׳ וכו׳ וזהו והציל אתכם מידו שכל אותן הנרכות שהיה אומר היו להכלית רע אלא שאני הוספתי צד מה בברכה ועי"ז כתקו הכלז"ש ואציל אתכם מידו או אמר ויברך ברוך לכון מקור שברכם כמה פעמים כמו שנתרעם בלק שאמר והנה ברכת ברך ואציל אתכם מידו שהרי כאלו נפלת׳ בידו ע"י עלתו של אלהיהם של אלו שוכא זמה לולי פנחם עמד בפרץ לפניו והשיב את חמתי מעל בני ישראל ז"ש ואציל אתכם מידו :

ורגעברו את הירדן ותבואוכו' מהרי"ה ז"ל כתב שהדברי' שאירעו בימים מספר אותם ברמז ובקיצור והיינו אומרוותעברו את הירדן שעברוהו ביבשה ותבואו אל יריחו שבאו תכף דרך נם כמו שכבר ידעתם זוכ׳ גם כן נם גבעון וילחמו בכם בעלי יריחו על החמשת מלכים שנקבלו ימדיו להלחם עם יהושע וישראל שהרגישו הלער כאלו היו הם בעלי יריחו ז"ש וילהמו בכם בעלי יריתו כו׳ עיין הר"דקז"ל ואני אומר כי יריהו מנעולה של ארז ישראל היא והיינו ויריחו סוגרת את כל ארן ישראל שהיא מנעולה כאמור והיא היתה מסוגרת אשר בלי ספק האמורי והפריזי והכנעני והחתי והגרגשי החוי נהיבוסי כולם בעלי הייחו שכולם מחזיקים ביד יריחו כי היא היתה מנעול של׳

כלי יקר

שני מלכי דאי כתב ושני היה גראה שהכל מין צרעה אחד והיא שגרשה אותם אלו מלכי כנעןוגם שני מלכי האמורי לכך כתיב שני להפסיק שכל אחד מין צרעה לבד ולמ"ד שלא עברה נמי ניחא שהרי המרו שאף על פי שלא עברה עמדה לה בעבר הירדן מזרהה סמוך לירדן ומשם הטילה הרס והרגה אותם באופן שלשני מלכיהאמורי הרגה בעלם ולמלכי כנען גם כן מרחוק אשר בזה מובן טעם אחור ענין הצרעה להזכירו אחר ותעברו את הירדן לומר שאף על פי שהיא לא עברה הסםשלה והרסיותה עברה לארץ כנען והיינו דכתיב שני מלכי האמורי ולא כהיב ושני לפי שלא היוהענינים שוים שלשני מלכי האמורי עקצה אותם והרגתם ולשאר המלכים הארם נזרק עליהם לצד אבל הלד השוה ותגרש הותם על מלכי כנען הנזכרים בפסוק הקודם מלבד שני מלכי האמורי שנשיכתו ועקיצתם כעקיצתה :

ואשלח

לכם וכו׳ הכונה ארץ אשר לא יגיעת בה לכבשה אלא ונכבשה הארץ לפניכם ואוור בה ואתז בלשון יחיד לא יגעת לו' שהפי' יחידים או מתי מספר לא יגע בה במלחמה לכבש׳אמנ׳

בשאר החלוקות אמר אשר לא בניתם אשר לא נטעתם כי הוא יתברך עכב את ישרא ארבעים שנה במדבר כדי שיבנו הגוים הערים ויבלרו אותם כדין להודיע כחו ית׳ שלא יועילו להצילו בעליהם התנכרים וכן בו אלה שלפי שנטעום הגוים מאז הותר להם לאכול מיד ולא כאסרו מצד דין ערלה ז"ש התם הוכלים מיד בהוה :

יראו את ה׳ בתמים ובאמת כי עבודת השי"ת לריך לבלתי הלטרף אליה שום שיהוף ועתה כמו שטעו דור אכוש לשתף עמו יתבר׳ איזה מזל או לצא מרוס כדי להיותו המלעי בין

הסיבה ראשונה וביניהם כנגד זאת הכת אמר יראו את ה' ועבדו אותו בתמים ר"ל ע"ד תמי ההי עס ה׳ אלהיך ר"ל לא תהיה פוסח על ב׳ הסעיפים חציך לה׳ וחציך לע"א אא כולך המים לה׳ וו"ב כאן בתמים ולפי שאפשר לעוצדו אבל יהיה על מנת לקבל פרם לכך אמר ובאמת במה שהוא אמת לא לתכלית מהתכליות ואמר כי מכלל העבודות שיעבוד השי"ת בהן היא הסרת להי הככר אשר עבדו האצות בעבר הנהר או צמלרים וזהו שאמר והסירו את להי וכו' ועבדו את ה׳ בהסרה הזו כי היא היא עיקר העבודה וכמו שאבאר בסמוך וארחיב בזה בס"ד :

רע בעיניכס כת׳ הרב ב"ע בשער פ"ט הקשה איך יהיה יהושע מרבה להפציר לדחות את ואם ישרא מעל השי"ת ועבודתו כי יאמר להם ואם רע בעיניכם וכו׳בחרו לכם וכו ואחר שענו כל העם יהדיו ואמרו חלילה לנו מעוו׳ את ה׳ וכו׳ שנה ויאמר יהושע וכו׳ לא תוכלו לעצוד את ה׳ עד שבלשו העם ואמר לא כי את ה׳ נעבוד אז אמריהושע עדים אתסוכו׳ ומה הוסיפו בזה עד שקבל דבריהם יותר מן הראשונים ותירן הרב הנזכר כי היה אפשר להם לטעות אוכטעות דור אנוש דהיכו לעובדו בשותפות יהצור׳ ההיא לאמצעי והשי"ת לאלוה ופטרון כי בזה טעו הטועים בימי הנביאים זבפרט בימי אליהו בכרמל שהיו פוסחים על שתי הסעיפים מהשיהוף הזה וכמו שהוכיחם ואמר עד מתי אתם פוסהים וכו׳ עד שראו המבחן שלא הועיל הבעל כלום אז הודו ואמרו ה׳ הוא האלהים ה׳ הוא האהים כונו בכפל לומר כי עד עתה היה נודע אצלם שה׳ הוא האלהים על מציאות ה׳ אבל חשבו שהשגחתו בשפלים תהיה ע"י אמלעי אשר כעת יצאו מהמבוכה הזאת והכירו האמת כיה׳ הוא האלהים על מציאות ההשגח׳ בלי שום אמצעי ועל זה הדרוש בעצמו נשא ונתן יהושע וקדסומאז עם ישראל להוציאם מן המבוכה הזו אשר יקרא אותם באתרית הימים וז"ש ועתה יראו את ה׳ ועל ענין השיתוף אשר היו עהידים לחטא מעין מה שנאמר את ה׳ היויראים ואה להיהם היו עובדים שחשבי שהשיתוף גכון וטעו ועיכ אמר לעבוד את ה׳ בלי שיתוף בהסר׳ האהים אשר עבדו אבותיכם בעבר הנהר מצרים ומעתה בחרו לכם את מי תעבדו מהאלהים אם האהים אשר עבדו אבותיכם בעבר הנהר אשר כתפרסם בטולם ע"י אביכם אברהסואם תעבדו את האלהים אשר עבדו האמורי אשר לא הצילו את ארצם מידכם וזה כיון באומרו אשר אתם יושבים בארצם כלומר ידשתם ארלם והם נטרדו והנה לכם הבחירה בזה או בזה מפח נפש והכונה מבוארת שיהיה ההכרח להם לבחור בעבודת האליה יתב׳ לבדווהנה העם עמו ואמרו חלילה למו מעזוב את ה׳ לעבוד אלהים אתרים כי הוא ה׳ אלהיכו המעלה אותנו מארץ מצרים ואשר עשה לעינינו וכו׳ גם אנהנו נעבוד את ה' הורו בדבריהם שהם מקבלים עליהם דבור אנכי ה' אלהיך שהוציאם ממלרים ועשה להם כמה טובות עד שלא יוכלו לפרוק עול מלכות שמים מעליהם אלא ראוי שגם הסכמותו יעבדואת ה׳ ווהו שאמר גם אנחנו נעבוד את ה׳ כמוך וכביהך כי לא אתם לבדכם העבדוה׳ כי אם גם אנחנווהנה לפי שעדין לא הובן מדבריהם שיעובו העבודות הנכריו' אבל שיאחזו בזה ובזה וכנגד זה חזר ואמר להם לא תוכלו לעבוד את ה׳כי שהים קדושים הוא ש קנא לא ישא לכשעכם וכו׳ ירצה אי אפשר לקבץ שתי העבודות יחדיו כי לא הוכלו לעבוד את ה׳ על האופן הנז׳ בשיתוף כי הו׳ בלתי כעבד מתי בעובד זולהו ואינו סיבל קרכת העבודה ההיא בצרתה בצידה כי אלהים קדושים אל קנה ונוקס כי לה ישה לפכעכם העפ"י שהעבדי היהו בשיחוף כ"ש שהפי׳ שהוה ישה ויסבול חרפת השיתוף מה שהוא נמני הנה אתם כשתהיי פוסחים על שתי הסעיפים בהכרע מצד טבעיכ׳ תעובו האחד והעבדו הב׳ כי לסוף העובו את ה׳ ועבדהם להי ככר הארז ושב והרע לכם וע"ז ענו יחדיו ויאמר העם אל יהושע לא כי את ה׳ נעבוד ר"ל את ה׳ לבדו ולא אלתו בשיתוף ינרחיק כל שבודה נכרית שלה ישתתף שים דבר את עבודתו יתברך ואז יהושע הסכים עמהם והחליט כל מין

רדק

יהושע כר

רשי

ובעלי יריתו כפשוטו שממש בעלי יריתו היו כנזכר : לפניכם את הצרעה וכו׳ ראוי להבין מה טעם איתר ענין הצרעה והיה ראוי להזכירו ואשלח קודסהעברהם את הירדן כי שם היתה הצרעה ומהרי"א ז"ל מתוך זה כתב וכדחק לפרשה ותגרש אותם מפניכם שתיבת אותם מטרת אל האמורי והפריזי הנוכר בפסוק הקודם שהצרעה גרשה אותם והצרעה שאמר בסטוק זה הוא משל שהמשיל בה את שני מלכי האמורי שנפילת והריגת אומס השני׳ היתה כמו צרעה שנמוגו בנפילת כל יושבי כנען תפול עליהם אימה ופחד ושמועה זו כמו צרעה היא וגרשה את כל הטועוגו בנפינון כני יושל שבין את מובן אומרו שני מלכי האומרי דהיילל ושני בוא"ו כפי השטות שאוכיר אבל כוונתו לומר ששני מלכי האמורי בנפילהם כמו לרעה היו לשאר מלכי כנען י ועל זה כיון באומרו לא בחרבן ולא בקשהך אלא בהשגחת השם יתברך על ידי השמועה הזאת שהיתה כצרעה ככוכר עד כאו רחוק הוא מאד לפרש הצרעה על זה כי הלברים כפשטן וכמו שאמר בהורה וגם את הצרעה ישלח ה׳ אלהיך בם וכו׳ שהיה לרעה ממש ואינה משל ומליצה על כן אני אומר דל"מד שגם עם. יהופעהיתה ציעה ושעברה את הירדן ניחא שיאחר להזכיר את הגרעה אחר ותעברו את הירדן להודיענו שעברת את הירדן והגרש אותם את המלכים הנזכרים האמורי והפריזי וכו׳ וסמיך ליה ואשלה לפניכם את הצרעה ותגרש אוהם מפניכם וגם שני מלכי האמורי גרשה הצרעה קודם העברתם את הירדן וקצת קשה דהי"לל ושני מלכי האמורי בוא"ו העטף אלא זה יוכן במה שאמרו הז"ל שתי צרעות היוחדא דמשה וחדא דיהושע בלמין זה מורה התחלקות במיני הלרעה של משה מין אחד ושל יהושע מין אחד שבוה מוכרה לומר

רדבו

יהושע כר

ההנה שלחתי לכם הצרעה ר"ל שחדש להם כוקין הווקו בהן וולת חרב המלחמה. ואחר שוכר כל הטובות שחנן השם י"ת את ישראל צוה אותם לירא את יי׳ ולעבד אותו ולהםי׳ את אלהי הנכר מקרבם ולפי שידע מתכונתם או שלא לעבוד ע׳א עם מה שמשך לבם אל זה בדברים או אמר להם שאם רע בעיניהם לעבוד את יי׳ יבתרו להם אהי אבותיהם אשר מעבר הנהר שהרחיקם הש"י מזה

בכל עת ולו׳ לקה אברה׳ משם והוליכו אל ארץ כנטן שלא לעבו׳אלהי האמרי אש׳ הביאם הש׳ ית׳ לשבת בארלם כשהורישוט את ארצ' והנה אמונותיה' הכוובות ומכהגותיה' הפחותי' היו טיבה שהקיאה הארץ 'אותם כמו שכוכר בתורה כי ברשעת הגוי ההם יי׳ מורישם מפניהם חה היה ג"כ פנה להרחיק ישראל מאלהיהם לעבד' והודיעם גם כן יהושע עם זה שאם יבתרו לעבוד אלהים אחרים שלא יטכים עמהם אך הוא וביתו יעבדו את יי׳ כדי להרחיקם עוד מלכתור בע"א והנה היה ההשתדלות באלו כדי שיקבלו עוד הדור ההוא לפרי האלהים שלא לעבוד ע"א כיזה היה ראוי שירחיקם יותר מהמשך אתר ע"א אתרי מות יהושע ועכ׳ז לא כשמרו מזה כמו שנוכר ברחש שפר שופטים : ויען העם וגו' וענה העם כי קלילה להם מעבוד אלהים אתרים עם ראות׳ הטובות והנפלאות 1000 שתנכם הש"י:

כלי יקר

שיתוף לעבודתו יתברך והוא אומרו ויאמר יהופע את העם עדים אתם בכם היום כי התם בתרתם את ה׳ לעבוד ר"ל הוו על עלמכם עדות שבתרהם את ה׳ לעצוד אותו ר"ל אותו לבדו כמו שאמרתי מבלי שום תערובת זולתו ולהחזיק מיד באותו הדבר שהיה ויכוח׳ עליו אמר ועתה הסירו את אלהי הנכר וכו' ירצה שירחיקו סברה זו ויסיוזה מקרבס והיה ניש צירך כלל בעבודת אהי הנכר והטו את לבבכם את ה׳ אלהי ישרא שיטו לגמרי כל לבבס הל הלהי ישרא לא אל זולהו ולקיים כל דבר נאמר יכרות יהושע ברית לעם וכו׳ לקיים מה שקבלו עליהם גם דבור לא יהיה לך אלהים אחרים וכו׳ אפי׳ בשיתוף כי על שני ענינים האה הנוכרים בנוי כל בניןהתורה ע"כ תורף דברי הרב הנזכר בשער

ואשלחלפניכם את־הצרעהותגרש **'**3 אותם מפניכם שני מלבי האמרי לא 12 . 13 ואתזלכם **בְחֵרְבְה**ָוְלָא בְקַשְׁתֵּה: אָרֵץי אֲשֵׁרלא־יָגֵעָתּבָּה וַעָרִיםאַשֵּר לא בניתם והשבו בהם ברמים מימיי לאיתון בה וקירוין די לא בניתון וויתיםאישר לא נטעתם אתם אכלים: د⁄ ועתה יראו את יהוה ועבדו אהו בתמים ובאמת והסירו את־אלהים לימימי קדם יופלחו קרמוהי בשלמותא ונהמים ובקושטא ואַערוֹיַת טַיְעַוָתָא דִי פָלָחוּ אַשר עברו אַבותיכם בּעַכָר הַנָּהָר מי וְכָמָצְרֵיםוְעָבְדָוּ אֶת־יִהוֶת: וְאָםרַע ג׳י״פּיפ׳ אַבְהַתְכוֹן בְּעִיבַר פְּרֵדת וּבִמְצַרֵים בעיניכם לעכד את יהוה בחרו לכם ら הַיוֹם אֵת־מֵיתַאַבדוּן א**ָםאַת־אֶלהִים** אַשֶׁר־עָבְדוּ אַבּוֹתֵיכֶם אַשָּׁר בְּעֵכֶר ייייַי הַנַּהַר וָאָם אֶת־אָלהַי הָאֶטרִי אַשֶׁר אָהָם ישבים באַרְצָם וְאָנכִי וֹבֵיתִי כֹּיסיי וְאָםיַת טַעַוֹת אֱמוֹרָאִידִי אַתוּן יַתְבִין <u>ויען</u> נַעָּבָר אָת־יָהוָה: הָעָם ויֹאמֶר חָלֵילָ**ה כְּנו מֵעַז**ֹב אָר*יר* **יְה**ָוֶהֵ לַעֲבָר אֶלֵהׁיִים אֲחֵרִים: כִּייְהוֹתַ אֶלהינו הוא הַמַעַלִר אֹתְנו וְאֶת * אַבֹהֵינוּ מֵאָרֵץ מִצְרֵים מִבֵּית עַבָּרָים ואשר עשה לעינינו ארז־הארזרת י׳ יטמי׳ מַאַרָעָאדְמִצְרַיִם מִבֵּית עַכְרוּהָאוֹדִי <u>הַנְּרוֹלָת הָאֵׁכֶּה וַיִּשְׁמְבֵינוּבְּכְל הַהֶּרָך</u> אַשֶּר־הָלַכְנוּ בָּה וּרְכֹלהָעַמִים אַשִּ וַיְגָרָשיִהוּה עַבֶרְנוּבְּקְרְבָם: י׳ימיי׳ בּינִיהוֹן: וְחָרֵיךְיְיָיֵת כָּל עַקְמַיָאוְיַת אֶרג־בְּל־הָעַמִים וְאֶרֹג־הָאֵמֹרֵי ישֵׁב

הארץ

שני מלכי האמורי פי׳ וגרשה שני מלכי האמורי גם כן והם סיחון ועוג וכן אמרו רבותינו ז"ל שתי גרעות היו חדא דמשה וחדא דיהושע והלרעה הוא מין זכוב רע מטיל ארם ואמרו כי היתה הלרעה מכה בעיניה׳ ומסמא עיניהם ולא היו יכולין להלחם ובאין ישראל והורגין אותם כמו שאמ׳ לא בחרבך ולא בקשתך ותרגום לרעה

רדק

ואסבישבעיניכון

אַרֵי יִיָ אֶלָהָנָא

ארעא

לְמִיפְּלַחְקָדָם יְיָבֵּחֲרוּלְכוֹן יוֹמָא בֵין

קרם מותפלחון אםית שעותא די

בּלְחוּ אַכְהֵתְכוֹן דִבְּעִיבְרָא דְפָרָת

ַבְּאַרְעָהוֹן בִרַם אֲנָא וָאָנ*שׁ* בֵּיתִי נָפָלַח

קָרָםיי: וְאָחֵיב עַמָּאוְאָמֵרחַס לָנָא

מִלְמִשְׁבַק יַת פּוּלְחָנָא דֵייָ לְמִיפְלַח

הוא דְאַסִיק יָתָנָא ווֵרח אַכָהָתָנָא

אַכַד לעינָנָא יַת אָתַיָא ויַת רַברָבָתָא

הָאילֵין וּנְטָרָנָא בְּכָר' אוֹרְחַא די

הַכִּיכְנָא בָה וּבְכָל עַמְמַיָּא דִי עֲבַרְנָא

אֱמוֹרָאָה יָתֵיב

ארעיתא ואחר למה נקרא שמה ארעיתא שעומדת לקראת אדם וּשְׁלְחִיּתּ קָדֶמֵיכוֹזְיֵת עַרִעִיתָא ומכה בפניו כדמתרגמינן חשר קרך דעראך: לא בתרבך וָתָרֵיכִית יַתְהוֹן מִן קַרָמֵיכוֹן הְרֵיו פירו׳ אם לא היה עזר האל והוא מַלְבֵי אֶמוֹרָאֵי לָא בְחַרְבָּךְ וְדָא על דרך כילה בקשתי הבטח כַּקַשְׁתָר: וִיהָבִית לְכוֹן אַרָעָא דִילָא וחרבי לה תושיעני : בתמים שסלא תואר וכן אס באמת ובתמים : והסירו את אלהים ניתֵיבְתּוּן בְּהוֹן בֵּרְמִין וְזֵיתִין דִּי לָא פי׳אלהי כסף ואלהי זהב שלקחו נְצֵיבְתוּן אַתּוּן אָכְלִים וּכִעַן הַתַלוּמָן בערי' אשר כבשו: ובמלרים כמו שכתוב ביחוקאל : אלהים

כלי יקר

הנכר אין ראוי שכאמין שהזהירס שיסירו את שהי הנכר שלא יעבדום אבל המר שכיון שבחרו לעבוד את ה׳ ראוי שיהם שישירו מקרבם הדעות הנפסדות שיביאום לחטא ואליהם קרא שהי ככר הארץ ואשר בקרבכם בקרב לבבס קאמר וכ"כ הרלב"ג והם השיבו את ה׳ אלהינו • 3″r כעבוד שאין בקרבנו ולא בדעתינו דעת נפסד אבל עבודת ה׳ בקרבנו שחת ה׳ נעבור וברולו נשמע ועל כל הדברים האלה כרת יהושע אתם ברית וישם לו חוק ומשפט שסדר לעם כל החוקים וכל המשפטים חוקי האלהים שם בשכם סדר להם ז או יהמר וישם לויהושע לו לעלמו שם הוק ומשפט והוא מה שיזכור אחר זה ויכתוב יהושע את הדברים השה והאבן שהקים הוא החוק ומה שכתב

הצרעה ג'וסי' נמסר בסדר עקב: יראו ג'וסימ' ועתה יראו את יי' יראו את יי' קדשיו אד יראו את יי׳ : ואש׳ עשה ז׳ רסמיכי וסי׳ נמסר בסדר עקב : ואת האמרי ד׳ דסמיכי בקריאה וסי׳ ובנען ילד את צידון בכורו י וחברו דד"ה י ואת האמרי ואת הכנעני ואת הגרשני י ויגרש יי׳ את כל העמים י ונמסר גם בסדר לך לך :

וּפּלָחוּקָדָם ייֵ:

לַטַעות עַמְמֵיָא:

הנוכר ובעל חוקת הפסח בפי׳ההגדה כתב ביאור הפסוקים האה על האופן הנוכר בשמו של הרב במהר"ר יעקב בי רב ז"ל אישתמיטיה שהוא להרב נעל העקידה ז"ל הן אמת שהוסיף בשם הרב זיל ענין נהמד במה שאמר בפסוק ועתה יראו הת ה׳ ועבדו אותו וכו׳ ועבדו את ה׳ שאומרו בסיף הפסוק ועבדו את ה' הוא יתור גמור אכן כי' שכיון שכוכת יהושע בן נון הוא להרחיק השיתוף לעומת זה אמר שיסירו תחילי את אלהי הנכר אשר עבדו הבותיכם כדי שאחר כך תעבדו את ה׳ יחידי בלי שיתוף וזהו שאמר ועבדו את ה׳ ותנה אני חשבתי מאז ומקדם ששמעתי בשס הרב אבי רב ז"ל שהיה מירש הפסוקים האה בזה האופן כי הוא אמד להם אסרע בעיניכסוכו׳ והעם השיבו שחלילה לכו מעווב את ה׳ לעבוד שהים החרים אלה שנתנו טעם לכגם ושחתו דבריהם הנעימים והוא מה שאמרו כי ה׳ להינו המעלה אתני וכו׳ וישמרכו וכו׳ ויגרש וכו׳ שתלו העבודה על מכת לקבל פרס או שקבלוה בהולאת ממצרים ושאר הפרעים שזוכר באופן שמין העבוד׳ מלד הטוב במה שהוא טוב ע"כ אמר להם לא תוכלו לעבור את ה׳ ר׳ל גוה האופן ע"מ לקבל פרם כישהי׳ קדושים הוה וראוי לעובדו מלד קדושהו ואהם אם תעבדוהו מלד קצלת השכר כי יחרה לו מאד ול קנא הוא ולא ישא לפשעכם והטע׳ כי עלום הוה מהד ולא עוד וה שעוד מעט קט כי העובו את ה׳עבדת׳ שהי נכר כיזה דרכו של יצ"הר היום אתם עיבדים שלא לשמה ואח"כ הבטלו העבודה לגמרי כי העובד מאהבה כיון שאינה תלויה בדבר קיימת היא לעולם ליגומת זה סזרו ממה שאמרו כי ראו העעות להיות אהבת ה׳תלויה בדבר הליל׳ע׳כ אמרו לא כי את ה׳ מצד עצמו נעבוד בלי שום פניה ותכלי׳ ואז כשהודו על סוג העבוד׳ האמיתית לאהבת הטוב במה שהוא טוב אז העמיד להם עדי׳ נו"ש כי בחרת׳ לכם את ה׳ לעבוד אותו תלד עלמו ולא לעבוד את שכרו ויאמרו עדים שוב מלאתי את החכם המחבר הוקת הפסה שכתבו בשם עצמו עיין בספרו כי שם הרחיב וזה יספיק והצ'דרכים השה יחדיו יהיו תמים ולע"ר הוא נוה שאמר בתחילה ועתה יראו בהמים לשלול השיהוף ובאמת לשלול שלה יעשו העבודה לתכלית מן התכליות שה בהמת במה שהוה המת עכ"ל ומהרי"ה ז"ל כת׳ בתשוב׳ קישיה זהת והמרכי ידע יהושע שישרא מחזיקים בעבודה ה׳ מלד כל החסדים האה שהוכי׳ להם א׳ לאחד למלא השצון ואמר אם רע בעיניכם לעבוד ה׳ בחרו כא לכם את מי העבדון דאם מעשה אבות יעשו בנים ותעבדון את אלהים אשר עבדו אבותיכם בעבר הנהר כטבעי או אם יגבר הלימוד על הטבעי והקחו לעבוד את הלהי האמורי אבר אתם יושבים בארלם שהישיבה בארלם וההרגל יהיה לכם טבע שני ועכ"ז שנתן הבחירה בידם לא שיהיה להסרשות לשוב מאחרי ה' כי כבר לקשרו בעבותות ההבתו יתברך ע"י הברית שעשה משה ע"ה לא להיותו רואה אהבה קשורה בלבסראו להתרות בהם להרחיקם פעם ושתים כדי לחזק ולקיים האהבה ועצודתו ית׳ על לוח לבם הרושה ולכך הגיד שלא נהנו העם מקום שיענו היקנים והראשים שופטים ושוטרים שיענו אבל ויען העם כולו בערבובייה יחדיו הלילה לנו מעוב הת ה׳ והגיד ארבעה חיובים כוללים הא׳ כי ה׳ להינו המעלה לותנו ואת אבותינו מארן מצרים שאמר אותנו ואת אבותינו ע"ד מה שאחו"ל חייב אדם להראות את עלמו כלו הוא עלמו ילא ממצרים ווהו המעלה אותנו ואת אבותינוי והחיוב השני הוא ואקר עבה לפנינו את כל האותות וכו׳ בהוה על נסי הירדן ומפלת יריחו ושמש בגבעון י והשלישי יישמינו בכל הדרך אשר הלכנו שכל הדרכים בחוקת סכנה ונוסף עוד היות ובכל העמים אשר עברנו בקרבם עם היותם עמים רבים ושינאים י והרביעי ויגרש ה׳ את כל העמים וכו׳ ונתן לנו את ארצם ומבני כל זה ראוי שכמו שארה תעבוד אותו כן גם אנחני ומ"ש גם אנחנו נעבוד את ה' כמיד ויאמר יהושע וכו׳ כדי לגלית עוד רצוכ׳ הטוב וא׳ לא תוכלו לעבוד את ה׳ משני מניעות הא׳ בי אהים קדושים היא ר"לכי הוא המקודש בעולמו ומי יוכל לעובדו והשני׳ להיותו אל הכא ולא ישא לפשעכ׳שהמהיל׳קשה מאד ואמר כל זה לפי שיש׳ידעו ששתי מניעות או הפך האמת כי עבודת הא ית׳קלה עד כי קרוב איך הדבר מאד וכו׳והשני כי הוא ית׳כושא עון וכו׳שמא תאמר שלא תחטאו זה כחני בי בריא לי כי הטזבו את ה׳ ושב והרע לנס יען שאתם ככויי טוב׳ בלי ספק שיכלה ושב והרע לבס והט ענו דאדעתא דהכי סבירווקבילו ויאמר יהושע עדים וכו' ומ"ש ועתה הסירו את אלהי

הדברים האלה הוא המשפט עיכ אומר כי ידוע שכבר קבלו היהודים בימי משה ע"ה כל אשר 1381 תורף דבריו ז"ל: דבר ה׳ הבלרהה יהושע לעת זקנתו שיחזרו ויקבלו העבודה וקבלת עול מלכות שמים בסבר פנים יפות ולזה הסף יהושע כל שבטי ישראל ולכך ה׳ להם עבדו את ה׳ באמת ושתמים בלב שלם ונפש חפצה ששום הלק מכם לא יוסר מעבודתו וזהו ובתמים אכן ואם רע בעיניכם לעבוד את ה׳ אלח שהתם עובדים והעפ"י שהוה רב בעיניכם כעבדים אשר ע"כ שלא בטובתם עובדים את רבם ז"ש ואס רע בעיניכט לעבוד את ה'הנה יותר טוב הוא שתבחרו היום את מי העבדון אם את להי" וכו׳ כי מה שפוף פוף תעשוהן למהר הן למחרתו יותר טוב שתעשוהו היום והבהרוהו היו׳ ז׳ש בתרו לכט היום היום דייהה כי הדברים שנעשים בהכרח ורעים בעיניכם לה יתמידו הלה עוב תעובו למתר עבודתו ז"ם ואם רע בעיניכס וכו' כי לריך שייט' הרצה בעיניכס ודעתיכט כוהה בעבודה ואם לאו בהרו לכם היום וכו' ואני וביתי נעבוד את ה' דכיון שאין עבודתו רעה בעינינו נתחיד בה והשי׳ לו חלילה לכו וכו׳ רולה לומר הף על פי שתכבד העבודה עליכו לה מפניזה יש לחוש פן כעוב׳ עד שתאמר שינו בחרולכם היום כי חלילה לנו מעזו׳ את ה׳ לעבוד אלהים אחרים מפני ההבדל הרב בלי ערך ודמיון והשני מפאת המועיל כי ה׳ אלהינו לא העלנו ממצרים לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף וכו׳ אה הוה בעצמו ובכבודו זהו שהמר כי ה׳ אהים הוא המעלה רוצה לומר הו׳ בעצמו המעלה לה על ידי שליח והוא בעלמו השר עשה האותות וכו' וישמרנו וכו' ויגרש וכו' וכמו שהוא השתדל בעלמו לעשות לנוכן גם אנהנו נעבוד את ה׳ וזהו שאמר גם אנתנו נעבוד את ה׳ כי הוא שהינוועשה לנוכל הענינים הנוכרים גם אנחנוראוי לשרתו כמו שהוא כב"י שרת אותנו בכל הענינים הנזכרים מעלה הותנושהיה מגרש גוים כן גם אנחנו נעבוד רולה לומר נהמיד בעבודה ואף על פי שתרע בעינינו מפני כבדה והוסיף יהושע לומר להם טענה אחרת והוא אומרו לא תוכלו לעבוד את ה׳ כי הוא יתברך קדום ולא יאות אלהותו שא על אנשים קדושים זהו שאמר כי אלהים קדושים הוא שאינו מכנה שהותו שא על קדושים על דרך מה שאמרו בתורה קדושים תהיו כי קדוש ובזה כתיישבה קושית ההוא כותי דקהמר קרא להים קדושים בלשוורבים דהי"לל להים קדוש ואמרו ז"ל להשיבו כאלו כתי׳ שהים על כמה קדושות הלוכו בקדושה שנאמר הליכות אלי מלכי בקדש דברו בקדושה אלהים דבר בקדשו כראת בקדושה חשיפת זרועו בקדושה שנ׳ חשף ה׳ את זרוע קדשו כאה ואדיר בקדש שנאמר מי כמוך וכו׳ הוי אלהים קדושים הוא שהוא קדוש בכל מיני קדושה ע"כ י ובמה שאמרנו מובן אומרו אלהים קדושים שהים של קדושים הוא ואם לא תנהגו קדושה לאסור ולגדור במותר לכם לא יהיה שהיכם ואם העבדו אלהי נכר הנה אל קנא הוא לא ישא לפשעכם כאשר העובו את ה׳ זהו שאמר כי תעובו או אמר זרך נבואה גלוי וידוע אלי כי תעובו את ה׳ ואמר ושב והרע לכם הוא על ידי עלמו וכילה אתכם אחרי אבר הוא בעלמו הטי׳ לכם ולא שמרתם הברית הנה זה יתחיי׳ לכם כלייה והוא בעצמו יכלה אתכם יהנה השיבוהו בדרך הלצה ובדיחותא ואמרו כדבריד כן הוא כי לא ישא לפשעכסוכו׳ יען שלא נלטרך לכשיאות עין כי את ה׳ נעבוד ז"ש לא בזקף גדול כלומר הלא הנזכר בדבריך שאמרה לא ישא וכו׳ זה לא יהיה מצד רוב שנאהו אותנו אלא מצד שאת ה׳ נעבוד ולה נפשע ולה נחטה ולה כלטרך לנשיהות כשע וחטהה הו המר לה כי הת ה׳ נעבוד ר"ל לאיכלה אותנו אפי׳ שנהטא ונפשע כי אתה׳ נעבוד בעתיד באופן שאפי׳ פנפשע ונחטא נהפים ונחהורה דרכינו ונשובה עד ה׳ ולעבוד את ה׳ ז"ש לא כי את ה׳ נעביד ועד כאן יאריך לנו אפו כי בלוי לפניו שנעבוד את ה׳ בעתיד ואף על פי שבהווה היו חטאים ולעימת זה שהם בחרו בעבודם ולא קבלוה על לד ההכרח לזה אמר עדים אתם בכם וכו׳ כי אתם בחרתם ולא מהכרח הטובות שעשה עמכס אלא בטוב במירתכם ויאמרו עדים אחר שהעירו על עצמם כן אמר מאחר שבחרתם אלהותו ועתה התחילו לקיים דבריו והם רו את אלהי הנכר אשר וכו׳ כדפירש הרד"ק ז"ל שהיו בידם צלמי כסף וזהב ששללו מאנשי הארץ וכלע"ד שציוה יסירו מקרבם שההזדמן יביאם להכשל בהם זהו שאמר ועתה הכף ומיד עתה הסירו אח אלהי הנכר אשר בקרביכם שיען היוהם נמלאים בקרבכם מוכנים יש לחוש פן תכשלו בהם באופן שאמר להם בזאה תבהנו בקבלת האלהות אם תקיימו

ועכדו אותו נתפים בלב שלם מאהבה ולא תאמרו נטנדכו בשיתוף אלה הסירו את אלהים וג:' כי כל משתף ש"ש וד"ח נעקר מן העולם ואם רע בעיניכם לעבוד את ה׳לנדו כ"א כשתוף בחרו לבם ונו׳ כלומר תכו למתכם אם יש לכתור שום אלוה זולתו חתר שנתברר לכם בחום כי אין אלוה זולתוי ואני וכיתי וגו' כי אין צריך לי פוד נקירה כיננתר ועועד הוח הכלי וביתי כי הוא לבדו הי ית' ולו נשבודי ויטן העם וגו' אלילה לכו וגר' אין לריך בחירה כי קיינים אנחנו לפבדו לבד בלי שום שיתוף יום שאמר הלילה למווב את י ולעכוד אלהי' אחרים כי גם מלד החיוב לתשלום נמול חייבים אנתנו לעבדו על שהרבה להטיב עמנו בחסדים נדולי ויאפר יהושע אל העםלא תוכלו לעכוד ונו' כמו שחמרתם למכוד אותו על הטוב כי או אין טבורתכם שלימה וזה כעובר על מנת לקבל ערם ואולי נומן מהותנים שתחטמו ויגיע לכם עונש ואז תבטלו 12 :1,07130

יהושע אל כל העם עיין רש"י ז"לוכן כתב הרד"ק ז"ל י ונרצה לי שבדברי המתרגם ויאטר ז"ל יובנו כמה דקדוקים בפסוק דקשה בכתוב אומרו האבן הזאת מה טעם בהרמת אבן זו עוד קשה אומרו האבן הזאת דהי"לל האבן זאת או זאת האבן כי שני ההין בלתי צורך ועוד כי היא שמעה והאבן דומם ולא יצרק בה לשון שמיעה ומתוך קושי זה כתב הרד כמוותםמ'הלרז אמרי פי ע"כ עוד אומרו את כל דברי ה׳אשר דבר עמנו שאם השיי מדב׳עמנו מה לה לאבןלשמוע דברים שבינו יתברך ובינינו ועוד פתח באמרי ה' וסיים בדבור אבר דבר עמנו היה לו לומר כי הי׳ שמעה דברי ה׳ אשר דבר עמנו או שמעה אמרי ה׳ אשר אמר לכווהנה בדברי המהרגם מובן כל זה כי הרמת האבן היתה להיות דוגמא ללוחות הברית לוחות אבן וזהו מה שאמר בתחיל׳ דבריו הא אבנה דה תהה לנה כתרין לוחי אבן קימה ארי יתה עבדה לסהדי ובזה מובן גם כן אומרו האבן הזאת לפי שמדבר בשני מינים האחד האבן זאת אשר אתי ושהי׳ דוגמת להואת היא זאת התורה לוחות הברית לכן אמר האבן הואת בצ׳ היהין ומ"ש כי היא שמעה אפשר שמכרש המהרגם לשון אסיפה כמו וישמע שאול את העם ועל שם שעליה נכתבו הדברים מעין עשרת הדברות אשר דבר ה׳ עמנו וו״ם הרי פפגמיא זכתיבין עלה זה פתרון כי היא שמעה שהיות׳ כתובי׳ עליה קורא כי היא שמעה מלשון אסיפה כדפרישית או מלשון שמיעה כפשוטו וצבחינה שהם כתובים עליה אומר כי היא שמעה את כל אמריה׳ דהיינו הכתובים בה שהם דוגמה ומעין אשר דבר ה׳ בי׳ הדברות ולכך א׳ לשון אמרי ה׳ על אלו בהווה הכתובים באבן הזאת ועל אותם שנכתבו בלוחות אמר אשר לבר ה׳ עמנו וזהו שהרג׳ מעין כל פהגמיא ומהוך מה שפירשו בס"ה בפסיק משם רועה אבן ישרא היא אבן מאסוהיא עד דאתגזרת אבן די לא בידין כנסת ישראל היא האבן הואת בואת יבא אהרן אל הקדש ועליה יצדה תהיה בכו לעדה כי היא שמעה את כל אמרי ה׳:

תקימו הסרת אלהי נכר אשר בקרבכם לעומת זה השיבו לו ואמרו את ה׳ בעבוד שהוא קבלת אלהותו ובקולו נשמע להסיר אלהי נכר שאמרת : ויכתוב יהשע כו׳ עייורשיי ז"ל וכן הביא הרד"ק ז"ל וקשה למ"ד שמכ׳ פסוקים היכי קאמר

כלי יקר

יהושע כן ק ישני וקכרו אותו בגבול נחלתו :

להם זה יהושע שיהיה הענין בבחירתם לסור מאחרי יי׳ כי כבר נקשרו בזה כל הדורות במעמד הר סיני אך אמר להם זה להוסיף להם הרחק מעבוד ע"א כמו שוכרנו עם שכב׳ היה יודע מטוב תכונת׳ בעת הה׳ שהם לא ישבימו בפחירתם נטו קוחורי כי כני פוביו שלי שלי שלי שלי שלי בהם כי הם בחרו לעבוד את יי להרחיק׳ יות׳ בחה שאח׳ זה מעבוד ע"א׳ ואח׳ להם שיסירו את אלהי הנכד אשר בקרבם יישו לבבם אליי׳ אלהי ישראל והוא אמר להם זה שאם נפתה לנם בשתר מאחת העבודות האלו אשר לאנשי הארץ ישירו מלבם הדעות הנפסדות בהם והם לא הודו שינטרכו לוה אך השיבו כי הם יעבדו את יי" אלהי ישראל וישמעו בקולו: ויכרת יהושע ברית לעם על זה להיות עוכדי אתיי ולהשאי זכר לזה המעש למטן יבושו ישר אם יסורו מאחרי ייכתב יהושע את הדברי האלה בספר תורת האלהים והקים אבן גדולה תחת האלה אשר במקדש יי׳ להיו׳ לוכר ולעדות על זה המעש׳ כמו שעשו יעקב ולבן במעש׳ הגל והמלבה להיות לעד ביניה׳ על בריתם את יי׳ אחר זה זכר שכבר מת 7211

בסדר אהרי מות: לערה ג'וסי׳ נמסר בסדר וירא: וישלח כ׳ב וסי׳ נמסר בסדר נח :ויהי אהרי הרברים

האה ג׳וסי׳ויגר לאברהם׳ אביך חולה׳ וימת יהושע ונמסר גם בסרר וירא:

'2

ン″ン

ושַלַחיהושַעיַת

וקברו

זהנה להרחיקם עוד מעבוד עבודת אלילי אמר להם כי אחר שיכנסו לעבודתו יתב׳ תקשה להם מאד נכודתו כילא ישא לפשעיהם אם יסורו מאהריו לעכו׳ ע׳ אאך יכלי אותם אחר אשר הטיב להם ולא אמר

רלבג

205

נקר'שמה תמנת סרח על שם שפירותיה מסריחין מרוב שמכן : ויקברו

י לעדה פורתכחישון באלהיכם: וישלח יהושע את־העם איש ויהי אחרי בְכוּן לְרָכְרָן וּלְסַהֲדוּ דיּלְכָיא תְּכַדְכוּן^{ג'יםי, אמי ני}יד<mark>ָ גַחַלָּח</mark>ָ; מימ <u>הדברים האלה ני</u>מה יהואע בו-י גון עָבֶר יְהוֹהֶ בֶּן־בֵיאָהוָשָשֶׁר שְׁנִים

וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁע אֵל־כָּל־ העם הגרז האבן הזארת תהיה כנו ָרָעַרָּה*בִּי*יה*ָיא שָׁ*מְעָה אָת בָּל־אִמְרֵי יָהוָה אַשֶׁר דֶבֶּר עִבְּגִי וְהָיְתָד בַכֵּם

<u>בַּקְרְבַכֵּסוְה</u>ַשׁוֹ אֶת־לְבַבְכֵּסאֶל־יְהוָא ויאמרו הָעָם אַל־ אַלהֵייִשְׂרָאֵל נ'דסמי' יהושע ארת־יהודה אלהינו נעבד ויבררת יהושע כה שהביאו שם את הארון כמה ניפלחולמימריהנקביל:וגזריהושע ביחדמי ובקולונשמע: ברירת לַאָם בַּיוֹם הַהָוא וַיָּשֶׂם לָוֹ חקומשפטבשכם: ויכתביהושע פּרְגָטַיָא הָאִילֵין וְאַצְנְעִינוּן בִסְפַר ^{אינמיי} אָת־הַרְבָרִים הָאָלֶרה בְּסֵפָר תוֹרַרִת אוֹרַיְחָא דַיָּי וּנְקֵיב אַבְנָא רַבְּתָא מיים׳יים׳ אוֹרַיְחָא דַיָּ וּנְקֵיה אָבוּ אָבוּיָקאָ שָׁם ַוָּאָקימָה תַּמָן תְחוֹת אַלְתָא דִי בְּבֵית ^{אי גיו}יייי תַ**וַחַת ה**ָאַשֶׂר בְמִקְדֵישִיהוָה :

וַיאטר יְהוֹשְׁעַ אֶל־הָעָם לַא חוּכָלוּ לַעַבָּד אֶת־יְהוֶה בִּי־אֱלהֵים קִדשִים קנא הוא מן קדם דין דקשוט לא לי וחד ולח הוא אל קנוא הוא לאריישא אָרי אוזי יוי לפשעכםולחטאחיכם: כיחעזבו <u>אָת יְהוּרה וְעַבַרְהָס א</u>ֶלהַי גָכָר וְשָׁב טַעַנת עַבְיַמִיָא זיתוּב ווַבְאָש לְכוֹז יי י וְהֵרָעַלְבָםוְבִלְּהָאֶחְבֶםאָחֵרָיאֲשֶׁר־י היטיבלכם: ויאמר העם <u>ואַפַּרעפּאליהושעלאאַלהן קדםיי</u> יואייס׳ אָלייהושעלא כּיאָהריהוהנעבר : ויאמריהושעאל־העם ערים אתם בָּכֵם כִּי־אַמֵּם בִּחַרְמֵּם לָכָם אֶר*ּז*־ ַלְכוֹזְיַת פּּיְלְחָנָא דֵיְיָיְלְמִפְלַח**ְקָדָמוֹהִי י**ימי כפּפי יְהוָיָה לָאֲבָד אוֹתוֹ וִיּאִמְרוּ אֵדִים: **ןעתה הָסֵירֵוּ אֶת־־וְאֶל**וֹהֵי הַגַּכָר אֵישֶׁר

תהיה וגו' חי אני אם לא ביד חזק' וגו' כבר קבלחם עליכם ָדָאָרֶץמִפָּנֵיְנוּ גַם־־אָנַחֲנו<u>ּ נ</u>ְעַבָּדאֶת־ בימי יהושע ולא תאמרומה יהוֶה כִּי־הָוּא אֵלהֵעוּ: שקבלנו עלינו בימי משה כדי

אלהים קדושים הוא . קדושים לשון תפארת כמו אלהי וכן ישמחישראל בעושיו איה אלהי עושי : עדי׳ אחס בכם י אחם בעלמכם תהיו עדי׳ בכם כי אתם בחרת׳ לכם את יי' וי"מ עדים אתם בכם הכשמ׳ והגוף וכן האזינו השמים ותשמ׳ הארץ שמעו שמי' והאזיני ארץ הנשמה מן השמים והגוף מן הארן: וישם לו חק ומשפט

פי׳ לו לעם ועניינו כמו שם שם לו חק ומשפט שסדר להם דרך אַרְעָא מִן קָדָכָּנָאאַףאַנַחַנָא ניפּלַח כלל חקי התור׳ ומשפטי׳ וקבלוס <u>קרסייארי הוא אַלָהָנָא:</u> עליה׳ או פיוישם לו חק ומשפט יהושע שם לעלמו חק ומשפט: יהוֹשִׁע לְעַמָּא רָא הוּכְלוּן לְמִיפְלַח בשכס על הברית שכרת להם <u>ַכָּרָם יְיָאֲרֵי אֱלָרָא ק</u>ִרִישָׁא הוּא אֵר**־** והחק והמשפט האבן והאה ששם לעדי ודברי הברי שכתב בספר תורת אלהים וי"ת ויהושע כת׳ ישְׁבּוֹק לְחוֹבִיכוֹן וּלְחַטָּאֵיכוּן: ית פתגמיא האילין בספרא תשְׁבְּקוּז יַת פּוּלָחָנָא דֵּיְיָ וְתִפְּלְחוּז ואלנע בספר אוריתה דיי׳ ובדברי רו"ל ר' יהודה ור'כחתיה וישיצייהכון בַתַר דאוטיבלכון: חד חתר שמנה פסוקי שבתורה וחד חמר ערי מקלט ולה נרחה לפי הפש׳ לא זה ולא זה והאמת ניפָלָח: ואַמַריָהוֹשַעַלִעַמָּא סַהַרִין הוא שת"י : תחת החלה י הדגש אַתוּן בְּנַפְשָׁהְכוֹן אֲרֵיאַתוּן בְחַרְתוּן תמורת הנח אשר במחת האלה השר עם שכםי ובמדרש כי היא האלה שטמן תחתיה יעקב וַאֲכֶּרוּסַהֲרִין: וּכְעַן אַעְרוֹיַת טַעַנת אלהי הנכר כמו שכתוב ויטמון עַמְמַיָא דִי בֵיגֵיכוֹן וְאַפְנוֹ יֵת לִבְּכוֹן אות'יעקב תחת האלה אשר עם שכם ואין כן דעת המתרגם <u>לפולחנאריי אלהארישראל:</u> שתרגם אלה בוטית' ותרגם ואַטָרו עַמָּא לִיהוֹ*שָׁע*יַת יָי א**ֶלָהָנָא** האלה אלתא והיא מזוזת השער כמו האיל מזוות השער ומדה החת להלים שתרגם הליו הליה : קיים לעפא ביוֹמָא הַהוּא וְשׁוּי לֵיה חשר במקדש יי׳ י הבית שהיה קייםורין בשבם: וכתביהושעית שם הארון בשנם קראו מקדש לקדוש׳ החרון שהיה שם לשעה : אשר דבר עמכו ׳ ת״י הפסוק כן ואמר יהוש' לכל עמא הא אבנא הדחתהי לנא כתרין לוחי חבן מַקדשָאדַיָי קיימא ארי יתה עבדנא לסהדו הרי פתגמי׳ דכתיבין עלה ואַמר יְהושע לְכָל עַמָּא הָא אַבְנָא מעין כל פתנמיא דיי׳ די מליל הַרָא תְהֵי לְנָא כִּתְרֵין לוּחֵי אָכָן עמנא וגו' ולפי הפשט אשר דבר קיימָא אֲרֵייָחָה עֵבַרְנָאלְסַהַרוּ אֲרֵי עמנו ר"ל כימה שדברתי עמכ׳ פּהְגְמַיָּא דְרְהִירִין אַלָה מֵצֵין כַּר' י׳ והברי׳ אשר כרתי עווכם לה מלבי כי הם אמרי יי׳ אשר דבר פּתְנַסֵיָא דֵיִיָ דִי סֵלֵיל עִישָּנָא ותְהֵי עמכו בהר סיני ופירו כי היה שמעה על דרך ותשמע ההרן קרםאלהכון: שמרי פי : בתמנת סרח · ובספ׳ שפטי׳ בתמנת חרם ושניהם עַמָּא גָבַר לְאַחֲסַנְתֵּיה: וַהָוָה בָּתַר אחד כמו כבש וכשב ורבי' דרשו פּרגַטֵיָא הָאִילן וסית יהושע ברנון בו מהם חמרו סרח שמה ולמה <u>עַבְדֶא דֵיְיֶ כַּר מְאָה וְעֵשַׂר שְׁ</u>נִין: קראה חרם בשביל שנקבר שם יהושע שהעמיד חמה לישראל והחמה תקרא חרסכמו ההומר הנוא ד'ב'מלאי' וב' חס' וסי' לא תוכלו לעכוד את יי׳ & קנו' וגוק' יי' דגהום. קנ' קנאתי ליי' וחברו י הרויהון לין ב'בתראי דאליהו הס׳: חטאותיכ׳ד׳ מלאי׳בליש׳בקריא׳ וסי׳ ל קנוא הו׳ לא ישא לפשעכ׳ י לחרם ולה יורה וי"ה חרם שמה וחטאותיכם הסתירו מכם פני'י וחטאותיכם מנעו הטוב מכם י בהגלות פשעיכם להראות הטאותיכ'י ולמה כקרא שמה סרה שהיו ונמסר גם בסרר אחרי מות: וכלהו׳ בקריא׳ וסי׳ וכלה הרעב את הארץ: וכלה מכפר את ההדש ונמסר גם בסרר אחרי מות פירותיה מסריחין מרוב שמכן : וכלה אהרז ובניו לכסות את הקדשי ושב והרע לכםי וכלה סעפיהי וכלה את מדות הביתי ונמסר גם מלפון

לייהר להיו׳כתכלית הקדושה מישל עזים יכנר לכם וחו לא ירי' הזגאתו עליכס ינקיי וייר א למנוש מה ותניחו אותוע כ יותר שונ לענדו תלדהחתת שהוח ה׳ החתיתי ולהיות נוהר כמכודתו מחהבה וירחה לח תוד התועלת - כחשר אני וביתי עושים שנחרנו בה' פנד הנחירה שהוח ה׳ חנהי כל התרץ יקרת וחין זולתו" חו מתרו המסגם חנתנו כעכוד איתו כתיך שיהי לנו נחלהי׳ הן לחסדהן לדין : ניחיור יהושע הסירו חת בחלהי הככר וגו' כיון שקבלת' עליכם לעכוד ה׳ בחמת ובתמים חב צריכין חתם לבער אלהי כסף נוהב שהט מסורי כנאה ואל תחוסו על איכוד התמון שוה ככלל וזהבת מתה' מלהי' בכל לכבר וככל נפשך וככל מחדך מה שחכיב לך ביותר בו תהכנו ועל והכרת יהושע הנרית לענדו נכל לבנס מפשם הן לחשד הן ליושפט את"עי שלאיהי׳ להם הדבר לנחת ילרכון וזה חוק ותשפט על הכל כית הנרית הוזת נספר תורת מלהים ר"ל סתר יהושע וקראו תורת מנהים מפני ששחר סערי הנכוחה לח נתשכו חחת מלקים חלח מחטח ישרחל שמלו זכו ישראל ולא חמאו לחהיה להם אלא התורה ושיר יהושע כאתרם ו"ל א"כ הוא כאחד מחלקי התורה . וגם קראו כך מפני שמה שנחתר ביהובע היח תפורם בתורה כי הוח יעכול והוח ינחיל ושכוחיתלק החרז ש"ם הנורל ושבני החוכן יעברו ג"כ הירקן לפכי בני ישראל רז"חכ ישובו הל הרגם וקרים הברכות והקללות בהר גריזים ושיבל וכדותה עיב קראו ספר תורת אלהים נם מפני שיהושע כרת ברית עם ישימל יחידש החלה וזזכופה לקבלתם מליהם שרה תירת חלהים ועזה מיייק גדול לתורה בכתה ענינים והרי הוח כחילו כיים ככתב וניתן להם ס׳ תורת חלטים והקיום שכתב כוא תירת הלהים יקרא : ויהי מחר הדברי' החלה ונו' שלח תחתר שיותר מתה ם תוב נסתר יהושינהיה לו נדבר מנה שחטפתו השינה ולז השלים דברו ש"כ אתר ניהי אחרי ונו׳ר"ל אחר שהשלים כל דבריו חשרהיה כלהו לדבר חת"כ וימת יזיטע ' וסיפר הכתוב שכ"כ פשה דברי יהושע וקימו כנרית רושם שויעכדו את ה׳ לה לבד כל ימי יהושע חלח הפי׳ החרי מותו כל יפי הדור ההוא ואשר ידעו :'121 ກກາ

מנחה קטנה

אלהי 'קדושים הוא וכריכין

ררק

יהושע כר

'ə

13

ואַמָר

רשי

קלהים קדושים י ברוב מקומות נקרה כל לשון רבנות לשון רבי' כמו אדני יוםף

אדוני הארץ אם בעליו עמו אשר הלכו אלהי' לפדותו לפי שהשם הזה שם שרר'הוא :

עדים התם בכם . רחה יהושע שפתידין לערער בימי יחזקאל ולומ׳ נהיה כגויי

לפיכך הכביד עליהם עכשיו ולכך הושב להם בימי יחוקא והעולה על רוחכ היה לא

ליכנם להרץ עשינו הרי בימי

יהוש' כבר נכנסת' וקבלת':

סידר להם שם התוקי שבתור׳

אוריתא דיי׳ ובמס׳ מכות נחלקו

בו המוראים חד המר אלו ח׳

פסוקים מן וימת משה עד לעיני

כלישרא שהרי ספר תור'חסר

והשלימו וחד המר פרש׳ זו של

ערי מקלט כת'בספרו כמו שהיו

כתובי' בספר התור': תחת

האלה י תחות אלתא היא מזוו׳

הפתח כמו שאומר האיל מזוזות

חתשית ומדה אחת לאלים וייא

זו החלה חשר עם שכם שכתוב

ביעק׳ ויטמן אות׳ יעקב תחת

האלה : אשר במקדש יי׳ י כלפי

שנאמר למעלה ויתילכו שם

לפני האלהים: והאבן הוא

תהיה בנו לעדה וגו׳ הא אבל׳

הדחתהי לנה כתרין לוחי הכן

קיימ׳ ארי יתה עבדנ׳ לסהדו

ארי פתגמיא דכתיבי׳ עלת

מעין כל פתגמיה דיי' דמליצ

עמנא וגםיש לפותרו כמשמעו

כי היא שמעה את הדברים אשר

דברתי לכם בשליחותי של מקו׳ ב

בתמנת סרח ' כך שמה ובמקוס

אחר הוא קורא אות' תמנת הרס

על שם שהעמידו תמונת החמי

על קברו לומר זה הוא שהעמיד

החמה וכל העובר עליה אומ׳

חבל על זה שעש׳ דבר גדול כזה

ומת וי"ה תמנת הרם שמה ולמה

שידר כהם שם החוקי שבתורי כל נכיאים כ וקבלו עליהם : ויכתב יהושע קנוא וכל

וגו׳ תיי וכתב יהושע ית אורייתת פתגמי האילין ואצנעיכון בספ׳ קנא

קנוא

וישם לו חק ומשפט בשכם

את הדברי׳ האלה דמשמע דמור׳ בהצבע על הכ׳ל והפשר לומר דוישם לו חוק ומשפט הגוכר בפסוק הקודס היינו שם בשכם כתב שמנה פסוקים ועליהם הוא אומר חוק ומשפע כי בלי בפק שם שם לוחוק ומשפט בשכם במה שכתי אלו השתנה פסוקים כי שם נאתר ולא קם נביא עוד בישראל כמשה וכו׳ אשר זה מורה שכל נביא שיקו׳ לבטל דברי משה לא כאבה לו ולא כשמע אליו כי אינינו מערכו וגם שם נאמר אשר ידעו ה׳ פנים אל פנים דברים ברורים באופן שלא נטעה לפרש דברי התורה וציוויה למשל ולשנינה כי העושה כן יהיה למשל ולשנינה שהרי דברי משה ככתבן כי ידעו ה׳ פנים אל פנים דברים ברורים כנוכר באופן ששם שם לו חוק ומשפט וע"ו לודק ויכתוב יהושע את הדברי האלה הנוכרים חוק ומשפט כתבן בספר תורה אלהים שהיה חסר והשלימי ולאידך זיכתוב את הדברים האלה הכוכרי׳ למעלה בענין ערי מקלע שכהבן כאן מכוון כמו שכתוב בספר תורת אלהים ולפי זה חסרה כף כבספר תורת אלהים ומהרי"א ז"ל פי׳ פה בית בספר במקום עם כמו בנערינו ובוקיננו ומאי ויכתוב את הדברים האלה על כלל סבר יהושע זה שכתבו וסמכו עם ספר משהומ"ש תחת האלה כתב רש"י תיחו׳ אלתה היא מזוות הסתח כתו שאו׳ האיל מזוזות המישית ומדד איל לאילים ויש אומרים זאת האלה אשר עם שכם שכתוב ביעקב ויטמון אותם יעקב תחת האלה אשר במקדש וכו' כלפי שהביאו שם את ארון האלהים כמו שאמר למעלה ויתילב שם לפני האלהים וכן כתב הרד"ק בשם המדרש כדברי רש"י והביא דברי המתרגם וכתב שהבית שהיה שם ארון האהים קראו מקדש ואעפ"י שלא היה אלא לפי שעה וו"ש אשר במקדש וכו':

יבי

יהושע כר

וחת עלמות יוכף וגו כדי מלפון להר געש רבי ברכיה ורבי סימון בשם ריביל חזרנו על המקרא ולא מצאנו מקום ששמו הר געש אלא מה הוא הר געש על ידי שנתרשלו ישראל בו ולא הספידוהו כראוי רצה הקדוש ב"ה להגעיש עליהם ההר ר"ל שגעש ההר ביום קבורתו : אשר העלו בני ישראל אמע שכתוב ויעל משה את עלמות יוסף עמו הוא הזהיר את בני ישר להעלות כמוויבן שלמה והדומים לו ובדר׳ כל המתחיל במלוה ואחר גומרה נקראת על שם האחרון ממי אתה למד ממשה דכתי׳ויעל משה את עלמו׳ יוםף עמו נסתלק משה במדב׳ ולה נכנם להרץ והכניםו ישראל עצמותיו להרץ ויקברו אותם ונתלית המצוה בהם דכתיב אשר העלו בני ישראל ממצרים אשר העלה משה אין כתוב כאן אלא אשר

רשי

להר געש מלמד שרעש עליהם ההר להורג׳ לפי שלא הספידוהו כראוי: האריכו ימים ימים האריכו שני'לא האריכו שנענשו: קברו בשכם י משכם גנבוהו לשכם החזירוהו: בנכמע

רלבג

ווכר עוד שכבר עבדו ישראל את יי כל ימי יהושע וכל ימי הוקני אשר האריכו ימי׳ אחרי יהושע ואשר ידניו את כל מעש׳ יי׳אשר עשה עם ישרין והם יוצאי מצרי' כי זולתם לא ידעו את כל המעש"ווכר אחר זה כי עלמו אח יוסף קברו במקו' ההוא שהיה לבניו לכחלה וכי אלעזר בן אהרן מת וקברו אותו בגבע' פנחם בנו אשר נתן לו בהר אפרי׳ ואם יאמר אומ׳ איך היתה לפוחם אם לא היתה לאלעור

וּיַקַבְּרוּאֹתוֹ בְּגְבוּל נָחֲלָתוֹ בתמנתדסרה אשר בהראפרים מִצְהּוֹןלְהַרֹ-גָעֲשׁ: <u>ויּא</u>ַכָּרישְׁרָאֵל _{מעמזו מעס}מצפונָאלְטור נָעַש: וֹפְלַחישְׁרָאָל ארתריהוה כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושעואשרירעי את כלימעשר יְהוֹה אֵשֶׁר עַשָּׁה לִישְׁרָאֵל: וְאָת־ עצמורת יופף אלשריהעליו בניי י׳ ימיי ישראל י ממצרים קברו בשכם בחלקתהשָׁדָהאֵשֶׁרקנְהָיַעֵקר מֵאָת בני־חַמור אַבי־שְׁכָס בְמֵאָה קְשִימָאָה יי יפיין־י׳ וַיֶּהְיוּלְבְנֵיְ־יוֹםֶף לְנָחֲלָה: ואלעזר

וּקַבַרוּ יַהֵיה בְּהָחוּכם אָחֵפַנְתֵּיה בּתִמְנַת מֵרֵחדִיבִטוּרָאדְבֵית אֵפְרָיִם קרםיַבָּליוֹמֵייִהוֹשָׁעַוּכַליוֹמֵיסַבַיָּא די אוריכו יומין בַתַר יְהוֹשָעַ וְדִי יְדַעוֹ ית כַּל עוֹכַרַא רַיי די עַכָּר לישׂראל : וְיֵת גַּרְמֵייוֹםָף דְאַפִּיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵר מִמִּצְרַיִם קְבָרוּ בִשְׁבֵם בִּאָחֵסַנֵרו חַקְלָא דְקְנָא יַעֲקֹב מִבְּנֵי חַמוֹר אֲבוּהִי

רדק

דשבם במאדה חורפן נהוו לבנייוסף ואלעזר לאחסנא:

העלו: קברו בשכס דרשו בו משכם גנבוהו ולשכם החזירוהו ולפי הפשט לפישהיה שנס בחלק הפרי' ולכבוד יוסף קברוהו בנחלה הראשונה אשר היה ליעקב אביכו בארץ ישראל ולפי דעתי בפסוק ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך רחו לו שיקבר שם בשכם זהו שלומר לך כי כבר זכר הבכורה שנתן לו שיטלו בניו שני חלקים: ויהיו לבני יוסף לנחלה י וחשבו להם העלמו' לנחלה טובה שנקברו בנחלתם ודרשו בו על בני יוסף שהתעסקו בקבורת העלמות אשר בנתלתס :

לתקו חשר עותו השכטים אמר לכם יוסף משכם גובתם חותי שם תחורוני וחתר שקכרו מותו במקום שהיה להם חלק כל השבטים כדי לנחת ידי השנה בשלהם כי זה היה בחלקת השדה אשר קנה יעקב בתאה קשיטה נענא מקום זה נחלה לכל בניו בשוה כי קנין כבפו הוח כשאר טובונו כי מה שנתן ליוסף שנם חחד על חחיו לא ביתה ההלקה ההיא כי לם אזרלקת בתרבו וכקותו לא קנין כספו וח"כ הס גנכוהו ומשלהם נתנו לו מקים מכוחתו ונם כי נתלחנ נהנים מעשרים כהף של המכירה הנה וויתרו נגדו מאה קשיטה שהוא הוראות מרטה והשבה מה וע"כ הוכא זה בסוף פרשת נחלות לומר במה שחלקה ההיא שהיה מן הדין ליחלק בכל השבטים בשוה לת נחלק כי נתנהו ליוסף כאלו היה התח קשיטה לבניו נחלה תאביבם וז"ם ויביו לבכי יוסף לנחלה:

וסמך

וכל ימיג׳ וסי׳ הזקנים · וחברו · וכל ימי מלכי ישרא : במאה ה׳ רפין בקריא׳וסי׳ ויקן את הלקת השרה אשר יואת עצמות יוסף אשר העלו ממצרים י אין קפין למלך במהר י תנה את אשתי את מיכל יושכר מישראל מאה אלף י ונמסר גם בסר׳וישלת : קשימה ג׳ וסי׳נמסר בסדר וישלח :

אמרכו לו בי תכף שמת אלעוד היה יודשו פנחם לפי שדשי התורה ולוה כשנקבר נקבר בגבעת פנחם במו ואולם רו"ל אמרו בפרק יש נוחלין כי פנחם ירשה מאשתו ווה דרך דרש ואמנם הפשט הוא לפי מה שכתבמ: ואולם התועלות המגיעות מזה הספור הם אלו:

הוא לפרסם טוצם השגח׳ הש״י לישראל ושכבר קייםמה שנשבע לאבותינו ולורע׳ שיתן להם את הארץ ולוה זכר מה שירשו מהארץ ע״י משה וע״י יהושע והמלכי׳ הרבי׳ אשר נפלו בידם = הא' אין ביווז אין על אי ביצוה בי היה תועלת כי הוא היה כביא ולא תשלם זאת החלוקה בשלמות למי שאינו כביא כי על פי יי׳ הית׳ כמו שוכר עם שכבר כמשך מזה תועלת שאם חלקו הארץ הב`

התנעות כבו שיו ערות התעננים שיות שלים אות שלי מה שאפשר ואם הוצרך אל העור בקש אותו מאחד השבטים או יותר והבטיחו שהוא יעזור אותו גם כן לכבוש חלקו כמו שמצאמ שעשה שבט יהודה ושבט שמעון לפי מה שמכר בראש ספר שופטים:

הוא בוכירת המגיע לשבט ושבט מהארץ להצילם מהקטטה והמליבה אם ברוב הימים יפול מחלוקת ביניהם בענין הארץ הנה מה שמכר בזה המקו' המגיע לחלק חלק מהם ישמרם השלישי הות בוכירע היוב על היום או להוכיר קיום מה שייעד השם יתברך לכלב באשר מלא אחרי יי׳ ולא הלך בעצת שאר המרגלים שהארץ אשר דרכה רגלו בה תהיה לו לנחלה ולבניו: הוא להודיע שכבר נתקיים ייעוד השם יתברך בשבט שמטון ולוי במה שאמר יצקב אחלקם ביעקב ואפינם בישראל כי כבר היו נתלותיהם מפוורות כמו שוכרנו :

החמשי הוא להודיע שכבר קיימו ישראל מה שלוו בתורה להבדיל ערי המקלט ולתת ללוי׳ ערים לשבת ומגרשיהן לבהמת׳ והנה קבלנו שתי המלות יחד כי ידמה שערי הכהנים והלוים כלם קולטומ הששי והנה התבאר מן התורה כי המוצח היה קולט ההורג בשונג ולוה הוצרך לומר בהורג במויד מעם מובחי תקחנו למות כמו שביארנו שם וידמה כי מפני שכלל ערי המקלט עם ערי הלוים הנשארות בזה המספר ואמר בסוף שהם ערים מית ומגרשיהן מבאר הקישן זו לזו ולוה תהיינה כלם תולטות :

והוא מה שלמדכו מהמובח שבנו השבטים אשר מעבר הירדן כי כשיראה האדם דבר אפשר שיתחדש ממנו הפשד אוכוק ראוי שיתחכם להשירו קודם בואו ולא ימכעהו מוה ראותו שלא השביעי ותכן הגטת ההפשד או המק ההוא כי אם לעתים רחוקי׳ הלא תראה כי אלו השבטים כשראו כי בארך הומן יהיה אפשר שישבב היות הירדן מפשיק ביניהם ובין ארץ ישראל שישביתו

בניהם מעבוד את יי׳ התחכמו להמציא דבר נשאר מור׳ שנם הם מעם יי׳ ולוה בנו שם המובח ההוא שיהיה בתבנית מובח יי׳ וקראו שמו בי עד הוא בינותינו כי יי׳ האלה׳ ויהושע כאש׳ ראה גם כן אמשרות סור ישראל מאחרי יי׳ מצד מה שנשארו מן הגוי׳ ההם שלא החדימום גם כן לפי מה שאפשר להצילם מוה והביאם מוה אל שיקבלו עליהם שנית אל האלהים לעבדו ולאהבה אותו שלא לסור מאחריו להרחיקם יותר מזה העון:

הוא שלמדכו מעכין שלות כנחם והנשיאים לשבעי שהיו מעבר לירדן לחקור אמתת הענין קודם עלותם עליהם לצבא והוא כי גם בענינים אשר יחשב שאין להמתין עליהם לעשותם כי אם השמיני מכף צריך להתישב ולחקור הענין הלא תרא׳ כי לולא זאת החקיר׳ היה נמשך מזה מק רב בעלו׳ בני ישראל לצבא על אחיהם והנה יחשב שאין להמתין על אלו הדברים שהם כנגד השם

יתברך מפני השבות שוכרו פנחם והנשיאים לשבטים האלו בזה המקום ולזה תמצא שלא המתין פנחם לקחת עצה ממש׳ רבינו בדבר זמרי אמרו רבותינו ז"ל כל מקו׳ שיש חלול השם אין חולקין כבוד הענתן אים איד אין איך לא כמלכו ישראל בוה ביהושע שהיה נביא עם שהיה מהענינים הראויים לעשות לפי משפטי התורה בהטלת העוגשים ראוי שיהיה המעשה בהם לפי דרכי התור באופני התקיר׳ המיוסדת בתורה לא שישאלו איך האמת בזה לכביא ואם באכו לבאר זה בזה המקום יארכו הדברים יותר מהראוי למה שאנחנו בו: התשיעי

יקר כלי

רידי אחרי הדברים האלה וימת יהושע בן טון עבד ה' כתב מהרי"א חלק לו ה' כבוד שהרא עבד ה׳ כרבו משה ע׳ה שנקרה עבדה׳ והפשר שלפי שהלך בדרכי רבו ע״ה להחזיק בברית ה׳ את עם ה׳ כעין רבו שאמר אתם נלבים היום וכו׳ לעברך בברית וכו׳ על כן הוא אומר ויהי אחרי הדברים האלה דהיינו הכזכרים בסמוך מכריתת הברית אז וימת יהושע עבד ה'שאז ע"י הדברים זכה בשם עבד ה׳ומה שהמר בן ק״י שנים החז״ל שהיה ראוי להיות עוד עשר שנים שה לפי בינת עלל במלהמות בחושבו שתהיה סיבה להריבות ימיו ואדרבה חייב לו קיצור שנים יי שנים שהרי כתיב כאשר הייתי עם משה אהיה עמך ועם משה היה מאה ועשרים :

אותו בגבול כתב הרלב"ג מכאן שנהת רוח להקבר צנחלתו עם קרוביו י ומה שאמר ויקברו בהמנת סרא כבר כתבתי למעלה מה שהמרו הו"ל חד אמר סרח שבתחילה פירותיה מסריתין ואחר כך מתקשין הם כתרם ו"א בתחילה קשים כתרם ואחר כך מתבשלים ומסריחין מרוב שמכן י ועוד אחז"ל וכתב רש"י ז"ל דבריהם שחרם לשון האומר להרם ולא יזרח שהוא השמש על שם שהעמידו תמוכת החמה על קברו לומר זהו שהעמיד החמה וכל העובר עליה אומר חבל על זה שעשה דבר גדול כזה ומת ובדבריהם אלו אני מבין תיבת תמנת שהיא לשון תמונה כמו תמונ' חרם שעל שם שהייתה כתמונת השמש הוא חרם קראוה המנת לשון המונה כאמור וכל זה כתב הרד"ק והוסיף מדיליה דחרם וסרח הכל דבר אח׳כמו כשב וכבש ומ"ש מלפון להר געש הנה אחז"ל ר׳ברכיה ור׳ סימון בשם רי"בל הזרנו על כל המקרה ולה מצינו מקום ששמו הר געש הלא מהו הר געש ע"י שנתעללוישראל ולא הספירוהו כראוי רלה הקב"ה להגעיש עליה ההר עד כאן וראוי לדקדק ראשול׳ כי לא יתכן שיחריב העולי על דבר קל כזה שנתעללו בהספדו של אדם כשר דמספיק שראוי לקוברו גוכר במדרשים ובגמ׳ כ׳ האורג אבל להחריב כל העולם על יושביו לא יספיק כי הבלתי כמצאים כי אם בריחוק מקום מה היא אשונ הם ואם המאמר הזה דבר זר מאד והיה לו לגמ׳ להביאו שם בגמ׳ לחלוק על אינך י ועוד דקאמר בקש הקב"ה להרעים משמע דלא הרעיש ומנא ליה הא דלא הרעים ממש יונראה כי ההרעשה אפשר שתהיה כרטית וכדברי המאמר של ר׳ ברכיה ושל פרק האירג ואפשר שתה ה כוללת וכדברי המאמר הזה של אגדת רות וההרעשות הנזכרות אכשר והנה קשה דניחא הר הנים מה יאמרו באומרו מנכון שמורה מקום בלפונו של הר געש י וי"ל כי יגיד הכתוב כי הגעש הזה נתחייב מהלדיק יהובע ממה שנתעצלו בהכסדו של אדם לדיק כמוהוכי מה רב טוב לפון לו כדכתיב מה רב טובך אשר לכנת ליראיך וכו' זה שאמר מלפון להר גינש רוצה לומר מהצדיק ורב טוב הצפון לי נמשך הנעש הזה ויט כי ידעים שישה אחרת לחז"ל הביאט הילקוט בשם אגדת רות ז"ל כתעצלו ישראל בגמילות חסד ליהושע באותה שעה כתחלקה א"י ההלוקה והי'אביבה עליהם יותר מדאי יהיו ישראל עסורים במללכתם זה עוסק בשדהי יזה עוסק בכרמו וזה עוסק בביתו וזה עוסק בפהמו לפי׳ בקש הקב׳ה להרעים את כל העולם על יושביו שנא׳ ותגעש ותרעש הארץ ע"כ וההרעשות הנו׳ אפשר להיותם בא׳ משתי סיבות או מלד העללה מהספדו של אדם כשר וכמו בסוברים התנהים הנו׳ ר׳ ברכיה ונם היא שיטת הגמרא במסכת שבת פ׳ האורג כי סבה זו מסביר שירעיש הב ה ההר ולא כל העולם והסיבה השנית והיא זאת הנו׳ במאמר הזה של אגדת היה שלא היה הנטש היה בשביל העצלה לבד שנתעצלו בהסכדו של יהושע כי היה מספיק להרעיש

ההר לבדו כי אין הדב׳כ׳כ חמור להחריב העולם כלו אבל הסיבה עיקרית הוא שכיון שהיוכ׳כ עסוקים איש תחת גכנו ותחת תאנתו עד שחייב ההלהבו'הזה עללה בהפסדו של אדם כשר זו הורא' על היות׳ מטילין אחרי גיום עול תורה ותור׳ מה תהא עליה והעילם נחרב וע"ז כיון המאמר הזה בקש הקב"ה להרעיש העולם כלו על יושביו כיון שפרקו עול תורה והוא עמוד העולם אמנט ברחמיו לא הרעים כל העולם אלא ההר לבדו וזהוהר געש ומדלא כתי׳ רעם אלא געם לג״ם שבקש על כל העולם שנא׳ כאן געש ונאמר להלן והגעש ותרעש הארץ ומוסדי הרים וכו׳ דכיון דאמר כאן געש על כל העולם הוא ולא שעשה כן בפועל מדכתיב הר געש הר לבד ולא העול והכריח גם כן מדכתי׳ להר בלמ"ר דהיילל מלפון הר געש מדקהמר להר געש משמ׳ דמ גקר׳ בקש ה׳ להרעיש כל העולם ואח"כ נכמרו רחמיוונעשה הגעש הכללי שיהיה להר ההוה געש ולה כל העילט וזהו להר געש ונכון ואכשר לומר עוד מלפון כמו מלפון תפהח הדינה אשל יושבי הארץ והוא אומר בקש הב"ה להרעיש העולם כלו על יושביו אלא שאחר נכמרו רהמייו ולא הרעיש אלא ההר וזהו להרגעש שהגעש יהיה להר פרטיולא כולל על כל העולם:

ויעבוד ישראל את ה׳כתב לשון יחיד יען כי כל הקלקול שבא אח״כ לישראל הוא מהפירוד הוא הגורם חטאת ירבעם שיחנו לשתי ממלכות ולז"א ויחן שם ישראל בלב אחד לאביהם

שבשמים וזהו אומרו כאן ויעבוד ישראל ולא כתי׳ויעבדו ישראל להורות על האחדות ומ"ש אשר האריכו ימים כתב רש"י ז'ל ימים האריכו שנים לא האריכו שנענשו על שנתעגלו בהספדו של יהוש׳ ע"ה והוא מהגמ׳ והקשו שם בגמ׳ למען ירבו ימיכם ימים אין שנים לא ומשני ברכה שאני ומ"ש ואשר ידעו את כל מעשה ה׳ דקשה דהי׳לל הוקנים אשר ידעו וכו׳ כי הוא״ו בלתי כודקת והפשר בתורה שאל אביך ויגדך זקרך ויאמרו לך והשניה שלהיות הזקנים יודעים וזוכרים הנפלאו׳ומספרי׳ כנז׳ בפסוק זקניך ויאמרו לך ז״ם ואשר ידעו ר״ל נוסף על בחינת הזרנה בהינה שנית והיא כי רוב שנים יודיעו לבניהם מה שידעו כל מעשי ה׳ אשר עשה לישרט ששתי סבות אלו חייבו שעבדו ישרט את ה׳ כל ימיהם : ואת עלמות יוסף אשר העלו בני ישראל חז"ל אמרו מכאן שאין המאוה נקראה אלא על שם גומרה שהרי משה העלם כדכתי׳ ויקח משה את עלמות יוסף ולפי שהוא לא גמרה ואעפ"י שהיה אנום על פיהדבר כי לא העבור את הירדן הזה לא נקראת על שמו אא על שם ישרא שגמרוה והרד"ה כתב דקרא כפשוטו ע"ש וקשה לפי׳ תיבת עמוומ"ש קברו בשכם אחז"ל ורש"י משכם בכבוהוושם החזירוהו וכ"כ הרד"ק ז"ל והוסיף לפי הפשט ע"ש וכ"כ מהרי"א ז"ל י ומ"ש ויהיו לבני יוסף לנהלה אם הטעם הראשון שכתב הרד"ק שלכבוד יוסף רצו לקוברו שם בנחלה ראשונה שקנה אביו יעקב במאה קשיטה ויהיו הק׳קשיטה הנז׳ ומה שיקנ׳מהם לבני יוםף לנהלה כי שסנפלה גורל אפרים ולו יאתה כי אלה תולדות יעקב יוסף אמנם הרד"ק ז"ל כתב ז"ל וחשבו להם העצמות האה לנהלה טובה שנקברו הצלם עצמוה הצדיק וזכותו יגן בעדם וכ"כ מהרי"א ז"ל וז"ל וכבר פירשו בי והוא האמת שאות׳העצמות השבו בני יוסף לנהל׳ טובה כי ידעו שצדקת יוכף עומדת לעד: 712551

כנחה קטנה

בא א (*) ד וב

מנחה קטנה

ובמן לו עיתת הלמורבן חברן כי שניהם היה רחשים כחי וקת החרן כרכתי' ולפני אלעור הכהן יעמוד וגו ולהורות שבמיהש ובתות לח נתרדון וכשם שיפושי נקבר בנחלת שבטו וגבול נחלתו גם אלעור כך נקנר בובטת פנחם בנו שהיה לו בחחוות עולם כמו שחויל שהיה לו הנחלה מדד אשתו שמתה וירש אותה ולח רנה שיהה נקנר בערי הלוים שאינו שלו ביחוד יעוד אמר ויקנרו חותו כגבעת פנחם כנו כי תקום הקנר שהיה בנביות פנחם ניתן לוכי פנחם לא נריך מקים קנורה בי חי הוא עדין כא"ול פנחם הוח חליהו ז והוח יכח ויכשר נו כיאת הנאולה ככי"א:

בעזרת האל המושיע:

יהושע כד

אשר נתן לו בהר אפרים אמרו רבותינו ז'ל מניין היה לו לפנחם שלא היה לו לאלעור אלא מלמד שנשא פנחם אשה ומתה וירשה ומכאן סמכו לירושת הבעל ומהש

אמרו כי אפשר שנפלה לו בשדה חרמים ויתכן ג'כ לפרש כי ישרהל נתנו לו כמו שנתנו לכלב ויהושע אבל לא ע"פ השם יתברך כמו שנתנו להם וזהו שאמר אשר כתן לו ואילו היתה ירושת אשתו או שדה חרמים לא היה אומר השר נחן לו ורבותינו ז"ל המרו כי לא נוכל לומר שקנה פנחם אותה גבעה דאם כן נמלאת שדה חוזרת ביובל ונמצא אותו לדיק קבור בקבר שאינו שלו אבל לשון נחן לו לא הקשה להם כי מלאנו לשין מתנה במכר כמו ויתן לי את מערת המכפלה ואם תאמר לפירושינו קשה גם כן שהרי מתנת יחיד חוזרת ביובל אכל מתנת

> ואלעור בר אהרן מית וקברו יתיה בְּגְבְעַהָא הַפִּינְחָס בְּרֵיה דְאִיתְיְהִבֵרת יי בְּגִבְעַת פִינְחָס בְּנוֹ אֲשֶׁר נְתַן־רָשוֹ ליה בטורא דבית אפרים:

סכום הפסוקים של ספר יהושע שש מאות וחמשים וששה וסי' סנ"ו וחציו ומחשבון ער רמת גלער וסדריו ארבעה עשר:

רלבג

וּאֶרְעָזָרָ בֶּן־אַהַרָן בֵּעָרו ווּקְבְּרֵוּ אֹתוֹ

בְּהֵר אֵפ<u>ּר</u>ָיִם **:**

ובזה נשל׳ ספר יהושע ואלעור בן אהרן מת לריך להבין למה לא אמר וימת אלעור בן אהרן וכדכתיב וימת יהושע בן כון עבד ה׳ ולא כת׳ ויהושע בן כון מת ואפשר במה מאחז"ל כאשר זכרכו בפ׳ אשר

כלי יקר

רדק

רבים אינה חוזרת וזאת הגבעה

שבט אפרי לתנוה לו ולדבריהם

שאמרוכי ירושת אשתו היתה

הם אמרוגם כן כי ירושת הבעל

הינה חוזרת ביובל וכן הדין :

סליק ספר יהוישע

האריכו ימים ימים האריכו ולא שנים שנענשו על שנתעצלו בהספדו של יהושע וזה נר׳ לי שאמר ואלעזר בו אהרו מת כאלו אמר שנמשך כן ממיתת יהושע יען נתעצל בהספדו שימים האריך אהריו לא שנים אלא ואלעזר בן אהרן מת או אפשר במה שאמרו חז"ל ובאהרן התאכף ה' ויאמר להשמידו ואין השמד אלא כלוי בנים אלא שמשה התפלל עליו ובטל מחצה מהגורה כמצא כי אלעזר מאז בקכסה עליו מיתה שה שמשה בתפלתו הארין" ז"ש ושעזר בן אהרן מת שלהיותו אהרן אשר התאנף

הוא מה שלמדבו שראוי לכל אדם שישתדל שיהיה נקבר בנבול משפחתו להשאיר התשיעי שמו ולוה זכר בהקבר יהושע בגבול נחלתו והקב׳יוסף בגבול נחלת בניו והקבר

רשי

בגבעת פנחם בנוי מהיכן

היה לו לפנחם חלה בחרץ

שירש מאשתו:

סליק ספר יהושע

אלעור בן אהרן בגבעת פנחם בכו ומזה המקו' למדכו התועלת שהגיע חזה הלד ליוסף בשנחלקו בניו לשני שבטי׳ ווה כי בזה היה רבוי בנודלות לבני רחל ויתכן יותר שיניע מקום קבורתה בנתלה לאחד מהם וכבר נתבאר שכן היה לפי מה שמכר בספר שמואל:

בו ה׳ מת מאז ומקדם עוד הפשר שהודיע כאן שלא נתעללו בהספדו של אלעור וו״ש ואעזר בן אהרן מת ר״ל הרגישו במיתתו וכצטערו הרבה ויקברו אותוכי לקחו מוסר ממה שגעש ההר במיתת יהוש׳ על עללותם בהספדו ולכך שינה הלשון דגבי יהושע כתב וימת יהושע בן נון עבד ה׳ וכו׳ וכאן כתב ואלעזר בן אהרן מתי צוד אפשר לשיטת הרלב"ג שפי׳ בהחלת ספר שופעים שגם בימי יהושע היו שואלים באורים ותומים כו׳ ע״ש יעיין הרד"ק ז"ל והרלצ"ג ז׳לומהרי״א ז״ל כתב ואפשר שהי׳ אלעזר חולה מאד ושהוליכו פנחם בנו עמו לשרתו בעירו אשר נפל בחלקו עיר מושבו מערי הלויים ולפי שמת שמה נקבר שמה ואעפיי שהיה לו לאלטור נחלה אחרת שיקבר בה בעיר מושבוע"כ · מאחר שזה סוף כל אדם למות את האלהים ירא ואת מלותיו שמור :

סליק ספר יהושע מפתחות כלי יקר

מפחחות יהושע מהמאמרים שמפרש הרב המחבר בתוך הפסוקים וקצת פסוקים נפרדים מתורה נכיאים וכתובים

	בראשית רבה ויעלו עפר על ראשם התחילו	מהמר			אהוב את התוכתות בהקדמה	כוכת
19 H					ברהשית רבה פ׳ ס׳ב אמר רבי סימון כל מקום שנאמ׳	מאמר
	בתעניות רבי לוי בשם רבי ינאי אמר שתף הביה	ירושלתי	60	167	ויהי אחרי חור העולם לאחוריו	
כ מכ	שמו עלישראל משל למלך שהיה לו מפתח	••••	05		סתימת הבארות	כוכת
ם ענ	מטא ישראל אע"פי שחטא ישראל הוא	Cc57			אחר סמוך אחרי מופלג	כונת
	צילקוט מפרקי רבי הליעזר י"ב אבנים בכהן גדול	מהמר	DD		ספרי ים שקרה עלמו עבד	מהמר
ז על	כל שבט שהיה עושה לדקה היה אבנו מגיה אורה		ÓV	3	מחרי איולי כלה אים הומה ומשפחה מנין וכו׳	7 050
ו עב	רז"ל שאמר עכן בגורל אתה בא עלי	מאמר			בסנהדרין כי אדם לעמל יולד היני יודע אם לעמל	מהמר
ו פנ	צ"ר ד' ידות כגגד ד'חרמים שעתיד לפשוט ידו	מאמר	עכ	C10	כטבאון ביוים באיי איים באיי	
ם ער	הז יבנה יהושע ג' שיטות לח"זל מבארסשס	מ אמ ר			נמו הי זכו פסוק זה אינו מצוה וכו'	
	סוטה פרק אלו נאמרים כילד כתבו ישראל את	מסכת	עכ	0Ľ	עשוקה היבו מבה אבו כל העוסק בתורה ככסיו מצליחין	מיאמר מ יאמר
ט עג	התורה	•	עא		כנושמשק צואה ככש התכמון כשישראל עושין רלונו של מקום שמו מתגדל	מרילס׳
	תכחומה המר רבי היבון וכו' בשלשה מקומות הלקו	מאמר	05	-	שע מאול שוק אי לאמו של אוקאים שמא מאוגיין ב בילקוע כי ה' אלהיכם יתרו אמר וכו' שלא הנית וכו'	3"57
60 2	באי עולם על הב"ה				ולא היית כזונה לקלם אמר רצי שמעון את מולא	
א עב	רז"ל אדוני צדקהמקום הזה מלדיק את יושביו	<u>מ</u> המר	עכ	05	כל מה שכתוב בישראל לגנאי וכו׳	,
	רז"ל בילקוט אני ידי נטו שמים וכל לבאם צויתי	מהמר	עג		בית עשר שנים היתה רחב כשילאו ישראל ממצרים	מכילת'
: עכ	צויתי את השמש ואת הירח שיעמדו ליהושע				ב"ר אין הקב"ה מניח את הנדיקים בנרה יותר מג'	מאמר
שב כב	ומהכוקת פרק הין מעמידין בזמן העמידה		7 <i>V</i>	0 G	ימיס וכו'	
י עב	תנחומה המר כו השמש כי התה הומר דום	מלמר	39		משנתן רשות למשחית לחבל	מכילת'
70 1	הכהים קדושים כעון רבים	כונת	ענ	05	וישכסיהובע בבקר מלמד שזריזים מקדימים	5"17
,	מלפון להר געש רלה הקב"ה להגעיש עליהם	מאמר	עד	0D	כיצד עברוישראל את הירדן	3"17
ז על	ההרוכו					תכחות'
	הגמי חס נחנק החרז נקרקף גברי או לשבטים	בעיית	fy	1	השבת וכו'	
	ברייתה בספרה לפי פקודיו מגיד שלה כתחלקה	כונת	ענ	1	ילמדכו כל נסים שנעשו לישראל בזכותו של אברהם	ת דרם
	הארז אלא לכל שבע עיין סוף יהושע				דעו שעל מנת כן אתם עוברים שתורישו את	5"17
			29	D	ינקו טעני גינוי בן אופי שאיים שייי יושני הארז	217
					פרק כגמר הדין קום לך אמר הק"בה שלך גדול	/
	פסוקי תורה		עד	05	פרק צגמר האיץ קום כן מאוו שאין כם בין שרים וקשה משלהם	םנה7
	•				וקשי תשנים ב"ר אמר רבי יהודה בר סימון בשם רבי יוחנן בתורה	5"17
	הוכח תוכיח את עמיתך בהקדמה	פסוק			בנביאים ובכתובים מליכו שלא שמי ישראל את	
	אתה תחלות להראות את עבדך	פסוק	ענ	υ	הירדן אלא בזכותו של יעקב	
			05		הידרן הכח בוכוחת של בקב לא נתנה פריעת מילה לאברהם אבינו	
	פסוקי נביאים		05		כא כתנה שישת א כי כיצר אבין איש	
	את מי' אשלח והנמשכים בהקדמה	ישעיה	05		רבי הכעור וכי יהוליט עו כים מוועו קרמ של זים ש	פרקי
	אהה ה' אלהים לא ידעתי דבר והנמשכים	ירמיה	0D	1	תןחלק לשבעה	מהמר
	אלא תהי מרי וכו' עם הנמשכים אל תהי מרי וכו' עם הנמשכים				וזה הדבר וכו׳ דבר אמר להם יהושע ותלן	פס יקת' רו "ל
		תלכים	עכ	05	עשה לך חרבות צורים בארבעה מקומות כאמר	2.14
	קנא קנאתי	0 .220		fr .		
				OL	יילנו מעבור הארץ שבתוך ו' ימים כעשית התבואה	מחמר
	פסוקי כתוכים			05	תוספת׳ דסוטה בזכות משה ירך המן מישנה	1 U
		.le m			וישבות המן כל זמן שמשה קיים וכו'	3"13

- ערובין לא כי אכי שר לבאה׳ וכו׳ על איזה מהם בחת מסכת תנחות' הלולרות שעשה משה נגנוז פסיקת' ואת רחב וכו' אמר הב"ה אני אמרתי וכו׳ פרה חלה את העיר הואת את ירימו לא ירימו 1700 נפס עיר אחרת וכו'
- פסוק חל תוכח לן בהקדמה תעכי יכעת כסף כבתר לשון לדיק פסוק 3D 7. עדעת כא דברו תליס יד עכ פסוק מוכיה אדם אחרי שם עג בוול אביוואמו וכו' פסוק

חלוק הארץ להרב בעל כלי לפ' שרבו הרעות ראיתי לברר וללבן הענין בה ולכתוב כל שימה ושימה בפרמות עם כל חלקיה:

השיטה הראשונה

והיא לרש"י ז"ל כתבה בפרשת וימי ובפרשת פנהם זה לשונו ומולדתך אם תוליד עוד

לא יהיו במנין בני אלא בתוך שבטי מנשה ואפרים יהיו נכללים ולא יהיה להם שם בשבטים לענין הנחלה וחעפ"י שנחלקה הארץ למנין גלגלות׳ כדכתיב לרב תרבו כחלתו וכל איש ואיש כשל חוץ מן הבכורות מימ לה נקרה שבטים אלה אלו על"ל ובפ׳ פנחם כתב ז"ל לרב תרבה נחלתו לשבט שהיה מרבה באוכלוסין נתנו חלק רב זהעפיי שלה היוהחלקים שוין שהרי הכל לפי הרבוי חלקו החלקים לה עשו אלא ע"י הגורל והגורל היה על פי רוח הקדש כמו שמפורש בבבה בתרה אלעזר הכהן היה מלובש בהורים ותומים ואומר ברוח הקדש אם שבט פלוני עולה תחום פלוני טולה עמו והשבטים כתובים בשנים עשר פתקין ושנים עשר גבולין בשני עשר פהקין ובללם בקלפי והנשיא מכנים ידו לתוכה ונוטל ב' פחקין פתק של שם שנטו טונה ופתק של גבול המפור׳ לו והגורל עלמו היה צווח ואומר הני הגורל עליחי לגבול פלוני לשבט פלו' שנא' על פי הגורל ולא נתאלק' הארץ במילה לפי שיש גבול משוב'

מחבירו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים עכ"ל ודבריו סובלי שני פירושי׳ הא׳ היותר פשום הוא שסובר שלקרקפתא נחלקה הארץ וכן מורה לשונו שאמר בפרשת וימי ואעפ"י שנחלקה הארץ למנין

גולגלותה וכו' ובפרש' פנחסגם כן לשבט שהיה מרוב' באוכלוסין נחנו חלק רב וכו' וכן הבין הרב כמה׳רר הליה מזרחי ז"ל ממה שכתב בפ׳ ויחי בפרשו דברי רש"י ז"ל ז"ל ומעשה כסים היתה החלוקה שגורלות כל אנשי שבט אחד יתחברו יחדיו כמכוין לכך כתו שהי׳ גם כן נם שלה עלה גורל חלק גדול בארך לשבט מועט באוכלוסין עכ"ל לענין זה י והנה על שיטה זוקשה טובא ראשונה כי בכבא בתרא פי"ל איבעיא להו א" לשבטים איפלוג או דילמא לקרקף גברי איפליג תא שמע בין רב למעט וטו׳ תכי' עתידה א"י וכו' ואסיקנא קתני מיהא שתחלה לא נתחלקה אלא לי"ב שבטים ש"מ לשבטים איפלוג ש"מ ע"כ י הרי מסקנ ' דשמעת' דלשבטים איפלוג ואיך יתכן שרש"י ז"ל יפרש הפסוקים דלה כמסקנה דגמרה והרב כמה "רר הליה מזרחי ז"ל לה כעלם זה מעיניו שכב' חקן בזה העולה בידו שכתב בפרש' ויהי זה לשונו י ורש"י שירש התקר׳ לפי הנגלה מהכתוב דלקרקפת' דגברא איתפליג ארעא אף כי מסקנ׳ דשמעתא דיש נוחלין תוכל להתפרש בענין אחר ע"כ וזה לה יספיק כי רש"י ז"ל אב בתכמה ולא יפרש כפי הנגלה אא כפי הנסתר אם הוא האמת יגם קשה מהסברא כי צריך לשמוך על הנם שיפלו כל גודלו׳ שבט אחד ית אברו יאדיו ואין סומכין על הנם זהרב כמה"רר אליה זיל תקן זה במה שאמר ומעשה נסים וכוי כמו שהיה גם כן נס שלא עלה גורל חלק גדול בארץ לשבט מוטט באוכלוסין ע"כי והקושיא במקומה עומדת כי הין סומכין על הנס שיפלו גזרלו׳ השבע יחדיו וגס הין סומכין על הנס הב׳ לשלא יפול חלק גדול בחרך לשבט מועט באוכלוסין י ויקשה גם כן לשיטה זו מה שאמר בגמרא שהגורל עלמו היה אומר אני הגורל עליתי לגבול פלו׳ לשבט פלוני זכו' כי מאחר שהחלוק היתה בדקדוק לקרפת' דגברי ובשומת סאה ביפה כנגד כמ' שאי׳ ברע א׳כ מה צורך בנס זה של על פי הגורל עלפיו ממש כי מדינים ישבית הגורל כל דהו ואפילו הבלתי לווח: ומהר"יא ז"ל הקשה על שיטה זו שאם זו היתה לגולגלותם א"כ מה שאמר יעקב אבינו אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי היתה ברכה לבמלה כי אם יהיו גולגלוח הרבה יקחו חלק רב ואיןיתרון בהיותם ב׳שכטי׳ או שבט אחד ע"כ ' ורש"י ז"ל עלמו כבר תיקן זה בפרשת ויחי לי הם בחשבון שאר בני ליטול חלק בארץ איש כגדו ומולדתך וכו׳ ולא יהיה להם שם בשבטים וכו׳ הרי שכתב רש"י ז"ל דבשם תליא מילתא דאפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו ליטול איש כנדו דהיינו ליטול תחו׳ לטלמו כמו שיטול רחובן תחום לעלמו וכן שמעון ׳ עוד הקשה מהרי"א ז"ל על שיטה זו מלוחת בני יוסף מדוע נתת לי גורל אחד וחבל החד זחני עם רב וכי כיון שלגולגלותם נחלקה מה תרעומת יש עוד בזה ע"כ י וגם זו אינה קושיה דהה אתרו שם בבבא בתרה בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים היינו דקא פוחין בני יוסף דכתי' וידברו בני יוסף שה למ׳ד לבאי הארץ מהי קה צותי כולהו שקול משו עפלין דהוו נפישילהו ופרש"י ז"ל היינו דקה צוחי בני יוסף שהיו עכשיו מרובי׳ יותר משאר שבטי׳ והם לא נטלו אלא לחשבון של יולאי מלרים והיתה נחלת כל אחד מועט מחלק כל איש ואיש מישרא כולהו שקול בשוה ומיהו לקמן אמרינן דארץ ישרא לשבטים איתפלג וכדין לוחין בני יוסף שלא נטלו אלא כאחד מהשבטים אעפיי שאין גדול בכל השבטים כשבט שלהם אלה חשום דמבעיא לן לקמן לה בעי לתרוצי הכי משום טפלין שלא היו בני כ' בכניסתן לארץ וגם לא היה להם אב הנכנ׳לארץ שינחיל חלקו כשימות וגם לא היה להם שום אחד שילא ממלרי' שירצו ממנו ש"י חזרה עכ"ל הרי מתוך סוגית הגמרה מובן טעם ללוחת בני יוסף בין למהן דהמר ליולהי מלרים כתחלקה ובין למ"ד לבהי הארץ נתחלקה ופשוט הוא שאם לוחת בני יוסף היחה מכרעת דלשבטים פלוג הפשטן שהביא מפ׳ בין רב למעט ועוד תניא וכו׳ ש״מ ד לשבטים איפלוג ש"מ היה לו לפשוט מלוחת בני יוסף בלחוד כיון דמקרא דבין רב למעט דפשיט מיניה הולרך ללניף דועוד הניח עהידה וכו' כדפרש"י ז"ל ועוד תניא וכו' משום דמצי למדרש כמי האי בין רב למעט לכדלקמן בבריחא איצטריך כמי האי ועוד תכיא וכו עכ"ל אלא ודאי מלוחת בכי יוסף לא קשי מידי : והפי׳ הככון כפי הענין בדברי רש"י זיל הו׳ דדברי רש׳י ז"ל כשיט׳מ״ד לשבטים נחלקה וכמסקנא דגמרא דבבא בתרא אך לריך לפרש הבעיא דקאמרא א"י לשבעים איפלוג או דילמה לקרקף גברי היפלוג שלה כפי׳ רביני שמוהל נכדו של רש"י ז"ל שמפרש לשכט איתפלג שנהחלקה לשני׳ עשר חלקים שוים ואחר כך כל שבט ושבט מתחלק לפי אנשיו שהיו יולאי מלרים או לפי באי הארץ עכ"ל דלפי׳ רבינו שמואל קשה איך יתכן לחלוק לשבטים בחלקים שוין ולקתה מדת הדין שהשבט המרובה והמועט באוכלסי׳ יקחו יחדיו בשוה ולפי זה דברי רש׳י ז״ל הוי דלה כמסקנ׳ דלשבטי׳ איפלו׳ : אבל הפירוש שפי'רש"י ז"ל בבעיא הוא דלמ"ד לקרקפתא דגברי איפלוג תחילה ואח׳ כך בנם נתחברו כל קרקפתי של השבט יחדיו וכמו שהיה בנם ליפול החלק הגדול לשבט הגדול והוא דבר קשה לא כן למאן דאמר לשבטי איפלוג ניחא שהחילוק הקרקפתי דגברי יהיה באחרונה החר שלשבטים איפלוג דהיינו שנחלהו לשנים עשר גבולים הכל החר שיפיל הגורל גבול פלוני לשבט פלוני הרחבח הגבול או קיצורו יהיה תלוי במחלקים הארץ להרבות או למעט כפי רבוי האוכלוםים ומנין גולגלותם שכשבט הו מועט אוכלוסין והיה אחר כך מהעזר האלהי שעל ידי הגורל עשה יחד שני הענינים איכות הגורל וכמותו בהלקיו בפרטות עד כחים השער ולכך כעשה נם זה שהגורל עלמו יצוח ויפרש כל החלק בכל פרטיו . נמלא לפי פירש זה הלוקח לשבטי׳ כתחלקה היינו בפתקין שוים הבל לעולם לא נטלו השבטים הלקים

שוים אלילה לאל ושדי מעול אלא על ידי המחלקים ירחיבו בגבול אם רבו האוכלוסי הו יתעטי אם האוכלוסים נוועטים ובזה נבין אומרו לרב תרבה וכו׳ שלא כתב לרב רבה לחלתו חולרב הרבה נחלתו ולמטט מטט נחלתו או המטט נחלתו י אבל אמר תרבה תמעיט ובו׳ שהם מילות כוללו׳לשון לווי ולשון הודעה לשון לווי כמו שאמרנו שהמחלקים יהושע ואלטור אהרי שיפול הגורל אליה׳ יבוא דבר המשפט לרב תרבה וכו׳ אלא שהוא יתברך עשה הכל על פי הגורל שהוא בירר איכות הגבול וכמותו בכל חלקיו כהומר ולמפרע היגלהי מילחה שהומרו לרב תרבה שפירושו לשון הודעה הו׳ כי הש"ית מגיד מרחשית אחרית שעתיר להרבות לרב ולמעט למחועט ע"י הגורל ולכך לה כתיב לרב הרבה וכו׳ אה תרב׳ תמעיע הכל לשון הודעה ובזה מובן הומרו בט כן חים לפי פקודיו יותן נחלתו דלא כתיב תחן נחלתו אלא יותן מאליו שהגורל עלמו יתן לו כן וזהו יותן והו' דקדוק נכון ובזה נתיישבה קושיא אח' שהקשה מהרי"א ז"ל בעיון הבני בביחור הלודק מהבלתי לודק זה לשונו הנה במה שאמר לרב תרבה וכו׳ ולמעט תמעיט ירא׳ שלה היה הרבוי והמעוט על פי הגורל כדברי רשי שאם היה כן לא היה מצוה למנחילים שלרב ירבו ולמעט ימעיטו מאחר שאינו מפורש על פי הגורל עכ"ל : ובמה שכתבתי מתורלת :

ודנה כי שיטה זו מתבארת הבריתא שבספרא הביאה הרמיכן ז"ל בפרשת פנחם זה לשונה לפי פקודיו מגיד שלא נתחלק׳ הארץ אלא לכל שגט ושבט לפי מה שהוא וכן הוא אומר וידברו בני יוסף אל יהושע לאמר מדוע נהה לי גורל אח׳ וחלק החד ואני עם רב עד כה ברכניה' מהו אומר ויאמר אליו יהושע עם רב התה עלה לך היערה ובראת לך בארץ הפריזי והרפאי׳ עכ"ל הבריית׳ שאין הבנת הבריית׳ כמושבתב הרמ"בן ז"ל שאולא בשישת לקרקפתא איפליג ואתיא דלא כמסקנ׳דגמרא דבב בתר׳ פי"נ דמסקינן דלשבטי׳ איפלוג ולכך דחא׳ הרמ"בן וכתב משבשת היא :

במה שכתבנו דאפילו למ"ד לשבטי׳ איפלוג היו מדקדין להרבו׳ לרב ולמעט אכל למעט באוכלופין על פי הברורין או הגורל עלמו עשה כן מהת השי"ת שהוא הרחיב כל גבול וגבול לפי האוכלוסין ניחא דברייתא איננה משובשת והחיא כמסקנא דבמרא דבפי"כ: ומהרי"א ז'ל הקשה על מה שפירש רש"י ז"ל שעל פי הגמרא היה מתרבה הו מהמעט דאם כן מאי הא מבעי׳ להו בגמר׳ אי ליולאי מלרי׳ או לבאי הארץ נתחלקה החרץ דמאי כפק׳ לן מינה שהרי הגורל עשה הראוי להעשו׳ והרב כמהר ר אליה מזרחי ז"ל כתב בתירוץ קושיא זו דעל דרך דרוש וקבל שכר כשאו וכתכו בזה לדעת הענין לאו דנפקא מינה מידי ע"כ ' ובזה נתישבה שיטה זו : הרי לפניך שתי שיטות ברש"י ז"ל האח׳ שמפרש הפסוקי בנגלה שבה' דלקרקפת׳

דגברי איפלוג וכמו שמוכיח לשונו שכתב למכין גולגלות' וכו' ולפי זה יסבור הרב שברייתה זו שבספרי סוברת דלקרקפתה דגברי היפלוג ומה שהביה הפשטן ראיה דלשבטי׳ איפלוג דכתיב בין רב למעט ועוד תני׳ וכו׳ הראי׳ שבין רב למעט זאת הברייתא דוחה אותה לכדלקמן דאמרינן ולא כתחלקה אלא לכספים שנאמר בין רב למעט למאי אי לשופר וסניא אטו בשופטני עסקינן אא לקרוב ולרחוקה וכמו

שלתב רש"י ז"ל גבי ועוד תניה וכו' זה לשונו משום דהיכה למדרש נמי ההי בין רב למעט לכדלקמן בברייתא אילטרך נמי האי ועוד תניא באופן שהראיה של בין רב למעט קל לדחותה כדכתיבנא והראיה של ועוד תני אינה ראיה כלל שהרי כל ראייתו היא מלישנא דלשנים עשר שבטי וכדקא' הפשטן קתני מיהא שתחלה לא נתחלקה אא לי"ב שבטים שמע מינה לשבטי איפלוג ש"מ והברית של ספר תדחה דלא נקט לישנא רלשנים עשר שבטי'למעט דלקרקפת' איפלוג דלעולם אימא לך דסברא דלקרקפת' חיפלוג ומהי דקהמ לי"ב שבטי לה נחית אה לומר דלעתי 'תחחלק לשלש' עשר ולשעבר לא נתחלקה אא לי"ב וזו היא השיטה שסוצר הרב כמה"רר איה מזרחי ז"ל בדברי רש"י ז"ל והשיטה השנית היא שאפילו למ"ד לשבטי נתחלקה לאו חלקים שוים נהחלקו אא לפי פקודיו שבו ניתן לו או ע"י אלעזר ויהושע והנשיאים או ע"י הגורל עלמו שירחיב גבולי התחו'לפי רבוי האוכלוסין וימעט מתחו'שבט הסמוך לו הממועט באוכלוסין וירבה מזה המרובה בהוכלוסין הסמוך לו וזוהי המסקנה דלשבטים איפלוג והברית׳

של ספרא איתא נמי כמסקנא דגמ' כדפרישת והמעיין יבחר : והשימה השנית להרמיבן ז"ל שסובר דלשנים עשר שבטים איפלוג חלקים שוים וכפשטא דמסקנא דלשבטים איפלוג חלקים שוים כשבט קטן כשבט גדול וכן פיר׳ רבינו שמוא ז"ל בעיית הגמר׳דלשבטי׳

איפלוג לשנים עשר חלקים שוים והבריית׳ הזו של ספרא דקאמר הכל לפי מה שהו׳

וכו׳ דחאה הרמ"בן שמנגדה לזה י ואח"כ ישב אותה הרמ"בן ז"ל שם בפר׳ פנחם שיש

קצור לשין בזאת הברייתא דה"ק לפי פקודיו שהיו מבין טשרים מלמד שלא נהחלקה

ההרץ הלה לכל שבט ושבט לפי מה שהוא בשע' המנין שלא יתנו כלום לטפלייואפילו

ודלו והגיעו לעשרים בשעה שחלקו ע"כ י ועיין בהרמב"ן ז׳ל פרשת פנחם כי שם

הרחיב בזה ופירש הפסוק שאומרו לרב תרבה נחלתו במשפחות שבמוהו שבט כפי

מדרשו שנהלקה ליוצאי מצרי׳ הרי שיצאו עמו עשרה ממצרים ובכניסתן להרץ נמצאו

ה' קורא אני עליו לרב תרבה נחלתו כלומר שאם מתו אותם העשרי שהיו בן עשרים

שנה ביציאתם ממצרים ונולדו להם המשה בנים במדבר או שהיו טפלים ונטשו בני

עשרים קורא אני עליו לרב תרבו נחלתו כלו' לרב ביליאת מלרים תרבו אעפ"י שהו'

עכשיו מועט הרי שילאו חמשה ובכניסתן לארץ נמלחו עשרי' קורא אני עליו למטט

תמעיט וכו׳עכ׳ל והקש׳ מהרי׳הז׳ל על שיטה זו דלדבריו ז׳ל אומרו אך בגורל יחלק

את הארץ הוא החלוק הראשון בחלקים שוים וכדמסיק על פי הגורל החלק נחלתו

בשוה בין רב למעט בין שיהיה השבט רב באיכלוסין או מעט באוכלוסין ופסוק לרב

תרבה וכו' ובמשפחות קשה שהפסוקי' בלתי מסודרים כי ראוי להקדים ראשונה

החילוק הכללי של שבטים ואח"כ יזכיר החילוק הפרטי במשפחות ע"כ: ולי כראה להשיב על זה לקיים דברי הרמיבן ז"ל שהרי הזכיר תהל׳ לאלה תחלק הארץ במספר שמות שהוא החלוק השוה במספר שמות השבטים בשוה כדברי הר"מכן זיל ואחר כך הומר לרב בחלוק הכ׳ למשפחות לרב תרבה וכו׳ הד בגורל יעשה החלוק הכללי על פי הגורל וכו' בשוה בין ברב ובין במעט עוד הקש' מהרי"א זיל על שיטה זו של הרמ"כן ז"ל ממה שנחלקו בבבא בתרא פרק יש נוחלין תנן כמאן דאמר ליוצאי מנרים נתחלקה הארץ דתניא רבי יאשיה אומר ליוצאי מנרים נהחלקה הארז שנאמר לשמות מטות אבותם ינחלו אלא מה אני מקיים לאלה תחלק הארץ בנקלה לחלה כאלה להוליא טופלים רבי יונחן אומר לבאי הארץ שנאמר לאה תחלק ההרץ ומה אני מקיים לשמות מטות אבותם ינחלו משונה נחלה זו מכל נחלת שבעול׳ שבכל הנחלות המיי׳ יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים ועוד שם באותו פר׳ איבעיא להו ארץ ישראל לשבטים אפליגא או לקרקפתא דגברי איפליגא בא ב (*) בא ב

נשלם סרר חלוק הארץ שבח לארי עליון קונה שמים וארץ

לשונו והרגיש ה"ר שמואל צזה ואמר לדרשא אחרינא אלטריכא ע"כ:

הוא דבר זר שיקחו בשוה מכל מקום הלשון של הגמרא מוכיח כן וכן פירש רבינו שמואל נכדשל רשיי ז"ל ומה שאמר כל שכן שהבעיא הואת סותרת הדעת בחומרו אי אמר'בשלמא לשבטי' וכו' לא מנאתי בגרסתינו לשון זה ולו הונח יהי כן לאקשה מידי דהא בגרסתינו דגרסינן תא שמע בין רב למעט עד כאן : הנה פירשו רש"י ז"ל תח שמע בין רב למעט על פי הגורל תחלק נחלתו של ישרחל שיקח כל כבט ושבט מה שיחן לו הגורל בין שיהיה מגיע לו חלק מרובה כגון שבט שהנשיו מרובים בין שהיה לו חלק מועט כגון שבט שאנשיו מועטין דכיון שכל השבטים ליקחים בשוה שבט הקטן כשבט הגדול נמלאו חלקי בני שבט הקטן מרובי' מחלקי כני שבט הגדול ואי לקרקף גברי איפלוג מאי בין רב למעט והלא נטלו כלם בשוה עד כהן לשונו דבהכי ניחה לישנה דגמרה הליבה דהר מבן דפשטינן דלשבטים בחלקי שוים איפלוג והיינו בין רב למטט בין שיגיע לו חלקרכ בין שיגיע הלה מועט כגין שנט שאנשיו מועפין וכמו שהרחיב רש"י וחין אנו לריכים למה שכתב האשבלי ז"ל שהביחו מהריא ז"ל שבין רב למעט היינו בין שיהיה השבט מרובה או מעט תמיד חולקים בשוה כי לשון רב למעט מורה על החלקים בין שיהיה רב כגון שהשבט אנשיו מועטי׳ למעט שהחלק מועט כשאנשי השבט מרובים ואעפ"י שהכל עולה לענין אחד והוא קיום דברי הרמב"ן ז"ל שאמר שלשבטים נחלקה בשוה מכל מקום לפרש בין רב למעט על החלקים נכון יותר כפי הרדפת הלשון כן למה שהמרגו מפרשי זיל בפירוש תא שמע בין רבלמעט ובין לפירוש האשבלי הנו׳ הלד השוה שבהם שנתקייתו דברי הרמב"ן ז"ל וחין אנו לריכי' למה שאמ' מהר"יא ז"ל זה

הפסוק ההוא בתורה והוא שקר מבואר עכ'ל: ואני אומר דלשון לשבטים איפלוג מורה היות חלקים שוים ואעפ"י שמלד הענין

עוד האושה מהא יחדר על שימות הר מבן וושטונו שנשנט מהותקה בחלקים שוים ולא שוים תלשון הגמרא שאומר לשבטי איפלוג ולא אמרה בחלקים שוים ולא זכרו חז"ל שתי חלוקות האלו של הר"מבן ולא חלוקה מחלקים שוים כל שכן שהבעיא הזו סותרת׳ הדעת הזה באומרם אי אמרת בשלמא לשבטים איפליגו היינו בין רב למעט ואם הית׳ הכונה שם לשבטים איפלוג בחלקים שוים כמו שפירש איך אמר היינו בין רב למעט כי לא היה שם רב ולא מעט כי אם חלקים שוים והרגיש רבינו שמואל נכדו של רש"י ז"ל ואמר לדרשא אחרינא אינטריכא ליה ואינו כן והאשבלי ז"ל מחלמידי הר"מבן לא נסחפק בזה וכתב בשטתו היינו בין רב למעט כלות׳ בין שיהיה השבט מרובה או שיהיה מעט תמיד נוטלים חלק שוה וזה גם כן כתב הר"מבן כפי

כנזכר והוא ברור : עוד הקשה מהריא ז"ל על שיטת הר"מבן זו שסובר שלשבעי נהחנקה בחלקים

לשמות המטות וכיון שהזכיר אבותה ינחלו דרשו שהאבו' הם כוחלים את הארץ ומהם תבוא לאלה עיכ ושמחתי שכונתי לדעתו ז"ל בישוב דברי שיפתו ז"ל באופן דדברי הרמ"כן ז"ל מתיישבין אליבא דגמרא דדברי הרמ"בן למוד ודברי הסכאין לחוד

תח שמע בין רב למעט אי אמרת בשלמא לשבטים איפליגא היינו דאמר בין רב למעט אלא לתאן דאמר לקרקפתה היפליגא מהי רב למעט כל חד וחד מגברי שקיל ועתה חתה ברוך ה' רחה גם רחה המעיין סבת ושרש מחלוקת התנאים החלה רבי יאשיה ורבי יונתן שאין ספק שהיה יסוד המחלוקת ביניהם בשני פסוקים כאו זה הלל זה א' לאלה תחלק הארץ והב' לשמות מעות אבותם ואם היה כדעת הרמ"בן שהיו שנוה ב' חלוקות ה׳ כוללת שוה בשבטים בשוה והשנית שתהיה במשפחות כדי רבוי המשפחה ומעוטה הנה שני הפסוקים מתקיימים כי יהי׳ פירוש לאלה תחלק הארץ על חלוקת המשפחות ואומרו לשמות מטו׳ אבותם יהיה על חלוק הארץ לשבטי' ויהיה אם כן מחלוק' התנאי' האלה בלוי על קו תהו כי איך יאמר רבי יאשיה ליונאי מצרים נתחלק׳ והביא ראיה מפסוק לשמות מטוח אבוהם ינחלו בהיות הפסו׳ ההוא בחלוקת השבטים השוה ידבר וישאר פסוק לאלה תחלק הארץ ופסוק לרב תרב׳ וכו׳ לחלוקת המשפחה שיפרש שני הפסוקים כמו שפי' אותו הרמ"בן ז"ל ולא יצטרך לומר ליולאי מלרים נתחלקה הארץ שהוא דעת זר באמת וגם רבי יונתן שאמר לבאי הארץ נתחלקה הנה כשנתקשה לו פסוק לשמות מטות אבות' מי הכניםו באותו הדוחק להשיב ולפרש שהיו המתים יורשים את החיים ותור ואמר בזה קרוב למה שאמר רבי יאשיה והיה לו לפרש אותו הפסוק על חלוקת השבטים ראשונה אבל האמת הברור הוא שקיימו החכמי׳ האלה שלא דברה תורה כי אס מחלוקה א׳ והיא חלוקת הארץ לשבטי׳ ושאינ׳ שוה כי אם לרב חלק רב ולשבט המעט חלק מענו ושמאותה חלוקה לבד דברו הכתובים כולם ולכך חלקו אם היה זה כפי מספר יוצאי מצרים או כפי מספר באי הארץ והוא ממה שיבטל דעת הכי בן עכ"ל ואני אומר דלהר"מבן ז"ל לא קשיא מידי דבגמראלא נחלקו התנאים בכפל הפסוקים או בסתירתם כי בוה דבר הרמיבן ז"ל וקיים את שניה׳ כנ"זל בשיטתו אמנם התנאי זיל חלקו שר׳ יאשיה אמר ליוצאי מצרי׳ נתחלקה הארץ מדקדוק לשון הפסוק שאומר לשמות מטות אבותם ינחלו אבותם מאן דכר שמיה אלמא ליולאי מלרים שהם אבות' של אלו לאבותם נחחלקה הארץ ולכך הקשה ואמר אא מה אני מקיים לאלה תחלק דלשון לחלה משמע שבחי החרץ הם הנוחלים ולא אבותם לזה אומר לאלה באלה נהוציה את הטפלים וכדפרשיי זיל כאלה שהם בני עשרים דלבני עשרים שיצאו ממצרים נתחלקה הארץ אבל לא לטפלים שיצאו פחות מבן עשרים שלא נטלו לא הם ולא בניהם אלא בזכות נוורישיהם ואם לא הוה להם שום מוריש שילא מתלרים כגון שלא היה להם אב ולא דוד ואח שימוחו במדבר בלא בנים אז לא נטלו חלק בארץ ע׳כי הרי שלשון הכתוב הוא המעורר המחלוקת ביניהם ורבי יונתן אמר לבאי הארץ דדייק לישנא דקרא דאמר לאה תחלק וגו' משמע לאלה הבאי הארץ תחלק ומה אני מקיים לשמות מטות הבותם ר"ל לישנה דהבותם דהי להשמועינו מהי דההמר הרמב"ן ז'ל אם היה אומר לשמות מטותם ינחלו וכו' היה מספיק מדקאמר אבותם דרש רבי יונתן למשונה נחלה זו וכו' אח"כ מלאתי בדברי הרמ"בן ז"ל בפירוש התורה ז"ל אבל מה שאמרו בגמרא רבי יאשיה אומר ליולאי מלרים נתחלקה שנאמר לשמות מטות אכותם מדרש מרבוי הכתוב שהיה די שיאמר אך בגורל יחלק הארץ

חלוק הארץ

•

אמר משה פרנקפורט ראיתיכיטוב להציג פה איזה שיטות להרב המופלא מהורר אהרן אבן היים מספרו לב אהרן ואגבן מבואר המשך הפסוקים

ביאור ג' מיני אבנים היו וכו' וביאור הפסוקים ושתים עשרה אבנים וכו

(יהושע ד׳) ושמים טשרה אבנים הקים יהושע בתוך הירדן תחת מצב רגלי הכהנים וגו 'הביאור בפשוקים הוא זה רש"י ז'ל פי'בפ'ני תבא בפשוק והיה ביום אשר תעברו את הירדן וגומ' וחור ואמר והיה בעברכם את הירדן וגו׳וכראה הפסוק׳כפולים שב׳מיני אבנים הם אשר צוה שם למשה ע"ה האל ית׳והם י"ב אבנים בירדן ואח"כ יוציאו י"ב אחרות לבמת מהם מובח בהר עיבל והוסיף טוד ואמר כמלאת אתה אומר ג' מיכי אבנים היו שנים טשר בירדן וכנגדן בגלגל וכנגדן בהר עבל כדאיתא בסוטה ולריך שתדע קודם שתקת מדבריו אלו מה שאמו לדיכים אליו בזה המקום לבאר את דבריו כי תמה עליו הר"ר אליה המורמי כי אמר כי לא ידע אנה מלא הרש"י ז"ל ג'מיני אבנים ביהושע שהן אמת דבסוטה פ'או כאמרין אמרו כמצאת אתה אומר ג'מיני אבנים היו אבל לא אמר שהג׳ הקים יהושע אלא אחד מהם הקים משה בעבר הירדן בארץ מואב דילפו ליה ממ"ש הואיל משה באר את התורה ואתיה באר באר דכתיב הכא באר וכתיב וכתבת טל האבנים וגו׳באר הטב שנראה שהביאור הוא על האבנים וב׳ מינים אחרים הקים יהושע בירדן ובהר עיבל וא"כ איך אמר רש"י ז"ל שג'מיני אבנים הקי' יהושע ויליף ליה ממס סוטה ובמס סוטה לא אמרו זולתי ב'מינים והרב כדחק בוה ולא מלא תשובה לוה ואמר כי ל"ע ולא די זה אא שגם הו' סותר דבריו שתחלה אמר והקמות לך אבנים בירדן ואח"כ תוציאו אחרות ותכנו מהם מובח בהר עבל נמצא שלא היו אלא אלו הב'מינים וחור ואמר נמצאת אתה אומר ג'מיני אבנים היו והי'סתיר' בדבריו ומה שנ"ל בביתור דבריו הוא כי אין הכונה באומרו ג' מיני אבנים היו שהיו ג' פעמים י"ב אלא שהוקמו בג'מינים וזה שעם היות ב' פעמים י"ב ג'מיני הקמה נעשה בהם כי הראשונו הוקמו בירדן ואחר זה השניות בנו מהם מזבח בהר עבל ואחר זה קפלום והביאום לגלגל וקבעום שם וכן כי׳ רש׳יו׳ל במס׳סוטה באומרו ואחד שהקים יהושע בגלגל כי הוקשה לו שהתורה איזרה שיברו מהם מובח בהר עבל ולוה אמר עם לאחר שבנו מהם המובח בהר עבל קפלום והביאום לגלגל וקבעום שם נמצא שג׳הקמות של אבנים הקים יהושע האחד האבנים שהקים בירדן והכ׳ האבנים שהקים בהר עבל במובח והג' הקמת אלו האבנים בעלמם בגלגל ובזה יתישבו דברי רש"י ז"ליומ"ש כדאיתא במס׳ סוטה לא אמר זה על הג׳מינים אלא על ב׳ ההקמות שנעשו בי ב אבנים השניות אחת בעבל ואחת בגלגל וכן העלו במש'סוטה בהדיא שהאבנים שהביא בגלגל הם האבני שהביאו בהר עבל ולאחר שם את המובח ושדוהו בשיד וכתבו עליו התורה קפלוה והוליכש בגלגלי ובזה כבין הפסוק שם שתחלה אמר והיה ביום אשר תעברו והקמו'וגו' והכה זה אמר על הקמת האבני' בתוך הירדן שהיה ביום אשר עברו בעצמו ועל הייב האחרות אמר והיה בעברכם ולא אמר ביום אשר תעברו שנראה שהוא אחר ההעברה והמה אשר הוציאו מהירדן והעבירום למלון י ובדבריו או ז"ל כבין מה שעשה יהושע וזה שהן אמת שליהושע לא זוהו על אלו האבנים אשר הקים בתוך הירדן -אמנם יהושע עשה זה במצות משה ע"ה כי הוא נצטוה בזה והוא צוה ליהושע עליהם ועל פיו הקימם יהושע י אבל עדין יקשה לכו כי אחר שלמשה צוה האל ית'על ב'מיני האבנים למה לא צוה ליהושע זולתי על מין אחד מהם ונסמך על דבדי משה במין הב׳ כי הי׳ל לסמוך על שניהם על מה שצוה למשה כי הוא יצוה את יהושע וכן צוהו לעם שם ואם היצריך לחדש צווי ליהושע היה לו לומר את שניהם ליהושע י אמנם מה שנ"ל להתיר זה הנה הוא שי"ב אבנים שבירדן לא חודש בהם דבר כלל אחר שהמה לא הוצרכו לי"ב אנשים להרימם משם או להקימם אלא יהושע הקים אותם בעבר׳ בירדן ולוה אחר שלא הולרך לא להקמה וההקמ כבר כאמר למשה לא הולרך לומ אותה פעם אחרת ליהושע - אמנם בי"ב השניות הוצרך לצוות ליהושע שיקח י"ב אבנים אשר ירימו אותם ויוליכום כל אחת על שכם אחד מהם מה שלא צוה שם למשה ולוה אגב שהוצרך לצוות אותו על הנושאים מי הם הוצרך לצוות אותו ג"כ על המעשה בעצמו ולוה צוהו על זה ולא צוהו על האתרו אשר בירדן כי כסמך על מה שצוה לחשה ע"ה כמ"ש אחר שלא הוצרך להוסיף בצווי דבר כלל זהו מה שנ"ל לפ׳ כפי דעת רש"י ז"ל שם · אמנם כפי הנראה מדבריו כאן יראה שדעתו שיהושע הקימם בירדן מדעתו וכן פי הרי"א ואמר שזה דעת רש"י ובנסחתו היה זה יותר מבואר כי הוא אמר שרש"י ו"ל אמר שאבני אלו הקימם יהושע בירדן מפני שלא יטבעו רגלי הכהנים במים ובטיע זה אמר הרי"א משמו של רש"י ז"ל ואמו לא מצאמוהו בספרים שלמו בדברי רש"י כי לא אמר אלא וי"ב אבנים אחרות הקים יהושע בירדן ושמא הדפום שכח דברים אלו מדברי רשיוז"ל ולא כתבם יוגם הרלב"ב דעתוזה דלוני שמדעתו נשה יהושע זה ולא נצטוה בו אלא שהוא אמר שטעם הקמתם בירדן היה להראות להם לישראל החקום אשר בו יעמדו המים ויעשו כד אחד והרי"א חשב שנתחלפו רש"י ו"ל והרלב"ג בזמן הקחת אבנים אלו שלדעת דש"יו"ל הקים אותם כאשר הרימו השנים עשר אבנים אשר זוה הש ית להרים ומפני שהרימו אותם מתחת רגלי הכהנים הקים יהושע אבנים אלו במקומם שישימו עליה׳ רגליהם הכהנים כדי שלא יהיו ברפש וטיטי אמנם לדעת הרל"בג הקימם יהושע בתחלה קודם שיעברו כאשר הגיד להם הנש אשר יעשה האל ית' ולאמת יותר דברי כבואתו הור' להם ג"כ המקו' אשר בו יעמדו המים ויעשו כד אחד - ונפלאתי הפלא ופלא איך הבין הרב זה מדברי רש"י ע"ה כ"א רצונו לוחר זה רבו הקשיות עליו עד שלא יוכל לישא אותם ראשונה שהאבנים האלו לא הורמו מתח' רגלי הכהנים שלא נשאו הכהנים רגליהם והארון על שכמם כדי שירימן את האבנים אבל הורמו מאותו המצב אשר היו רגליהם בו מוכנים ומסודרים מהמקום הסמוך להם כלקחו וראיה לוה כי לא אמר שם מתחת מצב אלא ממצב וגו׳ ועוד כי אף שנודה שנלקחו משם הנה הכתוב העיד שהמים תמו נכרתו עד שהעם עברו בחרב וכ"ם שממקום רגלי הכהנים תמו ונחרבו ואם כן מאין להם רפש ושיט שם כלל י וטוד כי אם אלו האבנים לא הושמו עד שהורמו האחרות הנה האחרות לא הורמי עד אשר תם כל הנים לעבור ואז לא היו צריכי לאבנים כי אחד העם מהרה עברו הכהני ולא טמדו במקומם עוד ולמה הוצרך להשים להם אבנים י ולוה כאמר שבין לרש"י ובין להרל"בג לדעת כלם הנה אלו האבנים הקימם יהושע קודם עבור העם והפסוק מסייע אותם שאמר ושתים יצארה אבנים הקים יהושני ולא אמר ויקם יהושע י"ב אבנים כי באמרו הקים כר שירצה שמלב׳ או הי"ב אבנים שהרימו הי"ב אנשים כבר קודם זה הקים יהושע י"ב אחרים בתוך היררן בעצמו ולא כליני א"כ אלא בטעם הקמתם שרש"י ז"ל סבר שהיה לכבוד הכהנים כדי שלא ישימו רגליהם בטיט ווה שהכהנים כאשר נכנסו לירדן עדין לא נכרת הירדן אלא בהיו׳ הירדן מלא על כל גדותיו נכנסו ואחר זה כאשר נטבלו רגליהם במים אזי נכרתו המים ולוה כדי שבעת הכנסתם לא ידרכו ברפש וטיט הקים תחלה יהושע י"ב אבנים שעליהם ישימו רגליהם ווה לא כלטווה בו אלא שהוא עשהו מדניתו לכבוד הכהנים כי אין זה דבר שיצטרך לצואה אלהית יאמנם הרל" בג סבר שלא הקימ' שא לצורך הנם כדי שיאמינו יותר כי בנם עמדו המים וזה אות גדול אחר שהודיעם המקום בעלמו אשר בו ינימדו המים והיא ידיניה נבואיית מדוייתת וגם זה יאמת נבואתו של יהושט זה הכ"ל בפי׳ דברי רש יוהרל בג והוא נכון ואמיתי : וכפי דבריהם אלו מ"ש האל ית למשה והקמות לך אבנים גדולות לא נאמר זה אלא כל הי"ב אברים אשר בנו מהם מובח וחורו וקבטום בגלגל אמנם אבנים אלו לא כוכרו ולא כלטוו טליהם לא משה ולא יהושט ולא כחה דעתו בזה לפי שאמר והקמות לך וגו׳ וביום אשר ניברו איו הירדן נשאו האבנים מהירדן אבל לא הקימו אותם באותו היום אם אבני אלו הם האבנים אשר בנוחהם חובח אלא שהעברו' עמם עד אשר באואל הר עבל ואיך אם כן יאמר והקמות לך אבנים על היום אשר בה עברו שכן אמר והיה ניום אשל מעברו את הירדן וכו' ועוד

שאם אבנים אלו הקים אותם כאשר רצונ׳ לעבור קודם שעברו למה לא ספרה הנבואה זה למעלה קודם ההעברה כאשר אמר ובבא נושאי הארון אל הירדן וגו׳ י ולוה מה שהוא דעפי בזה הוא כי הן אמת שלדקו הרש"י והרלב"ג והרב ר'ילחק אברבנאל ז"ל באמרם כי הקמת אבנים אלו מדעתו של יהושע היה ולא רצטוה על זה לא הוא ולא משה רבימו ע"ה וככ׳ הפסוקים בהודאתימו להם גם כן במה שכתוב שקודם ההעבדה הקימום יהושע שם וזה כדרכם ולא מטעמם וזה שלפי דעתו הייב אנשים אשר לקת יהושע מהעם שאמר למעלה ולא אמר מה יעשו לקתם להקים אלו האבנים ומה שלא ביא שם ביארו כאן והרי זה דבר הלמד מסופו ועם היות שהכתוב אמ הקים יהושע ירצה הקימם על ידי האנשים אלא מפני שהיה זה במצותו ומדעתו יחם ההקמה אליו וענין זה כי יהושע ראה שעם היות שהארון הוא שעושה הכם והכהנים נושאים אותו שהעיקר בזה הם ישראל אשר בעבורם ולתכליתם נעשה ואלולי זכותם והכנתם לקבלו לא היה הנם נעשה ולזה רצה שישותפו עם ישראל עם הארון והכהנים להוציא זה הנם לפועל וראה לשתפם במה שיהיו ראמי עש ישראל המובחרים שבשבטים נאספים יחד ונטשים גם הם מרכבה לשכינה ולארון ולפי שאי אפשר זה כי לא יוכלו הם להתקרב אל הארון לוה נתחכם שכל אחד מאלו האנשים שהוא במקום שבטו כלו יקים אבן במקום אשר יהיו הכהנים עם הארון נלבים ואבנו יהיו תחתיו ובמקומו כאלו היה הוא שם ונמצא שהכהנים נצבים על ראשי השבטים אשר האבנים רמו להם והארון על הכהני׳ ובין כלם יעשה הנם וו"ם שם הנה ארון הברית ונו׳יר שעם היות שהירדן יכרת לכבוד הארון הנה הארון אם הוא מובר בו אינו עובר אלא לפני ישראל ובעבורם ונמצא שהתכלית הם ישראל שהירדן לכבוד הארון נכרת והארון לכבוד ישראל וזהו טובר לפניכם בירדן וא כ עתה שהדבר כך קחו לכם ביוקו׳ כלכס י"ב אנשים הראשים שבכם והמיוחד שבכל שבט ושבט עד שיהיה נחשב ככל השבט ולא ביאר כאן למה עד שביארו עתה באמרו ושתים עשרה אבנים הקים יהושע בתוך הירדן תחת מצב רגלי הכהנים כדי שיהיו הכהנים נלבים עליהם ולוה הבדיל יהושע י"ב אנשים שיהיו המה המקימים האבנים והוא ליה כאילו הם מקימים עלמם שם ועליהם נלבים הכהנים עם הארון כי כל זה יעשה פפי הראיה השכלית וראה כועם אמרו ויהיו בסוגו׳כי לפי שהאבנים לא הושמו שם לאות אא לכונ׳ שאמרכו הנה כאשר נעשה הנם היינו חושבי שהוסרו משם כי לא היו לריכים להם עוד לזה אמר שלא היה כך אלא שהיו יהיה להם הויה שם באותו המקום אשר הקימום להיותם רמו ודמיון לי"ב שבטי יה אשר היותם קיימת ונלמית לטולמי עד י והנה סתם הכתוב למעלה ולא ספר הקמ אבנים אלו כשאמר קחו לכם וגו׳נים היות שאז קודם עבור הוקמו מפני שרצו לומד אותו סמוך לצאת האל ית על י"ב אבנים אחרים לפי שבהם ספרה הנבואה כונת האל ית בהם ובמנינם שהם למספ שבטי ישראל להיותם דמו ודוגמא אליהם ולוה סמך לוה וי"ב אבני הקים יהושע לומר שגם יהוש הסכימ" דטתו לדעת עליונה והקים י"ב אבנים על זאת הכונה דוגמא ורמז למספר שבטי ישראל ולא הוצרך בזה ללווי פרטי על זה אחר שזה מסכים עם הכונה האלהית והמצוה הכוללת והוא התאחדו שבטי יחד כדי להתדבק בו ית׳וכל הפרטים אשר יעשו על הכונה הכוללת הוא ליה כאלו נצטוו הטושים בהם עם היות שיעשו אותם מדעתם - או כאמר שאבנים אלו הקימם יהושע ג"כ כדי שיהיו לאות ולוכרון על הנם ולא הקימם עד אחר עשות הנם ואחר שעשו בני ישראל מה שנצטוו מהרמת הי"ב אבנים מהירדן אשר צום האל ית'ווה שהוא ראה כי אבנים אלו אשר צוה האל ית' לא היו נשארים בירדן בעצמו שהוא מקום הנם אלא שיבנו מהם מובת ואח"ו ינוחו בגלגל שהוא המקו׳ אשר שם עדת ישראל כדי שיהיו שם לוכר הנם הנפלא וראה כי היה מן הראוי א"כ שבמקום בעלמו אשר כנשה הנם יהיו שם אבנים אחרות למטן יראו אות כל טובר ושב מן הירדן ויראו הנם ויתכרם ולוה הקי׳הוא אלו האבנים בירדן בעצמו ולא הוצרך למצוה אלהית על זה כי זה הוא דבר מקובל ממכו יתכ כבר כי הוא ירלה כי בכל מקום אשר יהיה שם נם יושם שם אות שיהיה אות על הנם ויהי מודע מכל ההולכים ובאים שם ולוה לא צוהו הש ית'על שו האבני'כי הוא יקימ'מדעתו כי כן הצווי השהי והמכהג בכל מקומות הנם י אמנם האבנים האתרות אשר היו להקימם בגלגל אשר לא הי כמנהג אחר לא יושם אות לכם אלא במקומו על אלו לבד צוה וכפי כל הדרכיי האלו בהכרח נאווד שמשה ע ה לא נצטווה זולתי על אבני החובה אשר העבירו עמהם והן המה מה שצוה כאן וחלת והקמות הוא על העתיד כי שם לא דבר אלא על ההרמה כי הוא אשר היה ביום ההעברה וקרא זה המיו על העתיד י והכהנים נשאי הארון וגו׳ . אחר שספר מה שנעשה בעת ההעברה ספר הומן שהתמיד הארון בקצה מי הירדן וזה לומר שלכבוד ישראל נשאר שם ממתין ועומד גם אחר שעברו עד אשר תם הדבר אשר צוה ה'את יהושע לדבר ווה כי אחר שעברו כל ישראל אז צוה האל ית' ליהושע ואז דבר אל העם מה שצוהו האל ית׳ולא הוסר משם הארון עד שתם דבר זה ודוק שלא אמר עד עשות כל הדבר אלא עד אשר תם הדבר לדבר וזה שירצה שהמתינו שם עד שהשלים הדבר אשר צוה ה'את יהושע שידבר אל העם והוא שיקחו האנשים וירימו האבנים ויעבירום עמהם ולפי שכאן קצר בצווי ה'את יהושע כי לא אמר מה יעשה באבנים אמר שלא המתין הארון עד שדבר יהושע מה שלוהו ה' לדבר על הסגנון הקצר אשר דבר עמו אלא המתין עדשדבר מה שצוהו ה' בכל הסגנון אשר צוה משה את יהושע כשאמר ויצו משה ווקני ישראל וגו׳ והיה ביום אשר תעברו את הירדן והקמות לך וגו'כי שם אחר שיכחבו עליהם את התורה ויבנו מוצח וכל אריכו' ענין ששפר שם יותר מחה שאמר כאן ובוה נתישב אמרו אשר צוה ה׳ את יהושע וחזר לומר ככל אשר צוה משה את יהושע י וענין הכתוב שלפי שעמידת הכהנים בירדן היה כדי שיכרת הירדן ויעברו ישראל וכפי זה אח שתם העם לעבור נשלם חיוב עמידת הכהני שם אחר שנעשה תכלית עמידתם והוא עבור העם לזה אמר שלא נשו כך אלא שהמתיכו עד שתם יהושע לדבר וגו׳ולפי שראו זה ישרא חלקו גם הם כבוד לארוו וימהרו לעבור כדי שלא יתעכב הארון לכבודם זמן הרבה בירדן או כאמר שהדבר הזה היה מה שצוה האל ית׳ לומר לישראל בעת כניסתם לארץ והוא מה שאמר שם כי אתם ניוברים את הירדולבא לרשת את הארץ אשר ה׳ אלהיכם נותן לכם וגו׳ ושמרתם לעשות את כל החוקים וגו׳ אלה החוקים והמשפטים אשר תשמרון לטשות ונו' וענין זה כי רלה האלית שקודם שיכנסו לארץ יורו להם מה שהוא מנהג הארץ ומה שנריכי לעשות בה כדי לשבת בה וזה כמנהג החלך הנכנם לעיר אשר יכבו׳ או אשר ימלוך שקודם שימלוך או יכנם לעיר בפתח השטר או בעת המלכות וירוהו כל החקים והמשפטים אשר נהגו בהם המלכי'והלליחו ולוה להיות הירדן פתח לכניסת הארץ רלה האל יתב' ששם כאשר נעשה להם הנם לאות להם שאם באיאל הארץ יורו להם יוה שילטרכו לקבל טליהם לנשות בארן אשר הם באי שם אם ירצו להעמיד ישיבתה שם והוא מ'ש התורה כי אתם עוברי וגו׳ ירנה כאשר אתם עוברי את הידדן שהוא ההתחלה לכם לבא לרשת את הארץ ובזה הרי היא לכם כאלו ירשתם אותה כבר אם תרלו לשבת בה צריכים אתם שתקבלו עליכם לשמור החוקי אשר אתם צריכי לשמור בארץ ובאומרו כי אתם טוברי ולא אמר כי תבואו אל הארץ וגו׳ כיון לומר שמהטברת הירדן שהוא פתח להכנסת הארץ משם יקבלו עליהם את חוקי הארץ וזהו הדבר אשר דבר יהושע אל העם בהיותם טוברים את הירדן ולוה הולרך הארון להתעכב שם עד תום כל הדבר הוה שלוה ה'את יהושע לומר לעם כפי מה שלוה משה ליהושע וזה לומר שלא היתה הלואה מה' ליהושע אלא צוה ליהושע ע"י משה כי האל ית׳ דבר למשה שיצוה את יהושע ומשה צוה ליהושע והדברי׳ או אמרם ונים היות שלא יהושע בעת עברם ונתעכב הארון עד שתמו ולוה כשראו העם זה מהרו לעבור מציכו

יהושע

תימ שלוה חשה זה את יהושע אין לחוש בוה כי כאן אחר שלוהו חשה על ככה ובהכרח ילוה אותו אחר שעניני הירדן ע"י יהושע יהיו וא"כ הוא יהיה המדבר אליהם י ויהי כאשר תם העם לעבור וגו׳ כפי ח׳ש ראשונה בח׳ש כל הלבר לא בא הפ׳לוח׳ שעבר הארון כאשר תם העם לעבור שהרי אחרנו שאחר עבר׳ עמד בירדן עד תום דבר יהושע אל העם ואיך יאמר כאשר תם העם לעבור עבר אלא הכונה לומר שאחר שעברו העם ועבר הארון לא היה סדר נסיעתם כמו שהיה בירדן וות שאת׳ הארון טיוד בקצה הירדן עד עבור העם ואז עבר הוא ניוצא שישראל הולכים לפני הארון והארון הולך אחריהם והכה אחרה הכבואה שלא התמיד זה האופן מההליכה אלא עד עבור העם הירדן כי אח"ו חור כמלפנים והוא שהארון והכהני׳ היו הולכי׳ לפני העם יהעם אחריהם ובסדר הזה הלכו להלחם ולוה סמך הליכת בני ראובן ובניגד לומר כי המה היותר קרובים אל הארון לפי שהם והארון היו עיתר המלחמה ולו"א שעברו לפניה׳ והוא סמוך לארון למלחמה . וכפי הפי' הג' שאמר שהדבר היה מה שדבר להם בהיותם עוברים אלא שנתעכבה ההעברה מפני הדבור ולוה תחנו העם זה במה שמהרו לעבור יהיה אמרו לאשר תם העם וגו' כפשטו שבעת אשר תם העם לעבור אז עבר הארון לפני ישראל כדי ללכת למלחמה י והנה אמר בבני ראובן ובני גד כ' פעמים ההעברה ר'ל שנראשונה אמר על העברת הירדן כי עברו תחלה כדי לאמץ את לבבם של ישראל לעבור אחריהם ועלזה אחר ויעברו בני ראובן וגו׳ ולוה אחר ויעברו לפני ברי ישראל ואחר זה אחר כמה אלף וגו׳ על עברם למלחמה כי עברם היה לפניה בטוחים בו ית׳ :

ביאור ענין הגכעונים ומ"ש ז"ל שלשה כתבים שלח יהושע וכו" ע"פ פמה שיטות מהפוסקים:

יהושעת) ויהי כשמוע כל המלכים וכו':

מה שצריך להתעורר בפשוק הוא זה ראשונה במ"ש ויהי כשמוע ולא אמר מה שמעו י הב׳ במ"ש פה אח׳ שהוא יתר כי אחר שאמר שנקבצו יחד למה אמר פה אחל מלבד

שהמלה ורה כי ההסכמה היא בלב לא בפה וא כ היילל לב אמדי הג׳ במה שאמר ויעשו גם המה בערמה כי עדין לא שמעלו מערימים שיפול עליהם אמר גם המה ואם המה הראשונים ולפניהם ולא לאחריהם לא היו אחרים מאי אם כן גם המה י הד׳ כי תחלה היה דבריהם עם יהושע ואיש ישראל שכן אמר ויאמרו אליו ואל איש ישראל ואיש ישראל המה אשר עמו אותם ואם כן למו שדבר עמהם היה להם לענות ולמה אם כן ענו אל יהושע שכן אמר הכתוב ויאמרו אל יהושע ולא לאיש ישראל המדבר אליהם . החמישית באומרו אולי בקרבי אתה יושב כי למה מששו אל המקו׳ אשר בו הם יושבים ולא חשו אל האומה בעצמה - הו׳ במה ששאל להם יהושע מי אתם ומאין תבאו כי שתי שאלות אלו למה ובחד מניהו סגי השביעית במה שעשו הגבעונים האלו כי מן הכראה לתנם עשו מה שעשו אחר שאם רצו להשלים את ישראל ויהיו למש עובד דמחוייבים היו עם ישראל להשלים עיום י ולא כוכל לוחר שיופני ששכלו זה ולא ידעו שישראל מודים להם בשלום עשו כל זה שהרי כבר עברה מלחמת ידיחו ומלחמת העי והנה בהכרח אם מצות וקראת אליה לשלום אף במלחמת הובה בודאי שלא כלחמו עמם עד שקיימו מצות התורה וכמו ששמעו המלחמה בודאי ששמטו גם כן מה ששלח להם קודם והיה להם להמתין אם כן שגם להם ישלח קודם פילחם עליה׳ ואז אם ירצו להשלי׳ ישלימו וכ׳ש שכבר קבלי ו׳ל שכבר שלח יהושע שלשה כתביםקודם כניסתם לארץ בראשון אמר להם מי שירנה להשלי' יבא להשלי' וכבר אמר להם מי שירצה להלחם יבא וילחם ובג׳ אמר מי שירצה לפרות יפנה י וא"כ כבר קרא להם לשלום ובלי טרמה יקבלום ולמה הערימו בזה : וגם אם כאמר שהגבטונים לא ידעו זה שעדיו לא שלח אליהם כמו שאמר הרמ"בןע"ה בפי׳התורה הנה תהיה קושיתינו על עם ישראל שבודאי ידעו זה ואידאם כן אמר להם אולי בקרבי אתה יושב ואיך אכרות לך ברית כי אחר שהם חייבים לקבלם בשלום גם אם יהיו משבעה עממין למה לא יכרתו להם ברית ועוד שלא מצאו הנשיאים טענה למלט' מוהמות אלא השבועה ואם הקריאה בשלום היא גם לשבעה עממין והם השלימו איך יהרגו אותם עם היות שלא נשבעו להם וגם למה הוצרך יהושע להצילם אחר שהתורה הצילתם באמרה והיה אם שלום מענד ונו׳ אמנם כדי להבין הפסוקים על מתכונתסצריכים אנו להביא מחלוחת רשי ויל עם הרמבן והרמבס ושאר הפושקי בפירוש פ׳כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום וכבאר דעת כל אחד מהם עד שנבאר אותו כשלת נקייה ונשלק מעליו כל הקושיות ונבאר הפסוקי כפי דעת כל אחד ואחד מהם באר היטב מבלי שאכנים עצמי בין ב' הרים גדולי להכרט הדעת הצודק מהם ואומר כי רשינעיה אמר וקראת אליה לשלום במלחמי הרשות הכתוב מדבר כמו שמפו׳ בענין כן תעשה לכל הערי׳ הרחוקות והרא"ם ו"ל ביאר דבריו בכ׳ חקת וככ׳ שפטים על זה האופן שב'מינים יש בקדימת השלום האחד יקרא שלו' בעצם והוא השלו' שהוא הפך היולחמ' והוא במם והשעבוד מכלי גרות שיתניירו ושיקבלו עליה' ז' מצות בני כח ובזה המין מהשלום דברה תורה כאן לפ"ר רש"י ו"ל וע"ו אמר שאין זה מדכר אלא במלחמ׳ רשות בשאר עממין כי להם בקבל׳ שלו' המם והעבדות יקבלו אותה אמל בז' עממין אימו מספיק זה השלו' אלא יצטרכו לשלו' המם והעבדות וגם לגרות שיקבלו עליה׳ ז' חלות בני נח ובפרט שלא לעבוד ע"א וזה השלו רמז׳ עליו התורה בשוף הפ׳ באמרו למען אשר לא ילמדו אתכם שנר׳ הא אם חורו בתשובה והוסרה חשם הלמול שמקבלי אותם ואם כן לדעתו של הרא"ם ז"ל הדין כך שלשאר עממין כאשר יקרבו למלחמ׳ פליה' יקדימו להם בשאלת השלו' והוא בשלו' המש והעבדות ואם קבלו עליהסוה השלו' די אע"פ שיעבדו את אלהיהם לפי שאינם דרים עיונו שנחוש שילמדונו את עבודתם הורה . אמנם לשבעה בממין לא כקדי להם זה השלום אלא אם יקבלו עליה׳ שלום וגרות ולא יעבדו עבודת אלילי 'נקבלם ואם לאו לא נקבלם ועם זה השיב על מה שדחה הרמבן ע"ה דעת דש י מדכתיב לא היתה עיר אשר השלימה את בני ישראל בלתי החוי יושב גבעון ונו שנראה מזה שאלו השלימו היו מקבלים אותם ושהקדימו לשלוח להם לשלום ולא קבלו והוא ז'ל הליץ בעד רש"י בזה כפי' מה שפי הוא בדעתו ששלו׳ זה אינו שלום המם והעבדות לבד אלא בשלו׳ הגרות מיירי לקבל שלא לעבוד ע׳א דברי האי גורא אלו היו משלימים כמו שהשלימו הגבעונים היו מקבלים אותם ולא היו יכולים בהרגן ופירוש הפסוק שלא היה עיר בו' עיומין אשר השלימה שלום הגרות לקבל עליהם שלא למכוד ע"א אלא הגבעונים שאמרו שבאו לשם ה' וקבלו עליה' שלא לעבוד אמכם שאר האומות לא הסכימו בזה השלום שאלו השכימו היו מקבלים אותם והוקשה אליו על זה שאם כן ולמה הוצרכו הגבעוני לעדמה אחר שהשלימו כראוי ולזה השיה שהמה טעו במה שיחשבו שלא יספיק לו עממין אפינו זה לפי שכשראו מה שעשו לידיותו ולעי לא ידעיו שזה וופרי שלא קבלו עליהם לעבוד ע"א אלא חשבו שהוא חפני שאין מקבלין מו׳ עממין כלל ולכן הוצרכו לבא בערמה ותלוכת ישרש על הנשיאי לפי שנשבעו להם לא היתה אלא על שרמו אותה זההיא דירושלמי דג' פרסאיגיות שלח יהושע פיר בה דההיא קודם שנכנסו לארץ והוא קודם שיעצרו את הירדן אבל משעברו את הירדן לא היו יכולים להשלים והראיה מהגבטונים שהוצרכו לערמה ועל מה ששאל חשה בשלום סימון מנראה שאלו נתרצו להם לעבור בארנם היו טוברים זלא היו הורגים אותם אמר שוה מפני שלא קרבו עדין לחלחמה שלא היה דעתם להלחם אלא לעבור לבד ולא כנטוו יש לא תחיה כל כשמה אלא בעת מלחמה ולפי שהוקשה אליו ממה שאמר רש"י במסכת סוטה פרק ואלו כאמרין על מ"ש שם שכתבו התורה על האברים בשבעים לשין וכתבו למטה למען אשר לא ילחדו אתכם הא למדת שאס אוורים בתשובה מקבלים אתהם ופי׳ רש"י ו"ל להודיע לאותם היושבים חוץ מגבולו של ארץ ישראל שלא כלטוו להחרימם אלא על אותם שבתוך הגבולי כדי שלא ולחדו אותם מעשי קלקולם אבל אותם היושבי' חוצה לה אם חוורין בתשובה נקבל אות׳ ושבתוכה לא נקבל שחחמת יראה הם בושים ע׳כ וכראה מוה שאפילו האומות הרמוקות לא יקיבלו אלא אם יחורו בתשובה לזה כתב הוא דר שי בו׳ עממין חיירי ושכן חצא בקצת כוסחאות ור"ל שו׳ אומות שאדוקים בע"א אפילו שיקבלו הלא לעבוד מ"א אם הם בתוך גבול ארץ ישראל לא ינכלו דחיישיכן שחא מצאת יראה הם טושים

ועדין יקטיאו את ישראל אבל אם הם חוץ לגבול יקובלו בתשובה שאט"פי שיטשו מחמת ידאה אין לחום שאין ישראל למדין מהם אבל שאר האומות שאינס מדוקים בע"א כיון שקבלו מסועבדות כקבלס ומ"ם למען אשר לא ילמדו אתכם דשמעינן מיניה דאפילו שבעה עממין אם יעשו בתשובת נקבלם אין זה אלא ביושבים חוץ לגבול מז' עממין ושלמה שהשאיר כל הנותרים ש האמורי הותר. אליו לפי שלא היו דרים בין בני ישראל וקבלו שלא לעבוד ע"אי ע כ תורף דבריו י ונפלאתי הפלא ופלא על הרב אנה עוב בקיאותו ורוחב שכלו והיאך לא הרגיש בעצמו היותו סותר את דבריו ולאו רישא בדבריו סיפא כלל דבתחלה לפ׳ פשוח לא היתה עיר אשר השליחה וגם בפי׳ דעת רש"י אמר דו׳ טממין אם תורו בתשובה וקבלו שלה לעבוד נקבל אותם ושלה שלל רש"י קדימת השלום אליהם אלא בשלום המם ועבדות אבל שלום הגרות אם קבלו עליהם נקבלם ולא כהרגם ואתיו מוכרת מדברי רש"י במסכת סוטה כתל דבריו ואמר דו אומות לא נקבל מהם תשובה בהיותם בנבול ארץ ישראל כלל אלא אם יהת חוץ מהגבול ויקבלו עליה תשובה או יכלו בזה והוא הפך דבריו הראשני ועט זה אפשר לו לכ׳ פסוק לא היתה עיר אשר השלימה כלל אחר שמשט נראה שאלו השלימה שלום הגרות מהא עם היותם בארנם ינללו ועוד כי כפי דבריו האחרוני׳ כל מה שהולרך לומר בראשונה לדחות הקושיות מעל רש"י ז"ל אינו צריך אליו כי מה שאמר שערמת הגבעונים היה מפני שטעו שחשבו שלא יועילם אפילו תשובה אין צריך לוה שלא טעו כפי דבריו האתרונים אתר שלפי האמת אף אם חורו לא ינכלו אלולי הערמה וגם מ"ש דמשום דפ' כי תקרב אל עיר מדברת בשאלת שלום המם ועבדות מבלי גרות אוקמוה בספרי במלחמת הרשות אינו לריך לזה אחר שעם היות שיהיה בכללה סילוק ע"א ושלום דגרות לא מתוקם אלא במלחמת הרשות דבמלחמת חובה לא תועיל להם גם תשובה באופן שדבריו סותרים אלו את אלו מלבד שמה שאמר באחרוכה לא יתישב כלל כי ההפרש אשר שם בין שאר עממין לו׳ עממין היושבי׳ ח"ל שאמר שאלו אדוקים בע"א ולוה יצטרכו לתשובה ואילו אינה אדוקים ולזה נקבלם מבלי תשובה מי יתן ונדע אחר שהחשש הוא כדי שלא ילמדוכו ואלו ואלו רחוקי׳ הם ממכו ואינם דרים בתוכנו ללמוד מהם מה לי אם יהיו אדוקי׳ בע"א אם לא אחר שאינם בקרבנו לראות אות׳ כלל ולמה אם כן יושם ההפרש הוה ביניהם ואם כן בשלמא אם נחלוק בז׳ אומות בין יושבים בארץ ישראל ליושבים חוצה לארץ כיחא שאלו דרים בקרבמ וילמדומו ואלו לא אלא בין ז' עממין היושבי'חוצה לארץ ושאר העמי' מה הפרש יש בניהם אחר שאדיקותם בע"א או חלשתם לא אכפת לכו וכ"ש שללמוד בעצמו איכו מעלה ומוריד אדיקותם בע"א אחר שמבלי אדיקות כלמוד מהם אם כראה אותם עובדי 'ומצליחי' וא 'כ אין טעם לוה ההפרש כלל גם מ"ש להכצל ממה שיקשה כיליו מאשר הותיר שלמה שלא היו דרים בין בני ישראל וקבלו הגרות הנה הכתוב מכחישו שאמר בניהם אשר נותרו אחריהם בארץ אשר לא יכט בני ישראל להתרימם הרי שבא"י היו עם ישראל וא"כ דרכיו האחרוכי'מלבד קושית שתירתו לראשוני' גם המה אין להם טעם ולא מלח כלל וגם פסוק לא היתה עיר אשר השלימה וגו' סותר אותם שאי אפשר לישב אותו כפי דבריו אלו וגם אם נרלה לאחוו בדבריו הראשוני׳ ולבקש התנצלות לסתירת דבריו עדין דבריו הראשונים גם המה תמוהים מכמה פנים מדא שאחר שהו' עממין יקובלו כפי דבריו אלו בתשובה שלמה למה אם כן הוצרכו הגבעונים לערמה ומ"ש לוה שהמה שטעו ולא ידעו דין זה איך א"כ כתם הוא דברי הרמבם והרמבן ושאר הפסוקי' בקושיא זו אחר שאם תשוב' זו תשובה גם לדעתם יוכלו להשיבשטעו ולא ידעו הדין ועוד שלמה דחק לפ׳ בדברי הירושלמי שאמר שג׳ כתבים שלח יהושע שוה קודם שעברו את הירדן דהוה ליה למימר דפירוש הרוצה להשלים הוא שלום דגרות אחר שזה יציל גם לז' עממין ואם זה מפני שלדעתו הכ' אינו מדברת רק בשלום העבדות קשה דמי הכניסו בזה הדוחק ה"לל הפ׳ בשלום דגרות ויהיה כולל לכלם ויסכים עם דבריה' חז"ל בכל מקו'ואם מפני שלא כוכר אלא המם והעבדות אין הכרח מוה דנימא שלא הולרך לומר כאן אא המש והעבדות שלא אמר במקו׳ אחר שהקבל׳ מהע״א כבר הווהרנו מקיום ע״א במ״ש אבד תאבדון ולא תכרות להם ולאלהיהם ברית ולא ישכו בארלך פן יחשיאו אותך לי ואם כן מה שאמר כאן הוא שאף שלא יעבדו ע"ז אם לא יקבלו מם ועבדות לא ישלימו עמה׳ ועוד קשה לדבריו דאחר שהוא כי פסוק לא היתה עיר אשר השלימה וגומר שקראו להם לשלום הגרות ולא קבלו וכן אמר בהדיא שהגבעונים טעו כששמעו שיריחו קבלו עליהם להשלים עם ישראל וחשבו שקבלו שלום הגרות ועם כל זה לא הועיל להם כראה שסובר שהקדימו להם ע"מ שלא יעבדו ע"א וקשה אם כן למה לא ככת׳ בתורה מה שמצוה ה' לקרא בשלום אפילו לז' ניממין שיבטלו נ"א כמו שנכתב מה שמצוה לקרא בשלום שאר אומות אפי׳ שלא ע"מ לבטל ע׳א וא״כ לא יישרו בעיני כל מעיין ולא יתישבו דברי הר׳ אליה ז׳צ וצריך אם כן להבין דברי רש"י ז׳ל שהמה אשר דחקוהו לבאר עד שלא מצא את ידיו ואת רגליו בי כלל וכעל יפה מראה תלה זה בפלוגתא דתנאי ואמר דההיא דספרי דתני כי תחרב אל עיר במלחמת הרשות הכתוב מדבר וכן הא דתני התם והיה כל העם הנמצא בה לרבו כרטניים שבתוכ׳ ם"ל דו׳ עממין אם עשו תשובה אין מקבלין אותם דלא כאמר קריאת שלום בו׳ עממין שבארד ישראל דאם כן למה אנטריך לרבויי כנעני שבתוכ אם ברנענים נופייהו דא"י נאמל דקריאת שלום וקיומם שייך כהו וכן הא דאמר במדבר רבה פ ח מה כשק יהרגו אותם יעברו על השבוע׳ ואם יקיימו אותנו יעברו על הגזרה ם׳ל דלא מהניא תשובה לו׳ ניממין שבארץ ישראל אלא לעולם כהרגין ומא׳ דאמר בספרי למטן לא ילמדו אתכם הא אלו עשו תשובה אין כהרגין וכן ההיא דפרק השולח רתני לא ישבו בארלך יכול בנכרי שקבל עליו שלא לעבוד ע"א וכן שוגיית פרק השולח לקאמר מי חלה שבועה וכו' סבירי להו לכעשו תשובה ליכא משום לא תחיה באופן שכפי דעתו ההיא דשפרי שהביא רשיו ל ונשה דעתו אליה ברישא סבר דו עממין לא תועיללהם התשובה ובסיפא כאשר אמר מלמד שאם עשו תשובה אינן נהרגין סבר לתשובה מועיל להם והוא דומק כפלא לאוקומי סיפא סוערת לרישא ולומר דרישא לאד תנא וסיפא כאד תנא ולהשי׳ לוה אמר דסיפא בכנענים שבחוצה לארץ כמו שאמר רש"י בע׳ אלו לאמרין ע"כ תורף דבריו והוא קשה מכמה פנים חדא דאם לכנעני שבח"ל הא רבינן להו מכל הנים הנמצא בתוכה ולמה הוסיף עוד לומר למען אשר לא ילמדו ועוד שקרא דלמען אשר לא ילמדו אינ׳ מדבר׳ אלא בכנערים שבתוכה שכן אמר רק מערי העמים האלה וגו׳ ועליהם אמר למען אשר לא ילמדו ואין לכ׳ זה על הכנעני׳ שבחוצה לארץ והוא דחק לפ׳ זה ואחר דה קשכיון שאותם שבתוכם אינן נהרגים חצד עצמם אלא לחטן אשר לא ילחדו ואם כן אלו עשו תשובה שלחה היו נצולין אלא שחששה תורה שחא תהיה תשובתם ברמאות ועוד יחזיקו בה ויחטיאו אותם אם כן נקטיכן דהיושבים חלאלו עשו תשובה ימולטו דבהו ליכא למיחש שיחטיאו לישראל דליתנהו גביהו ולגבי דידהו נאמין בתשובה עכיד זראה והבן כמה מהדוחק בדברים אלו דארכבה אתרי רכשי תחלה אמר הטעם שלא נקבל אותם שבארץ בתשובה הוא מפני שלא כאמין בתשובתם ואם כן ההפך בזה הוא ששעם הצלת אותם שבח"ל הוא מפני שנאמין אותם בתשובתם וכאשר ראה שלא יכול לומר זה אמר שעם היות שלא כאמין לא יחטיאו אותנו שאינם דרים בתוכימו ואם כן גם ביושבים בארץ מה שלא יוטיל להם הלה מפני שדרים בתוכנו ולכלם לא כאמין אלא שאלו יחשיאונו ואלו לא והפסוק אמר שטעם החרימם הוא מפני שלא ולמדו הא אם יהיו באופן שלא ילמדו והוא שעשו חש בה גם הם נצולים ואם כן איא לפ׳ זה ביושבים קוצה לארץ ועוד דאם בח"ל מיירי למה סתם תנא ואמר מלמד שאם עשו תשובה איכן נהרגיו שנראה שעל כלם אמר הי"לל מלמד שבח"לאם עשו תשובה וכו' ואם נסבול זה בדברי התנא לא נסבול אותו בדברי רש"יט"ה שהביא רישא דברית ושיפא ולא ביאר בהם דבר אלא עובם כפשטם ואם סיפא בח"ל מיירי היה לו לבאר זה וא"כ א'א לפ׳ הברית׳ כדבריו אלא אם כאמר דשיפ׳ כחד תנא וריש׳ כחד תנא ווה אם אפשר לאמרו ע"י הדחק בדברי הבריתא א"א שנאמר אותו בדבדי המבאר רש"י ע"ה ואם כן עדין צריכין אנו למודעי להביי דברי רש"י ע"ה באופןשלא יהיו סותרים דבריו את דבריו והנ"ל בזה הוא כי תנא דשפרי באר אתרו כן תנשה לכל הערים וגומר שחוור אל כל האמור רצוני לקריאת השלום לעיר ואל מה שיעשה לה אם תשלים ומה שיעשה אם לא תשלים וזה כי דעת התנא הוה שאליו נעה הרש יו׳ל הוא כי הכתוב כאשר אמר וקראת אליה לשלום אין זה אלא במלחמת הרשות לבד ווה כי שמלחמות רשות צותה התורה להקדים לקראתה לשלום ולדעתי שלום זה הוא שלום הדת וההפכמה בעבודת האלהות שלא יעבדו ע"א

אהרו וגם הדיוק צריך להיות בו׳ אומות וגם א"א לומר שהודעה זו תהיה ליושבים בתוך העיירות האלו מהו׳ אומות אחר שוה נכתב אחר שנכנסו לארץ והתחילו להלחם ואין לך קריאת שלום טובה מוו והתורה אמרה שלא נתרא אליהם לשלום שאין שלומם מועיל להם אחר שמחמת יראה היא וילמדו ונו׳ וא״כ כל השלום אשר יקבלו אחר זה והתשובה אשר יעשו לא יועיל להם וא״כ בהכרת כאחר שהודעה זו אינה אלא ליושבים בשאר הארלות מו׳ אומות כי נאמר להם שמה שאמרה התורה כאן שלא יועיל לו' עממין התשובה אלא שנמרים אותם ולא נשאל מהם תשובה שאין זה אלא ליושבים בתוכה כי עליהם אחרה תורה למען אשר לא ילמדו אחנם ליושבים ח"ל שאין לירא מהלמוד מהם אם יעשו תשובה עם היות שתהיה אחר קריאתינו אליהם ומחמת יראת המלחמה כקבל אותם אחר שאין טעם הלמוד שייך בהם כי אינם בתוך ישראל וא"ת ולאלו שבתוכה למה לא נקבל אותם הנה זה הוא לפי שנחוש בהם שחחמת יראה עושים וילמדו את בני ישראל י אמנם היושבים ח"ל אף שיהיה מחמת יראה לא אכפת לן אתר שלא נירא שילמדו וגו׳ ובזה שקשה מעל רש"י תלונת הרמ"בן שאמר שאין כשו' זה מדבר אלא בערים בעלמם כי הן אמת שכשו' לא ילמדו הוא בערי׳ . אמנם הדיוק א"א להיות ביושבי העיר אחר שהדיוק הוא אם יהיו באופן שלא ילמדו וא"א זה אלא אם לא יהיו עיונו וא"כ הדיוק הוא הודעה ליושבים חוץ לגבול לא ליושבים בגבול כי היושבי' בגבול נס אם ישובו ילמדו שמחמת יראה הם טושים וא"כ אותם שלא ילמדו אינם אלא היושבים חוץ לגבול יוכוה שאמרמ ג"כ לא תשאר קושיא לדטת זה כלל מכל מה שהקשה עליו הרמ"בן ע"ה כי מה שהקשה עליו מההיא דאמר רשב"ן בירושלמי ג' פרוודגמאות שלח יהושע אחד מניהו הוא הרוצה להשלים ישלים כבר השיב על זה הר"אם ואמר שהוא נשמר באמרו עד שלא נכנסו לארץ שנראה שכתבים אלו לא היו אלא קודם שנכנסו שהוא קודם שעברו את הירדן וגם היו כתבים כיללים לכל המדיכות לא למדינה אחת עכיל הרא"ם אלא שלא כתן טעם למה היו יכולין לקראת לשלום להם קודם ולא אחר שעברו כי אם קריאת השלום אסורה מי התירה קודם זה י אמנם כמ"ש · אכתנו יתישב זה וזה שמה שאשרה התורה קדימת השלום איהם הוא בשעה שיקרבו אל עיר להלח' עליה באופן שוה בעת המלחמה הוא לא קודם המלחמה והטעם מבואר כי קבלת התשובה אשר תהיה אזיש לחוש בה שמחמת יראה היה משא"כ אם תהיה קודם בואם למלחמה כי אז אין יראה טדין וא"כ קודם שעברו ישרא את הירדן עדין לא כפל פחד ישראל על ז' עחמין כי עדין לא התחילו להלמס ולוה או ראה יהושע לכתוב להם כתבי׳ אלו כי לא אסרה זה התורה אחר שלא דברה אלא בעת הקרבה למלחמה ואז אמר להם כי הוא אין דעתו אלא לארץ פרויה מעע"א וא"כ אם ירלה להפרות וללכת אל ארץ אחרת יפרו ויעובו הארץ ולא ילחמו עמהם ולא ירדפום כלל ואם יר׳ לשוב בתשובה ולהשלים כי זהו השלו' אם ישובו ניתה שעדין אין מלחמה יקבלו אותם ואם לא ירלה לא אמנם אחר שנכנסו לארץ ועברו את הירדן והתחילו להלחם אז לא יקראו זה ולא זה שילחתו אותם לשלום כי עם היות שיקבלו עליהם לא יועיל להם כי מחמת יראה הם עושים - ובחלק המדר כבאר דברי רש"בן ע"ה ב"הי ומהשטען ממה ששאל משה בשלום שחון גם מזה אין טענה כי גם שם לא קרבו להלחם עליה ולא באו זולתי לעבור בה לבד וגם השלו' אשר שאלו ממנה הוא שלא

ימנטו אותם מעבור לבד ולא יותר ואין זה השלום אשר דברה בו התורה כללי 👘 ומה שטען ממ"ש הכתוב לא היתה עיר אשר השלימה וגו' מכלל שאם היו רוצים להשלים היו משלימים גם מזה אין קושיא שהנה זה אמר הכתוב על הכתבי׳ אשר שלח יהושע קוד׳ עברם את הירדן כי או כבר אמרנו שאם רצה להשלים או שעדין לא היתה מלחמה ולא נעשה להם כם הירדן כי אין יראה אלו השלימו היו משלימי׳ עמס ובוה נבין אמרו לא היתה עיר אשר השלימה בלתי וגו׳ שבאומר לא היתה עיר כראה ששלל כלם ובלתי גביון יורה שהיתה עיר אשר השלימה וא"כ לא הי"לל אלא לא השלים את בני יש׳ בלתי וגו׳ אמנם במ״ם יובן שיר׳ שכאשר שלח יהושע כתבים לא היתה עיר אשר השלימ׳ כלל ושמעה אל כתב יהושע שאמר להם הרוצה להשלים ישלים וגם גבעון בכלל כי או גם היא לא השלימה בלתי החוי יושבי גבינון שאחר שלא השלימו מזר והשלימו פעם אחר׳ כמו שנכאר בשלומ׳ : הנה ביארתי לך דעת רש"י ע"ה בזה והוא דעת תנא דשפרי בלי שפק ונתישבו דבריהם מבלו שיהיו סותרים רישא לשיפא ועם זה נבאר א"כ הפשוק אשר בכאן באר השב ויתיישבו כלם מבלי שישאר בהם דוחק כלל ויהי כשמוע כל המלכי׳ וגו׳ אחר שלא ביאר׳ הנבואה מה ששמעו בודאי סמך על האמור למעלה והוא מה שקרא יהושע כנד כל קהל ישראל את ספר התורה ובודאי כי בכלל מה שקרא קרא פרשת כי תקרב וגו׳ וביאר אותה באר היטב אשר בה אמר שלז' אומות אין מקדימין להם שלום כלל אלא החדם תחדימם ולא תחיה כל נשמה ולזה כאשר שמעו כל המלכים אשר בעבר הירדן וראו כי לא היה להם תקנה לבקש שלום כלל לזה השכימו כלם להלח' עם יהושע ונים ישראל וזה שאמר ויתקבצו וגו׳ ירצה שנקבצו בעצה אחת והיא להלחם ולא שנתקבצו לבא ליוליים שלא מציכו שבאו וגם אדוני צדק הוצרך לקרא למלכים לעורה ואלו היו מקובצים לא הים צריך לוה אלא הכונה היא כמו שאמר שנקבצו בעצה אחת והסכימו להלחם ולבאר זה אמר פה אחד שירצה שהקבוץ היה בהשכמת פיהש כי כלם כאחד אמרו נלמם עם יהושע אחד שאין תקנה למ לרדוף שלום ובערמה לא יכלו לעשות כי היה אצלם פחיתות להערים וטבע הארץ היה מקנה בם קלת מדות טובות : ויושבי גבעין לא השכימו בזה כי המה שמעו והבינו שמלחמות יהושע אינם טבעיות תלויות בגבורה להלחם עליהם אחר שעשו מה שעשו ליריחו ולעי ולוה ראו כי לא תועיל להם המלחמה והותר להם הערמה כי בזה שלמו לכני ישראל מה שעשו להם אבות' שדברו להם בערמה והשלימו עמהם כמ"ם שם אך בואת כאות לכם ונו' והעיד הכתוב כי במרמה דברו אליהם ולוה ויעשו גם המה בערמה כאשר עשו להם אבותיהם ומפני זה הותר להם מה שלא הותר לכל הו׳ אומות האחרים . ווה שהמה ראו שאם יאמרו שהם מיושבי הארץ וגם מהעיר הראשונה אשר רצו להלה׳ עליה ורצו לחזור בתשובה לא יקבלו אותם למען אשר לא ילמדו אחר שמחמת יראה אתר קורב׳ המלחמה באו ולוה הוצרכו להראות עצמם שלוחים מארץ רחוקה ובאים להתגייר ולשוב בתשובה כי כמו אלו יקבולו נים היות שיהיו קרובים אל עידם להלחם עליהם כ"ש בזה האופן ולזה וילכו ויצטיירו ירצ'עשו עצוום שלוחי' חאנשי עיר רחוק לשאול השלו 'והברית עמם ולזה הביאו עמהם כלים ודנרי'יורו על ביאתם מרחוק ובאו ל יהושע ואמרו ליו ואל איש ישרל שהוא שר ישרא הממונה על כל הצבא וירצה איש שהוא במקו׳ כל ישרא מארץ רחוקה באכו ועתה כרתו לכו ברית ראה והבן כי לא רצו להערים בב' דברים והוא באומרם שהם משאר האומות ושהם מארץ רחוקה אלא סתמו הדברים ולא ביארו מי הסומאין הם ואמרו שהם מארץ רחוקה לבד שבהיותם מארץ רתוקה מ"מ יקבלו אותם הן שיהיו מו' אומות או משאר האומות ולוה אמרו ועתה ירלה אחר שארו מארץ רחוקה גם עתה אחר שנפלה אימתכם על הארצות והתחלת להלחם וליעשות לכם ניסי כרתו למו ברית האחוה וההסכמה וקבלו אותנו ויאמר איש ישראל וגו׳ כתיב ויאמרו וקריכן ויאמר לומר שעם היות האומר אחד והוא שר לבא ישראל עם כל זה כלם הסכימו עם תשובתו זאת והוה ליה כאלו כלם אמרו זה והנה אמר כי אמרו זה אל החוי עם היות שלא ידעו ישראל מי הם אם הם מוי או שאל עממין לפי שישראל לקהו המלוקה היותר קרובה להוהר מהאסור וזה שעם היות

ע"א ואתר שיקבלו זה ויפתחו להם על תנאי שיהיו נשלמים ונסכמים עמה בביטול ע"א מהם והעבודה שיו ית׳ צריך שיקבלו עליהם ב׳ דברים אחרי׳ והוא שיהיו למם עובד להם ועוד שיהיו להם לעבדים והמה אדונילהם וכל זה במלחמ׳הרשו׳ אשר הם עם היות שתהי תשובתם זו מחמת יראה ויהיה ד"א בלבם אין לחום מזה אחר שהכוונה כדי שלא נסכים עם עובדי ע"א לא מפני שלא ילמדו אותנו כי אינם דרים בתוכינו כלל ולזה אמר שאם לא תשלים שנהרוג הוכדים הגדולי אשר הם בני עבודה ועבדו לאהי' אחרים ולא רלה לעווב אותם אבל הטף והנשים שאינ'בני עבוד' והשלל כבוז אותו ואחנם בערים אשר נדבה לנחול אות׳ ולדור בהם שהם ארצות ז׳ עממין צוה שלא כקרא אליהם לשלום ונקדים להם שלום לפישאלו עם היות שיקבלו עליהם השלום הנתבע ממנו אין מקבלי׳ אותו אלא מחמת יראה אחר שנאש׳ להם שאם לא ישלימו כלחם עמהם ואם יקבלו זה המין מהשלום ונחיה אותם עליו לבם לא ככון עמו ית׳ ועדין שרש הע״א בהם ואחר שהם דרים עם ישראל ילמדו אותם לחיוא בע"א ולוה אמר שלה אין הפרש בין אם יקבלו השלו' או לא יקבלוהו אלא מבלי קדימת השלום להם לא תזיה כל נשמה אלא החרם תחרימם וכו' והסבה בזה למטן אשר לא ילמדו אתכם לעשות כי עם היות שיקבלו לעבוד עדין תועבת הע"א בלבם ומתוך ירא עשו זה אמנם זה יהיה כאשר תהיה קבלתם זה מחמת הקדימה או אחר שנכא להלחם עליהם כי או נחוש שחתוך יראה הם עושים זה אחנם אם הם מעלמם באו להתגייר ולקבל עליהם שלא לעבוד ע"א מבלי קדינות המלחמה עליהם ומבלי קרא אותם לשלום או בודאי כי לא מיראה עשו זה אלא מאהבה וו"ש בספרי למען אשר לא ילמדו וגו׳ חלמד שאם עשו תשובה מקבלים אותם יר׳ שאם עשו תשובה מעלמ׳ מבלי קריאת קורא ומבלי יראת מלחמה כי בזה אין לחום שמיראה עשו זה ובודאי לא ילמדונו או נחיה אותם וראה חכמת רש"יז"ל שהושיף על דברי ספרי ואמר שאם עשו תשובה ומתניירין אתה רשאי לקבלם כי בזה ביאר שהתשובה תהיה להתגייר לא להחיות נפשם כאשר היא התשובה אשר תהיה מחמת המלחמה ומקרא אותם איה וגם בשברי דייקו זה שאמרו אם עשו תשובה ולא אמרו אם קכלו טליהם תשובה וכפי זה ענין המצוה הואת היא כך שבמלחמת הרשות כאשר נקרב אל העיר אשר כרלה להלחם בה נפתח להם בשלום ונשל מהם שיקבלו טליהם שלום הדת ויבטלו ע"א מהם ואחר קבלם זה נשל מהם העבדות ליכו ויהיו למם ולעבוד אותנו ונקבל מהם תשובה זו ולא נחוש אם מיראה היא או מאהבה ובמלחמת ז' ניחמין אם נקרב להם לא נשט מהם תשובה זו כלל ולא נקרא אליה׳ לשלום לפי שאף שישלימו ויקבלו עליה׳ אין זה אא מחמת יראה ולבם לא ככון בזה ויש לחוש שילמדונו אחר שאנו דרים בארלם והם בתוכינו ולוה אז המצוה הוא להתרים אות׳ ולא להקדים להם שלום כלל אמנם אם מבלי קריאתינו שיהם וקודם שנקרב להלחם עליהם יבאו הם מחמת עלמס ויתניירו או נקבל אותם לדור בתוכינו ולהיות עמנו כי או תשובתם שלמה ורחב וכל בית אביה יוכיחו אשר כקרבו קידם המלחמה ונתגיירו וקבלום ישרא ועם זה יתבארו לך הכשו' באמרו כי תקרב אל עיר וגו' וזה כי יש לדייק שאם השלום הזה הוא שלום המם והעבדות מבלי שיקבלו טליה׳ ביטול הע"א כמ"ש הרב שיה ז"ל הפשוקי׳ כפולים כי לא הי"לל אלא וקראת שיה לשלו׳ ויהיו לך למס ועבדוך אחר שעלם השלו' הוא המם והעבדות אמל' באמרו והיה אם שלו' תערך והיה כל העם הנמצא בה יהיו לך למם נראה בהדיא שהשלו' הוא דבר אחר זולת המש והעבדות ואין לומר כי השלו׳ הוא ילחמו על ישרט אחר ששלם זה מישרט הוא שהמה הכלחמים ובאו להלחם לא מהם כי לא רצו להלח׳ וא״כ הם אין להם ליתן השלו׳ אא לקבלו אותו מישרש שלא ילחמו עליה׳ ובזה כדייק ג"כ אמרו וקראת שיה לשלום כי לא הי"לל שא וקראת שיה שלו' אחר שישרש הם הכותנים השלו׳ שהוא בטול המלחמה אם ישמרו התנאי׳ והם עושי׳ התנאי׳ לא נותנים השלו׳ אא מקבלים אותו ולוה נאמר בודאי שהשלום הוא שלו׳הדת כשיקבלו עליהם העבודה לש ית׳ ולא לאהים אמרי׳ ופי׳ הכסוק כי תקרב אל עיר להלחם עליה דוק והבן כי מכאן למדו חו׳ל שבמלחמת הרשות הכתוב מדבר ווהכי עריז' עממין אין כונתינו כאשר נקרב עליה המלחמת שא כל כונתינו לנחול את העיר והעיר אנו מבקשי לא המלחמ׳ אמל בערי חו׳ל אין הכונה שא להלחם עליה׳ לבד מפני שאיל׳ מדתינו ואיל׳ עובדי׳ לאלהינו ית׳ וא"כ אחר שאמר להלחם עליה ולא אמר לנחול אותה או אשר ה׳ אהיך כותן לך כחלה בודאי שאין זה אא במלחמת שאר עממין ועל או אמר וקראת אליה לשלום ירצה קרא שיה לשתשלים עמך רצוני קרא שיה דברי׳ לשלו׳ רצוני כדי שיוכל להיות שלום ביניכ׳ אשר זה לא יתכן אא בקבלתם לאוה את הא יתברך אשר הוא אהינו כי בוולת זה לא יתכן שיהיה שלום בינימ ווהו השלום הבא מהם אשר הוא ההשכמה עממו בעבודת הל יתברך כי בזה תלו שנאתיכו עמהם ולוה אמר והיה אם שלו' תעכך ירלה שהשכימה בשלום זה ופתחה לך העיר לבא ביניהם והיה כל העם הנמצא בה אף שיהיו מו׳ בממין שאו היו בארצם לא היינו מקבלים מהם זה המין מהשלום והתשונה אחר שהיא מחמת יראה ואחר קריאתינו איה׳ עם כל זה אחר שאין ית׳ דר בתוכ׳ ודירתם בערי׳ הרחוקות הם שוי׳ לשאר האומות והיה כל העם הנמצא בתוכה שוה לעם אשר הם תושבי הטיר ואו צריך שיקבלו עליהם תנאי אחר והוא שיהיו לחם ולעכדות ואם צא תשלי עיוך בהשכמת הדת ובוה ועשת עיוך מלחמה או והכית את כל זכורה והם הוכרים הגדולי אשר הם בני טבודה רק הנשים והטף הקטני עם היות שיהיו זכרי אחר שאינ בני עבודה תכוז לך וגו' וראה כי חז"ל הוכרחו לפ' זה רצו' שזכורה הם הגדולים והטף הם הזכרים הקטנים עם היות שממלת כל זכורה נראה קטנים וגדולים וזה שאם הטף הם טפי הנקבות לבד לא היה צריך לאמרו אחר שבכלל כשים הם כי גם הם יקראו כשים או כלמדהו במכ"ש אאם הנשי הגדולות כחיה כ"ש הטף שבהם וא"כ אחר שלנקבות אין אמו לריכים שיאמר זה בודאי כי אין זה לא לטפי הוכרים וטוד הכרח אחר והוא דיוק חריף והוא ממלת רק וזה שעל ב' דברים שהם מב' מינים ונרצה לתת גזרה מה במין אחד ולא באחר לא כאמר דק אחר שמלת רק מורה מיעוט מה שהוא חלק מהאמורי אמנם אם הוא מין אחר לא נמעט ממנו ולא יפול בו מלת דק וא"כ הנשים והטף הכל בנקבות יודבר לא היו המה בכלל כל זכורה עד שתמעט ותסי אותו מהם במלת רק וא"כ לא הי"לל אלא והנשים והטף וכו' אמנם באומרו דק כר' שרצה להשיר מהנשמע במלת כל זכורה ווה שתחלה אמר והכית כל זכורה ובמשמע זה בין גדולים ובין קטנים ומעט הקטנים באמרו רק וא"כ מלת רק חוורת למלת הטף אשר הם הוכרים הקטנים אשר היו בכלל כל זכורה ומעט אותו מהם : כן תעשה וגו׳ יר׳ זה שאמרתי לך שתקדים שלום לעיר ותקבל שלומם אם תשלים והוא שלו׳ הדת בתנאי המם והעבדות כל זה תעשה לכל הערים הרחוקות ממך שבאלו אין להקפיד אם תהיה תשובתם בלתי שלמה ומחמת יראה אחר שאינם עמך ולא קרובות אליך שתירא מהם שילמדו אתכם ונו׳ אמנם מערי העמים האלה אשר ה׳ אלהיך נותן לך נחלה לדור בהם ולשבת בם באלו שוה אם ישלימו או לא ישלימו לא תדרוש שלומם אלא לא תחיה כל כשמה וגו' ווה מכני שאם תחיה אות' תשובתם בלתי שלמה ומיראה וילמדו אתכם ובו׳ אחר שאתם דרי׳ עמהם ואחר שזה מפני שלא ילמדו ולא משנאה עמהם אם תהיה תשובת׳ באופן שלא נירא שילמדו והוא אם עשו תשובה מבלי יראת מלחמה ומבלי שנקרא אליהם אלא שהם מעצמם נתעוררו לזה ונתגיירו בתורת גרות ולא להנצל אז נקבל אותם יותה נעים יבא עם זה מ"ש במש' סוטה כ׳ אלו נאמרים שכתבו באבנים מלמטה אחר שכתבה התורה למטן אשר לא ילמדו אתכם הא אם טשו תשובה מקבלין אותם וגם מה שפי׳ רש׳י ז׳ל בו וזה בשנבאר טעם כתיבתם זו אחר שהפסוק בעלמו בכלל התורה היה ולמם א כ הוצרכו לבארו ולכתוב הדיוק היוצא ממכו תחת האבנים ונבאר ג"כ מה הוקשה לו לרש"י ז"ל בואת ההודעה עד שהולרך לומר שאינה ליושבי הארץ ומפשט הפסו' נראה שהיא ליושבי הארץ ולוה נאמר כי לפי שמפשט פ׳ זו נראה שלא רצה האל יתב׳ שיקבלו ישראל את הו׳ עממין כלל בתשובה ומזה נראה שהשנאה היא בעלמם לא בדתם ועבודתם לבד אחר שאלו היא בדתם כאשר יפרקו יועליהם עולה היה מן הראוישנקבל אותם ובזה גם היושבים חוץ מגבולה לא ישובו כי יאמרו שלא תועיל להם תשובתם וזה יורה אכוריות גדולה לוה כתבו זה על האבנים זהנה רש"י כ"ה סבר שהודעה זו א"א שתהיה לשאר האומות אשר לא מו׳ עממין המה כי לאלו כבר אמרה התורה בהדיא שאם תשלים העיר ויקבלו עליהם לבטל חהם הע"א שנקבל אותם וא"כ אינם לריכי לדרשה זו - ועוד כי כשו׳ אשר לא ילמדו אשר ממנו כלמוד הדיוק הוה אינו מדבר אלא בו׳ אומות

שהם לאותרו מי הם הנה באימרם ועתה והקפידו לוחן בזה הבינו שמו׳ עממין הם וחהיותר קרובים אליהם עתה והם המוי ולוה אמר איש ישראל אחר שנסכים שהחוי הוא שאיך יאמינו לדבריהם ויכרתו עמהם בדית ואולי הם יושבים בקרב ישראל ועל אלו נצטוו שלא ישלים עמה׳ כלל ולא יכרתו ברית׳ וראה ערמת אלו האכשים כי כאשר ראו שאיש ישראל משט כי אולי יהיו מיושבי הארץ ולוה אין תקנה ויהושע שתק ולא דבר להם דבר לא רצו לעכות לאיש ישראל הם מטנה הארץ ולוה אין תקנה ויהושע שתק ולא דבר להם דבר לא רצו לעכות לאיש ישראל הם מענה כי איך יאמרו להם שאינם מיושבי הארץ ובמה זה יאמתו זה להם אלא משו בלמם כבלתי שומנים וקורו פניהם ליהושע ודברי אליו מה שחשרו לומר בדבורם הראשון וזה כי כבר ידעי שאחר קבלת שנהור האלהים עליהם הארצות הרחוקות והוא כריתת הברית יצטרכו עוד לקבל עליהם עבדות שבראל שיהיו למם להם ולעכדים והמה גם הם סניהם רצו לומר אלא שהתחילו בברית האלהות כי כן היה ראוי לעשות׳ ואחר זה רצו לומר כעל המערות להם אלא שאיש ישראל מהר לעכות ולא התתין כי אמר שלא וועיל להם דבר אחד שהברית אי אפשר לכרות אותו עמהם כי אולי הוא יושני האים בקרבו ולוה נשו עלמם כאלו לא שמעו דבר איש ישראל וחורו פניהם ליהוש שניו דורים ואמרו

יהושע

ואמרו שאחר כריתת הברית מקבלים עליהם העבדות ולוה אמרו עבדיך אנחמי ולוה יהושע עליו השלום דבר בחכמה ולא ללה לחשור אותם אלא תלה הדבר בהם ושאללהם השני דברים שצריך לשאול . הראשונה מי הם אם הש משבעה עממין אשר עליהם אמר האל ית׳ לא תחיה כל כשמה או משאר האומות 👘 ואחר ההנחה שהם מו׳ נממין מאין באתם אם מארץ רמוקה ואתם מהיושבים ח"ל וכוה האוכן נקבל אתכסאו אתם מהיושבים בארץ ובאתם מהארץ ובזה האוכן לא כקבל את שלומכס ולא נכרות לכם ברית . והנה הם אחר שאלת יהושע לא הוצרכו לומר אליו מי הם אחר שהדרים בארץ רחוקה אין הפרש ביניה' בין שיהיו משאר האומות או שיהיו מו׳ עממין ולוה לא השיכו אליו אלא מאין באו וה"א מארץ רחוקה באכו ירצה לא תצטרך לידע מי אמ אחר שמארץ רשוקה באו עבדיך לעבדך ולא מהארצות הטו ועם היות שבוה האופן אין אתה צריך לדרוש טוד אחרינו אם באנו מיראה או מאהבה עם כל זה דע כי ביאתינו היתה לשם ה׳ אלהיך ויכלתו הגדולה אשר שמעכו במה שעשה למצרי' וכו' וראה כי אמרו אליו ששמעו את שמעו ית' ממצרים ומב׳ מלכי האמורי אבל לא אמרו לו ששמטו מה שעשה ליריתו ולעי כי בוה הראו שמארץ רחוקה הם ולרחוק המקום לא שמעו אלא השמוטות שעבר זמן רב מהזמן אשר נעשו - אמנם מלחמת ריחו והעי עדין לא שמעו אותה בארל׳ כי רחוקים הם מהם והנה אומרו עוד להראות שתשובתם שלמה כי לא היה שליחותם זה מהנערים או ההמונים אלא ויאמרו אלינו וקננו כי על פי עלתם היה זה ואחר זה כיושכו אחריהם יושב הארץ לומר זה שאמרנו מחו בידכם וגו' 👘 או ירלה שרלו להראות יופי מדותם והכנתם לקבל האלהות כי זקנינו וכל יושבי הארץ לאמור לנו זה השליחות לשלחכו לזה המקום אמרו לכו שנקח צדה לדרך כדי שלא כהיו כהכים מן הגול או מזולתיכו אמרו לכו קחו בידכם לדה לדרך ירלה הלדה כלה אשר תלטרכו לדרך הארוך הוה ואמרו זה לכי לאמר ירלה כדי שנוכל לאמ׳ לכם שנפקחו עיני השכל בנו וידענו האמת לפי שיוש׳ המדות ובפרט בלדק הוא פתח גדול ודרך להשגת האמת בשכל ולפקות עיני השכל ולוה אמ׳ ולכו לקראתם ירצה לקראת כונתם ומה שבלבם לעבוד מה שהם עובדים וזהו ולכו לקראתם י ואמרתם להם וגומ׳ ראה והכן איך שנו סדר דבורם בתחלה אמרו כרתו לנו ברית ולא אמרו העלדות אל ישראל עד לבסיף וחששו שמא מפני זה אמ׳ איש ישראל מה שאמ׳ לזה אמרו ניתה בהפך ואמרו שהמה טעו בדבורם כי שולחיהם לא כך איורו להם לאיו׳ אלא שיאירו תחלה עבדכם ואח׳ זה ואתה כרתו לנו ברית ואמתו דבריהם אלו מהלחם ומכודות היין ומלבושם להראות כי מרחק לב מהדרך הלכו אמר שלא להמון העם בלבד הטעו בלבריהם אלו כי אין לתמוה מזה אח׳ שהחמדה מצוייה בהם ומי מההמון ימאם בעבדים כאלו אלא אף האנשים והם המעולים אשר אינם נמשכי' אח' החמדה להיותם אנשים והם חשובי העדה לקחו ראיה מצדם ודנו בשכל׳ שהאחת עמם ועם היות שלכאורה אין להאשים אותם בזה כי כפי השכל ראיה גמורה היא עם כל זה הם שהיו יכולים לשאול ע"י אורים ותומי אם אמת דברו אם לא ולא שאלו על זה ודאי יש להאשים אותם במה שנטו אח׳ השכל י וגסיהושע עשה להם שלום ירלה שעשה את דבריהם אלו שלום כי האמין שדבריהם אלו בקשת השלום והתשובה אליו יתב׳ ולוה האמין בהם ויכרות להם ברית כדי לחיותם שבלצדיזה לא היו

יכולים להחיותם ואז נשיאי העדה נשבעו להם על זה לקיים את ברית יהושע אשר כרת להם ויהי מקצה שלשת ימים וגו׳ הנה כראה שהמרחק אשר היה ביניהם לבבעון היה שלשת ימים ולזה כאש כאו עליהם נתגלה להם הדב' והוא ששמעו כי קרובים הם אליו וגו' דייק שלא אמ' כי שמעו שהם מהחוי אשר הם מז' עממין כי בזה לא רמו אותם שהם אמרו שעם היות שיהיו מהם אינם לרים בתוכסולא שייך בהסטעמא דלמעו אשר לא ילמדו אתכס וא"כ לא נתחדש להם עתה שהם מו׳ עממין אלא מה שנתחדש להם הוא במה שרמו אותם כי הם אמרו שהם מארץ רחוקה ועתה ידע שהם קרובים וגם בקרב ישראל והיא הארץ אשר באו לנחול הם יושבים וא"כ.הרי הם בכלל למטן אשר לא ילמדו ותשובת׳ לא תקובל כי מחמת יראה עשו מה שעשו ובזה כבין אמרו כי קרובי׳ הם אליו ובקרבו הם יושבים שנראה שהוא כפול ומכופל אלא הכונה לומר בי קרובי' הם אליו והרי באו להלחם עליהם ולוה תשובתם אשר עשו לא תועיל להם והרי הם בכלל אשר לא ילמדו אחר שבקרבו הם יושבי' וא'כ עליהם נאמר לא תחיה כל נשמה כי החרם תחרימם ולזה באו אל עריהם ביום הג' וראו כי מן הדין היה מן הראוי להתרימם ועם כל זה חלתו בני ישרש כבוד לנשיאי העד' כי אין דאוי להפר את בריתם אשר כרתו הם י ועוד כי כשבעו להם בה' אלהי ישראל והוא חלול אם יעברו על שבועה כוו וכאשר לא יכלו עשות הנוכם ותאות׳ התלוכנו על הנשיאים לוחר להם מהמה אשר כשבעו יבקשי פתח והתרה להפר שבועיתם לעשות בהם מה שראוי לעשות 👘 והנשיאי אמרו כי אין פתח להתיר שבועתם כי המה נשבעו להם י וזה הוא שאמר אנתנו ידלה אלו נשבע להם העם אשר ארחנו מיוונים עליהם והם תחת רשותנו הייכו מבעלים השבועה חלד זה כי הנשבעים הם ברשות אחר אחנם עתה אנחנו אשר אתם כלכם תחת רשותינו כשבענו וא"כ אין וטוד שנשבעו להם ירצה על דעתם והשבועה אשר היא לדעת אחר ולתועלתו אין לה • כטלה התרה אלא מדעתו וגם היה זה על דעת המקום ב"ה כי נשנענו בו ואין לעבור על שבועה כזאת ולוה זאת נעשה להם ירצה זה הרבר אשר אמרו שיקבלו טליהם עבודת האל יתברך ועבודתימ עם היות שלוולתם לא נעשה להם זה ולא נקבל מהם תשובה כזו אחר שנשבטנו להם ואת נעשה להם לבד ולא לוולתם והחיה אותם ירצ' ובזה אין אנו היוחיים אותם אלא ממילא מצד השבועה והחיה אותם ולא תחשבו שיהיה עליכו קצף בעשותנו זה אחר שהוא שלא כדת כי השבועה אשר כשבעכו להסיבטל הקצף אחר שאין אנו עושים מדעתינו ובחירתינו אלא מכני השבועה ובוה אין הקצף מכאת השבועה כמו שנראה נין הפשט אלא השבועה היא סבת השרת הקצף ופי' הפשו'ולא יהיה במ הקצף בעשותינו ואת להם על השבועה אשר היא הכריחתנו לעשות זה י והנה חור לומר ויאמרו אליהם הנשיאים יחיו עם היות שכבר אמרו זה מפני שעדין לא קבלו ישרש מהם דבר זה כי אמרו שאחל שהם יושבין עמהם ותשובתם אינה שלמה כי יחטיאו אותם וילמדום לטביד את עבודתם ואיך א"כיחיו ויהיו להם לפוקה ולמכשול ועל דבריהם אלו חזרו ואמרו יחיו יר׳ התלוקה הואת אשר אמדכו והוא שנחיה אותם היא הכרחית ולוה מ"מ יחיו ועל מה שאתם יראים שילמדו אתכם לעשה לזה תקנה והוא שלא יהיו יושבים בארצם נותנים לנו מש ועובדי' אותנו והמה דרים ומושלי' בארלם אלא שנכביד טולנו עליהם ויהיו חוטבי עלי׳ ושואבי מים לעדה שבוה לא ישמעו מהם ולא יחטיאו אותם שאין אדם שומע לקול עבדו חוטב עליו ובוה נתפייסו העדה כי אין תלונתם אלא על יראתם מהם שלא יחטיאו אותה והנה יהושע לא הספיק לו זה כי אמר שעם כל זה אם ישארו אדוקים בע"א יחטיאו את ישראל ולוה הושיף עוד לעשות ביוה שהרחיקם מישרא והקריב׳ לעכוד את מונחה׳ ולוה קרא להם ודבר אתם קשות על מה שעשו כדי לאמר אליכם מה שרצה לגזור עליהם וה"א למה רמיתם אותכו וגו' ואתם בקרבכו יושבים וכפי זה אין אכו רשאים להחיות אתכם ואין להקיותם מפני השבועה כי בטעות היתה ועכ"ז ועתה אשר כבר נשבענו ונאסר לנו מיתרם התקנה לוה הוא שתהיו מרומקיי וכבדלים מעם ישראל כמכודים ולזה אמר ארורים אתם שארור יש בו כדוי יש בו אלה וכו׳ כמאמרם ז׳ל ובזה ירחקו ישראל מכם ולא ישתתפו עמכם ולא תלמדום עבודתכם או ירצה ארורים אתם לומר אין תשובתכם שלמה אלא שמא מיראה נשיתם זה ונדין שרש ע"א בלבכם וא"כ ארורים וכבדלי אתם מתכו ולוה לא יכרת מהם עבד כי בזה תהיו כבדלים ולהשיר מכס זה השרש המר ולהדחיק אתלם מן העבודה תהיו חוטבי עלים לבית אלהי כי בזה תשעבדו לעבודתו יתב׳ וחרוב ההרגל ישכח שם אנהים אחרים משיכם וכל זה תקנה למטן אשר לא ילמדו עם היותם חיים ובקרב ישראליושבים י והנה הם התנצו באמרם כי לא יקראו רמאי בזה אחר שלא היתה תכלית פעולתם הרמאות אלא בקשת המחיה לנפשם והפעולה תבחן כפי תכליתה לא כפי עצמה ולזה אמ׳ הגד הוגד למו ירצה פעם אחד פעם מה שנצטויתם ממכו יתברך לעשות לנו והוא לתת לכם את הארץ ולהשמיר את כל יושבי הארץ מכלי שום תקנה ולא תשונה שתועילנו לוה והיראה הגדולה אשר היתה לנו מכם היא אשר סבבה לנו לרמות אתכם לא טבע הרמאות שנמצא בנו ח"ו או ירצה כי הגד הוגד לוחר שאין ערמפס זאת כדי שלא תהיה עבודת שלמה כי רצו לעשות זה כדי שיאמינו אותם בעבודה אלא הערמה כדי שיקובלו כי הגד הוגד להם זגו׳ שעם היות שיבואו בתשובה שליוה לא יקובל אלא שצוה האל יתב׳ להשמיד ולוה עשו העלמה

יהושע

אהרן

ללי שיקובלו ולהציל נפשות׳ לא להציל את עצמם מהמות אלא את נפשותם מהעדר האמונה אשר היו בהי והנה אמר שלא כצולו מבני ישראל שלא הרגום עד שעשה להם יהושע כן והוא שהושיף טוד לעשותם טבדים למובת ה' כי בזה ההרגל ידריכם לעבוד אותו יתב' ולטווב טבודתם הנכדיה ובזה תוטר החשש שהיה לישראל שימטיאום כי דברי הנשיאים לבד לא הספיקו להסיר יראתם מזה - זה מה של"ל בניאור דעת רש"י ע"ה ותנא דספרי בוה הענין ועם זה ביארכו הפסוקי' כאן באר הטיב עד שלא כשאר בהם לא קושי ולא יתור כלל - והרמ׳ בם והרמ׳ בן ושאר הפוסקים כלם הסכימו שפ כי תקרב היא כוללת לז׳ עממין ג"כ כי לכלם זריך להקדים להם שלום ואם שלום יעמ הדבר שוה לכלם כי לכלם ישאלו מהם תנאי המם והעבדות וקבלת ז' מצות בני כח ויחיו אותם אמנם ההפרש ביניהם אינו אלא מה שביארה התורה והוא כאשר לא ירצו להשלים אלא להלחם כי או כשאר האומות יתיו הנשים והטף והבהמה והשלל אבל בז' עממין את כלם יתרימו ולא יתיו בו כל נשמה כלל וכן דעת התושפות שכתבו פ׳השולח דעל כדחין לא תחיה כל נשמה אינו אא כאש׳ לא רצו להשלים כדמוכת מפשטי דקראי י ועוד הביאו לראיה מה שאמר בההוא פר"ק לא ישבו בארצך פן יחטיאו אותך לי יכול בככרי שקבל טליו שלא לעבוד ט"א ת"ל לא תסגי' טבד אל אדוניו וטוד הביאו מה שאמר בכי אלו כאמרין וכתבו למטה למען אשר לא ילמדו הא למדת וכו' וההוא קרא בז'אומות כתיב והרמ"כם ז'ל הביא ראיה לדבריו ממ"ש דכתיב לא היתה עיר אשר לא השלימה וגו׳ והרמ"בן ע"ה הביא ראיה ג"כ ממה שמשה קרא שלום לסימון מלך האמורי ולא היה טובר בזה על עשה דהחר' תחרימם ולא על לא תעשה דלא תחיה כל כשמה וגם ממה שהותי שלמה מהם והעלם למם עובד ועושי מלאכתו י ולשיטה זו קשה זה הענין אשר ספרה הנבואה כאן מהגבעוני' ומחרון אף העדה והנשיאים כמו שאמרנו למעלה כי לפי דעת זה לא היו זריכי׳ לשום דבר מאלו כלל וגם הנשיאים לא היה מן הראוי שיתרה אפם וגם לא היו צריכי׳ לשבועה כלי ובתשובת זה הקושי הכמרץ כתחלפו הרמ"בם והרמ"בן ואם תחפש בדבריהם תמצא י להצילם ששניהם השכימו באמרם שהגבעוני׳ טעו בדין ההשלמה וזה הטעות הכרימם לכא בערמה אלא שנתחלפו בטעות מה הוא וממה שהסכימו לומר שטעו הוכרחו לבקש טעם אחר לקצף הנשיאים ולמה שהוקשה בעיניהם להתיותם לולי השבועה · הרמ"בם אמר שיהושע שלח כתבים כוללי לכל ז' טממין עד שלא נכנס לארץ והן המה דברי רשב"ן בירושלמי וכלם מיאכו להשלים וכפי הדין היה לריך יהושע לכל עיר ועיר בפרט להקדים לה פעם אחרת שלום אלא שהם לא ידעו חשפט ישראל ודמו שאין פותחין להם לשלום ולוה באו בערמה וא"כאחר שהמה טעו הנשיאים שלא טעו למה הוקשה הדבר להם וראו שראוי להכותם לולי השבועה והשיב שזה הוא מפנישכרתו להם ברית והכתוב אומר לא תכרות להם ברית שא היה דינם שיהיו למם עבדי' והואיל ובטעות נשבעו להם בדין היה שיהרגו על שהטעם לולי חלול השבועה עכ"ר ז"ל ובעקבותיו הלך סמ"ג בעשין קי"ו ובמחילה מכבודם אני לא יכולתי להלמם לא בטעם הראשון שנתן לערמת הגבעונים ולא בטעם השני שנתן לחרי אף הנשיאים . אם הראשון כי הוא אמר שלא ידעו משפט ישראל והכתוב אמר ויושבי גבעון שמעו את אשר עשה יהושע ליריחו ולעי ואם משפיו ישראל בשלום הוא שעם היות שהקדימו לטיר שלום עם כלל העיירות שאחר זה יקדימו אליה בפרט בודאי כיידעו זה אחר שבהכרח ליריחו ולעי הקדימו להם שלום קודם בואם ואין לומר שהמלחמה שעשו ובקשת השלו׳ לא שמעו כי בודאי אחר שהיו לריכים כ"כ לידע זה ידעו הכל כי על הכל ידרשו עד שידעו אמיתות הדברים וא"כ איך טעו בזה וכבר קדמו להם אחרי׳ ואם בטעם הב׳ כבר השיב הרמ"בן טעמות אשר איו להם תרוזי וגם אני הוקש׳ אלי שאחר שנודה לתשובתן ואת ויהי האשור להם כריתת הברית אחר שקבלו עליהם שלא לעבוד ע"א מה שאין הדבר כן עדין יקשה שבזה תרץ למה שחרה אף הנשיאים ושרצו להכותם לולי השבוטה אבל מה ישיבו לדבר איש ישראל שאמי אולי בקרבי אתה יושב וחיך אכרות לך ברית כי אחר שבאו בתשובה שלא לעבוד ע"א מה אכפת לן אם יושב בקרבו אם לא אחר שלדעתו תשובת' מתקבל׳ בכל מקו׳ שיהיו וגם שואלין מהם זה קודם שילחמו עליהם והרח"בן ע"ה איור בוה שעם אחר ווה לשונו ודע כי ענין אנשי גדעון היה מפני שלא היו יודעים משפעם של ישראל בקריאת השלום והקדימו קודם שתבא להם פרוסדוגמא או שלא רלו מתחלה לשיווע לדברי יהושע ובסוף של יהושע ולכך אמרו וכיר' מאד לכפשותיכו פתדו ועשו עצמם ככרים דכתיב ויושבי גבטון וגו׳ והיה מועיל להם עוד שלא יהיו להם לעבדים אלא יהיו עמם בעלי ברית ומפניזה הקפידו עליהם והיו נהרגים אלמלא שבועת הנשיאים מפני שהיה עליהם לקבל משים ושעבוד כמ"ש והם כרתו להם ברית להיות׳שוים להם ובעלי ברית עוודר׳ זה לוה במלחמותיהם ועשו עמהם שלו׳ לפי שהיו סבורין שהם ערים רחוקות חאד מן העמי׳ שאין דעתם לבא עליה׳ כלל ולפיכך קלל אותם יהושע ואמר ועתה ארורים אתם שהם מן העמים הארורים אשר ארדם השם ועשה להם המשפט הראוי לעשות להם לקיים מה שנאמ׳ למש ועבדיך שיהיו חוטבי עצים ושואבי מים לעדה ולמזבח השם והוא המם והשעבוד כמ"ם . עכ"ד ואל אלהים ה׳ הוא יודע כי זחלתי ואירע מחווי דעי עם חכמי׳ אשר קטנם עצה ממתני וידעתי כי לא יוכל שכלי הדל להשיב טליהם כי מה ישפוט או מה יעשה פרעוש אחד לפני אריות נדולים כאלה אכל מה שאות׳ הוא כי אני שמעתי ולא אבין את דברי הרב והנה ראיתי אותו פיסה על סעיפים הרבה ובשום אחד מהם לא מלאתי לי מכוח וזה כי היא הרכיב דעתו זה על ג' טעמים תחלה אחד שטעו שלא ידעו משפטן של ישראל בקריאת השלום והקדימו קודם שתבא אליהם פרושדוגמא של יהושע ולכך אמרו ונירא מאד לנפשותינו ע כ וזה דבר תמוה כי לפי דעת הירושלמי שהוא הביא קודם שנכנסו לארץ שלח להם יהושע פריסדוגמאות לכלם ואיך לא ידעו במשפט קריאת השלום או איך באו קודם שתבא כו' ואחר זה אמ' או שלא כצו מתחלה לשמע לדברי יהושע ובסוף פחדו ועשו עצמס נכרים דכתיב ויושבי גבטון וגו׳ נראה מזה שלא הקדימו אלא שקבלו כתבי יהושע ואח"כ באו אלא פחד מיאונם כי חשבו שלא יקבל אותם עוד הוא אשר הכריחם לעשות עצמם ככדים ואח׳ זה אחר והיה חוטיל להם עוד וגו׳ והוא טעם ג׳ וא׳כ לא ידעמ אנה נחצא אותו ומאיזה מקום כתפום דעתו בזה אבל כדי להבין דבריו כ"ל לומר שהוא ע"ה כדחק בפי' מ"ש רשב"ן בירושלמי ג' פרושדוגמאות שלח יהושע קודם שנכנשו לארץ אם כונתו קודם שנכנשו לארץ הכוללת והכתבים היו כוללות או דטתו בזה לומר שלכל ארץ וארץ קוד׳ הכנסו בה היה שולח אלו הכתבים כמו שנרא׳ היות דעתם ז"ל בהד"ר כתו שנאמ׳ לקמן ולכך כאשר רצה לומר שהמה טעו במשפט קריאת השלו׳ הרכיב טענתם על כ'הפי' ואמר שאם קדימת שלום אשר הקדים יהושע היה בכל ארץ וארץ כאמי' שהמה הקדימו קודם ששלח להם יהושני ולוה לא ידעו משפט קריאת השלום ואם המה הכוללות כאמר שמיאמו בהם וחשבו שלא יועיל להם טוד התשובה מהמיאון ועל זה אמר או שמתחלה מיאכו ולוה פחדו ועשו עלמם נכרים ולוה הוקשה אליו שכבר ראו ושמעו מה שעשה יהושיג ליריחו ולעי ובידאי שמשם שמעו ולמדו משפט ישראל בקריאת השלום כי בודאי גם להם יקראו לשלום לוה חז׳ ואמר ששני דברים נקבצו להם האחד מ"ש שעדין לא שלח להם ואלו לא היה אלא זה היו ממתיכר עד שישלח אלא שראו תועלת אחר בזה והוא שאם המתיכו עד שישלח בודאי כי לא ישלח ויודה בשלום אלא בתנאי המם והעבדות והמה לא רצו זה המין מהשלום אלא ברית האחוה ושישארו כל אחד בממשלתו אלא שאיש את אחיו יעזורו ועל זה עשו עלמם מארץ רחוקה אשר אין תועלת במשי׳ שלהם וגם ישראל כאשר שמעו שהיו מארץ רחוקה חשבו שאין תועלת להם מהמסים או השעבודר׳ אשר יתנו להם ולזה כרתו להם ברית מבלי שאלת תנאי כלל יולפיכך קלל אותם יהושע ועשה להם כמשפט הדאוי לעשות בהם לקיים והיי לך למס ועבדוך זה דעתו ז"ל י ואם יש לך עינים לראות תראה מהקושי נדברי אנו בטנכות ככונות אשר לדעתי אין תשובה אליהם כללי ראשונה שלא ימנט או המה ידטו משפט ישראל בקריאת השלום איך הוא ותנאיו ולא הקדימו לטשות זה קודם ידיעתם אותו או שהקדימו ועדין לא ידעו וא'ת שלא ידעו כמו שהקדים הרב מי אמר להם שלא יעשו ברית עם יושבי הארץ וששלומם לא יהיה אלא במם ועבדות עד שהוצרכו לבא בערמה היה להם להמתין עד שיראו כי שמא גם להם יתמו ברית האקוה ולא ישאלו מם ועבדות וא"ת שכבר ידעו זה ולוה עשו עלמם מארץ רחוקה מי יתן ונדע ומי אמר להם שלארץ הרחוקות לא ישאלו בם להם המם והעבדות אתר שוה משפט קריאתם וכבר ידעוהו ועוד שמאין מלא זה החפרש בין הערים

יהושע

אהרז

ים הלחוקות לקרובות מז׳ עממין אחר שהכתוב לא הבדיל ביניהם כלל אלא על כלם אמרה כן תעשה לכל הערים הרחוקות ממך וזה כולל הרחוקות הרב כמו הרחוקות מעט כי כלם רחוקו יקראו ועל כלם אמר שלא ישלים עמם אלא כתנאי המם והעבדות ואם המה טעו בזה וחשבו שלארך רחוקים לא ישאו א׳כ יהושע והנשיאים איך שעו וכרתו להם ברית האחוה ולא שאלו יוהם המס והעבדות וישרא איך אמרו אולי בקרבי וגו' שנראה שאם אינם בקרבו עם היות שהיו קרובי יכרתו להם ברית יוועוד שאם השבועה היתה על כריתת הברית והוא ברית האחוה מבלי תנאי אחר מי התיד להם שבוצה זו עד שחזרו ושעבדום ולמה לא הותרה לענין ההריגה זהותרה לענין השעבוד והכתוב אחר שעל זה ווה נשבעו איהם שכן אחר ויכרות להם ברית לחיותם וישבעו להםי ואם תאמר שאמר השבועה היה עדין בידם לשאול מהם התנאי ולא נאשרו על זה בשבועה הנה יקשה דאם כן מה הצוחה הזו אשר צעקו כלם על השבוצה והשכימו כלם שלולי השבוע' היה ראוי להכותם ולמה יכו אותם והדי הם עד עתה יכולים לשאול מהם התנאי והתורה לא התידה להדוג אלא לעיר אשר לא תשלים בתנאים אלו עם היות שתהיה מז' עממין לדעתי ז"ל . ועוד שקודם השבוע׳ קבלו כבר תנאיזה אחר שאתרו עבדיך אנתמ וכשם שהוא ז"ל אמרו שבאמרם באו עבדיך לשם ה׳ קבלו עליהם שלא לעבוד ע׳ א גם באמרם עבדיך אנחמו ולא אמרו יותר קבלו העבדות וא"כ לא באו לשאלת הברית כמו שאמר הרב באופן כי אין מקום להעמיד סברא זו כללי והרי"א פ"ה החזיק בה ויחם אותה לפצמו אלא שהושיף לומר שלא כשבעו להם אלא על החיות לא על התנאי כי נשמר ממה שהקשימו על הרב כי איך עברו על השבועה ושאלו תנאי ולא ראה כי הפסו איר ויכרתו להם ברית ואם הברית היה ברית האיזוה בפי' הנה על זה איור וישבעו להם וגו' געוד שאמרו ברית לחיותם שנרמה שהברית הוא דבר אחד והחיות דבר אחר ובהכרח הברית הוא האחוה אחר שלדעתם לא יאחר על המשועבדים חלבד שהקושיות האחרות לא יוכל להשיב עליהם גאס כן צריכים אנתנו להשתדל בכל עוו לישב הפסוק האלו באופן שיסכיתו עם דעת הפוסקים ז"ל אשר אמרו כי קדימת השלום שוה לכל העמים וגם לשבע׳ אומות כי כראה שהם בותרים לדבריה׳ ולא נוכל לדמות את דבריהם אמר שרבותינו ז"ל גם הם נראה מדבריהם שהם סוברים זה וגם הכרת הפסוק יכריתנו לוה ראשונה באמרם כן תעשה שאם הוא כדברי רש"י ז"ל וכדעת תנא דספרי שאמרו כן תעשה וגו' חוור לכל מ"ש למטלה הנה מלת כן תעשה מיותרת אחר שבהם מדב' כבר ועליהם אמר מה שאמר ואם כן לא היה צריך אא לשלול עשיי' זו מערי כנען ויאמר כך מערי הגוים וגו׳ . ועוד כי אם שנסבול זה חלת כן ותעש לא תתישב כי לא יפול בקדיאה חלת עשייה ולא היה לו לומר א"כ אלא כן תקרא לכל הערים הרחוקות ונו" . ועוד שאם בערי החומה האלה שלל הכל הקריא' והתיות למה השמיט הקריאה אחר שבמלת כן תעשה כלול הכל וא"כ הי"לל רק מערי העמים האלה לא תקרא להם לשלום ולא תחיה כל נשמה ואחר שלא אמר אלא לא תחיה כראה שבהכרח כאמר שאמרו כן תעשה אינו חוזר וולתו למלוקת החיות אשר התיד להחיות הכשי והטף כשאר העירות אם לא ישליחו ולהרוג הוכרים הגדולי' ועל זה אמר כן תעשה וגו' רק מערי הטמי׳ אם תקרא להם ולא ישלימו לא תחיה כל נשמה ובזה תתישב מלת רק אשר לא תאמר אלא להוציא מה שהיה בכלל האמור ואם אין ערי העמים האה בכלל הקריא' האמורה ולא בכלל השלו' איך תתישב מלת רקי ונס במדרש הד"ר נראה שוה דעתם נהדיא שאמרו שם בפ׳ זו שלכל עיר ועיר אשר בא יהושע להלחם היה שולח להם אם ירצה להשלים שישלימו ואם כן סברא זו אחר שהסכיתו הראשונים והאחרונים מרבותינו לריכים אנו להעמידה ולכאר הפשוקים האלו באופן שלא יהיו סותרים אות׳ ותחלה מה שנ"ל לומר בזה הוא לומר שדעתי כדעת היש אומרים שהביא הרמכ"ן ע"ה והוא שמ"ם התור והיה אם שלום תעוך לא ניתן להם רשות לוה לא בקריא הראשוני אשר יקראו להם ואם מיאכו בראשונה ולא רצו להשלים אין להם תקנה עוד לשוב ולהשלים וגם לא יתראו להם עוד והנה יאמת לנו זה מה שאחל רשב"ן בירושלמי ששלח להם יהושע קודם שנכנש לארץ ג' פרוסדגמאות ובודאי כי פי' דבריו באמרו קודם שיכנסו לארץ הוא דוקא קודם שיכנסו לא"י ולגבולה והוא קודם שעברו את הירדן וזה כי אם כוכתו לומר קודם שהיה נכנם לארץ יקשה מכמה פני' חדא דלא הי"לל שלח שנראה פעם אחת שא כך היילל ג' פרסטיגיות היה שולח יהושע וגו׳ שנראה שהיה שולה אותם בכל פעם ועוד דלא יצטרך לוחר עד שלא יכנסו לארץ שפשיט׳ שהכתבי׳ לא יהיו אלא קודם שיכנשו כי מי יכנישם אם עדין אין שלום ביניהם ואם כן אם ירצה להראו'למ הזמן לא הי'ל שא בשעה שיקרבו לארץ להלחם עליה ועוד שאמר שלח יהוש' לארץ ישרש ואם כוכתו לוחר לכל ארץ וארץ לא הי"לל אלא בא"י אחר שכתבים אלו הפרטיים אחר בואם לארץ היו שולחים אותם ואם כן בודאי שפי׳ דבריו הואשג׳ כתבים אלו שלח לכל א"י בכלל ואם אחר זה היה שולח כתב לכל עיר אחר שמיאכו בואת הכתב חי יתן ונדע לחה זה הועילו אלו הכתבים א כ אחר שמי שרצה להשלים גם בעת אשר יקרבו אליו יוכל לחזור בו ואם לא רצה להשלים נידין יתרו בו אחר בואם אליו ואם רצה להשלים לא אכפת לן במיאונם אלא ודאי כי לא היו לו כתבים טוד זולתי אלו ומי שמיאן באלו אין לו תקנה עוד וכלם מיאכו כמו שנפ' ויושבי גבעון בכללם ובוה נבא' הפסוק זיהי כשמוע וגו'לא ביארה הנבואה מהשממטו ובודאי כי לא שמטו אלא מה שהניעם להלחם והוא מעניני החלחמה ולוה כאמר ששמעו כתבי יהושע אשר שלח להם ושאל מהם הרוצה להשלים ישלים והרולה להלחם ילחם ובודאי כי אם השלום אחר להם תנאי השלו' שהוא לבעל ע"א ולתת להם מם ועבדות ובכתב המלחמ׳ אמ׳ להם מה שיקרא להם אם יכולתו הכל כפי מה שכתבה התור׳ וניתה כאשר קרא משה כל התור׳ קרא פרשה זו בתוך התור׳ וראו כי אין להם תקנ׳ אא אם יקבלו עליהם שלא לעבוד ע"א ליה נקבלו כלם יחד בעלה אחת ואחרו שטוב להם להלחם על דתם ולא להשלים ולהמיר דתם ויושבי גבטון בכללם כי החוי ג"כ בכללם ולוה ספר האומות אשר נקבלו לוה והם ו' אומות והחוי בכללם כי הגרגשי פנה והלך לו כמאמרם ז"ל וא"כ גם יושבי גבעון בכללם שבכללות החוי מהיועלים להלחב ואמר שקבולב זה היה במה שפיהם כלם חזרו כאלו הי' פה אחד כיכלם אמרו להלחם ויושבי גבעון אחר זה ראו כי העלחטה במקום שיהיו ודאי מנולחים היא סכלות כי שמעו את אשר עשה יהושע ליריחו ולטי ודאי כי אם עתה ירצו להשלים נימהם לא יוניל להם כבר ולוה הוצרכו לעשות גם המה אופני הצלתם כמו שעשו כל המלכי' אא שהמה עשו ההצל' בערמה וא"כ אמרו גם המה תוור לעצה לא לערמה והעד על זה כי לא אמר ויעשו בערמה גם המה שאלו אמר כך היינו אומרים שתוור לעדמה י אמנם באומרו ויטשו גם פמה חוור גם המה לעצה ואמרו בערמה ירצה כי עשו הצלתם גם המה ולא בהלחם אלא בערמ' וטרמתם היה באמרם שאינם מיושבי הארץ אשר מיאנו בשלומם אלא מארץ רחוקה באו ועל זה חשש ישראל ואמרו אולי בקרבי אתה יושב ואתה מהנקראים לשלום אשר מיאנו ואיך אכרות לך ברית ואחר שמנאתם אין לכם תקנה כוד ולוה תורו ודברו עם יהושע ואמרו לו תנאי השלום באמרם עבדיך אנתנו ולשם ה'

אלא אם יהי׳ באופן שלא ילמדונו ווה שקיבל עליהם שלא לעבוד ע"א או נקבל אותם ונכרות להם ברית ובוה תניו הפשוקים שם אמר כי תקרב אל עיר משאר ארלות הרחוקות וקראת שיה לשלום והשלום אשר תתן לך אינו אלא שיהיו לך למש ועבדוך וינצלו ואם לא תשלים וכו'כן שעש לכל הערי הרחוקות שקריאתך אליהם לשלום ואם שלום תעוך והיו לך למם ואם לא הרגת כל זכורך מלבד הנשים והטף אמנם מערי העמים האלה נין אם השלימו זה האופן מהשלום ונין אם לא השלימו לא תחי׳ וגו׳ מפני שלא קבלו עליהם שלא לעביד ע"א ונחוש שלא ילמדו אתכם וגו׳ אמנם אם אנו בטוחים מזה אשר זה יהי בקבלתם עליה שלא יעבדו עוד לאהיהם בזה התנאי הנוסף מקבלי אות׳ וכוה הוכנו הפשוקים בשלמות ולדעתי זה דעתם בשברי באמדם במלחמת הרשות הכתו'מדבר וום שבראותם עליהם השלום כי הכתובים בראשונה לא שאלו בקריאת השלום ובהככתתו אלא המש והטנדות ותור ואתר אח"כ למען אשר לא ילמדו ווה סותר זה לזה אמרו שהפסוקי' הראשוני' האו אשר אמרו והיו לך למם וכו׳ אין זה אלא במלחמת הרשות אמנם במלחמת חובה אם השלום יהיה על זה האופן לא יקבלו אותם לא אם ישובו בתשוב׳ חה רמו אותו באמרו למען אשר לא ילמדו ובוה יתישבו דברי תנא דספרי ולא יהיו סותרים זה את זה וזה דעת הפוסקים ג'כ רצוני שגם הם ירצו שהקדמת השלום בכלם אלא שהושפרו אנחמו זה ההבדל כדי להשכים גם דברי התנא אשר בשפרי עם כל שאר המאמרים שבירושלמי ואלולי מה שאמר רש"י ע"ה בסוע׳ פרק אלו נאמרין דו׳ עממין שבתוכם לא נקבל אותם ולא רלה לפ' ההודע' ההיא שתהי' ליושבים בארץ אלא לו'עיותין היושבי' ח׳ל היינו מפרשי׳ את דבריו בזה האופן אלא שהוא ו״ל גלה שם דעתו ולהכי פי׳ אות׳ כה׳ש למעל׳ אמנם לא מהכרח דברי תנא שבשפרי כי דבריז הם יותר מתישבים על זה האופן שאמרנו ובוה כבאר הפסוק אתר שניארה הנבוא איך כלבו התור׳ על האבנים וקרא אותה יהושע באר שנ לישראל ואמרו במשכת שוטה שתחת כל התורה כתבו על האבנים לחצן אשר לא ילחדו וגו׳ הא למדת שאם חוזרים בתשוב' מקבלין אותם וכפי דרכינו זה הודעה ליושבים בארץ כי לא נהרוג אות' אלא מיראתנו מהם שילמדונו שאם ירצו לחוור בתשובה מתועבותיהם ושלא לעבוד ע"א שנקבל אותם ולפי שזה סתום באמרו למטן אשר לא ילמדו כי כאן אמר שמה שאמרה תור' לא תחיה וגו' אינו אלא מפני שלא קבלו טליהם או התנאי של מש והעבדות שבהם דברה תור ונשארו בשומא׳ הע"א בידיהם לזה לפתוח ליושבי הארץ פתח של תשובה ביארו להם דיוק זה תהת הזורה זוהו ששמעו מלכי האמורי הז' עממין שביאר ועל זה נקבצו יחדיו להועץ מה יעשו אם שלימו ויקבלו עליהם תנאי זה או אם ילחיוו ולוה עם ונקד בעל הטעמים מלת יחדיו בזקף קטן להפשיק עם לומר שאינו סמוד עם מלת להלחם ואח'ז ספרה הנבוא' שלהלחם יחדיו פה אחד ירצ שמה שגמרו מקבונם הוא שכלם פה אחד השכימו להלחם ולא להשלים ווה מרוב אדיקותם בע"א כי לא רלו להמיר עבודתם ומפני שא"א שכלם יחזק לבם ויתנבר להלח' מבלי פתד ומורך לבב לזה איו שהש" האומר זה היתה אחר שכלם אמרו בשיהם להלחם אבל בלב לא היו שוים כי קלתם התבבר לבם על זה וקצתם אחרוהו באוכש להיושך אחר הריב וקצתם יופני הכבוד ואם כן הפה היתה בהם אחת אבל הלב לא וא"כ ברובם היה ערמה בפיהם כי אמרו זה בשה ולבם לא נכון וזה ערמ'הי' למשכימים עמהם אחר שאומרי להם מה שאין כלבם ולוה אמרו שיושבי גלעד הושיכו טוד שעשו בערמה ווה כי ערמת האחרים היה בלב ובנוחשבה לא במעשה והמה עשו מעש' בערמה או יר' שכלם הסנימו לאחוו בעבודתם ע"י המלחמה והמה עשו מה שעשו כלם במה שלא רלו לעזוב עבודתם אלא שהיה זה בעריוה שהערינוו את ישראל וזה בעשות עלמם נכרים מארץ רחוקה כי לא היו מיושבי הארץ ובזה חשבו שיכרתו להם ברית בלי שישאלו מהם לעווב עבודתם כמו שהוא היוצוה בתורה במלחמת הרשות כ"ש לבאים מעצמם להשלים ולוה עשו עצמ' שלוחי' ובאי' מארץ רחוקה וכדי שיאמינו אותט כל הדברים אשר הביאו עמהם הביאום בלים ומטולאים אשר יורו היותו מומן רב מפאת מרמק הארץ והנה עשו זה עם היותם שלא היו לריכים לוה שבהיות' מח"ל עם היות שלא יהיו מערים רחוקות יקובלו מבלי גרות שא שכונו בזה כדי שיאמינו אותם כי בזה יוכלו לתת מופת להם מבגדיהם וצידתם משא"כ אלו אמרו כי מארץ קרובה מח"ל הם ועוד כי אם הם מארץ קרובה ירצו ישראל לאמת זה ולשלוח שלוחיהם אל זקני העיר ומלכיה ובהיות רחוקה לא ישאלו מהם זה או נאמר שהמה לקחו פשט הפסוק כפשטו שאמר כן תעשה לערים הרחוקות יהיה מה שיהיה כל כוכתם להשיג ברית השלום מבלי עויבת עבודתם וראה ערוות האנשים האו כי עם היותם רוצים לקבל העבדות והמשלא התחילו בוה אלא עשו עצמם כאו אינם יודעים דבר מזה ושאלו ברית השלום יובלי דבר כלל ולזה איורו כרתו לכו ברית ולא איורו יותר מזה וזה כדי שאם ישרבו בוה יודו להם חלוקת היוש ולא רל חלוקת היוש והעבדות מתחלה מפני שאם ישרב בה יצטרכו להודות להם חלוקת עבודת לילים וזה מה שלא רצו הם ולוה אמרו כרתו לכו ברית ויאמרו איש ישרט יר׳ שכל איש ישרט כלם יחד השכימו באמירתם כאו היו כלם איש אחד והאות׳ היה אחד ולוה כתיב ויאמרו וקרינן ויאמר ווה שאמר להם שאיך או במה זה יכרתו להם ברית בהיות שיתכן להיות שמיושבי הארץ הם ואם הם מיושבי הארץ לא יוכלו לכרות להם ברית עם היותם דבוקים לאהיהם והגבעונים כאשר ראו את ישרא דוחים אותם בב' ידים ואת יהושע שותח חשבו שיהושע התרצה להם ולוה הפכו פניהם אל יה שע ולא רצו לדבר אלא עמו ולוה אחרו לו עבדיך אנתנו הנה בזה הוסיפו מה שלא אמרו תחלה שאמרו שהברית הזה אשר שאלו אינו ברית האחוה אלא ברית העבדו שעבדיו יהיו ובזה ישלימו עמם ויכרתו להם ברית וראה חכמת יהושע כי השים ספק בדברים אלו באיורו מי אתם ומאין תבאו אשר הכוכה בוה לומר תחלה שמאיום עם הם לידע אם הם מיושבי הארץ או מארץ רחוקה כאשר אמרו ואחר שנוד גלכם שיו ארץ רחוק מאין באתם וואיזה שנה או טעש הניעה אתכם עד שתבאו אחר שא א לוחר שמיראת מיוכו שמה לבוא לארץ רחוקה אחר שאנחנו טרודים עד אשר נכבוש את ארצמו ובזה הקשה להם דאם נודה שמארץ רקוקה מאיוה סבה הוכרחתם שתבאו אליכו אחר שאין לתלות אותו ביראה מיוכו ומה תועלת לכם בשלוחנו ולשעבד עלחכם וכאשר ראו שיהושע השיב להם בקושיא ניחרצת לדבריהם הוכרתו להודות ביכולת האל יתברך ולוגור שלשיוע שנוו הגדול באו דאם לא כן אין להם תשוב'תה לעמות עיד לדברי יהושע ולזה אמרו עבדיך באו לשם ה׳ אלהיך וגו׳ ולהיות דבר זה שלא מתוק ההמון כי הם אינם מתצורדים לוו אוורו שהם אינם אלא שלותים מהוקנים כי היוה נתפעלו בתכמת' מזה והמה אשר אמרו כי ההכנט והעבדו' לשוה גדול כזה הוא דבר כאות ומתקבל ולזה עבדכם אנתנו ונו׳ ואחר אתרם זה תששו שמא עדין ישתפת בדבר לזה הביאו לו ראיה מלחמם וכליהם אשר יורו על רוב הדרך ורחוקו מאד י ואו האנשים ההמונים נתפתו להם ולקחו מצדם ונשתתפו נימהם או לקחו ראיה מדבריה הלדים בהם את האנשי וכלודו הם בהם ועם היות שהיו מחוייבים לשאול את פיה ה׳ אחר שנכל שינה וסבק בלבותם על כל זה את פי ה׳ לא שורויהושע כאשר ראה שהעם כטו שיהם ורצו לקבלם השתדל שיהיה זה כבי דין התורה ולוה אמר ויעש להם יהושע שלום כי לא יפול שם עשיה על השלו׳ בעלמו לא הכוכה שעשה להם התנאים אשר יצערכו לשלום ולא הוצרך לבארם כי כב׳ ביארה אותם התור שהוא היוש והעבדות ולא חשש לגרות כי זה הנצרך להם כפי דבריהם שו והוא מים ויעש להם יר מה שהיה צריך לפי דעתם ולפי מה שאמרו הם או שנ׳ שנם הגרות נטל עליהם משכק שלא יהיו מיושב הארץ ואו וישבעו להם וגו׳ ווש ג׳כ ויכרות להם ברית לחיותם שירל הברית אשר הלריכה התור כדי לחיותם והוא אחר המש והעבדו אם האמין אותם או אחר ביטול הע"א ג כ אם כשאר טינה בלבו מהם - או כאחר שבאוחרו ויעש להם שלום כיון לתנאי המס והעבדו ובאומ׳ויכרות להם ברית לחיות׳ הוא ברית החיו׳ והוא שלא למבו ע"א ויהי מקצ'ג ימי וגו אמ ששמעו וגם ראו שבאו א ארצ שקרובי הם איו ואיכ' מארזרחוק כאש אמרו ונם איכ׳ מהדרי בעי אחר אא שבקרבו הם יושבי ואו בני ישר ההשובי ראו שיון הדין הי׳ראוי להכות עם היו׳ קבלו טליה׳ שלא לעבו׳ ע׳ א כי בחרח׳ וערח׳ כאו כדי שלא לקבל אותה ואח׳ שה׳ כל כך אדוקי׳ בע"א ועשו כל זה כדי שלא לבטל אות׳ מביניה׳ ראו שלא תועיל להם קבל׳וו אח שבודאי עדין אדוקי בע"א הם ובערמ'קבלו מה שקבלו ולזה הן אמ'שלא הכו'מפני השבוע' אבל התלוננו על יהוש והנשיאי כי לח׳ נשבעו להם כי עם היו שכב קבלו עליה שלא לעבו ואחרו כי באו לשם ה׳ עם כל זה אחר שכל עקר ערמתם היא כדי שלא להמיר עבודתם ולזה נעשו מארץ רחיקה ilfis 22 (*) 22

712

יהושע

אלהיך באמו וכו׳ וכתמו להם ראיה על היותם מארך רמוקה ובני ישרש האמינו אותם ולקחו ראיה מצדם ודנו בראיה זו עם היות שהי׳ להם ראיה אחרת יותר טובה אשר לא יפול בה השעות והוא לשאול פי ה׳ ע׳׳ אורים ותומים וכאשר אחר זה ידעו שהם מיושבי הארך אשר מיאנו בשלום רכו ישראל להכותם לפי שחשבו שהשבועה בטעות הית׳ ושעברו על דת כמה שהחיו אותם אחר מיאונם והכשיאים ויהושע אחרו שהן אחת שהדין כך אלא שיש חלול ה׳ מהשבוע׳ ולוה כתפיישו במה שהכבידו עולם בעבדות יותר מעבדות התורה כמ״ש - או כאמר והוא יותר מתישב אכלנו מסכים שהכבידו עולם בעבדות יותר מעבדות התורה כמ״ש - או כאמר והוא יותר מתישב אכלנו מסכים שהכבידו עולם בעבדות יותר מעבדות התורה כמ״ש - או כאמר והוא יותר מתישב אכלנו מסכים שהכבידו עולם בעבדות יותר מעבדות התורה כמ״ש - או כאמר והוא יותר מתישב אכלנו מסכים הכמוותו וערי הבימים האלה כשלימו שולבד ההבדל אשר השימו כל הפוסקים כלם בין הערי הדחוקות וערי הבימים האלה כשלימו שנה יו הכה יש הבדל אחר ג״כ כאשר השלימו באופן שלא הושוו יחד אלא בקריאת השלום להם לביד - אמנם בין אם השלימו ובין אם לא השלימו יש הבדל הזמוו יחד אלא בקריאת השלום להם לביד י אמנם בין אם השלימו ובין אם לא השלימו יש הבדל המושולת עליהם ולא מחש להם לגרמו זי די להם בשיקבלו עליהם לתח מים ולעבודה העבודה מיושלת עליהם ולא כחוש להם אם יעדרו את אלהיהם אם לא אחר שאיון כותרים לחווכד מדד עלים אלא כוריה במים אם יעדרו את אלהיהם אם לא אחר שאין כותנים לחווכד מדד עלים אבל השאר כחיה כמים אמנים בערי העימים האלה בין אם נשלימו בקבלת העבודה ולא כירא הגדולים אבל השאר כחיה כמים אחמנם בערי העמים האלה בין אם ישלימו אז כהרוג הוכרים לבד או שלא ישלימו כלא תחיה מהם כל נשתים כאלו מפני שאם שלימו וזחיה מהם כותילימדימ N IT

הדוממות אחר שבשי החמת השמש לא תפשק תכועתו וירידתו ועול כי כפי לעתו ל להוכיר הירח לא בדברי יהושע זלא בדברי הנבואה שאם הכונה לומר שבויון קצר כוה והוא הויון אשר לא תורגש בו התכועה רמני הירידה לשמש בהיותו בתצי השמים תשלם הנקמה מה צורך להזכיר עמידת הירח ועיד שלא יתישב אמרו ולא אץ לבא כי הוא יתר לפי דבריו ועוד שאין הלא זה כפלא כ"כ עד שיאמר שלא היה במוהו ומוד כי הוא ידוע שלא ישאל הכביא שיעשה לו לם ודב׳ שלא כטבע אלא אם יצטרך אליו על פי ההכרת רצו שלא יוכל למלאת רצות ולהשלים כוכתו אם לא יהים טל דרך נם וכפי זה מי יתן זנדע למה הוצרך יהושע לזה המהירות הנכלא והוא שתהיה הנקומה בטוד השמש בחצי השמים אחר שהמבוקש ממנו וכל תאותו איכו אלא לנקמה בעצמה ומה אפלת ליה אם תהיה ברגע או בשעה או בחצי היום הנשאר ולמה יבקש נם במקום שלא היה צריך אליו באופן שהפסוקים לא יסבלו דעתו וגם הענין בעצמו לא יתישב כלל כי למה ישאל מל שאלה א בהיותו בלתי צריך אליה והוא סבל כל זה וטות הכתובים עד שהכדיחם לוחר סברתו כפי דעתו ואמר שקר' הכתוב עמיד לפמש מהשאכו מדמים בו שהוא עומד מה שאיכו כן לפי האמת כי הוא ככחו אז כחו נתה וכל זה דוחק נפלא וכל זה עשה להכריח הפסוקים שיסכימו עם סברתו זסברתו בדוויה בלתי אנויתת כי הראוית אשר לחצוהו אליה הנה הרב רבי יצחק ערמא ז"ל שתר אותם והקטיגור עשהו שניגור לחייב היות דבר אפשר כפי הכח האלהי לעשות כשים ונפלאות ממכו אם בככבי השמים כיוו שהאריך הוא ז'ל בזה בספרו שער י"ג דרוש אותו משם זתשמת בו ושרי ליה מריה להרל בג ע"ה כי לשם שמי כתכוון ומרוב חריפותו כשתבש שכלו ואם הוא כזר לראשיכו והוא אהוב לנפשנו האמת אהובה ממנו י וכבר קשבו מפרשי הרב המור׳ ע"ה לפי דבריו על זה הדעת ואמרו שהוא דעת הרב כי גם הוא תלה הכם במהירות הנקמ׳ וזה כיון באומרו בפרק ל 'ה ממ"ב כי היה אנלם כיום הגדול שבימי הקיץ אש׳יר׳בוה כי לגודל הנקמה אשר נעשה להם בזמן קצר כדמה אנלם היו כיו הגדול אשר בזמן הקיץ כי התשועה הזו לא תששה אלא בזמן ארוך כוה ובזה חשבו ששברת הרב שקרא הכתוב עמידה לשמש מה ששערו הם בדמיוכ אריכת היום עם היות שהיו לא נשתנה כלל זהו דעת וח"ו כי הרב ע"ה לא כון לזה כי הוא לא מעש הלם כלל זמה שמשש הוא זמן הכם ובזה לא יתחעש הנם והוא ז"ל אזל לטעמי כי הוא שם להבדל בין כשי מרע"ה לנישי שאר הנביאים הפרסום הנפלא שהיה בניסי משה ע"ה וזה פי במ"ש התור לכל האותו והמושתים אשר עשה חשה לעיני כל ישראל שבזה הוא שלא קם כמוהו וכן בפעולת האותות ולפי שראה שגם כאן אחר לעיני ישראל שמש וגו'לזה אחר שלא אחר לעיני כל ישראל לוחר שקצתם לבד הרגישו בזה הנם וזה מפני קצור זמן עמידתו ולוה הוצרך לקצר זמן עמידת השמש ואמר שלא היה אלא קצת שעות והוא שנתארך היום אצלם בגבעון עד שהיה כיום הגדול שבימי הקיץ וזה ממה שעמד שעות מה וזמן קצר כזה לא ירגישהו זולתי קצת מה שלא היה כך אלו עמד חם תמים וכזה לא הכחים הרב עמידת השמש כי לדעתו עמד וגם לא יתמעט הנם בהמעוט זמנו זה הנרא' מדבריו והוא אמיתי ועדין נפר׳ אותם על אופן אתר והסברה המנגדת לזה היא סברת רו"ל כי הם רא ואמרו שתנועת השמש נפסקת לגמרי עתות מה כל אחד כפי מה שיסודר בזמן העמידה ובחלק המדרש נבאר דבריהם במשכת ע"א על זה בה"ית ושאר המפ קדמונים וגם אחרונים כלם נטו לדעת זה בהשכמתם כלם כי תנועת השמש נפסקת לגמרי ונשאר עומד מבלי תנועה עם היות שנתחלפו בביאור הפסוק כפי זאת ההשכמה כמו שתראה מדבריהם ז"ל ודעת הרב אבן אשראי דעת שלישי וזה שהוא אמר שהן אמת שהנם היה בגוף השמש ונשתנה בתנועתו אבל לא שנפסקת תכועתו לנמרי וכשאר עומד בלמי מתרועע אלא שכתאחרה וכתעכבה ולא הלך במרולתו התמידת בשאר הימים וו"ש ולא אז לבא : וגם הרר יואל אבן שועב בפרשת זו מם' עולות שבת כטה לוה ואמר להתכצל כי הוא לא הביאו לוה היותו כמכט אצלו או׳ בלתי כקל הפסק התכוטה לגמרי שכמו שהיה נמנע אצלו כפי מרוצת השבע וכפי השברא השכלות הפס' התנוע ממרו כן הוא נמנע אחורה אחר שוה וזה שנוי בגר'השמש וכגד טבטו אלא שמה שהביאו לוה הוא מה שמל בפטולתיו יתבר׳ שכל מה שיוכל לעשותו מבלי הכנע׳הטבע מכל וכל יעשהו ולא יכושהו לגמרי מבלי תועלת כלל כי האל יתברך אינו חפץ בנם על הכונה הראשונה כ"א בתועלת החושב מחנו ולוה לא ינגד הטבע אלא כפי מה שיצטרך להשיג זה התועלת ואם כן אחר שהצריך בזה הוא שיארך היום עד שיקום גוי נקמת אויביו ולא תפשיקם הלילה הנה אש יעשה ואת באחוד התנוע למה יפשיק אות׳ בהקליט מלבד שגם הפסוק הורה על זה באומרו ולא אץ לבא שהוא מורה על אחיר התנועה לא על ההפסק לגמרי ולזה פירש הוא ואמר כי הוא מושכם ששאלת יהושע על זה היה בהיות השמש בחצי השמים וכשתמש גם כן במה שהקדים הרלב"ג כי השמש בהיותו קרוב לחצי השמי' תתאקר תמעתו כפי הכראה בבחינת סלוקו הגובה וזה יראה יותר בימי הקיץ מלד גובה השמש אז יותר על האופק בחצי היום ואולם בהיותו קרוב לאופק או הדבר בהפך כי או יראה יותר ממהר ואו יראה גם כן יותר נימי הקיץ ליושר מצב הגלגל על הגלגלים או קרוב לו ולזה פירט הוא הכתוב על זה האופן ויעמד ירצה כי השמש ביום ההוא עמד בחצי השמים כשאד הימים והיא העמידה אשר הקדים הרלב"ג אמנם אחר שירד מן הגובה והוא מחצי השמים לא מיהר ללכת כמו שהוא עושה ביום תמים שהוא יום הקיץ שאו ממהר ללכת לבא עד האופק אלא הלך באותו האופק חתעכב עד עת ערב ובפירוש זה אותרו כיום תמים הוא גמר שלילת ולא אך והוה ליה כאלו אמר שלא היה כיום תמים שהוא אז לבא אלא היה מתעכב בהליכתו זהו מה שפירש בזה הר' יואל ז'ל ונתיש לו בזה אמר ויעיוד השמש בחצי השמים ולע׳ד לא יתיש׳ זה כלל חדא שמה שלא התחדש בו דבר והוא עמידת השמש בחצי השמים ולא תורגש ירידתו למה הוצרך לאמרו אחר שאיכו חלק מהכם כי כן טושה בכל יום תמיד : זעוד כי מהירות השמש בימי הקיץ כאשר ישה לאופק הוא כפי הנראה לבד לא כפי האמת ואיך אם כן יאמר על מה שידומ' היותו כך ואינו כך שלא אזלבא כאשר הוא טושה ביום תמים וביום תמים אין בו מהירות כפי האמת כלל ואם כן לא הי"לל כפי זה אלא ולא אץ לבא כאשר יראה כיום תמים והנה לע"ד הנה דעתי נוטה אל דברי הרב אבן השדאי ז'ל ולדברי הרב יואל באחור התנועה עם היות שאיני משכים ניחה' בפירוש הפשוק כלל והאלהים שלא הניעלוה שום קושי כלל שנולד לי בשרוד טבע הגרם השוויי בי ידעת באווני אומן שיכלתו ית׳ בכל משלה וכמו שיוושל בשפלים לשנות את טבעם כי זה הראה לנו החוש כן היא מושל בכל לבא מעלה לבטל תכועתם כפי מה שילטרך לכללית העולם ולקשרו ולא אודה להרלב"ג אשר אמר שההשתמש באלו הנמצאות הנכבדות לשנות את תפקידם הוא יותר נפלא משלו זה על אלו הכמצאות השפלות לשנות סדורם כי באלו בהם בעצמם מחשרון השדור והיושר מה שלא יעלם מה שאין כן בנמצאות הנכבדות העליות ואני לא כן דעתי אלא הכל אחד לפניו יתברך וכשנות חלת מתכו ישתנה הכל זוה כי אחר שהנמצאות קשורות זו בזו זוה השדור החשר אשר נמצא בדברים

שאנו רצו לקבל טליהם זה לא היו צריכים לכל זה שנש בארצם יקבלו אותם בתכאי זה לוה חשבו ישראל וגם הנשיאים שלא היה מן הראוי שמועיל להם תשובתם אלא שחפרי השבועה אחת שיחיי זו ש ויאמר כל הנשיאים אל כל העדה ארחכו כשבענו ואם מפאמינו שנשבענו שאנו במקום השד כלה וגם מפני שנשבענו בשם ה'לא כוכל לנגוע בהם עם היות שלולי השבוע דקהיה שנהרג אות' אח שבאו בערמה ולרמות אותנו אלא זאת נעשה עליהם ירצה זה שקבלו עליהם נעשה אותו להם ויחיו ולא יהיו עליכו קצף מפאת חיותם בשביל השבועה שנשבענו להם כי היא הכדימה אותנו להחיותם ואו אחרו להם הנשיאים שיחיו זבטונש החרחה יכבד עולם עליהם שיהיו חוטבי ענים ונו׳זוה שחתר שהעם לא צעקו אלא על הערמה לבד שהיא הורא׳על ערמת הגרות לזה אמרו להם יחיו ומה שחתם אומרים מן הערמה כענים אותם בוה י והנה המה קבלו עליהם זה ולפי שיראה שעדין הפרו דבריה עיום אחר ששאלו להם מה שלא שאלו מתתלה לוה קרא אותם יהושע לומר להם התנצות על זה והוא אומרו למה רמיתם ירצה מה הועלתם במרמה זו שרמיתם אותכו לומר שמארץ רחוקה אתם אחר שבזה שקבלתם עליכם כם היות שתהיו מארץ ישראל נקבל אתכ' ותושל הארירה וההבדל מכס ועכשיו ע"י הערמה ובשבילה עדין עתה אחר קבלת כל זה ארורים אתם ונבדלים ממכו כי לא כאמין בתשובתכם ולוה אין לכט תקנה אחרת להיות בתוכנו אלא שתהיו עבדי לעד׳ בעבודה בוויה כי בזה ידצו לקבל אתכם ותהיו גם כן למובק ה׳ כי בזה ישכח שם להים אחרים מכם ויאמינו בכם העדה מה שלא היו מאמיני' עד עתה מפני ערמתכם י והנה הם אמרו כי לא ידעו זה רצוני שנם אם לא יבואו בערמה שיקבלו אותם כי כל הפעמים אשר הגיד להם נוכין זה אחרו להם כי לא לוה ה'לתת לכם את הארץ אלא בתנאי שתשיודו את יושביה ולוה וכירא מאד לפשותיכו ובזה אמרו שלא עשו זה כדי שלא להתפר' מנ"א אלא שחשבו שנם היו שיתפרדו לא יחיו כל נשחה מהם וישמידום . ועתה אשר עשינו גערמה עם היות שהתורה לא הטיל עלינו כל העבדות הזה ואלו עשינו הדבר כתקנו הינו ביד התורה לעשות לנו מה שצותה היא לא מה שתרצה אתה עכ'ו עתה אשר עשינו בערמה קבלנו עליך גזרותיך והנכו בידך ולא ביד התורה ולוה תוכל לעשות לכו כטוב וכישר בעיניך ולא כאשר מותה התור׳ ויעש יהושע כן ירלה כאש׳ אמרו הם שעשה להם כעוב וכישר בעיניו ולא כתורה ובזה כלולו מיד ישראל ולא הרגום על הערמ' ואו ויתנם יהשוע וגומר יהנה ביארמו הכתובים ובזה הותר למ ספק כיורץ שבהם לכאורה והוא שאם השבוטה היתה לבטל את התורה ולקבל החוי שהוא משבטה עוודין מבלי תנאי העבודת והגרו מה תועל להם השבועה הוו ואיך קיימו השבועה ויבשלו התורה אלא ודאי שהם לא קבלום אלא עם כל התראים ועם כל זה להיות ביאתם בערת' היה מן הראוי שלא תועיל להם תשובת' ויהרנום אלא שהשבועה היא אשר סבבה שלא יהרגום על הערמה אחר שהיה הדבר כפי הדת ולא עברו על התורה בקיומם השבועה . או ירצה עבדיך באו וגומר כי כאשר אמר להם יהושע טענה זו אשר הכריח להם לומר הטעם והשבה אשר הביאתם לבא לא מנאו מענה כפי דרך ערמתם אלא אמרו כי כל ביאתם אינה אלא לשם ה' יר׳הנשמע ממכו יתברך ורצו לידע זה בראיה ובחוש כי עד עתה שמענו את שמעו ירצה שמעכו מגידים את שמו ממי ששמע אותו לא מימי שראתו ובזה באו השמיעו חלושי' ובאנו לשמוע את כתו ממי שראהו ולא הספיק לנו ידיעתו ממי ששמע אותו לבד ואם תאתר אם כן לחה לא שאלת אותנו על זה מתחלה אלא ששאלתם הברית לזה אמרו ויאמרו אליכו זקריכו ירנה הלה אופן הדבור הזה אמרו לאמר בתחלה קוד' שנתחיל בשלה שעבדיך אכחנו ולזה לפי שאנו באים לידע מכם זה אמרו לנו שלא נהנ' מכם שא קחו לכם צדה וגו'ועם כל זה רוב הדרך כלה הכל : או ירצה ויאמרו לאמר ירצה אמרו כדי לאמר לכם שלום ולא החמדה הביאתנו אמרו לכו קחו לכם צדה לדרך והלכתם לקראתם ואמרו להם עבדכם אנתנו אחר שאתם עבדים לאלוה גדול כזה וכו'ועתה כרתו לכו ברית וגו'ואחר זה הביאו ראי לדבריהם מהצדה והכ'האכשים החשובים אשר היה להם להזהר בזה לקחו ראיה מנדם ובזו את פי ה׳ירנה מה שאמר הא יתבק לשאל מאכשים אלו והוא העבודה אליו יתב לא שאלו אותו ולוה ויעש יהושע שלום להם ירצה עשה יהושע השלום להם לפי דעתם ולפי דבריהם עשה יהושע השלום הנצרך להם שאמרו מארץ רחוק׳ הם ולוה לא שאל יוהם גרות כלל ויכרות להם ברית לחיות אותם בזה י ואחר שידעו כי קרובים הם חיישבי ארץ ולא קבלו עליהם שבע חצות בניכח אז וילוכו וגו' כי לא קבלו עליהם קבלת האלהות ובזה ילחדו אותם והכשיאים אחרו כי בעבור השבועה לא יוכלו לכגוע בהם אלא זאת תעשה להם לבד לא לאחרים ולברוח מהלחוד כאמר להם שיהיו חוטבי עצים ושואבי מים ויהושע לא הספיק לו זה כי ראה שכל עוד היותם אדוקים בעבודת שילים ילמדו גם את בני ישרש לה רלה להרחיקם אתר להטלמה דמיתם ירצה אחר שבקרבנו אתם יושבים למה דמיתם אותני באלו התחבולו׳ כלם לאמר שאתם רחוקים כי בזה טעינו בהשכים לכרות לכם ברי׳ ולזה ועתה אשר עשיתם הנה אתש ארורים ונבדלים מעם ה׳ כדי שלא תלמדו אותם י ועוד שתהיו הוטבי עלים וגו׳כדי שבזה בהרגל

בואכס ועבידתכם לבית אלהי תהיו נעתקים מע"א והודו לדבריו:

ביאור ענין עמידת השמש ופרשת אז ידבר יהושע וגו׳

בתדובטו המ'ע"ה בהבנת מהות זה הנם לפי שהכתובים קצרו הרבה בשפורו מגלים טפח ומכסי שפחים ובחפשי אמתחו הדברים מצאתי היו דטתם נחלקים לכל החלוקות

אשר אפשר לומר בזה וזה כי הנה יש מהם מי שהשיר הכת מהשמש בטלמו ולא האמין בבטול והפסק תנועתו ותל הנם במהירו הנקמי והתשוטה בשיעור קטן מהזמן : ואחרים סוברים הפך זה כי אמרו שהנם הוא ששיוש עלמו שנכסקה ונתבטלה תנועתו ונשאר זען מה חבלי תנועה כלל ואחרי הודו היות הכם בעימות השמש אלא שאמרו שלא נפסקה תנועתו אלא שלא מיהר' בדרכיו להתנועע תמיד ואם כן הנם היה באמור ואמרים אמרו ששניהם יחד היו שנפשקה - תנועתו וגם כתאחרה ואלו החלוקות אשר יתכן להיות בזה זה שהכ׳יהיה הנם אם בשווש ואם בזולתו ואם יהיה בשמש או יהיה בבטול התנועה או באמיר או בשניה יחד ועכשיו נפ׳בה׳הרלב׳ב טליו השלו׳הרבה טעכותיו וראיותיו להסיר הנש מהשמש בעלמו והכרית לדעתו ה ותו נמנע ההכשקה בתנועתו ואחר שהקדמותיו חייבוהו לומר שהוא דבר נמנע עמידת השמש מהתמש ומשכוי אחר כל או הוכרת לטות הפסוקי׳ ולקרב אותם לדעתו ולומר שהנט וגם מה ששאל יהושע היה ביוהירות התשועה והנקמה בומן קצר ופי' כי מה שאמר יהושע שמש בגבעון דום רצה בוה שטרם שישור השמש מהיותו בגבעון והירח מהיותה על אילון תשלם נקמת אויכיו וקצר הכתוב בשאלה וביאר אותה נספו׳ המשפה באומרו וידום השמש וגו׳וירח נימד וגו׳וביאר זה באמרו שאח בהשמש יחדש היום הנה יאמר עליו שירד מאד כאשר יקרב לעת ביאתו כי אז יהלש אור השנוש ובעת היו השנוש בחצי השמים לא תוכר בו ידידה כ"א בעת ארוך ולוה אמר שנימד השמים ולא אץ לבא כאשר בינת תמימות היום שהוא בעת עמדו בחצי השמים בסוף טלייתו ש אז היום הוא תמים ובוה הזמן הקצר היתה הנקחה דנוני ביאתו הזמן אפר ידאה שהשמש עומד ולא תוכר בו ירידה וביאר שזה העניין כפלא כי לא די שיעד יהושע שינקמו ישראל מאזיבהם אלא יעד ג'כ שואת הנקמה תשלם בומן קצר וכן היה יזה דעתו ז"ל ובאמת כי טעניתיו תאיותיו בלתי חכריחות המכע היו' תניעת השמש בפסקת בדרך נם והכתוצים לא יסבלו דעתו כלל אם הכתובים כי הנה חשר תהם עיקר השאלה ואמרו מה שהוא מקרה אליה שהוא שיעור הומן אמר שלא וכדו מהירות התשוניה לא בתפלת יהושע ולא כספור החעשה בי מן הראוי להתפלל בלשון מאות אותיתו ויאתר יכקס הגוי מאויביו בעיד שהשמש בגבעין דום וכו׳ אחר שהשאה של הנקחה או יאחר צעור השמש בגבעיון וכו כן יקו׳ גוי אויביו וכולא שיאמר בדרך לווי כחדבל אל השמש שמש בגלעון דום ונש בשפור המעשה ג"כ הי"לל ויקום גוי אויביו כלום המחש בגבטין ועחוד הילה בעחק אילון ועוד וקשי לדבריו אחלו שחש בגבעון לום שהוא לווי ואיך ילוהו על אה שהוא דרכו לפשית אם הכוכה על העדר הרגש התכועה באותה שנה וכן מה שאמר וידום השמש שלדא שעשה דבר שלא היה שושה פל פתה ואם זה על הזמן קצר אשר לא תירגש בו לשמש ירידה הנה זה דרכו תמיד כל שכן שהעדר הרג היריד אליו בזה הנית הוא בבחינת ראות עינינו לא ספטולת השמש ואיך ילוה לשמש על זה וגם יימש לו

2

השפלים כשפע עליהם מהכמלאים העליוני כי מאותו השדד הישר כמשך זה החשר לפי שלא מלא לו הכנה להשפיע עליו יותר מזה וזהו שדורו הישר כפי הכנת חמרו לכן נאמר שהמשנה השדור השצל מלפעול מה שהשפיע עליו העליון הוא משנה העליון הנותן והמשדר אותו כי כמו שמשנה המצל מלקבל מלקבל משנה הכותן ומשיר כחו מליתן ואם כן המשנה חלק מחלקי הכמלאית הוא משנה המקבל מלקבל בכללתו זוה דומה למי שיקשר הזרוע באופן שלא יקבל החיות הכתן אליו מהלב כי הלה המני הלב מעשות דרבו שהוא השפעת היזיות וכמו שמשיר כת הורוע מלקבל משיר כח הכה בזה ימני הלב מעשות דרבו שהוא השפעת היזיות וכמו שמשיר כת הורוע מלקבל משיר כח הכל בזה ימני הלב מעשות דרבו שהוא השפעת היזיות וכמו שמשיר כת הורוע מלקבל משיר כח הלב מלתת ואם בין זה יכרחנו לומר כי המושל בחלק מתלקי העולם לשנותו מושל בכל ועוד כי מה השנוי לאמיתי גמולא שיותר כללא היא השינוי בנמצאו השפלות בעוד מהכנוי אשר יהיה במשפתנים בעלא היא השינוי בנמצאו השפלות בעוד מהכנוי אשר יהיה במשפתנים בעלא היא השינוי בנמצאו השפלות בעוד מהכנוי אשר יהיה במשפתנים בעלא היא השינוי בכחילאו השלח עליו השלם על יופי מלינת מהכנוי אשר יהיה במשפתנים בעלא מיות כבט על יד השרת המים והשותם את החים מובדת בו כי זה כת מנו לאמר מיו שיעכבם עו יד השרת המים והטותם אל מקום אחר ואר מובדת בו כי זה כת מנו לאמת המים השור לחת המים עובדת הוא פלא בתיחים בעוד את מינית מובדת בו כי זה כת מנו לאמת המים מסור למה ומיה ליה ברחים בעוד את מיים לאת היחי מובדת בו כי זה כת מנו לאמת המים מסור כתה ועה "ד היה המושל בתחורים ומסיר כא מיוים מתור כמת שליונים הפועלים בים וא"כ אם מכור בחו כו לא מו ליו לגו להרחים בלאתייו מבנים מסיר כא מובראיו והכל שוים לפניו וכנינים למאמרו ואין הבים להרחים בניתו יתברך

VUIT לם היות שיהיה בניהם בבחינת קצתם לקצתם אלא אחר שאנחנו מפרשים הפסוקים כפי פשטם לריכים אנו לבארם כפי מה שירו פשטו המלות ולא להוסיף ולבאר בהם מה שלא ייכלו כשוא ואם המלות יודו על האחור כמו שנכרית מהם מה למ להגדילו יותר ולומר שנכסק ונתבטל אחר שה וה כלה בחוק מרולת ותכועת השמש וכל שכן שאחר העיון הדק כמלא שהאחור יותר הכנעה השתעבדות בשמש ממה שהוא הפשק התמע עם היות שהפסק התמעה יהיה כח גדול במפסיק מהאחור וזה שאם נרצה שאדם מהלא יבא למקום פלוני עד עת ערב וכפי טבע הליכתו יוכל לבא בכקר אם כשווב אותו בטבעו וכחו בתכושה ויתכועע בתכועתו מאוחרת לששות דצון המצוה אותו על זה הנה בזה הוא יות׳ ככנע ומשועבד למצות ממה שהו׳מי שתשיר ממכו כח התנועה כמו אם נקטע רגליו שלא יבא כי אם לא הלך ובא מפני שהוסרו רגליו זה יורה על כח המסיר אות׳ לא על עבודת האדם ההולך אחר שהוא מוכרת בזה אמנם אם כתו נתה ככתו אז וכלי התכוע׳ לא הוסרו מתכו ועם כל זה כתאתר בביאתו ולא בא עד העת אשר כלטו׳הנה זה יקרא עובד ואם כן הנם באיחור התנוע׳יגדל בבחינת העבודה מהנם בהפסק ובסול התנוע׳ואם כן נפרש הפסוקי׳ונכרית חהם מה שאמרכו וקודם שנכנם לבארם אשאל בהם שאלות ראשונה במ"ש או ידבר יהושע לה'ולא אמר מה דבר אליו כי אומרו שמש בגבעון דום הנה דבירו זה עם השמש הוא ואין לומר שדבורו זה עמו יתנרך כמו שאמ הרי א כי הוא דוחק אחר שמלת דום עומדת ואו היה דבורו זה עמו יתנ לא היה לו לומר אלה שמש בנבטון הדים כמו שאמר במקום אחר הדימנו ה'וגם מה שאמר שהיא מקור ותשמש לצווי הוא קשה כי המקור יורה על התמדת הפעול' וכאן לא היתה זולתי לשעור מה

לב אהרז

ואם כן האמת יה' דרכו כי אינו אלא צווי מהקל עומד והוא גם כן צווי לשמש לא לאל יתברך ומה שתור לומר ויאמר יעיד על זה כי הדבור לחוד לה׳והאמירה לשמש וא״כ צריך לידע מה דבר לה׳ . השנית באומרו ביום תת ה' כי כבר הורה על זמן זה באומרו אז ידבר וגו' ולמה אם כן חזר לומר ביום תת ה׳ ומפאת קושיא זו כירש הרב רבי יצחק אברבואל פירושים שונים בבית זו כדי להעתיק מהיותה בית הזמן ואמל תחלה שהיא בי"ת בעבור וירצה שדבר לה׳ בעבור שיתן את האמורי לפני בני ישראל נהקישיא בזה מבואר כי לא הי דבורו לה בעבור היום אלא בעבו הנתינה א"כ לא הי"לל כפי זה אלא בתת ה'וגו' וגם ביו"ש אחר זה שהיא בי"ת מן וירצה מן ענין תת ה'וגו' יקשה שלא היה ענין דבורו כפי זה ביום אלא בנתיכה ואם כן בתת ה' היה לו לומר וכאשר הרגיש בקולשת דבריו בזה אמר שירל שדבר לה שביום אמד יהיה תתו לאמורי וגו' ואין זה מוכן בפסוק וגם לא יסבלוהו המלות וא"כ בודאי שאיל אלא בי"ת הזמן וצריך א"כ לידע למה כפל בהולא הזמן הג׳ באומר לעיל ישראל שאין לו משמיעות כלל ולא יתכן לידרש לא לפניו ולא לאחריו שאם כאמר פחוור לאמירה ויר׳שאמר זה לעיני ישראל יקש׳ שלמה הוצרך להודיענו זה ומה איפכת לן בזה שיהי לפני ית או בינו לבין עצמו והרי"א אמר שהוא לומר שלא נתבודד להתפלל וזה שבח אליו ולפ"ד יותר שבח היה אליו אלו התפלל לבדו ונענה כי הן אל כביר לא ימאם ואלו נענ׳ בתפלתו יחידי הי שבחו גדול משיעל בחברת כל ישרא מלבד שאחר שנשבול כל זה יקשה שהי לל לפני גמאי לעיני וכאשר הרגיש הוא ז"ל גם בזו אחר שםי לעיני הוא טעם התפלה וירנה בעבור עיני בני יפראל שלא יכחשו מראות ודבר זה הלצויי לא אמיתי בססוק כלל פי אין לו טעם גלא מלחי ואם כראה לדרום אותם לאחריו ויר'שאמר לשמש שידום לעיני ישרא׳ גם זה יקשה דפשיטה שאם ידום שהכל יראו אותו ולעיניהם יהיה זה וגם לעיני כל האומות ולמה הולרך לומר זה י הד'במ"ש וידו' השמש וחור לומר ויעמד שלמה כפל ענין זה במלות שוכות הי"לל הכל במלה אחת ויאמר ויעמד השמש ולא אז י או יאמר וידום השמש ולא אז ומאי אם כן וידום ויעמד י הה במ"ש ויעמד השמש זלא אז לבא כי ב'מלות אלו סותרות זו את זו שמלת ויעמוד תורה על בטול התרועה לגמרי ומלת אלא אז תורה על האחור והעדר המהור לא על הבטול י והרי"א כאשר נדחק בזה הוציא מלת אז חמתשעותה ואמר ראשונה שפי' ולא אץ הוא ולא נשתקע ומלבד שלא מצינו לפי' זה חבר במקרא כלל הנה יקשה ששקיעה וביאה הכל דבר אתר ואיך יאמר ולא נשתקע להשתקע הי"לל ולא בא וכו׳ ואחר שהרגיש בוה אמר שהוא מלשון קורב׳ ויר׳ שלא נתקרב לבא אכי שמעתי ולא אבין שאם רצוכו לומר שלא מיה בתכועתו להשתקע עדין קושיתנו במקומ' עומד ואם כוכתו לומר שלא כתקרב אצל האופק לבא זה הפך מדעתו כי הוא אומר שענין זה היה בעת היותו קרוב לאופ׳ ואם כן הרי כקרב אלא שלא בא וצריכים אכו אם כן לידע איך יתישב זה - הו׳ כי הנה שתר עצמו ג׳ כ באופן אחר והוא כי תחלה אמר שעמד בחצי השמים שנראה שהיה זה בחצי היום והוא ככת הראש ואחר זה אמר ולא אץ לבא שנראה שהיה קרוב לאופ כאשר עמד ווה סותר לזה י והרי"א אמי שמש בחצי השמים יר׳ בחצי מן השמים שהוא החצי שעל האופק כי השמים מתחלקים לב׳ הצאים החצי ממנו תסת האופק והחצי למעלה מהאופ׳ ואמר הפשוק שעמידת השמש היה בחצי אשר למעלה מהאופ׳ ומס זה לא יסתור זה אומרו שהיה קרוב לאום׳ שעדין בחצי השמים העליון היה ואם מסתכל בעין העיון תראה כמה מהדוחק בדברים אלו ווה כי הן אית שמה שעל האופק הוא חצי השמים ומה שתחת האופ׳החצי אחר ואם הכתוב רצה להראותינו היכן היה השמש מאלו הכ׳חצאין כאשר נימד לא הראה דבר מבואר באומרו בחצי השמים כי מאין נדע איז' חצי שמים הוא זה ואם יאמר שלא יקרא חלי השמים אלא מה שלמעלה צריך ליתן לנו טעם זה מלבד שלא היה צריך להודיענו זה שבאמרו ולא אץ לבא פשיטא שעל האופ׳עמד וא׳כ לא הרוה צמאוכנו הרב בוה כלל ובעל כוה שלום כאש לחצוהו אלו השתירות בחר לו דעת ד׳ בוה ואמר שב׳ דברים קרו לשמש הבטול תחלה בקצי השמים והאותר אחר כך בתכועתו מחצי השמים לאופ׳ וו"ל ודבורו היה כמדבר א השמש שחש בנבעון דום ר"ל שיתעכב כי הוא חשב כי אם לא יתעכב ויתבטל מתכועתו לגיורי עם היות מילך במתיכות ואחו עדין לא היה די כי קצר מצע היום מהשתרע ולפי שלא יתכלבלל סדור שני המאורות הגדולים בדבוק ובנגוד איור שמתעכב הירח בעמק אילון וכן היה וו"ש וידום השמש כו׳וספר איך היה הענין הוה ואיך שורה החכמה האלהית הנש הוה שדור נפלא ווה שלפי שראה היכולת האלהי שאין צורך לבטל השמש מתכוניתו זה הזמן הנחשב עד יקום גוי כמיש יהושט וגם לא יהיה די באחר תלועתו בלי בטול כלל לוה נשה את שניהם הפסיק התנועה במקום הנראה לחום כבר ההפסק בו ובטלה לבמרי והוא כאשר הוא במצי השמים כי או החוש ישפוט שאינו חתנוטע כלל וכאשר הגיע השמש לחצי השמים באמיתות נפסק תנועתו לגמרי ועם הפסק תניעה מטש עם ההפשק הנראה לחוש די ווהו אחרו ויעמד השמש בחצי השמים ולפי שראתה ההשגתה האלהית שאם היתה תמעת השיוש בטלה ונפסק לגמרי עד עת הנקמה יעבר זמן רב לכן כרוצה לחרב הדברים אל הטצע כפי האכשר אחר העכבה אחר תנועתו ולא חש למה אותה כבתחלה עד השלם הנקמה ווה שאמיולא אך לבא ואח שעב זמן בין הכסק התכועה והעדרה ובין מתיכו ואחו השרוניה כאלו היה אותו חלי היום הנשא׳ עד הערב כיום תיים כו' עכ"ל והוא הדעת הד' שאיר למעלה ובאמת הוא דב' כאה ומתישב בביאור מלות הפסוק אלא שעדין יקשה כי למה הוצרך לב' הדברים הבטול והאחור . הן אמת שאח׳ העיון כוכל לומר שהנה האל ית׳ירלה לקרב הנם לטבע כל מה שאפשר ולא ירלה בבטול השבע זולתי בעת ההכרח וראה שאם תתאחר תרועת השמש ולא תמה במרוצתו הטבעית עדין לא יספיק מה שיתוסף מן הומן ביום בזה האחור ולוה רצה להשלי זה אשר יחשר בבטול ולוה בטל התמניה כמות הזמן אשר יחשור באמול כי זה מוכרת להשלים המבוקש ואחר זה אחר את מהלכו המשל בזה הנה האל יתכרך ראה כי הם לריכים שוה החצי היום הנשאר יהיה יום שלם כדי שיהיה שהות ליקום גור אויביו וראה שאם יאחר תנועתו לא יסביק זמן האחור להושיף ביום ו' שעות שאכו צריכים כי יקשור ד"מ ב' שעות ולוה בטל התכוע' צ׳ שעות אלו ואחר זה אחר אותה והוא עיון כאה עם הרות שאכו כפרש הפסוק על אופן אחר באוטן שיתישבו כל מה ששפקנו בהם מן היתורי והשתירות מבלי שנלטרך לוה ואומר . הנה לא דתנא כביא מוכן תמיד שידבר לאל יתברך בכל טת אשר ירלה זולתי מרט"ה כי בו נאמר טמדו אאסמעה מה יצוה ה' לכם ווה כי כל הנביאים כלם לא היה האל יתברך מדבר פמהם אלא כאש׳ ירלה האל התברך לשלוח אותם אל אומה ולא כאשר ירצה המה להמשיך עליהם השפע הכבואיי היו ממשיפים אותו אמנם משה ע"ה בכל עת אשר היה רוצה להנבאת היה ממשיך עליו השפע הכנואיי ולוה כמו שנאמר בו וידבר ה' אל משה כן כאמר בו וידבר משה אל ה' והנה יהושע לא

היה בואם המדרגה הנפלא ועתה רצה לשאול ממנו יתב שימשך עליו השפע הובואיי כדי שיאח׳ לשמש שידום כי לא יוכל למשול על זה אלא בהיות האל יתב׳ דבק אליו וכקש׳ באור כבואתו עמו ולוה אמרה הנבואה שאו באותה שעה עלה יהושע למדרגה נפלאה והוא שתדל יהושע לה וימשוך עליו השפע הנבואיי מצלי שיתחיל האל יתב׳ לדבר אליו והסצה לוה מפני היות זה ביום תת ה׳ ירלה שהאל ית׳היה עם ישראל משגיח בם לתת בידם את האומרי ולזה היה שעת רלון אל יהופע אל שיעלה לואת המדרג' לדב׳הוא אל ה׳ולשאול ממכו מבלי שידב׳אליו האל ית׳ויאמ׳לו מה ימשה ולוה אמ'לעיני ישראל לפי שהיו או מדובקים עמו ית' ובעודתם ווכותם אמ' לשמש שמש בגבעון דום כמו שנבא ב"ה ית' או ירצה אז ידב׳ יהושע לה׳ זגו׳ וזה כי כפי מה שנראה מהתחלת זה הכנחון הנה האל ית הסכים לעשות המלחמה על ידו שכן השליך עליהם אבנים גדולות מא השתי׳ עד עוקה וכן רלה לעשות עד תומם מבלי שילסרכו ישראל להרוג אותם בחרב אלא שיהושע ראה שלא היה זה שבת לישראל ולא גבורה אלא שהאל יתברך יכויע אותם וישי את כתם ויאתר לישראל להשמידם ולהרוג אותם נאוכן שיהיה נתירת האמזרי לפני ישראל ולא לפניו יתב׳ וזהו ששאל יהושע מאתו יתב והוא מה שאמר אזידב׳ דרצה אז בעוקה הוכרח יהושע שידב׳ לה ויתפלל אליו בעבו שיהיה יום זה יום תת ה' את האמורי לפני ישרא שישמידום וינקמו מהם ולא שיהרוג אותם האל ית באבנים מן השמים כי אין זה שבת וגבורה לישראל ולפי שראה שהיו קצר והתלאכה מרובה אח שהמה פועלים אכושיים זהם צריכים לזמן לפעול בו ולא כשאר מהיום זולתי חצי היום לוה אמר לשמש שמש בגבעון דום ירל שימתין ויעשה תכועתו במתון ואחו' ולא ימה' ללכת במרוצת מהלכו הטבעי שחלת דום תאח׳על החתון כחו דום לה׳ והתחולל לו שהוא שלא ימהר להתיאש מן הרחמים שא שיהיה מתון ומקוה לתשועת ה'עם היות שתתאח'ח"ש דום שירלה שיהיה מתין ומאה' בתמועתו ולא ימהר במהלכו ולפי שלא ידע יהושע כמה מהזמן יצטרך לוה לוה תלה זה בישראל ואמ׳לעיני ישראל דום שירצה לראות עיני ישראל וכפי מה שיראו הם שיצטרך להתאח׳ התאח׳ במהלכך באופן שיהיה עכובך מהומן מה שיראה לישראל שיצטרך להנקם מאויביו עד כלות' והנה מפני שלא יתבלב מתונעת המאורים הגדולים בדבוק והנגוד הוצרך לצוות ג"כ לירח אשר היתה בעמק אילון שתתאחר גם היא ותלך במתון ואחור כפי מהלך השמש עתה באופן שתהיה תרועתה לעלות כתנועת השמש לבא לרדת והנה אמר בגבעון ובשחק אילון לפי ששם היה מקומם בעת הא אשר דבר יהושע והנה ספרה הנכואה ששמע השמש ליהושע וככנע למאמרו והוא אומרו וידוס השמש זירח עמד וכתאחר והוא אומר עמד שירל עמד מלכת במהירות תכוניתו הטבעית והשיטור היה עד יקום גוי אויביו וראה אומרו עד יקום ולא עד התנקם גוי מאויביו כי בוה הראה שהוא ספור מה שקבל עליו המתין והעכוב עד זה הזמן שיקום גוי אויביו כמו שאמר לו יהושע לעיני ישראל דום ואת'זה שפר המעשה היאך היה וכמה מהשעות כתאח' ולזה אמר ויעמוד השמש בתצי השמים וגו' הנה קרא חצי השמים למצי השמים הנגלים ווה כי חצי מגולת השמים הנראים הם כחלקים לשני חלקים ולוה אחר שעמד ונתאח׳ בהליכתו חלי השמים ולא מהר ללכ׳ לאפו׳ להשתקע הנה כתעכב כאלו אותו חלי היום הנשאר היה יום שלם באופן שמעת היותו בחלי השחים החתיל ללכת בחתיכות ואחור וכתאח׳לבא שהיא לרדת חצי השמים מפני שלא חיה לבא כיום תמים כש"ם והנה קרא ההליכה בתלי השמי'ביאה לפי שמאז הוא שהוא נוטה לרד' כבר הוא בא לפי שמתכוניע לבא ולהשתקע ונמצא שנשא מהיום חצי היום שכן היה השמש בחצי השמים והלך זה המרחק באמו כאלו היה יום תמים והוא י ב שעות ונתוסף בו כפי זה ששה שעות . או י"ה שעות אם יום תמים הוא יום התורה שהיא כ"ד שעות י ויהיה אותרו ויצמוד וגו' כמו של עמד כלוני בביאתו למקום פלוני י"ב שעות שאין הכוכה שהיה עומד בלתי מתנועע אלא שנתעכב בתנועתו זה הומן וכן כאן ירצה שנימד השמש בהליךהחצי השמים הנשא אליו להלוך וזה מפני שלא מיה לבא ש תחת האופק כאלו אותו חצי היום היה יום תמים או יום ממש והם י"ב שמות או יום בלילו והו צ"ד שמו וכזה נתיישבו הפסוקים ונתכונו המלות כפי פשטם מבלי זרות ועות כלל · ... ולא היה כמם החוא ונו'ירצה שבכל נית ועת אשר יעשה כם מה ימשך קוד' מרצונו יתב'שהוא יצוה לנציאו לנשות אותו כמו שהיה נם הים שאמר לו האל ית למשה ואת הרם את מטך ונם קריעת הידדן ליהושע וכן כל האותות והמופתים אשר כעשו למשה ולאבו'אמנם מכאן לא היה כך אלא שיהושע נתעור' לעשות הכס והוא דבר אליו ית'וו"ש ולא היה כיום ההוא לא מפאת הנם אלא מפני שנעשה לשמוע ה׳ בקול איש ולא נתעור מרצוכו יתב וממאמרו כי ה'היה הנלחם לישראל והוא היה צריך שיצוה על עשיית הנם ועם כל זה שמע ה' בחול יהושע ונעשה הנם על פי מאמרו י או ירצה ולא היה כיום ההוא וכו' וזה שהנה המלחמה הזאת היתה מתחלה נכשית על ידו יתב'כי הוא השליך עליה'אבני' גדולות מן השמים וכפי זה לא היו צריכים לכם אלא שנעשה לא בעבור הנם אלא לשמוע בקול יהושע לבד אשר דנה כך ולוה אמ׳ולא היה כיום ההוא אשר יעשה הכם לשמוע ה׳ בקול איש ולא יופני היותם צריכים לכם כי ה'היה כלחם להם ולא היו צריכי לכם ולא עשאו א"כ זולתי לשמוע ה' בקול יהושע ויהי מלת כי כמו דהא - או ירצה ולא היה כיום ההוא יר שמעולם לא היה מה שהי ביום ההוא והוא שישמע ה' בקול איש וימשיך האיש עליו השפע הנבואיי לפי שכל הנביאים הם שומעים ממכו יתב׳ומקבלים השפע הכבואיי אבל לא ישמע מהם האל יתב׳והיום הוה דבר יהושע לה׳ כמ׳ ש באמרו אז ידב׳ יהושע וגו׳ ולפי שכבר היה משה ע״ה בואת המדרגה לוה לשלול למשה שלא נכנש בשוג עם הנביאים אמר בקול איש כי משה ע"ה לא איש היה אלא איש האלהים אבל באיש לכד לא היה ביום כהוא . והשנה אשר היה זה ביום ההוא הנה היה מפני שה׳ כלחם להם והוא השפע האלהי דבק עמהם :

יהושע

ביאור חלוק הארץ

מחלוקת בין המפ'ע"ה בענין חלוק הארץ היאך נתחלקה וזה כי דש"י ז"ל שבר כי הארץ נפל נתחלקה לגלגול׳ בני ישראל דלו כפי מניון אישיהם באופן שהשבט אשר היו אישיו דבים היה נוטל חלק נדול מהשבע אש׳היה מניט באנשים כי לא חשש׳התור לשבטים אלא לאנשים שיהיו שוים נחלקים באופן כי לדניתו ז"ל נחלקה הארץ לי"ב חלקים בלתי שוים אלא כל שבט כפי אבשיו היה נוטל וכפי דעתו זה היה השויי באנשים כי מה שרטל זה נטל זה ולא היה שווי בשבטים כי השבט רב האנשים נתל חלק גדול מהשבט מעט האנשים זהו דעת רש"י ו"ל . והדמ" בן ע"ה לא כן דעתו וסברתו כי הוא סבר כי הארץ נתחלקה גי ב חלקים שוים וכל שבט נטל חלק תהם הן שיהיו אנשים רבים או מעטים אבל את ז השבט היה חולק את חלקו כפי אנשיו שכל אנשי השבע היו נוטלים חלקים שוים ועל זה אמרה התור לדעתו לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעיט שירל שאח׳ מיטול כל שבט חלקו היו חולקי אותו לבני אבות שלו והיה כוטל כל בית אב כפי מה שהי בחשפחתו מהוכרים אם כפי יוצאי מצרים או כפי באי הארץ למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כאשר כבאר דבריהם בחלק המדרש ב"ה וז"ש לרב ונו'ירלה לבית אב הרב שמשפחתו גדול תרבה כחלתו ולבית אב המעט תמעיט את נחלתו באופן שכללו חלוק הארן היה לי"ב חלקים שוים וכל חלק של כל שבט ישבט היה נחלק את"ו לגלגול השבט וו"ש הכתוב ג"כ איש לפי פקודיו יותן את נחלתו וכפי דעתו זה מים הכתוב אחר כל זה בסוף הכ על פי הגורל תחלק כחלתו בין דב למעט פי׳ שעפ׳י הגורל יטיל איש מישראל כחלתו בין שיטול רב שוה יהיה כשהשבט יהיה מעט באכלוסין שאו חלקו יהיה רב וביו שיהיה מעט שוה יהיה כשהשבט יהיה רב באכלוסין שאז יטלו האישים חלק מנט להיות החלחים שוים ואנשי השבטים בלתי שוים באוכן שלדעת זו חלק השבטי'היו שוין וכל חלקי האנשים לא היו שוין זהו דעת הרמ" בן ז"ל ואחר העיון בדבריהם ראיתי כי מחלוקתם והחלוף אשר נפל ביניהם כולד מסוגיא אחת אשר בגמרא שכל אחד פי׳ אותה בדרך אחד אשר המנו יבא לו דעתו ווה לפון ההלכה . איבעיא להי ארץ ישראל לשבטים אכלוג או דילמא לקרקף גברי אפלוג ת"ש בין רב למצט ועוד תניא עתידה ארץ ישראל שתחלק לי"ג שבטים שבתחילה לא נתחלקה אלא לי"ב שבטים ולא נתחלקה אלא בכסף שנאמר בין רב למעט וכו׳: והנה הרמ׳בן מפ׳דברי הבפיא על זה האופן ארץ ישראל לשבטים אכלוג שנתתלקה לי"ב חלקים שוים ואח"כ כל שבט ושלם מחלק 201

לפי אנשיי באופן שכל השבטים שוים בחלקיה' או נאחר דלקרקף גברי אפל ג ירלה שנחלת הארץ לחלקים בחספר גלגולת בני ישרא לתר"א אלף שהיו יוצאי נוצרי כר יונתן או לתר"ג אף שהיו בני הארץ כפי רבי יונתן באופן שכל אחד היה נוטל חלקו בארץ בתני עלמו והיו כלם שוים בחלוק׳ : ומשיט הגמרא הבעיא מדאמר הכתוב בין רב למעט שלשבטים נתחלקה חלקים שוים שירל שכל מכט ושיט יקת חלקו ע"פ הגורל בין שיגיע לו חלק יורובה כגון שבט שיש בו אכשים מעט ובין שיהיה לו חלק מעי כנון שיש לו אכשים הרבה דאחר שהשבטין נוטלין בשוה חלק הקטן כחלק הגדול נמנאו חלקי שבט הקטן מרובה מחלקי שבט הגדול וא"כ לשבטים נחלקה דאי לקרקף בכרי הרי כלם שוים ואין שם רב ומעט ואח"ו הביא ראי מהבריתא לפי שראה שמהפסוק אין הכדע שכבר כוכל לומר שעם היו׳ שנחלקה לגברי והיו שוים בחלקם הנה השווי היה בכמות לא באיכות ואיור אם כן הכתוב רב ומעט על האיכות כמ"ם בבריתא שהביא לשאה ביהודה כתמש סאין בגליל כדיום׳ בבריתא לזה אחר שהביא ראיה מהפשוק באשר ראה קושיא זו בדבריו הביא ראיה מהכרית׳ דתניא בהדיא שלשבטים נתחלקה ואחר פוו משקנת הגמרא כפי פי׳הרב בסוגי׳ לוה החליט גם הוא הדין כך ואמר שלי ב שבשים נתחלקה חלק בחלק שוה בשוה ופי הפשוקים באופן שיהיו משכימים למשקנא זו זבריתה אשר מצא בשפרי שאמר בהדיא בהפך שברתו אמר דמשבשתא היא והנה מלבד שהשטה שבגמדא כפי מה שהנין הוא ממנה הכריחו לכל זה הוכרח ב׳כ אה מפני שלא תתישב אצלו בכורת יושף אלא בוה שאמשכו שנתחלקה הארץ לשבטים ונטלו בני יוסף מנשה ואברים ב' חלקים אמנם אם נאמר שלאישים נתחלקה וכל איש ואיש שוה בחלקו לחלק חבירו מאי רבותיהו דבני יושף אם כן בככורה ובקריא' שני בניו כראובן ושמעון אח שהם כטלו כפי האישים הניוצאים בהם חלק כחלק כל שאר האנשים ולוה פי' הוא הבעיא וחאי דפשיט בה באוכן שתהיה היושקנא שלשבטים נתחלקה: והרש"יו"ל מפ׳ הבעיא על האוכן אחר וכדי מתבין אותו צריך שתדע שעם היות שלדעת רש"י ז"ל חלק האישים היו שוים ולא היה ביניה' חלוף עם כל זה אין דעתו שנתחלקה א"י לחלקי' במספר חלקי האנשים אשר בהם על תר"א אלף תש"ל שהיו יוצאי מצרים או על תר ג שף ת קן שהיו באי האר שהרי בזה השפר לא חלק אותה שא לי ב בבולים שנראה שלי ב חלקים נחלקה אלא שדעת רש"י שהן אחת שנחלקה לי"ב חלקים אבל לא לחלקים שוים שא לי ב חלקים כל חלק שי רבוי השבט אשר ישלנו וזו חלוקה ג' אשר לא כפל בה הרח בן וכפי וה ים הבעיא בזה האופן אחר ההשכמה שלי ב תחומין נתחלקה הארץ קבעי אם החלוקה היפהלי בשבטים בלתי רצוני כל שבט ושבט כפי אנשיו והיו אם כן שנים עשר חלקים לשנים נשר שבטים שוין או לקרקף דגברי יר׳ שנחלקה לתחומין כמנין האישים לתר"א שף ותש"ל או לתר 'ב אלף תק ן ופשיט במרא מקרא דבין רב למעט דלי" ב חלקים כתהלקה כפי מנין השבטים ולא לחלקים כפי מנין האישים ופי׳ הפשוק ע פ הגורל תחלק נחלתו אחר שיושם הכדל בין השבט שהוא רב האנשים לשבט שהוא מעט האנשים כי לרב ירבה חלקו ולמעט ימעיט בחלקו ומות כראה דלי"ב שבטים נתחלקה דאי ם ד לקרקפתא דגברי ועל האשים היה הגורל חזי בין רכ למעיו הרי כל איש שוה לחברו שא ודאי שהחלקים היו י"ב ואמר הכתו שיושם הבדל באו הי"ב חלקים בין השבט הרב לשבט התעט וזה בעלמו מ"ש בספרי איש לפי פקודיו מלחד שלא כתחלקה א׳י שא לכל שבט ושבש כפי מה שהוא אשר שבש אותה הדחב"ן ולדעת רשיי היא נתקנה והו׳ דעת הבריתא אשר הכיא בכאן שאיור של י״ב שבטי׳ נתחלקה ידלה לחלקים בלתי שוים כל שהט כפי מה שהביא והניא זאת הברית' ולא הביא דספרי שנר' הדבר בה יותר מבואר לפי שכאן מלבד שביאר הענין ביאר ג'כ הגורל איך היה עד שהי'כל שבט נוטל חלק כפי האנשי' כי לו"א שהיה ברוח הקדש ע'פ האורים ווהו מ'ש רש"י ג"ל בפי' הפרשה על פסו' לרב תרבה כחלתו לשבש שהיה מרובה באכלוסין נתנו חלק רב כו׳ . וכפי זה לא תהיה מסקנת הגמר׳ הפך דעת רש"י ז"ל וגם בריתא דשפרי תתישב ע"פ דרכו ז"ל י זהו דעתם ז"ל וגם האופן שכולד להם י ועם היות שאיני כזאי להכדיע בין ב' הרים גדולים כאו שמע דברי וראה אמיתותם וקבל האמת מטי שאמרו ואומר שדניתי כוטה לדברי רש"י ז'ל מפשוקים אשר לא יתישבו כפי דנתו של הרמב"ן ע"ה ואם משונית הנמ׳ אשר לא תתישב כפי דנתוז ל כלל ווה אם משונית הנמרא שהנה יקשה כפי פי' מכמה פנים חדא שהנה השוש לא נסתפק בזה עד אשר לא ידע לבחור בין ב'או התלוקו' שא בעכור שמצא בססוקי שיסכלו הכ' חלוקות ולא ידע לאיזו מהם . כטה ומה יבחר מהם ולוה אכעיא להו לידע באחה חלוקה מהם יבחר והנה חלוקת חלוק הארץ לי"ב שבשיט חלקי שוים אם תכקשנה בכסו לא תמנא אותה כעל כי מ"ש לשמות מטות אב ת' תנמלו אין מוה ראיה שיהיו החלקים שוים לא שיהיה הגורל על שם השבשים באומן שינחלו הגרים בשש אביהם בלוני בזה שלא יכתבו בקלכי שיוות אישי ישר׳ אא שיוות הי"ב שבטים וכל שבט יחליק לכני משפחתו וכבר יהיה זה אף כשיהיו החלקי׳ בלתי שוים כל שבט כפי מה שהוא ואין לומר נ"כ שוה יוכן ממ"ש בין רכ למעט שהוא היוקום בחיניה פשיט גמרא כי או נתגלה לשוא פי׳ זה הפשו׳ על זה האופן ועכ"ו של ונשאר לו הדבר בשפת איך השפיק אח"כ לפשוט ממנו בניתו לא ודאי כי לא ידע שוה כי׳ הפסו׳ וכאשר נתגלה לו או פשע בעיתו מחכו וא׳כ חי מן ולדע חלוק׳ זו היכן חלאה השוא עד שחשב שאפשר שתהיה נשאל אם היה כך י או היתה מלוקה שכלית היינו אומרים שהשכל הולידה לא הפסו' אבל זו חלוקה זרה כי למה יטלו היוועיוי׳ כיורובים כי אין זה מדרך הלדק שא שכל אחד ישול ככי מה שהוא וא"כ השכל לא יורה זה יהכתו" לא רמו אליו ומאין א"כ באת אליו זאת החלוקה עד שנסתפק כה י ועוד שגם פשו' בין דג למעט א"א לפ' אותו כדרכו ואם פי' הבעיא כדבריו לא ידעתי היאך בשט הניורא מוה הכשו׳ לשבעים כתחוקה חלקים שוים ווה שכפי דרנו זה ל"ל שכונת הפסו' להשוות החלקים שיאול הדב כוועא ופי' ע'ם הגורל תחלק נחלתו בין שיהיה השבט רב ובין שיהיה מעט או שאפ׳ כפי׳ רשב ם שאמד בין שיטול חלק רב כמו אם יהיה שבטו חעט האוכלוסין ובין שיטול חעט כמו יהיה שבטו רב האוכלוסין ובין לפי׳ זה ובין לפי׳ זה לא יצדק זה באומר בין רב למעט כי מלות או יורו על ההבדל לא על השווי שאו הית כוכתו להשוות לא הי"לל שא בין רב ובין מעט אבל אמרו בין רב למעש יורה על ההבדל אשר בין הרב למעט וכן כי׳ אותו בברית׳ שהביא הגמרא שיר׳ שינשו שונו לנחלה לא הבדיל בין החלק רב השווי שדמיו שרובין לחלק מעט השווי שדמיו מוניצי וז׳כ איך יתישב זה בפשוי וטוד שאתר שנסכול כדוחת שיהיה זה פי׳ הכתו׳ עדין קשה שאין זה יוקום הוראת זה כי אין הגוול טושה החלקי שוים שא מורה התחומי לבד ומה שיעשה החלקי שוים הוא המחלק אותם וא"כלא הי לל זה שא למעלה באו׳ לשה תחלה הארץ בנהלה שם הי לל שהחלוק יהיה שוה כי שם ביאר החלוקה אבל באומי שעם" הנול יהיה החלוק לא ימשך יוזה אופן הזלוק שיאיור אותו כאו יוטיד יקשה לדבריו כי הוא אמר שאמרו לרב תרבה כהלתו הוא על בתי האבות והוא אחר שתחלק הארץ בין

ירושע

לב אהרז

שהוא בנורל קודם הכושא אשר הם השבעים לא הי"לל אא אך המטות ינחלו בנורל בין רב למפע י באופן שדרך הרחב ן קשה להלמו ולסבלו לא בפסו׳ ולא בסוגית הגמ׳ ולוה אותר שהיותר מתישב בזה בשכל ובפסו' ובסוגית הגמ' הוא פי' רש"י ע"ה והנני מפ' הסוגיא שבגמ'כפי דרכו ואחר זה אבאר הפסו׳ ביה . הנה השואל כאשר של היאך נתחלקה הארץ לא דן בשכלו שיהיה החלוק לשבטים והחלקי' שוים ולא עשה חלוקה מזה כלל אא אחר הסכמתו שהחלקי' לא היו שוי בכל השבטים שא שכל שבט כטל חלק כפי פקודיו רצו לידע אופן החלוק איך היה אם חלקו הארץ לי"ב שבטים כפי פתודי כל שבט ושבט ואח"כ חלקו כל שבט חלקו כפי פקודיו באופן שלא לזכר בגורל אה השבטים והבנים זכו יוכת אביהם ז או אם התלוק היה לאישים כי כתבו כל הפקודים או תר"א שף תש"ל שהיו יולאי מלרים כפי דעת ר' יאשיה או תר"ג שף תח"ן שהיו באי הארץ כפי דעת ר' יונתן י ועם היות שלחלוק בעלמו אין הפרש אחר שבוף כל איש ואיש כטל חלקו שוה לחלק חבירו וחלק האישים שוה בכלם עם כל זה כונת השואל לידע האמת לבד ואופן החלוק איך היה ווה שנסתפק בזה לפי שמצא הפסו' מזרים על זה ועל זה חה שהנה ספרה בתחלה הפ׳י"ב שבטי' שבטי יה וכך אנשי כל שבט ושבט מהס ועליהם אמר לאה תחלק הארץ ולא ידענו אם מלת לאה הוור לשבטים או הוור לפקודים והכה מאמרו איש לפי פקודיו יותן את נהלתו מוה כראה שהיא לקרקפתא דגברי ובאומרו אך בגורל יחלק לשמות מטות אבותם יראה שלשבטים נתחלקה ולוה שא איך היה הדבר לפ' הבסו' כלם על אותה החלוקה ופשיט גמ' זה ממה שאמרה התורה בסוף הענין בין רב למעט אשר יראה מזה שהיא חלק רב וחלק מעט ואי אפשר להיית זה אם לא שלא שלשבטי כתחלקה שכאשר נטל כל אחד כפי מה שהוא נטל אחד חלק דב ואחד חלק מעש כפי רבוי אנשי השבט במיטום׳ אבל אם יהיה החלות לקרקפתא דגברי הרי כל החלקים היו שוים ואין הפרש ביניהם כלל וכפי זה גם ממה שאמר לדב תרבו וגו' היה יכול לפשוט בעיתו אא שלהיות הפסו' זה חתימת הענין וגם הפשו' מדבר במטות שכן אמר לשמות מטות אבותם וגומ' לזה פשיט בטיתו מזה הפסו' ולא מהראשון ולפי שעדין לא יספיק זה אחר שנוכל לומר דלקרקפתא בחלקה והרבוי והמועט איכו בכנוות שא באיכות והוא בשווי הדמי' כי זה יצק גם אם נחלקה לגברי לזה הביא עוד ראיה מהבריתא וזה שעם היות שבבריתא פי הרב והמעט בשווי הדיוים עם כל זה היא בעצמה אמרה שלשבטים נתחלקה כי באמרה לא נתחלקה שא לשבטים ולא נתחלקה אלא בכסף ועל שניה' ביארה פסוק בין דב למעט וזהו הטעם בעלמו שלא הביא ראיה מברית' דסתרי אשר ביארה זה בהדיא ואמרה שנתחלקה לשנטים כל אחד כפי מה שהוא לפי שואת הברית למד זה מהפסוק בעלמו ובספרי למדו זה מאמרו איש לפי פקודיו יותן נחלתו והשוא כאשר שא מוה הפשו׳ כולד לו השפק שאמר איש לפי פקודיו שכר׳ שלפקודים נתחלקה ולפי שבכאן מקים שפק לוה הוצרך תנא בספרי לפ׳ ולומר שלפי פקודיו ירצה השבט לפי פקודיו שלשבטים כתשלקה כל אחד לפי מה שהו' ועיקר הראיה לזה איכו אא מאמרו בין רב למעט שאו לא היה אא מאמרו אים לפי פקודיו פי׳ הנגלה אינו אא שלפקודים נתחלקה הנה זה פי׳ הבעיא ופשיטתה כפי דעת רש״י ז'ל ועם זה שאמרכו יתישב פי' רש"י ז"ל כפי המסקנא ולא כנטרך להלין בעד הרכ בזה במ"ם מהר"אם שרש"י פי' כפי הנגלה מהפשט ולא כפי המסקנא ועכשיו כבאר הפסוקים ונאמר או יתברך נוה לפקוד את שבטי בני ישרש כל שבט עם פקודיו לעצמו ואח"כ כלל אותם ועשה סך מישם ולא רצה שימנו האנשי' לבד ועל זה אמר לאה מחלק הארץ שירצ' לאה השבטים מחלק הארץ בכחל' ואמר במשפר שמות שירלה שבחלוק הארץ לשבעים נראה משפר השמות שבכל שבט ושבט לתת לכל אחד חלקו כפי רבוי מספר שמותיו ומיעוטו ופי' זה באמרו לרב תרבה נחלתו שיר' לשבט רב הפקודים תרנה נחלתו ולשבט מעט הפקודים תמעיט גאופן שכל איש ירצה שכל שבט מהם לפי פקודיו אשר פקד משה למעלה יותן כחלתו ולפי שעתה כנטרך לב׳ דברים הא׳ לתת לכל שבט חלקי והב להרבות לרב ולהמטיט למעט ונחשוב שוה תלוי בדעת יהושע ואלטור וראשי המטות לו"א אך בנור יר׳ עם היות שאמר תרכה ותמעיט אין יהיה המרכה והתמעיט רק הגורל היא הטוש זה כי גנורל יחלק הארץ לשמות מטות אבותם שהם הי ב שבטים והוא יהיה גם כן המבדיל בין רב למעט לתת לכל אחד חלקו חלק רב לרב וחלק מעט למעט: זהו כי' הכסוק כפי דעת הרב והוא דבר דבור על אפניו ואם הוא לא ביאר אותם ומה שנשאר לנו מן הקושי בזה אימו אא שאם סוף סיף יאת׳ שהרבוי והמיטוט יהיה על פי הגורל למה מתחלה אמר לרב תרבה וגו׳ שיחם זה לחולחי עד שהוצרך אח"כ למעט זה ולומ אך בגורל וגו' ומפני קושי זה חדש הר' יצחק אבראבניל ע"ה דעת שלישי בזה ואמר כי הגורל לא היה מורה זולתי המחוז והחתום אשר בו יטול כל שבט ושבט אלקו וזה מפני שהיה הפרש רב בתחומי ומבלי גורל יפול בזה מחלוקת אמל כמות החלקי ומה שיטול כל שבט ושבע הנה זה היה על פי יהושע ואלעור וראשי המטות וזה כי הוא הודה לרש"י ז"ל שלא היו החלקים שוים אלא כל שבט נטל כפי מה שהוא וחלק עליו באמרו שלא היה החלוק על פי הגורל אלא הוראת התחום בלבד ובוה תתישב לו אמרו בתחלה לרב תרבה וגומר ואחר זה אמר אך בגורל ואמר שזה למלוק וזה להוראת התחום: זהו דרכו ז"ל ומי שיש לו מיני השכל פתיחים יראה וירגיש בדוחק דבריו אלו עם היות שהוא ז"ל הרבה להגדיל אותם ולחוקם בעמודים אשר לרעתו המה חזקים וזה שהשברא בעצמה היא בלתי אפשרית כלל כי מי יתן יורני ויאמר לי איך היה זה הגורל וזה החלוק כי לא ימכט או הגורל היה מחובר יחד וזה שהיה שנים נשר פתקין של תחומים בקלפי אחד והיה י"כ שבטים בשני עשר פתקין בקלפי אחד והיו מוציאין מכאן אחד ומכאן אחד והיוצא עם תחום פלוני היה נוטל אותו ואם היה כך יקשה שאם התחומין היו שוים והיתה הארץ נחלקת לשנים עשר תחומין שוים אם כן לא היה מקום למתלקים להרבות או להמעיט טוד כי אם יעלה תחום יהודה בעכו ועכו הוא חלק אחד מי ב מהארץ אם יצטרך להוביף לו ירי : ככנם בתחום אח׳ שלא כלה בגורלו ואם יאח׳ שלא היו התחומין שוים שא כחלתי כפי מספר פקודי השבטים ובפתק׳ א׳ היה תחום גדול ובפתק׳ אחרת תחו׳ קטן א׳כ היה יונא בגור׳ הגדול לדב והקטן למעש וזו היא סברת רש"י כי הכל היה בגורל וא כ אין מקום לסברתו כל בזה : וגם המקומות אשר הביא לעורתו המה ינגוהו ויבטלו דבריו וזה כי פשוקי כ׳ פנחם הן אמת שאמרו לרב תרבה וגו׳ יראה מזה לכאורה כדבריו אבל כל שאר הפסו׳ לא יתישבו כלל וזה כי הנה קשה אליו שגם כפי דבריו דברי הכתיבים שלא כשדר אחר שהוראת האיכות והתחום יקדים לבוראת הכמות כי לא יוכלו המנחילים להגביל כמות כל אחד וא׳ עד שידעו התחום אשר הוא היודה אשר בו יגבלו כמות נחלתו וא"כ הי לל מחלה מי יורה ויודי התחומי׳ שהוא הנורל ויאמר לאלה תהלק הארץ בגורל לשמות מטות אבותם ואח"ז יאמר לרב תרבה כחלתו ועוד כי אם לפי דרכו מלת אך לא תתיישב כלל אחר שנם הוא חלק הפסוק לכ' כושאים ותחלה מדב'בחלוק הכמות ואח"ו מדבר בחלוק התחומין ואמר שהראשון הוא על פי המחלקים והב׳ על פי הגורל ולמה אם כן יאמר אך אחר שהוא דין אחד בנושא אחד י וטוד כי מי יתן גדע היכן כוכ׳ בכתוב תיום והיאך כאו׳ לשמת משות אבותם הורה על התחום ואדרבא אפכא מסתברא שלא דבר שא על הכמות אחר שאמר אך בגורל יחלק והחלוק הוא בכמות לא בתחומי וכ"ש באומרו ינחלו שהנחלה היא המרחק הבמותי לא התחים י והנה הוא ו"ל הרגיש בזה הדוחק ואמר לשמות מטות וגו׳ ל׳ל שבט פלו׳ במחוו פלו׳ ובודאי כי השבט מצימו בפ׳ וכל התחום אשר ניתר הוראת לא נזכר באופן שהפסוקים האלו אשר חשב שהמה בטורתם הם המנגדים אליו וגם מה שהוסיף לעור לו מח"ם בכ׳ אלה מסעי והתנחלתם את הארץ למשפחותיכם לרב תרבו נחלתו ולמעט תמעיט כתלתו ולאשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה וגו' ופי' בוה להעור מהם' שהוא נהלק אפי' לפי דרכו והתנחלת את הארץ וזה דבר בפני עלמו שירלה והתנחלתם את הארץ בגורל ואח׳ זה אמר שאהר הגורל אשר ידע כל שבט תחומו יהיה כחלק למשפחותיכם וביאר הכונה בזה באומר לרב תרבו ירצה ווה בלי גורל אלא על ידכם לרב וגו׳ י ווה דוחק כפלא כי אחר שהפ׳ כלו מחובר אחר שאמר והתנהלתם אותם ובהכרת יאמר למי ינתלו והוא אומרו למשפחותיכם וא"כ פי׳ הכתוב אינו אלא . שערכי תלוקת המשפחות יהיה בגורל כמ"ם לרב תרבו וגו' באופן שאין הפסוקים משכימי לדעתו מלבד שהכתוב אשר בספרנו זה מכחישים דבריו שמהם נראה בהדיא שהכל היה בגורל החלקים והתחומים שכן אמר ויהי הגורל למטה וגו' ויהי הערים שנראה שהכל היה מהגורל ולא מדעית 2012

יהושע

ולבית אב שיש לו בנים הרבא ידכה החלק ולבית אב שיש לו בנים מעט תמעיט והוא קשה כי איך יאמר איך יחלק השבט את חלקו קודם שיאמר מה יטול בחלקו ואין השלי בדבור כך אלא שיאמר תחלה איך תחלק הארץ בין השבטים ואחר זה יאמר איך יחלוק כל שבט את חלקו יועוד שכפי דרכו זה א"א לפ' מלת אך בגורל כפי היאתה כלל וזה שמלת אך תשמש לשלול ולמעט מספי דרכו זה א"א לפ' מלת אך בגורל כפי היאתה כלל וזה שמלת אך תשמש לשלול ולמעט מהאמור זה לידן שיהיה בנושא אחד לא תידק מלת אך כלל וכפי הרמב"ן ע"ה לא תתישב כאן שאם ירלה למעט דבר אחד בנושא אחד לא תידק מלת אך כלל וכפי הרמב"ן ע"ה לא תתישב כאן שאם ירלה למעט דבר אחד בנושא אחד לא תידק מלת אך כלל וכפי הרמב"ן ע"ה לא תתישב כאן כלל אחר שהכושא שנו דבר עתה לפי דרכו הוא במלוק הבתי אבות שאמר שיהיו חלקיהם כפי בלל אחר שהכושא שנו דבר עתה למעט השווי בשבטי לא הי"לל שא אך המט בגורל ינחלו בין רב למעט ואם כלמר שמלת אך הוא למעט השווי בשבטי לא הי"לל שא אך המט בגורל ינחלו בין רב למעט שנוה ילדק אך שהו' למעט השווי בשבטי לא הי"לל שא אך המט בנורל יכולו בין רב למעט הנורל אלא השווי וא"כ לא תקישב הנות אם אור לש מיד עיה אחר שהם היד לא לא הנורל אלא השווי וא"כ לא תיש בשנים שלא דבר בהם כלל לא הי"לל אי המי שלא אחר שאיכו מאינו מחינו הגורל אלא השווי וא"כ לא תיש בשנים שלא דבר בהם כלל לא הי"לו איב איכו אחר שאינו מאתר שאינו מענו הגורל אלא השווי אבוחס יכולו וגא יוכיר עתה שנדין לא דבר בהם כלו לא הי"לו איא המוחות בין ה לחנו גוולי ושמות שינות אבוחס יכולו אילו הי נורא שאחר שאינו מחות הגורל אלא השווי וא"כ לא תוש בשנים שלא דבר בהם כלו לא הי"לו איז הלא ולמי ושימו שאינו מאינו לאיולו איווילי הימות מיד אינו אימו שיאור שאינו מחות

השבטים בגורל וישול כל אתר מהם חלקו שוה לחלק חבירו שיחלקו הבתי אבות שבכל שבט ושבט

יהושע

אכושי שאלו היה כן הי"לל ויהי הגורל למטה וגו' ויתכו לו הערים וגו' ומה שנעור מסוגית הנמרא הן אמת שכל מה שהביא ממנה הם קושיות להרמ"בן ע"ה אבל לא הכרח לסברתו אלא לסברת רש"י ז"ל אם נפילשבטים אפלג הבעיא כמו שפי' אנחנו בה ולא כמו שפי' שאמר שהבעיא אם היא באומד והשערה כי למה יהיה בהשער אחר שנמנו במספר אנשיו וגם קרא אמר בהדיא בתפר שמות לרב תרבו וגו'ואיך יפול כזה אומד והשערה מלבד שא"א שיסכי' במסקנא שבאומד סיתה החלוקה אתר שהיא חלוקה בלתי ישרה אשר יפלו בה טעיות רבים אם תהיה בהשערה אכושית כמו שהוא דעתו באופן שאין פי הסוגיא כדבריו כללי ומה שהביא ראיה לדבריו מדברי הבריתא שאמר שסדר הגורל היא שהיה או אם זבולן עולה תחום עכו עולה וכו שנראה שמה שהי מורה הגורל הם התחומין הן אמת שבוה אמר שהיה מורה התחומין אבל אינו אומר שלא היה מורה אלא התחומין כמו שהוא דעתו אכל האמת הוא שהיה מראה התחומים וגם כמות החלקים אשר לכל שבט ושבט ויוה שלא זכרו החלק הוא משני שכבר אמר שלא נתחלקה הארץ אלא בנורל והתלוק הוא בכמו כמו שאמרכו ועוד כי תחום עכו וגם תחום גינושר ירצה חלק מי"ב חלקים אשר עליהם בתחלקה הארץ אחד גדול ואחד קטן והי עולה הגדול לשבט הרב והקטן למעט ואופן זה כדי שיתיש׳ אמרו לרב תרבה וגו׳ולא יקשה מה שהקשינו בו הנה הוא לפ"ד כי מה שהניח הרב רי"א לבסוף הוא הי׳ בתחל זוה כי הנה המה כדי להפיל הגורל היו צריכים לכתוב י"ב פתחין מי"ב חלקים כדי שיעלה כל פתקא מהם עם שבט אחד ולוה הוצרכו יהושע ושאר מחלקי הארץ לחלק את הארץ לי"ב חלקים אחד גדול ואח'קטן כפי טרך אנשי כל שבט ושבט הכודט להם ד"מ בפתקא אחת היה ד'מאות אלף אמות ובאחרת חמש מאות וכיוצא בזה והיא מתחלקת כפיגבוליה ומחומיה ועל זה החלוק הקודם אמר לאלה תחלק הארץ שהוא לי"ב שבטים ועל זה אמר לרב תרבה וגומר ולפיכך חלקו אותה וכתבו מזה י"ב פתקין עם י"ב פתקין אחרים בשמות שנים עשר השבטים וכל זה מבלי שיפורש חלק מחלקי השבטים מי יטול זה או מי יטול זה כי זה היה טל פי הגורל ולפי שיש לחום אם לא היה אלא הגורל שמא יפול החלק הקטן לשבט המרובה והמרובה לשבט המטט לוה אמרו שהיה בעזרת האורים והתומים כי המה גוורים ואומרים אם שבט כלוני טולה תחום כלוני טולה וכך היה עולה בפתקאות וו"ש הכתוב אך בגורל וגו שיר' אחר שחלקתם הארץ והרביתם חלק רב לרב ומעט למעט עם כל זה הוארת החלקי׳ לכל אחד מהשבטי׳לא יהיה בגורל ואמר אך בגורל למעט שלא יהיה בגורל לכד אלא משותף עם אורים ותומים ובזה לשמות מטות אכותם ירחלו כפי הוראת הגורל בין החלק הרב ובין החלק המעט כי הכל היא ע"פ הגורל 👘 זה כראה לכו האמת והישר במסקלת החלוק וגם בפי׳ כל הפשוקים וסוגית הגמרא ומה שטען הרמ"בן על דברי רש"י בפסוק אשר מהם נעור הוא ע"ה שם נבאר אותם עד שיתישבו כפי דעת רש"י ע"ה וכבר האריך ה"ר אלי המזרחי ע"ה לחזק דעת רש"י בזה אבל על דלכים אחרים ומיניה ומני תשתיי שמעתתא בעל זה החלוק אמר כאן כאשר לוה ה'את משה ונו' יר' שעל האופן והדרך אשר לוה ה' את משה וגו׳ שיהיה חלוק הארץ כן עשו בני ישראל ובזה ויחלקו אותה ואחר שאמר זה דרך כלל פי׳ איך היתה החלוקה ומה כפל בגולל לכל שבט ושבט או נאמר כפי׳ הפסוק כי ב׳ חלוקים היו הראשון החלוק הכולל לי"ב השבטים והב׳ החלוק של כל שבט ושבט לבני אבות ולבברי ועל זה אמר כאשר צוה ה'את משה בענין חלוק הארץ לי"ב שבטים כן עשו ואח'שעשו זה וידע כל שבט ושבט את חלקו

או ויחלקו את הארץ כל שבט ושבט לבני אבות שלו :

ביאור פרשת בנות צלפחר

ולצפחר כן חפר וגו׳ לא היו לו בנים וגומר

והושע טו הויל במסכת בתרא פרק יש כוחלין אמרו שד׳ חלקים כטלו בכות ללפחד

בארץ והם חלק ללפחד אביהם כי היה לו חלק בפני עלמו מפרי שהי בן עשרים שנה בלאתו ממצרי וליוצאי מצרים נחלקה הארץ והחלק הראוי לאביהם ליר' בתוך אחיו מחלק חפר אביהם שהיה גם הוא מיוצאי מצרים ובזה נטלו שני חלקים לפי שאביהם צלפחד היה בכור לחפר ונוטל פי שנים הוו להו שלשה חלקים חלק אביהם וחלקו עם אחיו אשר היו ב' חלקים והחל הד' הוא חלק בנחלת א' מאחי אביו שמת במדבר בלא בנים וכשלו הם חלקם עם אחי אביה' והוא החלק הראוי לאביהם הוו להו ד' חלקים ולמדו זה ממה שאמרה התורה כתון תתן להם אחוו' כחלה בתוך אחי אביהן והעברת את כחלת אביהן להן כי הפשוק מיותר ועוד שלא יתישב אמרו בתוך אתי אביהן למה ששאלו הם כי המה נחלת אביהם שאלו ואין לאחי אביהם בה דבר ומכ ש אמרו והעברת את כחלת אביהן כי להן לא היה להן כחלה ומלבד זה הוא מיותר אף שיאמר הטברת את חלק אביהם וגו'לוה אמרו חו"ל שהמה לא שאלו אלא חלק אביה' שהיה מיולאי מלרים כי אמרו שאם הם באים לפטור את אמם מן היבום שם אביהם נקרא עליהם וראוים הם לירש חלק אביהם ואם אין שם אביהם אינו נקרא עליהם למה לא תתיבם אביהם כי מכח זה באו וראה חכמתם ז"ל כי המה דרשו אמרם למה יגרע שם אבירו מתוך משפחתו כי אין לו בן תכה לכו אחוזה בתוך אחי אבינו וזה כי אפשר לומר שכונו ששם אביה' יקרא על החל'הנסן להם בדרך אות שקראו בשמותם עלי אדמות שאין קיים לשם המת בזה כלל ולוה אמרושלא אמרו זה אלא על קיום המין כי הוא קיום השם למת ולוה אחרו אם אין אכחנו נחשבים לכן אל אבינו ואין שמו כקרא עלינו למה א"כ פטרה התורה את אמותיכו מן היבום אחר שאין לו בן כלל עם היות שיהיו לו בני׳ וכמלא מיגרע שם אבינו וו"ם למה יגרע שם אבינו ולא יהיה נקר עוד אם עם היות שיהיו לו בנו אין לו בן ולא יהיו המה במקום הבן ואם אנו בנים ושם אבינו נקרא עלינו תנה לנו אחוזה בתוך אבי אבינו ירצה שכמו שאחי אבינו יורשי' נרש גם אנחנו את חלק אבינו ולוה המשפט הזה אשר שפטו בנות צלפחד הקריבו משה לפני ה׳ לפי שעדין לא נאמר לא סדר נחלות איך יהיה ולוה אמר לו הי יתב׳ כתו תתן להם אחות כחלה יד כתן תתן להם מה שהוא להם בכחלה שהם כוחלים אותם חצד עצמם והיא חלק אביהם שהיה מיוצאי מצרים ועוד תן להם בתוך אחי אביהם וזה שכמו שאחי אביהם יורשים את חפר אביהם ירשו גם הם עמהם מה שהיה אביהם יורש ווה בא להם מכת אביהם ולא תחשוב שאחר שמת אביהם כי לא ינחלו חלק הבכורה שהיה אביהן נוחל אלא והטברת את נחלת בניהם אשר היה נותל עם אחיו מחפר אביו והוא נחלת הבכורה פי שני' כי גם המה יטלו פי שנים. גאתר שכל אלו החלקים מבוארים נמצא אומרו נתון תתן להם נתינה חדא מיותרת לזה אמרו שהוא פל חלק אתר והוא מה שירשו מאחי אביהם שכבר מת וליה אמרו כתן תתן והנה יקשה שלמה אם כן אמרה תורה נתיכה זו סמוך לנחלת אביהם הי"לל זה אחר נחל אחי אביהם ויאמר שינחלו אביה' ואבי אביהם וגם אחי אביהם י ומה שנראה לי בזה הוא כי מה שנחלו מאחי אביהם הוא חלח רומה לאלו השנים שנחלו מאביהם והוא שאמי אביהם גם כן היה מיוצאי מצרים מבן כ' ונטל חלקו וחלק עם אחיו מהלוק אביהם חפר ומאלו הב׳ חלקים נטלו בנות גלפחד חלק כמו שנטלו מכח ועם דבריהם אלו כבון לביהם ומכח מה שנחל אביהם מאבי אביהם ולוה הקדים נתינה זו הפשוק כאן . שפרה הנבואה שללפחר לא היו לו בנים אשר יקראו על שמו ובאומרו כי אם בנות הורה בזה אמיתתן של בנות ללפחד באומרו שהבנו׳יקראו על שם אביהם והוה ליה שם אביה׳קיים בהם ולא שירצו לרש׳ נחלת אביהם ובכל מקום שהוכיר הודיני את שמותם לומר שהיו נקראות בשם התשיבות כל אתר בפני עצמה ולוה גם כן שנה מדרן לומר שהיו כלם שקולות יחד והמה היו כפי העת מפני שעדין לא נאמר לו כירלות מרוחקות בנחלת הארץ ממשפחות מנשה והמה בחכמתם הקריבו את עצמם ולוה אמר בתורה ותקרבנה לפני משה וגומר ואמרה כאן ותקרבנה חה במה ששאלו ואמרו שבהיותם הם לאביהם לא כמחה שם אביהם ועדיין אביהם קיים בעולם ויידש ולוה אמרו ליהושע שיקיים דברי האל יתב׳ אשר אוה לתת להם נחלה בתוך אחיהם והם אחי אביהם כי אתר ששם אביהם נקרא עליהם הם במקום אביהם ואתי אביהם אחיהם יקרא ולזה אמרו בתוך אתיכו כי אכו במקום אבימ ובזה לא שאלו כחלה זולתי הראוי להם מאביהם והוא חלק ללפתר מפאת עלמן שהיה מבן עשרים שנה מיולאי מצרים ואמרה הנבואה שהוסיף יהושע לתת להם

ונתן להם כל מה שהיה בפי ה' והוא שנתן מה שהוא כחל להם מאביהם ועוד בתוך אחי אביה' והוא מה שנתלו אחי אביהם מחפר אביהם וגם בזה ככלל מה שנחלו מאחיהם שמת במדבר והוו להו ד חלקים כמ"ש ובזה נפלו מכשה ירלה החבלים שמדדו לו לחלק את הלקי נחלתי י' מבלים והם י'חלשים והם ז' לו' בני אבות וד' חלקי בנות ללפחד שנטלו כל חלק כחלה אחת האחת מכח אביהם והב' מכת נחלת אביהם לאביו חפר והג' מכת נמלת בכורת אביהם והד' מכח אחי אביהם והכה העלים הכתוב זאת ואמר אותה ברמו ולא גלה אותה לפי שבואת החלוקה לא השמיענו דבר חדוש העלים הכתוב זאת ואמר אותה ברמו ולא גלה אותה לפי שבואת החלוקה לא השמיענו דבר חדוש כלל אמנה בד' החלקים האמרים השמיענו דבר לדורות האחד לומר שהבנות נפלו יקרא וה מחי אביהם והב' שהיו תבלי הנתונה להם בדברו יתברך הרי היא מיחוקת בידם ולא יקרא וה כאוי אלא מוחז' ולז"א שהיו תבלי מכשה נערה ונתן טפט לוה מפני כי בנות מכשה והם בנות ללפח' כמלו נחלה בתוך בניו ובוה היה להם ד' מלקים כמ"ש ובני מנשה הכותרים ירשר בהרץ הגלמד ולא פשו להו אלא ז' בתי אבות בליו בנית אבות בחים היו עשרה:

יהושע

לב אהרז

עור זה מרבר מענין חלוק הארין וביאור פסוקים וידברו בני יוסף את יהושע לאמר מרוע נתתה לי נחלה גורל אחד

יהושע ט׳ו קודם שנבאר הפסוק ושנתעורר בהם הקושיות נקדים לבא מה שהביאו בגמרא על ענין חלוק הארץ והוא במסכת בתרא פרק יש כוחלין

וו"ל תניא רבי יאשיה אומר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ שנאמר לשמות מטות אבותם ינחלו אלא מה אני מקיים לאלה תחלק הארץ בנחלה לאלה כאלה להוציא את השפלים רבי יונתן אומר לבאי הארץ כתחלקה שכאמר לאלה תחלק ומה אני מקיים לשמות מטות אבותם יכחלו משונה כחלה זו מכל כקלות שבעולם שכל כתלות שבעולם היים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים אמר רבי אמשול לך וכו׳ רבי שמעון בן אלעור אומר לאלו ואלו כתחלקה הארץ כדי לקיים ב׳מקראו׳ הללו הכיצד היה מיוצאי מצרים כוטל חלקו עם יוצאי ווצרים היה חבאי הארץ כוטל חלקו עם באי הארץ מכאן ומכאן כוטל חלקו מכאן ומכאן מרגלים יהושע וכלב כטלו חלקן מתלוכנין ועדת קרח לא היה להם חלק בארץ הבני׳ כטלו בוכות אבי אביהן ובוכות אבי אמותיהן י עכ"ד הבריתא ווה ביאורה כפי מה שפירש רש"בם והוא כי רבי יאשיה אמר שתלוק הארץ היה לבאי הארץ כפי חשבון יולאי מצרים והוא שנטלוה בתורת ירושה מאבותיהם ללפי חשבון הראשין שלמנו בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים נתחלקה כאלו הם נטלום זירשוה לבניהם באופן שמי שהיה לו עתה בביאת הארץ בן אחד כטל כל חלקו ומי שהיו לו י׳ בנים לא כטלו כלן אלא חלק אחד שהיא חלק אביהם ויליף זה ממה שנאמר בפרשת פנחם לשמות מטות אבותם ינחלו שילצה לשמות מטות אבותם של אלו הנמנין כאן בערבות מואב ינחלו אלו ואבותם הם יוצאי מצרים דלהם יחלוקו הנתלה ואלה אשר קמו תחתיהם ירשום ומה אני מקיים לאלה תחלק הארץ שנאמר לאלה אשל מנה בערבות מואב דאלמא לבאי הארץ נתחלקה אלא מפני הטפלים דלאלה ירצה כשה שהם בני משרים יהיו היונאים ממצרים אשר ירשו את הארץ אבל לא לטפלים שיצאו לחות מבן כ' שאלו לא כטלו חלק בארץ לא הם ולא בניהם אלא בזכיות מורישהן ואם לא היה להם מוריש שיצא ממצרים לבון שלא היה להם אב ולא דוד ואח שמתו במדבר בלא בנים או לא כטלו חלק בארץ ורבי יונתן אומר שלבאי הארץ נתחלק הארץ דאין הולכין אחרי היונאים אלא אחרי הנכנסין דראובן ושמעון היוצאים ממצרים והולידו בנים במדבר זה עשרה וזה אחד אי הוו אוליכן בתר יוצאי מצרים היו נוטלים הם ב׳ חלקים וכל אתד יודיש לבניו חלקו ניוצא האחד נוטל כנבד הי׳ אבל עכשיו היה נוטלין י' חלקים והאחד חלק אח' ומה אני מקיים לשמות מטות אבותיו דמשמע דבתר יוצאי מצרי כמי יש לכו לחלק הכחלה ומפרש ואזיל דלהכי והכי לומר שלאחר שיטלו החלקים כפי באי הארץ ויטלו בני ראובן ושמטון י"א חלקים יחורו החלקים לאביהם ראובן ושמעון כאלו הם נטלו אותם ביניהם ויתורו ויורישו אותם לבניהם האחד נוטל מחלה והי׳ נוטלים מחזה וכבון דהנהו יוצאי מזרים היו ג"כ בני כ' לקפיד קדא בנחלת הארץ ובני כ'ונמצא כי הבני' אינם אלא שלוחים בעלמא להרבות בחלקי' לבד וו"ש בכ"מ החיים יורשים את המתים וכאן המתיי יורשי את החיים והשתא מתוקמי ב'קראי דלאלה תחלק הארץ ושמעינן שיטלו הבנים כל אחד חלת אחד ולשמות מטות אבותם אשמועינן שיחורו אלו החלקים לאבותם שלאלו ליוכאי מצרים ויתחלקו התלקים שנטלו בכי ראובן ושמעון ונוטל בן שמעון מאלו החלקים כנגד כל בני ראובן כך פירש רש בס ומשום דקשה להאי פי׳ דאם לא יצא ממצרים אלא אביהן לבד ולא אבי אביהן למה יחלוקו בשוה כשיתזירו הבנים החלקים לאביהם הלא כל אב יחזיר ויוריש לבניו מה שהביא לו ולא לבני אחיו ולוה אמר שוה גורת הכתוב היה כשמחוירין אצל אביהם שחולקין בשוה אע"ג דבעלמא איך הדין כך דאין אדם מורים לבני אחיו הכא גזרת הכתוב לחדנוה מהנך ב' מקראות ורש"י ו"ל פי כפי׳ החומש בפרשת פנחם דהתורה אינו אלא אל אבי אביהן ולכן חולקים בשוה ורוצה לומר אדם שיצא ממצרים ולו שני בנים ולאותם ב' בנים כולדו במדבר לוה בן אחד ולוה שני בנים ונכנסו הבנים האלו לארץ בני כ'נוטלין כל אחד חלקו ומחוירין אותו לאבי אביהן ואבי אביהן מורי אותה להם ולזה חולקים בשוה שיקח בן האחד מהם חלק וחצי ושני בני השני חלק וחצי מאחר שמכ' אבי אביהן הם כוחלין והתוספת הקשו לוה דאם כן הוה ליה למכתב לשמות מטות אבות אבותם מאחר שכשאין אבי אבות אלא אבות לבדם לא נפקא מיניה מידי בחזרה ועוד שבתיספתא שהביא רש"בם לא קתני אלא שני אחים שהיו מיוצאי מצרים לזה יש לו ע׳ כו׳ ולא קתני שני אחים ואביהם ולזה כראה כפי׳ רש״בם : ורבי שמטון בן אלטור אמד לאלו ולאלו כתחלק הארץ ירלה ליולאי מזרי׳ ולבאי הארץ כיצד אם היה מיוצאי מצרים ולא מבאי הארץ כגון ראובן שיצא ממצרים והיא בן כ׳ שנה והוליד בנים במדבר ומת ראובן ובניו היו לו טפלים בכניסתן לארץ ואינם יכולים ליטול בשביל עלמן לפי שאינן ברי כ' כוטלין ביריהן חלק אחד בשביל ראובן שהיה מיוצאי מצרים היה מבאי הארץ ולא מיוצאי מצרים כגון שראובן הוליד בנים במצרים והיו טפלין ביציאתן ובשל׳ שבאו לארץ היו בני כ' מטלין כל אחד חלקו עם באי הארץ אי נמי כשיצא ראובן ממצרים לא היה בן כ'והוליד בנים במדבר ומת ראובן והבנים נכנסו לארץ נוטלין חלקן בשביל שהן באי הארץ אם הם י'נוטלי' י חלקים היה מכאן ומכאן כגון ראובן שהיה בן עשרים כשיצא ממצרים הוליד בנים במדבר ומת והבנים היו בני כ׳ בכניסתן לארץ נוטלין חלחן בשניל עצמן שהן באי הארץ ונוטלין נמי חלק אחד בשביל אביהם שיצא ממצרים וי"מ היה מכאן ומכאן באדם אחד בעצמו ווה שיצא ממצרים יתר מש׳וכנכם לארץ דאמריכן לקמן לא כגזרה נזרה טל יתר משים דהוה ליה האי גברא טלמו מיולאי מצרים ומבאי הארץ ולזה יטול ב׳ חלקים לא מלתא היא דמשום באי הארץ לא יטול דכי כתיב לשה תחלק הארץ אבני יוצאי מזרים הוא דכמיב שלא היה בהן איש מפקודי משה ואהרן וגו׳אא איוצאי מצרים עצמן קאי ומיהו מהתוספתא כראה דפירוש זה אמיתי ושאדם אחד כוטל ב'חלחים בשביל טלמו אשר היה מיוצאי מצרים ומבאי הארץ דקתני רבי שמטון אומר אף נתחלקה ליוצאי מצרים כיצד היה מיוצאי מצרים וכו' וכן היה רבי שמעין אומר יהושע וכלב כטלו ג' חלקים שהיו מיוצאי מצרים והעומדים בטרבות מואב ונטלו חלקם של מרגלים וכן אמרו בירושלמי דהאי מסכתא פרת יש כוחלין דליונאי מנרים ולעומדים בערבות מואב כטלו ב' חלקים יהושע וכלב כטלו ג' חלקים וכו׳ ומה שיקשה לוה ממ"ש ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן ה"ק ובאלו לא היה איש מפחודי חשה ואהרן שהיו ראויים לגזור עליהם גזרה כי אם כלב בן יפונה ויהישע ולא היו במנין ראשון . אנו דברי הבריתה וביאורם : ומה שנראה לי לומר במחלוקת זה הוא שרבי יאשיה דיית בכסוק שקרא החלוק הזה נחלה שכן אמר לשה תחלק הארץ בנחלה וחור ואמר לשמו'מטות אבותם ינתלו מזה נראה שהבנים והם הבאים לארץ לא היו זוכים בארץ מכח עצמן אלא מורשה מאביהם ולוה אמר הוא שהאבו הם הכותלין והם יולאי מצרי ומהאבות יכשו אותו הברי ולא חש לאמרו לאם DOD עב בב (*) בב בב X

אהרז

יהושע

מתלק הארץ כי כיון בזה לוחר שהמנחילים והם יוצאי מצרי' צריכים להיות כאלה ורבי יונתן אחר שאחר שאיו׳ לאלה תחלק שהחלקים יהיו מתיחשים עם אלו הנמנים בערבות יוואב ובמספ׳שמותם יטלו אלא שאחר כשילתם את החלקים כפי משפר באי הארץ יחוור הכל לאבות והם יוצאי מצרים זינחילום את בניהם כדין ירושה ולוה קראם נחלה אחר אמרו שלהם - תחלק ורש"בא אמר שלמה ישלו החלקיט הם ויחוירו לאביהם אלא ודאי אחר שאמר לאלה תחלק וגם אמר שינחלו את אבותם הא ויהא איתא שיקחו בעבור עלמם אם נכנשו בן כ ובעבור אבותם אם ילא בן כ׳ באופן שתהלק הארץ להם וגם ינחלו חלק אחר מאביהם ועם זה יצדק פי׳ רש"בם בוה שאמרו לאלו ולאלו הוא לאבות ולבנים כיו"ש וכפי זה בין לרבי יהונתן ובין לרש בא היו זוכים בארץ בתורת מתל ובתורת ירושה ובזה יתישב אמרו לאלה תחלק והדר אמר בנחלה אלא שרבי יונתן אמר שהמתנה והירושה בחלק אחד הוא ודייק קרא דאמר תחלק הארץ בנחלה שנראה שחלקי אלו הם בעצמם חוזרים להיות נחלה וירושה ורש בא אמר שהפסוק הוה ליה כאלו אמר לאלה תחלק הארץ ובכחלה ואח"כ פי הנחלה מה היא באמרו לשמות מטות אבותם ינחלו ואם כן ב'חלקים היו חלק מתכה להם וחלק ירושה חאביהם כמו שאמרכו י וראה והכן כי בכל הג' סברות אין סברא שיאמ׳ שלבני הארץ לבד בתחלקה הארץ מבלי נחלה מאביהם והם יצאי מצרים ושעם זה לפי דעתי לפי שהארץ נתנה לי. לאי מצרים והמה זכו בה ביעו האל ית אשר הנטיח אותם שהוציא אותם מחצרים לתת להם את הארן ולזה אליבא דכ"ע הם הזוכי בה ומכחם יוכו בה בניהם אלא שרבי יאשיה ירצה שהם הזוכים המוטלים החלקים ורבי יונתן ירלה שהם הווכים אלא שהחלקים יהיו כפי משפר הבנים ורש"בא יר שהם והבנים יוכו . ונירושלמי משייע רבי יומנן לרבי יונתן ולרש בא ממ"ם הכתוב ונתתי אותה לכם מורשה שנראה שהיה בה מתנה וירושה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה י ובככלי הקשה למי שאיור לבאי הארץ נתחלקה מכמה מקומות ומה שאכו צריכים אליו שהוא מענינינו זה הוא אחרם בשלמא לח ד ליוצאי חצרים הייכו דקא צוחן בכי יושף דכתיב וידברו אליו בכי יוסף וני אלא למאן דאיור לבאי הארץ מאי קא צוחי כלהו שקול ומשני חשום טפלים דהיו כפישי להו ובפירוש הפשוק כבאר דבריהם אלו ב"ה וקודם כדקדק בו קלת דיוקים . ראשונה דאחר שבודאי כתן לבני יוםף חלקם הראוי להם עם השבטים אוואי צווחו והתלוכנו על יהושע והכה הרמ כן ע"ה בפירום התורה פרשת פניום אמר כפי הפשט כי הצוחה הואת היתה של בני מנשה לכד ווה כי טענתם היה וופני שאין בכל השבטים ווי שהשאיר ערי רבות וגדולות לכנעני כאשר השאיר וונשה שכן אוור שנשארו לו שלשת הנפות שהם תלתא פלכין והביא ראיה לדבריו ביוה שלא שפרה הנבואה מחתש שמוך לשפור גורלם אלא אחר שאוו׳ ולא יכלו בני מכשה להוריש את הערים האלה שם כתיב וידברו בני יוסף כי וותחלה לא כתרעיוו עד אשר עשו טיוהם מלחיוה ולא יכלו להם וענין צוחתם על זה היה כי אחרו לו מדוע נתת לי גורל אח שירצה מכני שהפלת לפנינו תחלה גורל אח׳היה סבה שנפל חבלנו יחד ומדוע חלק שנינו במקום הזה הקשה ואלו עשית לכו ב'גורלות כנהוג בכל השבטי' אולי היה יולא במקום אחר שהיה כוח להכבש פכ"ד בענין הצוחה וזה דעתו ולא חשש לח"ש הכתוב וידברו בני יוסף שנראה כי אפרים ומנשה המדברים כי אמשכן אמרה הנבואה למעלה וינשו בני יהודה וגו' עם היות שהתובע לא היה אלא כלב לבד וכן כאן כנשו ובאו ב׳ בני יוסף עם היות שהתובע והצוח לא היה אלא מנשה לכד ולא ראה הרב כי אין הנדון דומה לראיה כי שם לא אמרה הנכואה שדברו בני יהודה אלא שמנשו ובאו להלוות את כלב אבל לא דברו דבר אמנם כאן אמ׳וידברו בני יוסף שנרא׳שטניה׳ יחד המדברים והמתלוכנים ועוד כי סמוך לזה אמר וידבר יהושע אל בני יוסף לאפרים ולמכשה מנראה שלשניהם הולרך להשיב ושניהם המדברים והלווחים : ועם היות שנסבול כל הדוחק הזה לומ׳ שמכשה לבדו הוא הלווח עם כל זה לא תתישב הלוח׳ כפי דעתו ז׳ל בענין חלות הארץ כי הוא אמ שנתחלקה הארץ לי"ב חלקי שוים ונטלו בני יוסף שני חלקים וכפי זה בהכרח כאחר שהיו להם ב שחות בחלפי של שנוות וכב פעמייינאו מכשה לבדו ואפרי' לבדו ואיך א"כ כא שהיה גורלם א'לבד ומה שאיו׳ הכתוב זיהי הגורל לבני יושף ואח׳ כ חלק הגורל אינו אלא לוח׳ שהיא נוהשגחת הא ית׳ בגורל שילאו ב'האחים בתחום אחד מחוברים יחד ואם יהושע נשה הגורל כתקנו והגורל הוצי' את תחומס יחד ומה עשה יהושע בזה ולמה יצוחו עליו י ואם כאמ'שהגורל היה כמ"ש למעל׳ ע"ד קצת מפרשים שהם סוכרים שלא היה שם קלפי של שמות שא יהושע היה אומ׳יעלה גודל פלוני ואו היה מולה התחום אשר נקלפי של תתוחין כי לא יובנו דברי הרב אלא בזה כי באופן אחר איך יהיה גורלם אחד סכפי זה צריך לומ'פלא היה נקלפי אלא י"א שמות וי"א תחומין וא"כ לא נחלקה הארץ צי ב חלקים שוים כדעתו אלא ודאי שדעת הרב בדבריו אלו הוא שלא הוה דק לפי אלא י"ב תחומין שוים שלליהם נחלקה הארץ ויהושע היה אומר יעלה תחום פלוני והיה עולה ולוה כאמר שאמי יעלה תחום כני יושף יחד ועלה יחד וזו היא תלונתם ומלכד ששבר'זו דחוייה ודחאה הרש"בם כמו שאח ליועלה זכן אורו בירושלמי בהדיא ביומא פערף בקלפי בשתי קלפיות - מחלקה א"י אחת שהגורלות כתוכין התוכה ואחת ששיוות השבטים נתיכין בתוכה ושני פרתי כהוכה טומדים מה שוה שעלה וזה נועלה וכה . כראה בהדיא שהיה קלפישל שיוות ומעלין היו השמות והתחומין ואיך א"כ יתרן שנשה לשניהם גירל אחד מלבד כלזה אף שנודע לו בשברא עדין הדבר קשה כי בקלפי של תחויוין יויהא יב תחוויין שוים היו ואיך א׳כ כאשר אוור יעלה גורל בני יושף עלה התחום יחד והוא כתוב כב קלפין באופן שלא נתישבה סברת הרב בזה כלל י וגם מ"ש בראשונה לבאר טעם צוחת בני יוסף על פי דבריהם ז"ל שאחרו שלותתם היה יופני הטפלים שרבו לא תתישב - כלל כפי דעתו ז ל בפי׳ השוגיא אשר ביארכו למעלה בבעיא דבעי גמרא היאך נתחלקה הארץ לא לפי המשקנא ולא כפי הקש ד ווה שהוא אמ'כי דברי הגמ'הוא כי בני יושף בשני שבטים נטלו אפרים קלק אחד ויונשה חלק אחד כי כן כתוב ואין אחד יוהם יהי׳ מרובה באוכלסין יותר משא׳ השבטים אכל בשאר השנטים מרובים מהם כישביו יהודה ויששכר וזבולין ודן מרובין מהם ולמה יצוחו הם הרבים ישתיו וכל שכן אם נתחלקה הארץ ליוצאי מצרים שהיו במנין הראשון מרובין בני יהודה יותר יוב השבנדם יחדיו ולוה איורו בגיו׳ שהיו צועקים יותני השפלים שהיו בני יונשה כמנין יוצאי יוצרים שנים ושלשים אלף ונתרבו ביונין השני ביודיר לנ"ב אלף ואין בכל השבטים שנתרבה כל כך והיה כיוו כן מרובין עד שנתחלקה הארץ ואם גני אפרים כן ולא היו הטפלים ההם כוטלים ולכך צעקו ושומע אין להם כי כן משתי האל ית שלא ישלו אלא בני עשרים ולזה אמר שמ"ש מדוע כתת לנו גורל אחד וחבל א'אי אפשר שישאר כפשטו לא לדברי רש"י ולא לדברו כי ח"ח כטלו בהם יעוד כי בפי׳ כתוב כי ב׳ גורלות נתן להם שכן אחר ויהי גבול אפרים ויהי הגורל לבני מנשה ולוה פי דבריהם הוא מדוע כתת לי גורל שאין בו די אלא לאחד ממכו כי כל מה שנתת לשניכו אין בו די אלא לאחד מחכו ולקחו זה הלשון לפי שיהושע היפל תחלה גורל אחד לשניהם ואח"כ חלק הגורל בין שניה כמו שאמרכו : ולוה אמרו כי הגורל הראשון היה ראוי לאח ממכו כי עם רב אנחנו ומדוע חלקת אותו אחד כך לב׳חלקים יחיתה הטערה וופני הטפלים שנתרבו ע"ד הגיו׳ עכ"ד וגם היו לבו פתחו של אולם ודעתיכו לא המיג למחש שדקית אכי שמעתי ולא אבין וכפלאה דעתו ממכו כשנבה לא אוכל לה כי אי אפשר להשכים דעותיו בזה ולא שברתו וזה כי דעתו ז"ל שהארץ נתחלקה לי"ב חלקים שוים ובני יוסף לקחו ב חלקים כל חלק מהם שוה לחלק שאר השבטים וכל טצמו של הרב לא הוכרח לומר זה אלא ליולא חלק בכורה ליוסף כי לא רצה להודות לרש"יו"ל שאמר שאין בכורתו אלא לענין הכבוד לבד אוה איור היא שנתחלק לי"ב חלקים באופן שנני יוסף נטיו כפל חכל מה שנטל כל אחד יושאר השבטים שהם כטלו כל שכט חלק אמי שבט יוסף שני חלקים ולא יתרן להניח זה אלא אם כאמר שנתחלקה בחלקים שוים שאם נתחלקה לשבטים כל אחד לפי מה שהוא לא כתנה בכורה ליוסף ולוה איו׳ הרב שגם לפי מאי דקם"ד דלקרקפתא אפלוג ארעא אין הכוכה שיתנו לבני יוסף ככני שאר השרטים אלא שיתנו לכל אחד מכני יוסף ב'חלקי קלק פשוט כאנשי שאר השבטים וחלק בכורה וכפי דעתו זה כן לפי היוסקנא וכן לחדק מד כטלו בני יוסף כפל חמה שנטלו שאר השבטים ואם הדבר כן איך יצוחו ויאמרו שכל אותו החלק לא היה ראוי אלא לאחד מהם אחר שאף על פי שיוספר גלגלותיו היו יותר חכל שבט ושבט עם כל זה אי אפש שהגיעו להיות תוספ גלגלותיו על גלגולת כל שבט ביודרנת הכפל במו שהיתה נחלתו כפל מכל פבט עם היות שנחשוב רבוי טפליו

זאם כן היאך השיב הגמרא לשעם צוחתם שהיה זה מפני רבוי הטפלים אחר שנחלת' תספיק לכל זה כי לא נתרבו טד שהגיעו לכפל גלגול׳ כל שבט ושבט ואם כן תירוץ הגמרא לפי דעתו לא יתישב כלל : ועוד כי לפי דעתו ז"ל אין הפרש בחלוק הראשון שנחלקה הארץ לי"ב שבטים בין אם היה ליוצאי יוצרים או לבא הארץ כי מ"מ לי"ב חלקים כחלק ואם כן אין תלוכה לבני יוםף על זה הסליק כי המה נטלו ב'חלקים מ"מ ותלוכתם אינה אלא בחלוק הב'אשר חלקו בין בתי אבות חלק כל שבש ושבט כי בוה יש הפרש שאם ליונאי מצרים נחלקה היו הנוספים בביאתם הארץ נשארים בלא חלק ונחלה אבל אין להם תלוכה בזה כי בחלוק הזה לא יפול תוספת ומגרעת כלל וגם אם ירצו להתלוכן אין להם תלוכה על יהושע שאם זה גורלם כפי שבטם מה יושיף ומה יתן להם יהושע ואם כן איך אחר הגמרא בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים שפיר קצוחי בני יוסף וכפי זה אין להם טעם לצוחה כלל באופן שלפי דעתו זה אין לתת טעם לצוחה לא כפי הפשש ונם דברי הנתרא לא יובנו עם דבריו וצריך ג"כ לדעת טעם צוחתם הן אמת שלפי דעת רש"י ז"ל אשר יסבור כי בכורת יוסף לא היה אלא לענין הכבוד לבד להקראות ב'שבטים כראובן ושמעין כי בזה יהי' להם ב'גורלות ויקחו בב'תחומין בזה מציכן לפרושי דברי הגמ שפיר כי אמר רב פפא בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים וגו' שפי' קצווחי בני יוסף לפי שנתרבו אתר כך דיונאי מזרים דיוסף היו ע"ב אלף ות"ש ובאי הארץ היו כ ה אלף ור שנימצא שהיו נוספים באי הארץ על יוצאי מצרים יב אלף ות"ק ונשארו או בלא קלק אלא למ ד לבאי הארץ אין להם לצוח כלל אחר דכל חד וחד לנפשי שקל בין אם נחלקה לשבטים בין אם נחלק לקרקפתא ולזה אמרו שגם באי הארץ צוחו מפני שנתרבו בטפלים פחותים מבן כ' שלא נטלו כלום וגם לדטתו ז"ל צריך לפרש אמרם גורל אחד כפירוש הרמ"בן שירצה גורל הראוי לאחד מפני רבוי טפליו דכפשטו אי אפשר אחר שב' גורלות היה להם וכשאר השבטים נטלו והוא דוחק בפי הפסוק הקושיא השנית אשר בצוחת ב"י יוסף היא שלדברי הכל עם היות שנמצא טעם לצוחתם עדין קשה כי אין להם תלונה בזה על יהושע כלל כי בודאי יודעים היו בני יוסף כי יהושע לא עשה דבר קטון או גדול כ"א על פי ה׳ ביד משה וכאשר צוהו משה כן חלק הארץ ואם כן אין בידו להוסיף ולא לגרוע ואם כן אחר שעשה מה שנצטווה ולא היה יכולת בידו לשנות בין אם רבו הם לדעת האומר ליוצאי לצרים ובין אם רבו טפליהם לדעת האומר לבאי הארץ ובין אם כשאר להם עדין שלא יכלו להורים מ"מ יהושע לא היה יכול לעשות אלא מה שעשה כי אם זוהו האל יתב׳ לחלק ליוצאי הארץ איך יחלק לכאי הארץ ואם גוהו שלא לתת אלא למכן כ'שנה ומטלה איך יתן נחלה לטפלים ואם כן תלונתם על ה'ח"ו לא על יהושע אשר לא היה אלא עושה שליחותו ומה שנצטוה לעשות וכבר חשב הרי"א ז"ללתקן זה בהנית סברתו שאמר שהגורל היה מראה התחומין לצד אבל החלקים הן רב הן חעט על דעתו של יהושע וביה נתן טעם לתלולת בני יוסף עליו אחר שבידו להרבות לחה לא הרבה את חלקם ובודאי כי לא הביא לרב לסבור זה אלא מה שנדחק מקושיתינו זאת ולזה לקח לענימו סברא דחויה זו כמו שאמרכו למעלה ואלו עיין בזה השב ירא כי לא תקן בזה דבר ולא השיב לקושיתינו כי עדין הדבר קשה כי בהכרח יודה הרג שעם היות יהושע המרבה והממעיט הנה הרבוי והמיעוע היא כפי אנשי כל שבט ושבט בתת לכל א'מה שיצטרך לאנשיו ובודאי כי לא היה כונה בזה אלא למה שהיה מן האנשים בני כ'שנה בשבט לא לטפלים וזה אינו מדעתו אלא כי כן נצטוה שלא תחלק הארץ אלא לאלו הנמנים שהם בני עשרים לא לטפלים ואם כן עדין הקושיא במקומ שומדת כי למה יתלוכנו על יהושע שאם הוא לפי שנתרבו להם בני עשרים ע"ד רבי יאשיה לא היה יכול לעשות זה אחר שכן צוהו האל יתברך לדעתו לשמות מטות אבותם ואם כן אם נתרבו מה יעשה להם יהושע ואם בעבור הטפלים לדעת רבי יונתן איך יתן יהושע לטפלים והאל ית צוהו שלא לתת לטפלים אלא לכן כ'שנה : ואם כן כל מה שעשה על פי ה'עש או למה יתלוננו עליו י והן אחת שהרמ"בן ז"ל השיב לזה באמרו שהתלוכנו עליו במה שהפיל להם גורל אחד ואחר כך חלק אותו בין שניהם כי בזה הרע להם בתחומיןאלא שכבר אמרמו שוה לא יתכן וכל שכן שהתסוח יורה מאין תלוכתם על החתומין אלא על צרות מקומם ועל החלק שהיה קטן כמו שאמר להם יהושע אם הקושיא הג׳ במ״ש וידברו בני יושף לאמר כי מלת לאמר מיותרת והיה די אז לך המקוםי שיאמרו וידברו בני יוסף אל יהושע מדוע וגו': הד׳ באמרו מדוע נתת לי נחלה כי מלת נחלה חיותר והיה די שיאמר מדוע נתת לי נורל אחדי הה׳ כי אחד שאמרו ואני עם רב היא ההקדמה אשר תוליד החושיא למה לא הקדימו זה בדבריהם ויאמרו אני עם רב ונו ומדוע כתתה לי ובומר ואחר שדברו שלא כסדר לא הי"לל ואני שוראה שהוא דבר אחר אלא כי אני שהוא טעם לתלונתם אמנם מה שנראה לי בביאור דברי בני יוסף הוא זה יהנה בני יוסף תשבו כי הן אמת שהש יתב אותם אים שניוש על על ידי משה אופן חלוק הארץ איך תהיה וגם בכונת בני יום לענין מה היתה כוה ביואשע ויומי מישה על הישע הדברים כאשר צוה אותם האל יתבר' ואמר לו פ׳ לאלה תחלק הארץ כמו שהיא בתורה ושמך על דעתו שהוא יבין אותה ולוה חלקו עליו בפירוש הבריתא כמו מחלקו ד׳ יאשיה ורבי יוכתן ווה שיהושע חלק אותה ליוצאי מצרי כי כן הבין מאמרו לשמות מטות אבותם ינחלו וגם לא הושיף לבני יושף חלק בבכור׳ לענין הנחלה כי ראה שאין בכורתם אלא לענין הכבוד כמ"ש כראובן ושמצון יהיו לי וכל זה חשבו בני יוסף שפירש יהושע כפי דעתו ולזה חלח ׳ פליו בפי׳ הפרשיות הזלו כי לדעתם בכורת אביהם לענין הנחלה וגם חלוקת הארץ לבאי הארץ לא ליוצאי מצרים ולוה אמר וידברו בני יוסף אל יהושע ירצ' שדברו וכתוכחו עמו בדברים בפי׳ הפרשיות כדי לאמור אליי זאת התלונה כי לא יוכלו להתלובן עליו אלא אם יקדימו תחלה להתוכח עמו בזה ולוה אחר שאמרו לו דעתם התלוכנו על שני הדברים על ענין הבכורה אמרו מדוע נתת למוגורל אחד נחלה ירלה למה לטנין הנחל אשר בה יפול ההבדל בין הבכור לפשוט אחר שאנו בני יוסף הבכו׳ למה כתת למ בכחלה גורל אחד כשוט ומדה אחת ולא כתת חלק הבכורה והיא גורל אחל ועם היות שהיו לו ב׳ גורלות אחר שהיו החלקים וכפי האנשים לא היה אלא מדה אחת לבד ולא הועילו כלום בענין המדה בבכורתם : או ירצה גורל אחד כי הב'גורלות היה גורל ראוי לאח' מהם אחר שכל אחד מהם היה צריך ליטיל חלק כשוט וחלק בכורה וא"ת שכך היתה כונת יעקב אבינו באמרו כראוכן וטמטין לטנין הככוד ולא לענין הנחלה נתלוכן עליה בדבר אחר והיא אמרו ואני ירצה וע"ישאני עם לב אשר עד כה בביאתנו לארץ ברכני ה' ואם כן הראוי היה לחוק הארץ לבאי הארץ כי כן אמר הכתוב לאלה תחלק הארץ או לשניהם יחד כדברי רשב"א וכפי זה היינו נוטלים כפי מה שנתוסף לנו ולא כיולאי מצרים וכפי זה הצי הנה נתחלקה הארץ ליולאי מצרים כדברי רב יאשיה וחה טוב ומה כעים יבא עם זה דברי רב פפא באמרו בשלמא לח"ד להנאי מזרים היינו דקא נוחי וכו שהנה יקשה אליו מה שאמרכו והוא שאם ליוצאי מצרים בתחלקה וכך צוה האל יתב כמ"ש רבי יאשיה באמרו לשמות מטות אבותם היאך אמר היינו דקצוחי שנראה שהדין עמם בצוה' ואין הדבר כך אחר שיהושע בדין נתן להם וכמו שאמר רבי יאשיה בפירוש קרא וזה בעצמו יקשה בשמי דגמרא דאמר שצוחתם על הטפלים דלמה יצוחו גם על זה וכך צוה האל ית׳ שלא ינחל בארץ אלא מבן עשרים שנה ולמה יצעקו בדב שידעו שאין להם מושיע ולא תועיל להם צוחתם כלל אמנם כמים יובן ונדייוק לוה אמרם היינו דקא לוחי שאם כונתם לומר שהדין עמם דקצוחי לא היה לו לומר אלא שפיר קצותי ועוד במאי דאמר מאי צותי דלא היה לו לומר אלא מאי קצותי אלא כוכתו לומר בשלמא למ"ד שליוצאי מצרים כתחלק׳ הארץ יכך הבין יהושע הכתובים וכך חלקה היינו דקא צוחי ירצה זאת החלוקה ליוצאי מצרים הוא צוחתם של בני יוסף שלדעתם אין זה כוכת הכתובים אלא שלבאי הארץ תתחלק אולאלו ולאלו ולוה חשבו שהפסידו הם מחלקם אלא למאן דאמי לבאי הארץ התחלקה מאי קא צותו ירצה מה הם אומרים בצות זם אחר שאין חלוקה שתועיל להם אלאזו כי עתה לתרבו ומה היו אומרים בפי החלוקה בצוחתם שהיה להם טוב תוהי וחשני דעל הטפלים היו לווחין וענין זה לפי דעתי שגם לזה טעי בפירו' הפסוק שאמר לרב תרבה כחלתו וזה שאמרו שכמו שחששה התורה שהשבט הרב באנשים יטול חלק בדול כך הששה שהאיש הרב בשפלים יטול חלק גדול ווה שהן אחת שבחליקת הארץ לשנים נשר שבטים כאשר יביטו להרבות לרב ולהמעיט למעט לא יביטו אלא לבן כ' שנה אלא שעם כל זה בהביטם לחנין האנשים אשר בשבט מבן עשרים להרבות נחלתו יביטו לכל איש ואיש כפי רבוי טפליו לתת לו כפי הטפלים שלו באופן שהגורל יהיה לשבט כפי אנשיו כי להם תחלק הארץ אבל גם לאנשים יבינא

יהושט

そこ

הושט

וביטו את טפליהם להרבות חלקם כפי רבוי הטפלים ואם כן כאשר חלק הארץ לחלקים בלתי שוים כל שבט כפי רבויו מאנשים היה לו להביט גם כן כל איש כפי רבויו בטפלים ובזה נתרבה נחלת השבט אשר רבו טפליו שיבחנו אנשיו כפי הטפלים שיש לו וזהו דקא צוחי ופי׳ הפסוק לפי דעתם חדוע כתת לי גורל אחד ירצה גורל אחד עם שאר השבטים רצוני שוה להם חה שמלת אחד הוא כמו כים אחד לכלכו ירצה שוה לכלכו יופירש זה באומרו וחבל אחד ירצה מדה אחת לכלכו ואכי עם דב מלד הטפלים וזה יהיה תמידי בי וזה הוא אומרו עד ירלה שוה הרבוי יהיה עד וכלחי והשבה אשר עד כה ירצה מה שנתרבינו עד היא הוראה שברכני ה' וברכת ה' לא תפטק ואם כן אין הרבוי כי מקרי שנא׳ שיפסק ולזה אין לחוש אליו אלא תמידי וא"כ למה לא ראית זה בהרבותך לרב וכו׳ וראה והבן כי עם היות שהיה יכול אביי להשיב כי על חלק הבכורה צוחו כדעת רש"י שהסכמנו עליו שלא נטלו חלק בכורה בנחלה לא השיב זה מפני שהם סברו שענין בכורתם בודאי היה מקובל אצלם איך היה ולענין מה נתן להם ועוד כי ראו כי לענין הבכורה לא היו צריכים לטענת עם רב כי דין הבכורה אינו תלוי בזה ולזה אחרו שטענת הרבוי הוא על הטפלים כמ"ש ואנחנו הכרחנו בפירוש הפשוק כי שניהם טענו ובוה נתיישבו הפסוקים :

ביאור פסיקי ויקהלו כל עדת בני ישראל שילה וגומר י

ידושע יח נבוכו המפרשים ע"ה בעכוב הזה שנתעכבו אלו השבעה שבטים מקיחת את נחלתם ומהטלת הגודל להם עד באם אל שילה והוצרך יהושע לכתוב את הארץ ולחלוק אותה לו' חלקים כי למה לא יצא גורלם כאשר יצא גורל מטה יהוד'ומטה

יוסף ונתן להם נחלתם י והרי"א לא מצא תרופה לזה אלא באמרו כי העכוב בא מפאת השבטים כי המה לא רצו לקחת את נחלתם למורה לבבם כי ראו הרבה מהארץ מבלי כבוש וחשבו שכל טוד שיהיה בלי תלוק יהיה משותף לכלם וכלם יחד יבאו לרשת את הארץ הנשארת מה שלא יהיה כן אם יחלוקו שכל אחד ילטרך לכבוש את חלקו ולוה כשארו ז' שנים יושבים וחחתינים לוה עד שראה יהושע שאין כובש אז אמר להסעד מתי אתם מתרפי לא כן יהודה ויוסף כי המה בטחו בגבורתם ולזה כטל כל אחד חלקו עכ"ד והנה כל מבוכת המפרש בוה כולד להם מחשבם שוה החלוק היה הגורל לדעת כל שבט חלקו ואני לא כן אחשוב ולכבי לא כן ידיוה כי רבו לי הקושיות בפסוק כפי זה מלבד הקושיא האמור' חדא כי כפי זה למה הוצרך יהושע לשלוח אנשים לכמוב את הארץ אחר שנבולי הארץ ותחומיה היו ידועים להם ובודאי כי כשהשלים הגורל ונטלו חלקם מטה יהודה ומטה יוסף כבר היו הי"ב שמות והי"ב תחומין בקלפי כי לא יתכן להשליך הגורל באמתות אם לא יהיו כל השמות והתחומין בקלפי שלהם ועוד כי לדעת רש"י ז"ל והוא הדעת אשר הכרעכו למעלה לצורך רבוי הגורל ומיעוטו היה על פי הגורל ואיך אם כן יחלקו הם את הארץ על ז' חלקים אחר שלא ידטו למי ירבו ולמי ימטיטו - וטוד כי לא יתישב לפי זה אמרו ויותרו בבני ישראל אשר לא חלקו נחלתם כי אם עדין לא הושלך הגורל מי נתן להם נחלה שיחלקו אותה ולא היה לו לומד כפי זה אלא אשר לא לקחו את כחלתם יוטוד שאמר ויכתבי אותה לפי נחלתם ואם כתיבה זו היא כתיבת התחומין מי יתן וכדע מאי כפי כחלתם אחר שעדין לא כודע כחלת כי כחלתם הגורל יורכו והמפרט שתקו מזה ועברו עליו ולא פירשו אותו זולת רש"י ז"ל שאמר לפי נחלתם לשבעה חלקים והדבר קשה שלא יקראו החלקים נחלה ולא היה לו לומר אלא כפי ראשיהם או כפי משפרם ועוד שאחר שנשבול זה הוא מוותר דהיינו דאמר והתחלקו אותה לשבעה חלקים וגם חזר ואמר ואתם תכתבו את הארן שבעה חלקים ולוה נחשוב בזה שחלקי השבטים בארץ כבר היו נודעים ליהם על כי הגורל כי הגורל הוטל יחד כמשפטו ואז כל אחד מהשבטים ידע תחומו והיה לו כתב נחלתו אא שאחר זה היו צריכים לחלק חלק כל שבט ושבט בין אנשיו בגורל עד שהיו חולקים חלק השבט לחלקים שוים במספר אכשי השבט ואחר זה היה כל אחד מהם כוטל חלקו בגורל והנה יהודה ויוסף בעת אשר הוטל הגורל או מהרה חלקו נחלתם בין אישי השבע אמנם שאר השבטי עם היות שידעו תחום נחלתם נתרפו ונתעצלו בזה והטעם או מפני שהיו ממתינים לראות שמא תכבש הארץ כלה זיהיה החלוח יותר כאה כי ראו שנשאר להם ערים רבות מבלי כבוש או מטעמו של הר"יא ז"ל שהוא כדי שישתתפו כלם לכבוש את הארץ ולוה אימר כאן שאחר שנכבש מה שנכבש מן הארץ וראו עדת בני ישראל שעמדו ופסקו מלכבוש עוד אז נקהלו לחלוק את נחלתם והיא נחלת כל שבט ושבט בין אנשי השבט ותחלה ראו ליחד מקום לארון ה' שיהיה לו בית מכוחה ויחדו לזה את שילה ולוה אמר ויקהלו וגומר שירצה שנקהלו ובאו כלם בהשכמה לקדש את שילה וישכינו שם הארון וזה כי מה שהיה להם לכבוש מן הארץ כבר כבשו אותו וו"הא והארץ ככבשה לפניהם ולוה השבטים אשר כותרו אשר לא חלקו את נחלתם הידוטה להם לכל שבט ושבט בין אנשי השבט אתר להם עד אנה אתם מתרפים וגו׳ שירלה שאחר שמה שיש להם לכבוש מן הארץ כבר נכבש ולא יכבשו עתה יותר מזה הוא מן הראוי שיוסר מהם עתה הרפיון אשר היה להם בחלוק אח שהוסר טעם הרפיון שהו הכבוד או ירצה באמרו והארץ נכבשה שמלת נכבשה תשמש להווה וירצה כי כאשר השכינו הארון בשלה בבית מנוחתו הוא להו כאלו הארץ כבושה כבר לפניהם כי עתה היה קל להם לכבוש את הארץ ולוה איור להם יהושע לרותרים מבלי חלוק כחלתם עד אנה אתם מתרפים י וזה כי המה כתרכו מהחלוק ליראתם מהכנוש כמו שאמרו בטעם הישוב ועכשיו שהשכינו הארון בשיל והארץ היתה קלה להכבש כאלו נכבשה בפניהם הוסר סבת הרפיון ולוה איזר שיחלוקו את נחלתם : או ירצה באמרו לפניהם מלשון קדימה וירצה שהשכינו את הארון בשילה לפי שכל מה שהיה קודם שילה מן הארץ כבר נכבשה ולא היו צריכים לארון לטנין הכבוש אלא למה שלאחריהם לבד ובזה לא היו צריכים להחזיר הארון לאחור לענין הכבוש וכאשר ראה יהושע שהארון שכן במקומו רצה שנם ישראל ישבו בטח איש תחת נפנו ותאנתו ובחלקו המיוחד לכל איש ואיש יוהם ולוה אמר להם טד אנה וגומר וראה והבן כי לא אמר להם עד מתי שהיא מלה מורה על הזמן אלא עד אנא שהו׳ מורה על המקום וירצה עד איזה מקום ממקומות הארץ אתם מתרפים לבא לרשת וגומר כי זה הכבום מהארץ הוא אשר יכבש בכלל ומה שנשאר לא יהיה עד אחר שידע כל אחד חלקו וכל עוד שאין אתם חולקים אין אתם מורישים ולמה אם כן אתם מתרפים לבא לרשת ודוק באמרו לרשת שירצה לזכות כל א וד מהם בתלקו כי זה היה במה שהיו מתרפים ומזה גראה שלא היו חסרי אא ירושה אשר היא הוכייה בחלקם כי חלק כל שבט כבר היה נודע להם והנה גנה אותם על רפיונם בזה מפני שאחר שהיה מתנת האל ית ברך להם היה מן הראוי שתהי חביבה בעיניהם ולא יתעצו בזכותם בה ולזה אמר אשר כתן ה' לכם ומפני שחשש שיתכן שמה שלא חלקו היה מפני שלא היו יודעים פרטי המקומות לכתוב אותם בגורל ולזכות כל אחד בחלקו לזה אמר הבו לכם שלשה אנשים לשבט והנה אחר להם שהם יהיו הבוחרים האנשים אשר ילכו אבל הוא יהיה השולח איתם וטפה זה מבואר בי לברירת האנשים הוא ראוי אליהם כי המה יודעים בחחיהם מי יהיה הראוי אשר יודרו בשליחותו זה ויעשה אותו מבלי עצלות אבל הוא יהי השולח כי בזה יושיטו אומץ ויודרוו יותר וזו היא הכונה באמרו ויקומו ויתהלכו שירצה יזרוו עצמם יותר מכדי כמם שבוה הם אהלכים עלמם ולוה אמר ויתהלכו מההתפעל ואמר ויכתבו אותה לפי נחלתש ירלה לפי כחלת כל אחד ואח׳ מהם הנודעת להם כבר על פי הגורל וירצה לפי נחלת כל אחד ואח׳ הנודעת להם כבר ע"פ הגורל יכתבו את חלקי כל כחלה וכחלה ובזה והתחלקו וגומר דוק באמרו והתחלקו כי לא היה לו לומר אלא כחלקו כי והתחלקו יראה שהחה המתחלקים אבל הכונה לוחר שיחלקו את עלמם לשבעה חלקים כי הם הנותרים כי הנשארים שהם יהודה ויוסף כבר חלקו כחלתם וו"ש יהודה יעמד וגומ' ואתם הנשארים תכתבו את הארץ בכל חלקיה בשבעת החלקים הנשארים והבאתם שי הנה ויריתי לכם גורל ירצה לכל אישי השבטי ובזה תבין כי לא זכר הנה את אלעור וראשי המטותי עם היות שהיו בגורל עם יהושע כמו שנא׳ בסוף הפסוק אלא מפני שדבר זה לוה עליו יהושע על לד היותר טוב לפי שראה אותם מתרפים בחלוקת הארץ . לזה לא וכר כאן וולתי יהושע מה שלא היה כן אלו היה הגורל הזה הגורל הכולל כי זה כלטוו עליו אלעזר וראשי האבות עם יהושעי והנה יעיד על דכרמ זה אומרו וישלך להם יהושע גורל שנראה שזה הגורל מדעתו של יהושע היה י ועוד שפירוש

הנורל הוה כאמר ויחלק יהושע את הארץ לבני ישראל במחלקותם שירלה שחלק את הארץ לאישי השבט לבני ישראל במחלקותם הנחלק כבר על פי הגורל הראשון כל שבט לנחלתו ולא האריכה הכנואה לספר גורל זה וחלוקה זו להיות הענין ארוך וקצרה במה שספרה שבע׳החלקים לבד והם הגורלות של שבטים אשר היה יחד כלו כאשר ספר למעלה גורל יהודה ויוסף - והנה סדר הגורל כיא שיצא בלתי מסודר כסדר השבטים אלא כיאו שהיה יחצאו אן הקלפי בגורל וססר תחלת גורל בני בנימין והדבר מבואר אינו צריך לבאור :

ויצא הגורל השני לשמעון וגומר

יהושע יש מה. שלריך לבאר בוה הוא אמרו וילא הגורל וגו' ויהי כחלקם בתוך כחלת בני יהודה כי הדבר קשה שאמר שאמ'שילא להם תחום זה בגורל איך

יתכן שיצא בתוך יהודה כי א"א לומר שיצא גורל לבני יהודה באלו המקומות ואחר זה יצא גורל שמעון בהם אחר שהתחומין היו בקלפי אחד והשמות בקלפי אחר ואיך יתכן זה אחר שכאשר יצא תחום מה ליהודה כבר יצא ולא נשאר אותו התחום עוד בקלפי ואיד חור ויצא לשמעון : והר"יא כטה בוה לדעתו ואזיל לשיטתיה שאמר שיהושע היה המרבה והממעיט בזה ולוה אמר שיתכן שטעה וכתן ליהודה יותר מהראוי אליו כפי דבוי אנשיו ואחר זה חזר אנשלו ממנו לפי שנתנו אליז מבלי ידיעה כי לא שלח עדין לכתוב את התחומין עכ׳ד וליראתו כי לדעתו זה יתיחם גכות גדול ליהושע הכביא החליטו באמרו שאין בזה גרות מבלי שיאמר איך כמלט מהגכות ולדעתי שאין לך גמת נדול כזה בכביא ה׳ אשר כל דבריו על פי ה׳ ולא יפול מכל דבריו ארצה ואיד אם כן יחלוק בטטות ובבלי ידיעה ולא ידקדק לטשות כל דבר על חתכונתו : וטוד כי הוא ז"ל נעזר לקיי מברתו זאת מדברי הגמרא שאמרו שם שהיה אלעזר אומר באורים תחום פלוני עולה ולא ראה כי סמוך לוה אמרו שהתחומין היו בקלפי ובודאי שהתחום אשר עלה לשמעון היה כתוב בקלפי לתחו בפכי עלמו ואיך אם כן אפשר שנתנו יהושע ליהודה בטעות אלא ודאי ששברתו זאת רעועה י וכל מה והאמת אצלי בזה הוא שאלו הערים היו בתוך ערייהודה וכאשר שיסמך עליה יפול מאליו כתחלקה הארץ לחלקים ותחומים הנכתבים בקלפי מצאו בתחום זה רצוני בגבול זה של בני יהודה זהוא המרחק אשר בו כפל גורלם מרחק גדול ושיטור רב מטשות אותו תחים אחד ולוה בתוך זה המרחק יחדיו תחום קטן והיא התחום אשר יצא לשמעון ונמצא שהוא היו תחום בפני עצמו נכתב בחלפי אבל היה ממרחק התחום אשר יצא ליהודה ווה שאמר לבסוף משבל בני יהודה וגומר דוק כי לא אמר מחלק אלא מחבל ירצה מהמדה והמרחק אשר בו כמדד התחום אשר טלה ליהוד ממכו היה התחום אשר יצא לשמעון אלא שיקשה המקשה שאחר שהיה בתוך חבלו למה לא כתן לו לוה הוצרך הכתוב לחת טעם לוה ואמר כי היה חלק בני יהוד׳ שירנו שאלו היה החבל כלו ליהודה היה רב ממנו לפי מספר אנשי שבטו ולזה באה נחלת שמעון באותו המרחק היתר אשר היה נכלע כחלתו בתוך נחלת מטה בני יהודה לא שמעולם היה ליהודה כלל ואחר זה ספרה הנבואה תחום

וגבול זבולון ויששכר ואשר וכפתלי וכל זה כפי סדר יציאתם מהתלפי והדברים מבוארים :

למטה בני דן וגומר

המפרשי ע"ה במ"ש בגבול זה ויצא גבול בני דן מהם כי אין לו משמעות כלל ורש"י נדחקו ז"ל פי' כי מ"ש וילא ירלה שילא וכפרד וכבדל גבולם מגבולם וזה שבאלו המקומות

אשר ספרה הנבואה היה גבולם ותחומם ועוד נפל להם גורל במקום אתר כבדל מגבול זה ושאר השבטים מפשיקין בנתים וכפי דבריו אמרו ויעלו וילחמו הוא ענין אחר בפני עלמו אלו דבריו ז"ל וארי שמעתי ולא אבין כי לא ידעתי לנייר איך היה הגודל הוה עד שכפל לדן גבולו בחלקי כפרדי שכפי ח"ש וכפי דעת חו"ל וכל המפרש י"ב תחומין היו שלהם נתחלקה הארץ וי"ב שבטים וכל תחום היה עולה מן הקלפי עם כל שבט ושבט כלו מחוב׳ יחד ומי הבדילו א"כ וא"א לצייר דברית ז׳ל בוה אלא אם כאמר שמ"ש רש"י ז׳ל שהרבוי והמיטוט לכל שבט כפי אנשי השבט היה על פי הגודל היה בזה האופן והוא שהיו כותבים בקלפי פתקאות רבות מכל הערים ומקומות הארץ וכן בקלפי השמות היו כתובים כל שבט ושבט פעיוים רבות כפי בתי האבות אשר לו והיה הממונה מוציא שם אחת ועיר אחת ד"מ מוציא יהודה מקלפי זה ומוציא מקלפי אחר אל גבול אדום ואת"ז מוציא פעם אחרת יהודה ומוציא מן הקלפי עיר אחרת וזה לא היה כשדר אלא שהפשוקים חברו נבול כל שבט יחד לפי שהיה מההשגחה שהיה יולא מחובר כל חלק וחלק עם היות שהי׳ בפעמים רבים ובזה היה כמות הערים במיעוט ורבוי יוצא לכל שבט מפאת הגורל כי היה יוצא לשבט המעט באכלוסין מקומות קטנים וקצרים ולרב מקומות גדולים ולזה אמר שנשתנה גבול דן שיצא קצת מגבולו בגודל כבדל ורחוק מגבולו האחר : ועם כל זה הפירוש דחוק כי לא היה כפי זה ההבדל והפירוד בהצטרפות אליהם אלא בהצטרפות ל חלקי הגבול קצתו עם קצתו וא"כ לא הי"לל אלא ויצא גבול בני דן מגבולם ומאי מהם והרד"ק וגם הרי"א כטה לדעתו ופירש שאמרו ויצא הוא שינא מהם לפי שנתמעט וטלה גבול פחות מהם ובוה ינא מהם שלא הספיק להם הארץ הנכבפת ולזה הוצרכו ללכת אל לשם שהיא מנחלתם לכבוש אותה זה אמרו תחלה ולפי שהוקשה להם שאם לשט היה מגבול נחלתם איך אמר שילא מהם גבולם שיראה שכל הגבול היה פחות מהם לא הנכבש לבד כי לא יקרא גבולם הנכבש לבד אלא גם הבלתי נכבש ואם כן הגבול בהם היה לא פחות מהם לזה חזרו לומר שלשם לא היה מהארץ הנחלקת לישראל ובני דן כל הגורל אשר כפל להם היה כבוש אלא שהם היו רבים ולא השפיק להם חלקם ולוה יצאו לארץ רחוקה מהשבטים והיא לשם ורגלו אות׳ וישרה בעינם ולכדוה להרחיב גבולם זה דעתם ז"ל וראה והבן שהרד"ק ז"ל בוה אויל לשיטתיה אשר סבר שהארך נחלקה לשבטים חלקים שוים ולא לקרקפתא דגברי כי בוה יתכן לומר שהיה גבולם פחות מהם שלפירוש רש"י ז"ל אשר אמר שנתן לכל שבט כפי פקודיו לא יתכן לומר שנתן להם גבול פחות מהם והוכרח הדד"ק לומר שכל נחלתם היה כבוש לפי שלא יקשה שאיך הניתו חלקם וגבולם בלי כבוש והלכו לכבוש מקום אחר ולוה אמר שכל חלקם היה כבוש שא שלא השפיק להם וכל זה דוח׳ נפלא אם מהענין בעצמו אם מבאור המלות אם מהענין כי מי יתן ונדע עיר זו מאין היתה ואם היתה מגבול הארץ אם מח"ל שאם היתה מגבול הארץ יקשה שלמה לא ככנסה בתלוקה ואם היתה מח"ל יקשה שלמה לא זכרוה ז"ל ונתנו דיניה כמו שאמרו בארם כהרים וארם לובה אשר כבש דוד ע"ה ואם מביאור המלות כי מלת זיצא לא יורה על היותו כתות מהם אדרבה יורה על היותו גדול מהם כי לא יצא הגבול מהשוכן בה אלא אם יהיה גדול ממכו כי או יעדיף המקום על המתקומם ויצא ממכו אבל אם המתקומם יהיה גדול מהמקום או יצא המתקומם מהמקום וא"כ לא הי על כפי זה אלא ויצאו בני דן מגבולם מלבד שזה ברוי פל סברת שכבר דחינו איתה בראיו נכוחות והתימ מהר יא שגם הוא דחה סברת הרמב"ן ואמר שלקרתפתא דגברי נחלקה והקשה על הרחב"ן קושיות עלויוית ואיך אם כן יוכל לפרש כאן שילא גבול בני דן בחוח מהם אלא דאגב חורפיה לא דק הרב : אינם אשר אחוה לי בזה הוא שהנה הנבואה ספרה כל גבול בני דן ומה שיצא להם בגורל אשר השפיק להם כפי פקודיהם ואמדה אחר זה שיצא גבול בני דן מהם ונתרחב מהם במה שנתרחב מהם יותר ווה במה שלכדו את לשם ווהו אמרוויצא גבול בני דן מהם ונתרחב יותר ממה שצריך אליהם במה שעלו בני דן וילתמו וגומר או ירצה בחלת מהם ירצה מסבתם ווה כי כל גבולם היה להם מאת האל יתברך ווה המרחב שיצא ונחרתב גבולם היה מהם ומסבתם ובכתם וזה כי המה עלו וילכדו את לשם שהיא עיר יוצא מגבול א"יואה להבדילו מחלקי הארץ ולהראו׳ שהמה בכחם וגבורתם לכדו אותה קראו אותה דן כשמכי

באור פסוקי אה הנחלות אשר נחלו ארעזר הכהן ויהושע בן נון וגו׳

רשי ז"ל בפי׳ החוחש בפרשת אלה מסעי בפ׳ אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ צי ואמר לכם בשבילכ' כל נשיא ונשיא אפוטרופום לשבטו ומחלק נחלת השבט למשפיא ולנכרים

יהושע

NTN

אלבדרים וגם בפ׳ תקחו לנחל את הארץ פיר׳ שיהיה נוחל וחולק אותה במקומכם וכן פי׳ באומרו לכתל את בני ישראל שהם ינחילו אותם לכם למחלקותיה ופירש הר"ר אליה המזרחי שם שאומרו למחלקותיה ידלה על חלוקתה למשפחות ולגברים לא לנחלת הארץ לשבטים כי הם לא פעלו כל זה בירושת הארץ לשבעים אלא שחלקו תחלה ירושת השבטים למשפחות וירושת המשפחות לגברים זה לשונם ז"ל זמה מאד ששתי וגם שמחתי בדבריהם ז"ל שהמה לי לטורי למ"ש למעלה שהחלותה שחלק יהושע בשילה לא היתה ירושת הארץ לשבטים אלא ירושת השבטים למשפחות ולגברים כמו שביארתי שם וכפי זה יתישב אמרו אלה הנחלות אשר נמלו שהוא קשה שאם שם הנחלה יקנו אות׳ אחר שינחלו איך קראם תחלה כחלת ולא הי"לל אם כן אלא אלה המקומות אשר כחלו ונו' או יאמר אלה אשר נחלו אלא במ"ש יתישב וזה כי המה נחלות בערך כללות השבטים שכבר נפל בגורל נחלת כל שבט ושבש ואלה הנחלות אשר כפלו לשבטים הם אשר חורו ונחלו עתה אלעור הכהן וגו׳ למטות בני ישראל ירנה לראשי המטות והם צאשי אבות המטות אשר הם הנשיאים כי המה האפטרופסי לחלוק ולכחול והוא מה שנחלו למשפחות ולבברים שעל זה אמר בתורה אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ אלעור וגו׳ וכשיא אחד כשיא אחד תקחו לכתל את הארץ ובכלם אמר רש"י ז'ל שהוא על חלוקת חלק כל שבט ושבט לגברים כמ"ש וזהו מה שעשו בשילה והוסיף כאן ואמר שנם זה היה בגורל לפני ה׳ והואלפני האורים ותומים ומה נעים יבא עם זה אמרו ויכלו לחלק את הארץ שאלו היה זה הנעש׳ בשילה חלוקת הארץ בגודל לשבטים לא כלו בזה לחלק את הארץ שעדיו כשאר להם חלוקה אחרת והיא חלוקת כל חלק למשפחות ולגברים שהוא החלוקה שאליה נתמנו האנשים כמו שאמר רש"יז"ל אלא ודאי שמה שעשו בשלה היה חלוקת הארן לגברים כמ"ש ובוה

כלו לחלק את הארץ :

ביאור פסוקי יהושע סימן כד ועתה יראו את ה׳ וגו׳

שים מן הספקות בפסוקים שלריך להתעורר עליהם הם אלו ראשונה במלת ועתה שנרא׳ **ה** מיותרת כי מה הי' עתה אשר ממכו הוליד מיוב למ"ש השנית בכפל אמרו בתמי' ובאמת שאם שניהם ענין אחד למה כפל במלות שונות ואם הם ב' ענינים מי יתן ונדע מה הכונה בהם י הג׳ באחרו והסירו את אלהי׳ אשר עבדו אבותיכם ולא זכר אלא אלהי עבר הנהר ואלהי מזרים זלמ׳ לא זכר את אלהי האמורי ואלהי כנען כמו שוכר כאשר הרשה אותם לבחור כי שם השמים את אלהי מצרים ואמר להם אלהי האמורי הד' למה הרשה יהושע את ישראל לכחור באהות אשר ירכו לעבוד כי בזה ירא׳ שנתן להם דרך לנטות מאחרי ה׳ אשר הוא הפך כונתו ועוד כי אחר שרע בטיניה לעבוד את ה' ולא יבחרו בו למה הוצרך לומר שיבחרו באהי עבר הנהר או באהי האמורי כי אחר שינטו מעיקר האלהות כל האחרים אין תועלת בהם ומה אכפת לן בבחירתם יבחרו מי שירצו המהי הה׳ למה אמרו בתחלה חלילה לכו וגו׳ כי אחר ששאל להם במה הם בוחרי׳ יאמרו את ה׳ אלהיכו בעבו׳ ומאי חלילה לכו י הו׳ שכראה שיהושע סותר דבריו כי אחר שאמ׳ להס עבדו את ה׳ והודו הם אמרו את ה׳ כעבוד חזר ואמר לא תוכלו לעבוד את ה׳ ואם לא יוכלו איך אמר להם בתחלה שיעבדוהו י הו׳ כשחורו ואמרו את ה׳ כעבוד לא הוסיפו דבר על מ״ש בתחלה ואיך בדברים הראשונים אחר שלא יוכלו וכאלו שותק והודה שיוכלו עבוד י הח׳ לחה העידו על עלח׳ ולא העיד אחרים עליהם אחר שאין אדם עד לעלמו ומשה ע"ה העיד את השמים ואת הארץ הע׳ בי מי כתן להי ככל בקל יש׳ בזמן יהושט אחל שכל אותו הדול היו כפרדים מע״א ואדוחי בעבוד׳ הי׳ במה שחולו ישראל לומר פעם שלישית את ה׳ אלהיכו כעבוד וכבר אמרוהו ב׳ האלית פעמי ודי בזה ואת שעתה הוסיפו אמ לעבוד ולשמע מי יתן ונדע למה הוצרכו עתה לזה התוספ׳י הי"א בזה הברית אשל כרת כי מה הריות להוסיף ברית על ברית אח" שכבר כרתו ישרא ברית עם מרע"ה וגם השביע' עליו ואם פחד שמא יעברו על ברית משה ע"ה מכ"ש שיעברו על בריתו וא"כ מי יתן וכדע מה הוסיף מהחוק והאומץ בזה הברית שחור לכרות עמהם י הי"ב באמרו ששם בשכם שם לו חק וחשפט ולא ביאר מהו החוק הוה ששם להם בשכם וצריך לידע מה הוא . אמנם מה שלראה לנו בפי' הפסו' כלי שיותרו כל הקושיות הוא זה י המפ'ע"ה כלם רצו שלברי יהושל אינם זולתי להוסיף הרחק' חעבו' ע"א עם היות שכב'היה מטוב תכונת' בעת ההיא שלא יסריתו בשום פני׳ לעבוד זולתי לאל ית׳ לא להוסיף להם אומץ נתכון בכל זה בזה הות׳ להם כל מה שכפל בדבריו ואמרו להם עבדו ולא תוכלי לעבוד וגם לזה כטה הרי"א . ורש"י ז"ל אמ שראה שעתידין לערער בימי יחוקאל ולומל כהיה בגוים ולפיכך הזהיד להם עכשיו כל אלו האזהרות וכל זה דוחק כפלא שהרי מדע"ה לא עוב התראה ואוהרה שלא אמר להם וכרת עמהם הברית והשבועה ומה יוסיף ומה יתן דלרים אחרים בהכפל או שבועה על שבועה באופן שהקושיא במקומה עומדת הרי"ה בראותו זה הדואק אשל בלבלי המפרשים אמל שכולת יהושע בזה הוא להסי מלכם מיני השתוף ולורך עבודת האמלעיים לפי שכב חשבו קלת שטוב לאחוז בזה וגם בזה וכמה דיו נשפך וכמה קולמוסים כשברו על בטול אמונה זו מאומתיכו ולקיים בדעתם שאין האל ית' כעבד ממי מטובד זולתו כלל והיה זה לפי שנשתתפו במעשה הגוים ההם ולזה עם היות שקבלו עליה׳ לעבוד את ה׳ לא היו למנעים בעבו׳ זה מהעבודות ההם שמשבו בדמיונם שטוב לאחוו בזה וגם מול כמ"ש ולוה אחר שאחרו עבדו את ה׳ בתמים ובאחת ירצה לבדו בלישתוף כלל ואם רע בעיליכם לעבוד את ה׳ ירצה לבדו מבלי שתוף שתרצו לעבוד עמו להים אחרים בחרו לכם וגו׳ כי לא תיוצאו את מי תעבודו והעם ענו ואמרו חלילה לכו מעזוב את ה' וגו' ולפי שלא הובן עדין מדבריהם אלו אס יעבדוהו לבלו או עם שתוף אמצעיים לוה אמר להם לא תוכלו לעבוד את ה׳ ירלה א״א לקבץ שכי הטבודות כי לא תוכלו לעבוד את ה׳ על האופן ההוא כי הוא בלתי נעבד ממי שטובד לזולתו אימו סובל כל חרפת העבודה ההיא כי אלהים קדושים הוא ולא ישא לפשעכם וה אע"פ שתעבדו חותו כ"ם שאע"פי שיסבול זה אתם אם תהיו פוסחים על שתי השעיפים מצד טבעכם תעוצו הא׳ ותשאירו השני והוא ידוע שלבסוף תעובו את ה׳ ולוה חורו ואמ׳ לא כי את ה׳ לבדו נעבוד ואו זהושע החליט אותה מהם ורצה שיובן במאמר שלם ואמ׳ עדים אתם בכם היום וגו׳ והכוכ׳ לעבור חותו מבלי ערוב עבודה אחרת כלל ואמרו עדים ולהחזיק מיד באותו הדבר שהיה ויכוחם עליו ועתה הסירו את אלהי נכר הארץ וגו' שירצה שיסירו מקרבס שיש צריך כלל בעבודת אלהי ככר הארץ ויטו לבבם לאיו'כי ה'הוא האלהים אין עוד מלבדו ועל זה כרת הברית זאת היא דעתו בפי' הפסוק ואם יש לך עינים לראות כמה מהקושי והדוחק בדבריו אלו . ראשונה כי העיק׳ חסר מן הספר כי בד' מקומות וכו' אשר הוזכר העבודה האלהית אין אחד מהם שזכר בו הימוד בעבודה אליו יתנ׳ אלא העבודה פתם ובכלם הולרך הוא להושיף מלת לבדו ואם זה עיקר האזהרה איך תשל מדברי יהופע וגם מהתשובה שהשיבו ישראלי ועוד כי למה ידבל להם יהושע סתם על שהשיבו הם סתם והוצרך לכפול את דבריו ולטשות ויכוח גדול בזה הי לל בהדיא עבדו את ה והסירו את אלהי הככר יוקר ככו ואלו אתר כך בהכרח ישיבו הם על ב׳ הדברים ויאתרו את ה׳ בעבוד כבדו ובזה יקצר הדברים ועוד כי המה אמרו בראשונה את ה כעבוד המעלה אותנו אשר עשה לעיניכו את האותות וכל אנו דברים אשר עשה להם האל יתב' מבלי אמצעי כלל ובודאי כי מדבריה אלו יובן יותר שרוצה שיענדו את ה' מבלי אמצעי אחר שהוא יתב' הרבה לעשו עיוהם דברים מכלי אמצעי כלל ועוד שאמרו כי הוא אלהינו ומה יובן הוא ולא אחר כללי ועוד כי לא ידעתי איך הכין מאמרם לא כי את ה׳ כעבוד שרנה בזה את ה׳ לבדו אחר שכב׳ אמרו כעבוד את ה׳ אלהינו ולא הבין זה יהוש׳ אדרב׳ הבין שרצו לומר בשתו׳ האמצעיים ומה הבדל יש אם כן בין אומרם כעבוד את ה׳ לאמרם את ה׳ כעבוד כי הכל דב אחד ואם רצה להוכיח זה ממלת לא הניחא אלו אמרו לא כעבוד אלא את ה׳ או תהיה השלילה לשלול שאר הנעבדים . אמנם באומרם לא כי את ה׳ נעבוד מלת לא הי׳לשלול דברי יהוש׳ ואם דבר יהוש׳ להם הוא שיעבדו את ה׳ לבדו באומר׳ צא ירצה לא כעבוד את ה׳ לבדו כמו שאתה אומר אלא שאת ה׳ כעבוד בשתוף ואם כן אין לך מלה בפסוק שיורה ויסבול דברי הרב ולריך א"כ להבין הפסוק כי הם קשי ההבנה ולוה אמר בפי כי על משמרתי אעמודה ואתילנה על מה שאמרתי כי יהוש׳ עליו השלום הראה להם לישראל כי כל

אלהי העמים הנכללים בד מתומות עבר הנהר ומצרים והאמורי וכנען כלם יחד הבל המה ואך בהם ממש כי לא בידם טובם אא האל יתב׳ מושל בכלם והכונה בוה היתה להראות להם כל חלקי העבודות כדי שתהיה בחירתם בעבודתו ית׳ אלוקה הכרחית מחוייבת מהשכל אחר שישפוט כל החלוקות וכל מיני הטבודות אשר יוכלו לטבוד באופן שיתחייבו לטכוד אותו ית' מפני שאין זולתו כי הברית אשר יבא על חיוב כזה לא יוכל להעתק כלל אחר שהכרח האמת הכריחם אליו יוה שלא היה כן בימי מר"עה שעם היות שראו והבחינו יכלת אלהי עבר הנהר ואלהי מצרים כי הכל הוא ממה שראו מחלשת' עם כל זה עדין לא ראו מאלהי האמורי ואלהי כנטן ואז אין משפטם הכרחי. אחר שעדין ישפקו שמא אלהי כנען או האמורי המה להים אמנם עתה אשר ראו את כלם חלוקת הכרחית וחשפטם בבחידת עבודת הא ית׳ החלטי ולי׳א להם ועתה יראו את ה׳ירצה עתה שראית כבר כי אין בשום אלוה מאלהי העמים יכלת ואין צור כאלהינו עבדו א׳כ את ה׳ בתמים ירצה בשלמות ובלב שלם שעתה לכבם שלם עם ה׳ לא כמו עד עתה שהיה לבבם חלוק בחשבי שמא יש אלוה אחר זולתו אחנם עתה שלא כשאר שום אלוה אשר תספקו בו עבדו בלב שלם ותמים גם לא תעבדוהו מפאת החשדים שקבלתם ממנו אלא מצד האמת אשר הכריחה אתכם על זה ווה בי תשפטו בכלם וטב' האמת יכדיתכם שאין ראוי לעבוד אלא אליו ית' שהוא אלהי האלהים והסירו מקרבכם ומחשבותיכם מחשוב עוד בשאר האלהים אחר שכבר ראיתם בוראי שלא יועילו ושוא טבוד אותם ואח"כ עבדו את השם כי זה הסדר יהיה בזה האופן דצוני הסרת הלהים מלב׳ואח"כ העבודה לה׳ כאשר יעשו החלוחת ההכרחות ויכירו כלם וישכיחו על חלוקת עבודת ה׳ מה שלא יהיה כך אם יענדוהו קודם ידיעתם זה כי יענדוהו מכלי הסרת שאר האלהים ולוה חור לומר ועבדו את ה׳ והנה אמר אלו לבד לפי שהם המטעים אותם יותר אלהי עבר הנהר לאבותם אלהי וביאר אבותם ואלהי מצרים מפני שהורגלו בם מה שלא היה באלהי כנטן ובאלהי האמוריי דבריו ואמר ואם רע בעניכם וגו׳ ירלה הנה הכרחתי אתכם לעבוד אותו מלד האמת לבד ווה שאם כראה לכם שרע לעבוד את ה׳ ואין שכלכם מורה לכם זה החוייב עשו בזה תנאי מתחלת הכרחי והשימו לפניכם כל החלוקות מהנעבדים ובחרו בהם כמשפט השכל את מי הוא ראוי שתעבודו והתחילו בחלוקות מראש הע"א אשר ידעת והם אלהי אבותיכ' אשר מיצדל הנהר ששמא יטה לבבכם אליו חלד כחלת האבות עד אלהי כנטן אשר הם האחרונים שידעתם ששמא ישה לבבכם אליהם מצד ישיבתם בתוכם ובתוך אלו הקצוו האמצעי שם אלהי מצרים ואלהי האמורי או מפני שאלהי מצרים ואלהי האמורי אין טעם לנטות אחרים שכבר עובום יהיה מה שיהיה הנ' אני מובטח שלא יכריחכם החשפט השכלי לבחור אלא לעבוד את האל יתברך חפני שתראו שכל אלום זולתו אין בו מחש והוא ככנע וחשועבי' אליו יתברך אחר שהחוש והנסיון אחת לכם מיעט יכלתם ושלא בידי טובם אלא ביד האל יתברך ובזה כרויה שתהיה עבודתכם אליו ית' מוכרחים מן האמת ובבחירת השכל ובזה תהיה הטבודה בתמים ובשלמות מבלי פקפוק כלל אחר שדחה השכל כל שאר הקלוקות ולה תחשבו שיכריה אתכם האל יתברך לעבדו מפני שלא ימצא מי שיעבדנו ואין מלך בלא עבדים כי אני וביתי כעבדהו יויטן העם ויאמר עם היות שיהושע דבר אליהם בלשון רבים לא ענו הם אלא בלשון יחיד שלוה אמר ויען ויאמר לומר שעם היותם רבים והמון העם שאין שכל מספיק לבחון האמת עם כל זה בהסכמה אחת ופה אחד ענו כלם יחד כאיש אחד ואמר חליל' לנו וגו׳ ירצה הנה דבריך אנו לא יצטרכו אלימו כי לא נשארה בידימו בחירה לנטות מעבודתו עם היו׳ שנרצה אחר שוה מנוע ממנו ומפאת החוב שיש לו עלינו מפאת החשדים הרבים אשר יש לו עלינו וו״ם חליל׳ לכו מלטווב את ה׳ אשר קדמכו ברוב חשדיו לטבוד אלהים אחרים עם היות שניול׳ בהם שום ממשות ואם כן לא נשארה לכו בחירה בזה אחר שאכו מחוייבים לפרוע לו יתברך מה שעשה עמנו מהחסדים ולזה ה׳ הוא אלהינו אחר שהוא המעלה אותנו ממקום שאלולי שהעלט הוא לא היימי יכולים לעלות והוא הארץ מצרים והכה אמר המעלה ולא אמ׳ המוציא לכלול בוה כמ׳מטא׳ טובות של מקום עלינו שאלו הוליאנו ממצרים מבית עבדים די לנו החרות מבלי שיתן לנו מעלה ויעלכו למדרגה העליונה שהעלנו והוא יתכרך לא כן אלא שמהעבדות העלנו למעלה גדולה וגם עשה עמנו אשל אחר והוא שעשה לעינינו האותות הגדולות אשר לא נוכל להתעלם מהם להוציאנו משם בהוצאת בעצמי וגם בדרך אשר הלכנו בו במדבר הגדיל והמרא ושמרכו מסכנות המדב וגם מן העמים וכו' ולא די זה אלא שגרש את האמורי וכל זה די להכריתנו להאמין בו ולעבדו וא"כ הרי אנחנו חייבים בזה לא כשארה לכו בחירה כי אחר היות העבד קנוי לאדוניו לא כשארה בידו בחירה לבחור את מי יעבוד אחר שבהכלה יעבוד את מי שקנאו וא"כ אליו נעבוד כי הו' הכריחנו בקסדיו להיותו אלהיכו ובהכרח כקבל אותו עליכו ולא בבחירה יההה אמרו ישראל זה לחשבם שהמיוב בעבדות מפאת חוב החסדים המוטל עליהם הוא יותר מוכרח מהמספט השכלי והבתירה בו יתברך מבלי היות החשדים ולוה אמר להם יהושע שאין הדכר כן שיותר טוב הוא לעבדו מלד בחילתם השכלית המכלחת אותם על זה כי אז יעבדוהו מפני שהוא הראוי להיותו נעבד והו נוצר האחת בעצמו שאם תהיה עבודתם אליו מצד אסדיו ית׳ עמהם לא יוכלו להתמיד בואת העבודה צי היא עבודה תלויה בדבר ובשל דבר תתבטל עבודה כי התמידות בקבל השוב והחשר ממכו הו דבר דלא אפשר וז"ש לא תיכלו לעבוד את ה' על זה האופן שאמרתם מפני שלא תתמידו בזה מפני שהעבוד׳ אליו הוא דבר קשה כי אלהים קדושים הוא ויצטרכו העובדים להזהר להיותם בתכלית הקרושה מה שלא יתכן לב"ו ובהכרח נחשא נגדו יתברך וא"ת ומה אכפת לן אם אכו נחשא הוא ית׳ ירבה לסלוח ובזה נתחיד בעבודתו לזה אמר גם זה לא יתכן כי אל קנא הוא ועם היות שהוא לושא עון ועובר על פשע לא ישא לפשעכם ואפילו לאטאתיכם כי ירצה להערים אתכם כדי ללבן אתכם ולקדט ולטהר אתכם ובזה ידעתי כי שוף כאשר ישלק מסדיו מכם ויוכיתכם שתצובו את ה ועבדתם אלהי ככר הארץ או ירצה כי הוא ית׳ לא ישא לפשעכם ומפני שאתם לא עבדתם אותו שא מפני טובו וחשדיו תעובו כאשר יבלק טובו מכם ויעניש אתכש ואז ישוב להרע אתכם יותר וכלה אתכם אמר אשר הטיב לכם ואו תעובו עבודתו כאשר תהיה בזה האופן אמכם אם תעבדו אותו מצל האמת בעצמו מוכרחים מבחילת השכל בו כי הוא האל האמיתי אשר ראוי להעבד אז יהיה שוה בעיניכם קבלת הטוב והרע כי על הכל יהיה כעבד מכם אחר שהאמת הכריחה אתכם לעבדו לא החשדים והטוב המקובל ממכו ויאמר העם אל יהושע וגו' ראה והבן כי למעלה אמר ויעך העם ויאמ׳ וכאן לא אמר אלא אמירה לבד ועוד שלמעלה לא אמר אל יהישע וכאן אמר אל יהוש ווה שלמעלה הנה דבריהם היא ענייה לדברי יהושע אבל לא היתה אמירה אליו אחר שלא השיבו אליו כפי מה שדרש מהם אלא אמירה וכונה מחודשת מהם לזה אמר אמת שענו לדבריו אבל לא אמרו אמירתם אל מהשרצה יהושי אלא אל מה שבתרו הם ולוה לא אמר שם אל יהושי אמנם עתה אמרו דבריהם אל מה שדרש יהושע מהם ולמה שהיו בדעתו עם המת שלא היתה ניתה אל יהוש אלא לעצמה שנתחרטו ממ"ש וז"ש ויאחר העם אל מה שבדעתו של יהוש' והיא כי אמרו לא כי את ה׳ כטבוד ירצה לא יהיה כח"ש שנטבוד את ה׳ על קבול חשדיו אלא את ה׳ מצד טצמו ומצד היותו ה׳ לכד כעבוד אותו לפי ששמו הגדול חורה שהוא מחוייב המציאות וכל זולתו מתהוי׳ ממכו

מזה הלד לעבוד אותו ולוה לא אמרו כאן את ה' אלהינו אלא את ה' לבד ועם זה הרי אנו טוצדים אותו כי לא כשקיף אל טובו וחסדיו עמנו אלא אל גדלו ואמיתתו הן נקבל ממזו טוב הן נקבל רע טל הכל נעבוד אותו כי אליו נעבוד לא לטוב : או אמר שתהיה שלילת לא חוזרת ליהושע וירלה לא כעשה מה שאמרי שאם יעניש איתנו וירע למ נעוצהו פי אז כאשר ירע למ אח ה' נעבוד משא' עלמו כמו שאמרנו ואחר שעתה המה הבוחרים בזה מפאת השכל לא ממורה שהנהיג אותם לזה עלמו כמו שאמרנו ואחר שעתה המה הבוחרים בזה מפאת השכל לא ממורה שהנהיג אותם לזה שלמו כמו שאמרנו ואחר שעתה המה הבוחרים בזה מפאת השכל לא ממורה שהנהיג אותם לזה המוכה והרעה או אנשים אחרים אחר שהמה הילידו זה ובתרו זה מפאת שכלם ואין יודע זה אלא הסובה והרעה או אנשים אחרים אחר שהמה הילידו זה ובתרו זה מפאת שכלם ואין יודע זה אלא המה ולזה אמר עדים אחר עדים לאחר שהמה הילידו שהנפתר זית לעתם כמו השמים והארץ שהם כלי המתה ולוה המד עדים אחרים אחרים המה הילידו זה ובתרו זה מפאת שכלם ואין יודע זה אלא המתה ולוה המד עדים אחרים עדים כי הודו שהבמיר מפאת האמת במה שהוא אמות לא במה שהא מתם נולות שניה זה זהו אחרו עדים כי הודו שהבמיר מפאת האמת במה שהוא אמות לא במה שהא מולכם שלא יהרו כמו יגד ערשרין לא בחרו שעדין לא בחרו שעדין לא עשו החלוקה ההכרחית אבל עתם מבחרו לא יהרקרו עוד באחרים והשו לנקבה שלא יחשוב עוד זולתי בה' שהוא יהיה אלהי ישראל גלאים מרחירו להיה ישרים והשו לנקבה שנאיים לאמיו מעדין לא בחרו שעדין לא מים וולות יהיה אלהי ישראל גלא לב אהרן

יהושע

ולא אחר כלל י ולזה אחרו שאין לבם חלות בזה אלא שאת ה׳ אלהימ כעבוד עבודה שבלב שהוא התעשה הטוב אשד הוא על ידי הכח המתעורר שהוא בלב וכנגד השכל אחרו ובתולו נשמע באופן שהלב והשכל מוסכחים בנו יחד לעבדו: או ידלה הסירו את אלהי הככד שקרא שהי הנכ׳ לתאות אשר בקרב האדם כי המה המטעים את האדם מעבודתו יתב׳ ואחר שהסיר מהם אלהי הפעיים שחולה להם א"ל שישהרו עלמם מאלהי הככד אשר בקרבם ואל ישוי אל התאוות הגשמיי המענוגים באופן שתהיה עבודתם מכוון להם כי בזה הם אלהיהם ולו"א את ה׳ אלהיכו כעבוד זהתענוגים באופן שתהיה עבודתם מכוון להם כי בזה הם אלהיהם ולו"א את ה׳ אלהיכו כעבוד זרל לתכלית שום חמדה ותאוה אלא בקולו כשמע מילד קולו ולא לקבל שום פרם יהכה אמר שכדת ברית יהושע ע"ו כי עכשיו הוא הברית האמיתי שהוא על העבודה והאהבה אלוי יתב׳ מחוייבים ממשפט השכל החלוקה הכרית מלד עלמו לה לקבל שום פרם ההיה המי מחוייבים ממשפט השכל החלוקה הכרית ימריינו בקבולם קבל מספיק אחר שעת קבלו אתםי האמת לעבוד ובזה וישם לו חוק זמשפט יר׳ שב׳ החלוקים אשר התורה כלולה בהם והם החוקים ההמשפטים עתה השי׳ אותם להם כי עתה נתחיינו בקבולם קבול מספיק אחר שעת קבלו אתםים להיותם חקי האלהים הנעבד באחת והכה אמר שתיב זה בס׳ תורת האלהים והמי כיחון בזה ואינית המשוב שלספרו זה קרא ם מורכה הלהים מפני שהאר ספרי הכבוא לא מחלה בזה ליתו

אלא מתטאת ישר' ומכשיתם מאחרי ה' שאלו זכו ישרא ולא מטאו לא היו כצרכים לאלו התוכחות והיעודים ולא יכתב שום ספר מספרי הנבואה אמנ' הספר הוה הוא תורה והוראה מאת האהי אחר שהנה סדר הנמלו וספו׳ אופן הכנסת ישראל לארן שהוא מחלקי התורה - או יר'בם' תורש אלהים לומר שכתב יהושע זה לענין שיהי' נחשב אנלם כאלו הוא בם' תורת אלהים אחר שזה קיו' אלהים לומר שכתב יהושע זה לענין שיהי' נחשב אנלם כאלו הוא בם' תורת אלהים אחר שזה קיו' וזכרית לקבלתם עליו את ם' תורת האלהי ולוה כתן להם חוזק בם' תורת אלהים ולפי שהם דבדי שהם צריכים לשמידה ולוכרון תמיד לזה לקח אבן גדול יהשימ' לוכרון לזה נאמר שהשי אותית שהם צריכים לשמידה ולוכרון תמיד לזה לקח אבן גדול יהשימ' לוכרון לזה נאמר שהשי אותי ההלה אשר במקדש ה' וקרא למקו' הוה מקדש ה' לפי שאותה שעה היה שם הארון או לפי שזהו המקום אשר בו שהר וקדש יעקב לבניו שאמר להם הסירו את אלהי הכב' והטהרו ולזה נקרא מקדש ה' והוא מקום מעותד לוה ששם הסירו את אלהי הכבר וכאן ג"כ ואמר להם שואת האבן לעד שאם משלו האנשים שלה ישיד הקמתה שם על דבר ה' אשר אמר להם שואת האבן לבחור והמה מזד משפט השכל בתרו באלוקה היותר אמיתי' ולוה תעיד עליהם שלא יוכלו להטי אליה ולוה אמר כאון דברי אלו דברם יהושע לישראל קודם שיוכה כל חמד בואה אמיה לכיו ולא מיוכלו להטוי לניה ולוה מתכי שלמה כלוד ברחי הותי המותי שכילה להיה להכל בשהתי להסוי למוה על שום דברי לוו דברם יהושע לישלה קום איות אמיתי לוה מעיד ליהם לא יוכלו והלו אליה ולוה אמר כאן שלמם יהושע ליש למתותו:

ובזה נשלם מה שראינו לכתוב בזה הספר מחלק הביאור בעהי ועתה נכתוב איזה מאמרים מחלק המדרש מה שהם רב התועלת להמעין

יבמות פרה ח

אבה בר יצחק אחר רב לא נתנ' פריע' מיל' לאברהם אבינו שנא' בעת ההיא אחר ה' איבור שנא' בעת ההיא אחר ה' אל יהושע עשה לך חרבות זורים וגו' ודלמא הנך דלא מהול כלל דכתיב כי מולי היו כל

העם היולאים וכל העם הילודים במדבר בדרך בלאתם ממצרים לא מלו אם כן מאי שוב ומאי שנית אלא לאו לפריעה ולאקושי סוף מילה לתחלת מילה מה תחלת מילה מעכב עד סוף מילה מעכבת דתנן אלו הן ציצין המעכבין את היוילה בשר החופה וכו' ובמדב' מ"ם לא מהול אי בשית אימא משום תולשא דאורמא ואי בעית אימא משום דלא נשיב להו רוח צפונית דתניא כל אותם ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח צפונית מ"ם אבע"א משום דניוופו הוו ואד מאר כבוד י אחר דב פפא הילכך יומא דעינא וויומ׳ דשותא לא מהליכן ביה ולא משוכריכן ביה והאידנא דביה רבים שומד פתאים ה':

שנדייק בדברי רב מה שיש לדייק ובדברי הגמ׳ מכיל חלוף הגרסאות שנמלא בדברי קודם המפרשים והביאם רש"י ז"ל ווה דאליבא דרש"י ע"ה תרי קושיות הם וגרים מאי שוב אלא לאו לפריעה ומאי שנית לאקושי סוף מילה וכו' ואלו דבריו אם כן מאי שוב דמשמע זמנא אחריתי אלא לאו שמע מינה לפריע׳ ומאי שנית השתא דדרשת שוב שנית אם כן מאי דרוש ביה באקושי וכפי גרסא זאת ל"ב ודלמא לאקושי ורביכו תנכאל מפרש דכלא חדא קושיא היא וגרים אם כן מאי שוב ומאי שני' ומשני אלא לאו לפריעה וגרים ודילמא לאקושי פי' ולהכי אמר מוב ושנית ולא לפרועה י וכפי גירסא זו לא משני במסקנא אהך קושיא מידי י והנכי מבאר הסוגיה כפי׳ שני הגרפאות וקורם זה נדייק מה שצריך לדייק בו והוא זה . ראשונה כי בודאי נאר רבה בר יצחק דרשתו ואת אלא ממלת שוב או ממלת שנית אחר שלכאורה אין מקום אחר בפסוק שממכו ילמוד ואם כן דקארי לה מאי קארי לה אחר שהי' לו להבין דמלת שוב ומלת שנית הכרית לרבא לומר זה וכפי זה לא יתכן לפרט הפסוק אהנך דלא מהול כלל ואיך א"כ אמר ודלמ' הכד וכו' אחר שתשובתו גלויה דאם כן מאי שוב אחר שממכו למד רבה דרשתו . הכ' שהיאך למד זה רבה מחלת שוב אחר שכב מכל לומר שיקרא שוב בבחינ המוהל וכפי דעתם ז"ל שאמרו במדר' שכבר חלן יהושע פעם אחרת ואם כן היות דמלת שוב משמע זמנא אחריתי כמו שאמר רש"י ז"ל טם כ"ז עדין יקשה דנאמר שהוא זמנא אחריתי בערך יהושע המוהל ולא בבחילת ישלא הנחולי׳ הג' כפי גרסת רש"י ז"ל דהקש' ומאי שנית דהן אמת שמלת שנית מיותרת היא ולריך לדרוש אות' אבל עם כלוה אינה סותרת דרשת רבה דכלם מורים על ומנא אחריתי ואם היא כפולה יקשה הכפל אבל לא לסתור בו הדרום אשר יורו המלות ורש"י ו"ל כראה שהרגים בקושיא זו ואמ' השתא דרשת וכו' שירנה שבשלחא לדעתינו שהייכו חושבים שחלת שוב לא תדרש לומנא אחריתי כיחא שלא כדרוש לא זה ולא זה אמנם השתא דדרשת מלת שוב בודאי שכפי זה גם מלת שנית לריך אני לדרום אותה ואם לא תמצא לדרום אותה נימא ששניהם לאו לדרשא אתו ולא נדרוש מהם מה ועדין הדבר קשה שלא יסתור דרשתו ואת בוה שאמרת זה כראה לי לפרש בדברי רש"י ז"ל י שיאמר ששניהם אתו לומר זה ולא תשאר אלא קושית הכפל אשר לא תסתור הדרשה י וכבר נוכל צוחר שרט"י ז"ל לא כוון לוה אלא שקושיא אחרת בא להתי' והיא שנראה שלא כולד קושי חלת שני' אלא בדברי רבה וכני הנראה כפי דבריו המלה מתישבת שא שיקשה הכפל ואיך א"כ יאמר ותאי שנית שנראה ששואל לו על הבנת המלה בעלמה שלא נתישב לדעת רבה ואדרב' כי לדעתו תתישב וותר לוה הולרך רש"י ז"ל לפרט שאין הקושיא על המילה כמו מאי שוב דקאמר אלא על הדרשה אשר ידרש בה אחר שלא יאמ׳ ב׳ מלות לדרשה אחת ופי׳ מאי שנית ידלה מה אתה דורש במלת שנית והוא מה שפי לש"י ועדין יקשה לנו שנראה מדבריו שבא לסתור דעתו בזה ובכפל המל אחר מאומרת ג"כ דעתו לא ישתור דעתו ׳ הד׳ שאיך באומ׳ שני השוה סוף המילה לתחלת המיל׳הה׳ במה ששל ובמדבר מ"ע שאחר שלא אמ מ"ט לא מהול במדבר לא ובמדב׳ כראה שקושיתו ואת היא דבריו שכפי דעתו מ'ט לא מהול וכפי הנראה קושיא ואת היא בפסוק מבלי שיאמ' רבה את דבריו ואיך אמ׳ ובמדב׳ שגראה שיר׳ולדידך מ׳ם לא מהול . הו׳ שהקשה אליו במה שאינו דעתו כי הוא לא אמר דלא מהול אלא דלא פרעו ואיך א"כ שאל לו על מה שלא אמ׳ הו׳ שאיך יפ׳רבה לפ׳ד אמרו העם הילודי במדבר לא מלו שהוא מה שהקשה אליו גמ׳ - והנני בא לפרש המאמר כפי דעת רשייו"ל וגרסתו ואח׳ זה אשוב לבארו כפי גרסת ריחו"ל . הנה רבה בר יצחק תחלת דרושו הוא מאומרו בעת ההיא אמר ה׳ אל יהושע שנראה מוה שהוא דבר חדוש שנתחדש ליהושע בעת ההיא שלא היו מצווים בו קודם זה ולא נאמ׳ עד בעת ההיא ואם הצווי על המלה בעצמ׳ איך יאמ׳ שעד העת ההיא לא נאמ׳ והיא מצוה שנצטוו עליה מימות אברה׳ אבינו ע"ה וא"כ לא הי"לל אלא ויאמר ה' אליהושע מול את בני ישראל וגו׳לוה אמ׳ רבה שאין זה אא על הפריע׳ושהוא דב׳ חחודש טתה ליהושע ואברהם לא כלטוה עליו וו"ש לא ניתנה פריעת מילה לאברהם שנאמ׳ בעת החיא וכו' ודילמא וכו' יר' מאי חזית דסמכית אהאי קרא לומר שצווי זה לא היתה אלא אפריטה סמוך אהאי קרא אשר יכריחך לומר שלא כלטוה יהושע אלא על המילה בעלמה שכן אמר הכתוכ כי מולים היו ונו' וכל העם הילודי ונו' דוק והבן שאם לא ראה להביא ראיה מהפסוק לא שהיו אנשי׳ מברי שרש אשר לא מלו לא היה לו לומר שא דכתי וכל העם הילודים במדבר לא מלו ולמה יביא רישא דקרא שהוא מדבר החלק אשר מלו אא שהכול היא להביא ראיה שמה שהיו חשרי היא ה אילה בעצמה לא הפריעה בלבד ולחד בזה השלילה מהחיוב שאמר כי מולים היו גם ישראל וכל העם הילודים לא מלו זכודאי שאומרו ולא מלו הוא לשלול מה שהיה למולים וכשם שיפרשו כי מולים היו המילה לא הפריעה כן אמרו לא מלו הוא שלא מלו כלל וראה כי מכל מקום ראיתו כאיה שאם אותרו קולים היו היא מילה ופריעה שלילת זה היא שלילת מילה ופריעה ואם הוא מתלו ולא פרעו השלילה גם כן היא המילה בעצמה ואם כן עם היות שחלת בעת ההיא תורה על היותה מצוה מחודשת ותפרש זה על הפריעה הרי אמרו מולים היו והעם הילודים במדבר לא מלו יחייב שחה שחל יהושע לא מלו כלל ולא שהיו חשרים פריעה לבד כיוו שאמרכו למעלח וא"כ פירוש בעת ההיא אמר ה׳ אל יהושע וגומ׳ אהנך דלא מלו קאי שימול אותם ואומרו בעת ההיא נותר שאותו העת היה דאוי לומר זה ולא קודם ואם כן מה שחדש ליהושע הוא העתי ומתרץ אם כן מאי שוב רצוכו לוחר שאי אפשר לומר שמה שנוה הקדוש ברוך הוא ליהושע הוא על המילה דאס כן איך יאמר על המילה שוב אם מעולם לא מלו כלל וזה שעם היות שהיה יהושע הוא המוהל את העם היוצאים מחצרים עדין לא תתיישב מלת שוב כי העושה דבר אחד שרי פעמים לא

יאמר עליו שהוא שב לעשות אותה הפעולה אלא אם כן תהיה פעולתו ברושא אחד אחנם אם היה דרך משל מי שמל את אותה הפטולה בשנים נושאים בכל אחד מהם הוא מתחיל ולא שבי ראובן אם יחוור למול אותו אז כאמר ששב לעשות פעולתו שעשה הוא כבר י אמנם אם ימול אחר זה את שמעון לא כאמר שעב למול אלא כאמר שמל את ראובן ואת שמעון באוכן שלא יאמר מלת שוב אלא אם יהיה פעולתו באותו הכושא עלמו ואם לא מלו ישראל כלל לא יאמר ששב למול אותם כי לא יאתר ששב בערכו אלא בבחינת המקבל שקבל אותו ב' פעמים וא"כ הא ודאי שאחר שחמר שוב כר׳ שהיו כמולי׳ וחזר למול אות׳ אין זה אלא שמלו ולא פרטו וכצטוה לשוב למול אות׳על הפריע' ואלו מצות הפריע' היתה מקודם למה לא פרטו אלא בודאי כי לא נתכה עם הצות המילה לאברהם ע"ה ופריך ומאי שנית ואין הכונה לות ראיית' ליה מלת שנית אלא שמלת שנילא תסבול פי׳ ותסתור אותו וזה שהמילה והפריע שני דברים חלוקים והעושה דבר א׳ וחוזר לעשות אחר שלא ממיכו לא תקרא זו פעולה שנית אח׳ שכל דבר בפני עלמו שלא נאמר שנית אלא אם עשה דבר א׳ ב' פנימים שאו נאמר שעשה אותו שנית אמנם עם יעש' דבר א' וישוב לעשות דבר אמר שלא ממינו כל אח׳ הוא ראשון לעצמו ולו"א שאם חלת שוב לא תתישב על החיל׳ גם חילת שנית לא תתישב על הפריע׳ כי אין הפריע׳ שני׳ למילה את׳ שהמילה דבר א׳ והפריע׳ דבר ב׳ ולז״א שמ׳ם שנית הוא ג"כ על הפריעה וירצ' שאם פרע ונשארו ציצין המעכבין את הפריעה שישוב שנית לחתוך ולפרוע עד שלא ישארו ציצין כלל ולו"א שנית לוח׳ שתחל׳ מילה וסוף מילה הכל דבר א׳ לענין עכוב ולות הוא שני לו ופי׳ הפסוק ושוב מול את בני ישראל אשר הם מולים כבר שוב למול אות ולפרו׳המילה יל׳ שאם בפעם אחת לא נפרעה כתקנה שישוב שנית להסיר הניצין המעכבין הפריע׳ ווה שקראו שנית הוא לומר שהוא דומה למי שלא מל ושני אליו כי מי שמל ולא פרע כתקנו כאלו לא מל ובוה לא יקשה מ"ם התוספו שהקשה ל'יצחק הלבן דהכא דריש ציצין המעכבין את המילה משני' והתם דרשיכן המול ימול לציצין המעכבין את המיל וכו' ובמה שאמרמ יתיישב דהת הם ציצין המעכבין את המילה והכ' הוא לציצין המעכבין את הפריע' וכמו שהשיב איו ר"ת י ובמדבר מ"ט לא מהולי ראה נועם דבריו שיר' בשלמא לדידי שהייתי סובר דמילה ממש היו חסרי' ולא מלו כלל לא אקשי לי מ"ט לא מהול במדבר שהיו בדרך והיא סכנה להם אמנם לדידך שאמרת שמלו אלא שלא פרטו הן אמת שקוד׳ המדבר לא היו גריכים לפריע׳כי לא נצטוה בה אברה אבל במדבר שכבר נצטוו על המילה כתקנה שתהיה בפריעה כי אין לו' שאברה'לא נצטוה וגם משה לא נצטוה אחר שהוא ידוע שאין נביא רשאי לחדש דבר אחר משה אלא ודאי דמשה כנטו בה אא לפי שבמדבר לא היו צריכי לפרוע משום צער׳ דארח׳עם היו׳שהיא הלכ׳למשה מפיני נשתכח׳מיש׳והו׳אשר חדש יהושע מפי ה׳ רצו' מה שנצטו'בו משה אחר שמלו המילה מ"ט לא מהול הפריע כי אחר שלא חששו לדרך ולמדבר מן המילה בעצמה לחה לא יחושו לפריעה ולו"א אבעיא משום צער דארח שהפריע' קשה להם מן המילה בעצמ'וכן הביא התום' ממגילת סתרי' דרבי כשים דמשמע שם שבמדב' מלו ולא פרעו דכתי שם כל אותם מ'שלה שהיו ישר'במדבר לא היו פורעי'מפני ענוי הדרך ואב"עא שמה שלא פרעו הו' מפני שזמן אשר בו יהי כושב דוח לפוני היה כוח להמול בו מפני שהו לוח ממוזג וגם בו חמה זורה שהיא רפוא למילה ועל זה אע"פ שמלו לא פרעו שהוא הקשה אשר במצות המילה י וכפי זה לדעת רבה בר יצחק מ"ש הכתוב שהילודים במדב לא מלו שאותם מל יהושע אינו מדב' אא על הפריע'כי המילה בעצמ מלו כדרך שנצטוה אברה אבינו ע"היאו נאמ כפי המאמר על אופן אחר כפי גרסת רש"י ג"כ והוא דשיבא דמקשי יר שח"ש הכתו שלא מלו הוא שלא מלו כלל ושהדב' הי' במזיר כי לא רצה למול ולא שיסבור כן בעד׳יש׳אא שהוא או׳החלוקו׳אשר אפשר לו׳כדי לדחות אותם ובזה כבאל דבריה ווה כי רכ׳ בר ינחק יר׳שח"ו שיש'לא טברו חוק המיל׳ולא הפרו ברי שא שמלו ומה שחשרו הוא הפריע'כי לא פרעו כי לא נתחדש עד אשר בא יהושע והו'נצשוה בה ולאברה'לא נתנ' הפריע ועם היות דק"ל דמי שמל ולא פרע כאו לא מל הנה זה אחר שנתחדם המצואמנ' קוד שלא כצטוו כי אם על המילא והתום השיבו באופן אמר והו להן אמת שלא נצטוה אברה בפריע אבל הוא פרע וקיים מצוה זו כדרך שקיי׳כל התור כלה עם היו׳שלא כנטוה בה ולא נחה דעתי בזה כי בשלמ׳ מה שלא נצטוה כלל עליו נית׳לו' שקיים אותו כאשר זוה ה׳ את חשה אתנם החילה שנצטו' בה לא הי"ל להוסיף בה אא מה שנצעו' ולא יותר אא שבודאי שלפי דעת ר'אברהם קיים המילה בתיקנה כפי מה שננטו' ולא עכב בו הפריע'כי לא ננטוה בה והכ'למד זה רבא ממאי דאמ'בעת ההי'אמ' ה'אל יהושע שנרא'שהוא דבר שנתחדש בעת ההי'כמ"ש ובפי זה מה שנצטו יהושע הוא הפריע' לא המילה כי לא יאמ׳על זה בעת ההי׳ונו׳כי זה כבר אמרו למשה ולאברה׳ע״היופריך ודילח׳יר׳ מי אמילך שהפ׳מדבר על הפריע׳אם הוא או׳בעת ההיא וכו׳דילחא שאינו מדב׳ שא אהיך דלא מהוצ כלל ועברו חוק הברי' ולא רצו למול ואחר שנתבטל' המצו' מהם על זה יאמר בעת ההיא כי עכשו נתחדש בהם והפ׳יכריחנו לוה אחר שאמ׳שיולאי מצרי׳ היו מולים והילודי במדב׳ לא מלו שנר׳שלא מלו כלל ולא רצו למול כלל ויצדק בזה מלת בעת ההי'כי דבר מחודש הוא באו ומתרץ א"כ מאי שוב יר'א"כ דפי'לא מלו הוא שלא מלו כלל ובטלו ברית המיל והדבר מחודש עתה בהם ואיך יאמר שוב עול שהדבר נמשך ביניה וחל שלי אלי בה אנלם קיימת ובערך זה בניה אשר קיוו תחתם יקרא השבה עו שהרבי ליוםן בירי אולי לא ליו למול איך יאמר בהם שוב שא ודאי שמלת שוב יאמר על מי שקר שעט וו דיכאן פרטו הנה הפריעה אם תקרא השב אחר שהוא שב לחתוך מהבשר לא תקר בדעיון שווי אות אות ההחילה בעצמו ותל ולא פרט כאלו לא מל ומה שהוא תכלית הדבר וגומר שניו עוו אילה שני לדבר אלא תשלום אליו ואחר שאמ׳ שנית נראה שוו מילה שניה לא פריעה שהוא חלק מהמילה - ומשני דמלת שנית אינה על הפריעה אא אומרו ושוב מול הוא על הפריע׳ ואמרו שנית הוא לומר שנם במילה עלמה אם נשארו בה ציצין החופין את רוב העטרה שהם מעכבין וקרא זה שנית לומר שהם בתחלת המילה מעכבין ולעולם שעקר המלוה הזו אינה אלא על הפריעה כמ"ם וראה והבן כי כפי זה בהכרח נאמר שלדעת רבה הפ'מדבר בב' נושאים ובזה נבין הכ׳ ווה בעם היולא ממלרים היו שני חלקים חלק אחד אנשי המלחמה אשר מתו והחלק הב׳ מי שהוא פחות מכ שנה שלא הין אנשי המלחמ׳ שלא מתו ואלו מולים היו אבל לא פרועים כי לא רצטוה אברהם אבינו על זה ובמלרים עדין לא נתנה תורה ולא מלו אלא כדרך שמל אברהם אבינו ע"ה וחלק שלישי היו כל העם הילודים בחדבר כי אלו לא חלו כלל וגם לא כלטוה יהושע על חילתם אלו שהוא מל אותה מעצמו כמו שהוא מצות בית דין והסכהדרין למולאת מי שלא תל עלמו ולא תל אותו אביו וכפי זה יתיישבו הפסוקים אם במה שאמר חיד הלכל 23 23 (*) 10 10 X

V2171

יהושע

הדבר אשר מל וגו' והתחיל לספור אותם שלבר היו מולים ועוד מה שחוד לחוד אותם מל יהושלי אחר שאחר ווה הדבר אשר חל יהושע כי הוא יתר אה כפרש' הפסוק כפי לעת רבה שירנה ווה הדכר אסר מל יהוסע ירצה אסר פרע והוא על מ׳שושול מול וגם כל העם היוצא ממצרי׳ הוכרים׳ אשר לא הגיעו להיות אנשי המלחמה וכאן פסקי הפסוק ואמר אמל כד שהאחרים בני המלחמה בלם מתו וגו' וחה שחור למול אותם והיא הפריעה הוא מפלי שמולי היו׳ כבר כאשר ילאו אלא שלא פרעו והוא מה שמל יהושע רצו שפרע אותם אמנם העם הילודים במדבר משנה כו׳ אותם מל יהושע מילה שלח'כי המה לא מלו כלל יהושע שלן מדעתו ומעלמו כי לא הוצרך להלטוות על זה ועל אלו תקשי בתר ואמר דא"כ אחר שב"ד חצור למול אותם ויהושע מל אותם מדעתו למה לא ששה זה משה במדבר וו"הא ובמדבר מ"ט לא מהול יר׳ בשלמא לדידי מאי דלא מהול הוא מפרי שהמה לא רצו למול והאל לא צוה למשה למולם אמנם עכשו שאמר׳ יהושע מלן ובמדבר למה לא משה כן משה וחלן ומשני או משום לער או משום רוח לפוניי וד"ח לרח מואת הגרשא לדעתי מפני שלא ישר׳ בעיליו לומר שאומ׳ומאי שני׳ הוא קושית המקשה אחר דלדעתו מלת שבית ומלת שוב שניהם כאה׳ מסייינים לרב׳ואיך יקשה אליו ומאי שנית ורש"י ז"ל משב לתקן זה במ"ש השתא דרשת כו' וככר אמרכו מה שיש בדבריו מן הקושי ולזה גם הוא ז"ל הביא גר"ח ולא הביא לבדה לפי שנם אליה קשה דב תיבו׳ להכריח דעתו למה ועוד כי צרי לו׳דחמד לחקושי הם דברי המקש׳ ולברום ודילמא וכפי זה קושיא זו שנשאר' מכלי תשוב' כמ"ש ואנחנו מה שיקשה לבירסא האחל דנירס׳רש״י כבר תקנכו אותו ופי׳דמלת שני׳אינה הכרע לדברי רבא אדרבא היא סותרת דבריו ופי׳ הנסח׳ כפי דעתו ועכשיו כנא׳ אות׳כפי דעת ל״ח ונאח׳ כי החקשה ידע שמה שהכרי׳ לדבר לו׳ שהמצוה הואת היא על הפריע ולא על המילה הוא ממלת שוב אלא שאמר הוא דאי מהם אין הכרט לפי שנוכל לומר שהפ׳ מדבר בהנך דלא מהול יר׳ שלא רצו למול לא ברצון ולא במעש׳ והוא שהפרו ברית ולא רצו למול אחר שהפ׳ גלה אות׳ ואח׳ שלא מלו ולא כתן טעם לוה כלל ואחר זה בשלילת יוצאי מצדים וכשם שמ"ש כי מולים היו הוא שמלו ופרעו כך אמ לא מלו הוא שלא מלו כלל ומה שנרוית בזה שנפ׳מלת ושוב מלשון תשוב׳ויר׳ושוב את ישר׳ מהחטא׳ שלא מלו ותול אות׳ומשני דא"כ למה אמר שוב עם מלת שנית כי אלו אמ׳ ושוב מול אמ׳ שנית הייכו אומר זה אמנם באומר שרית כר׳ ששוב מלשון השבה למילה הוא לא מלשון תשובה ואין השבה למי שלא מל כלל ולא מלת שנית אלא ודאי שאין זה אלא שהתצוה היא על הפריעה וזהו שאמר מאי שוב ומאי שנית שירצה למה יאמר עם מלת שוב שנית ועקר ההכרח ממלת שנית כי מלת שוב יש לה פנים י והקש׳ודלמא לאקושי יר׳לטולם אימא לך שמלת שוב הוא כמו שאמרכו ואין הכתוכ מדבר בפריטה אלא בעקר המילה ועליה אמ׳ושוב את בני ישראל מחטאתם ומול אותם ומאי דאמר שנית אינו מוור לשילה אלא לצצין לומר שימול אותם ואם נשארו שום צצין ישוב ידו שנית עליהם וקרא זה שנית עם היותו חלק המילה לומר שהם שוים תחלת מילה וסוף מילה בעכוב שכשם שתחלת מילה מעכב כך שניות המילה והוא החוזר על הציצין מעכב וא"כ מהיכא תיתי לך פריע' וכשראה רבה שקושי ואת קושי ומהפיאין לי הכרע רצה להסתייע ממקום אחר והוא חים ובמדבר מ"ט לא מהול כי כפי זה הם דברי דבה וירצה בשלמה לדידי דהמרת דמלו ולה פרעו ניחה דלה מהול רצו' שלה פרטו מפני מלא נתחדשה החצוה עד עתה אמנם לדעתך דאמרת דלא מהול כלל ומ"ט לא מהול ומשני שהוא או מפני לערא דאראא או יופני העדר דוח לפוני וכפי זה סתר הגיורא כל הכרחיות רבה ונשאר שהאחת הוא דלא מהול כלל ותכני שקושיות אלו הם ודלמא ועדין הדבר שקול דכוכל לומר זה וזה לזה לא אמרו דאתותב רבה אלא עובו הדבר שקול בו . או כאמר דאימר אי בעית אימא וכו׳ הם דברי רבה גם כן ובזה סתר דברי המקשה וזה שלא מצא המקשה לפרש מלת שוב מלשון תשובה אלא באומר דלא מהול מדעתם ורצוכ' ולא משום אוכם ובזה הם מוטאים וצריכים לתשובה ולזה א"ל רבא דאין הדבר כן שטעם שלא חלו בחדבר הנה הוא חלד אונם או חלערא או מרוח לפוני ואלו אינם חוטאים ואינם צריכים לתשובה אחר שברצונ' למול זהאונם מכעם ואחר שלא כוכל לפרש מלת שוב מלשון תשובה בהכרח נאמר שהוא מלשון השב ולא יתכן לפרש זה שא אם נאמר דפריעה היו חסרים ולא מילה ודוק בזה והוא דיוק ככון :

סוטה פרק אלו נאמרין

כאי והחציו אל כבול כדרד שחנוקי כאן כך אלוקים באכני האפוד מתיבי שני אבני טובות הח לו לכהן גדול של כתפיו אחד מכאן ואחד מכאן ומתות של שנים עשר שבטים כתוב עליהם ששה על אבן זו וששה על אבן זו שלאתי שמת מסמותם על האבן האחת ואת שתו הו הכותרים על האבן הב כתולדותם שנית כתולדותם ולת ראשונה כתולדותם תפני שיהודה מוקדם וחמשים אותיות היו כ"ה על חבן זו וכ ה על אכן זו . דבי חנינא בן גמליא אומד לא כדרך שמולקי בחומש הפקורים כך חלוקי באבני האפוד כדרך שא שחולקין בחומש שני בני לאה כסדרן בני לחל אחד מכאן ואחד מכאן ושני שפחות באמנע ואלא מה אני מקיים כתולדותם בשמותם שקרא להם אביהם ולא בשמות שקר' להם משה ראובן ולא ראובני שמטון ולא שמעוני דן ולא דני גד ולא גדי תיובתא דרב כהכא תיובתא ואלא מאי והחציו תנא חציו של מול הר גריזים מרובה מחציו של הר עיבל תפני שלוי למטה אדרבא מפני שלוי למטה בלרי להו ה"ק אע"פ שלוי למטה בני יוסף

טמהם שנאמר וידנרו בני יושף אל יהושע לאמר מדוע נתת לי חבל אתד וגומר : ידוע כי הה א בכל מקום תורה על הדבר הידוע והנה הדבר יהיה ידוע או מזולתו הרבר רצובי שהוא כוכר ויודע לכו ממקום אחר או שיהיה הדבר ידוע מעצמו מפאת רושם או יחוד אשר יבדלהו מהוולת עד שיהיה הוא כודע מהזולת ולוה קצעי הגמרא מאי והחליו ירלה על איוה מאלו השני ידיעות הוסיף הכתוב בה א הואת בחלת והחציו ורב כהנא רצה לומר שהיא מורה על היות חצי זה גזכר ונודע ממקום אחר והוא אבני האפוד ולזה אמר הוא כי על האופן אשר היו חלוקים כאן ששה וששה כך היו חלוקין בצ'אבני האפור ולוה אמר והחליו שירלה אותו החלי הכוכר בחקום אחר ועם היות ששם לא כתבאר החלוק הוה וכאן הוא נובואר כאנור שאנור החציו לוח'שוה החלוק הנובואר כאן הוא החלוק אשר היה שם וא כ החצי אשר שם הוא החלי אשר בכאן ואיתותב רב כהנא מהבריתא שהביאו שתי סברות בחלוקת השבטי בב אבני האפוד ולא אחד בהם שיאמר שסדרן היה כמו הסדר האמור כאן הא סברת ת"ק אשר דייק או ואת שמות הששה הנומרי על האכן השנית כתולדותם ואמר שמלת כתולדותם אינה חוזרת אלא לשנית ולא לראשונה לומר שהשנית יהיו בה השבטים כתולדות׳ ירצה כסדר תולדותם ולא הראשונה ונראה לי שדייק זה מדסמך מלת כמולדותם למלת השנית ושנה סדר הדבור שלא היה לו לומר אלא ואת שמות הששה באבן השנית אחר שמלת כתולדותם על השמות חוור לא על האבן ולוה הכותרים כתולדותם על ה אמרו שפירש הפסוק לומר השרית וויו של בד וירצה כסדר לידתם ששט היו גד ואשר ישמכר זכולון יוסף ובנימין ווהו לדר לידת אינכם בראשונה הקדים יהודה לראובן ושמשון ולוי אשר קדמו להם וכתוב בה יהודה בחובן מחשת לני דן וכפתלי וזה שחקר תפני שיהודה מוקדם ורבי חנריא בן גמליאל אמר שמלת כתולדותם אינן מור לשרר לידתן אלא לשמות כמו שאבאר ואם כן שלת כתולדותם חוזר לשניהם וסדרן לא בים כמו שהם סדורים בתחלת פרשת הפקודי והוא תחלת פרשת במדבר דכתיב שם ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם וגומ׳ אלא סדרן היה כאשר הם פדורים בתחלת פר שמות שהוא החומש השני והוא כל דני לאב כסדרן ראובן שמעון לוי ויהודה יסשכר זכולון כאחת חהן ובשני בני השפחו באמצע ובני דחל אמד מכאן ואחד מכאן והסד בנימין דן נפתלי גד ואשר ויוסף ומאי דאמר כתולדותם ירצה שהשמות היו באופן שמותם בעת מולדותם מבלי מוספת יוד בכל אחד מהם באחרוכה וכמנא דבת למר בין למר כלם הסכימו שלא היו חלוקין באבני האפור כחולקין בהרי ומכאן תיובתא לרב כהנא ואיתותב וראה והבן כי מזולת זה יקשה אליבא דרב כהנא כי שני החנאין נוכרו באכור ואם כן לחה, הודיע האבי ולא הודים הראשון ואם כן היו לו לו'החציו והחציו ולוה נחמר דחי מהח לח קשיח שלח הוצרך להודיע שח החצי השני חשר היה כסדרן לומר שנם באפוד היו כך ווה שכהר גריונם היה שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף

ובנימיןיווו היא סדר לידתן (אין צריף הודעה לוה אמנם בהר עיבל היו בל ואשר ואשל כולדו אמר דן גרפתלי וובולן ג"ל לולד אחר גד ואשר וא"כ הוי שלא כסדד תולדות' ולוה הודיעם מאברי האפוד וא כאי איתותר הוא מסברותיהתנאים שאינה כמותו ואחר זה צעי הגמרא'דאחר דאיתותב רב כהיא וסדר זה לא כוכר במקו אתר כלל דא"כ מאי והחציו ותרץ הבמד תכא חציו של מול הר בריוד מרוב מחציו של הר עיבל מפני שלא היה שם שבט לוי והם דברי מחוהים כי הה א תולה על הדבר הידוע והדבל מבואר כי החליהרב הוא היותר מדעיומפורסם ואיך א"כ אמר הה"א על היושבים בהר עיבל שהיו מעטים יורש"י ו"ל פי' מרובה מחליו אם כן והיינו ראמר והחציו החציו ממועש שנחליו כראה מדבריו שהה"א תורה על המיעוט זהוה ליה כאלו אחד וחחליו ירלה ממה שהוא ממועע מהחצי והוא דוחק כי לא מצימ שמוש זה לה"א בשום מקום כלל אלא אם מאמר כי לדעתו יתיחד הדבר מזולתו אם מצד רבויו טליו אם להיותו מעם ממכו ואחר שאמר חציו על החצי הראסון הנה בהתיחד החצי השני הוא מצד שהוא מועט ממנוי זה כרחה לי בפירוש רש י ז"ל ועדייף הדבר דחוק י והתוספות ו"ל לא שקטה דעתם אא בגרמת הירושלתי שאיותר בהפך מה ת"ל והחציו מלמד שמעוטין בהר גליוים ומרובים בהר עיבל ואמרו על זה והשתא א"ש והחציו וגומר שירלה המבורר שהוא חליו בשבטים ורובה בגברי עכ"ד ואי אפשר לומר שכון בזה למחוק גרסתימ שכבבלי שסוגית הגמ׳ לא תמזבנו לעשות זה ואם לן לא הועילונו דבר לישב הגרם׳ שכבבלי באמרם כי בגרסת הירושלמי א׳ם ועדין צריכין אכו לידע איך יתישב זה י ומה של"ל בפי הסוגיא הוא וה י הנה התני הוה אשר בשבטי יבחן מב פנים אם בהשקפתינו אל תני השבטים מבלי שנשקיף ש מני אישי השבטים כי בהיות ששה שבטים במקום אחד נאמר ששם החני אחר שהכל הוא י"ב שבטי עם היות שאם נשקיף לאישיהם הם מפטי מאישי הוא אחרים או שנבחין זה מפאת האישים שיהיו אישי הוא שבטים שבמקום אחד באישי הוא שבמקום אחר י והנה החצי אשר יאחר על כללות השבטים הנה הוא חצי ידוע לנו מכמה מקומות כי מי לא ידע כי קצי השבטים הם ששה אחל שבכתה מקומות כוכר שמשפר כלם הוא ידוע אמנם חני האישים היא נסתר לכו כי לא כדע כמה האל החלי אם לא יתברר במקומו ובזה כבין דברי הגמרא הנה אחר שאחר בהר עבל והחליו משום דתנא שהאישי אשר היו בהר גרוזים היו מרובים מהאישים אשר היו בהר עבל ואם כולא היה בהר עבל החצי באישים ולוה אמר בו החציו הידוע שהוא החצי בשבטים ולוה אמ'חציו בהר גריווי וירצה חציו מן העם באישים בהר גריזים ומחציו ידלה והחצי הידוע אשר הוא החצי בשבטים בהר עבל אבל החצי הנסתר שהוא חצי באישים לא היה עם מפני שהיו מעוטין וכן היה שהו' שבטים אשר בהר גריוים אם תמנה אותם תמלא בפ'פנים אחר המגפה כאשר נמנו שהיה בהם שלם מאות שף וי"ו אלף וח'מאות ובו' מבטים אשר בהר עבל לא תמצא אלא שלש מאות אלף ושבע אלף ותשע מאו' ושלשים והנה חצי אישי השבטים כלם היה שלש מאות אלף וי ב אלף ושלש מאות וחמשה וששים כי כלם היה שש מאות אלף וכ"ד,אלף ושבע מאות ושלשים ואנשי הר עבל לא הגיעו לחצי כי לא הית בהם אלא ג'מאות ושבע אלפים ותשע מאות ושלשים ואם כן היו מעשים מן החצי ד'אלפים וארבע מאות ול"ה אחנם בהר גריזים אחר שהיה בהם ג' מאות וי"ו אלף וח' מאות ונמלא שהיה עודף על התצי ד׳ אלף וד׳ מאות ול"ה שאלו היו משבט לוי למטה וכמצא גם כן שבהר גרחים היה חצי אישי השבטים אבל היה חלי השבטים אחר שחסר קלת משבט לוי ולא היה השבט שלם שם ולזה אחר בו חציו שירצה חציו הנסתר והוא החצי אשר באישים י אמנם בהר עבל היו האישים מעשים ולא היה בם התצי אבל היו כל אישי שבטיו שם והיה התצי בשבטים ולוה לא היה יוכל לומר וחציו שנראה שדומה לחצי האמור ולוה אמד והחציו שירצה החצי הידוע שהוא חצי כללות השבעים שהם ששה מכסים עם אישי כל סבט ושכם י זכוה תכין דברי התוספתא שאמר של הר גריוים היה מרובה מהר עבל מפני ששבט לוי למטה והקשה הנמרא כי נתן טנים לסתור שאדרבה היות לוי למט יחיים להם המיעוט לא הרבוי והשיב דה"ק אף על פי ששבט לוי למטה לפי שהיה שם שבט יוסף כדיליף ואמר וקשה כי למה אמר התנא דברים מעוותים עד שהוצרכו לפיאותו וגם לסבול על המלות מה שלא יסבלו כי איך יפו׳ במלת מפני כמו אף על פי ואין לומר שגרסא מועטת היה שהרי הגמרא לא הטעה הגרסה אחר שאמר ה"ק שנר שהוא פי אלו המלות בעלמם ולא אמר אימא אף על פי וכו׳ אלא שהתנא רנה ללחדכו אגב ארחיה שלא היה יוכל לוחר והחניו בהר גריזים עם היות שהיה מרובה באישים מפני ששבט לוי למטה ובוה לא היו כי החצי הידוע שהוא חצי כללות השבטי וו"ם חציו של הר גריוים מרובה מחציו של הר עבל באישים ולא בשבטי מפני ששבם לוי למטה ועל זה הקשה הגמר׳ ב"ה שבט לוי למטה היאך נתרבה ואמר דה "ק שאף על פי שהיה שבט לוי למטה לא כתתעטו אישיו כי כתרבו משבט יוסף אבל הוסר שם החצי הידוע ממצו כי שבט לוי היה למטה ולא כשאר למעלה ו'שבטים שלמים י ובזה כבין אמרו חצי ואציו עם היות שלא היו שוים באישים והכן . אנו נאמר שהיו שוים באישים גם כן שעם היות שמנין אישי הוא שנטים שנהר גריזים היו שי'ו שף וח׳מאות נאמר ש׳ט אלפים פחות ר׳ל העודפים על ש׳ו אלף וט׳מאות ול׳ אשר היו בהר עבל כי הם הלוים אשר היו למטה ונשארו אם כן שני ההרים שוי׳ באישים ולוה בהר גריזים כי לא היה בו אלא חני העם ולא חני השבטים כמ"ם אחר חניו בהודעת הכנוי שהוא חני העם באישים ובהל גריזים שהיו ב' מיני חנאין החצי באישים והחצי בשבטים אמר והחציו בב'הודנית שלא כמשפט כי מכללי דקדוק הלשון הוא שלא תבא הא הידיעה על כנוי מפני שהכנוי יודיענו ולא יצטרך להודעה אחרת הנה בכאן אחר והחציו לפי שהם ב'הודעות ההא'הודעה החצי בשבטים והכנוי החצי באישי העם וו"ם התנא של הר גריזים מרובה מפני וגו' ווה כי עם היות שלא היה שם אא כמספ׳ האישי׳ אשר היה בהר עבל הנה יקרא מרובה אחר ששבט לוי לא היה שם ועם כל זה היה שוה לו באישים ועם זה כתישבו דברי הנמרא ש"ל:

וירושלמי פרק אלו נאמרין

תלמוד לומר והחציו אלא מלחד שמימטין בהר גריזים ומרובין בהר טבל למה שאין שבטו מה של לוי כלו שם שאם היה כל שבט לוי שם היו שוין רשב"ן בשם רבי יוכתן אמר אלו היה כל שבטו של לוי שם לא היו שוים למה שכבר נפלו משבטו של שמעון כ"ד אלף בשטים ורבי יוסי בר בון אמר אלו היה כל שבטו של לוי שם היו שוין לנוה שלא בא משבט ראובן וגד אלא ארבעים אף חלוצי : 635

התוספות הוקשה אליו כל דברי החכמים האלו ולא מצא בהם מכוחה זולתי בראשית בעל דבריהם באמרם של הר עבל היו מרונים כי אמר דהשתא אתי שפיר אמרו והחציו שהו' המבורר שבתצאים דהוי חציו בשבטים ורובה בנברי אמנם אחר זה הוקשה אליואם כדברי ק שאמר שאם היו כל שבע לוגמהיו שוים שאיך יתרן שיהיו שוים אחר שמכין הששה שבטים שעמדו על הר עכל עודף על אותם שניודו בהר גריזים תשע אלף חשר ק ל ואיך אם כן יהיו שוים. ולזה השיב באמרו שבי׳ היו שוין יר׳ שלא יהו פחותים כמו שהם עתה ש רדו מהלוים תשע אלף או יותר כפי דעתו דפנא וה ואמר היו שוים לאו דוקא והוא תרוך דוחק בלתי מתישב כלל ובדברי רש כן הוקשה לו שאמר שעם כל זה לא היו שוין שכבר כפלו משבטו של שמעון כ"ד אלף בשטים והדבר קשה שהרי המנא היה אחרי כן כדכתיב ויהי אחרי המגפה וגו' ומה שנפל כבר לא נמנה לשנאמר שישימו קפרון בעומדים על הר גריזים ולקושיא זו לא מצא תשובה - ובדברי ר' בין הקשה אליו כפי חשבונו לה נמארו חשבט ראובן שלא באו אלא ג׳ אלפים ותש ל רי כל פקודי שבט זה לה היו אלא מג׳ אלף ותם"ל ואם באו מ׳ אלף כשארו בעבר הירדן שלא באו ג׳ אלף ותם ל ואיך אם כן מלא רבי בין חסרון כ"ד אלף בנ׳ אלף ותש"ל ועל זה השיב דאיכא למימר שמחמת חברון כ"ד אלף לא חשרו של הר גדיוים כל הכ"ר אלף אלא ג'אלפים ותש"ל ולוה מלא אותם רבי בון כ"ג אף ותש"ל שנשארו חעבר לירדן חשבם ראובן ואני שחעתי ולא אבין שאם המתים במגפה חשבט שמעון כמכים לחשרון במה זה דמלאו עד שלא חשרו כ"א אלף ותש"ל ואם כן הקושיות עצומות ודחה את בקש ובקכה רצון וצריך אם כן להבין דברי החכמים אלו באופן שלא יקשה לנו בהם דבר יוכדי להכין זה אדייה מ"ם שאלו היו שם שבט לוי שוים שוראה שדברים אלו מיותרים אחר שכל מש שולטרך

יהשע

שנכטרך לידע אינו אלא את"ל והחני והרי השיב לוה באמרו של הר טבל היו מדובים מפני שלא: היה שנש לוי בהר גלחיםיפנו ומה הוקשה לו בוה מד שהוצרך להודיענו שאלו היו שם היו שוין וליה כ"ל ששוויי זה איכו באישים אלא במכין השבפים לבד וזה כי ת"ק אמר שאמר והתציו בהד מכל לפי שהיו מרובים ומין הרבוי הזה לפ"ד באישים שהרי של הר גריזים היו עודפים על של הר עבל אלא הרבוי הוא במנין השפטיט והוא מה שאמר מלמד שמעוטין בהר גריזים ירצה השבטיםי ומרובין בהר עבל וזה לפי שבהר עכל היו הששה שבטים במלואם ולא חסר אחל מהם ובהר בריוי לא היה כל שבט לוי במלואו שםי והוקשה לו דאם כן איך קרא לשבהר גריוים חזיו אחר שלא הי מניו לזה אמד שאמ' זה לפי שאלו היו שבט לוי שט היו שויש למנין השבטים כי היו'ו' שלמים בתר ברחים כח שהיו בהר עבל מבלי השקפה אל הא שים כלל ולוה החצי אשר בהר עבל היה מבורר ולוה אמר ברוחתציו אמנם שלהר בריו'ם היה בכח כי אלו היה שם כל שבשלוי היו שוים אבל לא היה מכורר שהרי לא היה שטולוה אמר כו וחציו ומכלי האי ולשנ"ן הקשה על זה ואמ׳ שעדין עם היות שיהיה שטשבטלוי כלו לא היו שוים כי שבט שמטון לא היה שלם שנפלו מחנו במנסה ארבעה ועשרים אלף ואס כן לא היה שלם באישיו ובזה לא היו שוים כי הו׳ שבהר עבל כל מה שמולד מן האישים בכל שבט היה שם ולא נפקד ממנו איש ובוה היו כלם שלמים ובהר בריווי היה שבט שמעון חשר כי כפל ממכו בשיטים ארבעה ועשרים אלף ואין להקפיד אם היה זה קוד כמכין כי המנין היה חשר בשבט שמעון כי כפקר מהם אלו האישים ובזה לא היו שוים במנין השבטים כי של הר עיבל כלם שלמים ושל הר גריזים אחל מהם חשר . והשיב רבי בון ואמר כי עם כל זה אלו היו שם כל שבט לוי היו שוים לכי שנם בהר עבל היה שבט ראובן חסר ובלתי שלם ואם כן או בהרגריוי היה כל שנט לוי היו שויןשאם יש שם חשרון שנט שחטון גם בהר ענל היו חשרון שנט כאובן כנגדו ואין השקפה בזה המנין האישים אלא בהיות חסר בשבט לבד וא כ לא הסיר השווי

אלא שלא היה שבט לוי כלו שם וכוה נתיישבו דבריהם ולא נשאר בהם קושי כלל -

ועור שם

כהנא אחר כשם שהם חלוקים כאן כך הם חלוקים בתחלה החומש השני אית תני תני כשם שהם חלוקי׳ כאן כך הם מולקים בדגלים בני לאה מכאן ובני רחל מד מכאן וחד מכאן ובני השפחות באמצע א׳ר מתיא טעמא דהדין תניא שמע אלי יעקב עבדי וישראל מקוראי מה התקרא עובי׳ דהן גבי קוטנא דההן ועוביא דהן גבי קטנה דהדין אית תניי תני כשם שהם

מבואר כי כל אלו התנאים באו לפרש למה אמר והמציו בה"א הידיע' וכלם השכימו הרכר שהוא אולה על הכוכר במקום אחר אלא שהם חולקים מהו המקום אחר וכהכא אמ׳ שהוא תחלת החוחש השני ואי אפשר לומר שהשום בענין השדר אתר שאין סדרם שוה דהתם סדר כל בני לאה יחד ואת בני רחל השים את בנימן תחלה ואת יוסף לבסוף ובני השפחות באמצע ואין זה סדר החלוק כאל כי כאן ד' בני לאה ושני בני לחל יחד בהר גריזים ובהר עיבל שני בני לאה וארבעה בני השפחות . וא כ אין התנוק שוה בסדר כלל אלא בהכרח נאמר שכונתו להשוותם בכלבול הסדר לומר שכשם שלא טדרם שם כסדר תולדותם אלא שנה הסדר והוכיר בני לאה יחד ואת בני השפחות השימם באמצע כך הש הלוקים כאן שלא כסדר תולדותם ותלא אחר אחר שנם בדבלי עשה ואת השלוק גם כן שהם בלתי נסדרים אם במנין אשר מנאם שם לענין הדבלים או בשדר מצד הדגלים כי בכלם לא כשדר תולדותם ומפני שנראה שאין חדוש בדברי אלו התנאים כי הדבר מבואר כל אחד במקומו ומי לא ידע שכלם שוים בהפרד השדר וגם הנבוא למה הודיעתנו זה במה שאמלה וההציו לו"א ר' מתיא דטעמם של התכאים אינו להודיענו זה שא ללמדנו שתמיד משלול התורה מהם הסדר להיותם תקרת העולם והענין הוה כי כמו שהי"ב מולות הם תקרה לטולם השפל מפני שמהם יושפע להם כל מה שיושפע בזה הטולם בין הי"ב שבטים הם תקרה שיו להנהגה ההשגחיית הפרטית כי באמצטותם זעל ידם יושפע לזה הטולם מה שיצטרך אליו מבלי השקפה אל הסדור הטבעי המסודר על ידי תקרת המולות ולוה אין תקרה זו כתקרת הי"ב מולות שתקרת הי"ב מזלות תמיד היא קבועה על אופן אחד ושדר א׳ ולא ישתנה זה השדר להיות השפע אשר ישפיעו מוגבל כפי השדר הקדום בגורת וחכמת החכמה הקדומה אמנם השבטים להיות השפעתם כפי מה שילטרך בכל זמן וומן וכפי מה שיחסר להם באותו הזמן לוה לא תהיה זאת התקרה תמיד על אופן אחד אלא כפי מה שינטרך להשפיע סדר אותם הקטנים בזכות לאותו השפע אשר ירצה עם הגדולים כדי שיהיו זוכים כלם ותהיה התקרה שלמה ווהו העעם אשר בעבורו ישתנה סדרים תמיד בכל פעם ופעם כפי מה שיצטרך אליה אבל תמיד יושם צד העב עם הלד הקטן כדי שתושלם התקרה שא שהעביות והדקות בשבטים שהוא כפי הכנ' כל א' מהם ומה שהזכן לקבל מן השפע ולוה בכל שפע יהיו בהם עבי' בהכל ודקי' בה ויתחב' הדק אל העב וע"י זה יושל׳ השפע ולו׳ א כאן והחניו שיר׳ שהוא כוכר במקום אחר בלתי מסודר בזה י והתנא האחר איר שהיוקום האחר אשר בו הווכרה זאת החלוק הוא באבני האפוד כי שם לא נוכר היאך היו חולקים ולוה ביארו כאן ללמדמו שכשם שהם חלוקים כאן כך הם באבני האפוד ולוה אמר והתציו שהוא הנוכר במקום אחר והוא האפור ואמר שהיו שוים בסדר לא בהעדר הסדר כמש התנאים הראשונים מלבד שכוה הודיעלו מה שלא היו יודעים והוא שדר חלוק השבטים כאכני האפוד :

סוטה פרק ו

הניא רבי אליעזר בן יעקד אומר אי אפשר לומר לוי למע'שככר כאמר לוי למעלה ואי אפשי לומר למעלה שכבר כאמר למטה הא כיצד וקני כהונה ולויה למטה והשאר למעלה לבייאשיה אומר כל הראוי לשרת למטה והשאר למעלה רבי או' אלו ואלו למטה עומדים הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה כלפי הר עיבל ופתחו בקללה והאי על בשמוך או אינ' שא על ממש כשהוא אומר ושכות על הארון את הפרכת הוי אומר על בסמוך :

הדבר מנואר כי ר' אליעזר בן יעקב כאשר מצא דברי יהושע סותרים את דברי התורה כי מן התורה משמע ששב׳ לוי הוא למטלה שכן אמר ושה יעמדו לברך וגו׳ ותחשיב לוי

שנראה שהוא מהעונודים למעלה בהר גרווים וביהושע אמר שהכהנים הלוים היו למטה עם הארון שכן אאר וכל ישראל וותני שומדים מוה ומוה לארון כגד הכהנים הלוים כרא׳ מוהשהיו למט' עם הארון זלוה אמר רבי אליעור שא"א להסכים ששום חלוקה מאלו אחר שהחלוק' האמרת סותרת אותו אלא בהכרח נאמר שהיו קצתם למטלה וקצתם למשה וזה שהוקנים שבהם היו למטה והשאר למעלה ווה של דעתו אלו היה ללוות את הארון ולא יהיה אלא הוקנים ול' יאשי' שבר שלא היו עם הארון אלא היושרתים אותו יד׳ הראויים לשאת אותו שהם מכן שלשי ועד חמשים והן המה אשר היו למשה ולזה התורה כתבה על העומדים למעלה והנכואה כתבה על השומדים למטה א"כ ירצה שבודאי הנבואה היא אשר ביארה מקום עמידתם שאמרה וכל ישראל ווקניו עומדים מוה ומוה לארון נגד הכהנים והלוים ואלו היו ישראל למעלה בהרים והארון והכהנים למט׳ לא יצדק בזה אמרו שהיו מהה זמיה אחל שהם במקום גבוה על ההר זהוא במקום שפל ואם כן ברשות אח היו ולא סביב לארון אלא זראי שכלם היו למטה ומ"ם התורה ואלה יעמדו על הרגריזים ועל הר עיבל יר׳ סמוך להרים החלו דמלת על תשמש לזה והכרית זה רבי ממה שחמר וסכותה על הארון ושם על כרחין נאמר שיל סמיך אחר שהפרוכת לא סכך היה אלא מתיל והמתיל׳ סמוכה לארון לא עליו ובירושלמי הושיף חלוקה אחר והיא תשלים כל החלוקו׳ אשר יתכן להיות בזה והוא ר"ש אומר שמטון ולוי מה שמטון כלו למעלה אף לוי כלו למעלה והכהנים המה אשר היו למט׳ ומה מקרא ללוים זה אחד מכ"ד שנקראו הכהנים לוים וא"כ מ"ש לוי הוא על הלוים סתם אשר נקראו בכל מקום לוים לבד מבלי הכהנים והנבואה דבד בכהנים:

הושע

וקם י"ב אול שית וקם תרתי סרי טמידתו כיום תמים ר׳ שמואל בר נחוזני אמה מ"ה אול שית וקם תרישר אול שית וקם עשרין וארבע שנא׳ ולא אין לבא ביום תמים מכלל דמעיקרא לאו ביום תמים הוה איכא דאמרי בתוספות פליגי ר׳ יהושע ב׳ל אמר כ״ד אול שית וקם תרים׳ אול שית וקם תרתי סרי טמידתו כיום תמים ר׳ אלטור אומר ל׳ו אול שית וקס. תריסר אול שית וקס כ״ד ולא אין לבא-כיום תמים מכלל דמעיקרא לאו כיום תמים הוה י ה׳ שמול ב׳ כאמר מ׳ ה אול שית וקם עשרים. וארבע מקיש טמידתו לביאת מה ביאתורכיום תמים לא עשרים:

אהרז

שלריך לדייק בדבריהם הוא שפפי הנראה מהם אליבא דכלהו הטמידותיה וושתים והן מה אמת שמפסו׳ ויעמד השמש כך נראה כמיש אבל מכשוק שאלת יהופע. כראה שלא שאל אלא אחת ויקשה א"כ איך עשהי השמש יותר ממה שושאל חמכו י וליה כ"ל לומר שנם בדברי יהושע כראה ששתים שאל וזה באמרו שיוש בגבעון דום שיקשה אמרו בגבעון כי מה הודיעמו בוה הי"לל שמם דום יהיה באיוה מקום שיהי ולוה אמרו שבהיות השמש בחצי השמים היה או בגבעון ואמר דום אינו חוור לוה כי בהיות השמש בחצי השמים לא יאמר לו שימתין אחר שעדין הוא כל האופק וממתין כי לא יאמר המחן שא למי שירל להטתק ממקומו למקום אחר ואין זה אא בהיותו קרוב להשתקע כי אז יאמר שימתין ולא ישקע והוא אמרו בשיפור המעשה ולא אץ כי הי שלא אך המתין ואם כך כוכת יהושע לומר כ׳ דבריםיהאחד שמש בגבעון שיר׳ שישאר בגבעון ולא יתכוע ע משם ואחר שיתמועע גם בעת התקרבו לאופת שיקוה וימתין שם ולא ישתקע וצ׳ דברי׳ אלו הם מה שפי׳ אח׳ו בספור הכבואה שא״א לומר שאמריו ולא אץ לכא הוא חוור למה שאמר ויטמוד השווש כי בהיותו בחלי השמים לא ילדק לומר בו ולא אך לבא אלא בהיותו שמוך לאופק לבא אוי יאמר שלא מהר לכא אלא שנתעכב ולא בא אלא ודאי שני עמידו' הוא אתת בחצי השמים והוא מה שאמ' ויעמוד בחצי השמים ואח"כ התנועע ובא לאופק ושם נתעכב פעם אחרת ועל זה אשר ולא אץ לבא ופליני בשיעור זה רלוני כמה היה אותו היום בין העתידות והתנועה ורי"בל ירלה שאמרו כיום תמים חוור לכל ועם היו'שלה כוכר בפ' התרועות רמוזים הם כי באמרו זיעמוד שם רמוז התרועה הקודמת שלא יאמר שעמד אלא למתכועע ואחר שהיה בחני השמים ואמ׳ ולא אז לבא שמה כראה שהיה סמוך לאופק מכאן כר׳ שהלך פעם אחרת ואם כן על הכל הוא השיעור אשר אמ׳ כיום תמי׳ שהוא יום שלם מכ"ד שנות ואם כן אול שית וקם שית אול שית וקם שית ורבי אליעור אמר שאין הפסוק העור זולתי לעמידות שנוכרו בפסוק כי התרועות לא כוכרו ועליהם אמר שהיא כ"ר שנות וי"ב דבתמוטות הם ליו ורש"בן יר׳ שאמרו כיום תמים הוא שיעור העמידה הב׳השמוכה שיו וירצ׳ שבהיותו סמוך לאופק עמד כ"ל שעות ואחר שאמר שהעמידה הב' היא יום תמים כרא שהעמידה הראשונה גם היא היתה יום אלא שלא היה תמים אלא מי"ב שעות ואם כן העמידו' היו ל"ו שעו' וי"ב דתנוטות היו להו ח"ח שעות ומפני שבפסוק לא נוכרו התנועו' לוה אמר דאיכא דאמרי שלא דברו כלל בתרועה וכל פלוגתיהו בתוספת שנתוסף היום שהוא העמידה ואם כן כ"ד שנות שאמר רי"בל הוא מן העמידות דסבר שסיטור כיום תמים חוזר לב׳ הטמידות ורבי אליעור אמר שאינו חוור אלא לעמידה הב׳ והראשונה היתה י"ב שעות והם ל"ו שעות דעמידה ורשב"ן סובר שאמרו כיום תמים חוזר לשניהם ומשמש לב' וירצה שנימד בחצי השמים כיום תמים ולא אץ לבא כיו תמי וא"כ הוו להו מ"ח שעות בעמידות וכל זה מלבד י"ב שעות דתכועות והנה מחלוקת זה תלוי לפ"ד בתקומות אשר לכד פו ביום כי כפי המקומות כך יצטרך מן השיעור לזה והנה תמצא כי אמרה הכבואה שאת מקדה לכד בו ביום ולא ביאר עוד אלא מפני שבלבנה אמר וילחם בלבנה ולא אמר וימן עליה נראה שגם לבנה לכד בו ביום אמנם בלפיש אמר וימן עליה ולוה ג"כ אמר בלבנה ויתן ה׳ גם אותה שמלת גם דחוקה שאם הוא על המתנ׳ בעצמה הרי בלכים לא אחר אלא ויתן ה׳אותה ולוה סברו שנם חוזר ליום שיר' שנם בו ביום נתן את לבנהה' ביד ישראל וגם עם זה יתישב אמרו בלכים וילכד׳ ביום השני שהוא שני ליום אשר העמיד השמש:

בתרא פרק יש נוחלין

ויתנו לכלב את חברון עיד מקלט הואי אמר אביי פרדואה דידה דכתי' את שדה הציר ואת חציריה נתנו לכלב :

קשיא לי טונא דוקארי לה מאי קארי לה אחר שהפשוק בהדיא ביאר את דבריו ואח שמה שנתנו לכלב הוא את שדה העיר ואת מגדשיה וא׳ א לומר שלא ידעו הפשוק ששמוך

לפסוק אשר יומנו הקשה שכן אמר ויתנו להם את קרית ארבע אבי הענק היא חברון וגו' וסמיד ליה ואת שדה העיר ואת חזריה נתמו לכלב וגו׳ ועוד כי אחר שלא נתנו לו את חברון בעלמ איד אמר הכתוב כאן שנתנו לו את קרית ארבע אשר היא חברון וכן נאמר בשופטים ויתנו לכלב את קנדון . ומה שנראה לי בזה הוא שהן אמת שהמקשה ידע הני הכסוק אא קושיתו היא דסותרין אהדדי שכאן אמר שנתמ לכלב את חברון ובפסוק אחר אמר שמה שנתנו לו הוא שדה העי ועדיו היה בדעתו להקשות זה אלא שתחלה ראה להקשות שאיך יתכן שיאמר שנתכו לו את חנרון וחברון עיר מקלט הואי לראות מה יאמר לו בזה ואמר אביי שמלת את הוא כמו טם ארלה שמה שנתכו לו הוא מה שנם חברון ושמוך לה שהוא הכפרים והשדות אשר היו חוצה למורשי חברון שחברון ומגרשיה היו ערי מקלט וכזה נתישבו לו כל הפסוקים ולא נשארה שתירה בההי -706216 שהמקשה לא ידע כי הכפר ומה שהוא סמוך לעיר מה יקרא בשם העיר גלוה הוקשה לו שאיך אמ׳ שנתנו לו את חברון שחברון לדעתו לא יאמר אלא על העיר בעצמה ולא הספיק לו סשוק את שדה העיר שאדרבה נושם קשיא ליה יותר שלא קרא׳ בשם תכרון ולוה הקשה שאיך יובן אומרו את תברון ואמר אביי שנם כפרי העיר אשר נתכו יקראו בשם העיר וחברון הוא פרדואהא ושדותיה שרן הכתוב כינה השדות והכפרים אל הטיר ואמר את שדה העיר ואת חלריה ונז' שנדאה שהם חלק מהעיר ובשם העיר יקראו - וכפי הכשט נדאה לי לומר שמה שאמר באן ויתנו לכלב את קרית ארבע ואמ׳ בספר שופטים את חברון איכו על ענין המתנה בעצמה אלא לעמין המלחמה ולוה בב׳ המקומות שמיך ליה ויורש משם את ג׳ בני הענק שירלה שנתנו לו את חברון שיהיה הוא הלוכד אותה והמורים את הענקים ממנה ולקמן שדבר בענין הנחלה אשר בם ישכנו ושמה ישבו שם ביאר ואתר שתם שנתנו לו הוא שדה העיר וחצריה ולוה אתר שם באפוותו ולא אתר שהורים וגו' ושוט דבר כאה :

זבחים פרק ה

דרש לבא מאי דכתיב וילך הא ושמול וישבו בנויות וכתיב הנה דוד בנויות ברנוה וכי מה

במסכת ע׳א פרק אין מעמידין

דיעמוד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיו׳ תמים אמר ד׳ יהושע ב׳ל כ׳ד שעות אול שית וין שית ויןם שית אול שית ויןם שית זול שית ווקם שית כולה תילתא כיום תמים: ד׳ אלעור אומר ל׳ו אול שית

כנין כויות ברמה אלא זושבין ברמה ועוסקין בכויו של טולם אמרי כתי וקות ועלית

אל המקום אשר יבא' ה׳ אלהיך בו מלחד שבית המקדש גבוה מכל א' וא"י גבוהה מכל הארות עניי זאא הוו ידעי מקומו היכא אימי שסר יהושע בכלהו שבטים כתיב וירד ועלה הגבול ותא׳ הגבול בשבט בניתן ועלה כתוב וירד לא כתיב אמרי ש"מ הכא הוא מקומו שבוד לתבנייה בעין עיטם דמידלי אמרי ביחתי בה קליל כדכתיב ובין כתפיו שכן ואיכא דאמרי גמידי באלקו של יהודה שכהדרין יתבין ושכינה בחלקו של בכימן ואי מדלינן ליה איתפליג ליה טובא ואתי לאיפלוגי מוטב כיחתי ביה סורתא כדכתיב ובין כתפיו שכן ואל יה מקלא בו דואג האדומי בדוד כדכתי כיקואת ביתך אכלתני וחרכות חורסיך כעלו עלי וכתיב שיר המעלות אשר כשבע לה כדר לאפיר ישקב אם אם אכא וגו' עד אמלא מקום וגו׳ הנה שמענות באפרתה מלאמה בעדה יער באפרת זה יהושע דאתי מאסרים בשדה יער זה בנימין דכתיב ביה זאב יטרף:

מה שראיתי לדייק בדברי המאמר הוא זה ראשונה באריכות דברי רבא שכפי הנראה הנה קושיתו היא מה שאמ׳ מה ענין רמה אלל נוות ולוה לא היה צריך להביא זולתי פסוק הנה דוד בניות ברמה ולמה אם כן הביא הפסוק הראשון . השנית שכבר ידענו שבכל מקוש שאמרו תו"ל מאי דכתיב הנה הוא שהוקשה להם הפסוק מיתור מלה או זרות ענין וכיוצא בוצי הנראה

מספר יהושע

יערים כתי ועלה ותאר ולא כתיב וירד ותאר מזה למדכו שראש ההר שעל פני ני בן הכום הוא וחדם היו רצוני שחבים ובלתי מסריתים וענין כלב הוא מבואר וא צלהאריך : ובזה נשלם מה שראינו לבאר מחלק המררש

סרח לגנאי וחרם לשבח מאין כולד מחלוקת אמנם מה שנ"ל בוה הוא דגמרא כאש׳ ראה שהתנת סתם דבריו והוציא את יהושע וכלב סתם באו' יצא יהוש'וכלב ולא פי' כר' מדבריו שהוציא' בהחלם מן הנחלה וכבר יתכן לפרש זה כי חשב השואל שמלת אך תוורת למעלה שאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו אך ונו' וחשב כי כונת התנא לומר שאך מעש לומר שלא בכל שבט תתרבה הנחלה כפי פקודיו שיצאו יהושע וכלב שלא נתרב׳ שבטם מכתאם כי היוה לא כשלו כלום ואם כן כפי זה שלת אד מעט בנחל ולוה חשב שאמרו יצאו יהושע וכלב היא לענין הנחלה שלא כטלו כלום אא שהקשה לו שלמה לא יטלו חלקם אחר שנטלו חלק זולתם ואם כתעלו לתת להם חלק זולתם איך יוסר מהם חלחם שאם יוסר חלקם נמצא שלא הועילו ולא נתנו להם כלום בתת להם חלק זולתם לוה אמרו שאין זה אלא לענין הגורל לבד כי המה נטלו חלקם בלא גורל על פי ה' ולוה אמר אך בגורל שירלי לא כל הארץ תחלק בגורל כי חלק יהושע וכלב אין בו גורל וכיון דאתא לידם כחלת יהושע הוקשה להם שמי המלות בהם והנה מתחלה לא דק לקרא אלא לענין בעצמו כיהארץ השמנה יותר טובה מהרזה ובהכרח כי זכות יהושע יברך את הארץ וישביחנה לזה אמרו שב' שמותיה אלו היו בב' זמנים שקודם שתבא לידי יהושע היו קוראים אותה חרם לפי שהיתה יבשה ורוה כחרם מכלי שתמונית ואחר זה בזכות יהושע נתכרכה עד שהיו פירותיה בשמירת אותם כסרחין מרוב שמנימת׳ ואחר זה ראו כי הפסוקים מורים הפך זה שהנה בעת אשר בחר בה יהושע או קראה סרח שכן אמר כאן על פי ה' נתנו את העיר אשר שאל את תמנת סרח ולבשוף בעת קבורתו או קראה חרם. כראה אם כן שעם שרת הוא שתה הראשון ושם חרם היה לה אחר כך לזה אחרו שגם זה בבחיכה אחרת והוא בבחינת השמירה והיותם נאצרים טוב להם שיהיו בחושים ולא שמנים ולוה מתחלה היה שמם סרת לפי שמשריחין פירותיה כאשר היו נשמרים ולבשוף קראה חרם לא שאזרו כחושין אלא שנם היותם שמנים היו נשמרים וישארים בקיומם כאלו היו יבשים כמרש וכאשר המרש יתקיים ולא יפשד כך היו פירותיה מתקיימים ולא היו משריחין כלל 👘 חה כראה לי יותר ככון ממה שפי׳ רש׳יז׳ל שאמר שמה שקראה חדש הוא שהוסר מותר השמנינות לבד ונשארו במדה שיכולין לאצור אותם כי כפי זה יצא שכרו בהפסדו ולוה מ"ש הוא הנכין שמה שהום הוא הסרחון אבל השמניכות כשאר בס: ובזה תבין כי לזה לא שנה המלה אלא מסרם אמר חרם לומר שסרם

בתרא פרק ז בגורל ינאו יהושע וכלב למאי אלימא דלא שקול כלל השתא דלאו דידהו שקיל דידהו אך מבעיא אלא שלא כטלו בגורל אלא על פי ה׳ יהושע דכתיב על פי ה׳ כתכו לו את העיר אשר שאל את תיונת סרח בהר אפרים כתיב סרח וכתיב חרם אמ' ר' שעזר בתחל' פירותיה כתרם ולבסוף פירותיה מסריתין ואיכא דאמרי בתחלה מסריחין ולכסוף כתרם כלב דכתיב ויתנו לכלב את חברון כאש' דבר משה ויורש משם את ג'בני הענק הברון עיר מקלט הוא אמ' אביי פרוודהא דכתיב את שדה העיר ואת חלריה כתכו לכלב בן יפונה באחוותו : מה שיש לדייק בדברי המאמר הוא זה ראשונה בח"ש אלימא דלא שקול כלל שאיך יעל על

הדעת זה אחר שמלת אך אשר היא הממעטת סמוכ׳ לאמרו בגורל ואם כן פשיטא שמה

שמעט אימו אלא מן הגורל לכד לא מן הנחלה ואם כן למה שאל למאי אחר שהדב' מבוא׳ למאי

ולא די בוה אלא שהשי חלוק׳ כמכע׳ . הב׳ איך פי׳ תחלה מלת סרח לשבח וחרם לגראי וחז׳ ופי׳

כונת המגיד הוה ולפי דעתם היה דואג כל כונתו לו' הדרו שהי דורש לא המקום שהוא יושב בו כי מתנא׳ הדרו׳ הוכרת לומר המתכי׳ לזה התדים הכתוב לו׳ בניות כי זהו אשר העי׳ המגיד להגיד מה שהגיד ולזה אמר זכור ה׳ לדוד את כל טכותו אשר נשבע שאם הכונה לומ׳ שעכותו הוא אשר נשבע הוא מיותר שהיה די שיאמ׳ זכור ה׳ לדוד אשר נשבע וגו׳ וממילא שהוכירה הוא העמי שטנה עלמו בזה ועוד כי אחר שנסבול זה יהיה די שיאמ׳ את ענותו ומאי כל לזה אמר שפירש הפסוק שיוכו לדוד העכוי שנתעל כאשר כשבע זנו׳ והוא שבהיותו בורח משאול נתעסק בזה והוא טמוי אחד והאחד שדורשו וחקירתו הוא סבה שנתקנא בו דואג האדומי והלשינו אותו ווהו מה שנתחכן המשורר שיוכו' אותה לדוד ובוה תבין אמרו וכתיב שיר המעלות וגו' על אמרו כי קראת ביתר וגו' שנראה שאין זה כענין זה ובמה שאמרנו נתבא' הטב מלכד שלמדו מזה שמספר יהושע הבינו דרוש זה באמרו הנה שמענוה באפרתה כדמפלש ואזיל :

הגבוה מכל א"י והוא למעלה מירושלים ולשם כתיב ועלה בהד זה הוא מקומו סבור למבייא בעין פיטס פי׳ רש"י ז"ל שהוא מטין מי כפתוח האמו שם אחר עלית ההר אשר על פני גי בן הרום שלא ככתבה ירידה ביכתים וחזרו ואמרו דאת׳ דכתיב ובין כתפיו שכן ולא את׳ ובראשו שכן שלריך לעשותו נמוך מעט ולבנות אותו בירושלים שהיה למטה מההר מעט א"כ שמה שלא בנאוהו בעין עיטם הוא לפי שהיה אללם בקבל שהסנהדרין בחלקו של יהודה היו יושבין ושכינה בחלקו של בנימין ועין עיםס רחוק שם נהלת בנימין מנחלת יהודה יות' משיעור וא"א לסמוך לשכת הגזית לעזרה שהוא מקום הסנהדרין והיא צריכה להיות בחלקו של יהודה כדמפרש ואזיל ולזה סמכו אקרא דאת׳ ובין כתיפיו שכן ועשאוהו כמוך מעט כי השלים כמ׳ ש וראה והבן כי מפני שאתר הכתוב וילך הוא ושמואל ולא אמ׳ וילכו מכאן דייקו חו"ל שניק׳ החוקר והדורש בזה היה דור המלך ע"ה ולוה יחם ההליכה לדוד לבד ושמואל עשאו טפל בזה וזהו סבת קנאת דואג לפי שהוא היה אביר הרועי וראש הסנהדרין ואליו יאתה החקיר' הזו ולוה נתקנה בדוד בראותו שהיה מורה הלכה זו ורא׳ והבן כי זה דייקו מו׳ל אמרו הנה דוד בניות ברמה כי הן אמת שמו׳ל מפא׳ מ"ש הוכרמו לדרו' מלת בניות ולא מלת ברמה אבל עם כל זה עדין יקשה לכותב הספר כי היה לו לו׳ ברמה בניות וכזה יאמ׳ תחלה שם המקו׳ שהוא יושב בו ואח׳ ז יאמ׳ מה שהוא דורם אא שלהיו׳

אהרו

בנראה בוה הפשוק הראשון אין קושיא כלל ומהו אם כן מה שאמ׳ מאי דכמיב וכתיב הנה יקש׳ שכפי זה לא היה לו לומר אלא כתיב וילך הוא וגו' וכתיב הנה דוד וגו' מלבד שצריך לידע היאך בותרים זה את זה הג' כי אחר שהוכרה לוחר ששני שמות אלו אינם שניהם שם מקום מפאת הקישיא אלא שהאחד שם מקום והשני לדרשה הנה כפי זה לא היה לו לדדום אלא השני שהוא אומרו ברמה כי השמוך למקומם הוא שם מקום ישיבתו וגם הפסוק הראשון כך אמר וישבו בריות ואס כן מאי דאיתר ליה הוא השני והוא הראוי לידרש וכל שכן כאן שלא הי' צריך מפני זה לחתליף דרשתו אלא היא בעצמה יוכל לדרוש ויאמר שהיו בניות ועוסקים ברומו של עולם שהוא בה ולמה אס כן דרש ניות ולא במה י הד׳ באומרו א"י גבוה מכל שאר הארצות שמן הנראה אינו צריך לוה וגם נובה א"י לא כלחד מזה המקום כמו שאמר רש"י ו"ל אלא מקרא אחריכא שאמ' מי ה' ששר הטלה וגו' ואם כן למה הביא זה כאן: והרש"י ז'ל אמר שאינו צריך לזה כאן ולא אמר א"כ למה אמרו כאן שאי אפש׳ לומר שהביאו דברים לבטלה: הד׳ באמרו ועל דבר זה כתקנא דואג בי מי יתן ונדע מה היה קנאתו בדבר זה ולמה נתקנא : הו' כי אה' שהכתוב כאן יחסו דרשא זו לשמואל ודוד למה בכתוב לא יחסו אותו אלא לדוד שאמר זכור ה' לדוד וגו': הו' מאי דרוש רבא במה דאמ׳ את כל עכותו שאם הוא כמו שאמר רש"י ז"ל שאמרו אשר כדר הוא העכוי יקשה שלמ׳ הביא כל זה בכאן אחר שנדר זה לא נוכר כאן וגם הוא על מ"ש הנה שמענוהו באפרתה היה לו להביא זה ודי אמנם הביאור בדברי רבא הוא זה הנה הוקשה לרבא בראשונה בפשוק וילך הו׳ ושמואל וישבו בניות שאם כונת הכתוב לו' שהלכו מהרמה אל מקום נקרא ניות חלת וישבו מיותר' בפסוק כי לא היה ל"ל אלא וילך הוא ושמואל אל ניות ואתר שניות הוא המקום שאליה התכועעו פשיטא ששמה נגמרה תכוטתם ושמה ישבו שהן גדר גפול מה שאליו והוא שבו תפסק התכועת וינוח המתמועע ואם הכונה לומר שלא התנועעו משם ללכת אל מקום אחר הנה כפי זה הי"לל תחלה שבאו לשם ואח"ו יאמר שישבו שם ואם כן הי"לל וילכו הוא ושמואל אל כיות וישבו שם מפא' זאת הקושיא אמר רבא מאי דכתיב וישבו בניות וטוד הוקשה אליו שאחר שנסבול זה יש קושיא והוא דכתיב אחר זה הנה דוד בניות ברמה וזה הפסוק סותר הפסוק שאמרו שבאמרנו וילך הוא כראה שהלכו מהרמה וישבו בנויה אחר שכל הליכה ותנוע' מורה על ההעברה ממה שמחנו והוא המקום אשר היו ובואם אל מה שאליו והנה אמר קודם זה ויבא אל שמואל הרמתה שנראה שהיו שניהם ברמה ואתר זה אתר וילך הוא וגו' שנראה שנעתק מהרמה והלכו אל ניות ואיך א"כ כתוב אתר זה הנה דוד בניות ברמה שנראה שהיה עדין ברמה ושיטו דברי רבא מאי דכתיב וישבו בריו שמלת וישבו מיותרת כמו שאמרכו ועוד וכתיב כשוק אחר שהיו ברמה ומזה הפסוק כרא׳ שלא היו

בריתה ומפני שלואת הקושיא נוכל לומר ששמא ניות הוא מקים ברמה בעצמה שנקראו כך ואם כן תחלה אמר שהלכו וישבו בניות והוא מקום אחר ברמה ולוה אמר הנה דוד בניות ברמה שירנה בניות אתר הוא ברמה לוה אתא רבא לסתור זה שוה אי אפשר שמה ענין ניות רמה שמטולם לא שמעכו היות מקום ברמה שיקרא כיות ולזה מפאת אלו הקושיות העלומות הוכרחו לומר שמ"פ וישבו בניות ירצה שעשו ישיב וקביעות לעסוק בענין ניות שהוא ב"ה לדעת אס אקומו באיוה מקום מא"י הוא וקראו ניות לפי שהוא כוי של עולם וו"ש אא יושבין ברמה ירצה בודאי לא נעתקו מהרמה אלא שהלכו אל מקום מיוחד ממנה וישבו לעסוק בנוי העולם אשר הוא נוה קדשו יתב' ולכן כתיב בניות וקריכן בנות וחמה שקרא נוה קדש והוא בית המקדש נויו של עילם כאן רמו למ הדרוש מה היה יוהוא שהם ישדו את דרושם על הקדמה אומרת שמקום בית המקדש הוא במקום היותר גבוה שבעולם כי לזה הוא כוי העולם ולהראות זה הוצרכו להביא מה שהי' מוסכ' ביניהם שא"י גבוהה מכל הארצות ועכשו למדו מפסוק וקמת ועלית שב"ה גבוה מכל הארצות אחר שנם כל ישראל מדבר ולכלם אחר שכל אחד יעלה משקומו אם כן המקום אשר יבחר ה'הוא היותר גבוה מכל מקומות א"י ומאו הב' הקדמות הוליכו שהוא כוי הטולם לפי שאולי הכ'הקדמו' כאשר יאמרו שהיא גבוה מכל מ׳ י לבד לא מולד מזה אא שהיה מי לא״י אמכם באמרם שא״י גבו׳ מכל הארצות וב"ה גבוה מכל א'י אם כן ב"ה גבוה מכל העולם ובזה כוי העולם כלו כי לזה קראו **כיות שהוא כוי בהחלט מבלי הצטרפו' כויו אל דבר פרטי כלל באופן שהוא גבוה ומה שישבו לחקו'** סוא איזה המקום היותר גבוה שבא"י כי לא ידעו מה הוא: אם כן אמרו דוד בניות ברמה ידל שדוד היה טוסק במייו של טולם והוא בית המקדש ברמה ולוה דרשו מלת בניות ולא מלת ברמה לפי שתתחלה אתר וישבו בניות והוכרחו לדרוש בנויו של עולם כמ"ש - ועוד כי הנקדן הראה זה אחר שנקד מלת בניות בשו"ה ומלת ברמה בפתח זוה כי המקומות הוא דבר ידוע לכל לזה נקד אותו בפתח הידיעה אמנס הכדוש הוא בלתי ידוע ולזה מלת בגיות כקד אותה בשוה אשר יודה על סמיכות המלה לדבר אחר והוא בניות העולם: ומה נעמו דבריהם בזה כי לפי הפשט לא נוכל לישב זה אלא כשנא׳ שניות הוא מקום מה ברמה והדבר קשה שכפי זה מן הראוי הי שיאמ׳ המקום הכולל והוא היותר ידוע קודם הפרטי ואם כן לא הי"לל אלא הנה דוד ברמה בניות אלא ודאי ששם המקום אינו אלא ברמה ומלת בניות לדרשא כמ"שי וביאר אופן דרישתם זה המקום שהי בקראם ם' יהושע בש' נחלות כי שם ראו ששנה בח"ש בכל הגבולים של שאר שבטים כגבולי

שבט יהודה וזה דבכלהו שבטים כתיב וירד ותא ולא כתיב ועלה אמנם בשבט יהודה אשר היה

גבולו מן המורח למערב ע"פ ארך כל גבול של א"י ים המלח למורח וים הגדול למערב ומשהתחיל

מן המורח ומוכה והולך עד ירושלים כתיב ועלה הגבול ולא כתיב וירד הגבול וטוד כתיב טלייה

אחרת מירושלים להר אשר על פני גי בן הנום ועד קרית יערים ומשם עד הים שהוא לרוח מערב

כתיב ביה וירד הגבול ולא כתיב וטלה ונחלת בנימן בלפון נחלת יהוד וגבול נגב נחלת בנימין הוא

בבול לפון ליהודה אלא שאין ארץ נחלת בנימן מן המורח עד הים אלא עד ירושלים על ההר אשר

על פני הני בן הנום ועד קרית יערים והיינו דקאמר הכא דבכלהו כתיב וירד הגבול ולא כתיב

ועלה ונחלת בנימין יר׳ כל מה שנגבול לפוני של יהוד׳ סמוך לנחלת בנימין מן המזרח עד קרית